ശ്രീമഹാ ഭക്തവിജയം

ഒന്നാം ഭാഗം

പരിഭാഷകൻ

ശ്രീ കാവുങ്ങൽ നീലകണ്ഠപ്പിള്ള

ഭാരതത്തിന്റെ ആദ്ധ്യാത്മികജ്ഞാനവും സാംസ്കാരികപൈതൃകവും പരിപോഷിപ്പിക്കുകയും പ്രചരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന മഹദ്ഗ്രന്ഥങ്ങൾ, അവയുടെ മൂല്യവും വ്യക്തതയും ഒട്ടും ചോർന്നുപോകാതെതന്നെ, നൂതന സാങ്കേതികവിദ്യ ഉപയോഗിച്ച് പരിരക്ഷിക്കുകയും ജിജ്ഞാസുകൾക്ക് സൗജന്യമായി പകർന്നുകൊടുക്കുകയും ചെയ്യുക എന്ന ശ്രേയസ് ഫൗണ്ടേഷന്റെ ലക്ഷ്യ സാക്ഷാത്കാരമാണ് ശ്രേയസ് ഓൺലൈൻ ഡിജിറ്റൽ ലൈബ്രറി.

ഗ്രന്ഥശാലകളുടെയും ആദ്ധ്യാത്മിക പ്രസ്ഥാനങ്ങളുടെയും വ്യക്തികളുടെയും സഹകരണത്തോടെ കോർത്തിണക്കിയിരിക്കുന്ന ഈ ഓൺലൈൻ ലൈബ്രറിയിൽ അപൂർവ്വങ്ങളായ വിശിഷ്ടഗ്രന്ഥങ്ങൾ സ്കാൻചെയ്ത് മികവാർന്ന ചെറിയ പി ഡി എഫ് ഫയലുകളായി ലഭ്യമാക്കിയിരിക്കുന്നു. ഇവ കമ്പ്യൂട്ടറിലോ പ്രിന്റ് ചെയ്തോ എളുപ്പത്തിൽ വായിക്കാവുന്നതാണ്.

ശ്രേയസ് ഓൺലൈൻ ഡിജിറ്റൽ ലൈബ്രറിയിൽ ലഭ്യമായ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ വ്യക്തിപരമായ ആവശ്യങ്ങൾക്കുവേണ്ടി സൗജന്യമായി ഉപയോഗിക്കാവുന്നതാണ്. എന്നാൽ വാണിജ്യപരവും മറ്റുമായ കാര്യങ്ങൾക്കായി ഇവ ദുരുപയോഗം ചെയ്യുന്നത് തീർച്ചയായും അനുവദനീയമല്ല.

ഈ ഗ്രന്ഥശേഖരത്തിന് മുതൽക്കൂട്ടായ ഈ പുണ്യഗ്രന്ഥത്തിന്റെ രചയിതാവിനും പ്രകാശകർക്കും നന്ദി രേഖപ്പെടുത്തുന്നു.

ശ്രേയസ് ഓൺലൈൻ ഡിജിറ്റൽ ലൈബ്രറിയെക്കുറിച്ചും ശ്രേയസ് ഫൗണ്ടേഷനെക്കുറിച്ചും കൂടുതൽ വിവരങ്ങൾ അറിയാനും പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ പങ്കാളിയാകാനും ശ്രേയസ് വെബ്സൈറ്റ് സന്ദർശിക്കുക.

http://sreyas.in

ശ്രീമഹാ ഭക്തവിജയം

ഒന്നാം ഭാഗം

പരിഭാഷകൻ

ശ്രീമാൻ, കാവുങ്ങൽ നീലകണ്ഠപ്പിള്ള അവർകൾ.

പ്രകാശകന്മാർ,

എസ്. റ്റി. റെഡ്ഡ്യാർ ആൻഡ് സൺസ്,

കൊല്ലം.

Rs. 4-00.

ഒന്നാം പതിപ്പിന്റെ

അവതാരിക

“തന്നുടെ ഭക്തരെക്കാൾ പ്രിയമാരെയും
തന്നുള്ളിലില്ല മറ്റെന്നറിഞ്ഞീടുവിൻ
നിർണ്ണയം ഭക്തരെ രക്ഷിപ്പതിന്നു താൻ-
തന്നെയുംകൂടെ മറന്നുപോമീശ്വരൻ.”

വിദുരഭാൎയ്യ സല്ക്കരിച്ച വാഴപ്പഴം തൊലിച്ചു് പഴം കളയുകയും തൊലി തിന്നുകയും ചെയ്തതു് ഭഗവാൻ തന്നത്താൻ മറന്നുപോയിട്ടല്ലേ? അദ്ദേഹം എഴുന്നെള്ളിയ വിവരം കേട്ടയുടൻ കുളിപ്പുരയിൽനിന്നും ഓടിയിറങ്ങി പൂജാദ്രവ്യങ്ങളുമായി ഭഗവൽസന്നിധിയിൽ എത്തി, പൂജതുടങ്ങിയ താൻ നഗ്നയാണെന്ന വിവരംപോലും, വിദുരർ സൂചിപ്പിക്കുന്നതിനു മുമ്പായി അറിയുന്നതിനു ഭക്തിപാരവശ്യംകൊണ്ടു പ്രജ്ഞയില്ലാതായിപ്പോയ വിദുരഭാൎയ്യയെപ്പോലെയുള്ളവരെക്കാണുമ്പോൾ ഭക്തവത്സലനായ ഭഗവാൻ തന്നത്താൻ മറന്നുപോകുന്നതിൽ അതിശയിക്കാൻ ഉണ്ടോ? ഭഗവദ്ദർശനത്തിൽ അത്യുല്ക്കണ്ഠയോടുകൂടിയ വിദുരഭാൎയ്യ നഗ്നയായി ഓടിയെത്തിയതിലും അതിശയിക്കാനില്ല, “തിൎയ്യഗ്യോനിജങ്ങൾക്കെന്നാകിലും മൂഢമാരാം നാരികൾക്കെന്നാകിലും പ്രേമലക്ഷണയായ ഭക്തി സംഭവിക്കുമ്പോൾ” ഇതും ഇതിലധികവും ഉണ്ടാവുക പതിവാണു്. കടലിൽവീണ ഉപ്പുകട്ടപോലെ അനന്യചിത്തവൃത്തികളായ ഭക്തജനങ്ങളുടെ ഹൃദയം ഭഗവദ്ദർശനത്തിങ്കൽ മാത്രമല്ല ഭഗവന്നാമോച്ചാരണത്തിങ്കലും തന്നത്താൻ അലിഞ്ഞു ലയിച്ചുപോകും. അല്ലെങ്കിൽ ‘ക’ എന്ന ആദ്യക്ഷരം പഠിച്ചപ്പോൾ പ്രഹ്ലാദൻ കരയുമായിരുന്നോ? പഠിക്കാനുള്ള മടികൊണ്ടല്ല അദ്ദേഹം കരഞ്ഞതു്. കൃഷ്ണനാമത്തിന്റെ ആദ്യക്ഷരം ആണല്ലോ എന്നു വിചാരിച്ചപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായ പരമാനന്ദാനുഭവം സന്തോഷാശ്രുക്കളായി ധാരമുറിയാതെ ഒഴുകിപ്പോയതാണു്. വിചാരിക്കുമ്പോൾ മറ്റുള്ളവർക്കു സങ്കടം വന്നുപോകുന്ന പല കഠിനോപദ്രവങ്ങളും നിഷ്പ്രയാസം സഹിക്കുന്നതിനു മനക്കരുത്തുള്ള ആ ഭക്തശിരോമണിയുടെ ദൃഢചിത്തം ഭഗവന്നാമത്തിന്റെ ഒരു ഒററ അക്ഷരം ഉച്ചരിച്ചപ്പോൾ ചന്ദ്രരശ്മിതട്ടിയ ചന്ദ്രകാന്തക്കല്ലുപോലെ അലിഞ്ഞുപോയിട്ടല്ലേ കരഞ്ഞുപോയതു്?

ഭഗവാനെക്കാൾ ശക്തി ഭഗവദ്ഭക്തന്മാക്കാണെന്നുള്ളതിനു് പല ദൃഷ്ടാന്തങ്ങളും ഉണ്ടു്. ഭഗവദ്ഭക്തനായ ഹനുമാൻ രാമനാമവും പാടി ചാടിക്കടന്ന ദക്ഷിണസമുദ്രം കടക്കുന്നതിനു ചിറയിടാതെ രാമസ്വാമിയെക്കൊണ്ടു കഴിഞ്ഞില്ല. ആശ്രിതരക്ഷകനായ മഹാവിഷ്ണുവിനു, തന്നെ ശരണംപ്രാപിച്ച ദുർവാസാവിനെ ചക്രഭയത്തിൽനിന്നും രക്ഷിക്കുന്നതിനു് അംബരീഷന്റെ അടുക്കൽതന്നെ പറഞ്ഞയയ്ക്കേണ്ടിവന്നു. ഇവയൊക്കെയൊന്നും യഥാർത്ഥ ഭക്തന്മാർ ഭഗവാനെക്കാളും ശക്തന്മാരാണെന്നുള്ളതിനും ഭഗവാനെക്കൊണ്ടു കഴിയുന്നതിലും അധികം കാര്യങ്ങൾ അവരെക്കൊണ്ടു കഴിയുമെന്നുള്ളതിനും ഉള്ളംകൈയിൽ നെല്ലിക്കയെന്നപോലെയുള്ള ദൃഷ്ടാന്തങ്ങൾ ആണു്.

"ഇന്നത്തെ തിഥി എന്താണെ"ന്നു പണ്ടാരോ ചോദിച്ചപ്പോൾ "ഞാൻ ശ്രീരാമദാസൻ" എന്നുത്തരം പറഞ്ഞ ഹനുമാനേയും, കപ്പൽമുങ്ങി ഭാഗ്യംകൊണ്ടു ലങ്കാതീരത്തിൽ എത്തുന്നതിനു് സംഗതിയായ ഒരു മനുഷ്യനെ—സേവകന്മാർ തൂക്കിയെടുത്തു രാജസന്നിധിയിൽ കൊണ്ടുചെന്നപ്പോൾ സിംഹാസനത്തിൽനിന്നും ഓടിയെഴുന്നേറ്റു് രാമ! രാമ! എന്നുള്ള നാമജപത്തോടെ സാഷ്ടാംഗപ്രണാമം ചെയ്തുപോയ വിഭീഷണനെയും പോലെയുള്ളവരാണു് യഥാർത്ഥ ഭക്തന്മാർ. അവരുടെ ഭക്തിമയമായ ചരിത്രമാണു പഠിക്കേണ്ടതു്. അവരെയാണു നാം അനുഗമിക്കേണ്ടതു്. അവർ അനുഭവിച്ച അനശ്വരമായ പരമനിർവൃതിയെയാണു് നാമും അനുഭവിക്കേണ്ടതു്. നാം മനുഷ്യജന്മം എടുത്തതിന്റെ പരമപ്രയോജനവും അതുതന്നെയാണു്.

ഇങ്ങനെയുള്ളവർ ലോകത്തിൽ അധികം ഉണ്ടാകാറില്ല. പലപല രാജാക്കന്മാരുടെയും യോഗികളുടെയും മഹർഷിഗണങ്ങളുടെയും ജ്ഞാനികളുടെയും കർമ്മികളുടെയും അവതാരപുരുഷന്മാരുടെയും ദേവഗന്ധർവരാക്ഷസാപ്സരസ്സുകളുടെയും പക്ഷിമൃഗാദി തിര്യഗ്യോനികളുടെയും കഥകളെ രസാവഹമായി വിവരിക്കുന്ന ഭാഗവതാദിപുരാണങ്ങളിൽ യഥാർത്ഥഭക്തന്മാരുടെ എണ്ണം മററു വകക്കാരെ അപേക്ഷിച്ചു് എത്രയോ തുച്ഛമായിരിക്കുന്നു. ഭാഗവതാദിപുരാണങ്ങൾ വഴിയായി ശുകൻ, നാരദൻ, പ്രഹ്ലാദൻ; ധ്രുവൻ, അംബരീഷൻ, ഹനുമാൻ, വിഭീഷണൻ, വിദുരർ, അക്രൂരൻ, കുചേലൻ എന്നിങ്ങനെ ചുരുക്കം ചില യഥാർത്ഥഭക്തന്മാരുടെ ചരിത്രവുമായി പരിചയിക്കുന്നതിനെ നമുക്കു ഭാഗ്യമുണ്ടായിട്ടുള്ളൂ. അതു് അക്കാലത്തുണ്ടായിരുന്ന മററുള്ള യഥാർത്ഥഭക്തന്മാ

രുടെ കഥകളെ അവർ വിട്ടുകളഞ്ഞതുകൊണ്ടല്ല. ഇന്നത്തെപ്പോലെതന്നെ അന്നും അവരുടെ സംഖ്യ വളരെ വളരെ കുറവായിരുന്നതുകൊണ്ടാണ്. അല്ലെങ്കിൽ "ഓരോരോ ജനങ്ങൾക്കു മുക്തിമാർഗ്ഗതത്വങ്ങൾ ഓരോരോ വിധമത്രേ കേവലം സ്വഭാവങ്ങൾ എന്നതിലെല്ലാവർണ്ണത്തിങ്കലുമെല്ലാവർക്കും നന്നായിസ്സാധിക്കാവോന്നെളുപ്പമുള്ളൊന്നല്ലോ എത്രയുമെളുതായി മുക്തിയെ ലഭിക്കുന്ന ഭക്തിമാർഗ്ഗത്തെ പ്രതിപാദിപ്പാൻ വേദവ്യാസൻ" ചമച്ച ശ്രീഭാഗവതത്തിൽ "ഉത്തമശ്ലോകൻെറ" എല്ലാ ചരിത്രങ്ങളും നാമങ്ങളും ഉത്തമധ്യാനങ്ങളും അവതാരങ്ങളും ഉള്ളപ്പോൾ അക്കാലത്തുണ്ടായിരുന്ന യഥാർത്ഥഭക്തന്മാരുടെ പാവനചരിത്രങ്ങൾ മാത്രം ഒരിക്കലും ഉപേക്ഷിച്ചുകളയുകയില്ലായിരുന്നു. വിശേഷിച്ചും സാധുരക്ഷണത്തിനായി യുഗങ്ങൾതോറും എടുക്കാറുള്ള ഭഗവാൻെറ സുപ്രസിദ്ധ ദശാവതാരങ്ങളിൽ ഒമ്പതും ഭാഗവതകാലത്തിനു മുമ്പിൽ കഴിഞ്ഞുപോയിരിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്ക് ഭാഗവതപുരാണത്തിൽ വിവരിക്കുന്നതിൽ കൂടുതലായി അക്കാലത്തു യഥാർത്ഥഭക്തന്മാർ ഇല്ലായിരുന്നെന്നുതന്നെ തീർച്ചയാക്കാവുന്നതാണ്.

എന്നാൽ, അന്നും ഇന്നും അല്ല ഈ ഭാരതഭൂമിയിൽ യഥാർത്ഥഭക്തിയുടെ ഉച്ചമായ ആദർശത്തിന്നു സാക്ഷികളായ അനവധി ഭക്തശിരോമണികൾ അവതരിച്ചതും, ത്യാഗശീലന്മാരായ അവരുടെ ശാന്തിമയമായ പ്രണയഭക്തിപ്രവാഹത്തിൽ മുഴുകിയ ഈ ഭാരതസന്തതികൾ പരമാനന്ദപ്ലുതരായി ആ പാവനദശയിലേക്കു പ്രയാണം തുടങ്ങിയതും. പിന്നെയോ? പൗരാണികകാലത്തിനുശേഷം ഏകദേശം കലിവർഷം നാലായ രാമാണ്ടടുപ്പിച്ചുള്ള കാലഘട്ടത്തിൽ തുടങ്ങിയെന്നാണ് അനുമാനിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നത്. പൌരാണികകാലത്തിനുശേഷം ഉണ്ടായ യഥാർത്ഥഭക്തരത്നങ്ങളുടെ കഥാമൌക്തികങ്ങളെ എല്ലാം ഒന്നായി സാകാരോപാസനയുടെ വികാസസ്വരൂപമായ പ്രേമതന്തുവിൽ ബ്രഹ്മാംശസംഭൂതനായ നാഭാജിസിദ്ധൻ എന്ന മഹാഭക്തൻ കോർത്തിണക്കിയ ഒരു ദിവ്യമാലയാണ്, ഞാൻ ഇപ്പോൾ വായനക്കാരുടെ മുമ്പിൽ അവതരിപ്പിക്കുന്ന ഈ മലയാളഭക്തവിജയത്തിൻെറ മൂലമായ ദ്രാവിഡഭക്തവിജയത്തിനും അതിൻെറ മൂലഗ്രന്ഥങ്ങൾക്കും മൂലമായ ഹിന്ദിഭാഷയിൽ ഉള്ള ഭക്തസാരം. എഴുനൂറു ഭക്തന്മാരുടെ ചരിത്രങ്ങൾ അടങ്ങിയിട്ടുള്ള ഈ ഗ്രന്ഥം കലിയുഗം തുടങ്ങി 4732–ാം ആണ്ടിൽ സങ്കലനം ചെയ്തതായിട്ടാണ് അറിയുന്നത്.

അതിൽ പറയുന്ന പരമഭാഗവതന്മാരായ ഭക്തന്മാരിൽ എല്ലാംകൊണ്ടും അനന്തകല്യാണഗുണഗണങ്ങൾക്കും അപാരമഹിമയ്ക്കും അത്യത്ഭുതസംഭവങ്ങൾക്കും അത്യന്തം പാത്രീഭൂതന്മാരായ അതിദിവ്യന്മാർ, പുണ്ഡരീകഭക്തൻ, കബീർദാസൻ, ജയദേവൻ, തുളസീദാസൻ, നാമദേവൻ, ജ്ഞാനേശ്വരദേവൻ, ശോഭനദേവൻ, സാരംഗദേവൻ, കൂർമ്മദാസൻ, വിഷ്ണുദാസൻ, സൂരദാസൻ, രാമദാസൻ, മാധവദാസൻ, മത്സ്യേന്ദ്രനാഥൻ, ജയന്ധ്റനാഥൻ, മുക്താബായ്, ജനാബായ്, മീരാബായ്, ശങ്കരബായ്, ശക്കബായ്, പുരന്ദരദാസൻ, നരഹരിദാസൻ, പെരിയദാസൻ, തുകാരാമൻ, ഏകനാഥസ്വാമി മുതലായ ചില ജീവന്മുക്തശിരോമണികൾ ആയിരുന്നു. ഇവരിൽ ആദ്യംപറഞ്ഞ ആറുപേരുടെയും ഭാഗവതപ്രസിദ്ധനായ കുചേലന്റെയും ഇങ്ങനെ ഏഴു ഭക്തന്മാരുടെ ചരിത്രം ഇതിൽ അടങ്ങീട്ടുണ്ട്.
ഇവർ ഏഴുപേരും ഒന്നുപോലെ—

"ഭക്തിയായതു മനോവാക്കുകായങ്ങളാലും
യാതൊരുപ്രകാരവും സർവ്വം സദാകാലം
യാതൊന്നാം ഭഗവാങ്കൽ ഭക്തിയാൽ ചെയ്യുതന്നെ
ഭക്തിയാകുന്നതു്"

എന്നുള്ള ഭാഗവതവചനം അക്ഷരംപ്രതി അനുവർത്തിച്ചവരും അതുകൊണ്ടു മോക്ഷം കിട്ടിയവരും ആണ്.

"പുരുഷസ്ത്രീജാതിനാമാശ്രമാദികളല്ല
കാരണം മമ ഭജനത്തിനു ജഗത്ത്രയേ
ഭക്തിയൊന്നൊഴിഞ്ഞു മററില്ല കാരണമേതും
മുക്തിവന്നീടുവാനുമില്ല മറേറതുമൊന്നും
തീർത്ഥസ്നാനാദിതപോദാനവേദാദ്ധ്യയന-
ക്ഷേത്രോപവാസയാഗാദ്യഖിലകർമ്മങ്ങളാ-
ലൊന്നിനാലൊരുത്തനും കണ്ടുകിട്ടുകയില്ല-
യെന്നെ മൽഭക്തിയൊഴിഞ്ഞൊന്നുകൊണ്ടൊരുനാളും"

എന്നുള്ള ഭഗവദ്വചനം ഭഗവാന്റെ ഏററവും രഹസ്യമായ പരമാർത്ഥമാണെന്നു് കബീർദാസൻ തുടങ്ങിയ ഇതിലെ ഓരോ ഭക്തന്മാരുടെയും ചരിത്രം വായിക്കുമ്പോൾ ആർക്കും തോന്നിപ്പോകുമെന്നു മാത്രമല്ല മുക്തിക്കുള്ള എളുപ്പമായ വഴി ഭക്തിതന്നെ എന്നു സഹർഷം തലകുലുക്കി സമ്മതിച്ചു് അചിരേണ അവർ ഭക്തന്മാരായിത്തീരുകയും ചെയ്യുന്നതാണ്.

ഈശ്വരഭക്തിയുടെ നിലയും വിലയും ഒന്നു വേറെയാണു്. അതുപോലെ ആനന്ദവും രസികത്വവും പരിശുദ്ധിയും മറ്റൊന്നിനും ഇല്ല. പാലാഴിമഥനം കഥ വായിച്ചാൽ, ദേവന്മാൎക്കുണ്ടായ സുധാസ്വാദനരസം നമുക്കാൎക്കും ഉണ്ടാവുക പതിവില്ലല്ലോ. എന്നാൽ ഈ ഭക്തിസുധാസ്വാദനസുഖം അങ്ങിനെയല്ല. ഭഗവദ്ദൎശനം ഉണ്ടായ ആ ഭാഗവതശിരോമണികൾ സദാകാലവും ഏതൊരുമാതിരി നിർവൃതിയിൽ ലയിച്ചു സുഖിച്ചുവോ അ മാതിരി പരമാനന്ദത്തിൽതന്നെ അവരുടെ പരിപാവനമായ കഥകൾ വായിക്കുന്നവൎക്കും വായിച്ചു തീരുന്നതുവരെയെങ്കിലും രമിക്കാം. ഇതത്രെ ഭക്തന്മാരുടെ ചരിത്രപാരായണംകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന മുഖ്യമായ ഗുണം.

ഭക്തി പലവിധത്തിൽ ഉണ്ടു്. “ഭക്തിയോഗോ ബഹുവിധോ മാൎഗ്ഗൈർഭാമിനി ഭാവ്യതേ സ്വഭാവഗുണമാൎഗ്ഗേണ പുംസാം ഭാവോ വിഭിദ്യതേ” എന്നാണു്. അതായതു്—മനുഷ്യസ്വഭാവത്തെ രൂപീകരിക്കുന്ന ഗുണഭേദംനിമിത്തം അവരുടെ മനോഗതിക്കു വ്യത്യാസം ഉള്ളതിനാൽ ഓരോരുത്തരുടെ വിശ്വാസംപോലെ ഭക്തിയും പലതരത്തിൽ ഉണ്ടാവുന്നെന്നാണു് കപിലവാസുദേവന്റെ അഭിപ്രായം.

ഭക്തി പലപ്രകാരത്തിൽ ഉണ്ടെങ്കിലും ചുരുക്കത്തിൽ അവയെ നാലായി ഭാഗിക്കാം. അതായതു് താമസഭക്തി, രാജസഭക്തി, സാത്വികഭക്തി, നിൎഗ്ഗുണഭക്തി. ഇതിൽ താമസഭക്തിയെന്നു പറയുന്നതു്, ഈശ്വരൻ തന്നിലും പ്രപഞ്ചത്തിലും നിന്നു് അന്യനാണെന്നുള്ള വിശ്വാസത്തോടുകൂടെ പരോപദ്രവം ചെയ്യുന്നതിനു വേണ്ട ശക്തിലാഭത്തിനുവേണ്ടി ഈശ്വരഭജനം ചെയ്യുന്നതിനേയും; രാജസഭക്തിയെന്നു പറയുന്നതു്, ഈശ്വരൻ തന്നിലും പ്രപഞ്ചത്തിലും നിന്നു വേറാണെന്ന ഭാവനയോടുകൂടെ വിഷയസുഖസാധനങ്ങളായ ധനധാന്യസമ്പൽസമൃദ്ധിക്കും ആയുരാരോഗ്യത്തിനുംവേണ്ടി ഭഗവാനെ പ്രതിമകളിൽ പൂജിക്കുന്നതും; സാത്വികഭക്തിയെന്നു പറയുന്നതു്, ഈശ്വരൻ മേൽപ്രകാരംതന്നെ തന്നിലും പ്രപഞ്ചത്തിലുംനിന്നു് അന്യനാണെന്ന ഭാവനയോടുകൂടെയാണെങ്കിലും കൎമ്മത്തിൽനിന്നും വിമുക്തനാവാൻവേണ്ടി ഈശ്വരനെ ഭജിക്കുകയും കൎമ്മഫലങ്ങൾ എല്ലാം ഈശ്വരനിൽ സമൎപ്പിക്കുകയും ഭഗവൽഭജനം തന്റെ കൎത്തവ്യങ്ങളിൽ ഒന്നാണെന്നു കരുതി ചെയ്യുകയും ചെയ്യുന്നതും ആകുന്നു.

ഇതൊന്നും യഥാൎത്ഥഭക്തിയല്ല. ഇതുകൊണ്ടൊന്നും മുക്തി ലഭിക്കുകയും ഇല്ല. ഒരുത്തനെ യഥാൎത്ഥഭക്തൻ എന്നു പറയണമെങ്കിൽ, അവൻ, ഗംഗാജലം യാതൊരു പരപ്രേരണയും കാരണവുംകൂടാതെ സമുദ്രത്തിലേക്ക് അതിവേഗത്തിൽ ഒഴുകിച്ചെന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതുപോലെ ഈശ്വരന്റെ ഗുണഗണശ്രവണം ഒന്നുകൊണ്ടുമാത്രം എല്ലാ ഭൂതജാലങ്ങളുടേയും ഹൃദയാന്തർഭാഗനിവാസിയായ അദ്ദേഹത്തിങ്കൽ യാതൊരു തടവുമില്ലാതെ ഒഴുകിച്ചെല്ലുന്ന മനോഗതിയോടുകൂടിയ നിൎഗ്ഗുണഭക്തിയുള്ളവനായിരിക്കണം. ഭാഗവതം 3-ാം സ്കന്ധം 29-ാം അദ്ധ്യായം 11-ം 12-ം ശ്ലോകങ്ങൾ നോക്കുക:—

"മൽഗുണസ്തുതിമാത്രേണ മയി സൎവ്വഗുഹാശയേ
മനോഗതിരവിച്ഛിന്നാ യഥാ ഗംഗാംഭസോംബുധൌ
ലക്ഷണം ഭക്തിയോഗസ്യ നിൎഗ്ഗുണസ്യ ഹ്യുദാഹൃതം
അഹൈതുക്യവ്യവഹിതാ യാ ഭക്തിഃ പുരുഷോത്തമഃ".

ഒരുത്തന്റെ ഹൃദയഗ്രന്ഥി പൊട്ടി ഈശ്വരഗുണശ്രവണമാത്രത്തിൽതന്നെ അവന്റെ മനോഗതി ഈശ്വരസന്നിധിയിലേക്കു പായണമെങ്കിൽ അവൻ സ്വധൎമ്മത്തെ നിഷ്കാമമായി അനുഷ്ഠിക്കുകയും ശാസ്ത്രകല്പിതവും അഹിംസാപരവും ആയ ക്രിയായാഗാനുഷ്ഠാനംകൊണ്ട് ഈശ്വരവിഗ്രഹത്തെ പൂജിക്കുക, സ്തുതിക്കുക, ദർശിക്കുക മുതലായവകൾ ചെയ്യുകയും സൎവ്വേശ്വരനെ സൎവ്വഭൂതങ്ങളിലും കാണുകയും സത്യവാനായും നിസ്സംഗിയായും ഇരിക്കുകയും മഹത്തുക്കളെ ബഹുമാനിക്കുകയും ദീനന്മാരിൽ അനുകമ്പ കാണിക്കുകയും തന്നെപ്പോലെ മററുള്ളവരെയെല്ലാം സ്നേഹിക്കുകയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ അടക്കുകയും ആത്മജ്ഞാനവിഷയങ്ങളെ കേൾക്കുകയും ഭഗവന്നാമസങ്കീൎത്തനങ്ങൾ ഗാനംചെയ്യുകയും അഹങ്കാരത്തെ ഒതുക്കുകയും സാധുക്കളുമായി സഹവസിക്കുകയും മററും ചെയ്യുകകൊണ്ട് ഒരുത്തന്റെ സകല പാപങ്ങളും ക്ഷയിച്ചു സൎവ്വസംശയങ്ങളും തീൎന്ന് അവന്റെ ഹൃദയം പരിശുദ്ധിയെ പ്രാപിക്കണം. അങ്ങനെയുള്ള ഹൃദയപ്രവാഹം കാററിൽ ലയിച്ച സുഗന്ധപുഷ്പങ്ങളുടെ വാസന മൂക്കിലേക്കുതന്നെ ഓടിച്ചെല്ലുന്നതുപോലെ പ്രേമത്തുമ്പുവഴിയായി ഭഗവാങ്കൽ പററി ലയിക്കുന്നു. ഇങ്ങിനെ പററി ലയിച്ച ഭഗവദ്ഭക്തന്മാരുടെ ചരിത്രമാണ് ഈ ഭക്തവിജയത്തിലുള്ളതു്. അവർ ഓരോരുത്തരും ഭഗവൽപ്രേമത്തെ അല്ലാതെ മറെറാന്നിനേയും കാമിക്കാത്ത നിഷ്കാമികൾ ആയിരുന്നു. അവരിൽ ഓരോരുത്തരുടേയും ചരിത്രം വായിക്കു

മ്പോൾ അവർ ഓരോരുത്തരും ഭഗവാനോട്:—"അല്ലയോ ഭഗവാനേ! പ്രേമസ്വരൂപമേ! എനിക്ക് അവിട്ടത്തെ പാദങ്ങളിൽ ഒന്നുകൂടി ചുംബിക്കണമേ! ഒന്നുകൂടി ചുംബിക്കണമേ! ഒന്നു ചുംബിച്ചാൽ പിന്നെ ആ ആശ അവനിൽനിന്നും എന്നു നീങ്ങും? എല്ലാ ദുഃഖങ്ങളും ഒന്നോടെ ശമിക്കാൻ ഒരു ചുംബനം മതിയേ! കഴിഞ്ഞതെല്ലാം മറന്നു നടക്കുന്നതും വരാനുള്ളതും അങ്ങനെതന്നെ! പ്രേമസുധയുടെ സ്മരണമാത്രം ശേഷിച്ചു! ക്ഷമം എന്തിന്? രക്ഷ ആൎക്കവേണം? മുക്തിയും വേണ്ട! ശക്തിയും വേണ്ട. ഞാൻ ഒരിക്കലും പരിപൂൎണ്ണതയെ കാംക്ഷിക്കുന്നില്ല. എനിക്ക് അനുഭവിച്ചാലും അനുഭവിച്ചാലും പൂൎത്തിവരാത്ത അവിട്ടത്തെ പ്രേമസുധയെമാത്രം അനുഭവിച്ചാൽ മതിയാകും. ഞാൻ പ്രേമത്തിനുവേണ്ടി ദുരിതസങ്കലമായ ഈ സംസാരത്തിൽ എത്രയോ തവണ വേണമെങ്കിലും ജനിക്കാം. പ്രേമത്തിനുവേണ്ടി എല്ലാക്കാലത്തും അവിട്ടത്തെ സ്നേഹിക്കാനുള്ള ഭാഗ്യം എനിക്കുണ്ടായാൽ മതിയാകും" എന്നു് അവരുടെ എല്ലാവിധ പരിപാവനലീലകൾകൊണ്ടു ഭഗവാനോടു പ്രാൎത്ഥിക്കുന്നതായും, ആദ്യം എവിടെയോ ഒരു ദിക്കിൽ നിവസിക്കുന്ന ഈശ്വരനെ സ്നേഹിക്കാൻ തുടങ്ങിയ അവരിൽ ഓരോരുത്തരുടേയും മാനസികതേജഃകണങ്ങൾ അപരിമിതമായ പരിപൂൎണ്ണജ്യോതിസ്സിൻെറ പൂൎണ്ണപ്രകാശത്തോടുകൂടെ അനന്തവും അത്യഗാധവും ആയ ഈശ്വരപ്രേമത്തിൽ ലയിക്കുന്നതും കാണാം. തങ്ങളിൽ നിറഞ്ഞിരുന്ന അൎത്ഥമില്ലാത്ത ആശകൾ എല്ലാം ത്യജിച്ചു് ഈശ്വരസാമീപ്യത്തിനായി യത്നിച്ചു് തന്മൂലമുണ്ടായ ത്യാഗവും ശാന്തിയുംകൊണ്ടു മനുഷ്യരൂപംതന്നെയും മാറി പരമാവധിയിൽ, പ്രേമവും പ്രേമബന്ധനം പ്രേമവസ്തുവും ഒന്നാകുന്ന നിൎവൃതിയെ പ്രാപിച്ച ഇവരിൽ ഓരോരുത്തരുടെ ചരിത്രങ്ങൾ ഭക്തന്മാരായ വായനക്കാൎക്കു് എത്രതൊരുമാതിരി പരമാനന്ദമാണുണ്ടാക്കുന്നതെന്നു് ആരെക്കൊണ്ടു പറഞ്ഞറിയിക്കാൻ കഴിയും? ഇത്രമാത്രം മഹത്തുക്കളായ ഈ പരമഭാഗവതന്മാരുടെ ചരിത്രം മുഴുവൻ മലയാളത്തിൽ തൎജ്ജമചെയ്തു കേരളീയഭക്തന്മാരുടെ മുമ്പിൽ അവതരിപ്പിക്കണമെന്നാണു് പ്രകാശകന്മാരുടെ ഉദ്ദേശ്യം. നവനവങ്ങളായ ഗ്രന്ഥങ്ങളെ പ്രസിദ്ധംചെയ്തു മലയാളഭാഷയെ പരിപോഷിപ്പിക്കുന്നതിൽ ബദ്ധകങ്കണന്മാരായി പത്തുനാല്പതു കൊല്ലക്കാലമായിട്ടു ശ്രമിച്ചു വിജയം സമ്പാദിച്ച പ്രകാശകന്മാരുടെ സുപ്രസിദ്ധ ഭാഷാപോഷണതല്പരതയെപ്പററി പ്രത്യേകമായൊന്നും പൊതുജനങ്ങളെ അറിയിപ്പാനില്ലെന്നാണു് എൻെറ അഭിപ്രായം. പിന്നീടു പറയാ

നുള്ളതു് ഈ പുസ്തകത്തിന്റെ ഭാഷാന്തരീകർത്താവായ ശ്രീമാൻ കാവുങ്ങൽ നീലകണ്ഠപ്പിള്ള അവർകളെപ്പററിയാണു്. അദ്ദേഹം പ്രബോധദർപ്പണം, ജ്ഞാനതരംഗം, വസുമതി, മണിഭാഷിണി മുതലായ മാസികകളുടെ അധിപരും: ഗാരുഡപുരാണം കിളിപ്പാട്ടു്, വിഷ്ണുപുരാണം കിളിപ്പാട്ടു്, ധർമ്മാദർശം, അറബിക്കഥ, പാരസീകകഥ മുതലായ വിശിഷ്ടപദ്യഗദ്യഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ കർത്താവും തർജ്ജമക്കാരനും ആയി കേരളഭാഷാസാഹിത്യസഭാപ്രവേശം സമ്പാദിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു ദ്രാവിഡസംസ്കൃതഭാഷാപണ്ഡിതനും ഭാഷാഭിമാനിയും ആണെന്ന വസ്തുതയും ഞാൻ പറയാതെതന്നെ കേരളീയർക്കെല്ലാം അറിയാവുന്നതും; അദ്ദേഹത്തിനു തർജ്ജമയിലുള്ള പാടവം വേദാന്തതത്വഭണ്ഡാഗാരവും ജ്ഞാനനിക്ഷേപവും ഭക്തിപ്രവാഹോൽക്കർഷവും ആയ ഈ ഗ്രന്ഥം മൂലഭാഷയിൽനിന്നും വളരെ പ്രസന്നവും സരളവും ആയ രീതിയിൽ സ്ഫുടമായി ചമൽക്കാരത്തോടുകൂടെ തർജ്ജമചെയ്തിട്ടുള്ളതു വായിക്കുമ്പോൾ ബോദ്ധ്യമാകുന്നതുമാണു്. കിംബഹുനാ, ഭാഷാപോഷണാർത്ഥം പൊതുജനോപകാരപ്രദങ്ങളായ ഏതാദൃശപ്രവൃത്തികളിൽ സർവ്വാത്മനാ പ്രവർത്തിക്കുന്ന പ്രകാശകന്മാർക്കും ഈ ഗ്രന്ഥം ഇത്രയും നല്ലരീതിയിൽ അവസരോചിത ഗദ്യപദ്യങ്ങളായി തർജ്ജമചെയ്ത കവിക്കും കേരളീയധർമ്മസംസ്ഥാപനത്തിനായി അവതരിപ്പിച്ചിരിക്കുന്ന പ്രസ്തുത ഗ്രന്ഥത്തിനും മേൽക്കുമേൽ വിജയം സിദ്ധിക്കുമാറാകട്ടെ എന്നുള്ള അകൈതവപ്രാർത്ഥനയോടുംകൂടെ എന്റെ അഭിപ്രായങ്ങളിൽ വന്നുപോയിട്ടുള്ള പ്രമാദങ്ങളെ സഹൃദയന്മാർ ക്ഷമിക്കുമെന്നുള്ള വിശ്വാസപൂർവ്വം ഞാൻ ഈ ഗ്രന്ഥം പൊതുജനസമക്ഷം അവതരിപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

ററി. എൻ. നാണുപിള്ള ആശാൻ.

ശ്രീമഹാഭക്തവിജയം

പ്രാരംഭം.

പണ്ഡരപുരചരിത്രം

ശ്രീനാരായണസ്വാമിയാൽ അങ്ഗീകൃതമായ സത്വഗുണം പോലെയും വിഘ്നേശ്വരൻെറ തിരുവുടയാടപോലെയും സുബ്രഹ്മണ്യൻെറ തിരുനാമങ്ങളിൽ ഒരു നാമാൎത്ഥംപോലെയും പരമശിവൻെറ പരിശുദ്ധമായ ശരീരംപോലെയും, അദഭ്രശുഭ്രവും പാപനാശനവുമായ അച്ഛസ്ഫടികനിൎമ്മലജലം നിറഞ്ഞൊഴുകി പ്രണവാക്ഷരങ്ങളെ ഉച്ചരിക്കയാണോ എന്നു തോന്നത്തക്കവണ്ണമുള്ള ശബ്ദവിശേഷത്തോടുകൂടി തീരസ്ഥന്മാരെ തിരമാലകളാകുന്ന കൈകൾ നീട്ടി കളിക്കാൻ വിളിച്ചുകൊണ്ടു വേഗത്തിൽനടന്നുപോയി സമുദ്രകാന്തനെ വരിച്ചു സുഖിക്കുന്ന ചന്ദ്രഭാഗാനദിയുടെയും രുഗ്മിണീദേവിയുടെ നിവാസസ്ഥാനമായ ഡിണ്ഡിരവനത്തിൻെറയും മദ്ധ്യത്തിലായി പണ്ഡരപുരം എന്നു വിഖ്യാതമായ ഒരു നഗരം ഭവിക്കുന്നു. ജഗന്നാഥത്തെ അന്നബ്രഹ്മമെന്നും, ത്രുപ്പതിയെ പൂൎണ്ണബ്രഹ്മമെന്നും, ശിവാരണ്യത്തെ താരകബ്രഹ്മമെന്നും ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ പറയുന്നതുപോലെ പണ്ഡരപുരം നാദബ്രഹ്മമെന്നു പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ഈ നഗരം സൎവ്വമങ്ഗളങ്ങളുടെയും കളിനിലമാണെന്നു വെളിപ്പെടുന്നു.

പുണ്ഡരീകഭക്തൻ, തൻെറ അരികിൽവന്നു വിഷ്ണുഭഗവാനെ സേവിച്ചു പൂജിച്ചു ഭക്തന്മാരുടെ അനുഗ്രഹകൎമ്മത്തിനായി അവിടെത്തന്നെ നിവസിക്കണമെന്നു് അപേക്ഷിച്ചു വരം വാങ്ങിക്കയും അവിടം കടന്നുപോകാതെ അപേക്ഷിച്ചിരുത്തുകയും ചെയ്യുകൊണ്ടു്, ആ നഗരം സാക്ഷാൽ വൈകുണ്ഠത്തിനു തുല്യമാണെന്നു തന്നെ പറയാം. വിശേഷിച്ചും അവിടെ ഒരു ശതവൎഷത്തിനുമുമ്പു് അത്ഭുതകരമായ ഒരു പൊന്മഴ പൊഴിയുകയുമുണ്ടായിട്ടുണ്ടു്. എല്ലാംകൊണ്ടും പണ്ഡരപുരത്തിനു തുല്യമായ ഒരു പുരം ലോകത്തില്ലെന്നുതന്നെ ലോകപ്രസിദ്ധി.

ഇത്രത്തോളം മാഹാത്മ്യമുള്ള ആ പണ്ഡരപുരം ഉന്നതങ്ങളായ ഗോപുരങ്ങളാലും മണിമാളികകളാലും ബലിഷ്ഠപ്രാകാരങ്ങ

ളാലും പട്ടുകൊടികൾപറന്നുകളിക്കുന്ന പൊൻകൊടിമരങ്ങളാലും സമൃദ്ധങ്ങളായ ആപണങ്ങളാലും വിസ്തൃതങ്ങളും വിശിഷ്ടങ്ങളുമായ തെരുവീഥികളാലും മററും അലംകൃതമായിരുന്നുവെന്നു മാത്രമല്ല, വിഷ്ണുഭക്തന്മാരായ സാധുക്കളുടെ വേദഘോഷങ്ങൾ മുഴങ്ങുന്ന ആശ്രമങ്ങളാൽ സംപൂർണ്ണമായുമിരുന്നു. പൊന്മഴ പെയ്യുക കൊണ്ടുതന്നെ അതു ഭൂലോകസ്വർഗ്ഗമാണെന്നും, അവിടെയുള്ള ആളുകൾ ദേവതുല്യന്മാരാണെന്നും ഏകദേശം അനുമാനിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അവിടത്തെ നിവാസികളായ ജനങ്ങളുടെ ഭക്തിവിശേഷത്തെക്കുറിച്ചു കുറഞ്ഞൊന്നു പ്രസ്താവിക്കാം.

എട്ടുവയസ്സു പ്രായമുള്ള കുട്ടികൾമുതൽ വാർദ്ധക്യത്തെ പ്രാപിച്ചവർവരെയുള്ള പണ്ഡരപുരവാസികൾ സ്ത്രീകളും പുരുഷന്മാരും അരുണോദയത്തിനുമുമ്പേ എഴുന്നേററു ചന്ദ്രഭാഗാനദിയിൽ കുളിച്ചു്, നിത്യകർമ്മങ്ങൾ കഴിച്ചുശേഷം ഭഗവന്നാമജപങ്ങളോടുകൂടി പാണ്ഡുരങ്ഗക്ഷേത്രത്തിൽ ചെന്നു തൊഴുതു ഭജിച്ചുകൊണ്ടു്, സന്തുഷ്ടരായിരുന്നു കാലംപോക്കുന്നു. അങ്ങാടികളിൽ സാമാനം വാങ്ങാൻ വരുന്നവർപോലും, പണംകൊടുക്കുമ്പോൾ രാമനാമം ജപിച്ചുകൊണ്ടു കൊടുക്കുകയും,വ്യാപാരികൾ രാമനാമജപത്തോടുകൂടിത്തന്നെ സാമാനം കൊടുക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ദമ്പതിവിനോദങ്ങളിൽ രാധാകൃഷ്ണന്മാരെയൊ സീതാരാമന്മാരെയോ അന്യോന്യമുപമിച്ചു സല്ലപിക്കുന്നു. കലഹം, ചതിവ്, മോഷണം മുതലായ ദുർവൃത്തികൾ ഇവിടെയില്ലായ്കകൊണ്ടു്, സത്യവാക്കുകളും സന്തുഷ്ടന്മാരുമായിത്തന്നെ ജനങ്ങൾ ജീവിക്കുന്നു. അതിനാൽ, ഭഗവദ്ഭജനപുരമെന്നും ഭൂലോകവൈകുണ്ഠമെന്നും പണ്ഡരപുരത്തെ എല്ലാവരും കീർത്തിക്കുന്നു. ഇപ്രകാരമുള്ള പണ്ഡരപുരത്തിൽ ഭഗവാൻ സന്നിധാനം ചെയ്തരുളുന്നതിനു കാരണം ഭാഗവതോത്തമനായ പുണ്ഡരീകഭക്തന്റെ അപേക്ഷയനുസരിച്ചാകുന്നു. ഭഗവാൻ അവിടെ രണ്ടുകൈകളും അരയിൽതാങ്ങി രാധാരുഗ്മിണീസമേതനായി ഒരു കല്ലിന്മേൽനിന്നു ഭക്തന്മാർക്കിഷ്ടാർത്ഥത്തെ കൊടുത്തു രക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ഭഗവാൻ അപ്രകാരം അവിടെ സന്നിധാനം ചെയ്തരുളുന്നതിനു വരംവാങ്ങിച്ച പുണ്ഡരീകഭക്തൻ ആരാണെന്നും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭജനക്രമമെന്താണെന്നും മററും അറിവാനാഗ്രഹമുണ്ടെങ്കിൽ ആ ചരിത്രം പറയാം.

പുണ്ഡരീകഭക്തന്റെ കഥ.

ചന്ദ്രഭാഗാനദിക്കും തിണ്ഡീരവനത്തിനും മദ്ധ്യത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന പണ്ഡരമെന്ന നഗരത്തിൽ, പുണ്ഡരീകഭക്തൻ എന്നു വിഖ്യാതനായ ഒരു പുണ്യശീലൻ പാൎത്തിരുന്നു. അയാൾ മഹാത്മാവും ജന്മനാ ബ്രാഹ്മണനുമായിരുന്നു, എന്നുമാത്രമല്ല സകലശാസ്ത്ര പുരാണേതിഹാസകോവിദനും മാതാപിതാക്കളിൽ അത്യന്തം വിനീതനും ആയിരുന്നു. പുത്രന്റെ വിനയാദി സദ്ഗുണങ്ങൾകണ്ടു്, സന്തുഷ്ടരായ മാതാപിതാക്കന്മാർ സ്വജാതിയിൽതന്നെ സുന്ദരിയായ ഒരു കന്യകയെ അയാൾക്കു വിവാഹം ചെയ്യിച്ചുകൊടുത്തു. സ്നേഹപൂൎവ്വം, അവർ ആ ബാലദമ്പതിമാരെ തങ്ങളോടൊരുമിച്ചു താമസിപ്പിച്ചു സംരക്ഷിച്ചുവരവേ, ഒരുദിവസം പുണ്ഡരീകഭക്തനെനോക്കി അയാളുടെ പത്നി പറഞ്ഞു:—"ജീവനാഥ! അങ്ങേ മാതാപിതാക്കന്മാരോടൊരുമിച്ചു താമസിക്കാൻ എനിക്കു പ്രയാസംതന്നെ. അവർ അടിക്കടി ഓരോ കുററം എന്നിൽ സ്ഥാപിച്ചു ബുദ്ധിമുട്ടിക്കുന്നു. എപ്പോഴും അസൂയാകലുഷമാകുംവണ്ണം എന്നെ നോക്കുന്നുമുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടു് ഇന്നുമുതൽ അവരെ വേറേ എവിടെയെങ്കിലും മാററിത്താമസിപ്പിക്കാമെങ്കിൽ ഞാൻകൂടി ഇവിടെ താമസിക്കാം. അല്ലാത്തപക്ഷം ഞാൻ ഇപ്പോൾതന്നെ എന്റെ വീട്ടിൽ പൊയ്ക്കൊള്ളാം"

ഭാൎയ്യയുടെ ഈ വാക്കുകൾകേട്ടു്, പുണ്ഡരീകഭക്തൻ അപ്രകാരംതന്നെ ചെയ്യാൻ നിശ്ചയിച്ചു. നവോഢയായ തന്റെ പത്നിയോടുള്ള പ്രേമാധിക്യത്താൽ, മറുത്തു പറവാൻ അയാൾക്കു് അശേഷം ധൈൎയ്യമുണ്ടായില്ല. അതിനാൽ മാതാപിതാക്കന്മാരെ അന്നുതന്നെ മറെറാരു ഭവനത്തിൽ മാററിത്താമസിപ്പിച്ചു ശുശ്രൂഷിച്ചുവന്നു. പൂൎവ്വജന്മപാപശേഷത്താലെന്നപോലെ, അന്നുമുതൽക്കു പുണ്ഡരീകഭക്തന്റെ സ്വഭാവം ആകപ്പാടെ മാറി, അയാൾക്കു ഭാൎയ്യയിൽ സ്നേഹവും ആസക്തിയും വൎദ്ധിക്കുകയും, മാതാപിതാക്കളിൽ അനാദരം അങ്കുരിക്കുകയും ചെയ്തു. ഈശ്വരവിചാരം നിശ്ശേഷം നീങ്ങി. ഭാൎയ്യയെ പുകഴ്ത്തിപ്പറകയും മാതാപിതാക്കളെ നിന്ദിച്ചുപറകയും പതിവായി. ഭാൎയ്യ പറയുന്നതെല്ലാം വേദവാക്യംപോലെ കരുതി. നേരെമറിച്ചു്, മാതാപിതാക്കളുടെ വാക്കുകളെ പുല്ലുപോലെ ഗണിച്ചു. ദാനധൎമ്മങ്ങളാകട്ടെ ഭഗവന്നാമജപങ്ങളാകട്ടെ, ഇല്ലാതായി. സാധുക്കളെ ദുഷിക്ക

യും ദുഷ്ടന്മാരെ പൂജിക്കയും ചെയ്തുവന്നു. എന്നുവേണ്ടാ കൊട വിലക്കുക, നുണപറയുക, എളിയോരെ ഉപദ്രവിക്കുക, വേശ്യമാരെ സേവിക്കുക മുതലായ സകലവിധ ദുർവൃത്തികൾക്കും പുണ്ഡരീകഭക്തൻ ഒരു വിളനിലമായിത്തീൎന്നു.

ഇപ്രകാരം ബ്രാഹ്മണജന്മംപോലും മലിനമാക്കി പുണ്ഡരീകൻ താമസിക്കുന്ന കാലത്തു്, മുജ്ജന്മം ചെയ്ത പുണ്യത്തിന്റെ ഫലശക്തിയാലോ, മാതാപിതാക്കൾ അനുഷ്ഠിച്ച സൽക്കർമ്മഫലംകൊണ്ടോ, പണ്ഡരപുരത്തിൽ വിഷ്ണുഭഗവാൻ എഴുന്നെള്ളിയിരിക്കാൻ ഇടയാകണമെന്ന കാരണംകൊണ്ടോ, അവിടത്തെ പ്രജകളുടെ മാഹാത്മ്യത്താലോ, അജ്ഞാതമായ മററു വല്ല പുണ്യോൽകൎഷത്താലോ എന്തോ ആ നഗരത്തിൽ ഒരിടത്തു്, ഒരു പുരാണപാഠകൻ ശിവപുരാണത്തിൽ കാശികാണ്ഡം വായിച്ചു്, അൎത്ഥം പറയുന്നതു കേൾക്കാൻ ഭക്തിവിശ്വാസത്തോടെ പലരും പോകുന്നതുകണ്ടു് പുണ്ഡരീകഭക്തന്റെ പത്നിക്കും പോയാൽകൊള്ളാമെന്നു് ഒരാശ ജനിച്ചു. എന്നിട്ടു്, പുണ്ഡരീകനെ നോക്കി ഗംഗയുടെ മഹത്വത്തേയും ശ്രീകാശിയുടെ മാഹാത്മ്യത്തേയും കുറിച്ചു വായിച്ചു പറയുന്ന പുരാണകഥാപ്രസംഗം കേൾപ്പാൻ തനിക്കു മോഹം അധികമുണ്ടെന്നും, ദേവപ്രീതിക്കു് ഒരു നല്ല മാർഗ്ഗമാകകൊണ്ടു് അതു കേൾക്കുന്നതിനു് അന്നേദിവസം തന്നെക്കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകണമെന്നും അവൾ പ്രാൎത്ഥിച്ചു.

അതുകേട്ടു് ദുസ്സഹമായ വെറുപ്പോടെ പുണ്ഡരീകഭക്തൻ പറഞ്ഞു:—"എടീ മൂഢേ! പേ പിടിച്ചുവോ നിനക്കു്? താന്തോന്നിത്തം പറയുന്നോ? വീട്ടിൽ എന്തെല്ലാം വേലകിടക്കുന്നു? പുരാണം കേൾക്കാൻ പോയി മടങ്ങിവരുമ്പോൾ വയറുനിറയുമോ? അതോ പണം കിട്ടുമോ? നാമൊക്കെ സംസാരികളല്ലേ? നമുക്കു പുണ്യകഥ കേൾക്കാൻ എന്തധികാരം? കേട്ടാൽ എന്തുഫലം? അതെന്താണെന്നും പറയാം; ഒന്നിൽ നാം ശ്രദ്ധവച്ചാൽ അവഴിക്കുതന്നെ മനസ്സു നിറുത്തേണ്ടതാണു്. അതില്ലാതെ കേൾക്കുന്നതും കേൾക്കാത്തതും ഒരുപോലെതന്നെ. കേൾക്കുന്നതുകൊണ്ടു ഫലം വേണമെങ്കിൽ, അന്നുമുതൽക്കു പ്രവൃത്തിയും അതനുസരിച്ചിരിക്കണം. അല്ലെങ്കിൽ പാപമുണ്ടെന്നാണു് കേട്ടിട്ടുള്ളതു്. അതുമാത്രമോ? തൊട്ടതും വച്ചതുമൊക്കെ പാപമാണെന്നു ശാസനംചെയ്യുന്ന പുരാണങ്ങളെ അനുസരിച്ചിരിക്കാൻ ലൌകികന്മാരായ നമുക്കു സാധിച്ചെന്നുവരുമോ? ഭക്തിപൂൎവ്വം പുരാണം കേട്ടാൽ, അതനുസരിച്ചു പ്രവൎത്തിക്കാതെയിരിക്കുന്ന പാപിയെപ്പോലെ പാപികളില്ലെന്നുള്ള പഴഞ്ചൊല്ലിൽ പതിരുണ്ടോ?

രാജശാസനങ്ങൾ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയാൽ അതനുസരിച്ചു പ്രവൎത്തിക്കാത്തവർ ശിക്ഷാർഹന്മാരാകുന്നതുപോലെ പുരാണവാക്യങ്ങൾ ഭഗവച്ഛാസനങ്ങളാകകൊണ്ടു് കേൾക്കുന്നവർ അതനുസരിച്ചു നടക്കാഞ്ഞാൽ ദൈവശിക്ഷയുണ്ടാകുന്നു. അതുകൊണ്ടു ഞാൻ വരുന്നില്ല; നിനക്കു പോകണമെന്നു നിർബന്ധമാണെങ്കിൽ പൊയ്ക്കൊള്ളു."

ഇങ്ങനെ തട്ടത്തുപറഞ്ഞ പുണ്ഡരീകഭക്തനെ നോക്കി ഭാൎയ്യ "ജീവനായക! പുരാണം കേൾക്കുന്നവരെല്ലാം അതനുസരിച്ചു നടക്കുമെന്നു നിശ്ചയമോ നടക്കണമെന്നു നിർബന്ധമോ ഇല്ല. നടക്കാഞ്ഞാൽ ദൈവശിക്ഷ ഉണ്ടാകാനുമില്ല. ഒരുതരം ഔഷധംകൊണ്ടു് ഇരുമ്പു് പൊന്നാക്കുന്നതു കണ്ടിട്ടില്ലേ? കല്ലിലോ മണ്ണിലോ ആ മരുന്നു പുരട്ടിയാൽ ആ ഗുണം ഉണ്ടാകുന്നില്ല. എങ്കിലും കല്ലിലോ മണ്ണിലോ ഇരുമ്പിൻെറ അംശം ഉള്ളിടത്തോളം സ്വൎണ്ണമായിത്തീരുന്നു. അതുപോലെ പുരാണകഥാശ്രവണം ചെയ്യുന്ന അനേകം ജനങ്ങളിൽ ചിലർ പൂൎവ്വപുണ്യവിശേഷത്താൽ ആത്മബോധമുള്ളവരായിരിക്കും. അവർ അതനുസരിച്ചു പ്രവൎത്തിക്കയും അചിരേണ ദൈവസാന്നിദ്ധ്യമടഞ്ഞു്, മുക്തരായിത്തീരുകയും ചെയ്യും. ലഘുവായ പാപസംബന്ധത്താൽ ചിത്തമാലിന്യമുള്ള മററു ചിലർ ഭഗവൽക്കഥ കേൾക്കുന്തോറും നിൎമ്മലഹൃദയന്മാരായി അനേകദിവസംകൊണ്ടു സദ്വൃത്തന്മാരായി ഭവിക്കുന്നു. പാപികളായ മററു ചിലർ, പുരാണശ്രവണപുണ്യത്താൽ അവരുടെ ദുഷ്പ്രവൃത്തികളുടെ കാഠിന്യം ക്രമേണ കുറഞ്ഞുകുറഞ്ഞു് പലകാലംകൊണ്ടു്, സദ്വൃത്തന്മാരായിത്തീരുന്നു. മഹാപാതകികൾക്കു്, അതു കേവലം വനരോദനംപോലെ നിഷ്പ്രയോജനമായിത്തീരുന്നു. ദുഷ്പ്രവൃത്തികൾക്കു മാററമില്ലാതിരുന്നാലും കേൾക്കുന്ന അവസരത്തിലുണ്ടാകുന്ന ഉള്ളുണർവുകൊണ്ടു് അടുത്തജന്മം ഉൽകൃഷ്ടമായിത്തീരാതെയിരിക്കയില്ല. ഇങ്ങനെ പുരാണശ്രവണം നാനാമുഖമായ ഫലത്തെയാണു് പ്രദാനം ചെയ്യുന്നതു്. അല്ലാതെ അങ്ങു പറയുന്നതുപോലെ കേട്ടതനുസരിച്ചു പ്രവൎത്തിച്ചേ തീരു എന്നില്ല. പ്രവൎത്തിക്കാഞ്ഞാൽ നരകമുണ്ടാകയുമില്ല. അശ്രദ്ധയോടുകൂടി പുരാണശ്രവണം ചെയ്താൽതന്നെയും മോക്ഷം ലഭിക്കുമെന്നാണു് പുരാണങ്ങൾ ഘോഷിക്കുന്നതു്. അപ്പോൾ പിന്നെ ശ്രദ്ധാഭക്തിപുരസ്സരം കേട്ടാലുള്ള കഥ പറവാനുണ്ടോ? എന്നെ വിവാഹം ചെയ്തുകൊണ്ടു പോരുന്നതിനുമുമ്പു്, ദിവസംതോറും ഞാൻ പുരാണം കേൾക്കയും പല വ്രതങ്ങൾ നോല്ക്കുകയും പതിവായിരുന്നു. വിവാഹം ചെയ്തതിൽപിന്നെ "മൂർഖനാകിലും ഭൎത്താ

നാരിമാക്കെല്ലാം ദൈവം" എന്ന സിദ്ധാന്തമനുസരിച്ചു് അങ്ങ ശുശ്രൂഷമാത്രംകൊണ്ടു് എനിക്ക സവ്വാഭീഷ്ടങ്ങളും സിദ്ധിക്കമെന്നു ള്ള വിചാരത്താൽ ദേവകാര്യങ്ങളിലെ ശ്രദ്ധ ഞാനുപേക്ഷിച്ചിരിക്കയാണു്. നിശ്ചയമായി ഭത്തൃശുശ്രൂഷകൊണ്ടു് എനിക്കിഷ്ട സിദ്ധിയും മോക്ഷവും ലഭിക്കമെന്നാണു് എന്റെ ധൈയ്യം. അതു കൊണ്ടു് പുരാണശ്രവണാദി പുണ്യകാര്യങ്ങളിൽ ശ്രദ്ധവേണ്ടതു പ്രധാനമായി അങ്ങേയ്ക്കാണു്. അങ്ങുകൂടി വരാതെ എനിക്ക പോയി കേൾക്കാൻപാടില്ല. എന്തെന്നാൽ ഭത്താവാകുന്ന ദേവനെ ക്കൂടാതെ പോയി ഭായ്യ പുരാണശ്രവണം ചെയ്യുന്നതു വിഷ്ണുദേവനെ സ്തുതിച്ചുകൊണ്ടു ശിവനെ നിന്ദിക്കുന്നതുപോലെ നിഷ്പ്രയോജനമാണെന്നു വിദ്വാന്മാർ പറഞ്ഞുകേട്ടിട്ടുണ്ടു്. സൂക്ഷ്മം ആലോചിച്ചാൽ പാപകരമാണെന്നു പറയാം. അതിനാൽ വെറുതേ തക്കിക്കാതെ നമുക്ക പുരാണം കേൾക്കാൻ പോകാം."

ഇങ്ങനെ സാരോപദേശം ചെയ്തശേഷം, അവൾ പുണ്ഡരീകഭക്തനെ നിർബന്ധപൂവ്വം കൂട്ടിക്കൊണ്ടു് പുരാണകഥാപ്രസംഗരംഗത്തിലെത്തി. രണ്ടാളുമായി അവിടെ ഒരു ശുഭസ്ഥാനത്തിരുന്നു ശ്രദ്ധിച്ചു കേട്ടുതുടങ്ങി. സഗരപുത്രന്മാക്ക സദ്ഗതികൊടുക്കാൻ വേണ്ടി ഭഗീരഥൻ പരമശിവനെക്കുറിച്ചു തപസ്സുചെയ്തതും, ദേവഗംഗയെ ഭൂമിയിലേക്കു് ആവാഹിച്ചു്, പാതാളത്തിൽ കൊണ്ടുപോയി സഗരപുത്രന്മാർ ദഹിച്ച ചാമ്പലിന്മീതേകൂടി പ്രവഹിപ്പിച്ചപ്പോൾ അവക്ക ഗതികിട്ടിയതും, ഗോഹത്തി, ശിശുഹത്തി, ബ്രഹ്മഹത്തി, സ്ത്രീഹത്തി, ഗുരുഹത്തി മുതലായ മഹാപാപങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന കൊടുംപാപികളും, ശ്രീകാശിയിൽചെന്നു ഗംഗയിൽ കുളിച്ചാൽ പരിശുദ്ധിയെ പ്രാപിക്കമെന്നും ആ വസ്തുത ഗംഗതന്നെ ഭഗീരഥനോടു് അരുളിച്ചെയ്തിട്ടുണ്ടെന്നും, കാശിയിലെത്തി വിശ്വനാഥദർശനം കഴിച്ചു്, അവിടെവച്ചു മരിക്കാൻ സംഗതി വരുന്ന പുണ്യാത്മാക്കൾക്ക വിശ്വനാഥൻ മരണകാലത്തിൽ, വലതുചെവിയിൽ താരകമന്ത്രമുപദേശിക്കമെന്നും, അതുമൂലം എത്ര പാപികളായാലും അവക്ക മോക്ഷസിദ്ധിയുണ്ടാകുമെന്നും ഗംഗാനദിയുടെ തീരപ്രദേശം സിദ്ധന്മാരായ മുനിശ്രേഷ്ഠന്മാരുടെ ആശ്രമങ്ങളാൽ അലംകൃതമാണെന്നും, ആ മഹാത്മാക്കളെ പരിചരിച്ചുകൊണ്ടു് പുണ്യശാലികളായ അനേകം ജനങ്ങൾ അധിവസിച്ചുവരുന്നുണ്ടെന്നും, ബ്രഹ്മാവു മുതലായ ദേവന്മാർ ഓരോരോ രൂപംധരിച്ചു്, അവിടെ തപസ്സുചെയ്തു് അധിവസിക്കുന്നുണ്ടെന്നും വ്രതാദ്യനുഷ്ഠാനങ്ങളാൽ വിശുദ്ധരാകുന്നവക്കു് വിശ്വനാഥൻ ഇന്നും ദശ്ശനം കൊടുക്കുന്നുണ്ടെന്നും മറ്റും വ്യാഖ്യാനിച്ചു പ്രസം

ഗിക്കുന്നതും കേട്ടപ്പോൾ, പുണ്ഡരീകഭക്തൻ ഉദ്ബുദ്ധനായിത്തീർന്നു. കാശിയെ സന്ദർശിക്കണമെന്നു് അയാൾക്കു് ഉല്ക്കണ്ഠയുണ്ടായി ഉടൻതന്നെ എഴുന്നേററു്, പുരാണപാഠകന്മാരെ വന്ദിച്ചുകൊണ്ടു കാശിക്കു പുറപ്പെട്ടു. അതുകണ്ടു്, സാദ്ധ്വിയായ അയാളുടെ ഭാര്യയും, ഭർത്താവിനെ വണങ്ങി, തന്നെക്കൂടി കൊണ്ടുപോകണമെന്നപേക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു കൂടെത്തിരിച്ചു. അക്കഥയറിഞ്ഞ പുണ്ഡരീകന്റെ മാതാപിതാക്കന്മാർ വാർദ്ധക്യകാലത്തു പുത്രനോടുകൂടി ഗംഗയിൽ സ്നാനംചെയ്യുന്നതു പുണ്യപ്രദമാണെന്നുള്ള വിചാരത്താൽ വഴിക്കു വേണ്ട ഭക്ഷണസാധനങ്ങളും കെട്ടിച്ചുമന്നുകൊണ്ടു പുറകേപോയി. അവരെല്ലാവരും ഒരുമിച്ചു ചേർന്നതിൽപിന്നെ, ഓരോരോ വിശ്രമസ്ഥാനങ്ങളിൽ എത്തുമ്പോൾ പുത്രനും പത്നിയും വെറുപ്പുകാണിച്ചിരുന്നാലും അതൊന്നും വകവയ്ക്കാതെ, ആ വൃദ്ധദമ്പതിമാർ ഭക്ഷണം തയ്യാറാക്കി അവരെ വിളിച്ചു ഭുജിപ്പിക്കയും വാത്സല്യഗർഭങ്ങളായ വാക്കുകളാൽ ഉപചരിക്കയും ചെയ്തുവന്നു. പുണ്ഡരീകനും പത്നിയും വൃദ്ധരായ മാതാപിതാക്കൾ ചുമടും ചുമന്നുകൊണ്ടു പുറകേ നടക്കുന്നതു വകവയ്ക്കാതെ. ശ്രീകാശി, കാശി എന്ന സ്മരണയോടുകൂടി, വിശ്വനാഥനെയും വിശാലാക്ഷിഅമ്മയേയും ഗംഗാനദിയേയും സ്തുതിച്ചുകൊണ്ടു നടന്നുപോയി. അങ്ങനെ പോകുമ്പോൾ, ഭാര്യ കാൽകുഴഞ്ഞു പരവശയായതുകണ്ടു് പുണ്ഡരീകൻ അവളെ തോൾമേലേന്തിക്കൊണ്ടു തിരിച്ചു. വൃദ്ധമാതാപിതാക്കളുടെ ദുഃഖത്തെയും ക്ഷീണത്തെയുംകുറിച്ചു് അശേഷം ഗൌനിക്കാതെപോയി ചെന്നു്, യഥാകാലം കാശിയിലെത്തി. അവിടെ കുക്കുടമഹർഷിയുടെ വാസസ്ഥാനമാകിയ അസി എന്ന സ്ഥലത്തുചെന്നപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മഹിമയെക്കുറിച്ചു പലരും പറഞ്ഞുകേൾക്കയാൽ പുണ്ഡരീകഭക്തൻ മഹർഷിയെ കാണ്മാനായി പത്നിയോടുകൂടി ആശ്രമത്തിൽ കടന്നുചെന്നു. അപ്പോൾ മഹർഷി അവിടെ ഇല്ലായിരുന്നു. ഗംഗ, യമുന, സരസ്വതി, നർമ്മദ, ഗൌതമി എന്നീ അഞ്ചു പുണ്യനദികൾ സ്ത്രീരൂപംധരിച്ചു്, അവിടെ പാചകജോലി ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതുകണ്ടു്, പുണ്ഡരീകഭക്തൻ ഭക്തിപൂർവ്വം അവരെ നമസ്കരിച്ചു. അവരുടെ അഴകും ആഭരണങ്ങളുടെയും, വസ്ത്രത്തിന്റെയും മേന്മയും, മനോഹരഭാവങ്ങളുമെല്ലാം അയാൾക്കു് ആനന്ദത്തെ ഉണ്ടാക്കി. ഇവർ നരലോകസ്ത്രീകളോ സുരലോകസ്ത്രീകളോ ആരായിരിക്കാം? ഹാ! ഹാ! ഇവരുടെ തേജസ്സൌന്ദര്യങ്ങൾ എത്രമാത്രം ആകർഷകങ്ങളായിരിക്കുന്നു. ഇവർ പ്രസിദ്ധ സ്ത്രീരത്നങ്ങളായ, അഹല്യ, ദ്രൌപദി, സീത, താര, മണ്ഡോദരി എന്നീ പഞ്ച

സുന്ദരിമാരായിരിക്കുമോ? അത്രതാ, ഭൂമിദേവി, ഭവാനി, ഭാഗീരഥി, ഭാരതി എന്നിവരായിരിക്കുമോ? അഥവാ, അനസൂയ, രേണുക, വൃന്ദ, ഇന്ദ്രാണി, അരുന്ധതി എന്നിവരോ? ഇങ്ങനെ സംശയിച്ചു സ്തോത്രംചെയ്തു. അവർ ദേഹം വിയക്കത്തക്കവണ്ണം ബദ്ധപ്പെട്ടു, പാചകവൃത്തിയിൽ പരിശ്രമിക്കുന്നതുകണ്ടു് തെല്ലൊരു വല്ലായ്മയോടെ പറഞ്ഞു:—"പുണ്യവതികളേ! നിങ്ങൾ ഇത്ര ബദ്ധപ്പെട്ടു വിടുപണിചെയ്യുന്നതു് ആക്കുവേണ്ടിയാണു്? നിങ്ങളെ കണ്ടാൽ ദേവസ്ത്രീകളെന്നോ രാജസ്ത്രീകളെന്നോ തോന്നത്തക്കവണ്ണം തേജസ്വിനികളായിരിക്കുന്നുവല്ലോ. ഭൃത്യന്മാരാരുമില്ലയോ? നിങ്ങൾ ആരാണെന്നും പേരെന്താണെന്നും മററുമുള്ള വിവരങ്ങൾ അറിയിച്ചുതന്നാൽ കൊള്ളാം. തളിരുപോലെ മൃദുവായ കൈകൾ നോവത്തക്കവണ്ണവും, വല്ലിപോലെ ലഘുവായ ദേഹം ഉലയത്തക്കവണ്ണവും പ്രയത്നിക്കുന്നതു കാണുന്നതുപോലും സങ്കടകരമായിരിക്കുന്നു. നിങ്ങൾ ദയയുണ്ടായി ഈ ജോലി നിറുത്തണേ! സ്വാമിനികളെ! അടിയൻ നിങ്ങൾക്കുവേണ്ടി ആ ജോലി നിർവ്വഹിക്കാം. അതു സമ്മതമല്ലെങ്കിൽ, എന്റെ ഭാര്യയുണ്ടു്; അവളെക്കൊണ്ടു ചെയ്യിക്കാം. ചന്ദ്രസമാനമായ നിങ്ങളുടെ മുഖം പുകയേററു കറുക്കുന്നതും, തളിർപോലെ മൃദുവായ ദേഹം തീകൊണ്ടു വാടുന്നതും കണ്ടുകണ്ടു് മനസ്സുരുകുന്നു."

മുനീന്ദ്രന്മാർക്കുപോലും ഗണിക്കവയ്യാത്ത മഹിമയോടുകൂടിയ പുണ്യവതികളായ പഞ്ചഗംഗകൾ, മാതാപിതാക്കളെ ദുഃഖിപ്പിച്ചു ഭാര്യയെ പൂജിച്ചുകൊണ്ടു സമീപത്തു വന്നുനില്ക്കുന്ന പുണ്ഡരീകഭക്തനെ നോക്കി:—"കഷ്ടം! മാതാപിതാക്കളെ അനാദരിക്കുന്ന ദുഷ്ടനായ ഈ തടിമാടനു്, ഞങ്ങളെ കാണ്മാൻ സാധിച്ചതെന്തൊരു മറിമായം? പാപന്മാർക്കു ഞങ്ങളുടെ ദർശനം സുലഭമല്ലല്ലോ" എന്നിങ്ങനെ വിചാരിച്ചു കോപിച്ചു പറഞ്ഞു:—"എടാ! ദുർവൃത്ത! മൂഢ! പഞ്ചമഹാപാതക! യമഘാതക! വേഗം ഇവിടം വിട്ടു് പൊയ്ക്കോ. നിന്നെ കാണ്മാൻതന്നെ കൌതുകം തോന്നുന്നില്ല."

പുണ്ഡരീകൻ ഇതുകേട്ടു്, വീണ്ടും അവരെ വന്ദിച്ചുവീണു:—"ഹേ! പുണ്യവതികളെ, നിങ്ങളുടെ നാമധേയത്തേയും നിങ്ങൾ ആക്കുവേണ്ടിയാണു്, ഈ ഭക്ഷണസാധനം പാകപ്പെടുത്തുന്നതെന്നുള്ളതും എനിക്കു പറഞ്ഞുതന്നാൽ ഞാൻ ഈ ക്ഷണം ഇവിടം വിട്ടു പൊയ്ക്കൊള്ളാം" എന്നറിയിച്ചു. വല്ലവിധത്തിലും അവനെ അവിടെനിന്നയച്ചാൽ മതിയെന്നു നിശ്ചയിച്ചു്, അവർ തങ്ങളുടെ നാമങ്ങളേയും, കുക്കുടമഹർഷിക്കു വേണ്ടിയാണു് ഭക്ഷണസാധന

ങ്ങൾ പാകപ്പെടുത്തുന്നതെന്നും അവനെ ധരിപ്പിച്ചു. എന്നിട്ട് വേഗം അവിടംവിട്ടു പൊയ്ക്കൊള്ളാൻ അവനോടു പറഞ്ഞു. അതു കേട്ട് പുണ്ഡരീകഭക്തൻ:—"സാധ്വികളെ! നിങ്ങൾ ദേവസ്ത്രീകളാണോ എന്നെന്നോടു സത്യം പറയുവിൻ!" എന്നു വീണ്ടും ചോദ്യംചെയ്തു. പഞ്ചഗംഗകൾ ഉടനേ കോപാകുലമാരായി "എടാ നീചാ! നീ വെറുതെ ഉപദ്രവിക്കുന്നോ? ആദ്യം നീ ചോദിച്ചു രണ്ടു കാര്യങ്ങൾ ഞങ്ങൾ പറഞ്ഞുതന്നില്ലയോ? അതുകേട്ടാൽ ഉടൻ പൊയ്ക്കൊള്ളാമെന്നല്ലേ നീ പറഞ്ഞതു്? ഇപ്പോൾ പിന്നെയും നിന്നുകൊണ്ടോരോന്നു ചോദിക്കുന്നോ? വെളിക്കിറങ്ങി പോയില്ലെങ്കിൽ, തലമുടിക്കു പിടിച്ചു തൂക്കിയെടുത്തു് ഗംഗയിൽ ഇടുന്നുണ്ടു്" എന്നുപറഞ്ഞു.

പുണ്ഡരീകഭക്തൻ:—ഹേ രൂപവതികളായ സതികളേ! ഞാൻ പണ്ഡരിയിൽനിന്നു പലനാൾ ബുദ്ധിമുട്ടി നടന്നു്, പല പല ദേശങ്ങൾ കടന്നു് ഈ കാശിയിൽ വന്നതു പ്രധാനമായി ഗംഗാസ്നാനത്തെ ഉദ്ദേശിച്ചാണു്. ആ സ്ഥിതിക്കു പുണ്യവതികളായ നിങ്ങളുടെ ഉള്ളംകൈകൾകൊണ്ടു് എൻെറ ദേഹത്തെ സ്പർശിച്ചു ഗംഗയിൽ തള്ളിയിട്ടാൽ, ഞാൻ ചെയ്ത മഹാപാപങ്ങളെല്ലാം എന്നെ വിട്ടൊഴിഞ്ഞു് നിങ്ങളിൽ ചേരുകയും എനിക്കു സദ്ഗതി ലഭിക്കയും ചെയ്യും. ഗംഗയുടെ ദർശനമാത്രത്താൽ തന്നെ നിങ്ങളെ കാണത്തക്ക പരിശുദ്ധി എനിക്കു സിദ്ധിച്ചു. പുണ്യനദിയായ ഈ ഗംഗയിൽവീണു മരിച്ചാൽ സദ്ഗതി ലഭിക്കുമെന്നുള്ളതിനു് സംശയമുണ്ടോ? അതു്, എത്രമാത്രം പുണ്യപ്രദമാണെന്നു പരിച്ഛേദിക്കാൻപോലും എനിക്കു ശക്തിയില്ല.

ഇത്രയുംപറഞ്ഞു് വീണ്ടും വണങ്ങിക്കൊണ്ടു് പുണ്ഡരീകഭക്തൻ പലഹാരങ്ങൾ പാകംചെയ്യുന്നതിനായി വീണ്ടും തൻെറ ഭാര്യയെ വിളിച്ചു. ഉടനേ, പഞ്ചഗംഗകൾ "എടാ മൂഢ! നീ എന്തൊരു സാഹസമാണു തുടങ്ങുന്നതു്. ഞങ്ങളെ നീ കണ്ടതു തന്നെ കുറേ അധികത്തിലിരിക്കയാണു്. ആ സ്ഥിതിക്കു് ഇനി നിൻെറ ഭാര്യയെക്കൂടി വിളിച്ചു കാണിക്കണമെന്നാണോ പക്ഷം? എന്നല്ല, അശുദ്ധയായ നിൻെറ പത്നി പാകം ചെയ്തതായറിഞ്ഞാൽ, മഹർഷി അതു ഭക്ഷിക്കുമോ? ഇനി ഞങ്ങൾ ഇവിടെ വരാതിരിക്കാനുള്ള വിദ്യയാണോ നീ നോക്കുന്നതു്? അതുകൊണ്ടു നിൻെറ ഭാര്യ ഇവിടെ വന്നിട്ടാവശ്യമില്ല. നീയും ഇവിടെ നില്ക്കേണ്ടാ പൊയ്ക്കോ" എന്നു പറഞ്ഞു ബദ്ധപ്പെട്ടു വീണ്ടും പാചകജോലിയിൽ പ്രവേശിച്ചതുകണ്ടു്, സങ്കടംതോന്നി പുണ്ഡരീകൻ പത്നിയെ വീണ്ടും വിളിക്കതന്നെ ചെയ്തു.

അവൻെറ ധൃഷ്ടതകണ്ടു്, അത്ഭുതഭകാപാകുലമാരായ പഞ്ചഗംഗകൾ:—"ഞങ്ങളെ കാണാൻ കിട്ടത്തക്ക പുണ്യാംശം ഏതോ നിനക്കുണ്ടെങ്കിലും എന്തൊരഹങ്കാരമാണിക്കാണിക്കുന്നതു്. അപകൃഷ്ടയായ നിൻെറ പതി ഇവിടെ കടന്നുവന്നാൽ, ഉടനേ ഞങ്ങൾ ഇവിടെനിന്നു പോകേണ്ടിവരും. പിന്നെ ഒരു നിമിഷം ഇവിടെ താമസിക്കാൻ ഞങ്ങൾക്കു നിവൃത്തിയില്ല. അങ്ങനെയായാൽ, മഹർഷി വരുമ്പോൾ ഭക്ഷണം തയാറാകാതെ വരും, അപ്പോൾ അദ്ദേഹം കോപിച്ചു ശാപമിട്ടേക്കാൻ മതി" എന്നു പറഞ്ഞു.

പുണ്ഡരീകഭക്തൻ:—"മാന്യദേവികളേ! കുക്കുടമഹർഷി എവിടെ പോയിരിക്കുന്നുവെന്നുള്ള വസ്തുതകൂടി എന്നെ അറിവിക്കാൻ ദയതോന്നണമേ."

പഞ്ചഗംഗകൾ:—"അദ്ദേഹമോ? അദ്ദേഹം തൻെറ മാതാപിതാക്കന്മാരെ ശുശ്രൂഷിച്ചു പൂജിക്കാൻ പോയിരിക്കയാണു്."

പുണ്ഡരീകഭക്തൻ:—ദേവികളെ! നിങ്ങൾ സത്യമാണോ പറയുന്നതു്? പരമാത്മബോധികളായ ഋഷീശ്വരന്മാർ നിർമ്മമന്മാരല്ലേ? അവൎക്കു് അച്ഛനമ്മമാരെന്നുള്ള സ്നേഹബന്ധം ഉണ്ടാവുക സംഭവ്യമാണോ? ഏഷണത്രയം നീങ്ങിയ മഹാത്മാക്കളല്ലേ അവർ?"

പഞ്ചഗംഗ:—"എടാ പുണ്ഡരീക! നിൻെറ അറിവു് ഇത്ര തുച്ഛമാണോ? മഹർഷിമാർ ദൈവഭക്തന്മാരല്ലേ? അക്കാൎയ്യത്തിൽ നീ വിസമ്മതിക്കാൻ ഭാവമുണ്ടോ? മുഖ്യദൈവങ്ങൾ മാതാപിതാക്കന്മാരാണെന്നുള്ള വസ്തുത നീ അറിയുന്നില്ലേ? മാതാ, പിതാ, ഗുരു, ദൈവം ഇവർ പൂജനീയദൈവങ്ങളാണു്. അതിൽ ഏററം പ്രാധാന്യം മാതാവിനുതന്നെ. പിന്നീടു രക്ഷിച്ചുവളൎത്തുന്ന പിതാവിനു്. മൂന്നാമതു പ്രാധാന്യം ജ്ഞാനപ്രദാനംചെയ്യുന്ന ഗുരുവിനു്. നാലാമതു മോക്ഷദായകനായ ഈശ്വരനു്. ഇങ്ങനെയാണു് സാധുക്കൾ നിൎണ്ണയിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ആദ്യത്തെപ്പടികളിൽ കാലുകുത്തിക്കയറിവേണ്ടേ നാലാമത്തെ പടിയിൽ എത്താൻ. അതുപോലെ മാതാപിതാക്കളേയും ഗുരുവിനേയും പൂജിച്ചിട്ടു വേണം ദൈവപൂജയ്ക്കു മനസ്സുവയ്ക്കാൻ. പരമാൎത്ഥം ചിന്തിച്ചാൽ, മാതാവിനോടു് എന്തുമാത്രം കടപ്പാടു ജീവികൾക്കുണ്ടെന്നു പരിച്ഛേദിക്കാൻ ആരാൽ കഴിയും? പത്തുമാസം ചുമന്നുകൊണ്ടു നടന്നു പലപല അവസ്ഥകൾക്കും പാത്രമായി വേദന സഹിച്ചു് പ്രസവിച്ചാൽ മലമൂത്രമലിനമായ ശയ്യയിൽ കിടന്നു വിഷമിച്ചു്, തൻെറ രക്തമായ പാൽകൊടുത്തു കുഞ്ഞിനെ വളൎത്തിയെടുക്കുന്ന

മാതാവിനൊപ്പം ദൈവതമാക്കുണ്ടു്? അങ്ങനെയുള്ള മാതാവും, വളരെ പ്രയത്നപ്പെട്ടു സ്വന്തസുഖത്തേയും ഉപേക്ഷിച്ചു് പ്രാണനേക്കാഠം സ്നേഹത്തോടെ രക്ഷിച്ചുവളത്തിയ പിതാവും, ചുമടു ചുമന്നുകൊണ്ടു് പുറകേവന്നതും, വിശ്രമസ്ഥാനങ്ങളിൽ പ്രയത്നപ്പെട്ടു ഭക്ഷണസാധനങ്ങഠം പാകപ്പെടുത്തി വിഷമിക്കുന്നതും കണ്ടുകൊണ്ടു് ലജ്ജയില്ലാതെ യാത്രചെയ്തുവന്ന തടിമാടനായ നിനക്കു മാതാപിതാക്കളെക്കുറിച്ചു ചെയ്യുന്ന പൂജയുടെ മഹത്വം അറിയാമോ? വൃദ്ധരായ മാതാപിതാക്കഠം ചുമടും ചുമന്നു് കാൽ കുഴഞ്ഞു ബുദ്ധിമുട്ടുന്നതിനെക്കുറിച്ചു് അശേഷം ഗണിക്കാതെ, ഇടയിൽ വന്നുകൂടിയ ഭാൎയ്യയെ തോളിൽ എടുത്തുകൊണ്ടുവന്ന നിനക്കു് മാതാപിതാക്കളുടെ പാദങ്ങളിൽ ചെയ്യപ്പെടുന്ന അർച്ചനയുടെ ഫലം അറിയാമോ? ഹരിഹരഭക്തന്മാക്കും, ജീവൻമുക്തന്മാക്കും, ഗുരുഭക്തനെന്ന പേർ ലഭിച്ചിട്ടില്ലെന്നും, മാതാപിതാക്കളെ തോഠംമേൽ വഹിച്ചുകൊണ്ടുനടന്നവൻ ഗുരുഭക്തനെന്ന പേരിനു് അഹനായി തീന്നിട്ടുണ്ടെന്നും ഉള്ള കഥ നീ കേട്ടിട്ടില്ലയോ? പുരാണങ്ങഠം വായിച്ചിട്ടില്ലേ? വസിഷ്ഠൻ, വിശ്വാമിത്രൻ, മുതലായ മുനിമാരോടുകൂടി ദശരഥമഹാരാജാവു് എഴുന്നെള്ളിയിരുന്ന സഭയിൽ ശ്രീരാമൻ ചെന്നപ്പോഠം, മാമുനിമാരെ നോക്കുകപോലും ചെയ്യാതെ, ആദ്യമായി അച്ഛനായ ദശരഥനെ നമസ്കരിച്ചു് പിതാവിൻെറ മഹത്വത്തെക്കുറിച്ചു് അദ്ദേഹം ആ സഭാവാസികഠം കേഠംക്കെ പ്രസംഗിച്ച കഥയും മററും നീ കേട്ടിട്ടില്ലയോ? "നാലഞ്ചു ഭത്താവൊരുത്തിക്കു താനത്രേ നാലുജാതിക്കും വിധിച്ചതല്ല" എന്നിരുന്നിട്ടും മാതാവായ കുന്തിയുടെ ആജ്ഞയനുസരിച്ചു പാണ്ഡവന്മാർ അഞ്ചായി ചേന്നു് പാഞ്ചാലിയെ വിവാഹംചെയ്തു് നിർദ്ദോഷമായി ജീവിച്ചില്ലയോ? പരസ്ത്രീഗമനം മഹാപാതകമാണെന്നു് അറിഞ്ഞുകൊണ്ടുതന്നെ വേദവ്യാസൻ മാതാവിൻെറ കല്പനയനുസരിച്ചു്, സഹോദരപത്നിമാരിൽ പുത്രന്മാരെ ജനിപ്പിച്ചില്ലയോ? വല്ല പാപാംശവും അതുമൂലം അദ്ദേഹത്തിനു് അനുഭൂതമായോ? മാതാവിൻെറയോ പിതാവിൻെറയോ വാക്യമനുസരിച്ചു ചെയ്യുന്നതായാൽ ഏതു പ്രവൃത്തിക്കും പാപമില്ലെന്നുള്ളതുതന്നെ അവരുടെ മഹത്വത്തിനു ഉത്തമസാക്ഷ്യമാകുന്നില്ലേ? അങ്ങിനെയുള്ള മാതാപിതാക്കളെ അനാദരിച്ച ദുഷ്ടനായ നിൻെറ മുഖത്തു നോക്കുന്നതുതന്നെ പാപമാണു്. ഗുരുവിനേയും ഭാൎയ്യാപുത്രാദികളെയും ഏതു ദേശത്തും ലഭിക്കും. മാതാപിതാക്കളെയോ? സാക്ഷാൽ ഉള്ളവരെ ഒഴിച്ചു വേറെ കിട്ടുമോ? കുട്ടിയെ ഗർഭത്തിലിട്ടുകൊണ്ടു്, ഒരു ചുവടു നടക്കുന്ന പാടു് ഓൎമ്മിച്ചാൽ

അതിന്നു പകരം ആ കുട്ടി സ്വന്തമാംസത്തെത്തന്നെ അറുത്തു ദാനംചെയ്താൽകൂടി സമമാകുമോ? അതുപോലെതന്നെ നെഞ്ചിലും തോളിലും മടിയിലുംവച്ചു ലാളിച്ചു ഭക്ഷണാദികളും കൊടുത്തു വളൎത്തുന്ന പിതാവിന്നു പുത്രൻ ചെയ്യേണ്ട നിഷ്കൃതിയെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞുവരിക്കുന്ന ശാസ്ത്രമേതു്? "തള്ളമനം വെണ്ണ, പിള്ളമനം കല്ലു്" എന്നൊരു പഴഞ്ചൊല്ലുതന്നെയുണ്ടു്. അതിൽനിന്നും മാതാവിന്റെ സ്നേഹബന്ധം സ്പഷ്ടമാകുന്നുണ്ടല്ലോ അതുപോലെതന്നെ എത്ര ജ്ഞാനിയായാലും, "മലയോത്ഭവമായ ചന്ദനത്തിലുമേററമലിയും തൈഗിന്ദ്രിയം സുതനെപ്പുൽകുംനേരം" എന്നുള്ളതിന്നു സംശയമില്ല. പുത്രനായ നിന്നെ പ്രാണതുല്യമായിക്കരുതി ഒരുമിച്ചിറങ്ങിത്തിരിച്ച ദയാലുക്കളായ മാതാപിതാക്കളെ ദുഃഖിപ്പിച്ചുകൊണ്ടല്ലേ നീ കാശിക്കു വന്നതു്? അങ്ങനെ വന്നതുകൊണ്ടെന്തുഫലം? മാതാവെ ഒരിക്കലും മറക്കരുതെന്നും പിതൃവാക്യത്തിവായില്ലെന്നുമുള്ള പഴമൊഴി നേരോ കള്ളമോ? നിസ്സാരമായ അല്പസുഖത്തെത്തരുന്ന ഗൃഹിണിയെ ചുമന്നുകൊണ്ടുവന്ന ദോഷിയായ നിന്നോടു് ഉരിയാടുന്നതുതന്നെ പാപമല്ലേ? മാതാപിതൃപൂജാതല്പരനാണെന്നുള്ള മഹത്വംകൊണ്ടു്, കുക്കുടമഹൎഷിക്കു് പഞ്ചഗംഗകളായ ഞങ്ങൾ വിടുപണിക്കുവന്നതു്, നീ പ്രത്യക്ഷമായി കണ്ടിരിക്കയാണല്ലോ. അക്കാൎയ്യത്തിൽ ഇനിയും വല്ല സംശയവുമുണ്ടോ?

ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞവസാനിപ്പിച്ചശേഷം, പാചകവൃത്തികൾ പൊട്ടന്നെനവേ ചെയ്തുതീൎത്തു പഞ്ചഗംഗകൾ അന്തൎദ്ധാനം ചെയ്തു.

ആ ആശ്ചൎയ്യത്തെക്കണ്ട പുണ്ഡരീകഭക്തൻ, ഉടനേ ഉദ്ബുദ്ധനായിട്ടു്, അവിടംവിട്ടിറങ്ങി അച്ഛനമ്മമാർ ഇരിക്കുന്ന സ്ഥലത്തുചെന്നു്, സാഷ്ടാംഗം പാദങ്ങളിൽവീണു നമസ്കരിച്ചു. അതുനിമിഷംവരെ ചെയ്ത സകല അപരാധങ്ങളും ക്ഷമിച്ചുകൊള്ളണമെന്നപേക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു്. കാവടികെട്ടി അവരെ അതിലിരുത്തി തോളിൽ എടുത്തു മററു സാമഗ്രികളെല്ലാം ഭാൎയ്യയെക്കൊണ്ടു മെടുപ്പിച്ചു് നേരേ പണ്ഡരപുരത്തിലേക്കു തിരിച്ചു. വഴിമേൽ വിശ്രമിച്ച സ്ഥലങ്ങളിലെല്ലാം പുണ്ഡരീകൻ താനേതന്നെ ഭക്ഷണങ്ങൾ ഒരുക്കി മാതാപിതാക്കന്മാരെ ഭുജിപ്പിക്കയും മററു ശുശ്രൂഷകൾചെയ്തു് അവരുടെ അനുഗ്രഹം വാങ്ങിക്കയും ചെയ്തുവന്നു. പലനാൾകൊണ്ടു പണ്ഡരപുരിയിൽ ചെന്നെത്തി. അവിടെ ഒരു ദിവസം താമസിച്ചശേഷം, വീണ്ടും മാതാപിതാക്കന്മാരെ തോളിൽ ചുമന്നുകൊണ്ടുതന്നെ കാശിയിലേക്കു തിരിച്ചു. "ഗുരുഭ

ക്തൻ' 'ഗുരുഭക്തൻ' എന്നു കണ്ടവരെല്ലാം പുണ്ഡരീകനെ പുകഴ്ത്തി. യഥാകാലം കാശിയിലെത്തി മാതാപിതാക്കളെ ഗംഗയിൽ കുളിപ്പിച്ച്, അവരുടെ പാദതീൎത്ഥം ശിരസ്സിൽ ധരിച്ചുകൊണ്ടു്, കൃതാൎത്ഥതയോടെ പുണ്ഡരീകൻ ഭൂമിയിൽവീണു വണങ്ങി. അനന്തരം അവരുടെ അനുവാദവും വാങ്ങിക്കൊണ്ടു്, കുക്കുടമഹർഷിയുടെ ആശ്രമത്തിൽചെന്നു്, അദ്ദേഹത്തെ വന്ദിക്കുകയും, അദ്ദേഹത്താൽ ഉപദേശിക്കപ്പെട്ട മഹാവാക്യമൎമ്മങ്ങളെ മനസ്സിലാക്കി, ആത്മസംബന്ധമായി തനിക്കുണ്ടായിരുന്ന പല സംശയങ്ങളെയും അദ്ദേഹത്തോടു ചോദിച്ചറിയുകയും, ഉടൻതന്നെ നിരവദ്യമായ നിർവൃതിയുണ്ടായി പുണ്ഡരീകനു് ആത്മാനന്ദം അങ്കുരിക്കയും ചെയ്തു.

അനന്തരം, മടങ്ങിപ്പോയി മാതാപിതാക്കളെ വന്ദിച്ചു്, തനിക്കനുഭൂതമായ ബ്രഹ്മാനന്ദപ്രകാരത്തേയും, മോക്ഷമാൎഗ്ഗോപദേശലബ്ധിയേയും, അറിയിച്ചശേഷം വിശ്വനാഥദർശനം കഴിപ്പിച്ച് പഴയപടി അവരെ കാവടിയിൽതന്നെ കെട്ടിയെടുത്തുകൊണ്ടു പണ്ഡരത്തിൽ ചെന്നുചേൎന്നു. അന്നുമുതൽ ദിവസംതോറും, പ്രഭാതത്തിൽ മാതാപിതാക്കളെ ചന്ദ്രഭാഗാനദിയിൽ കുളിപ്പിച്ചു്, യഥാവിധി പൂജിച്ചുകൊണ്ടു വീട്ടിൽചെന്നു് ഷഡ്രസോപേതമായ ഭക്ഷണം കഴിപ്പിച്ചു് ശയിപ്പിച്ചതിനുശേഷമല്ലാതെ, അയാൾ കുളിക്കുകയോ ഉണ്ണുകയോ യാതൊന്നും ചെയ്തിരുന്നില്ല. കുളിയും ഭക്ഷണവും കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ ബ്രഹ്മധ്യാനനിഷ്ഠനായിരിക്കുകയും പതിവായിരുന്നു.

ഇങ്ങനെ കഴിഞ്ഞുവരുന്ന കാലത്തു്, പണ്ഡരപുരത്തിനടുത്തുള്ള ഗോപാലപുരിയിൽ, ചന്ദ്രാവലി എന്നു പേരായ ഒരു ഉത്തമസ്ത്രീ, ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാനെ ഉദ്ദേശിച്ചു് തപസ്സുചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. അദ്ദേഹം ഭർത്താവാകണമെന്നായിരുന്നു അവളുടെ മനസ്സങ്കല്പം. ദേവദേവനായ അദ്ദേഹത്തെത്തന്നെ നിത്യവും ഭജിക്ക ശീലമായി. കൃഷ്ണനെ അല്ലാതെ, ശിവപ്രഭൃതികളായ ദേവന്മാരെ, അവർ ഇങ്ങോട്ടു തപസ്സുചെയ്താലും വേണ്ടായെന്നായിരുന്നു അവളുടെ നിശ്ചയം. എപ്പോഴും കൃഷ്ണനെത്തന്നെ ധ്യാനിക്കയും അദ്ദേഹത്തിൻെറ നാമങ്ങളെ ജപിക്കയും ചെയ്തുവന്നു. ഇങ്ങനെ മുപ്പതുവയസ്സാകുന്നതുവരെ അവൾ കന്യകയായിത്തന്നെ തപസ്സുചെയ്തു. അക്കാലത്തു്, അവളെ ഒന്നു പരീക്ഷിക്കാനായി ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ, പരമശിവൻെറ രൂപത്തിൽ അവളുടെ മുമ്പിൽ പ്രത്യക്ഷനായി. "മാന്യസ്ത്രീരത്നമേ! നിൻെറ

തപസ്സുകൊണ്ടു ഞാൻ സന്തുഷ്ടനായി ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു. നിനക്കാഗ്രഹമുള്ള വരങ്ങളെ വരിച്ചാലും" എന്നരുളിച്ചെയ്തു.

ചന്ദ്രാവലി അതിനു മറുപടിയായി, അദ്ദേഹത്തെ വന്ദിച്ചു പറഞ്ഞു:—"സ്വാമിൻ! ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ വന്നു്, എന്നെ വിവാഹംചെയ്യണമെന്നുള്ള ഏകസങ്കല്പത്തോടുകൂടിയാണു് ഞാൻ തപസ്സുചെയ്യുന്നതു്. മറെറാരു വരവും എനിക്കാവശ്യമില്ല."

പരമശിവൻ:—"കഷ്ടം! അതാണോ നിൻെറ സങ്കല്പം? അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ, ഇതുവരെ നീ തപസ്സുചെയ്തതെല്ലാം കേവലം നിഷ്പ്രയോജനംതന്നെ. എന്തെന്നാൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇപ്പോൾ ബൌദ്ധാവതാരമെടുത്തു് മൌനം ദീക്ഷിച്ചിരിക്കയാണു്. പോരെങ്കിൽ രുഗ്മിണീദേവിയും പിരിയാതെ എപ്പോഴും കൂടെയുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടു് ആ ആശ ഇനി വേണമെന്നില്ല. സമ്മതമാണെങ്കിൽ എന്നെ വിവാഹം ചെയ്തോളൂ. നിൻെറ തപോബലത്താൽ ഞാൻ അതു സമ്മതിച്ചിരിക്കുന്നു." ചന്ദ്രാവലിക്കു പരമശിവൻെറ വാക്കുകൾ തീരെ രസിച്ചില്ല. അവൾ കുണ്ഠമായ മുഖഭാവത്തോടെ പറഞ്ഞു:—"സ്വാമിൻ! അങ്ങനെ കല്പിക്കുന്നതു സങ്കടമാണു്. ഭഗവാനായ ശ്രീകൃഷ്ണനെ ഭർത്താവായി കിട്ടണമെന്നാണെൻെറ ആഗ്രഹം. ആ ആഗ്രഹത്തോടെ തപസ്സുചെയ്ത എന്നെ അങ്ങു് ഉദ്വഹിക്കുന്നതു് ഒന്നുകൊണ്ടും ഭംഗിയല്ല. ഞാൻ പതിവ്രതയാണു്. ഒരാളെ ഭർത്താവായി മനസ്സിൽ സങ്കല്പിച്ചുപോയാൽ പിന്നെ മറെറാരാളെ വിചാരിക്കുന്നതുപോലും ധർമ്മമല്ല. അങ്ങനെ വിചാരിക്കുന്നുവെങ്കിൽ അതു വ്യഭിചാരമാണു്. വ്യഭിചാരത്തെപ്പോലെ നിന്ദ്യമായ ഒരു ദുരാചാരം, ലോകത്തു മറെറന്തുണ്ടു്? പരസ്ത്രീകളെ കാംക്ഷിക്കുന്ന പുരുഷന്മാരും അതുപോലെ തന്നെ നിന്ദ്യന്മാരാണു്. ദാരുകവനത്തിലുള്ള മുനിപത്നിമാരെ കറപ്പെടുത്തിയതിനു് ആ മുനിമാർ ശാപമിട്ടതു പോരെയോ? ഇനി എൻെറ ശാപവും വലിച്ചുവയ്ക്കണമെന്നാണോ തിരുവടി ആഗ്രഹിക്കുന്നതു്? അതൊരിക്കലും നീതിയാവില്ല. അത്രിമഹർഷിയുടെ ധർമ്മപത്നിയായ അനസൂയയെ ചോദിക്കയാലുണ്ടായ പങ്കപ്പാടുകളൊക്കെ മറന്നുകഴിഞ്ഞുവോ?"

ചന്ദ്രാവലിയുടെ ധീരവും ധൃഷ്ടവുമായ ഈ വാക്കുകൾകേട്ടു്, ശിവരൂപധാരി ശ്രീകൃഷ്ണൻ സന്തുഷ്ടനായി സ്വന്തരൂപം വെളിപ്പെടുത്തിപ്പറഞ്ഞു:—"മാന്യമഹിളാമണേ! നിൻെറ നീതിനിഷ്ഠയും നിശ്ചയദാർഢ്യതയും ഒന്നു പരീക്ഷിക്കണമെന്നുദ്ദേശിച്ചാണു്, ഞാൻ ശിവൻെറ രൂപംധരിച്ചുവന്നു നിന്നോടു സമ്മതം ചോദിച്ചതു്. അല്ലയോ സതീരത്നമേ! നീ എന്നെക്കുറിച്ചു് ഇതേവരെ

തപസ്സുചെയ്തതിന്റെ വിശുദ്ധിയും വിശ്വാസവുംകണ്ടു്, ഞാൻ അത്യന്തം സന്തുഷ്ടനായിത്തീന്നിരിക്കുന്നു. അഭീഷ്ടമേതോ അതു തരുവാൻ ഇതാ ഞാൻ സന്നദ്ധൻ."

ഇങ്ങനെ ഭഗവാനും താപസിയുംതമ്മിൽ സംസാരിച്ചുകൊണ്ടുനില്ക്കുമ്പോൾ രുഗ്മിണീദേവി, ഭഗവാനെക്കാണാഞ്ഞന്വേഷിച്ചു ചുററിത്തിരിഞ്ഞു് അവിടെച്ചെന്നു കണ്ടുകൂടി. രൂപവതിയായ ഒരു സ്ത്രീയുമായി ഭഗവാൻ വിജനസ്ഥലത്തു സംസാരിച്ചുകൊണ്ടു നില്ക്കുന്നതുകണ്ടു് കോപകാലുഷ്യത്തോടെ മിണ്ടാതെ നോക്കിക്കൊണ്ടുനിന്നു. അതുകണ്ടു് ആ താപസി. "അഹോ! സകലേശനായ ഭഗവാനെക്കണ്ടിട്ടു വന്ദിക്കാതെയും, ഉരിയാടാതെയും രുഗ്മിണിഅമ്മ നില്ക്കുന്നതെന്തൊരൌദ്ധത്യമാണു്? എത്രയായാലും ഈ ദേവി ഒരു രാജപുത്രിയല്ലേ? ദേവദേവനായ ഭഗവാനെ അപേക്ഷിച്ചു്, ഒരു രാജപുത്രിക്കു് ഇത്രമേൽ അഹങ്കാരം വരത്തക്കതാണോ? ഭഗവൽപാദശുശ്രൂഷാശീലരായ പതിനാറായിരത്തെട്ടു സ്ത്രീകളിൽ ഒരുത്തിയാണല്ലൊ രുഗ്മിണിയും. അവക്കിത്രമേൽ ഡംഭും അഹങ്കാരവും തികഞ്ഞതു ഭംഗിയല്ല" എന്നൊക്കെ വിചാരിച്ചു് കോപകലുഷമുഖിയായി ദേവിയെ തൊഴുകയോ സ്തുതിക്കയോ ചെയ്യാതെയും ഭഗവാന്റെ ചോദ്യത്തിനു മറുപടി പറയാതെയും രുഗ്മിണി ആ അവസരത്തിൽ അവിടെ വന്ന അനൌചിത്യത്തെക്കുറിച്ചു വിചാരിച്ചും മൌനം ദീക്ഷിച്ചു നിന്നു. ശ്രീകൃഷ്ണൻ അവളുടെ മനോഭാവം അറിയണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു രുഗ്മിണിയെ നോക്കുകയോ അടുത്തുവിളിക്കുകയോ ചെയ്തില്ല. രുഗ്മിണിയാകട്ടെ അവർ രണ്ടാളും (ഭഗവാനും താപസിയും) കുററവാളികളായിരിക്കുകകൊണ്ടാണു് തേൾകൊട്ടിയ കള്ളരെപ്പോലെ നില്ക്കുന്നതെന്നുദ്ദേശിച്ചും, അതുകൊണ്ടു് അവരെക്കാണേണ്ടായെന്നു നിശ്ചയിച്ചും, തപസ്സുചെയ്യതന്നെ നന്നെന്നു തീരുമാനിച്ചുകൊണ്ടു് അവിടെനിന്നും പൊയ്ക്കളഞ്ഞു. അതിലേക്കു് ഉചിതമായ സ്ഥലമേതെന്നു്, പല ഋഷ്യാശ്രമങ്ങളിലും അന്വേഷിച്ചു് ഒടുവിൽ തിണ്ഡിരവനത്തിലെത്തി ഭയങ്കരമായ തപസ്സാരംഭിക്കയും ചെയ്തു.

ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ, രുഗ്മിണിയുടെ സമ്മതംവാങ്ങി അവളുടെ കോപവും ശമിപ്പിച്ചശേഷം വരാമെന്നുപറഞ്ഞു്, താപസിയെ സമ്മതിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു് അവിടെനിന്നും നടന്നു. തിണ്ഡിരവനത്തിനും പണ്ഡരിക്കും മദ്ധ്യത്തിൽക്കൂടിയൊഴുകുന്ന ചന്ദ്രഭാഗാനദിയിലിറങ്ങി മറുകരെച്ചെന്നപ്പോൾ അവിടെ മാതാപിതാക്കളെ പൂജചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന പുണ്ഡരീകഭക്തനെക്കണ്ടു്,

ഭക്തവത്സലനായ അദ്ദേഹം രുഗ്മിണിയുടെ കഥയൊക്കെ മറന്നു കഴിഞ്ഞു. എന്നിട്ടു സന്തുഷ്ടനായി പുണ്ഡരീകനെ നോക്കിപ്പറഞ്ഞു:—"ഹേ പുണ്ഡരീക! അച്ഛനമ്മമാരെ പൂജിക്കുന്ന ഗുരുഭക്തനായ നിന്നെപ്പോലെ മററാരെയും ഞാൻ കാണുന്നില്ല. നിനക്കു സമം നീ തന്നെയുള്ളു. ദൈവനിവിശേഷമായ നീ മാതാപിതാക്കളെക്കരുതി ചെയ്യുന്ന പൂജയുടെ ഫലമായി ഇതാ ഞാൻ പ്രത്യക്ഷനായിരിക്കുന്നു. നിന്റെ ആഗ്രഹത്തെ സാധിച്ചുതരാൻ കാത്തിരിക്കുന്നു. അഭീഷ്ടം ചോദിച്ചുകൊൾക.

ഭഗവാന്റെ സകരുണമായ ഈ വാക്കുകൾകേട്ടു്, പുണ്ഡരീകഭക്തൻ തലയുയർത്തി നോക്കാതെതന്നെ, അദ്ദേഹം ആരാണെന്നു ചോദിച്ചു. പുണ്ഡരീകന്റെ ഗുരുഭക്തിനിഷ്ഠ കണ്ടു് സന്തോഷിച്ചു ദേവൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ സമന്ദഹാസം അവനെ നോക്കി, "ഓ! പുണ്ഡരീക! ഉത്തമോത്തമനായ പുരുഷശ്രേഷ്ഠ! വസുദേവരുടെ പുത്രനായി ദേവകീദേവിയിൽ ഒരു യാദവൻ ജനിച്ചിട്ടുള്ള കഥ കേട്ടറിവുണ്ടല്ലോ. കൃഷ്ണനാമാവായ ആ ദേഹമാണു് ഞാൻ" എന്നു മറുപടി പറഞ്ഞു. അതുകേട്ടു്, പരമാനന്ദപരിപ്ളുതനായ പുണ്ഡരീകൻ, സാഷ്ടാംഗനമസ്കൃതിചെയ്തു —"ഹരേ! പരാപരധാമൻ! വിചാരിച്ചിരിക്കാത്ത ഘട്ടത്തിൽ, നിന്തിരുവടി അടിയനു ദർശനം തന്നുവോ? സ്വാമിൻ! അങ്ങേ ഭക്തവാത്സല്യം അന്യാദൃശംതന്നെ. വസുദേവപുത്രനായ ഒരു യാദവനാണെന്നോ മനുഷ്യനാണെന്നോ നിന്തിരുവടിയെക്കുറിച്ചു് അല്പജ്ഞന്മാർ പറയുമായിരിക്കാമെങ്കിലും അഖിലാണ്ഡകോടി സ്രഷ്ടാവായ ഭഗവാൻ ശ്രീനാരായണസ്വാമിതന്നെയാണു് അങ്ങു് എന്നു സുകൃതികൾ പ്രശംസിച്ചുകേട്ടിട്ടുണ്ടു്. അല്ലയോ ദേവദേവ! ഭഗവദ്രൂപദർശനത്താൽ ഞാൻ ധന്യധന്യനായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. നിന്തിരുവടി ആ ചേററിൽനിന്നു വിഷമിക്കുന്നതു് അടിയന്റെ അല്പബുദ്ധിയിൽ സങ്കടകരമായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു് ഇക്കാണുന്ന ചെങ്കല്ലിന്മേൽ അല്പനേരം അടിയരുളിനില്ക്കുന്നതിനു കരുണയുണ്ടാകണമെന്നഭ്യർത്ഥിക്കുന്നു. അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നപക്ഷം അല്പസമയംകൊണ്ടു്, മാതാപിതാക്കൾക്കു ചെയ്യാനുള്ള പൂജാകർമ്മം നിർവ്വഹിച്ചശേഷം, ഇഷ്ടവരങ്ങളെ ഞാൻ ചോദിച്ചുകൊള്ളാം.

ഇപ്രകാരം ഭഗവാനോടുണർത്തിച്ചു പുണ്ഡരീകഭക്തൻ, മാതാപിതാക്കളുടെ പൂജചെയ്തു്, അവരെ കാവടിയിന്മേലേററി ഇരുത്തീട്ടു ഭഗവാനെ നോക്കി—"ഭക്തവത്സലനായ ദേവ! അടിയൻ വൃദ്ധമാതാപിതാക്കളെ ഗൃഹത്തിൽ കൊണ്ടുപോയി ഭുജിപ്പി

പ്പിച്ചു തൃപ്തിപ്പെടുത്തി വരുന്നതുവരെ, ഇവിടെത്തന്നെ എഴുന്നെള്ളി നിൽക്കുന്നതിന്നു കരുണചെയ്യണമെന്നുള്ളതാണു് ഒന്നാമതായി അടിയന്നു വേണ്ടതായ വരം" എന്നുപറഞ്ഞു സ്തുതിക്കുന്ന പുണ്ഡരീകനോടു്, ദയാനിധിയായ ദേവൻ പറഞ്ഞു:—"ഭക്തശിരോമണിയായ പുണ്ഡരീക! നിന്റെ ഇഷ്ടംപോലെ ചെയ്യാം. നീ മടങ്ങിവരുന്നതുവരെ നിന്നിടത്തുനിന്നു നീങ്ങാതെ ഞാൻ ഇവിടെത്തന്നെ നിൽക്കാം. വേഗം വരണം." കല്പനപ്രകാരം പുണ്ഡരീകൻ മാതാപിതാക്കളെയുംകൊണ്ടു വീട്ടിൽ എത്തി അവരെ മൃഷ്ടമാംവണ്ണം ഭുജിപ്പിച്ചു സന്തുഷ്ടരാക്കിയശേഷം പാദങ്ങളിൽ തൊഴുതുപറഞ്ഞു—"പ്രത്യക്ഷദൈവങ്ങളായ മാതാപിതാക്കളെ! അഖിലാണ്ഡകോടി ബ്രഹ്മാണ്ഡനായകനായ ശ്രീനാരായണസ്വാമി, ചന്ദ്രഭാഗാനദീതീരത്തിൽ എഴുന്നെള്ളിയിരിക്കുന്നു. നിങ്ങളുടെ കല്പനയുണ്ടെങ്കിൽ ഞാൻ ആ തിരുവടിയെ ചെന്നു വന്ദിച്ചു് അഭീഷ്ടവരങ്ങൾ അപേക്ഷിച്ചു വാങ്ങിക്കാം".

അതുകേട്ടു് മാതാപിതാക്കൾ—"പ്രിയപുത്ര! നീ ഒരുത്തൻ സ്വാമിയെക്കണ്ടു വരം ചോദിച്ചതുകൊണ്ടു് എന്തുഫലം? ഈ ദേശത്തുള്ളവരെല്ലാം ദർശിച്ചു വരം വാങ്ങിക്കയാണെങ്കിൽ അതൊരു പ്രയോജനമാകും. അതിന്നു പ്രയത്നിച്ചാൽ കൊള്ളാം" എന്നുപറഞ്ഞു. പുണ്ഡരീകൻ ആ അഭിപ്രായത്തെ അഭിനന്ദിച്ചു "മാതാപിതാക്കളെ! നിങ്ങളുടെ കല്പനപ്രകാരം ചെയ്വാൻ ഞാൻ ശ്രമിക്കാം; ആജ്ഞ തരിക" എന്നറിയിച്ചിട്ടു്, അവരെത്തൊഴുതുകൊണ്ടു ഭഗവൽസന്നിധാനത്തിലേക്കു തിരിച്ചു.

ശ്രീനാരായണസ്വാമിയെക്കാണ്മാൻ ഭാഗ്യമെന്തുകൊണ്ടുണ്ടായ സന്തോഷത്താൽ മതിമറന്നു്, പുണ്ഡരീകൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ തൃപ്പാദപത്മങ്ങളെ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടു്, അകലെച്ചെന്നുനിന്നു്, കൈകൾകൂപ്പി, പിതൃനിയോഗമനുസരിച്ചു തനിക്കുണ്ടായ അഭീഷ്ടത്തെപ്പറഞ്ഞു—"ഭഗവൻ! എനിക്കു ഇഷ്ടമായ വരംതരാമെന്നു കല്പിച്ചനുവദിച്ചപ്രകാരം ഇരൂപത്തിൽ, എല്ലാവർക്കും കാണത്തക്കവണ്ണം, നിന്തിരുവടി എഴുന്നരുളിനിന്നു് കാത്തുരക്ഷിപ്പാറാകണമെന്നപേക്ഷയുണ്ടു്.

ഇങ്ങനെ അറിയിച്ചിട്ടു് പുണ്ഡരീകഭക്തൻ ഭഗവാനെ നോക്കി ആലോചിച്ചു. ഞാൻ അടുത്തുചെന്നു് നമസ്കരിച്ചുവെങ്കിൽ അദ്ദേഹം വേറേ വല്ല വരവും തന്നു മറഞ്ഞുവെന്നു വരാം.

അപ്പോൾ പിതാവിന്റെ അനുഗ്രഹത്തിനു് അതു വിപരീതമാകും; ഭഗവാൻ മുമ്പിൽനിന്നകന്നുപോയാൽ അതും കുററകരമാകും. ഇങ്ങനെ ഓരോന്നു വിചാരിച്ചു്, ഭഗവാനെ നോക്കിക്കൊണ്ടു നിൽക്കവേതന്നെ സമാധിനിഷ്ഠയെ പ്രാപിച്ചു. ബാഹ്യവിഷയങ്ങളിൽനിന്നു മനസ്സിനെ നിവൎത്തിപ്പിച്ചു ബ്രഹ്മാനന്ദത്തിൽ മുഴുകി, മനോവ്യസനങ്ങളശേഷം നീങ്ങി, തന്നത്താൻ മറന്നു് ദേഹസ്മരണവിട്ടു് ചോലയ്ക്കു കാവൽനിന്ന ജഡഭരതനെപ്പോലെ നിശ്ചലനായി കൈകളെ കൂപ്പിക്കൊണ്ടുനിന്നു.

ഭഗവാനാകട്ടെ തന്റെ പരമഭക്തനായ പുണ്ഡരീകഭക്തൻ അനുഗ്രഹിച്ചപ്രകാരം ദർശനം കൊടുക്കണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു് അവനു് അഭിമുഖമായിത്തന്നെ നിന്നു. പുണ്ഡരീകൻ സമാധിയടയുംവരെയും സ്വന്തരൂപത്തിൽതന്നെ സകലൎക്കും ദർശനം കൊടുത്തുകൊണ്ടു നില്ക്കുകയും സമാധിയടഞ്ഞതിൽപിന്നെ, അവന്റെ ഭക്തിവിശേഷത്തെക്കുറിച്ചു ഭക്തജനങ്ങൾ കേൾക്കെ പ്രശംസിച്ചശേഷം അവനെ നോക്കിക്കൊണ്ടുനിൽക്കുന്ന നിലയിൽതന്നെ അവിടെ തൽപ്രതിമയായി കാണപ്പെടുകയും ചെയ്തു.

പണ്ഡരി എന്ന ദിക്കിൽ അടിയരുളിയിരിക്കകൊണ്ടു് പണ്ഡരീനാഥനെന്നും ഇഷ്ടിക എന്ന ചെങ്കല്ലിന്മേൽ നില്ക്കയാൽ, ഇഷ്ടികാഭവൻ എന്നും നീ വന്നു വരം ചോദിച്ചു വാങ്ങിക്കുന്നതുവരെ ഞാൻ ഇവിടെത്തന്നെ നില്ക്കാം എന്നു പുണ്ഡരീകനോടു പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു് പുണ്ഡരീകവരദനെന്നും അന്നുമുതൽ ഭഗവാനു പേരുണ്ടായി.

പുണ്ഡരീകഭക്തന്റെ കഥ സമാപ്തം.

ശ്രീമഹാ ഭക്തവിജയം.

കബീർദാസചരിത്രം

ഒന്നാം അദ്ധ്യായം.

മങ്ഗലാചരണം.

മാതാവിൽനിന്നുമുളവാകാതവൻമനുജസാധാരണോർമ്മിരഹിതൻ
ജാതാദരം പരനദാരാനുദാരതരയോടേകാന്തമേകിയമഹാൻ
നേതാ നമുക്കദിതിജാതാന്തകൻ ഗുരു, കബീർദാസദേവനനിശം
പൂതാശയത്വമമൃതാധാരകത്വമിവ നൽകട്ടെ നമ്മിലമലൻ!

ദണ്ഡകാരണ്യനിവാസികളായ ഉദ്ധവസിദ്ധർ മുതലായ പുണ്യാത്മാക്കൾ, ഒരുദിവസം പ്രഭാതത്തിൽ പതിവുപോലെ ചന്ദ്രഭാഗാനദിയിൽ മുങ്ങിക്കുളിച്ചു്, നിത്യകർമ്മങ്ങളും കഴിച്ചുകൊണ്ടു് കബീർദാസൻ മുതലായ ബ്രഹ്മജ്ഞാനികളുടെ ചരിത്രത്തെ മനുഷ്യരുടെ പാപശാന്തിക്കായി സംസ്കൃതഭാഷയിൽ എഴുതിത്തീർത്ത ത്രികാലവേദിയും പരമാത്മബോധിയുമായ നാഭാജിസിദ്ധരുടെ ആശ്രമത്തിൽ ചെന്നു്, അദ്ദേഹത്തിൻെറ പരിപാവനപാദപത്മങ്ങളെ വന്ദിച്ചു്, "അല്ലയോ മഹാഭാഗനായ ഭഗവൻ, നിന്തിരുവടിയുടെ കരുണയുണ്ടായി ശുകബ്രഹ്മർഷിയുടെ അവതാരമായ ശ്രീമത്കബീർദാസരുടെ ചരിത്രത്തെ അരുളിച്ചെയ്തു്, ഞങ്ങളെ വിശുദ്ധരാക്കിത്തീർക്കണമേ" എന്നപേക്ഷിച്ചു.

നാഭാജിസിദ്ധർ അതുകേട്ടു്, പ്രസാദസുമുഖനായിപ്പറഞ്ഞു:– "പ്രിയപ്പെട്ട ഭക്തമണികളെ! ത്രിമൂർത്തികളെപ്പോലും മോഹിപ്പിക്കാൻ ശക്തയായ മായയെ സവിശേഷം കടന്ന, മഹാത്മാവായ ശുകബ്രഹ്മർഷിയുടെ ചരിത്രം ആർക്കാണാനന്ദത്തെയുണ്ടാക്കാത്തതു്? അതു കേൾക്കുന്ന ആരാണു് പരിശുദ്ധിയെ പ്രാപിക്കാത്തതു? ഹേ ധന്യന്മാരേ! നിങ്ങളുടെ അഭിമതമനുസരിച്ചു് യഥാമതി കബീർദാസരുടെ ചരിത്രം, ഞാൻ പറയാം; കേട്ടുകൊൾവിൻ."

വിഷയാദിശത്രുക്കളെ ജ്ഞാനാഗ്നിയിൽ ദഹിപ്പിച്ചു്, പരമാനന്ദനിർവൃതന്മാരായ നിത്യമുക്തന്മാരുടെ അധിവാസത്താൽ ശോഭനമായ ഗംഗാതീരത്തിനു് അലങ്കാരമായ ശ്രീകാശിപ്പട്ടണ

ത്തിൽ (മോസൽമാമുനിയാൽ ഏളപ്പെട്ടുത്തപ്പെട്ട) മൊസൽമാൻ വംശത്തിൽ തമാൽ എന്ന പേരായ ഒരു ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയുണ്ടായി. അദ്ദേഹം സ്ഥിരനിശ്ചയവും, അസാധാരണമായ ക്ഷമയും, പാപകമ്മങ്ങളിലും പാപന്മാരിലും വൈമുഖ്യവുമുള്ള ആളായിരുന്നു. നിത്യശുദ്ധനിവ്വികാരനിരഹങ്കാരവസ്തുവായ പരബ്രഹ്മത്തെ പരിശുദ്ധമനസ്സോടെ, ദിവസ്സംതോറും അഞ്ചുവേളകളിലും ആരാധിച്ചും പൂജിച്ചും വന്നു. ഭവനം ധനാഢ്യമായിരുന്നിട്ടും, സ്വപ്രയത്നംകൊണ്ടുതന്നെ ഭക്ഷണം സമ്പാദിക്കണമെന്നായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ മോഹം. പ്രായേണ ജീവഹിംസചെയ്യു ശീലമായ ളലുഷ്ടവംശത്തിൽ ജനിച്ചുവെങ്കിലും "അഹിംസാ പരമോധമ്മഃ" എന്നുള്ളതു് അദ്ദേഹം ഒരു മുദ്രാവാക്യംപോലെ ആചരിച്ചുവന്നു. സവ്വഭൂതങ്ങളേയും തന്നെപ്പോലെ വിചാരിച്ചും സവ്വദാ ഈശ്വരനെ ഭജിച്ചും ദിവസം നയിച്ചു് അങ്ങനെയിരിക്കമ്പോൾ ജീവഹിംസയില്ലാതെ നിത്യവൃത്തി കഴിക്കുന്നതിനുതക്ക നിർദ്ദോഷമായതൊഴിൽ ഏതാണെന്നു് അദ്ദേഹം വിചാരിച്ചുനോക്കി. വസ്ത്രം നെയ്ത്തുതന്നെ നല്ല തൊഴിലെന്നു നിശ്ചയിച്ചുകൊണ്ടു്, നെയ്ത്തുവേലയിലതിസമത്ഥന്മാരായ ചിലരെ ചെന്നുകണ്ടു് അവരോടു് അഭ്യസിക്കാൻ തുടങ്ങി. അല്പകാലംകൊണ്ടു് ആ തൊഴിൽ വശമാക്കിയെന്നല്ല, മേൽത്തരമായ നേരിയ തുണിത്തരങ്ങൾ നെയ്യുന്നതിനുപോലും നിഷ്പ്രയാസം ശീലിക്കുകയും ചെയ്തു. അനന്തരം ആ തൊഴിലിന്റെ നിർദ്ദോഷതയേയും മാഹാത്മ്യത്തേയും കുറിച്ചു് അവരോടു യുക്തിയുക്തമായി ഉപന്യസിച്ചു; താൻ ആ തൊഴിൽതന്നെ തെരഞ്ഞെടുക്കാനിടയായതിൽ കൃതാത്ഥത തോന്നുന്നുവെന്നു പ്രസ്താവിക്കയുംചെയ്തു. നെയ്ത്തു നല്ലതുപോലെ പഠിച്ചശേഷം സാധ്വിയായ തന്റെ സഹധമ്മിണിയെക്കൂടി അദ്ദേഹം അതു വശപ്പെടുത്തി. അന്നുമുതൽ പുണ്യമനസ്കരായ ആ ദമ്പതികൾ തങ്ങളുടെ തൊഴിലിൽനിന്നും കിട്ടിയ പണം കൊണ്ടു് നിത്യവൃത്തി ഹിതമായും മിതമായും നിവ്വഹിച്ചുവന്നു. അജ്ഞാനങ്ങളകററി ജ്ഞാനമാർഗ്ഗത്തിൽ മനസ്സിനെ പ്രവേശിപ്പിച്ചു്, അഹിംസാവ്രതത്തെ സർവോൽകൃഷ്ടമായിക്കരുതി, ദൈവംതന്നെ ശരണമെന്നുള്ള വിശ്വാസത്തോടും, സവ്വവിധമായ ഉൽക്കർഷങ്ങൾക്കും അദ്ദേഹംതന്നെ കാരണഭൂതൻ എന്നുള്ള ബോധത്തോടും, മദമത്സരാദിദോഷങ്ങൾക്കു മനസ്സിലിടം കൊടുക്കാതെ അവർ സ്വന്തഭവനത്തിൽ സുഖമായിത്താമസിച്ചു് മത്സ്യമാംസങ്ങളെ ഉപേക്ഷിച്ചു് സസ്യധാന്യങ്ങളാൽ ജീവസന്ധാരണംചെയ്തു. നെയ്ത്തു നല്ലപോലെ ശീലിച്ചതോടുകൂടി അ

തൊഴിലിൽ നിന്നും അസംഖ്യം പണം സമ്പാദിക്കാനും അവക്ക സാധിച്ചു. അതുശേഷം ലോഭംകൂടാതെ ദീനന്മാക്കും സാധുക്കൾക്കും ദ്രവ്യവും അന്നപാനാദികളും ദാനംചെയ്കയും സാധുദ്രോഹം ചെയ്യുന്നവരെ വിരോധിക്കയും അസജ്ജനത്തോടിടപെടാതെ സജ്ജനത്തോടു സംസൎഗ്ഗം ചെയ്തു് അവരെത്തന്നെ സദാകാലം ശുശ്രൂഷിക്കയും ചെയ്തുവന്നു.

അങ്ങനെയിരിക്കുമ്പോൾ ഒരിക്കൽ. സൽക്കാരം സ്വീകരിക്കാൻ വന്ന മഹാനുഭാവന്മാരിൽ ഒരാൾ അവരുടെ ഉദാരശീലവും സദാചാരങ്ങളും കണ്ടു സന്തുഷ്ടനായി, ആ സാധുദമ്പതികൾക്കു് എല്ലാഭാഗ്യവും തികഞ്ഞിരുന്നിട്ടും പുത്രഭാഗ്യമില്ലാതെതീൎന്നിരിക്കുന്ന ന്യൂനതയിൽ കരുണതോന്നി അതിനെ പരിഹരിക്കണമെന്നുദ്ദേശിച്ചു്, തമാലിന്റെ ധൎമ്മപത്നിയായ ജിജ്ജാബീബിയെ നോക്കി—"അല്ലയോ പുണ്യവതിയായ അമ്മേ! നിങ്ങൾക്കു് മുപ്പത്തിരണ്ടു ലക്ഷണങ്ങളും ഈശ്വരഭക്തിയും ബ്രഹ്മജ്ഞാനവുമുള്ള ഒരു പുത്രൻ ഉണ്ടാകും" എന്നാശീൎവദിച്ചു. അദ്ദേഹം യാത്രപറഞ്ഞുപോയ ഉടനെ ജിജ്ജാബീബി സന്തുഷ്ടയായി ആ ഉദാരശീലന്റെ സദ്ബുദ്ധിയെ പ്രശംസിച്ചുകൊണ്ടു ഭൎത്താവിന്റെ അരികിൽ ചെന്നു വന്ദിച്ചു പറഞ്ഞു:—"സ്വാമിൻ! ആരോ ഒരു മഹാത്മാവുവന്നു്, എനിക്കു് ഒരു സൽപുത്രനുണ്ടാകുമെന്നാശീൎവാദം ചെയ്തുപോയി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വാക്കനുസരിച്ചു നമുക്കു പുത്രനുണ്ടാകുമോ എന്നരുളിച്ചെയ്താലും."

തമാൽ ഇതുകേട്ടു് ഉച്ചത്തിൽ ചിരിച്ചു. എന്നിട്ടു് ഭാൎയ്യയെ നോക്കി:—"പ്രിയതമേ! നിനക്കു പുത്രനുണ്ടാകുമെന്നു് ഒരു മഹാത്മാവു് ആശീൎവദിച്ചുവെന്നോ പറഞ്ഞതു്? നിനക്കു യൌവനം കഴിഞ്ഞു വാൎദ്ധക്യമായല്ലോ. ഇനിയാണോ പുത്രനുണ്ടാകുന്നതു്? നിന്റെ ആ ആഗ്രഹം തള്ളിക്കളയുന്നതാണു നല്ലതു്. ഒരുവേള പുത്രൻ ജനിക്കട്ടെ. എന്നാൽതന്നെ ഫലമെന്തു്?അവനെക്കൊണ്ടു മോക്ഷംകിട്ടുമോ? ആനന്ദസിദ്ധിയുണ്ടാകുമോ? അതോ പാപം തുലയുമോ?സംസാരബന്ധം വേർപെടുമോ?ഇതൊന്നുമില്ലെങ്കിൽ നീ ആഗ്രഹിക്കുന്നതു് സൊല്ലയ്ക്കാണല്ലോ. നീ മോക്ഷം അടയേണ്ടവളല്ലയോ? നിത്യാനന്ദപ്രദമായ മോക്ഷത്തെ ഉപേക്ഷിച്ചു് നിത്യദുഃഖപ്രദമായ സന്താനത്തെയാണോ നീ ഇച്ഛിക്കുന്നതു്? എടീ! മൂഢേ! നമ്മുടെ ഓമനപ്പുത്രൻ അഹിംസാവ്രതമാണെന്നു് ഓൎത്തുകൊള്ളണം. നിത്യവും ജീവകാരുണ്യത്തോടുകൂടി ജീവിതം കഴിച്ചുകൂട്ടാൻ ശ്രമിച്ചുകൊൾക."

ഭർത്താവിൻെറ ജ്ഞാനമാർഗ്ഗോപദേശങ്ങൾ കേട്ട്, ജിജ്ജാബീബി "പ്രാണവല്ലഭ! അങ്ങേ വാക്യം അക്ഷരംപ്രതി അർത്ഥവത്തുതന്നെയെന്നു ഞാൻ സമ്മതിക്കുന്നു. പക്ഷേ, പുത്രനുണ്ടാകും എന്ന് ഒരു മഹാത്മാവല്ലേ അരുളിച്ചെയ്തിരിക്കുന്നത്. അതു മിഥ്യയാകുമോ? ദൈവവാക്ക് അസത്യമായാലും മഹാന്മാരുടെ വാക്ക് അസത്യമാകയില്ല. അസത്യമാകുമെങ്കിൽ അവരെ മഹാത്മാക്കളെന്നു പറഞ്ഞുകൂടാ. അങ്ങനെയിരിക്കെ അങ്ങു പറയുന്നതു യുക്തമാകുമോ എന്നുസംശയം" എന്നു വിനയപൂർവം ഉണർത്തിച്ചു.

തമാൽ അതുകേട്ടു ഭാര്യയെ നോക്കി:—"ഓമനേ! നീഅറിവില്ലാത്തവളെപ്പോലെ പറയുന്നതെന്ത്? മഹത്തുക്കളും വേദങ്ങളുമെല്ലാം മണ്ണാശ, സ്വർണ്ണാശ, പുത്രാശ മുതലായവയെ പരിത്യജിക്കണമെന്നല്ലേ ശാസിക്കുന്നത്? അതറിഞ്ഞിരുന്നിട്ടും കുഞ്ഞ്! കുഞ്ഞ്! എന്നിങ്ങനെ നീ നിലവിളിക്കുന്നതെന്ത്? ഒരിക്കലും അതു ശരിയല്ല. മഹാന്മാർ ആശീർവദിച്ചാലും നമുക്കു പുത്രന്മാർ ഉണ്ടാകയില്ല; ഇനി നീ ഗർഭം ധരിക്കയുമില്ല. പോ! പോ! വിവേകമില്ലാത്തവളെ! അബലകൾ ചപലകളാണെന്നുള്ള ആപ്തവാക്യത്തെ അന്വർത്ഥമാക്കാനാണ്, നിൻെറ ഈ സംരംഭമെന്നു തോന്നിപ്പോകുന്നു" എന്നുപറഞ്ഞു.

ഭർത്താവിൻെറ ഈ വാക്കുകൾ ജിജ്ജാബീബിക്കു തീരെ സുഖമായില്ല. അവൾ വീണ്ടും അദ്ദേഹത്തിൻെറ പാദങ്ങളിൽ വീണു തൊഴുതുണർത്തിച്ചു. "പ്രാണേശ! ജ്ഞാനവഴിക്ക് അവിടുത്തെ ഈ ഉപദേശം സ്വീകാര്യംതന്നെ. എന്നാൽ എനിക്ക് ആശിയെച്ചെയ്ത ആ മഹാത്മാവിൻെറ വാക്കു വിഫലമാകാൻ തരമില്ല. അതനുസരിച്ചു നമുക്കു പുത്രൻ ജനിക്കുമെന്നുതന്നെയാണ് എൻെറ വിശ്വാസം. അസാദ്ധ്യങ്ങളായ കാര്യങ്ങളും മഹാന്മാരുടെ വാക്കാൽ സാധിച്ചുകാണുന്നുണ്ട്. ഒരു നഗരം തലകീഴായി മറിക്കാൻ ഒരു പുണ്യാത്മാവിനു സാധിച്ചു. അതുപോലെ മഞ്ചൂരു എന്ന പ്രസിദ്ധനായ ഒരു മഹാൻ കല്പിക്കയാൽ അദിത്യഭഗവാൻ പർവതത്തിലിറങ്ങി മറഞ്ഞതും മരിച്ചുപോയ ഒരു കുട്ടി ജീവിച്ചതും മററും സുപ്രസിദ്ധങ്ങളല്ലേ? സാധുക്കളുടെ മഹിമയെക്കുറിച്ചു വിശ്വാസമില്ലയോ."

തമാൽ:—ഹാ! ഹാ! ബുദ്ധിയില്ലാത്തവളെ! ലോകവാഞ്ഛകളൊന്നും നിനക്കിനിയും ശമിച്ചില്ലയോ? "ആശാ ഹി പരമം ദുഃഖം നൈരാശ്യം ച സുഖപ്രദം" എന്നും ഇഹലോകാശയററവർ പുണ്യവാന്മാരെന്നും ഇഹലോകാശയുള്ളവർ ഹീനന്മാരാണെന്നും മററുമുള്ള വേദാർത്ഥങ്ങളെ നീ അറിഞ്ഞിരുന്നിട്ടും, അനി

ത്യമായ ഈ ലോകാശയെ, അതായത് പുത്രാശയെ നീ പരിത്യജിക്കുന്നില്ലയോ? വേദവാക്യത്തെയും നീ ബഹുമാനിക്കുന്നില്ലയോ? ഹാ കഷ്ടം! മലയെ മുഴുവൻ വെട്ടിത്തോണ്ടി എലിയെ പിടിക്കുന്നതുപോലെ എന്നോടൊന്നിച്ചു പലനാൾ ഈശ്വരഭജനം ചെയ്തു് വിഷയാശാപാശങ്ങളെ വേരറുത്തതിന്റെ ഫലമായി നിസ്സാരമായ ഒരാഗ്രഹത്തിനാണോ നീ വഴിപ്പെട്ടതു്? നിത്യമല്ലാത്ത പ്രയോജനങ്ങളെയാണോ മഹാത്മാക്കളോടഭ്യർത്ഥിക്കേണ്ടതു്? "എണ്ണമററ ശാസ്ത്രം പഠിച്ചാലും പെണ്ണുങ്ങൾ പേയാട്ടികൾതന്നെ" എന്ന പഴമൊഴിക്കു നീയൊരുദാഹരണമെന്നുതന്നെ പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു "മൂഢേ! അനിത്യാശാരൂഢേ? ഇക്ഷണംതന്നെ പുത്രവാഞ്ഛയെ ഉപേക്ഷിച്ചുകളക!

ഇങ്ങനെ അരുൾചെയ്തശേഷം തമാൽ തന്റെ നെയ്ത്തുപണിക്കുള്ള പട്ടുനൂലുമെടുത്തുകൊണ്ടു്, ഗംഗാതീരത്തിൽചെന്നു, അതിന്റെ ഉടക്കുകൾ മാററി ചീകിക്കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ, ഗംഗയിൽ സ്നാനംചെയ്യുന്ന അനേക ജനങ്ങൾ സ്നാനാനന്തരം ഗംഗയെ നോക്കി:—"അല്ലയോ ഭാഗീരഥീദേവി! ഭവതിയുടെ കരുണയുണ്ടായി ഞങ്ങൾക്കു പുത്രനുണ്ടാകുമാറു വരമരുളേണമേ!" എന്നു സ്തോത്രം ചെയ്യുന്നതു കേട്ടു് അത്ഭുതപ്പെട്ടു് "ആഹാ! പുത്രന്മാർ ഉണ്ടാകാൻവേണ്ടി ജനങ്ങൾ എന്തുമാത്രം കഷ്ടപ്പെടുന്നു? പുത്രാശ എത്രയോ വലുതാണെന്നു പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടുതന്നെയായിരിക്കാം നമ്മുടെ പത്നി ഇത്രത്തോളം നിർബന്ധമായി തർക്കിച്ചുപറഞ്ഞതു്. നിത്യമല്ലാത്ത ശരീരത്തെ സത്യമായിഗണിച്ചു് അഴിവുള്ള പുത്രാശയിൽ മുഴുകി മയങ്ങിക്കിടക്കുന്ന ഈ ലോകത്തെ ആ അഭിനിവേശത്തിൽനിന്നു പിന്തിരിക്കുന്നതിനു് ഒരുവിധത്തിലും സാദ്ധ്യമാകുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല. ഹാ! ദൈവമേ! മോഹാന്ധകാരഗുഹയിൽ അകപ്പെട്ടു് പുത്രൻ, പുത്രൻ എന്നുരുക്കഴിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ജിജ്ജാബീബി നിന്തിരുവടിയുടെ തൃപ്പാദങ്ങളിൽ ചേരുന്നതെങ്ങിനെ? എന്തുകൊണ്ടാണു് നിന്തിരുവടി അവൾക്കു പുത്രഭാഗ്യം കൊടുക്കാഞ്ഞതു്? ഏതായാലും ആശാപാശനിബദ്ധയായ പത്നിയോടൊരുമിച്ചു കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നതേക്കാൾ എത്രയോ ഭേദമാണു്, നിർജ്ജനമായ കൊടുങ്കാട്ടിൽ പോയി തപസ്സുചെയ്തു കാലംകഴിക്കുന്നതു്?" എന്നൊക്കെ നാനാവിധ വിചാരങ്ങളിൽ മുഴുകി സ്മരണയില്ലാതെ ഇരുന്നുപോയി. ഉടനേ കയ്യിലിരുന്ന പട്ടുനൂൽ താനറിയാതെ ഗംഗാനദിയിൽവീണു് ഒഴുക്കിൽപെട്ടു മറയുകയുംചെയ്തു.

തമാൽ ഉദ്ബുദ്ധനായി ഇങ്ങനെ വിചാരിച്ചു:—"ഹാ കഷ്ടമേ! മിഥ്യയായ പുത്രവിചാരംകൊണ്ടു മതിമറന്നുപോകയാൽ എന്റെ പട്ടുനൂലും പാഴിൽപോയല്ലോ. പുത്രനെക്കൊണ്ടെന്തു ഫലം? പുത്രൻ ജനിച്ചാലും ജീവിച്ചിരുന്നാലും മരിച്ചാലും ദുഃഖം തന്നെ; സുഖമൊരിക്കലുമില്ല. അജ്ഞാനികൾ നിത്യമായി വിചാരിക്കുന്ന ഈവക ആശകളിൽ പരമാത്മജ്ഞാനികൾ ഭ്രമിക്കുന്നതു ശരിയാകുമോ? പുത്രാശയെ അവർ തീണ്ടാമോ? കന്നുകുട്ടിതന്നെ പന്നിയോടു ചേന്നാൽ അതും ക്രമേണ പുരീഷഭക്ഷണം ശീലിക്കും. അതുപോലെ ജ്ഞാനി അജ്ഞാനിയോടു ചേന്നാൽ വൈരാഗ്യം നഷ്ടമാകും. അത്യാശയുള്ള ചിലർ അധികപ്പലിശ മോഹിച്ചു് ഗുണദോഷവിചാരമില്ലാതെ മുതൽ പണം നഷ്ടമാക്കുന്നു. അതുപോലെ വിവേകഹീനനായി ബാലകചിന്തയിൽ മുഴുകിയ ഞാൻ എന്റെ പട്ടുനൂൽ വെറുതേ കളഞ്ഞു. അതിന്റെ വില അൻപതു സാധുക്കൾക്കു ഭക്ഷണം കൊടുപ്പാൻ ധാരാളം മതിയാകുമായിരുന്നു. "പാത്രേ ദാനം മോക്ഷമാൎഗ്ഗപ്രധാനം" എന്ന ആപ്തവാക്യമനുസരിച്ചു്, അതു മോക്ഷമാൎഗ്ഗത്തെ തെളിയിക്കയും ചെയ്യുന്നു." എന്നിങ്ങനെ ഓരോന്നു വിചാരിച്ചു് തമാൽ പട്ടുനൂൽ നോക്കി നോക്കി ഗംഗാതീരത്തുടെ നടന്നുനടന്നു്, മനുഷ്യസഞ്ചാരമില്ലാത്ത ഒരു കൊടുങ്കാട്ടിൽ കടന്നുചെന്നു് ഉടനെ ഉദ്ബുദ്ധനായിട്ടു് "അല്ലാ ഇതെന്തൊരു കൂത്താണു്! എനിക്കു ഭ്രാന്തു പിടിച്ചോ? അല്പമായ പട്ടുനൂലിൽ മോഹിച്ചു്, കാലടികൾ നോകുമാറു്, കല്ലിലും മുള്ളിലും നടന്നു് ഘോരമായ ഈ കാനനത്തിൽ കടന്നു. ദേഹം നിശ്ശേഷം തളൎന്നു. ഹാ കഷ്ടം! "മാ കുരു മനസി വിതൃഷ്ണാം" എന്ന ആപ്തവാക്യത്തെയും ഞാൻ മറന്നു. ഏതായാലും ഈ കാട്ടിൽ അകപ്പെട്ടല്ലോ. ഇനി നാട്ടിലേക്കു പോകുന്നുവെങ്കിൽ അതും ഒരാശയുടെ ഫലമല്ലേ? എന്നല്ല, ദുരാശാബന്ധത്തോടുകൂടിയ പത്നിയുമായി നാട്ടിലിരിക്കുന്നതിൽ ഭേദം കാട്ടിലിരുന്നു ദൈവധ്യാനത്തോടുകൂടി തപസ്സുചെയ്യുന്നതു തന്നെയാണു്" ഇങ്ങനെ വിചാരിച്ചുറച്ചു. അനന്തരം അവിടെ ഒരു പൎണ്ണശാല കെട്ടിയുണ്ടാക്കി, അതിൽ കടന്നിരുന്നു്, പരമാത്മവസ്തുവായ പരബ്രഹ്മത്തെ ധ്യാനിച്ചു് ദൈവസ്തുതികളും പാടി അദ്വൈതാനന്ദലഹരിയിൽ നീന്തി കണ്ണുമടച്ചു തപസ്സിനാരംഭിച്ചു.

അല്ലയോ ഉദ്ധവസിദ്ധൻ മുതലായ മഹാഭാഗന്മാരേ! തമാലിപ്രകാരം ഉൽകൃഷ്ടമായ തപസ്സു ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ, ശ്രീ വൈകുണ്ഠത്തിൽ, മുനിജനപരിവൃതനായ സാക്ഷാൽ

ശ്രീനാരായണൻ ശുകമഹർഷിയെ നോക്കി, "ഹേ! മായാതീതനായ ശുകമഹർഷേ! ദേഹാഭിമാനത്തെ നശിപ്പിച്ച അവധൂതയോഗീശ്വര! ഞാൻ നിശ്ചയിച്ചപ്രകാരം നീ ഇക്ഷണംതന്നെ പുണ്യക്ഷേത്രമായ വാരാണസിയിൽ പോയി മനുഷ്യയോനിയിൽ അവതരിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. അവിടെ, ജീവകാരുണ്യംതന്നെ നിത്യവ്രതമായി കരുതി, നിർദ്ദോഷമായ നെയ്ത്തുവേലയാൽ നിത്യവൃത്തി കഴിച്ചുവരുന്ന പുണ്യാത്മാവായ തമാൽ എന്ന ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയുടെ പത്നിയുടെ ഗർഭത്തിൽ പ്രവേശിച്ച് ഋഷിപിണ്ഡങ്ങളെപ്പോലെ ഒരു മുഹൂർത്തംകൊണ്ട്, കാശിവാസികളുടെ ആശ്ചര്യത്തിനും ശ്രേയസ്സിനും നിദാനഭൂതനായി ജനിക്കണം" എന്നു കല്പിച്ചു. ശുകമഹർഷി അതുകേട്ട് വിഷ്ണുപാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിച്ചുണർത്തിച്ചു:—"സർവലോകനിയന്താവായ ഭഗവൻ! അടിയനെ ദുർഗ്ഗന്ധപരിപൂർണ്ണമായ മനുഷ്യഗർഭത്തിൽ അകപ്പെടുത്തി, നരകിപ്പിച്ച്, ഭൂമിയിൽ ജനിപ്പിച്ച്, മായാവലിയിൽ കുടുക്കി ബുദ്ധിമുട്ടിച്ച്, ഇഷ്ടദൈവമായ നിന്തിരുവടിയേയും അഹംഭാവാദി മനോമാലിന്യങ്ങളെ മാററുന്ന ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തേയും അറിയിക്കാതെ അജ്ഞാനിയാക്കി, തേരുരുൾപോലെ ജന്മപരിവർത്തനപാത്രമാക്കി ചെയ്യണമെന്നാണോ നിന്തിരുവടി വിചാരിക്കുന്നതു്? നിന്തിരുവടിയുടെ കരുണാമൃതലേശത്താൽ മായാവിലാസത്തിൻെറ ശക്തി അല്പമൊക്കെ എനിക്കു മനസ്സിലായിട്ടുണ്ട്. ലോകരക്ഷയ്ക്കായി ഞാൻ ഭൂമിയിൽ ജനിക്കണമെന്നല്ലേ നിന്തിരുവടി കല്പിക്കുന്നതു്? അല്ലയോ മായാനായകനായ ഭഗവാനെ! അതേതയ്യ ലോകരക്ഷണത്തിൽ താല്പര്യമുണ്ടെങ്കിൽ മായയാകുന്ന തിരശ്ശീല ജീവജാലങ്ങളിൽനിന്നും അല്പമാത്രം മാററിയാൽ മതിയാകുന്നതാണ്. തൽക്ഷണം സകല ജീവജാലങ്ങളും ബ്രഹ്മജ്ഞാനികളായി മോക്ഷത്തെ അടയുകയില്ലയോ? അങ്ങിനെ ചെയ്യാൻ നവൃത്തിയില്ലെങ്കിൽ അവൎക്കു ജ്ഞാനോപദേശം ചെയ്യാൻ അടിയനെ അജ്ഞാപിച്ചയച്ചാലും! അടിയൻ ഈ ശരീരത്തോടെ അവിടെച്ചെന്നു് സത്വഗുണപ്രധാനനായ നിന്തിരുവടിയുടെ തിരുനാമസഹസ്രമഹിമകളേയും അഹംഭാവാദികളെ നശിപ്പിക്കുന്ന പരബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തേയും സഫലമായി ഉപദേശിച്ചു മടങ്ങിപ്പോരാം." ഭഗവാൻ അതുകേട്ട് ശുകമഹർഷിയെ നോക്കി "ഹേ! ബ്രഹ്മർഷിശ്രേഷ്ഠ! ഏതേതു യുഗത്തിൽ ഏതേതുവിധം ലോകത്തെ രക്ഷിക്കവേണമോ അതാതു യുഗത്തിൽ അതതുവിധം അവതാരത്തെയെടുത്തു് ലോകരക്ഷ നടത്താതെ നീ പറയുന്നതുപോലെ ചെയ്യുന്നതായാൽ അതു ധർമ്മവിപരീതമാകും. അതു

മല്ല, നീ നിത്യദിഗംബരനല്ലേ! ഈ രൂപത്തോടെ ലോകത്തിൽ ചെന്നാൽ മായാബദ്ധന്മാരായി വസ്ത്രധാരണംചെയ്തു വർത്തിക്കുന്ന ലോകർ നഗ്നനായ നിന്നെ പരിഹസിക്കതന്നെ ചെയ്യും. വിശേഷിച്ചും കലിയുഗധർമ്മം നീ അറിയാതെ ഇരിക്കയല്ലല്ലൊ. വിഗ്രഹാരാധകന്മാരായ ഹിന്ദുക്കളെ പരിഹസിച്ച് ത്രിമൂർത്തികൾ മുതലായ ദേവന്മാരുടെ വിഗ്രഹങ്ങളെ തല്ലിത്തകർക്കുന്ന ശീലമായ അന്യമതക്കാർ നിന്നെ ഉപദ്രവിക്കാതെ വിടുകയില്ല. അങ്ങിനെ അവർ ചെയ്യുമ്പോൾ ശാപം മുതലായ ഭ്രുതദ്രോഹങ്ങൾ നീയും ചെയ്യേണ്ടിവരും. അതു് പ്രപഞ്ചനിയമങ്ങൾക്കു വിപരീതമായിരിക്കും. അതുകൊണ്ടു ഞാൻ പറഞ്ഞതുപോലെ ചെയ്യുന്നതാണു യുക്തം" എന്നരുളിച്ചെയ്തു.

ശുകമഹർഷി അതിന്നു മറുപടിയായി, "അല്ലയോ! ഭഗവാനെ! ഏതൊക്കെയായാലും വയററിൽപിറക്കുക എന്ന സംഗതി പരമസങ്കടമാണ്. അതൊന്നൊഴിച്ചു മറെറന്തൊക്കെ വേണമെങ്കിലും കല്പനപോലെ ചെയ്യാ"മെന്നറിയിച്ചു.

ശ്രീനാരായണൻ— "ശുകമഹർഷേ! ഗർഭക്ലേശമനുഭവിക്കുന്നതിൽ ഇത്ര വളരെ വൈമനസ്യമോ? വാമനൻ, പരശുരാമൻ, രഘുരാമൻ, കൃഷ്ണൻ ഈ അവതാരങ്ങൾ ഞാൻ നിർവ്വഹിച്ചതു്, ഓരോ പുണ്യവതികളുടെ ഗർഭത്തിൽ ജനിച്ചിട്ടാണല്ലോ. അതു നീ അറിഞ്ഞിരിക്കയില്ലേ? ഇനിമേലും ഞാനും പരമശിവനും ബ്രഹ്മാവും പാർവ്വതീദേവിയും ഒരു പുണ്യവതിയുടെ ഗർഭത്തിൽ അവതാരം എടുക്കാൻ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുകയുമാണ്. അക്കാര്യത്തിൽ നിനക്കു വല്ല സംശയവുമുണ്ടെങ്കിൽ, ആ ദേവതകളോടു ചോദിച്ചുകൊൾക."

ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തശേഷം, ശ്രീനാരായണൻ, ശിവൻ മുതലായ ദേവതകൾ അവിടെ ആവിർഭവിക്കുന്നതിനായി ധ്യാനിച്ചു. പെട്ടെന്നു് അവർ മൂന്നാളും വൈകുണ്ഠത്തിലെഴുന്നള്ളി ശ്രീനാരായണഭഗവാനോടു കുശലപ്രശ്നം ചെയ്തശേഷം, ശുകനെ നോക്കി, "പുണ്യാത്മാവായ ഋഷീശ്വരാ! ശ്രീനാരായണസ്വാമി ഇപ്പോൾ അരുളിച്ചെയ്തതുപോലെ ഞങ്ങളെല്ലാവരും ഒരു സാദ്ധ്വിയുടെ ഗർഭപാത്രത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു ഭൂമിയിൽ അവതരിക്കാൻ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നതു സത്യമാണ്" എന്നു പറഞ്ഞു. ഉടനെ ശുകൻ അവരെ വന്ദിച്ച് "അല്ലയോ ലോകനായകത്വമുള്ള ദൈവങ്ങളെ! നിങ്ങൾ മായാധികാരശക്തിയോടുകൂടിയവരാകയാൽ ദുർഗ്ഗന്ധബഹുലമായ ഗർഭപാത്രത്തിൽ പ്രവേശിച്ചാലും ശരീരത്തിൽ ചേറു പുരളാതെ ചേററിൽ അധിവസിക്കുന്ന പൂച്ചിയെപ്പോലെ നിത്യ

നിർമ്മലരായിത്തന്നെയിരിക്കും. സർവ്വമുക്തരും സർവ്വജ്ഞരുമായ നീങ്ങൾക്ക് ഏതുവിധത്തിലുത്ഭവിക്കണമെങ്കിലും ഉത്ഭവിക്കാം. എന്നാൽ അസ്വതന്ത്രനും കിഞ്ചിജ്ജ്ഞനുമായ അടിയൻ മായാബന്ധത്തിൽ അകപ്പെട്ടാൽ അതിൽനിന്നും മോചിക്കാൻ ശക്തനാകയില്ല. പണ്ടൊരിക്കൽ അടിയൻെറ ബ്രഹ്മനിഷ്ഠയെ ഭഞ്ജിക്കുന്നതിനു് അപ്സരസ്സുകളിൽ ഉത്തമയായ രംഭയെ നിങ്ങൾ നിയോഗിച്ചയയ്ക്കയാൽ ഉണ്ടായ വിഷമത ഇന്നും മറന്നിട്ടില്ല" എന്നറിയിച്ചു വീണ്ടും തൊഴുതു ഉടനേ ഭഗവാൻ "ഹേ ശുകമുനെ! നിനക്കു ഗർഭപാത്രത്തിൽ പ്രവേശിക്കാൻ അത്രവളരെ വെറുപ്പാണെങ്കിൽ അതു വേണമെന്നില്ല. ഗംഗാനദിയിൽ ചെറുകുട്ടിയായി പ്രവേശിച്ചു കാട്ടിൽ തപസ്സുചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന തമാൽ എന്ന ബ്രഹ്മജ്ഞാനിക്കു മകനായി ഭവിക്കുക. ഞങ്ങളും യഥാകാലം അവതരിക്കുന്നതായിരിക്കും." എന്നരുളിച്ചെയ്തു. അതുകേട്ടു് ഹരിദാസനായ ശുകമഹർഷി "അല്ലയോ ഭഗവൻ! അടിയൻ ശിശുരൂപം ധരിച്ചു ഭൂമിയിൽചെന്നു്, ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തെത്തന്നെ പ്രധാനമായി സ്ഥാപിക്കട്ടെയോ? നിന്തിരുവടിയുടെ തിരുനാമത്തിൻ മഹിമയെ നിലനിറുത്താൻ ശ്രമിക്കട്ടെയോ?" എന്നു ചോദിച്ചു വന്ദിച്ചപ്പോൾ ത്രിമൂർത്തികളും അംബികാദേവിയും മുനിയെ നോക്കി "ഹേ മുനിശ്രേഷ്ഠ! ബ്രഹ്മത്തെ നിർഗ്ഗുണമായി ഉപാസിക്കുന്ന തുലുഷ്കജാതീയരെ സഗുണോപാസനക്രമംകൊണ്ടു വശീകരിക്കാൻ സാധിക്കയില്ല. അതുകൊണ്ടു് അവരെ നിർഗ്ഗുണോപാസനത്തെത്തന്നെ ഉപദേശിച്ചു വശപ്പെടുത്തുകയും മററു ജാതികളുടെ ആവശ്യത്തിലേക്കായി സഗുണോപാസനത്തെ സ്ഥാപിക്കുകയും ചെയ്യണം. ഇങ്ങനെ സഗുണനിർഗ്ഗുണോപാസനക്രമങ്ങളെ ഭൂമിയിൽ സ്ഥാപിച്ചു ഞങ്ങളെ വന്ദിക്കാത്ത മാനുഷന്മാരിൽ വൈമനസ്യം കാണിച്ചു് ജീവസംരക്ഷണം നിത്യവ്രതമായി സ്വീകരിച്ചിരിക്കയും വേണം" എന്നു കല്പിച്ചു.

ശുകമഹർഷി—"അല്ലയോ ഭഗവൻ! നിർഗ്ഗുണം എന്നു നിന്തിരുവടി കല്പിച്ചതു് അടിയനു പൂർണ്ണമായി മനസ്സിലായില്ല. അതിനാൽ നിർഗ്ഗുണം എന്നാൽ എന്താണെന്നും നിർഗ്ഗുണോപാസനക്രമവും വിസ്തരിച്ചരുളിച്ചെയ്യണം."

ശുകൻെറ ഈ ചോദ്യംകേട്ടു് വിഷ്ണുമുതലായ ദേവതകൾ അല്പനേരം ആലോചിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു; ഒടുവിൽ മററുള്ളവരുടെ അന്തരംഗം മനസ്സിലാക്കിക്കൊണ്ടു് ശ്രീനാരായണൻ പറഞ്ഞു. "മാന്യശുകമുനേ! നിർഗ്ഗുണധ്യാനം എന്നുവച്ചാൽ നിർമ്മലനിർവ്വികല്പ നിരഞ്ജനനിരാകാര നിരുപനിഷ്കളങ്ക നിശ്ശങ്കനിർഭേദ

നിർച്ഛേദനിന്നാമനിഷ്കാമനിൎഗ്ഗുണനിരഹങ്കാരവസ്തുവായ പരബ്രഹ്മത്തിൽ ഏകീകരിച്ചിരിക്കുന്ന അവസ്ഥയാണു്. ആ ബ്രഹ്മം പൊന്നുപോലെയോ മണ്ണുപോലെയോ ഇരുമ്പുപോലെയോ പഞ്ഞിപോലെയോ കല്ലുപോലെയോ രൂപമുള്ളതോ ലയമുള്ളതോ അല്ല. അതു നിരൂപമായി നിസ്സംഗമായി പ്രളയകാലത്തും അഴിവില്ലാത്തതായി സൎവ്വത്ര നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ഒരു ചൈതന്യമല്ലാതെ മറ്റൊന്നുമല്ല. ആ ചൈതന്യത്തിന്റെ സംബന്ധമില്ലാതെ ലോകത്തു യാതൊന്നുമില്ല. ഇക്കാണപ്പെടുന്ന വിശ്വംതന്നെ, പ്രകൃതിയിൽ ആ ചൈതന്യം പുരുഷരൂപംതോന്നി നിഴലിക്കുകൊണ്ടുകല്പിക്കപ്പെടുന്നു. ആ ചൈതന്യമില്ലെങ്കിൽ മായ എവിടെ? സത്വരജസ്തമോഗുണബിംബരൂപന്മാരായ ത്രിമൂൎത്തികളെവിടെ? ആരുമില്ല. അഖണ്ഡാനന്ദസ്വയംപ്രകാശമായിരിക്കുന്നതേതോ അതാണു് സത്യജ്ഞാനാനന്ദനിത്യനിൎമ്മലമായ പരബ്രഹ്മമെന്നും ആ പരബ്രഹ്മമാണു് ആദിദൈവമെന്നും, അതിൽ ഐക്യം സിദ്ധിച്ചവൎക്കേ ആനന്ദസിദ്ധി ഉണ്ടാകയുള്ളു എന്നും ആ ആനന്ദംതന്നെയാണു് മോക്ഷമെന്നും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ചന്ദ്രകിരണത്തെ ഭുജിച്ചു് തൃപ്തിപ്പെടുന്ന ചകോരപക്ഷിയെപ്പോലെ ജ്ഞാനരസനായായ ബ്രഹ്മാനന്ദത്തെ അനുഭവിച്ചു തുൎയ്യനിലയിൽ എത്തി അഹങ്കാരം നശിച്ചു ദേഹേന്ദ്രിയങ്ങളെ നിഗ്രഹിച്ചു് പരബ്രഹ്മത്തോടേകീഭവിച്ചു് വിശ്രാന്തനായി, ഇരിക്കുക എഴുനേല്ക്കുക മുതലായ ശരീരവ്യാപാരങ്ങളെ വിസ്മരിച്ചു് ബ്രഹ്മാനന്ദപരിപൂൎണ്ണഹൃദയത്തോടുകൂടി, സഞ്ചാരസംസാരാദികളെ വെടിഞ്ഞു് ദേഹാഭിമാനത്തെ നശിപ്പിച്ചു ശീതളപ്രകാശമായി പരന്നു വീശുന്ന നിലാവെളിച്ചംപോലെ ഉള്ളിൽ കുളൎമയുണ്ടാക്കി അന്തഃകരണാദികളെ തണുപ്പിച്ചു പരിപൂൎണ്ണസ്വരൂപമായി പ്രപഞ്ചസംബന്ധമില്ലാതെ അതിഗുപ്തമായിരിക്കുന്നതാണു് "നിൎഗ്ഗുണധ്യാന"മെന്നു പറഞ്ഞ ഭഗവാനെ വന്ദിച്ചു് സന്തുഷ്ടനായ ശുകമഹൎഷി മുപ്പത്തിരണ്ടു ലക്ഷണങ്ങളും തികഞ്ഞ ഒരു കുട്ടിയുടെ രൂപമായി ഗംഗാനദിയിൽ പതിച്ചു. തേജസ്വിയായ ആ കുട്ടിയെ നോക്കി പരമശിവനും ബ്രഹ്മാവും അംബികാദേവിയും വിസ്മയപ്പെട്ടു നിന്നുപോയി. മായാപതിയായ ഭഗവാൻ ശ്രീനാരായണൻ പല പരിവൃത്തി, ആ കുട്ടിയെ ഗംഗാജലത്തിൽ താഴ്ത്തുകയും പൊക്കുകയും ചെയ്തു വിഭ്രമിപ്പിച്ചു. അങ്ങനെ പൊങ്ങിയും താണും ശ്വാസം മുട്ടി വശംകെട്ടു ഭയപ്പെട്ട കുട്ടി, തന്നെക്കുറിച്ചും പൂൎവ്വജന്മത്തെക്കുറിച്ചുമുള്ള സ്മരണവിട്ടു ശ്വാസം ഇടയ്ക്കിടെ തടഞ്ഞു കരഞ്ഞുകൊണ്ടു്, ഗംഗാജലത്തിൽക്കൂടി ഒഴുകിപ്പോകുമ്പോൾ അതിന്റെ കര

യ്യുന്നിന്നു തപസ്സുചെയ്യുന്ന തമാലിൻെറ മനസ്സിൽ ഭഗവാൻ പ്രവേശിച്ചു പുത്രവാഞ്ഛയെ ഉണ്ടാക്കി.

ഉടനേ തപസ്സുകഴിഞ്ഞു്, ഉദ്ബുദ്ധനായ തമാൽ കുഞ്ഞിൻെറ കരച്ചിൽകേട്ടു് "അല്ല, ഒരു ശിശുവിൻെറ കരച്ചിലല്ലേ സുരനദിയിൽ കേൾക്കുന്നതു്? അതെന്തു സംഗതി" എന്നിങ്ങിനെ ചിന്താചഞ്ചലമായ ഹൃദയത്തോടുകൂടി ഗംഗാതീരത്തിൽ ഇറങ്ങിച്ചെന്നു നോക്കിയപ്പോൾ, അതിതേജസ്വിയായ ഒരു ബാലനെയാണു കണ്ടതു്. തമാലിനു തൽക്ഷണമുണ്ടായ ആനന്ദവും ആശ്ചര്യവും എന്തുപറയാം. "ഹേ! ഇതൊരു മനുഷ്യശിശുവാണല്ലൊ? ഗംഗാജലത്തിൽ എങ്ങനെ അകപ്പെട്ടു. ഏതായാലും ഇവനെ ഞാൻ മകനായി സ്വീകരിക്കതന്നെ ചെയ്യും ജിജ്ജാബീബി മുജ്ജന്മത്തിൽ സുകൃതം ചെയ്തവൾതന്നെയാണു് സംശയമില്ല." എന്നോരോ സന്തോഷചിന്തകളാൽ വ്യാകുലനായ അദ്ദേഹം വെള്ളത്തിൽ ഇറങ്ങി കുട്ടിയെ കൈകൊണ്ടു വാരിയെടുത്തു മാറോടണച്ചുപിടിച്ചു. "അപ്പനേ! മകനേ! കമനീയമുഖനേ! രത്നമേ! മണിയേ! സുരശിഖാമണിയേ!" എന്നൊക്കെ നിരന്തരാഹ്ലാദപരിപൂർണ്ണമായ ഹൃദയത്തോടുകൂടി അഭിസംബോധനംചെയ്തു. അയി! ബാലകാ! നീ ദേവാംശഭൂതനാണെന്നുള്ളതിനു നിൻെറ തേജസ്സും ഉത്തമപുരുഷലക്ഷണങ്ങളുടെ തികവും സാക്ഷിയായിരിക്കുന്നു. ആനന്ദസന്ദായകമായ കമനീയമുഖം സകലാഭീഷ്ടസാധകമായും തോന്നുന്നു. നീ ഗംഗാജലത്തിൽ പൊന്തി ഒഴുകിവന്നിട്ടും മരിക്കാതെയിരുന്നതെങ്ങിനെ? നിശ്ചിതമായ ആ മരണത്തിൽനിന്നു രക്ഷപ്പെട്ടു് എൻെറ അരികിലെത്തിയതെങ്ങിനെ? ഇങ്ങനെ ഓരോന്നു സംസാരിച്ചും ശിശുവിനെ വീണ്ടും ആശ്ലേഷിച്ചും അദ്ദേഹം ദാഹിച്ചു വിവശനായി വെള്ളം അന്വേഷിച്ചു നടക്കുന്നവനു് അമൃതു ലഭിച്ചതുപോലെയും കല്ലു തേടിയവനു കനകം കിട്ടിയതുപോലെയും പട്ടുനൂൽ അന്വേഷിച്ചുചെന്നു തപസ്സു ചെയ്വാനും അതിൻെറ ഫലമായി ദിവ്യനായ ആ ശിശുവെ ലഭിപ്പാനും സംഗതിയായതു മഹാഭാഗ്യമാണെന്നു സന്തോഷിച്ചു ഭാര്യയുടെ സമീപത്തെ പ്രാപിക്കാനായിട്ടു "അള്ളാ! ബിസ്മില്ലാ! നിന്തിരുവടിക്കു് ഇതിനു പ്രത്യുപകാരം ചെയ്വാൻ ഞാൻ ശക്തനല്ല." എന്നൊക്കെ സ്തോത്രംചെയ്തുകൊണ്ടു നടന്നു വീട്ടിലെത്തി. എന്നിട്ടു ഭാര്യയെ നോക്കിപ്പറഞ്ഞു:—"പ്രിയേ! ഈശ്വരകാരുണ്യത്താൽ നമുക്കു് ഒരു കുട്ടിയെക്കിട്ടി. ഇതാ നോക്കു! മുപ്പത്തിരണ്ടു പുരുഷലക്ഷണങ്ങളും ദിവ്യതേജസ്സും കലൻ ഇവനെ നമുക്കു ലഭി

ക്കുന്നതിനു കാരണം നമ്മുടെ മുജ്ജന്മസുകൃതമോ നിന്റെ തപസ്സിന്റെ ഫലമോ അതോ നിനക്കു വരംതന്ന മഹാത്മാവിന്റെ ഭാഗ്യൗരവമോ ആയിരിക്കാം. ഇവന്റെ ശരീരം ഒരുതരം സുഗന്ധത്താൽ സദാ പരിപൂരിതമായിരിക്കുന്നു. അതിൽനിന്നും ഇവൻ ദിവ്യനാണെന്നനുമാനിക്കാം. ഇതിൽ കൂടുതലായ അനുഗ്രഹം ദൈവം നമുക്കു ചെയ്വാനെന്തുള്ളു. എന്നിങ്ങിനെ ഭാൎയ്യയോടു പറഞ്ഞിട്ടു പുത്രലാഭത്താലുള്ള സന്തോഷാധിക്യത്താൽ തമാൽ ദൈവസ്തോത്രങ്ങളെ പാടുകയും സുഹൃത്തുക്കളോടു തങ്ങളുടെ ഭാഗ്യലബ്ധിയെക്കുറിച്ചു പ്രസ്താവിക്കുകയും മററും ചെയ്തു.

മഹാത്മാവിന്റെ ആശീൎവ്വാദത്താൽ ലഭിച്ച ആ സുന്ദരക്കുട്ടിയെ നോക്കി ജിജ്ജാബീബി ആനന്ദപരിപ്ളുതയായി അല്പനേരം തന്നത്താൻ മറന്നു നിന്നുപോയി. അന്തഃകരണം നിൎവൃതമായി ആനന്ദബാഷ്പങ്ങൾ പൊഴിച്ചുകൊണ്ടു്, അവൾ വേഗത്തിൽ കുട്ടിയെ വാങ്ങി മാറോടണച്ചു ചുംബിച്ചു. ഈശ്വരമായാവിലാസത്താൽ തൽക്ഷണം മുലകളിൽ പാൽചുരന്നു കവിഞ്ഞൊഴുകുകയും താൻ പ്രസവിച്ച ശിശുവാണെന്നുള്ള മോഹത്തോടെ ജിജ്ജാബീബി കുഞ്ഞിനു മുലകൊടുത്തു താലോലിക്കയും ചെയ്തു. അനന്തരം വേണ്ട ശുശ്രൂഷണങ്ങളോടും ലാളനകളോടും അവർ ആ കുട്ടിയെ ബാലസാധാരണങ്ങളായ ആഭരണങ്ങളും അണിയിച്ചു് നിമിഷംതോറും സൂക്ഷിച്ചു വളൎത്തിവന്നു. ജിജ്ജാബീബിക്കു പുത്രവാത്സല്യത്താൽ മററു കാൎയ്യവിചാരങ്ങൾ യാതൊന്നുമില്ലാതായി, പുത്രശുശ്രൂഷയും ചിന്തയുംതന്നെ വ്യാപാരമായിത്തീൎന്നു.

തമാലാകട്ടെ, പണ്ടു ശ്രീരാമജനനത്താൽ ദശരഥനും ശ്രീകൃഷ്ണജനനത്താൽ വസുദേവക്കും ഉണ്ടായതിനേക്കാളധികമായ സന്തോഷത്തോടുകൂടി പുത്രനു കബീർ എന്നു പേരിട്ടു. ഇങ്ങനെ പേരിടാൻ കാരണം കുട്ടിയുടെ ശരീരത്തിൽ 'അബീർ' വാസന വീശുകകൊണ്ടാണെന്നു പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു നാമകരണക്രിയ അന്നദാനാദ്യുത്സവാഘോഷങ്ങളോടുകൂടി വളരെ ഭംഗിയായി നടത്തപ്പെട്ടു. ബാലനാകട്ടെ പ്രതിപച്ചന്ദ്രനെപ്പോലെ നാൾക്കുനാൾ വളൎന്നു പിതാക്കൾക്കും ബന്ധുജനങ്ങൾ മുതലായവൎക്കും ലീലാവിലാസാദികളാൽ ആനന്ദത്തെ വൎദ്ധിപ്പിച്ചു.

ശുകമഹൎഷി ഇങ്ങനെ കബീർ എന്ന നാമധേയത്തോടുകൂടി കാശിയിൽ അവതാരംചെയ്തിരിക്കുന്ന കഥയറിഞ്ഞു് പണ്ടു്,

അദ്ദേഹത്തിൻെറ തപസ്സിളക്കാൻ ദേവേന്ദ്രൻ മുതൽപേരുടെ പ്രേരണയാൽ പോയിട്ടും ഫലിക്കാതെ ലജ്ജിച്ചു് അദ്ദേഹത്തെ കാമിച്ച പിൻവാങ്ങിപ്പോന്ന രംഭ തൻെറ ആശയെ നിറവേററാനായി കാശിയിൽതന്നെ ത്തുല്യഷ്ഠവംശത്തിൽ വന്നു ജനിച്ചു. സർവ്വജനങ്ങൾക്കും നേത്രാനന്ദമുണ്ടാക്കുമാറു സൌന്ദര്യത്തോടും തേജസ്സോടുംകൂടി വളൎന്നുവന്ന ആ കന്യകയെക്കണ്ടു തമാലും ജിജ്ജാബീബിയും തങ്ങളുടെ പുത്രനായ കബീറിനു് അവൾ അനുരൂപയാണെന്നു നിശ്ചയിച്ചു് അവളുടെ മാതാപിതാക്കളോടു് അക്കഥ പറയുകയും, സ്നേഹവിശ്വാസത്തോടുകൂടി കഴിഞ്ഞുവരികയും ചെയ്തു. അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ കുട്ടിയെക്കൊണ്ടുവന്നു ക്രമപ്രകാരം വിവാഹനിശ്ചയവാക്കു പറഞ്ഞു താംബൂലദാനം ചെയ്തു പോകണമെന്നവർ ആവശ്യപ്പെട്ടു.

അതനുസരിച്ചു്, ഒരുദിവസം കബീർബാലനെ മാതാപിതാക്കൾ വസ്ത്രാഭരണങ്ങൾ അണിയിച്ചൊരുക്കി, ബന്ധുഭവനത്തിൽ കൊണ്ടുപോയി; 'ഞങ്ങളുടെ ഓമനപ്പുത്രനായ ഇവനു്, നിങ്ങളുടെ ഓമനപ്പുത്രിയെ വിവാഹംകഴിച്ചുകൊടുക്കുന്നതിൽ വിരോധമുണ്ടോ' എന്നു മര്യാദപ്രകാരം ചോദിച്ചു കന്യകയുടെ മാതാപിതാക്കന്മാർ, കബീരുടെ സൌന്ദര്യതേജോവിലാസങ്ങൾ കണ്ടു് അത്യത്ഭുതപ്പെട്ടു നമ്മുടെ കുട്ടിക്കു് ഇവൻ അത്യന്തം അനുരൂപനായ വരൻതന്നെ എന്നു സന്തോഷിച്ചു. ആഭിജാത്യം കൊണ്ടും അഴകുകൊണ്ടും ഇവനേക്കാൾ യോഗ്യനായ ഒരു വരനെ ലഭിക്കാനില്ലെന്നു നിശ്ചയിച്ചു്, തമാലിനെ നോക്കി, "ഹേ! നിങ്ങളുടെ പുത്രനു്, കന്യാദാനം ചെയ്വാൻ ഞങ്ങൾക്കു മനസ്സുതന്നെ" എന്നു മറുപടി പറഞ്ഞു. ഉടനെ ബന്ധുക്കളേയും മററും ആളയച്ചുവരുത്തി പതിവനുസരിച്ചു താംബൂലദാനപുരസ്സരം അന്യോന്യം വാക്കുകൊടുത്തു. അനന്തരം തമാലും പത്നിയും യാത്രപറഞ്ഞു പിരിഞ്ഞു പുത്രനോടുകൂടി പോകയും ചെയ്തു.

ഒന്നാമദ്ധ്യായം കഴിഞ്ഞു.

രണ്ടാം അദ്ധ്യായം.

ശാഠ്യംപിടിച്ച കബീറിനെ മാതാവു നെയിത്തിനേപ്പെട്ടു ത്തിയതും ബ്രാഹ്മണവേഷം ധരിച്ചുവന്ന ഭഗവാനു കബീർ വസ്ത്രദാനം ചെയ്തതും.

ഹരേ! ചെറുകിടശാരനാമിവനഭീഷ്ടമേകീട്ടുവാൻ
പുരോളൂവി കനിഞ്ഞെഴുന്നരുളിവന്ന ലോകേശ! ഭോ!
പരാപര! പരാൽ പരാത്മ പരമാത്മതത്വം മനഃ—
സരോജമുണരുംവിധം മമ നിബോധയേശ പ്രഭോ!

ജ്ഞാനപ്രശാന്തഹൃദയന്മാരായ സിദ്ധന്മാരേ! ഇപ്രകാരം പുത്രലാഭസന്തോഷത്താൽ സുഖിച്ചിരുന്ന തമാലും ജിജ്ജാബീബിയും, സർവ്വസുഖദനായ മകനു കുലമര്യാദപ്രകാരം യുക്തവയസ്സിൽ സുന്നത്തുക്രിയ നടത്തിക്കണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു; ഒരു ശുഭദിവസത്തിൽ മതപുരോഹിതനെ അളയച്ചുവരുത്തി. എന്നാൽ, വൈദവാചാരപ്രസക്തനായ കബീർ ആ ക്രിയയ്ക്കു സമ്മതിച്ചില്ല. തന്റെ ഭാഗം പിടിച്ചു യുക്തിവാദങ്ങൾ നടത്തി എതിർക്കുകയാണുണ്ടായതു്. അതിധൃഷ്ടവും ആചാരവിരുദ്ധവുമായ ഈ സാഹസത്തെ മാതാപിതാക്കൾ സഹിച്ചില്ല. കോപാകുലനായ തമാൽ, "എടാ ദുഷ്ടക്കുട്ടി! അച്ഛനമ്മമാരുടെയും മററു ബന്ധുജനങ്ങളുടെയും വാക്കു നിരസിച്ചു്, തോന്ന്യാസം കാട്ടുന്ന നിന്നെ ഞാൻ സംഹരിക്കാതെ വിടുകില്ല" എന്നു പറഞ്ഞെട്ടുത്തു.

പിതാവിന്റെ കോപംകണ്ടു ഭയപ്പെട്ടു കബീർ വെളിക്കിറങ്ങി ഓടി ഒരിടത്തുചെന്നു മറഞ്ഞിരുന്നു. പുത്രവത്സലയായ ജിജ്ജാബീബി ചുററിനോക്കി മകനെ കണ്ടുപിടിച്ചു വീട്ടിൽ കൊണ്ടുവന്നു സുന്നത്തുക്രിയയ്ക്കു സമ്മതിക്കാൻ പലപ്രകാരത്തിലും ഉപദേശിച്ചു. എന്തായിട്ടും കബീർ സമ്മതിച്ചില്ല. അതിനാൽ, കോപാന്ധയായ മാതാവു്, 'എടാ മൂഢക്കുട്ടി! താന്തോന്നിയായ നിനക്കു് ഇന്നുമുതൽ വെറുതേ ഭക്ഷണം തരുവാൻ നിശ്ചയിച്ചിട്ടില്ല. നിന്റെ ഭക്ഷണം നീ വേലചെയ്തുതന്നെ ഉണ്ടാക്കണം' എന്നുപറഞ്ഞു് വസ്ത്രം നെയ്യാനായി ഒരു പട്ടാളത്തറിയിൽ കബീറെ കൊണ്ടേപ്പെട്ടുത്തുകയും ചെയ്തു.

സർവ്വദാ ബ്രഹ്മധ്യാനത്തിൽ ഉള്ളുണർന്നു് ആനന്ദാനഭൂതിയോടുകൂടിയിരുന്ന കബീർദാസനെ നെയിത്തുവേലയിലേപ്പെട്ടുത്തിയതു്, പതിവ്രതയെ വേശ്യാവൃത്തിക്കേപ്പെട്ടുത്തിയതുപോലെ

അത്യന്തം ദുസ്സഹമായിരുന്നു. എങ്കിലും മാതൃശാസനത്തെ ഭയപ്പെട്ടു്, ബാലനായ മഹാത്മാ കബീർ ഈശ്വരധ്യാനത്തോടുകൂടി ഒരു മുഴം വസ്ത്രം നെയ്തു. അനന്തരം ബ്രഹ്മധ്യാനത്തിൽ ലയിച്ചു് തന്നത്താൻ മറന്നു നിഷ്ക്രിയനായി ഇരിപ്പായി. ഉടനെ ഭഗവാൻ * മായാരൂപത്തിൽ വന്നു്, കബീർദാസനു പകരം ഒരു മുഴം വസ്ത്രംകൂടി നെയ്തുതീർത്തു.

അതിനിടയ്ക്കു ഝിജ്ജാബീബിവന്നു്, കണ്ണടച്ചു ധ്യാനിച്ചിരിക്കുന്ന കബീരിനെ തട്ടിയുണർത്തി "എടാ കബീരേ! മുണ്ടുനെയ്യാൻ പറഞ്ഞാൽ ചുമ്മായിരുന്നുറങ്ങുകയാണോ? കാലത്തുമുതൽ വൈകുന്നതുവരെ നീ ഈ രണ്ടുമുഴം വസ്ത്രമാണോ നെയ്തതു്? വേണ്ടാത്ത ദുസ്തക്കങ്ങളൊക്കെ പഠിച്ച നിനക്കു് ഇതുമാത്രം അറിയാൻ വയ്യാ

* ഭഗവാൻ നെയ്ത്തുവിഷയത്തിൽ കബീർ ആവശ്യപ്പെടാതെതന്നെ സഹായിക്കാൻ പോയതു്, പണ്ടു്, ശുകബ്രഹ്മർഷിയോടുചെയ്ത വാഗ്ദാനമനുസരിച്ചായിരുന്നു. മായാതീതനായ ശുകനെ മായയിൽ അകപ്പെടുത്തണമെന്നുള്ള വിചാരവും ഉണ്ടായിരുന്നു. ശുകമഹർഷി കബീരായി അവതരിക്കാൻ ഒരു പ്രത്യേക കാരണംകൂടി പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അതായതു പണ്ടു് ദേവന്മാരുടെ പ്രേരണയാൽ ദേവസ്ത്രീയായ രംഭ ശുകന്റെ തപസ്സിളക്കാൻ പോയതിൽ വിഷയസുഖത്തിൽ അദ്ദേഹം അശേഷം ആസക്തനല്ലായ്കയാൽ, അവൾക്കു സാധിക്കാഞ്ഞു് തന്ത്രത്തിൽ അദ്ദേഹത്തെ ജയിക്കാമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു. അതനുസരിച്ചു്. അവൾ ഒരു മുനിയുടെ വേഷം ധരിച്ചു്, ശുകാശ്രമത്തിനു സമീപമായി ഉഗ്രതപസ്സു ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. ആ രഹസ്യം മനസ്സിലാകാതെ ശുകൻ ആ മുനിയുടെ അടുക്കൽചെന്നു്—"അല്ലയോ യോഗീശ്വര! ഇങ്ങനെ അനേകനാളായി എന്തൊരുദ്ദേശത്തോടുകൂടിയാണു തപസ്സുചെയ്യുന്നതു്?" എന്നുചോദിച്ചു. ഉടനെ മുനിവേഷധാരിണിയായ അവൾ ഉണർന്നു്—"ശുകമഹർഷേ! അങ്ങു്, എന്റെ തപസ്സിനു വിഘ്നം ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ഞാൻ ചോദിക്കുന്ന വരം തരാത്തപക്ഷം അങ്ങേ ഞാൻ ശപിക്കും" എന്നു പറഞ്ഞു. ഏതുവരമോ ഇഷ്ടംപോലെ ചോദിച്ചാൽ തരാം എന്നു ശുകൻ പറഞ്ഞതുകേട്ടു് സ്വന്തമായ സ്ത്രീരൂപം ധരിച്ചുനിന്നു. മഹർഷിക്കുടനേ സംഗതി മനസ്സിലായി. അദ്ദേഹം തെല്ലൊന്നു ഭ്രമിച്ചുവെങ്കിലും സത്യത്തെയോർത്തു്, കലിയുഗത്തിൽ അവളുടെ ഇഷ്ടം സാധിച്ചുകൊടുക്കാമെന്നു സമ്മതിച്ചു. അതനുസരിച്ചു കബീരായി ജനിച്ചു് അവളിൽ രണ്ടു പുത്രന്മാരെ ഉല്പാദിപ്പിച്ചുവത്രെ.

തെപോയതു് എന്തുകൊണ്ടു്? വേഗം ഇതു മുറിച്ചുകൊണ്ടുപോയി കടയിൽ കൊടുത്തു പണംവാങ്ങിക്കൊണ്ടുവാ; അല്ലാതെഇന്നത്താഴമില്ല" എന്നു നിർദ്ദയമായിപ്പറഞ്ഞിട്ടു വീട്ടിലേക്കുപോയി. കബീർ മാതാവിൻെറ വാക്കുകൾകേട്ടു വിഷമിച്ചു തറിയിൽ നെയ്തുവച്ചിരുന്ന രണ്ടുമുഴം വസ്ത്രവും മുറിച്ചെടുത്തുകൊണ്ടു വില്പനത്തെരുവിൽ എത്തി. ബാലനായ കബീറിനു വസ്ത്രവില്പനയെപ്പററി യാതൊന്നും അറിഞ്ഞുകൂടായിരുന്നു. അദ്ദേഹം തെരുവിൻെറ മദ്ധ്യഭാഗത്തു നിന്നുകൊണ്ടു വസ്ത്രം വിടുർത്തിക്കാട്ടി "അല്ലയോ പുണ്യവാന്മാരേ! പുണ്യവതികളെ! ഈ പീതാംബരത്തെ വാങ്ങി അതിൻെറ വിലതരുവാൻ നല്ലമനസ്സുണ്ടാകണേ! എന്നപേക്ഷിച്ചു, പണ്ടു ഭാര്യയേയും മകനേയും വില്ക്കുന്നതിനു തെരുവുനീളെവിളിച്ചുനടന്ന ഹരിശ്ചന്ദ്രനെപ്പോലെ വല്ലവിധവും വിലക്കാതെ കിട്ടിയാൽ കൊള്ളാമെന്നുദ്ദേശിച്ചു കബീർ വസ്ത്രവും നിവർത്തുപിടിച്ചുകൊണ്ടു തെരുവുനീളെ ചുററിനടന്നു. ഒടുവിൽ ബാലനായ കബീരുടെ വസ്ത്രവില്പനക്രമങ്ങൾകണ്ടു ചിലർ അടുത്തുചെന്നു് "ഇതെന്തെടാ, ഓരോ അംഗുലം അകലത്തിൽ ഓരോ അംഗുലം ഇടവിട്ടു വലപോലെ നെയ്തുവച്ചിരിക്കുന്നതു്. ഇതു നെയ്തതാരു്? കൊണ്ടുപൊയ്ക്കോ! ഇതു് ആരുവാങ്ങാനാണു്?" എന്നൊക്കെ പരിഹസിച്ചു. ഉടനെ ഭഗവാൻെറ മായാവിലാസത്താൽ കാഴ്ചക്കാരുടെ കണ്ണിനു വസ്ത്രം വളരെ മേന്മയുള്ളതായിത്തോന്നി. പിന്നീടു് അതു കണ്ടവരെല്ലാം "അഹാ! ഈ വസ്ത്രം വാങ്ങാൻ ഞങ്ങൾ ശക്തരല്ല" എന്നു പിൻവാങ്ങിപ്പോയി. ഭഗവാൻതന്നെ നെയ്ത ആ വസ്ത്രത്തിനു് വിലമതിക്കാൻ ആളില്ലാതെ വന്നതു് അത്ഭുതമല്ലല്ലൊ. അല്ലയോ സിദ്ധന്മാരായ മഹാത്മാക്കളെ! കബീർ വസ്ത്രവുംകൊണ്ടു തെരുവുനീളെ നടന്നിട്ടും അതു വാങ്ങിക്കാൻ ആരും ഇല്ലായ്കകൊണ്ടു് ഇന്നിനി വില്ക്കാൻ സാധിക്കയില്ലെന്നു നിശ്ചയിച്ചു് അദ്ദേഹം പട്ടുവസ്ത്രം മടക്കി കക്ഷത്തുവച്ചു നേരേ വീട്ടിലേയ്ക്കു മടങ്ങി. കബീരെ ഒന്നു പരീക്ഷിക്കാനായി ഭഗവാൻ ഒരു സാധുബ്രാഹ്മണൻെറ വേഷത്തിൽ അരികിൽചെന്നു കക്ഷത്തിൽഇരുന്ന പട്ടുവസ്ത്രം തട്ടിപ്പറിച്ചുകൊണ്ടോടി. കബീർ ബദ്ധപ്പെട്ടു് "ഹേ! കിഴട്ടു കള്ളബ്രാഹ്മണ! എൻെറ പീതാംബരം നീ തട്ടിപ്പറിച്ചുകൊണ്ടോടുന്നുവോ? ഗോപസ്ത്രീകളുടെ വസ്ത്രം പണ്ടു കൃഷ്ണസ്വാമി അപഹരിച്ചുകൊണ്ടോടിയപോലെ ഇതെന്തൊരക്രമമാണു്? എൻെറ പീതാംബരം വിലതരാതെ തട്ടിക്കൊണ്ടു പൊയ്ക്കളയാമെന്നാണോ? അതു തന്നയയ്ക്കാൻ എനിക്കു നിവൃത്തിയില്ല. വിററു പണംകൊണ്ടു ചെന്നെങ്കിലേ അമ്മ അത്താഴം തരിക

യുള്ളൂ? എന്നുപറഞ്ഞു പുറകേ ഓടിച്ചെന്നു് ബ്രാഹ്മണൻെറ മടിക്കു പിടികൂടി. "എൻെറ നേരിയ പീതാംബരം ഇങ്ങുതരിക" എന്നു നിർബന്ധിച്ചു. അപ്പോൾ മായാബ്രാഹ്മണൻ ആ തുണിയെ നിവർത്തു് ആ വഴിപോയ ജനങ്ങളെ ഒക്കെ കാണിച്ചു്, "അല്ലയോ മഹാജനങ്ങളെ! ഈ വലത്തുണി ദുർല്ലഭമായ നേരിയ പീതാംബരമാണുപോൽ! ഈമാതിരി വസ്ത്രം നിങ്ങളിലാരെങ്കിലും ഇതിനുമുമ്പു കണ്ടുവോ?"എന്നു ചോദിച്ചുകൊണ്ടു് അതു രണ്ടായി വലിച്ചുകീറി. കബീർ ബ്രാഹ്മണനെ നോക്കി "ഹേ! ബ്രാഹ്മണ! താങ്കൾ വേദമോതുന്ന ബ്രാഹ്മണനായിരുന്നിട്ടും മഹാവിഷ്ണുദേവൻെറ തിരുവുടയാടപോലെ രമ്യമായ ഈ പീതാംബരത്തെ കീറിക്കളഞ്ഞതു് എത്ര അത്ഭുതകരമായിരിക്കുന്നു? അങ്ങേയ്ക്കു് ഐശ്വര്യം അശേഷം നഷ്ടമായി. കഷ്ടം! കണ്ടവരുടെ മുതൽ കൈക്കലാക്കാനായി വേഷംകെട്ടിനടക്കുന്ന ഒരുമാതിരി കള്ളബ്രാഹ്മണരെ സൃഷ്ടിച്ച ബ്രഹ്മാവുതന്നെ ഈദ്രഹത്തെയും നിഷ്പ്രയോജനമായി സൃഷ്ടിച്ചു എന്നുപറഞ്ഞു പീതാംബരത്തെ ബലാൽ പിടിച്ചുപറിച്ചു. ഉടൻ മായാബ്രാഹ്മണൻ "എടാ കള്ളക്കിശോര! കൌപീനത്തിനുപോലും കൊള്ളാത്ത ഈ കീറത്തുണിയാണോ മഹാവിഷ്ണുവിൻെറപീതാംബരത്തിനുതുല്യമാണെന്നു നീ മേനിപറഞ്ഞതു്" എന്നുപറഞ്ഞു കാണികളെല്ലാം കൈകൊട്ടിച്ചിരിക്കത്തക്കവണ്ണം ആക്ഷേപിച്ചു. കബീർ അതുകേട്ടു "ഹേ ബ്രാഹ്മണ! പതിവ്രതയ്ക്കു സൌന്ദര്യമില്ലെന്നുവച്ചു് എന്താണുകുറവു്?ഗുണവാനു സമ്പത്തില്ലെന്നുവച്ചോ? അതുപോലെതന്നെ ധർമ്മിഷ്ഠനു തപസ്സും, ജീവകാരുണ്യമുള്ളവനു വ്രതവും ശാന്തശീലനു ബലവും, ആശയററവനു സന്യാസവും, കുലസ്ത്രീക്കു കാവലും, ആത്മജ്ഞാനിക്കു ധ്യാനവും മനഃശ്ശുദ്ധിയുള്ളവനു് ആഹാരവും ഇല്ലെന്നുവച്ചു വല്ലകുറവും വരാനുണ്ടോ! അപ്രകാരം പട്ടുനൂൽകൊണ്ടു നെയ്ത ഈ വസ്ത്രം വലപോലെഇരുന്നാലും അതിനു മേന്മയില്ലെന്നു വരികയില്ല. ഇതു മഹാവിഷ്ണുദേവനണിയത്തക്ക ശുദ്ധിയും ഭംഗിയും ഉള്ളതുതന്നെയാണു് എന്നുപറഞ്ഞു കബീർ വീട്ടിലേക്കു തിരിച്ചു. ഉടനേ ബ്രാഹ്മണൻ പുറകിൽവിളിച്ചു് "എടാ! നീ ആ പട്ടുനൂൽ വില്ക്കുമെങ്കിൽ ഞാൻ വിലതന്നു വാങ്ങിക്കൊള്ളാം. എന്തുവേണം? പറയൂ" എന്നു ചോദിച്ചു. "എനിക്കു് അതിൻെറ വില അറിഞ്ഞുകൂടാ. നാലുപേർ കാണുന്നവിലയ്ക്കു തരാനെനിക്കു സമ്മതം തന്നെ" എന്നും കബീർ പറഞ്ഞു. ബ്രാഹ്മണൻ അതുകേട്ടു പലരേയും വിളിച്ചു "ഹേ! മഹാത്മാക്കളെ! വലപോലെ ഇരിക്കുന്ന ഈ പട്ടുവസ്ത്രത്തിനു് എന്തു വിലകൊടുത്താൽ മോശമില്ല? പറ

യുവിൻ” എന്നു ചോദ്യം ചെയ്തു. ഒരുവൻ അതിനു് ഒരു രൂപാ കൊടുക്കണമെന്നു പറഞ്ഞു. ഒരു വരാഹൻ കൊടുക്കണമെന്നു മറെറാരുത്തൻ പറഞ്ഞു. പത്തുവരാഹൻ കൊടുക്കേണ്ടതാണെന്നു മൂന്നാമതൊരുത്തനും, നൂറുവരാഹൻ കൊടുത്താലും ദോഷമില്ലെന്നു നാലാമത്തവനും പറയുന്നതു കേട്ടപ്പോൾ മായാബ്രാഹ്മണൻ ഉടക്കറുക്കാത്ത പട്ടുനൂൽകൊണ്ടു് വസ്ത്രത്തിൻെറ ആകൃതിയിൽ വലപോലെ നെയ്തുകൊണ്ടുവന്ന ഈ കീറത്തുണിക്കു് ഒത്ത വിലപറയാതെ പത്തും നൂറും വരാഹൻ പറയുന്നതു കേവലം പരിഹാസമായിട്ടുതന്നെയാണു് എന്നു പറഞ്ഞു അനന്തരം കബീരെ നോക്കി. “എടാ കബീരെ! ഒരു കവിടിപോലും വിലയില്ലാത്ത ഈ തുണിക്കു് ഇതാ ഞാനിത്രയും തരാം. നീ ഇന്നുകാഴ്ചകണ്ടതു രാജാവിനെയോ സന്യാസിയേയോ പതിവ്രതയേയോ അതോ കുറുനരിയേയോ? ആരെയായാലും ഇന്നത്തെ കാഴ്ചഫലം നിനക്കു ശുഭംതന്നെ” എന്നിങ്ങനെ പ്രസ്താവിച്ചശേഷം വളരെ കണ്ണായങ്ങളുള്ള ഒരു പഴന്തുണിമാറാപ്പിൽ ദുർല്ലഭമായ മുതൽപോലെ കെട്ടിവച്ചിരുന്ന രണ്ടു കവിടികൾ അഴിച്ചെടുത്തു കബീരുടെ കൈയിലിട്ടുകൊടുത്തിട്ടു്, “ഇക്കീറത്തുണിക്കിത്രത്തോളം വില വാങ്ങിക്കുന്നതുത്തമമല്ല, വളരെക്കൂടുതൽ വിലയാണു് ഞാൻ നിനക്കു തരുന്നതു്” എന്നു ഗൌരവത്തോടു പറഞ്ഞു. കബീർ തനിക്കുകിട്ടിയ കവിടികൾ രണ്ടും നോക്കി മനോഭംഗത്തോടെ “ഹേ! മഹാജനങ്ങളെ! ഈ ബ്രാഹ്മണൻ എൻെറ പട്ടിനുതന്ന വില നോക്കുവിൻ” എന്നു് അവരെ കാണിച്ചശേഷം അവററെ ദൂരത്തെറിഞ്ഞുകളഞ്ഞതുകണ്ടു് ബ്രാഹ്മണൻ “എടാ ദുഷ്ടക്കുട്ടി! എൻെറ പൂർവികന്മാർ കഷ്ടപ്പെട്ടു സമ്പാദിച്ച മുതലെല്ലാം നീ നഷ്ടപ്പെടുത്താനാണോ നിശ്ചയിച്ചതു്? ഇതിനാണോ നീ എന്നെ ബ്രാഹ്മണോത്തമ എന്നുംമററും സല്ക്കാരവാക്കുകളാൽ പൂജിച്ചതു്? ഇതിൽ കൂടുതലായി എന്തുമാത്രം വിലകിട്ടേണമെന്നാണു് നിൻെറ മോഹം. വെറുംവഴക്കു വലിപ്പിക്കാനാണോ നിശ്ചയിച്ചതു്? എടാ മൂഢ! മഹാലക്ഷ്മിയല്ലയോ സമ്പത്തു്? അതിനെ നീ എറിഞ്ഞുകളഞ്ഞോ? സാളഗ്രാമം, ദേവപ്രതിമ, രത്നം, ഈശ്വരനാമം, സമ്പത്തു് ഇതുകളെ കൈവിട്ടുകളയുന്നവൻ പാപിയാണു്.” എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു് ആ കവിടിരണ്ടും തിരെ എടുത്തുകൊണ്ടുവന്നു. “എടാ കബീരെ! നീ ഈ കവിടിയെ ദൂരത്തെറിഞ്ഞുകളഞ്ഞോ? ഇതു കൊടുത്താൽ നിന്നെയും നിൻെറ അച്ഛനേയും അപ്പൂപ്പനെയും സകല സ്വത്തോടുകൂടി വിലയ്ക്കുവാങ്ങിക്കാം. എന്നല്ല മൂന്നുലോകവും വിലയ്ക്കു വാങ്ങിക്കാനും ഇതു മതിയാകും. ധനപ

തിയായ കുബേരനെ അവൻെറ ഒൻപതു നിധികളോട്ടുകൂടി തന്നാലും ഇതിനു വിലയാകയില്ല. ശപാവിനു് പൊതിയാത്തേങ്ങ എന്നു പറഞ്ഞതുപോലെ ഈ കവിടികളുടെ മഹത്വമറിവാൻ നിനക്കു യോഗ്യതയും ഭാഗ്യവുമില്ല." ബ്രാഹ്മണൻെറ വാക്കുകൾക്കുത്തരമായി കബീർ "ഹേ! ബ്രാഹ്മണോത്തമ! ഈ പീതാംബരത്തിനു താങ്കളെയും താങ്കളുടെ അച്ഛനെയും വിററാലും വിലയാകയില്ല. പൊയ്യൊള്ളു" എന്നാക്ഷേപിച്ചു പറഞ്ഞു. ഇങ്ങനെ അവരവരുടേതു നല്ലതെന്നു് അവർ വാദിച്ചു വഴക്കടിക്കുമ്പോൾ അതു കണ്ടുകൊണ്ടുനിന്ന ജനങ്ങൾ ഓരോ തരത്തിൽ പരിഹാസം തുടങ്ങി. ചെകിടനും കുരുടനും ഒരുമിച്ചു കൂത്തുകാണാൻ പോയതുപോലെ ഇരിക്കുന്നു ഈ തക്കം എന്നു ചിലരും, കള്ളനും ചതിയനും തമ്മിൽ വ്യാപാരം ചെയ്യുന്നതുപോലെയാണെന്നു മററു ചിലരും, ഭ്രാന്തനും ഉന്മത്തനും തമ്മിൽ തക്കിക്കുന്നതുപോലെയാണെന്നു് ഇനിയും ചിലരും അഭിപ്രായപ്പെട്ടു. എന്നിട്ടു കബീരെയും ബ്രാഹ്മണനേയും നോക്കിപ്പറഞ്ഞു—"ഹേ! തക്കമെന്തൊന്നാണു്? 'ശങ്കിഎന്നതിനു തൊണ്ടിക്കതിര' എന്നു പറഞ്ഞതുപോലെ കാശിനുകൊള്ളാത്ത ആ കീറത്തുണിക്കു് പ്രയോജനമില്ലാത്ത രണ്ടു കവിടിതന്നതു പോരയോ? ശരിയായ വിലയായി. ഹേ! ബാലക! അതു മതിയെന്നു സമാധാനപ്പെട്ടു വഴക്കു തീർക്കു! എന്നൊക്കെ ആക്ഷേപവാക്കുകൾ പറഞ്ഞു കൈകൊട്ടി ചിരിച്ചുകൊണ്ടു് അവരവരുടെ വഴിക്കു നടന്നു. അനന്തരം ബ്രാഹ്മണൻകബീരെ നോക്കി "എടാ കബീർ! ശ്രേഷ്ഠമായ ഈ അത്ഭുതകവിടികളെ നിനക്കു തന്ന ഉദാരനായ എനിക്കു് നിസ്സാരമായ ഈ കീറത്തുണി തരാതെ നീ അസ്ഥിരനെപ്പോലെ മാറിപ്പറയുന്നതെന്താണു്? നാലുപേർ കാണുന്ന വിലയ്ക്കു തരാമെന്നല്ലേ നീ ആദ്യം പറഞ്ഞതു്?" എന്നു ചോദിച്ചു. കബീർ "ഹേ! താങ്കൾ വൃദ്ധനായ പല്ലുമെല്ലാം കൊഴിഞ്ഞതല്ലോ! എന്നിട്ടും വകതിരിവില്ലാതെ വളരെനേരമായി ഓരോ വ്യത്ഥവാക്കുകൾ പുലമ്പുന്നതെന്താണു്? എൻെറ പീതാംബരത്തിനു തക്ക വിലവാങ്ങാതെ കൊടുത്താൽ വീട്ടിൽ ചെല്ലുമ്പോൾ എന്നെ അമ്മ കൊല്ലാതെ കൊല്ലും. അതുകൊണ്ടു പണമെടുക്കു പട്ടുവേണമെങ്കിൽ! അല്ലെങ്കിൽ പൊയ്യൊള്ളൂ. കളിപ്പിക്കാൻ നടക്കുന്ന കള്ളു! വഞ്ചക! എന്നിങ്ങിനെ ഓരോന്നു പറയുന്നതുകേട്ടു ബ്രാഹ്മണൻ പിന്നെയും കവിടികളെ എടുത്തു കാണിച്ചുകൊണ്ടു്, "എടാ! ഈ കവിടികൾക്കു് ആ പട്ടുതരാൻ മനസ്സില്ലയോ? എന്നു ചോദിച്ചു. കബീർ "ഈ പുഴുപ്പിടിച്ച കവിടിക്കു പട്ടു കിട്ടുമെന്നാണോ

വിചാരം. പട്ടുവേണമെങ്കിൽ പണം കൊടുക്കണം. "അരിമണിയൊന്നു കൊറിക്കാനില്ല; തരിവളയിട്ടു കിലുക്കാൻമോഹം" എന്നു പറഞ്ഞപോലെ അയാൽ കണക്കാവില്ല. എങ്ങാണ്ടു കിട്ടിയ രണ്ടു കവിടിയും പെറുക്കിക്കൊണ്ടുവന്നു പട്ടുതട്ടിക്കൊണ്ടു പൊയ്ക്കളയാമെന്നാണു മോഹമെങ്കിൽ വന്നവഴിക്കു പൊയ്ക്കൊണ്ടാൽമതി" എന്നു മറുപടി പറഞ്ഞു. ഉടനെ ബ്രാഹ്മണൻ "എനിക്കു ഈ രണ്ടു കവിടികളല്ലാതെ വേറൊരു മുതലുമില്ല. ഇതിന്നുപകരം നീ ആ പട്ടുവസ്ത്രം തന്നാൽ ഗോകുലവൃന്ദാവനത്തിൽ സ്വാമി ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ തിരുനാളുത്സവത്തിന്ന് അതു ഞാൻ തിരുമെയ്യിൽ ചാർത്താം. അതുമൂലം നിനക്കു സുകൃതവും കീർത്തിയും ലഭിക്കും. ഭഗവാനെ ഫലമൂലങ്ങൾകൊണ്ടു പൂജിച്ചു ശബരിക്കും പിടിയവൽ കൊടുത്ത കുചേലനും കൈവന്ന മോക്ഷം ലഭിക്കയും ചെയ്യും" എന്നു പറഞ്ഞു. കബീർ "ഹേ! ബ്രാഹ്മണോത്തമ! താങ്കൾ പറയുന്നതുപോലെ ഭഗവാന്നു ചാർത്തത്തക്ക മഹിമ ഈ പട്ടിന്നുണ്ടെങ്കിൽ അതിനെ ദാനംചെയ്യാൻ എനിക്കു മനസ്സുതന്നെ. പക്ഷെ, തക്കവിലകിട്ടാതെ കൊടുത്താൽ അച്ഛനമ്മയും എന്നെ തല്ലും. അതുകൊണ്ടു തരാൻ നിവൃത്തിയില്ല."

ബ്രാഹ്മണൻ (വിനയഭാവത്തിൽ) "അല്ലയോ! മഹാനുഭാവനും സത്യസന്ധനുമായ ബാല! നീ വലിയ ധർമ്മിഷ്ഠനാണെന്നു പലരും പറഞ്ഞുകേട്ടിട്ടുണ്ട്. നിന്നെക്കണ്ടതിലും പരിചയത്തിലും ആ കേൾവി സത്യമാണെന്നും തോന്നുന്നു. നീ വളരെക്കാലം ഈ കാശിയിൽ ജീവിച്ചിരുന്നു ധർമ്മക്കൊടിയെ സ്ഥാപിക്കുമെന്നുള്ളതിന്നു സംശയമില്ല. "കുരുക്കുമ്പോളറിയാം മുളക്കരുത്ത്" എന്ന പഴമൊഴി പാഴിലാകയില്ല. അല്ലയോ ധർമ്മിഷ്ഠ! ഭാര്യാപുത്രാദികളും ധനധാന്യാദികളും മാതാപിതാക്കന്മാരും മററാരുംതന്നെ മരിക്കുമ്പോൾ കൂടെ വരുന്നവരല്ല; എന്നാൽ ധർമ്മം അങ്ങിനെയല്ല. എത്ര ജന്മം ജനിച്ചു മരിച്ചാലും നമ്മെ വിട്ടുപിരിയുന്നില്ല. അതു നമ്മെ സകല ആപത്തുകളിൽനിന്നും സൂക്ഷിച്ചു രക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ നീ ധർമ്മത്തെ വിചാരിച്ച് എനിക്ക് ഈ പട്ടുതരണം."

ബ്രാഹ്മണന്റെ അപേക്ഷകേട്ടു കബീർ വിഷമിച്ചു. പട്ടു കൊടുത്തുകളയാമെന്നുവച്ചാൽ മാതാവു തല്ലും. വീട്ടിൽ ചോറും കിട്ടുകില്ല. ധർമ്മനിലയ്ക്കു പട്ടു കൊടുക്കേണ്ടതുമാണ്. ഇങ്ങനെ ധർമ്മസങ്കടത്തിലകപ്പെട്ട്, കൊടുക്കാമെന്നോ കൊടുക്കയില്ലെന്നോ പറവാൻ നാവുപൊങ്ങാതെ കബീർ മൌനിയായി നിന്നു. അതുകണ്ട്, ബ്രാഹ്മണൻ "ഹേ ബാലക ജീവജന്തുക്കൾക്കു

ധമ്മമാണ് സത്യബന്ധു. ഇങ്ങിനെ മൌനംദീക്ഷിച്ചു നിൽക്കുന്നതു ശരിയാണെന്നു തോന്നുന്നുണ്ടോ. നീ ധമ്മിഷ്ഠനല്ലെന്നു വരുമോ? മുഖം ഉയൎത്തിനോക്കാത്തതെന്തു്? ഈ സാധുബ്രാഹ്മണന്റെ മുഖത്തു നോക്കിക്കൂടെയോ? നോക്കിയാൽ എന്തുഫലമെന്നായിരിക്കാം നിന്റെ വിചാരം. അങ്ങനെ വിചാരിക്കണ്ടാ—ബ്രാഹ്മണർ ബ്രഹ്മതേജസ്സുള്ളവരല്ലെ? അവരെക്കാണുന്നതു പാപഹരമാണ്. ലോഭം എന്ന ദുർഗ്ഗുണത്തെ വെടിയാൻ നിനക്കു മനസ്സില്ലയോ? ഹേ ധമ്മശീല! "ലോഭിയെപ്പോലെ പാപിയില്ല" എന്ന പഴമൊഴി നീ അറിയുന്നില്ലയോ? അതിനെ അറിഞ്ഞു് പട്ടുവസ്ത്രം നൽകി എന്റെ ആശീർവാദത്തെ വാങ്ങിക്കുക. ധമ്മാൎത്ഥമായി പണ്ടോരോരോ മഹാന്മാർ, സ്വാൎത്ഥംനോക്കാതെ എന്തെല്ലാം പ്രവൎത്തിച്ചു. പരമശിവൻ പ്രാണഹരമായ കാളകൂടം കുടിച്ചില്ലയോ? ശൂരപത്മന് ആവശ്യപ്പെട്ട വരം കൊടുത്തിട്ട് അവനെ ഭയന്ന് ഓടിഒളിച്ചില്ലയോ? ബാണാസുരന്റെ ഭൃത്യനായിച്ചെന്ന് അവന്റെ വാതിൽ കാത്തില്ലയോ? കുംഭകൎണ്ണന് ത്രിശൂലദാനം ചെയ്തില്ലയോ? ഉപദ്രവംചെയ്ത രാവണനു ചന്ദ്രഹാസം സമ്മാനിച്ചില്ലേ? അന്യന്മാൎക്കു കൊടുത്തുകൂടാത്ത പാശുപതാസ്ത്രം ഭക്തനായ അൎജ്ജുനനു ദാനംചെയ്തില്ലേ? ലോകത്തു നടപ്പില്ലാത്ത നിത്യയൌവനം (അതായതു് എന്നും പതിനാറുവയസ്സു) മാൎക്കണ്ഡനു കൊടുത്തില്ലയോ? കാമദേവൻ പരാൎത്ഥമായി തന്റെ ദേഹത്തെ നശിപ്പിച്ചില്ലയോ? ദധീചിമഹൎഷി തന്റെ നട്ടെല്ലു ദാനം ചെയ്തില്ലയോ? മഹാബലി പാതാളത്തിൽ പൊയ്യൊളിച്ചില്ലയോ? ശിബിചക്രവൎത്തി തന്റെ ശരീരത്തെ കഷണിച്ചുകൊടുത്തില്ലയോ? രഘുരാജൻ സകല രാജചിഹ്നങ്ങളോടുകൂടി ഭാൎയ്യമാരെയും ദാനം ചെയ്തില്ലയോ? കൎണ്ണൻ ആത്മരക്ഷയ്ക്കുള്ള കവചകുണ്ഡലങ്ങളെ അഴിച്ചു ദാനം ചെയ്തില്ലയോ? ധമ്മപുത്രർ തന്നെ ആശ്രയിച്ച നായയെക്കൂടെ ദേവലോകത്തേക്കു കൊണ്ടുപോകാൻ ഒരുങ്ങിയില്ലയോ? ഒരു ഗന്ധൎവ്വനെ രക്ഷിക്കാൻവേണ്ടി അൎജ്ജുനൻ ശ്രീകൃഷ്ണനോടു യുദ്ധം ചെയ്തില്ലയോ? മഹാലക്ഷ്മി, പരമശിവന്റെ ബ്രഹ്മഹത്യയെ ഏററുവാങ്ങിക്കൊണ്ടില്ലയോ? ദശരഥൻ ദേവകന്യകയെ വിടുവിച്ചില്ലയോ? ശ്രീകൃഷ്ണൻ പാണ്ഡവന്മാൎക്കു ദൂതനായിപ്പോയില്ലയോ? അൎജ്ജുനനു തേർ തെളിച്ചില്ലയോ? ഭൃഗുമുനിയുടെ ചവിട്ടു മഹാവിഷ്ണു സഹിച്ചില്ലയോ? മാടുപോലെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ രഥത്തെ വലിച്ചുകൊണ്ടുപോയില്ലയോ? ഗോവൎദ്ധനാദ്രിയെ എടുത്തു കുടയാക്കിപ്പിടിച്ചില്ലയോ? ഒരുപിടി

അവൽ കാഴ്ചവച്ച കുചേലനു്, അനശ്വരമായ സമ്പത്തും മോക്ഷവും കൊടുത്തില്ലയോ? ഹംസധ്വജൻ തന്റെ ദേഹത്തെ നടുവേ അറുത്തു ദാനംചെയ്തില്ലയോ? പാണ്ഡ്യൻ തലയറുത്തു കാവേരീനദിയിലിട്ടില്ലയോ? ഇങ്ങനെ പലരും ധർമ്മാർത്ഥമായി ശരീരത്തെപ്പോലും ബലികഴിച്ചിട്ടുണ്ടു്. കഷ്ടം! അപേക്ഷിച്ചവരെ ഉപേക്ഷിക്കുന്ന സ്വഭാവം നിനക്കുമാത്രമേ ഞാൻ കണ്ടിട്ടുള്ളു. അപേക്ഷിച്ചു ചോദിക്കുന്ന എനിക്കു് ഈ പട്ടുതരാൻ നിനക്കു വിഷമമാണോ? പറയൂ! പട്ടുതന്നില്ലെങ്കിലും വേണ്ടില്ല. കുറേനേരം അവിടെ നിൽക്കു! പോകാൻ വരട്ടെ."

ഇപ്രകാരം ദയാപൂർണ്ണമായും, ദയനീയമായും പറഞ്ഞ വാക്കുകൾ കേട്ടു്, മനസ്സലിഞ്ഞ കബീർ—ആഹാ! ഈ മഹാബ്രാഹ്മണന്റെ ഉപദേശം എത്ര സരസവും സാരവത്തുമായിരിക്കുന്നു. ധർമ്മനിഷ്ഠയുടെ മഹത്വത്തെ അദ്ദേഹം എത്രയോ ദൃഷ്ടാന്തങ്ങളാൽ വെളിപ്പെടുത്തിത്തന്നു. ധർമ്മിഷ്ഠന്മാരായ എത്രയോ പുണ്യപുരുഷന്മാരുടെ നാമങ്ങളെ ഉച്ചരിച്ചു. ഹാ ഹാ! ആ മഹാബലി, ഭഗവാൻ ചോദിച്ച മൂന്നടിപ്രദേശം ദാനം ചെയ്തുകൊണ്ടു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദിവ്യതിരുവടികൾ ശിരസ്സിൽ ധരിച്ചു്. ചിരഞ്ജീവിപ്പട്ടം വഹിച്ചു. ദേവഗുരുവായ ബൃഹസ്പതിക്കുപോലും അറിവാൻ പാടില്ലാത്ത സഞ്ജീവിമന്ത്രം ശീലമുള്ള ശുക്രമഹർഷി ധർമ്മം ചെയ്യുന്നതു തടുക്കാൻ പോകയാൽ ഒരു കണ്ണു നഷ്ടമായെന്നുമാത്രമല്ല, ലോഭി എന്ന ദുഷ്കീർത്തിക്കു പാത്രീഭവിക്കയും ചെയ്തു. ഇത്ര നീചമായ ലോഭത്തെ കൈക്കൊണ്ടു്, അർത്ഥിക്കുന്നവർക്കു ദാനം ചെയ്യാതിരിക്കുന്നതു്, എത്രമാത്രം ബുദ്ധികേടാണു്. ഗൃഹസ്ഥാശ്രമിക്കു ധർമ്മവും, സന്ന്യാസിക്കു തപസ്സും, സ്ത്രീക്കു സദ്വൃത്തിയും, പുരുഷനു ജ്ഞാനവും പ്രധാനമാണെന്നല്ലേ ശാസ്ത്രവിധി. പട്ടുവില്ക്കാൻ വന്ന ഞാൻ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമിയാണെന്നുള്ളതിനു സംശയമുണ്ടോ? ആ സ്ഥിതിക്കു ധർമ്മത്തെ എനിക്കൊരിക്കലും വിസ്മരിക്കാൻ പാടില്ല. വിശപ്പോ സഹിക്കാവതല്ല. സഹിച്ചു ജീവിച്ചിരിക്കാവതുമല്ല. എന്നിങ്ങനെ പല ചിന്തകളോടുകൂടി പട്ടെടുത്തു കൊടുക്കാൻ ഭാവിച്ചപ്പോൾ ബ്രാഹ്മണൻ കബീരുടെ തല പിടിച്ചു നാലു വശത്തോട്ടും തിരിച്ചുനോക്കിയിട്ടു്. എടാ! സകലമംഗളകരമായ വിഷ്ണുനാമം(കുറി) നിന്റെ നെററിയിൽ ഉണ്ടെന്നായിരുന്നു എന്റെ ഊഹം, അതോ ഇല്ല. എന്നാൽ ശിവപ്രീതികരമായ വിഭൂതി യുണ്ടോ അതുമില്ല. വിഷ്ണുവിന്റെയോ ശിവന്റെയോ പ്രീതിമുദ്രകളായ നാമഭസ്മങ്ങൾ ഇന്നുമുതൽ നീ ധരിച്ചുകൊള്ളണം. നാമക്കുറിയുടെ അർത്ഥം നീ മനസ്സിലാക്കിട്ടു

ണ്ടോ? മണ്ണിന്റെ അംശമായ ഈ ദേഹം ഒടുവിൽ മണ്ണായിത്തീരുമെന്നുള്ള ജ്ഞാനോപദേശമാണ് അതു ചെയ്യുന്നതു്. അതുപോലെതന്നെ പരമമായ ബ്രഹ്മജ്യോതിസ്സ്, ഇപ്രകാരമായിരിക്കയാണെന്നു ലോകരെ കാണിച്ച്, ബോധമുണ്ടാക്കുന്നതാണ് ഭസ്മം. അതുകളെ ധരിക്കാത്തതു കേവലം മൂഢത്വവും നീചത്വവുമാണ്. ജീവാത്മാവിനു സഹായം ധർമ്മമാണെന്നു കരുതിക്കൊൾക. ത്രിപുരവിജയിയായ പരമശിവനെ എപ്പോഴും സ്മരിച്ചുകൊൾക. മനസ്സിന്റെ ചാപല്യങ്ങൾക്ക വശപ്പെടാതെ സൂക്ഷിച്ചുകൊൾക. നാമക്കറി ഭഗവാന്റെ തിരുവടികളാണെന്നോർത്തുകൊൾക. പരമാത്മാവിനെ എപ്പോഴും മനസ്സിൽ ഭക്തിപൂർവ്വം ധ്യാനിച്ചുകൊൾക. ബ്രഹ്മാനന്ദമാണ സർവ്വോത്തമസുഖമെന്നു ധരിച്ചുകൊൾക. എപ്പോഴും ശ്രീരാമനാമത്തെ ജപിച്ചുകൊൾക. ഇക്കാണപ്പെട്ട പ്രപഞ്ചം കാനൽവെള്ളംപോലെ മിഥ്യയാണെന്ന് ഉറച്ചുകൊൾക. ഏതൊരു വസ്തു കൊടുക്കുമ്പോഴും ഇന്നുമുതല്ക്കു സീതാരാമനാമം ജപിച്ചുവേണം കൊടുക്കാൻ എന്നിങ്ങനെ ജ്ഞാനോപദേശം ചെയ്തശേഷം, ബ്രാഹ്മണൻ കൈ നീട്ടി ആ പട്ടിനെ വാങ്ങിച്ചു.

ഈ വാക്കുകളെ കേട്ട കബീർ, ഗരുഡനെക്കണ്ട സർപ്പത്തെപ്പോലെ, ഭയഭക്തികളോടുകൂടി, ബ്രാഹ്മണനെ നോക്കി, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉപദേശത്തിലടങ്ങിയ ജ്ഞാനസാരങ്ങളെ അത്യന്തം ബഹുമാനിച്ചു. എങ്കിലും ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തിനു സഗുണമെന്നും നിർഗ്ഗുണമെന്നും രണ്ടുമാർഗ്ഗങ്ങൾ ഉള്ളതിൽ, നിർഗ്ഗുണമാണ് പ്രധാനമെന്നു പറഞ്ഞുകേട്ടിട്ടുള്ള സ്ഥിതിക്കു സഗുണത്തെ പ്രധാനമാക്കി ബ്രാഹ്മണൻ പറഞ്ഞതെന്തുകൊണ്ടാണെന്നു കബീർ സംശയിച്ചു. അതിന്റെ വാസ്തവം അദ്ദേഹത്തോടുതന്നെ ചോദിച്ചറിയാമെന്നു നിശ്ചയിച്ചുകൊണ്ട്, ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—"ഹേ! ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠ! രൂപമില്ലാതിരിക്കുന്ന ദൈവത്തെ, ഇന്നതിനോടു തുല്യമെന്നു ചൂണ്ടിപ്പറവാൻ നിവൃത്തിയില്ലാത്തതുകൊണ്ട്, അരൂപബ്രഹ്മമെന്നും, അഴിവില്ലാത്തതാകകൊണ്ട് നിത്യമെന്നും അഴുക്കില്ലാത്തതാകയാൽ നിർമ്മലമെന്നും, ഗുണസംബന്ധമില്ലായ്കയാൽ നിർഗ്ഗുണമെന്നും, അഹങ്കാരരഹിതമാകകൊണ്ട് നിരഹങ്കാരമെന്നും മററും നിർന്നാമമായ ബ്രഹ്മത്തിനു വേദത്തിൽ പല നിർദ്ദേശനാമങ്ങൾ കാണുന്നുവെന്നുമല്ല, നിർഗ്ഗുണത്തെത്തന്നെ ശ്രേഷ്ഠമായി പറഞ്ഞിരിക്കയും ചെയ്യുന്നു. നിങ്ങൾ അതിനു വിപരീതമായി, സഗുണരൂപനായ ശ്രീരാമന്റെ നാമത്തെ, ശ്രേഷ്ഠമാക്കിപ്പറവാൻ കാരണമെന്തെന്നു വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞുകേട്ടാൽ കൊള്ളാം. മാ

യാബ്രാഹ്മണൻ ഇതുകേട്ട ശുകാവതാരകനായ കബീറിനെ ആദ്യമായി സഗുണധ്യാനമാർഗ്ഗമുപദേശിച്ചു വിശുദ്ധനാക്കിയശേഷം നിർഗ്ഗുണബ്രഹ്മധ്യാനമാർഗ്ഗമുപദേശിക്കുന്നതാണ് നല്ലതെന്നു നിശ്ചയിച്ചുകൊണ്ടു് ഒട്ടും സംശയിക്കാതെ കുതർക്കരീതിയിൽ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞുതുടങ്ങി.

എങ്ങനെയെന്നാൽ, അല്ലയോ സിദ്ധന്മാരേ! ഭഗവാൻ കബീരെ നോക്കി—"ഹേ ബാലാ! ശുദ്ധശൂന്യമായി ജ്ഞാനസ്വരൂപമായ പരബ്രഹ്മം, വാക്കിനും മനസ്സിനും എത്താത്തതാണെന്നു പറഞ്ഞ നീ വാക്കിനേയും മനസ്സിനേയും മൌനമാക്കാതെ, ചഞ്ചലമനസ്സിനെ ജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങളിൽ ചെലുത്തി കർമ്മേന്ദ്രിയമായ വാക്കാൽ വ്യാപരിച്ചുകൊണ്ടു്, ദേഹേന്ദ്രിയങ്ങൾക്കു നായകനായ ജീവാത്മാവാണു ഞാനെന്നും, ഈ വലത്തുണി മുതലായതു് എന്റേതെന്നും ഭ്രമിച്ചുഴലുന്നു. അങ്ങനെയിരിക്കുന്ന നീ അഹംഭാവം നശിച്ചു് പരമാത്മാവിൽ ലയിച്ചിരിക്കുന്ന ബ്രഹ്മജ്ഞാനികൾ പുകഴ്ത്തുന്ന വാങ്മനോഗോചരമല്ലാത്ത പരബ്രഹ്മത്തെപ്പററി പറഞ്ഞാൽ എന്തു പ്രയോജനമാണുള്ളതു്? തന്നെ അറിഞ്ഞ ബ്രഹ്മജ്ഞാനി ഏതെങ്കിലും പ്രവൃത്തിചെയ്യുമോ? എടാ മൂഢ! ഭൂമിയിൽ കപ്പലോട്ടുമോ? കാവൽകൊണ്ടു പരപുരുഷനെ പ്രാപിക്കാതിരിക്കുന്നവൾ പതിവ്രതയാകുമോ? അതുപോലെ സദ്ഗതിക്കായി ധർമ്മംചെയ്യുന്നവനല്ലാതെ, ഡംഭിനായി ധർമ്മം ചെയ്യുന്നവൻ സൽപുരുഷനാകുമോ? തന്നെ അന്യന്മാർ പുകഴ്ത്തുന്നതു കീർത്തിയാകുമെന്നല്ലാതെ, തന്നത്താൻ പുകഴ്ത്തുന്നതായാൽ അതിനു കീർത്തിയെന്നു പറയാമോ? ഒരുത്തൻ മററൊരുത്തനെ വിനയാദരപൂർവ്വം വിചാരിക്കുന്നതല്ലയോ വന്ദനം. മനസ്സിൽ നിന്ദവച്ചുകൊണ്ടു താണുതൊഴുതാൽ അതു വന്ദനമാകുമോ? അതുപോലെ സർവ്വത്ര പരിപൂർണ്ണമായിരിക്കുന്ന പരബ്രഹ്മത്തെ, ജീവാത്മാവിനോടേകീകരിച്ചു്, അതിൽ ലയിച്ചിരിക്കുന്ന അവസ്ഥയല്ലാണു മുക്തിയെന്നു പറയുന്നതു്. അല്ലാതെ വേർപെട്ടിരുന്നു ധ്യാനിക്കുന്നവൻ മുക്തനല്ല. മുക്തനെന്നു തന്നത്താൻ നടിച്ചാലും മററുള്ളവർ പറഞ്ഞാലും അവൻ മുക്തനാകുന്നില്ല. അങ്ങനെയല്ലയോ? നീതന്നെ പറയൂ!"

കബീർ—ഹേ വേദസാരജ്ഞനായ മഹാത്മാവേ! സർവ്വജ്ഞതയുമുള്ള അമാനുഷമഹിമൻ! ദേഹം, ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ, ജീവൻ ഇതു മൂന്നും, താനാണെന്നുള്ള മിഥ്യാഭിമാനത്തെ നീക്കി, നിഷ്ക്രിയവസ്തുവായ പരബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിച്ചിരിക്കുന്നതുതന്നെ ഉത്തമമെന്നും വചനാദിശബ്ദങ്ങളെ അടക്കി അഹംഭാവമനോവൃത്തി

യെ മാററി നിരഹങ്കാരവസ്തുവാകിയ പരബ്രഹ്മത്തോടു ചേർന്നിരിക്കുന്നതാണു്, ശാന്തിയെന്നും എറുമ്പു മുതൽ ബ്രഹ്മാവുവരെയുള്ള സകലത്തിലും വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്ന ഉണർ പരബ്രഹ്മമൊന്നുമാത്രമാകയാൽ, അതിൽ ഞാനെന്നുള്ള തോന്നൽ കേവലം ഭ്രാന്തിയാണെന്നുള്ള ബോധത്തോടെ, സർവ്വത്ര പരിപൂർണ്ണഭാവനയിൽ ലയിച്ചിരിക്കുന്നതാണു ബ്രഹ്മധ്യാനമെന്നും, ഞാനെന്ന ഭാവത്തെ നീക്കി ഫലേച്ഛയോടുകൂടി യാതൊരു ക്രിയയും ചെയ്യാതെ താനേ വന്നുകൂടുന്ന കൃത്യങ്ങളെ ഈശ്വരാർപ്പണമായി നിർവ്വഹിച്ചു് ബ്രഹ്മം താനാണെന്നറിഞ്ഞിരിക്കുന്നതാണു ബ്രഹ്മജ്ഞാനമെന്നും, സുഷുപ്തിയിൽ ലയിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ എന്നപോലെ, ബ്രഹ്മനിഷ്ഠയിൽ മനസ്സു നശിച്ചു നശിച്ചു് ബ്രഹ്മാനന്ദം നിറഞ്ഞു് തന്നെത്താൻ മറന്നിരിക്കുന്നതു്, മൌനമെന്നും പറയപ്പെടുന്നു എന്നെനിക്കറിയാം. ഈ ജ്ഞാനമാർഗ്ഗങ്ങളൊന്നും ഞാൻ താങ്കളോടു ചോദിച്ചില്ല. സീതാരാമശബ്ദം ഉച്ചരിച്ചു ദാനം ചെയ്യണമെന്നു പറഞ്ഞ കാരണം എന്താണെന്നാണു് എനിക്കറിയേണ്ടതു്. അതു പറഞ്ഞുതരണം.

ബ്രാഹ്മണൻ—എടാ! കാര്യാകാര്യബോധമില്ലാത്ത മൂഢ! ഞാൻ പറഞ്ഞതിന്റെ തത്വസാരം അറിയാതെ, കാതുകളും മററും മൂക്കുമുമ്പേ പഴുത്തു വെള്ളാച്ചനിറം ആകുന്നതുപോലെ, ജ്ഞാനകാണ്ഡത്തിലെ പ്രാരംഭപാഠങ്ങൾപോലും അറിവാൻ കാലമാകാത്ത നീ താനം, നിദാനം, ധ്യാനം, ജ്ഞാനം, നാനം, മോനം എന്നൊക്കെ വേദാന്തവ്യവഹാരം തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നുവോ? നിന്നെയും നിന്റെ അച്ഛനേയും കള്ളനേയും കണ്ണപ്പനേയും തന്നിലുൾപ്പെടുത്തി സർവ്വത്ര നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നും നീ വേർപെട്ടിരുന്നാലല്ലാതെ ബ്രഹ്മത്തെ ധ്യാനിക്കാൻ നിനക്കു സാധിക്കുമോ? എടാ മൂഢ! സമുദ്രജലത്തിൽനിന്നും തുള്ളി വേറാകുമോ? അഗ്നിയിൽനിന്നും പൊരി വേറാകുമോ? ഭൂമിയിൽനിന്നു മൺതരി വേറാകുമോ? അതുപോലെ ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു നീ വേറാകുമോ? താനായും വാനായും പരിപൂർണ്ണമായിരിക്കുന്ന ബ്രഹ്മത്തെ, തന്നിൽനിന്നും അന്യമാക്കി കരുതി ധ്യാനിക്കുന്നതു് അജ്ഞാനമോ പരമാത്മജ്ഞാനമോ കുജ്ഞാനമോ വിജ്ഞാനമോ? പറക. മുക്കാൽമൂഢനെ അഭിനന്ദിക്കുന്ന മുഴുമൂഢനാണു നീ. രൂപംതന്നെ താനെന്നിരിക്കുന്ന അരൂപനായ ഭഗവാനെയാണു ധ്യാനിക്കേണ്ടതു്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ നിരൂപമായി, നിർഗ്ഗുണമായി, നിശ്ചലമായിരിക്കുന്ന ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നോ അതേ സ്വരൂപനായി സഗുണനായി മായാരൂപനായ ഭഗവാനിൽനിന്നോ

പ്രപഞ്ചമുണ്ടായതു്?—വേഗം പറയൂ! എന്നുപറഞ്ഞു തലയ്ക്കി ട്ടൊരു കൊട്ടുകൊടുത്തു.

കബീർ—ഹേ വേദാന്തസാരം മുഴുവനറിഞ്ഞ ബ്രാഹ്മണോത്തമ! പുനർജ്ജന്മമില്ലാത്ത പുണ്യശാലിൻ! രൂപമില്ലാത്ത പരബ്രഹ്മം നിശ്ചലമായൊന്നാകയാൽ, അതൊന്നിനേയും സൃഷ്ടിക്കുന്നില്ല. മായാസ്വരൂപനായ ഭഗവാനാൽതന്നെ ഈ പ്രപഞ്ചം സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടതായാലും, കാരണമായ ബ്രഹ്മത്തെ ധ്യാനിക്കാതെ, കാര്യമായ വിഷ്ണുദേവനെ ആരു ധ്യാനിക്കും? അതുകൊണ്ടു് എന്തൊരു പ്രയോജനം? ഞാനെന്ന ഭാവമില്ലാത്ത ബ്രഹ്മജ്ഞാനി മൌനമായിരിക്കേണ്ടതു സഹജമായ ധർമ്മംതന്നെ. ഞാനെന്ന ഭാവം മാറാത്തവൻ, നിഷ്കളമായ പരബ്രഹ്മത്തെ ധ്യാനിക്കണമെന്നു പല ശാസ്ത്രങ്ങളും ഘോഷിക്കുന്നു. അതു വേണ്ടായെന്നു താങ്കൾ മാത്രമേ പറഞ്ഞുകേട്ടുള്ളു. അതിന്റെ കാരണംകൂടി പറഞ്ഞാൽ കൊള്ളാം.

ബ്രാഹ്മണൻ—അല്ലയോ കബീരെ! സർവം ബ്രഹ്മമയമായിരുന്നാൽ ഈ സ്ഥാനം കൊടുക്കുന്നവൻ ആരാണു്? വാങ്ങുന്നവനാരാണു്? മോക്ഷമെന്നതേതു്? മോക്ഷമടയുന്നവനാരു്? ആനന്ദമെന്നതേതു്? ആനന്ദത്തെ അനുഭവിക്കുന്നവനാരു്? ഗുരുവാരു്? ശിഷ്യനാരു്? ഇഹപരങ്ങൾ എന്നതേതു്? ഇഹപരസൌഖ്യം കൊടുപ്പാനാരു്? ജനനമരണമേതു്? ജനനമരണദുഃഖത്തെ അനുഭവിക്കുന്നവനാരു്? പ്രപഞ്ചമേതു്? പ്രപഞ്ചത്തെ സൃഷ്ടിക്കുന്നവനാരു്? സൃഷ്ടിസ്ഥിതിയേതു്? രക്ഷിക്കുന്നവനാരു്? സ്ഥിതിനാശമേതു്? സംഹരിക്കുന്നവനാരു്? ജാഗ്രൽസ്വപ്നങ്ങൾ ഏതു്? അതുകളെ കല്പിക്കുന്നവനാരു്? സ്വപ്നസുഷുപ്തികളേതു്? വികല്പപ്പെടുത്തുന്നവൻ ആരു്? അച്ഛനമ്മയേതു്? പിറന്ന കുട്ടി ആരു്? നീയെന്നും ഞാനെന്നും ഉള്ളതേതു്? മായയെന്നതു് ഏതു്? ബ്രഹ്മമെന്നതേതു്? ഇതുകളെ തിരിക്കാനോ, തിരിച്ചറിവാനോ ആരു്? അങ്ങനെയുള്ള ബ്രഹ്മത്തെ അറിഞ്ഞവനാണു് നീയെന്നല്ലേ ഭാവം? ആ നീയാണോ ഈ കീറപ്പെട്ടു തന്നാൽ അമ്മവരും എന്നെ അടിക്കും എന്നൊക്കെ വാദിച്ചും സംശയിച്ചും വളരെ നേരം തരാതിരുന്നതു്? വായ്കൊണ്ടുമാത്രം ജ്ഞാനത്തെക്കുറിച്ചു പ്രസംഗിക്കാൻ മുന്നിട്ടതു്? 'വാക്കാൽ ജ്ഞാനം ഹീന'മാണു്? എന്നതറിഞ്ഞിട്ടില്ലയോ? ഞാൻ പറയുന്ന രഹസ്യങ്ങൾ നിനക്കു മനസ്സിലാകുന്നില്ലയോ? ഏതുകാലംവരെ ഒരുത്തനു ജാഗ്രത്തിൽ സുഷുപ്തിനില വരാതിരിക്കുന്നോ അക്കാലംവരെ നീ, ഞാൻ എന്നുള്ള വ്യവഹാരം തുടൻകൊണ്ടിരിക്കും. അല്ലാതെ സുഷു

ഷ്ഠിനിലയുള്ളവൻ ഒന്നിനെയും ധ്യാനിക്കുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടു് നീ ഭിന്നഭാവത്തെ മനസ്സിലാക്കി, ബ്രഹ്മത്തെ അന്യമായിക്കണ്ടു് ധ്യാനിച്ചുകൂടാ. രണ്ടല്ലാത്തതിനെ രണ്ടാണെന്നു കരുതുന്നവൻ ഏവനോ അവൻ ആദ്യം ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നും വേർതിരിഞ്ഞിരിക്കണം. ഇങ്ങനെ വേർതിരിഞ്ഞിരിക്കുന്നവനു് ബ്രഹ്മം വേറല്ലെന്നുള്ള ഭാവം ഉണ്ടായിരിക്കാൻപാടില്ല. അഭിന്നമായ ബ്രഹ്മം തന്നെ താനെന്നറിയുന്നവൻ ബ്രഹ്മം വേറാണെന്നും വിചാരിക്കാൻപാടില്ല. വേർപെട്ടിരിക്കുന്നവനു് അദ്വൈതവാദം ചെയ്യാൻ അധികാരവുമില്ല.

എന്തെന്നാൽ, വേശ്യ പതിവ്രതയാകുമോ? പതിവ്രത വേശ്യയാകുമോ? രണ്ടും ഭവിക്കുന്നതല്ല. അതുപോലെ, അദ്വൈതഭാവമറിഞ്ഞ നിനക്കു് ദ്വൈതഭാവമേതു്? ദ്വൈതഭാവമറിഞ്ഞവനു് അദ്വൈതഭാവമേതു്? ഇതുകളുടെ മർമ്മം നീ അറിയാറായില്ല. കൊച്ചുകുട്ടിയല്ലേ? പാലു്, ചോറു്. എന്നൊക്കെ പറയുന്ന പ്രായമാണു്. വേദം പഠിച്ചില്ല. വേദവിഷയമായി തർക്കിക്കാറായില്ല. ശിശുവല്ലേ? അർത്ഥമില്ലാത്ത വാക്കുകൾ വല്ലതുമൊക്കെ കൊണ്ടുപറയും; എന്നല്ലാതെ, എന്നൊക്കെ അധിക്ഷേപിച്ചു്, കോപഭാവംകാട്ടി, മീശമുറുക്കിക്കൊണ്ടു്, "എടാ കബീർ! ഞാൻ, നീ എന്നൊക്കെ അഭിമാനമുള്ള നീ എന്റെ വാക്കിന്റെ സാരം മനസ്സിലാക്കാതെയല്ലേ പറഞ്ഞതു്? എടാ മൂഢാ! എല്ലാവരും ആദ്യം സഗുണോപാസനമാണു ശീലിക്കേണ്ടതു്. അതുവഴി ഇഹപരങ്ങൾ അനിത്യമെന്നറിഞ്ഞു്, ആശകളെ ഒക്കെ അറുത്തു് ദേഹാഭിമാനത്തെ നീക്കീട്ടുവേണം നിർഗ്ഗുണധ്യാനത്തെ കൈക്കൊള്ളാൻ. നില്ക്കുന്ന ഒരുത്തൻ ഇരുന്നിട്ടു വേണ്ടേ കിടക്കാൻ? അല്ല, നില്ക്കുന്ന നിലയിൽത്തന്നെ കിടന്നാലോ? തലയുടയുന്നതു ഫലം. അതുപോലെ ഒന്നുമറിയാത്ത കൊച്ചുകുട്ടിയായ നീ ആദ്യമേ നിർഗ്ഗുണത്തെ ധ്യാനിച്ചു്, ഇഹപരലോകഭ്രഷ്ടനായി ഭവിക്കരുതു്. കൊച്ചുകുട്ടികൾ മണൽകൊണ്ടു വീടുകെട്ടിക്കളിക്കുന്നതുപോലെ, വാക്കിൽ മാത്രമുള്ള ജ്ഞാനത്തെ പ്രസംഗിക്കരുതു്. പ്രസംഗിച്ചാൽ പ്രവൃത്തിയും അതിനനുസൃതമാക്കണം. അല്ലെങ്കിൽ ആ പ്രസംഗംകൊണ്ടെന്തുഫലം? അതുകൊണ്ടു് ഇന്നുമുതൽ നിർഗ്ഗുണഭാവത്തെ വിട്ടു് നാരദാദിമഹർഷിമാർപോലും ഏതൊരു തിരുനാമത്തെയാണോ കീർത്തിക്കുന്നതു്, അവരുടെ അനുഗ്രഹത്താൽ നിർഗ്ഗുണജ്ഞാനത്തെ അടയുന്നുവോ; ഏതൊന്നുകൊണ്ടു പാപങ്ങളും നശിച്ചുപോകുമോ; ആ തിരുനാമത്തെ ഉത്തമനായ ഒരു ഗുരുവരങ്കൽനിന്നും ഉപദേശംവാങ്ങി പലകാലം ജപിച്ചു

മനസ്സിലെ മാലിന്യങ്ങളെ നീക്കിയശേഷം നിർഗ്ഗുണത്തിൽ പ്രവേശിക്കാം. അല്ലാതെ, നിർഗ്ഗുണോപാസകന്മാരായ ദാരുകവനത്തിലെ ഋഷീശ്വരന്മാരെപ്പോലെ മൂർത്തിത്രയത്തിൽ അവജ്ഞതോന്നി അബദ്ധത്തിൽ ചാടരുതു്." ഇങ്ങനെ സാരോപദേശങ്ങളാൽ കബീരുടെ ഹൃദയത്തെ സഗുണധ്യാനത്തിൽ സ്ഥിരീകരിച്ചശേഷം ബ്രാഹ്മണവേഷധാരിയായ ഭഗവാൻ അവിടെ മറഞ്ഞു.

ഭഗവാൻ മറഞ്ഞയുടനെ കബീർ ഇങ്ങിനെ ആലോചിച്ചു:

"ഞാൻ ധ്യാനത്തെക്കുറിച്ചു ചോദിച്ചപ്പോൾ അദ്ദേഹം ജ്ഞാനത്തെക്കുറിച്ചാണു പറഞ്ഞതു്. അങ്ങനെ പറഞ്ഞുപോയെങ്കിലും, ആദ്യപടിയിൽ കാലുവയ്ക്കാതെ നാലാമത്തെ പടിയിൽ ചാടിക്കയറി താഴെവീണു തലയുടയുന്നതുപോലെ, ഭക്തികർമ്മയോഗങ്ങൾ മൂന്നും കടന്നു് ബ്രഹ്മധ്യാനത്തെയും ജ്ഞാനത്തെയും പ്രസംഗിച്ചതുപോലെ പ്രവർത്തിക്കുന്നതിനു സാധിക്കാതിരിക്കത്തക്കവണ്ണം ഈ ക്ഷണിക്ഷണത്തിലുള്ള മോഹം എനിക്കു ബാധകമായി; വാക്കിൽ മാത്രമുള്ള ജ്ഞാനം അജ്ഞാനികളെ സമ്മതിപ്പിക്കാൻ മാത്രമുള്ളതാണു്. അറിവുള്ളവരോടു് അതു പറഞ്ഞു ഫലിപ്പിക്കാൻ സാധിക്കുകയില്ല. വാക്കിനനുസരിച്ചു് പ്രവൃത്തിയില്ലാത്തവൻ നീചന്മാരിൽവച്ചു് അത്യന്തം നീചനാണെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. സഗുണധ്യാനത്തെ കടന്നു് നിർഗ്ഗുണധ്യാനത്തെക്കുറിച്ചു പ്രസംഗിക്കുന്ന എനിക്കു് അതനുസരിച്ചു് പ്രവർത്തിക്കുന്ന കാര്യം അത്യന്തം ദുസ്സാധമായിട്ടാണിരിക്കുന്നതു്. എന്തെന്നാൽ രൂപമുള്ള സഗുണത്തിൽപോലും എന്റെ മനസ്സു തീരെ ഉറയ്ക്കുന്നില്ല. അപ്പോൾ പിന്നെ നിർഗ്ഗുണത്തിൽ അതിനെ നിയമിക്കുന്ന കാര്യം പ്രയാസമല്ലേ? അതൊരുപക്ഷേ സാധിച്ചാലും, മോക്ഷേച്ഛയുള്ളവർ എന്തൊരു ധ്യാനമാണു ചെയ്യേണ്ടതെന്നു് എനിക്കു് അറിഞ്ഞുകൂടാ. ആ സംഗതി ഉത്തമനായ ഒരു ഗുരുവിനോടു ചോദിച്ചു മനസ്സിലാക്കുന്നതുവരെ ഇപ്പോൾ ബ്രാഹ്മണൻ പറഞ്ഞപ്രകാരം സഗുണധ്യാനം ആചരിക്കതന്നെ" ഇങ്ങനെ നിശ്ചയംചെയ്തു്, ഭക്തിപുരസ്സരം ഭഗവദ്ധ്യാനത്തിൽ മുഴുകിയിരുന്നു.

രണ്ടാം അദ്ധ്യായം കഴിഞ്ഞു.

മൂന്നാം അദ്ധ്യായം.

ഭഗവാൻ ഒരു പക്കീറുടെ രൂപത്തിൽ വന്നു് കബീർക്കു ദർശനം കൊടുത്തതു്.

ഹേ ബ്രഹ്മധ്യാനൈകനിഷ്ഠന്മാരായ ധന്യന്മാരേ! പട്ടിന്മേൽ ആശവയ്ക്കുകൊണ്ടു് താൻ വാചാജ്ഞാനിയാണെന്നുള്ളതിനു് സംശയമില്ലെന്നും ബ്രാഹ്മണൻ പറഞ്ഞതു പരമാർത്ഥമാണെന്നും ഉദ്ബോധിച്ച പുണ്യവാനായ കബീർ ഏകാഗ്രതയോടെ ഭഗവദ്ധ്യാനത്തിൽ ലയിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ, അദ്ദേഹത്തെ വീണ്ടും പരീക്ഷിക്കാനായി ഭഗവാൻ ഒരു പക്കീർരൂപം ധരിച്ചു സമീപത്തെത്തി. "ഹേ! പുണ്യവാനായ ബാല! നീ വളരെ ഉദാരശീലനാണെന്നു പലരും പറഞ്ഞുകേൾക്കകൊണ്ടു ഞാൻ ബദ്ധപ്പെട്ടോടിവരികയാണു്. എനിക്കു വസ്ത്രമില്ല; നിൻെറ കൈയിലിരിക്കുന്ന വസ്ത്രം തന്നു്, എൻെറ കഷ്ടത തീർക്കണം. ജ്ഞാനമാർഗ്ഗത്തിൽ പ്രവേശിച്ചിരിക്കുന്ന നിനക്കു വസ്ത്രമെന്തിനു ? അജ്ഞാനം ഇനിയും നശിച്ചില്ലയോ? പാപം തുലഞ്ഞില്ലയോ? ലോഭത്തെപ്പോലെ നീചമായ ദുർഗ്ഗുണം മററില്ലെന്നു നീ അറിയുന്നില്ലയോ? ഹേ! ധർമ്മസ്വരൂപ! ദാനം അത്യന്തം പുണ്യപ്രദമാണു്. പുരുഷനു പുണ്യവും സ്ത്രീക്കു ചാരിത്ര്യവുമല്ലാതെ മറെറന്താണാശ്രയം? എൻെറ വാക്കു വിശ്വസിച്ചു്, ലോഭത്തെ പരിത്യജിക്കുക, ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞുതുടങ്ങിയതുകേട്ടു് കബീർ, ഹാ വിജ്ഞാനിയായ പക്കീറേ! "എനിക്കില്ല തരണം" എന്നപേക്ഷിച്ചുവന്ന ഭിക്ഷുശ്രേഷ്ഠാ! താങ്കൾക്കു് ഈ വസ്ത്രം മാത്രമല്ല വേണ്ടതുള്ളു. ഇതാ വാങ്ങിക്കൊൾക. 'ജയ സീതാറാം' എന്നുപറഞ്ഞു പട്ടെടുത്തു നീട്ടി."

ഉടനേ മായാപക്കീർ, കോപഭാവം നടിച്ചു് എടാ ദുശ്ശീലക്കാര! കാര്യബോധമില്ലാത്ത മൂർഖ! നിത്യനിർമ്മലനിർവ്വികല്പനിരൂപനിരഹങ്കാരവസ്തുവായ പരബ്രഹ്മമാണു് ആദിദൈവമെന്നറിഞ്ഞിരുന്നിട്ടും, 'സീതാരാമജയ' എന്നു് ഒരു മനുഷ്യൻെറ പേർ പുകഴ്ത്തി ദാനംചെയ്യാൻ കാരണമെന്തു്? അരൂപവും അനന്തവും അസംഗവുമായ ദൈവത്തെ ഉപേക്ഷിച്ചു്, വേദവാക്യത്തിനു വിപരീതമായി സരൂപനായ ദേവനെ വിചാരിക്കാമോ? സർവ്വത്ര പരിപൂർണ്ണമായിരിക്കുന്ന സച്ചിദാനന്ദബ്രഹ്മത്തെ വസ്തുരിക്കാമോ? ആരും പറഞ്ഞുകേൾക്കാത്ത ഒരു വിഡ്ഢിത്തരമല്ലേ നീ പറഞ്ഞ

ത്തു്? അതുകൊണ്ടു്, നിൻെറ സമീപത്തു നില്ക്കാൻപോലും പാടില്ലാ, എന്നു പറഞ്ഞു പക്കീർ തിരിഞ്ഞുനടന്നു.

അതുകണ്ടു വിഷണ്ണനായ കബീർ "അല്ലയോ സ്വാമിൻ! അങ്ങയ്ക്കായി ഞാൻ ദാനംചെയ്തതിനെ വാങ്ങാതെ എന്നെ കുററക്കാരനാക്കിപ്പോകയാണോ? അങ്ങനെ പോകുന്നപക്ഷം എനിക്കു നരകാനുഭൂതിയുണ്ടു്. ദാനംചെയ്തതിനെ കൈവശംവച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവൻ ധർമ്മരാജൻെറ ദണ്ഡനത്തിനു പാത്രീഭവിക്കുമെന്നു് ശാസ്ത്രങ്ങൾ ഉദ്ഘോഷിക്കുന്നു. ഒരുവിധത്തിൽ വാക്കുപറഞ്ഞിട്ടു മറെറാരുവിധം പ്രവർത്തിക്കുന്നതു നീതിയാകുമോ? ഞാൻ കൊച്ചുകുട്ടിയാണെന്നറിഞ്ഞിരിക്കുകയും ഭഗവാനു ചാർത്തത്തക്കമേന്മയുള്ള ഈ പീതാംബരം വേണമെന്നാഗ്രഹിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടു് അതു വാങ്ങിക്കാതെ പോകുന്നതു ന്യായമാകുമോ? എന്നെ ലോഭിയാക്കിത്തീക്കണമെന്നാണോ ഭാവം? ഹേ സ്വാമിൻ! അറിവില്ലാത്ത ഈ ബാലനിൽ കരുണയുണ്ടായി വസ്ത്രത്തെ വാങ്ങിക്കൊണ്ടുപോകണമേ" എന്നു് അപേക്ഷിച്ചു.

മായാപക്കീർ—പോ! പോ! വേദവിരുദ്ധമായ വാക്കു പറഞ്ഞ നിന്നോടു് ഒരു കപിടിപോലും വാങ്ങാൻ പാടില്ല; വാങ്ങിച്ചാൽ പാപമുണ്ടു്.

കബീർ—സ്വാമിൻ! ഞാൻ ചെറുബാലൻ! പ്രായമായിട്ടല്ലേ ജ്ഞാനമാർഗ്ഗങ്ങളറിയാറാകൂ. എങ്കിലും തീ തട്ടിയുരുകി ലയിച്ച നെയ്യും തണുത്തുറച്ചു കട്ടിച്ച നെയ്യും തമ്മിൽ വ്യത്യാസമുണ്ടോ? ഉരുക്കപൊന്നും അതുകൊണ്ടു പണിഞ്ഞ കൈവള മുതലായ ആഭരണവും തമ്മിൽ വല്ല വ്യത്യാസവുമുണ്ടോ? യഥാസ്ഥിതമായ പഞ്ഞിയും അതു നൂൽത്തു നെയ്തുണ്ടാക്കിയ വസ്ത്രവുംതമ്മിൽ ഭേദമുണ്ടോ? അതുപോലെ ഛായവും ചിത്രവും തമ്മിലും, പാറയും വിഗ്രഹവും തമ്മിലും, ഇരുമ്പും ആയുധവും തമ്മിലും, മണ്ണും മൺപാത്രവും തമ്മിലും, വെള്ളത്തിൽ കലങ്ങിയ ഉപ്പും കല്ലുപ്പും തമ്മിലും എന്തുഭേദം? അപ്രകാരം അരൂപമായ ബ്രഹ്മവും സരൂപമായ ബ്രഹ്മവും തമ്മിൽ വല്ല ഭേദവുമുണ്ടോ? സരൂപബ്രഹ്മമല്ലേ ലോകരക്ഷയ്ക്കായി മൂർത്തികൾ സ്വീകരിച്ച ശ്രീരാമൻ, ശ്രീകൃഷ്ണൻ, വിഷ്ണു മുതലായവർ? ഉപാസിക്കപ്പെടുന്നതിനു ബ്രഹ്മത്തെക്കാളും അവക്കാണു ശ്രേഷ്ഠതയമെന്നാണെനിക്കു തോന്നുന്നതു്. അതുകൊണ്ടു് ഏതുകാര്യത്തിനും ആ ദേവന്മാരുടെ അരിയ തിരുനാമങ്ങൾ ഉച്ചരിക്കയോ ധ്യാനിക്കയോ ചെയ്യേണ്ടതാവശ്യമാണു്.

പക്കീർ—എടാ കബീരേ! ഗുരുവിനു ശിഷ്യൻ അറിവു പറഞ്ഞുകൊടുക്കുന്നതുപോലെ നീ നമുക്കു ജ്ഞാനോപദേശം ചെയ്തു തുടങ്ങിയോ? ആട്ടെ, നീ പല വസ്തുക്കളെയും കുറിച്ചിവിടെ പറഞ്ഞതിൽ യഥാൎത്ഥവസ്തു, പൊന്നോ ആഭരണമോ? മണ്ണോ മൺപാത്രമോ? പഞ്ഞിയോ വസ്ത്രമോ? ചായമോ ചിത്രമോ? ഇരുമ്പോ ആയുധമോ? അരൂപമോ? സരൂപമോ? ഏതാണെന്നു പറക.

കബീർ—"ഹേ മഹാത്മൻ! സൎവ്വജ്ഞനായ അങ്ങേയ്ക്കു ഞാൻ ഒപ്പമാണോ? കൊച്ചുകുട്ടിയല്ലേ? എന്നിട്ടും എന്നെ വഞ്ചിക്കാൻ തുടങ്ങുന്നതു ശരിയോ? യഥാൎത്ഥവസ്തു അരൂപമായ പരബ്രഹ്മം ഒന്നുമാത്രമേ ഉള്ളൂ. ആ ബ്രഹ്മംതന്നെയാണു് രൂപംതോന്നിച്ചു ഭഗവന്നാമം ധരിച്ചു്, ഈ പ്രപഞ്ചരക്ഷ ചെയ്യുന്നതു്. സൂൎയ്യനും വെയിലും വേറാണോ? ചന്ദ്രനും നിലാവും വേറാണോ? അതുപോലെ അഗ്നിയും ചൂടും—ദീപവും പ്രകാശവും—ജലവും രുചിയും—ധനവും ഘനവും—ശാപവും കോപവും—കോപവും പാപവും—ആശയും പാശവും—ഇച്ഛയും ജന്മവും—ജന്മവും കൎമ്മവും—ദേഹവും സ്നേഹവും—സ്വൎഗ്ഗവും സുഖവും—ദുഃഖവും (നരകവും)—ദയയും സഹായവും—ശാന്തിയും ക്ഷമയും—ജ്ഞാനവും ധ്യാനവും—മൌനവുംനിഷ്ഠയും—അഹംഭാവവും അജ്ഞാനവും—മായയും പ്രപഞ്ചവും—അനിച്ഛയും സന്യാസവും—സഹനവും തപസ്സും—ജീവകാരുണ്യവും വ്രതവും—ഗുരുവും ദൈവവും—ദൈവവും ബ്രഹ്മവും—ബ്രഹ്മവുംആനന്ദവും—ആനന്ദവും മോക്ഷവും ഇതുകൾ തമ്മിൽ ഭേദമുണ്ടോ? ഭേദമുണ്ടെങ്കിലല്ലേ ഭഗവാനും ബ്രഹ്മവും തമ്മിൽ ഭേദമുള്ളു അതിൽത്തന്നെ നാമരൂപാദികളോടുകൂടിയ ഭഗവാനാണു് ധ്യാനത്തിനു നന്നു്" എന്നെനിക്കു തോന്നുന്നു

പക്കീർ—എടാ കബീരേ! ബ്രഹ്മപ്രളയത്തിൽ നശിച്ചുപോകുന്ന രൂപത്തെയും ക്ഷണഭംഗുരമായ ദേഹത്തെയും കൈക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഭഗവാനെയാണോ നീ സത്യദൈവമാക്കി വിശ്വസിക്കുന്നതു്? ആട്ടെ, സഗുണധ്യാനത്താൽ ജനനമരണദുഃഖമൊഴിഞ്ഞു പോകുമോ? വിഷത്തെ അമൃതമെന്നു തെററിദ്ധരിക്കുന്ന ബുദ്ധിഹീനന്മാരെപ്പോലെ വളരെനേരമായി നീ ദുസ്തൎക്കം പുറപ്പെടുവിക്കുന്നല്ലോ. വിഷം കുടിച്ചു മരിക്കുന്നതിനേക്കാൾ, അമൃതം ആസ്വദിച്ചു ആനന്ദിച്ചിരിക്കുന്നതല്ലേ നന്നു്? അതുപോലെ അനിത്യദൈവത്തെ വിശ്വസിച്ചു് അധോഗതിയടയാതെ, പരിചിൽ സദാനന്ദത്തെ അനുഭവിക്കണമെന്നു പല പരിവൃത്തി പറ

കബീർ—ഹേ വിടുവായനായ വൃദ്ധ! തല വാലാക്കാനും മേൽ കീഴാക്കാനും കൌശലം പെരുത്ത കള്ളാ! ആദ്യമായി ഭക്തി മാർഗ്ഗത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു, പിന്നീടു വൈരാഗ്യത്തിലെത്തി, പ്രപഞ്ചത്തെ ഉപേക്ഷിച്ചു ജ്ഞാനശീലം ചെയ്യണമെന്നല്ലാതെ ആദ്യപടിയിൽ കാൽകുത്താതെ മൂന്നാംപടിയിൽ എത്തിച്ചുചാട്ടിയാൽ കമിഴ്ന്നുവീണു മുഖം ഉടയുകതന്നെ ഫലം. അതായതു ബാലനായ ഞാൻ ഭക്തിമാർഗ്ഗങ്ങളെ സ്പർശിക്കാതെ നേരെ ജ്ഞാനമാർഗ്ഗത്തിൽ പ്രവേശിച്ചാൽ ഉഭയഭ്രഷ്ടനാകുമെന്നല്ലാതെ വല്ല പ്രയോജനവും ഉണ്ടാകുമോ? അതുകൊണ്ടു ഭക്തിയോഗമാർഗ്ഗമായി ആദ്യമേ ഭക്തവത്സലനായ ഭഗവാനെ എന്റെ കൺകുളിരുമാറു കണ്ടു്, അദ്ദേഹത്തിന്റെ തിരുവടികളെ അഭയംപ്രാപിച്ചു് അജ്ഞാനാന്ധകൂപത്തിൽ വീഴാതെ മനസ്സിനെ നിയന്ത്രിച്ചു സന്ദേഹങ്ങളെയെല്ലാം പരിഹരിച്ചു, നിർഗ്ഗുണധ്യാനത്തിൽ മനസ്സിറക്കി, ബന്ധപാശങ്ങളെ അറുത്തു്, ജ്ഞാനപൂർണ്ണനായി ആനന്ദാഹ്ലാദരസാനുഭൂതിയോടുകൂടി ഞാനെന്നുള്ള ഭാവത്തെയുംതന്നെയും മറന്നു് പരമാത്മജ്ഞാനിയായി ഞാൻ ഭവിക്കും.

പക്കീർ—ആഹാ! ക്ഷണഭംഗുരമായ ഈ ദേഹത്തെ നിത്യമെന്നല്ലയൊ നീ ഇപ്പോൾ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നതു്? ഒരുപക്ഷെ നിന്റെ ഇഷ്ടപ്രകാരം ഭഗവാൻ സാധിച്ചെന്നും വരാം. പുണ്യവാനായ നീ വിചാരിച്ചതുപോലെ സാധിക്കട്ടെ. എങ്കിലും നിശ്ചലമായിരിക്കുന്ന ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നും ഭഗവാനുണ്ടായതും ഭഗവാനാൽ പ്രപഞ്ചം സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടതും ഏതുപ്രകാരമാണെന്നുള്ളതു് ഒന്നു പറഞ്ഞുതന്നാൽ കൊള്ളാം.

കബീർ—"ഹേ വൃദ്ധരേ! ഇന്നപ്രകാരത്തിലുള്ളതെന്നു് മനസ്സിനാൽ നിനയ്ക്കുന്നതിനും വാക്കിനാൽ പറയുന്നതിനും കഴിവില്ലാത്ത ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നും സുഷുപ്തിക്കു തുല്യമായ അവ്യക്തമെന്ന മൂലപ്രകൃതി ഉണ്ടായി എന്നും അതിൽനിന്നു ത്രിഗുണങ്ങളുണ്ടായി എന്നും ത്രിഗുണങ്ങളിൽ പ്രധാനമായ സാത്വികത്തിൽ പ്രതിഫലിച്ച ബ്രഹ്മമാണു ഭഗവാനെന്നും പറയപ്പെടുന്നു. ആ ഭഗവാങ്കൽനിന്നു ബ്രഹ്മാവുണ്ടായി. അദ്ദേഹത്താൽ ഇക്കാണപ്പെട്ട സകല ചരാചരങ്ങളും അഖിലബ്രഹ്മാണ്ഡങ്ങളും സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടു. നിർഗ്ഗുണരൂപത്തിങ്കൽ ബ്രഹ്മമെന്നും സഗുണരൂപത്തിങ്കൽ വിഷ്ണുവെന്നും പറയപ്പെടുന്നതു് ആ ഭഗവാനെത്തന്നെയാണു്. വേദത്തിൽ വിഷ്ണുദേവനെ പരബ്രഹ്മസ്വരൂപനാണെന്നു പലേടത്തും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടു് ആദിദൈവം വിഷ്ണുവാണെന്നു

തന്നെ വിശ്വസിക്കണം. അല്ലാതെയും ഭഗവാൻ ആദിയിൽ ജലസ്വരൂപനായി പ്രകാശിച്ചുവെന്നും അതുമൂലം നാരായണനെന്ന പേരുണ്ടായതായും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഭഗവല്പാദങ്ങളിൽനിന്നു ഗംഗയുണ്ടായതായി പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതിന്റേയും അർത്ഥം അദ്ദേഹം ജലരൂപനാണെന്നുള്ളതാണു്. രക്ഷാകർത്തൃത്വമനുസരിച്ചു ഭൂമിയിൽ വർഷിക്കയെന്നുള്ളതുകൊണ്ടും, വർഷത്താൽ ഭൂമി പച്ചച്ചെടികളാൽ നിറയപ്പെട്ടു് പച്ചനിറമായിത്തോന്നിക്കകൊണ്ടും അദ്ദേഹത്തെ പച്ചനിറമുള്ളവനെന്നും, വർഷിക്കാനായി മേഘരൂപം കൈക്കൊൾകയാൽ മേഘവർണ്ണനെന്നും പറയപ്പെടുന്നു. സമസ്തമംഗളങ്ങളും അദ്ദേഹം വിചാരിക്കുന്നമാത്രയിൽ ഉണ്ടാകുന്നതുകൊണ്ടു് ഹൃദയസ്ഥാനമായ മാറിൽ മംഗളകാരിണിയായ മഹാലക്ഷ്മി സദാ അധിവസിക്കുന്നുണ്ടെന്നും മററും ചില യുക്തിവാദങ്ങളും വേദത്തിൽ കാണ്മാനുണ്ടു്. ഇനിയും ജലമദ്ധ്യസ്ഥയായ ഈ ഭൂമിയെ ബ്രഹ്മാവെന്നും, ദിക്കുകൾ നാലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ നാലു മുഖമെന്നും ഭൂമിതന്നെ സ്വയം സൃഷ്ടികർത്രിയാകകൊണ്ടു് ബ്രഹ്മാവിനെ സൃഷ്ടികർത്താവെന്നും സമുദ്രത്തോടുകൂടിയ ഭൂമി, അനന്തമായ ആകാശത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്കയാൽ വിഷ്ണുവിനെ അനന്തശയനനെന്നും പറയുന്നു. ശിവൻ അഗ്നിസ്വരൂപനാണെന്നും, അഗ്നിയുടെ താപമാററുന്നതിനു ജലം പര്യാപ്തമാകകൊണ്ടു്, വിഷ്ണുവിനെ രുദ്രപ്രിയൻ അഥവാ രുദ്രവന്ദ്യൻ എന്നു വർണ്ണിക്കുന്നുവെന്നും പക്ഷമുണ്ടു്. ഇങ്ങനെ ഭൂമി, വെള്ളം, അഗ്നി ഈ മൂന്നു ഭൂതങ്ങളെ മൂന്നു മൂർത്തികളായി രൂപണംചെയ്തശേഷം വായ്വാകാശങ്ങൾ അവരുടെ വിഭൂതികളാണെന്നും സർവ്വത്ര പരിപൂർണ്ണമായി സർവ്വസാക്ഷിയായി സത്യസന്ധമായി നിത്യാനന്ദരൂപമായിരിക്കുന്ന വിശ്വചൈതന്യം, വിഷ്ണുവിന്റെ വിശിഷ്ടഭാവമല്ലാതെ മറെറാന്നും അല്ലെന്നും സമർത്ഥിച്ചിട്ടുണ്ടു്. സർവ്വത്ര വ്യാപനശീലംകൊണ്ടാണു വിഷ്ണുവെന്നും പേർ സിദ്ധിച്ചതെന്നും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

വിശേഷിച്ചും വിഷ്ണുദേവൻ പരമകാരുണികനാകുന്നു. വരദാനതല്പരത്വംകൊണ്ടു് അദ്ദേഹത്തിനു വരദനെന്നു പേർതന്നെയുണ്ടു്. അഴിവില്ലാത്തവനാകയാൽ അച്യുതനെന്നും പാപങ്ങളെ ഹരിക്ക ശീലംകൊണ്ടു് ഹരിയെന്നും, ഭക്തന്മാരുടെ ഹൃദയത്തിൽ സർവ്വദാ രമിക്കകൊണ്ടു് രാമനെന്നും തന്നെ സേവിപ്പവൎക്കു അഴിവില്ലാത്ത നിത്യാനന്ദപദം നൽകുകകൊണ്ടു വൈകുണ്ഠനാഥനെന്നും, ഇന്നതാണു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ രൂപമെന്നു നിർണ്ണയിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ലായ്കയാൽ ബ്രഹ്മമെന്നും, എല്ലാ

ഐശ്വൎയ്യങ്ങളും വീൎയ്യം, യശസ്സ്, ശ്രീ, ജ്ഞാനം, വൈരാഗ്യം ഇതുകളും തികഞ്ഞിരിക്കയാൽ ഭഗവാനെന്നും ഭക്തന്മാരിലുള്ള കരുണാതിശയത്താൽ ഭക്തവത്സലനെന്നും ലോകൎക്ക പ്രപഞ്ചത്തിൽ സത്യബുദ്ധി തോന്നിക്കുന്ന മായാശക്തി തന്നിൽ അടങ്ങിയിരിക്കയാൽ മായാമയനെന്നും, ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്ക അഗോചരനാകയാൽ പരാൽപരനെന്നും ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കധിപതിയാകകൊണ്ടു ഹൃഷീകേശനെന്നും സമ്പൽസുഖങ്ങൾക്ക നാഥനാകയാൽ മാധവനെന്നും, സൎവ്വാധാരഭൂതനാകയാൽ ആദിമൂലമെന്നും സമസ്തലോകങ്ങളും തങ്കൽനിന്നുണ്ടാകയും തന്റെ വിഭൂതിയാൽ പരിവൎത്തിക്കയും നശിക്കയും ചെയ്യുകൊണ്ടു്, സൎവ്വസൃഷ്ടി, സൎവ്വസ്ഥിതി, സൎവ്വസംഹാരൻ എന്നിങ്ങനെയും; മത്സ്യ, കൂൎമ്മ, വരാഹ, നരസിംഹ, വാമന, പരശുരാമ, ശ്രീരാമ, ബലരാമ, ശ്രീകൃഷ്ണമൂൎത്തികൾ കൈക്കൊണ്ടു ലോകരക്ഷയ്ക്കായി ഓരോ കാലങ്ങളിൽ അവതരിക്കയും മേലിൽ കല്ക്കിയായി അവതരിക്കാനിരിക്കയും ചെയ്യുന്നതിനാൽ ദശാവതാരമെന്നും മററും പല പേരുകളും അദ്ദേഹത്തിനു പറഞ്ഞുവരുന്നു. അങ്ങിനെയുള്ള ഭഗവാനെ നമുക്ക വിസ്മരിക്കാമോ? അദ്ദേഹത്തെ ഭജിക്കുന്നവൎക്ക വല്ല ദുഃഖവുമുണ്ടോ? ഭഗവാന്റെ മഹിമകളെ പുകഴ്ത്താത്ത വേദശാസ്ത്രങ്ങളുണ്ടോ? ഹേ പക്കീരേ! താങ്കൾ ബ്രഹ്മം ബ്രഹ്മം എന്നു പല പരിവൃത്തി പുലമ്പുന്നല്ലോ. ആ ബ്രഹ്മത്തിനു ശബ്ദമുണ്ടോ ശ്വാസമുണ്ടോ? ഒന്നുമില്ല. അതുകൊണ്ടു് എന്നോടു കുതൎക്കംചെയ്യു് എന്റെ വിശ്വാസത്തെയും മനോഗതിയേയും മാററാതെ തന്റെ പാട്ടിനു പൊയ്ക്കൊള്ളു."

പക്കീർ—എടാ മൂഢാ! നിന്നോടു് ഒരു വസ്തു പറഞ്ഞാൽ മനസ്സിലാകയില്ല. നിന്റെ വാക്കുകളോൎത്തു് എനിക്ക ചിരിവരുന്നു. അഖണ്ഡമായി അചലമായി ആനന്ദമയമായി അപ്രമേയമായിരിക്കുന്ന ബ്രഹ്മത്തെ വിട്ടു്, അഹങ്കാരശീലനായ വിഷ്ണുവിനെയാണോ നീ സ്തുതിക്കുന്നതു്. പരമാത്മബോധമില്ലാത്ത ബാല! വിത്തോ മുമ്പായുള്ളതു വൃക്ഷമോ? അച്ഛനോ മുമ്പുള്ളവൻ മകനോ? സ്രഷ്ടാവോ മുമ്പായുള്ളവൻ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടവനോ—പറക!

കബീർ—ഹേ പക്കീരേ! പനങ്കാട്ടുനരി, ശലശലശബ്ദം കേട്ടു ഭയപ്പെടുമോ? പതിവ്രതയായവൾ പകിട്ടുവാക്കുകളിലകപ്പെടുമോ? വീരനായവൻ യുദ്ധത്തിൽ പിന്തിരിയുമോ? ഉത്തമരായ ധീരന്മാർ വിഷയാശയിൽ മഗ്നരാകുമോ? അതുപോലെ വായ്ജ്ഞാനം പുലമ്പുന്ന താങ്കളുടെ അന്തസ്സാരവിഹീനങ്ങളായ

വാക്കുകളെ ഞാൻ വിലവയ്ക്കുമോ? രൂപത്തിൽ നിലയ്ക്കാത്ത മനസ്സ് അരൂപത്തിൽ നിലയ്ക്കുമോ? ആകാശത്തിൽ ഏണിവച്ചു കയറാൻ സാധിക്കുമോ? വൃക്ഷമില്ലാതെ വിത്തെന്നൊരുവസ്തു ഉണ്ടാകുമോ? പുത്രൻ ജനിക്കാതെ അച്ഛൻ എന്നൊരു പേരുണ്ടാകുമോ? സൃഷ്ടിയില്ലെങ്കിൽ സ്രഷ്ടാവെന്നൊരു നാമമുണ്ടോ? ഇല്ലതന്നെ. അതുകൊണ്ടു്, അടിമയായ എനിക്കു ദൈവംതന്നെ സഹായം. താങ്കൾ അടിമയല്ലായ്കകൊണ്ടു താങ്കൾക്കു ദൈവം ഇല്ല. നിശ്ചലവസ്തുവായ ബ്രഹ്മത്തെ ധ്യാനിച്ചാൽ അതു ചലിക്കുമോ? മിണ്ടുമോ? സുഖം തരുമോ? തിരിവില്ലാത്തവനു ദൈവമാണു് ആശ്രയം; ദാസനു് ആശ്രയം സ്വാമിയാണു്; അടിമയായവനു രക്ഷിതാവാണു സഹായം. ഭക്തനു രക്ഷ ഭഗവാനാണു്. നരനു നാരായണനാണു തുണ എന്നൊരു ചൊല്ലുതന്നെയുണ്ടു്. ഹേ പക്കീരേ താങ്കൾ പറയുന്നതു് ആദിമൂലം ബ്രഹ്മമാകകൊണ്ടു് അതിനെ ധ്യാനിക്കണമെന്നല്ലേ? ആദിമൂലബ്രഹ്മത്തെ ആയിരം വർഷം ധ്യാനിച്ച ഗജേന്ദ്രനു മോക്ഷം കൊടുത്തതാരാണു ഭഗവാനല്ലേ? അതോ പരബ്രഹ്മമോ? പ്രഹ്ലാദനെ സംരക്ഷിക്കുന്നതിനു നരസിംഹരൂപത്തിൽ തൂൺപിളൎന്നു പുറത്തുചാടിയതു ഭഗവാനോ ബ്രഹ്മമോ? വസ്ത്രാക്ഷേപസമയത്തു പാഞ്ചാലി നിലവിളിച്ചപ്പോൾ അവളെ രക്ഷിച്ചതു തുളസീധരനോ? വിശുദ്ധബ്രഹ്മമോ? ഹേ പക്കീരേ! നാരായണസ്വാമിതന്നെയാണു സവ്വാശ്രയഭൂതൻ. അദ്ദേഹത്തെ ഭജിച്ചാൽ സവ്പാപങ്ങളും നശിച്ചു മോക്ഷം ലഭിക്കും. എനിക്കു് അദ്ദേഹമല്ലാതെ വേറെ ദൈവമില്ല. ശ്രീരാമനാമമല്ലാതെ മററൊന്നും ഞാൻ ജപിക്കയില്ല. പ്രാണൻപോയാലും പതിവ്രത പരപുരുഷനിണങ്ങാത്തതുപോലെ, ഭക്തനായ ഞാൻ ഭഗവാനെയല്ലാതെ മററു ദൈവത്തെയും സേവിക്കുന്നതിനു തുനിയുന്നതല്ല. ഹേ പക്കീരേ! താങ്കൾ വെറുതെ എത്രനേരമായി ചളപളപ്പുലമ്പുന്നു? ഞാൻ പറയുന്നതിനു തക്ക ഉത്തരം പറയുന്നതുമില്ല. അതുകൊണ്ടു് ഇനിയെങ്കിലും ഈ വൃഥാലാപം മതിയാക്കി വന്നവഴിക്കു പൊയ്ക്കൊൾക. അതാണു നന്നു്.

പക്കീർ—ഹേ കബീരേ! അരൂപമായ പരബ്രഹ്മത്തെ ഉപാസിക്ക ശീലമായ തുരുഷ്കവംശത്തിൽ പിറന്ന നീ സഗുണോപാസനത്തിൽ മനസ്സുവച്ചു മഹമ്മദുമതത്തെ ഖണ്ഡിക്കുന്നതു് വിഭീഷണൻ വംശദ്രോഹം ചെയ്തതുപോലെയിരിക്കുന്നു.

കബീർ—ഹേ! അങ്ങനെയല്ല; വിഭീഷണനെപ്പോലെ പ്രവത്തിക്കുന്നതു താങ്കളാണു്. ഞാൻ പ്രഹ്ലാദനെപ്പോലെ പ്രവ

ത്തിക്കുന്നു. താങ്കൾ വിഭീഷണനെപ്പോലെ സ്വന്ത വംശത്തെ നശിപ്പിക്കും. നേരേമറിച്ചു് ഞാൻ എന്റെ വംശത്തെ രക്ഷിക്കും.

പക്കീർ—ശരി, നീ കുലത്തെ രക്ഷിക്കുന്നതു ശകുനിയെപ്പോലെയാണു; അല്ലേ?

കബീർ—ശകുനിയെപ്പോലെ ദുരഹങ്കവംശത്തെ നാശംചെയ്യുന്നതിനു കോപ്പുകൂട്ടി കാപ്പുംകെട്ടിയിരിക്കുന്നതു താങ്കളാണു്. ഞാൻ അപജയവും, കുററവും, അപന്യായവും, അപരാധവും വരാൻപോകുന്ന വിധത്തെ ദൂരെനിന്നുപദേശിച്ച വിദുരനെപ്പോലെ വംശരക്ഷ ചെയ്യുന്നവനാണു്.

പക്കീർ—ബലേ, ബലേ, ഭേഷ്—വളരെസ്സന്തോഷം! നിന്റെ വാക്കുകൾ സാരപൂർണ്ണങ്ങൾതന്നെ. ദുഷ്ടന്മാരെയും ശിഷ്ടന്മാരെയും ശിക്ഷിക്കുന്നതിനു കാപ്പുകെട്ടിയിറങ്ങിയിരിക്കുന്ന എന്റെ സാമർത്ഥ്യം ഇനി അല്പനേരത്തിനകം ഞാൻ നിന്നെ കാണിച്ചുതരാം. പമ്പരംപോലെ നിന്നെയൊന്നു വട്ടംതിരിക്കാതെ ഞാൻ അടങ്ങുന്നതല്ല, നന്നായി. സ്വല്പനേരം കഴിയട്ടെ. നിന്നെ ഈ ചൂരൽകൊണ്ടു കനക്കെ തല്ലാതെയും, മുഴങ്കൈകൊണ്ടിടിക്കാതെയും, ശകാരിക്കാതെയും, തലയ്ക്കിട്ടു കിഴുക്കാതെയും വിട്ടുകളയുമെന്നാണോ? കണ്ടോ കാണണമെങ്കിൽ—ഭ്രാന്തക്കുട്ടി! ഇങ്ങനെ അധിക്ഷേപിച്ചുകൊണ്ടു പക്കീർ തിരിഞ്ഞുനടന്നുതുടങ്ങി. ഉടനെ,

കബീർ—"ഹേ പക്കീരേ! ഭഗവദ്ഭക്തന്മാർ, ഭഗവാനു തുല്യന്മാർ തന്നെയാണു്. താങ്കളെപ്പോലെ, ധായാടിപ്പക്കീരല്ലെന്നു് ഓർത്തുകൊൾക—പോ! പോ! വീഴ്‌വാക്കുകൾ ഇവിടെ പറയേണ്ട."

പക്കീർ—എടാ കബീരേ! പോ! പോ! എന്നു് എന്നെ ആട്ടി ഓടിക്കുന്നോ? ഞാൻ ഇപ്പോൾതന്നെ നിന്റെ അമ്മയോടു വിവരങ്ങളൊക്കെ പറവാൻ പോകുന്നു. നീ ബലാൽ വസ്ത്രത്തെ ദാനംചെയ്തതും, സ്വന്തമതത്തെ ദുഷിച്ചതും, എല്ലാവരാലും വന്ദ്യനായ എന്നെ അധിക്ഷേപിച്ചതും, പറഞ്ഞു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു്, നിന്നെ കണക്കിനു പ്രഹരിപ്പിക്കുന്നുണ്ടു്. കണ്ടോളൂ—എന്നുപറഞ്ഞു് കോപത്തോടെ തമാലന്റെ വീട്ടിലേക്കു തിരിച്ചു.

കബീർ—"എടാ, എന്തൊരു വിഷമമാണിതു്? ഇവൻ ഉപദ്രവംചെയ്യാനാണല്ലോ ഒരുക്കം. "ജാത്യാ ഉള്ളതു തൂത്താൽ പോകുമോ?" എന്നു പറഞ്ഞപോലെയും "ജീവകാരുണ്യമില്ലാത്ത നീചന്മാർ ത്യാഗികളായാലും, അവരുടെ നീചത്വം കളകയില്ല"

എന്ന പഴഞ്ചൊല്ലുപോലെയും ഈ തുരുഷ്കൻ വളരെ ദുരിശത്തിൽ പോകുന്നതല്ലാ! വസ്ത്രംകൊടുത്തുകളഞ്ഞ കഥ അമ്മ അറിഞ്ഞാൽ ഒരുപക്ഷെ, എന്നെ ശകാരിക്കാതെയും അടിക്കാതെയും വിട്ടുകളയുമോ? ഒരിക്കലുമില്ല" എന്നിങ്ങനെ ഭയാകുലനായ കബീർ പക്കീരിന്റെ പുറകേ ഓട്ടമിട്ടുചെന്നു് കാലുപിടിച്ചുതൊഴുതുകൊണ്ടു്, "എന്റെ അമ്മയോടു് ഇക്കഥപറഞ്ഞു് എന്നെ കൊല്ലിക്കാതിരിക്കാൻ കരുണയുണ്ടാകണം" എന്നു സങ്കടത്തോടെ അപേക്ഷിച്ചു. ഉടനെ,

പക്കീർ—പോടാ പോ! ഇക്കഥ ഇപ്പോൾതന്നെ നിന്റെ അമ്മയോടു പോയിപ്പറഞ്ഞു് നിന്നെ തല്ലിക്കാതടങ്ങുന്നവനല്ല ഞാൻ. നിന്റെ ധിക്കാരം ഒരു നിമിഷംപോലും സഹിക്കാൻ ഞാൻ ശക്തനല്ല. എന്നുപറഞ്ഞിട്ടു വേഗത്തിൽ ഓടിക്കിതച്ചു ജിജ്ജാബീബിയുടെ സമീപത്തെത്തി. കബീർ മനോഭംഗത്തോടെ അവിടെനിന്നിങ്ങിനെ ആലോചിച്ചു. കഷ്ടം, ഇതു പാമ്പിനു പാൽകൊടുത്തതുപോലെയായല്ലോ തേളിനെപ്പിടിച്ചു ലാളിച്ചാൽ അതു നാശികയെല്ലാരു കുത്തുവീതം തരികതന്നെ ചെയ്യും. ഇപ്പോൾക്കു ഞാൻ പട്ടുകൊടുത്തതു് എനിക്കുപദ്രവമായിത്തീൎന്നു. കയ്യിൽകിടന്ന കാശുകൊടുത്തു കടിക്കുന്ന പട്ടിയെ വാങ്ങിച്ചതുപോലെയും മലൎന്നുകിടന്നു തുപ്പി നെഞ്ചെല്ലാം എച്ചിലാക്കിയപോലെയുമായി. ഇനിയെന്താ ചെയ്ക? ഈ മഹാപാപി ഇപ്പോൾ ചെന്നു പറയും; അമ്മ വടിയുമായി വരികയും ചെയ്യും. ഇങ്ങനെ ഓരോന്നു വിചാരിച്ചു് രക്ഷയ്ക്കൊരു മാൎഗ്ഗവും കാണായ്കയാൽ വിഷമിച്ചു് ഒരു പാഴ്‌വീട്ടിൽ കടന്നിരുന്നു ഭഗവദ്ധ്യാനം തുടങ്ങി. നാരായണ! ഈ ദുർഘടത്തിൽനിന്നു നീ എന്നെ രക്ഷിക്കണേ എന്നിങ്ങനെ നാരായണനാമങ്ങളും തുടരെ ജപിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

അങ്ങനെയിരിക്കുമ്പോൾ, പക്കീർ കബീർകൊടുത്ത തുണ്ടുവസ്ത്രവും കയ്യിൽ വച്ചുകൊണ്ടു ജിജ്ജാബീബിയുടെ മുമ്പിൽചെന്നു, ഹേ ഭാഗ്യവതിയായ അമ്മേ! നിങ്ങളുടെ മകനായ കബീർ വില്പാൻകൊണ്ടുപോയ ഈ വസ്ത്രം, ബലാൽ ഒരു ബ്രാഹ്മണനെ വിളിച്ചുകൊടുക്കാൻ ഭാവിക്കുന്നതുകണ്ടു്, എനിക്കു തരണമെന്നു ഞാനപേക്ഷിച്ചു. എന്നിട്ടു തരാതെ, രണ്ടായ്ക്കീറി, ഒരു കിറെനിക്കും, ഒരു കീറു് ആ ബ്രാഹ്മണനുമായി ദാനംചെയ്തു. പകുതി വസ്ത്രം എനിക്കു വേണ്ടായെന്നു ഞാൻ പറഞ്ഞു. അതു സമ്മതിക്കാതെ, അവൻ ബലാൽ എന്നെപ്പിടിച്ചേല്പിച്ചിട്ടു് തൽക്ഷണം അവന്റെ അമ്മയുടെ അടുക്കൽചെന്നു ചോദിച്ചാൽ, ഇഷ്ടംപോലു

ള്ള വസ്ത്രം കിട്ടുമെന്നും, അവൻ പറഞ്ഞയച്ചതായിപ്പറയരുതെന്നും, അവൻകൂടി വന്നാൽ, വിളിച്ചുകൊണ്ടുവന്നതായി സംശയിക്കാൻ ഇടയുള്ളതിനാൽ, ഞാൻ മടങ്ങിച്ചെല്ലുന്നതുവരെ അവൻ അവിടെത്തന്നെ ഇരിക്കാമെന്നും പറഞ്ഞു് അതാ അവിടെ ഒരു പാഴ്വീട്ടിൽ കേറി പതുങ്ങിയിരിക്കുന്നു. കൊച്ചുകുട്ടിയായിരുന്നിട്ടും അവൻ ഇത്ര ധർമ്മിഷ്ഠനാണല്ലോ എന്നു ഞാൻ അത്ഭുതപ്പെട്ടു. "ഹേ ദാനശീലയായ അമ്മേ! എനിക്കു നല്ലതിൽ ഒരു വസ്ത്രം തന്നു്, എൻെറ ബുദ്ധിമുട്ടു തീർക്കണമേ" എന്നുപറഞ്ഞു.

ജിജ്ജാബീബി—ആട്ടെ, വസ്ത്രം തരാം. കബീർ ഒളിച്ചിരിക്കുന്ന വീടേതാണു്? ഒന്നു കാണിച്ചുതരാമോ? വരണം.

പക്കീർ—ഇപ്പോഠം കാണിച്ചുതരാം. അമ്മകൂടി വരണം എന്നുപറഞ്ഞു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി കബീർ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന പാഴ്വീട്ടിൽചെന്നു്—"അതാ ഇരിക്കുന്നമ്മാ, അമ്മയെക്കണ്ടയുടനെ കണ്ണടച്ചുകളഞ്ഞു. എടാ കള്ളാ! കൊച്ചുകുട്ടിയായിരുന്നിട്ടും ഇവന്നു് ഇത്രത്തോളം കള്ളമുണ്ടല്ലോ? ഇനി ഒരുപക്ഷേ അമ്മയെക്കാണുമ്പോഠം അവൻ ആ വഴിക്കു ഓടിപ്പൊയ്ക്കളഞ്ഞെങ്കിലോ, അതുകൊണ്ടു ഞാൻ അങ്ങേവശംകൂടി വരാം. അമ്മ ഇതിലേ അനങ്ങാതെ ചെന്നു് അവനെ പിടിച്ചുകൊള്ളണം" എന്നു് ഉപദേശിച്ചിട്ടു പക്കീർ മറുവശത്തെത്തി നിന്നുകൊണ്ടു്—'എടാ കബീർ! ഇതാ നിൻെറ അമ്മ അടിക്കാൻ വരുന്നു. ഈ വഴി ഓടിപ്പോയി രക്ഷപ്പെട്ടോളു' എന്നു ബാലനോടു പറഞ്ഞു.

കബീർ കണ്ണുതുറന്നു നോക്കിയപ്പോഠം, കൈയിൽ വടിയുമായി അടുത്തുവരുന്ന കോപാകുലയായ അമ്മയെക്കണ്ടു ഭയപ്പെട്ടു് പെട്ടെന്നെഴുന്നേററു് പക്കീർ നിന്ന വശത്തേക്കു് ഓടി. പക്കീർ ഉടനെ എത്തി അവൻെറ മുടിക്കുപിടിച്ചു് ഇതാ ഓടുന്നമ്മ! ഓടിവരുവിൻ! ഞാൻ പിടിച്ചിട്ടുണ്ടു്; എന്നുറക്കെ വിളിച്ചു. കബീർ പേടിച്ചു വിറച്ചുകൊണ്ടു കള്ളനു വിളക്കു പിടിക്കുന്നതുപോലെയുള്ള ഈ മുറ അത്ര ശരിയല്ല. ഇതാ അമ്മ അടുത്തുകഴിഞ്ഞു. വേഗം എന്നെ വിട്ടയയ്ക്കണേ എന്നപേക്ഷിച്ചു.

പക്കീർ—"നിന്നെ, ഈ പതനത്തിൽ വിട്ടയയ്ക്കാനോ? കൊള്ളാം. അമ്മേ! വേഗം വരണേ. ഇവൻ തപ്പിപ്പിഴയ്ക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നു" എന്നു വിളികൂട്ടി.

ഝിഞ്ജാബീബി അട്ടത്തുചെന്നു കബീറുടെ കൈക്കുപിടിച്ചുകൊണ്ടു് "എടാ, കൊച്ചുകള്ള! ദുഷ്ടക്കുട്ടി! ഞാൻ വിൽക്കാൻ തന്നയച്ച വസ്ത്രമെവിടെ? അതിനെ ദാനം ചെയ്യാൻ നിന്നോടാരുപറഞ്ഞു?" എന്നു ശാസിച്ചു് പ്രഹരം തുടങ്ങി. ഉടനേ, പക്കീർ—"അമ്മേ! കൊച്ചുകള്ളനെ, ഈ ചൂരൽ കൊണ്ടടിപ്പിൻ!" എന്നുപറഞ്ഞു കൈയിൽ ഇരുന്ന ചൂരൽനീട്ടി. ഝിഞ്ജാബീബി അതുവാങ്ങി പുറകോട്ടു മാറിനിന്നു്, നല്ലപോലെ ഓങ്ങി രണ്ടടി കൊടുത്തു. സർവ്വ ചരാചരങ്ങളേയും വേറല്ലാതെ ദർശിക്കത്തക്ക ജ്ഞാനദൃഷ്ടിയോടുകൂടിയ ശുകമഹർഷിയുടെ അവതാരമായ കബീർ, ചൂരൽ ഓങ്ങുന്നതു കണ്ടു പരിഭ്രമിച്ചു വിറച്ചു്, "ഹരേരാമ"—"ഹരേരാമ" എന്നുറക്കെ വിളികൂട്ടി. അങ്ങനെ വിളിച്ചുകൊണ്ടു നില്ക്കുമ്പോൾ അടിച്ച ആ അടികൾ രണ്ടും കബീരുടെ ദേഹത്തേല്ക്കാതെ, മായാപക്കീർവേഷം ധരിച്ചുനിന്ന ശ്രീനാരായണസ്വാമിയുടെ തിരുമെയ്യിൽ ഏററു. ഘോരന്മാരായ അസുരന്മാരുടെ മഹായുധങ്ങൾ ഏററകാലത്തു് ഉണ്ടാകാത്ത ഉഗ്രവേദന ആ അടികൾ കൊണ്ടു ഭഗവാനുണ്ടായി. പെട്ടെന്നു് മായാരൂപം ഉപേക്ഷിച്ചു് "അപ്പനേ" എന്നുംപറഞ്ഞു കബീരെ തൃക്കൈകളാൽ വാരിയെടുത്തു മാറോടണച്ചാശ്ലേഷിച്ചു. കണ്ണുകളിൽ അശ്രുക്കൾ നിറഞ്ഞു. ഭഗവന്മായാവിലാസത്താൽ ഝിഞ്ജാബീബിയുടെയും മനസ്സു കനിഞ്ഞു. "ആഹാ! ഓമനേ! മകനേ! നിന്നെ ഞാൻ കോപംകൊണ്ടടിച്ചുപോയി; കഷ്ടം!" എന്നു മുറയിട്ടുകൊണ്ടു് അവൾ ബാലനെ ഭഗവാന്റെ കൈകളിൽനിന്നും വാങ്ങി കണ്ണുനീർ തൂകിനിന്നു. പക്കീരായിനില്ക്കുന്ന അദ്ദേഹത്തെ അവൾ സൂക്ഷിച്ചുനോക്കിയപ്പോൾ, മണിമകുടകുണ്ഡല വലയശംഖചക്രതുളസീമാല്യധരനായി വിളങ്ങുന്ന ഭഗവാനെയാണു മുന്നിൽ കണ്ടതു്. ആനന്ദപരിപ്ലുതയായ ആ ദേവി നിശ്ചലയായി തന്നെത്താൻ മറന്നുനിന്നുപോയി. ഭഗവാൻ ഉടനെ അവളുടെ കൈയിൽനിന്നും കബീരെ വാങ്ങി, തന്റെ കൈയിൽവച്ചുകൊണ്ടു്, ഇങ്ങനെ വിചാരിച്ചു. ഹാഹാ! പണ്ടു് മഹാബലിയോടു യാചിക്കാൻ പോയി അവന്റെ വാതിൽ കാത്തുകിടന്ന കാലത്തും അനസൂയാദേവിയെ അർത്ഥിക്കാൻ പോയി അവളുടെ ചാരിത്രമഹിമയാൽ പുത്രനായിപ്പിറന്ന നാളിലും, മധുകൈടഭന്മാർ,ഹിരണ്യകശിപു, ഹിരണ്യാക്ഷൻ, രാവണൻ മുതലായവരോടു യുദ്ധം ചെയ്തപ്പോഴും, ധർമ്മപുത്രരുടെ അശ്വമേധയാഗത്തിൽ ദിഗ്വിജയത്തിനു പോയപ്പോൾ ധർമ്മധ്വജരാജൻ കക്ഷത്തിൻകീഴമർത്തിഞെക്കിയകാലത്തും, ആയുധമെടുക്കാതെ അർജ്ജുനന്റെ തേർ നട

ത്തിയകാലത്തും, ദന്തവക്ത്രൻ ഓടിച്ചപ്പോഴും ഇത്രത്തോളം സങ്കടം എനിക്കുണ്ടായില്ല. ഈ കബീരെ പരീക്ഷിക്കാൻ പോയതുകൊണ്ടു്, കിട്ടിയ രണ്ടടി സഹിക്കവയ്യാതെ, എൻെറ മായാരൂപത്തെ മാറേറണ്ടിവന്നതാശ്ചര്യമായിരിക്കുന്നു. ജലന്ധരൻെറ രൂപമെടുത്തുപോയി വൃന്ദയുടെ അഴകുകണ്ടു മോഹിച്ചു് സ്വന്തരൂപമെടുക്കേണ്ടിവന്നതുപോലല്ലയോ ഇവിടെയും സംഭവിച്ചതു്? ഹാഹാ! സാമർത്ഥ്യമേറിയ എൻെറ മായാരൂപത്തെ മാററുന്നതിനു ശക്തിയുള്ള ഈ അടികളെ സഹിക്കുന്നതിനു കബീരാൽ സാധിക്കുമോ?

ഇങ്ങനെ ചിന്താമഗ്നനായ ദേവൻ വാത്സല്യാതിശയത്താൽ ഓമനക്കുട്ടി! നിൻെറ അമ്മയുടെ അടി സഹിക്കവയ്യാതെ നീ ദുഃഖിതനായി, ശ്രീരാമനാമത്തെ കീർത്തിച്ചു് അഥവാ എന്നെ വിളിച്ചു വിലപിച്ചു്, അടികൊള്ളാതെ തപ്പിപ്പിഴച്ചുവല്ലോ! എന്നൊരോന്നു് അരുളിച്ചെയ്തു കരുണാപരവശനായി നിൽക്കുമ്പോൾ ജിജ്ജാബീബി, ഭഗവാൻെറ പാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിച്ചു് ആനന്ദബാഷ്പാകുലങ്ങളായ നേത്രങ്ങളോടുകൂടി "അല്ലയോ ഭഗവാനെ! നിന്തിരുവടിയുടെ ദർശനം ലഭിക്കുന്നതിനു് എത്രയോ മഹാത്മാക്കൾ ഊണുമുറക്കവുമുപേക്ഷിച്ചു തപസ്സുചെയ്യുന്നു. അവൎക്കു നിന്തിരുവടി ദർശനം കൊടുക്കുന്നില്ല. അനേകം ആളുകൾ നിഷ്കളങ്കഭക്തിയോടുകൂടി, ആശാപാശങ്ങളെല്ലാമറുത്തു കൂരമ്പറങ്ങളായ വിവിധ വ്രതങ്ങളനുഷ്ഠിച്ചുകൊണ്ടു്, ഭഗവൽപാദങ്ങളെ അന്വേഷിച്ചു തിരുനാമജപങ്ങളോടുകൂടിയിരിക്കുന്നുണ്ടു്. അവൎക്കും ദർശനം കൊടുക്കുന്നില്ല. ഹേ ഭഗവൻ! അങ്ങേ ഭക്തമണികളായ സാധുക്കളെ അന്വേഷിച്ചറിഞ്ഞുചെന്നു അവരോടു് ഉപദേശംവാങ്ങി, അവരുടെ പാദശുശ്രൂഷചെയ്തു്, അവർ ചൊല്ലി സ്തുതിക്കുന്ന ഭഗവൽചരിത്രങ്ങളെ കേട്ടുകൊണ്ടു് എത്ര പുണ്യശാലികൾ ദിവസം നയിക്കുന്നു. അവൎക്കും നിന്തിരുവടി ദർശനം കൊടുക്കുന്നില്ല അല്ലയോ പുരുഷോത്തമ! പുണ്ഡരീകാക്ഷ! ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിലിരുന്നു് നിൻെറ ദർശനം ലഭിക്കാൻ പ്രയാസമെന്നുദ്ദേശിച്ചു് ലോകവ്യവഹാരങ്ങളിൽനിന്നു നിവർത്തിച്ചു സർവ്വസംഗപരിത്യാഗം ചെയ്തു് മനസ്സേകാഗ്രമാക്കി നിന്തിരുനാമകീർത്തനങ്ങളാൽ അദ്വൈതാനന്ദരോമാഞ്ചത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന പരിശുദ്ധന്മാർ പലരുമുണ്ടു്. അവൎക്കും നീ ദർശനം കൊടുക്കുന്നില്ല. ഹേ മഹാനുഭാവ! ദേവാധിദേവ! നാട്ടിലിരുന്നാൽ ഉദ്ദേശസിദ്ധി വരികയില്ലെന്നു നിശ്ചയിച്ചു് കാട്ടിൽ പോയി ഇന്ദ്രിയഗ്രാമത്തെ നിയമിച്ചു് യോഗാസനസ്ഥിതനായി, ധ്യാനവേള

യിൽ കോടിസൂൎയ്യപ്രകാശത്തെക്കണ്ടു ദശവിധനാദങ്ങളെയും കേട്ടു് അമൃതപാനത്താൽ ആനന്ദിച്ചു് ഇഷ്ടപ്രാപ്തിക്കു് അപേക്ഷയോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന യോഗീശ്വരന്മാൎക്കും അങ്ങു ദൎശനം കൊടുക്കുന്നില്ല. ഭഗവൻ! ഭക്തവത്സല! ദേഹേന്ദ്രിയാദികളെ നിയമിച്ചു്, മനസ്സിനെ നിഗ്രഹിച്ചു് നിൎവ്വികല്പസമാധിയാൽ ജീവാത്മപരമാത്മാക്കളെ ഏകീകരിച്ചിരിക്കുന്ന ബ്രഹ്മജ്ഞാനികൾ ഭഗവദ്ദൎശനത്തിനു അത്യാശയോടെ ധ്യാനനിഷ്ഠയെ സുദൃഢമാക്കിച്ചെയ്യുന്നുണ്ടു്. അവൎക്കും നിന്തിരുവടി ദൎശനം കൊടുക്കുന്നില്ല അല്ലയോ ദേവാധിദേവ! ലോകരക്ഷചെയ്യുന്ന ദൈവം നീയല്ലേ? വേദാന്തസാരാൎത്ഥമായ അഖണ്ഡബ്രഹ്മവും നീതന്നെയല്ലേ? ശ്രീമന്നാരായണസ്വാമി, ഭഗവാനായ നീയല്ലേ? മണികൎണ്ണികയിൽ വീണ കുണ്ഡലം നിന്തിരുവടിയുടേതല്ലേ? മെക്കായിൽ ഇരിക്കുന്നതു നിന്തിരുവടിയുടെ തൃപ്പാദങ്ങളല്ലേ? മഹാബലിയുടെ ശിരസ്സിൽവച്ച തൃപ്പാദം ഇതുതന്നെയല്ലേ? മൂന്നുലോകവും മൂവടിയാക്കി അളന്നപാദവും ഇതുതന്നെയല്ലേ? നിന്തിരുവടിയെ ദൎശിക്കത്തക്ക ഭാഗ്യമെനിക്കേതോ? ഞാൻ ചെയ്ത സുകൃതമേതോ?—ഹാ! പരാല്പര! പരമേശ്വര! ജഗദീശ്വര! കരുണാകര! ശംഖചക്രധര! ദാമോദര! മനോഹര! പീതാംബര! തുളസീധര! വെങ്കിടേശ്വര! കമലനേത്ര! സുഗുണപാത്ര! ദിവ്യഗാത്ര! രാവണസംഹാര! ദശരഥകുമാര! അഖണ്ഡഗംഭീര! നവനീതചോര! വീരാധിവീരാ! നിരഹങ്കാര! സുമങ്ഗളാകര! യാതുവനവൈശ്വാനര! പരാപര! എന്നിങ്ങനെ പലതരം സ്തുതിവാക്യങ്ങളാൽ ഭഗവാനെ ആരാധിച്ചുനില്ക്കുമ്പോൾ ഭഗവാൻ, കരുണാമൃതവൎഷകമനീയമാംവണ്ണം കടാക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു്, "അല്ലയോ ഭാഗ്യവതി! ഇപ്പോൾ നിന്നെയെപ്പെട്ടോടി, രണ്ടടി എനിക്കായേററുവാങ്ങിത്തന്ന ഈ പുണ്യപുരുഷൻ ആരാണെന്നാണു വിചാരം! ഭക്തജനമണിമാലയിലെ നടുനായകമായും ജീവന്മുക്തന്മാരിൽ ഉത്തമോത്തമനായും എന്റെ കണ്ണിലുണ്ണിയായും ആത്മസമനായും എന്നിൽനിന്നു് ഒരിക്കലും വേർപെട്ടിരിക്കാത്തവനായും മദേകധ്യാനനായും മരണരഹിതനായും ഇരിക്കുന്ന ശുകബ്രഹ്മൎഷിസത്തമനാണെന്നോൎത്തുകൊൾക. ഇതിനു തക്കതായ ഒരു ദൃക്‌സാക്ഷ്യം ആവശ്യമാണെങ്കിൽ, നീ കോപാകുലയായി ഊക്കോടെ അടിച്ച അടികൾ രണ്ടും നിന്റെ മകന്റെ മുതുകിൽ ഏററിട്ടുണ്ടോയെന്നു നോക്കുക" എന്നരുളിച്ചെയ്തു.

ജിജ്ജാബീബി, വേഗംതന്നെ കബീരുടെ മുതുകു പരിശോധിച്ചുനോക്കി. അതിൽ യാതൊരടിയുടെ പാടും ഇല്ലെന്നു

പറഞ്ഞു. ഭഗവാൻ ഉടൻതന്നെ പുറംതിരിഞ്ഞു തന്റെ മുതുക കാട്ടിക്കൊടുത്തു. അവൾ നോക്കിയപ്പോൾ, രണ്ടടികളുടെയും തിണർപ്പ്, വ്യക്തമായി കാണത്തക്കവണ്ണം കനത്തുകിടക്കുന്നതു കണ്ടു്, ഭയതാപങ്ങളാൽ ശരീരം ആസകലം വിറച്ചു് ശബ്ദമിടറി നെഞ്ചിലും തലയിലും തൊഴിച്ചലച്ചുകൊണ്ടു് പരവശയായി വീണു. അനന്തരം ഭഗവാന്റെ തൃപ്പാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിച്ചു വിലാപം തുടങ്ങി. "ഹാ ഹാ! ഭക്തവത്സലനായ ദേവ! ഈ പാപിചെയ്ത അപരാധം ക്ഷമിക്കണമേ? ഹാ ഹാ! ഹിരണ്യാക്ഷൻ രാവണൻ മുതലായ മഹാശക്തദൈത്യന്മാരുടെ ഘോരായുധങ്ങൾപോലും ഏൽക്കാത്ത തിരുമേനിയിൽ ഈ ദുഷ്ട അടിച്ച അടികൾ ഏററുവോ? ഹാ! വംശത്തോടെ ഞാൻ നശിച്ചുവോ? ഭഗവാനെ! പാദദാസിയായ ഇവൾ ഭഗവാനെ പ്രഹരിച്ചുവോ? ഇനി ഞാൻ എന്തിനു് എങ്ങനെ ജീവിക്കുന്നു! ഹാ ഹാ! വൈകുണ്ഠനാഥ!" ഇങ്ങനെ വിലപിച്ചു, തല തറയിൽ അറഞ്ഞു്, മരിച്ചതുപോലെ ബോധംകെട്ടു കിടന്നുപോയി.

അല്ലയോ സിദ്ധന്മാരെ! ഇങ്ങനെ മൂർച്ഛിതയായി വീണ ജിജ്ജാബീബിയെ ഭക്തവത്സലനായ ദേവൻ തൃക്കൈകളാൽ തലോടി മോഹാലസ്യം തീർത്തെഴുന്നേല്പിച്ചു പറഞ്ഞു. "അല്ലയോ പുണ്യവതി! വെറുതെ നീ മരിക്കാൻ ഉദ്ദേശിച്ചതെന്തു്? നീ ഉത്തമസ്ത്രീയാണെന്നുദ്ദേശിച്ചല്ലയോ പരിശുദ്ധനായ എന്റെ ഭക്തനെ നിന്റെ പക്കൽ ഏല്പിച്ചതു്? അവനെ വളർത്തുന്നതിനു് നിന്റെ മുലയിൽ പാലുണ്ടാക്കിയതു് അതുകൊണ്ടല്ലേ? കബീരും ഞാനും ഭേദമില്ലെന്നുള്ള പരമാർത്ഥവും, അവനെ അടിച്ച അടി ഞാൻ മുതുകിൽ ഏററുവാങ്ങിയതുകൊണ്ടു വെളിപ്പെട്ടതില്ലേ? അവനുവേണ്ടി നിന്റെ ഭർത്താവിന്റെ തപസ്സും നഷ്ടമാക്കിയില്ലേ! അതുകൊണ്ടു്, ഇന്നുമുതൽക്കു് ഇവനെ ഞാനാണെന്നു വിചാരിച്ചു സ്നേഹിച്ചു വളർത്തിക്കൊണ്ടാൽ, ഒടുവിൽ നിങ്ങൾക്കു് എന്റെ പദം ലഭിക്കാറാകും. ജന്മാവൃത്തിയില്ലാതെ നിത്യസുഖമനുഭവിക്കാം."

അനന്തരം ഭഗവാൻ കബീരെനോക്കി, "ഹേ കബീർ! സുശുദ്ധചരിതനായ കബീർദാസ! നിന്റെ നിശ്ചലധ്യാനത്തെ ഭഞ്ജിച്ചു്, ഓടി രക്ഷപ്പെടാൻ സമ്മതിക്കാതെ പിടിച്ചുനിർത്തി അടിപ്പിച്ചതിനു് എന്റെമേൽ കോപിക്കയോ എന്നെ ശകാരിക്കുകയോ ചെയ്യരുതു്. സഹദേവനെപ്പോലെ ബന്ധിക്കയോ ഭൃഗുമഹർഷിയെപ്പോലെ ശപിക്കയോ അരുതു്. രാവണാദികളെപ്പോലെ ദ്വേഷിക്കാനും ഒരുമ്പെടരുതു്." എന്നീങ്ങനെ അപേക്ഷാരൂ

പത്തിൽ അരുളിച്ചെയ്ത കളിവാക്കുകൾകേട്ട് കബീർ ആനന്ദബാഷ്പംതൂകി ദണ്ഡനമസ്കാരം ചെയ്ത് "ഭക്തദാസനായ ഭഗവാനെ! എന്നെയടിച്ച അടികൾ തിരുമേനിയിൽ ഏററതു കഷ്ടമായി അതിൻെറ പാപം എൻെറ അമ്മയ്ക്കില്ലയോ? അതിൽഭേദം എൻെറ മുതുകിൽതന്നെ ഏല്ക്കുന്നതായിരുന്നു. അഥവാ നിന്തിരുവടി വിചാരിച്ചാൽ, അടിച്ച ചൂരൽത്തടി ഭസ്മമായിപ്പോകയില്ലായിരുന്നോ? ഹാഹാ! അഗതിയായ ഈ ബാലനുവേണ്ടി ഒരു സാധുപക്കീരുടെ വേഷം നിന്തിരുവടി കൈക്കൊണ്ടുവോ? ഒരു മനുഷ്യസ്ത്രീയുടെ പ്രഹരം മുതുകിൽ ഏററുകൊണ്ടുവോ? മായാരൂപം കൈവിട്ടു തൃക്കൈകളാൽ എന്നെ സ്പർശിച്ചുവോ? ഹാ! ഭഗവാനെ! പക്കീറായിവന്നതു ഭഗവാനാണെന്നറിയാതെ ചെയ്ത അപരാധങ്ങൾ ക്ഷമിക്കണമേ! ഞാൻ കോപിച്ചതും അധിക്ഷേപിച്ചതും പ്രഹരിച്ചതുമെല്ലാം പശ്ശുപോലെ കരുതി രക്ഷിക്കണമേ! ദേവദേവ! ഭക്തവത്സല! നിർജ്ജിതകാമ! ബ്രഹ്മജ്ഞഹൃദയാരാമ! കപടലീല! ദനുജകാലാ! കാലാപകലാപമാല! കരുണാലാല! ഗോപാലബാല! ആകാശനീല! നീലാമണാള! ആകാശതുല്യ! നിർമ്മൂതശല്യ! മായാതീത! സവ്ഭ്രത! ഭൂതാത്മക! ഭുവനപാലക! നിന്തിരുവടി അടിയനോട്ട് ഈ കീറവസ്ത്രം യാചിക്കത്തക്കതോ? "ഹരി ഹരി" എന്നിങ്ങനെ വിലാപാനന്ദ സങ്കീർത്തനങ്ങളോട്ടു കൂടി മേലും ഭഗവൽഭക്തിക്ക് അഴിവില്ലാതിരിക്കുമാറ് അനുഗ്രഹിക്കണമെന്നപേക്ഷിക്കുമ്പോൾ—

ഭഗവാൻ—"കുഞ്ഞേ! നീ എന്നെ ഭജിക്കാതിരുന്നാലും നിൻെറ ഛായപോലെ നിന്നെ പിരിയാതിരിക്കുന്ന എന്നെ ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തിൽ ലയിക്കുമ്പോഴും നീ മറന്നുപോകാതെയിരിക്കണമെന്നാണ് ഞാൻ അനുഗ്രഹിക്കുന്നതു്" എന്നരുളിച്ചെയ്തു. നിർഗ്ഗുണധ്യാനം പ്രധാനമാണെന്നുപദേശിച്ചശേഷം സഗുണധ്യാനത്തിൻെറ ആവശ്യത്തെ സൂചിപ്പിച്ച ഭഗവാനെ വന്ദിച്ചു കബീർ പറഞ്ഞു:—"സ്വാമിൻ! സ്വപ്നത്തിലും അടിയൻ നിന്തിരുവടിയെ മറക്കുമോ? അങ്ങേടെ തിരുനാമജപം കൈവെടിയുമോ? ബ്രഹ്മജ്ഞാനമോ ഭഗവദ്ധ്യാനമോ ശ്രേഷ്ഠമെന്നുള്ള പരമാർത്ഥം പറഞ്ഞുതന്ന് അടിയനെ രക്ഷിച്ചാലും."

ഭഗവാൻ—ഭക്തശിരോമണിയായ കബീർദാസ! ഇതേക്കുറിച്ചു ഞാനൊന്നും പറയുന്നില്ല. സർവ്വസമ്മതമായ വേദാഗമപുരാണങ്ങളിൽ ഭക്തി, വൈരാഗ്യം, ജ്ഞാനം ഈ മൂന്നിനേയും അവരവരുടെ മനഃപാകതയ്ക്കു തക്കവിധം അറിഞ്ഞനുഷ്ഠിച്ചുകൊ

ഗുണമെന്നാണ് പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്. കൂടാതെ, ദേഹാഭിമാനത്തോടുകൂടിയ സംസാരികൾ കർമ്മം ചെയ്യണമെന്നും പറയുന്നു.

ദേഹിയെന്നഭിമാനിക്കുന്നവൻ, അതായതു് ജീവാത്മാവാണ് താൻ എന്നു വിചാരിക്കുന്നവൻ, ഭക്തിമാർഗ്ഗത്തെ സമാശ്രയിക്കണമെന്നും; പരമാത്മാവാണു താനെന്നുള്ള ബോധത്തോടുകൂടിയവൻ ബ്രഹ്മത്തോടേകീഭവിച്ചു ദേഹസ്മരണകൂടാതെ, നിർവ്വികല്പ സമാധി ശീലിച്ചു് ഞാൻ നീയെന്നുള്ള ദ്വിവിധ ഭാവനകളെക്കടന്നു് മോക്ഷദൃഷ്ടിയായിരിക്കണമെന്നും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. പരമമായ ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തിനാലും അരൂപമായ നിർഗ്ഗുണധ്യാനത്തിനാലും, രൂപരഹിതനായി പരബ്രഹ്മസ്വരൂപനായിരിക്കുന്ന എന്നെ പൂജിച്ചു് അഞ്ചാംപദവിയായ കൈവല്യത്തെ ആശിച്ചു് ജീവന്മുക്തനായി ജീവിച്ചു് ഒടുവിൽ വിദേഹകൈവല്യത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. ചിലൎക്കു ജ്ഞാനം സുലഭമായിരിക്കും; ചിലൎക്കു ഭക്തി സുലഭമായിരിക്കും. പക്ഷേ, അനേക ജന്മങ്ങളിൽ എന്നെ പൂജിച്ചവൎക്കേ ജ്ഞാനലബ്ധി ഉണ്ടാകൂ. ആനന്ദമാത്രമായ മൌനനിഷ്ഠയിലിരിക്കുക അത്ര സുസാധ്യമല്ല. മൂന്നു ലോകം മുഴുക്കെ അന്വേഷിച്ചാലും ജ്ഞാനികളെക്കണ്ടുമുട്ടുക വളരെ ദുർല്ലഭമാണ്. കർമ്മം, ഭക്തി, ജ്ഞാനം ഇവ മൂന്നും പിഞ്ചുകായ്, വിളഞ്ഞകായ്, പഴുത്ത കായ് ഇതുകളോടു സാമ്യപ്പെടുത്താം. ഒന്നാമതായി സൽക്കർമ്മങ്ങളാലെന്നെ സന്തുഷ്ടനാക്കി, ഭക്തിയാലെന്റെ അനുഗ്രഹം ലഭിച്ചു് ആ അനുഗ്രഹത്താൽ അതിസൂക്ഷ്മരൂപനായ എന്നെ അന്തരംഗത്തിലുള്ള ജ്ഞാനദൃഷ്ടിയാൽ ദർശിച്ചു്, സന്ദേഹങ്ങളെല്ലാം നിവർത്തിച്ചശേഷം നിർഗ്ഗുണധ്യാനനായി, ആനന്ദസാഗരത്തിൽ മുഴുകി സത്യജ്ഞാനാനന്ദചിന്മാത്രത്തിൽ ലയിച്ചു് തന്നെയും ദിഗ്ദേശാദികളെയും വിസ്മരിച്ചു്, അരൂഢജ്ഞാനനിഷ്ഠനായി ഭവിക്കണം. അല്ലാതെ; വാചാജ്ഞാനത്താൽ മാത്രം അഹം ബ്രഹ്മമെന്നുള്ള ഭാവത്തെ നടിച്ചു് ദേഹാദ്യഭിമാനത്തോടുകൂടി കർമ്മവും ഭക്തിയും ബ്രഹ്മാനന്ദലബ്ധിയുമില്ലാതെ ഭ്രഷ്ടന്മാരായി അനന്തജന്മങ്ങളെടുത്തുഴലുന്ന അജ്ഞാനികൾക്ക് എന്റെ അനുഗ്രഹം ബ്രഹ്മകല്പങ്ങളിലും ലഭിക്കയില്ല. മുൻപറഞ്ഞ മൂന്നെണ്ണത്തിനും ജീവകാരുണ്യവ്രതമാണ് ആശ്രയം. "അഹിംസാ പരമോധർമ്മഃ" എന്നു് വേദത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. തന്നെപ്പോലെ മററുള്ളവരെയും ദർശിക്കുന്ന തപസ്സാണ്, അത്യന്തം ശ്രേഷ്ഠമായ ധനം. സമഭാവനയുള്ളവർ എന്നെ അന്തർമ്മുഖത്താൽ നിർഗ്ഗുണരൂപത്തിലും ബഹിർമ്മുഖത്തിൽ സഗുണരൂപത്തിലും ദർശിക്കുന്നു. മാംസചക്ഷുസ്സിനു സരൂപമായും ജ്ഞാന

ദൃഷ്ടിക്ക് അരൂപമായും തോന്നപ്പെട്ടു് അഖണ്ഡാനന്ദത്തെ പ്രദാനംചെയ്യുന്നതു ഞാൻതന്നെയാണു്. ജ്ഞാനദൃഷ്ടി പ്രകാശിക്കുന്ന അജ്ഞാനികളായാലും ഭക്തിപൂർവ്വം എന്നെ ധ്യാനിച്ചാൽ അവക്കു ദർശനം കൊടുത്തു് നിത്യാനന്ദസമ്പത്തു ഞാൻ അനുഗ്രഹിക്കുന്നു. എന്നെ ഭജിക്കുന്നവർ പെരുവഴിയിൽ കിടന്നാലും ഞാൻ അവരുടെ സമീപത്തുണ്ടു്. ഭക്തിമാർഗ്ഗം പിഴയ്ക്കാതെ സേവിക്കുന്നവരെ കുഞ്ഞുങ്ങളെ തള്ളയെന്നപോലെ ഞാൻ സൂക്ഷിച്ചു രക്ഷിക്കുന്നു. വൈരാഗ്യമായ യോഗമാർഗ്ഗത്തിലിരിക്കുന്നവരെ പല വിധത്തിൽ പരീക്ഷിച്ചു സ്നേഹപൂർവ്വം വർത്തിക്കുന്നു. ജ്ഞാനമാർഗ്ഗത്തിലിരിക്കുന്നവരെ എനിക്കു തുല്യമായി ഞാൻ കരുതുന്നു. ഭക്തിമാർഗ്ഗത്തിലിരിക്കുന്നവർ കുട്ടികളെപ്പോലെയാണു്. വൈരാഗ്യപ്രധാനമായ യോഗമാർഗ്ഗത്തിലിരിക്കുന്നവർ യൌവ്വനയുക്തന്മാരെപ്പോലെയാണു്. ജ്ഞാനമാർഗ്ഗത്തിലിരിക്കുന്നവർ വൃദ്ധന്മാരെപ്പോലെ ശാന്തന്മാരുമത്രെ. ബാലന്മാൎക്കും വൃദ്ധന്മാൎക്കും ഞാനെന്നഭാവം കുറഞ്ഞിരിക്കുന്നതുപോലെ, ഭക്തന്മാൎക്കും ജ്ഞാനികൾക്കും അഹംഭാവം കുറവായിരിക്കും. വൈരാഗ്യശീലന്മാരായി ഹഠയോഗങ്ങളിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നവക്കു് അഹംഭാവം വർദ്ധിച്ചിരിക്കും. അതുകൊണ്ടാണു് അവരെ ഞാൻ അധികവും പരീക്ഷിക്കുന്നതു്. ഭക്തന്മാർ എന്നെത്തന്നെ വിശ്വസിച്ചു് എല്ലാക്കാര്യത്തിലും ഭഗവാനേ തുണയെന്നു് അഹംഭാവത്തോടുകൂടാതെ എപ്പോഴും എന്നെത്തന്നെ കീർത്തിച്ചു് ദിവസം കഴിക്കുന്നു. ജ്ഞാനികൾ പ്രാരബ്ധകൎമ്മാധീനമായ സ്വശരീരത്തിനു സൌഖ്യം വന്നാലും ദുഃഖം വന്നാലും സന്തോഷമോ സന്താപമോ ഉണ്ടാകാതെ വരേണ്ടപോലെ വരുമെന്നു സമാധാനിച്ചു്, മൌനനിഷ്ഠയോടുകൂടി ഒന്നിലും അഭിമാനമില്ലാതെ സച്ചിദാനന്ദബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിച്ചിരിക്കുന്നു. ഭക്തന്മാൎക്കു മുഖ്യം കരുണയും സിദ്ധന്മാരായ യോഗികൾക്കു മുഖ്യം വൈരാഗ്യവും മുക്തന്മാൎക്കു മുഖ്യം മൌനവുമാകുന്നു. കരുണയില്ലാത്ത ഭക്തിയും വൈരാഗ്യമില്ലാത്ത യോഗവും ശാന്തിയില്ലാത്ത ജ്ഞാനവും നിഷ്ഫലമെന്നു പറയപ്പെടുന്നു. ഞാനെന്ന അഹങ്കാരവും എന്റേതെന്ന മമതയും ജീവഹിംസയാണെന്നു പറയാം. അതു് ശ്രേയത്തെ അല്ലെങ്കിൽ പുണ്യത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നു. അനഹങ്കാരവും നൈരാശ്യവും അഹിംസയാകുന്നു. അതുകൊണ്ടു് കർമ്മം, ഭക്തി, ജ്ഞാനം ഈ മൂന്നിൽ ഏതിലധികം ഇച്ഛയോ അതിനെ സ്ഥിരമായി ആശ്രയിച്ചുകൊള്ളണം. കുട്ടിയായ നിനക്കു്, ദാസത്വമായ ഭക്തിമാർഗ്ഗം ലഭിക്കത്തക്കവണ്ണം വേഗത്തിൽ സകല ശാസ്ത്രപാരംഗതനായ രാമാചാ

ശ്രുവശ്യനെ തേടിക്കണ്ടുപിടിച്ചു് പരമാത്മബോധിയായി ഭവിച്ചാലും!" എന്നരുളിച്ചെയ്തശേഷം ഭഗവാൻ അന്തർദ്ധാനം ചെയ്തു.

കബീർ തള്ളയെപ്പിരിഞ്ഞ കന്നുകുട്ടിയെപ്പോലെയും, കാഴ്ച നഷ്ടപ്പെട്ട കുരുടനെപ്പോലെയും, സദാചാരകവചത്തിനു ഭംഗം വന്ന സാദ്ധ്വിയെപ്പോലെയും വ്യസനിച്ചു് അല്ലയോ ഭഗവാനെ! എനിക്കു ഗതിക്കു് ഒരു മാർഗ്ഗം പറഞ്ഞുതരാതെ മറഞ്ഞു് അരുളിയോ? ഞാൻ സംശയനഷ്ടനാകാതെ ഇരിക്കട്ടെയോ? ഒരാചാര്യനെ അന്വേഷിക്കട്ടെയോ? ഭഗവാനോടല്ലാതെ മററൊരുത്തനോടു് ഉപദേശം വാങ്ങിക്കാൻ ഞാൻ പോകണമെന്നാണോ കല്പിച്ചതു്? ഇതു കഠിനമൈക്കെ നിന്തിരുവടിക്കു ചെയ്യാമൊ? ശത്രുവിനെപ്പോലെ എന്നെത്തള്ളാമോ? അഹോ! പരമധാമൻ! തുളസീധാമൻ! പരശുരാമ! രഘുരാമ! സഹസ്രനാമൻ! പുരുഷോത്തമ! പുണ്യപുരുഷാ! പുണ്ഡരീകനയന! ശേഷശയന! എന്നിങ്ങനെ വിലാപസ്തോത്രം ചെയ്തു് ധാരധാരയായി കണ്ണുനീരൊഴുക്കിക്കരയുമ്പോൾ ഝിജ്ജാബീബി ഭഗവാനെ സ്തുതിച്ചുകൊണ്ടു് കബീറെ മാറോടണച്ചാശ്ലേഷം ചെയ്തു് "പ്രിയപുത്ര! നിൻെറ മഹിമയറിയാതെ നിന്നെ ഞാൻ അടിച്ചുപോയി. നിൻെറ ധ്യാനനിഷ്ഠയ്ക്കു ഭംഗംചെയ്തു് കോപത്തിനധീനയായി. ഹാ കഷ്ടം! അഹോ! ഭക്തോത്തമ! നീ കാരണമല്ലോ എനിക്കും ഭഗവദ്ദർശനം ലഭിച്ചതു്. മോക്ഷസാധനമായ അനുഗ്രഹത്തിൻെറ തൃപ്പാദങ്ങൾ സ്പർശിക്കാനും അതുമൂലമാണല്ലോ സംഗതിയായതു്. ദിവ്യനായ നിന്നെ ഉപചരിക്കാനും പിന്നീടു് എനിക്കു ഭാഗ്യമുണ്ടായി. എല്ലാംകൊണ്ടും ഞാൻ ധന്യധന്യയായി ഭവിച്ചു് ബ്രഹ്മജ്ഞാനവും ലഭിച്ചു" എന്നിങ്ങനെ പലപല ധന്യവാദങ്ങളോടുകൂടി കബീറെയും കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വേഗത്തിൽ നടന്നു വീട്ടിൽചെന്നു് തമാലിനോടു സകല വൃത്താന്തങ്ങളും പറഞ്ഞു കേൾപ്പിച്ചു. കബീറിൻെറ മഹിമയും ഭഗവാനെ ദർശിക്കാൻ ഇടയായ അപൂർവ്വഭാഗ്യവും ഭഗവാനുമായി നടന്ന സംഭാഷണത്തിൻെറ ചുരുക്കവും വിവരിച്ചു് ഭർത്താവിൻെറ മനസ്സിനെ ലയിപ്പിച്ചു കണ്ണുനീർ തൂകിത്തൂകി ഝിജ്ജാബീബി നില്ക്കുമ്പോൾ,

തമാൽ—"പ്രിയതമേ! ഭാഗ്യനിലയമേ! നീ ഭഗവാനെക്കണ്ടുവോ? ആനന്ദം ഉൾക്കൊണ്ടുവോ? അതിനു തക്കവണ്ണം നീ ചെയ്ത സുകൃതമേതു്? ഞാൻചെയ്ത ദുഷ്കൃതമേതു്? നീ അനുഷ്ഠിച്ച ആചാരമേതു്? ഞാനനുഷ്ഠിച്ച അനാചാരമേതു്? നീചെയ്ത തപസ്സേതു്? ഞാൻചെയ്ത വീഴ്ചയേതു്? എന്നിങ്ങനെ പലപല പരി

ദേവനങ്ങളോട്ടുകൂടി, കബീറെ നോക്കിപ്പറഞ്ഞു. "മകനെ! നിന്റെ അമ്മയ്ക്കും നിനക്കും ദൎശനംതന്ന ഭഗവാൻ എനിക്കും ദൎശനം തരികയില്ലയോ? നീ അപേക്ഷിച്ചാൽ അദ്ദേഹം വരികയില്ലയോ? ഹാ ഹാ! അദ്ദേഹത്തിന്റെ തിരുമെയ്ദൎശനം ലഭിച്ചെങ്കിൽ എന്റെ സകലപാപങ്ങളും ഭസ്മമായിപ്പോകയില്ലയോ? അജ്ഞാനം നീങ്ങുകില്ലയോ? പരമാത്മജ്ഞാനം ഉദിക്കയില്ലയോ? ഹാ കഷ്ടം! എനിക്കുമാത്രം ആ തിരുമെയ് കാണ്മാൻ ഭാഗ്യമുണ്ടായില്ലല്ലോ. അത്ര പാപിയാണല്ലോ ഞാൻ. നരകഗാമിയാണല്ലോ ഞാൻ. എന്റെ ഭഗവാനെ! ഞാനെന്തൊരു കുററം ചെയ്തു? വാസുദേവ! ദേവദേവ! ആദിദേവ! മഹാനുഭാവ! മാധവ! രാഘവ! യാദവ! കേശവ!"

ഇങ്ങനെ ഭഗവൽസ്തുതികൾ ചെയ്തശേഷം കബീറിനെ അടുത്തുപടച്ചാശ്ലേഷിച്ചു, പുത്രനെന്നുള്ളഭാവം പരിത്യജിച്ചു ഭഗവന്നിർവിശേഷമായി ഭാവിച്ചു സൂക്ഷിച്ചു വളൎത്തിവന്നു. ജിജ്ജാബിബിയും ശ്രീനാരായണസ്വാമിയെന്നുതന്നെ മകനെ കരുതി പൂജിച്ചുപചരിച്ചു.

മൂന്നാം അദ്ധ്യായം കഴിഞ്ഞു.

നാലാം അദ്ധ്യായം.

കബീർദാസൻ രാമാനന്ദസ്വാമികളുടെ വേലക്കാരാൽ അടിക്കപ്പെട്ടതു്.

അല്ലയോ സിദ്ധന്മാരെ! തമാലും ജിജ്ജാബിബിയും ഇപ്രകാരം, കബീറിനെ ജീവനെപ്പോലെ കരുതി സൂക്ഷിച്ചു വളൎത്തിവരുന്നകാലത്തു്, ഒരുദിവസം കബീർദാസർ ആചാൎയ്യമുഖത്തുനിന്നു പരമാത്മം ഗ്രഹിച്ചുകൊള്ളണമെന്നു ഭഗവാനരുളിച്ചെയ്തതനുസരിച്ചു് ഓരോന്നു് ആലോചിക്കാൻ തുടങ്ങി. അതായതു് "ഈ ഭൂമിയിൽ ഭൎത്താവില്ലാത്ത യുവതി നിന്ദ്യയാകുന്നു. അതുപോലെ ദൈവനമസ്കാരം ചെയ്യാത്ത ശിരസ്സും തിലകം തൊടാത്ത നെററിയും തെളിവില്ലാത്ത ബുദ്ധിയും കരുണയില്ലാത്ത ഭക്തിയും മനസ്സില്ലാത്ത ശുദ്ധിയും ജീവകാരുണ്യമില്ലാത്ത തപസ്സും ധ്യാനമില്ലാത്ത ജപവും നദിയില്ലാത്ത പ്രദേശവും രാജാവില്ലാത്ത രാജ്യവും ജ്ഞാനമില്ലാത്ത വിദ്യയും മാനമില്ലാത്ത സമ്പത്തും ഭക്തിയി

ല്ലാത്ത പൂജയും ധനത്തിലുള്ള അത്യാശയും കലഹമുള്ള ഭവനവും വിശുദ്ധന്മാരില്ലാത്ത നാട്ടും നീതിയില്ലാത്ത രാജത്വവും നിഴലില്ലാത്ത അരയാലും പ്രിയമില്ലാത്ത മോഹവും പിണിപിടിച്ച ദേഹവും ദാനംചെയ്യാത്ത കൈയും ശാന്തന്മാരെനമസ്കരിക്കാത്ത മെയ്യും വെള്ളമില്ലാത്ത കുളവും ഗുണദോഷചിന്ത ചെയ്യാത്ത നിശ്ചയവും പർവതത്തിൽ പെയ്യുന്ന മഴയും ഭർത്താവിനെ വഞ്ചിക്കുന്ന സ്ത്രീയും വ്യഭിചാരദോഷമുള്ള കലാംഗനയും വീട്ടിൽ അടങ്ങിനില്ക്കാത്ത സ്ത്രീയും ഒരിക്കലും തീരാത്ത സംശയവും എളിയോരെ ഉപദ്രവിക്കുന്ന ശക്തിയും ആശകളെ പരിത്യജിക്കാത്ത സന്ന്യാസവും മനസ്സില്ലാത്ത ദാനവും തപസ്സില്ലാത്ത യോഗവും ദുഷ്ടധനംകൊണ്ടുള്ള ജീവിതവും ഗുരുവിനെ മനുഷ്യനെന്ന ഭാവിച്ചുള്ളതും ദുഷ്ടന്മാർ ചെയ്യുന്ന സൽക്കർമ്മവും ഗുരൂപദേശമില്ലാത്ത ജന്മവും നിന്ദ്യമാണെന്നുള്ളതിൽ സംശയമില്ല. അതിനാൽ ഗുരൂപദേശമില്ലെങ്കിൽ ഞാനും നിന്ദ്യൻതന്നെ. ഹാ! ദേവദേവ! എന്റെ സംശയങ്ങൾ ഏതുകാലത്തു തീരും? ബ്രഹ്മാനന്ദം ഏതുകാലത്തുണ്ടാകും?"

ഇങ്ങനെ വിചാരിച്ചുകൊണ്ട്, സന്ദേഹനിവൃത്തി വരുത്തത്തക്ക ഒരാചാര്യനെ അന്വേഷിച്ചു പുറപ്പെട്ടു. കാശിദേശം മുഴുവൻ ചുററിനടന്നിട്ടും ഉത്തമനായ ഒരാചാര്യനെക്കണ്ടുകിട്ടാഞ്ഞു് കബീർ വിഷമിച്ചു. ഒടുവിൽ രാമാനന്ദസ്വാമികളുടെ മഹിമയെക്കുറിച്ചു കേൾപ്പാനിടയായി. വിശുദ്ധനും വിശിഷ്ടനുമായ ഒരുത്തമാചാര്യനാണദ്ദേഹമെന്നു പലരും പറഞ്ഞറിഞ്ഞപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തെത്തന്നെ ഗുരുവായി വരിക്കാമെന്നു കബീർ നിശ്ചയിച്ചു. വന്ദ്യനാണെന്നു തോന്നുകയാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദങ്ങളെ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടു കബീർ കാണ്മാനായിത്തിരിച്ചു. അനവധി ശിഷ്യന്മാരാൽ സേവിതനും തുളസീമാല്യധരനും ഭക്തജനരക്ഷണവിചക്ഷണനും അഹിംസാവ്രതത്തെ സവിശേഷം ആചരിക്കുന്നവനും ബ്രഹ്മധ്യാനനിഷ്ഠനും ആശ്രിതവത്സലനും അഹങ്കാരാഭിമാനാദികളെയും വിഷയേച്ഛയെയും ഉപേക്ഷിച്ച് മനോമണ്ഡപത്തിൽ ജ്ഞാനക്കൊടിയെ സ്ഥാപിച്ചവനും അജ്ഞാനം ഒരിക്കലും അടുക്കാത്തവണ്ണം അകററി ഹൃദയത്തെ പരിശുദ്ധമാക്കിയവനും ദുഷ്ടന്മാരെ ദൂരതഃ വർജ്ജിച്ചിരിക്കുന്നവനും തത്വമസ്യാദിമഹാവാക്യാർത്ഥബോധത്താൽ വേദാന്തരഹസ്യങ്ങളെല്ലാം ധരിച്ചവനുമായി പ്രശോഭിച്ചിരുന്ന രാമാനന്ദസ്വാമികളുടെ മഠത്തിൽ പോയി അദ്ദേഹത്തെ സേവിച്ചു് ഉപദേശം വാങ്ങിക്കൊള്ളാമെന്നുള്ള ഉദ്ദേശത്തോടുകൂടി അവിടെ ചെന്നുചേർന്നു. പടിവാതുക്കൽ എ

ത്തിയപ്പോൾ ഉള്ളിൽ കടപ്പാൻ പഴുതില്ലാതവണ്ണം ഭൃത്യജനം തിക്കിത്തിരക്കിക്കടക്കുന്നതുകണ്ടു് കബീർ അസ്വാസ്ഥനായി ഭവിച്ചു. കുറച്ചിരുന്നു ക്ഷീണം പോക്കുമ്പോഴേക്കു ജനക്കൂട്ടം ഒഴിയുമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു് അവിടെയിരുന്നു. വൈകുന്നതുവരെയിരുന്നിട്ടും ആളൊഴിഞ്ഞു കിട്ടാഴികയാൽ പരിതാപത്തോടുകൂടി അടുത്ത ദിവസം അതിരാവിലെ വന്നുകണ്ടുകൊള്ളാമെന്നുറച്ചുകൊണ്ടു മടങ്ങി വീട്ടിലേക്കുപോയി. പിറേറദിവസം നാലഞ്ചുനാഴിക വെളുപ്പാനുള്ളപ്പോൾതന്നെ എഴുന്നേററു് വേലക്കാർ വന്നുതുടങ്ങും മുമ്പേ ഉള്ളിൽകടന്നു സ്വാമിയെക്കാണാമെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തി നടന്നു. വെളിച്ചമാകാൻ കുറച്ചുള്ളപ്പോൾതന്നെ ചെന്നു മഠത്തിനുള്ളിൽ കടന്നു.

അപ്പോൾ രാമാനന്ദസ്വാമിയുടെ പരിചാരകന്മാരായ ബ്രാഹ്മണർ കബീരെക്കണ്ടു്—"എടാ തുരുഷ്കപ്പയലേ! നീ രാത്രിയിൽ ഇവിടെ എന്തിനു വന്നു? മോഷ്ടിക്കാനോ? ഞങ്ങൾ ഉണർന്നിരിക്കുന്നതുകണ്ടാണോ നിനക്കു വേദന. ഇവിടെ ശക്തന്മാരായ കാവൽക്കാരല്ലാതെ കൺകുരുടന്മാരാരുമില്ല. കുട്ടിയായതുകൊണ്ടു നിന്നെ ഇപ്പോൾ ഞങ്ങൾ ഉപദ്രവിക്കുന്നില്ല" എന്നു പറഞ്ഞു ധിക്കരിച്ചു.

കബീർ—"ഹേ ബ്രാഹ്മണോത്തമന്മാരെ! ഉള്ളിൽക്കടക്കുന്നതിനു മുമ്പു കഥയറിയാതെ നിങ്ങൾ യുദ്ധത്തിനു വന്നാലോ? ശാന്തഗുണപ്രധാനന്മാരായ വേദാന്തികളല്ലേ നിങ്ങൾ! നിങ്ങൾക്കു് ഇങ്ങനെ കോപമുണ്ടാകാമോ? സ്നേഹിച്ചുവരുന്നവരെ ദ്രോഹിക്കയാണോ വേണ്ടതു്! ശാന്തന്മാരെ! നിങ്ങൾ ക്ഷമയോടെ എന്റെ വാക്കുകൾ കേൾപ്പിൻ" എന്നിങ്ങനെ വിനയപൂർവം അപേക്ഷിച്ചു വന്ദിച്ചുനിന്നു. ഉടനെ ബ്രാഹ്മണർ—എടാ മൂഢാ! മൂഢാ! വെളിക്കിറങ്ങിപ്പോടാ! നിന്റെ കഥയില്ലാക്കഥയൊന്നും ഇവിടെ നടക്കുകില്ല. അകത്തോട്ടു വിടുകയുമില്ല; പൊയ്ക്കോ! കഷ്ടം! നിന്നെയാണല്ലോ ഇന്നു കാഴ്ചകണ്ടതു്. മററുള്ളവരെയും കാഴ്ചകാണിക്കാൻ നില്ലാതെ വേഗം വെളിക്കിറങ്ങു്! വെറുതേനിന്നു വെറും വഴക്കാടി ഞങ്ങളെ വിഷമിപ്പിക്കരുതേ! കിണററുതവളയ്ക്കു നാട്ടുകാര്യം അന്വേഷിച്ചിട്ടു കാര്യമെന്തു്? തപസ്വിനിക്കു രാജകാര്യമന്വേഷിച്ചിട്ടു് എന്തുകാര്യം. അതുപോലെ സംഗപരിത്യാഗികളായ സാധുക്കൾക്കു യുദ്ധകാര്യവിചാരമെന്തു്? വ്യഭിചരിക്കുന്ന വ്യാജഭക്തിയെന്തു്? ബ്രാഹ്മണരുടെയിടയിൽ നിനക്കെന്തുകാര്യം? വേലക്കാർ വരാറായിരിക്കുന്നു. നീ വന്നിട്ടും വളരെ നേരമായി. ഇനിയും നിന്നു് ഉപദ്രവമുണ്ടാക്കരുതു്. വെറുതെ എന്തിനു് അ

പകടത്തിൽ ചാട്ടുന്നു? പൊയ്ക്കോ! ഇങ്ങനെ കോപിച്ചു പറഞ്ഞ ബ്രാഹ്മണരെ നോക്കി, കബീർ; ഹേ ബ്രാഹ്മണോത്തമന്മാരെ! നിങ്ങൾക്കു നമസ്കാരം! നിങ്ങളുടെ കരുണയല്ലാതെ എനിക്കു മററാശ്രയമില്ല. നിങ്ങൾ വൃഥാ കോപിക്കയും ശകാരിക്കയും ചെയ്യരുതേ. ഞാൻ കള്ളനാണെന്നും പരമാനന്ദചിത്തവൃത്തികളായ രാമാനന്ദസ്വാമിഗ്ഗുരുപാദരുടെ മുതൽ മോഷ്ടിക്കാനാണു വന്നതെന്നും പുണ്യപുരുഷന്മാരായ നിങ്ങൾ പറഞ്ഞു കോപിച്ചുവല്ലോ. എവിടെഎങ്കിലും ഞാൻ കളവുചെയ്തതായി പറഞ്ഞുകേട്ടിട്ടുണ്ടോ?ബ്രാഹ്മണരായ നിങ്ങൾക്ക് അസത്യവാക്കു പറയാമോ?സമസ്പൃഷ്ടനായ എന്നെ ഇങ്ങനെ അകാരണമായി വിഷമിപ്പിക്കാമോ? ഗുണഗണങ്ങളെ വിചാരിക്കാതെ ഗുണവാനെന്നും, അപരാധിയെന്നും നിർണ്ണയിക്കാമോ?ഈ നീതികൾ പരമാർത്ഥവേദികളായ നിങ്ങളോടു ഞാൻ പറയണമെന്നില്ലല്ലോ. ഞാൻ പറയുന്നതിൽ തെററുണ്ടെങ്കിൽ അതു പറഞ്ഞുതരണം. വലിയ ആളുകൾ എന്തുപറഞ്ഞാലും ചെറിയവർ ക്ഷമിക്കണമെന്നുള്ള ന്യായത്തെ ഞാൻ അനുവർത്തിക്കുന്നു. ഞാൻ വളരെനാളായി സ്വാമിതിരുവുടൽ ദർശിക്കണമെന്നാഗ്രഹിച്ചിരിക്കയാണു്. അതിൻപ്രകാരം ഇന്നലെക്കാലത്തേ വന്നു. ഭൃത്യജനങ്ങളുടെ തിക്കുകാരണം വാതുക്കൽ പഴുതില്ലെന്നുകണ്ടു് വൈകുന്നതുവരെ കാത്തിരുന്നു. ഒടുവിൽ ഭഗ്നാശനായി മടങ്ങിപ്പോകയാണുണ്ടായതു്. ഇന്നും അതുപോലെ വരരുതെന്നു കരുതി കാലേകൂട്ടി എഴുന്നേററുവന്നിവിടെക്കടന്നതാണു്. കടന്നു നോക്കിയതിൽ സ്വാമിയെക്കാണാഞ്ഞു വേദനപ്പെട്ടു നിൽക്കുമ്പോഴാണു നിങ്ങളെക്കണ്ടതു്. അതുകൊണ്ടു്, നിങ്ങളെല്ലാവരുമായി സദയം എനിക്കൊരു സഹായം ചെയ്യേണ്ടതു് സ്വാമിയെ ദർശിക്കാൻ അവസരമുണ്ടാക്കിത്തരണം—അങ്ങിനെ ചെയ്താൽ നിങ്ങൾക്കു് അനല്പമായ സുകൃതമുണ്ടു" എന്നൊക്കെ വളരെ വേദനയോടും വണക്കത്തോടും കബീർ അപേക്ഷിച്ചു.

അതുകേട്ടു ബ്രാഹ്മണർ, കൈകൊട്ടിച്ചിരിച്ചു്അപഹസിച്ചു പറഞ്ഞു. "എടാ മൂഢപ്പയലെ! കാലില്ലാത്തവനു മരക്കൊമ്പിലെ തേനെടുക്കാൻ സാധിക്കുമോ? കൊന്നത്തെങ്ങിലെ തേങ്ങയിൽ തൊടുവാൻ ഭൂമിയിൽനിന്നു കൈപൊക്കിയാൽ സാധിക്കുമോ? കുറുക്കൻകുട്ടി സിംഹത്തിൻെറ ദർശനം ഇച്ഛിക്കുമോ? വിശുദ്ധമായി സമ്പാദിക്കപ്പെട്ടമുതൽ കള്ളന്മാരാൽ അപഹരിക്കപ്പെടുമോ? അതുപോലെ നിൻെറ കഥകളൊന്നും സ്വാമിയുടെ മുമ്പാകെ വിസ്തരിക്കത്തക്കവയല്ല. സ്വാമിയുടെ ദർശനം നിനക്കു ലഭി

ക്കാൻ തീരെ യോഗ്യതയുമില്ല. നീയെവിടെ? സ്വാമികളെവിടെ? മഹാവിശുദ്ധന്മാരും, ശിക്ഷിതന്മാരായ വിദ്വാന്മാരും, പലർ സ്വാമിയെ ദർശിക്കുന്നതിനു പലനാൾ കാത്തിരുന്നു്, ഇപ്പോൾ ലഭിക്കും ദർശനം ഇപ്പോൾ ലഭിക്കും എന്നിങ്ങനെ ആഗ്രഹിച്ചിട്ടും സാധിച്ചില്ല. നീ ലജ്ജയില്ലാതെ സ്വാമിയെ ദർശിക്കാൻ വന്നല്ലോ എന്നാണു ഞങ്ങൾക്കു വിചാരം. അദ്ദേഹത്തെ ദർശിക്കാൻ നീയാരാണു്? നിന്നെ നോക്കിയാൽ ഒരു ചൊട്ടച്ചാൺ വരുമോ യെന്നു സംശയം! എന്നിട്ടു പേവാക്കുകൾ പുലമ്പാൻ നീ വന്നിരിക്കുന്നു! ഞങ്ങളെ കണ്ടപ്പോൾ വല്ലാതെ ലജ്ജിച്ചു വിഷമിച്ചു. ഛേ! ഛേ! നീ ഇവിടെ നില്ക്കേണ്ടാ—ക്ഷണം ഓടിപ്പൊയ്ക്കോ നല്ലതിനു്—" എന്നുപറഞ്ഞു പ്രഹരിപ്പാനായി അടുത്തു.

കബീർ—ഹേ പരിശുദ്ധപ്രകൃതികളായ വേദിയന്മാരേ! നിങ്ങളുടെ കൈകൾകൊണ്ടു് അടി കൊള്ളത്തക്കഭാഗ്യം ഞാനെന്താണാവോ ചെയ്തതു്? തപസ്സുതാണു ഫലിച്ചതു്? അല്ലയോ സ്വാമികളെ! മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ ദർശനം സർവ്വദാ ലഭിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ദ്വാരപാലന്മാരെപ്പോലെയും പരമശിവന്റെ ദർശനം സിദ്ധിച്ചിരിക്കുന്ന നന്ദികേശനെപ്പോലെയും ദിവസം തോറും ശ്രീമദ്ഗുരുസ്വാമികളുടെ ദർശനത്താൽ മുക്തന്മാരായി, കോപലോഭതോപശാപാദിരഹിതന്മാരായി ബ്രഹ്മാനന്ദാനുഭൂതിയോടുകൂടി വിളങ്ങുന്ന പൂജ്യന്മാരേ! ഗുരുസ്വാമികളുടെ തൃക്കാൽ കണ്ടു നമസ്കരിച്ചു കൃതാൎത്ഥനാകാമെന്നുദ്ദേശിച്ചു വന്നിരിക്കുന്ന അശക്തിയായ ഈ ബാലന്റെ ആഗ്രഹം സാധിപ്പിച്ചു തന്നതിനു ശേഷം, നിങ്ങളുടെ വിശുദ്ധകരങ്ങളാൽ എന്നെ താഡിച്ചുകൊള്ളുന്നതിനു കരുണയുണ്ടാകണേ" എന്ന അപേക്ഷയോടുകൂടി അവരുടെ പാദങ്ങളിൽ വീണു നമസ്കരിച്ചു.

ബ്രാഹ്മണർ—എടാ മൂഢാ! സ്വാമിയെ ദർശിച്ചാൽ നിനക്കെന്തുകിട്ടാൻ പോകുന്നു? വല്ല പ്രയോജനവുമുണ്ടോ? നിങ്ങൾ തമ്മിൽ മഹാമേരുവും കടുകും തമ്മിലുള്ള അന്തരമില്ലേ? ബാലനായ നീ പരിശുദ്ധമായ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദർശനം ലഭിക്കണമെന്നു പ്രാൎത്ഥിക്കാൻ കാരണമെന്തു്? എന്തുപറഞ്ഞിട്ടും അടങ്ങാതെ വഴക്കിടുന്നതുമെന്തു്? നിന്റെ അഭിപ്രായം വെളിപ്പെടുത്തിപ്പറക?

കബീർ—"വേദിയന്മാരേ! അടിയൻ സ്വാമികളോടു് ഉപദേശംവാങ്ങി ബ്രഹ്മേശ്വരഭേദസംബന്ധമായ സംശയനിവൃത്തി വരുത്തണമെന്നാഗ്രഹിച്ചു വന്നിരിക്കുന്നവനാണു്. അതിനാൽ

നിങ്ങളുടെ കരുണയുണ്ടായി, വിവരം സ്വാമിയെ ഗ്രഹിപ്പിച്ച് നിരാശ്രയനായ ഈ ബാലൻെറ ഇഷ്ടപൂർത്തിവരുത്തി അനുഗ്രഹിപ്പാറാകണം" എന്നുപറഞ്ഞു സാഷ്ടാംഗപ്രണാമംചെയ്തു.

ബ്രാഹ്മണർ—എടാ തുരുഷ്കക്കുട്ടി! ഐശ്വര്യവാന്മാരായ രാജാക്കന്മാരും വേദശാസ്ത്രപാരംഗതന്മാരായ വിദ്വാന്മാരും, ത്യാഗികളായ സന്ന്യാസിമാരും, ധർമ്മിഷ്ഠരായ സുകൃതികളും, യോഗികളായ സിദ്ധന്മാരും, മുക്തന്മാരായ മുനിമാരും സ്വാമികളോട് ഉപദേശം വാങ്ങണമെന്ന് ആഗ്രഹിച്ചു വളരെനാളായി ശ്രമിച്ചിട്ടും അവരുടെ അഭീഷ്ടസിദ്ധി വരുത്തിക്കൊടുക്കാത്ത പൂജ്യപാദർ, ചൊട്ടച്ചാൺ വളരാത്ത ഒരു തുരുഷ്കക്കുട്ടിക്കു ഉപദേശംതരുമോ? ഒരുനാളുമില്ല. ഇതാ ഭൃത്യന്മാർ വന്നുകഴിഞ്ഞു ഇനി ഇവിടെ നിൽക്കേണ്ട—ഒരുപക്ഷേ നീ അവരെ തൊട്ട് അശുദ്ധപ്പെടുത്താൻ ഇടവന്നേക്കും—തൊട്ടാൽ പിന്നെ, നിന്നെ വെറുതെ വിട്ടുമെന്നും വിചാരിക്കേണ്ട. നീ വേഗം വെളിക്കു പൊയ്ക്കോ. അതാണു നന്ന്—" എന്ന് ധൃതികൂട്ടി. കബീർ, അതു കേട്ടു—"ധന്യന്മാരേ! കോപമടക്കി എന്നിൽ ദയചെയ്യണെ!—ഭൃത്യന്മാർ വന്നാലെന്താണ്? അവരെത്തൊടാതെ ഞാൻ ഒരു ഭാഗത്തേക്കു മാറിനിന്ന് സ്വാമികളെ ദർശിച്ചുപൊയ്ക്കൊള്ളാം" എന്നു പറഞ്ഞ്, ഒരുവശത്തേക്ക് ഒഴിഞ്ഞുനിന്നു.

ബ്രാഹ്മണർ അതുകണ്ട് കോപിഷ്ടന്മാരായി "ദുഷ്ടപ്പയലെ! ദൂരെ മാറിപ്പോകാൻ പറഞ്ഞാൽ വകവയ്ക്കാതെ അവിടെത്തന്നെ നിൽക്കുന്നോ? നിന്നെ തൊട്ടുപോയെങ്കിൽ ഞങ്ങൾ മുങ്ങിക്കുളിച്ചു വിധിപ്രകാരമുള്ള പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളും ചെയ്യണം. പറയുന്നതു കേൾക്കുക! അതാണു നന്ന്. ഇനിയും കേട്ടില്ലെങ്കിൽ അടികൊള്ളും" എന്നു പറഞ്ഞ് ഒരു കോൽകൊണ്ടു തള്ളിത്തുടങ്ങി. ഉടനെ,

കബീർ—"ഹേ ബ്രാഹ്മണസത്തമന്മാരെ! നിങ്ങൾ മാടിനെ ഓടിക്കുന്നതുപോലെ മനുഷ്യനായ എന്നെ ഓടിക്കുന്നതിനു തുടങ്ങുന്നോ? ഉപദ്രവിക്കുന്നോ? ഭൃത്യവർഗ്ഗത്തെത്തൊടാതെ, ഞാനിതാ ഒരുവശം മാറിഒഴിഞ്ഞു നില്ക്കുകയാണ്. ഒരുവേള, എന്നെ തൊട്ടുപോയാലും തരക്കേടുവരാനൊന്നുമില്ല. ഞാനും കുളിച്ചു ശുദ്ധനായി വന്നിരിക്കയാണ്. ഈമാതിരി അക്രമം ചെയ്യുന്നതു നിങ്ങൾക്കു ചേർന്നതല്ല. എന്നല്ല, സ്വാമികളുടെ മഠം എല്ലാവർക്കും പൊതുപ്പെട്ട സ്ഥലമല്ലയോ?—നിങ്ങൾക്കു മാത്രമല്ല ഇവിടെ സ്വാതന്ത്ര്യം!—നിങ്ങൾക്ക് എൻെറ അടുക്കൽ വരുന്നതു കുറവാണെങ്കിൽ നിങ്ങളുടെ വീട്ടിൽ പോയിരിപ്പിൻ. നിങ്ങളും ചെയ്തു

സഹായം മതിമതി" ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞുകൊണ്ടു് ഒരു മൂലയിൽ ഒഴിഞ്ഞു മാറിനിന്നു.

അതുകേട്ടു് ബ്രാഹ്മണർ അത്യന്തം കോപത്തോടെ കബീരിനെ അധിക്ഷേപിച്ചിട്ടു് "എടാ മൂർഖനായ നായേ! നീ ഇത്രധിക്കാരം പറയാറായോടാ?'' നല്ലതിനൊരു ചൊല്ലു്—നല്ലേരുതിനൊരു തല്ലു് എന്ന പഴമൊഴി നീ കേട്ടിട്ടില്ലയോ? ഞങ്ങളുടെ മാഹാത്മ്യം നിനക്കറിഞ്ഞുകൂടയോ? വായ്കൊണ്ടു ഉരമ്പി നടത്തിയാൽ പോകാത്ത മാടിനെ കമ്പുകൊണ്ടു തട്ടിനടത്തണം. അതുകൊണ്ടും പോരാഞ്ഞാൽ നല്ല അടി അടിച്ചുനടത്തണം. അതുപോലെ മട്ടിനേക്കാൾ താഴ്ന്ന പോത്തിനു സമനായ നിന്നെ വാക്കുകൊണ്ടു പറഞ്ഞിട്ടും കമ്പുകൊണ്ടു കുത്തിട്ടും പോകുന്നില്ല കള്ളനു ഗുരു കയ്യുക്കുള്ളവൻതന്നെ" എന്നു പറഞ്ഞപോലെ വെട്ടന്നപോത്തിനു വേദമോതിയാലോ? വകതിരിവില്ലാത്തനന്നോടു മര്യാദ പറഞ്ഞാൽ ഫലമുണ്ടോ? നല്ല പ്രഹരംതന്നെ തരണം" എന്നുപറഞ്ഞുകൊണ്ടു് വടിയുമായി കബീരിനോടടുത്തു. കബീർ, വടി പിടിച്ചുപറിച്ചുകൊണ്ടു്,—"ഹേ ജീവകരുണ്യമില്ലാത്ത ദുഷ്ടന്മാരേ! പരമാത്മജ്ഞാനമില്ലാത്ത പാമരന്മാരേ! നന്മതിന്മകളറിയാത്ത അജ്ഞന്മാരെ! കഥയില്ലാതെ പുലമ്പുന്ന വിടുവായന്മാരെ! നിങ്ങളാണോ ബ്രാഹ്മണർ! തേളിനു അധികാരം കൊടുത്താൽ നാഴികതോറും അതു കൊട്ടും, പാമ്പിനു പാൽ കൊടുത്താൽ കൊടുക്കുന്ന കൈയ്യുതന്നെ കടിക്കും—അതുപോലെയാണു് നിങ്ങളുടെ പ്രവൃത്തിയും. ദുഷ്ടന്മാരെ ശിക്ഷിക്കാമെന്നു വേദവിധിയുണ്ടു്. അതനുസരിച്ചു്, ഈ വടികൊണ്ടു നിങ്ങളെയെല്ലാവരെയും അടിച്ചുകൊല്ലുന്നുണ്ടു്. ആദിത്യന്റെ വരവിനെ അറിയിക്കുന്ന പ്രഭാതസന്ധ്യയെ വന്ദിക്കുന്നതുപോലെ സ്വാമികളുടെ പരിചാരകന്മാരാണെന്നു വിചാരിച്ചാണു ഞാൻ ബഹുമാനപൂർവ്വം ഉപചരിച്ചതു്. പക്ഷേ നിങ്ങൾ കാണിച്ചതു് വളരെ അക്രമമായിപ്പോയി". ഇങ്ങനെ അനുനയവാക്യങ്ങൾ പറഞ്ഞശേഷം, വടി തെരുവിലേക്കു് എറിഞ്ഞുകളഞ്ഞു. എന്നിട്ടു, സ്വാമികളുടെ മുഖത്തു നോക്കി നമസ്കരിച്ചു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ വരവും പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു നിന്നു. ബ്രാഹ്മണർ കോപിച്ചു് കബീറിന്റെമേൽ ചാടിവീണു, തന്നത്താൻ മറന്നു്, അവനെ കടിക്കാനും അള്ളുക്കാറാനും അടക്കാനും ഇടിക്കാനും തുടങ്ങി. ഇടയ്ക്കിടെ അധിക്ഷേപവാക്കുകൾ പറകയും, അവയവങ്ങൾ പിടിച്ചു ഞെക്കി ഞെക്കി ഞെരിച്ചു കശക്കുകയും ഒടുവിൽ

ദേഹമാസകലം രക്തമണിഞ്ഞു തളൎന്ന് വിവശനായ അവനെ ആട്ടിപ്പുറത്താക്കുകയും ചെയ്തു.

ഇങ്ങനെ അകാരണമായി ഉപദ്രവിച്ച് ആട്ടിപ്പുറത്താക്കുക കൊണ്ട് ഭഗ്നഹൃദയനായ കബീർ, ഓരോന്നു വിചാരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. കഷ്ടം! ദുഷ്ടന്മാർ യോഗ്യന്മാരാണെന്നുവച്ച് അകത്തു കടന്നു മെന്നതുകൊണ്ട്, അവരുടെ അടിയും ഇടിയും കൊള്ളാനിടയായി; ബാലനായ എനിക്ക്, ഇനി സ്വാമിദർശനം ലഭിക്കാൻ സാദ്ധ്യമാകുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല.

"ചന്ദനദ്രുമങ്ങളിൽ സർപ്പങ്ങൾ ചേൎന്നുകൂടും
ചാരുവാം നീരാഴിയിൽ നക്രങ്ങൾ ചെന്നുകൂടും
നല്ലവേശ്യാസ്ത്രീകളിൽ മൂർഖന്മാർ ചെന്നുകൂടും
നല്ലരാജാക്കന്മാരിൽ ദുർമ്മന്ത്രിചേൎന്നുകൂടും"

എന്നു പണ്ടാരോ പറഞ്ഞതുപോലെ, വിശിഷ്ടനായ ഈ പരമഗുരുവിന്റെ മാഹാത്മ്യം ജനങ്ങൾക്ക് അനുഭവപ്പെടാതെയിരിക്കുന്നതിനു കണ്ണകോടാലികളായ കുറേ ഭൃത്യന്മാർ കടന്നുകൂടീട്ടുണ്ട്. അതു കുറമല്ല. കുറവോ കുറമോ ഇല്ലാത്ത യാതൊന്നും ലോകത്തു കാണുകില്ല. അതാണു പ്രകൃതിയുടെ നിയമം.

ഇങ്ങിനെ നില്ക്കുമ്പോൾ ഭൃത്യന്മാർ കൂട്ടംകൂട്ടമായി അകത്തേക്കു കടക്കുന്നതുകണ്ട്, അവരെത്തൊഴുതു്, അട്ടത്തുകൂടി ബ്രാഹ്മണരറിയാതെ ഒരുവിധത്തിൽ അവരോടൊന്നിച്ചു മഠത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു. സ്വാമികളുടെ സങ്കീൎത്തനങ്ങളും പാടി അദ്ദേഹത്തിന്റെ വരവും പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ട്, ഒരു മൂലയിൽ ഒഴിഞ്ഞുനിന്നു. അക്കഥ എങ്ങിനെയോ മനസ്സിലാക്കിയ ബ്രാഹ്മണർ, സഹിക്കവയ്യാത്ത രോഷത്തോടെ ഓടിയടുത്തുചെന്ന് കബീരിനെ പിടികൂടി ദേഹോപദ്രവങ്ങൾ തുടങ്ങി. "എടാ ധൂമകേതു! നീ ഞങ്ങൾക്കൊരു ശനിതന്നെയോടാ? വെളിക്കു തള്ളിവിട്ടാൽ ഒളിച്ചു കേറി വരുന്നോ? ദുഷ്ടാ!" എന്നലറിക്കൊണ്ട് ഇളന്തളിരിൽ തീക്കനൽപോലെ, ഇളമാനിൽ ബ്രഹ്മാസ്ത്രംപോലെ അവനെ മർദ്ദിച്ചു തള്ളി വെളിയിലാക്കി വിട്ടിട്ട്, സമത്ഥന്മാരെന്നപോലെ ഞെളിഞ്ഞുകേറി മഠത്തിൽ പോരുകയും ചെയ്തു.

ദുസ്സഹമായ വേദനകൊണ്ട്, കബീർ സ്വാമികളെച്ചൊല്ലി നിലവിളിക്കേണ്ടിവന്നു. "ഹാ! സദ്ഗുരുസ്വാമികളെ! സത്യജ്ഞാനനിഷ്ഠയുള്ള ഗുരുപാദങ്ങളെ! രക്ഷിക്കണേ! രക്ഷിക്കണേ! നിന്തിരുവടിയെ സന്ദർശിക്കാനായി ഈ മഠത്തിൽ കടന്നുവന്ന എന്നെ ഇതാ ഈ ദുഷ്ടബ്രാഹ്മണർ അടിച്ചുകൊല്ലുന്നേ—" ഇങ്ങ

നെ വാവിട്ടലറി നിലവിളിച്ചതു കേട്ടു് രാമാനന്ദസ്വാമികൾ ഉടനേ വെളിയിലോടിവന്നു് കബീരിനെ നോക്കി, വേദനയോടെ "അയ്യോ! ഈ ചെറിയ കുട്ടിയെ രക്തം ഒലിക്കത്തക്കവണ്ണം ദേഹോപദ്രവം ചെയ്തതാരു്?" എന്നു ചോദിച്ചുകൊണ്ടു് കോപത്തോടെ പരിചാരകന്മാരെ നോക്കി.

ബ്രാഹ്മണർ ഭയാകുലന്മാരായി തൊഴുതുപറഞ്ഞു:—"സ്വാമിൻ! ക്ഷമിക്കണേ! ഇവൻ തുരുഷ്കക്കുട്ടിയാണു്. അഹങ്കാരിയും കള്ളനും അധികപ്രസംഗിയും ഗർവിഷ്ഠനുമാണുതാനും. ഹരിഹരാദികളെ ദുഷിച്ചുകൊണ്ടു നടക്കുന്ന ഇവൻ സ്വാമികളോടു് ഉപദേശം വാങ്ങാനാണുപോലും വന്നതു്. ഉപദേശം കൊടുക്കാൻ ഒരു ഗുരുനാഥനില്ലാഞ്ഞു് അവൻ വിഷമിക്കുന്നുപോലും;—ഞങ്ങൾ സ്വാമിതൃപ്പാദങ്ങളുടെ മഹിമയെക്കുറിച്ചും നീചനായ അവനു് സ്വാമി ഉപദേശം കൊടുക്കയില്ലെന്നും ധരിപ്പിച്ചു് വെളിയിൽ പോകാൻപറഞ്ഞിട്ടും കേൾക്കാതെ, കുളിച്ചു വിശുദ്ധന്മാരായിനിന്ന ഞങ്ങളെ തൊട്ടുമുടിച്ചു് മര്യാദകെട്ട പല അധിക്ഷേപവാക്കുകളും പറഞ്ഞു. ഈ മഠം പൊതുസ്വത്തല്ലയോ? നിങ്ങൾക്കു് സ്വന്തമാണോ? എനിക്കും നിങ്ങൾക്കും ഇവിടെ ഒരുപോലെയാണു സ്വാതന്ത്ര്യം" എന്നും മററും അവൻ കുറേ കടന്ന നിലയിൽ സംസാരിക്കുന്നതു കേട്ടപ്പോൾ ഞങ്ങൾക്കു കോപമുണ്ടായി അവനെ ശകാരിച്ചടിച്ചു പിടിച്ചു വെളിക്കാക്കിയതാണു്. തിന്തിരുവടിക്കിഷ്ടമുണ്ടെങ്കിൽ ദുഷ്ടനായ ഈ ഭ്രഷ്ടനെ ശിഷ്യനായി അനുഗ്രഹിച്ചു് ഉപദേശം കൊടുത്താലും.

രാമാനന്ദസ്വാമികൾക്കു് ഇതു കേട്ടപ്പോൾ അല്പമായ കോപവും അനല്പമായ അത്ഭുതവും ഉണ്ടായി. "പശുവിനെക്കൊല്ലുന്നവനാണോ ഞാൻ ഉപദേശം കൊടുക്കേണ്ടതു്. നല്ല കാര്യം തന്നെ. മനഃപാകതയുള്ളവക്കല്ലാതെ ഉപദേശം കൊടുക്കരുതെന്നാണു് ശാസ്ത്രസിദ്ധാന്തം. അജ്ഞാനികൾക്കു് ഉപദേശം ചെയ്താൽ, ചെയ്യുന്ന ആചാര്യനും ഉപദേശംവാങ്ങുന്ന ശിഷ്യനും ഒരുപോലെ നരകം പ്രാപിക്കുന്നു. മന്ത്രമെന്നതും ഉപദേശമെന്നതും വെറും നേരംപോക്കോ! അനുഗ്രഹം വാങ്ങുന്നവൻ ഇഹപുത്രാത്ഥഫലഭോഗവിരാഗം, അനിച്ഛ, വേദജ്ഞാനം, സർവ്വസംഗപരിത്യാഗം, ആചാര്യലാഭേച്ഛ, അഷ്ടൈശ്വര്യയോഗസിദ്ധി, ശാന്തി, സാത്വികത്വം, തമോഗുണരാഹിത്യം ഇതുകളോടുകൂടിയിരിക്കണം. ആ ഗുണങ്ങളൊന്നുമില്ലാതെ അല്പനായ ഈ ബാലനാണോ, എന്നോടുപദേശം വാങ്ങാൻ വന്നിരിക്കുന്നതു്? കൊള്ളാം.

ഇവനെ മഠത്തിൽ കടത്തിവിട്ടവരെയും കടന്നുവന്നതു കണ്ടിട്ടും മിണ്ടാതിരുന്നവരെയും കഠിനമായി ശിക്ഷിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു." ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തശേഷം സ്വാമികൾ കബീരെ നോക്കി എടാ തുരുഷ്കാ! നീ എന്നോടുപദേശം വാങ്ങി മോക്ഷമടയാമെന്നുദ്ദേശിച്ചാണോ മഠത്തിനുള്ളിൽ കടന്നതു്. നിനക്കു തക്കതായ ഉപദേശം ഇതുതന്നെയാണു്. നിനക്കു തരാൻ ഞാൻ ഇഷ്ടപ്പെടുന്നതും ഇതുതന്നെ. സംസാരബന്ധം നീങ്ങാത്തവരെ ആചാര്യന്മാർ സ്വീകരിച്ചുപദേശംകൊടുക്കാൻ പാടില്ല. ശ്രീകാശി പുണ്യക്ഷേത്രമല്ലേ? നീ തുരുഷ്കന്മാരോടു പോയ്ച്ചെന്നു് അവരുടെ കാദിയോടുപദേശം വാങ്ങി പള്ളിക്കൂടത്തിൽ ചേർന്നു പഠിക്കുക; എനിക്കുതക്ക ഒരു ശിഷ്യൻ നീയാകുമെന്നോ വിചാരിച്ചു വന്നതു്? എന്നോടുപദേശം വാങ്ങത്തക്ക മനോവികാസമോ വിശുദ്ധിയോ നിനക്കുണ്ടോ? അല്പനായ ഡംഭ! ബ്രാഹ്മണരെ ദ്വേഷിച്ച ചണ്ഡാല! നിന്നെ ഉപദ്രവിച്ചതുകൊണ്ടു് ഒരു ദോഷവും വരാനില്ല; എന്നോരോന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു് ബ്രാഹ്മണരോടു് അവനെപ്പിടിച്ചു വെളിയിലാക്കാൻ കല്പിച്ചിട്ടു മഠത്തിന്റെ മുറിയിലേക്കു തിരിഞ്ഞു് നടന്നുപോകുമ്പോൾ, കബീർ ബദ്ധപ്പെട്ടോടി സ്വാമികളുടെ മുമ്പിൽ ചെന്നു് പാദങ്ങളിൽ വീണു നമസ്കരിച്ചു ബ്രാഹ്മണരടിച്ച അടികളെക്കാട്ടി. പൂജ്യപാദരായ സ്വാമികളെ! ജീവന്മുക്ത! പരിശുദ്ധാത്മൻ! സച്ഛിഷ്യർക്കു് ഉപദേശമരുളുന്ന ജ്ഞാനയോഗിൻ! ദുസ്തരദുർഗ്ഗന്ധത്തെ അകററുന്ന സുഗന്ധധൂപമായും ജ്ഞാനാന്ധകാരത്തെ നശിപ്പിക്കുന്ന രത്നദീപമായും വിളങ്ങുന്ന ഭഗവൻ! നിന്തിരുവടി ഈ അഗതിയിൽ കരുണചെയ്യണേ! എന്നോരോ സ്തോത്രകീർത്തനങ്ങളോടുകൂടി സ്വാമിയെ നോക്കി. "സർവവന്ദ്യയശോനിധിയായ ആചാര്യവര്യ! സംസാരബന്ധത്തിലകപ്പെട്ടു്, ദുഃഖങ്ങളിൽ മുഴുകി ചിന്താഗ്നിയിൽ ദഹിച്ചു് നിന്തിരുവടിതന്നെ ശരണമെന്നു വിചാരിച്ചുവന്നു് അഭയം പ്രാപിച്ച ഈ അജ്ഞനെ രക്ഷിക്കാതെ മൂഢൻ, നീചൻ എന്നൊക്കെ അധിക്ഷേപിച്ചുപേക്ഷിക്കുന്നതും ഭംഗിയാണോ? ഇങ്ങനെയും നിന്തിരുവടിയുടെ മനസ്സു ക്ഷോഭിക്കുമോ?" എന്നൊക്കെ കബീർ യുക്തിപൂർവ്വം സംസാരിക്കുന്നതുകേട്ടു സ്വാമികൾ "എന്തെടാ തുരുഷ്കപ്പയലേ! പിഞ്ചുകായ് പഴുത്തുവിളറിയ നിറമാടിയതുപോലെ ചൊട്ടച്ചാണില്ലാത്ത നീ അത്തനേ! യുത്തനേ മുത്തനേ സിദ്ധനേ എന്നൊക്കെ വേദാന്തം പറഞ്ഞുതുടങ്ങിയിരിക്കുന്നോ? വായിൽ വന്നതു പുലമ്പുക, അത്രതന്നെ! അല്ലേ? നീയാര്? നിനക്കു വയസ്സെത്ര? നിന്റെ ജാതിയെന്തു്? നിന്റെ ശ്രേ

ഷ്യതപമെന്തു്? മുടിയുള്ളവൻ എങ്ങിനെയെങ്കിലും അതു കെട്ടും. വായുള്ളവൻ എന്തെങ്കിലും പാടുകയും ചെയ്യും. അതുപോലെ സംസാരിക്കാൻ വശമായതോടുകൂടി നീ ദുസ്തുക്കങ്ങളുംകൊണ്ടു പുറപ്പെട്ടിരിക്കയാണല്ലേ? ആട്ടെ, നീ വളരെനേരമായി ഇങ്ങനെ നിന്നു പുലമ്പുന്നല്ലോ. അതു ഞാൻ ക്ഷമിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇനി അരക്ഷണവും താമസിയാതെ പൊയ്ക്കൊൾക. അതാണു നന്നു്. ഉപദേശിക്കാനും ഗുരുവിനെ അന്വേഷിക്കാനും നിനക്കു കാലമായില്ല" എന്നരുളിച്ചെയ്തശേഷം പരിചാരകന്മാരോടു് അവനെ വേഗത്തിൽ അടിച്ചോടിച്ചു വെളിക്കിറക്കാൻ കല്പിച്ചു. അദ്ദേഹം മഠത്തിനുള്ളിൽ പോകയുംചെയ്തു.

സ്വാമികളുടെ കല്പന ഒരനുഗ്രഹംപോലെ വിചാരിച്ചു് അതിദ്വേഷികളായ ബ്രാഹ്മണർ, "കല്ലിക്കുമ്പോഴെറാനെന്നല്ലാതിപ്പുരിഷയ്ക്കൊന്നറിയാടോ? എന്ന ന്യായത്തിൽ, പൂർവ്വദ്വേഷം വച്ചുകൊണ്ടു് കണ്ണുകൾ ഉരുട്ടി,മിരട്ടി, പിടിച്ചുമറിച്ചു മണ്ണിലിട്ടു് എടാ! ദുരാഷ്ഠ! ഈ മഠം എല്ലാവർക്കും പൊതുസ്വത്തെന്നല്ലേ നീ പറഞ്ഞതു്? അങ്ങനെ പറഞ്ഞ വായ് പിളർന്നു നിൻെറ നാക്കറുത്തു്, പരുന്നുപക്ഷികൾക്കു വിരുന്നിടാൻ പോകയാണു്. ദുഷ്ട! ഇനിയെങ്കിലും മിണ്ടാതെയിറങ്ങി വെളിക്കുപൊയ്ക്കോ നാവു വേണമെങ്കിൽ" എന്നു പറഞ്ഞു ശകാരവർഷം തുടങ്ങി. കബീർ അതുകേട്ടു് വേഗം ഓടി വെളിക്കിറങ്ങി. "ഹാ കഷ്ടം! അവധൂതന്മാർ യമദൂതന്മാരായിത്തീർന്നോ? ബ്രാഹ്മണർ ദയാലുക്കളാണെന്നാണു് പ്രസിദ്ധി. പക്ഷേ, അനുഭവം നോക്കിയതിൽ അവരെപ്പോലെ നിർദ്ദയന്മാരില്ലെന്നു തോന്നിപ്പോകുന്നു. അയ്യോ! സ്വാമികളെക്കാണ്മാനും പാദങ്ങളെ സ്പർശിക്കാനും എനിക്കു ഭാഗ്യമുണ്ടായിട്ടും, അദ്ദേഹത്തിനെ വഴിപോലെ ഒന്നു സ്തുതിക്കുന്നതിനു സംഗതിയായില്ലല്ലോ എന്നാണു മനസ്താപം തോന്നുന്നതു്. അതുമല്ല, വേണ്ടാത്ത വിഷമതകളുമൊക്കെ അകപ്പെട്ടു. ഇതിനു തക്കവണ്ണം ഞാൻചെയ്ത പാപമെന്തായിരിക്കാം? അഥവാ എൻെറ ഭക്തി പിഴച്ചുപോയതിൻെറ ഫലമായിരിക്കുമോ? കല്പവൃക്ഷക്കായ് അന്വേഷിച്ചുപോയവനു കാഞ്ഞിരക്കായ് കിട്ടിയതുപോലാണെനിക്കു സംഭവിച്ചതു്. ഉപദേശം വാങ്ങാൻപോയി ഉപദ്രവം കിട്ടി, കഷ്ടം! ഇനി ഞാനെന്താണുചെയ്ക? ആരോടാണു സങ്കടം പറക? എന്നോരോന്നു വിചാരിച്ചുകൊണ്ടു വീട്ടിൽ ചെന്നുചേർന്നു. എല്ലാംകൊണ്ടും കബീറിനു് അപ്പോഴുണ്ടായ അനുതാപം സീമാതീതമായിരുന്നു. ഭർത്താവു മരിച്ചതായി കേട്ടറിഞ്ഞ പതിവ്രതയെപ്പോലെയും, യുദ്ധത്തിൽ പരാജയം സംഭവി

ച്ച യുദ്ധവീരനെപ്പോലെയും, കഠിനമായ് വ്യസനിച്ച്, അച്ഛനമ്മമാരോടു യാതൊന്നും സംസാരിക്കാതെ ഇരുന്നു. ദേഹമെല്ലാം അടിയുടെ പാടുകളും വ്യസനഭാവവും കണ്ടു്, തമാൽ കബീരിനെ നോക്കി—"പ്രിയപുത്ര! നിനക്കെന്താണിങ്ങനെ അകപ്പെടാൻ കാരണം? ദേഹമെല്ലാം അടിയുടെ പാടുകാണുന്നു. നിന്റെ മുഖവും മങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ഹാഹാ! നിന്നെ കൊല്ലാനായിട്ടാരോ അടിച്ചുതപോലിരിക്കുന്നല്ലോ. ആരാണെന്നു വേഗം പറക—വേഗം പറക—എന്നിങ്ങനെ ധൃതികൂട്ടി. കബീർ മറുപടി ഒന്നും പറയാതെ കുമ്പിട്ടിരുന്നതേയുള്ളൂ. ഉടനെ തമാൽ മകനെ വാരിയെടുത്തു മാറോടണച്ചു, മടിയിൽ വച്ചുകൊണ്ടു്, ദേഹം മുഴുവൻ പരിശോധിച്ചു. ഒരിടവും അടികൊണ്ടു പൊട്ടാതെയില്ലെന്നുകണ്ടപ്പോൾ ആധികൊണ്ടു് നിലവിളിച്ചു കരഞ്ഞു—"അയ്യോ മകനേ! നിന്നെ ഇങ്ങനെ അടിച്ചതാരാണെന്നുപറ. ആരായാലും ശരി, അവനെ ഞാൻ ഇക്ഷണം സംഹരിക്കുന്നുണ്ടു്. നീ ഇവിടംവരെ എങ്ങനെ നടന്നുവന്നുപററി. ആ ദുഷ്ടന്മാരെ കാണിച്ചുതരികയില്ലയോ? "ഇങ്ങനെ അലറിക്കരയുന്ന ശബ്ദംകേട്ടു്, ജിജ്ജാബീബി ഓടിവന്നു."അയ്യോ! എന്റെ കുഞ്ഞേ! നിന്നെ ഇങ്ങനെ അടിച്ചതാരു്? അയ്യോ! എന്റെ അറിവുകേടുകൊണ്ടു് മുമ്പൊരിക്കൽ നിന്നെ രണ്ടടി അടിച്ചതു, ശ്രീനാരായണസ്വാമി ഏററു വാങ്ങിക്കൊണ്ടല്ലോ. അത്രത്തോളം വിഷ്ണുപ്രിയനായ നിന്നെ, ഇങ്ങനെ തല്ലിക്കൊല്ലുന്നതുവരെ അദ്ദേഹം നിർദ്ദയനായി നോക്കിക്കൊണ്ടുനിന്നോ? അയ്യോ! ആട്ടെ. നിന്നെ അടിച്ചതാരാണെന്നു വന്നു കാണിച്ചുതരിക. വല്ലതും പ്രതിക്രിയ ചെയ്യാൻ ഞങ്ങൾക്കു ശക്തിയുണ്ടോ എന്നു നോക്കട്ടെ—വേഗംവന്നു കാട്ടിത്തരണം—വേഗം."

ജിജ്ജാബീബിയുടെ സങ്കടവും ബദ്ധപ്പാടും കണ്ടു്, കബീർ പറഞ്ഞു—"അച്ഛനമ്മമാരേ! നിങ്ങൾ ക്ഷമയോടുകൂടി കേൾപ്പിൻ. നഷ്ടപ്പെടാതെ ലാഭം കിട്ടുമോ?—"ആപത്തു് ഭാവിയിലിരിക്കുവതായ ഭാഗ്യദീപത്തിനുള്ള നിഴലാണെ"ന്നു വിദ്വാന്മാർ പറഞ്ഞുകേട്ടിട്ടില്ലയോ? കഷ്ടപ്പെട്ടേ സുഖം കിട്ടുകയുള്ളൂ. തപശ്ചര്യകൾ അനുഷ്ഠിക്കാതെ നിത്യാനന്ദസിദ്ധി ലഭിക്കുമോ? അതുപോലെ, ക്ലേശമനുഭവിക്കാതെ ഗുരൂപദേശവും ലഭിക്കയില്ല. ഞാൻ ശ്രീരാമാനന്ദസ്വാമികളുടെ പക്കൽനിന്നും ഉപദേശം വാങ്ങുന്നതിനായി പോയിരുന്നു. ദുരുഷ്ടൻ, ദുഷ്ടൻ എന്നൊക്കെ അധിക്ഷേപിച്ചു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പരിചാരകന്മാരാണു് എന്നെ ഇങ്ങനെ ഉപദ്രവിച്ചതു്," ഇത്രയും പറഞ്ഞുതീർന്നയുടനേ,

തമാൽ എഴുനേററു് അനവധി തുരുഷ്കന്മാരെ വിളിച്ചുകൂട്ടി, രാമാനന്ദസ്വാമികളുടെ ആശ്രമം, ക്ഷണത്തിൽ ധ്വംസിക്കണമെന്നു കോപ്പിട്ടു പുറപ്പാടായി. കബീർ അവരെ എല്ലാവരെയും വന്ദിച്ചു ശാന്തസ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു—"മാന്യജനങ്ങളെ! നിങ്ങൾ എന്തൊരു സാഹസത്തിനാണു വട്ടംകൂട്ടുന്നതു്? രാമാനന്ദസ്വാമികൾ സാക്ഷാൽ ഈശ്വരാംശമാണു്. അദ്ദേഹത്തിൻെറ പരിചാരകന്മാരുടെ കൈകൊണ്ടു് അടി ഏൽക്കാൻ എനിക്കുണ്ടായ ഭാഗ്യവും, അതുമൂലം ഉണ്ടാകാൻ പോകുന്ന ഐശ്വര്യവും, ഭഗവാൻ ചെയ്ത ആശീർവാദവും ഇതുവരെയും ഞാനനുഷ്ഠിച്ച തപശ്ചര്യയും എല്ലാം അദ്ദേഹത്തിൻെറ അനുഗ്രഹത്താൽ അചിരേണ പ്രകാശിച്ചു വെളിപ്പെടേണ്ടവയാണു്. ആ സ്ഥിതിക്കു് നിങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിനു വിപരീതമായി പ്രവൎത്തിക്കാൻ ഒരുങ്ങിയതിൻെറ അൎത്ഥം മനസ്സിലാകുന്നില്ല. ഇക്കാൎയ്യത്തിൽ നിങ്ങൾ വെറുതേ കോപിച്ചിട്ടും വേദനപ്പെട്ടിട്ടും കാൎയ്യമില്ല. "കോപശോകാദികളുള്ള മനസ്സിൽ വിവേകമുണ്ടാകയില്ല" എന്ന പഴമൊഴിപോലെ നിങ്ങൾ തുടങ്ങരുതു്."

കബീരിൻെറ വാക്കുകൾകേട്ടു തുരുഷ്കന്മാർ അവനെ നിന്ദിച്ചു് ഒരു നോട്ടത്തോടുകൂടെ "എടാ കബീർ! നീ മഹമ്മദുമതസ്ഥനായിരുന്നിട്ടും ഉപദേശം വാങ്ങിക്കാൻ ബ്രാഹ്മണരുടെ അടുക്കൽ പോയോ? കുററമല്ല, നിനക്കിതൊക്കെ അനുഭവിച്ചതു് "തങ്ങൾക്കു ഫലമില്ലാത്തുള്ളതു പ്രവൎത്തിച്ചാൽ ഭംഗമേവരൂ" എന്നു പഴഞ്ചൊല്ലുതന്നെയുണ്ടു്. മററു മതത്തെ വിശ്വസിച്ചതിനു് ഈശ്വരശിക്ഷയാണിക്കണ്ടതു്. അല്ലാതെ ആരുമൊന്നും പിഴച്ചതല്ല. ഇതു പോരാ—നിൻെറ തലയിൽ വലിയ കല്ലു തൂക്കിയിടേണ്ടതാണു്. അള്ളാവിനെക്കവിഞ്ഞ ഒരു ദൈവം ലോകത്തുണ്ടോ? മുഴുമൂഢ! കഷ്ടം നീ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞതു കേൾക്കാനിടയായതു തന്നെ പാപമാണു്. നിനക്കോ മോക്ഷമില്ലല്ലോ. നിൻെറ വാക്കുകേൾക്കുന്നവൎക്കുമില്ല. പതിവ്രത അവളുടെ അതിരു ലംഘിക്കുമോ? മഹമ്മതുമതസ്ഥൻ, കല്ലുവച്ചു പൂജിക്കുന്ന ഹിന്ദുമതത്തെ വിശ്വസിക്കുമോ? എടാ! ഗതികെട്ടാലും പുലി പുല്ലുതിന്നുമോ? ഇങ്ങനെ ഓരോന്നു പറഞ്ഞധിക്ഷേപിച്ചു്, അവരവരുടെ വസതികളിലേക്കു പിരിഞ്ഞുപോയി.

തമാലും ജിജ്ജാബീബിയും കണ്ണീരൊലിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു മകനെ വാത്സല്യപൂൎവം ശുശ്രൂഷിച്ചു. രാമാനന്ദസ്വാമികളെപ്പുകഴ്ത്തിയും ഈശ്വരനെ സ്തുതിച്ചും സമയം കഴിച്ചു. കഷ്ടം! ജീവകാരുണ്യം വ്രതമായി അനുഷ്ഠിച്ചുവന്ന ഞങ്ങൾക്കിങ്ങനെയായല്ലോ

അനഘമേ! ദൈവമേ! എന്നൊക്കെ വേദനപ്പെട്ടു കരഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്ന അച്ഛനമ്മമാരെ കബീർ സമാധാനപ്പെടുത്തി—"നമുക്ക സർവ്വേശ്വരൻ സഹായമുണ്ട്. ഇക്കണ്ടതെല്ലാം മേൽ വരാൻപോകുന്ന ഭാഗ്യോദയത്തിൻെറ ചിഹ്നമാണെന്നുകരുതി സമാധാനപ്പെട്ടുവിൻ!" എന്നെല്ലാം പരമാത്ഥവും പരിശുദ്ധവുമായ വാക്കുകളാൽ അവരെ സന്തോഷിപ്പിച്ചു, ഉത്സാഹപൂർവം പല ശുശ്രൂഷകളും ചെയ്തു ഉല്ലാസത്തോടുകൂടി ദിവസം കഴിച്ചുവന്നു.

നാലാമദ്ധ്യായം കഴിഞ്ഞു.

അഞ്ചാമദ്ധ്യായം.

കബീറിനു രാമാനന്ദസ്വാമികളുടെ ആശീർവ്വാദം ലഭിച്ചതു്.

ഇങ്ങനെ, കബീർ ചിലനാൾ കഴിച്ചു. വെറുതേ ദിവസങ്ങൾ കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നതിനെക്കുറിച്ചു തന്നെത്താൻ കുററപ്പെടുത്തി രാമാനന്ദസ്വാമികളെ ഓർത്തു്, ആനന്ദബാഷ്പം ഒഴുക്കിക്കൊണ്ടു്, "അയ്യോ! വെറുതേ ദിവസങ്ങൾ കഴിഞ്ഞുപോകുന്നല്ലോ. പ്രയത്നിച്ചാൽ ദുസ്സാധമായ കാൎയ്യവും സാധിക്കാമെന്നുണ്ടു്. ഗുരുവില്ലാതെ യാതൊരു വിദ്യയും ഫലിക്കുന്നില്ല. ഗുരുവിനെക്കുറിച്ചുള്ള ഭക്തിനിഷ്ഠ ഉത്തമന്മാൎക്കൊരിക്കലും വേർപെട്ടുപോകയോ കുറകയോ ചെയ്യുന്നില്ല. രാമാനന്ദസ്വാമികൾതന്നെ എനിക്കു ആചാൎയ്യൻ എന്നു ഞാൻ നിശ്ചയിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ഇനി മറെറാരാചാൎയ്യനെ അന്വേഷിക്കാൻ കഴികയില്ലതന്നെ. മനസ്സുകൊണ്ടു് ഒരു ഗുരുവിനെ വരിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ, മറെറാരുത്തൻെറ പുറകേ നടക്കുന്നതു് ഉത്തമമല്ല, ഉത്തമപുരുഷലക്ഷണവുമല്ല. ദേഹം വെള്ളത്തിലെ കുമിളപോലെ ക്ഷണഭംഗുരമാണ്. വെറുതേ നാളുകളും പലതു കഴിഞ്ഞുകൂടി. ക്ഷണപ്രഭാചഞ്ചലമായ ഈ ജീവിതത്തിലെ ഓരോ നിമിഷവും വിലയേറിയതാകുന്നു. മൂഢന്മാർ അതു പാഴിൽ പോകുന്നതിനെക്കുറിച്ചു സന്തപിക്കുന്നില്ല. നേരെമറിച്ചു വിവേകികൾ സമയനഷ്ടത്തെക്കുറിച്ചു മനസ്സുകൊണ്ടു വേദനപ്പെടുന്നു. മനുഷ്യജന്മം കിട്ടുന്നതിനു മുജ്ജന്മങ്ങളിൽ എന്തുമാത്രം തപസ്സുചെയ്തിട്ടുവേണം? വൃക്ഷാദികളായും പശുപക്ഷ്യാദികളായും അനവധി ജന്മമെടുത്തതിനുശേഷമാണു്, മോക്ഷാധികാരമുള്ളതും ദുർല്ലഭവുമായ മനുഷ്യജന്മം ലഭിക്കുന്നതു്.

അതിനെ ദുർമ്മാർഗ്ഗത്തിൽ നയിച്ചു്, മന്ദബുദ്ധികൊണ്ടു് അമ്മ, അച്ഛൻ, ഭാര്യ, മകൻ, വീടു്, ധനം ഇതുകൾ തനിക്കുള്ളതെന്നു് അഭിമാനിച്ചു് ആത്മാവിനു ബന്ധമുണ്ടാക്കി ജന്മങ്ങളെ ആവർത്തിപ്പിക്കുന്നതു് എത്ര മൂഢതയാണു്. ഇതിനാൽ ഭവസങ്കടമസ്തമിക്കുമോ? നിത്യാനന്ദം ലഭിക്കുന്നതിനുള്ള മാർഗ്ഗമേതാണു്? അജ്ഞാനം നീങ്ങുന്നതിനും വഴിയേതാണു്? മോക്ഷമെന്ന നഗരത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതിനു ഭക്തി, കർമ്മം, യോഗം, ജ്ഞാനം എന്നു നാലു സോപാനങ്ങളാണുള്ളതു്. അതിൽ ഭക്തിമാർഗ്ഗത്തെ അനുഷ്ഠിക്കാമെന്നുവച്ചാൽ, എങ്ങും നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ദൈവം എന്റെ ഉള്ളിലും പുറത്തും ഒരുപോലെ വ്യാപിച്ചിരിക്കയല്ലയോ? ഇല്ലെന്നു പറയുന്ന വാക്കുകൾ സ്വീകാര്യങ്ങളാണോ? പക്ഷെ അന്തരംഗത്തിൽ സത്യമായ ആ ജ്ഞാനം ഉണ്ടാകുന്നതിനു്, അതായതു് ഈശ്വരസ്വരൂപം ഉദിക്കുന്നതിനു സദ്ഗുരുവിന്റെ ഉപദേശം ആവശ്യമാണു്. കർമ്മമാർഗ്ഗത്തിൽ പ്രവേശിക്കാമെന്നുവച്ചാൽ സകല ചരാചരങ്ങളേയും ഉദിപ്പിച്ചു രക്ഷിച്ചുഴിക്കുന്ന സർവ്വേശ്വരന്റെ പൂജാക്രമങ്ങൾ ഏതുവിധമാണെന്നു് ഉപദേശിക്കുന്നതിനു ഗുരു കൂടാതെ കഴികയില്ല. ഇനി യോഗമാർഗ്ഗം ശീലിക്കാമെന്നായാൽ, ശ്വാസത്തേയും പ്രാണങ്ങളേയും അടക്കി ബ്രഹ്മരന്ധ്രത്തിൽ നിറുത്തി നാദശ്രവണം ലഭിച്ചു്, പരമാത്മജ്യോതിസ്സിനെ ദർശിക്കണമെങ്കിൽ അതിനും അഭ്യാസമുറകൾ ആവശ്യമാകയാൽ ഉപദേശിക്കാൻ ഒരു ഗുരു ആവശ്യമാണു്. ജ്ഞാനനിഷ്ഠയിലേക്കു മനസ്സിനെ പ്രേരിപ്പിക്കാമെന്നുവച്ചാൽ ബ്രഹ്മം ഞാനാണു്, ഞാൻ ബ്രഹ്മമാണു് എന്നുള്ള അദ്വൈതഭാവം, ബുദ്ധിയിലുദിക്കണം; അതിലും ബ്രഹ്മാഹമെന്നുള്ള ശബ്ദാർത്ഥത്തിന്റെ മർമ്മത്തെ ഉപദേശിക്കുന്നതിനു് ഒരു കാരണഗുരുനാഥൻ കൂടിയേ കഴിയൂ. കർമ്മകാണ്ഡമനുസരിച്ചു നടക്കുന്നവർക്കു മുക്തി സിദ്ധിക്കയുള്ളുവെന്നു ചിലരും ഭക്തിമാർഗ്ഗം അനുഷ്ഠിക്കുന്നവർക്കേ പരമപദം ലഭിക്കയുള്ളുവെന്നു ചിലരും, ജ്ഞാനമാർഗ്ഗം ശീലിക്കുന്നവർക്കേ കൈവല്യസിദ്ധിയുണ്ടാകൂ എന്നു മററു ചിലരും പറയുന്നു. അതിൽ ഏതാണു ശ്രേഷ്ഠമെന്നറിയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. അതിനും ഗുരുവിന്റെ ആവശ്യം ഒഴിച്ചുകൂട്ടുന്നതല്ല. കർമ്മങ്ങളെ യഥാവിധി അനുഷ്ഠിക്കുന്നവർക്കു സത്യലോകവും, വിഷ്ണുദേവനെ ഭജിക്കുന്നവർക്കു വൈകുണ്ഠലോകവും, ശിവനെ ഉന്നിത്തപസ്സുചെയ്യുന്നവർക്കു കൈലാസവും, അദ്വൈതഭാവനയോടുകൂടി ബ്രഹ്മധ്യാനം ചെയ്യുന്നവർക്കു മോക്ഷവും ലഭിക്കുമെന്നു പറയപ്പെടുന്നു. ഈ പദവികളിൽ മേന്മ ഏതിനാണെന്നും അനന്ദപ്രദമായതേതാണെ

ന്നും, പറഞ്ഞുതരാനും ഒരു ഗുരു അവശ്യമാണ്. ഗുരുവില്ലാത്ത വിദ്യയും ഭർത്താവില്ലാത്ത സ്ത്രീയും പ്രയോജനപ്പെടുകയില്ലെന്നു യോഗ്യന്മാർ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഇനി എന്താണു ചെയ്യു എന്നിങ്ങിനെ വിവിധവിചാരങ്ങളാൽ വിഷണ്ണനായി അടുത്തദിവസം രാവിലെ രാമാനന്ദസ്വാമികളെത്തന്നെ പോയി കണ്ടു് പരമമായ അർത്ഥം ചോദിച്ചറിയാമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു രാത്രി എപ്പോഴും കഴിയും എന്നു നോക്കിനോക്കിയിരുന്നു. രാമാനന്ദസ്വാമികൾതന്നെ എനിക്കു ഗുരുവെന്നു് ദൃഢനിശ്ചയത്തോടുകൂടി, അദ്ദേഹത്തിൻെറ തിരുനാമങ്ങളും പാടി അദ്ദേഹത്തെത്തന്നെ ദൃഢമായി ധ്യാനിച്ചുറപ്പിച്ചുകൊണ്ടു വെളിച്ചമാകുന്നതിനു വളരെ മുമ്പേതന്നെ ഇറങ്ങിത്തിരിച്ചു് മഠത്തിൻെറ വാതുക്കൽ എത്തി, വാതിൽകാവല്ക്കാരെ വന്ദിച്ചു സ്തുതിച്ചു വശീകരിച്ചു. എന്നിട്ടും തനിക്കു സ്വാമിദർശനത്തിനു ഭാഗ്യമെത്തായ്കയാൽ വിഷാദിച്ചു നില്ക്കുമ്പോൾ അകത്തു് ഉപനിഷത്തുകൾ സുസ്ഫുടമായും സുസ്വരമായും വായിക്കുന്നതു കേൾക്കായി. തൽക്ഷണം മനസ്സു് തണുത്തലിഞ്ഞു ആനന്ദാമൃതത്തിരമാലകൾ പൊങ്ങിവന്നു കവിഞ്ഞൊഴുകുന്നുവെന്നു തോന്നത്തക്ക സന്തോഷാശ്രുധാര പ്രവഹിക്കയും കബീർ അതിൽ മുങ്ങിക്കുളിച്ചു ബ്രഹ്മാനന്ദത്തിൽ മുഴുകുകയും ചെയ്തു. അന്ത്യയാമം തുടങ്ങവേ കോഴികൂകിയ ശബ്ദംകേട്ടു് രാമാനന്ദസ്വാമികൾ ശിഷ്യഗണവുമായി ഗംഗാസ്നാനത്തിനെഴുന്നെള്ളുന്നതു കബീർ കണ്ടു്, ആനന്ദമൂർച്ഛിതനായി ഓടിച്ചെന്നു്, സ്വാമികളെ ചുററിനടക്കുന്ന ശിഷ്യന്മാരെത്തൊഴുതു കടന്നുകേറി അദ്ദേഹത്തിൻെറ പാദങ്ങളിൽ സാഷ്ടാംഗപ്രണാമംചെയ്തു കെട്ടിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടു്, സ്വാമിൻ! രക്ഷ രക്ഷ! എന്നുറക്കെ വിളികൂട്ടി, സകലസ്മരണകളും ദുഃഖങ്ങളുംവിട്ടു നിശ്ചലനായ് ക്കിടന്നു.

രാമാനന്ദസ്വാമികൾ, പരിഭ്രമിച്ചതുപോലെ, "ആരെടാ? എന്തെടാ? എൻെറ കാൽ വിടെടാ? എഴുനേറു പോടാ? രാത്രിയിൽ വന്ന തിരുടാ? കണ്ണുകാണാത്ത കുരുടാ! നീ ഭയപ്പെടേണ്ടാ; സുഖജീവിയായി ഭവിച്ചാലും, എന്നാശീർവദിച്ചു. "സുഖജീവിയായി ഭവിച്ചാലും" എന്ന വാക്യത്തിലെ ഓരോ അക്ഷരത്തിനും ഓരോതവണ ആനന്ദക്കടലിൽ മുങ്ങിയതുപോലെ, കബീർ പരിപൂർണ്ണസന്തോഷഭരിതനായി, സ്വാമിയെനോക്കി—"പൂജ്യപാദങ്ങളേ! നിന്തിരുവടിയുടെ ആശീർവാദം അടിയനു ലഭിക്കാൻ ഇടയായതിന്നാണല്ലോ. മോക്ഷമാർഗ്ഗം തെളിയുന്നതിനും ബന്ധപാശങ്ങളറുക്കുന്നതിനും ബ്രഹ്മാനന്ദസുഖമറിയുന്നതിനും ഇടയാ

യതുമിന്നാണല്ലോ—"സദ്ഗുരുനാഥ! ജഗന്നാഥ! വേദമൂർത്തേ! വേദാതീത! പരമാത്മജ്ഞ! അവധൂതയോഗിൻ! തുര്യാതീത!" എവമാദി സ്തോത്രകീർത്തനങ്ങൾ ചെയ്യുമ്പോൾ സ്വാമികൾ പരിജനങ്ങളോട് ഈ ബാലനെ നിങ്ങൾ അറിയുമോ എന്നു ചോദിച്ചു. ബ്രാഹ്മണർ സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി കബീറാണെന്നു മനസ്സിലായപ്പോൾ, മുഖം മങ്ങി, ഉൾതിങ്ങിക്കലങ്ങി ദ്വേഷംപൊങ്ങി—"ഹാഹോ! സ്വാമിപാദങ്ങളേ! മുമ്പ് മഠം അശുദ്ധമാക്കിയ ആ തുരുഷ്കക്കുട്ടിയാണിത്. കഷ്ടം സ്വാമികൾ സംശയംകൂടാതെ സദയം ഇവന് ആശീർവാദം ചെയ്തല്ലോ. സ്വാമിയുടെ ബ്രാഹ്മണ്യത്തിന്റെ ശക്തിപോലും കെട്ടല്ലോ. വ്രതവിശുദ്ധിയും നഷ്ടപ്പെട്ടല്ലോ. ഒരുപക്ഷേ, അവനെ ശകാരിച്ചത് ഞങ്ങളെ കേൾപ്പിക്കാനായിരിക്കാം? ആർക്കറിയാം. എന്തുചെയ്യാം, ആരെ കുററംപറയാം ഇവൻമൂലം നാമെല്ലാം അശുദ്ധരായല്ലോ, എന്നാരോ വാക്കുകൾ സങ്കടകോപകലുഷങ്ങളായി പുലമ്പിത്തുടങ്ങി. സ്വാമികൾ അതുകേട്ട കോപിഷ്ഠനായ, "ഛേ! ദൂരെപ്പോടാ തുരുഷ്കപ്പൈതലേ! എന്റെ കാലുകൾ വിടെടാ, എന്നരുളിച്ചെയ്തശേഷം, തൃക്കൈകൾകൊണ്ടു തന്നെ, കബീരുടെ കണ്ണത്തു് ഒന്നു പ്രഹരിച്ചു. അനന്തരം, അവനെ കഠിനമായി പ്രഹരിച്ചു പിടിച്ചു ദൂരത്താക്കാൻ ശിഷ്യന്മാരോട നിയോഗിച്ചിട്ട സ്വാമികൾ നീരാട്ടുകടവിലേക്കു നടന്നു ബ്രാഹ്മണർ, അതുതന്നെ തരമെന്നു നിശ്ചയിച്ചുചെന്നു കബീരിനെ പിടിച്ചു മണ്ണിലിട്ടു വലിച്ചിഴയ്ക്കയും മണ്ണുവാരി വായിൽ നിറയ്ക്കയും, അസ്ഥിനുറുങ്ങെ പ്രഹരിക്കയും മററുംചെയ്തു. എന്നിട്ടു കയർകൊണ്ടു വരിഞ്ഞുകെട്ടി തൊഴുത്തിലിൽ ബന്ധിച്ചു "നേരം വെളിച്ചമാകുമ്പോൾ ഇക്കള്ളനെ രാജസന്നിധിയിൽ കൊണ്ടേല്പിക്കണം" എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു്, കുളിക്കുന്നതിനായി പോയി.

അടികൊണ്ട വേദന സഹിക്കവയ്യാതെ, കബീർ ഭഗവാനെ വിളിച്ചു സങ്കടം പറഞ്ഞുതുടങ്ങി. "ഓം ഹരേ നാരായണ! നരഹരേ! മുരഹര! പത്മനാഭ! പരമപുരുഷ! അംബരസമ! അംബുജാക്ഷ! ഭക്തവത്സല! പശുകുലപാല! ദേവാനുകൂല! ദേവകീതനയ! ദശരഥപുത്ര! വിധുസൂര്യനേത്ര! വിശ്വൈകഗാത്ര! മായാവിലാസ! വൈകുണ്ഠവാസ! ഹേ ജനാർദ്ദന! പാപനാശന! വിഷ്ണോ! ദൈത്യജിഷ്ണോ! സർവ്വസഹിഷ്ണോ! പാഹിപാഹി! ഹേ ലോകനായക! സർവ്വജീവദായക! രാമാനന്ദസ്വാമികൾക്ക് അടിയനിൽ ഇത്രമാത്രം വെറുപ്പുതോന്നാൻ കാരണമെന്തോ? അതി

നരകക്കവണ്ണം ഞാൻ ചെയ്ത പാപമേതോ? ഗുരൂപദേശം ലഭിക്കാതെ വെറുതേ ദിവസങ്ങൾ കഴിഞ്ഞുപോകുന്നതു കഷ്ടമല്ലേ! സ്വാമികൾക്ക് എന്നോടുള്ള വെറുപ്പു തീരുമോ? എന്റെ സന്ദേഹങ്ങളെല്ലാം നിവൎത്തിക്കാൻ ഇടയാകുമോ! ഞാനിങ്ങനെ കഷ്ടപ്പെടുന്നതു് അങ്ങേയ്ക്കു സന്തോഷമാണോ? അഥവാ, ഇതൊക്കെ എന്റെ മോഹമാണോ? അതോ വിധിവിലാസമോ?" ഇങ്ങനെ വിഷ്ണുസ്തുതിവിലാപങ്ങൾചെയ്തു വന്ദിച്ചു, തലയുയൎത്തുന്നതിനു മുമ്പു തന്നെ, ദീനവത്സലനായ ഭഗവാൻ പ്രത്യക്ഷനായി, തൃക്കൈകളെ കബീരിന്റെ ശിരസ്സിൽവച്ച് ആശീർവാദംചെയ്തു, ബന്ധനത്തിൽനിന്നും വേർപെടുത്തി അവനെയെടുത്തു്, സാക്ഷാൽ ലക്ഷ്മീദേവിയുടെ വാസസ്ഥലമായ തന്റെ മടിയിൽവച്ചാശ്ലേഷിച്ചു. അനന്തരം ബാലന്റെ ശരീരമാസകലം തടവി കണ്ണുനീർതുടച്ചാശ്വസിപ്പിച്ചിട്ടു്, "കുഞ്ഞേ! ഭയപ്പെടരുതു്; രാമാനന്ദസ്വാമികളുടെ ശിഷ്യന്മാർ നിന്നെ കഠിനമായ ദേഹോപദ്രവം ചെയ്തു അല്ലേ? കഷ്ടം! ആ സങ്കടംകൊണ്ടു് നീ എന്നെച്ചൊല്ലി നിലവിളിച്ചല്ലോ" എന്നരുളിച്ചെയ്തു. തൽക്ഷണംതന്നെ ഭഗവാൻ, അവനെ തോളിൽ എടുത്തു്, ഒരു മാത്രയ്ക്കകം തമാലിന്റെ ഗൃഹത്തിൽകൊണ്ടാക്കി മററാക്കും ദർശനം കൊടുക്കാതെ മറഞ്ഞു.

ശ്രീനാരായണസ്വാമി, തന്നിലുള്ള വാത്സല്യത്താൽ എഴുന്നരുളി അൻപുററ ഉപചാരവും അനർഘമായ ഉപകാരവും ചെയ്തതോൎത്തു, കബീർ ആനന്ദബാഷ്പത്തിൽ കുളിച്ചു, "ഹാ! ഭഗവാനെ! നിന്തിരുവടി അടിയനു ഒരു വാക്കിനിടം തരാതെ മറഞ്ഞുകളഞ്ഞുവോ? അതിനിടയായെങ്കിൽ അടിയന്റെ സകലപാപങ്ങളും നശിക്കയില്ലായിരുന്നോ? സൎവ്വ സന്ദേഹങ്ങളും അസ്തമിക്കയില്ലായിരുന്നോ? എന്നോരോന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു.

അതുകേട്ടു തമാൽ—"ഹാ! ഓമനമകനെ നീ പറഞ്ഞതെന്തു്? ഭഗവാനിവിടെ എഴുന്നെള്ളിയോ? നിനക്കു സഹായങ്ങൾ ചെയ്തുവോ? നീ അദ്ദേഹത്തെ കണ്ടുവോ? ആനന്ദത്തിൽ മുഴുകിയോ? തിരുവടികളിൽ തൊഴുതുവോ? ദൈവമേ! ഒരിക്കലും എനിക്കതിനു സംഗതിയാകുന്നില്ലല്ലോ. ഞാൻ എത്ര പാപിയാണു്! കുഞ്ഞേ! നീ എത്ര സുകൃതി? ഞാനെത്ര ദുഷ്കൃതി? രണ്ടുതവണ നിനക്കു ദർശനം തന്നിട്ടും ഒരിക്കൽ എനിക്കു കാണ്മാൻ സംഗതിയായില്ലല്ലോ. ഇനി എന്നെങ്കിലും അതിനു സംഗതിയാകുമോ? ഭഗവാനെന്നിൽ കരുണതോന്നുമോ? ആവോ ആക്കറിയാം!" എന്നു പലവിധത്തിൽ വിലപിച്ചു വിഷ്ണുനാമങ്ങളെ

കീർത്തിച്ചുകൊണ്ടു്, കബീരിനെ വാരിയെടുത്തു മാറോടണച്ചാശ്ലേഷിച്ചു. അവൻെറ ശരീരമെല്ലാം അടിപെട്ട വ്രണങ്ങൾ നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നതുകണ്ടു് തമാൽ ദുഃഖാർത്തനായി അതിൻെറ കാരണമെന്താണെന്നു ചോദിച്ചു പലതവണ ചോദിച്ചിട്ടും കബീർ മറുപടി ഒന്നും പറഞ്ഞില്ല. സത്യം പറഞ്ഞാൽ മുമ്പിലത്തെപ്പോലെ തന്നെ കുററപ്പെടുത്തുമെന്നുള്ള ഭയം കബീർക്കുണ്ടായിരുന്നു ജ്ജിജാബീബിയും അടികളുടെ പാടുനോക്കി അടുത്തുചെന്നു, മകനെയെടുത്തു ചുംബിച്ചു്, ദുഃഖാശ്രുക്കൾ തൂകി ചോദിച്ചു— "കുഞ്ഞേ! നന്നെ ഇത്ര കർക്കശമായി ഉപദ്രവിച്ചതാരാണു്? കാരണമെന്താണു്? കൈകളിൽ കയർകെട്ടിയ പാടു കാണുന്നല്ലോ? എന്തുസംഗതി? കഷ്ടം നീ എങ്ങനെ നടന്നിവിടെപ്പററി—ഞങ്ങളെ വ്യസനിപ്പിക്കാതെ വേഗം പരമാർത്ഥം പറ"

ജ്ജിജാബീബിയുടെ ചോദ്യങ്ങൾക്കും കബീർ മൌനം ദീക്ഷിച്ചതേയുള്ളു. ബാലൻെറ നിർബന്ധബുദ്ധികണ്ടു ദുഃഖിതരായ മാതാപിതാക്കൾ, വേണ്ട ശുശ്രൂഷകൾചെയ്തു അവനെ ആശ്വസിപ്പിച്ചശേഷം, മേലാൽ വെളിക്കിറങ്ങിപ്പോകരുതെന്നു ശട്ടം കെട്ടി സുഖമായി താമസിപ്പിച്ചു.

അഞ്ചാം അദ്ധ്യായം കഴിഞ്ഞു.

ആറാം അദ്ധ്യായം.

കബീറിനു്, രാമാനന്ദസ്വാമികളിൽനിന്നും ഉപദേശം ലഭിച്ചതു്.

ഇങ്ങനെ ദിവസങ്ങൾ കുറേക്കഴിഞ്ഞു. തമാലിനും ജിജ്ജാബീബിക്കും മനോവ്യഥയും കുറഞ്ഞു. കബീരുടെ കർമ്മബന്ധങ്ങളും പൊലിഞ്ഞു. അജ്ഞാനവിശേഷങ്ങൾ അവനെ വിട്ടൊഴിഞ്ഞു. ഭഗവാൻ സവിശേഷം അവനിൽ കനിഞ്ഞു. കബീരുടെ കണ്ണുകളിൽനിന്നും സർവ്വദാ ആനന്ദാശ്രുക്കൾ പൊഴിഞ്ഞു. അങ്ങിനെയിരിക്കെ ഒരു ദിവസം രാത്രിയിൽ, കബീർ ഉണൎന്നു ബുദ്ധിതെളിഞ്ഞു, ഗുരൂപദേശലബ്ധിയെക്കുറിച്ചാലോചിക്കാൻ തുടങ്ങി. "രാമാനന്ദസ്വാമികളുടെ ഏതെങ്കിലും ഒരു വാക്കു കേൾക്കാൻ എനിക്കു് ഭാഗ്യമെത്തിയാൽ അതിനെ ഞാൻ ഉപദേശമായി അംഗീകരിക്കുമായിരുന്നു. അതിനെന്താണു്

മാർഗ്ഗം" എന്നു് വിചാരധാരയിൽ മുഴുകി. ജ്ഞാനികളാൽമാത്രം അറിയപ്പെടത്തക്ക സൂക്ഷ്മാധികപ്രഭമായ ബ്രഹ്മതേജസ്സോടുകൂടെ, ഭക്തോത്തമനായ ആ ബാലൻ വീണ്ടും ചിന്തിച്ചു:—"ഉത്സാഹിനം പുരുഷസിംഹം ഉപൈതി ലക്ഷ്മീഃ" എന്നാണല്ലോ ആപ്തവാക്യം. പ്രയത്നിച്ചാൽ സാദ്ധ്യമാകാത്ത കാര്യമില്ലതന്നെ. "അശ്രയമില്ലാത്തവൎക്കീശ്വരൻ തന്നെ പുനരാശ്രയമാകുന്നതുമെന്നല്ലോ വിധിമതം" അതുമല്ല ദൈവവിശ്വാസമുള്ളവൎക്കു് ഒരിക്കലും ആപത്തുണ്ടാകയുമില്ല. ഒരുപക്ഷേ ഇതുവരെ കഴിഞ്ഞതുപോലെ മേലും കഴിയാനാണു് സംഗതി എങ്കിലുമാകട്ടെ അഥവാ, ജീവനാശമാണു വരുന്നതു് എന്നാലും വന്നുകൊള്ളട്ടെ; സ്വാമികളുടെ ഹൃദയം കോപാഗ്നിയിൽ ദഹിക്കുമെങ്കിൽ ദഹിക്കട്ടെ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശിഷ്യന്മാരുടെ അടികൊണ്ടെനിക്കു് മരിക്കാനായിരിക്കാം സംഗതി എങ്കിൽ മരിക്കട്ടെ; എന്തായാലും ഇപ്പോൾതന്നെ ഞാൻ സ്വാമിയെ കാണാൻ പോകുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുഖത്തുനിന്നും പുറപ്പെടുന്ന വാക്കു് എന്തായാലും അതിനെ ഞാൻ ബ്രഹ്മോപദേശമായിക്കരുതിക്കൊള്ളാം.

ഇങ്ങനെ ദൃഢനിശ്ചയത്തോടുകൂടി, കബീർ അപ്പോൾതന്നെ എഴുന്നേറ്റു് മഠത്തിലേക്കു തിരിച്ചു. വാതുക്കൽ എത്തിയതിൽ അകത്തു കടക്കാൻ സംശയിച്ചു്, സ്വാമികളുടെ തിരുമൊഴികൾ കേൾക്കുന്നുണ്ടോയെന്നു് ശ്രദ്ധിച്ചു. കോഴി കൂകുന്നതുവരെ കാത്തിരുന്നിട്ടും, യാതൊരു ശബ്ദവും കേൾക്കായ്കകൊണ്ടു് "ഇനി സ്വാമികൾ നീരാട്ടിനു മണികൎണ്ണികാതീൎത്ഥത്തിൽ എഴുന്നെള്ളുമല്ലോ, കുളിക്കടവിലെ കല്പടികളിൽ ഞാൻ ചെന്നുകിടന്നുകൊള്ളാം. അദ്ദേഹം ഇറങ്ങുമ്പോൾ എന്റെ ശിരസ്സിൽ പാദംവയ്ക്കാൻ ഇട വരും. ഏതെങ്കിലും ഒരു വാക്കും അരുളിച്ചെയ്യും. ഇന്നത്തെയ്ക്കു് അശിക്കാവുന്ന അനുഗ്രഹം ഇതുതന്നെ" എന്നു നിശ്ചയിച്ചു് എഴുന്നേറ്റു് ഗംഗാതീരത്തിൽചെന്നു മണികൎണ്ണികാതീൎത്ഥസ്ഥാനത്തിലെ കല്പടികളിൽ ഒന്നിൽ നീണ്ടു നിവൎന്നുകിടപ്പായി. സ്വാമികൾ ശിഷ്യന്മാരുമായി മണികൎണ്ണികയിലെ കല്പടികളിൽകൂടി താഴോട്ടിറങ്ങിച്ചെല്ലുമ്പോൾ, കാലടികൾക്കെതിരേ കിടക്കുന്ന കബീറിന്റെ ശിരസ്സിൽ മെതിയടിയിട്ട പാദത്താൽ അദ്ദേഹം ഊക്കോടുകൂടി ചവിട്ടാനിടയായി. മെതിയടി ധരിച്ചിരുന്നതുകൊണ്ടു് കല്പടിയും ശിരസ്സും വേർതിരിച്ചറിവാൻ സ്വാമികൾക്കു സാധിച്ചതുമില്ല. ചവിട്ടുകൊണ്ടപ്പോൾ കബീർ അയ്യോ എന്നു നിലവിളിച്ചു കരഞ്ഞുതുടങ്ങി. "ഹാ! അറിയാതെ ഞാൻ ഒരു

ബാലനെ ചവിട്ടിയല്ലോ" എന്നു വ്യസനിച്ചു. രാമാനന്ദസ്വാമികൾ, തൃക്കൈകളാൽ അവനെത്തടവി, "രാമരാമ" എന്നു ജപിച്ചു. അനന്തരം ഗംഗയിലിറങ്ങി സ്നാനംചെയ്തു മടങ്ങിപ്പോരികയുംചെയ്തു.

കബീർ കൃതാർത്ഥനായി, "ഹ! ഇന്നേക്ക ഞാൻചെയ്ത ഭാഗ്യമാണു ഭാഗ്യം! എന്റെ പൂർവ്വികന്മാർചെയ്ത സുകൃതമാണു സുകൃതം. ഞാൻ ആഗ്രഹിച്ചുവന്ന കാര്യം സവിശേഷം സഫലമായല്ലോ. അന്നു ഭഗവാൻ ബ്രാഹ്മണനായി വന്നുപദേശിച്ച ഉപദേശംതന്നെയാണു് ഇന്നു് ഗുരുനാഥനമരുളിച്ചെയ്തതു്. വേദാന്തസാരസർവ്വസ്വമായ താരകമന്ത്രമിതുതന്നെ. ഇതിനാൽ സർവ്വപാതകങ്ങളും നീങ്ങും. നീചനായാലും, മൂഢനായാലും, രാമനാമമന്ത്രത്തെ അറിഞ്ഞോ അറിയാതെയോ ജപിച്ചാൽ ഫലം മോക്ഷമാണു്. ജപിക്കാഞ്ഞാൽ സങ്കടവുമാണു്. പരമേശ്വരൻ പാർവ്വതിക്ക ഉപദേശിച്ച മന്ത്രം ഇതല്ലേ? നാരദൻ ഭരദ്വാജമുനിക്കും, പരാശരൻ വേദവ്യാസനും, വ്യാസൻ ശുകബ്രഹ്മർഷിക്കും ഉപദേശിച്ചതും ഈ മന്ത്രമല്ലേ? മററും അനേകം മഹർഷിമാർ ഈ മന്ത്രത്തെ ധ്യാനിച്ചു് പരമപദമടഞ്ഞില്ലയോ? ഇതേക്കാൾ മാഹാത്മ്യമുള്ള മന്ത്രം മററില്ല. ഇല്ലതന്നെ എന്നുറപ്പായി ഉച്ചരിച്ചുകൊണ്ടു് ആനന്ദസാഗരത്തിൽ മുഴുകി എഴുന്നേററു ഗംഗയിലിറങ്ങിമുങ്ങി, ഈറൻമുണ്ടോടുകൂടി വീട്ടിലെത്തി അമ്മയേയും അച്ഛനേയും അടി സംബോധനചെയ്തു പറഞ്ഞു. "സുകൃതികളായ മാതാപിതാക്കന്മാരേ! ഇന്നൊരു സുദിനമാണു്. രാമാനന്ദസ്വാമികളിൽനിന്നു് ഇന്നു് എനിക്കു് ഉപദേശം ലഭിച്ചു. അതിനാൽ ഇന്നുമുതല്ക്കു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുദ്ര ധരിക്കാൻ ഞാൻ നിശ്ചയിച്ചു. നിങ്ങളും അതുതന്നെ ധരിക്കണം".

കബീർ, മാതാപിതാക്കന്മാരോടിങ്ങനെ അറിയിച്ചശേഷം പട്ടുവസ്ത്രം ധരിച്ചു്, സ്വാമികളുടെ നെററിക്കുറിപോലെ നെററിയിൽ കുറി വരച്ചു് കഴുത്തിൽ തുളസീദാമങ്ങളും അണിഞ്ഞു്, ഗുരുപാദപാദപത്മങ്ങൾ മനസ്സിൽ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടു് പൂമാല മുതലായ പൂജാദ്രവ്യങ്ങളും ജപമാലയുമായി, നേരെ മഠത്തിലേക്കു യാത്രയായി; അവിടെച്ചെന്നു്, പരിസരപ്രദേശത്തിൽനിന്ന ഭക്തജനത്തെ വണങ്ങി, അകത്തുകടന്നു സ്വാമിനാമങ്ങൾ കീർത്തിച്ചു കീർത്തിച്ചു്, സ്വാമികളിരിക്കുന്ന മുറിക്കുനേരെ നോക്കി ദണ്ഡനമസ്കാരംചെയ്തു. ഭക്തന്മാരുടെ കൂട്ടത്തിൽ താനും ഒരു ഭക്തനായി ച്ചേർന്നു്, ശ്രീരാമനാമം ജപമാലയിൽ ഉരുക്കഴിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

അതു കണ്ടുനിന്ന ഭക്തന്മാരെല്ലാം അത്ഭുതപരവശരായി "കൊള്ളാം! ഇതെത്ര വിപരീതമായിരിക്കുന്നു? തുരുഷ്കൻ നമ്മെപ്പോലെ സ്വാമികളുടെ കുറിയും നെററിയിൽ ധരിച്ചു് വന്നിരുന്നു് ഇതാ തുളസിമാല പിടിച്ചു് രാമനാമം ജപിക്കുന്നു! ഇവനു സ്വാമി ഉപദേശം കൊടുത്തതായിരിക്കുമോ? അതിൻെറ പരമാർത്ഥമറിയണമല്ലോ" എന്നിങ്ങനെ സംഭ്രാന്തന്മാരായി സ്വാമികളുടെ പരിചാരകന്മാരായ ബ്രാഹ്മണരെ വിളിച്ചുകൊണ്ടുവന്നു കാണിച്ചു. ഉടനെ അവർ, എടാ ശനിപിടിച്ച തുരുഷ്കച്ചെറുക്ക! നീ തുലഞ്ഞുപോകുന്നില്ലയോ? ഞങ്ങളെ ആക്ഷേപിക്കാനാണോ നീ ഇങ്ങനെ കുറിയും മാലയുമൊക്കെയണിഞ്ഞു പുതിയ വേഷമെടുത്തിരിക്കുന്നതു്? ഇവനെ രണ്ടായി മുറിച്ചു് വെളിക്കെടുത്തുകളഞ്ഞാലല്ലാതെ, ഇവൻ ഇഴഞ്ഞുകേറി വരാതെയിരിക്കയില്ലഎന്നു കോപഭ്രാന്തന്മാരായി പറഞ്ഞുകൊണ്ടു് കബീരിനെച്ചെന്നു പിടികൂടി. "എടാ ദുഷ്ട! നീ ഈ ബ്രാഹ്മണമതത്തെ അശുദ്ധമാക്കാൻ പിന്നെയും കടന്നുവന്നോ? കുറിയും മാലയുമൊക്കെ ധരിച്ചു പരിഹസിക്കുന്നോ? സ്വാമിയുടെ തിലകമണിയാനും തുളസമാല ധരിക്കാനും നിന്നോടാരു പറഞ്ഞു? നിൻെറ അഭിപ്രായമെന്തു ? പറക."

ബ്രാഹ്മണരുടെ ഈ അധിക്ഷേപവാക്കുകൾ കേട്ടു് കബീർ "ഹേ വേദിയോത്തമന്മാരെ! നിങ്ങൾ വെറുതെയെന്തിനാണു് എന്നെപ്പിടിച്ചുലക്കോലം ചെയ്യുന്നതു്? വേണ്ടാ വേണ്ടാ. ഇന്നു രാവിലെ എനിക്കു സ്വാമികൾ അനുഗ്രഹിച്ചുപദേശം തന്നു് ശിഷ്യകോടിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിരിക്കയാണു്. അക്കാര്യത്തിൽ നിങ്ങൾക്കു വല്ല സംശയവുമുണ്ടെങ്കിൽ സ്വാമികളോടുതന്നെ ചോദിച്ചുകൊൾവിൻ" എന്നുപറഞ്ഞു. ബ്രാഹ്മണർ അതുകേട്ടു അവനെപ്പിടിച്ചു വലിച്ചുകൊണ്ടുപോയി സ്വാമികളുടെ മുമ്പിൽ നിർത്തീട്ടു്—'ഭഗവൻ! നിന്തിരുവടി ഇന്നു കാലത്തു് ഈ തുരുഷ്കനും ഉപദേശം കൊടുത്തു ശിഷ്യഗണത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയതായി ഇവൻ പറയുന്നു. അതു പരമാർത്ഥമാണോ എന്നരുളിച്ചെയ്യണം' എന്നറിയിച്ചു.

സ്വാമികൾ അതുകേട്ടു കോപിച്ചു് തൻെറ മെതിയടിയെടുത്തു കബീരിനെ ലക്ഷ്യമാക്കി ഒരേറുകൊടുത്തു. അതു് കബീരുടെ നെററിമേൽ ചെന്നുകൊണ്ടു മുറിഞ്ഞു രക്തം പ്രവഹിച്ചുതുടങ്ങി. കബീർ വേദനപ്പെട്ടു കരയുന്നതിനു പകരം ആനന്ദപരിപ്ളുതഹൃദയനായി സ്വാമികളെ നോക്കി: ഭഗവൻ നിന്തിരുവടിയുടെ പരിപാവനങ്ങളായ മെതിയടികൾ നെററിമേൽ സ്പർശി

ക്കത്തക്ക പുണ്യം ഞാൻ ചെയ്തതെന്താണാവോ? എന്നെപ്പോലെ ഭാഗ്യം അങ്ങേ മററു ശിഷ്യന്മാർക്കും ലഭിച്ചിട്ടില്ല നിശ്ചയം. ഞാൻ മുജ്ജന്മംചെയ്ത സുകൃതംതന്നെ സുകൃതം. നിന്തിരുവടിക്ക് ഇത്രത്തോളം കൃപ അടിയനിൽ ഉദിക്കാൻ കാരണമെന്തോ? അല്ലയോ ഗുരുനാഥ! പരിശുദ്ധാത്മൻ! രക്ഷിതാവായ ദേവ! മോക്ഷപ്രദ! പരമേശ! ജഗദീശ! ഗുണവാസ! പരമാത്മൻ! ഇങ്ങനെ പലവിധത്തിൽ സ്തോത്രം ചെയ്യുമ്പോൾ, സ്വാമികൾ—എടാ തൊഴുന്ന കള്ള! ഞാൻ നിനക്ക് ഇന്നു കാലത്തുപദേശം തന്നുവെന്നല്ലേ നീ പറഞ്ഞതു്? എപ്പോഴാണതു്? എവിടെവച്ചാണ് വേഗംപറക" എന്നു ചോദിച്ചു.

കബീർ—സ്വാമിൻ! ഇന്നു് പ്രഭാതവേളയിൽ നിന്തിരുവടി മണികർണ്ണികാഘട്ടത്തിൽ നീരാട്ടിന്നെഴുന്നള്ളിയപ്പോൾ, ആ കല്പടികളിൽ കിടന്നിരുന്ന എൻെറ ശിരസ്സിൽ പരിശുദ്ധ തിരുവടികൾ കട്ടക്കെ ഊന്നി രാമരാമമന്ത്രം ഉപദേശിച്ചില്ലയോ? തിരുമനസ്സിൽ അക്കഥ വിസ്മരിച്ചുപോയോ എന്നറിയിച്ചു് സാഷ്ടാംഗപ്രണാമം ചെയ്തെഴുന്നേററു നിന്നുകൊണ്ടിങ്ങനെ സ്തുതിചെയ്തു.

പദ്യം

അൻപേറുംതമ്പുരാനാംകമലനയനനും കാമസംഹാരിദേവൻ
മുമ്പാംമ്മ്ദൈവങ്ങൾപോലും ദിനമനുപുകഴുംപാവനംരാമനാമം
സമ്പ്രീത്യാ പാപശാന്തിക്കലിവൊടുമുപദേശിച്ചമദ്ദേശികൻതൻ
വമ്പാളുന്നൊരു സാക്ഷാൽ കൃപയുടെനിലയേതെന്നു ഞാനോനാ-
ജ്ഞാനേ

കാമംക്രോധംതുടങ്ങിക്കരളിനു കദനംനൽകിടും മോക്ഷശത്രു-
സ്തോമംപാടേയ കററിപ്പരചിദമലസത്തുൾക്കളത്തിൽ കലർത്തി
ധീമത്വംപൂണ്ടുവാഴും മുനികളുമലിവോടോതിടും രാമമന്ത്രം
ഹാ മന്ദനോതിരക്ഷിച്ചൊരുഗുരുകരുണാവീചിവിസ്താരമേതോ

ആചാരം തെല്ലുമില്ലാത്തൊരു കുടിലനഹോ കോപിപാപിഷ്ഠ-
നേററം
നീചാഗ്ര്യൻ: രാമനാമാക്ഷരമരുളവേ വാല്മീകിനാമർഷിയായി
അ ചാതുവിദ്യ മന്ത്രം കനിവൊടുമുപദേശിച്ചു രക്ഷിച്ചസാക്ഷാ-
ലാചാര്യൻതൻെറ ശ്രീമൽകൃപയുടെ നിലയേതെന്നുംഞാനോ-
ന ജ്ഞാനേ.

മാതാ കൌസല്യ താതൻദശരഥനിവരിൽ പുത്രനായന്നുതാപം
വീതാശങ്കം ഹരിച്ചു ഹരി! ഹരി! പരചിത്തത്വമേതൊന്നുമുന്നം
ആ ദിവ്യം രാമമന്ത്രം ശ്രുതി സമമുപദേശിച്ചൊരാചാരവാനാ-
മാചാര്യൻതന്റെ സാക്ഷാൽകൃപയുടെ നിലയേതെന്നു ഞാനോ-
ന ജ്ഞാനേ.

അത്യർത്ഥം രൂക്ഷമത്യുൽക്കടബലദഹനജ്വാലയിൽ കാലനെ-
പ്പോൽ
മുപ്പാരും ഭസ്മമാക്കാൻതിറവിയ ദശകണ്ഠന്റെ കണ്ഠംമുറിച്ചു്,
നിത്യാനന്ദം ത്രിലോകിക്കരുളിയ മധുവിദ്വേഷിതൻ നാമമന്ത്രം
ഹൃദ്യംഹാഹാ! നമുക്കോതിയ ഗുരുകരുണാവീചിവിസ്താരമേതോ

ഗോമേധംതൊട്ടയാഗങ്ങളുമരിയതപസ്സും മുറയ്ക്കാചരിച്ചും,
ഭൂമാകാന്തന്റെ പൂങ്കാലിണയകമലരിൽച്ചേർത്തു നിത്യം ഭജിച്ചും
പ്രാമാണ്യത്തോടുവാഴും ജനതയുമനിശം ചൊല്ലീടും രാമമന്ത്രം
ഹാ!മന്ദന്നോതിരക്ഷിച്ചൊരുഗുരുകരുണാവീചിവിസ്താരമേതോ?

തീരാത്തുള്ളാധിബാധാദികൾഭവമരണം വ്യാധിതൊട്ടുള്ളതെല്ലാം
തീരാൻ കൈകണ്ടസിദ്ധൌഷധമിഹരഘുരാമാഖ്യമാം രാമമന്ത്രം
സാരാർത്ഥം, പാപിയാം ബാലകന്നുപദേശിച്ചൊരാചാര്യ-
ചിത്ത-
ത്താരാളും ചാരുതിമൃൽ കൃപയുടെനിലയേതെന്നുചൊല്ലാ-
വതാണോ!

പാർമേലിച്ഛാനുകൂലംമരുവുക ചിരമെന്നോതിയാരാധ്യപാദ-
ച്ഛൂമന്ദംപാദുകാശോഭിതമലിവൊടുമെൻമൌലിയിൽച്ചേർത്തു-
ചാർത്തി
രാമാഖ്യം മന്ത്രമോതിബ്ഭവഭയമൊഴിയെക്കാത്തൊരാചാര്യ-
ചിത്ത
സീമാഹീനംതുളുമ്പും കൃപയുടെ നിലയേതെന്നു ചൊല്ലാവ-
താണോ?

അച്ഛശ്രീചേർന്ന ഗംഗാതടിനിയുടെ കരക്കെട്ടിലേക്കല്പടിക്കൽ
സ്വച്ഛന്ദം ഞാൻകിടന്നോരളവതുപരമാർത്ഥം ഗ്രഹിക്കാതവണ്ണം
തൃക്കാലെൻമൌലിയിൽ ചേർത്തുണരൊട്ടരഘുരാമേതിനിത്യംജ-
പിപ്പാൻ
സല്ക്കാരംചെയ്തസാക്ഷാൽഗുരുവരകരുണാവീചിവിസ്താരമേതോ?

സ്വാമിൻ! ത്വല്പാദപത്മംനരസുരഖിലം കാൺകെമന്മൂർദ്ധ്നി-
ശ്രീമദ്രാമാഖ്യമന്ത്രം സുഖകരമുപദേശിച്ചുദാരപ്രസന്നം (ചേർത്ത-

നാമേനിൻദേശികൻനിർണ്ണയമിതി സുഖമോതീട്ടു പാലിച്ചതോ-
ത്താൽ
രാമാനന്ദാഖ്യദേവ പ്രഥിതതരകൃപാവീചിവിസ്താരമേതോ?

ഇങ്ങനെ സ്തോത്രംചെയ്തു ഭക്തിയിൽ ലയിച്ചുനിൽക്കുന്ന കബീറെക്കുറിച്ച് രാമാനന്ദസ്വാമികൾക്കു കരുണ തോന്നി— "എടാ! നീയെന്നെ വഞ്ചിച്ചുവല്ലോ. നീയായിരുന്നോ അവിടെ ക്കിടന്നതു്? നീ കരുതിക്കൂട്ടിക്കൊണ്ടു ചെയ്തതാണതു്, അല്ലേ? ആട്ടെ, എന്നാലും ദോഷമില്ല. കഴിഞ്ഞ കാര്യത്തെക്കുറിച്ചു് ചിന്തിച്ചിട്ടും ഫലമില്ലല്ലോ." ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തിട്ടു് ബ്രാഹ്മണരെനോക്കി, "ഹേ ശിഷ്യോത്തമന്മാരേ! ഇവൻ പറഞ്ഞതു സത്യംതന്നെയാണു്. ആളറിഞ്ഞുകൊണ്ടല്ലെങ്കിലും ഇവന്റെ തലയ്ക്കു ചവിട്ടിയതും, നിർവേദപൂർവ്വം തടവി രാമനാമം ഉച്ചരിച്ചതും ശരിതന്നെ. അതുകൊണ്ടു്, ഇന്നുമുതൽക്കു് ഇവനെ നിങ്ങളിലൊരുത്തനായിക്കരുതി സ്നേഹിച്ചുകൊൾവിൻ" എന്നു കല്പിച്ചു. സ്വാമികളുടെ ആ കല്പന ബ്രാഹ്മണർക്കു കർണ്ണശല്യമായിത്തോന്നി. 'അവർ ഉള്ളിലുദിച്ച കോപത്തെ മറച്ചു്, സ്വാമിൻ! അങ്ങനെ കല്പിക്കുന്നതു സങ്കടമാണു്. ആളറിയാതെ, പതിവനുസരിച്ചരുളിച്ചെയ്ത ഒരു വാക്കു് അടിസ്ഥാനമാക്കി, ഇവനെ ശിഷ്യനാക്കി സ്വീകരിക്കുന്നതു കഷ്ടമാണു്. ശിഷ്യനാക്കിയാൽ നമുക്കു് അപകീർത്തിയല്ലാതെ പ്രശസ്തിയുണ്ടാകയില്ല. അതുകൊണ്ടു് ഇക്ഷണംതന്നെ ഇവനെ ഇവിടെനിന്നോടിച്ചു്, മേലാൽ ഇവിടെ കടക്കാതിരിക്കാൻ വേണ്ട ഏർപ്പാടുചെയ്യണം അതാണു നന്നു്; എന്നറിയിച്ചു. അതിനമറുപടിയായി സ്വാമികൾ—"നിങ്ങളുടെ ഇഷ്ടംപോലെ ചെയ്തുകൊൾവിൻ!" എന്നു കല്പന കൊടുക്കയും ചെയ്തു. അനന്തരം കബീറെനോക്കി "എടാ കൊച്ചുകള്ളൂ! നീ വഞ്ചിച്ചു്, എന്നോടു താരകമന്ത്രത്തെ വാങ്ങിയതുകൊണ്ടു്, മേലാൽ നിന്നെക്കാണ്മാൻ നമുക്കിഷ്ടമില്ല. മറവിൽ ഇരിക്കുന്നതു നന്നു്; നാളെമുതൽ മറന്നിട്ടും നീ ഇവിടെ വരരുതു്, പൊയ്ക്കോ! എന്നു ആജ്ഞാപിച്ചയച്ചു. കബീർ പോയ ഉടനേ ബ്രാഹ്മണരെ നോക്കി, "ഹേ സാധുക്കളായ വേദിയരേ! ഈ ബാലനെ നാം അനാദരിച്ചതു ശരിയാണെന്നെനിക്കു തോന്നുന്നില്ല. കൊച്ചുകുട്ടിയാണെങ്കിലും അവന്റെ ഭക്തിവിശ്വാസം അന്യാദൃശമായിരിക്കുന്നു. വിശേഷിച്ചും, വേദമൂർത്തിയായ ബ്രഹ്മാവിനെന്നപോലെ നാലു വേദങ്ങളും അവനു ഹൃദിസ്ഥമാണെന്നു വാക്കുകേട്ടാൽ അനുമാനിക്കാം. ഇത്രമേൽ ബുദ്ധിമുട്ടുകൾ സഹിച്ചു്, ഇതുവരെ ആരും എന്നോടുപദേശം വാങ്ങിച്ചിട്ടില്ല, പൂർവ്വജന്മകൃതമായ ഏതോ

പാപാംശം അനുഭവിച്ചുതീക്കാൻ അവനുണ്ടായിരിക്കും; "ജാതിനാമാദികൾക്കല്ല ഗുണഗണഭേദമെന്നത്രെ ബുധന്മാരുടെ മതം" എന്ന തത്വമനുസരിച്ചു, അവൻെറ കുലത്തെക്കുറിച്ചല്ല നാം നോക്കേണ്ടതു്. ഗുണത്തെക്കുറിച്ചാണു്. വ്യാധകുലത്തിൽ ജനിച്ച വാല്മീകി മഹഷിയായില്ലെ? ഈ ബാലൻെറ സ്വഭാവവും വൈരാഗ്യാദി നിഷ്ഠകളും മററു ഗുണങ്ങളും ആലോചിച്ചുനോക്കിയാൽ, അത്ഭുതം തോന്നുമെന്നു മാത്രമല്ല അവൻ ഒരവതാരപുരുഷനാണെന്നു നിണ്ണയിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. രാക്ഷസവംശത്തിൽ ജനിച്ച വിഭീഷണൻ പ്രഹ്ളാദൻ മഹാബലി മുതലായവരെല്ലാം മഹാഭക്തന്മാരായിരുന്നുവെന്നുള്ള കഥ സുപ്രസിദ്ധമല്ലേ? ഭഗവല്ലീലാവിലാസങ്ങൾ ആക്കുതന്നെ നിണ്ണയിക്കാം? എന്നോരോന്നരുളിച്ചെയ്തശേഷം ശ്രീനാരായണസ്വാമിയെ ധ്യാനിച്ചു് ആനന്ദനിലീനനായി സ്ഥിതിചെയ്തു.

അനന്തരം കബീർ വീട്ടിലെത്തി നടന്ന വത്തമാനങ്ങളെല്ലാം മാതാപിതാക്കളെ ധരിപ്പിച്ചു. സ്വാമികൾ ഉപദേശിച്ച താരകമന്ത്രത്തെത്തന്നെ എപ്പോഴും ധ്യാനിച്ചു്, പ്രഭാതമാകുമ്പോൾ ഗംഗയിലിറങ്ങിക്കുളിച്ചു്, രാമാനന്ദസ്വാമിയുടെ കുറിയും തുളസിമാലയും അണിഞ്ഞു്, വിഷ്ണുനാമസഹസ്രത്തെ പല കീത്തനങ്ങളാകെ പാടി പലക്കും അതിൻെറ മാഹാത്മ്യത്തെ പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചുകൊണ്ടു്, കബീർ ദിവസങ്ങളെ നയിച്ചുവന്നു.

ആറാം അദ്ധ്യായം കഴിഞ്ഞു.

ഏഴാമദ്ധ്യായം

കബീർ മഹമ്മദുമതത്തെ ഖണ്ഡിച്ചതു്.

ശ്രീനാരായണഭക്തോത്തമനായ കബീർ ഇങ്ങനെ താമസിക്കുന്ന കാലത്തു്, മററുള്ള തുരുഷ്കന്മാക്കൊക്കെ അവനെക്കുറിച്ചു വെറുപ്പുതുടങ്ങി. അവർ തമാലിനേയും ജിജ്ജാബീബിയേയും ചെന്നുകണ്ടു്. "ഹേ! നിങ്ങൾ തുരുഷ്കവംശജരായിരുന്നിട്ടും, ഹിന്ദുക്കളെപ്പോലെ നാരായണനാമവും രാമനാമവും ഒക്കെ ജപിച്ചുകൊണ്ടുനടക്കുന്നതു ശരിയല്ല. അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ ഞങ്ങളുടെ തെരുവിൽനിന്നും ഒഴിഞ്ഞു്, ഹിന്ദുക്കളുടെ കുടിയിടയിൽ

പോയി താമസിച്ചുകൊള്ളണം" എന്നു കോപപരുഷമായി പറഞ്ഞു. അതുകേട്ടു് കബീർ അവരെ നോക്കി—"ഹേ മാന്യന്മാരേ! ഞങ്ങൾ ഒഴിഞ്ഞുപോകണമെന്നു പറവാൻ നിങ്ങൾക്കു് എന്തധികാരം? രാമനാമവും നാരായണനാമവും ജപിക്കുന്നതിലെന്തു കുററം? രാമനും രഹിമും ഒന്നുതന്നെയാണെന്നുള്ള പരമാത്മമറിയാതെയല്ലേ നിങ്ങൾ വഴക്കിനു വന്നിരിക്കുന്നതു്?" എന്നു ചോദിച്ചു. ഉടനെ തുരുഷ്കന്മാരുടെ വൈദികാചാര്യനായ കാദി കബീരിനെ ഭർത്സിച്ചു പറഞ്ഞു. "മൂഢബാല! നീ എന്തുപറയുന്നു? രാമനെന്നതു്, ദശരഥനെന്നു പേരായ ഒരു മനുഷ്യന്റെ മകനല്ലേ? രഹിം എന്നതു് ജനനമരണരഹിതമായി അരൂപമായ ദൈവം അല്ലേ? സത്യബോധമില്ലാത്ത നിന്നോടു് ഇതൊക്കെ എന്തിനു പറയുന്നു? പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു് ഒരു ഫലവുമില്ല."

കബീർ—ഹേ കാദി! നിത്യനിർമ്മലസ്വരൂപമായ പരബ്രഹ്മാംശംതന്നെ മൂർത്തീഭവിച്ചിരിക്കുന്ന വിഷ്ണുഭഗവാനു്, ലോകരക്ഷണമാണു ധർമ്മം. അതായതു് ദുഷ്ടനിഗ്രഹവും ശിഷ്ടജനപരിപാലനവുമാണു്. അതനുസരിച്ചു്, ലോകകണ്ടകനായ രാവണരാക്ഷസനെ നിഗ്രഹിക്കാനായി ദശരഥപുത്രനായി രാമനാമത്തോടെ വിഷ്ണുഭഗവാനവതരിച്ചു. അദ്ദേഹത്തെ മനുഷ്യനാണെന്നു നിങ്ങൾ പറഞ്ഞതു് എന്തന്ധത്വമാണു്.

കാദി—എടാ! "പൊയ്യു് പറഞ്ഞാലും പൊരുന്തപ്പറയണം." ദൈവം വേറെ, ലോകരക്ഷകനായ കർത്താവു വേറെ, എന്നു നീയൊരുത്തൻ പറഞ്ഞേ കേട്ടുള്ളൂ. വേദമേയില്ലാത്ത ഹിന്ദുമതത്തിൽ ചേർന്ന നിനക്കു പരമാത്മബോധമില്ലാത്തതു് അത്ഭുതവുമല്ല. "നിർമ്മലനദീജലം സാഗരംതന്നിൽ ചേർന്നാൽ നിശ്ചയം പുളിച്ചുപോം" എന്നു പറഞ്ഞതുപോലെ ഹിന്ദുക്കളോടു ചേർന്ന നീയും നരകവാസിയായി ഭവിക്കതന്നെ വേണം.

കബീർ—എന്താണു വായിൽ വന്നതൊക്കെ വിളിച്ചു പറയുന്നതു്! അരൂപമായ പരബ്രഹ്മംതന്നെയാണു് ആദിദൈവം എന്നിരുന്നാലും, അതിൽനിന്നും ലോകസൃഷ്ടിസ്ഥിതിസംഹാരങ്ങൾക്കു മൂന്നു ശക്തികൾ വ്യാപിക്കുന്നുണ്ടു്. ആ ശക്തികൾക്കാണു് മൂർത്തിത്വം കല്പിച്ചു് ബ്രഹ്മാവെന്നും വിഷ്ണുവെന്നും ശിവനെന്നും പേർ പറഞ്ഞുവരുന്നതു്. അതുകൊണ്ടു് ആദ്യകാലംമുതൽക്കെല്ലാവരും ത്രിമൂർത്തികളുടെ വിഗ്രഹങ്ങളെവച്ചാരാധിച്ചുവന്നു. ഇടക്കാലത്തു് അതിനെ നശിപ്പിച്ച ഇബ്രാഹിം മുതലായവരെ ദൈവംതന്നെ കഠിനമായി ശിക്ഷിച്ചതു് ഓർമ്മയില്ലേ?

കാദി—രൂപഹീനനായ ദൈവത്തിൻെറ സങ്കല്പമാത്രത്താൽ ഉണ്ടായ ഈ ലോകം സരൂപനായ ബ്രഹ്മാവിനാൽ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടതാണെന്നു പറയുന്നതിൻെറ മൂഢത്വത്തെ ഞാനെങ്ങിനെ തെളിയിക്കാനാണ്? ഞങ്ങളുടെ സദ്ഗുരുവരനായ മഹമ്മദിന്റെ ദൈവകല്പനയനുസരിച്ച്, ദേവദൂതനാൽ അറിയപ്പെട്ട വാക്യങ്ങളാണ് സത്യവേദം. അതിലുള്ള സാരതത്വങ്ങൾ നിന്നെപ്പോലുള്ള അവിശ്വാസികൾക്ക് അറിയാവുന്നതാണോ? എന്നു പറഞ്ഞു ചിരിച്ചപ്പോൾ,

കബീർ—ദൈവത്തിനു നിനവുണ്ടെങ്കിൽ മറവിയും കാണുമല്ലോ. ഇങ്ങനെ സങ്കല്പവികല്പങ്ങളുള്ളവൾക്ക് ദേഹവും ഉണ്ടായിരിക്കണം—ദേഹത്തിന് ഏതെങ്കിലും ഒരു രൂപവുമുണ്ട്. ദൈവം അരൂപനെന്നല്ലേ നിങ്ങൾ പറഞ്ഞതു്? അരൂപനു രൂപമേതു്? നിർവികല്പനു വികല്പമേതു്? നിശ്ചലനു ചലനമുള്ള തൊഴിലേതു്? ചലനമില്ലാതെ ലോകമുണ്ടാകുമോ? ഉല്പത്തിക്കു വികാരം കൂടാതെ കഴിയുമോ? രൂപമില്ലാതെ നിനവുണ്ടാകുമോ? ആകാശത്തിൽ കോട്ടനിൽക്കുന്നെന്നും കാററിനു രൂപമുണ്ടെന്നും മററും പറയുന്നതുപോലെ നിങ്ങളുടെ വാക്ക് അത്യന്തം അയുക്തമായിരിക്കുന്നു. സങ്കല്പവികല്പങ്ങളില്ലാതെ അരൂപമായിരിക്കുന്ന ദൈവം ദേവദൂതന്മാർവശം വാക്യങ്ങളെങ്ങിനെ എഴുതിക്കൊടുത്തയച്ചു? എള്ളിൽ എണ്ണപോലെയും, പാലിൽ വെണ്ണപോലെയും അദൃശ്യസ്ഥിതിയിൽ എങ്ങും നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ദൈവം, എവിടെയിരുന്നാണ് ദേവദൂതന്മാരെപ്പറഞ്ഞയച്ചതു്? രൂപവും വാക്കുമില്ലാത്ത ദൈവം കൊണ്ടുപോയി കൊടുക്കാൻ ആജ്ഞാപിച്ചതെങ്ങിനെ? അദ്ദേഹത്തിൻെറ ഇരിപ്പ് എപ്പോഴും ആകാശത്തിലാണോ? ഭൂമിയിൽ ദൈവമില്ലയോ? കരുണാപുരസ്സരം അദ്ദേഹം അരുൾചെയ്തയച്ച വാക്കുകളായി, വേദത്തിൽ ജീവഹിംസ ചെയ്യാമെന്നനുവദിച്ചിരിക്കാനിടയുണ്ടോ? ഈ വാക്യങ്ങളിൽ ചിലതു് ഇബ്രാഹിം പയമ്പരുടെ പുത്രന്മാരിൽ ഒരുവനായ ഐസാക്ക് തള്ളത്തക്കതാകുമോ? സത്യവേദമല്ലെന്നു ഖണ്ഡിക്കാൻ സാധിക്കുമോ? തുലുക്കവംശത്തിനു് ആദ്യാചാര്യനായ ഇബ്രാഹിംപയമ്പർ പലപ്രാവശ്യം വിവരിച്ചു പറഞ്ഞിട്ടും, സ്വന്തം മകനായ ഐസാക്ക് കള്ളങ്ങൾ പറഞ്ഞു് എന്നെ വഞ്ചിക്കേണ്ടാ എന്നു നിഷേധിച്ച്, അച്ഛനായ ഇബ്രാഹിമിനെ പട്ടണത്തിൽനിന്നും അകററിവയ്ക്കാനിടയാകുമോ? ഹേ ആചാര്യനായ കാദി! ലോകത്തിൽ അവരവരുടെ പേരിനെ നിലനിർത്തണമെന്നുദ്ദേശിച്ച് ഓരോ ബുദ്ധിമാന്മാർ അവരുടെ പേരിൽ ഓരോ മതത്തെ ഏർപ്പെ

ടുത്തി ധർമ്മത്തെ പുരസ്കരിച്ച് ചില വാക്യങ്ങളെ യുക്തിപൂർവ്വം എഴുതിക്കൂട്ടി അതിന്ന വേദമെന്ന പേരിട്ട്, തങ്ങളെ എല്ലാവരും വന്ദിക്കത്തക്കവണ്ണം അതിൽ എഴുതിവച്ച് ഇതു സത്യവേദമാണ്, ദൈവത്തിൻെറ കല്പനകളാണിതു് എന്നൊക്കെപ്പറഞ്ഞു് മനുഷ്യരെ ഒരുവിധത്തിലും ഉദ്ധരിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ലാതവണ്ണം അധഃപതിപ്പിച്ചിരിക്കയാണെന്നാണ് എൻെറപക്ഷം. അതിലെങ്ങാനും മോക്ഷമാർഗ്ഗമുപദേശിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിൽ, ആ വഴിയെ അനുസരിക്കുന്നവൎക്കു മോക്ഷം ലഭിക്കുന്നുണ്ടോ? മതഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ നിരർത്ഥപ്രസ്താവങ്ങൾ ധാരാളമാണ്. അതുകൊണ്ടു് മതമേ നിഷിദ്ധമെന്ന വന്നുകൂടുകയും മോഹം വൎദ്ധിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതല്ലാതെ അഭിലഷണീയമായ സത്വബുദ്ധി മനുഷ്യൎക്കുണ്ടാകുന്നുണ്ടോ? ജീവകാരുണ്യത്തോടുകൂടി ദൈവത്തെ ധ്യാനിച്ചു തപസ്സു ചെയ്യാതെ മായാബന്ധത്തിൽഅകപ്പെട്ട് അധോഗതി വരത്തക്ക കാൎയ്യങ്ങളെ ചെയ്താൽ ദൈവാനുഗ്രഹം യുഗാവസാനത്തിൽപ്പോലും ലഭിക്കുമോ?

കാദി—സച്ചിദാനന്ദദൈവത്തെയല്ലാതെ മൂൎത്തിത്രയത്തെ പൂജിക്കയും ധ്യാനിക്കയും ചെയ്യുന്നതിൻെറ യുക്തി എന്താണ് പറയൂ?

കബീർ—യുക്തി എന്തായാലും മനുഷ്യാവതാരനായ മഹമ്മദിനെ പൂജിക്കുന്നതിനെക്കാൾ മൂൎത്തിത്രയത്തെ പൂജിക്കുന്നതാണ് നന്നെന്നുള്ളതിന്ന തൎക്കമുണ്ടോ?

കാദി— എടാ! രാവണൻ സൃഷ്ടിവൎഗ്ഗത്തിൽപ്പെട്ട ഒരു ജീവിയല്ലേ? അവനെ കൊല്ലാൻ രക്ഷാകൎത്താവായ വിഷ്ണുവിന്ന നേരിട്ടു നിവൃത്തിയില്ലയോ? അതിന്ന മനുഷ്യനായിവന്നു ജനിച്ചു വളൎന്നു ചെന്നിട്ടെന്തൊരു കാൎയ്യം?

കബീർ—അതു പറയാം. മൂൎത്തികൾ മൂവരാലും, ദേവാസുര രാക്ഷസാദികളാലും എന്നല്ല, മനുഷ്യരൊഴിച്ചു മററാരാലും താൻ വധിക്കപ്പെടരുതെന്നു രാവണൻ തപസ്സുചെയ്തു വരം വാങ്ങിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. അതുകൊണ്ടു് അവനെ നിഗ്രഹിക്കാൻ സത്യസന്ധനായ വിഷ്ണുഭഗവാൻ മനുഷ്യരൂപമെടുത്തതാണ്

കാദി—വിഷ്ണു രക്ഷാകൎത്താവെന്നല്ലേ നീ പറഞ്ഞതു്? പിന്നെ ആ ദേവൻ രാവണനെക്കൊല്ലാൻ വന്നതെന്തിനു്? സംഹാരത്തിന്ന മൂൎത്തി വേറെയാണല്ലോ?

കബീർ—രാജ്യം രക്ഷിക്കുന്ന രാജാവു് ദുഷ്ടന്മാരെ ശിക്ഷിക്കുന്നതെന്തിനാണ്? അതുപോലെ ലോകം രക്ഷിക്കുന്ന വിഷ്ണു

ഭഗവാന്റ് ധമ്മധ്വംസകന്മാരായ ദുഷ്ടന്മാരെ നിഗ്രഹിക്കേണ്ട ധർമ്മമുണ്ട്. രാവണൻ ലോകോപദ്രവിയായിരുന്നതുകൊണ്ട്, അവനെക്കൊല്ലാൻ അവതരിച്ചു.

കാദി—ശരി; ശ്രേഷ്ഠമായ ഈ ദേഹത്തിൽ മണ്ണുകുഴച്ചു വാരിത്തേക്കുന്നതെന്തത്ഥത്തിലാണ്? അതു മൂഢത്വമല്ലേ?

കബീർ—അങ്ങനെ ചോദിച്ചതാണ മൂഢത്വം; അതു മൂഢത്വത്തെ കെടുത്താനുള്ള ഒരു മുദ്രയാണ്. അനിത്യമായ ഈ ശരീരം എത്രനാളിരുന്നാലും ഒടുവിൽ മണ്ണായിത്തന്നെ തീരുമെന്നും, ഇതിനെ സത്യമായി കരുതരുതെന്നും താങ്കളെപ്പോലുള്ള ബോധികളെ അറിയിക്കാനുള്ള ഒരടയാളമാണിതു്.

കാദി—ആട്ടെ; കല്ലിനെത്തൊഴുന്നതോ? അതിനെന്തത്ഥം?

കബീർ—എങ്ങും നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന പരബ്രഹ്മം ഈ കല്ലിലുമിരിക്കുന്നതാണെന്നും, കല്ലും ബ്രഹ്മാംശമല്ലാതെ മറ്റൊന്നുമല്ലെന്നും, നമ്മുടെ ഉള്ളിലിരിക്കുന്നതും ആ ബ്രഹ്മംതന്നെയെന്ന് അറിയിക്കുന്നതിനും, അജ്ഞാനികൾക്കു ത്രിമൂത്തികളുടെ രൂപം മനസ്സിൽ ധ്യാനിക്കാൻ ഒരു മാതൃക കാട്ടിക്കൊടുപ്പാനും, ജ്ഞാനികൾക്കു നിർഗ്ഗുണോപാസനാസോപാനത്തിൽ കാൽവയ്ക്കുന്നതിനുള്ള ധ്യാനനില ശീലിക്കുന്നതിനും അതുപകരിക്കുന്നു. അതാണു് കല്ലിനെത്തൊഴുന്നതു്.

കാദി—നിങ്ങളുടെ വേദത്തിൽ ആദിമനുഷ്യൻ ആരാണെന്നാണ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്?

കബീർ—ബ്രഹ്മാവിൽനിന്നു മനുവും മനുവിൽനിന്നു മനുഷ്യരും ഉണ്ടായതായി പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

കാദി—അതിനു ദൃഷ്ടാന്തമെന്തു്?

കബീർ—മനുഷ്യരെന്നു പേർ കിട്ടിയതുതന്നെ മനുവിൽനിന്നുണ്ടാകകൊണ്ടാണെന്നും മനുഷ്യക്കുവേണ്ടി പറയപ്പെട്ട നീതികൾ മനുനീതികൾ ആണെന്നും പറയപ്പെടുന്നു. അതുതന്നെ ദൃഷ്ടാന്തം.

കാദി—ഹേ! എന്തു ഭോഷ്കു്. ദൈവത്താൽ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ട ആദാം അല്ലേ ആദിമനുഷ്യൻ? മനുവാണോ?

കബീർ—കൊള്ളാം. ദൈവത്തിനു രൂപമേയില്ലെന്നല്ലേ താങ്കൾ പറഞ്ഞതു്? ആ ദൈവം ആദാമിനെ സൃഷ്ടിച്ചതെങ്ങിനെ? ശാസ്ത്രവിരുദ്ധമായി പറയുന്നതെന്താണു്? അതു പല ശങ്കകൾക്കും കാരണമായിരിക്കുന്നുമുണ്ടു്. ഭൂതത്താലുണ്ടാക്കപ്പെട്ട പാവയാണ് ആദാമിൻെറ രൂപമെന്നും ആ പ്രതിമയ്ക്കു ദൈവം പ്രാണങ്ങളെ ഊതി ജീവനിട്ടുവെന്നും, ആദാം അദ്ദേഹത്തിൻെറ

കല്പനയെ ലംഘിച്ചുകളഞ്ഞുവെന്നും, ഭൂതം ദൈവത്തിനു വിപരീതകക്ഷിയാണെന്നും, തന്റെ കല്പനയെ ലംഘിച്ച ആദാമിനെ ദൈവം സ്വർഗ്ഗത്തിൽനിന്നും തള്ളിവിട്ടു എന്നും, ദൈവാജ്ഞയ്ക്കു ഭൂതം വിരോധം ചെയ്യുവെന്നും മററും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന പ്രസ്താവങ്ങളെല്ലാം, വ്യാജമായും അയുക്തമായും ഇരിക്കും. ദൈവം ഇരുന്ന സ്ഥലമേതു്? എന്തൊരു രൂപത്തിലാണിരുന്നതു്? പ്രാണങ്ങളെ ഊതി ജീവനിട്ടതെങ്ങനെ? ഏതുലോകത്തിൽ നിന്നാണു് ആദാമിനെ തള്ളിയതു്? സർവ്വജ്ഞനും സർവ്വശക്തനുമായ ദൈവത്തിന്റെ ആജ്ഞയെ മനുഷ്യൻ ലംഘിച്ചാലെന്തു്? കേവലം ഒരു ക്ഷുദ്രദേവതയായ ഭൂതം ദൈവത്തിനോടു വിരോധം പ്രവർത്തിച്ചതെങ്ങിനെ? ത്രികാലവേദിയായ ദൈവം പിന്നെ വരാനിരിക്കുന്ന സംഭവം അറിയാതെ പോയതെന്തുകൊണ്ടു? ഭൂതത്തെ നശിപ്പിക്കാതിരിക്കാൻ കാരണമെന്തു്? ഭൂതത്താൽ നശിക്കപ്പെട്ടവർക്കെല്ലാം നരകം വിധിച്ചതെന്തു? അരൂപനായ ദൈവം ഏതുലോകത്തിലിരിക്കുന്നു? മോക്ഷമെന്നതു് ഏതുലോകത്തിലിരിക്കുന്നു? നരകമേതുലോകത്തിൽ? ഇങ്ങനെ പലപല സംശയങ്ങൾക്കും കാരണമായിരിക്കുന്നു.

കാദി—കബീരേ! നിന്റെ വാക്കുകൾ വിരോധാഭാസമായിരിക്കുന്നു. അപ്പോൾ മോക്ഷനരകങ്ങളില്ലെന്നാണോ പറയേണ്ടതു്?

കബീർ—ജന്മമററുവരുന്ന അവസ്ഥ മോക്ഷവും, ജന്മമെടുത്തു ജീവിക്കുന്ന അവസ്ഥ നരകവും ആകുന്നു.

കാദി—(ചിരിച്ചുകൊണ്ടു്) ഹേ! കബീർദാസ്! കറന്നപാൽ തിരികെ അകിട്ടിനുള്ളിൽ പോകുമോ? കടഞ്ഞെടുത്ത വെണ്ണ പാലിൽ യഥാപൂർവ്വം കലർന്നു ലയിക്കുമോ? കഴിഞ്ഞകാലം പിന്നെ വരുമോ? കാഞ്ഞ ഇരുമ്പുണ്ട നീർ കക്കുമോ? മരിച്ചു പഞ്ചഭൂതങ്ങളായി വേർപെട്ടുപോയാൽ പിന്നെ രണ്ടാമതു ജനിക്കാൻ സാധിക്കുമോ?

കബീർ—ക്ഷണസൃഷ്ടിപ്രളയം, ദിനസൃഷ്ടിപ്രളയം, ദേഹസൃഷ്ടിപ്രളയം, ജീവസൃഷ്ടിപ്രളയം, ബ്രഹ്മസൃഷ്ടിപ്രളയം എന്നഞ്ചുള്ളതിൽ ഒന്നില്ലെന്നു നിങ്ങൾ പറഞ്ഞാൽ അതൊരു വകവച്ചുതരും?

കാദി—അങ്ങനെ അഞ്ചുവിധപ്രളയമോ? അതൊന്നു വവരിച്ചു പറയണം.

കബീർ—ക്ഷണസൃഷ്ടിപ്രളയമെന്നതു് സ്മരണവിസ്മരണങ്ങളാണു്. അതായതു്, ഓർമ്മിക്കലും മറക്കലുമാണു്. ദിനസൃഷ്ടി

പ്രളയമെന്നതു്, ജാഗ്രൽസുഷുപ്ത്യവസ്ഥകളാണു്. ദേഹസൃഷ്ടിപ്രളയം ജനിക്കലും മരിക്കലുമാണു്. ജീവസൃഷ്ടിപ്രളയം ജീവാത്മാവു് ദേഹത്തിൽപ്രവേശിക്കയും നീങ്ങുകയും ചെയ്യുന്നതാണു്. ബ്രഹ്മസൃഷ്ടിപ്രളയം ബ്രഹ്മാണ്ഡങ്ങളുണ്ടാകുന്നതും ഒടുങ്ങുന്നതുമാകുന്നു.

കാദി—നീ ഇപ്പറഞ്ഞതൊക്കെ ശരിതന്നെയെങ്കിലും, മരിച്ചവർ പിന്നെ ജനിക്കുമെന്നു പറയുന്നതു ഒരിക്കലും സമ്മതിക്കത്തക്കതല്ല.

കബീർ—ജീവനു ജന്മമരണമില്ല. ജന്മമരണമെല്ലാം ദേഹത്തിനാണു്.

കാദി—മരിച്ച ദേഹം പിന്നെയും ജനിക്കുമെന്നാരാണോ പറയുന്നതു്

കബീർ—മരിച്ചദേഹം പിന്നെ ജനിക്കയില്ല ദേഹത്തിനു പുനബന്ധവുമില്ല. കർമ്മപരമ്പരയുടെ ഫലങ്ങൾ ജീവാത്മാവിൽ ലയിച്ചുകിടക്കകൊണ്ടു് ജീവാത്മാവു് കർമ്മങ്ങൾക്കനുസരിച്ചുള്ള ശരീരം സ്വീകരിക്കുന്നതാണു പുനർജ്ജന്മമെന്നു പറയുന്നതു്.

കാദി—ജീവികൾ ചെയ്ത കർമ്മമനുസരിച്ചു്, നരകമോ മോക്ഷമോ അടയണമെന്നല്ലാതെ കാരണംകൂടാതെ അടിക്കടി ജനിക്കുകയെന്നുള്ളതു വരേണ്ടതല്ല.

കബീർ—മോക്ഷമടഞ്ഞവർതന്നെ സുഖമനുഭവിക്കട്ടെ. നരകത്തെ പ്രാപിക്കുന്നവക്കു മോചനമില്ലയോ?

കാദി—എപ്പോഴും ദുഃഖം അനുഭവിക്കതന്നെ വേണം.

കബീർ—കുറച്ചു പാപം ചെയ്യുന്നവരും മഹാപാപം ചെയ്യുന്നവരും തമ്മിൽ അപ്പോൾ ഭേദമില്ലയോ?

കാദി—രണ്ടുകൂട്ടക്കും ഒരുപോലെതന്നെ അനുഭവം.

കബീർ ഇങ്ങനെ പറയുന്നതു ശാസ്ത്രസിദ്ധാന്തമോ താങ്കളുടെ യുക്തിയോ?

കാദി—ഞങ്ങളുടെ വേദത്തിൽ ഇങ്ങനെയാണു പറയുന്നതു്.

കബീർ—(ചിരിച്ചുകൊണ്ടു്) ഇതു നല്ല ന്യായമായിരിക്കുന്നു. അല്പപാപംചെയ്യുന്നവനു് അതിനുതക്ക ശിക്ഷകൊടുത്തു മേലാലം രക്ഷിക്കാതെ എന്നും നരകത്തിലിടുന്നതെന്തു ന്യായമാണു ? ഓ! കാദി, ഞാൻ പറയുന്നതുകേൾക്കുക. ദേഹസ്വീകാരമല്ലാതെ വേറൊരു നരകവും ദേഹമോചനമല്ലാതെ വേറൊരു മോക്ഷവുമില്ല. അതു നിശ്ചയംതന്നെ.

കാദി—മരിച്ചതിൽപിന്നെ ജനിക്കുമെന്നതിനു ലക്ഷ്യമെന്താണെന്നു പറയാമോ?

കബീർ—ജനിക്കമ്പോറംതന്നെ കുഷ്ഠം മുതലായ വ്യാധികളാൽ പീഡിതന്മാരായും അംഗഹീനന്മാരായും ശിശുക്കറം ഭവിക്കുന്നതുതന്നെ അതിനു ലക്ഷ്യം.

കാദി—അങ്ങിനെയുണ്ടെങ്കിൽ അതു അച്ഛനമ്മമാരുടെ ശുക്ലശോണിതമാലിന്യംകൊണ്ടല്ലാതെ, പൂർവ്വജന്മകർമ്മബന്ധമാണെന്നെങ്ങിനെ പറയാം.

കബീർ—മുജ്ജന്മത്തിൽ യാതൊരു പാപവും ചെയ്യാത്തവനു അച്ഛനമ്മമാരാൽ നൂതനമായി ഒരു ദുഃഖം എന്തിനുവരുന്നു? രോഗികളായ പ്രജകറം ഗർഭത്തിൽ തങ്ങണമെന്നുള്ളതിനു കാരണമെന്തു് അതു ശുക്ലശോണിതദോഷമാണെങ്കിൽ, രോഗികളായ മാതാപിതാക്കറംക്കു യാതൊരു കുറവുമില്ലാത്ത കുട്ടികറം ജനിക്കുന്നതെങ്ങനെ?

കാദി—അങ്ങിനെ ജനിക്കുന്നതു ദൈവത്തിന്റെ മായയാണു്.

കബീർ—യാതൊരു കുററവും ചെയ്യാത്ത ഒരു കുട്ടിയുടെ ജീവനെ മഹാപാപം ചെയ്തവരെപ്പോലെ, ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നുവെങ്കിൽ. പാപപുണ്യങ്ങറം ചെയ്യുന്നതിനു് ഒരു നിയമം ലോകത്തില്ലെന്നു വരികില്ലേ? അച്ഛനമ്മമാരുടെ പാപത്തിനു കുട്ടിയുടെ ജീവൻ ഉത്തരവാദം ചെയ്യണമെന്നു വരുമോ? ദൈവം ഒരു കൃത്യമെങ്കിലും കാര്യകാരണസംബന്ധമില്ലാതെ ചെയ്യുമോ? രാജാവുതന്നെ നിർദ്ദോഷിയായവനെ ശിക്ഷിക്കാൻ തുടങ്ങിയാൽ അദ്ദേഹത്തെ ലോകം ദൂഷിക്കയില്ലേ?

കാദി—ഞങ്ങളുടെ വേദത്തിൽ അടിക്കടി ജന്മമുള്ളതായി പറയുന്നില്ല. ഒടുവിൽ എല്ലാവരെയും ദൈവം വിളിച്ചു് പാപികളെ ഒരു ഭാഗവും സുകൃതികളെ ഒരു ഭാഗവുമായി നിറുത്തീ, നരകമോക്ഷങ്ങറം കൊടുക്കുന്നുവെന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

കബീർ· ആട്ടെ, നിങ്ങളുടെ വേദത്തിൽ ജനിച്ചു്, അഞ്ചാറു വയസ്സാകുമ്പോറം മരിച്ചുപോകുന്ന കുട്ടികറംക്കു സ്വർഗ്ഗമോ നരകമോ വിധിച്ചിരിക്കുന്നതു്? പാപികറംക്കു നരകവും സുകൃതികറംക്കു സ്വർഗ്ഗവുമെന്നല്ലെ അതിൽ പറയുന്നതു്?

കാദി—അവക്കു രണ്ടുമില്ല. അതിനെപ്പററി പ്രത്യേകം വേദത്തിലൊന്നും പറയുന്നില്ല.

കബീർ—കൊള്ളാം. നരകസ്വർഗ്ഗങ്ങളിൽ ഏതെങ്കിലും ഒന്നിനു പാത്രമല്ലാത്ത സൃഷ്ടി ഈശ്വരൻ ചെയ്യുമോ?

കാദി—എന്തു്? എല്ലാവക്കും മരണമുണ്ടെന്നറിയത്തക്കവണ്ണവും ജീവിതപഥങ്ങളിൽ ഭയപ്പെട്ടു നടക്കത്തക്കവണ്ണവും അനി

ത്യവസ്ഥകളെ അശ്രയിക്കാതിരിക്കത്തക്കവണ്ണവും ആണല്ലോ സൃഷ്ടി

കബീർ—അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ ലോകത്തിലെ ദുഃഖാത്യനുഭൂതികൾക്കു സമാധാനം എന്താണു്? മനുഷ്യർ ജനിക്കുമ്പോഴും ജീവിക്കുമ്പോഴും മരിക്കുമ്പോഴും ദുഃഖാനുഭൂതി നാം കാണുന്നു. പൂർവ്വജന്മകൃതപാതകകർമ്മ ഇല്ലെന്നാണെങ്കിൽ ശൈശവത്തിലേ തന്നെ മരിക്കുന്ന കുഞ്ഞുങ്ങൾ അതിനിടയ്ക്കനുഭവിക്കുന്ന ദുഃഖങ്ങൾ ആരുടെമേൽ ചുമത്താം?

കാദി—അതു ഈശ്വരന്റെ ലീലാവിലാസമാകയാൽ ആരുടെമേലും ചുമത്തേണ്ടതില്ല.

കബീർ—അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ, കളിയായി നമുക്കും പാവുക്കും ദുഃഖമുണ്ടാക്കരുതോ? കാരണം ചോദിക്കുമ്പോൾ വെറും ലീലയാണെന്നു പറഞ്ഞു സമാധാനിക്കരുതോ?

കാദി—കുട്ടികൾക്കു് അപമൃത്യുവും കൊടിയ വ്യാധികളും സംഭവിക്കാൻ കാരണം അച്ഛനമ്മമാർ ചെയ്യുന്ന ദുഷ്കൃതഫലം കുട്ടികൾക്കാകകൊണ്ടാണെന്നു് വിചാരിക്കരുതോ?

കബീർ—അച്ഛനമ്മമാർ ചെയ്യുന്ന കർമ്മഫലം സന്തതികളിൽ ഫലിക്കുമെങ്കിൽ ദുഷ്ടരായ മാതാപിതാക്കൾക്കു് പുണ്യവാന്മാരായ കുട്ടികളും പുണ്യവാന്മാരായ സജ്ജനങ്ങൾക്കു ദുഷ്ടന്മാരായ കുട്ടികളും ജനിക്കുന്നതെന്തുകൊണ്ടാണു്! അച്ഛൻ ദാസനും മകൻ യജമാനനുമാകുന്നതായി നാം കാണുന്നുവല്ലോ; അതു എന്തുകൊണ്ടാണു്? അവരവർ ചെയ്യുന്ന കർമ്മഫലം അവരവർതന്നെ അനുഭവിക്ക എന്നല്ലാതെ ഒരുത്തൻ ചെയ്യുന്നതിന്റെ ഫലം മറ്റൊരുത്തനിൽ സംക്രമിക്കയില്ല. ഇനി ഒരാൾക്കു നാലു പുത്രന്മാരുണ്ടെന്നിരിക്കട്ടെ; അതിൽ ഒരുത്തൻ ധൂർത്തനും കള്ളനുമായിരിക്കുന്നു. ഒരുത്തൻ നല്ല വിവേകിയും, സത്യസന്ധനുമായിരിക്കുന്നു. ഒരുത്തൻ മന്ദബുദ്ധിയും മൂഢനുമായിപ്പോകുന്നു നാലാമൻ ഭ്രാന്തനായിത്തീരുകയും ചെയ്യുന്നു. അതിനു കാരണമെന്തു്? അല്ലെങ്കിൽ ഒരുത്തൻ സമ്പന്നൻ മറ്റൊരുത്തൻ ദരിദ്രൻ, ഇനിയുമൊരുത്തൻ അംഗഹീനവിരൂപൻ, നാലാമൻ സുന്ദരശരീരൻ ഇങ്ങനെയും ഒരേ അച്ഛനമ്മമാരിൽനിന്നു ജനിക്കുന്ന കുട്ടികളെ പലപ്രകാരത്തിൽ നാം കാണുന്നില്ലേ. അതെന്തുകൊണ്ടാണു്? ഹേ കാദി! ഇതെല്ലാം നോക്കിയതിൽ അവരവരുടെ പൂർവ്വജന്മകർമ്മമനുസരിച്ചു്, ഇവിടെ അനുഭവപ്പെടുന്നുവെന്നല്ലാതെ, ദൈവത്തിന്റെ ലീലയാണെന്നു പറയാൻ പാടില്ല. ഏകസ്വരൂപനായ ദൈവത്തിനു് ഒരിക്കലും പക്ഷപാതം ഇല്ല. വിശേഷി

ച്ചും ജീവികളെ ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നതു കരുണാനിധിയായ ദൈവത്തിൻെറ ലീലയാണെന്നു പറയുന്നതു് അവിവേകമാണു്. ആദിയിൽ ബ്രഹ്മാവു് മനുവിനെ സൃഷ്ടിച്ചു. ആ മനുവിൻെറ വംശപരമ്പരയിൽ മനുഷ്യരെ ഉണ്ടാക്കി. മനുനീതി അനുസരിച്ചു നടക്കുന്നവക്കു മറുജന്മമില്ലെന്നും, അതിനെ ലംഘിക്കുന്നവക്കു മനുഷ്യജന്മം ലഭിക്കാൻപോലും പ്രയാസമാണെന്നും അരുളിച്ചെയ്തപ്രകാരം ചിലർ മനുനീതിയെ മാനിച്ചു്, ദേഹാദികൾ അനിത്യമാണെന്നറിഞ്ഞു് പരമാൎത്ഥതത്വത്തെ അന്വേഷിച്ചു് ദൈവശക്തിയെ ധ്യാനിച്ചു്, ആ ധ്യാനശക്തിയാൽ ജ്ഞാനദൃഷ്ടിക്കുണർവുണ്ടായി ഇന്ദ്രിയവ്യാപാരങ്ങളെ നിയമിക്കുന്നതിനു ശ്രമിച്ചു്, ബ്രഹ്മാനന്ദത്താൽ അനുഗ്രഹത്തോടുകൂടി ആചാൎയ്യന്മാരെ അന്വേഷിച്ചു പോയി അവരോടുപദേശം വാങ്ങി സുഖാനുഭൂതി ലഭിച്ചു്, നിരന്തരമായ ഭവസമുദ്രത്തെ കടന്നു, മോക്ഷം അടയുന്നു. മററു പലർ മനുനീതിയെ ലംഘിച്ചു്, വിഷയാദിഭോഗങ്ങളെ ഇച്ഛിച്ചു്, രാഗദ്വേഷാദികളാൽ ബദ്ധന്മാരായി അഹിംസാദിവ്രതനിഷ്ഠകളോടുകൂടാതെ അനിത്യമായ ദേഹത്തെ നിത്യമെന്നഭിമാനിച്ചു് ദുഃഖഭാജനമായ അതിനെ പോഷിപ്പിക്കാൻ പ്രാണനിഗ്രഹം ചെയ്തു്, ആ പാപത്താൽ അശുദ്ധന്മാരായി നാലുവിധ യോനികളിൽ ജനിച്ചു് അപമൃത്യുവെ പ്രാപിച്ചും മഹാമോഹസാഗരത്തെ കടന്നു കയറുന്നതിനു് വഴികാണാതെ മോഹിച്ചും പശുപക്ഷ്യാദിയോനികളിൽതന്നെ ജന്മം അധഃപതിക്കത്തക്കവണ്ണം കർമ്മത്തെ മലിനപ്പെടുത്തിയും സൃഷ്ടികർത്താവായ ബ്രഹ്മാവിനുപോലും മനശ്ചാഞ്ചല്യത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നു. "മാനുഷ! നിൻെറ മനസ്സുപോലെ" എന്നൊരു ചൊല്ലുതന്നെയുണ്ടല്ലോ. മനുഷ്യനു് ഇച്ഛാവൃത്തിലോ അതിനെ കൊടുത്തുകൊള്ളാമെന്നു ജഗദീശ്വരൻ ആദിയിൽതന്നെ അരുളിച്ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. മനുഷ്യജന്മത്തിൻെറ പരമാൎത്ഥമായ മോക്ഷത്തെ അഭിലഷിക്കാത്ത മനുഷ്യർ അവിവേകികളായ അവിദ്യാനിരതന്മാരായ അവരുടെ ആഗ്രഹത്തിനനുസരിച്ചു, വിഷയാനന്ദഭോഗങ്ങളിൽ മഗ്നരായി ഭ്രമിക്കുന്ന മൃഗാദികളുടെ ജന്മമെടുക്കത്തക്കവണ്ണം നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നു.

അവർ ജഗദീശ്വരൻെറ അനുഗ്രഹത്തെ ലഭിക്കാതെ മായാബദ്ധന്മാരായി ഭവിച്ചു് മലമൂത്രാദി ദുർഗ്ഗന്ധവസ്തുക്കളാൽ നിറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന സ്ത്രീശരീരത്തെ അനുഭവിക്കുന്നതിൽ ആസക്തന്മാരായി സംസാരബന്ധമാകുന്ന ഇരുട്ടുകുഴിയിൽവീണു് ദുഃഖസാഗരത്തിൽനിന്നു മരണജനനബാധയാൽ പീഡിക്കപ്പെട്ടവരായി ഭവി

ക്കുന്നു. അല്ലാതെ ഈശ്വരന്റെ പക്ഷപാതം ആരെക്കുറിച്ചും ഇല്ലതന്നെ. ഒരു പിതാവു് തന്റെ പുത്രന്മാരിൽ ഒരുത്തനെ ലാളിക്കയും മറെറാരുത്തനെ ദ്വേഷിക്കയും ചെയ്യുമോ! പുത്രന്മാരിൽ ഒരുത്തൻ ദുഷ്ടനായാൽ അവനെ ശിക്ഷിക്കുകയും, സദ്വൃത്തനായാൽ അന്യനെ അനുമോദിക്കയും ചെയ്യുന്നു. അതുപോലെ ഈശ്വരനും അവരവരുടെ കർമ്മത്തിനനുസരിച്ചു് ദേഹാദിഭോഗങ്ങളെ കൊടുക്കുന്നു. അകാരണമായോ മറെറാരുത്തൻ കാരണമായോ ജീവികൾക്കു ജനനമരണാദിദുഃഖങ്ങളെ ഈശ്വരൻ കൊടുക്കുമോ? നല്ലവണ്ണം ആലോചിച്ചുനോക്കുക.

കാദി— ജീവികളുടെ ഭാഗ്യാഭാഗ്യങ്ങൾ ഉല്പാദനസമയത്തിന്റെ ശുഭാശുഭസ്ഥിതിയെ അനുസരിച്ചല്ലയോ ഉണ്ടാകുന്നതു്?

കബീർ—ശരി! ശുഭസമയത്തു് ഉല്പാദിക്കുന്നതും അശുഭസമയത്തു് ഉല്പാദിക്കുന്നതും ജീവികളുടെ അനുഭവത്തോടു സംബന്ധമുള്ള ഒരു സംഗതിയെന്നുതന്നെ സമ്മതിക്കാം. പക്ഷേ അതിൽ ഒരുകാര്യം നോക്കാനുണ്ടു്; മുജ്ജന്മത്തിൽ സുകൃതം ചെയ്തവൻ ഗർഭസ്ഥനാകുന്നതു ശുഭലഗ്നത്തിലായിരിക്കും. പാപംചെയ്തവനോ അശുഭലഗ്നത്തിൽ ജാതനാകയും ചെയ്യും. അല്ലാത്തപക്ഷം, കർമ്മികൾക്കു പിറക്കുന്നകുട്ടി കർമ്മിയായല്ലാതെ ജ്ഞാനിയായി വരുവാൻ സംഗതിവരുമോ? കർമ്മിയായിത്തീരുകകൊണ്ടു്, ചെയ്യുന്ന പാപങ്ങൾക്കു് അവൻ ശിക്ഷാർഹനാകുമോ? എന്തെന്നാൽ അച്ഛനമ്മമാരുടെ പ്രകൃതിദോഷംകൊണ്ടുണ്ടായ സ്വഭാവമാകയാൽ, അതിനു ശിക്ഷിക്കേണ്ടതു് അച്ഛനമ്മമാരെ അല്ലയോ? സൂക്ഷ്മം ആലോചിച്ചാൽ അതിനും കാരണമില്ലെന്നു വരും. എന്തെന്നാൽ അച്ഛനമ്മമാരുടെ പ്രകൃതിക്കു് ഉത്തരവാദം ചെയ്യേണ്ടതു് അവരെ ജനിപ്പിച്ച അച്ഛനമ്മമാരാണെന്നു വരും. അപ്പോൾ അച്ഛനമ്മമാരിലാണു് കുററം ആരോപിക്കേണ്ടതു്, എന്നായാൽ അതിനു് അവരെ ജനിപ്പിച്ച മാതാപിതാക്കൾ ഉത്തരവാദികളാണെന്നു നാം കാണുന്നു. അങ്ങനെ വരുമ്പോൾ കുററമെന്നോ ശിക്ഷയെന്നോ ഒന്നില്ലെന്നു സ്ഥാപിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ഇതു് വിവേകികൾ സമ്മതിക്കുന്ന ഒരു യുക്തിയാകുമോ? ഹേ! ആചാര്യനായ കാദി! ഇവിടെ നാം കാണുന്ന ദണ്ഡ്യനും ദണ്ഡകനും രാജാവും പ്രജയും യജമാനനും ഭൃത്യനുമെല്ലാം പ്രാഗ്ജന്മകൃതമായ പുണ്യപാപങ്ങൾക്കു് അധീനരായി വന്നു ജനിക്കുന്നവരാണെന്നു യുക്തിപൂർവ്വം ആലോചിച്ചാൽ പ്രത്യക്ഷത്തിൽ കാണാവുന്നതാണു്. ഒരുത്തൻ പല്ലക്കിൽ സുഖമായിരിക്കുമ്പോൾ അവനെപ്പോലെയുള്ള എത്രപേരാണു് അവനെ ചുമന്നുകൊ

ണ്ടുപോകുന്നതു്? "വല്ലതും തരണേ" എന്നു് അംഗഹീനന്മാരായ ദീനന്മാർ വഴിമേൽ കിടന്നു നിലവിളിക്കുമ്പോൾ പൂർണ്ണാരോഗ്യമുള്ള എത്ര സമ്പന്നന്മാരാണു്, അതുവഴി കടന്നുപോകുന്നതു്? അതിൽനിന്നും ഭാഗ്യവാന്മാരും ഭാഗ്യഹീനന്മാരും ലോകത്തുണ്ടെന്നു സമ്മതിക്കേണ്ടിവരുന്നു. അതിനാൽ പുണ്യപാപസംബന്ധം ജീവികളിൽ സ്ഥാപിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. പുണ്യപാപങ്ങൾ കർമ്മങ്ങളുടെ ഇഷ്ടാനിഷ്ടഫലങ്ങളാണെന്നുള്ളതും വാദമററ സംഗതിയാണു്. ഇനിയും, ബാല്യകാലത്തിൽ ദുഃഖിയായിരിക്കുന്നവൻ വാൎദ്ധക്യത്തിൽ സുഖിയായിത്തീരുന്നു. ബാല്യത്തിൽ സുഖിയായവൻ വാൎദ്ധക്യത്തിൽ ദുഃഖിയായിത്തീരുകയും ചെയ്യുന്നു ഈ സംഭവങ്ങളിൽനിന്നും, പ്രാഗ്ജന്മകൃതപുണ്യപാപങ്ങളെ അനുസരിച്ചാണു ജീവികളുടെ അനുഭവമെന്നു് അനുമാനിക്കുന്നതിൽ സംശയിക്കാൻ എന്തുള്ളു? സമഭാവനനായ ഈശ്വരനു് രാജാവെന്നും പ്രജയെന്നും സമ്പന്നനെന്നും ദരിദ്രനെന്നും ബ്രാഹ്മണനെന്നും പറയനെന്നും വല്ല ഭേദവുമുണ്ടോ? അങ്ങനെയുണ്ടെങ്കിൽ, അദ്ദേഹത്തെ പരിപൂർണ്ണനെന്നും കരുണാനിധിയെന്നും പറയാമോ? ദിവ്യദൃഷ്ടിയുള്ള ജ്ഞാനികൾക്കു് അരൂപനായും മാംസചക്ഷുർമ്മാത്രന്മാരായ ഭക്തന്മാൎക്കു സ്വരൂപനായും തോന്നപ്പെടുന്നതു് ഒരേഒരു ദൈവംതന്നെയാണു്. അതിനാൽ താങ്കളും സ്വരൂപനായ ഭഗവാനെ ധ്യാനിച്ചു് അനുഗ്രഹം വാങ്ങുന്നതു നന്നു്.

കാദി—ദൈവത്തിനു രൂപമുണ്ടെന്നു പറയുന്നവനെ അപ്പോഴേ നിഗ്രഹിക്കണമെന്നും രൂപത്തെത്തൊഴുന്നവനു രൌരവാദി നരകങ്ങളുണ്ടെന്നും ഞങ്ങളുടെ വേദത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നല്ലൊ.

കബീർ—ഇബ്രാഹിംപയമ്പർ ജനിക്കുന്നതിനുമുമ്പു് ഈ ലോകത്തിലുള്ള എല്ലാവരും മൂർത്തികളുടെ സ്വരൂപങ്ങളെ ആരാധിച്ചുവരികയല്ലായിരുന്നോ?

കാദി—അങ്ങനെ ആരാധിച്ചതു്, അറിവില്ലായ്മകൊണ്ടാണു്. ഇബ്രാഹിംപയമ്പർ ദൈവകല്പനപ്രകാരം അവതരിച്ചു്, അതിനെ ഖണ്ഡിച്ചു്, ദൈവത്തെ ആരാധിപ്പാൻ ഏർപ്പാടുചെയ്തു.

കബീർ—ആ ഇബ്രാഹിമിന്റെ അച്ഛൻ വിഗ്രഹങ്ങളെ കൊത്തി കാലക്ഷേപം കഴിക്കയും വിഗ്രഹപൂജ ആവശ്യമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു് അതിനെ അനുഷ്ഠിക്കയും ചെയ്തുവന്നു. അയാളുടെ മകനായി ജനിച്ച ഇബ്രാഹിം പിതാവിന്റെ ഇഷ്ടത്തിനു വിപരീതമായി വിഗ്രഹപൂജ നിൎത്തൽചെയ്തു. അതുമൂലം പട്ടണവാസി

കൾ എല്ലാംകൂടി, അയാളെ അടിച്ചു വെളിക്കാക്കി. അവിടെ ഇബ്രാഹിം ഒരു പട്ടണത്തിൽചെന്നു്, താൻ ഗുരുപരമ്പരയിൽ ഉത്ഭവിച്ചവനായിരുന്നിട്ടും രാജപുത്രി തനിക്കും പുത്രിയാണെന്നുള്ള നീതിയെ മറന്നു ആ നഗരാധിപൻെറ മകളായ ആജറായെന്നവളെ കൌശലത്തിൽ കൈക്കലാക്കിക്കൊണ്ടു് അന്യദേശത്തക്കു പോയി അവിടുത്തെ രാജാവിൻെറ മകളായ സാറായെ വിവാഹംചെയ്തു. അവളിലുണ്ടായ അനുരാഗാതിശയത്താൽ അവളുടെ വാക്കുകേട്ടുകൊണ്ടു് തന്നെ വിശ്വസിച്ചിരുന്ന ആജറാ എന്നവളെ അവൾ പൂർണ്ണഗർഭയായിരുന്ന കാലത്തു് കാട്ടിൽക്കൊണ്ടുതള്ളിക്കളഞ്ഞ ആ പാപം വലിച്ചുവയ്ക്കുകയും, എന്നിട്ടും അവൾ കാട്ടിൽ സുഖമായിരിക്കയാണെന്നുള്ള പരമാർത്ഥം അറിഞ്ഞപ്പോൾ സാറായോടുചെയ്ത സത്യത്തെ ലംഘിച്ചു്, അവളെ കാന്തനായിപ്പോകയുംചെയ്തു. ഇബ്രഹാമിനു ആജറായിൽ ജനിച്ച ഇസ്മായിൽ എന്നയാൾ ഒരു വഴിയായും സാറായിൽ ജനിച്ച ഐസാക് എന്നയാൾ മറെറാരുവഴിയായും അഭിപ്രായഭേദത്താൽ രണ്ടുമതക്കാരായിപ്പിരിഞ്ഞു. അനന്തരകാലത്തിൽ അവർ നമ്രോതൃരാജനാൽ രാജ്യത്തിൽനിന്നും ബഹിഷ്കരിക്കപ്പെട്ടു് പലദിക്കിലും അലഞ്ഞു നടന്നു് ഒടുവിൽ ചില ദ്വീപുകളിൽ അഭയം പ്രാപിച്ചു.

ഇങ്ങനെ കബീരിൻെറ മതദൂഷണപ്രസ്താവങ്ങൾ കേട്ടമാത്രയിൽ കോപഭ്രാന്തന്മാരായ തുരുഷ്കന്മാർ—"ഇവനെ വെട്ടുവിൻ! കുത്തുവിൻ! കീറുവിൻ!" എന്നാരോ പരുഷവാക്കുകളോടുകൂടി കൂട്ടംകൂട്ടമായി പാഞ്ഞടുത്തു. അതുകണ്ടു് അല്പവും കലുങ്ങാതെ, കബീർ പറഞ്ഞു—"ഹേ തുരുഷ്കന്മാരേ! പണ്ടു്, വിഷ്ണുഭക്തനായ പ്രഹ്ളാദൻ, വിഷ്ണുഭഗവാൻ സർവ്വത്ര നിറഞ്ഞിരിക്കുകയാണെന്നു പറഞ്ഞപ്പോൾ പിതാവായ ഹിരണ്യകശിപു "ഈ തൂണിലുമുണ്ടോ നിൻെറ വിഷ്ണു" എന്നു ചോദിച്ചതും ഉണ്ടെന്നു മറുപടികിട്ടുകയാൽ തൂണിൽ പ്രഹരിച്ച ഉടൻ നരസിംഹാകൃതിയിൽ വെളിപ്പെട്ട വിഷ്ണു അവനെ സംഹരിച്ചതും നിങ്ങൾ കേട്ടിട്ടുള്ള കഥയല്ലേ? തുരുഷ്കർ അതുകേട്ടു് "— എവിടെ? എന്നാൽ നിൻെറ വിഷ്ണുവിനെ ഇവിടെ ഒന്നു വരുത്തുക!" കാണട്ടെ എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു് കല്ലുകളും കട്ടകളും പെറുക്കി കബീരിനെ പ്രഹരിപ്പാനായൊരുങ്ങിനിന്നു.

കബീർ, ഉടനേ കാദിയെ നോക്കി, "ഹേ കാദി! ഇവരെല്ലാം താങ്കൾക്കധീനന്മാരല്ലേ? നാംതമ്മിലല്ലേ യുക്തിവാദം മതസംബന്ധമായി ചെയ്യുന്നതു്. നിരക്ഷരകുക്ഷികളായ ഈ നീചന്മാർ അതിൽ ഇടപെടാൻ എന്തുകാര്യം? ഇനിയും ഈ വിഷയ

ത്തിൽ താങ്കൾക്കു കഴിയുന്നതു എന്നെപ്പരീക്ഷിച്ചുകൊൾക. അതിനു വിരോധമില്ല. പക്ഷെ, ഈ ദുഷ്ടന്മാരുടെ ധിക്കാരത്തിന് അവരെ ശിക്ഷിക്കാതിരിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ല" എന്നു പറഞ്ഞു കൊണ്ടു് തുളസിമാലയിൽനിന്നു് ഒരുമണിയെടുത്തു് തുരുഷ്കന്മാരുടെ കൂട്ടത്തിൽ പ്രയോഗിച്ചു. അതു്, തീജ്വാലകൾ തുകി പല വഴുപലതായി എറിഞ്ഞുതുടങ്ങുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ തുരുഷ്കന്മാർ ഭയാക്രാന്തന്മാരായി പ്രാണരക്ഷയ്ക്കു പലവഴി ഓടിയൊളിച്ചു. ഇനി ഈ ദുഷ്ടനിരിക്കുന്ന ദിക്കിൽ നമ്മൾ താമസിക്കുക ഭംഗിയല്ലെന്നു നിശ്ചയിച്ചു്, വീടുപൊളിച്ചുകൊണ്ടു് അവരെല്ലാം ഒഴിഞ്ഞുമാറിപ്പോയി. അവിടെ കബീരിന്റെ ഭവനംമാത്രം ഒററയ്ക്കു ശേഷിച്ചു. കബീർ മഹാമന്ത്രവാദിയാണെന്നു നിശ്ചയിച്ചു് അന്നുമുതൽ കബീരിനെക്കണ്ടാൽ തുരുഷ്കന്മാർ ഭയന്നൊളിക്കുക പതിവായിത്തീൎന്നു.

കബീർ തുരുഷ്കന്മാരുടെ ബാധയൊഴിഞ്ഞതിനാൽ സന്തുഷ്ടനായി രാമനാമങ്ങളും ജപിച്ചു, വിഷ്ണുപൂജകളും നിർവഹിച്ചു് അടുത്തായി ഒരു വലിയ തുളസിത്തോട്ടം വെട്ടുണ്ടാക്കി സുഖമായി സ്വഗൃഹത്തിൽ താമസിച്ചുവന്നു.

ഏഴാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

എട്ടാം അദ്ധ്യായം.

കബീർ, ഗോരക്ഷരെ ജയിച്ചതു്.

ഇപ്രകാരം കബീർ, ശ്വാസംപ്രതി, രാമ് രാമ് എന്നു താരകമന്ത്രത്തെ ധ്യാനിച്ചു്, രാമാനന്ദസ്വാമികളുടെ പാദശുശ്രൂഷയ്ക്കു് എന്നു സംഗതിവരുമെന്നു് ആഗ്രഹിച്ചു വ്യസനിച്ചിരിക്കുന്ന കാലത്തു്, ക്ഷേത്രമന്ദ്രനാഥാചാൎയ്യരുടെ ശിഷ്യനായ ഗോരക്ഷർ പ്രസിദ്ധന്മാരായ അഷ്ടയോഗികളുടെ അതായതു്, സത്യനാഥർ, സന്തോഷനാഥർ, ആദിനാഥർ, അനാദിനാഥർ, ബഹ്ളിനാഥർ, മതങ്ഗ്നാഥർ, ചന്ദ്രക്ഷന്ദ്രനാഥർ, കടേന്ദ്രനാഥർ ഇവരുടെ കൂട്ടത്തിൽ ഒരാളായ ച്ചേൎന്നു നവയോഗികളുണ്ടെന്നാക്കിച്ചെയ്തുകൊണ്ടു നവയോഗികളുടെ മുമ്പിൽ മററു തപസ്വികൾ സൂൎയ്യന്റെ മുമ്പാകെ നക്ഷത്രങ്ങളെന്നപോലെ, നിസ്സാരന്മാരാണെന്നു ഘോഷി

ച്ചു്, അണിമാദ്യഷ്ടൈശ്വൎയ്യങ്ങളെ വെറും ലീലയായി വിചാരിച്ചു്, ആയുസ്സിനെ നീട്ടുക്കി, ഉദ്ധതനായി കാട്ടിലും നാട്ടിലും ഒരുപോലെ സഞ്ചരിച്ചു് തപസ്വികളെ തനിക്കു് അടിമപ്പെടുത്തി, ഒടുവിൽ കാശിയിൽ വന്നുചേൎന്നു. അവിടെ രാമാനന്ദസ്വാമികളുടെ കീൎത്തിയെപ്പറ്റിക്കേട്ടു്, മഠത്തിന്നരികേ ചെന്നുനിന്നു. ഉടനെ അതിന്റെ വിസ്താരവും ഔന്നത്യവും കണ്ടും വേദഘോഷങ്ങളും വിഷ്ണുസങ്കീൎത്തനങ്ങളും കേട്ടും അത്ഭുതപ്പെട്ടു്, മഠത്തിന്റെ വാതലിന്നുമുമ്പാകെയായി ഒരു ശൂലംനാട്ടി, അതിന്റെ മുനയിൽ ഒരു വസ്ത്രം നിവൎത്തിവിരിച്ചു്, കാണുന്നവൎക്കത്ഭുതം തോന്നുമാറു്, അതിന്മേൽ കയറിയിരുന്നുകൊണ്ടു്, ''എടാ രാമാനന്ദ! മരമില്ലാത്തുള്ള നാട്ടിലാവണക്കാണു വൻമരം'' എന്ന ന്യായമനുസരിച്ചു നിരക്ഷരകുക്ഷികളായ കുറേ ബ്രാഹ്മണരെ ശിഷ്യന്മാരായിച്ചേൎത്തു് 'ഗുരു' 'ഗുരു' എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു നീ മഠത്തിൽ കേറിയിരുന്നെന്തു ചെയ്യുന്നു? ഗുരുവാകുന്നതിനു തക്ക യോഗ്യത നിനക്കുണ്ടെങ്കിൽ ആ തപോബലം ഒന്നു കാണിച്ചാൽ കൊള്ളാം, അല്ലാത്തപക്ഷം നിന്നെ ഈ മഠത്തോടുകൂടി ഞാൻ ഭസ്മമാക്കുന്നുണ്ടു്; സംശയമില്ല. ഒന്നും തിരിയാത്ത മൂഢനായ നീ പലൎക്കും ആചാൎയ്യനായ കഥ വിസ്മയംതന്നെ. നിന്റെ ആചാൎയ്യത്വവും നീ ജപിക്കുന്ന മന്ത്രത്തിന്റെ മഹത്വവും അറിയുന്നതിനു നീയോ നിന്റെ ശിഷ്യന്മാരിൽ ആരെങ്കിലുമോ ഇതാ, ഞാൻ ഇരിക്കുന്നതുപോലെ നിരാധാരമായ ഈ ശൂലത്തിന്മേൽ കയറിയിരുന്നു ജപിച്ചുകണ്ടാൽ കൊള്ളാം. അതിനു ശക്തിയില്ലെങ്കിൽ മരിക്കാൻ ക്ഷണം ഒരുങ്ങിക്കൊൾക" എന്നു് അട്ടഹാസത്തോടെ അധിക്ഷേപിച്ചു ഉച്ചത്തിൽ പറയുന്നതു കേട്ടപ്പോൾ രാമാനന്ദസ്വാമികളുടെ വേലക്കാരും ശിഷ്യന്മാരും കോപം കത്തിജ്വലിച്ചു്, "സ്വാമിയെ പേരുചൊല്ലി വിളിക്കുന്നവനാരെടാ? ഇക്ഷണം നിന്റെ കഥകഴിക്കാതെ ഞങ്ങൾ അടങ്ങുന്നതല്ല" എന്നലറിക്കൊണ്ടു ചാടിയിറങ്ങി വന്നു കഴിഞ്ഞു. തോട്ടിയുടെ ഉടക്കു തട്ടിക്കടന്നു കേറുന്ന ആനയെപ്പോലെയും ആനയെക്കണ്ടലറിച്ചാടുന്ന സിംഹത്തെപ്പോലെയും ഊക്കോടെ ചെന്നുനിന്ന ബ്രാഹ്മണർ ശൂലത്തിന്മേൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ഗോരക്ഷരെക്കണ്ട മാത്രയിൽ, ഭയപ്പെട്ടു നടുങ്ങി, കിടുങ്ങി "സ്വാമിൻ! നിന്തിരുവടി ആരാണു്" എന്നു ചോദിച്ചുകൊണ്ടു് വിനീതന്മാരായി തൊഴുതു.

ഗോരക്ഷർ, അതുകേട്ടു കോപത്തോടുകൂടി, "എടാ! ബ്രാഹ്മണക്കുട്ടികളെ! സാധുക്കളെന്നു പേരെടുത്ത തപസ്വികളോടു വാ

ദംചെയ്തു തോല്പിച്ചു് അവരെ വീട്ടിൽ ദാസ്യവേലയ്ക്കായി നിയോഗിക്കുന്ന ദംഷ്ട്രകരാളവ്യാഘ്രപരാക്രമനായ ഗോരക്ഷസിദ്ധനെക്കുറിച്ചു നിങ്ങൾ കേട്ടിട്ടില്ലേ? നിങ്ങളുടെ പ്രാണഹന്താവായ കാലനാണു ഞാനെന്നു് അറിയുന്നില്ലേ? രാമാനന്ദനെന്നു പറഞ്ഞവനെവിടെ? എവിടെയോ കേറി ഒളിച്ചിരിക്കുന്നോ? അവൻ എന്റെ മുമ്പാകെ ഇറങ്ങിവരാൻ പറയുവിൻ!'' എന്നു് ഉച്ചത്തിൽ, ഉദ്ധതസ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു.

ബ്രാഹ്മണർ, പുലിയെക്കണ്ട പശുക്കൂട്ടത്തെപ്പോലെ പേടിച്ചോടിച്ചെന്നു്, രാമാനന്ദസ്വാമികളുടെ കാലടിപ്രദേശങ്ങളിൽ കമഴ്ന്നുവീണു് ആരുമാരും വെളിക്കിറങ്ങരുതെന്നു തട്ടത്തുകൊണ്ടു് ഭയവിഹ്വലന്മാരായി ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു—"സ്വാമിൻ! നമ്മുടെ പാപശേഷം മൂർത്തീഭവിച്ചതുപോലെ, ഇതാ ഗോരക്ഷസിദ്ധനെന്നുപേരായ ഒരു രാക്ഷസൻ മഠത്തുംവാതുക്കൽ എത്തിയിരിക്കുന്നു. അവൻ ഒരു ശൂലംനാട്ടി അതിന്റെ മുനയിൽ ഒരു വസ്ത്രം നിവർത്തിട്ടു്, അതന്മേൽ ഇരിക്കുന്നു. അതുപോലെ ശൂലാഗ്രത്തിൽ കയറിയിരുന്നു ജപിച്ചു കാണിക്കാത്തപക്ഷം, ഈ മഠത്തോടുകൂടി നമ്മെയൊക്കെ സംഹരിച്ചുകളയുമെന്നാണവൻ പറയുന്നതു്?—ഇനി, നാമെന്താ ചെയ്ക? എങ്ങോട്ടാണുപോക? എവിടെയാണൊളിക്കുക?"

ബ്രാഹ്മണരുടെ വാക്കുകേട്ടു് വിത്രസ്തഹൃദയനായ സ്വാമികൾ വിചാരശൂന്യനായിത്തീർന്നു. ഗരുഡനെക്കണ്ട സർപ്പത്തെപ്പോലെ അദ്ദേഹം ഭയപ്പെട്ടു്, തൊണ്ടയടറി നാവുപതറി: 'ഹാ, അത്യാഗ്രഹമൂർത്തിയായ ഇവൻമൂലം എന്റെ യശസ്സിനു കേടു സംഭവിക്കാറായല്ലോ' എന്ന വിചാരത്താൽ ശോകാന്ധനായി ബ്രാഹ്മണരെ നോക്കി—"ഹേ! സാധുശിഷ്യർകളേ! നാം ഇപ്പോൾ എന്തൊരു കൌശലംകൊണ്ടാണു രക്ഷപ്പെടേണ്ടതു്? ഭക്തവത്സലനായ നാരായണസ്വാമിയുടെ കൃപ ഈ സാധുവിൽ ഇല്ലാതെയായോ? ഹേ സാധുക്കളേ! നിങ്ങൾക്കു വല്ല ഉപായവും തോന്നുന്നുവെങ്കിൽ പറയുവിൻ" എന്നരുളിച്ചെയ്തു.

ബ്രാഹ്മണർ—സ്വാമിൻ! നിന്തിരുവടിയാകുന്ന ഏകാശ്രയത്തോടുകൂടിയവരാണല്ലോ ഞങ്ങൾ. "പടനായകനൊരുപടയിൽ തോററാൽ ഭടജനമെല്ലാം ഓടിഒളിക്കും" എന്നു പറഞ്ഞതുപോലെ, അങ്ങുന്നു് ഭയപ്പെട്ടുന്നവനെ ജയിക്കാൻ ഞങ്ങളാൽ കഴിയുമോ? അങ്ങേയ്ക്കു തോന്നാത്ത രക്ഷാമാർഗ്ഗം ഞങ്ങൾക്കു തോന്നുമോ? അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ നമുക്കെല്ലാം മഠത്തിന്റെ

പിൻവാതിലിൽക്കൂടിയിറങ്ങി, വല്ല ദിക്കിലും പോയി രക്ഷപ്പെടാം. അതല്ലേ ഭംഗി?

സ്വാമികൾ "ഹേയ്! അതു ഭംഗിയല്ല. നിങ്ങൾ വൈദികന്മാരല്ലേ? മന്ത്രതന്ത്രാദികളാൽ അവനെ മടക്കാനോ സംഹരിപ്പാനോ വല്ല മാർഗ്ഗവുമുണ്ടെങ്കിൽ ആലോചിച്ചു പറയുവിൻ! അഥവാ അവനെ ഇവിടെനിന്നും ഓടിക്കാൻ വല്ല വഴിയുമുണ്ടെങ്കിൽ നോക്കുവിൻ"!

ബ്രാഹ്മണർ—"കൊള്ളാം—സ്വാമിയുടെ വീരവാദം ഇത്രയ്ക്കല്ലായിരുന്നല്ലോ. എനിക്കു ശരി ഇവിടെ അടുത്തെങ്ങും ഒരാചാര്യനില്ല, എന്നും മററുമല്ലായിരുന്നോ സ്വാമിയുടെ ഭാവം? പണ്ടു് ഗോഗ്രഹണത്തിനുപോയ ഉത്തരൻെറ കഥ സ്വാമി കേട്ടിട്ടുണ്ടോ? വീട്ടിലിരുന്നു സ്ത്രീജനങ്ങളോടു മുറയ്ക്കു വീരവാദം പറഞ്ഞു് കൌരവന്മാരുടെ ശംഖിൻെറയും യുദ്ധവാദ്യങ്ങളുടെയും ശബ്ദം കേട്ടപ്പോൾ, 'അയ്യോ! എനിക്കെൻെറ അമ്മയെക്കാണണം' എന്നു നിലവിളിച്ചുതുടങ്ങി. അതുപോലെയാണു് സ്വാമിയുടെ കഥയുമെന്നിപ്പോൾ അനുഭവമായി. ഞങ്ങളാരും ഇനി ഇവിടെ അരനിമിഷം താമസിക്കയില്ല. എവിടെയോ പോയി രക്ഷതേടിക്കൊള്ളാം" എന്നു പറഞ്ഞോടിപ്പോകാൻ ഭാവിച്ചു.

സ്വാമികൾ—"ഹേ ബ്രാഹ്മണരേ! നിങ്ങൾ ഇത്രമേൽ വഞ്ചകന്മാരാണെന്നും ഭീരുക്കളാണെന്നും ഞാൻ വിചാരിച്ചില്ല. ഭക്തന്മാരാണെന്നു നടിച്ചു്, സാധുക്കളായ ഭക്തന്മാരെ ഇവിടെ നിന്നും അടിച്ചോടിച്ചു് നല്ല തപസ്വികളാണെന്നഭിമാനിച്ചു് ഇതുവരെ എന്നെ സേവിച്ചുനിന്നു് ഒരാപത്തുവന്നപ്പോൾ പല്ലിളിച്ചു കാട്ടക്കൊണ്ടു് ഉപേക്ഷിച്ചോടിക്കളയാനാണോ ഭാവം?—യുദ്ധത്തിൽ രാജാവിനെ ഉപേക്ഷിച്ചോടിപ്പോകുന്ന ഭീരുഭടന്മാരെപ്പോലെ അതു ശരിയാണോ? നാട്ടുകാർ കേട്ടാൽ പരിഹസിക്കയില്ലേ? തോറേറാടുന്നതിനേക്കാളും എതിർത്തു മരിക്കുന്നതല്ലേ നല്ലതു? ആപത്തുവരുമ്പോൾ മനോഭംഗപ്പെടാതെ അതിനു പരിഹാരം നോക്കുന്നതല്ലയോ പൌരുഷം? എതിർത്തുനിൽക്കാൻ ശക്തിയില്ലെങ്കിൽ അന്യന്മാരെ സേവിക്കുന്നതിൽഭേദം ആ ശത്രുവിനെത്തന്നെ ശരണം പ്രാപിക്കുന്നതല്ലയോ? ഈ ഗോരക്ഷരെ ജയിക്കാൻ ശക്തിയില്ലാത്ത നമ്മൾ അവനെ ശരണം പ്രാപിക്ക തന്നെ. ശരണാഗതന്മാർ വദ്ധ്യന്മാരല്ലെന്നു ശാസ്ത്രങ്ങൾ സിദ്ധാന്തിക്കുന്നുണ്ടല്ലോ. അതുകൊണ്ടു ഭീരുക്കളായ ജളന്മാരേ! നിങ്ങളാരും ഭയപ്പെടരുതു്"—എന്നരുളിച്ചെയ്തു.

ബ്രാഹ്മണർ അതു കേൾക്കാതെ, ഭയാകുലന്മാരായി വീണ്ടും സ്വാമികളെ വന്ദിച്ചുപറഞ്ഞു —"സ്വാമിൻ! ഈ നയം നമ്മുടെ തൽക്കാലാവസ്ഥയ്ക്കു് അല്പംപോലും യോജിക്കുന്നതല്ല. ഈ മഠത്തോടുകൂടി നാമൊക്കെ ദഹിച്ചുപോകത്തക്ക പതനമാണു വന്നിരിക്കുന്നതു്. അതുകൊണ്ടു ഞങ്ങൾ പോകതന്നെയാണു്. സ്വാമിയും ഞങ്ങളെ തടുക്കാതെ കൂടെപ്പോരുന്നതാണു നന്നു്. അല്ലെങ്കിൽ വെറുതെ ദേഹം ദഹിപ്പിക്കേണ്ടിവരും". ഇത്രയും പറഞ്ഞശേഷം പുററിൽനിന്നും പുറപ്പെടുന്ന ഈയ്യാംപാററകളെപ്പോലെ മഠത്തിൻെറ പിൻപുറത്തെ വാതലിൽകൂടി തിങ്ങിഞെരുങ്ങി വെളിക്കിറങ്ങി പലവഴിക്കായി ഓട്ടമിട്ടു പാഞ്ഞു. വിസ്താരമേറിയ ആ മഠത്തിനുള്ളിൽ സ്വാമികൾ തനിച്ചായപ്പോൾ, അദ്ദേഹത്തിൻെറ മനസ്സു വല്ലാതെ ചലിച്ചുതുടങ്ങി. 'ഹാ ഹാ! ആപത്തുകാലത്തു് ഉപകരിക്കാത്ത പുത്രനും ഉപേക്ഷിച്ചുപോകുന്ന ഭാര്യയും സഹായിക്കാത്ത ശിഷ്യനും ശത്രുക്കളാണു്' എന്നു പറഞ്ഞതു് എനിക്കിപ്പോൾ അനുഭവമായി. ഇനി ഗോരക്ഷരെ ശരണംപ്രാപിക്കയല്ലാതെ ഗത്യന്തരമൊന്നും ഞാൻ കാണുന്നില്ല. ഇങ്ങനെ നിശ്ചയിച്ചു് ജീവനെ ഈശ്വരങ്കൽ സമർപ്പിച്ചുവന്ദിച്ചു് അഭയം പ്രാപിക്കാൻ മനസ്സില്ലാതെയും രക്ഷനേടാൻ മാർഗ്ഗമില്ലാതെയും വ്യാകുലഹൃദയനായി നേത്രങ്ങളിൽ അശ്രുക്കൾ നിറച്ചു്, "ദൈവമേ! നീയും എന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചോ" എന്നു വിലപിച്ചു ക്ഷീണിച്ചുകിടക്കുമ്പോൾ,

ഗോരക്ഷർ വന്നതും, ബ്രാഹ്മണർ ഒളിച്ചുപോയതും സ്വാമികൾ ഭയപ്പെട്ടു പരവശനായി കിടക്കുന്നതും എല്ലാം വസ്തുതപോലെ കേട്ടറിഞ്ഞ കബീർ ഒരു പട്ടാക്കൽ ഉണ്ട കൈയിലെടുത്തുകൊണ്ടു മഠത്തിലേക്കു് അതിവേഗത്തിൽ ഓടിയെത്തി. വാതുക്കൽ ഇരിക്കുന്ന ഗോരക്ഷരെ ലക്ഷ്യമാക്കാതെ, ഉള്ളിൽ കടന്നു്, സ്വാമിയെ അന്വേഷിച്ചുതുടങ്ങി. സ്വാമിയുടെ നാമസംകീർത്തനങ്ങളോടും "സ്വാമിൻ! നിന്തിരുവടിയുടെ അനുഗ്രഹമുണ്ടെങ്കിൽ സർവ്വരേയും ജയിക്കാൻ ഞാൻ ശക്തൻ; അങ്ങേയ്ക്കു അനിഷ്ടം ചെയ്യുന്നവർ, മനുഷ്യരായാലും ദേവന്മാരായാലും അവരെ ഞാൻ ഇക്ഷണത്തിൽ സംഹരിക്കുന്നതാണു്. നിസ്സാരനായ ഈ ഗോരക്ഷനെക്കുറിച്ചുള്ള ഭയംകൊണ്ടാണോ വ്യാകുലപ്പെടുന്നതു്? അവനെ ജയിക്കാനോ സംഹരിക്കാനോ നിന്തിരുവടി കല്പിക്കാത്ത താമസമേയുള്ളൂ" എന്നോരോ വീരവാദങ്ങളോടും ബ്രാഹ്മണരെ ഭർത്സിച്ചും ഗോരക്ഷരെ ദ്വേഷിച്ചും ഉള്ള അപഹാസത്തോടുംകൂടിച്ചെന്നു്, രാമാനന്ദസ്വാമികളുടെ പാദത്തിൽ സാ

ഷ്ടാംഗനമസ്കാരം ചെയ്തു. അനന്തരം എഴുന്നേററു്, ദൂരത്തു മാറി
നിന്നു് കൈകൂപ്പിക്കൊണ്ടു് "ഹേ ജഗന്നായക! എന്നെ അനുഗ്ര
ഹിച്ച ഗുരുനായക! അങ്ങേയ്ക്കു ദുഃഖം വന്നതെന്തു്? അങ്ങു ദൈവ
ത്തെ വിളിച്ചു വിലപിക്കാൻ കാരണമെന്തു്? ഈ ഗോരക്ഷൻ
എത്രയോ നിസ്സാരൻ–അങ്ങേ കരുണയുണ്ടെങ്കിൽ അവനെ ജയി
ക്കുന്നതിനു് എനിക്കു് ഒട്ടും പ്രയാസമില്ല. അവനെ ജയിച്ചുവ
രിക എന്നരുളിച്ചെയ്താലും! തൃക്കൈകൾ എന്റെ ശിരസ്സിൽ വേ
ച്ചാലും! അവന്റെ തലകൊയ്യുന്ന വജ്രായുധമാണു് അങ്ങു് ഉപ
ദേശിച്ച താരകമന്ത്രം. കല്പനകിട്ടാത്ത താമസമേയുള്ളു. ശിവൻ
മൂന്നാമത്തെ തൃക്കണ്ണു തുറന്നപ്പോൾ ത്രിപുരന്മാർ ദഹിച്ചതുപോ
ലെ അങ്ങേ അനുജ്ഞ പുറപ്പെട്ടാൽ ഗോരക്ഷനെ ഞാൻ ഇക്ഷണ
ത്തിൽ ഭസ്മശേഷനാക്കിത്തീർക്കാം. "മലകളിളകിലും മഹാജനാ
നാം മനമിളകാ" എന്നാണല്ലോ ആപ്തവാക്യം—കൊടുങ്കാററടി
യാൽ പർവ്വതം ചലിക്കുമോ? അതുപോലെ ഇവന്റെ വാക്കുകൾ
കേട്ടു് തിരുവടിക്കു മനശ്ചാഞ്ചല്യം ഉണ്ടാകരുതു്, എന്നു്
ഓരോ സമാധാനവാക്കുകൾ പറയുന്നതുകേട്ടു് രാമാനന്ദസ്വാമി
കൾ "എടാ! ഈ അവസരത്തിൽ ഉപദ്രവിക്കാൻ നീയുംവന്നോ?
സംഹരിക്കാം നിഗ്രഹിക്കാം ജയിക്കാം വധിക്കാം എന്നൊക്കെ
വെറുതേ എന്തിനു വീരവാദം പുലമ്പുന്നു?" ഗോരക്ഷൻ സാരമി
ല്ലെന്നോ നീ പറഞ്ഞതു്? "ആന മദിച്ചു വരുന്നേരത്തൊരു കുന
നെറുമ്പു തടുപ്പാനെളുതോ?" എന്നു പറഞ്ഞതുപോലെ, സിദ്ധ
യോഗിയായ ഗോരക്ഷനെവിടെ? അല്പജ്ഞനും ബാലനുമായ നീ
എവിടെ? വേദാന്തസാരജ്ഞനും സിദ്ധനുമായ അവൻ കോപിച്ചു
നേരിട്ടതുകണ്ടു്, ഞാൻപോലും സമാധാനം പറവാൻ ഒരുങ്ങി
യിരിക്കുകയാണു്. വിനയം സർവ്വജയപ്രദമാണല്ലോ. കാര്യസാദ്ധ്യ
ത്തിങ്കൽ ചന്ദ്രഹാസത്തേക്കാൾ മന്ദഹാസമാണുത്തമം. നയംകൊ
ണ്ടു സാധിക്കുന്ന കാര്യം പരാക്രമംകൊണ്ടു സാധിക്കുകയുമില്ല.
ഏതായാലും ഇനി നീ ഇവിടെനിന്നു വർപുപറയാതെ പോകു
ന്നതാണു നല്ലതു്. അടുത്തുനില്ക്കുന്ന ചന്ദനമരത്തെയും മുള ദഹി
പ്പിക്കുന്നതുപോലെ നിന്റെ അടുക്കൽ നില്ക്കുന്നതുകൊണ്ടു് എ
നിക്കും ആപത്തുവന്നേക്കാം. "അമ്പലം പാടേ വിഴുങ്ങുന്നവനു
കതകു പപ്പടകം" എന്ന പഴഞ്ചൊല്ലുപോലെ എന്നെപ്പോലെയു
ള്ള സിദ്ധന്മാരെ അടിമപ്പെടുത്തുന്ന ഗോരക്ഷനു നിന്നെക്കിട്ടിയാ
ലൊ? അതുകൊണ്ടു് അവൻ കാണാതെ ഒളിച്ചുപൊയ്ക്കൊള്ളുന്ന
താണു നിനക്കു നല്ലതു്. വന്ദിക്കേണ്ടവരെ നിന്ദിക്കുന്നതു് അപ
ല്ക്കരമാണു്, കാര്യാകാര്യബോധമില്ലാത്തവർക്കെന്തും പറയാം;

എന്തും ചെയ്യാം. അതാണ് നീ ഇങ്ങനെ തുടങ്ങുന്നത്. നിന്റെ വൻപെല്ലാം നാവിന്മേലേയുള്ളു. ഇക്കഥ വല്ലതും അറിഞ്ഞുപോയെങ്കിൽ, നിന്നെയും എന്നെയും ഈ മഠത്തെത്തന്നെയും ഭസ്മമാക്കി ആകാശത്തിൽ പറത്തിയിട്ട ഗോരക്ഷൻ ഇവിടെ ജയക്കൊടി നാട്ടും; ഇനിയെങ്കിലും മിണ്ടാതെ ഇറങ്ങി നിന്റെ പാട്ടിന പൊയ്ക്കൊണ്ടാൽ ഉപദ്രവമില്ല, പൊയ്ക്കോ വേഗം" എന്നു പറഞ്ഞു.

കബീർ, സ്വാമികളുടെ പാദങ്ങളിൽ വീണ്ടും സാഷ്ടാംഗപ്രണാമം ചെയ്തു പറഞ്ഞു "സ്വാമിൻ! അങ്ങേ പ്രഥമശിഷ്യനായ ഞാൻ ഇരിക്കുമ്പോൾ ഗോരക്ഷനെ നിസ്സാരനാണെന്നു ഗണിക്കാതെ തുല്യതേചന ഗണിക്കുന്നതു ശരിയല്ല. അല്പസമയത്തിനകം ഞാൻ അതിന്റെ പരീക്ഷ കാണിച്ചുതരാം. ഇക്കാശിയിലുള്ളവരെല്ലാം അവനെയിട്ട കൊട്ടയാട്ടുന്നതു സ്വാമിക്കു കാണാം. അവന്റെ വസ്ത്രംപിടിച്ചുപറിച്ചു ജടയും മീശയും ചിരച്ചു ദേഹത്തെ തൊലിയുരിച്ചു എല്ലുകൾ മുറിയെ അടിച്ചു സ്വാമിയുടെ നാമധേയം കേട്ടാൽ ഭയപ്പെടത്തക്കവിധത്തിൽ ആക്കുന്നതുകാണാം. ഞാൻ ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ സ്വാമി അവനെ വെറും നിസ്സാരനെന്നല്ലാതെ സമനാണെന്നു വിചാരിക്കരുത്. എന്റെ വാക്കു വിശ്വസിച്ചുകൊള്ളണം; ദുഃഖഭാവം കളഞ്ഞു് ഉത്സാഹമായിരിക്കണം."

അനന്തരം, ആനന്ദാശ്രുക്കളാൽ സ്വാമിയുടെ പാദങ്ങളെ സേചനംചെയ്തു തലോടി വന്ദിച്ചുസ്തുതിച്ചുകൊണ്ടുനിന്നു. സ്വാമികൾക്കു കബീരുടെ വാക്കുകൾ കേട്ടു കോപമാണുണ്ടായതു്. അദ്ദേഹം അവനെനോക്കി, "എടാ തുലുക്കപ്പയലേ! നീ ഈ അവസരത്തിൽ എവിടെനിന്നും വന്നു? എന്നെ നശിപ്പിക്കാനും വേന്ദനപ്പെടുത്താനും ആണോ നീ വന്നിരിക്കുന്നതു്? ഗോരക്ഷനു സമനായ ഒരു സിദ്ധൻ ഈ ലോകത്തിൽ വേറെയുണ്ടോ എന്നു് സംശയമാണു്. അവനെയാണോ നീ തോല്പിച്ചുകളയാം പറപ്പിച്ചുകളയാം എന്നൊക്കെപ്പറയുന്നതു്? നിന്നെ ഇവിടെ വല്ലവരും വിളിച്ചോ? ഇനിയും ഇവിടെനിന്നു വല്ലതും പറഞ്ഞാൽ അനുഭവം വേറെയാണു്. മുമ്പും നീ ഇവിടെ വന്നാൽ അടികൊള്ളാതെ പോക പതിവില്ലല്ലോ. ഇന്നും കൊള്ളണ്ടയെങ്കിൽ വേഗം പൊയ്ക്കോ" എന്നരുളിച്ചെയ്തു. എന്നിട്ടും കബീർ കേൾക്കയില്ലെന്നായപ്പോൾ അദ്ദേഹം അപേക്ഷിച്ചു പറവാൻ തുടങ്ങി. "എന്റെ അപ്പാ! വേണമെങ്കിൽ നിന്നെ ഞാൻ വണങ്ങാം. നീ ഇവിടെനിന്നു പോയാൽ മതി. ബലാൽ ശണ്ഠയ്ക്കു വന്നിരിക്കു

ന്നോ? ഗോരക്ഷനെ നീ അറികില്ല. അദ്ദേഹം അഷ്ടസിദ്ധികളുമടഞ്ഞ ദിവ്യനാണു്."

കബീർ അഞ്ജലി ബന്ധത്തോടുകൂടി സ്വാമികളുടെ പാദങ്ങളിൽവീണു കിടന്നുകൊണ്ടു്, "സ്വാമിൻ! പരമാർത്ഥമറിയാതെ അടിയനോടു കോപിക്കരുതു്. ഗോരക്ഷനെ അല്പസമയംകൊണ്ടു മടക്കുകയോ സംഹരിക്കയോ ചെയ്യാൻ ഞാൻ മതി. കാണണമെങ്കിൽ കണ്ടുകൊള്ളണം" എന്നു പറഞ്ഞോടി വെളിക്കിറങ്ങി കാഴ്ചക്കാരായ ജനങ്ങളുടെ ഇടയിൽനിന്നുകൊണ്ടു് ഗോരക്ഷനെ നോക്കി—"എടാ ഗോരക്ഷ! നിന്റെ മായാവിദ്യകളൊന്നും എന്റെ ഗുരുനാഥനായ രാമാനന്ദസ്വാമികളോടു ഫലിക്കുമെന്നു വിചാരിക്കേണ്ടാ. സിംഹത്തെ ആന ജയിക്കാൻ സാധിക്കുമോ? നിന്റെ കഷ്ടകാലത്തിനാണിവിടെവന്നു ചാടിയതു്. പൊട്ടുവിദ്യകളുംകൊണ്ടു വേഗം പൊയ്ക്കോ; അതാണു നന്നു—സ്വാമിയെ നീ പേർ ചൊല്ലിവിളിച്ചോ? നീ ആരു്?—നിന്റെ ശക്തി എന്തു്? എന്നെ നീ അറിയുമോ? നിന്റെ കാലനാണെന്നു കരുതിക്കൊൾക—" എന്നൊക്കെ അധിക്ഷേപിച്ചപ്പോൾ, ഗോരക്ഷൻ—

"ആരെടാ അതു്? പട്ടിയെപ്പോലെ കുരയ്ക്കുന്നവനേതെടാ? സിദ്ധയോഗികൾക്കെല്ലാം മേലാവായ ഗോരക്ഷനെ അറികില്ലയോ? എന്നോടെതിർക്കാൻ ജീവനിൽ ഭയമില്ലാതെ വന്നിരിക്കുന്ന അവനാരു്? മുഖത്തെക്കാണിക്കാതെ ഒളിച്ചുനിന്നു പറയുന്നതെന്തു്? മറഞ്ഞു നിന്നധിക്ഷേപിക്കാതെ ഇറങ്ങി എന്റെ മുമ്പിൽ വാ കരുത്തുണ്ടെങ്കിൽ. ശപിച്ചിപ്പോൾ ഭസ്മമാക്കിയേക്കാം" എന്നു് രൂക്ഷസ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു.

കബീർ—എടാ മൂഢ! കരുത്തുണ്ടെങ്കിൽ എന്റെ മുമ്പിൽ ഇറങ്ങിവാ. നിന്നെ എനിക്കു വലിയ കാര്യമോ? ഞാൻ രാമാനന്ദസ്വാമികളുടെ ശിഷ്യനാണു്—നിന്നെപ്പോലെയുള്ള മൂഢന്മാരെ മര്യാദ പഠിപ്പിച്ചു് മേലാൽ ലോകവാസികളെ ഉപദ്രവിക്കാതെയാക്കാനും നിവൃത്തിയില്ലാതെവന്നാൽ കാലപുരിയിലേക്കു ഭാണ്ഡം കെട്ടിക്കാനും, അഭയം പ്രാപിക്കുന്നവരെ രക്ഷിക്കാനും, താപസന്മാർക്കെല്ലാം അധിപതിയായ രാമാനന്ദസ്വാമികളെ വന്ദിക്കാനുമായി സാധുമാർഗ്ഗത്തിൽ സഞ്ചരിക്കുന്നകബീർ എന്നവനാണു് ഞാൻ—പക്ഷെ നീ എന്നെക്കുറിച്ചു കേട്ടിട്ടില്ലായിരിക്കും.

ഇങ്ങനെ, കബീർ പറഞ്ഞ അധിക്ഷേപവാക്കുകൾ ഗോരക്ഷന്റെ ചെവിയിൽ ചുട്ടുപഴുപ്പിച്ച നാരായങ്ങൾ തടവിയതുപോലെ ദുസ്സഹവേദനയേയും കോപത്തേയും ഉദ്ദീപിപ്പിച്ചു.

അവൻ കണ്ണുചുവപ്പിച്ചു്, പല്ലുകടിച്ചു്, കൈകഠം തിരുമിഞെരിച്ചുകൊണ്ടു കബീരിനെ അധിക്ഷേപിച്ചതുമല്ലാതെ കാശിനഗരം മുഴുവൻ ഭസ്മമാക്കുന്നുണ്ടെന്നു പ്രതിജ്ഞചെയ്കയും ചെയ്തു. അതു കേട്ടുനിന്നവരെല്ലാം ഭയപ്പെട്ടോടിച്ചെന്നു കബീരിനെപ്പിടികൂടി, "എടാ കബീരേ! 'ഒരുത്തൻ പാപകർമ്മം ചെയ്തീടിലതിൻഫലം പരക്കെയുള്ള മഹാജനങ്ങഠംക്കൊക്കെത്തട്ടും' എന്ന വിധത്തിൽ നിൻെറ പ്രവൃത്തി എല്ലാവക്കും ആപൽക്കരമായിത്തീരാൻ പോകുന്നു. നീ നശിച്ചാലും പോരാ, ഞങ്ങളെയുംകൂടി നശിപ്പിക്കാനാണോ നീ ഒരുങ്ങുന്നതു്. ഒളിവൽ മറഞ്ഞു നില്ക്കാതെ ചുണയുണ്ടെങ്കിൽ അദ്ദേഹത്തിൻെറ നേരേ ചെന്നുനിന്നു പറക" എന്നു പറഞ്ഞു് വലിച്ചിഴച്ചു ഗോരക്ഷൻെറ മുമ്പിൽ കൊണ്ടു നിർത്തി. ഇതാ ഇവനാണു് നിന്തിരുവടിയോടു വീരവാദം ചെയ്യാൻ പുറപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു് എന്നു കാണിച്ചുകൊടുത്തു. ഗോരക്ഷകൻ അവനെ നോക്കി അപഹാസത്തോടെ "എടാ! ചാൺ അളവില്ലാത്ത നീയാണോ ചീവീടുപോലെ ഇതുയൊക്കെ ശബ്ദിച്ചതു്? തിരിഞ്ഞുനില്ലു് നിന്നെ ഞാൻ നല്ലപോലെ കാണട്ടെ. എടാ അല്പപ്രാണി! നീയാണോ എന്നോടെതിരിടാൻ വന്നതു്? കൊള്ളാം" എന്നു പറഞ്ഞു ചിരിച്ചു.

കബീർ—"എടാ അഹംഭാവമുള്ള ദുശ്ശീലക്കാര! അറിവില്ലാത്ത മൂഢ! ശാന്തന്മാരായ തപസ്വികളോടുകൂടാതെയും മുഖത്തു കരുണരസം കണികാണ്മാൻപോലുമില്ലാതെയും അജ്ഞാനത്തെ നീക്കാതെയും അഹംഭാവത്തെ നീക്കാതെയുമിരിക്കുന്ന നീയാണോ സിദ്ധൻ? നീ ആരോടു തക്കിക്കാനാണു വന്നിരിക്കുന്നതു്? നിൻെറ കള്ളപ്പുച്ചുകളൊന്നും എന്നോടു ഫലിക്കുമെന്നു വിചാരിക്കേണ്ട. ഈ നടപടി നിനക്കു നന്നല്ല. ഈ അല്പപ്രാണിയെ നിനക്കു് അറിവില്ല. ഞാൻ രാമാനന്ദസ്വാമികളുടെ ദൂതനും, നിൻെറ ജീവനെ അപഹരിക്കാൻ വന്ന യമദൂതനുമാണു്. ഇനി എൻെറ മുമ്പിൽനിന്നു തപ്പിപ്പിഴയ്ക്കാൻ സാധിക്കുമെന്നേ വിചാരിക്കേണ്ട. നിന്നെപ്പോലെയുള്ള ദുഷ്ടന്മാരെക്കൊന്നാലും ദോഷമൊന്നുമില്ല. ശൂലംകൊണ്ടു പ്രഹരിച്ചാലും എന്തായാലും ശരി എന്നോടു യാതൊന്നും ഫലിക്കയില്ല. ഈ സ്ഥലം ഏതാണെന്നറിയാമോ? അഹങ്കാരവുംകൊണ്ടു നീ എവിടെയാണു വന്നതു്. രാമാനന്ദസ്വാമികളുടെ കോപത്തീയിൽ നീ ഭസ്മമാകയില്ലയോ? അദ്ദേഹത്തിൻെറ ശാപം തടുക്കാൻ നിനക്കു ശക്തിയുണ്ടോ? ഏതായാലും ഇനി നീ മരിക്കുകയല്ലാതെ ഇവിടെനിന്നു തപ്പിപ്പിഴയ്ക്കാൻ സാധിക്കുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല."

കബീരിൻെറ ഈ ധൃഷ്ടവചനങ്ങൾ കേട്ടുകേട്ട ഭയാകുലനായി മഠത്തിനകത്തിരുന്ന രാമാനന്ദസ്വാമികൾ വേഗം വെളിയിൽ വന്നു് "എടാ തുലുക്കപ്പയലേ! വെറുതെ നീ എന്നെക്കുറിച്ചു അപവാദം പറയുന്നോ? ഞാൻ ശാപമിട്ടതെപ്പോൾ! ഗോരക്ഷസ്വാമികൾക്കു് എന്നിൽ ദ്വേഷം വർദ്ധിക്കാനുള്ള വഴിയാണോ നീ നോക്കുന്നതു്?—നീമൂലം മഠത്തിനും എനിക്കും ഈ നാട്ടിനു തന്നെയും അപത്തു സംഭവിക്കുമല്ലോ. ദുഷ്ട! ഭ്രഷ്ട! അകലെ മാറിപ്പൊയ്ക്കോ"—എന്നു ശാസിച്ചുകൊണ്ടു് ഗോരക്ഷരുടെ മുമ്പിൽചെന്നു നമസ്കരിക്കാൻ ഭാവിച്ചപ്പോൾ,

"അയ്യോ! സ്വാമി! ചതിക്കരുതേ! എന്നോടു ശിഷ്യപ്പെടാൻപോകുന്ന ഈ ഗോരക്ഷനെ സ്വാമി വന്ദിക്കരുതേ" എന്നു സംഭ്രമത്തോടുകൂടി കബീർ തടുത്തു ഉടനെ കോപപരിതാപപര്യാകുലനായ സ്വാമികൾ കബീരിനെ പിടിച്ചു തള്ളിനിൎത്തിയിട്ടു്, "മഹാപാപി! നീ വെറുതേ വഴക്കുണ്ടാക്കാൻ വന്നിരിക്കുന്നോ? സ്വാമിയെ വന്ദിക്കാൻ നീ സമ്മതിക്കയില്ലയോ?" എന്നു ചോദിച്ചു.

കബീർ ഉടൻതന്നെ രാമാനന്ദസ്വാമികളുടെ പാദങ്ങളിൽ വീണുനമസ്കരിച്ചെഴുന്നേററുചെന്നു് ഗോരക്ഷൻ ഇരുന്ന ശൂലത്തെ കൈകൊണ്ടു തല്ലിയൊടിച്ചു താഴത്തിട്ടിട്ടു് തൻെറ കയ്യിലുണ്ടായിരുന്ന പട്ടുനൂലുണ്ടയഴിച്ചു്, നൂലിൻെറ അഗ്രം ഭൂമിയിലൂന്നിനിൎത്തിക്കൊണ്ടു് ഉണ്ട മേല്പോട്ടെറിഞ്ഞു. മുഴുവൻ അഴിഞ്ഞഴിഞ്ഞുപോയി, ആകാശത്തിൽ കുത്തനേ ആ നൂൽ നീണ്ടുനിലയായി. കണ്ടുനിന്നവരെല്ലാം അത്ഭുതപരതന്ത്രന്മാരായി നിൽക്കുന്നതിനിടയിൽ കബീർ ജയരാമാനന്ദശബ്ദം മുഴക്കി നിഷ്പ്രയാസം ആ നൂൽവഴി കയറിച്ചെന്നു്, അതിൻെറ മുനയിൽനിന്നുകൊണ്ടു് ഗോരക്ഷനെ നോക്കി, "എടാ ഗോരക്ഷ! ശൂലത്തിൻമുനമേൽ ഇരിപ്പാൻ സാധിച്ചുവെന്നുള്ള അഹംഭാവം ഇനി മതിയാക്കാമോ? യോഗാഭ്യാസലഭ്യമായ സിദ്ധി എന്നോളം നിനക്കില്ലെന്നു സമ്മതിക്കാമോ? ഉണ്ടെങ്കിൽ ഇതുപോലെ ഒരു നൂൽ നാട്ടി അതിൻെറ മുനയിൽ കയറിയിരുന്നു് എന്നോടു വാദം നടത്തിയാലു നീ സമർത്ഥൻ! മററുവിധത്തിലോ എന്നെ നിനക്കു പരീക്ഷിക്കാൻ കഴിയുമെങ്കിൽ, കാണട്ടെ—ശക്തിയില്ലെങ്കിൽ എൻെറ പാദങ്ങളിൽ വീണു് അഭയം അപേക്ഷിച്ചുകൊൾക. രാമാനന്ദസ്വാമികളുടെ അനുഗ്രഹത്തിൻെറ മാഹാത്മ്യം ഇപ്പോൾ നിനക്കു മനസ്സിലായോ? ഇനിയെങ്കിലും അദ്ദേഹത്തിൻെറ പാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിച്ചു്, ആശീൎവാദം വാങ്ങിക്കൊൾക. അദ്ദേഹ

ത്തിന്റെ തൃക്കാലുകൾ നിന്റെ ശിരസ്സിൽ അലങ്കരിച്ചുകൊൾക. ഇഷ്ടംപോലെയുള്ള വരം വാങ്ങിക്കൊൾക, അല്ലെങ്കിൽ, നിന്നാൽ തടുക്കാൻകഴിയാത്ത അപത്തു വന്നുകൂടും. കണ്ടുനിൽക്കുന്നവരെല്ലാം നിന്നെ പരിഹസിക്കയും ഉപദ്രവിക്കയും ചെയ്യുതുടങ്ങും. സ്വാമിയെ അഭയം പ്രാപിച്ചുകൊണ്ടാൽ രക്ഷകിട്ടും" എന്നുപറഞ്ഞു.

ഗോരക്ഷൻ, കബീരിന്റെ അത്ഭുതകർമ്മംകണ്ടും അധിക്ഷേപവാക്കുകൾ കേട്ടും വല്ലാതെ പരിഭ്രമിച്ചുപോയി. തനിക്ക് അഷ്ടസിദ്ധികൾ സ്വാധീനമായിരുന്നിട്ടും ബാലനായ കബീരിനെ അനുകരിക്കാൻ ശക്തിയില്ലാതെയായതോത്തു ലജ്ജിച്ചും വ്യസനിച്ചും, അവൻ ഒരു ഉപായം ആലോചിച്ചു നിശ്ചയിച്ചുകൊണ്ടിങ്ങനെ വിളിച്ചുപറഞ്ഞു. "ഹേ കബീരേ! ആകാശത്തിലിരുന്നു നമ്മൾതമ്മിൽ വാദിച്ചാൽ, ജയവും തോൽവിയും ആരറിയും? താഴെ വരിക, ഇവിടെവച്ചു നമ്മുടെ സാമർത്ഥ്യമൊന്നു പരീക്ഷിച്ചുകളയാം."

കബീർ—"കൊള്ളാം, മേല്പോട്ടു കയറിവരുന്നതിനു നിവൃത്തിയില്ലെന്നായപ്പോൾ താഴെവന്നാൽ പരീക്ഷ നടത്താമെന്നായോ. ആട്ടെ, അതിനും വിരോധമില്ല—" എന്നു പറഞ്ഞിറങ്ങിവന്നു്, രാമാനന്ദസ്വാമികളുടെ പാദങ്ങളിൽ ദണ്ഡനമസ്കാരം ചെയ്തെഴുനേറ്റു്, അഞ്ജലിബന്ധത്തോടുകൂടി, ദൂരെ മാറിനിന്നു. ഉടനെ,

ഗോരക്ഷൻ—"എടാ കബീരേ! നീ ഇത്ര അഹങ്കരിക്കാനെന്തുള്ളു? എന്നെ ജയിക്കുന്നതിനു നിന്നെക്കൊണ്ടു കഴിയുമോ? എന്നാൽ കണ്ടോളു" എന്നുപറഞ്ഞു രാമാനന്ദസ്വാമികളുടെ രൂപമെടുത്തു നിലയായി. കണ്ടുനിന്നവരെല്ലാം അത്ഭുതപരതന്ത്രന്മാരായി ഭവിച്ചു. ഇതെന്തു്?—രണ്ടു രാമാനന്ദസ്വാമികൾ ഉണ്ടായോ? എന്നു സംഭ്രമിക്കുന്നതിനിടയ്ക്കു് രാമാനന്ദസ്വാമികളും വിഷണ്ണനായിത്തീൎന്നു—"ഹാ! ദൈവമേ! മായാവിയായ ഈ ഗോരക്ഷൻ, ഇനി എന്തെല്ലാം അപത്തു വരുത്തിത്തീക്കുന്നോ ഇവനെ ജയിക്കുന്നതിനു ബാലനായ കബീരിനെക്കൊണ്ടു സാദ്ധ്യമാകുമോ? അറികയില്ല, ഇന്നേത്തോടുകൂടി, ഞാൻ നശിച്ചുപോകത്തക്ക സംഗതിയാണു കാണുന്നതു്. ഇനി എന്താ ചെയ്ക? ഹാ! ദൈവമേ! ഘോരനായ ഈ ഗോരക്ഷനെ ജയിക്കത്തക്ക സാമർത്ഥ്യം ഈ കബീരിനുണ്ടാക്കി, എന്നെയും, മറ്റത്തെയും, ഈ കാശിയേയും രക്ഷിക്കണമേ" എന്നപേക്ഷിച്ചു. അതുകേട്ടപ്പോൾ കബീരിനു് ഉത്സാഹവും സന്തോഷവും പതിന്മടങ്ങു വർദ്ധിച്ചു. അവൻ വീ

ണ്ടും സ്വാമിപാദങ്ങളെപ്പണിഞ്ഞു് രാമാനന്ദസ്വാമികളുടെ രൂപം ധരിച്ചു നില്ക്കുന്ന ഗോരക്ഷനെ നോക്കി, "എടാ ഗോരക്ഷ! നീ എന്നെ നോക്കുക" എന്നുപറഞ്ഞു്. ക്ഷേമേന്ദ്രനാഥന്റെ രൂപമെടുത്തുനിന്നു.

ഗോരക്ഷൻ—എടാ കബീർ! നിന്റെ ഉപാസനാദൈവമായ വിഷ്ണുദേവനേ ഞാനായിരിക്കെ, എന്നെ ജയിക്കാൻ നീ മതിയാകുമോ ? നോക്കുക—എന്നു വിഷ്ണുസ്വരൂപം കാണിച്ചുകൊണ്ടു് എടാ! നിന്നെയും നിന്റെ ആചാര്യനായ രാമാനന്ദനെയും, ഈ ചക്രംകൊണ്ടു് ഇക്ഷണത്തിൽ കഷണംകഷണമായി നുറുക്കുന്നുണ്ടു്, എന്നാർത്തടിച്ചു് അട്ടഹാസംചെയ്തു.

കബീർ—എടാ ഗോരക്ഷ! നിന്റെ മായാവിദ്യകളൊന്നും എടുക്കണ്ട; ഇതാ നോക്ക എന്നു പരമശിവന്റെ രൂപംധരിച്ചു നിന്നുകൊണ്ടു്—"എടാ നിന്റെ ഉപാസനാദൈവമായ രുദ്രൻ ഞാനാണു്. ഈ പാശുപതാസ്ത്രത്താൽ നിന്നെ ഞാൻ കഷണിച്ചു തള്ളുന്നുണ്ടു. കണ്ടുകൊൾക'' എന്നുപറഞ്ഞു.

അതിലും ജയമില്ലെന്നുകണ്ട ഗോരക്ഷൻ, തൽക്ഷണം ഒരു സിംഹത്തിന്റെ രൂപമായിനിന്നു. അപ്പോൾ കബീർ! വ്യാളി രൂപധാരിയായി അവനെച്ചെറുത്തു. ഗോരക്ഷൻ ചുററും അഗ്നിജ്വാലകൾ വീശി ആരും അടുക്കാത്തവണ്ണം സമീപപ്രദേശമെല്ലാം ദഹിപ്പിക്കാൻതുടങ്ങി. കബീർ ഉടനെ, ഒരു മഴമേഘത്തിന്റെ രൂപമായ, ഗുരുസങ്കീർത്തനങ്ങളാകുന്ന ഗർജ്ജനത്തോടുകൂടി, ധാരാവർഷത്താൽ അഗ്നിജ്വാലകൾ മുഴുവൻ ശമിപ്പിച്ചശേഷം, കോടിസൂര്യപ്രഭനായി, ഗോരക്ഷനു ചുററും കിരണങ്ങളെ വമിക്കാൻ തുടങ്ങി. രശ്മികളുടെ ചൂടേററുകൊണ്ടുള്ള വേവു സഹിക്കാനും എതെങ്കിലും വിധത്തിൽ അതിനെ പരിഹരിക്കാനും ശക്തിയില്ലാതെ, രാമാനന്ദസ്വാമികളെച്ചൊല്ലി നിലവിളിച്ചു. "പൂജ്യപാദരായ രാമാനന്ദസ്വാമികളെ! അഭയം അഭയം" എന്നു നിലവിളിക്കുന്നതു കേട്ടു നിന്നവരും സ്വാമികളും കബീരാണു വിളിക്കുന്നതെന്നു തെററിദ്ധരിച്ചു, ഓഹോ ഇനി ഇപ്പോൾ ഈ കാശിയെയും ഭസ്മമാക്കും എന്നു വ്യസനിച്ചു നിൽക്കവെ ഞാൻതന്നെ ജയിച്ചു ജയിച്ചു എന്നു വിളിച്ചുപറഞ്ഞുകൊണ്ടു, കിരണങ്ങളെ അടക്കി പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടുനിന്ന കബീറിനെ എല്ലാവരുംകണ്ടു സന്തോഷിച്ചു. കബീർ, ഗോരക്ഷനെനോക്കി "എടാ! ഇനി നീ എന്തു നിശ്ചയിച്ചു." എന്നു ചോദിച്ചു ഗോരക്ഷൻ വേഗത്തിൽ ഓടിച്ചെന്നു രാമാനന്ദരുടെ പാദങ്ങളിൽവീണു, സ്വാമിൻ! രക്ഷ

രക്ഷ! എന്നുച്ചരിച്ചു. കബീരും സ്വാമികളെ വന്ദിച്ച് കല്പനയുണ്ടെങ്കിൽ ഈ ഗോരക്ഷനെ ഞാൻ ഇപ്പോൾ ഭസ്മമാക്കിയേക്കാം എന്നറിയിച്ചു. അതുകേട്ടുനിന്ന ഗോരക്ഷൻ, ഇനി നമുക്ക മഠത്തിനുള്ളിൽ പ്രവേശിച്ചു ചില പരീക്ഷകൾ നടത്താനുണ്ട്. അതിൽക്കൂടി, ജയിച്ചെങ്കിലേ, നീ വിജയിയാണെന്നു ഞാൻ സമ്മതിക്കയുള്ളു എന്നു പറഞ്ഞു.

ഇനി, എന്തൊരു വാദപരീക്ഷയാണാവോ നിനക്കെന്നോട് എന്നു ചോദിച്ചു നില്ക്കുന്ന കബീരിനെ സ്വാമികൾ പിടിച്ചണച്ചാശ്ലേഷംചെയ്തു, സുചിരജീവിയായി ഭവിച്ചാലും! എന്നനുഗ്രഹിച്ചുകൊണ്ട്, "ഞങ്ങളെ എല്ലാവരെയും രക്ഷിച്ചതിന്, നിനക്ക ഞാൻ എന്തൊരു പ്രത്യുപകാരമാണ് ചെയ്യുന്നത്. ഗുരുഭക്തിയുള്ളവൎക്ക് ദുസ്സാധമായി യാതൊന്നുമില്ലെന്നുള്ളതിനു നിന്റെ കഥ ഒരു ഉത്തമ ദൃഷ്ടാന്തമാണ്. ഞാൻ നിന്റെ മാഹാത്മ്യം അറിയാതെ, ഗോരക്ഷനെ ജയിക്കാൻ നീ മതിയാകുമോയെന്നു സംശയിച്ചു വ്യസനിച്ചു" എന്നരുളിച്ചെയ്തു.

കാഴ്ചക്കാരായി അവിടെക്കൂടിയ കാശിദേശനിവാസികൾ എല്ലാവരും, കബീർ ചെയ്തത്, അത്ഭുതമത്ഭുതമെന്നു പ്രശംസിക്കയും അനുമോദനസൂചകമായി അവന്റെ ശിരസ്സിൽ പുഷ്പങ്ങൾ വാരിവൎഷിക്കയും ചെയ്തു. ഗോരക്ഷന്റെ ചുററുംകൂടി അധിക്ഷേപിക്കാനും തുടങ്ങി. സ്വാമികൾ അതുകണ്ട്, അവരെ വിലക്കി മാററിനിർത്തി അനന്തരം ഗോരക്ഷരെയും കബീരെയും കൂട്ടിക്കൊണ്ടു മഠത്തിനുള്ളിൽ പ്രവേശിച്ചു, "ഹേ ഗോരക്ഷനാഥരെ! കബീർ, എന്റെ ശിഷ്യനാണ്. അവനെ താങ്കൾക്കു ജയിക്കാമെന്നുണ്ടെങ്കിൽ ഏതു വിഷയത്തെക്കുറിച്ചോ വാദിച്ചുകൊൾക" എന്നു സന്തുഷ്ടനായി അരുളിച്ചെയ്തു. ഗോരക്ഷൻ ഉടനെ, കബീരിനോട്—"ഹേ ബാലക! നിനക്കു വയസ്സെത്രയായി" എന്നു ചോദിച്ചു.

കബീർ—ഹേ അല്പജ്ഞനായ ഗോരക്ഷ! കോടികോടി വിഷ്ണുദേവന്മാരും ബ്രഹ്മദേവന്മാരും രുദ്രന്മാരും ഞാനുണ്ടായതിൽ പിന്നെ ഉണ്ടായി നശിച്ചുപോയിട്ടുണ്ട്. അങ്ങനെയുള്ള എന്റെ ആയുസ്സിനെ കണക്കാക്കാൻ നിന്നാൽ കഴിയുമോ?

ഗോരക്ഷ—ഞാൻ പലതവണ ഇക്കാശിയിൽ വന്നിട്ടുണ്ട്. അന്നൊന്നും നിന്നെ കണ്ടിട്ടില്ലല്ലോ.

കബീർ—നിന്നെ നിനക്കുതന്നെ അറിവാൻ പാടില്ലാതെയിരിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്ക് എന്നെ നീ അറിയുന്നതെങ്ങിനെ? സച്ചി

ദാനന്ദസ്വരൂപനായ പരമാത്മാവാണു ഞാൻ. ഈ പരമാത്ഥം അറിവാൻ പാടില്ലാത്ത നീ മോക്ഷമടയുന്നതെങ്ങിനെ? അതുമല്ല, ദുർഗ്ഗന്ധപരിപൂർണ്ണമായ ദേഹത്തെ, ഞാൻ എന്നഭിമാനിച്ച് അനേകനാൾ വയ്ക്കുകൊണ്ടു് നിനക്കു ശ്രേഷ്ഠതയുമുണ്ടെന്നു ഭാവിക്കുന്നുവോ?

ഗോരക്ഷൻ—ഈ ശരീരത്തെ എന്നും നശിക്കാതെ വച്ചു കൊള്ളുന്ന വിദ്യയാണു് ബ്രഹ്മവിദ്യ. മററു വിദ്യകളെല്ലാം നിസ്സാരങ്ങളല്ലയോ? അതിനാൽ, ഈ ശരീരത്തെ ഞാൻ എത്രനാളായി അഭ്യാസത്താൽ വിശുദ്ധമാക്കി സംരക്ഷിച്ചു വച്ചിരിക്കുന്നു.

കബീർ—ജനിച്ചവൎക്കല്ലാതെ മരിച്ചുപോകുമെന്നു ശങ്കയുമുണ്ടോ? ഒരിക്കലും ജന്മമില്ലാത്ത എനിക്കു മരണമേതു്? മരണമില്ലാത്ത എനിക്കു ജനനമേതു്? ഈ വാക്കിൻെറ രഹസ്യമറിഞ്ഞവൎക്കേ ബ്രഹ്മവിദ്യയറിയാവൂ. മററുള്ളവൎക്കു് അറിവാൻ പ്രയാസമാണു്.

ഗോരക്ഷൻ—ദേഹത്തെ നശിക്കാതെവയ്ക്കുന്ന വിദ്യയാണു് ബ്രഹ്മവിദ്യ. മററു വിദ്യകൾ ബ്രഹ്മവിദ്യകളാകയില്ല. കൂടാതെയും, പ്രത്യക്ഷത്തിൽ ജനിച്ചിരിക്കുന്ന നീ ജനിച്ചില്ലെന്നു പറയുന്നതെത്ര അബദ്ധമാണു്?

കബീർ—ബ്രഹ്മത്തെ അറിയുന്നതു ബ്രഹ്മവിദ്യയെന്നു പറയപ്പെടുന്നു. ദേഹത്തെ ചിരകാലം വച്ചുസൂക്ഷിക്കുന്നതു്, അവിദ്യയാകുന്നു. ബ്രഹ്മമാത്രമായിരിക്കുന്നവന്നു് ത്രികാലങ്ങളിലും ജനനമരണമില്ല. ആ പരമാത്ഥം അജ്ഞാനികൾക്കു് അറിഞ്ഞുകൂടാ.

ഗോരക്ഷൻ—യോഗധാരണത്താൽ, കായശുദ്ധിചെയ്തു് വളരെക്കാലം ബ്രഹ്മനിഷ്ഠാശാസനം ചെയ്താലല്ലേ ബ്രഹ്മൈക്യം സിദ്ധിക്കൂ. അനിത്യമായ ഈ ദേഹത്താൽ മോക്ഷശാസനം ചെയ്യാൻ സാധിക്കുമോ? വാക്കമാത്രംകൊണ്ടു ബ്രഹ്മാഹം, ബ്രഹ്മാഹം എന്നു പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു് ബ്രഹ്മൈക്യം സിദ്ധിക്കുമോ? ബ്രഹ്മജ്ഞാനികളായാൽ സിദ്ധികളെ കാണിക്കാൻ കഴിയുമോ?

കബീർ—അശുദ്ധമായ ഈ ശരീരം ത്രികാലങ്ങളിലും, അനിത്യംതന്നെയാണു്. ബ്രഹ്മം എപ്പോഴും നിത്യവുമാണു്. ദേഹം ത്രികാലങ്ങളിലും, താനാകുന്നില്ല. ത്രികാലങ്ങളിലും ബ്രഹ്മം താനാകുന്നു. ദേഹത്തിൽ അഹംബുദ്ധിയുണ്ടാകുന്നതു് മായാസംബന്ധംകൊണ്ടാണു്. താൻ ബ്രഹ്മമാണെന്നുള്ള ഉണൎവുണ്ടാകുന്നതാണു് പരമമായ ബ്രഹ്മജ്ഞാനം. ബ്രഹ്മത്തെ ഉന്നി തപസ്സുചെയ്തു

ന്നവക്ക് അഷ്ടസിദ്ധികൾ വിളങ്ങുമെങ്കിൽ, ബ്രഹ്മമേ താനായിരിക്കുന്നവക്ക് സിദ്ധികൾ ഉണ്ടാകാതെപോകുമോ? അഹംഭാവം നശിച്ചവർ യാതൊരു വമ്പും പറകയോ പ്രവൃത്തിക്കയോ ചെയ്യുയില്ല. അവർ, ആത്മമാത്രധ്യാനന്മാരായി ആനന്ദാനുഭൂതിയോട്ടുകൂടിയിരുന്നാലും അവരറിയാതെതന്നെ അനേകസിദ്ധികൾ അവക്ക് വശപ്പെട്ടുന്നു. ഇതിനെ വകതിരിച്ചറിയുന്നതിനോ പറയുന്നതിനോ ആക്കും പ്രയാസംതന്നെ.

ഗോരക്ഷൻ—യോഗാഭ്യാസമില്ലാതെ ബ്രഹ്മജ്ഞാനം സിദ്ധിക്കുക വളരെ ദുർല്ലഭമാണ്. ബ്രഹ്മമെന്നതു് ഏതാണ്ടു നിസ്സാരകാര്യമാണോ?

കബീർ—ഗുരുമുഖംതന്നെയാണ് ബ്രഹ്മമെന്നറിഞ്ഞു മൌനനിഷ്ഠനായിരുന്നാൽ ബ്രഹ്മജ്ഞാനം സിദ്ധിക്കുന്നു. അതിലേക്ക് മററു പ്രയാസങ്ങളൊന്നുമാവശ്യമില്ലെന്നാണെന്റെ പക്ഷം.

ഗോരക്ഷൻ—ഗുരുമുഖത്തുനിന്നും ബ്രഹ്മോപദേശം ലഭിക്കകൊണ്ടുമാത്രം ബ്രഹ്മൈക്യം സിദ്ധിക്കുക സംഭവ്യമാണോ?

കബീർ—ഗുരൂപദേശം ലഭിച്ചതിൽപിന്നെയും അതിനുമുമ്പും ബ്രഹ്മൈക്യം സിദ്ധിക്കാം. ഈ ദേഹം ഇരുന്നാലും മരിച്ചാലും പ്രേതംതന്നെ. എങ്ങനെയെന്നാൽ ഭൂമിയെ കുഴിക്കുന്നതിനുമുമ്പും അവിടെ ആകാശം ഉണ്ടായിരുന്നു. കുഴിച്ചതിൽപിന്നെയും ആ ആകാശംതന്നെ അവിടെ കാണപ്പെട്ടുന്നു. അല്ലാതെ കുഴിച്ചതിൽപിന്നെ ആ ആകാശം അവിടെയുണ്ടായതാണെന്നു നിശ്ചയിക്കാമോ? അതുപോലെ പാത്രം ഉടയാതിരുന്നാലും ഉടഞ്ഞതിനുശേഷവും മണ്ണുതന്നെയാണ്. ആ സംഗതിക്ക് വല്ലവക്കും വാദമുണ്ടോ? ബ്രഹ്മസ്വരൂപനാണ് താൻ എന്നറിയിക്കുന്നതാണ്, ഗുരൂപദേശം, ബ്രഹ്മമാണു താൻ എന്നറിയുന്നതു ബ്രഹ്മജ്ഞാനവുമാണ്. സംശയമില്ല.

ഗോരക്ഷൻ—ആട്ടെ. താൻ ബ്രഹ്മമാണെന്നുള്ള അറിവു സിദ്ധിക്കുന്നതുകൊണ്ട് എന്തു പ്രയോജനമാണുള്ളതു്?

കബീർ—(ചിരിച്ചുകൊണ്ടു്) ഗോരക്ഷ! നീ ഇത്ര മൂഢനാണെന്നു ഞാൻ വിചാരിച്ചില്ല. തന്നെ ബ്രഹ്മമായിക്കാണുന്നതുകൊണ്ട് എന്തു പ്രയോജനമാണെന്നാണോ ചോദിച്ചതു്? കൊള്ളാം. ബ്രഹ്മജ്ഞാനികൾക്കു മരണഭയമുണ്ടോ? ലോകവ്യവഹാരസാധാരണമായ ദുഃഖമുണ്ടോ? സിദ്ധികളാൽ ഉണ്ടാകുന്ന അഭീഷ്ടസാദ്ധ്യങ്ങളോ അഭിമാനങ്ങളോ ഉണ്ടോ? നരകഭയമുണ്ടോ? മനോവികല്പങ്ങളുണ്ടോ? മാനാഭിമാനങ്ങളുണ്ടോ? കാമക്രോധാ

ദിദോഷങ്ങളുണ്ടോ? യോഗധാരണം മുതലായ ക്ലേശങ്ങളുണ്ടോ? ഒന്നുമില്ല. സർവ്വദാ മൌനനിഷ്ഠനായി, ആനന്ദസാഗരനിമഗ്നനായി നിത്യസുഖമനുഭവിച്ചിരിക്കാം. അതുതന്നെ പ്രയോജനം. മനുഷ്യജന്മത്തിലെ പരമമായ അർത്ഥവും അതുതന്നെ.

ഗോരക്ഷൻ— ദേഹത്തെ ഒരിക്കലും നശിക്കാതെ, യോഗാഭ്യാസമുറകളാൽ സൂക്ഷിച്ചു രക്ഷിച്ചുവയ്ക്കുന്നതുകൊണ്ടു പ്രയോജനമില്ലയോ?

കബീർ— ദുർഗ്ഗന്ധപരിപൂർണ്ണമായ ഈ ശരീരത്തെ, വളരെനാൾ സൂക്ഷിച്ചുവയ്ക്കുന്നതുകൊണ്ട് എന്തു പ്രയോജനം? മോക്ഷം കിട്ടുമോ? ബ്രഹ്മാദിദേവകൾക്കുപോലും ആയുസ്സിനു പ്രമാണമുണ്ടല്ലോ. ആ സ്ഥിതിക്ക്, കേവലം നിരുപയോഗമായ ഈ ശരീരത്തെ മണ്ണാക്കാൻ സമ്മതിക്കാതെ, ദുഃഖഭൂയിഷ്ഠമായ യോഗാഭ്യാസംകൊണ്ടു കാത്തുരക്ഷിച്ചുവയ്ക്കുന്നതു നിശ്ചയമായും നിഷ്പ്രയോജനമാണ്.

ഗോരക്ഷൻ—യോഗപരിശീലനത്താൽ ജീവനെ ഉദ്ധരിച്ചു ബ്രഹ്മരന്ധ്രത്തിലാക്കി തനിയേ കേൾക്കപ്പെടുന്ന പത്തുവിധ നാദങ്ങളെ കേട്ടാനന്ദിച്ച്, ആത്മജ്യോതിസ്സിനെക്കണ്ട് ദേഹം സംപൂർണ്ണസുഖത്തിൽ ലയിപ്പിച്ച് ബ്രഹ്മാനന്ദം അനുഭവിക്കാമല്ലോ. പോരെങ്കിൽ കൂടുവിട്ടു കൂടുപായുക മുതലായ അഷ്ടസിദ്ധികളാൽ, കൃതാർത്ഥതയടയുകയും ചെയ്യരുതോ?

കബീർ— പദ്യം.

യോഗാഭ്യാസജനാദഗീതമഭിമാനിച്ചീശഭാവം വൃഥാ
ഹേ ഗോരക്ഷ! ചിദാത്മബോധികൾ ഭവാനാരെന്നുചോദിക്കു-
ഭോഗാധീനശരീരമെന്നതഥവാ, ജീവാത്മചൈതന്യമെ- (കിൽ
ന്നേതാണോതുക? സൂക്ഷ്മമോക്ഷമളവീയോഗം നിരർത്ഥം ധ്രുവം. 1

നാദത്തിൽധ്വനികേൾക്ക, മധ്വനിയുമൊന്നല്ലോക്കിൽ-
വെവ്വേറെയാം
ജ്യോതിസ്സൊന്നതുകണ്ടറിഞ്ഞ വിമലജ്യോതിസ്സുമറെറാന്നുതാൻ
ഭേദംതമ്മിലിവണ്ണമാകുമളവദ്വൈതപ്രസംഗം വൃഥാ-
വാദംതാനതയുക്തമല്ല? അതിനാൽ തത്വാർത്ഥമോർത്തീടുനീ. 2

ലോകം വാസ്തവമല്ല, മൂഢജനതയ്ക്കാളുന്നൊരഭ്യാസമെ-
ന്നാകുമ്പോൾ ജനനന്ദനത്തെയഭിവാഞ്ഛിക്കുന്നതെന്തേ ഭവാൻ?
ലോകംചെയ്യൊരുസേവയെന്തിനു? ചിരഞ്ജീവിത്വമെ-
ന്തന്നു? ചൊ-
ല്ലാകെത്തൽഫലമാത്രമായ തവയോഗാഭ്യാസമെന്തിന്നെടോ. 3

എന്താണോർക്കുക കൂടുവിട്ടുമറ്റുകൂടെത്തുന്ന നിൻവിദ്യകൊ-
ണ്ടെന്തേ കൂടുകൾതമ്മിലന്തര? മഹോ ചാകെത്തിട്ടുംജീവികൾ
ബന്ധത്താൽ ജനവാന്നിടുന്നകഥയും തത്തുല്യമല്ലാതെ മ-
റ്റെന്താണന്യവപുസ്സേറ്റുത്തുപെരുമാറും വിദ്യയല്ലേ അത്തും? 4

ലോകം ദേഹസുഖത്തിനായി നിയതം സേവിക്കുമോരൌഷധം
രോഗംവന്നിടകൂട്ടുവാനൊരുവനാർതിന്നും മരുന്നാത്തുനീ?
ആഗസ്സിൻനിധിയായ ദേഹമൊഴിയാൻ വിദ്വാൻപ്രയത്നിച്ചിട്ടു-
ന്നാഗാഢ്യാശ്രുചിദേഹമാത്തയിഭവാൻ ചെയ്വൂതപശ്ചര്യകൾ

ഞാനെന്നുള്ളഭിമാനമാറ്റുവതിനായ് ചെയ്യുന്ന യത്നം പരാ-
ജ്ഞാനംപൂണ്ടവർ നീ മുറയ്ക്കുതുവളർത്തുന്നു തപോവൃത്തിയാൽ
നൂനം ലോകസുഖത്തിനീശഭജനം ചെയ്യുന്നി ദാരിദ്ര്യമാം
ദീനത്വത്തിനു വാഞ്ഛയാൻ തപസാ കഷ്ടിക്കുമോരാരെടോ? 6

നൂനംസത്താംഗൃഹസ്ഥാശ്രമമഖിലകലാവല്ലഭത്വം, ധനാഢ്യ-
സ്ഥാനം, പൂജാവിധാനം, വിമലസകലസന്യാസസൽബ്ഭക്തി-
മാർഗ്ഗം
മാനാതീതപ്രഭാവം തരുമഖിലമഹാസിദ്ധി, ഇച്ചൊന്നവററിൽ
ജ്ഞാനംചേരായ്കിലെന്തേഫല?മുണരിയലാത്തുള്ളമെയ്പോ-
ലെതന്നെ.

ആനന്ദാപ്തിക്കെഴും യോഗവുമമിതസിദ്ധിപ്രദം യാഗവുംനി-
ത്യാനന്ദോദാരമാം ത്യാഗവുമരിയ തപശ്ചര്യയും ബുദ്ധിവായ്പും
ദാനം,ധ്യാനം,ജപംഹോമവുമഥബലികർമ്മങ്ങൾധർമ്മങ്ങൾമററും
ജ്ഞാനംചേരായ്കിലെന്തേഫല?മുണരിയലാത്തുള്ള മെയ്പോലെ-
തന്നെ.

ഏനശ്ശാന്തിക്കുചെയ്യുംപ്രതിവിധികൾ, മഹായുക്തിവിദ്യാവി-
ശേഷം
വാനംചേരാൻചരിക്കുംസുകൃതവിധികളും ദൈവസങ്കല്പവുംതാൻ
മൌനം തത്സാധനോദ്യച്ഛ്രവണമനനമുഖ്യങ്ങളുംസർവ്വമാത്മ-
ജ്ഞാനംചേരായ്കിലെന്തേഫലമുണരിയലാത്തുള്ള മെയ്പോലെതന്നെ.

ഇങ്ങനെ പാടിയശേഷം ഗോരക്ഷനെ നോക്കിപ്പറഞ്ഞു:— "ഹേ ഗോരക്ഷ! ബ്രഹ്മജ്ഞാനികൾ സർവ്വം ബ്രഹ്മമയമായിക്കണ്ടു്, തങ്ങളെ അറിഞ്ഞു് സേവിക്കുന്നവർക്കു് അഹംഭാവാദിദോ

ഷങ്ങളുണ്ടാകാതെ രക്ഷിച്ചനുഗ്രഹിച്ച്, സർവ്വസന്ദേഹങ്ങളെയും നിവൃത്തിവരുത്തി, ചിന്മയമായി തേജോമയമായി ചിൽകളാനന്ദമയമായിരിക്കുന്ന ബ്രഹ്മത്തോട് ഏകീഭവിച്ചു സർവ്വത്ര പരിപൂർണ്ണന്മാരായിരിക്കുന്നു. ദേഹമോ ശ്രേഷ്ഠം, ജ്ഞാനമോ ശ്രേഷ്ഠം എന്നതിനെക്കുറിച്ചു പണ്ട് സുബ്രഹ്മണ്യസ്വാമികളോട് അത്രി, അംഗിരസ്സ്, ശൃംഗി, ഭൃംഗി, മാർക്കണ്ഡൻ, വസിഷ്ഠൻ, പുലസ്ത്യൻ മുതലായ മുനിമാരിൽവച്ച് ശ്രേഷ്ഠനായ അഗസ്ത്യമഹർഷി പന്ത്രണ്ടുവർഷം വാദിച്ചു. ഒടുവിൽ ജ്ഞാനമാണ് ശ്രേഷ്ഠമെന്നു സമ്മതിക്കേണ്ടിവന്നു. കൂടാതെ ഒരിക്കൽ ബ്രഹ്മാവ്, തന്നിക്കുതുല്യമായ ദീർഘായുസ്സുള്ളവർ ലോകത്തിലില്ലെന്നുള്ള അഹങ്കാരത്തോടുകൂടി വിഷ്ണുഭഗവാന്റെ അരികിൽ ചെന്നു്, എനിക്കു തുല്യമായ ആയുസ്സുള്ളവർ മററുവല്ലവരുമുണ്ടോയെന്നു ചോദിച്ചു. ഉടനെ ഭഗവാൻ മന്ദഹാസത്തോടുകൂടി ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു.

(കിളിപ്പാട്ടുരീതി)

സാരസസാംഭവ! തവ ഭാഗ്യമെത്രയുംമഹാ സാരമാണിക്കാണായലോകങ്ങളഖിലവും * നീ രചിച്ചതുമൂലംനിന്നോളമായുസ്സുള്ളോരാരെടോ? വൃഥാ ചോദ്യംചെയ്തതാണവിവേകം * യുഗങ്ങളെത്രയെത്രതീരുന്നുനിന്നായുസ്സി? ലഗണ്യമത്രേ ഭവദായുഷഃപരിമാണം * അതുവർണ്ണിച്ചുതാനിന്നോതിവിസ്മയമുൾക്കൊണ്ടഭിനന്ദിക്കുന്നതുകൊണ്ടൊരുഫലംവരാ * നിന്നേക്കാൾവലിയവരുണ്ടെങ്കിലന്വേഷിച്ചു ചെന്നുചോദിച്ചാലപ്പോളറിയാംപരമാർത്ഥം * എന്നരുൾചെയ്തു നാഥൻഗരുഡൻമുകളേറി അനന്തൻമുകളേറി കമലഭവനനും * ചെന്നവരിരുവരുമായന്നുരോമർഷീന്ദ്രൻതന്നധിവാസസ്ഥാനംപ്രാപിച്ചോരളവിങ്കൽ * ഇന്ദ്രാദിദേവവൃന്ദവന്ദ്യദൈവതങ്ങളാംപുണ്ഡരീകാക്ഷപിതാമഹന്മാർതമ്മെക്കണ്ടു * വന്ദിച്ചുമുനിശ്രേഷ്ഠൻവിഷ്ണുദേവനെമുന്നിട്ടൊന്നിച്ചുകൂപ്പിസ്തുതിച്ചീടിനാൻഭക്ത്യാസമം * നിന്തിരുവടികളെഴുന്നള്ളിയമൂലമെൻതപസ്സാഫല്യംകൈവന്നുലോകേശന്മാരേ! * ബ്രഹ്മജ്ഞാനവുംനിത്യാനന്ദവുമുദ്ഭൂതമായ്വന്നു മൽപൂർവ്വപുണ്യമെന്നുനിർണ്ണയിക്കുന്നേൻ * ഇങ്ങനെ വാഴ്ത്തിനിൽക്കുംമുനിവര്യനെനോക്കി മന്ദഹാസംപൂണ്ടരുൾചെയ്തിതുമുകുന്ദനും * ധന്യനാംതപോധന! നിന്നുടെയായുസ്സിന്റെ നിർണ്ണയംപിതാമഹനറിയിക്കവേണം * തന്നോളമായുസ്സുള്ളോരെവിടെയാരുള്ളതന്വേഷിച്ചുവന്നിപ്പോൾ പുറപ്പെട്ടതുമെടോ! * മാമുനിചൊന്നാൻ, ദേവ

ദേവേശ! ഭവല്പദംകാമിച്ചുതപംചെയ്യുമെൻെറമേനിയിലുള്ള * രോമമോരോന്നുമോരോവേധാവുനശിക്കുമ്പോൾ താമസമേതുമില്ലാതുടനേകൊഴിയുന്നു * അങ്ങനെരോമമെല്ലാംകൊഴിഞ്ഞുതീരുംകാലമിങ്ങപവർഗ്ഗപ്രാപ്തിക്കുവന്നുനശിക്കുംഞാൻ * മൂന്നരക്കോടിബ്രഹ്മാക്കന്മാർനഷ്ടന്മാരായിത്തീന്നാലെൻ രോമമെല്ലാംകൊഴിഞ്ഞുതുലഞ്ഞുപോം * അക്കാലംവരെയെനിക്കായുസ്സുണ്ടിതിലിപ്പോൾ ഇക്കാണുമൊരുകോടിരോമമേകൊഴിഞ്ഞുള്ളു * തൽക്ഷണേവിഷ്ണുദേവൻചൊല്ലിനാനെടോമുനിസത്തമാ! ഭവാനിത്രദീർഘകാലംജീവിക്കാൻ * പത്തനമൊന്നുകെട്ടിയുണ്ടാക്കിയതിലിരുന്നിത്തപോവൃത്തിപാലിക്കരുതോ പരമർഷേ! * ചൊല്ലിനാൻമുനിശ്രേഷ്ഠൻ, കഷ്ടമീവിധംഭവാൻ ചൊല്ലുവാനുള്ളഹേതുവെന്തെന്നുശങ്കിക്കുന്നേൻ * തെല്ലുനേരംകൊണ്ടങ്ങുമറയും നീർപ്പോളയ്ക്കുതുല്യമാം ദേഹമായവീട്ടിൽപെട്ടതുമൂല * വല്ലായ്മപാരമുണ്ടിങ്ങതിനെസ്സൂക്ഷിക്കുവാ നല്ലയോവീടൊന്നിനിഞാൻകെട്ടിയുണ്ടാക്കേണ്ടു * ഉള്ളതുകളയേണ്ടതെങ്ങനെയെന്നോരുമ്പോൾ ഇല്ലാത്തതുണ്ടാക്കുവാനാരാനുമുന്നിയുമോ? * സൂക്ഷിച്ചുവയ്ക്കുന്നകവസ്തുവോദേഹം? തത്വസൂക്ഷ്മജ്ഞാനികൾക്കതിലാഗ്രഹംജനിക്കുമോ? * ഏവംമാമുനിവാക്യംകേട്ടുമാധവൻതാനും സാവലേപംലോകേശൻതന്മുഖാംബുജംപാർത്തു * കേവലംമുനിക്കനുഗ്രഹവുംനൽകിബ്രഹ്മദേവനുമായിയാത്രപറഞ്ഞുപുറപ്പെട്ടാൻ * അഷ്ടാവക്രനെന്നുള്ള മാമുനിവരൻതൻെറ നിത്യാധിവാസസ്ഥാനംപ്രാപിച്ചാരിരുവരും * തത്രാദ്ഭുതമഹിമാക്കളായദേവന്മാരെക്കണ്ടുൾത്താരുകുളുൻ രോമാഞ്ചംപൂണ്ടൃഷിവാൻ * പൊൽത്താമരപ്പൂങ്കഴൽ വന്ദിച്ചുനമസ്കരിച്ചത്യാദരേണ വിഷ്ണുദേവനെനോക്കിച്ചൊന്നാൻ * ഭഗവൻ!ഭവൽപാദമല്ലാതെശരണമില്ലശതിക്കാമ്നായാത്ഥം മുഴുവൻതിരഞ്ഞാലും * അറിവാനരുതാത്ത ചേവടികാണ്മാൻയോഗം അടിയാക്കരുളിയകൃപതൻനിലയേതോ? * സങ്കല്പമാത്രത്താലെകിങ്കരനാകുമെന്നെനിന്തിരുവടിക്കങ്ങുവരുത്താമെന്നുള്ളപ്പോൾ * എന്തിനിങ്ങോട്ടേക്കെഴുന്നള്ളി? അല്പനാമിവനെന്തുപചാരമാണുചെയ്യേണ്ടതരുൾചെയ്ക * നിന്നുടെ ആയുഷ്പ്രമാണമിങ്ങറിയുവാൻ വന്നിതുഞങ്ങളെന്നു വിഷ്ണുദേവനുംചൊന്നാൻ * എന്നതുകേട്ടുചൊല്ലിമുനിയുമെന്നായുസ്സ നിർണ്ണയിച്ചറിഞ്ഞിരിക്കുന്നു നിന്തിരുവടി * ഒന്നില്ലഭവാനറിയാതെയീവിശ്വത്തിങ്കൽ എന്നിരിക്കിലും ചോദ്യംചെയ്കയാലറിയിക്കാം * ഒന്നൊന്നായമുതുകിലെക്കൂനെല്ലാംനിവരുന്നാളെന്നായുസ്സൊടുങ്ങീടുമെന്നല്ലോവിധി ൨൨ * എങ്ങനെനിവരുംനിൻകൂനുകളെന്നുകേട്ടു പുണ്ഡരീകാക്ഷനോടു

പിന്നെയുംമുനിചൊന്നാൻ * ബ്രഹ്മാക്കളനവധിയൊടുങ്ങുംകാലം
കാലധൎമ്മത്തെയടയുന്നരോമഷിവരനന്നാം * എൻമുതുകിലെക്കു
നിലൊന്നിഹ നിവൎന്നീടുമങ്ങനെരോമഷികളാവൎത്തിച്ചെട്ടാം
ചത്താൽ * കൂനകളെല്ലാംനിവൎന്നമൃതമായപദം ഞാനമാപിക്കും
മൃത്യുവെത്തുകില്ലതുവരെ * വിസ്മയാകുലഭാവംബ്രഹ്മാവിൻ
മുഖംനോക്കി വിഷ്ണുദേവനുമപ്പോൾ മുനിയോടരുൾചെയ്താൻ *
നിൎഭേദമതിയായിദീൎഘായുസ്സായിബ്രഹ്മവിത്തായി, ബ്രഹ്മമാത്രരൂ
പനായാമ്നായാൎത്ഥ * ചിദ്വസ്തുവായഭവാൻസുഖഭാജനമായ
വിഗ്രഹംധരണിയിലിങ്ങനെകാഷ്ഠംപോലെ * നിക്ഷേപിപ്പതു
നന്നോനല്ലിലക്കുടിൽകെട്ടി നിത്യസൌഖ്യാൎത്ഥമതിൽവിശ്രമിക്ക
രുതായോ? ഉത്തരംചൊന്നാൻമുനി കഷ്ടം! ദുഃഖാനുഭൂത ദുസ്തര
മായിട്ടമിപ്രപഞ്ചസമുദ്രത്തിൽ * തൽക്ഷണംമറഞ്ഞുപോംജലരേ
ഖയെപ്പോലെ മിത്ഥ്യയാമിദ്ദേഹത്തെ രക്ഷിപ്പാനൊരുങ്ങിഞാൻ
* പൎണ്ണശാലയുംവേലചെയ്യല്ലോ രക്ഷാധൎമ്മം നിന്നിലെന്നതി
നെന്തു സാധുത്വമതുമല്ല * ഒന്നുമേഫലപ്രാപ്തിയില്ലാതകൎമ്മം
ചെയ്വാൻ ബ്രഹ്മധ്യാനത്തെഭഞ്ജിക്കുന്നതുംചിതമാമോ * ദേഹം
ഞാനെന്നബുദ്ധിനീങ്ങീടുന്നതുവരെ മോഹവുംതീരാപരമായുസ്സു
മെനിക്കോൎത്താൽ * കാൽക്ഷണംമാത്രമല്ലാതില്ലല്ലോ ഭഗവാനേ!
സൂക്ഷിപ്പാനിതിനിടയെന്തുള്ളൂശരീരത്തെ? * അത്രയല്ലഹംദേഹ
മെന്ന ബുദ്ധിയാൽ ബ്രഹ്മമാത്രോഹമെന്ന ബുദ്ധിനീങ്ങുവാനിട
വരും* ഞാനെന്നബുദ്ധിദേഹത്തിങ്കൽനിന്നൊഴിപ്പതേ ജ്ഞാനമെ
ന്നറിവുള്ളോർ പറയുന്നതുകൊണ്ടും *ഞാനെന്തിനിദ്ദേഹത്തെയി
ലക്കൊട്ടിലുകെട്ടി മാനിച്ചുസൂക്ഷിക്കുന്നു? ദീനവത്സല!വിഭോ! *
ഇങ്ങനെ വേദാന്തസാരാൎത്ഥങ്ങളരുൾചെയ്ത ധന്യനാമഷ്ടാവക്ര
മുനിയെ ദാമോദരൻ * കൺമുനയാലേകുളുൎക്കെക്കടാക്ഷിച്ചുമുക്തി
വന്നീടുമുപദേശതല്ലജങ്ങളാൽപിന്നെ * പ്രീതനായനുഗ്രഹം
ചെയ്തനാന്മുഖനുമായ് യാത്രയാകുവാനാശുമുതിൎന്നോരളവിങ്കൽ
* ഇനിയുമൊരുകുറിഭഗവൻ! നിന്നെക്കാണ്മാൻ കനിവോടനു
ഗ്രഹിക്കേണമെന്നപേക്ഷിച്ചു * മുനിയെയവ്വണ്ണമാകെന്നനുജ്ഞ
യുംനൽകി വനജേക്ഷണൻദേവൻപ്രാപിച്ചാൻ നിജം ധാമം *
പില്പാട്ടുപിതാമഹൻതന്മുഖാംബുജംപാൎത്തു പൊൽപൂമാനിനീമ
ണവാളനുംചൊല്ലീടിനാൻ * ദൎപ്പാതിരേകത്താൽനീനിനക്കസമ
മായുർവിസ്താരമാക്കുള്ളെന്നചെററഭിമാനിക്കയാൽ * ഇപ്രയാസ
ങ്ങൾവേണ്ടിവന്നു; വാസ്തവതത്വമിപ്പൊഴെങ്കിലും നിനക്കറിയാ
റായ്വന്നല്ലോ * പുണ്യശേഷത്താലഹങ്കാരവുംനശിച്ചിതുധന്യനാ
യിനിസ്സത്യലോകത്തെപ്രാപിച്ചാലും * ഞാനെന്നോരഹംകാര

മുള്ളോക്ഷപാരമാത്ഥം ജ്ഞാനമോപരിശുദ്ധഭക്തിയോഭവിക്കമോ * നൂനംനാരകഗതിയല്ലാതെവല്ലസുഖസ്ഥാനവുമവരിലാക്കാവ തുലഭിക്കമോ? * അരുളപ്പാടിതുനെകേട്ടനാന്മുഖൻ ഭക്തിപെരു കി തൃപ്പാദങ്ങൾവന്ദിച്ചു വാഴ്ത്തിച്ചൊന്നാൻ * അറിയതവകൃപാ പൂരത്താലിപ്പോൾതപോഗതിമാവാളുംമുനിമാരദ്ദേശിക്കവാനും * കരളിൽകൂടികൊണ്ടോരഹങ്കാരാദിദോഷ മറുതിവരവാനുംസംഗ തിഭവിച്ചുമേ * പരമാത്മൻ! നിന്നടിമലരിലൂന്നംഭക്തി കുറയാ യ്യെന്നുംദേവദേവ തേ നമസ്കാരം * ഇത്തരമുരചെയ്തുവന്ദിച്ചുപി താമഹൻ സത്യലോകംപ്രാപിച്ചുവസിച്ചുയഥാസുഖം * ഗോര ക്ഷ!നീയുമേവമഹംകാരത്തെനീക്കി പാരമാത്ഥികന്മാരാംജ്ഞാ നികൾക്കടിമയായ് * പാദശുശ്രൂഷചെയ്തുസേവിച്ചുകൊണ്ടാൽ മുക്തിസാധിച്ചുസനാതനസൌഖ്യത്തെപ്രാപിച്ചീടാം * ചൊല്ലി നാനതുനേരംഗോരക്ഷൻ, കബീരേ'നീചൊല്ലിയതംഗീകാര്യമ ല്ലെന്നുശങ്കിക്കുന്നേൻ *വല്ലഭതചേൻറുള്ള ഹഠയോഗികളുടെ ക ല്യാണനിലകണ്ടതില്ല നീമൂഢാത്മാവേ!

ഗോരക്ഷ—ഹേ കബീരേ! അക്ഷരലക്ഷണംമുതൽ സംഹാ രവിദ്യവരെ അറുപത്തുനാലു കലാവിദ്യകളും അറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന എന്റെ മുമ്പാകെ, ചെറുബാലനായ നീ, ചന്ദ്രനെനോക്കി പട്ടി കുരയ്ക്കുന്നതുപോലെ, അസംബന്ധങ്ങൾ പുലമ്പിത്തുടങ്ങിയിരിക്കു ന്നുവോ? ഇതു്, ബ്രാഹ്മണൻ, ബ്രഹ്മാവിനോടു് വാദിക്കാൻ ഒരു ങ്ങുന്നതുപോലെയാണു്.

കബീർ—ഹേ ഗോരക്ഷ! അറുപത്തുനാലു സിദ്ധികളുമട ഞ്ഞ സിദ്ധനാണെന്നുള്ള അഹംഭാവം വേണ്ടാ എന്തെന്നാൽ നിന്നെപ്പോലെ സകലവിദ്യകളും ഗ്രഹിച്ച സമർത്ഥന്മാരായ അ നേകകോടി സിദ്ധന്മാർ ലോകത്തുണ്ടു്. എന്നല്ല, ബ്രഹ്മാവിനെ പ്പോലെ സൃഷ്ടിശക്തിയുള്ള അനേകം ഋഷീശ്വരന്മാരുമുണ്ടു്. അതു നിനക്കറിയാം. വിശ്വാമിത്രൻ അല്പമായ ഒരഹങ്കാരം കാ ണിച്ചതിനാൽ ദേവസഭയിൽ ചെന്നുകൂടാ എന്നു വിരോധിക്കപ്പെ ട്ടതും, വളരെക്കാലം അവമാനപ്പെട്ടിരിക്കേണ്ടിവന്നതും സുപ്രസി ദ്ധമാണല്ലോ. ബ്രഹ്മാവു സൃഷ്ടികർത്താവായിരുന്നിട്ടും, അല്പമായ ഒരപരാധത്തിനു പരമശിവൻ ഒരു തല വെട്ടിക്കളഞ്ഞു. ആ സ്ഥാ നത്തു മറെറാരു തല സൃഷ്ടിക്കാൻ ബ്രഹ്മാവിനു് ഇതുവരെ സാധി ച്ചിട്ടുമില്ല. അതിൽനിന്നും, ബ്രഹ്മാദിദേവന്മാരായാലും കുററം ചെയ്താൽ ദൈവശിക്ഷ അനുഭവിച്ചേ തീരൂ എന്നു വെളിപ്പെ ടുന്നു. കുററം ചെയ്യാത്തവൻ നിസ്സാരനായാലും യാതൊന്നും ഭയ

പ്പെടാനില്ല. നീ മഹാസിദ്ധനാണെന്നുള്ള അഹങ്കാരം മുഴുത്തു്, തപസ്വികളെ ആകമാനം ഭയപ്പെടുത്തിയും അധിക്ഷേപിച്ചും നടക്കുന്നതു്, എത്ര വലുതായ അപരാധമാണെന്നും അതിനുതക്ക ദൈവശിക്ഷ ഉണ്ടാകുമെന്നും നീ അറിയുന്നില്ല. ആ കുററംചെയ്ത പാപനിവൃത്തി വരണമെങ്കിൽ, പൂജ്യപാദരായ രാമാനന്ദസ്വാമികളുടെ പാദശുശ്രൂഷചെയ്തു പന്ത്രണ്ടുവർഷം താമസിക്കണം.

സശ്രദ്ധം ഈ സംഭാഷണം കേട്ടുകൊണ്ടിരുന്ന രാമാനന്ദസ്വാമികൾ, ഉടനെ കബീരെ നോക്കി—"കുഞ്ഞേ! ഉത്തമന്മാക്കു് അധിക്ഷേപവാക്കുകൾ, മരണത്തേക്കാൾ വലുതായ ശിക്ഷയാണു്. അങ്ങനെയിരിക്കെ ഈ വാക്കുകൾ ഗോരക്ഷനെക്കുറിച്ചു നിനക്കു പറയാമോ?" എന്നുചോദിച്ചു.

ഗോരക്ഷൻ അതുകേട്ടു്, മനശ്ശുദ്ധ്യത്തോടെ, "ആകട്ടെ,—കൊള്ളാം—കബീരിനെ ഇനിയൊരിക്കൽ ഞാൻ വന്നു കണ്ടുകൊള്ളാം" എന്നുപറഞ്ഞു് മായാശക്തിയാൽ മറഞ്ഞു തൻെറ വസതിയിലെത്തി, കബീരെ ജയിക്കണമെന്നുള്ള ആഗ്രഹത്താൽ, അത്യുഗ്രമായ തപസ്സു തുടങ്ങി. രാമാനന്ദസ്വാമികൾ അത്ഭുതപരതന്ത്രനായി ഇങ്ങനെ വിചാരിച്ചു."ഹാ! ലോകവിജയിയായ ഗോരക്ഷൻ, കബീരിനെ ഭയന്നോടിയൊളിച്ചു അവനെ ഒരുനാഴിക കൊണ്ടു് ജയിക്കത്തക്ക സാമൎത്ഥ്യമുള്ള കബീർ എനിക്കു ശിഷ്യനായി വരത്തക്ക പുണ്യം, മുജ്ജന്മം ഞാൻ ചെയ്തതെന്താണാവോ? ഈ ജന്മം ചരിച്ച തപസ്സേതോ?"

അനന്തരം സ്വാമികൾ ബാലനെപ്പിടിച്ചു മാറോടണച്ചാശ്ലേഷിച്ചുകൊണ്ടു്, "കുഞ്ഞേ! നീമൂലമാണെല്ലോ ശ്രേഷ്ഠനായ ഗോരക്ഷനെ ജയിക്കാൻ എനിക്കു സാധിച്ചതു്. ആചാൎയ്യനെന്ന ബഹുമാനസംജ്ഞയ്ക്കു ഞാൻ അർഹനായതുമതുകൊണ്ടാണല്ലോ. കഷ്ടം! നിൻെറ മാഹാത്മ്യമറിയാതെ നിന്നെ എത്രമാത്രം ഞാൻ ബുദ്ധിമുട്ടിച്ചു. എൻെറ ആ അവിവേകത്തെ നീ ക്ഷമിക്കണം" എന്നരുളിച്ചെയ്തു.

ഗുരുകൃപാകടാക്ഷത്താൽ ആനന്ദതുന്ദിലനായ കബീർ, പെട്ടെന്നു് അദ്ദേഹത്തിൻെറ പാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിച്ചു വീണുകിടന്നു്, ആനന്ദാശ്രു ധാരധാരയായി ഒഴുക്കിക്കൊണ്ടു പറഞ്ഞു:—ഹേ സദ്ഗുരോ! അങ്ങേ അനുഗ്രഹശക്തിയൊന്നുമാത്രം കൊണ്ടാണു്, ഗോരക്ഷനെ ജയിക്കാൻ എനിക്കു സാധിച്ചതു്. അല്ലാതെ അല്പജ്ഞനായ ഞാൻ അതിനു ശക്തനാകുന്നതെങ്ങിനെ? അങ്ങേ മഹിമയെക്കുറിച്ചു് അങ്ങേക്കറിവില്ലായ്കകൊണ്ടാണു് എ

ന്നെ പുകഴ്ത്തുന്നതു്; അതു് സദ്ബുദ്ധിയുള്ള മഹാത്മാക്കളുടെ സ്വഭാവമാണെന്നാണു്, എന്റെ സമാധാനം. അല്ലയോ സദ്ഗുരുനായക! ജഗന്നായക! എന്നെ ആത്മജ്ഞാനം പ്രകാശിപ്പിച്ചു രക്ഷിച്ച ദേവ! മേലും, സൎവ്വകാൎയ്യങ്ങളിലും എപ്പോഴും എന്നെ രക്ഷിച്ചുകൊള്ളേണമേ!" ഇങ്ങനെ സ്തോത്രംചെയ്തു വന്ദിച്ചുനില്ക്കുമ്പോൾ സന്തോഷസാഗരനിമഗ്നനായ രാമാനന്ദസ്വാമികൾ കബീരിന്റെ അച്ഛനമ്മമാരെ അളയച്ചുവരുത്തി, സകല വസ്തുതകളും പറകയും അവന്റെ ബാല്യചരിത്രങ്ങൾ അവർ പറഞ്ഞു കേട്ടു് അത്ഭുതപ്പെടുകയുംചെയ്തു കബീർ ദൈവതാരപുരുഷനാണെന്നു് അപ്പോൾ സ്വാമികൾക്കു മനസ്സിലായി. എന്നിട്ടു്, തമാലിനെ നോക്കിപ്പറഞ്ഞു. "ഹേ വൃദ്ധയോഗീശ്വര! താങ്കൾ മഹാഭാഗ്യശാലിയാണു്. താങ്കളുടെ പുത്രനായ ബാലൻ ദിവ്യത്വമുള്ള ഒരു മഹാത്മാവാകുന്നു. അവനെ പുത്രനായി ലഭിക്കാൻ നിങ്ങൾക്കും ശിഷ്യനാക്കി വരിക്കാൻ എനിക്കും സംഗതിയായതു്, നമ്മുടെ പൂൎവ്വപുണ്യവിശേഷംതന്നെ ആയിരിക്കാം. അവന്റെ നോക്കിൽ ജ്ഞാനവും, നാക്കിൽ വേദവും എപ്പോഴും നൃത്തംചെയ്തു കൊണ്ടിരിക്കയാണു്. പുത്രന്മാർ അധികമെന്തിനു്? കഥയില്ലാതെ, പല പുത്രന്മാർ ജനിക്കുന്നതിൽഭേദം, ആചാരവാനും ആത്മജ്ഞാനിയുമായ ഒരേ ഒരു പുത്രൻ ജനിക്കുന്നതാണു്. പന്നി ഒരിക്കൽ അഞ്ചും ആറും കുട്ടികളെ പ്രസവിക്കുന്നു. നേരെമറിച്ചു്, ആന ഒന്നിനെമാത്രമേ പ്രസവിക്കുന്നുള്ളു. 'ആറുതാരങ്ങളൊന്നിച്ചു ചേരുകിൽ ചന്ദ്രനാകുമോ' എന്ന പഴഞ്ചൊല്ലുപോലെ നിസ്സാരങ്ങളായ പലതിനേക്കാൾ സാരമായ ഒന്നാണു നന്നു്." ഇങ്ങനെ കബീറിനെക്കുറിച്ചു സ്തുതിപരമായി സ്വാമികൾ പലതും സംസാരിച്ചു. അതിൽപിന്നെ അദ്ദേഹം ഒരു നിമിഷനേരംപോലും മറക്കാതെ അവനെ വിചാരിക്ക പതിവായിരുന്നു.

എട്ടാമദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

ഒൻപതാം അദ്ധ്യായം.

കബീരിൻെറ വിവാഹം.

തമാലും ജിജ്ജാബീബിയും രാമാനന്ദസ്വാമികളുടെ തിരുവടികളിൽ വീണു വന്ദിച്ചു യാത്രപറഞ്ഞു പുറപ്പെടാൻ ഭാവിച്ചപ്പോൾ, വീട്ടിലേക്കുപോരാൻ വാത്സല്യപൂർവ്വം കബീരിനെക്കൂടി വിളിച്ചു. കബീർ വേഗംതന്നെ, സ്വാമിപാദങ്ങളെ വന്ദിച്ചു് അഞ്ജലിബന്ധത്തോടുകൂടി അനന്തരകരണീയത്തെക്കുറിച്ചു് എന്തു കല്പിക്കുന്നുവെന്നറിവാൻ കാത്തുനിന്നു. കാലത്തും വൈകുന്നേരവും മുടങ്ങാതെ, തന്നെ വന്നു സന്ദർശിക്കണമെന്നു സ്വാമികൾ ആജ്ഞാപിച്ചശേഷം, കബീരിനെ പൊയ്ക്കൊള്ളാൻ അനുവദിച്ചു. വളരെനാളായി താൻ ആഗ്രഹിച്ചിരുന്ന ഗുരുകടാക്ഷം, പൂർണ്ണമായി ലഭിക്കകൊണ്ടു്, അത്യന്തം ആഹ്ളാദഭരിതനായ കബീർ മാതാപിതാക്കന്മാരുമായി സ്വഗൃഹത്തിൽ വന്നുചേർന്നു. അന്നുമുതൽക്കു കബീരിൻെറ ധ്യാനം നിർബാധവും നിരന്തരവുമായിത്തീൎന്നു. ഗുരുകല്പനപ്രകാരം അദ്ദേഹത്തെപ്പോയി സന്ദർശിക്കുകയെന്നതു് കബീർ മുടങ്ങാതെ നടത്തി സുഖമായി താമസിച്ചുവന്നു. അങ്ങനെ കഴിഞ്ഞുവരവേ, കബീറിനു വയസ്സു പതിനാറായി. അന്നൊരുദിവസം ഭഗവാൻ, തമാലിനു് സ്വപ്നത്തിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു് "ഹേ തമാൽ! നിൻെറ മകനു വിവാഹത്തിനായി നിശ്ചയിച്ചു വച്ചിരിക്കുന്ന പെൺകുട്ടിയുടെ അച്ഛനമ്മമാരെ ചെന്നുകണ്ടു് താമസിയാതെതന്നെ ആ വിവാഹം നിർവ്വഹിക്കുക" എന്നരുളിച്ചെയ്തിട്ടു മറഞ്ഞു. ഉടനെ തമാൽ ഉണൎന്നു ഭാര്യയെ വിളിച്ചു്, "പ്രിയതമേ! നമ്മുടെ പുത്രനു വിവാഹം ചെയ്യിക്കേണ്ട കാലം അടുത്തിരിക്കുന്നുവെന്നു ഭഗവാൻ സ്വപ്നത്തിൽ വന്നെന്നോടു് അരുളിച്ചെയ്തിരിക്കുന്നു അതുകൊണ്ടു്, അവനു വിവാഹത്തിനായി നമ്മൾ വാക്കു കൊടുത്തുവച്ചിരിക്കുന്ന ആ പെൺകുട്ടിയുടെ അച്ഛനമ്മമാരെ നീ ചെന്നുകണ്ടു്, അവരുടെ അഭിപ്രായം അറിയണം ആ കുട്ടിയെ ഇവനു കൊടുക്കാമെന്നു് അവർ സമ്മതിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ" എന്നുപറഞ്ഞു. ജിജ്ജാബീബിക്കു് അതുകേട്ടപ്പോൾ വളരെസന്തോഷമായി. അവൾ പിറേറദിവസം രാവിലെ എഴുന്നേററു് പെൺവീട്ടിലേക്കു പോയി. വീട്ടുകാർ ജിജ്ജാബീബിയെ യഥായോഗ്യം ഉപചരിച്ചിരുത്തി, കുശലപ്രശ്നംചെയ്തു. സംഭാഷണമദ്ധ്യേ ജിജ്ജാബീബി വിവാഹ

സംഗിയെക്കുറിച്ചു പ്രസ്താവിച്ചപ്പോൾ, സുന്നത്തുചെയ്യാത്ത ഭ്രഷ്ടൻ, തങ്ങളുടെ മകളെ കൊടുക്കുന്നതല്ലെന്ന് അവർ നിർബന്ധപൂർവ്വം പറഞ്ഞൊഴിഞ്ഞുകളഞ്ഞു.

ഝിജ്ജാബീബി അതുകേട്ട് വിവണ്ണയായി, ഉത്തരം പറവാൻ യാതൊന്നും തോന്നാതെയിരുന്നുപോയി. ഒടുവിൽ, മിണ്ടാതെയെഴുന്നേറ്റു മടങ്ങിവന്നു ഭർത്താവിനോടു വിവരം പറഞ്ഞു. തമാൽ അതുകേട്ട്, അത്യന്തം വ്യാകുലചിത്തനായി ഭവിച്ചു. പെൺവീട്ടുകാർ നിഷേധിക്കാൻതക്ക കാരണമുണ്ടായതിനാൽ യാതൊരു സമാധാനവും കാണാതെ, എല്ലാം ഭഗവാൻതന്നെ മുന്നിട്ടുനിന്നു ശരിപ്പെടുത്തണം എന്നു പ്രാർത്ഥിച്ചു ദിവസങ്ങൾ കഴിച്ചുവന്നു. സുന്ദരിയുടെ അച്ഛനമ്മമാർ, തങ്ങളുടെ മകൾക്കു പ്രായപൂർത്തിവന്നിരിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്ക് ഉചിതനായ വരനോടു ചേർത്തുവയ്ക്കുന്നതിനു മാർഗ്ഗം ആലോചിച്ചുതുടങ്ങി. പെൺകുട്ടിയുടെ സൌന്ദര്യത്താൽ മോഹിതന്മാരായ പലരും വന്നാലോചിച്ചതിൽ ആഭിജാത്യാദിഗുണങ്ങൾ തികഞ്ഞ ഒരുവനു കൊടുക്കാമെന്നു നിശ്ചയംചെയ്ത്, വിവാഹഘോഷത്തിനു വേണ്ട ഒരുക്കങ്ങൾ ചെയ്വാൻ ആരംഭിച്ചു. അന്നൊരുദിവസം രാത്രിയിൽ ആ പെൺകുട്ടിയുടെ അച്ഛനമ്മമാരെ ഭഗവാൻ ഒരു പക്കീരുടെ വേഷമായിവന്ന്, സ്വപ്നം കാണിച്ചു കന്യകയെ കബീർക്കല്ലാതെ മററാർക്കെങ്കിലും കൊടുത്താൽ അവരുടെ വംശവിച്ഛേദം വരുത്തുമെന്ന്, അരുളിച്ചെയ്തു മറകയാണു ചെയ്തതു്. ഉടനെ ഉണർന്ന് ഭാര്യാഭർത്താക്കന്മാർ രണ്ടുപേരും അന്യോന്യം അവരുടെ സ്വപ്നത്തെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞു. ഒരുപോലെ രണ്ടാൾക്കും സ്വപ്നമുണ്ടായതിനെക്കുറിച്ചു, അവർ അത്ഭുതപ്പെടുകയും ഭയപ്പെടുകയും ചെയ്തു. പിറേറദിവസം രാവിലെ ബന്ധുജനങ്ങളേയും മററും വരുത്തി ഈ സ്വപ്നവൃത്താന്തം പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചു. ഭഗവാൻതന്നെയാണ് ഇങ്ങനെവന്നു സ്വപ്നം കാണിച്ചതെന്നുവരികിലും ആചാരവിരുദ്ധമായ പ്രവൃത്തിചെയ്യുന്നതു കുറവാണെന്നുതന്നെ അവർ അഭിപ്രായപ്പെട്ടു. ഇതെല്ലാം കേട്ടുനിന്ന കന്യക പറഞ്ഞു. "പ്രിയമാതാപിതാക്കളേ! മാന്യബന്ധുജനങ്ങളെ! എന്നെ കബീരിനു വിവാഹം ചെയ്തു കൊടുക്കാമെന്ന് വാക്കുകൊടുത്തുംവച്ച്, മറെറാരു ഭർത്താവിനായി നിശ്ചയിച്ചതു മഹാപരാധമാണ്. കബീരിനെയല്ലാതെ മറെറാരാളെ ഈ ജന്മം ഞാൻ ഭർത്താവായി സ്വീകരിക്കയില്ല. എന്തെന്നാൽ കബീരിനെ മനസ്സുകൊണ്ടു ഭർത്താവായി വരിച്ചിരിക്കുന്ന ഞാൻ ഇനി മറെറാരാളെ സ്വീകരിക്കുന്നതായാൽ അതു സതീധർമ്മത്തിനു വിരുദ്ധമാണ്; നരകാനുഭൂതിയുണ്ടാകും.

പതിവ്രതയായവൾ ഒരുത്തനെ ഭർത്താവായി വരിച്ചാൽ പിന്നെ മറെറാരുത്തനെ ചിന്തിക്കപോലും ചെയ്യുമോ? ചിന്തിച്ചാൽ അവൾ പതിവ്രതയാകുമോ? ഭർത്താവിനെയൊഴിച്ചു മറെറാരുവനെക്കൂടെ ആഗ്രഹിക്കുന്ന സതി മുഴുവേശ്യയേക്കാളും അപരാധിനിയാണ്. അവളുടെ കൈകൊണ്ടു ജലംപോലും വാങ്ങിക്കുടിക്കരുതെന്നാണ് ശാസ്ത്രവിധി. മനുഷ്യരുടേയും അറിവുള്ള മൃഗങ്ങളുടേയും കൂട്ടത്തിൽ അവളെ ചേർത്തുകൂടാ. മൃഗങ്ങളിൽവച്ചുതന്നെ ഹീനമായ കഴുതയാണെന്നുവേണം അവളെപ്പറവാൻ. അതുകൊണ്ടു്, കബീരിനെ ഒഴിച്ചു, മറെറാരുത്തനെ ഈ ജന്മം ഞാൻ ഭർത്താവായി സ്വീകരിക്കയില്ല. സത്യം."

സുന്ദരിയുടെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടവരെല്ലാം അത്യന്തം അത്ഭുതപ്പെട്ടുപോയി. കേവലം ബാലയായ ഈ പെൺകുട്ടി സതീധർമ്മത്തെ എത്ര ഭംഗിയായി പ്രശംസിക്കുന്നു. ഹാ! ഇവളുടെ ഈ നിർബന്ധം ആചാരഭ്രംശത്തിനു കാരണമാകുമല്ലോ" എന്നു്, അവർ അന്യോന്യം പറഞ്ഞു. അനന്തരം അവളെനോക്കി—"കുഞ്ഞേ! നിന്റെ മാതാപിതാക്കളും ബന്ധുക്കളും മററു വേണ്ടപ്പെട്ടവരുമെല്ലാം പറയുന്നതു നീ കേൾക്കണം. സ്വയം ഗുണദോഷവിവേചനം ചെയ്യുന്നതിനുള്ള ശക്തി ഇപ്പോൾ നിനക്കില്ല. ആരെ വിവാഹംചെയ്യണമെന്ന് അവർ പറയുന്നോ അവനെത്തന്നെ നീ ഭർത്താവായി സ്വീകരിക്കണം. നീമൂലം കുലത്തിനും ബന്ധുക്കൾക്കും അവമാനം ഉണ്ടാകരുതു്. കന്യകതന്നെ ഇങ്ങനെ ലജ്ജകൂടാതെ സഭയിലിറങ്ങി അഭിപ്രായം പറയുന്നതു് എത്രമാത്രം നിന്ദ്യമാണു്?

സുന്ദരി, അതുകേട്ടുപറഞ്ഞു—കബീരിനു് എന്നെ വിവാഹം ചെയ്തു കൊടുത്തുകൊള്ളാമെന്നു്, അച്ഛനമമ്മയും എപ്പോൾ വാക്കുപറഞ്ഞോ അന്നുമുതൽ ഞാൻ അദ്ദേഹത്തെത്തന്നെ ഭർത്താവാക്കി മനസാ വരിച്ചുകഴിഞ്ഞു. മനോവരണമാണു് വരണം; അല്ലാതെ ബാഹ്യമായ പാണിപീഡനമല്ല. കബീരിനെ ഞാൻ ഭർത്താവായി വരിച്ചുപോയി. ഇനി മറെറാരാളെ എനിക്കു കൊള്ളുകില്ല. കബീരിനെത്തന്നെ ഭർത്താവായി സ്വീകരിക്കണമെന്നുള്ളതു് എന്റെ വിധിയായിരിക്കാം. അതുകൊണ്ടു നിങ്ങളാരും എന്റെ ആ വ്രതത്തെ ഭഞ്ജനംചെയ്വാൻ ആരംഭിക്കരുതു്. ബന്ധുജനങ്ങൾ ഇതുകേട്ടു്, ഓഹോ! കബീർ, ഇവളുടെ സൌന്ദര്യത്താൽ മോഹിതനായി വല്ല വശീകരണപ്രയോഗവും ചെയ്തതായിരിക്കാം. എന്നാലിനി നാം ഇവളെ അനുസരിപ്പിക്കാൻ ശ്രമിക്കേണ്ടാ. ഏതായാലും, ഇവളെ ഭദ്രമായി സൂക്ഷിച്ചുകൊള്ളണം"

എന്നു പറഞ്ഞു്, അവരവരുടെ വീട്ടിലേക്കു പോകയും ചെയ്തു. അനന്തരം, സുന്ദരിയുടെ, മാതാപിതാക്കൾ അവളുടെ അനാശാസ്യമായ നിർബന്ധംകണ്ടു്, മനോഭംഗത്തോടെ പറഞ്ഞു—"എടി പൊട്ടിപ്പെണ്ണേ! നീ എന്തുയുണ്ടു്? നിനക്കു വയസ്സെത്രയുണ്ടു്? അതിനിടയ്ക്കു് അഭിപ്രായം പറഞ്ഞുതുടങ്ങിയോ? നമ്മുടെ ജാതിക്രമത്തിനു വിരോധമായി ഹിന്ദുമതത്തെ മിക്കവാറും അനുസരിച്ചിരിക്കുന്ന, കബീറിനെയാണോ നീ ആഗ്രഹിക്കുന്നതു്? കൊള്ളാം! ഇതു വല്ലവരും കേട്ടാൽ ചിരിക്കയില്ലേ? നീകാരണം ഞങ്ങളുടെ അവസ്ഥയും പൊയ്പ്പോയല്ലോ. ബന്ധുജനങ്ങൾതന്നെ, നിന്നെ എത്ര പുച്ഛമായി വിചാരിച്ചിട്ടാണിറങ്ങിപ്പോയതു്! ജാതിമര്യാദപ്രകാരം മുറിക്കകത്തുനിന്നു നിനക്കു വെളിക്കിറങ്ങാമോ? ഇതെന്തൊരു കൂത്താണു്? വെറും വേശ്യകളെപ്പോലെ ഇറങ്ങിനിന്നുകൊണ്ടല്ലയോ വ്യവഹാരം തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നതു്; ആട്ടെ, ഇനി ഒരിക്കൽകൂടി ഇങ്ങിനെ ഇറങ്ങിനിന്നഭിപ്രായം പറയുന്നതു കാണട്ടെ; അന്നാണു നിന്റെ കഥ കഴിക്കുന്നതു്. അധികപ്രസംഗക്കാരിപ്പെണ്ണേ! കണ്ടോ കാണണമെങ്കിൽ"—അവർ, ഇങ്ങിനെ ഭയപ്പെടുത്തി അവളെ പിടിച്ചുകൊണ്ടുപോയി ഒരു മുറിക്കകത്താക്കിയടച്ചു സൂക്ഷിച്ചുകൊൾവാൻ ആളെ ഏർപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു.

മുറിക്കുള്ളിൽ അടയ്ക്കപ്പെട്ട സുന്ദരി ഗത്യന്തരമില്ലെന്നുകണ്ടു്, ഭഗവൽഭജനം തുടങ്ങി. അഭീഷ്ടസിദ്ധി വരുത്തിത്തരണമെന്നുള്ള ഭഗവദ്ധ്യാനത്തോടുകൂടി ഓംങ്ങനെ കുറെക്കാലം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഒരുദിവസം ഭഗവാൻ ഒരു പക്കീർസന്ന്യാസിയുടെ വേഷം ധരിച്ചു്, ശിഷ്യജനപരിവൃതനായി അവളുടെ വീട്ടിൽചെന്നു. സുന്ദരിയുടെ പിതാവു് തൽക്ഷണം വന്നു സന്ന്യാസിയെ വന്ദിക്കുകയും അഭീഷ്ടം എന്താണെന്നു ചോദിക്കുകയുംചെയ്തു. തനിക്കും ശിഷ്യന്മാക്കും ഭക്ഷണത്തിനു വല്ലതും തരുവാൻ സൌകയ്യപ്പെടുമോ എന്നു സന്ന്യാസി ചോദിച്ചു.

വീട്ടുംമസ്ഥൻ—ആഹാ! സാധുക്കളായ നിങ്ങൾക്കു ഭക്ഷണം തരുവാൻ ഇവിടെ എന്തൊരസൌകയ്യമാണുള്ളതു്? എത്രയോ പേർ ദിവസംതോറും ഇവിടെ വന്നു ഭക്ഷണം കഴിച്ചു സന്തോഷിച്ചുപോകുന്നു?

സന്ന്യാസി—ആശ്ചയ്യം! ഈ കാശിയിൽ നമ്മുടെ വംശത്തിൽ, അന്നദാനപ്രഭുവായി തമാൽ മാത്രമേയുള്ളുവെന്നായിരുന്നു ഇതുവരെ എന്റെ വിചാരം. ഇവിടെ വന്നുകണ്ടതിൽ നീ അവനേക്കാളും ധമ്മിഷ്ഠനാണെന്നു തോന്നുന്നു. അവന്റെ സംബന്ധ

ക്കാരനായ നീയും ഗുണവാനായിരിക്കുന്നതിൽ അത്ഭുതപ്പെടുവാനില്ല. സന്ന്യാസിയുടെ വാക്കുകേട്ട് അല്പം നീരസത്തോടെ വീട്ടുടമസ്ഥൻ, ഹേ ഞാൻ തമാലിന്റെ സംബന്ധിയാണെന്നു നിങ്ങളോടാരുപറഞ്ഞു? അവൻ ഭ്രഷ്ടനല്ലേ? ഇനി നിങ്ങൾ ഇവിടെനിന്നു പോകുന്നതുവരെ ദയചെയ്തു്, അവന്റെ പേർ പറയാതിരിക്കണം.

സന്ന്യാസി—തമാൽ ഭ്രഷ്ടനാ? അവൻ മഹാശ്രേഷ്ഠനാണെന്നാണെന്റെ അറിവു്.

വീട്ടുടമസ്ഥൻ—നമ്മുടെ കുലമര്യാദപ്രകാരമുള്ള സുന്നത്തുകർമ്മം ആചരിക്കാത്ത നിന്ദ്യനായ കബീർ എന്നവൻ പറയുന്നതു കേട്ടു്, ഹിന്ദുമതാചാരങ്ങളെ സ്വീകരിച്ചു് നമ്മുടെ പള്ളികളിലും സമാജങ്ങളിലും എങ്ങും വരാതെ കഴിച്ചുകൂട്ടുന്ന അവൻ ഭ്രഷ്ടനല്ലെന്നാണോ പറയുന്നതു്?

സന്ന്യാസി—അല്ലതന്നെ. ഞങ്ങൾ എല്ലാവരുമായി തമാലിനെക്കാണ്മാൻ നാലഞ്ചാണ്ടിനു മുമ്പൊരിക്കൽ പോയിരുന്നു. അന്നു്, അവന്റെ സൽക്കാരം സ്വീകരിച്ചു് ഞങ്ങൾ ഭക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ, ഒരു ഫക്കീർ വന്നു് "ഹാ സുന്നത്തുചെയ്യാത്ത മ്ലേച്ഛക്കുട്ടിയുടെ അച്ഛൻ തന്ന ചോറാണോ നിങ്ങൾ ഭക്ഷിച്ചതു്? ഈ വീട്ടിൽ നമുക്കു തൊട്ടുതിന്നാമോ" എന്നു ചോദിച്ചു ഞങ്ങളെ വിരോധിച്ചു. അതു ശരിതന്നെയെന്നു നിശ്ചയിച്ചു, ഞങ്ങളും ഉണ്ണാതെ എഴുന്നേററുകളഞ്ഞു. കബീർ ഉടനേതന്നെ സുന്നത്തുകർമ്മം ചെയ്യിക്കയും, രണ്ടാമതു ഞങ്ങളെ ഇരുത്തി ഭുജിപ്പിച്ചു സന്തോഷിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. അനന്തരം ഞങ്ങൾ കബീരെ നോക്കി—"എടാ കുഞ്ഞേ! നീ എന്താണു്, തുളസിമണിമാലയും ഭസ്മക്കുറികളും മററും ഹിന്ദുക്കളെപ്പോലെ ധരിച്ചിരിക്കുന്നതു്? അതു ശരിയാണോ?" എന്നു ചോദിച്ചതുകേട്ടു്, അപ്പോൾ തന്നെ മാലയും കുറിയുമൊക്കെ ഉപേക്ഷിച്ചു. ഹരിനാരായണാദികീർത്തനങ്ങളും നിറുത്തൽചെയ്തു അന്നുമുതൽക്കു മഹമ്മദുമതാചാരപ്രകാരമുള്ള ചന്ദനക്കുറിയും അള്ളാവെ പ്രാർത്ഥനയും മററുമാണു് പരിശീലനം. അക്കഥയൊന്നും നിങ്ങളറിഞ്ഞിട്ടില്ലയോ? തമാലിനെ സംബന്ധിയെന്നു പറവാൻ ഭ്രഷ്ടുതോന്നിയതു്, അതറിയായ്കകൊണ്ടായിരിക്കാം. ഇതുപരമാർത്ഥമാണെന്നുബോദ്ധ്യപ്പെട്ടുത്തിത്തന്നാൽ, കബീരിനു മകളെ വിവാഹംചെയ്തു കൊടുക്കുമോ? ഇങ്ങനെ പലതും പറഞ്ഞു് കൂടെയുണ്ടായിരുന്ന ഫക്കീരുകളെക്കൊണ്ടു് അതുപോലൊക്കെത്തന്നെ പറയിച്ചു്, വീട്ടുടമസ്ഥ

നെ ഒരുവിധത്തിൽ സമ്മതിപ്പിച്ചുവച്ചുകൊണ്ടു്, ബന്ധുക്കളേയും കാദിയേയും മററും ആളയച്ചുവരുത്തി അവരോടും അതുപോലെയൊക്കെപ്പറഞ്ഞു ധരിപ്പിച്ചു. അനന്തരം, സുന്ദരിയെ കബീരിന്ന വിവാഹംചെയ്തു കൊടുക്കുന്നതിന്ന വല്ല വിരോധവുമുണ്ടോയെന്ന ചോദിച്ചു. കാദി അതിന്ന മറുപടിയായി പലകാലം ഹിന്ദുമതത്തിൽ ചേൎന്ന നടന്നശേഷം പിന്നെവന്ന നമ്മുടെ മതത്തിൽ ചേൎന്ന പെണ്ണിനെ ചോദിച്ചാൽ കൊടുക്കുന്നതെങ്ങിനെ?

സന്ന്യാസി—ഹിന്ദുമതത്തെ ഉപേക്ഷിച്ചു നമ്മുടെ മതത്തിൽ ചേൎന്നിട്ടു പലനാളായല്ലോ. എന്നുമല്ല, ഹിന്ദുമതാചാരങ്ങൾ അനുഷ്ഠിച്ചുവെന്നല്ലാതെ ഹിന്ദുമതത്തിൽ ചേൎന്ന നടന്നുവോ?

കാദി—ആട്ടെ, അവന്ന സുന്നത്തുചെയ്തുവെന്ന പറഞ്ഞതു വാസ്തവംതന്നെയാണോ?

പക്കീർസന്ന്യാസി—ഹേ! നിങ്ങൾ സുന്നത്തു സുന്നത്തെന്നിത്ര മഹാകാൎയ്യമായി ചോദിക്കുന്നതെന്താണു്? നമ്മുടെ വംശത്തിൽ ആദിമനുഷ്യനായ ആദാമിന്ന സുന്നത്തുചെയ്തതായി കേട്ടിട്ടുണ്ടോ?

കാദി—ആദാമിന്ന സുന്നത്തു ചെയ്തിട്ടില്ലെങ്കിലും, പിൽക്കാലത്തിലുണ്ടായ ആചാൎയ്യനായ ഇബ്രാഹിംപയമ്പരുടെ കാലംമുതൽ, നമ്മുടെ വംശത്തിൽ എല്ലാവരും നടത്തിവരുന്ന ഒരാചാരമല്ലയോ അതു്? മാത്രമല്ല,

അച്ഛനമ്മമാർ നിശ്ചയിക്കുന്നതിന്നമുമ്പു്, ഒരുത്തനെ വിവാഹത്തിനിച്ഛിക്കുന്നവളുടെ വിവാഹത്തിന്ന വരുവാൻ ഞങ്ങൾക്ക സമ്മതമല്ല നിശ്ചയമായും ഞങ്ങൾ വരികില്ലതന്നെ.

സന്ന്യാസി—ശരി, സുന്ദരിക്ക നിങ്ങൾ അതാണോ ഒരു കുററം കണ്ടതു? നമ്മുടെ മതാചാൎയ്യനായ ഇസ്മായിലിൻെറ മാതാവായ ആജറാദേവി ഇബ്രാഹിംപയമ്പരെ ഭൎത്താവാക്കി സ്വീകരിച്ചതു്, അമ്മയും അച്ഛനും ബന്ധുജനങ്ങളും പറഞ്ഞവാക്ക നിശ്ശേഷം ബഹുമാനിക്കാതെ സ്വന്ത നിശ്ചയപ്രകാരമല്ലായിരുന്നോ? അങ്ങനെ ചെയ്തതുകൊണ്ടു് ആജറാദേവി വന്ധ്യയല്ലാതെ ഭവിച്ചുവോ? നമ്മുടെ പൂൎവ്വദായാദികളായ ഇസ്ലാക്കപയമ്പരുടെ പരമ്പരയിലെ നടപ്പറിഞ്ഞുകൂടെ? ഏതുകാലത്തും സ്ത്രീ ഏതൊരു പുരുഷനെ ഇച്ഛിക്കുന്നുവോ അവനായി അവളെ വിവാഹംചെയ്തു കൊടുക്കേണ്ടതാണെന്നാണല്ലൊ വച്ചിരിക്കുന്നതു്— എന്നല്ല ഒരുത്തനെ മനസാ അനുഗ്രഹിച്ചവൾ മറെറാരുത്തനെ പിന്നെ

വിവാഹം ചെയ്യയെന്നതു്, കുററകരമല്ലയോ? താങ്കളോടു് ഈ വസ്തുതകളൊന്നും ഞാൻ പറഞ്ഞുകേൾപ്പിക്കണമെന്നില്ലല്ലോ. എന്നിങ്ങിനെ പല നീതിവാക്യങ്ങളും ഗുണദോഷങ്ങളും പറഞ്ഞു മായകൊണ്ടു മയക്കി, എല്ലാവരേയും വിവാഹകാൎയ്യം സമ്മതിപ്പിച്ചു് അടുത്തദിവസത്തേയ്ക്കു വിവാഹമുഹൂൎത്തം നിശ്ചയിക്കയും ചെയ്തു. അനന്തരം തന്റെ ശിഷ്യന്മാരായ പക്കീറന്മാരെ അവിടെയിരുത്തിയുംവച്ചു്, ഭഗവാൻ, നേരെ തമാലിന്റെ ഭവനത്തിൽ എത്തി. ആഗതനായ വൃദ്ധനെ തമാൽ യഥായോഗ്യം ഉപചരിച്ചു വന്ദിച്ചുനിന്നു. ഉടനെ വൃദ്ധത്തുലുക്കൻ—"തമാൽ! താങ്കളുടെ പുത്രൻ വിവാഹത്തിനാവശ്യപ്പെട്ട സുന്ദരിയെന്ന പെൺകുട്ടിയുടെ വിവാഹം നാളെയാണു്. അതിലേക്കു താങ്കൾ ഇന്നു തന്നെ ചെല്ലണമെന്നു പറഞ്ഞയച്ചിരിക്കുന്നു. ഞാൻ ആ പെൺകുട്ടിയുടെ അപ്പൂപ്പനാണു്—" എന്നുപറഞ്ഞു. ഈ വൎത്തമാനം കേട്ടപ്പോൾ തമാലിനും ജിജ്ജാബീബിക്കും അളവററ മനസ്താപം ഉണ്ടായി. ഹാ! കഷ്ടം! ത്രൈലോക്യസുന്ദരിയായ സുന്ദരിയെ മറെറാരുത്തനു വിവാഹം ചെയ്തുകൊടുക്കുന്നതായാൽ, നമ്മുടെ കബീരിനു തക്ക ഗുണോൽകൎഷമുള്ള ഒരു പെൺകുട്ടിയെ കിട്ടിവരാൻ പ്രയാസപ്പെട്ടുമല്ലോ. എന്നോരോതരം വിലപിച്ചു് ആ സാധു ദമ്പതികൾ കണ്ണുനീരൊഴുക്കുവാൻ തുടങ്ങി. അതുകണ്ടു്, വൃദ്ധത്തുലുക്കൻ—"ഹേ തമാൽ! നിങ്ങൾ ഇനി വ്യസനിക്കുവാൻ കാരണമെന്തു്? ശുഭമായ ഒരു കാൎയ്യത്തിനു ക്ഷണിക്കുമ്പോൾ കരയുകയാണോ വേണ്ടതു്? അഥവാ ആ പെൺകുട്ടിയെ നിങ്ങളുടെ പുത്രനു വിവാഹത്തിനു ലഭിക്കായ്കകൊണ്ടുള്ള കുണ്ഠിതമായിരിക്കാം. എന്നാലും വ്യസനിച്ചിട്ടു കാൎയ്യമില്ല. ബ്രഹ്മാവിനായുസ്സിനു പഞ്ഞമോ? എന്നു പറഞ്ഞതുപോലെ ഇക്കാൎയ്യം നിൎവ്വഹിക്കാൻ ഞാൻ വിചാരിച്ചാൽ വല്ല പ്രയാസവുമുണ്ടോ? ആട്ടെ; ഈ മുഹൂൎത്തത്തിൽത്തന്നെ നിങ്ങളുടെ പുത്രനു് അവളെ വിവാഹംചെയ്തു തരുവിച്ചാൽ എനിക്കു് എന്തുതരും?"

ഈ വാക്കുകൾകേട്ടു്, തമാലും ജിജ്ജാബീബിയും അത്യന്തം സന്തോഷിച്ചു. ഹേ മാന്യവൃദ്ധരേ! അങ്ങനെ സാധിച്ചുതരുന്നപക്ഷം ഞാൻ ആജീവനാന്തം, അങ്ങേയ്ക്കു ദാസനായിരുന്നുകൊള്ളാം സത്യം! എന്നു തമാൽ മറുപടിപറഞ്ഞു.

മായത്തുലുക്കൻ—സത്യംതന്നെയോ? എന്നാൽ ഇന്നുമുതൽ നിങ്ങൾ വിഷ്ണുനാമത്തെ ഉച്ചരിക്കാതെയിരിക്കണമെന്നു ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു. അതു സമ്മതമാണോ?

കബീർ—അതുകേട്ട്,—"ഹേ! എനിക്ക്, ആ പെണ്ണുംവേണ്ടാ താങ്കളുടെ സഹായവും വേണ്ടാ. വേഗം വന്നവഴിക്കു പൊയ്ക്കൊള്ളണം" എന്നു പറഞ്ഞു.

മായത്തുലുക്കൻ—അദ്യം ഒരുവിധത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടു പിന്നെ മറ്റൊരുവിധം മാറിപ്പറയുന്നതു യോഗ്യന്മാൎക്കു ചേൎന്നതല്ല. ഹേ കബീർ! നിനക്കുതന്നെ ഞാൻ ആ പെണ്ണിനെ വിവാഹം ചെയ്തു തരുവിക്കാം. എന്റെ വാക്കിന്നു് ഒരിക്കലും വ്യത്യാസം വരികയില്ല. അതുകൊണ്ടു് നിങ്ങൾ ഇന്നുമുതൽ എന്റെ ദാസ്യം വഹിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

കബീർ—ശരിതന്നെ. അച്ഛൻ പറഞ്ഞ വാക്കനുസരിച്ചു ദാസ്യം വഹിച്ചുകൊള്ളാം. പക്ഷെ രാമനാമത്തെ കീൎത്തിക്കാതിരിക്കണമെന്നു നിർബന്ധിക്കരുതു്.

വൃ—ത്തു—അരൂപമായ ബ്രഹ്മത്തെ ഉപേക്ഷിച്ചു് ഒരു മനുഷ്യന്റെ നാമം ജപിക്കുന്നതുകൊണ്ടു്, പാപമല്ലാതെ പുണ്യം കിട്ടുമോ? വെറുതെ നരകത്തിൽ വീഴാനുള്ള വഴി നോക്കുകയാണു്.

കബീർ—മൂഢനായ വൃദ്ധ! ലോകേശ്വരനായ രാമചന്ദ്രസ്വാമിയെയാണോ താങ്കൾ മനുഷ്യനെന്നു പറഞ്ഞതു? ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞതു ഞാൻ ക്ഷമിച്ചു. എങ്കിലും ഇനി ഒന്നുകൂടി പറഞ്ഞാൽ ക്ഷമിക്കാൻ ഞാൻ ശക്തനാകയില്ലെന്നു ഓൎമ്മയിരിക്കട്ടെ.

വൃ—ത്തു—തന്റെ ഭാൎയ്യയെ രാക്ഷസൻ കട്ടുകൊണ്ടുപോയതിനാൽ കുട്ടികളെപ്പോലെ കാട്ടിലൊക്കെ നടന്നു് അയ്യോ സീത, സീത എന്നു് നിലവിളിച്ചു ദുർബലനായ ആ മനുഷ്യനാണോ നിന്റെ ദൈവം? പരമാൎത്ഥം പറയുമ്പോൾ കോപിക്കുന്നതെന്തു്?

ഇത്രയും കേട്ടപ്പോൾ, കബീറിനു കോപം സഹിക്കവയ്യാതെയായി. അവൻ ആ വൃദ്ധന്റെമേൽ ചാടിവീണു്, "എടാ ദൈവദൂഷകനായ ദുഷ്ട! നിന്നെ അരക്ഷണം ഇനി ഞാൻ ഭൂമിയിൽ വച്ചേക്കുകയില്ല" എന്നുച്ചത്തിൽ പറഞ്ഞു.

വൃ—ത്തു—എടാ ദുഷ്ടപ്പയലേ! നിനക്കു ഗുണംചെയ്യാൻ വന്ന എന്നെ നീ ഉപദ്രവിക്കാൻ തുടങ്ങുന്നോ? എടാ! ആ സുന്ദരിയോടൊരുമിച്ചു ചേൎന്നിരിക്കുന്ന സുഖം കിട്ടാൻ പോകുന്നതു നിനക്കല്ലയോ? അതോ എനിക്കോ? നന്ദികെട്ട കള്ള!

കബീർ—എടാ ദൈവദൂഷക! നിന്റെ സുന്ദരിയുടെ സുഖവാസം എനിക്കാവശ്യമില്ല. അതിലേക്കു നീ സഹായിക്കയും വേണ്ട. വേഗം ഇവിടെനിന്നു പൊയ്ക്കൊണ്ടാൽ മതി.

വൃ—ത്ത—അവളെ വേണ്ടയെന്നോ പറഞ്ഞതു്? വേണമെന്നും പറഞ്ഞു നീവന്നെൻെറ കാൽ പിടിക്കുമല്ലോ. കണ്ടോ കാണണമെങ്കിൽ!

കബീർ—(പൊട്ടിച്ചിരിച്ചുകൊണ്ടു്) എത്ര അത്ഭുതകരമായ വാക്കുകളാണീ കേൾക്കുന്നതു്. അവളെ ഞാൻ തീണ്ടുകയില്ലെന്നും അതിലേക്കു നിൻെറ സഹായം ആവശ്യമില്ലെന്നും ഞാനല്ലേ പറഞ്ഞതു്. അതിന്നിനി മണിപിടിച്ചു സത്യമോ മറേറാ ചെയ്യണമോ?

കബീറിൻെറ ധൃഷ്ടമായ ഈ നിശ്ചയംകേട്ടു് ഇവൻ സ്വതേ സ്ത്രീവിരക്തനാകയാൽ ഇനിയും ഈ സംഗതിയെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞാൽ ഇവൻെറ വൈരാഗ്യം വൎദ്ധിക്കുകയേ ഉള്ളൂ എന്നു നിശ്ചയിച്ചു് ഭഗവാൻ സംഭാഷണം വൎദ്ധിപ്പിക്കാതെ അതിലേക്കു് ഒരു ഉപായം ആലോചിച്ചുകൊണ്ടു്, നാരദമഹൎഷിയെ ധ്യാനിച്ചു. "ഹേ! നാരദ! നീയും പരമഭാഗവതന്മാരായ മററു ചിലരുമായി, രാമാനന്ദസ്വാമികളുടേയും ശിഷ്യന്മാരുടേയും രൂപം ധരിച്ചു് ഇവിടെവന്നു് കബീരിൻെറ വിവാഹത്തിന്നു വേണ്ടതു പ്രവൎത്തിക്കുക" എന്നു സങ്കല്പിച്ചു. ഭഗവൽസങ്കല്പമനുസരിച്ചു നാരദൻ രാമാനന്ദരൂപമെടുത്തു്, ശിഷ്യന്മാരുടെ രൂപത്തിൽ മററു ചില മുനിമാരെയും ചേൎത്തു്, സൂൎയ്യാസ്തമയത്തോടുകൂടി കബീർ കബീർ എന്നു വിളിച്ചുകൊണ്ടു് തമാലിൻെറ ഭവനത്തിൽ കടന്നുചെന്നു. ഏററവും പ്രിയപ്പെട്ട തൻെറ പരമഗുരുവിൻെറ ഒച്ച മനസ്സിലാക്കിയ കബീർ സംഭ്രമത്തോടുകൂടി ഓടിയിറങ്ങി അദ്ദേഹത്തിൻെറ പാദങ്ങളിൽവീണു നമസ്കരിച്ചു. ഭഗവൻ! നിന്തിരുവടിയുടെ പാദസ്പൎശത്താൽ ഞങ്ങളുടെ ഭവനം ഇന്നു പരിശുദ്ധമായി. ഞങ്ങൾ ധന്യന്മാരുമായി എന്നറിയിച്ചു പൂജിച്ചു കൊണ്ടുപോയി ഭദ്രാസനത്തിൽ നിവേശിപ്പിച്ചു. സ്വാമികളെക്കണ്ടു സസന്തോഷം തമാലും ജ്‌ജ്ജാബീബിയും വന്ദിച്ചുപചരിക്കാൻ തുടങ്ങി. ഉടനെ സ്വാമികൾ തമാലിനെ നോക്കി "ഹേ! നിങ്ങൾ എന്താണിങ്ങനെ ഉദാസീനന്മാരായിരിക്കുന്നതു്? നിങ്ങളുടെ പുത്രനായ കബീരിൻെറ വിവാഹം നാളെ പ്രഭാതത്തിലാണെന്നു കേട്ടുവല്ലോ" എന്നു പറഞ്ഞു.

തമാൽ—ആ പെൺകുട്ടിയുടെ പിതാമഹൻ ഇവിടെ വന്നിരുന്നു. അദ്ദേഹവും ഈ വസ്തുത പറയാതിരുന്നില്ല. പക്ഷെ വിഷ്ണുഭജനം നിറുത്തൽചെയ്യുന്നുവെങ്കിലേ പെണ്ണിനെ വിവാഹംചെയ്തുതരികയുള്ളുവെന്നു് അദ്ദേഹം ശാഠ്യംപിടിക്കുകയാൽ കബീരു

മായി കുറേ എതിർവാദത്തിനും മുഷിച്ചിലിനും സംഗതിയായി. അതുകൊണ്ടിനി അക്കാൎയ്യം വഹിക്കുമോയെന്നു സംശയമാണു്.

സ്വാമികൾ—ആദ്യമേ ആ പെൺകുട്ടിയെ കബീറിനു കൊടുക്കാമെന്നു പറഞ്ഞിട്ടില്ലേ? പിന്നീടു മാറിപ്പറയുമോ? എന്നോടൊരുമിച്ചു വരുവിൻ, ഞാൻ ആ കാൎയ്യം പറഞ്ഞു ശരിപ്പെടുത്താം.

കമാൽ—ഭസ്മവും രുദ്രാക്ഷവും ഒക്കെ ധരിച്ചു് ശിഷ്യന്മാരുമായി സ്വാമികൾ ഈ വേഷത്തിൽ ചെന്നാൽ കാൎയ്യം നടപ്പിൽ വരുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല, ഹിന്ദുക്കൾ എന്നു കേൾക്കുന്നതുതന്നെ അവൎക്കു വളരെ വെറുപ്പാണു്.

സ്വാമികൾ—അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ ഞാൻ ഒരു ഫക്കീറിന്റെ വേഷംധരിച്ചു പൊയ്ക്കൊള്ളാം. ഈ കാശിദേശത്തിന്നധിപതിയായ രാജാവിനെ വരുത്തി അദ്ദേഹത്തെക്കൊണ്ടവരോടു പറയിച്ചു് വിവാഹം നിറവേററാം.

സ്വാമികൾ ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തശേഷം രാജാവിനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരുവാൻ രാജധാനിയിലേക്കു തന്റെ ശിഷ്യന്മാരിൽ ഒരുത്തനെ നിയോഗിച്ചയച്ചു. ഉടനേ ഭഗവാൻതന്നെ മായയാൽ കാശിരാജന്റെ രൂപംധരിച്ചു് പരിവാരജനങ്ങളോടും വാദ്യഘോഷത്തോടുംകൂടി തമാലിന്റെ ഭവനത്തിൽ വന്നുചേൎന്നു. സ്വാമികൾ ഒഴിച്ചുള്ളവരെല്ലാം രാജാവിനേയും രാജാവു് സ്വാമികളേയും ഭക്തിപൂർവം വന്ദിച്ചു നിന്നു ഉടനേ ബഹുമാനപൂർവം രാജാവിനെനോക്കി സ്വാമികൾ, "ഹേ രാജൻ! നമ്മുടെ പ്രിയശിഷ്യനായ കബീറിനെ നാമെല്ലാവരുമായി കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി വിവാഹകൎമ്മം നടത്തിക്കണം. അതിലേക്കാണു് അങ്ങയെ അളയച്ചുവരുത്തിയതു്" എന്നു കല്പിച്ചു. അനന്തരം കബീറിനെ മണവാളവേഷം ചമയിച്ചു് അനേകം തുലുക്കന്മാരോടുകൂടി വാദ്യമേളങ്ങൾ ഘോഷിച്ചു യാത്രയൊരുങ്ങി സ്വാമികളും രാജാവും ശിഷ്യപരിജനപരിവൃതന്മാരായി മുൻനടന്നു. ഈ വരവുകണ്ടു മണവാട്ടിയുടെ വീട്ടുകാർ സംഭ്രമത്തോടുകൂടിവന്നു് എതിരേല്ക്കുകയും രാജകല്പനപ്രകാരം വിവാഹം ഉടൻതന്നെ നടത്താൻ നിശ്ചയിക്കയും ചെയ്തു. മണവാട്ടിയെ ചമയിച്ചുകൊണ്ടുവന്നു് പ്രഭാതത്തിലെ സുമുഹൂൎത്തത്തിൽ വിവാഹക്രിയ ഭംഗിയായും മംഗളമായും നിൎവ്വഹിക്കപ്പെട്ടു. അനന്തരം ഉചിതോപചാരങ്ങളും സല്ക്കാരങ്ങളും പരിഗ്രഹിച്ചു് എല്ലാവരും പിരിഞ്ഞുപോയി. ബാലദ

ന്ധതിമാരോട്ടം ബന്ധുജനങ്ങളോട്ടം മററു പരിവാരത്തോട്ടംകൂടി തമാൽ സ്വന്തഭവനത്തിൽ മടങ്ങി, ബന്ധുജനങ്ങളെ ഭക്ഷണ സംഭാവനാദികളാൽ സല്ക്കരിച്ചയയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. കബീർ പതി വന്നസരിച്ചു് അന്നേദിവസവും സായാഹ്നസന്ധ്യയടുത്തപ്പോൾ സ്വാമികളെ സന്ദർശിക്കാനായി യാത്രയാരംഭിച്ചു. സുന്ദരി അതു കണ്ടു കബീരിന്റെ പാദങ്ങളിൽ വന്ദിച്ചു്,"സ്വാമിൻ രാമാനന്ദ സ്വാമികളെ സന്ദർശിക്കണമെന്നു പലനാളായി ഞാനും ആഗ്രഹിച്ചിരിക്കയാണു്. ഇന്നെങ്കിലും അതു സാധിച്ചുതന്നു് എന്നെ അനുഗ്രഹിക്കണെ"മെന്നപേക്ഷിച്ചു. അതുകേട്ടു് ആനന്ദരോമാഞ്ചംകൊണ്ടു കബീർ,—"ഹേ സുന്ദരീ! നീ തുലുക്കവംശത്തിൽ ജനിച്ചവളായിരുന്നിട്ടും രാമാനന്ദസ്വാമികളെ കാണണമെന്നാഗ്രഹിച്ചുവല്ലോ. അദ്ദേഹത്തിൽ നിനക്കു ഭക്തിയുണ്ടായതിനെക്കുറിച്ചു ഞാൻ വളരെ സന്തോഷിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഒരു സംഗതി പറയാം. എന്നോടു ചേർന്നിരിക്കുന്നവളാണെങ്കിൽ എന്റെ ആജ്ഞയനുസരിച്ചിരിക്കണം. മറുത്തൊരുവാക്കു പറയരുതു്. മരിക്കുന്നതുവരെ അതിനു ഭേദംവരുത്തുകയും അരുതു്. എന്താ? അങ്ങനെ ചെയ്യാമോ?"

സുന്ദരി—സ്വാമിൻ! സാദ്ധ്വികളായ സ്ത്രീകൾക്കു ദൈവം ഭർത്താവല്ലയോ? ഭർത്തൃവാക്യത്തെ നിരസിക്കുന്നവർക്കു ഗതിയുണ്ടോ? പണ്ടു ഭർത്താവിന്റെ വാക്കു കേൾക്കായ്കകൊണ്ടു് ദേവിയായ സീതയ്ക്കുപോലും ആപത്തു പററിയെന്നു ഞാൻ കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. ആ സ്ഥിതിക്കു ഞാൻ അങ്ങേ വാക്കു മറക്കുമോ? പതിവ്രതയല്ലെന്നുള്ള ദുഷ്പേരിനു പാത്രീഭവിക്കാമോ? സീതാദേവി ഒടുവിൽ ഭർത്താവിന്റെ വാക്കനുസരിച്ചു്, തീക്കുണ്ഡത്തിൽ ചാടുകപോലും ചെയ്തിട്ടില്ലയോ? ആ കീർത്തി ഇന്നും ലോകക്കു നിലനില്ക്കുന്നില്ലേ? ഹേ ജീവനാഥ! ഭർത്തൃവാക്യത്തെ നിരസിക്കുന്നതു കഠിനമായ വ്യഭിചാരത്തിലും പാപമാണെന്നു് എനിക്കു നല്ലവണ്ണം അറിയാം.

കബീർ—(സന്തോഷസാഗരനിമഗ്നനായി) സുന്ദരീ! നിന്റെ പാതിവ്രത്യവും സൌശീല്യവും വിശ്വസിച്ചാണു് നിന്നെ ഞാൻ വിവാഹം ചെയ്തതു്. സ്വാമികീർത്തനത്തിൽ താല്പര്യമുള്ള ഹേ ഉത്തമസ്ത്രീരത്നമേ! എന്റെ പരമഗുരുവിനെ വന്ദനം ചെയ്വാൻ സന്തോഷപൂർവ്വം വരിക.

എന്നുപറഞ്ഞു, വാത്സല്യത്തോടെ ആശ്ലേഷിച്ചു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി സ്വാമികളുടെ സമീപത്തിലെത്തി ഭയഭക്തിയോടെ "പാദങ്ങളിൽ വീണു വന്ദിച്ചുനിന്നു. സുന്ദരിയും സ്വാമിതൃപ്പാദങ്ങ

ളിൽ ദണ്ഡനമസ്കാരംചെയ്തു്, ആനന്ദാശ്രുക്കളാൽ തൃപ്പാദങ്ങളിൽ നമിച്ചു്, "ഭഗവൻ! അനുഗ്രഹിക്കേണമേ" എന്നുള്ള അപേക്ഷയോടുകൂടി വളരെനേരം പാദങ്ങളെ തലോടിക്കൊണ്ടു കിടക്കുമ്പോൾ സ്വാമികൾ അത്ഭുതപ്പെട്ടു്, 'ഹേ ധന്യയായ സ്ത്രീരത്നമേ! എഴുന്നേററാലും' എന്നരുളിച്ചെയ്തു. അനന്തരം കബീരിനെനോക്കി "ഹേ പുണ്യപുരുഷ! ഈ സായാഹ്നത്തിൽ നീ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്ന ഈ പെൺകുട്ടി, ഏതാണു്" എന്നു ചോദിച്ചു.

കബീർ—സ്വാമിൻ! നിന്തിരുവടി, ഇന്നലെക്കാലത്തു്, ശിഷ്യജനത്തോടുകൂടി എഴുന്നെള്ളി വന്നിരുന്നു്, ഈ കന്യകയെ എനിക്കായി വിവാഹം ചെയ്യിച്ചുതന്നതു് മറന്നുപോയതുപോലെ ചോദിക്കാൻ കാരണമെന്താണാവോ?

കബീരിന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടു സ്വാമികൾ ആശ്ചര്യപരതന്ത്രനായി ഭവിച്ചു. എന്നിട്ടു് കബീരിനോടു്—"ഹേ കബീർ! ഈ പെൺകുട്ടിയെ നീ വിവാഹംചെയ്ത കഥ ഞാൻ ഇപ്പോൾ അറിയുകയാണല്ലോ. ഞാൻകൂടി വന്നിരുന്നു വിവാഹം കഴിപ്പിച്ചുവെന്നോ നീ പറഞ്ഞതു്?"

കബീർ—സ്വാമിൻ! നിന്തിരുവടി ശിഷ്യജനപരിവൃതനായി എഴുന്നെള്ളി വന്നിരുന്നു കാശിരാജനേയും അളയച്ചുവരുത്തി അദ്ദേഹത്തിന്റെ കല്പനപ്രകാരം ഇന്നുകാലത്തു് ഈ വിവാഹം നടത്തിയ കഥ മറന്നുപോയതു്, അത്ഭുതകരമായിരിക്കുന്നു.

സ്വാമികൾ—എടാ ഭക്തിവിശ്വാസമില്ലാത്തവനെ! ഞാൻ നിന്റെ അരികിൽ വരികയോ വിവാഹം ചെയ്യിച്ചുതരികയോ ചെയ്തില്ലെന്നല്ലേ പറഞ്ഞതു്? എന്നിട്ടും വീണ്ടും വീണ്ടും നീ വ്യാജംതന്നെ പറയുന്നുവോ?

അനന്തരം സ്വാമികൾ സുന്ദരിയെ നോക്കി ചോദിച്ചു:—"ഹേ സ്ത്രീരത്നമേ! ഞാൻ നിന്റെ വിവാഹത്തിനു വന്നിരുന്നതായി നീ എന്നെക്കണ്ടുവോ? സത്യം പറയൂ" ഇങ്ങനെ സ്വാമികൾ ചോദിച്ചപ്പോൾ, മറുപടി പറയുന്നതിനു സുന്ദരി ഭർത്താവിനോടു് അനുവാദം ചോദിച്ചു. കബീർ പറഞ്ഞു:—"ഹേ! സാധ്വീമണേ! ഭാര്യയ്ക്കു ഭർത്താവാണു ദൈവം. എന്നാൽ ഭർത്താവിനു് ദൈവം ജ്ഞാനോപദേശം ചെയ്യുന്ന ആചാര്യനാണു്. ആചാര്യസമക്ഷം വ്യാജം പറയുന്നതു മഹാ പാപമാകയാൽ പരമാർത്ഥം അറിയിക്കുക."

ഭർത്തൃനിദേയാഗം അനുസരിച്ചു സുന്ദരി പറഞ്ഞു:—"സ്വാമികളെ! ഏതാനും ശിഷ്യന്മാരോടുകൂടി ഒരു ഫക്കീർസന്യാസി

ഞങ്ങളുടെ ഭവനത്തിൽ വന്നിരുന്നു. അദ്ദേഹമാണ് ഞങ്ങളുടെ വിവാഹം നടത്തിയതു്. കാശിരാജാവും അപ്പോൾ അവിടെ എഴുന്നെള്ളി വന്നിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. അല്ലാതെ ഞാനാരെയും കണ്ടില്ല.

കബീർ— ശിഷ്യന്മാരോടുകൂടി പക്കീർവേഷം ധരിച്ചുവന്നിരുന്നതു നിന്തിരുവടിതന്നെയായിരുന്നു. നിന്തിരുവടിയുടെ കരുണാകടാക്ഷത്താലാണ് ഈ വിവാഹം നടന്നതെന്നുതന്നെ പറയണം. ഞാൻ വ്യാജം ഒരിക്കലും പറകയില്ലെന്നു തിരുമനസ്സിൽ വിശ്വാസമുണ്ടാകാറാകണം.

സ്വാമികൾ—എടാ കബീർ? ഈ പെൺകുട്ടിയുടെ സൌന്ദര്യത്താൽ വ്യാമോഹിതനാകയാലാണോ നിനക്കു കുറച്ചൊരു ബുദ്ധിഭ്രമമുള്ളതുപോലെ തോന്നപ്പെടുന്നതു്? ഇങ്ങനെ ആരംഭത്തിലേയായാൽ കുറേനാൾ കഴിയുമ്പോഴേക്കു പല ദുർഗ്ഗുണങ്ങൾക്കും പാത്രീഭവിച്ചു് അപകീർത്തിയും പരക്കാനിടവരുമല്ലൊ.

ഗുരുനാഥന്റെ വാക്കുകൾകേട്ടു്, കബീർ ദുഃഖപരവശനായി ഭവിച്ചു. മറുപടി എന്തുപറയേണ്ടു എന്നന്ധാളിച്ചുനില്ക്കുമ്പോൾ, കപടനാടകനായ ഭഗവാൻ, അവിടെ ആവിർഭവിച്ചു. രാമാനന്ദസ്വാമികളെ നോക്കി "ഹേ രാമാനന്ദ! കബീർ വ്യാജമല്ല പറഞ്ഞതു്. നിന്റെ രൂപം ധരിച്ചുചെന്നു് വിവാഹം നടത്തിക്കൊടുത്തതു് ഞാൻതന്നെയാണു്. നീയാണെന്നാണു് കബീർ വിശ്വസിച്ചിരുന്നതു്" എന്നരുളിച്ചെയ്തു. അനന്തരം തൃക്കൈകൾകൊണ്ടു് കബീരിനേയും പത്നിയേയും തലോടി, അവരുടെ കഴുത്തിൽ ഓരോ പൂമാലകൾ അലങ്കരിച്ചു. "കബീർ! ഞാൻ തന്നെയാണ് നീ" എന്നു വാത്സല്യപൂർവ്വം അരുളിച്ചെയ്തു ശേഷം അന്തർദ്ധാനംചെയ്തു.

ഭക്തിയും ആശ്ചര്യവും ഇടകലർന്നു് നിശ്ചലനായിനിന്നിരുന്ന രാമാനന്ദസ്വാമികൾ ഉദ്ബുദ്ധനായി, "ഹാഹാ! ശ്രീനാരായണസ്വാമിയുടെ ദർശനമല്ലെ എനിക്കു ലഭിച്ചതു്!—ഞാൻ ഇന്നു ചെയ്ത ഭാഗ്യമെന്താണാവോ? അല്ലയോ ജഗദീശ്വര! നിന്തിരുവടിയുടെ ഭക്തശിരോമണിയായ കബീറിന്റെ വാക്കിനെ സത്യമാണെന്നു് അറിയിക്കാൻ എഴുന്നെള്ളിവന്നുവല്ലോ. നിന്തിരുവടിയെ കണ്ടപ്പോൾ ആനന്ദപരിപ്ലുതനായി ഞാൻ ഊമയേപ്പോലെ നിന്നുപോയി. ഹാ! കഷ്ടം! സ്തുതിയായി ഒരു വാക്കെങ്കിലും ഉച്ചരിക്കുന്നതിനു് എനിക്കു സംഗതിയായില്ലല്ലോ" എന്നോരോന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു്, കബീരിനെപ്പിടിച്ചു് ആലിംഗനം ചെയ്തു:—

"പ്രിയ ശിഷ്യോത്തമ! പുത്രനെന്ന പദത്തിന് അർഹൻ നീതന്നെ. മാതൃപദത്തിന് അർഹ ഝിജ്ജാബീബിയുമത്രേ. നീ പറഞ്ഞതു്, അസത്യമാണെന്നു ശങ്കിച്ച എൻെറ അവിവേകത്തെ ക്ഷമിക്കണം. സത്യമറിവാൻ ശക്തിയില്ലാത്തവനാണെന്നു ധരിച്ചു് നീ എന്നെ നിന്ദിക്കയും വെറുക്കകയുമരുതു്" എന്നു സ്വാമികൾ വിനീതനായി അപേക്ഷിച്ചു.

കബീർ, ഉടനേതന്നെ രാമാനന്ദരുടെ പാദങ്ങളിൽ വീണു് തൊഴുതെഴുന്നേററു്, നേത്രങ്ങളിൽ സന്താപാശ്രുക്കളോടുകൂടി, "ഹാഹാ! എൻെറ സർവ്വേശ്വരനായ ഗുരുനായക! നിന്തിരുവടിയുടെ പാദങ്ങളെ ശരണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു ഭജിച്ചുപോരുന്ന ഈ അല്പനായ ബാലനോടു് ഇത്ര അപേക്ഷിച്ചുരൾചെയ്യാൻ തോന്നിയതു കഷ്ടമായിപ്പോയി" എന്നറിയിച്ചുകൊണ്ടു് ഭഗവാൻെറ കാരുണ്യാതിശയത്തെ ഓർത്തു് നിശ്ചലനായി കിടന്നു.

ഭക്തോത്തമയായ സുന്ദരിയും ഭഗവദ്ദർശനം ലഭിക്കകൊണ്ടുണ്ടായ ആഹ്ലാദാശ്ചര്യങ്ങളാൽ പരതന്ത്രയായി, "ഹാ! ജഗദീശ്വരനായ ദേവനെ ദർശിക്കാൻ ഇടയായ എൻെറ ഭാഗ്യംതന്നെ ഭാഗ്യം! ഭക്തശിരോമണിയായ ഭർത്താവിൻെറ പുണ്യംതന്നെ പുണ്യം. സദ്ഗുരുവായ സ്വാമികളുടെ അനുഗ്രഹംതന്നെ അനുഗ്രഹം!" എന്നു തന്നത്താൻ മറന്നു് ഓരോന്നു പറഞ്ഞുതുടങ്ങി. സ്വാമികൾ, ആ ദിവ്യദമ്പതിമാരെ അനുഗ്രഹിച്ചു 'ദിവസംതോറും ദർശനം തന്നുപോകണം, എന്നാജ്ഞാപിച്ചു യാത്രയാക്കകയുംചെയ്തു.

ഒൻപതാമദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

പത്താം അദ്ധ്യായം.

കബീർ, പശുക്കുട്ടിയെ കൊല്ലാതെ തടുത്തതു്.

പരിപാവനഹൃദയന്മാരുടെ അധിവാസസ്ഥാനമായ ശ്രീകാശിപ്പട്ടണത്തിൽ പ്രാണിഹിംസയെ വിലക്കി, എല്ലാവക്കും ആത്മജ്ഞാനോപദേശംചെയ്തു്, അജ്ഞാനികളുടെ മനസ്സിനെ പരിശുദ്ധമാക്കി, ബ്രഹ്മൈക്യം സിദ്ധിക്കത്തക്കവണ്ണം നന്നാക്കി, ബന്ധപാശങ്ങളെ നശിപ്പിച്ചു്, അഹംഭാവാദി ദോഷങ്ങളെ പരിത്യജിച്ചു്, അഹിംസ എന്ന ധമ്മത്തെ പുരസ്കരിച്ചു്, ജീവകാരുണ്യാമൃതത്തെ ജീവികളിൽ വഷിച്ചു് സകല വന്ദ്യനായിമഹാത്മാ

വായിരുന്ന കബീർ നക്ഷത്രമണ്ഡലമദ്ധ്യസ്ഥനായ ചന്ദ്രനെപ്പോലെ തദ്ദേശവാസികളായ ജനങ്ങളുടെയിടയിൽ വിളങ്ങി. സഹധർമ്മിണിയായ സുന്ദരിയോടുകൂടി, ഭഗവദ്ധ്യാനവും സ്വാമിപൂജയും ചെയ്തു പരമാനന്ദപരിപ്ളുതനായി ദിവസങ്ങളെ നയിച്ചു വരുമ്പോൾ, ഒരുദിവസം ബന്ധുഗൃഹത്തിൽ ഒരു സദ്യയ്ക്കായി ആളുകൾവന്നു്, തമാൽ ജിജ്ജാബീബി സുന്ദരി മുതലായ എല്ലാവരെയും ക്ഷണിച്ചു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. കബീരിനെ മാത്രം ക്ഷണിച്ചില്ല. തന്നെ വിളിക്കാതിരിക്കാൻ കാരണമെന്താണെന്നു സംശയിച്ചു വ്യാകുലഹൃദയനായ കബീർ എഴുന്നേററു വെളിക്കിറങ്ങി, നേരേ ബന്ധുഭവനത്തിൽ ചെന്നു. മററുള്ളവരെ ക്ഷണിച്ചുകൂട്ടത്തിൽ തന്നെ വിസ്മരിച്ചുകളഞ്ഞതെന്താണെന്നു്, പിതൃവ്യനോടു ചോദിച്ചു. ആ അവസരത്തിൽ, ഒട്ടകലെ കുറേ ആളുകൾ കൂടിനിൽക്കുന്നതുകണ്ടു്, കബീർ അടുത്തുചെന്നുനോക്കി. കഷ്ടം! അവരുടെ മദ്ധ്യത്തിലായിട്ടു്, ഒരു പശുക്കുട്ടിയെ നിറുത്തി, കാലുകളിലും തലയ്ക്കും ആളുകൾ പിടിച്ചുകൊണ്ടു്, വെട്ടാൻഭാവിക്കുന്ന ഭയങ്കരകാഴ്ചയാണു് അവിടെ കബീരിൻെറ ദൃഷ്ടിയിൽപെട്ടതു്? അതു കണ്ടപ്പോൾ ജീവകാരുണ്യനിധാനമായ കബീരിൻെറ ഹൃദയം പൊട്ടിത്തകർന്നുപോയി. "ഹാ! ദൈവമേ! ഈ ഘാതകന്മാർ നിരുപദ്രവിയായ എന്നെ നിർദ്ദയം ഹിംസിക്കുവാൻപോകുന്നു. ഈ ദുഷ്പ്രവൃത്തിക്കു ഇവരെ വിലക്കി, എന്നെ രക്ഷിക്കാൻ കരുണാശാലികളായ ആരെയും ഞാൻ ഇവിടെക്കാണുന്നില്ല. എനിക്കു്, ഈ അനുഭവം വന്നതു്, പൂർവ്വജന്മകൃതപാപപരിപാകംതന്നെ. എന്നാൽ പാഴിൽ മണ്ണോടു ചേരാനുള്ള ഈ ശരീരം ജീവികൾക്കു ഭക്ഷണമായിത്തീരുകയാണെങ്കിൽ അതു പുണ്യമാണല്ലോ' എന്നിങ്ങനെ കബീരിനു അറിയത്തക്കവണ്ണം പരിദേവനം ചെയ്തു കണ്ണുനീരൊഴുക്കി നിലവിളിച്ചുനില്ക്കുന്ന ആ ജന്തുവിൻെറ മേൽ ബാലനു് അളവററ അനുകമ്പയുണ്ടായി. അദ്ദേഹം പശുക്കുട്ടിയുടെ അരികിൽ ചെന്നു്, അതിനെപ്പിടിച്ചു മാറോടണച്ചു്, ഗോഹത്തി, മഹാപാപമാണെന്നു്, കൂടിനിന്ന തുലുക്കന്മാരോടു വിലക്കി, "ഹേ ഗോവത്സമേ!" നീ ജീവിച്ചാലും! എന്നരുളിച്ചെയ്തു. അതിനെപ്പരിപാലിച്ചു വധകർമ്മദേവതയായ "ഇബിലീസ്" തന്നെക്കണ്ടു ഭയപ്പെട്ടോടുന്നതുകണ്ടു് "ഹേ ദുഷ്ടപ്പിശാചേ! തുലുക്കരെ അകമാനം ജീവകാരുണ്യമില്ലാത്തവരാക്കി, വധകർമ്മം ആചരിപ്പിക്കാൻ ശ്രമിക്കയും, അതിലുൾപ്പെടുന്നവർക്കു മോക്ഷമാർഗ്ഗം നിരോധിച്ചു നരകവാസികളാക്കുകയും ചെയ്യുക നിൻെറ പ്രവൃത്തിയല്ലേ? വധകർമ്മസാക്ഷി നീയാകയാൽ, നിന്നെ ഞാൻ വെറു

തേ വിട്ടയയ്ക്കുകയില്ല. ഈ അഗ്നിയിൽതന്നെ തള്ളിമറിച്ചു ഭസ്മമാക്കി വിടുന്നുണ്ടു്. കണ്ടോ കാണണമെങ്കിൽ" എന്ന അധിക്ഷേപവാക്കുകളോടുകൂടി മുഖത്തൊന്നു പ്രഹരിച്ചു. പ്രഹരം ഏററ ഇബിലീസ്, പ്രാണവേദനയോടു നിലവിളിച്ചു്—"സ്വാമിൻ! കരുണാനിധിയായ അങ്ങു്, എന്നെ നിഗ്രഹിക്കുന്നതു ശരിയാണോ? ഹേ! അയോനിജനായ ദേവ! കരുണാനിധേ! സകല ജീവപ്രിയ! ദുഷ്ടനാശന! ഇത്യാദി സ്തുതിപാഠങ്ങളോടുകൂടി' അരുപിയായിരുന്ന ആ ദേവത മനുഷ്യരൂപത്തിൽ ആവിർഭവിച്ചിട്ടു്"—"ഹേ ശുകബ്രഹ്മമഹേ! ധർമ്മരൂപ! പരമാർത്ഥമറിയാതെ കോപിക്കരുതേ. ഈ പശുക്കുട്ടി മുജ്ജന്മംചെയ്ത കർമ്മത്തിന്റെ ഫലമാണു്, ഈ ജന്മം അനുഭവിക്കുന്നതു്. (അനന്തരം തുലുക്കന്മാരെ നോക്കി) ഹേ വൃദ്ധന്മാരെ! മതധർമ്മം അറിയുന്ന വിശുദ്ധന്മാരെ! ഈ പശുക്കുട്ടിയുടെ കഴുത്തറുക്കുവിൻ! പൂർവ്വജന്മത്തിൽ, ഇതു് അതിനുതക്ക പാപം ചെയ്തതാണു്—ആചാര്യനായ കാദിയെ വരുത്തുവിൻ" എന്നുപറഞ്ഞു.

അക്ഷമന്മാരായ തുലുക്കന്മാർ, ആ ദുർദ്ദേവതയുടെ നീണ്ട നിലയങ്കിയും നെടിയ താടിയും വെളുത്ത മുഖവും നരച്ചുരോമവും നാനാവർണ്ണങ്ങളായ പല്ലുകളുംകണ്ടിട്ടും അവൻ അവരുടെ കൂട്ടത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ട ഒരു വൃദ്ധമുസൽമാനാണെന്നേ നിശ്ചയിച്ചുള്ളൂ. തമാൽ മാത്രം അവനെ നോക്കി സംശയഗ്രസ്തനായി പറഞ്ഞു:—"മാന്യസഹോദരന്മാരെ! ഈ വൃദ്ധൻ ഏതോ ഒരു ദുർദ്ദേവത മൂർത്തീഭവിച്ചവനാണെന്നു തോന്നുന്നു. വധകർമ്മത്തിനു് അവൻ നിങ്ങളെ പ്രേരിപ്പിക്കും. നിങ്ങൾ കരുണയോടുകൂടി എന്റെ വാക്കുകൾ കേൾക്കുമെങ്കിൽ സാധു പശുക്കുട്ടിയെ കൊല്ലരുതെന്നപേക്ഷയുണ്ടു്. തമാലിന്റെ മതവിരുദ്ധമായ വാക്കുകൾ കേട്ടു് പൊട്ടിച്ചിരിച്ചുകൊണ്ടു് ആ ദുഷ്ടഭൂതം പറഞ്ഞു. ഹേ! തമാൽ നീ തുലുക്കവംശത്തിൽ ജനിച്ചവനല്ലേ? കാര്യാകാര്യവിവേകം ഇല്ലാത്തവനും അല്ലല്ലോ? എന്നിട്ടും അള്ളാവിന്റെ കല്പനയെ മറക്കാൻ ആരംഭിക്കുന്നുവോ? വേദവാക്യത്തെ നിരസിക്കുന്നുവോ? മററെല്ലാജീവികളേയും മനുഷ്യരുടെ ഉപയോഗത്തിലേക്കായിട്ടാണു് ദൈവം സൃഷ്ടിച്ചിരിക്കുന്നതു്. അതിൽ ആടു മാടു മുതലായവയെ തിന്നുന്നതിനായി ഉണ്ടാക്കിയതാണു്. ഇങ്ങനെ ദൈവത്താൽ കല്പിക്കപ്പെട്ട വേദത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഇതാ ഈ കാണുന്ന മൌലിയും കാദിയും വേദം അത്യന്തം നല്ലപോലെ വായിച്ചു പഠിച്ചവരാണു്. പശുവിനെ ഹിംസിക്കരുതെന്നു്, അവർ പറയുന്നില്ല. പ്രത്യുത, ഹിംസിക്കണമെന്നാണാജ്ഞാപിക്കുന്നതു്.

അതിനു വിപരീതമായി നീയും നിൻെറ മകനുമേ പറയുന്നുള്ളൂ. വേദരഹസ്യത്തെ അറിയാത്ത നിങ്ങളോടു വാദിച്ചു പരമാൎത്ഥം മനസ്സിലാക്കുന്നതിനു് അവർ മതിയാകും. വെറുതെ ഈ അനാശാസ്യവാക്കുകൾ മേലാൽ പറയരുതു്. അതിനു മറുപടിയായി കബീർ പറഞ്ഞു. "ഹേ മായാഭ്രതമേ! നീ എന്തൊരസംബന്ധമാണു പറഞ്ഞതു്? നീ പാപിയാണു്. നിന്നെ വിശ്വസിക്കുന്നവരും പാപികളായിത്തീരും. സ്വതേ വധശീലന്മാരായവരെ അതിലേക്കു വീണ്ടും പ്രേരിപ്പിക്കാൻ വന്നവനല്ലേ നീ? ജ്ഞാനമാൎഗ്ഗത്തെത്തടുക്കുന്ന ദുഷ്ട! നിന്നെ സംഹരിപ്പാൻ ഞാൻ മതിയാകും. നിൻെറ നാട്യങ്ങളൊന്നും എന്നോടു ഫലിക്കുമെന്നു വിചാരിക്കേണ്ട. അല്പം മുമ്പേ നീ നിലവിളിച്ചതു മറന്നുവോ നപുംസക!" ഇങ്ങനെ അധിക്ഷേപിച്ചുകൊണ്ടു്, ആ പശുക്കുട്ടിയെ നോക്കി, ഭയപ്പെടേണ്ടാ എന്നാശ്വസിപ്പിച്ചു. അതിൻെറ മസ്തകത്തിൽതടവി, മാറോടുചേൎത്താശ്ലേഷംചെയ്തു രാമനാമമന്ത്രം ഉച്ചരിച്ചു് "സാധു ഗോവത്സമേ! നീ മുജ്ജന്മം എന്തൊരു ദുഷ്കൎമ്മം ചെയ്തു എങ്കിലും ഭഗവൽഭജനത്താൽ നിൻെറ ഭയം തീൎന്നിരിക്കുന്നു. തന്നെ ഭജിക്കുന്നവൎക്കു് അഭയപ്രദനാണദ്ദേഹം; അദ്ദേഹത്തിൻെറ അനുഗ്രഹത്താൽ ഈ കാശിവാസികൾക്കു ഞാനും അഭയംകൊടുക്കുന്നു." എന്നോരോന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു്, അവിടെക്കിടന്ന ഒരു വടിയെടുത്തു് ഇബിലീസിനെ നോക്കി വീശി എറിഞ്ഞു. അതു് ഉഗ്രക്കോടുകൂടി നേരേ പാഞ്ഞുചെല്ലുന്നതു കണ്ടു് ഇബിലീസ് പരിഭ്രമിച്ചോടിച്ചെന്നു് മൗലിയുടേയും കാദിയുടേയും പുറകിൽ ഒളിച്ചു. അതാ ആ വരുന്ന തടി എന്നെ സംഹരിക്കാതെ രക്ഷിച്ചുകൊള്ളണം. വേദോക്തപ്രകാരമുള്ള വധകൎമ്മം നിങ്ങൾ ഉപദേശിക്കകൊണ്ടാണല്ലോ എനിക്കും ഈ അപത്തു പററിയതു്. അതുകൊണ്ടു് അതിനെ നിങ്ങൾ തടുത്തു രക്ഷിക്കണം എന്നപേക്ഷിച്ചു. അതുകണ്ടു് തമാലിനും സംഭ്രമമുണ്ടായി. അപ്രകാരം ചെയ്തതു നന്നായില്ലെന്നു കബീരിനെ കുററപ്പെടുത്തി. ഈ കലഹങ്ങളെല്ലാംകണ്ടു കോപഭ്രാന്തന്മാരായ തുലുക്കന്മാർ കബീരിൻെറ കൈക്കുപിടിച്ചു വലിച്ചു്, എടാ കബീർ! നീ ഞങ്ങളുടെ കുലത്തിൽ ജനിച്ച വൃദ്ധനെ ഉപദ്രവിച്ചോടിച്ചതെന്തിനു്? വേദവിധിപ്രകാരം ചെയ്യാൻഭാവിച്ച ഗോവധത്തെ തടുത്തതെന്തിനു? സ്വന്തമതത്തെ ഉപേക്ഷിച്ചു ഹിന്ദുമതത്തെ വിശ്വസിച്ചു ഞങ്ങളെയൊക്കെ നശിപ്പിക്കാൻ വടി ജപിച്ചയച്ചുവോ? നീ നശിക്കും; സംശയമില്ല. നീ ഇവിടെ ഇപ്പോൾ എന്തിനുവന്നു? വല്ലവരും അളയച്ചുവോ?

ദുഷ്ട! എന്നൊക്കെ പലവിധത്തിൽ അധിക്ഷേപങ്ങൾ തുടങ്ങി.

കബീർ—"ജീവകാരുണ്യമില്ലാത്ത കൊലപാതകന്മാരേ! നമ്മേപ്പോലെ ഒരു ജീവിയല്ലേ പശുവും? അതിനെ കരുണകൂടാതെ കൊല്ലുന്നതു നീതിയാകുമോ? പഞ്ചമഹാപാതകങ്ങളിൽ പ്രധാനംകൊലയല്ലേയോ? "പരോപകാരഃപുണ്യായ പാപായ പരപീഡനം"എന്നല്ലേ ശാസ്ത്രം? പരമമായ ധർമ്മം ജീവകാരുണ്യവും അധർമ്മം ഹിംസയുമാണെന്നുള്ള ചൊല്ല്, സത്യമോ അസത്യമോ? ഹേ വേദശാസ്ത്രപാരംഗതന്മാരായ മൌലിയേ! കാദിയേ! നിങ്ങൾക്കും കാര്യാകാര്യബോധം ഇല്ലയോ? ഒരു ജീവപ്രാണിയെ കൊല്ലുന്നതും കൊല്ലാൻ വിധിക്കുന്നതും ഏതൊരു ധർമ്മമനുസരിച്ചാണ്."

മൌലി—ഞങ്ങളുടെ വേദത്തിൽ വിധിച്ചിരിക്കുന്ന പ്രകാരം പശുനിഗ്രഹത്തിനാജ്ഞാപിക്കയും ആ കർമ്മം നടത്തപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്നു അതിനെ വിരോധിക്കുന്നതു് ഒരിക്കലും നിനക്കു ധർമ്മമല്ല. ജീവകാരുണ്യത്തെക്കുറിച്ചു പറയുന്നതു ഞങ്ങൾക്കു കേട്ടുകൂടാ. പശുരക്തത്തിൻെറ രൂപാന്തരമായ പാൽ കുടിക്കാമെന്നും അതിൻെറ മാംസം തിന്നുകൂടന്നും ഉള്ളതിനു ന്യായമെന്താണ്?

കബീർ— അമ്മയുടെ പാൽ ശിശുക്കളെല്ലാം കുടിക്കുമല്ലോ, അവക്ക് അമ്മയുടെ മാംസംകൂടി ഭക്ഷിക്കരുതോ?

മൌലി—മനുഷ്യനും മൃഗങ്ങളും തമ്മിൽ ഭേദമില്ലയോ? എന്നല്ല മനുഷ്യരുടെ ഉപയോഗത്തിനായി സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ട മൃഗങ്ങളെ കൊല്ലുന്നതുകൊണ്ടു് യാതൊരു ദോഷവും വരാനില്ല.

കബീർ—എല്ലാ ജീവജാലങ്ങളേയും സമദൃഷ്ട്യാ രക്ഷിച്ചുപോരുന്ന ജഗദീശ്വരൻ പക്ഷപാതം കാണിക്കുമോ? മൃഗങ്ങളും മനുഷ്യരുമായുള്ള വ്യത്യാസം മനുഷ്യനു ഭാഷാജ്ഞാനവും വിശേഷബുദ്ധിയുമുണ്ടെന്നുള്ളതല്ലാതെ മറെറന്താണ്? മൃഗങ്ങൾക്കാവശ്യമുള്ള ചില ബുദ്ധിവിശേഷങ്ങൾ മനുഷ്യർക്കുണ്ടോ? മനുഷ്യൻെറ വിശേഷബുദ്ധി മൃഗങ്ങൾക്കുണ്ടോ? രണ്ടും രണ്ടുതരത്തിൽ ശ്രേഷ്ഠങ്ങൾ തന്നെയാണ്. ഒന്നിനു മറേറതിനേക്കാൾ മേന്മ കല്പിക്കാൻ ദൈവദൃഷ്ടിയിൽ ന്യായം കാണുകയില്ല. നമ്മെപ്പോലെ യുക്തിയും ശക്തിയും മൃഗങ്ങൾക്കുണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിൽ, അവറെറ നാം കൊല്ലാൻ സാധിക്കുമോ? വിശേഷിച്ചും പശു വളരെ മാഹാത്മ്യമുള്ള ഒരു മൃഗമല്ലയോ? അതിൻെറ ചാണകം സസ്യധാന്യങ്ങൾക്ക് എത്ര മെച്ചമേറിയ ഒരു വളമാണ്. പാലു് തൈർ മോരു് നെയ്യ്ഇതുകൾ ഭക്ഷണത്തിനു് എത്ര രുചികരങ്ങളാണ്. കൃഷിക്കുപയോഗിക്കുന്ന കാളകൾ ജനിക്കുന്നതും പശുക്കളിൽ

നിന്നല്ലേ? ഇത്രത്തോളം ഉപകാരംചെയ്യുന്ന ആ ജന്തുവിനെ കൊല്ലുന്നതു പാപമല്ലയോ? നിങ്ങളുടെ പാപശേഷത്താലായിരിക്കാം വധകർമ്മത്തിനു് ആജ്ഞാപിക്കാൻ ഈ ജന്മം സംഗതിയായതു്. തന്റെ ജീവൻപോലെയാണു് മററു ജീവനുമെന്നു വിചാരിപ്പാൻ നിങ്ങൾക്കു വിവേകമില്ലയോ? ജീവകാരുണ്യം ഉൽകൃഷ്ടമായ ഒരു ധർമ്മമല്ലയോ? ഇതിനു ശരിയായ മറുപടി പറഞ്ഞു കേട്ടാൽ കൊള്ളാമെന്നു് എനിക്കു് അഗ്രഹമുണ്ടു്! അതു സമ്മതിക്കത്തക്കതാണെങ്കിൽ പശുവധത്തിനു ഞാൻ വിരോധിക്കുന്നുമില്ല.

മൌലി—ദൈവനാമം ചൊല്ലി പശുവിനെ വെട്ടുന്നതിനു് യാതൊരു ദോഷവുമില്ല.

കബീർ—"വധാദി ദുഷ്കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യാനിടയാക്കരുതെന്നുള്ള പ്രാർത്ഥനയോടുകൂടി മനോവാക്കായങ്ങളാകുന്ന ത്രിവിധകരണങ്ങളെക്കൊണ്ടും ഈശ്വരനെ ഭജിക്കണം" എന്നല്ലാ ജീവികളുടെ കഴുത്തറുക്കുമ്പോൾ ദൈവനാമം പറഞ്ഞാൽ പാപശാന്തിയുണ്ടാകുന്നതല്ല.

മൌലി—വേദംചൊല്ലി അറുക്കുന്ന മാംസമല്ലാതെ തിന്നുപോകരുതെന്നു വേദത്തിൽ വിധിച്ചിട്ടുണ്ടു്, ആ വിധിപ്രകാരം കൊല്ലുന്നതിനും തിന്നുന്നതിനും യാതൊരു പാപവുമില്ല.

കബീർ—നാല്ക്കാലിമൃഗങ്ങളെ ഇങ്ങനെ വധിക്കുമ്പോൾ, അതിന്റെ ഗർഭത്തിൽ കിടക്കുന്ന കുട്ടികൾകൂടി മരിച്ചുപോകുന്നില്ലയോ? അതിനെ വേദംചൊല്ലി അറുക്കുന്നുണ്ടോ? ആ സ്ഥിതിക്കു അതിനെത്തിന്നുന്നതു ധർമ്മമാണോ?

മൌലി—അതിനെ വേദംചൊല്ലി അറുക്കണമെന്നു ദൈവം വിധിക്കുന്നില്ലല്ലോ?

കബീർ—അഖിലബ്രഹ്മാണ്ഡനായകനായി കരുണാനിധിയായിരിക്കുന്ന ദൈവം ജീവപ്രാണികളെ കഴുത്തറുത്തു കൊല്ലുക എന്ന കഠോരകർമ്മം ചെയ്യാൻ വിധിക്കുമോ? അങ്ങനെ വിധിച്ചു് കരുണാനിധി എന്നുള്ള ദൈവനാമത്തിനു കളങ്കം വരുത്തുമോ? വധിക്കുന്നവൻ നരകത്തിൽ വീഴാതെ തടുക്കുമോ? ജീവരക്ഷണവ്രതത്തെ ഒരു നിമിഷമെങ്കിലും മറക്കുമോ? കോടി കോടി ജീവജാലങ്ങളുള്ളതിൽ ആട്ടുമാട്ടുകൾ മാത്രം വധിക്കപ്പെടണമെന്നദ്ദേഹം നിശ്ചയിക്കുമോ—ഹേ കാദി! വൃക്ഷാദികൾക്കു ജലവും മനുഷ്യമൃഗാദികൾക്കു സസ്യധാന്യാദികളും ശരീരപോഷണവസ്തുക്കളായി നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്ന ഈശ്വരൻ നരകമുഖമായ പ്രാണിഹിംസചെയ്തു് ആ മാംസം ഭക്ഷിക്കാൻ ആജ്ഞാപിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞ വാക്കു് ന്യായവിരുദ്ധവും ശാസ്ത്രവി

രുദ്ധവുമാണെന്നു മാത്രമല്ല രൗരവാദി നരകപ്രാപ്തിക്കു കാരണമാണെന്നും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഈ ഭാഗങ്ങൾ അനന്തര കാലത്തിൽ ജീവിച്ച മാംസപ്രിയന്മാർ എഴുതിച്ചേർത്തതായി വരരുതോ?

മൌലി—അതിരിക്കട്ടെ, പ്രാണികളെ ഉപദ്രവിക്കുന്ന ദുഷ്ടമൃഗങ്ങളെ ദൈവം എന്തിനു സൃഷ്ടിച്ചു?

കബീർ—ഗുണദോഷജ്ഞാനമില്ലാത്ത മൃഗങ്ങളുടെ പ്രവൃത്തികൾ ധർമ്മപരങ്ങളാകാതിരിക്കത്തക്കവണ്ണമാണു് ഈശ്വരൻ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നതു്. എന്നു മാത്രമല്ല, ഉത്ഭവപോഷണശക്തികൾ പ്രപഞ്ചത്തിൽ കലർന്നിരിക്കുന്നതുപോലെ നാശശക്തികളും ഇടയ്ക്കിടെ കലർന്നിട്ടുണ്ടു്. പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ നിലനില്പിനു് അത്യാവശ്യമാണെന്നു വിവേകികൾക്കു മനസ്സിലാക്കാൻ പ്രയാസവുമില്ല.

മൌലി—ജീവൻ എല്ലാററിനും ഒന്നുപോലെയല്ലയോ?

കബീർ—ചരാചരങ്ങളുടെ ജീവൽപ്രവൃത്തിക്കു തമ്മിൽ അല്പഭേദമുണ്ടെന്നേയുള്ളു.

മൌലി—വെള്ളം വായു മുതലായ ഭൂതങ്ങൾക്കും ജീവനുള്ളതായി തോന്നപ്പെടുന്നുണ്ടോ.

കബീർ—അതെ—അവററിൽ പ്രവർത്തനശക്തി ഭവിക്കത്തക്കവണ്ണം ചില പ്രകൃതിശക്തികൾ വ്യാപരിക്കുന്നുണ്ടു്.

മൌലി—കൊലചെയ്യുന്നതു കൊടിയപാപമാണെന്നു ഹിന്ദുക്കൾ പറയുന്നസ്ഥിതിക്കു് അവർ ജന്തുക്കളെ വെട്ടി ബലികഴിക്കുന്നതു പാപമല്ലെന്നുണ്ടോ?

കബീർ—ഇഷ്ടപ്രാപ്തിക്കായി അജ്ഞന്മാരായ ചില ഹിന്ദുക്കൾ അങ്ങിനെ ചെയ്യുന്നില്ലെന്നില്ല. ദുഷ്ടദേവതകൾ അതുകൊണ്ടു പ്രസാദിക്കുമെന്നാണു് അവരുടെ വ്യാമോഹം. പക്ഷേ; ഒരു ജ്ഞാനിയുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ അതു പാപംതന്നെയാണു്. അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നവൎക്കു് ഒടുവിൽ നരകമാണനുഭവം.

മൌലി—ദേവതകളിലും അപ്പോൾ രണ്ടുതരക്കാരുണ്ടോ?

കബീ—ബ്രഹ്മാവിഷ്ണുമഹേശ്വരാദികൾ ശ്രേഷ്ഠദേവതകളും കാളി വാരാഹി മുതലായവർ ദുഷ്ടദേവതകളുമാണെന്നു പറയപ്പെടുന്നു. അതിൽ ശ്രേഷ്ഠദേവതകൾ ധൂപദീപനൈവേദ്യാദികളെക്കൊണ്ടും ദുഷ്ടദേവതകൾ രക്തമാംസാദികളെക്കൊണ്ടും തൃപ്തിപ്പെടുന്നു.

മൌലി—അശ്വമേധം മുതലായ യാഗങ്ങളിൽ കൊല്ലപ്പെടുന്ന പശുക്കളുടെ ഹവിർഭാഗത്തെ വിഷ്ണു മുതലായ ദേവന്മാർ ഭുജിച്ചു സംതൃപ്തരാകുന്നില്ലയോ?

കബീർ—ബ്രാഹ്മം, ദൈവം, ഭൌതം, പൈതൃം, മാനുഷം എന്നഞ്ചുവിധ യാഗങ്ങളുള്ളതിൽ, വേദാദ്ധ്യയനം ബ്രാഹ്മയാഗവും, ഹോമകർമ്മം ദൈവയാഗവും, ബലികർമ്മം ഭൂതയാഗവും, തർപ്പണം പിതൃയാഗവും, അതിഥികൾക്കു ഭിക്ഷയിടുക എന്നതു് മാനുഷയാഗവുമാണെന്നു വേദത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ബലികൾ ഏററുവാങ്ങിക്കൊള്ളുന്നതു ഭൂതങ്ങളുടെ സ്വഭാവമാകുന്നു. ബ്രഹ്മാദിദേവന്മാർ മന്ത്രോച്ചാടനങ്ങളാൽ മരിച്ച ജീവനെ അഗ്നിഹോത്രാമങ്ങളാൽ ഭസ്മമാക്കി, ആ ഭൂതിയേയും, പുരോഡാശാദി മററുവസ്തുക്കളേയും ഹവിർഭാഗമായി സ്വീകരിച്ചു്, വീണ്ടും ആ ജീവനെ മന്ത്രബലത്താൽ, ഉണർത്തേണ്ടതാകുന്നു. ഇല്ലെങ്കിൽ അതിനു മേന്മയുള്ള ഒരു പദവിയെ കൊടുക്കേണ്ടതാണു്. കൊല്ലുക ജീവിപ്പിക്കുക മുതലായതിനു സാമർത്ഥ്യമുള്ളവർ ഭൂതയാഗം ചെയ്യണം. യാഗമന്ത്രം ജപിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണൻ യാഗാവസാനംവരെ ഊണും ഉറക്കവും ഉപേക്ഷിച്ചിരിക്കേണ്ടതാണെന്നും, ഭൂതയാഗം കാമ്യാർത്ഥമായി ചെയ്യപ്പെടുന്നതാണെന്നും, അതു മദ്യമാംസാദികൾ ഭക്ഷിക്കുന്ന ആളുകൾക്കു ചേർന്നതാണെന്നും അതിൽ ഉൾപ്പെടുന്നവർ മായാബന്ധത്തോടുകൂടിയവരാണെന്നും എത്ര ഭംഗിയായി നിർവ്വഹിച്ചാലും ഇതു് ശാകിനി ഡാകിനി മുതലായ ഭൂതങ്ങൾ പുളച്ചുഹങ്കരിക്കുന്ന ഭൂതയാഗം തന്നെ. പ്രാണിബലി, വേദത്തിൽ വിരോധിച്ചിരിക്കയാണു്. ചെയ്യേണ്ട പ്രകാരങ്ങളെ അതിൽ പറഞ്ഞിട്ടുമില്ല. നിങ്ങളുടെ പുരാണിഘോ, മായാവിച്ഛിന്നമായി, അരൂപമായി നിർഭേദമായിരിക്കുന്ന പരബ്രഹ്മത്തെ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടു്, ജന്തുഹിംസ ചെയ്താൽ പാപമില്ലെന്നും അതു ദൈവത്തിന്റെ കല്പനയാണെന്നും അല്ലേ പറയുന്നതു്? അതു സത്യമാണെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നവർ ദിവസംതോറും അനേക പശുക്കളെ ബലികഴിച്ചു് നരകാനുഭൂതിക്കു പാത്രീഭവിക്കുന്നു. ഹിന്ദുക്കൾ ആയിരം വർഷം കൂടുമ്പോഴോ മറേറാ ഒരു യാഗം ചെയ്തെങ്കിലായി. നിങ്ങൾ അരനാഴികയ്ക്കകം ആയിരം പശുക്കളെ അറുത്തുകൊല്ലുമല്ലോ. കഷ്ടം! പശുക്കളെ കഴിയുന്നതു ശുശ്രൂഷചെയ്തു പ്രസാദിപ്പിച്ചിട്ടുവേണം ദിവസംപ്രതി ഭക്ഷണം കഴിക്കേണ്ടതു്. അത്രയ്ക്കു മാഹാത്മ്യം അവയ്ക്കുണ്ടു്, ആ പശുക്കളെയാണോ കൊന്നുതിന്നേണ്ടതു്. ഗോമേധം മുതലായ യാഗങ്ങളെച്ചെയ്യുന്നപക്ഷം

സ്വർഗ്ഗം മുതലായി നശ്വരങ്ങളായ ലോകങ്ങൾ ലഭിക്കുമെന്നല്ലാതെ മോക്ഷം സിദ്ധിക്കുന്നില്ല. പശുക്കൾ വിളവു തിന്നുകയോ മറേറാ ചെയ്താലും ശബ്ദം പുറപ്പെടുവിച്ചു് അവറെറ വിരട്ടിയോടിക്കയല്ലാതെ കൈകൊണ്ടു തൊടുകപോലും ചെയ്യരുതെന്നും അല്ലാതെ തൊട്ടുപോയാൽ, ഒരു രോമമെങ്കിലും കൊഴിഞ്ഞാൽ ഒമ്പതു പാപമുണ്ടെന്നും വേദത്തിൽ പറയുന്നുണ്ടു്. അതുപോലെ അശുദ്ധമായവയെ ഭക്ഷിക്കരുതെന്നു് ആദാമിനോടരുളിച്ചെയ്ത ദൈവം പശു മുതലായ ജന്തുക്കളെ വധിക്കാമെന്നും വധിക്കുമ്പോൾ, അദ്ദേഹത്തെ സ്തുതിച്ചുകൊണ്ടാൽ യാതൊരു പാപവുമില്ലെന്നും അരുളിച്ചെയ്യുമോ? മിണ്ടാപ്രാണികളായ ആ മൃഗങ്ങളോടു് അദ്ദേഹത്തിനു വല്ല വിരോധവുമുണ്ടോ? കൊല്ലുന്ന പാപം എപ്പോഴായാലും അനുഭവിക്കാതെ കഴിയുമോ? മൃഗങ്ങളെ വെട്ടുന്നതുകൊണ്ടു ദൈവം പ്രസാദിക്കുന്നതെങ്ങനെ? അതുകൊണ്ടു് പാപമോചനം സിദ്ധിക്കുന്നതെങ്ങനെ? അയ്യോ! ഈ വേദപ്രസ്താവത്തെ ദൈവകല്പനയാണെന്നു വിചാരിച്ചു വിശ്വസിക്കാമോ? വിശ്വസിക്കുന്നവൎക്കു മോക്ഷം കിട്ടുമോ? ഭൂതാദികൾ ഏല്ക്കുന്ന ബലി, കൃപാവാരിധിയായ പരമേശ്വരൻ ഏററുകൊള്ളുമോ? പരിശുദ്ധസ്വരൂപനായ ആ പരമാത്മാവു്, അശുദ്ധമായ രക്തത്തെ ഇഷ്ടപ്പെടുമോ? വധകന്മാരായ മഹാപാപികളെ രക്ഷിക്കുമോ? കൊലയും കുരുതിയും ഒക്കെ ശാസിച്ചതു്, ദീനദയാലുവായ ഈശ്വരനാണെന്നു പറഞ്ഞതല്ലേ അത്ഭുതം? വേദത്തിലെ ഈ ഭാഗങ്ങൾ മാംസേച്ഛയുള്ള മനുഷ്യർതന്നെ എഴുതിക്കൂട്ടിവച്ചതോ എന്തോ? സൂക്ഷ്മം ചിന്തിച്ചാൽ മഹാ ദുഃസ്വഭാവമുള്ള ഭൂതപ്രേതാദികളുടെ ആവേശമുള്ള ഭ്രാന്തമനുഷ്യർ എഴുതിവച്ചതാണെന്നു സ്പഷ്ടമാകും. അങ്ങനെയല്ലെന്നുണ്ടെങ്കിൽ മൗലിതന്നെ പറയണം കേൾക്കട്ടെ"

മൌലി—ഇതു ദൈവകല്പനയാണു്; അല്ലാതെ മനുഷ്യരുടെ ആരുടെയും ശാസനമല്ല. ഇതു് ഇബ്രാഹിംപയമ്പരുടെ കാലം മുതൽക്കേ ഉണ്ടായതാണെന്നുള്ളതിനു ഖുറാനിൽ അനേക ദൃഷ്ടാന്തങ്ങളുണ്ടു്.

കബീർ—കൊടിയതായ ഈ ശാസനം ഇബ്രാഹിംപയമ്പരുടെ കാലത്തിൽ ഉണ്ടായതാണെന്നുള്ളതു പരമാൎത്ഥമാണു്. എങ്ങനെയെന്നാൽ ആജറാവിൻെറ പുത്രനായ ഇസ്മായിലിനെ ബലികൊടുക്കണമെന്നാവശ്യപ്പെട്ടപ്പോൾ പിതാവായ ഇബ്രാംഹിം അതിനു പകരം ആടിനെ ബലികഴിച്ചു് തൻെറ വംശക്കാരെ ഭുജിപ്പിച്ചു് അവരെയൊക്കെ ഭ്രഷ്ടന്മാരാക്കിച്ചെയ്തു. അതിനെ ഇസ്മായിൽ മേല്ക്കാലം നടപ്പിലാക്കി ദേവപ്രീതിക്കു തുലുക്കവംശ്യ

ന്മാരെല്ലാം അപ്രകാരം ബലി കഴിക്കേണ്ടതാണെന്നും ഉപദേശിച്ചു. അതായതു് ദൈവത്തെ സ്തുതിച്ചുകൊണ്ടുചെയ്യുന്ന പ്രാണിഹിംസ ദൈവപ്രീതികരമാണെന്നും പാഴിലാകയില്ലെന്നും ധരിപ്പിച്ചു. ജഗദീശ്വരന്റെ നാമത്തെ ഉച്ചരിച്ചു് എപ്പോൾ വധം ചെയ്യുന്നുവോ അപ്പോൾത്തന്നെ അതു് ഈശ്വരാപ്പണമായി ഭവിക്കുന്നു. ഈ തത്വത്തെ വിശ്വസിച്ചു് ഐസാക്കാലുണ്ടാക്കപ്പെട്ട വേദം അതിലേക്ക സാക്ഷ്യംവഹിക്കുന്നുണ്ടു്. അതിന്റെ ആഗമം എങ്ങനെയെന്നാൽ ഇബ്രാഹിമിന്റെ ഇളയപത്നിയായ സാറാ പ്രാണനിർവ്വിശേഷമായി സ്നേഹിച്ചു വളത്തിവന്ന പശുക്കുട്ടിയെ ബലികൊടുത്താണു് ഐസാക്കിനെ പ്രസവിച്ചതു്. ഐസാക്ക വളൎന്നതിൽ പിന്നെ ചിലൎക്കു് രാജാവായിത്തീൎന്നു; തന്റെ ആജ്ഞയ്ക്കു കീഴ്പ്പെട്ടവരെല്ലാം ദൈവപ്രീതിക്ക പശുവിനെ വെട്ടിബലി കഴിക്കേണ്ടതാണെന്നുപദേശിച്ചു. അന്നുമുതൽ അവരെല്ലാം ബലി കഴിക്കയും ചെയ്യുവന്നു. ഐസാക്കിന്റെ കല്പന പരസ്യമായിരുന്നു. നേരമറിച്ചു് നിങ്ങളുടെ ഇസ്ലായിചിന്റേതോ രഹസ്യമായുമിരുന്നു. സകലരും അറികെ വ്യഭിചാരം ചെയ്യുന്നവരേക്കാൾ കൂടുതൽ പാപം ആരുമറിയാതെ വ്യഭിചരിക്കുന്നവൾക്കാണെന്നുള്ളതുപോലെ ഗൂഢമായി ബലികമ്മത്തെ ഉപദേശിക്കുന്ന നിങ്ങളുടെ ഇസ്ലായിലിനാണു് അധികം പാപം. നിങ്ങളെ ഈ മഹാപാപത്തിനു പാത്രീഭവിപ്പിച്ചതു് ആദാമിനെച്ചതിച്ച മായാഭൂതം ആകുന്നു. ദുഷ്ടന്മാർ ഓരോ ഇഷ്ടലാഭത്തിനായി ക്ഷുദ്രദേവതകൾക്കപ്പിക്കുന്ന ബലി മായാതീതനായ പരബ്രഹ്മസ്വരൂപനായിരിക്കുന്ന ദൈവത്തിൽ ആരോപിക്കുന്നതു മഹാസാഹസം ആണെന്നല്ലാതെ വിവേകപൂർവ്വമായ ഒരു പ്രവൃത്തിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ എള്ളിൽ എണ്ണപോലെയും പാലിൽ വെണ്ണപോലെയും വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്ന നിരഹങ്കാരനിർവ്വികാരനിമ്മലനിരതിശയാനന്ദബ്രഹ്മത്തെ ലക്ഷ്യമാക്കി ബലികൊടുക്കുന്നതു പാപകരമായ ഒരു പ്രവൃത്തിയല്ലയോ? അതു് പല പരിവൃത്തി പറയണമെന്നുണ്ടോ? നിങ്ങളുടെ ദായാദിവൎഗ്ഗക്കാരായ ഐസാക്കമതസ്ഥന്മാർ പരിശുദ്ധാത്മാവായ ദൈവത്തിനു് ഓരോരോ കാലത്തിൽ നരബലിപോലും കൊടുക്കുന്നുണ്ടു്. അതു ദുഷ്ടഭൂതത്തിന്റെ പ്രേരണയാലാണെന്നുള്ളതിനു സാക്ഷ്യമുണ്ടു്. ദുഷ്ടദേവതകൾക്കാകട്ടെ ദൈവത്തിനാകട്ടെ ബലികൊടുക്കാൻ മനുഷ്യൎക്ക തോന്നുവാൻ കാരണം നരകാനുഭൂതിക്ക പല ആളുകൾ വേണമെന്നുള്ള ദൈവനിശ്ചയമനുസരിച്ചായിരിക്കാം. വ്രതാനുഷ്ഠാനങ്ങൾക്ക പ്രാണിഹിംസകൂടി വേണമെന്നുള്ള മതാചാരം എത്രമേൽ

നിന്ദ്യമാണു്. എല്ലാ ജീവാത്മാവും സാക്ഷാൽ പരമാത്മാവുതന്നെയാണു്. "അഹിംസാ പരമോ ധർമ്മഃ"എന്നാണു വേദസിദ്ധാന്തം. 'തന്റെ ആത്മാവുപോലെയാണു മററുള്ളവരുടെ ആത്മാവും എന്നു കാണുന്ന സമദൃഷ്ടിയാണുത്തമതപസ്സ്''എന്നുള്ള മഹാവാക്യത്തെ നല്ലപോലെ ആലോചിച്ചു നോക്കുവിൻ. ഖുറാനിലെ നാലാമദ്ധ്യായം വായിച്ചു നോക്കുവിൻ!—ഹേ മൗലി! വധം എന്നതു സർവ്വപ്രകാരേണയും നരകകാരണമാണെന്നുള്ളതിനു തക്ക തെളിവു് ഞാൻ തരാം; കണ്ടുകൊൾക, എന്നു പറഞ്ഞു് ആ പശുക്കുട്ടിയുടെ മസ്തകത്തിൽ കൈകൊണ്ടു തടവി, "ഹേ സാധുപശുക്കുട്ടി! കൊല്ലുന്നവക്കു നരകാനുഭൂതി ഉണ്ടെന്നുള്ള വാക്കു സത്യമോ അസത്യമോ? പറക!" എന്നു ചോദിച്ചു.

ഈ ചോദ്യംകേട്ടു്, ആ പശുക്കുട്ടി കബീറിന്റെ പാദങ്ങളിൽ തന്റെ തല ചാച്ചുവച്ചു വന്ദനംചെയ്തുകൊണ്ടു്, കണ്ണുനീരൊഴുക്കിക്കരഞ്ഞു്, 'സ്വാമിൻ സദയം എന്റെ ചരിത്രത്തെ ചെവിതന്നു കേൾക്കുമെന്നുണ്ടെങ്കിൽ, അങ്ങേ ചോദ്യത്തിനു് അതുശരിയായ മറുപടിയാകും. നരകമെന്നതു മറെറാരു ലോകത്തില്ല. "മലവും മൂത്രവും ചലവും ചോരയും കൃമിയും മാംസവും എല്ലാം തൊലികൊണ്ടുമൂടിവച്ചിരിക്കുന്ന ഈ ശരീരമാണു് നരകസ്ഥാനമെന്നു പറയപ്പെടുന്നതു്. ഇതിനു വിധിച്ചിരിക്കുന്ന ഗുന്മം, കുഷ്ഠം, ക്ഷയം, വാതം മുതലായ മഹാവ്യാധികൾ യമപീഡകളെന്നും പറയപ്പെടുന്നു. ഈ പരമാർത്ഥം അങ്ങേയ്ക്കറിയാമല്ലോ. ഇനി എന്റെ ചരിത്രം പറയുന്നതായാൽ, അതു് അത്ഭുതകരവും ആധിവർദ്ധനവുമായിരിക്കും. കഴിഞ്ഞ ജന്മത്തിൽ ഞാൻ വേദജ്ഞനായ ഒരു ബ്രാഹ്മണനായിരുന്നു. ഒരിക്കൽ ഞാൻ ഒരു കാര്യവശാൽ ഹിമവൽപർവ്വതസമീപങ്ങളിലേക്കു പോകുമ്പോൾ, വഴിമേൽ കുറെ തുലുക്കന്മാർ കൂടിനിന്നു് വധിച്ചു ഒരു മാനിന്റെ ഇറച്ചി അറുത്തു പങ്കിടുന്നതു് കാണ്മാനിടയായി. വാൻവാനെന്നോട്ടുക്കുന്ന ആ പച്ചമാംസത്തെ കണ്ടപ്പോൾ എന്റെ കണ്ണുകളിൽ കൂടി മായാസംവലിതമായ ഒരാശ മനസ്സിൽ കടന്നു. ആ മാംസത്തിൽ എനിക്കു മനസ്സറിയാതെ ഒരാശ കടന്നുകൂടിയെന്നു പറഞ്ഞാൽ കഴിഞ്ഞല്ലോ. ആശാവേശത്താൽ ഞാൻ ഒട്ടുവളരെനേരം നോക്കിനിന്നുപോയി. അല്പസമയംകൊണ്ടു് എന്റെ മനോമോഹത്തെ ഞാൻ ജയിച്ചു. അനന്തരം ഇങ്ങിനെ തന്നത്താൻ പറഞ്ഞു—അല്ലയോ ചപലമനസ്സേ! ഈ ശരീരത്തിൽ നിനക്കെത്രമാത്രം വാത്സല്യമുണ്ടോ അത്രത്തോളംതന്നെ മററു ജീവികൾക്കും ഉണ്ടായിരിക്കുന്നതാണു്. അങ്ങിനെയുള്ള ഒരു ജീവിയെ ഉപ

ഭേദിച്ചു നിഗ്രഹിച്ചു്, അതിന്റെ മാംസംകൊണ്ടു ദേഹം തടിപ്പിച്ചുവച്ചാൽ, അതു് ഇവിടെ എത്രകാലം വച്ചേക്കാൻ സാധിക്കും. പുല്ലുതിന്നു നടക്കുന്ന നിരുപദ്രവികളായ മൃഗങ്ങളെ അറുത്തു തിന്നുന്നതുകൊണ്ടു് നരകം അനുഭവിക്കണമെന്നുമാത്രമല്ല, ഹിംസാകർമ്മപിശാചിന്റെ ഉപദ്രവവും വാതപിത്തകഫങ്ങൾ കോപിച്ചുണ്ടാകുന്ന നാനാവിധ രോഗങ്ങളാകുന്ന കാലദൂതന്മാരുടെ ബന്ധനവും അനുഭവിക്കേണ്ടിവരും. ഒരു ജീവജന്തുവിന്റെ മാംസത്തെ തന്റെ മാംസംപോലെയാണെന്നു് പ്രത്യക്ഷമായറിഞ്ഞിരുന്നിട്ടും അജ്ഞാനത്താൽ എനിക്കു് അതിൽ മോഹം സംഭവിച്ചുവല്ലോ. അയ്യോ! കൊല്ലുന്നവക്കു് ഒരു പങ്കും, തിന്നുന്നവക്കു് എട്ടുപങ്കും പാപമുണ്ടെന്നു വിധിക്കുന്ന വേദം പഠിച്ചിരുന്നിട്ടും, മദ്യമാംസങ്ങൾ മറന്നിട്ടും ഭുജിക്കരുതെന്നുള്ള ആചാരം അറിഞ്ഞിരുന്നിട്ടും മനസ്സറിയാതെ ഞാൻ മാംസത്തെ ആഗ്രഹിച്ചുപോയല്ലോ! ആഗ്രഹിച്ചതു് ഭക്ഷിച്ചതിനു തുല്യംതന്നെ. ഹാ കഷ്ടം! ഒരിക്കലെല്ലെങ്കിൽ മറെറാരിക്കൽപോലും തിന്നാൻകൊള്ളാത്ത കൃമിഭാജനമായ മാംസത്തെ തിന്നുന്നവരുടെ മേൽ ഈശ്വരൻ അനുഗ്രഹിക്കുമോ? ഹേ! ചപലമനസ്സേ! ദൈവസ്തോത്രങ്ങളോടുകൂടി ഹോമകുണ്ഡത്തിൽ നെയ് ഒഴിച്ചു് ഒരു കോടി വാജിമേധയാഗം ചെയ്യുന്ന ഫലത്തെക്കാളും പ്രാണിഹിംസചെയ്യാത്ത ജീവകാരുണ്യവ്രതം, ഫലമുള്ളതാണെന്നു് പറയപ്പെടുന്നു.” ഇങ്ങനെ പശ്ചാത്താപവിലാപങ്ങളോടുകൂടി, നില്ക്കുന്ന എന്നെ നോക്കി, മാംസകൃതാന്തകന്മാരായ ആ തുലുക്കന്മാർ ആർദ്രമനസ്കന്മാരായി പറഞ്ഞു—“അയ്യോ! ഞങ്ങൾ അറിവില്ലാതെ ഈ മാനിനെക്കൊന്നു പാപം വലിച്ചുവച്ചല്ലോ. ഇനി അതു തീക്കാൻ എന്തു മാർഗ്ഗം? ഹേ ബ്രഹ്മണോത്തമ! നീ ആഗ്രഹിച്ച മാംസത്തെ നീ തന്നെ എടുത്തുകൊള്ളുക” എന്നു പറഞ്ഞു്, ഇറച്ചി എന്റെ ദേഹത്തിൽ എറിഞ്ഞുംവച്ചു് അവർ പൊയ്ക്കളഞ്ഞു. അവിചാരിതമായി ദേഹത്തിൽ പതിച്ച മാംസത്തെ നോക്കുന്നതിനുപോലും മനസ്സില്ലാതെ ഞാൻ കണ്ണടച്ചു നിശ്ചലനായി നിന്നു. അങ്ങനെ നില്ക്കുമ്പോൾ ഏതോ ഒരു മൃഗം അതിന്റെ കൊമ്പുകൊണ്ടു് എന്നെ കുത്തിത്തള്ളി ദൂരെമറിച്ചിട്ടു. കണ്ണുതുറന്നു നോക്കിയതിൽ കണ്ണുനീരൊഴുക്കി എന്നെ നോക്കിക്കൊണ്ടു് അല്പനേരം നിന്നു തിരിഞ്ഞുപോകുന്ന കലമാനിനെയാണു് ഞാൻ കണ്ടതു്. അതിന്റെ പിടയെ ഹിംസിച്ചതു ഞാനാണെന്നുള്ള ബോധത്താൽ, അതു് എന്നെ ഉപദ്രവിച്ചതാണെന്നു് എനിക്കു മനസ്സിലായി. വീണ സ്ഥലത്തുനിന്നും ഞാൻ

ഒരുവിധത്തിൽ എഴുന്നേററു് പണിപ്പെട്ടു നടന്നു. പർവ്വതപരിസരത്തിൽ എത്തിയപ്പോഴേയ്ക്കു് നേരം ഇരുട്ടാകയാൽ രാത്രി കഴിച്ചുകൂട്ടുവാനായി ഒരു ഗുഹയിൽ കയറിക്കിടന്നു. പാതിരാത്രിയായപ്പോൾ, ആ ഗുഹയിൽനിന്നും ഒരു മുനി വെളിക്കോട്ടിറങ്ങിവന്നു. രക്തഭൂഷിതശരീരനായ എന്നെനോക്കി, അപ്രകാരം ഒരാപത്തു പററാൻ കാരണമെന്താണെന്നു ചോദിച്ചു. ഞാൻ അതുവരെ നടന്ന സകല സംഭവങ്ങളും വാസ്തവംപോലെ പറഞ്ഞു. അതു കേട്ടു മുനീശ്വരൻ "ആഹാ! നീ ഒരു ഉത്തമബ്രാഹ്മണനായിരുന്നിട്ടും, മാംസത്തിന്നു് ആഗ്രഹിച്ചുവോ? ഒട്ടും നന്നായില്ല. നീ ഗുഹയിൽ ഇരുന്നാൽ എനിക്കും ആപത്തുണ്ടാകും" എന്നു പറഞ്ഞു് ഒരു ശൂലംകൊണ്ടു് എന്നെ കുത്തിയെടുത്തു് ദൂരത്തിട്ടുകളഞ്ഞു. ഒരു മലയിടുക്കിൽ ചെന്നുവീണ ഞാൻ എഴുനേല്ക്കാൻ ശക്തിയില്ലാതെ നിലവിളിച്ചുതുടങ്ങി. "അല്ലയോ സ്വാമിൻ! ഞാൻ ചെയ്ത പാതകം തീരത്തക്കവണ്ണവും, വേഗത്തിൽ എന്റെ പ്രാണൻ നീങ്ങത്തക്കവണ്ണവും, കരുണചെയ്യണമേ" എന്നപേക്ഷിച്ചപ്പോൾ കരുണാനിധിയായ മുനിശ്രേഷ്ഠൻ എന്തുകാരണത്താലോ അതിവേഗത്തിൽ ഓടി എന്റെ അരികിൽ വന്നു്, "ഹേ ബ്രാഹ്മണോത്തമ! ഞാൻ ചെയ്ത കുററത്തെ ക്ഷമിച്ചാലും! തപസ്സിന്നു് "ജീവകാരുണ്യമാണു് ശ്രേഷ്ഠമായവ്രതം" എന്നറിഞ്ഞിരുന്നുകൊണ്ടു്, നിന്നെ അകാരണമായി ഉപദ്രവിച്ചതുകൊണ്ടു്, നിന്റെ പാപത്തിൽ പകുതി എന്നിൽ കടന്നുകൂടിയിരിക്കുന്നു. അതിനെ നീക്കുന്നതിനായി ഞാൻ ഗംഗാതീരത്തിൽ തപസ്സിന്നു് പോകുകയാണു്. നിനക്കു വല്ലതും ഒരുപദേശം തന്നിട്ടു പോകാം എന്നുവച്ചാൽ, പാപം മറെറപ്പകുതികൂടെ ഞാൻ ഏററുവാങ്ങിക്കേണ്ടിവരും. അതുകൊണ്ടിനി അല്പസമയംപോലും, നിന്റെ അടുക്കൽ ഞാൻ നില്ക്കുന്നില്ല" എന്നു പറഞ്ഞു്, ഓ! കാശിവിശ്വനാഥ! ഭൂതനാഥ! എന്നോരോ ഈശ്വരനാമങ്ങളും പാടി അദ്ദേഹം പോയി മറഞ്ഞു. ഉടൻതന്നെ എന്റെ ജീവനും കാശിവിശ്വനാഥനെ സ്തുതിച്ചുകൊണ്ടു് ദേഹത്തിൽനിന്നും വേർപെട്ടു. എന്റെ ദേഹി ശ്രീകാശിയിൽ ശ്രേഷ്ഠജന്തുവായ ഒരു പശുവിന്റെ ഗർഭത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു പത്തുമാസക്കാലം വിശ്വനാഥപൂജ ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നശേഷം, ഭൂമിയിൽ ജനിക്കയും പൂർവ്വസ്മരണകളെല്ലാം മായുകയും ചെയ്തു. മുജ്ജന്മത്തിൽ ഞാൻ മാംസത്തെ ആഗ്രഹിച്ച അപരാധത്താൽ ഈ തുലുക്കന്മാരുടെ കൈയിൽ അകപ്പെട്ടു്, സങ്കടപ്പെട്ടുകൊണ്ടുനിൽക്കുമ്പോൾ സാക്ഷാൽ പരബ്രഹ്മംതന്നെ മൂർത്തീഭവിച്ച നിന്തിരുവടി, എഴുന്നെള്ളിവന്നു

ന്നതുകണ്ടു് എനിക്കു പൂർവ്വസ്മരണയുണ്ടായി. അപ്പോഴാണു്, ഞാൻ കണ്ണുനീരൊഴുക്കിക്കരഞ്ഞതു്. ഈശ്വരനെ ഭജിച്ചതും അപ്പോഴാണു്. അനന്തരം അങ്ങേ തൃക്കൈകൾ എന്റെ മസ്തകത്തിൽ വച്ചപ്പോൾ പരിശുദ്ധവേദിയാൽ ഇരുമ്പു മുതലായ ലോഹങ്ങൾ സ്വർണ്ണമായിത്തീരുന്നതുപോലെ, എന്റെ സകല പാപങ്ങളും നീങ്ങി, ഞാൻ പരിശുദ്ധയായി ഭവിച്ചു. ഹേ പുണ്യപുരുഷ! എന്നിൽ അങ്ങേയ്ക്കു കരുണയുണ്ടാകാനും മരണകാലത്തു് എനിക്കങ്ങെ ദർശിക്കാനും ഇടയായതു്, മുജ്ജന്മത്തിൽ പ്രാണാവസാനസമയത്തു് ആ മുനിശ്രേഷ്ഠനെ ദർശിച്ചതിന്റെ ഫലം അല്ലയോ? ഇപ്പോൾ എന്റെ സകല ബന്ധങ്ങളും തീൎന്നു്, മോക്ഷപദവി എനിക്കു ലഭിച്ചിരിക്കുന്നു. മേലും നിന്തിരുവടി ജീവകാരുണ്യവ്രതംതന്നെ ദീക്ഷിച്ചു, ഹിംസാദിദുഷ്കർമ്മങ്ങളെ ലോകത്തിൽനിന്നു ബഹിഷ്കരിക്കുമെന്നു ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നു. എന്നുപറഞ്ഞു്, മായാപ്രയോഗത്താൽ എന്നപോലെ മറഞ്ഞു്, മോക്ഷപദത്തെ പ്രാപിച്ചു. "ഹേ! മഹാഭാഗന്മാരായ സിദ്ധന്മാരെ! പശുക്കുട്ടിയുടെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടിരുന്ന പലരും കബീരും അതിനുണ്ടായ ഭാഗ്യസ്ഥിതിയെക്കുറിച്ചു് ആനന്ദാത്ഭുതപരവശരായി വളരെനേരത്തേക്കു നിശ്ചലരായി നിന്നുപോയി. അനന്തരം കബീർ, മൌലിമുതലായവർകളെനോക്കി ഹേ വേദിയന്മാരെ! പശുക്കുട്ടി പറഞ്ഞവാക്കു നിങ്ങൾ കേട്ടില്ലയോ! ജീവകാരുണ്യത്തിനു് ഉത്തമദൃഷ്ടാന്തവും വിചിത്രവുമായ ഒരു കഥ പൂർവ്വകാലത്തിൽ സംഭവിച്ചിട്ടുള്ളതുകൂടി ഇനി നിങ്ങളെ കേൾപ്പിക്കാം"—അതായതു്—

നേപ്പാളരാജ്യത്തിനു സമീപത്തിലുള്ള ഇരാൻ എന്ന ഒരു പട്ടണത്തിൽ ആ രാജ്യത്തിനു് അധിപതിയായ രാജാവു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ മന്ത്രിയുമായി അവിടെനിന്നും ഏഴെട്ടുനാഴിക ദൂരത്തുള്ള ഒരു ഭദ്രകാളിക്ഷേത്രത്തിൽ, പാതിരാത്രി കഴികെ പോയിരുന്നു ഭജിക്കുക പതിവായിരുന്നു. അവരുടെ അഭീഷ്ടസിദ്ധിവരുത്തിക്കൊടുക്കണമെന്നായിരുന്നു പ്രാൎത്ഥന. ഇങ്ങനെ പന്ത്രണ്ടുസംവത്സരം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഒരു ദിവസം ഭദ്രകാളി പ്രസാദിച്ചു് പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ട ക്ഷണത്തിൽ എനിക്കു് ഒരു നരബലി തരുന്നതായാൽ നിന്റെ ഇഷ്ടം സാധിച്ചുതരാമെന്നു രാജാവിനോടു് പറഞ്ഞു. രാജാവു് മന്ത്രിയെ നോക്കി അതിനുപായം എന്താണെന്നു ചോദിച്ചു.

മന്ത്രി—നാം ഇനി, പട്ടണത്തിൽപോയി ആൾകൊണ്ടുവരുമ്പോഴേക്കു് നേരം സൂൎയ്യോദയമായിപ്പോകും എന്നുള്ളതിനാൽ

എന്നെത്തന്നെ വെട്ടി ബലികൊടുത്തു് അങ്ങേ ഇഷ്ടസിദ്ധി വരുത്തിക്കൊൾക.

രാജാ—ഇഷ്ടസിദ്ധിക്കായി നമ്മൾ രണ്ടാളും ഒരുമിച്ചാണല്ലോ പന്ത്രണ്ടുവർഷമായി ഭജിച്ചുവരുന്നതു്. ആ സ്ഥിതിക്കു് നീ ഇങ്ങനെ പറയുന്നതു ശരിയല്ല. ബലി കൊടുക്കാൻ മററു വല്ലവരെയും അന്വേഷിക്കതന്നെ വേണം.

മന്ത്രി—നാം രണ്ടാളും അല്ലാതെ വേറെ ആരും ഇപ്പോൾ ഇല്ലല്ലോ. അതിന്നെന്താ ചെയ്ക?

രാജാ—പൂജകഴിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണൻ ഉണ്ടല്ലോ. അദ്ദേഹത്തെ ബലി കൊടുത്താലോ?

മന്ത്രി—സ്ത്രീഹത്തിയേക്കാളും ശിശുഹത്തി മഹാപാപമാണെന്നും, ശിശുഹത്തിയേക്കാൾ ഗോഹത്തിയും, അതിനേക്കാൾ ഗുരുഹത്തിയും, അതിനേക്കാളും ബ്രഹ്മഹത്തിയും പാപകരമാണെന്നും ബ്രാഹ്മണഹത്തിക്കു് ആരും ഒരുമ്പെടരുതെന്നും ശാസ്ത്രങ്ങൾ വിധിച്ചിരിക്കുന്നു. ആ വിധി അറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന നമ്മൾ അതിന്നൊരുമ്പെടുന്നതു യുക്തമാണോ?

രാജാ—നീ പറയുന്നതു പരമാൎത്ഥംതന്നെ; എങ്കിലും, ഈ വൃദ്ധബ്രാഹ്മണനെ കൊല്ലുന്ന പാപം തീക്കാൻ ഞാൻ ഒരു വഴി കണ്ടിട്ടുണ്ടു്. അതായതു് ബലിയേററു പ്രസന്നയാകുന്ന ഭഗവതി തരുന്ന അനുഗ്രഹത്തിൽ പകുതി ബ്രാഹ്മണൻെറ മകനുകൊടുത്തുകൊള്ളാം എന്നുള്ളതാണു്.

മന്ത്രി ഇതുകേട്ടു് ശാന്തിക്കാരനെ വിളിച്ചു്, രാജാവിൻെറ അഭിപ്രായം അറിയിച്ചു. എന്നിട്ടു് അദ്ദേഹം അതിനു മറുപടി യാതൊന്നും പറയായ്കകൊണ്ടു് മടങ്ങിച്ചെന്നു് ആ വിവരം രാജാവിനോടു പറഞ്ഞു. അപ്രകാരം ബ്രാഹ്മണൻ സമ്മതിക്കുന്ന കാൎയ്യം പ്രയാസമാണെന്നുള്ള ഉദ്ദേശത്താൽ, മന്ത്രിയും രാജാവും അല്പനേരം മൗനം ദീക്ഷിച്ചു. അനന്തരം രാജാവു്, ബ്രാഹ്മണനോടായിട്ടു്:—"ഹേ ഭൂസുരശ്രേഷ്ഠ! താങ്കൾ എൻെറ ഇഷ്ടപ്രകാരം അനുവൎത്തിക്കാമെങ്കിൽ, താങ്കളുടെ പുത്രനു് എൻെറ രാജ്യത്തിൽ പകുതി കൊടുക്കാൻ ഞാൻ ഒരുക്കമാണു്. അതുകൊണ്ടു് തക്കിക്കേണ്ട" എന്നു പറഞ്ഞു. ബ്രാഹ്മണൻ ഇതുകേട്ടു്:—കൊള്ളാം നമുക്കു് നാശകാലം സമീപിച്ചോ? വളരെ നാളായി ഭക്തിപൂൎവം സേവിച്ചുവരുന്ന എന്നെയാണോ ഭദ്രകാളിക്കു ബലിക്കുവേണ്ടതു്? അക്കാൎയ്യം എനിക്കൊന്നു ചോദിക്കണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു്, കോപഭ്രാന്തനായി കോവിലിനകത്തുകടന്നു്, കാളിയുടെ കണ്ണത്തിൽ കണക്കിനൊന്നു പ്രഹരിച്ചു. "എടീ! കാളീ! ചാമുണ്ഡീ! ചണ്ഡി

കേ! കപാലമാലിനി! ശൂലിനി! ഏഴാമത്തെ വയസ്സുമുതൽ എഴുപതാമത്തെ വയസ്സുവരെ നിന്നെപ്പൂജിച്ചു സേവിച്ചുവരുന്ന എന്നെയാണോ ബലിക്കു വേണമെന്നു നീ ആഗ്രഹിച്ചതു്". നീയും നിന്റെ കോവിലും നശിച്ചുപോകട്ടെ എന്നു പറഞ്ഞു് വീണ്ടും പ്രഹരം തുടങ്ങി. ശുദ്ധാത്മാവും ഭക്തനുമായ ആ ബ്രാഹ്മണനെക്കുറിച്ചു പ്രസാദിച്ചു ഭഗവതി പ്രത്യക്ഷയായി—ഹേ! വിപ്രോത്തമ! നീ കഴിഞ്ഞ ജന്മത്തിൽ ഒരു ശൂദ്രനായിരുന്നു. ഇഷ്ടപ്രാപ്തിക്കായി നീ അന്നു് എന്നെ സേവിച്ചു പ്രീതിപ്പെടുത്താൻ രണ്ടാടുകളെ എന്റെ മുമ്പിൽ കൊണ്ടുനിർത്തി ഒരു വെട്ടിനു് രണ്ടിന്റേയും കഴുത്തു മുറിച്ചു് എനിക്കു ബലിതരികയുണ്ടായിട്ടുണ്ടു്. ആ ആടുകൾ രണ്ടുമാണു് ഈ രാജാവും മന്ത്രിയും. അവരെ വെട്ടിയതിനു പകരം അവരുടെ കൈകൊണ്ടു നിന്നെ വെട്ടി എനിക്കു ബലിതരാൻ പോകയാണു്. കൊന്നതിനുപകരം കൊല ഏററാലല്ലാതെ ആ പാപം തീരുകയില്ല. അതുകൊണ്ടു് ഈ വിധി അനുസരിക്കുകയാണു നല്ലതു്. അല്ലാത്തപക്ഷം, ഇനിയും അതിനായി ഒരു ജന്മം ജനിച്ചേ തീരൂ. വെറുതേ കോപിക്കേണ്ട—എന്നരുളിച്ചെയ്തു് ബിംബാന്തർഭാഗത്തിൽ മറഞ്ഞു. ബ്രാഹ്മണൻ ജാതനിർവേദനായി വിധിക്കനുസരിക്കുന്നതുതന്നെ നല്ലതെന്നു നിശ്ചയിച്ചു. അനന്തരം വെളിക്കിറങ്ങിവന്നു്, മന്ത്രിയോടു്:—"നിങ്ങൾ ഇരുവരും ഏകകാലത്തിൽ എന്നെ വെട്ടിക്കൊല്ലാമെന്നു വാക്കുതരുന്നപക്ഷം, നിങ്ങളുടെ അഭിപ്രായത്തെ ഞാൻ അനുസരിക്കാം" എന്നു പറഞ്ഞു. അതിനിടയായ ജന്മാനുബന്ധം ഭദ്രകാളി അരുളിച്ചെയ്തതും പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചു. മന്ത്രി അതുകേട്ടു ഭയവിഹ്വലനായി ഓടിച്ചെന്നു രാജാവിനെത്തൊഴുതുകൊണ്ടു്—"സ്വാമിൻ! നമ്മൾ രണ്ടാളും കഴിഞ്ഞ ജന്മത്തിൽ ഈ ബ്രാഹ്മണൻ ഭദ്രകാളിക്കു വെട്ടി ബലികൊടുത്ത രണ്ടാടുകളാണത്രേ—അദ്ദേഹം അക്കാലത്തു് ഒരു ശൂദ്രനായിരുന്നു. അതിനുപകരമായി നമ്മൾ രണ്ടാളും ചേർന്നു്, ഒരേസമയത്തു്, അദ്ദേഹത്തിന്റെ കഴുത്തുവെട്ടി ബലികൊടുക്കണമെന്നുള്ള കർമ്മബന്ധത്താലാണു് ഇങ്ങനെയൊക്കെ സംഗതിയായതെന്നും, ഏഴുവയസ്സുമുതൽ എഴുപതു വയസ്സുവരെ കാളിയെ പൂജിച്ചിട്ടും ആ പാപം തുലഞ്ഞില്ലെന്നും ഭദ്രകാളി പ്രത്യക്ഷയായി അരുളിച്ചെയ്തുപോൽ!" ആ സ്ഥിതിക്കു് നമ്മൾ ഈ വേദിയനെ വെട്ടിക്കൊല്ലുന്ന പാപം ഇനി എത്ര ജന്മം അനുഭവിച്ചാൽ തീരും? നമുക്കു വരവും വേണ്ടാ—വാഴ്ച്ചയും വേണ്ടാ—ബലിയും വേണ്ടാ—കൊലയും വേണ്ടാ—വന്നവഴി മടങ്ങിപ്പോകുന്നതാണു നന്നു്.

രാജാവു്—നാം ഇപ്പോൾ ഈ ബ്രാഹ്മണനെ വെട്ടി ബലി കൊടുക്കാത്തപക്ഷം, അതിനായി ഇനി ഒരുജന്മം ജനിക്കേണ്ടി വരുമല്ലോ—കർമ്മഫലം എപ്പോഴായാലും അനുഭവിച്ചല്ലാതെ തീരുമോ? അതുകൊണ്ടു നാം ഒന്നുചേൎന്നു് അദ്ദേഹത്തെ വെട്ടി ബലികൊടുത്തു്, രണ്ടുകൂട്ടരുടെയും കടപ്പാടു തീൎക്കുന്നതാണു നന്നു്. —അതിനുപകരം പിന്നെ നമ്മൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കയ്യാൽ വധിക്കപ്പെടാതിരിക്കാൻ ഉപായം ഞാൻ കണ്ടിട്ടുണ്ടു്—വരിക!

ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു മന്ത്രിയെ സമ്മതിപ്പിച്ചു, രണ്ടാളുമായി ച്ചെന്നു ബ്രാഹ്മണനെ നമസ്കരിച്ചു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി ഭദ്രകാളിയുടെ മുമ്പിൽ എത്തി. ഏകകാലത്തിൽതന്നെ രണ്ടാളുമായി അദ്ദേഹത്തെ വെട്ടി ബലികൊടുത്തു. ഉടനെ, പ്രസന്നയായ ദേവി പ്രത്യക്ഷയായി എന്തു വരമാണു വേണ്ടതെന്നു് രാജാവിനോടു ചോദിച്ചു.

രാജാവു്—"ദേവി, ജയിച്ചാലും! ജയിച്ചാലും! ഈ ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠൻ വീണ്ടും ജീവിച്ചെഴുനേല്ക്കുന്നതിനും, മന്ത്രിയുടെ ഇഷ്ടമേതോ അതു ലഭിക്കുന്നതിനും എനിക്കു വരം തരണം" എന്നപേക്ഷിച്ചു.

രാജാവിന്റെ യുക്തിയുക്തമായ അപേക്ഷകേട്ടു സന്തുഷ്ടയായ ദേവി ആ വരങ്ങൾ രണ്ടും കൊടുത്തിരിക്കുന്നുവെന്നും, മൂന്നാമതൊരു വരംകൂടി ആവശ്യപ്പെട്ടാൽകൊടുക്കാമെന്നും അരുളിച്ചെയ്തു. ഉടനെ,

രാജാവു്—"ദേവി! അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ ഞങ്ങൾക്കു മൂന്നാൾക്കും മോക്ഷപ്രാപ്തിയുണ്ടാകാൻ വരം തരണം" എന്നഭ്യൎത്ഥിച്ചു.

ദേവി—"ഇതാ! ഈ മന്ത്രം മുടങ്ങാതെ ജപിച്ചുകൊണ്ടാൽ ഒടുവിൽ നിങ്ങൾക്കു മൂന്നാൾക്കും മോക്ഷം ലഭിക്കും" എന്നരുളിച്ചെയ്തു ബ്രാഹ്മണനെയും ജീവിപ്പിച്ചെഴുനേല്പിച്ചശേഷം മറഞ്ഞു.

രാജാവും മന്ത്രിയും ബ്രാഹ്മണനും സന്തോഷസാഗരനിമഗ്നന്മാരായി, പട്ടണത്തിലെത്തി സുഖമായി താമസിച്ചു. ജീവഹിംസ ചെയ്യുന്നവരെ വീരമഹാകാളിക്കു ബലികൊടുക്കുന്നതാണെന്നു് അദ്ദേഹം നാടൊട്ടുക്കു വിളംബരം പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തി. അനന്തരം ജീവകാരുണ്യവ്രതംപൂണ്ടു് കാളി ഉപദേശിച്ച മന്ത്രജപത്തോടു കൂടിയിരുന്നു ഒടുവിൽ മോക്ഷപദം അടയുകയും ചെയ്തു. അതുകൊണ്ടു് ജീവകാരുണ്യംതന്നെയാണു് ഉത്തമവ്രതമെന്നു

ള്ളതിനു സംശയമില്ല. കൂടാതെ ജഡഭരതനും ജീവകാരുണ്യവ്രതത്താലാണല്ലോ ബ്രഹ്മാനന്ദത്തെ അടഞ്ഞതു്.

ഇപ്രകാരം കബീർ പറഞ്ഞവസാനിപ്പിച്ചപ്പോൾ, ജഡഭരതന്റെ കഥ എങ്ങിനെയാണു കേൾക്കട്ടെ എന്നു തമാൽ ചോദിച്ചു. അതിനുത്തരമായി കബീർ—

(കിളിപ്പാട്ടുമട്ടു്)

എങ്കിലോകേൾപ്പിൻപൂതചരിതൻഭരതന്റെ പങ്കിലേതരമായജീവകാരുണ്യവ്രതം * "പണ്ടൊരുകാലമയോദ്ധ്യാപതി, നരപാലൻതണ്ടെടുപ്പിച്ചാൻ, ജഡഭരതൻതന്നെക്കൊണ്ടേ * പോണ്ടന്മാർക്കൊപ്പം നടന്നൊത്തായ്കനിമിത്തമായ് ഇണ്ടലാമ്മാറുഭൂപനവനെപ്രഹരിച്ചാൻ * തല്ലുന്നരാജാവിങ്കലപ്രിയമുണ്ടായില്ല തെല്ലുമക്കാലംതത്വദർശിയാംഭരതനും *ഇല്ലന്യൻതങ്കൽനിന്നന്യരെന്നുള്ളോരാത്മൈക്യജ്ഞാനമുള്ളുണർന്നഹോദേഹസ്നേഹമെന്നിയേ ധീരൻ * വല്ലകീടവുംകാലിനുള്ളിൽപെട്ടഹോനശിക്കില്ലല്ലീ എന്നാശങ്കമുഴുത്തുമന്ദമന്ദം * കാലുകളൂന്നിപ്പിന്നെനിശ്ചലംനിന്നാൻമഹാജീവകാരുണ്യശാലി ജീവാത്മമുക്തൻധീമാൻ*ഭൂപനതുകണ്ടുധിക്കാരമെന്നോർത്തിട്ടുകോപേനഭരതനെ പ്രഹരാദിയാൽവീണ്ടും * ദണ്ഡിച്ചോരളവിലുമേതുമൊന്നിളകീല പണ്ഡിതന്മാർക്കുദേഹസ്നേഹമുണ്ടാവിക്കുമോ? * ജീവരാശികളെല്ലാമേകനാമാത്മാവിന്റെ ഭാവഭേദമേയെന്നതത്വത്തെസ്മരിച്ചവൻ *സാവധാനനായ് ഹിംസാകർമ്മത്തിൽ വെറുപ്പോടു മാവിരാനന്ദമാർഗ്ഗനിർമ്മലമനസ്സോടും * ഭൂവിയജ്ജലാഗ്നിവാതങ്ങൾചേർന്നുകൂടിത്താവിന ദേഹത്തിന്റെ ക്ഷണഭംഗുരത്വവും * വേർപാടുമാത്മാവിങ്കൽനിന്നുള്ളതെല്ലാമോർത്തു താപകോപങ്ങൾചേരാതീവണ്ണമുരചെയ്തു * ഭൂപൻതാൻപ്രഹരിക്കിലെന്തഹോ തലവെട്ടിത്താഴത്തുതള്ളീടിലുമില്ലെനിക്കൊരുഭയം * കാലത്താലഭേദമാംമണ്ണായിമാറേണ്ടുന്ന ഭാഗങ്ങൾരണ്ടുതമ്മിൽമുട്ടുന്നവികൃതിയിൽ * കേവലസ്വയംജ്യോതിരൂപനാമെനിക്കിന്നു താപലേശത്തിനുണ്ടോകാരണമതുമല്ല * ജീവഹിംസയിലിച്ഛവരുമോനമുക്കതു ഭൂപതേ! മനക്കാമ്പുതെളിഞ്ഞുനിരൂപിക്ക * തന്നെപ്പോൽതന്നെ മററുള്ളവരുമെന്നുനണ്ണി ധന്യമാംപദവിയെപ്രാപിക്കാതവിവേകാൽ * എന്നുമേ ശരീരത്തിലിച്ഛപൂണ്ടുള്ള ജീവൻ തന്നെ ഹിംസിച്ചാലെന്തേപാപമെന്നിയേഫലം" * ഇങ്ങനെ ഭരതന്റെ ചാരുഗീരുകൾകേട്ടു മന്ദനാംമഹീപാലൻഭയവിഹ്വലനായി * തന്നത്താനറിഞ്ഞൊരുശാന്തനാം തപോധനൻ തന്നെയീമഹാത്മാവെന്നെണ്ണിനാൻ

ഭരതനെ * എന്നെ നിന്തിരുവടി കാത്തുകൊണ്ടഭീഷ്ടങ്ങൾ
തന്നനുഗ്രഹിക്കണമെന്നവീണപേക്ഷിച്ചാൻ * പിന്നെയുംചൊ
ന്നാൻനൃപൻ ഭഗവൻഭവൽപാദ പുണ്ഡരീകത്തിലുററഭക്തിയുംവി
വേകവും * എന്നകമലർക്കാവിലുണ്ടാവാൻ ഭവൽകൃപാ ബിന്ദു
ജാലങ്ങൾ വർഷിക്കേണമേദയാനിധേ! * രാജവാക്യങ്ങൾകേ
ട്ടുസന്തുഷ്ടാത്മനാ ചൊന്നാൻ പൂജനീയനാം ബ്രഹ്മനിരതൻഭര
തനും * ഹേ ജനേശ്വര! മനോമദത്താൽവധംചെയ്താൽ ഭ്രാ
ജന്മൂർത്തികളായ വിബുധന്മാരായാലും * പാപത്തിൻഫലമനുഭ
വിപ്പാൻ ധരണിയെപ്രാപിച്ചുശരീരിയായ്പ്പലനാൾ നരകിക്കും
* ഭൂപതേ! തത്വബോധിയായ്ഭവാനതുമൂലം ജീവഹിംസയെ
വർജ്ജിച്ചിരിക്ക നിരന്തരം * ദേവദേവനാമീശൻതൻറെ സൃ
ഷ്ടിയിൽപ്പെട്ട കേവലം പുണ്യപാപാധീനരായ്വർത്തിക്കുന്ന * ജീ
വികൾക്കന്യോന്യഹിംസയ്ക്കേഴുമധികാരഭാവമെന്നതുമല്ല വിശ്വ
സിച്ചിരിക്കുന്ന * ജീവിയെഹിംസിപ്പവൻ കിറനനരകത്തിൽ
മേവി നീണാളപ്പാപംഭുജിച്ചു തുലയണം * മന്നിലീമനുഷ്യർക്ക്
ശാന്തതയത്രേ മഹാമാന്യതയ്ക്കധികാരമുദ്രയെന്നറിയണം * ഒന്നി
ലും ക്ഷമയെന്യേ കോപശീലന്മാരായ മന്നോരെയല്ലാതില്ല കാ
ണ്മാനിങ്ങൊരേടത്തും * എറുമ്പുമുതലായചെറുജന്തുക്കൾമെയ്യിലൊ
രുഭാഗത്തങ്ങാനുമൊന്നു ദംശിച്ചീടുകിൽ * തിരുകി, ഞെരുട്ടി, ത
ല്ലി, യതിനെവധിക്കിലേ പൊറുതിമനുഷ്യർക്കുള്ളെന്നു നാം കണ്ടീടു
ന്നു * നോവെല്ലാററിനുമൊന്നുപോലെയെന്നുണരുവാൻഭാവമില്ല
ഹോ കഷ്ടമതിനാൽ മനുജന്മാർ * ജീവന്മുക്തരായ് തീരാതനാ
ഹം താപം പൂണ്ടു ഭൂവിലിങ്ങനെ ദുഃഖിപ്പതിലെന്തൊരുകുററം!
* മുററും താന്താങ്ങൾ ചെയ്യും ദുഷ്കൃതംസുകൃതവും മററാരുംഭുജി
പ്പതിനില്ലെന്നുധരിക്കണം * കല്പകോടികൾകൊണ്ടുംമാഞ്ഞുപോ
കയുമില്ല തൽഫലമനുഭവിച്ചൊടുങ്ങീടാതെന്നൂനം * ജീവിയെ
ക്കൊന്നുതിന്നുദേഹപോഷണംചെയ്യും പാപിയെക്കണ്ടാൽ കണ്ണു
കഴുകിക്കുളിക്കണം * അവിധംപോററപ്പെട്ടദേഹമെത്രനാൾനി
ല്ക്കുമാവതെന്തതുകൊണ്ടുഫലവുമെന്തൊന്നുള്ളൂ * ആകയാലജ്ഞാ
നാന്ധകാരത്തെനീക്കിബ്ഭവാൻ ജീവകാരുണ്യം മുഖ്യവ്രതമായ്ധ
രിച്ചുടൻ * ജീവിതശേഷംനയിച്ചാലുമെന്നാജ്ഞാപിച്ചു പാപ
നാത്മാവാം ജഡഭരതൻനിൽക്കുന്നേരം * നിദിയാമബ്ഭൂമീന്ദ്രൻ
വന്ദിച്ചുമന്ദം തെളിഞ്ഞമലപദപ്രാപ്തിക്കുന്നിത്തൻ പുരംപുക്കാൻ
* അമലാത്മാവായ്ജ്ഞാനപരിപൂതാന്തരംഗ കമലത്തിങ്കൽ ബ്ര
ഹ്മാനന്ദത്തേൻനിറയവേ * നിട്ടതംസ്ഥിതിചെയ്യും ഭരതൻപര
ബ്രഹ്മമപരമല്ലെന്നായിത്തന്നിലേതെളിഞ്ഞുക ണ്ടദ്വൈതബുദ്ധ്യാ

സമാധിസ്ഥനായ് ജീവന്മുക്തവിദ്യയാ വിനോദിച്ചുവാണിരുന്ന
ളിനാൻ*പല്ലക്കുചുമക്കുവാൻവിളിച്ചോരളവിങ്കൽതെല്ലുമങ്ങഗ്ര്യ
മെന്യേ ചെന്നുതാൻനൃപാലൻെറ * തല്ലുകളേററപോതുമപ്രിയം
കരുതാതെ ചൊല്ലിനാനുപദേശവാക്യങ്ങളതുമല്ല * വല്ലാത്തമ
നോമോഹം തീൎത്തന്നരേന്ദ്രനു നല്ലസദ്ഗതികൊടുത്തോരു പു
ണ്യാത്മാവായ * ഭരതൻതൻെറ ചാരുചരിതം കൃപാമൃത പരിപാ
വനമിദമോൎത്തുകൊള്ളുവിൻനിങ്ങൾ * ഒരുനാളുമേ ജീവഹിംസ
ചെയ്യരുതെന്നപരമതത്വസാരമിതിനാലറിയുവിൻ *വേധാവിൻ
ഗളച്ഛേദംചെയ്കയാൽമഹേശ്വരൻ ആധാരമെന്യേപരിഭ്രമിച്ചു
പലേടവും * ബോധാത്മാവായ രാമചന്ദ്രനും മറഞ്ഞുനിന്നാദി
തേയേന്ദ്രപുത്രനായ ബാലിയെയ്യലാൽ * അമ്പെയ്തുവധിക്കയാല
ടുത്തജന്മത്തിങ്കൽ ശബരാകൃതിപൂണ്ട ബാലിതാനയച്ചോരു *
ബാണത്താൽ പ്രാണാപായം ഭവിക്കാനിടയായി നൂനമിക്കൎമ്മബ
ന്ധം ഭുജിക്കാതൊടുങ്ങുമോ * ആനയെന്നോൎത്തുമുന്നമൊരുനാളി
രവിങ്കൽ മാനിയാംദശരഥൻ താപസകുമാരനെ * വധിക്കയാ
ലേനിജപുത്രൻെറവിയോഗത്താൽ മരിച്ചുകാമലീലാവേളയിൽ
ഹരിണത്തെ * ഹനിച്ചപാണ്ഡുരാജൻപത്നിയെ പഞ്ചബാണര
സത്താൽ തൊട്ടനേരം പഞ്ചത്വം പ്രാപിച്ചുപോൽ * ബാലകാല
ത്തിലൊരു തുമ്പിയെക്കഴുവേററി ലീലയാമഹാമുനി മാണ്ഡവ്യന
തുമൂലം * ശൂലത്തിൽപതിക്കുമാറായിപോ ലനന്തരകാലത്തിൽ
പ്രാരബ്ധങ്ങൾഭുജിക്കാതൊടുങ്ങുമോ? * ഇല്വലൻവാതാപിയും
തമ്മിൽചേൎന്നുദിനം നല്ലതാപസന്മാരെച്ചതിച്ചുവധിക്കയാൽ
കല്യനാമഗസ്ത്യന്റെ ഭക്ഷണമായിത്തീൎന്നുവല്ലോവാതാപിയെന്നദു
ഷ്ടരാക്ഷസവരൻ *ജീവകാരുണ്യമില്ലാജ്ജന്മമേമൃഗജന്മം ജീവകാ
രുണ്യമില്ലാത്ത തപസ്സുവൃഥാഫലം * ജീവകാരുണ്യമില്ലാത്തുള്ളദുഷ്ട
ന്മാരത്രേ ജീവിതംദുഃഖപൂൎണ്ണമായിട്ടു നയിപ്പവർ * ജീവകാരുണ്യ
മുള്ളോർ സൎവ്വവന്ദ്യന്മാരാകുംജീവകാരുണ്യംകൊണ്ടു മുക്തിയുംലഭി
ക്കുന്നു * ജീവകാരുണ്യമെന്യേ ധൎമ്മംകൊണ്ടെന്തുഫലം ജീവകാ
രുണ്യമില്ലാതജ്ഞാനംനശിക്കുമോ * തപവും ജപം ധ്യാനം ദാന
വും യാഗം യോഗം സപൎയ്യമുമ്പായവ ജീവകാരുണ്യമുള്ളോർ *
ചെയ്യേണ്ടനൂനം മനോഗുണത്താൽതന്നെസൗഖ്യംകൈവന്നുകൈ
വല്യവും പ്രാപിക്കുമസംശയം * ദേവപൂജയിൽതന്നെ നിത്യവുമി
രിക്കിലും ചേതസ്സിൽജ്ഞാനദൃഷ്ടിയുളവാകിലുംസൎവ്വ * ദേവതാപ്ര
തിമകൾവച്ചുപൂജിച്ചീടിലും ദേവതാലയങ്ങളിലിരുന്നുഭജിക്കിലും*
സാധു ഉത്തമൻധൎമ്മിയെന്നുപേർലഭിക്കിലും സാധുവായ്വരാജീ
വകാരുണ്യമില്ലെന്നാകിൽ * ജീവഹിംസകൾചെയ്കുകുടുംബംപുല

ത്തുന്ന പാപിതൻദുഷ്കർമ്മത്തിൻഫലസഞ്ചയമെല്ലാം *ഭാഗിച്ചുഭോ ഗ്യാപുത്രൻവാങ്ങുമോമരിക്കുമ്പോൾ പാപംചെയ്തവൻതന്നെ ഭുജി ക്കേണ്ണതത്ത്രെ * ആകയാൽസർവോത്തമമായ പാഠംനമ്മൾക്കു ജീവഘാതകനെന്ന പേരിന്നവശപ്പെടാൻ * ഏതെല്ലാമാപത്തു കൾക്കിടയാകിലും, . പക്ഷെ ജീവന്നുഹാനിതന്നേവന്നുസംഭവി ക്കിലും *ധീരനായവൻവഴിക്കുട്ടാതെയിരിക്കണം സാരമാമുപദേശ മില്ലിതിൽകവിഞ്ഞൊന്നും *

ജീവകാരുണ്യപ്രധാനമായ മേതകഥയെ ഇങ്ങനെ, കബീർ പറഞ്ഞതുകേട്ടപ്പോൾ തമാൽ സന്തോഷസാഗരനിമഗ്നനായി, പുത്രനെ ഗാഢാശ്ലേഷംചെയ്തു"—"ഹേ സൽപുത്ര! നിന്റെ പിതൃ ഭാവം ലഭിക്കകൊണ്ടു് ഞാൻ ഭാഗ്യവാനായിത്തീന്നിരിക്കുന്നു. അ മൃതധാരാമധുരവും അമലസാരഭരിതവുമായ നിന്റെ വാഗ്വിലാ സം ആരെയാണാനന്ദിപ്പിക്കാത്തതു്?" എന്നോരോ ധന്യവാദ ങ്ങളോടുകൂടി പുത്രഭാഷ്യാസമേതനായി അദ്ദേഹം സ്വന്ത ഭവന ത്തെ പ്രാപിച്ചു.

തുലുക്കന്മാർ, കബീരിന്റെ വാഗ്വൈഭവത്താൽ വശീകൃതന്മാ രായി ജീവഹിംസയിൽ വിരക്തന്മാരായി ഭവിച്ചു. അല്ലയോ സി ദ്ധന്മാരെ! അവതാരപുരുഷനായ കബീർദാസിന്റെ വചോദീപ ത്താൽ ഏതൊരുത്തന്റെ ഹൃദയമാണു് പ്രകാശിതമാകാത്തതു്.

പത്താം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

പതിനൊന്നാം അദ്ധ്യായം.

കബീർ, തന്റെ പത്നിയെ കച്ചവടക്കാരനു വിററതു്.

അനന്തരകാലത്തിൽ, ജീവകാരുണ്യവ്രതനിഷ്ഠനായ കബീർ അർത്ഥികൾക്കു് അന്നവസ്ത്രാദിദാനങ്ങൾ, ലോഭമില്ലാതെചെയ്തു തുടങ്ങി. തൻമൂലം പൂർവസ്വത്തും തമാലിന്റെ സകല സമ്പാദ്യങ്ങ ളും, അല്പകാലംകൊണ്ടു തുലഞ്ഞു. ഒടുവിൽ, നെയ്ത്തുപണിയെ ടുത്തു്, അതിൽനിന്നുകിട്ടുന്ന ആദായംകൊണ്ടു സുകൃതിയായ ആ കുടുംബം ഉപജീവനം കഴിക്കാൻ നിർബന്ധിതമായിത്തീൻ. അ ങ്ങനെ കഴിഞ്ഞുവരവെ, ഒരുദിവസം വസ്ത്രം വിലപ്പോകായ്കകൊ ണ്ടു്, കാലത്തുമുതൽ വൈകുന്നതുവരെ ഭക്ഷണത്തിനു യാതൊന്നും ലഭിക്കാതെ, കബീരും കുടുംബവും ഉപവസിക്കാൻ ഇടയായി.

ആ അവസരത്തിൽ കബീരിനെ ഒന്നു പരീക്ഷിക്കണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു്, ഭഗവാൻ ഒരു നൂറു ദീനന്മാരുടെ രൂപത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിൻെറ (കബീരിൻെറ) പടിവാതുക്കൽ എത്തി—"ഹേ! ധർമ്മശീല! പുണ്യപുരുഷ! ഇന്നു സൂര്യോദയംമുതൽ ഇതുവരെ ഞങ്ങൾക്കു് ഭക്ഷണം ലഭിച്ചില്ല. പലദിക്കിലും നടന്നു ഞങ്ങൾ യാചിച്ചു. യാതൊരു ഫലവുമുണ്ടായില്ല. താങ്കൾ അന്നദാനപ്രഭുവാണെന്നു പലരും പറഞ്ഞുകേട്ടാണിങ്ങോട്ടുവന്നതു്. ഞങ്ങൾക്കു വിശപ്പു സഹിക്കാൻവയ്യാ. സദയം ഞങ്ങളുടെ കുക്ഷിപൂരണത്തിനു വല്ലതും തന്നു രക്ഷിക്കണമേ" എന്നപേക്ഷിച്ചു. ഈ അപേക്ഷ കബീരിൻെറ കാതുകളിൽ "പുണ്ണിലൊരമ്പുതറച്ചതുപോലെ" ദുസ്സഹമായ സങ്കടത്തെച്ചെയ്തു. അദ്ദേഹം സഹധർമ്മിണിയെ വിളിച്ചു്—"ഹേ സാദ്ധ്വീരത്നമേ! ഇന്നത്തെപ്പകൽ മുഴുവൻ ഉപവസിച്ചു് ദുഃഖിച്ചു കിടക്കുന്ന മാതാപിതാക്കളെ അശനസിപ്പിക്കുന്നതിനുപോലും ശക്തിയില്ലാതെ വിഷമിക്കുന്ന നാം ഒരു നൂറു ജനങ്ങൾക്കു ഭക്ഷണം കൊടുത്തു തൃപ്തിപ്പെടുത്തുന്നതെങ്ങനെ?—'തരാൻ ഒന്നും ഞങ്ങളുടെ കൈയിലില്ല' എന്നു് എങ്ങിനെയാണു പറക. അതു് ഗൃഹസ്ഥാശ്രമികൾക്കു ധർമ്മമാണോ?" "ഇരന്നും കൊടുക്കണം ഇരപ്പോർക്കു്" എന്നാണല്ലോ പഴമൊഴി തന്നെ—ഹേ പ്രിയതമേ! വിലയ്ക്കു കൊടുക്കാൻ ഇവിടെ വല്ലതുമുണ്ടെങ്കിൽ കൊടുത്തുകളഞ്ഞാലും വേണ്ടില്ല; ഇവരെ തൃപ്തിപ്പെടുത്തിവേണം അയയ്ക്കാൻ, അല്ലെങ്കിൽ അതു മഹാകഷ്ടമാണു്.

ഭർത്താവുചെയ്ത ധർമ്മസങ്കടവിലാപത്തിനുത്തരമായി സുന്ദരി പറഞ്ഞു:—സ്വാമിൻ! അങ്ങു്, അറിയാത്തതായി യാതൊന്നും എൻെറ കൈവശമില്ല. ഈ ഗൃഹത്തെത്തന്നെ വിലയ്ക്കു കൊടുക്കാമെന്നുവച്ചാലും, അതു മററൊരാളുടെ കടപ്പാടിൽ അകപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. കഴുത്തിൽക്കിടക്കുന്ന മംഗല്യം വിൽക്കാമെന്നുവച്ചാൽ, മിന്നൊഴികെയുള്ളതെല്ലാം കൊടുത്തുകഴിഞ്ഞുപോയി. മിന്നുകൊടുത്താൽ ഇത്രവളരെ ആളുകൾക്കു വേണ്ട ഭക്ഷണപദാർത്ഥം കിട്ടുകയുമില്ല. ഇനിയെന്താ ചെയ്ക? എന്നെ ആർക്കെങ്കിലും വിലയ്ക്കു കൊടുത്തു കിട്ടുന്ന പണം വാങ്ങിക്കണം, എന്നാലും ഈ സാധുക്കളെ വെറുതേ അയച്ചുകൂടാ.

കബീർ—"പാതിയും മനുഷ്യനു ഭാര്യയെന്നറിഞ്ഞാലും" എന്നല്ലെ പുരാണങ്ങളിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്? ആ ഭാര്യയെ വിലയ്ക്കു കൊടുത്താൽ പിന്നെ പുരുഷൻെറ ജീവിതംകൊണ്ടെന്തു ഫലം?

സുന്ദരി—അങ്ങനെ വിചാരിക്കാൻ പാടില്ല. സത്യസംരക്ഷണത്തിനായി പണ്ട്, അയോദ്ധ്യാധിപതിയായ ഹരിശ്ചന്ദ്രൻ തൻെറ ഭാൎയ്യയെയും പുത്രനേയും വിലയ്ക്കുകൊടുത്ത കഥ വായിച്ചറിഞ്ഞിട്ടില്ലേ?

കബീർ—ഹേ സഹധൎമ്മിണി! നിന്നെക്കൂടാതെ ലോകം എനിക്ക ശൂന്യപ്രായമാണ്. എൻെറ സുഖദുഃഖങ്ങളിൽ ഭാഗഭാക്കായ നിന്നെക്കൂടാതെ ജീവിച്ചിരിക്കാൻ എനിക്ക് അസാദ്ധ്യം തന്നെ.

സുന്ദരി—എന്നാൽ ഒന്നോ രണ്ടോ ദിവസത്തെ ദാസ്യത്തിനായി എന്നെ വില്ക്കണം.

കബിർ—വിലതന്നു വാങ്ങുന്നവൻ ദൈവബുദ്ധിയുള്ളവനല്ലെങ്കിൽ വല്ല വിടത്വത്തിലും അതു്രഹിച്ചെന്നു വരാമല്ലോ. ചാരിത്രഭംഗം മരണാധികമായ സങ്കടത്തെ ചെയ്യുന്നതും മഹാനരകപ്രദവുമല്ലേ?

സുന്ദരി—അതു ശരി! പക്ഷെ, അതുമൂലം ഉണ്ടാകുന്ന നരകാനുഭൂതി നാം രണ്ടാളും മാത്രം അനുഭവിച്ചാൽ മതിയാകുമല്ലോ. നൂറു സാധുക്കളുടെ ആൎത്തിതീൎക്കുന്ന പുണ്യമല്ലെ അതേക്കാറം വലുത്? എന്നുമാത്രമല്ല ആ ദോഷം ചെയ്യുന്നവനല്ലാതെ അനുസരിക്കുന്ന നമ്മറംക്ക സംഭവിക്കയുമില്ല.

കബീർ എന്നാൽ ഈ പുണ്യകൎമ്മത്തിനായി ഒരുദിവസത്തേക്ക നീ അന്യനെ പരിചരിച്ചുകൊള്ളാൻ ഞാൻ സമ്മതിച്ചു. അതിനു് ആറം ആരാണ്?

സുന്ദരി—നാം ഗംഗാതീരത്തിൽവച്ചു പലപ്പോഴും കാണാറുള്ള ആ വൎത്തകയുവാവു് എന്നെ സാകാംക്ഷം ദർശിക്കുന്നതു ഞാൻ പലപ്പോഴും കണ്ടിട്ടുണ്ട്. അവനോടു നാം ഈ സംഗതിയെക്കുറിച്ചാലോചിക്കതന്നെ.

സുന്ദരിയുടെ ഈ ധൃഷ്ടവചനങ്ങറം കേട്ട് മൌനാനുവാദം പൂണ്ടുനിന്ന കബീരിനേയും വിളിച്ചുകൊണ്ട് അവറം ആ വൎത്തകൻെറ വസതി അന്വേഷിച്ചു പുറപ്പെട്ടു. ദൈവകാരുണ്യത്താൽ അചിരേണ അവനെ വഴിമേൽ കണ്ടുമുട്ടുകയും, കബീർ, തൻെറ അഭിലാഷത്തെക്കുറിച്ചു നിശ്ശങ്കം അവനെ ധരിപ്പിക്കയും ചെയ്തു. അപ്രതീക്ഷിതമായ ആ അനുഗ്രഹത്തെക്കുറിച്ചു സന്തുഷ്ടനായ യുവാവു്, ഒരു ദിവസത്തേക്ക തൻെറ ഭാൎയ്യയായിരിക്കാൻ സുന്ദരിയെ അയയ്ക്കുന്നപക്ഷം നൂറോ ഇരുനൂറോ സാധുക്കറംക്ക ഭക്ഷണത്തിനുവേണ്ട വക തന്നുകൊള്ളാം എന്നു സമ്മതിച്ചു. അതനുസ

തിച്ചു, സുന്ദരിയെ അവൻെറ പക്കൽ ഏല്പിച്ചു് ക്ഷേണപദാൎത്ഥങ്ങളും വാങ്ങിക്കൊണ്ടു്, കബീർ സ്വഭവനത്തിലേക്ക മടങ്ങിച്ചെന്നു് അച്ഛനമ്മമാരുടെ സഹായത്തോടുകൂടി ഭക്ഷണപദാൎത്ഥങ്ങൾ പാകംചെയ്തു്, ആ സാധുക്കളെ ഊട്ടി സംതൃപ്തരാക്കി അയച്ചു. സുന്ദരിയെ വിലയ്ക്കുവാങ്ങിയ വൎത്തകൻ, പണ്ടു പാഞ്ചാലിയെക്കണ്ട കീചകനെപ്പോലെ കാമാതുരനായി രാത്രിയായപ്പോൾ വേഷഭൂഷാദികൾ അലങ്കരിച്ചു് ആ ദേവിയുമായി പള്ളിയറയിൽ പ്രവേശിച്ചു വാതിലും ബന്ധിച്ചു്, "പ്രിയതമേ! പലനാളായി നിന്നെ ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു" എന്നോരോന്നു പറഞ്ഞുതുടങ്ങിയ അവസരത്തിൽ ഭഗവാൻ, ആ നഗരാദ്ധ്യക്ഷൻെറ വേഷത്തിൽ ചെന്നു്, കതകിൽ മുട്ടി. എടാ ദുശ്ശീല! വകതിരിവില്ലാത്ത മൂഢ? നീ എന്തൊന്നിനാണു് ആരംഭിക്കുന്നതു്? വേഗം കതകു തുറക്കൂ. പഞ്ചമഹാപാതകങ്ങളിൽ ഒന്നായ പരസ്ത്രീസംഗമനത്തിനല്ലേ നിൻെറ ഭാവം? എന്നു ചോദിച്ചുകൊണ്ടു്, കതകു പൊളിയത്തക്കവണ്ണം ഉറക്കെ മുട്ടിത്തുടങ്ങി. വൎത്തകൻ ഭയപ്പെട്ടു നടുങ്ങി. സുന്ദരിയോടു കട്ടിലിൻകീഴിൽ ഒളിച്ചിരുന്നുകൊള്ളാൻ പറഞ്ഞിട്ടുചെന്നു കതകു തുറന്നു. വിളിച്ച ആളിനെ അവിടെയെങ്ങും കണ്ടില്ല. അവൻ പൂൎവ്വാധികം ഭയപ്പെട്ടു വീണ്ടും കതകടച്ചുംവച്ചു്, സുന്ദരിയുടെ സമീപത്തിൽ ചെന്നിരുന്നു. ഉടനെ വീണ്ടും കതകിനു പ്രഹരം കേട്ടുതുടങ്ങി; വീണ്ടും വൎത്തകൻ എഴുന്നേറ്റു കതകുതുറന്നു. ചുററും നോക്കിയതിൽ ആരെയും കണ്ടില്ല. പിന്നെയും, കതകു ബന്ധിച്ചുംവച്ചു സുന്ദരിയുടെ അരികിൽ എത്തി, അവളെ ആലിംഗനംചെയ്യാൻ ഭാവിച്ചപ്പോൾ കതകു ഭസ്മമായിപ്പോകത്തക്കവണ്ണം പ്രഹരിച്ചു പിളൎന്നു തള്ളി, ഭഗവാൻ, നഗരാദ്ധ്യക്ഷൻെറ രൂപത്തിൽ അകത്തു കടന്നുചെന്നു്, എടാ പഞ്ചമഹാപാതക! നീ എന്തൊരു സാഹസമാണു് പ്രവൎത്തിക്കാൻ ആരംഭിച്ചതു്? "ഗുരുപത്നീ രാജപത്നീ ജ്യേഷ്ഠപത്നീ തഥൈവച പത്നീമാതാ സ്വമാതാ ച പഞ്ചൈതാ മാതരഃ സ്മൃതാഃ" എന്ന നീതിവാക്യത്തെ ലംഘിക്കാനാണോ നീ പ്രയത്നിച്ചതു്. ഈ മഹതി ആരാണെന്നു നിനക്കറിയാമോ? നമ്മുടെ ഗുരുസ്വാമിയായ കബീർദാസരുടെ സഹധൎമ്മിണിയല്ലേ? നമസ്കരിച്ചു പൂജിക്കേണ്ട ദേവിയെ നീ പത്നിയാക്കാൻ ശ്രമിച്ചുവോ? അവരെക്കാമിച്ച നിൻെറ കരളും ദൎശിച്ച കണ്ണും ചൂഴ്ന്നെടുക്കാതെയും, സ്പൎശിക്കാൻ ഭാവിച്ച കയ്യും അസംബന്ധങ്ങൾ പുലമ്പിയ നാവും അറുത്തുകളയാതെയും ഞാൻ അടങ്ങുന്നതല്ല. എന്നിങ്ങനെ കഠിനമായി അധിക്ഷേപിച്ചു വടികൊണ്ടു പ്രഹരംതുടങ്ങി. അവൻ പരവ

ശനായി തളൎന്നുവീണപ്പോൾ, സുന്ദരിയെ കൈയ്യുപിടിച്ചുകൊണ്ടു വെളിക്കിറങ്ങി കബീരിന്റെ ഭവനത്തിൽകൊണ്ടാക്കിയുംവച്ചു മറയുകയുംചെയ്തു. സത്യസന്ധയായ അവൾ മടങ്ങിപ്പോകാതിരിക്കത്തക്കവണ്ണം ഭഗവന്മായയാൽ അപ്പോൾ അവിടെ കഠിനമായ ഒരു കാററും മഴയും ഉണ്ടായി. മനസ്വിനിയായ ആ സാദ്ധ്വീരത്നം ധൎമ്മസങ്കടത്തിലകപ്പെട്ടു് ഓരോന്നു വിചാരിക്കാൻ തുടങ്ങി. "ഹാ! ദൈവമേ! ധനംതന്ന ആ വൎത്തകനു കടപ്പെട്ട എന്നെ, ഇപ്രകാരം ബലാൽ പിടിച്ചുകൊണ്ടുപോന്നതു നീതിയാണോ? ഭൎത്താവറിഞ്ഞാൽ എന്തുപറയും?" ഇങ്ങനെ വിലപിച്ചുകൊണ്ടു് അകത്തു കടന്നുചെന്നപ്പോൾ, സാധുപൂജചെയ്തു സംതൃപ്തനായി ഭഗവദ്ധ്യാനത്തോടുകൂടിയിരുന്ന കബീർ അവളെക്കണ്ടു കോപാകുലനായി ഭവിച്ചു. "ഹാ പ്രിയപ്പെട്ട ദേവി! നീ എന്തൊരു സാഹസമാണു കാണിച്ചതു്? ഇന്നേക്കു് നീ ആ വൎത്തകനു കടപ്പെട്ടവളല്ലയോ? അവന്റെ അനുവാദം കൂടാതെ ഇപ്പോൾ ഇങ്ങോട്ടു പോരാൻ കാരണമെന്തു്? നീ അവനെ വഞ്ചിച്ചുംവച്ചു ഒളിച്ചുപോന്നതായിരിക്കണം അല്ലേ? ഗുരുതരമായ ഒരു പ്രയോജനത്തിനായി പഞ്ചമഹാപാതകങ്ങളിൽ ഒന്നായ വ്യഭിചാരം ചെയ്യുന്നതിനു യാതൊരു ദോഷവും ഇല്ല. പാതകങ്ങൾക്കു പ്രായശ്ചിത്തം വിധിച്ചിട്ടുണ്ടു്. എന്നാൽ സത്യലംഘനമാകുന്ന പാപം പരിഹരിക്കാൻ പ്രായശ്ചിത്തവിധികളില്ല. സത്യപരിപാലനത്തിനായി പണ്ടു ഹരിശ്ചന്ദ്രൻ പല ക്ലേശങ്ങൾ സഹിച്ചു. ദശരഥനും കൎണ്ണനും ജീവനെ പരിത്യജിച്ചു. പരമശിവൻപോലും വൃകാസുരനെ ഭയന്നോടി. അൎജ്ജുനൻ കൃഷ്ണനോടു യുദ്ധംചെയ്തു. ഇക്കഥകളൊന്നും നീ അറിഞ്ഞിട്ടില്ലയോ?" ഇങ്ങനെ പലതും പരുഷം പറഞ്ഞ ഭൎത്താവിനെ വന്ദിച്ചു സുന്ദരി പറഞ്ഞു:—"സ്വാമിൻ! പതിവ്രതകൾക്കു ഭൎത്തൃശാസനം വേദവാക്യമാണെന്നറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ഞാൻ അതിനെ ലംഘിക്കുമെന്നാണോ വിചാരം? ഒരിക്കലും ഇല്ല. ഞാൻ മടങ്ങിപ്പോന്നതു സ്വയമേവ ചെയ്തതുമല്ല. വൎത്തകഭവനത്തിൽ ഞങ്ങൾ ഉറക്കറയിൽ പ്രവേശിച്ചപ്പോൾ അക്കഥ എങ്ങനെയോ മനസ്സിലാക്കിയ നാഗരാദ്ധ്യക്ഷൻ വന്നു കതകിനു മുട്ടിവിളിച്ചു. വൎത്തകൻ കതകുതുറന്നതിൽ വിളിച്ച ആളിനെക്കണ്ടില്ല. ഇങ്ങനെ ഒന്നുരണ്ടു പരിവൃത്തി കഴിഞ്ഞപ്പോൾ വൎത്തകൻ പിന്നെ കതകു തുറന്നില്ല. ഉടനെ കോപാധീനനായി നഗരാദ്ധ്യക്ഷൻ വാതിൽ തല്ലിപ്പൊളിച്ചുകത്തുകടന്നു. പരദാരങ്ങളെ ഇച്ഛിച്ച അനീതിയെപ്പററി വൎത്തകനെ കഠിനമായി അധിക്ഷേപിക്കയും പ്രഹരിക്കയും ചെയ്തശേ

ഷം, എന്നെപ്പിടിച്ചുവലിച്ച് ഇവിടെക്കൊണ്ടുവന്നാക്കീട്ടു പൊയ്ക്കളഞ്ഞു. ഭർത്താവിനെക്കാണാതെ വർത്തകഭവനത്തിലേക്ക തന്നെ മടങ്ങിപ്പോകാമെന്നുവച്ചാൽ, അതിന്ന നിവൃത്തിയില്ലാതവണ്ണം മഴയും കാററും തുടങ്ങിയതുകൊണ്ടാണു ഞാൻ ഇങ്ങോട്ടു പോന്നതു്." ഇത്രയും പറഞ്ഞശേഷം സുന്ദരി, സത്യലംഘനസങ്കടത്താൽ വാവിട്ടു നിലവിളിച്ചു. അതുകേട്ടു ഞെട്ടിയുണൎന്ന തമാലും ജിജ്ജാബീബിയും കാരണമറിയാതെ പരിഭ്രമിച്ച് അവിടെ ഓടിയെത്തി. ഉടനേ ക്രോധപരവശനായി കൈയിൽ ഒരു വടിയും ഏന്തിക്കൊണ്ടു നിന്ന കബീർ അവരെ നോക്കിപ്പറഞ്ഞു:— അച്ഛനമ്മമാരേ! നിങ്ങളും ഞാനും ഇന്നുവരെ ചരിച്ച സുകൃതത്തിന്റെ ഫലം ഒരു കടപ്പാട്ടുകൊണ്ടു നശിച്ചുപോകുമെന്നു തോന്നുന്നു. ഞാൻ ഇവളെ ഇന്നേക്ക ദാസ്യത്തിനായി ഒരു വർത്തകന്നു വിലയ്ക്കു കൊടുത്താണു്, ഭക്ഷണപദാൎത്ഥങ്ങൾ വാങ്ങി ഇന്നിവിടെ വന്ന സാധുക്കളെ ഭുജിപ്പിച്ചതു്. എന്നിട്ട് അതെങ്ങനെയോ മനസ്സിലാക്കിയ നഗരാദ്ധ്യക്ഷൻ, വർത്തകന്റെ വീട്ടിൽ ബലാൽ കടന്നുചെന്ന് അവനെ കഠിനമായി ഉപദ്രവിച്ച് ഇവളെപ്പിടിച്ചിറക്കിക്കൊണ്ടുവന്ന് ഇവിടെ വിട്ടുംവച്ചു പൊയ്ക്കളഞ്ഞു. അവൻ അത്ര ധിക്കാരം ചെയ്യാൻ കാരണം എന്താണെന്നെനിക്കറിയണം. എന്റെ യോഗദണ്ഡാൽ ഇക്ഷണം അവനെ ഞാൻ സംഹരിക്കുന്നുണ്ടു് എന്നുപറഞ്ഞു ഭാൎയ്യയേയും കൈയ്ക്കു പിടിച്ചുകൊണ്ടു് വെളിക്കിറങ്ങി ഓടി, ക്ഷണേന നഗരാദ്ധ്യക്ഷന്റെ വീട്ടിൽചെന്ന് കതകു തട്ടിപ്പൊളിച്ചുകത്തുകടന്ന് "എടാ ദുഷ്ട! അനീതി പ്രവൎത്തിക്കയാണോ നഗരാദ്ധ്യക്ഷന്റെ കടമ? ഞാൻ എന്റെ സഹധൎമ്മിണിയെ ഇന്നേയ്ക്കു കച്ചവടക്കാരനു വിലയ്ക്കു കൊടുത്ത സംഗതിയിൽ ഇടപെടാനും അതിനെ വിരോധിക്കാനും നിനക്കെന്തുകാൎയ്യം? ക്ഷണം വെളിക്കിറങ്ങിവന്നു തക്കസമാധാനം പറഞ്ഞില്ലെങ്കിൽ ഈ യോഗദണ്ഡാൽ പ്രഹരിച്ച് നിന്റെ വംശവിച്ഛേദം വരുത്തുന്നുണ്ടു്" എന്നട്ടഹസിച്ചു. ക്രോധതാമ്രാക്ഷനായി നില്ക്കുന്ന കബീർദാസനെക്കണ്ടു ഭയപ്പെട്ട നഗരാദ്ധ്യക്ഷൻ, സഭാൎയ്യനായ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദങ്ങളിൽവീണു ശരണംപ്രാപിച്ചു. "ഹേ യോഗയോഗശനായ മുനീശ്വര! ജ്ഞാനനിധേ! തിരുവടി അല്പനായ അടിയനിൽ കോപിക്കരുതു്. തിരുപ്പാദങ്ങളല്ലാതെ അടിയന്നു വേറെ ശരണമില്ല. ഇപ്പോൾ ഇവിടെ അരുളിച്ചെയ്തപ്രകാരമൊന്നും അടിയൻ പ്രവൎത്തിച്ചിട്ടില്ല. ആരോ അങ്ങനെ ചെയ്തിട്ട് അടിയന്റെ പേരിൽ അപവാദം ചുമത്തിയതായിരിക്കാം. ഇപ്പോൾത്തന്നെ ആ വൎത്ത

കനെപ്പോയിക്കണ്ടു്, നമുക്ക് ആ പരമാത്ഥം അറിയാവുന്നതാണ്." എന്നറിയിച്ചശേഷം എല്ലാവരുമായിനേരേ വത്തകൻെറ വീട്ടിൽ ചെന്നുചേൻ. വത്തകൻ അടികൊണ്ടു മോഹാലസ്യപ്പെട്ടു കിടക്കുകയായിരുന്നു. എല്ലാവരുമായി ഉപചരിച്ചു, ഒരു വിധത്തിൽ ബോധം ഉണ്ടാക്കിയപ്പോൾ നഗരാദ്ധ്യക്ഷനെ നോക്കി സാധുവത്തകൻ നടുങ്ങി നിലവിളിച്ചുതുടങ്ങി. രണ്ടാമതും എന്നെ തല്ലിക്കൊല്ലാനാണോ വന്നിരിക്കുന്നതു് എന്നുപറഞ്ഞു വീണ്ടും മൂർച്ഛിതനായി കിടന്നു. ഇത്രയും കണ്ടപ്പോൾ, കബീരിൻെറ മുഖം ക്രോധകരാളമായി ഭവിച്ചു. അദ്ദേഹം സംഹാരരുദ്രനെപ്പോലെ നഗരാദ്ധ്യക്ഷനെനോക്കി, എടാ ദുഷ്ട! ഈ സാധുവത്തകനെ പ്രഹരിച്ചതു നീയല്ലെന്നല്ലേ പറഞ്ഞതു്. ഇപ്പോൾ കള്ളി വെളിക്കായില്ലെ? സുന്ദരിയും വത്തകനും അതിലേക്കു സാക്ഷിയായിരിക്കുന്നു. ഇതാ നോക്കു എന്നുപറഞ്ഞു് അവൻെറ മസ്തകത്തെലക്ഷ്യമാക്കി യോഗദണ്ഡോങ്ങിയപ്പോൾ, ഭക്തവത്സലനും ഭക്തദാസനുമായ ഭഗവാൻ ശ്രീനാരായണൻ, പ്രസന്നമുഖനായി പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു. 'ഹാ! കോപപരിഭ്രതനായ കബീർദാസ! നഗരാദ്ധ്യക്ഷൻ വത്തകനെ പ്രഹരിച്ചില്ലെന്നു പറഞ്ഞതു പരമാത്ഥമാണു്. പ്രഹരിച്ച നഗരാദ്ധ്യക്ഷൻ ഇതാ ഈ നില്ക്കുന്ന ഞാനാണു്. അതിനാൽ അവൻെറ നേരെക്കോങ്ങിയ യോഗദണ്ഡിനെ എൻെറ മുതുകിൽ ഏല്പിച്ചു്, നിൻെറ കോപം ശമിപ്പിച്ചുകൊള്ളുക എന്നിങ്ങനെ മന്ദഹാസമധുരമാംവണ്ണം അരുളിച്ചെയ്തിട്ടു് നവരത്നഖചിതമായ കനകകിരീടത്താൽ വിളങ്ങുന്ന ഭഗവച്ഛിരസ്സു കുനിഞ്ഞു്, കബീർദാസൻെറ നേക്കു് മുതുകുകാട്ടി നിന്നുകൊടുത്തു.

ഭഗവാനെക്കണ്ടു ഭക്തിപരവശനായ കബീർ, യോഗദണ്ഡു ദൂരെ എറിഞ്ഞുകളഞ്ഞിട്ടു ആനന്ദബാഷ്പപരിപ്ളുതനായി തൃപ്പാദങ്ങളിൽ ദണ്ഡനമസ്കാരംചെയ്തു പറഞ്ഞു;—അനാഥരക്ഷക! അഖിലബ്രഹ്മാണ്ഡനായക! ശ്രീരാമ! പരശുരാമ! ബലരാമ! ഭക്തജനഹൃദയാരാമ! വിഗതവിരാമ! മുനിജനഭൃംഗാരാമ! മുഖവിജിതസോമ!—നിന്തിരുവടി ആ വത്തകനെ തൃക്കൈകളാൽ സ്പർശിച്ചു അനുഗ്രഹിച്ചുവോ? അടിയനുവേണ്ടി നഗരാദ്ധ്യക്ഷവേഷവും ധരിച്ചുവോ? ഹാ! ഹാ! നിന്തിരുവടിയുടെ കരസ്പർശം ഏല്ക്കത്തക്കവണ്ണം ഇവൻ ചെയ്ത ഗണ്യമായ പുണ്യം ഏതായിരിക്കാം? അടിയനെ ഈ തൃക്കൈകളാൽ ഒന്നു പ്രഹരിക്കാൻ കരുണചെയ്കയില്ലയോ? അടിയൻെറ മുൻപിൽ സവ്വവന്ദ്യമായ ഈ ശിരസ്സു് താഴ്ത്തത്തക്കതോ? പാദഭക്തയായ സുന്ദരിയുടെ പാതിവ്രത്യത്തെ പരി

പാലിക്കാനല്ലേ എഴുന്നെള്ളിയതു്? ഹാ ഭക്തദാസ! നിന്തിരുവടിയുടെ കരുണയ്ക്കു നമസ്കാരം.

ഭഗവാൻ—കബീർദാസ! നീ ചെയ്തതെന്തൊരു സാഹസമാണ്. തന്റെ ഭാര്യയെ മറെറാരുത്തൻ നോക്കിപ്പോയെങ്കിൽ കൊലപാതകത്തിനു നില്ക്കുകയാണ് ലോകസ്വഭാവം. അങ്ങനെ ഇരിക്കേ നീ മനസ്സറികെ മറെറാരുത്തനായി ഭാര്യയെക്കൊടുക്കാമെന്നു നിശ്ചയിച്ചതെന്തൊരു മൂഢത്വമാണ്? നിനക്കു മാനമില്ലയോ?മര്യാദയില്ലയോ? പൌരുഷമില്ലയോ?ധർമ്മാർത്ഥമായും ഭാര്യയെ വില്ക്കുന്നവർ വല്ലവരുമുണ്ടോ? തൻകാര്യത്തിനായി സാധുസ്ത്രീകളുടെ ചാരിത്രഭംഗം ചെയ്യുന്നതു് എത്ര നീചത്വമാണ്? എത്ര അപകീർത്തികരമാണ്? പരമശിവനും രഘുരാമനും അവരുടെ പത്നികളെ അന്യാധീനത്തിൽ അയച്ചില്ലയോ എന്ന് നീ ചോദിക്കുമായിരിക്കാം. ശരിതന്നെ. പക്ഷെ അവർ ഈശ്വരന്മാരാണ്. അന്യന്മാരുടെ ആശയെ നിറവേററി ബന്ധം നീക്കുന്നതിനും ധർമ്മസ്ഥാപനത്തിനുമായിട്ടാണ് അവർ അങ്ങനെ ചെയ്തിട്ടുള്ളതു്. എന്നിട്ടും അവൎക്കും അതു സംബന്ധമായ ദുഷ്കീർത്തിയുണ്ടായിട്ടുണ്ട്. പിന്നെ മനുഷ്യരുടെ കഥ പറവാനുണ്ടോ? നീ ആരും ആവശ്യപ്പെടാതെ, ആവശ്യമുള്ളവരെ അന്വേഷിച്ചു ചെന്നല്ലേ ഭാര്യയെ കൊടുത്തതു്?ഹ! നിനക്ക് നാണമില്ലല്ലോ. അല്പം ഭക്ഷണപദാർത്ഥങ്ങൾക്കായി സ്വന്തഭാര്യയെക്കൊടുത്തവർ വല്ലവരുമുണ്ടോ? ഉണ്ടെങ്കിൽ, മറെറാരാളെക്കൂടി നീ പറക.

കബീർ—ഭഗവാനെനോക്കി സ്വാമിൻ! ഞാൻ, നീ, എന്റേതു്, നിന്റേതു്, മാനം, അവമാനം മുതലായ വികല്പങ്ങളെല്ലാം നിന്തിരുവടിയുടെ മായാസംബന്ധമായുള്ള മിഥ്യാബോധങ്ങളല്ലയോ?അങ്ങേ വിശ്വാസപൂർവം സേവിക്കുന്നവൎക്ക്, അജ്ഞാനാന്ധകൂപത്തിൽവീണ്,മാർഗ്ഗവിഭ്രമത്തോടുകൂടിഉഴലുന്ന സംസാരികളുടെ മിഥ്യാഭ്രാന്തികൾ സംഭവിക്കുമോ? നിന്തിരുവടിയുടെ സഹോദരിയായ സുഭദ്രയെ-ബലഭദ്രനറിയാതെ അർജ്ജുനനുകൊടുത്തതു് അവമാനകരമല്ലയോ? അർജ്ജുനൻ, അശ്വമേധയാഗത്തിനു കുതിരയെ നടത്തിപ്പോയപ്പോൾ ഒരു ദിവസം രാത്രിയിൽ കാമപരവശനാകവേ,സുഭദ്രപോയി അദ്ദേഹത്തെ ആശ്വസിപ്പിച്ചതു കുറവല്ലയോ? അങ്ങയുടെ മായാവിലാസങ്ങളെ ഞാൻ വിസ്തരിച്ചു പറയണമെന്നുണ്ടോ? "മമ്മമറിഞ്ഞവൎക്ക് മാനമില്ല, അതുപോലെ ഇച്ഛകളെ പരിത്യജിച്ചവൎക്ക് കുറവുമില്ല" എന്ന പഴമൊഴി കള്ളമോ നേരോ? അതുപോകട്ടെ, സാധുക്കൾക്ക

വേണ്ടി സഹായംചെയ്ത വത്സകനെ, നിന്തിരുവടി വെറുതേ അടിച്ചു്, എന്റെ വാഗ്ദാനത്തെയും വിഫലമാക്കിച്ചെയ്തല്ലോ? എന്നുപറഞ്ഞു വന്ദിക്കുമ്പോൾ,

ഭഗവാൻ—ഹേ കബീർദാസാ! വത്സകൻ സാധുക്കൾക്കു അന്നം കൊടുത്തതൊക്കെ ശരിതന്നെ എങ്കിലും, സാദ്ധ്വിയായ നിന്റെ സഹധർമ്മിണിയെ തൊട്ടുപോയെങ്കിൽ ഉടനെ ഭസ്മമായിത്തീരുമായിരുന്നുവെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. നിനക്കു സഹായം ചെയ്തവന്റെ ജീവനാശം വരുത്തുകയാണോ നീ ചെയ്യുണ്ട പ്രത്യുപകാരം? നിന്റെ പത്നിയെ തൊട്ടു ഭസ്മമാകാൻ ഭാവിച്ചവനെ അതിനിടയാക്കാതെ. ഞാൻ അടിച്ചതു് അധർമ്മമെന്നാണോ നീ പറയുന്നതു്. അതു നീതന്നെ ആലോചിച്ചു നോക്കിയാൽ അറിയാവുന്നതാണല്ലോ.

കബീർ—സ്വാമിൻ! ഞാൻ സമ്മതിച്ചുകൊടുത്തിട്ടല്ലേ അവൻ പരിഗ്രഹിക്കുന്നതു്? അതിനു് അവന്റെ പേരിൽ കുററമുണ്ടോ? അവൻ ബലാൽക്കാരം ഒന്നും ചെയ്തില്ലല്ലോ.

ഭഗവാൻ—ഭക്തോത്തമനായ കബീർദാസ! അവനാഗ്രഹമുണ്ടായിട്ടല്ലയോ നീ കൊടുക്കാൻ ഇടയായതു്. എന്നാലും എരിയുന്ന തീക്കനലിൽ തൊട്ടാൽ പൊട്ടപിടിക്കാതിരിക്കുമോ? നീ അവനു സ്വന്തമാക്കിക്കൊടുത്തെന്നുംവച്ചു് ചാരിത്രമാകുന്ന വഹ്നി എരിഞ്ഞുകൊണ്ടുനിൽക്കുന്ന ആ സതീരത്നത്തിനെത്തൊട്ടാൽ വേകാതിരിക്കുന്നതെങ്ങനെ? സ്വന്തമാണു വിളക്കെന്നുവച്ചു്, അതിലെ ദീപത്തെപ്പിടിച്ചാൽ കൈ പൊള്ളുമെന്നുള്ളതിനു സംശയമുണ്ടോ? പരസ്ത്രീഗമനം ശാസ്ത്രത്താൽ വിരോധിക്കപ്പെട്ടതല്ലയോ? പരസ്ത്രീഗാമികൾക്കു് അധോഗതിയല്ലാതെ മേന്മയുണ്ടായി കേട്ടിട്ടുണ്ടോ? ബലാൽതന്നെ ഒരു സ്ത്രീ സമീപത്തുവന്നാലും അവൾ വേശ്യയാണെന്നുകരുതി, അവൾക്കു മുഖംകൊടുക്കാതിരിക്കണമെന്നാണു വേദവിധി. പരസ്ത്രീയെ മോഹിക്കയാൽ പെരുമ്പാമ്പായി പോകട്ടേയെന്നു ശാപംകിട്ടിയ നഹുഷന്റെ കഥ നീ കേട്ടിട്ടില്ലയോ? പരസ്ത്രീഗമനം ചെയ്തവൻ ഈ ലോകത്തിലും പരലോകത്തിലും ദുഃഖിയായിത്തന്നെയിരിക്കുമെന്നും, പാപികളിൽവച്ചു മഹാപാപിയായ- അവന്റെ വംശംപോലും നശിക്കുമെന്നും, രൌരവാദിനരകങ്ങൾ അനുഭവിച്ചശേഷം, അവൻ പിശാചായി ജനിച്ചു് ലോകങ്ങളിൽ അലയുമെന്നും വേദവിധിയുണ്ടു്. പരസ്ത്രീയെ സ്പർശിക്കുന്ന കയ്യും, ദർശിക്കുന്ന കണ്ണും, ശൃംഗാരവാക്കുകൾ പറയുന്ന നാവും പ്രത്യേകം കാലദൂത

ന്മാർ അറുത്തുമുറിച്ചു തള്ളുകയും ചെയ്യും. ആ സ്ഥിതിക്ക് ഒരുത്തനെ കുടുംബത്തോടുകൂടി നശിപ്പിക്കുന്നതു നീതിയാകുമോ? ചാരിത്രശുദ്ധിയില്ലാത്ത പത്നി പരമശത്രുവാണെന്നു പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. സാധുക്കൾക്കു ഭക്ഷണംകൊടുത്തു് നീ വിശുദ്ധനായി തീർന്നിരിക്കെ, വർത്തകൻ നിന്റെ പത്നിയെ മോഹിക്കയാൽ നരകവാസത്തിനർഹനായിത്തീർന്നിരിക്കുകയാണു്. ബലാൽത്തന്നെ നീ ആ സാധുവർത്തകനു് നിന്റെ ഭാര്യയെക്കൊടുത്തിട്ടു്, അവനെ നരകാന്ധകൂപത്തിൽ തള്ളിയതു നീതിയാണോ?

കബീർ—ജഗന്നായക! നിന്തിരുവടിയുടെ തൃക്കൈകളാൽ പ്രഹരം ഏൽക്കാൻ ഭാഗ്യമെത്തിയ അവനു് ഇനി നരകങ്ങളുണ്ടോ? വളരെക്കാലം തപസ്സുചെയ്യുന്നവർക്കുപോലും ലഭിക്കാത്ത അങ്ങേ ദർശനം സിദ്ധിച്ച പുണ്യവാനായ അവനു് അധഃപതനമുണ്ടാകുന്നതെങ്ങനെ? അല്ലയോ ദീനദയാലുവായ ഭഗവാനേ! എന്റെ വാഗ്ദാനത്തെ ഏതുവിധത്തിലെങ്കിലും സത്യമാക്കാൻ ഒരുവഴി പറഞ്ഞുതന്നു്, എന്നെ രക്ഷിക്കണമേ!

ഭഗവാൻ—നിനക്കധീനപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന മുക്തിയാകുന്ന ഭാര്യയെ അവനു കൊടുത്തു്, അവളുമായി രമിപ്പിച്ചിരിക്കത്തക്കവണ്ണം ചെയ്താലും!—എന്തെന്നാൽ, "സാധുസംഗതിതന്നെ മോക്ഷകാരണം" എന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തശേഷം ഭഗവാൻ മറഞ്ഞു.

അനന്തരം വർത്തകൻ കബീരിന്റെ തിരുവടികൾ വന്ദിച്ചു ചുംബിച്ചു്—"അല്ലയോ സദ്ഗുരുനാഥ! പരിശുദ്ധജ്ഞാനിൻ! നിന്തിരുവടിയുടെ മഹിമയറിയാതെ ഞാൻചെയ്ത അപരാധത്തെ സദയം ക്ഷമിച്ചെന്നെ രക്ഷിക്കണമേ" എന്നിങ്ങനെ സ്തുതിവാക്യങ്ങൾ വർഷിച്ചുകൊണ്ടു്, സുന്ദരീദേവിയുടെ കാൽപൂക്കളിൽ ദണ്ഡനമസ്കാരംചെയ്തുപറഞ്ഞു. "എന്നെ ജനിപ്പിച്ച അമ്മേ! കാമവിഭ്രാന്തനായി നിന്തിരുവടിയെ ദർശിച്ച എന്റെ കണ്ണുകൾ പൊട്ടാത്തതും ശൃംഗാരവാക്കുകൾ പറഞ്ഞ നാവു് പുഴുക്കാത്തതും അത്ഭുതംതന്നെ. തത്ര ഭവതിയെപ്പോലെയുള്ള ദേവിമാരുടെ പാതിവ്രത്യനിഷ്ഠകൊണ്ടല്ലയോ കടൽ കരകവിഞ്ഞു കയറാതെ നിൽക്കുന്നതും സൂര്യോദയാസ്തമയങ്ങൾ നിർവിഘ്നമായി നടക്കുന്നതും. ദേവിയുടെ മഹിമയുടെ ഗൗരവം വിചാരിച്ചാൽ അതിനോടുപമിക്കാൻ ഒന്നുംതന്നെ ഞാൻ കാണുന്നില്ല. ആകാശവും ഭൂമിയും ഒന്നും അതിനോടു തുല്യമാണെന്നെനിക്കു തോന്നുന്നില്ല.

ശ്രീനാരായണസ്വാമിയുടെ ദർശനത്തെ അരക്ഷണംകൊണ്ടു സാധിച്ചുതന്ന അമ്മേ! അപരാധിയായ ഇവൻെറ മേൽ അപ്രിയമുണ്ടാകാതെ രക്ഷിച്ചുകൊള്ളണമേ!"

വത്തകൻെറ സ്തുതിവാക്യങ്ങളാൽ പ്രസന്നയായ സുന്ദരീദേവി, കരുണാകടാക്ഷം തൂകി അനുഗ്രഹിച്ചു്, പരമഭക്തോത്തമനായി ഭവിക്കട്ടെ എന്നാശീർവ്വദിച്ചു. അനന്തരം ഭർത്താവിനെനോക്കി—"പ്രിയതമ! മണവാളനാകാൻവന്ന മകനായിത്തീൎന്ന കഥപോലെ പുത്രഭാവേന നമ്മെ ശരണംപ്രാപിച്ചുനില്ക്കുന്ന ഈ വത്തകനെ സകരുണം കടാക്ഷിച്ചു സന്തുഷ്ടനാക്കി രക്ഷിച്ചാലും" എന്നപേക്ഷിച്ചു

ദയാലുവായ കബീർദാസൻ ഉടൻതന്നെ വത്തകൻെറ നാവിന്മേൽ താരകമന്ത്രാക്ഷരം എഴുതി നിഷ്കാമിയായി ഭവിക്കട്ടെ എന്നാശീർവാദംചെയ്തു്, ബന്ധപാശങ്ങൾ തീൎത്തു മോക്ഷവനിതയുമായി ആനന്ദിച്ചിരിക്കുമാറു് അനുഗ്രഹിച്ചശേഷം, പത്നീസമേതനായി സ്വഗൃഹത്തെ പ്രാപിച്ചു. അപ്പോൾ, അവിടെ നാരദാദിമുനിജനപരിവൃതനായ ഭഗവാൻ എഴുന്നരുളിയിരിക്കുന്നതു കണ്ടു്, വിസ്മയാനന്ദപരവശരായ ആ ദമ്പതിമാർ സാഷ്ടാംഗപ്രണാമംചെയ്തു വാഴ്ത്തിസ്തുതിച്ചു. വത്തകഭവനത്തിൽവച്ചു്, അക്ഷണത്തിൽ മറഞ്ഞരുളിയ ഭഗവാനെ വീണ്ടും സന്ദർശിക്കാൻ ഇടയായതിനെക്കുറിച്ചു് സന്തോഷഭരിതരായി അവർ നില്ക്കുമ്പോൾ,, ഭഗവാൻ, തൃക്കൈകളാൽ കബീർദാസൻെറ മസ്തകത്തിൽ തലോടി "ഹേ! പരമഭാഗവതനായ കബീർദാസ! ഗൃഹസ്ഥാശ്രമപ്രധാനമായ അന്നദാനധൎമ്മത്തെ സംരക്ഷിക്കുന്നതിൽ നിനക്കെന്തുമാത്രം നിഷ്ഠയുണ്ടെന്നു പരീക്ഷിക്കുന്നതിനു ഞാൻ തന്നെയാണു്, ഈ മുനീശ്വരന്മാരുമായി അൎത്ഥികളുടെ വേഷത്തിൽ നിന്നോടുവന്നു് അന്നം യാചിച്ചതു്. അതുസംബന്ധമായി നീ കാണിച്ച ധൎമ്മനിഷ്ഠ എന്നെ അത്യന്തം സന്തുഷ്ടനാക്കിയിരിക്കുന്നു. ദേവന്മാരും ഭക്തന്മാരും മൂലം ദുഷ്ടന്മാരായ അസുരാദികൾക്കു ഞാൻ ഓരോ അവസരത്തിൽ ദൎശനം കൊടുത്തിട്ടുള്ളതുപോലെ, നീമൂലം ഇപ്പോൾ, പരസ്ത്രീഗമനം ഇച്ഛിച്ച വത്തകൻ മുതലായവൎക്കും എൻെറ ദൎശനം ലഭിക്കാൻ ഇടയായിരിക്കുന്നു" എന്നരുളിച്ചെയ്തു. എന്നിട്ടു്, ജിജ്ജാബീബിയേയും തമാലിനേയും നോക്കി—"ഹേ സുകൃതികളെ! നിങ്ങൾ ഇനി വാനപ്രസ്ഥാശ്രമത്തെ സ്വീകരിച്ചു്, വൈരാഗ്യത്തെ സാധൂകരിച്ചു് മോക്ഷപദം അടഞ്ഞുകൊൾവിൻ" എന്നനുഗ്രഹിച്ചു് മുനീശ്വരന്മാരുമായി അന്തൎദ്ധാനം ചെയ്തു.

അനന്തരം, തമാൽ സർവ്വോൽകൃഷ്ടമായ ഗുരുവാക്യത്തേക്കാളും ആദരണീയമാണ് ദൈവവാക്കെന്നുള്ള നിശ്ചയത്തോടുകൂടി സഭാര്യനായി വനയാത്രയ്ക്കൊരുക്കമായി. ഭഗവൽഭക്തനും ഭഗവത്തുല്യനുമായ മകനെ മാറോടണച്ചാശ്ലേഷംചെയ്ത് ഭാഗ്യവാനായ തമാൽ ഇങ്ങനെ ഉപദേശിച്ചു:—"സുകൃതിയായ പുത്ര! ശ്രീഭഗവാൻ നമുക്ക്, അടിക്കടി ദർശനം തരുന്നുവെന്ന് നീ അഹങ്കരിക്കേണ്ട. ദൈവകടാക്ഷത്താലോ ഗുരുകടാക്ഷത്താലോ മോക്ഷമാർഗ്ഗം അറിയാറാകും. എന്നല്ലാതെ.യാഗം, ത്യാഗം, ദാനം, ധ്യാനം, മൗനം, ജ്ഞാനം, ജപം, തപം മുതലായവകളാൽ ആത്മജ്ഞാനം ലഭിക്കയില്ല. ആചാര്യകടാക്ഷമില്ലാതെ ജ്ഞാനമാർഗ്ഗത്തിലേക്ക മനസ്സ ചായുകയില്ല. ഉപായംകൊണ്ടു സാധിക്കേണ്ടകാര്യം പരാക്രമംകൊണ്ടു സാധിക്കയില്ലെന്ന് നിനക്കറിയാമല്ലൊ. വെള്ളത്തിലെ കുമിളയ്ക്കു തുല്യമായ ഈ ദേഹത്തെ, കേവലം അസ്ഥിരമെന്നല്ലാതെ സ്ഥിരമെന്ന വിദ്വാന്മാർ വിചാരിക്കുന്നില്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, മലമൂത്രാദി ദുർഗ്ഗന്ധവസ്തു പരിപൂർണ്ണമായിരിക്കുന്ന ഈ സ്ഥൂലദേഹത്തെ, ഞാൻ എന്നഭിമാനിച്ചു തന്നത്താൻ മറന്നിരിക്കുന്ന അവിവേകികൾ അജ്ഞാനാന്ധകാരനരകക്കുഴിയിൽ വീണ് നരകഭവനമായ ഈ ശരീരത്തിൽ മോഹിച്ച് രാജയക്ഷ്മാവ്, കുഷ്ഠം മുതലായ വ്യാധികളാൽ പീഡിക്കപ്പെട്ട്, ഹതാശയന്മാരായി നശിച്ചുചെന്ന്, കാലന്റെ ദണ്ഡനങ്ങൾക്ക് അധീനന്മാരായി ഭവിക്കുന്നു. അനന്തരം പാപപുണ്യപരിമാണം ഒക്കെബോൾ ദൈവത്തിന്റെ മുമ്പാകെ സങ്കോചപ്പെട്ട്, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആജ്ഞയാൽ മാതൃഗർഭത്തിൽപതിച്ച് കലലബുദ്ബുദാദി മാംസപേശികളായി ക്രമേണ അവയവവ്യക്തി ഭവിച്ച് പൂർവ്വസ്മരണയാൽ ദൈവത്തെ ഭജിച്ച്, യഥാകാലം ഭൂമിയിൽപിറന്നു വീഴുന്നു. പിന്നീട് ശൈശവം മലമൂത്രാദിമലിനമായ ശയ്യയിൽക ടന്നു കഴിച്ചുകൂട്ടി, പരസഹായത്താൽ വളൎന്ന് കൌമാരം പ്രാപിക്കുന്നു. ആ കാലം വിദ്യാഭ്യാസത്താലും ബാലലീലകളാലും കഴിയുന്നു. യൌവ്വനയുക്തനായാൽ കാമിനീസമേതനായി കാമലീലകളിൽ മോഹിച്ച്, ദൈവഭജനം ചെയ്യാതെ വാൎദ്ധക്യത്തിലെത്തുന്നു. അപ്പോൾ, പുത്രൻ, ഭാര്യ, ധനം എന്നീ മോഹങ്ങളാൽ ജ്ഞാനത്തിനോ ഭഗവദ്ധ്യാനത്തിനോ സംഗതിയാകാതെ, നരകത്തിന് കെട്ടിയവിത്തായി ജീവിക്കുന്നു. വയസ്സെഴുപതായാലും മരണം സമീപസ്ഥമായി എന്നു സമ്മതിക്കാൻ അവക്ക് ഒരുക്കമില്ല. ഇനിയും ആയുസ്സ കിടക്കുന്ന സ്ഥിതിക്ക്, ഇപ്പോഴേ മോക്ഷത്തിനു പ്രയ

തിക്കേണ്ട ആവശ്യമില്ല എന്നാണ്' അപ്പോഴും അവരുടെ ഭാവം, ഇങ്ങനെ മോഹിതന്മാരായി ചുടലപ്പിണമെന്ന്' പ്രത്യക്ഷമായ ഈ ശരീരത്തെ, മായാമോഹത്താൽ വിശ്വസിച്ചിരിക്കുന്നവരാ ണോ അങ്ങനെയുള്ളവൎക്ക്' വത്സരമാണ പ്രമാണം. വാചാജ്ഞാനി കൾക്ക മാസമാണ പ്രമാണം. മോക്ഷേച്ഛുക്കൾക്ക ദിവസവും യോഗാഭ്യാസികൾക്ക നാഴികയും സിദ്ധന്മാൎക്ക്' ശ്വാസവും പ്രമാ ണമായിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട്', ഒരു മുഹൂൎത്തത്തിനിടയ്ക്കു മുപ്പ ത്തിയാറുപ്രാവശ്യം, ഭഗവാൻ പ്രത്യക്ഷനായാലും പോരായെന്നു വേണം കരുതുവാൻ. മായയെന്നത്' നിഴൽപോലെ പിരിയാതെ ഇരുന്നുകൊണ്ട്', ഏതു കാൎയ്യത്താൽ നമുക്ക്' അധീനപ്പെട്ടുമെന്നും നമ്മുടെ പ്രപഞ്ചരൂപനാമാദികളെ കടക്കുന്ന മാൎഗ്ഗങ്ങളെ അ ന്വേഷിക്കുമോ എന്നുമുള്ള വിചാരത്തോടുകൂടി കല്ലു ചേറാക്കുന്ന തുപോലെ നമ്മുടെ മനസ്സിനെക്കലക്കി മോക്ഷമാൎഗ്ഗത്തെ നിരോ ധിച്ച്', ചുഴലിക്കാററിൽപെട്ട കരിയിലപോലെ ജനനമരണത്തി രമാലകളോടുകൂടിയ സംസാരസമുദ്രത്തിൽ മുങ്ങിക്കിടക്കുകയെന്ന്', പ്രതിനിമിഷം ശാസിച്ചുകൊണ്ടേയിരിക്കും. എന്നു മാത്രമല്ല, പ്രി യപുത്ര! ദൈവത്തെക്കാളും വലിയവൻ ഗുരുവാണെന്നു ശാസ്ത്ര ങ്ങൾ സിദ്ധാന്തിക്കുന്നു. ദൈവത്തിൻെറ അനിഷ്ടം പരമാചാൎയ്യ കടാക്ഷത്താൽ പരിഹരിക്കപ്പെടാം. എന്നാൽ ഗുരുവിൻെറ ശാപത്തെ പരിഹരിക്കുന്നതിന്' ദൈവത്താലും സാദ്ധ്യമല്ല. അ തിലും കാൎയ്യകാരണങ്ങളെന്ന രണ്ടുമാൎഗ്ഗങ്ങളെ അറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ആചാൎയ്യന്മാരിൽ കാരണഗുരുവാണ്' പ്രധാന ആചാൎയ്യൻ കാര ണഗുരുവിൻെറ ലക്ഷണങ്ങൾ തിരിച്ചറിയുന്നതിന്' ആത്മജ്ഞാ നികൾക്കേ സാധിക്കു; എന്നത്രേ വിദ്വാന്മാർ പറയുന്നത്'. ഈ ലോകബന്ധങ്ങളെ നശിപ്പിച്ച്'. ആത്മമാത്രബോധിയായിരിക്കു ന്ന കാരണഗുരു പരബ്രഹ്മമാണെന്നുവേണം പറവാൻ. മാതൃദ്രോ ഹി, പിതൃദ്രോഹി ദൈവദ്രോഹി എന്നൊക്കെപ്പറയാതെ, ഗുരു ദ്രോഹി എന്നു സാധാരണ പറയുന്നത്', ശരീരമനോവ്യാധികളെ നശിപ്പിച്ച്' എപ്പോഴും ഏകാഗ്രമനസ്സായി ഗുരുപാദശുശ്രൂഷ കൾചെയ്തു ഗുരുനാമങ്ങളെത്തന്നെ മനസ്സിൽ ധ്യാനിച്ച്' ശിര സ്സിൽ കൈകളെവച്ച്', മായാകാൎയ്യങ്ങളിലേക്കു വ്യതിചലിക്കുന്ന മനസ്സിനെ നിയന്ത്രിച്ചു നശിപ്പിച്ച്' സങ്കല്പവികല്പങ്ങളും നാമ രൂപാദികളുമില്ലാത്ത പരബ്രഹ്മമായി മനസ്സിനഗോചരമായി വാ ക്കാൽ വെളിപ്പെടുത്താൻ പാടില്ലാത്തതായി ആനന്ദമാത്രമായിരി ക്കുന്ന പദപ്രാപ്തിയെ അറിയിച്ചുതരുന്ന സദ്ഗുരുനാഥന്' ചെ യ്യേണ്ടുന്ന പ്രത്യുപകാരഗൌരവത്തെ സൂചിപ്പിച്ചാണ്'. ഗുരുനി

ഷ്ഠയെക്കാളും ശ്രേഷ്ഠത്വം ബ്രഹ്മനിഷ്ഠയ്ക്കില്ല. ശുദ്ധാശുദ്ധങ്ങളെന്ന് രണ്ടുവിധത്തിലുള്ള വിഷയാനന്ദങ്ങൾക്കായി കാകൻ, ശ്വാവ് മുതലായ നികൃഷ്ടജീവികളെപ്പോലെ പരിഭ്രമിക്കുന്ന ശരീരികൾ, ദേഹസുഖത്തേക്കാൾ ഇന്ദ്രിയസുഖമാണ് വലുതെന്നറിയുന്നപോലെ മനസ്സുഖത്തേക്കാൾ ജീവസുഖമാണ് വലുതെന്നറിഞ്ഞാലെന്താണ്? ജീവസുഖം ബ്രഹ്മാനന്ദമല്ലാതെമററെന്താണ്? ആ ബ്രഹ്മാനന്ദത്തെത്തരുന്ന ആചാര്യന്റെ പാദശുശ്രൂഷകൾ ചെയ്യരുതോ? അതുമൂലം സകല പാപങ്ങളും നശിക്കയില്ലയോ? ദേഹസുഖം മരണപര്യന്തമല്ലാതെ നിലനില്ക്കുമോ? മനസ്സുഖം മനസ്സിന്റെ മാററംവരെയല്ലയോ? ജീവസുഖം മരണംവരെയല്ലയോ? മരണകാലത്തിൽ ദേഹസുഖത്തേയും ഇന്ദ്രിയസുഖത്തേയും മനസ്സുഖത്തേയും ആഗ്രഹിക്കാതെ ജീവസുഖത്തെ വാഞ്ഛിക്കുന്നു എന്നുള്ളതു്, പരമാത്മമല്ലയോ സുഷുപ്തിയിൽ ബ്രഹ്മാനന്ദമല്ലാതെ വേറുണ്ടോ? ആ സുഖത്തെ ഇപ്പോഴേ അന്വേഷിക്കുന്നതു നന്നല്ലെന്നുണ്ടോ? സങ്കല്പം ജനനമെന്നും വികല്പം മരണമെന്നും ഉള്ള വാക്യം പരമാത്മമത്രേ. ദേഹം അസത്യമെന്നു കരുതുന്നവൻ അരനിമിഷമെങ്കിലും ഈ ലോകകാര്യങ്ങളിൽ ശ്രദ്ധയുള്ളവനായിരിക്കുന്നുണ്ടോ? കാട്ടിൽചെന്നു തപോവൃത്തി അനുഷ്ഠിച്ചിരിക്കുന്നവൎക്ക്, ബന്ധക്ലേശങ്ങൾ സംഭവിക്കുമോ? വാക്കിന്റെയും മനസ്സിന്റെയും വ്യാപാരത്തെ നിയന്ത്രിച്ച ശാന്തന്മാൎക്ക കൎമ്മബന്ധമുണ്ടോ? ഇന്ദ്രിയവ്യാപാരങ്ങളോടുകൂടാതെ നിശ്ചലന്മാരായി നിത്യമൌനികളായിരിക്കുന്നവൎക്ക് കൈവല്യസിദ്ധിയുണ്ടാകും എന്നു്, താരകമന്ത്രോപദേഷ്ടാവായ കാരണഗുരു ഉപദേശിക്കുന്നു. അദ്വൈതബ്രഹ്മത്തെ കരതലാമലകംപോലെ കാണിച്ചുതരുന്ന കരുണാനിധി അദ്ദേഹമല്ലേ? ത്രികരണങ്ങളുടെയും വ്യാപാരങ്ങളെ ഇല്ലാതാക്കുന്ന മോക്ഷത്തെ അണയാനിടയാകുന്ന ഗുരു ആൎക്ക് തുല്യൻ എന്നുവച്ചാൽ എന്നെ കാട്ടിൽപോയി തപസ്സുചെയ്യുന്നതിനാജ്ഞാപിക്ക ഈനിൽക്കുന്ന പരമാത്മസ്വരൂപനു് തുല്യനാകുന്നു എന്നു പറഞ്ഞു്, കബീരിന്റെ പുറകിൽ മറഞ്ഞുനിന്ന വിഷ്ണുഭഗവാനെ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചു.

കബീർ, തിരിഞ്ഞുനോക്കിയപ്പോൾ, സീതാസമേതനായി നിൽക്കുന്ന ഭഗവാനെയാണു കണ്ടതു്. ജഗദേകമൂൎത്തിയായ ഭഗവാന്റെ സാന്നിദ്ധ്യത്തിൽ ആനന്ദതുന്ദിലനായ കബീർദാസൻ വിമലങ്ങളായ സ്തോത്രങ്ങൾ ചൊല്ലി അവരെ ആരാധിച്ചു ദണ്ഡനമസ്കാരം ചെയ്തശേഷം പിതാവിനെ നോക്കി, "പ്രിയപ്പെട്ട അച്ഛാ! അന്നദാതാവായ രക്ഷക! നിന്തിരുവടി എന്നെപ്പിരിഞ്ഞു

പോകാനാണോ നിശ്ചയിച്ചതു്? കാട്ടിൽ പോയിട്ടു് കാൎയ്യമെന്താണു്? നമുക്ക പരലോകസുഖവും മുക്തിയും തരുന്ന ഭഗവാനല്ലേ ഈ നിൽക്കുന്നതു്? അവിടെയും ഇവിടെയും എന്നല്ല എവിടെയും നിറഞ്ഞു സൎവ്വസാക്ഷിയായിരിക്കുന്നതു് ഇദ്ദേഹം തന്നെയല്ലേ? എന്നു ചോദിച്ചു.

തമാൽ—പ്രിയപുത്ര! സൎവ്വത്ര നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു് ബ്രഹ്മൈകരൂപനായ ഈ ഭഗവാൻതന്നെ എന്നിരുന്നാലും ഇഹലോകത്തിനും പരലോകത്തിനും തമ്മിൽ എത്ര ഭേദമുണ്ടോ അത്രയും ഭേദം നാട്ടിനും കാട്ടിനും തമ്മിൽ ഉണ്ടു്. അതുകൊണ്ടു്, നീ ഭഗവദ്ധ്യാനത്തോടുകൂടി ഇവിടെത്തന്നെ സുഖമായിരിക്കുക. ഞാൻ കാട്ടിൽ പോകയാണു് എന്നുപറഞ്ഞു്, സഹധൎമ്മിണിയോടുകൂടി, യാത്ര പുറപ്പെട്ടു; എങ്കിലും പ്രിയപുത്രനായ കബീരിന്റെ നേക്കുള്ള അതിരററ വാത്സല്യം ആ ദമ്പതിമാരുടെ ജ്ഞാനദൃഷ്ടിയെ അന്ധീഭവിപ്പിച്ചതുകൊണ്ടു്. തിരിഞ്ഞു തിരിഞ്ഞു നോക്കി, മനസ്സു് കബീരിന്റെമേലും ശരീരം തപസ്സിലും ഉന്നി ഗതി മന്ദീഭവിപ്പിക്കേണ്ടിവന്നു. പിതൃവാത്സല്യനിധിയായ കബീരും അപ്രകാരംതന്നെ മനോവൃത്തിയെ വശീകരിച്ചു് വാത്സല്യബന്ധത്താൽ പിന്നാലെ ഓടിച്ചെന്നു്, തമാലിനെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചു കരഞ്ഞുതുടങ്ങി. സുന്ദരിയും അതുകണ്ടു് ജിജ്ജാബീബിയെ ആശ്ലേഷിച്ചു്, കരയാൻ ആരംഭിച്ചു "മലയാദ്ഭവമായ ചന്ദനത്തിലുമേററമലിയും താഗിന്ദ്രിയം സുതനെപ്പുൽകുന്നേരം" എന്ന ആപ്തവാക്യമനുസരിച്ചു്, തമാലിനും മനസ്സലിഞ്ഞു്, അശ്രുക്കൾ ധാരധാരയായി വാൎന്നൊഴുകി. പണ്ടു വനവാസത്തിനായി ഒരുങ്ങിപ്പോയ പാഞ്ചാലിയെ സാന്ത്വനവാക്കുകളാൽ ആശ്വസിപ്പിച്ചു വ്യസനിച്ച കുന്തീദേവിയെപ്പോലെ, ജിജ്ജാബീബി, ഗദ്ഗദത്തോടുകൂടി പലതും പറഞ്ഞു കരഞ്ഞു. ഇങ്ങനെ അവർ നാലാളും പരിദേവനം ചെയ്യുന്നതിനിടയിൽ, ശ്രീരാമന്റെയും സീതാദേവിയുടെയും രൂപം ധരിച്ചുനിന്ന ഭഗവാനും മഹാലക്ഷ്മിയും തമാൽകുടുംബക്കാരോടു് അടുപ്പമുററ ആളുകളെപ്പോലെ, ഓടി അടുത്തുചെന്നു്, ഭഗവാൻ, തമാലെയും കബീരിനേയും ഒന്നാകെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചും, സീതാദേവി ജിജ്ജാബീബിയേയും സുന്ദരിയേയും കെട്ടിപ്പിടിച്ചും നിലവിളിതുടങ്ങി. ഭൂമി കലുങ്ങിയാൽ, അതിൽ ഉൾപ്പെട്ട സകല ചരാചരങ്ങളും കലുങ്ങിപ്പോകുന്നതുപോലെ പുരുഷനും പ്രകൃതിയും, അഥവാ, മഹാവിഷ്ണുവും മഹാലക്ഷ്മിയും കരഞ്ഞപ്പോൾ കാശിയിലുള്ള പശുപക്ഷ്യാദി സകല ജീവപ്രാണികൾപോലും, കണ്ണീർതൂകി പരിദേവനം തുടങ്ങി.

ഇങ്ങനെ രണ്ടു യാമത്തോളം സകല പ്രാണികളും മുറയിട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ ശ്രീകാശീവിശ്വനാഥൻ പാർവ്വതീസമേതനായി എഴുന്നള്ളി, കബീരിൻെറ വീട്ടിൽവന്നു് ഭഗവാനെയും ഭഗവതിയേയും കണ്ടു്, "അല്ലയോ ത്രിലോകദൈവതങ്ങളെ! ദേവാധിദേവ! സമ്പദ്ദേവതയായ ദേവി! നിങ്ങൾ എന്തൊരു കളിക്കൂത്താണു് കാണിക്കുന്നതു്—ഇതെന്തൊരു മറിമായമാണു്? അജ്ഞാനികളെപ്പോലെ ഇവരെ മായയിൽ മുഴുകിച്ചു വ്യസനിപ്പിച്ചതുകൂടാതെ നിങ്ങളും അജ്ഞജനത്തെപ്പോലെ പരിദേവനംചെയ്തു് ഈ കാശി മുഴുവൻ രണ്ടു യാമമായിട്ടു നിലവിളിയുടെ ശബ്ദംകൊണ്ടു് നിറച്ചിരിക്കുന്നു. നിങ്ങൾ ആരാണെന്നുള്ള കഥ വിസ്മരിച്ചുപോയെന്നുണ്ടോ? ഭഗവൻ! ശ്രീനാരായണ! നിന്തിരുവടിതന്നെയാണോ തമാലിൻെറ മകൻ? ദുഃഖാചരണത്താൽ നിന്തിരുവടി ഇക്കാശി മുഴുവൻ ദുഃഖപരിപൂർണ്ണമാക്കിച്ചെയ്തുവോ? ഈ ലീല അനുഷ്ഠിച്ചതു്, ഞാൻ പുകഴ്ത്താനോ കബീർ പുകഴ്ത്താനോ തമാൽ പുകഴ്ത്താനോ എന്തോന്നിനായിട്ടാണു്? അരുളിച്ചെയ്താലും!" എന്നിങ്ങനെ ചോദ്യംചെയ്തു വിശ്വനാഥനോടു യാതൊരു മറുപടിയും പറയാതെ, ഭഗവാൻ വീണ്ടും തമാലിനേയും കബീരിനേയും ആലിംഗനംചെയ്തു കരഞ്ഞുകൊണ്ടു നിൽക്കുന്നതുകണ്ടു്, പരമശിവൻതന്നെ അദ്ദേഹത്തെ പിടിച്ചുമാററി. പാർവതീദേവി മഹാലക്ഷ്മിയേയും സമാധാനപ്പെടുത്തി. അനന്തരം കബീരിനെ നോക്കി—പരമശിവൻ—"ഹേ കബീർദാസ! അച്ഛനമ്മമാരെക്കുറിച്ചുള്ള സ്നേഹബന്ധം ജ്ഞാനികൾക്കു യുക്തമാണോ? യുക്തമായാൽതന്നെ ഇങ്ങനെ ദുഃഖിക്കാമോ? നിനക്കുവേണ്ടി എത്രനേരമായി ഭഗവാൻ പരിദേവനംചെയ്യുന്നു! ദയചെയ്തു് അദ്ദേഹത്തേയും എന്നേയും നിനക്കൊന്നു നോക്കരുതോ?" എന്നരുളിച്ചെയ്തു. കബീർ പെട്ടെന്നു കൈയയച്ചു കണ്ണുതുറന്നു നോക്കിയപ്പോൾ, താൻ കെട്ടിപ്പിടിച്ചിരുന്ന അച്ഛനേയും അകലെനിന്ന അമ്മയേയും കാണായ്കകൊണ്ടു്, അവർ കാട്ടിൽ പൊയ്ക്കളഞ്ഞതായിരിക്കുമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു് പൂർവ്വാധികം ഉച്ചത്തിൽ നിലവിളിച്ചു. അതു കണ്ടു ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു. "കബീർദാസ! നീ എന്തിനു കരയുന്നു? നിൻെറ അച്ഛനമ്മമാർ കാട്ടിനകത്തല്ല പോയതു്. എൻെറ ആസ്ഥാനമായ വൈകുണ്ഠത്തിലാണു്. കിംബഹുനാ, നിൻെറ അച്ഛൻ ഞാൻതന്നെയാണു്. മഹാലക്ഷ്മിയാണമ്മ. ഇതുവരെ നീ വിചാരിച്ചതു നിൻെറ അച്ഛനമ്മമാർ മനുഷ്യരാണെന്നല്ലേ? നീതന്നെ ആരാണെന്നു നിനക്കറിയാമോ? അതറിഞ്ഞാൽ, ഈ സംശയങ്ങളൊക്കെ തീരും. നീ ഭൂമിയിൽ ജനിക്കണമെന്നു

ഞാൻ ആജ്ഞാപിച്ചപ്പോൾ, മാതൃഗർഭത്തിൽ പിറക്കുകയില്ലെന്നു പറഞ്ഞതനുസരിച്ച്, നിന്നെ യഥോചിതം വളൎത്തുന്നതിനായി ഞങ്ങൾ രണ്ടാളും തമാലും ജിജ്ജാബീബിയും ആയി വന്നു ജനിച്ചതാണ്. ആ സ്വരൂപം ഞങ്ങളിൽനിന്നു കാണണമെങ്കിൽ കണ്ടോളൂ" എന്നുപറഞ്ഞു്, ഭഗവാൻ തമാലിന്റെ രൂപമെടുത്തു നിന്നു. മഹാലക്ഷ്മി, ഉടനെ ജിജ്ജാബീബിയായി. പരമശിവനും പാൎവ്വതിയും അതുകണ്ടു സന്തോഷിച്ച്, ഭഗവാന്റെ ലീലാവിലാസങ്ങളെക്കാണ്മാൻ താല്പൎയ്യമുള്ളവരെപ്പോലെ നോക്കിക്കൊണ്ടു നിലയായി. തൽക്ഷണംതന്നെ ഭഗവാനും ലക്ഷ്മീദേവിയും അന്തൎദ്ധാനംചെയ്കയും ചെയ്തു. ഉദ്ബുദ്ധനായ കബീർ, "ഭഗവാനും ലക്ഷ്മിയും എന്റെ അച്ഛനമ്മമാരായി ജനിച്ചുവോ? അതു് അളവററ ഭാഗ്യവും അത്ഭുതവുംതന്നെ. ഇനി ഞാൻ അച്ഛനമ്മമാരെക്കുറിച്ചു ദുഃഖിക്കുന്നതു ശരിയല്ല" എന്നീ വിചാരത്തോടെ സന്തുഷ്ടനായി പാർവ്വതീപരമേശ്വരന്മാരെ സ്തുതിച്ചു. "സ്വാമിൻ! പരമേശ! അച്ഛനമ്മമാരെക്കുറിച്ചു ദുഃഖിച്ച ഈ അജ്ഞാനിക്ക് നിങ്ങൾ ദർശനം തന്നുവോ? അതു യുക്തമാണോ? ഹേ! ദേവദേവ! നിടിലാക്ഷ! അമ്മേ ഭദ്രകാളി! അന്നപൂൎണ്ണേശ്വരി! വിശാലാക്ഷി!" എന്നൊക്കെ സ്തുതിച്ചപ്പോൾ, അവർ പ്രസന്നരായി:— "ഹേ ഭാഗവതോത്തമനായ കബീർദാസ! നീ ബ്രഹ്മജ്ഞാനനിഷ്ഠനായി പരമാനന്ദപദം പ്രാപിച്ചാലും" എന്നാശീർവ്വാദംചെയ്ത ശേഷം മറഞ്ഞു. അനന്തരം കബീർ അച്ഛനമ്മമാരുടെ വിയോഗത്താൽ അല്പം മനഃക്ഷോഭത്തോടെ അന്നത്തേടം കഴിച്ചുകൂട്ടി. പിറേറദിവസം രാമാനന്ദസ്വാമികളെ ചെന്നുകണ്ടു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ സാന്നിദ്ധ്യത്താൽ ബുദ്ധിതെളിഞ്ഞു സന്തുഷ്ടനായി ഭവിക്കുകയും ചെയ്തു.

പതിനൊന്നാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

പന്ത്രണ്ടാമദ്ധ്യായം.

കബീരിന്റെ പുത്രനായ കമാലു് തീൎത്ഥയാത്ര പോയതു്.

കബീർ, ഇങ്ങനെ സുന്ദരിയുമായി സുഖിച്ചിരിക്കുന്ന കാലത്തിങ്കൽ, അവളുടെ അപേക്ഷകൊണ്ടും, അവൾ ഗൎഭയായിരുന്ന കാലത്തു്, ഇഷ്ടത്തെ നിറവേററിക്കൊള്ളാമെന്നുള്ള വാക്യത്തെ സത്യമാക്കാനായും, കബീർദാസൻ ഒരു ശുഭമുഹൂൎത്തത്തിൽ

അവളിൽ ഗർഭനിഷേകംചെയ്തു. യഥാകാലം നാരദമഹർഷിയുടെ അംശഭൂതനായി മുപ്പത്തിരണ്ടു ലക്ഷണങ്ങളും തികഞ്ഞ ഒരാൺകുട്ടി അവളിൽനിന്നും ജാതനായി. അവന്റെ മുഖം കമലംപോലെ സുകുമാരമായിരുന്നതുകൊണ്ടു് അവനു കമാലു് എന്നു പേരിട്ടു്, വാത്സല്യപൂർവം വളർത്തി, നെയ്ത്തുകൊണ്ടു നിത്യവൃത്തി സുഖമായി കഴിച്ചുവന്നു. അങ്ങനെ ഏഴുവർഷം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഒരുദിവസം കമാലു്, അച്ഛന്റെ പാദങ്ങളിൽ വണങ്ങി, "പ്രിയപിതാവേ! എനിക്കു് ഒരു തീർത്ഥയാത്രപോയി വരണമെന്നാഗ്രഹമുണ്ടു്. അതിലേക്കു് അനുവാദംതരണ"മെന്നപേക്ഷിച്ചു കബീർ മകനെ വാരിയെടുത്തു മടിയിൽ വച്ചുകൊണ്ടു്:—"കുഞ്ഞേ! നീ അറിയാത്ത ശിശുവല്ലയോ? നീ തനിയേ ഇപ്പോൾ തീർത്ഥയാത്രയ്ക്കു് ഒരുങ്ങിപ്പോകുന്നതെങ്ങനെ? നിസ്സഹായനായി നിന്നെ അയയ്ക്കാൻ എന്റെ മനസ്സനുവദിക്കുമോ? അല്പംകൂടി പ്രായമായിട്ടു പോകാം, എന്നുപറഞ്ഞു. കമാലു് അച്ഛന്റെ പാദങ്ങളെ നമസ്കരിച്ചിങ്ങനെ അറിയിച്ചു. "പ്രിയപിതാവേ! വെള്ളത്തിലെ കുമിളപോലെ ക്ഷണഭംഗുരമായ ഈ ദേഹത്തെ, നിത്യമെന്നു വിചാരിക്കുന്നവരല്ലയോ നിശ്ചയിച്ച കാര്യത്തെ പിന്നെയൊരിക്കലേയ്ക്കു നീക്കിവയ്ക്കുന്നതു്? ഇതു് ക്ഷണഭംഗുരമാണെന്നറിഞ്ഞാൽ ഒരു നിമിഷമെങ്കിലും വെറുതേ കളയാനോ പ്രയോജനകരങ്ങളായ കാര്യങ്ങളെ മാററിവയ്ക്കാനോ തുനിയുമോ? അതുകൊണ്ടു്, എന്നെ ഇപ്പോൾ തടുക്കാതെ കരുണാപുരസ്സരം അനുവദിക്കയാണു വേണ്ടതു്."

കബീർ—കുഞ്ഞേ! എള്ളിൽ എണ്ണ എന്നപോലെ സർവ്വത്ര നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ജഗദീശ്വരനെ, തന്റെ ഇരിപ്പിടത്തിൽ ഇരുന്നുതന്നെ ധ്യാനിച്ചുകണ്ടു് ആനന്ദമുൾക്കൊണ്ടു മോക്ഷമടയാതെ വെറുതേ ദേശസഞ്ചാരം ചെയ്തുകൊണ്ടെന്തുഫലം?

കമാലു്—അച്ഛ! അച്ഛൻ പറഞ്ഞതു സത്യംതന്നെയെങ്കിലും, പുണ്യസ്ഥലങ്ങളെ ദർശിക്കുന്നതു് മോക്ഷപ്രദമാണെന്നും പരിശുദ്ധതീർത്ഥങ്ങളിൽ സ്നാനംചെയ്താൽ പാപം ക്ഷയിക്കുമെന്നും സാധുസംസർഗ്ഗംകൊണ്ടു സന്ദേഹങ്ങളെല്ലാം അറുമെന്നും പല ദേശങ്ങളിലും സഞ്ചരിക്കുന്നതു് ബുദ്ധിവികാസത്തിനു നന്നാണെന്നും വിദ്വാന്മാർ പറഞ്ഞുകേട്ടിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടു് ഞാൻ യാത്രയ്ക്കൊരുങ്ങിയതാണു്. എന്നെത്തടുക്കാതെ, അനുവദിച്ചയയ്ക്കണം.

കബീർ: മകന്റെ വാക്കുകൾകേട്ടു്, അത്ഭുതപ്പെട്ടു മകനെ!

"ഏകനായ് ചിന്തിച്ചു കല്പിക്കരുതൊരുകാര്യം
ഏകനായ് പെരുവഴിപോകയും അരുതല്ലോ"

എന്നു വിധിതന്നെയുണ്ടു്. അതിനാൽ നീ സാധുക്കളിൽ ഒരുവനെ സഹായത്തിനായി കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകുന്നതാണു നല്ലതു് എന്നു പറഞ്ഞു.

കമാലു്—അച്ഛ! അച്ഛൻ അജ്ഞാനികളെപ്പോലെ പറയുന്നതെന്താണു്? രാമനാമമന്ത്രമാകുന്ന വാളും ക്ഷമയാകുന്ന കവചവും ജീവകാരുണ്യമാകുന്ന തോഴനും എനിക്കു നിത്യസഹായമായുള്ളപ്പോൾ മററു സഹായം എന്തിനാണു്? അങ്ങു് ഇങ്ങനെ പറയുന്നതു്, അതിരററ പുത്രവാത്സല്യംകൊണ്ടായിരിക്കാം? എന്നുപറഞ്ഞെഴുന്നേററുചെന്നു മാതാവിൻെറ പാദങ്ങളിൽ വണങ്ങി "ഞാൻ പോയിവരട്ടെ" എന്നു യാത്രചോദിച്ചപ്പോൾ, "ഓമനപ്പുത്രി! സൽക്കർമ്മത്തെ വിരോധിക്കരുതെന്നു ശാസ്ത്രം ഉണ്ടു്. എന്നുമാത്രമല്ല, നിൻെറ ഈ സൽബുദ്ധിയെക്കുറിച്ചു്, എത്രതന്നെ സ്തുതിച്ചാലും മതിയാകുന്നതല്ല. അച്ഛൻെറ അനുജ്ഞ വാങ്ങിയാൽ പിന്നെ, അമ്മയോടു ചോദിക്കണമെന്നുതന്നെയില്ല. അതുകൊണ്ടു് നീ പോയി മംഗലപ്രദമായ തീർത്ഥാടനം ചെയ്തുവന്നാലും" എന്നു് അനുജ്ഞകൊടുത്തു.

അനന്തരം ബാല്യത്തിലേ മകനുണ്ടായ സൽബുദ്ധിയെക്കുറിച്ചു് അവൾ വിസ്മയിച്ചു ഭർത്താവിനോടു പറഞ്ഞു.—"സ്വാമി! ഇത്ര ബാല്യത്തിലേ തനിച്ചു തീർത്ഥയാത്ര പുറപ്പെട്ടുപോയ കുട്ടികൾ ലോകത്താരുണ്ടു്? അഞ്ചാമത്തെ വയസ്സിൽ ആദാം, വരുണനോടു തർക്കിച്ചതുപോലെ അങ്ങേ പുത്രൻ ഏഴാമത്തെ വയസ്സിൽ പരദേശങ്ങളിൽപോയി, വിവിധമതങ്ങളെ ഖണ്ഡിച്ചുവരാമെന്നുള്ള ഉദ്ദേശത്തോടുകൂടിയാണു് പുറപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു്, ഈ കാശിയിൽ അങ്ങേ കീർത്തി വിളയാടുന്നതുകൊണ്ടു്, അവൻ, അന്യദേശങ്ങളിൽ കീർത്തി പരത്താമെന്നുദ്ദേശിച്ചതാണു്. ഇങ്ങനെ ഒരത്ഭുതം ഒരു യുഗത്തിലും നടന്നതായി അറിവില്ല.

കബീർ—"ദശരഥപുത്രനായ ശ്രീരാമസ്വാമിപോലും പന്ത്രണ്ടാമത്തെ വയസ്സു കഴിഞ്ഞതിൽപിന്നെയാണു്, യാത്രയ്ക്കൊരുങ്ങിപ്പോയതു്. നമ്മുടെ മകൻ ഏഴാമത്തെവയസ്സിൽ ഇങ്ങനെ നിശ്ചയിച്ചതു്, അത്ഭുതംതന്നെയാണു്. പതിവ്രതാശിരോമണിയായ നിൻെറ അനുവാദം വാങ്ങിക്കൊണ്ടുപോകുന്ന മകനു വല്ല സങ്കടങ്ങളും നേരിടുമോ? ഒരിക്കലുമില്ല. അവൻ മംഗലമായിത്തന്നെ മടങ്ങിയെത്തും" എന്നു പറഞ്ഞു്, ഭഗവദ്ധ്യാനത്തോടുകൂടിയിരിപ്പായി.

കമാലു്, ഏകനായി നടന്നുപോയി ഗംഗാതീരത്തിലെത്തി, മോക്ഷദായിനിയായ ആ ദേവനദിയെക്കണ്ടു; ബാലൻ ആനന്ദ

തുന്ദിലനായി അതിൻെറ മഹിമാതിശയത്തെക്കുറിച്ച് അത്ഭുതപ്പെട്ടു. ഏതുവിധത്തിലെങ്കിലും മറുകര കടന്നാൽ കൊള്ളാമെന്നുള്ള ഉദ്ദേശത്തോടുകൂടി, ഗംഗയെ പൂജിച്ചു സ്തുതിക്കാൻ തുടങ്ങി—"അല്ലയോ ഗംഗാഭഗവതി! ശ്രീനാരായണസ്വാമിയുടെ തൃപ്പാദങ്ങളെ വിട്ടുപിരിഞ്ഞുപോന്ന സങ്കടത്താലെന്നപോലെ ശബ്ദായമാനമായിരിക്കുന്ന ത്രിപഥഗേ! ശ്രീപാർവ്വതിയെ ശങ്കിച്ച്, ശിവൻെറ ജടാഭാരത്തിൽ അടങ്ങിയൊതുങ്ങിയിരിക്കുന്ന പുണ്യവതി! കാർത്തികേയനെ ജനിപ്പിച്ച്, പുത്രവാഞ്ഛയെ നിറവേററിയിരിക്കുന്ന മന്ദാകിനി! അർജ്ജുനൻ, പുത്രനായ ബഭ്രുവാഹനൻെറ കൈയാൽ മരണം പ്രാപിക്കട്ടെയെന്നു ശപിച്ച ജാഹ്നവിയമ്മേ! ഭഗീരഥൻെറ തപസ്സാൽ സന്തുഷ്ടയായി അവൻെറ അപേക്ഷയനുസരിച്ച്, അധോലോകങ്ങളിലേക്കിറങ്ങിയ ഭാഗീരഥീ! സഗരപുത്രന്മാരുടെ ദഹനശേഷത്തെ സ്പർശിച്ച് അവർക്കു സ്വർഗ്ഗതിയരുളിയ സുരതടിനീ! തങ്കൽ മജ്ജിക്കുന്നവരുടെ പാപങ്ങളെ നിശ്ശേഷം നശിപ്പിക്കുന്നുണ്ടെന്നു ഭഗീരഥനോടു വാഗ്ദാനം ചെയ്ത വരദായിനി! പശുരൂപമായി, ബ്രഹ്മാണ്ഡത്തെ ദംശിച്ച ഹിരണ്യൻെറ പല്ലുഴതിൽക്കൂടി നിർഗ്ഗളിച്ച ആകാശഗംഗേ! എൻെറ പിതാവായ കബീർദാസരെ ഇക്കരെ ചേർത്തു രക്ഷിച്ചതുപോലെ എന്നെ അക്കരെയാക്കി രക്ഷിക്കണമേ?" എന്നപേക്ഷിച്ചുകൊണ്ട്, വെള്ളത്തിലിറങ്ങി മറുകരയ്ക്കു നടന്നു. വിവേകശൂന്യമാണെന്നുതോന്നത്തക്ക ഈ പ്രവൃത്തി കണ്ടവരെല്ലാം കമാലിനെ അധിക്ഷേപിച്ചുതുടങ്ങി. "എടാ മൂഢ! കമാലേ! നീ എവിടേയ്ക്കാണു പോകുന്നതു്! സമുദ്രത്തിലിറങ്ങി മറുകര കടക്കാൻ സാധിക്കുമോ? അതു സാധിക്കുമെങ്കിലേ ദുസ്തരയായ ഈ ഗംഗാനദിയേയും കടന്നു കയറാൻ സാധിക്കയുള്ളൂ. സമുദ്രത്തേക്കാൾ ആഴമുള്ള ഈ ഗംഗാനദിയിൽ ഇറങ്ങി മറുകര കയറാമെന്നുള്ള നിൻെറ ബാലബുദ്ധി അപലക്ഷണമാണെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. അതുകൊണ്ടു തിരിഞ്ഞു കയറിപ്പോരിക. എല്ലാവരും, വള്ളത്തിലാണല്ലോ മറുകര പോകുന്നതു്. അതുപോലെ നിനക്കും പോകരുതോ? അല്ലാതെ ഇതു് കഥകഴിയാനുള്ള വിദ്യയാണ്—മൂഢ!" ഈ അധിക്ഷേപങ്ങൾ സഹിച്ച്, തിരിഞ്ഞുനോക്കുകപോലും ചെയ്യാതെ മുന്നോട്ടുനടക്കുന്ന കമാലിനു മാർഗ്ഗനിരോധം ഭവിക്കാതെക്കവണ്ണം ഗംഗയുടെ ആഴവും നടന്നുണ്ടായ ക്ഷീണവും സംഭവിക്കയാൽ നിശ്ചലനായി നിൽക്കുമ്പോൾ, ഗംഗാദേവി പ്രസന്നയായി പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു്, "എൻെറ കൈകളിന്മേൽക്കൂടി നടന്നുപോയി അക്കരെപ്പുററിക്കൊൾക" എന്നനുഗ്രഹിച്ചരുളിച്ചെയ്തു. കമാൽ തൽക്ഷ

ണംതന്നെ ഭഗവതിയുടെ കൈത്തട്ടുകളിന്മേൽ പാദങ്ങളെ ഊന്നി സ്വച്ഛന്ദം നടന്നുതുടങ്ങി. അതുകണ്ടു്, അത്ഭുതപ്പെട്ടുനിന്ന ജനങ്ങളെ നോക്കി, "മഹാജനങ്ങളെ! നിങ്ങളുടെ നിരോധവാക്കുകൾ കേട്ടു് ഞാൻ മടങ്ങിപ്പോരാഞ്ഞതിൻെറ ഫലം നിങ്ങൾ കണ്ടുകൊൾവിൻ! വിഘ്നങ്ങളെ ഭയന്നു്, ഉദ്യമങ്ങളിൽനിന്നു പിന്മാറുന്നതു്, എത്രയോ അധമത്തരമാണെന്നു കേട്ടിട്ടില്ലയോ? ഗംഗാഭഗവതിയുടെ സഹായം ലഭിക്കുമെന്നുള്ള വിശ്വാസത്തോടുകൂടി അക്കരകടന്നു കയറാൻ ശ്രമിച്ചുശേഷം മനോഭംഗപ്പെട്ടു പിന്തിരിഞ്ഞെങ്കിൽ, കബീർദാസരുടെ പുത്രനാണെന്നുള്ള യശസ്സിനു ഞാൻ പാത്രീഭവിക്കുമോ?" എന്നു പറഞ്ഞു്, ഗംഗാദേവിയെ സ്തുതിച്ചുകൊണ്ടു് അചിരേണ മറുകര എത്തിക്കയറി. ഉടനെ ശ്രീനാരായണഭഗവാൻ കമാലിനെ ഒന്നു പരീക്ഷിക്കണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു നാരദാദി മഹർഷിമാരോടുകൂടി എല്ലാവരും സന്യാസിമാരുടെ വേഷത്തിൽ അവിടെ പ്രത്യക്ഷീഭവിച്ചു. എന്നിട്ടു്, കമാലിനെ നോക്കി എടാ തെറിയനായ കുട്ടി, നീ എവിടെപ്പോകുന്നു? നില്ലവിടെ—എന്നു തടുത്തു.

കമാൽ, വന്ദനംചെയ്തു്—"സ്വാമിൻ! ഞാൻ അയോദ്ധ്യാ, ഗയാ, ബദരി, നാരായണം, വൃന്ദാവനം, ഹരിദ്വാരം മുതലായ പുണ്യസ്ഥലങ്ങളെ ദർശിച്ചു്, അവിടങ്ങളിലുള്ള പരമഭാഗവതന്മാരായ സാധുക്കളെ വന്ദിച്ചു് പരിശുദ്ധനാകണമെന്നുള്ള ഉദ്ദേശത്തോടുകൂടി പുറപ്പെട്ടിരിക്കയാണു്; എന്നെ നിരോധിക്കരുതു്" എന്നറിയിച്ചു. ഭഗവാൻ അതുകേട്ടു്, തൻെറ സഹചാരികളായ സന്യാസികളെനോക്കി—"ഹേ സാധുക്കളേ! ഈ ബാലനെ നിങ്ങളാരാനുമറിയുമോ? ഇവൻ തുലുക്കന്മാരാലും ഹിന്ദുക്കളിലും ചേരാതെ മദ്ധ്യമസ്ഥിതിയിൽ ഇരിക്കുന്ന കബീർ എന്നവൻെറ മകനാണു്. അക്കബീരിൻെറ അച്ഛനമ്മമാരും ഭാര്യയും തുലുക്കർതന്നെയാണു്. അവനോ രണ്ടുമല്ലാത്ത ഒരു നാലുക്കാരനാണു്, അവൻെറ ഗുരു രാമാനന്ദനാണു്. കുലം തുലുക്കക്കുലം; മതമോ ഹിന്ദുമതം; വേഷമൊക്കെ തുലുക്കന്മാരുടെ; ആചാരം ബ്രാഹ്മണരുടെ; പറയുന്നതൊക്കെ വേദാന്തം; ചെയ്തി ഭഗവദ്ധ്യാനം പൂജ മുതലായതു്; ശിഷ്യന്മാക്കു് ഉപദേശിക്കുന്നതു് അദ്വൈതം; തൻെറ ഇരിപ്പു ദ്വൈതം—ഇങ്ങനെ രണ്ടുംകെട്ട ദുഷ്ടനായ കബീർദാസൻെറ മകനാണിവൻ. കത്രികയ്ക്കു കാൽകൈകൾ മുളച്ചതുപോലെ ഒരുചാൺ നീളംപോലുമില്ലാത്ത ഇവൻ, സഹായത്തിനാരെയും ചേക്കാതെ, തനിയെ ഇറങ്ങിത്തിരിക്കുന്നതല്ലേ അത്ഭുതം! അതുമാത്രമോ? പല ദിക്കിലും സഞ്ചരിച്ചു് അവിടെവിടെയു

ള്ള മതാചാര്യന്മാരോടു വാദിച്ചു ജയിച്ചു്, ഷൺമതങ്ങളെയും ഖണ്ഡിച്ചു്, അദ്വൈതമതത്തെ സ്ഥാപിക്കണമെന്നാണു് ഉദ്ദേശവും. ഇതു്, കലികാലവൈഭവമെന്നല്ലാതെ എന്താണു പറക?" എന്നു പരിഹാസപൂർവ്വമായി അരുളിച്ചെയ്തു ചിരിച്ചപ്പോൾ കമാൽ അല്പം നീരസത്തോടെ:—"ഹേ കപടസന്യാസിൻ! അങ്ങു പറഞ്ഞതു്, ഒരുവിധത്തിൽ ശരിയും മറ്റൊരുവിധത്തിൽ ശരികേടുമാണെന്നു പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. സ്തുതിപരമായും നിന്ദാപരമായും പറഞ്ഞ വാക്കുകൾ കേവലം വികടങ്ങളാണെന്നു പറയാതെ തരമില്ല. അഥവാ പരമാർത്ഥം പറയുന്നതിൽ മുഷിയാനെന്തുള്ളൂ? അങ്ങനെ മുഷിഞ്ഞാൽ അജ്ഞതയാമല്ലേ! അങ്ങു പറഞ്ഞതൊക്കെ സത്യംതന്നെയാണു് ഞങ്ങൾക്കു ജാതിഭേദമില്ല. ഞങ്ങളുടെ ഭഗവാനും ജാതിഭേദമില്ല. മത്സ്യഗന്ധി എന്ന മുക്കവസ്ത്രീയുടെ മകനായ വേദവ്യാസന്റെ മകന്റെ മകനല്ലേ അർജ്ജുനൻ. അദ്ദേഹത്തിനു ഇടയവംശത്തിൽ ജനിച്ച ഞങ്ങളുടെ ഭഗവാൻ സ്വന്തസഹോദരിയെ ഭാര്യയായി കൊടുത്തില്ലേ?" എന്നു പറഞ്ഞു.

ഭഗവാൻ—എടാ കമാൽ! മത്സ്യഗന്ധി മുക്കവസ്ത്രീയെന്നാണോ നീ പറഞ്ഞതു്? ഒരു ക്ഷത്രിയരാജാവിന്റെ വീര്യം ഒരു മത്സ്യം വിഴുങ്ങി, അതിൽനിന്നുണ്ടായ മത്സ്യഗന്ധി മുക്കവസ്ത്രീയാകുന്നതെങ്ങനെ? അതുപോലെതന്നെ ക്ഷത്രിയനായ വസുദേവന്റെ മക്കളല്ലേ കൃഷ്ണനും സുഭദ്രയും? കൃഷ്ണനെ ഇടയവംശക്കാർ എടുത്തു വളർത്തിയെന്നുവച്ചു്, അദ്ദേഹം ഇടയനായിപ്പോകുമോ? ക്ഷത്രിയനായ അർജ്ജുനനു ക്ഷത്രിയസ്ത്രീയായ സുഭദ്രയെ കൊടുത്തു എന്നാണു പരമാർത്ഥം—അല്ലാതെ ജാതിഭേദമില്ലാതെയല്ല അങ്ങനെ ചെയ്തതു്?

കമാൽ—അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ അയോനിജനായി ഗംഗയിൽക്കൂടി ഒഴുകിവന്ന എന്റെ അച്ഛനെ തുലുക്കർ എടുത്തു വളർത്തിയതുകൊണ്ടദ്ദേഹം തുലുക്കനായിപ്പോകുമോ! ജാതിഭ്രഷ്ടു് അദ്ദേഹത്തിനു സംബന്ധിക്കുമോ?—സന്യാസിമാരായ നിങ്ങൾ ജാതിഭേദത്തെക്കുറിച്ചു പറയുന്നതുതന്നെ കൊള്ളാമോ?—എന്നുമാത്രമല്ലാ നിങ്ങൾക്കു യാതൊരു വിരോധവും ചെയ്യാത്ത കബീർദാസരെ നിങ്ങൾ വെറുതേ ദുഷിക്കാൻ കോപ്പിട്ടിരിക്കുന്നതെന്തു ന്യായമാണു്? വിശ്വാമിത്രൻ ഹരിശ്ചന്ദ്രനെ എത്രമാത്രം കഷ്ടപ്പെടുത്തീട്ടും അദ്ദേഹം വിശ്വാമിത്രനെ ദുഷിച്ചു് ഒരു വാക്കെങ്കിലും പറഞ്ഞുവോ? ഹരിശ്ചന്ദ്രൻ കേവലം ഒരു ലൌകികനല്ലേ?

അദ്ദേഹംപോലും ഒന്നും പറയാതിരുന്ന സ്ഥിതിക്ക്, ദൈവികമാർഗ്ഗത്തെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്ന അങ്ങ്, പരമസാധുവും നിരപരാധിയുമായ എന്റെ അച്ഛനെ ദൂഷിക്കാമോ?—ജാതിഭേദംതന്നെ ഈ ലോകത്തിലെ മര്യാദകളെ ആശ്രയിച്ചുള്ള ശുദ്ധാചാരംമാത്രമല്ലേ? പരമാത്മത്തിൽ മനുഷ്യർ തമ്മിൽ വല്ല ഭേദവുമുണ്ടോ? ഭേദമില്ലായ്മയല്ലേ ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയുടെ ലക്ഷണം? ആചാരം വംശസംബന്ധിയല്ലയോ?

അഭേദസ്ഥിതി അദ്വൈതമല്ലയോ? ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ അർജ്ജുനന് ഉപദേശിച്ച ഭഗവൽഗീതയിൽ, ദ്വൈതാദ്വൈതങ്ങൾ രണ്ടിനേയും സമ്മിശ്രമാക്കിയല്ലേ പറഞ്ഞുകൊണ്ടു പോയിരിക്കുന്നതു്? ഒന്നിനേയും സ്ഥിരമായി സ്ഥാപിച്ചിട്ടും ഖണ്ഡിച്ചിട്ടുമില്ല. രണ്ടും ഒരുപോലെ സ്വീകാര്യമാണെന്നാണു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്. ഗീതാവാക്യം കള്ളമാകുമോ? അദ്വൈതപ്രസംഗം ചെയ്താലും താൻ എന്നുള്ള സ്മരണ വിട്ടുന്നതുവരെ ദ്വൈതത്തിലല്ലേ ഇരിപ്പു്? ജാഗ്രൽസുഷുപ്തിനിലയടഞ്ഞവൻ ധ്യാനത്തിനു യോഗ്യനാകുമോ? ആ നില വരാത്തവൻ അദ്വൈതഭാവമടഞ്ഞവനാണോ? വേദവ്യാസകൃതമായ ഭാഗവതത്തിലും, ദ്വൈതാദ്വൈതങ്ങളെ സമമായി കലത്തിയല്ലേ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്? ദേഹസ്മരണ വിട്ടുന്നതുവരെ ഇഷ്ടദൈവത്തെയും ഗുരുവിനെയും മറക്കാമോ? അങ്ങു് പരിശുദ്ധനായ ഒരു സന്ന്യാസിയാണെങ്കിൽ ഇപ്രകാരം പറയുമോ? അഹങ്കാരത്തെ കാണിക്കുമോ? എന്നെ വിഷമിപ്പിക്കുമോ? ജന്മബന്ധം ഉണ്ടാക്കിവയ്ക്കുമോ? ശിവാംശഭൂതനായ ശുകബ്രഹ്മർഷിയല്ലേ എന്റെ അച്ഛൻ? അമ്മ ദേവി രംഭയുമല്ലേ? ഷഠംചക്രശ്വരന്മാർ ചേർന്നുണ്ടായ സുബ്രഹ്മണ്യന്റെ അംശഭൂതനല്ലേ ഞാനും? അഭിമന്യുവിനു സുന്ദരിയെ കൂട്ടിക്കൊടുത്ത ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാനല്ലേ അങ്ങു്? ഈ നില്ക്കുന്നവർ നാരദാദി മുനീശ്വരന്മാരല്ലയോ? ഇനിയും വിസ്തരിച്ചു പറയണമോ? ശുദ്ധാദ്വൈതമായ ഭഗവദ്ഗീതയിൽ ദ്വൈതഭാവത്തെ കൂട്ടിക്കലർത്തിയിരിക്കുന്നതു അങ്ങേടെ മായയല്ലേ? അങ്ങേ രൂപമേതാണു്? മത്സ്യരൂപമോ! കച്ഛപരൂപമോ! അതോ, വരാഹം, നരസിംഹം ഇതുകളിലേതാനുമോ? അതോ വാമനൻ, പരശുരാമൻ, രഘുരാമൻ, ബലരാമൻ, ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇവരിൽ ആരുടെയെങ്കിലുമോ? അതോ പരബ്രഹ്മസ്വരൂപമോ? അതോ മോഹിനീരൂപമോ? അങ്ങേടെ സ്ഥിരമായ രൂപം ഏതെന്നാണു പറയപ്പെടുന്നതു്. അങ്ങല്ലാതെ ചരാചരപ്രപഞ്ചത്തിൽ മറെറാരു രൂപമുണ്ടോ? ഉണ്ടെ

ങ്കിൽ കാണിച്ചുതരണം. എന്താണു് അനങ്ങാതെ നില്ക്കുന്നതു്? കൈചൂണ്ടി കാണിക്കണം. ഒരു രാമൻ പല രാമന്മാരായി നിന്നു രാവണന്റെ മൂലബലത്തെ എതിർത്തകാലത്തു്, ആ രാമന്മാരൊക്കെ എവിടെനിന്നുണ്ടായി? രാസക്രീഡയിലും നാരദപരീക്ഷയിലും, ഓരോ സ്ത്രീക്കു് ഓരോ കൃഷ്ണൻവീതം എവിടെ നിന്നുണ്ടായി? ദുര്യോധനൻ അധിക്ഷേപിച്ചു പാതാളത്തിൽ തള്ളാൻ ഭാവിച്ച സന്ദർഭത്തിൽ അങ്ങേയ്ക്കു വിശ്വരൂപമുണ്ടായതെവിടുന്നാണു്? സകല ഭയങ്കരമായ ആ വിശ്വരൂപം കണ്ടിട്ടും കൌരവന്മാർ അങ്ങേ വിരോധിച്ചു പ്രവർത്തിക്കാൻ ധൈര്യപ്പെട്ടതു് ആരുടെ മായയാണു്? ഒരു പുത്രന്റെ നാശത്തെക്കുറിച്ചു വിലപിച്ച അർജ്ജുനനു്, അങ്ങു് സമാധാനം പറഞ്ഞു ധൈര്യം കൊടുത്തില്ലേ? അങ്ങു് പതിനായിരം പുത്രന്മാരെ ബലികൊടുത്ത ആളല്ലേ? അങ്ങേയ്ക്കു് പുത്രന്മാർ മരിച്ചതിനെക്കുറിച്ചു ദുഃഖമില്ലയോ? വിഷയാനന്ദസഹിതനായിരുന്നാൽ അങ്ങേയ്ക്കു് ബാലബ്രഹ്മചാരി എന്നു പേരുണ്ടാകുമോ? അങ്ങേ ജഠരാന്തർഭാഗത്തിൽ സകല ബ്രഹ്മാണ്ഡങ്ങളും അടങ്ങിയിരിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്കു് രാവണരാജധാനിയായ ലങ്ക അതിൽ ഉൾപ്പെടാതെ പോകുമോ? ലോകനായികയായ ദേവിയെ എടുത്തു കൊണ്ടുപോകാൻ രാവണൻ എവിടെനിന്നും വന്നു? ഏകലവ്യന്റെ വാക്കുകേട്ടു് ദേവിയെ കാട്ടിൽ കൊണ്ടുചെന്നു വെട്ടിക്കളവാൻകല്പിച്ച നിന്തിരുവടി ആ ദേവിയെ രാവണൻ കട്ടുകൊണ്ടുപോയപ്പോൾ, കാട്ടിൽ നടന്നു കരഞ്ഞു എന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന വാക്കു് വിശ്വസിക്കത്തക്കതാണോ? രാമായണം ഭാരതം മുതലായ ഇതിഹാസങ്ങൾ കുട്ടികൾ മണ്ണുകൊണ്ടു വീടുകെട്ടിക്കളിക്കുന്നതുപോലെ കേവലം അന്യാപദേശഗർഭങ്ങളായ അർത്ഥവാദങ്ങളല്ലയോ എന്നും പരിപൂർണ്ണനായിരിക്കുന്ന അങ്ങു്, അയോദ്ധ്യയിലോ മധുരയിലോ വൃന്ദാവനത്തിലോ ഇരിക്കയാണെന്നു പറയാമോ? അങ്ങനെ മനുഷ്യർക്കു തോന്നിപ്പിക്കുന്നതു് അങ്ങേടെ മായാവിലാസം അല്ലയോ? അരൂപനായി നിർന്നാമാവായി നിർഗ്ഗുണനായിരിക്കുന്ന അങ്ങേയ്ക്കു് നാമരൂപാദികളെ കല്പിച്ചതും അങ്ങേ മായാശക്തിയുടെ മഹിമയല്ലയോ? പരബ്രഹ്മരൂപൻ എന്നല്ലാതെ മറെറാരു നാമത്താൽ അങ്ങേനിർദ്ദേശിക്കാമോ? അങ്ങനെ നിർദ്ദേശിച്ചാൽ സ്ഥിരമായ ഏതൊരു രൂപമാണു് അതിൽ ആരോപിക്കേണ്ടതു്. ഒന്നുമറിയാത്ത ഈ ശിശുവിനെ പരീക്ഷിക്കാനും വാദിച്ചു മടക്കാനും, ഒരുമ്പെട്ടതു് അങ്ങേയ്ക്കു യുക്തമാണോ? അല്പനും അജ്ഞനുമായ ഈ ബാലനു് അങ്ങേ ദർശനം തരത്തക്കതാണോ? ഹേ അനാഥരക്ഷക! അഖിലബ്രഹ്മാണ്ഡനായക! ആദിമദ്ധ്യാന്ത

രഹിത! നിത്യാനന്ദസഹിത! ഹേ ഭഗവൻ! മഹാവിഷ്ണോ! എന്നിങ്ങനെ സ്തുതിച്ചപ്പോൾ, ഭഗവാൻ ഗരുഡാരൂഢനായി സീതാ രേതലക്ഷ്മണശത്രുഘ്നന്മാരോട്ടുകൂടി പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു. തൃക്കൈകളാൽ കമാലിന്റെ ശിരസ്സിൽ തലോടി ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തു. "എടാ കമാൽ, ശബരജാതീയനായ കമാലിന്റെ പിതാവിന്ന് ഉപദേശിച്ച കാർത്തികേയനെപ്പോലെ നിന്റെ പിതാവായ കബീറിന്ന ലഭിച്ചിട്ടുള്ള സകല ഉപദേശങ്ങളും നിനക്ക് അറിവിൽപെടത്തക്കവണ്ണം ഞാനനുഗ്രഹിക്കുന്നു. ഇനി യാതൊരു വിഘ്നവും കൂടാതെ സകലരേയും ജയിച്ച് സാധുവെന്നു പുകഴ്പെററ് എനിക്ക പ്രിയനായി ഭവിച്ചാലും. നീ തിരിച്ചുവരുമ്പോൾ എനിക്ക് ഒരു കാണിക്കകൂടി കൊണ്ടുപോരണം" ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തശേഷം ഭഗവാൻ അന്തർദ്ധാനംചെയ്തു. അനന്തരം കമാൽ സന്തോഷസാഗരനിമഗ്നനായി നൈമിശാരണ്യം മുതലായ വനങ്ങളിലും ഹിമവാൻ മുതലായ പർവ്വതങ്ങളിലും ഹരിദ്വാരം മുതലായ പുണ്യസ്ഥലങ്ങളിലും സഞ്ചരിച്ച് അവിടവിടെയുള്ള വിദ്വാന്മാരെ വാദിച്ചു ജയിച്ചു, ഭൈരവം, വാമം, പാശുപതം, ശൈവം മുതലായ മതങ്ങളേയും ഉരകായുധം, ബൗദ്ധം, ശമനം, മീമാംസം, പഞ്ചരാത്രം, ഭട്ടാചാര്യം മുതലായ ശാസ്ത്രസിദ്ധാന്തങ്ങളേയും ഖണ്ഡിച്ച്, അനുഭവരഹിതന്മാരെ ദണ്ഡിച്ച്, മരിച്ചവരേയും മൂർച്ഛിച്ചവരേയും ഉജ്ജീവിപ്പിക്കുകയാകുന്ന അത്ഭുതകർമ്മം നടത്തി വളരെ പ്രഖ്യാതി സമ്പാദിച്ചു. കമാലിന്റെ വാദപ്രസംഗം താഴെപറയുംപ്രകാരമായിരുന്നു:—"ഹേ പണ്ഡിതന്മാരേ! ജീവൻ എന്നാൽ എന്ത്? ജീവനെ സൃഷ്ടിക്കുന്നതാര്? ജീവന മരണമുണ്ടോ ഇല്ലയോ? ജീവൻ ദേഹത്തിൽ ആവേശിക്കാൻ കാരണമെന്ത്? ജീവന ബന്ധംവരാൻ കാരണം എന്ത്? ജീവൻ പലരൂപത്തിലുള്ള ദേഹത്തിൽ ആവേശിക്കാൻ കാരണമായതെങ്ങനെ? മോക്ഷം ഏതു ലോകത്തിൽ ഇരിക്കുന്നു? ഏതുവിധത്തിലായാൽ പരമാനന്ദം സംഭവിക്കും? ജീവശബ്ദത്തിന്ന് അർത്ഥമെന്ത്? ജീവൻ മായാസംബന്ധമുള്ളതോ ബ്രഹ്മസംബന്ധമുള്ളതോ? ജീവൻ ഏതുസ്ഥാനത്തിൽനിന്ന വരുന്നു? ഏതുസ്ഥാനത്തിൽ ചെന്നവസാനിക്കുന്നു? ജീവൻപോയി; ജീവൻ വന്നു എന്നു പറയുന്നതിന്റെ രഹസ്യം എന്ത്? സ്വർഗ്ഗനരകാനുഭൂതികൾ ദേഹത്തിനോ? ജീവനോ? ദേഹത്തിനെന്നു പറയുന്നവർ വല്ലവരുമുണ്ടോ? ജീവൻ എന്നു പറയുന്നതിന്ന രൂപമുണ്ടോ? ശുദ്ധശൂന്യമായ ആകാശത്തെ വെട്ടിപ്പിളക്കാൻ സാധിക്കുമോ? അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നവക്ക് ആയാസംതന്നെ ഫലമല്ലയോ?

ജന്മം നരകവും ജന്മനിവൃത്തി മോക്ഷവുമല്ലയോ! പിറവി ബന്ധവും പിറവിമാറുതൽ വിമോചനവും എന്നു പറയപ്പെടുന്ന ദേവവാക്ക കള്ളമാകുമോ? ബ്രഹ്മപ്രളയകാലത്തുപോലും ജീവനു ജന്മവിമോചനം ഇല്ലെന്നുള്ളതിൻെറ കാരണം അഹംഭാവത്തെ നാശം ചെയ്യായ്ക അല്ലയോ? അഹംഭാവനാശനംതന്നെയാണു മായാവിമോചനം. മിഥ്യയായ മായയെ കടന്നവരല്ലയോ പൂൎണ്ണബ്രഹ്മത്തിൽ ഐക്യപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു്? അരുണോദയത്തിൽ അന്ധകാരങ്ങൾ നീങ്ങുന്നതെപ്രകാരമോ അപ്രകാരം ബ്രഹ്മജ്യോതിസ്സു പ്രകാശിക്കുമ്പോൾ അഹംഭാവാന്ധകാരം പാടേ നീങ്ങുന്നു. നിൎഭേദമായ ബ്രഹ്മജ്യോതിസ്സിൽ ഐക്യപ്പെട്ടാൽ പിന്നെ ഏതുവിധമായ അന്ധകാരവുമുണ്ടാകുമോ? സൂൎയ്യനാൽ പ്രകാശിക്കപ്പെടുന്നതു കേവലം മാംസചക്ഷുസ്സല്ലയോ? അതിനു മറവുണ്ടു്. ജ്ഞാനചക്ഷുസ്സിനു് അതുണ്ടോ? ജ്ഞാനചക്ഷുസ്സിനെ തെളിക്കാതെ മറച്ചുവച്ചിരിക്കുന്നതു മായ എന്ന തിരശ്ശീല അല്ലയോ? ആ തിരശ്ശീലയുടെ മറവുകൊണ്ടു് മതിമയങ്ങുകയാലല്ലയോ ബ്രഹ്മാവിൻെറ ശിരസ്സു നഷ്ടപ്പെടാനിടയായതു്? മഹാവിഷ്ണു ശ്രീരാമനായി അവതരിച്ചകാലത്തു്, ബാലിയെ എയ്യാനായി മറഞ്ഞുനിന്നപ്പോൾ, ബാലിയേതു്, സുഗ്രീവനേതു് എന്നുള്ള സംശയം ബാധിച്ചുപോയില്ലയോ? മഹാദേവൻ, മോഹിനിയായിവന്ന മഹാവിഷ്ണുവിനെക്കണ്ടു ഭ്രമിച്ചുപോയില്ലയോ? ഈ വിശ്വംതന്നെ മായാസംഭൂതമല്ലയോ? അഖണ്ഡപരബ്രഹ്മത്തിൽ അതതു് പ്രതീതിയോടുകൂടിയിരിക്കുന്നവൎക്കു് ബ്രഹ്മാണ്ഡം പലവിധത്തിലല്ലേ തോന്നപ്പെടുന്നതു്. ക്ഷണഭംഗുരമായ ശരീരം ഇപ്പോഴോ പിന്നെയോ എന്നറിയാതെ നശിച്ചുപോകുന്നതല്ലയോ? അനിത്യവും ദുൎഗ്ഗന്ധവസ്തുപരിപൂൎണ്ണവുമായ ഈ ശരീരത്തെ ഞാനെന്നഭിമാനിക്കുന്നതു ശരിയാണോ? ത്രികരണങ്ങളെ നിശ്ചലമാക്കി നിൎത്തി അരനിമിഷനേരമെങ്കിലും ബ്രഹ്മാനന്ദമനുഭവിക്കുന്നതും ത്രികരണങ്ങളെ നിശ്ചലമാക്കി നിൎത്താതെ ആയിരം ചതുൎയ്യുഗം തപസ്സുചെയ്യുന്നതും ഒരുപോലെയല്ലയോ? അല്പമായ ആശയോടുകൂടിയവർ ജാഗ്രദവസ്ഥയിലും, അത്യന്തം ആഗ്രഹമുള്ളവർ ജാഗ്രൽസ്വപ്നാവസ്ഥയിലും ജപം അനുഷ്ഠിക്കുന്നു; സുഷുപ്തിയിൽ തപസ്സുചെയ്യാൻ സാധിക്കുമോ? മൂന്നവസ്ഥകളിലും നിൎഭേദമായി ഉല്ലാവിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഹംസരൂപ അജപാമന്ത്രത്തെ പല പരിവൃത്തി ജപിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ, അറിയാതെ ചഞ്ചലഹൃദയന്മാരായി അന്യജപകൎമ്മത്തെ അനുഷ്ഠിക്കുന്നതു് എത്ര മൂഢതയാണു്? ശരീരത്തെ

ഞാനെന്നഭിമാനിച്ച് ദുഷ്കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തു കാലപാശത്തിൽ അകപ്പെടുന്നതു ശരിയാണോ? ഇന്ദ്രിയഭോഗങ്ങളിൽ ഇച്ഛിച്ചു പരഹിംസചെയ്ത്, ജീവജാലങ്ങളെ ഭക്ഷിച്ചു ദുഷ്കൃതം വലിച്ചുവയ്ക്കാമോ? തോന്നിയതുപോലെ നടന്ന് മായാവലയിൽ കുടുങ്ങി വിഭ്രമിക്കുന്നതു ശരിയോ? അതതിന്ദ്രിയങ്ങളിലും അന്തഃകരണത്തിലും അതതിന്റെ ദേവതകൾ അധിവസിച്ച്, ചലനമുണ്ടാക്കി നരകാനുഭൂതിയുണ്ടാക്കുന്ന കഥ വിസ്മരിക്കത്തക്കതാണോ? ദേവപൂജാപരനായ മനുഷ്യന്റെ മനസ്സിനെ വ്യതിചലിപ്പിക്കുന്ന അന്തഃകരണബഹിഷ്കരണ ദേവതകളുടെ പ്രവർത്തനശക്തിയെ നിരോധിക്കുന്നതിന് മൌനനിഷ്ഠയെന്നല്ലാതെ സ്നാനം, സാമഗാനം, ധ്യാനം എന്നിങ്ങനെ ത്രികരണങ്ങളാൽ ചെയ്യപ്പെടുന്ന കർമ്മങ്ങൾ മതിയാകുമോ? കർമ്മങ്ങൾക്കു മേലേയാണ് അകർമ്മം; അകർമ്മത്തിനു മേലേയാണ് ധർമ്മം. ദയാധർമ്മങ്ങൾക്കു മേലേ മർമ്മം. അഹങ്കാരഗ്രന്ഥിയുള്ളവർക്കു പറഞ്ഞുകൊടുത്തുകൂടാത്ത അതിഗുപ്തമായ മർമ്മത്തിനു മേലേയാണ് ബ്രഹ്മം. ആനന്ദമാത്രമായിരിക്കുന്ന അഖണ്ഡബ്രഹ്മമേ താനായിരിക്കുമ്പോൾ, അതിനെ അന്യമാക്കി വ്യവഹരിക്കുന്നതു് അവിവേകമല്ലയോ? ബ്രഹ്മം അവാങ്മനോഗോചരമായ വസ്തുവാണെന്നു പറഞ്ഞിട്ട് അതിനെ ധ്യാനിച്ചു മോക്ഷമടയണമെന്നു വിചാരിക്കുന്നതു് എത്ര ലജ്ജാകരമാണ്? ധ്യാനിക്കുന്ന മനസ്സും അതിൽ അധിവസിക്കുന്ന ചൈതന്യവും ധ്യാനിക്കുന്ന ആളും എല്ലാം ബ്രഹ്മമെന്നല്ലാതെ മറ്റെന്താണ്?" എന്നൊക്കെ ഓരോരോ തത്രപ്രസ്താവവാദങ്ങളാൽ എതിർകക്ഷികളുടെ നാവടപ്പിച്ച് മൌനികളാക്കി കബീർദേവന്റെ അനുഗ്രഹം വാങ്ങിക്കൊള്ളുന്നതിനുപദേശിച്ചു. പണ്ട്, ശ്രീരാമന്റെ വീര്യപരാക്രമങ്ങളെ രാവണസദസ്സിൽ പ്രസംഗിച്ച ഹനുമാനെപ്പോലെയും വിഷ്ണുനാമമാഹാത്മ്യത്തെ ഹിരണ്യകശിപുവിനുപദേശിച്ച പ്രഹ്ളാദനെപ്പോലെയും, തന്റെ പിതാവിന്റെ മഹിമയെ പലരുമറിയത്തക്കവണ്ണം പ്രശംസിച്ചു, റോം, ഷാം, കാബൂൾ, പഞ്ചാബു, മെക്കാ, അറേബ്യാ മുതലായ ദിക്കുകളിൽ സഞ്ചരിച്ച് അവിടങ്ങളിലുള്ള മഹമ്മദുമതസ്ഥന്മാരെ നോക്കി, കമാൽ—"ഹേ മാന്യസഹോദരങ്ങളെ! എറുമ്പിഴയുന്ന ശബ്ദംപോലും കേൾക്കത്തക്കവണ്ണം സർവത്ര ശ്രവണശക്തിയോടുകൂടി, സർവവ്യാപിയായിരിക്കുന്ന ദൈവത്തെ നിങ്ങൾ ഉച്ചത്തിൽ വിളിച്ചറിയിക്കുന്നതിന്റെ ഉദ്ദേശമെന്തു്? നിന്നാമകമായ ദൈവത്തിനു പേർ കല്പിക്കുന്ന മൂഢന്മാരാരു്? എള്ളിൽ എണ്ണ എന്നപോലെ ഈ വിശ്വത്തിൽ സർവത്ര വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്ന പരബ്രഹ്മം സർവ്വ

മണ്ഡലത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യയാണെന്നു് എഴുതിവച്ചതാരു്? വായു മണ്ഡലം, വരുണ (മേഘ) മണ്ഡലം, ചന്ദ്രമണ്ഡലം, സൂൎയ്യമണ്ഡലം, നക്ഷത്രമണ്ഡലം, അഗ്നിമണ്ഡലം എന്നീ ആറു മണ്ഡലങ്ങൾക്കും അപ്പുറമാണു ത്രിശംകുമണ്ഡലം. ആ മണ്ഡലത്തിന്നധിപതിയായ വിശ്വാമിത്രനെ ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നുവോ? കർമ്മങ്ങളിൽനിന്നു നിവൎത്തിച്ചു്, ബ്രഹ്മധ്യാനംചെയ്തു ബ്രാഹ്മമാത്രന്മാരായി ആനന്ദിച്ചിരിക്കാതെ, പല കൎമ്മങ്ങളിൽ ഏൎപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു മായയുടെ ശക്തിവിശേഷമല്ലയോ? ഏകനായ ദൈവത്തോടു് ഏകീഭവിക്കുന്നതിനുള്ള മാർഗ്ഗമറിയാതെ, മോക്ഷപദം ലഭിക്കാൻ എളുപ്പമുണ്ടോ? ഗുണരഹിതനായ ദൈവത്തിൻെറ നാമം ചൊല്ലി സ്തുതിച്ചുകൊണ്ടു്, കോഴി മുതലായതിൻെറ കഴുത്തറുക്കുന്നതു് എന്തൊരു മായാമോഹമാണു്?

ദൈവത്തിനു രൂപമാകട്ടെ, സ്ത്രീപുംഭേദമാകട്ടെ ഇല്ലെന്നും, ദൈവം, അഖണ്ഡബ്രഹ്മാത്മകമായ ഒരു ചൈതന്യം മാത്രമാണെന്നും, ആനന്ദധൎമ്മത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്നുവെന്നുമുള്ള ബ്രഹ്മജ്ഞാനികളുടെ അനുഭവത്തെ നിങ്ങൾക്കു വിചാരിച്ചുനോക്കി മനസ്സിലാക്കാൻ പാടില്ലയോ? അതുവഴി അനുഭവജ്ഞാനമുണ്ടാകയില്ലേ? ജ്ഞാനാനന്ദബുദ്ധികളായി മൌനികളായിരിക്കുന്ന പുണ്യപുരുഷന്മാരുടെ അനുഭവമാർഗ്ഗത്തെ അനുകരിക്കാതെ, ആയുസ്സുപോകുന്നതുകൊണ്ടെന്തു ഫലം. അനുഭവജ്ഞാനം സിദ്ധിക്കാതെ മോക്ഷം ലഭിക്കുമോ? ആനന്ദമുദിക്കുമോ? എല്ലാമൃഗങ്ങളെയും മനുഷ്യരുടെ ഉപയോഗത്തിനാണു സൃഷ്ടിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു പറയുന്ന വേദവാക്യത്തെ വിശ്വസിച്ചിരിക്കുന്ന നിങ്ങൾ മനുഷ്യരെത്തിന്നുന്ന ദുഷ്ടമൃഗങ്ങളെ ദൈവം സൃഷ്ടിച്ചതെന്തിനാണെന്നു് ഒന്നാലോചിക്കേണ്ടതല്ലയോ? അപ്പോൾ അതു ശരിയല്ലെന്നും അഹിംസയാണു പരമമായ ധൎമ്മമെന്നും അറിയാറാകും. പലനാൾ തപസ്സുചെയ്താലും ഒരേ ഒരു കൊലകൊണ്ടു്, അതിൻെറ പുണ്യമെല്ലാം നശിച്ചുപോകയില്ലയോ? ഇങ്ങനെ പലപല യുക്തികളെ പ്രത്യക്ഷപ്രമാണമായി കാണിച്ചു്, അനുഭവജ്ഞാനവാക്കുകളാൽ സമ്മതിപ്പിച്ചു്, കബീർദാസനെ പ്രശംസിച്ചു് അജ്ഞജനത്തെ ഉദ്ധരിക്കാനായി ശുകബ്രഹ്മൎഷിതന്നെ ഭൂമിയിൽ അവതരിച്ചിരിക്കുന്ന ആളാണു് കബീർ എന്നും, അദ്ദേഹത്തിനു ജാതിഭേദമാകട്ടെ, മാനാവമാനമാകട്ടെ അച്ഛനമ്മമാരാകട്ടെ, ഇല്ലെന്നും വിശ്വസിച്ചുകൊൾവിൻ എന്നു പറഞ്ഞു് എല്ലാ മതാഭിമാനികളേയും തലതാഴ്ത്തിച്ചു സമ്മതിപ്പിച്ചു്, കമാൽ അവിടെനിന്നു പുറപ്പെട്ടു് സ്വദേശമായ കാശിയിലേക്കു തിരിച്ചു.

വഴിമദ്ധ്യെ ഒരു പട്ടണത്തിൽ ഇരിക്കുമ്പോൾ ആ പട്ടണവാസിയായ ഒരു വർത്തകൻ കമാലിന്റെ മഹിമകളെ കേട്ടറിഞ്ഞു്, അദ്ദേഹത്തെ കാണ്മാനായി പോകുന്ന ജനങ്ങളെ നോക്കി, "ഹേ മഹാജനങ്ങളേ! കേവലം അജ്ഞനും ബാലനുമായ കമാലിനു്, എന്തൊരു മഹിമയുണ്ടെന്നു നിശ്ചയിച്ചാണു് നിങ്ങൾ പോകുന്നതു്? അവന്റെ അടുക്കൽ ചെന്നാൽ പിണിനീങ്ങുമോ? പീഡ നീങ്ങുമോ? പെരുമയുണ്ടാകുമോ? ദ്രവ്യം ലഭിക്കുമോ? അതോ ജന്മസാഫല്യം കിട്ടുമോ? അന്ധപരമ്പരാന്യായപ്രകാരം, അവിവേകിയായ ഒരുത്തൻ പുകഴ്ത്തുന്നതുകേട്ടു്, പരമാർത്ഥമറിയാതെ പലരും പുകഴ്ത്തി, പട്ടണങ്ങളിലുള്ളവരെല്ലാം ഇളകി കൂട്ടംകൂട്ടമായിപ്പോകുന്നു. ഇപ്പോഴതിൽ ആർക്കെങ്കിലും വല്ല ഗുണവും സിദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ടോ? വല്ലവർക്കും പ്രപഞ്ചദുഃഖമൊഴിഞ്ഞാനന്ദമടയുവാൻ ഇടവന്നിട്ടുണ്ടോ? പറവിൻ" എന്നുചോദിച്ചു. അതുകേട്ടു ജനങ്ങൾ—"ഹേ മാന്യവർത്തക! താങ്കൾ വിചാരശൂന്യനാണോ? കല്പകവൃക്ഷത്തിൽ ചെന്നു പററിയാൽ കാക്കയ്ക്കും അമൃതതുല്യമായ അതിന്റെ ഫലം അനുഭവിക്കാൻ ഇടവരുമെന്നുള്ള പഴഞ്ചൊല്ലുപോലെ, കമാലിനെക്കാണ്മാൻ ഭാഗ്യം ലഭിച്ചവർക്കെല്ലാം ഗുണവും സിദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ടു്. എന്റെ അജ്ഞാനം നീങ്ങി; എന്റെ ആശാബന്ധം നീങ്ങി; എന്നിങ്ങനെ കണ്ടവരിൽ പലരും പറയുന്നു" എന്നുപറഞ്ഞു. അതുകേട്ടു വർത്തകൻ അത്ഭുതപ്പെട്ടു! "എന്റെ ശരീരത്തിൽ പലനാളായി ഉപദ്രവിച്ചുവരുന്ന ഭഗന്ദരവ്യാധി തീർത്തുതന്നാൽ ഞാൻ അദ്ദേഹത്തിനു് ആയിരം പൊൻനാണയം വിലയുള്ള ഒരു പച്ചക്കല്ലു സമ്മാനമായി കൊടുക്കാം" എന്നു ശപഥംചെയ്തു. ഇത്രയും പറഞ്ഞുതീർന്നപ്പോൾത്തന്നെ അയാളുടെ വ്യാധി നിശ്ശേഷം ശമിച്ചതായിക്കണ്ടു്, വിസ്മയാകുലനായി ഒരു സ്വർണ്ണത്തട്ടത്തിൽ, വിലയേറിയ ഒരു പച്ചരത്നവും വഹിച്ചുകൊണ്ടു് കമാലിനെക്കാണ്മാനായി തിരിച്ചു. കണ്ടയുടനെ ഭക്തിപൂർവ്വം ദണ്ഡനമസ്കാരം ചെയ്കയും, ആ ബാലയോഗിയുടെ സൌജന്യാദിഗുണങ്ങളാൽ സന്തോഷാത്ഭുതപരതന്ത്രനായിത്തീരുകയും ചെയ്തു. "ഹാ! ഈ ബാലന്റെ മാഹാത്മ്യം അവർണ്ണനീയംതന്നെ. ഈവിധമുള്ള കുട്ടികളെത്തന്നെവേണം സ്ത്രീകൾ പ്രസവിക്കാൻ. അല്ലാതെ കഥയില്ലാത്ത അനേകം കുട്ടികളെ പ്രസവിക്കുന്നതുകൊണ്ടെന്തുഫലം? കണക്കുകൂട്ടാൻ മാത്രം കൊള്ളാം. ഇതുപോലെ ഒരു പുത്രൻ എനിക്കില്ലാത്തതുകൊണ്ടു് മററുള്ള ഭാഗ്യങ്ങളെല്ലാം ശൂന്യപ്രായങ്ങൾതന്നെ." വർത്തകന്റെ ഇപ്രകാരമുള്ള വിചാരങ്ങൾ മുഴുവൻ മനസ്സിലാക്കിക്കൊണ്ടു് കമാൽ അവനെ

നോക്കിപ്പറഞ്ഞു. "ധനവാനായ വത്സക! താങ്കളുടെ ഭഗന്ദര വ്യാധി നിശ്ശേഷം ഒഴിഞ്ഞുമാറിയോ? എന്നെപ്പോലെ ഒരു പുത്രൻ വേണമെന്നുള്ള ആശകൊണ്ട്, പരവശനായി നില്ക്കയാണ്—അല്ലേ?—അതിനെന്തു വിഷമതയുള്ളൂ? എന്നെത്തന്നെ താങ്കൾക്കു പുത്രതേ്വന സ്വീകരിച്ചുകൂടയോ? അതു ഗുണകരമാകയില്ലെന്നു തോന്നുന്നുണ്ടോ?" ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞശേഷം കമാൽ വത്സകനെ ഉപചരിച്ച് ഒരാസ്ഥാനത്തിലിരുത്തിസല്ക്കരിച്ചു. ഉടനെ വത്സകൻ മായാമുക്തനായി കമാലിനെ സ്വന്തപുത്രനായി വിചാരിച്ചു പിടിച്ചു മാറോടണച്ചാശ്ലേഷം ചെയ്ത് ഇനി ഈ കുട്ടിയെ പിരിഞ്ഞിരുന്നുകൂടാ എന്നുള്ള ഉദ്ദേശത്തോടുകൂടി തന്റെ വീട്ടിൽകൂടി വരണമെന്നു കമാലിനോടാവശ്യപ്പെട്ടു. അപ്രകാരം സമ്മതിച്ചു കമാല് വീട്ടിൽ എത്തിയ ഉടനെ വത്സകനെ നോക്കി, ഹേ മഹാനുഭാവ! അങ്ങേ അച്ഛൻ അങ്ങേയ്ക്കായി ഇവിടെ കുറേ പച്ചക്കല്ലുകൾ കുഴിച്ചിട്ടിട്ടുണ്ട്. അതു വെട്ടിയെടുത്തുകൊൾക എന്നുപറഞ്ഞ് ഒരു സ്ഥലം ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചുകൊടുത്തു. വത്സകൻ ആ ഭാഗം കുഴിച്ചുനോക്കിയപ്പോൾ അത്ഭുതമുണ്ടാകുമാറ് അനേകം പച്ചരത്നങ്ങളും പലമാതിരി രത്നങ്ങളാൽ അലംകൃതമായി സാധാരണ ശിശുക്കൾക്ക് അണിയത്തക്ക ആഭരണങ്ങളും അവിടെ കാണപ്പെട്ടു. ഈ ആഭരണങ്ങൾ അണിയത്തക്ക ഒരു ശിശുപോലുമില്ലാത്ത എനിക്ക് ഇതെന്തിനു കാണിച്ചുതന്നു എന്നിങ്ങനെ വിലപിച്ചു കണ്ണുനീർ തൂകിക്കൊണ്ടു നില്ക്കുമ്പോൾ കമാൽ മറയുകയും ആ സമയത്തു കരഞ്ഞുകൊണ്ടു കിടന്ന ഒരു ചെറുശിശുവിനെ കാണുകയും ചെയ്തു. ദിവ്യപ്രഭാവനായ കമാൽ എന്റെ പുത്രവാഞ്ഛയെ നിറവേററുന്നതിനായി സ്വയം ബാലഭാവത്തെ അംഗീകരിച്ചു കിടക്കയാണെന്നു മനസ്സിലാക്കി സന്തോഷാത്ഭുതപരവശനായ വത്സകൻ തന്റെ സഹധർമ്മിണിയെ വിളിച്ചു സകല വസ്തുതകളും അറിയിച്ചശേഷം—

"പ്രിയതമേ! നമ്മുടെ ഭാഗ്യക്കേട് നീങ്ങത്തക്കവണ്ണം കോമളനായ ഉണ്ണിയെ നമുക്കു ലഭിച്ചിരിക്കുന്നു. അവൻ ഇതാ വിശന്നുകിടന്നു കരയുന്നതു നീ കണ്ടില്ലേ? വേഗം എടുത്തു മുലകൊടുത്തു താലോലിക്കുക!'' എന്നുപറഞ്ഞു. ഉടനെ, ഗൃഹനായിക, പുത്രാശയാൽ അതിവേഗത്തിൽചെന്നു കുഞ്ഞിനെ എടുത്ത് താലോലിച്ച് മുലകൊടുത്തപ്പോൾ, ഈശ്വരാനുഗ്രഹത്താൽ മുലയിൽ പാൽ നിറയുകയും അതുകുടിച്ചു സംതൃപ്തനായ ബാലൻ ഓമനച്ചുണ്ടു വിടുർത്തി മാതാപിതാക്കളുടെ മനസ്സലിയിക്കത്തക്കവണ്ണം മന്ദഹാസംതൂകി കൈകാൽ കുടഞ്ഞു കളിച്ച്, അച്ഛനമ്മ

മാരെ വ്യാമോഹിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. പുത്രലാഭത്താൽ സന്തുഷ്ടനായ വത്തകൻ, മംഗലസൂചകമായി, കുറേ പഞ്ചസാരയെടുത്തു പരിജനങ്ങൾക്കും മററും പങ്കിട്ടുകൊടുത്തു. അതറിഞ്ഞവർ പലരും കാരണമന്വേഷിച്ചപ്പോൾ ദിവ്യചരിത്രനായ കമാലു് വത്തകന്റെ പുത്രനായി ശിശുഭാവം പൂണ്ടിരിക്കയാണെന്നു മനസ്സിലാകയാൽ, ആശ്ചര്യപരതന്ത്രന്മാരായി കുഞ്ഞിനെച്ചെന്നു കണ്ടു്, "ഹേ കമാൽ ദേവ! നിന്തിരുവടി ഞങ്ങൾക്കു പുത്രനായിപ്പിറക്കണം, ഞങ്ങൾക്കു പുത്രനായിപ്പിറക്കണം" എന്നിങ്ങനെ ഓരോരുത്തരും അപേക്ഷിച്ചു സ്തോത്രംചെയ്തു. ഭക്തവത്സലനായ കമാൽ അവരുടെ അഭിമതത്തെ സാധിക്കുന്നതിനായി രത്നാഭരണങ്ങളണിഞ്ഞ പല ശിശുക്കളുടെ രൂപമെടുത്തു്, എല്ലാവരുടെയും അഭിലാഷത്തെ നിറവേററിയശേഷം നേരേ വാരാണസിക്കു തിരിച്ചു. അപ്പോൾ വത്തകൻ അതറിഞ്ഞു്, താൻ മുമ്പു കമാലിനു സമ്മാനിക്കണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചിരുന്ന പച്ചരത്നം കയ്യിലെടുത്തുകൊണ്ടു്, "ഹാ! ഇതു ഞാൻ കമാലിനു സമ്മാനിക്കാൻ നിശ്ചയിച്ചിരുന്നതാണല്ലോ. ഇനി അതു ഞാൻതന്നെ വച്ചുകൊള്ളുന്നതു പാപമല്ലയോ? നമ്മുടെ ദേഹവും ധനവും പ്രാണനുമെല്ലാം ഇപ്രകാരമുള്ള മഹാന്മാൎക്കു വേണ്ടിയല്ലയോ ബലികഴിക്കേണ്ടതു്? പുത്രഭാഗ്യമില്ലാതെയിരുന്ന മാന്ധാതാവിനു പുത്രനെ ഉണ്ടാക്കാൻ ശ്രീമന്ദാരമഹർഷി വിചാരിച്ചിട്ടുപോലും സാധിച്ചില്ല. ദശരഥനു പുത്രകാമേഷ്ടി ചെയ്താണു് വസിഷ്ഠമഹർഷി സന്താനത്തെ ജനിപ്പിച്ചതു്. അതുതന്നെയും ഋശ്യശൃംഗമഹർഷിയെക്കൊണ്ടാണു സാധിച്ചതു്. ഇപ്പോൾ ഇതാ, ഒരു കളിപോലെ കമാൽ ദുർല്ലഭമായ പുത്രഭാഗ്യത്തെ പലൎക്കും നിഷ്പ്രയാസം പ്രദാനംചെയ്തിരിക്കുന്നു. അത്ര മാഹാത്മ്യമുള്ള കമാലിനെപ്പിരിഞ്ഞു്, ഞാൻ ഇനി ജീവിച്ചിരിക്കുമോ! അദ്ദേഹത്തിൻെറ അനുഗ്രഹം സിദ്ധിച്ചാൽ ഉടലോടെതന്നെ സ്വർഗ്ഗത്തെ പ്രാപിക്കാമെന്നുള്ളതിനു വല്ല സംശയവുമുണ്ടോ? വിലയേറിയ വസ്ത്രാഭരണാദികൾ ധരിച്ചു് അത്യുന്നതമായ മേടയിൽ താമസിച്ചാലും, മരിക്കുമ്പോൾ അതുകൾകൂടി വരുമോ? ഭാര്യാപുത്രാദികളെ പ്രാണനിർവിശേഷമായി പോററി രക്ഷിച്ചാലും, നമ്മുടെ പാപപുണ്യങ്ങളിൽ അവർ പങ്കുകൊള്ളുമോ? "യാവദ്വിത്തോപാർജ്ജനശക്തസ്താവന്നിജപരിവാരോരക്തഃ" എന്നു പറഞ്ഞതുപോലെ, പണമുള്ളകാലംവരെയല്ലാതെ അവരുടെ സ്നേഹമിരിക്കുമോ? പണമില്ലാത്തവൻ പിണം" എന്നല്ലേ പഴഞ്ചൊല്ലുതന്നെ. നിൎദ്ധനനായവനെ എല്ലാവരും കൈവെടിയുന്നു. അവനോടു്

അഭിമുഖ്യംപോലും കാണിക്കയില്ല. പണം ലോകശക്തിയാണെങ്കിലും മനുഷ്യർ മിക്കവാറും അതിനെ ദുർവിഷയത്തിലേക്കല്ലാതെ സദ്വിഷയത്തിലേക്ക വിനിയോഗിക്കുന്നില്ല. എല്ലാവരും അവരവരുടെ ഭാര്യാപുത്രാദികളെ സംരക്ഷിക്കുന്ന വിഷയത്തിലല്ലാതെ, ഭഗവൽപൂജയ്ക്കോ സാധുസേവയ്ക്കോ ആസക്തന്മാരായിക്കാണുന്നില്ല. സാധുപൂജനത്തിനായി ശരീരസമ്പത്തുകളെ വിനിയോഗിച്ച് ഇഹഭോഗവാഞ്ഛകളെ പരിത്യജിച്ച് പരലോകസുഖത്തെ ഇച്ഛിക്കുന്നവരെയാണ്, ഉത്തമന്മാരെന്നു പറയേണ്ടത്. അല്ലാതെ പരാക്രമംകൊണ്ട്, കാനനത്തിന്നധിപതിയായി സിംഹം ഭാവിക്കുന്നതുപോലെ; ധനസമൃദ്ധികൊണ്ടു ദേശാധിപത്യം ലഭിച്ചിരിക്കുന്ന മനുഷ്യൻ യഥേഷ്ടം സ്ത്രീസംഭോഗാദികളാൽ മനസ്സിളക്കി, അഹങ്കാരപ്രമത്തനായി പരോപദ്രവങ്ങൾ ചെയ്ത് ഒടുവിൽ, രാജയക്ഷ്മാ മുതലായ രോഗങ്ങൾക്കധീനമായി മരിച്ചു പലനാൾ നരകമനുഭവിച്ചശേഷം, ഹീനയോനികളിൽ വീണ്ടും ജന്മങ്ങളെ ആവർത്തിക്കാൻ ഇടയാകുന്നതാണോ നല്ലത്? എന്നിങ്ങനെ പല വിചാരങ്ങളോടുകൂടി തന്റെ ഭാര്യയെ വിളിച്ച്, നീ ഈ കുട്ടിയുമായി നിന്റെ അച്ഛന്റെ വീട്ടിൽപോയി താമസിച്ചുകൊള്ളുക. ഞാൻ കമാലോടൊന്നിച്ചു പോകയാണ്," എന്നു യാത്ര പറഞ്ഞയച്ചശേഷം തന്റെ മുതലുകളെല്ലാം സാധുക്കൾക്കായി ദാനംചെയ്ത് താമസിച്ച വീടുപോലും വിട്ടുകൊടുത്തശേഷം നിഷ്കാമനായി നിരാശനായി നിസ്സഹായനായി വെളിക്കിറങ്ങി കമാലിന്റെ പുറകേ ഓടിയെത്തി പാദങ്ങളിൽ വീണു നമസ്കരിച്ച്—"ഹേ ദയാലുവായ ദേവ! നിന്തിരുവടി എന്നെ വിട്ടുപിരിഞ്ഞു പോകാനാണോ ഭാവിക്കുന്നത്?" എന്നു ചോദിച്ചു കരഞ്ഞുതുടങ്ങി.

കമാൽ—"മാന്യവത്സക! ഞാൻതന്നെ ശിശുരൂപത്തിൽ താങ്കളുടെ വീട്ടിലിരിക്കുമ്പോൾ വിട്ടുപിരിഞ്ഞുപോന്നതായി വിചാരിച്ചതെന്തുകൊണ്ടു? താങ്കൾ ഇങ്ങു പോന്നാൽപിന്നെ എന്നെ രക്ഷിക്കുന്നതിനവിടെയാരുണ്ട്? അതുകൊണ്ട് വാക്കുമറുക്കാതെ വേഗം മടങ്ങിപ്പോയി എന്റെ അംശഭൂതനായ ആ കുട്ടിയെ സൂക്ഷിച്ചുകൊൾക."

വത്സകൻ—നിന്തിരുവടികൂടി വന്നാലല്ലാതെ ഞാൻ പോകയില്ല.

കമാൽ—താങ്കളെപ്പോലെതന്നെ ആദരണീയനായ എന്റെ പിതാവ് കബീർദാസർ എന്നെക്കാണ്മാൻ ആഗ്രഹിച്ചിരിക്ക

യാണു്. ഞാൻ അദ്ദേഹത്തെച്ചെന്നു കണ്ടശേഷം നിശ്ചയമായും താങ്കളുടെ അടുക്കൽ മടങ്ങിവരാം. പറയുന്നതുകേട്ടു വീട്ടിൽ പോകണം.

വത്തകൻ—അതെ, അങ്ങേ ഇഷ്ടംപോലെ ചെയ്യാം. പക്ഷെ ഇക്കാണിക്കെ അങ്ങു സ്വീകരിക്കണം.

കമാൽ—മഹാനുഭാവനായ വത്തക! എനിക്കു ദ്രവ്യത്തെ ഇച്ഛിക്കാൻ പാടില്ല. ദ്രവ്യേച്ഛ നരകാനുഭൂതിയെ ഉണ്ടാക്കുന്നതാണു്. താങ്കളുടെ സ്വത്തെല്ലാം അർത്ഥികൾക്കായി ദാനം ചെയ്തുകൊണ്ടു്, ഇപ്പോൾ കേവലം ദരിദ്രനായിരിക്കയല്ലേ? അതിനാൽ ഈ രത്നത്തെ സൂക്ഷിച്ചു്, അതു വിററു നിത്യവൃത്തി കഴിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നാൽ താമസിയാതെ ഞാൻ വന്നു കണ്ടുകൊള്ളാം.

ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു കമാൽ പിരിഞ്ഞുപോകാൻ തുടങ്ങിയപ്പോൾ, വത്തകൻ അദ്ദേഹത്തിൻെറ പാദങ്ങളിൽ സാഷ്ടാംഗപ്രണാമംചെയ്തു കിടന്നുകൊണ്ടു്, കമാലിൻെറ വസ്ത്രാഞ്ചലത്തിൽ ആ രത്നത്തെ ദൃഢമായി കെട്ടിയുറപ്പിച്ചശേഷം യാത്രയാക്കിച്ചു പോകയുംചെയ്തു. നേരേ ശ്വശുരഭവനത്തിലേക്കാണു പോയതു്. അവിടെയെത്തി കമാലിൻെറ അംശത്താൽ ഉത്ഭവിച്ച കുഞ്ഞിൻെറ മെയ്യാഭരണങ്ങളിൽ ചിലതു വിററു് അതുകൊണ്ടു വ്യാപാരം ചെയ്തു, മുമ്പിലത്തേക്കാളും അത്യുന്നതമായ മേടമാളിക മുതലായതു പണികഴിച്ചു ധനസമൃദ്ധിയോടുകൂടി കമാലിൻെറ വരവും നോക്കി താമസിച്ചുവന്നു.

കമാലാകട്ടെ, മാതാപിതാക്കന്മാരെ ദശിക്കുന്നതിലുള്ള അഭിനിവേശത്താൽ ആകൃഷ്ടചിത്തനായിരുന്നതുകൊണ്ടു്, വസ്ത്രക്കോണിൽ രത്നംകെട്ടിയ കഥയറിയാതെ, ഉഴറി നടന്നുപോയി ഗംഗാതീരത്തിലെത്തി. മുമ്പിലത്തെപ്പോലെതന്നെ ഗംഗയെ സ്തുതിച്ചു മറുകരകടന്നു വീട്ടിൽ ചെന്നുചേൻ ചിരവിരഹിതനായ പുത്രനെക്കണ്ടു സന്തോഷസാഗരത്തിൽ മുങ്ങിയ പിതാക്കന്മാരെ കമാൽ വലംവച്ചു വന്ദിച്ചു് തൻെറ ദീർഘമായ തീർത്ഥയാത്രയിലെ സംഭവങ്ങൾ വിസ്തരിച്ചു പറവാൻ തുടങ്ങി. പുത്രദശനവാഞ്ഛയാൽ പരവശനായിരുന്ന കബീർ തൽക്ഷണംതന്നെ അക്ഷമനായി എഴുന്നേററുചെന്നു കമാലിനെപിടിച്ചു മാറോടണച്ചു് ആശ്ലേഷം ചെയ്തപ്പോൾ വസ്ത്രാഞ്ചലത്തിലെ കെട്ടു കണ്ടു മുട്ടി, അഴിച്ചുനോക്കിയതിൽ അതിനകത്തു് ഒരു പച്ചരത്നമാണെന്നുകണ്ടു്, അദ്ദേഹത്തിൻെറ മുഖം വിവർണ്ണമായി ഭവിച്ചു. പെട്ടെന്നു ദൂരെമാറി പൂജാവിഗ്രഹത്തിൻെറ മുമ്പിൽ നിന്നുകൊണ്ടു്,

കണ്ണുനീരൊഴുക്കി കരച്ചിൽ ആരംഭിച്ചു. അതുകണ്ടു സുന്ദരിയും കാരണമറിയാതെ നിലവിളിച്ചു. മാതാപിതാക്കന്മാരുടെ കരച്ചിൽകണ്ടു സംഗതി മനസ്സിലാകാഞ്ഞു കമാലും കരഞ്ഞുപോയി. അപ്പോൾ മായാവിലാസചതുരനായ ഭഗവാൻ ശ്രീനാരായണൻ ശ്രീരാമരൂപമെടുത്തു്, സീതാഭരതലക്ഷ്മണശത്രുഘ്നസമേതനായി അവിടെ ആവിർഭവിച്ചു. കബീർ; കമാൽ, സുന്ദരി ഇവരെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടു്, അവരെപ്പോലെ വിലാപംതുടങ്ങി. ഈ സംഗതികൾ അറിഞ്ഞ രാമാനന്ദസ്വാമികളും തന്റെ ശിഷ്യന്മാരോടുകൂടി പുറപ്പെട്ടു് കബീരിന്റെ വാതുക്കലെത്തി കതകിനു മുട്ടിവിളിച്ചു. ഹേ കബീർദാസ! കതകും മൂടിയടച്ചു് എല്ലാവരുമായി കൂട്ടനിലവിളി തുടങ്ങിയിരിക്കുന്ന കാരണമെന്തു്? വിളിച്ചാൽകൂടി കേൾക്കാൻ പാടില്ലയോ? എന്നുചോദിച്ചു. കബീർ അതുകേട്ടു് സ്വാമിൻ! ഇതാ ഞാൻ വന്നുകഴിഞ്ഞു. എന്നുപറഞ്ഞു കണ്ണുതുറന്നു നോക്കിയപ്പോൾ കെട്ടിപ്പിടിച്ചു കരഞ്ഞുകൊണ്ടു നില്ക്കുന്ന ശ്രീരാമസ്വാമിയേയും കൂട്ടരേയും ആണു് കണ്ടതു്. വേഗംതന്നെ സാഷ്ടാംഗനമസ്കാരം ചെയ്തെഴുന്നേററു പൂജിച്ചശേഷം പോയി വാതിൽ തുറന്നു രാമാനന്ദസ്വാമികളെ എതിരേററു് അകത്തേയ്ക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു. അവിടെ സന്നിധാനം ചെയ്തിരുന്ന ശ്രീരാമാദികളെക്കണ്ടു് ഭക്തിയാൽ പരവശനായ സ്വാമികൾ തൃപ്പാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിച്ചു്, "ഭഗവൻ! നിന്തിരുവടി ഇക്കബീർകുടുംബക്കാരോടൊരുമിച്ചു കരയുന്നതിന്റെ രഹസ്യം എന്താണെന്നു അടിയനു മനസ്സിലാകുന്നില്ല. നിന്തിരുക്കരുണാകടാക്ഷത്താൽ ഏതൊരാപത്താണൊഴിയാത്തതു്? ഏതൊരു കുറവാണു നിറവേറാത്തതു്?" എന്നിങ്ങനെ ഉണർത്തിച്ചു നില്ക്കുമ്പോൾ ഭഗവാൻ:—"ഹേ രാമാനന്ദ! എന്റെ മാറിൽ അണിഞ്ഞിരിക്കുന്ന പതക്കത്തിന്റെ നടുവിൽ പതിക്കുന്നതിനുതക്ക ഒരു പച്ചക്കല്ലു കിട്ടാഞ്ഞു വളരെനാളായി ഞാനാഗ്രഹിച്ചിരിക്കുന്നു. ഈ കമാൽ ദൂരദേശയാത്ര തിരിച്ചപ്പോൾ വഴിമേൽവച്ചു ഞാൻ കണ്ടു് ഒരു പച്ചരത്നംകൂടി എനിക്കു കാണിക്കയായി കൊണ്ടുപോരണമെന്നു പറഞ്ഞയച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. അവൻ എന്റെ വാക്കുമറക്കാതെ ഒരു പച്ചക്കൽകൂടി കൊണ്ടുപോന്നു. അതിനാണു് കബീർ നിന്നുകരഞ്ഞതു്. അതുകണ്ടു ഞങ്ങളും കരഞ്ഞുവെന്നേയുള്ളൂ. രത്നം അതാ കബീരിന്റെ കൈയിൽ ഇരിക്കുന്നു. അതു നീ ഇങ്ങു വാങ്ങിത്തന്നാൽ കൊള്ളാം" എന്നരുളിച്ചെയ്തു.

കബീർ ഉടനേ തന്റെ കൈയിലിരുന്ന പച്ചരത്നത്തെ

രാമാനന്ദസ്വാമികളെ കാണിച്ചു് "സ്വാമിൻ! ഭഗവാൻ ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തു് കമാലിൻെറ ദുർവ്യാശയെക്കുറിച്ചു പരിഹസിച്ചാണെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു. അല്ലാതെ പരമാത്മമായി വരാൻ വഴികാണുന്നില്ല. തിരുമാറിൽ അണിയത്തക്ക ഒരു രത്നം അവിടേയ്ക്കു വേണമെന്നുണ്ടെങ്കിൽ അതു ചുമതലപ്പെട്ടു വഹിച്ചുകൊണ്ടു ക്കൊടുക്കാൻ കുബേരൻ മുതലായ ലോകേശന്മാരിൽ എത്രപേരാണുള്ളതു്? ആ സ്ഥിതിക്കു കമാലിനെക്കൊണ്ടു് അക്കാര്യം സാധിക്കണം എന്നുവരികയില്ല. കസ്തൂരികൊടുത്തു ചാണകം വാങ്ങിക്കുന്നതുപോലെയും പാലുകൊടുത്തു കള്ളുവാങ്ങിക്കുന്നതുപോലെയും കല്പകക്കാകൊടുത്തു കാഞ്ഞിരക്കായു് വാങ്ങിക്കുന്നതുപോലെയും അമൃതുകൊടുത്തു വിഷംവാങ്ങിക്കുന്നതുപോലെയും ഭഗവത്തിരുനാമങ്ങളെ വിലകൊടുത്തു് ഇവൻ ഈ പച്ചരത്നത്തെ കൊണ്ടുവന്നിരിക്കുന്നു. ഇതുമൂലം അവൻ നരകവാസത്തിനർഹനായി ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു. എത്ര ഉയരത്തിൽ പറന്നാലും പരുന്തു ഗരുഡനാകുമോ? ദീപങ്ങൾ എത്രചേന്നാലും സൂര്യന സമമാകുമോ? നക്ഷത്രങ്ങൾ എത്രചേന്നാലും ചന്ദ്രൻെറ പ്രഭ വീശുമോ? അതുപോലെ ഇക്കമാൽ എത്ര തീത്ഥയാത്ര ചെയ്താലും ഏതെല്ലാം ഉപദേശംകേട്ടാലും അവൻെറ ദുർവ്യാശ മാറി മോക്ഷത്തിനധികാരിയാകുമോ? ഒരു നിരാശനെപ്പോലെ സുകൃതിയാകുമോ? ഇനി ഇവൻെറ മുഖത്തുനോക്കാൻ കൊള്ളുകയില്ല. ഹേ സുന്ദരി! ക്ഷണത്തിൽ ഇവനെ വെളിക്കടിച്ചിറക്കുക!" എന്നു പറഞ്ഞയുടനെ കമാൽ, "പ്രിയപിതാവേ! നിന്തിരുവടി വെറുതേ കോപിക്കരുതു്. ഇപ്പറഞ്ഞതിൽ അശേഷം വാസ്തവമില്ല. ഞാൻ അല്പമായ ഈ രത്നത്തിൽ മോഹിച്ചില്ല. മോഹിക്കയുമില്ല. പുലി പുല്ലുതിന്നുമോ? സിംഹം കുറുനരിയുടെ മാംസത്തെ ഇച്ഛിക്കുമോ? വിവേകി എത്ര സങ്കടപ്പെട്ടാലും ലോഭിയോടപേക്ഷിക്കുമോ? പുണ്യവാൻ എത്ര ദരിദ്രനായാലും ധമ്മനിഷ്ഠ വിട്ടുമാറുമോ? അതുപോലെ വൈരാഗ്യത്തോടുകൂടിയ ഞാൻ അല്പസാരവും നശ്വരവുമായ ഈ രത്നത്തിൽ ആശവയ്ക്കുമോ? ഇതു ഞാൻ അറിയാതെ ഒരു കച്ചവടക്കാരൻ വരുത്തിവച്ച ആപത്താണു്. അവൻ എന്നിലുള്ള ഭയഭക്തികൊണ്ടു് ഈ രത്നം സമ്മാനിപ്പാൻ കൊണ്ടുവന്നു. ഞാൻ അതിനെ നിഷേധിക്കയാണുചെയ്തതു്, ഏതുവിധത്തിലെങ്കിലും എന്നെ ഈ രത്നം ഏല്പിക്കണമെന്നു് ഉദ്ദേശിച്ചു ഞാൻ അറിയാതെ അവൻ ഇതു മുണ്ടിൻെറ കോണിൽ കെട്ടിയതായിരിക്കണം. മനസ്സറിയാതെ ആയാലും അന്യൻെറ മുതൽ അപഹരിക്കരുതെന്നുള്ളതിനു് ഇതൊരു ദൃഷ്ടാന്തമായി.

അതുമൂലം ഇപ്പോൾ ഇവിടെ എന്തെല്ലാം കുഴപ്പം സംഭവിച്ചു? ഇപ്പോൾത്തന്നെ തിരിച്ചുകൊണ്ടുപോയി ഞാൻ അവന്നു കൊടുത്തിട്ടു വന്നുകൊള്ളാം എന്നുപറഞ്ഞു്, പിതാവിന്റെ കൈയിൽ നിന്നും രത്നത്തേയും വാങ്ങിക്കൊണ്ടു കമാൽ മറഞ്ഞു. അരക്ഷണത്തിനകം വർത്തകന്റെ ഭവനത്തിലെത്തി രത്നംകൊടുത്തിട്ടു്, "ഹേ മൂഢാത്മാവേ! തപസ്വിയും ത്യാഗിയുമായ എന്നെ നീ ഈ രത്നംകൊണ്ടു ബന്ധിച്ചു നരകത്തിലിടാൻ ശ്രമിച്ചുവോ? മേലാൽ ഈവക അവിവേകങ്ങൾ സംഭവിക്കരുതു്" എന്നിങ്ങനെ അനുശാസിച്ചു യാത്രപറഞ്ഞു മടങ്ങി. ഉത്തരക്ഷണത്തിൽ കബീരിന്റെ മുമ്പിൽ ഹാജരായി. "പിതാവേ! ഞാൻ രത്നത്തെ വർത്തകനു തിരികെക്കൊടുത്തു് ആശാബന്ധത്തിൽനിന്നൊഴിഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു. ഇനി, അക്കാര്യത്തിൽ അന്തസ്താപം വേണ്ടാ" എന്നറിയിച്ചു.

കബീർ—പുത്ര! നീ പറഞ്ഞതു വാസ്തവംതന്നെയോ? ഒരു നിമിഷത്തിനകം ഏതുവിധത്തിലാണു നീ അവിടെപ്പോയി മടങ്ങിവന്നതു്?

അതുകേട്ടു ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു—"ഹേ കബീർദാസ! നീ അങ്ങനെ സംശയിക്കേണ്ട. അവൻ ഞാൻ ആഗ്രഹിച്ച രത്നത്തെ കച്ചവടക്കാരനു മടക്കിക്കൊടുത്തുംവച്ചുതന്നെ വന്നിരിക്കയാണു്. അതിൽ എനിക്കു പറവാനുള്ളതു്, എന്റെ സന്തോഷത്തെക്കാളും നീ ദ്രവ്യവൈരാഗ്യത്തെയാണല്ലോ മേന്മയായിക്കരുതിയതു്" എന്നതാണു്.

കമാൽ—"ഭഗവാനെ! കളഞ്ഞുകിട്ടിയ കാശു കാണിക്കയിട്ടതുകൊണ്ടെന്തുഫലം? അതുപോലെ ആ കച്ചവടക്കാരന്റെ രത്നം നിന്തിരുവടിക്കു കാഴ്ചവച്ചാൽ അതുകൊണ്ടെന്തൊരു പ്രയോജനം സിദ്ധിക്കും? സത്യത്തിൽ നിന്തിരുവടി ആ രത്നത്തെ ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നുവോ?" ഇങ്ങനെ പുത്രന്റെ വാക്കുകൾകേട്ടു് ആനന്ദതുന്ദിലനായ കബീർ അവനെപ്പിടിച്ചു മാറോടണച്ചാശ്ലേഷിച്ചുകൊണ്ടു ഭഗവാനെ നോക്കി 'ഭഗവൻ! നിന്തിരുവടിക്കു് ആ രത്നത്തിൽ ആശയുണ്ടെങ്കിൽ കല്പിച്ചാലും. ഇക്ഷണം അടിയൻ പോയി അതു വാങ്ങിക്കൊണ്ടുവരുന്നുണ്ടു്' എന്നുണർത്തിച്ചു.

ഭഗവാൻ—"കബീർദാസ! ഞാൻ അങ്ങനെപറഞ്ഞതു് നിങ്ങളെ പരീക്ഷിക്കാനല്ലാതെ മറ്റൊന്നിനുമല്ല. എനിക്കു് ഒന്നിലുംതന്നെ ആശയില്ലെന്നു നിനക്കു് അറിഞ്ഞുകൂടയോ? നിങ്ങളുടെ ത്യാഗാദിഗുണങ്ങളെക്കുറിച്ചു ഞാൻ അത്യന്തം സന്തുഷ്ടനായിത്തീ

ന്നിരിക്കുന്നു" എന്നരുളിച്ചെയ്തശേഷം സ്വഹജാദികളോടുകൂടി അവിടത്തന്നെ അന്തർദ്ധാനംചെയ്തു അനന്തരം രാമാനന്ദസ്വാമികളും കൂട്ടരും അവിടെനടന്ന അത്ഭുതങ്ങളെക്കണ്ടു് ആനന്ദപരവശന്മാരായി യാത്രപറഞ്ഞു പിരിഞ്ഞു. കബീറും കമാലും സാധുക്കൾക്കു് ഇഷ്ടദാനങ്ങളും ഭഗവദ്ധ്യാനവും ചെയ്തു സന്തുഷ്ടരായി പാർത്തു.

അനന്തരകാലത്തിൽ, കബീർദാസൻ"ധർമ്മാർത്ഥമായി പുത്രൻെറ കണ്ഠഃച്ഛേദം ചെയ്തതും ആ ശിരസ്സു സജീവമെന്നപോലെ ഓടിക്കളിച്ചതും ഭഗവദനുഗ്രഹത്താൽ അവൻ ജീവിച്ചെഴുന്നേററതും വീണ്ടും ഗോരക്ഷൻവന്നു കാശിയിലെങ്ങും വെള്ളമില്ലാതാകത്തക്കവിധത്തിൽ ചെയ്തപ്പോൾ കബീർ ഇരുന്ന ഇരുപ്പിൽ തന്നെ പെരുവിരൽകൊണ്ടു മണ്ണുചുഴഞ്ഞുമാററി ആ ദേശവാസികൾക്കെല്ലാം ആവശ്യത്തിനു തികയത്തക്കവണ്ണം വെള്ളം പുറപ്പെടുവിച്ചതും ഒരു പണ്ഡിതൻെറ അച്ഛൻ വാരാണസിയിലുള്ള ഒരു കച്ചവടക്കാരൻെറ ഭവനത്തിൽ കണ്ണുരണ്ടും പൊട്ടിയ ഒരു കാളയായിവന്നു ജനിച്ച വിവരം ആ പണ്ഡിതൻ തൻെറ അച്ഛനു നിവാപദാനം ചെയ്തപ്പോൾ ധരിപ്പിച്ചു് അവനെ രക്ഷിച്ചതും ഞാനും നീയും ഒരുപോലെ സംസാരികളായിരുന്നിട്ടും എനിക്കു നിന്നെപ്പോലെ ഭഗവദ്ദശനം ലഭിക്കാത്തതെന്തു"? എന്നിങ്ങനെ സംശയഗ്രസ്തനായി ചോദിച്ച ഒരു ബ്രാഹ്മണനു തൻെറ ഭാര്യയുടെയും പുത്രൻെറയും മഹിമയെ വെളിപ്പെടുത്തിക്കാണിച്ചുകൊടുത്തതും നാനക്ഷാ രോഹിതാശർ ഇവരോടു തർക്കിച്ചതും ശിവൻ, ശക്തി, ബ്രഹ്മാ, ഗണപതി ഇവർക്കു് സീതാരാമമന്ത്രം ജപിക്കേണ്ടതാണെന്നറിവിച്ചതും രാമദാസനു ഭഗവദ്ദർശനം കൊടുപ്പിച്ചതും മററും വിവരിക്കുന്ന അദ്ധ്യായങ്ങൾ മേൽ ഓരോ ഭക്തന്മാരുടെ കഥകളെക്കുറിച്ചു പറയുന്ന ഭാഗത്തു കാണപ്പെടും.

പന്ത്രണ്ടാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

ശ്രീജയദേവചരിത്രം.

ഒന്നാം അദ്ധ്യായം.

ജയദേവരുടെ ഉദ്ഭവം.

ഭഗവൽസ്തുതി.

കാമിത്യാത്മാർത്ഥവാഞ്ഛയർക്ഷനിരതമനഃ പൂങ്കുലയ്ക്കൽപുലന്ന—
ക്ഷാമംസുജ്ഞാനനാമം തകുമതിമധുരത്തേനിൽ മുങ്ങുന്നവർക്കും
കാമപ്രദ്വേഷിമുമ്പാംജഗദധിപതികൾക്കും തിരഞ്ഞെത്തിടാ—
ത്തൊ—
രോമൽപാദങ്ങൾ തേ മാധവ! മമ ശരണീഭൂതമാകേണമെന്നും.

ജയദേവസ്തുതി.

ജയസാധുധർമ്മമിഹ നിലനിർത്തുവാനവനിതലമാർന്നദേശികവര!
ജയസർവ്വമങ്ഗളദ!ഖലരായതസ്കരിലലിവൂന്ന ശാന്തഹൃദയ!
മൃതയാംകുടുംബിനിയെയുയിർചേർത്തെഴ്പ്പിയൊരുപരമേഷ്ഠിതുല്യ—
പരമൻ
ജയദേവദേവ! തവചരണം നമുക്കരിയശരണം പ്രശാന്തികരണം.

ജയദേവരുടെ ഉദ്ഭവവും വിവാഹവും.

ഉദ്ധവസിദ്ധൻ മുതലായ തപസ്വികൾ ദേവാംശഭൂതന്മാരായ ഭക്തോത്തമന്മാരുടെ പവിത്രചരിത്രങ്ങൾ കേൾക്കുന്നതിൽ ആസക്തമനസ്കന്മാരായി, അടുത്തദിവസവും രാവിലെ എഴുന്നേറ്റു് ചന്ദ്രഭാഗാനദിയിൽ സ്നാനംചെയ്തു നിത്യകർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിച്ചുകഴിഞ്ഞശേഷം കാർത്തികേയകലാഭൂതനായ നാഭാജിസിദ്ധരുടെ സമീപത്തെ പ്രാപിച്ചു വന്ദിച്ചു്, തങ്ങളുടെ അഭിലാഷം അറിയിച്ചു. വിഘ്നേശ്വരൻ ത്രിമൂർത്തികൾ മുതലായ ദേവന്മാരെ അതതാധാരങ്ങളിൽ ഉറപ്പിച്ചു് ആത്മതേജോമയനായ സാക്ഷാൽ സുബ്രഹ്മണ്യനെ ധ്യാനിച്ചു് ബ്രഹ്മരന്ധ്രത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു കണ്ടുകണ്ടാനന്ദിച്ചിരുന്ന നാഭാജിസിദ്ധർ, ആഗതന്മാരായ താപസന്മാരെ കണ്ടു്, സന്തുഷ്ടനായി അവരെ അനുഗ്രഹിച്ചശേഷം ശ്രീജയദേവസ്വാമിയുടെ ചരിത്രം പറവാൻ തുടങ്ങി.

ഹേ സുശീലന്മാരായ സിദ്ധന്മാരെ! സൽസംഗത്തിൽ രതിയോടുകൂടിയ മുക്തന്മാരേ! നിങ്ങളുടെ അഭിലാഷപ്രകാരം ഞാൻ പറവാൻപോകുന്ന പരിപാവനമായ ഈ ചരിത്രത്തെ നിങ്ങൾ ഭക്തിശ്രദ്ധകളോടുകൂടി കേട്ടുകൊള്ളണം. വിശ്വവിഖ്യാതമായി, ജഗന്നാഥം എന്ന ദിവ്യനാമത്തെ ധരിച്ചിരിക്കുന്ന നഗരം സുകൃതിജനങ്ങളുടെ തപഃഫലായത്തമായ ഒരു മഹനീയസ്ഥാനമാണു്. അവിടെ പൂർണ്ണബ്രഹ്മജ്ഞാനിയായ ശ്രീഹനുമാൻെറ രൂപം ഭംഗിയായി എഴുതിയിരിക്കുന്ന ഹനുമൽകൊടികളും പരമശിവനെ ചിറകടിക്കാററുകൊണ്ടു ഭയപ്പെടുത്തിയ ഗരുഡപ്രതിമകൾ വരച്ചിട്ടുള്ള കൊടിമരങ്ങളും ധർമ്മമൂർത്തിയായ ധർമ്മപുത്രനെപ്പോലും അതിശയിക്കുന്ന നീതിയോടുകൂടിയ മഹാന്മാരാൽ നിർമ്മിക്കപ്പെട്ട അത്യുന്നതങ്ങളായ ഗോപുരങ്ങളും മാളികകളും പരിശുദ്ധന്മാരായ സത്യലോകനിവാസികൾപോലും, ബഹുമാനിക്കത്തക്ക ഹോമകുണ്ഡങ്ങളും തപശ്ചര്യകളും യാഗശാലകളും സ്വച്ഛങ്ങളായ പെരുമ്പോലകളും ധർമ്മിഷ്ഠന്മാർ ഏല്പ്പെടുത്തി നടത്തിവരുന്ന അനേകം അന്നസത്രങ്ങളും, അതുകളിൽ വിവിധങ്ങളായ വർണ്ണചിത്രങ്ങളും, സാധുപൂജിതന്മാരായ മഹർഷിമാരാൽ അധിവസിക്കപ്പെടുന്ന സുരഭിലകുസുമങ്ങളായ പൂന്തോട്ടങ്ങളും അതുകളിൽ സ്ഫടികപ്രസന്നങ്ങളായ നീരോട്ടങ്ങളും അളകാപുരത്തെപ്പോലും അതിശയിക്കുമാറുള്ള കനകമണിമയങ്ങളായ പ്രാസാദങ്ങളും ശൃംഗാരഭവനങ്ങളും ഉർവ്വശി മുതലായ ദേവസ്ത്രീകൾപോലും അത്ഭുതപ്പെട്ടു് ആകാശത്തു വന്നുനിന്നു ശ്രദ്ധിച്ചാനന്ദിക്കത്തക്ക മൃദംഗധ്വനികളും, വീണാനാദങ്ങളും പാലാഴിയെ ഉപേക്ഷിച്ചു്, വിഷ്ണു അവിടെത്തന്നെ വാസമുറപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതു ശരിയല്ലെന്നു സങ്കടം പറഞ്ഞു് പാലാഴിയിലേക്കു ക്ഷണിക്കുകയാണോ എന്നു തോന്നുമാറു് പ്രാന്തഭാഗത്തിൽ അലതല്ലുന്ന സമുദ്രത്തിലെ ശബ്ദകോലാഹലങ്ങളും സർവ്വദാ മോഹനവും വിശിഷ്ടവുമായ ആ നഗരത്തെ ഉപേക്ഷിച്ചുപോകരുതെന്നു് ഭഗവാനോടഭ്യർത്ഥിക്കയാണോ എന്നു തോന്നുമാറുള്ള ഭക്തന്മാരുടെ നാമസങ്കീർത്തനങ്ങളും നിരന്തരാനന്ദകരവും മാഹാത്മ്യസൂചകവുമായിരുന്നു.

ആ പട്ടണത്തിനടുത്തുള്ള വില്വഗമെന്ന ദിക്കിൽ ശ്രീനാരായണഭക്തശിരോമണിയായ നാരായണശാസ്ത്രി എന്നു് ഒരു മഹാബ്രാഹ്മണൻ പാർത്തിരുന്നു. അദ്ദേഹം ആശാപാശങ്ങളെ പരിത്യജിച്ച വിരക്തനും ജ്ഞാനിയും വേദശാസ്ത്രങ്ങളെ ഉരുക്കഴിച്ച

വേദപണ്ഡിതനും ആയിരുന്നു. സുശീലയും സുന്ദരിയുമായ കമലാദേവി എന്ന ഉത്തമപത്നിയോടുകൂടി, അദ്ദേഹം ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തെ വിധിപ്രകാരം പരിപാലിച്ചു സാധുപൂജ, അതിഥിസല്ക്കാരം, പുരാണപാരായണം, ഹരിനാമസങ്കീർത്തനം മുതലായവയാൽ ദിവസം കഴിക്കയും, അജ്ഞാനപാശങ്ങളെ ഖണ്ഡിച്ചു്, അധികസമയവും ബ്രഹ്മാനന്ദത്തിൽ ലയിച്ചിരിക്കയും ചെയ്തുവന്നു. അങ്ങനെയിരിക്കവേ കമലാദേവിക്കു പുത്രന്മാരില്ലായ്കകൊണ്ടു് സന്താപം വർദ്ധിച്ചു; വിരക്തനായ ഭർത്താവിനോടു് ആ സംഗതി പറഞ്ഞാൽ ഫലമില്ലെന്നു നിശ്ചയിച്ചു്, ആ സാദ്ധ്വി ശ്രീജഗന്നാഥസ്വാമിയെ ദിവസംതോറും ഭക്തിയോടുകൂടി ഭജിച്ചു. "ഹരേ! ജനാർദ്ദന! മുരഹര! നരഹരേ! എനിക്കു പരമസാത്വികനായ ഒരു പുത്രനെ പ്രദാനം ചെയ്യണമേ" എന്നഭ്യർത്ഥിക്ക പതിവായിരുന്നു. അങ്ങനെയിരിക്കുമ്പോൾ ഒരുദിവസം രാത്രിയിൽ ഭഗവാൻ നാരായണശാസ്ത്രിയുടെ സ്വപ്നത്തിൽ പ്രത്യക്ഷനായി, "ഹേ ഭക്തോത്തമ! നിന്റെയും സഹധർമ്മിണിയുടേയും പാവനമായ തപസ്സുകൊണ്ടു് ഞാൻ പരമസന്തുഷ്ടനായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. നിന്റെ ഭാര്യ അഭ്യർത്ഥിച്ച വരത്തേയും പ്രദാനംചെയ്തിരിക്കുന്നു. അതുമൂലം നിന്റെയും നിന്റെ പൂർവികന്മാരുടെയും പാപങ്ങളും ദുഃഖങ്ങളും ശാന്തമായി ഭവിക്കും" എന്നരുളിച്ചെയ്തു മറഞ്ഞു.

തൽക്ഷണംതന്നെ ശാസ്ത്രികൾ കണ്ണുതുറന്നു സ്വപ്നത്തെക്കുറിച്ചോർത്തപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിനു് അത്ഭുതവും ആനന്ദവും ഉണ്ടായി. വേഗംതന്നെ ഭാര്യയെ വിളിച്ചുണർത്തി "പ്രിയതമേ! ഭഗവാൻ എന്റെ സ്വപ്നത്തിൽ പ്രത്യക്ഷനായിവന്നു് നമ്മെ അനുഗ്രഹിച്ചിരിക്കുന്നു. നീ അപേക്ഷിച്ച വരം ദാനംചെയ്തിരിക്കുന്നു എന്നും അതു നമ്മുടേയും നമ്മുടെ പൂർവികരുടേയും ദുഃഖങ്ങളും പാപങ്ങളും തീരാൻ മാർഗ്ഗമാകുമെന്നും അരുളിച്ചെയ്കയുമുണ്ടായി. ഹേ കുലദീപമായ സാദ്ധ്വി! നീ എന്തൊരു വരമാണു് ഭഗവാനോടപേക്ഷിച്ചതു്? അതു കേൾപ്പാൻ ഞാൻ അക്ഷമനായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു" എന്നു പറഞ്ഞു. ദാഹിച്ചുഴലുന്ന വേഴാമ്പൽപക്ഷിക്കു മഴത്തുള്ളികിട്ടിയാൽ എന്നപോലെ, ഈ വാക്കുകൾകേട്ടു സന്തുഷ്ടയായ കമലാദേവി ഭർത്താവിന്റെ പാദങ്ങളെ വന്ദിച്ചു്, "സ്വാമിൻ! നമ്മുടെ അനപത്യദോഷംതീർന്നു് ഋണനിർമ്മുക്തരാകുന്നതിനു സാത്വികനായ ഒരു പുത്രനെ ലഭിക്കണമെന്നാണു ഞാൻ പ്രാർത്ഥിച്ചതു്" എന്നറിവിച്ചു.

ശാസ്ത്രിക്കു് ആ നിവേദനത്തെക്കുറിച്ചു നീരസമാണുണ്ടായതു്. അദ്ദേഹം വ്യാകുലഭാവത്തോടെ ഭാര്യയെനോക്കി "മൂഢേ!

നീ എന്തൊരു സാഹസമാണു പ്രവർത്തിച്ചതു്? 'എണ്ണമററ ശാസ്ത്രങ്ങൾ പഠിച്ചാലും പെണ്ണുങ്ങൾ പേയാട്ടികൾതന്നെ' എന്ന പഴമൊഴി ശരിയാണെന്നു നിൻെറ ഈ ആശ വെളിപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു. നിത്യസുഖത്തെത്തരുന്ന മുക്തിപദത്തെയോ മുക്തിപദത്തെത്തരുന്ന ഭഗവദ്ദർശനത്തെയോ അഭ്യർത്ഥിക്കാതെ സംസാരചക്രത്തിലെ നാഭികീലമായ പുത്രസമ്പത്തിനെയാണോ നീ വാഞ്ഛിച്ചതു്? കഷ്ടം! അമൃതകലശം മുമ്പിലിരിക്കുമ്പോൾ വിഷംചോദിച്ചു വാങ്ങിയതുപോലെയാണു് നീ ഈ ചെയ്തതു്. പ്രാരബ്ധത്തെ നശിപ്പിക്കാനല്ലാതെ വർദ്ധിപ്പിക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നവർ വല്ലവരുമുണ്ടോ? സർവ്വചരാചരഗുരുവായ ഭഗവാനോടു നിത്യസുഖത്തെയോ അനിത്യസുഖത്തെയോ അപേക്ഷിക്കേണ്ടതു്? ഏഷണാത്രയത്തെ വർജ്ജിച്ചിരിക്കണമെന്നാണു ശാസ്ത്രങ്ങൾ ശാസിക്കുന്നതു്. അതു വായിച്ചറിഞ്ഞു് ഏഷണാത്രയത്തിൽ പ്രധാനമായതിനെത്തന്നെ ചോദിച്ചുവാങ്ങിയിരിക്കുന്നു. കൂരർറമായ തപശ്ചര്യകൾ അനുഷ്ഠിക്കാൻ പ്രയാസമെടുത്തതു് ഇതിലേക്കായിരുന്നോ? നല്ല കൃത്യംതന്നെ. പാതാളാഞ്ജനം നോക്കി, കനകകുംഭങ്ങളുടെ അരികിൽ കണ്ടുമുട്ടിയ എല്ലു കുഴിച്ചെടുത്തതുപോലെയായി. പലനാൾ തപസ്സുചെയ്തു ഭഗവാൻ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടപ്പോൾ, യുദ്ധം വേണമെന്നു ബാണാസുരൻ അപേക്ഷിച്ചതായി കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. അതുപോലെ അഭീഷ്ടം ചോദിച്ച ഭഗവാനോടു കുബ്ജ ശൃംഗാരസുഖം മതി എന്നപേക്ഷിക്കയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. ഏകദേശം അതുപോലെയാണു നീ ചെയ്തതും. പുത്രനെക്കൊണ്ടു മോക്ഷമോ പരമാനന്ദമോ ലഭിക്കാൻ സാധിക്കുമോ? കഷ്ടം! ഈ നരകവാസത്തിനു കാപ്പുകെട്ടിയിറങ്ങിയല്ലോ" എന്നൊക്കെ ഭർത്സിച്ചുപറഞ്ഞു കണ്ണിതത്തൊടുകൂടി ഭഗവന്നാമങ്ങളെ പാടി ബ്രഹ്മധ്യാനത്തിൽ ലയിച്ചിരുന്നു. ധ്യാനനിഷ്ഠ വിട്ടതിൽ പിന്നീടു് ഭാര്യയോടു സൌമുഖ്യം കാണിക്കാതെ മൌനം ദീക്ഷിച്ചിരുന്നുകളഞ്ഞു.

ഭർത്താവിൻെറ യുക്തികൾകേട്ടു് കമലാദേവിക്കു ലജ്ജയും ഭയവും വിവേകവും ഉണ്ടായി. പുത്രരില്ലാത്തവർക്കു മുക്തി സിദ്ധിക്കയില്ലെന്നു കർമ്മകാണ്ഡത്തിൽ പറഞ്ഞ വാക്കു പ്രമാണമാക്കി ഞാൻ ഭ്രമിച്ചുപോയല്ലോ—"ഹാ കഷ്ടം! തുച്ഛമായ സംസാരസുഖത്തെയാണല്ലൊ ഞാൻ ആഗ്രഹിച്ചതു്." എന്നിങ്ങനെ പശ്ചാത്തപിച്ചു വിലപിക്കാൻ തുടങ്ങി! ഭർത്താവിൻെറ മുഖത്തുനോക്കാൻപോലും ധൈര്യമില്ലാതെ കരഞ്ഞു കണ്ണുനീരിൽ കുളിച്ചു്

ഭഗവദ്ധ്യാനകീർത്തനങ്ങൾചെയ്തു. തനിക്ക വന്നുപോയ അവിവേകത്തെ ക്ഷമിക്കണമെന്നും, തങ്ങൾക്കും തങ്ങളുടെ പൂർവികന്മാക്കും പാപശാന്തിയും മുക്തിയും നൽകി അനുഗ്രഹിക്കണമെന്നും അപേക്ഷിച്ചു. ഭാര്യയുടെ വിവേകശീലം കണ്ടു ശാസ്ത്രികളും സന്തുഷ്ടനായി ഭവിച്ചു. അനന്തരം അവർ രണ്ടാളുമായി ഭഗവാനെ സ്തുതിച്ചു് അന്നു പകൽ മുഴുവൻ യാതൊരു ഭക്ഷണവും കഴിക്കാതെ വ്രതത്തോടുകൂടിയിരുന്നു ഭജിച്ചു്, നേരം ഇരുട്ടിയതിൽ പിന്നീടും ഉറങ്ങാതെ നാമജപം അനുഷ്ഠിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അങ്ങനെയിരിക്കുമ്പോൾ കരുണാനിധിയായ ഭഗവാൻ ഒരു ബ്രാഹ്മണവേഷത്തിൽ ആ സാധുദമ്പതിമാരുടെ മുമ്പിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു. നാരായണശാസ്ത്രിയും പത്നിയും അത്ഭുതപൂർവമായ ആ ഭാഗ്യോദയത്താൽ സന്തുഷ്ടരായി സംഭ്രമിച്ചെഴുന്നേററു് വന്ദിക്കുമ്പോൾ ഭഗവാൻ അവരെ നോക്കി "ഹേ ഭക്തശിരോമണികളെ! പുത്രദാനത്താൽ നിങ്ങളും പൂർവികന്മാരും മുക്തരാകുമാറും, നിങ്ങൾക്കു് അഖണ്ഡജ്ഞാനവും അനവദ്യമായ ഭക്തിയും ഉൽപാദിക്കുമാറും ഞാൻ അനുഗ്രഹിക്കുന്നു. സൽപുത്രന്മാരെ അഭിലഷിക്കുന്നതു മുക്തിക്കു കാരണമാണെന്നുള്ള ഉപദേശം തരികയും ചെയ്യുന്നു" എന്നരുളിച്ചെയ്തു മറഞ്ഞു.

ആ അത്ഭുതത്തെക്കണ്ടു ശാസ്ത്രികൾ തന്റെ ദുശ്ശങ്കകളൊക്കെനീക്കി ഭാര്യയെ അഭിനന്ദിച്ചു്, കമലാദേവി! നിന്റെ പുത്രാർത്ഥനം അവിവേകമായ ഒരു പ്രവൃത്തിയായിപ്പോയിയെന്നു്, ഞാൻ അനുശാസിച്ചതിനെ നീ ക്ഷമിച്ചുകൊൾക, നീമൂലം നാമും നമ്മുടെ പൂർവികരും മുക്തരായി ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു. സാക്ഷാൽ സാദ്ധ്വികളുടെ മനസ്സു് ഒരിക്കലും അധർമ്മത്തിൽ പ്രവത്തിക്കയില്ലെന്നുള്ള തത്വം, ഇതിൽനിന്നു പഠിക്കുവാൻ എനിക്കു സംഗതിയായി. എന്നോരോ ധന്യവാദങ്ങൾ വഷിച്ചു്, ഭാര്യയിൽ പൂർവാധികമായ സ്നേഹാദരങ്ങൾ പ്രദശിപ്പിച്ചു സുഖിച്ചിരുന്നു.

കുറേനാൾ കഴിഞ്ഞപ്പോൾ, ആ ദമ്പതിമാരുടെ തപോബലത്താലും ഭഗവദാജ്ഞയാലും, വിഷ്ണുകലാഭൃതനും പരാശരപുത്രനുമായ സാക്ഷാൽ ശ്രീവേദവ്യാസമഹഷി ലോകത്തിലവതരിക്കുവാനായി കമലാദേവിയുടെ ഗർഭത്തെ പ്രാപിച്ചു. ചിരഞ്ജീവിയും നീതിജ്ഞനും വേദവിഭജനകർത്താവുമായ മഹഷിശ്രേഷ്ഠനെ ഗർഭത്തിൽ ധരിച്ച ആ ദേവി വിഷ്ണുകലയെ ഗർഭത്തിൽ ധരിച്ച കൌസല്യയെപ്പോലെയും ദേവകീദേവിയെപ്പോലെയും പ്രഭവീശി പ്രകാശിച്ചുതുടങ്ങി. അഹങ്കാരരഹിതമായി കർമ്മങ്ങളെ

ല്ലാം ഈശ്വരങ്കൽ സമർപ്പിച്ചു ചെയ്യുന്ന സാധുലോകത്തിന്റെ ഐശ്വര്യം എന്നപോലെ വർദ്ധിച്ചുവന്ന ഗർഭം പൂർണ്ണമായപ്പോൾ ദിവ്യമംഗളവിഗ്രഹത്തോടുകൂടിയ തേജോനിധിയായ അബാലൻ ലോകത്തിൽ അവതരിച്ചു.

സർവ്വലക്ഷണസമ്പന്നനായ പുത്രനെക്കണ്ടിട്ട്, മാതാപിതാക്കൾ ആനന്ദത്തിരകളിൽ മുങ്ങിപ്പൊങ്ങി നീന്തിക്കളിച്ചു; പുത്രനെ വാത്സല്യപൂർവ്വം വാരിയെടുത്തു ഗാഢാശ്ലേഷംചെയ്ത് സന്തോഷാശ്രുക്കൾ വർഷിക്കയും, യഥാവിധി ഉദകക്രിയകളും ദാനധർമ്മങ്ങളും നിർവ്വഹിക്കയും ചെയ്തു. ദരിദ്രന നിധികിട്ടിയപോലെ എന്നല്ല, കുരുടന കണ്ണുകിട്ടിയതുപോലെയും സന്തോഷിച്ച്, ശാസ്ത്രികളും പത്നിയും ജീവനെ സൂക്ഷിക്കുന്ന ദേഹത്തെപ്പോലെ ബാലനെ സൂക്ഷിച്ചു രക്ഷിച്ചു വളർത്തിവന്നു. വിവിധദാനധർമ്മാദികളോടുകൂടി, യഥാകാലം ജയദേവൻ എന്നു പേരിട്ടു, അഞ്ചുവയസ്സായപ്പോൾ ഒരു ശുഭമുഹൂർത്തം നിശ്ചയിച്ച്, ഉപനയനകർമ്മം നടത്തി അക്കാലത്തുതന്നെ വിദ്യാഭ്യാസത്തിനാക്കുകയും മഹാനുഭാവനായ ബാലൻ അചിരേണ വേദവേദാംഗവേദാന്താദി വിദ്യകളെല്ലാം നിഷ്പ്രയാസം പാഠമാക്കുകയും ചെയ്തു.

പ്രായമായപ്പോൾ പുത്രനെ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിലിരുത്തണമെന്നു മാതാപിതാക്കൾ നിശ്ചയിച്ചു. അതനുസരിച്ചു കുലശുദ്ധിയും ശീലഗുണവും സൌന്ദര്യസമ്പത്തും ധനപുഷ്ടിയും തികഞ്ഞ ഒരു പെൺകുട്ടിയെ ജയദേവന വിവാഹത്തിന്ന നിശ്ചയിച്ചു. ആ കന്യകയുടെ നാമം പത്മാവതി എന്നായിരുന്നു. മനോവികാസവും വിജ്ഞാനവും വിരക്തിയും സൌന്ദര്യാദി ഗുണങ്ങളുംകൊണ്ട് ആ സ്ത്രീരത്നം ജയദേവന് അനുരൂപതന്നെയായിരുന്നു. നെടിയ പന്തൽ കെട്ടി വിതാനിച്ച് കുലവാഴകൾ മുതലായവ അലങ്കരിച്ച്, വലിയ ആഘോഷത്തോടുകൂടി വിവാഹകർമ്മം വിധിപ്രകാരം മംഗളമായി നടത്തി. അനന്തരം സകലരുടേയും ആശീർവാദങ്ങളും പുഷ്പവർഷങ്ങളുമേററ് അന്നം താംബൂലം ചന്ദനം മുതലായവ ദാനം ചെയ്തു ജാതിമര്യാദപ്രകാരം ബന്ധുജനങ്ങളോടുകൂടി വധൂവരന്മാർ വരന്റെ ഭവനത്തെ പ്രാപിക്കയും ചെയ്തു.

അന്നുമുതൽ ജയദേവനും പത്നിയും മഹാവിഷ്ണുവും ലക്ഷ്മീദേവിയും എന്നപോലെ, കാമനും രതിയും എന്നപോലെ, ശിവനും ശക്തിയും എന്നപോലെ, ബ്രഹ്മാവും വാഗ്ദേവിയും എന്നപോലെ അന്യോന്യം അനുരാഗത്തോടും സ്നേഹബദ്ധമാനങ്ങ

ളോട്ടുംകൂടി ഓരോരോ ഭോഗങ്ങളെ അനുഭവിച്ചു സുഖിച്ചിരുന്നു. ദേഹം രണ്ടെങ്കിലും മനസ്സും ജീവനും ഒന്നെന്നുള്ള നിലയിൽ അനുരക്തരായി അനുസരണവാക്കുകളോട്ടുകൂടി ധൎമ്മത്തിൽനിന്നു് അണുപോലും വ്യതിചലിക്കാതെ ദിവസം നയിച്ചുവന്നു. ദിവസംതോറും ബ്രാഹ്മമുഹൂൎത്തത്തിൽ ഉണൎന്നു ഭഗവന്നാമങ്ങളെയും വേദമന്ത്രങ്ങളെയും ഉച്ചരിച്ചു് നിത്യകൎമ്മങ്ങൾ കഴിക്കുക, അതിഥിസൽക്കാരം സ്വൎണ്ണവസ്ത്രാദിദാനം മുതലായവ ചെയ്യുക, അജ്ഞന്മാൎക്ക് ജ്ഞാനമാൎഗ്ഗങ്ങൾ ഉപദേശിക്കുക, നിത്യപ്പൊരുളിനെത്തന്നെ ആത്മാവിൽ നിലനിൎത്തി സ്നേഹിക്കുക മുതലായ സദനുഷ്ഠാനക്രമങ്ങളാൽ ദേവാദികൾപോലും ആശ്ചൎയ്യപ്പെടത്തക്കവിധത്തിൽ സന്തുഷ്ടരായിപ്പാൎത്തു.

ഇങ്ങനെയിരിക്കുമ്പോൾ ജയദേവന്റെ മാതാപിതാക്കൾ, വിരക്തിയാൽ ഭക്തിയും ഭക്തിയാൽ മുക്തിയും ഉണ്ടാകുമെന്നുള്ള ഭഗവദ്വാക്യത്തെ അനുസരിച്ചു് തപസ്സിനായി വനത്തിൽ പോകണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു. പരമസാത്വികനായ ജയദേവൻ പതിവ്രതാരത്നമായ പത്മാദേവിയോട്ടു ചേൎന്നുകൊണ്ടു്, ശിവനും ശക്തിയും എന്നപോലെ അവർ സൎവൈശ്വൎയ്യസംപൂൎണ്ണരായിഭവിക്കുമെന്നുള്ള വിശ്വാസത്തോട്ടുകൂടി ആ വൃദ്ധദമ്പതികൾ പുത്രനും പത്നിക്കും ഉചിതങ്ങളായ പല ഉപദേശങ്ങൾ ചെയ്തു് ആശീൎവ്വദിച്ചശേഷം വനത്തിൽപോയി ബ്രഹ്മധ്യാനത്തോട്ടുകൂടി ആനന്ദിച്ചിരുന്നു. ജയദേവനും പത്നിയും അതുകണ്ടു തങ്ങൾക്കും അചിരേണ ആ ആശ്രമത്തെത്തന്നെ സ്വീകരിക്കണമെന്നുള്ള അഭിലാഷത്തോട്ടുകൂടി നിത്യവൈരാഗ്യത്തിൽ മനസ്സുറയ്ക്കുന്നതിനു ശ്രമിച്ചുവന്നു.

ഒന്നാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

രണ്ടാം അദ്ധ്യായം.

ജയദേവരുടെ വിരക്തി.

അനന്തരം ജയദേവാചാൎയ്യരും, പത്മാവതീദേവിയും ഗൃഹസ്ഥാശ്രമവിധിക്കു ചേൎന്ന സുഖഭോഗങ്ങളിൽ മുഴുകി. തപോവൃദ്ധിക്കനുകൂലമായ ജീവകാരുണ്യവും, മോക്ഷപ്രാപ്തികരമായ ബ്രഹ്മജ്ഞാനവും അവരുടെ അന്തഃകരണത്തിൽ താനേ വൎദ്ധിച്ചു

പ്രകാശിച്ചുതുടങ്ങി. അതിനാൽ ഉത്തമശ്രോത്രിയന്മാക്കും ഭക്തന്മാക്കും അർത്ഥികൾക്കുമായി ജയദേവൻ തന്റെ സകല മുതലുകളും ദാനംചെയ്തു്, താമസിച്ച വീടുപോലും കൊടുത്തു് മംഗല്യസൂത്രംമാത്രം ശേഷിച്ച ഭാൎയ്യയോടുകൂടി കൌപീനധാരിയായി പുറപ്പെട്ടു്, ധൎമ്മസത്രങ്ങളിലും ചാവടികളിലും താമസിച്ചു്, ഭിക്ഷയെടുത്തു നിത്യവൃത്തി കഴിച്ചുവന്നു. ഭിക്ഷാടനം ഒഴിച്ചുള്ള സമയങ്ങളിൽ ഭഗവൽകഥാപാരായണം നാമസങ്കീൎത്തനം തീൎത്ഥസ്നാനം അതിഥിപൂജനം മുതലായ സല്ക്കൎമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിച്ചും, ഭഗവൽപ്പരങ്ങളായ അഷ്ടകങ്ങളും കീൎത്തനങ്ങളും നിൎമ്മിച്ചുപാടിയും സമയം നയിച്ചു. ഭിക്ഷയേററുകൊണ്ടുവരുന്ന സാധനങ്ങൾ അമൃതുപോലെ സ്വാദിഷ്ഠമാക്കി പാകംചെയ്തു് ഭൎത്താവിനും അതിഥികൾക്കും കൊടുത്തു് സംതൃപ്തരാക്കിയശേഷം, ഉണ്ടെങ്കിൽ മാത്രമേ പത്മാവതീദേവി ഭക്ഷിക്ക പതിവുണ്ടായിരുന്നുള്ളു. അതിഥികൾക്കു് കൊടുക്കാൻമാത്രം ഭക്ഷണം ലഭിക്കുന്നദിവസം ദമ്പതിമാർ അതുകൊണ്ടു സംതൃപ്തരായി ഉപവസിക്കും. അതിഥികൾക്കു് അന്നംകൊടുക്കുക, അവരെ ശുശ്രൂഷിക്കുക എന്ന ശബ്ദം ജയദേവന്റെ മുഖകമലത്തിലും അതിഥികളെ ഭക്ഷണദാനശുശ്രൂഷാദികളാൽ ഞാൻ സംതൃപ്തരാക്കി ചെയ്തു എന്ന ശബ്ദം പത്മാദേവിയുടെ മുഖകമലത്തിലും നിരന്തരമായി മുഴങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അതിഥിസല്ക്കാരവും ഭക്ഷണവും കഴിച്ചാൽ ജയദേവൻ, വേദമന്ത്രങ്ങളും നാമസങ്കീൎത്തനങ്ങളും ഉച്ചരിച്ചു് പ്രപഞ്ചപരിത്യാഗത്തിനും മനോനിശ്ചലത്വത്തിനും വേദവാക്യംതന്നെ പരമസാധനമെന്നു ഘോഷിച്ചു്, ബ്രഹ്മൈകധ്യാനമാത്രനായി പരമാനന്ദത്തിൽ മുങ്ങി, ബ്രഹ്മത്തോടേകീഭവിച്ചു്, ജാഗ്രൽസ്വപ്നാവസ്ഥകളെ അതിക്രമിച്ച സുഷുപ്ത്യാനന്ദം ജാഗ്രത്തിൽത്തന്നെ അനുഭവിച്ചു്, ആനന്ദബാഷ്പം നിറഞ്ഞ കണ്ണുകളോടുകൂടി, കാററുകൊണ്ടിളകാതെ കത്തിനില്ക്കുന്ന ദീപംപോലെയും, തിരകളില്ലാതെ നിശ്ചലമായ സമുദ്രംപോലെയും ബ്രഹ്മനിഷ്ഠയിൽ ലയിച്ചിരിക്കും.

പത്മാദേവി, അതിഥികളെ ഗുരുനിൎവ്വിശേഷമായി പൂജിച്ചു യാത്രയാക്കിയശേഷം, അമ്മ അച്ഛൻ മുതലായവരും ദൈവവുമെല്ലാം ഭൎത്താവുതന്നെയെന്നു സങ്കല്പിച്ചു് ഭൎത്താവുതന്നെ സകല മംഗളങ്ങൾക്കും കാരണമെന്നും വിശ്വസിച്ചു് കാലംകഴിച്ചുവന്നു. ഇങ്ങനെയിരിക്കെ ആ ഊരിലുള്ള എല്ലാവരും ജയദേവസ്വാമിയാൽ ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ട കീൎത്തനങ്ങളും അഷ്ടകങ്ങളും ചേ

ത്തു് ഒരു പുസ്തകമാക്കി അതിനെ ഭക്തിപൂർവ്വം നിത്യപാരായണത്തിനുപയോഗിച്ചുവന്നു. ഒരിക്കൽ ജഗന്നാഥക്ഷേത്രത്തിൽ ഉത്സവസമയത്തു്, ശ്രീവിവേകനഗരത്തിൽനിന്നും വന്ന ചില ഭക്തന്മാർ ശ്രീകോവിലിന്റെ മുൻഭാഗത്തുള്ള മണ്ഡപത്തിലിരുന്നു്, ജയദേവസ്വാമിയുടെ രസഭൂയിഷ്ഠങ്ങളായ അഷ്ടകങ്ങളും ശ്ലോകങ്ങളും കീർത്തനങ്ങളും ചൊല്ലിസ്തുതിച്ചപ്പോൾ ശ്രീകോവിലിൽ, ഞാൻ അംഗീകരിച്ചു; ഞാൻ അംഗീകരിച്ചു; എനിക്കു സന്തോഷമായി; എനിക്കു സന്തോഷമായി; എന്നീ ശബ്ദം ഒരു മുഹൂർത്തപര്യന്തമുണ്ടായി. അതുകേട്ടു്, ഉത്സവത്തിനു വന്നിരുന്നവരെല്ലാം അത്ഭുതപ്പെടുകയും, ജയദേവസ്വാമിയുടെ വാക്യങ്ങൾ, വേദവാക്യങ്ങളെന്നപോലെ ദിവ്യങ്ങളാണെന്നു സമ്മതിച്ചു്, പാടിസ്തുതിക്കുകയുംചെയ്തു. അനന്തരം അദ്ദേഹത്തെ കൊണ്ടാടി ആനന്ദാശ്രുക്കൾ പൊഴിച്ചു്, മനസ്സറിയാതെ സന്തോഷനൃത്തം ചെയ്തു. ഇക്കഥ അറിഞ്ഞപ്പോൾ ആ രാജ്യത്തെ രാജാവിനു കുണ്ഠിതമുണ്ടായി. ആണ്ടുതോറും ജഗന്നാഥക്ഷേത്രത്തിൽ ഉത്സവത്തിനു ചൊല്ലുന്നതിനു കീർത്തനങ്ങളും മറ്റും നിർമ്മിച്ചുകൊടുക്കുന്നതു് അദ്ദേഹമായിരുന്നു. ജയദേവന്റെ അഷ്ടകങ്ങളും കീർത്തനങ്ങളും പ്രചാരത്തിൽ വന്നതോടുകൂടി, രാജാവിന്റെ കീർത്തനങ്ങൾ ആരും അംഗീകരിക്കാതെയായി. അതിനാൽ കോപിഷ്ഠനായ രാജാവു്, ബ്രാഹ്മണരെയെല്ലാം ആളയച്ചുവരുത്തി താൻ ഉണ്ടാക്കിയ സ്തോത്രങ്ങളെ നിരാകരിച്ചു്, അകാരണമായി ജയദേവന്റെ സ്തോത്രങ്ങളെ അവർ ചൊല്ലുന്നതിന്റെ ഉദ്ദേശം എന്താണെന്നു ചോദിച്ചു. ജയദേവരുടെ സ്തോത്രങ്ങൾ ഭഗവാൻ അംഗീകരിച്ചതായി അശരീരിവാക്കുണ്ടായിട്ടുണ്ടെന്നും അതുപോലെ രാജാവിന്റെ സ്തോത്രങ്ങളും അംഗീകരിക്കുന്നപക്ഷം അതുചൊല്ലി സ്തുതിക്കുന്നതിനു തങ്ങൾക്കു യാതൊരു വൈമനസ്യവും ഇല്ലെന്നും, ബ്രാഹ്മണർ മറുപടിപറഞ്ഞു. ആ പരീക്ഷയ്ക്കായി ബ്രാഹ്മണർ അന്നുതന്നെ ഭഗവാന്റെയും ജയദേവരുടെയും സ്തോത്രങ്ങൾ ജഗന്നാഥസ്വാമിയുടെ ശ്രീകോവിലിനകത്തു തൃപ്പാദങ്ങൾക്കു സമീപംവച്ചു പൂജിച്ചു് കാവൽക്കാരെയുമേർപ്പെടുത്തി കോവിൽ അടച്ചുപൂട്ടി രാജമുദ്രയുംവച്ചു്, അവരവരുടെ വസതികളിലേക്കു പോയി. പിറേദിവസം രാവിലെ എല്ലാവരും ഒന്നുചേർന്നു ചെന്നുനോക്കുമ്പോൾ, രാജാവിന്റെ സ്തോത്രങ്ങൾ വെളിയിൽ കിടക്കുന്നതുകണ്ടു. കതകുതുറന്നു ജയദേവരുടെ പുസ്തകം എടുത്തുനോക്കിയതിൽ അംഗീകരിച്ചു എന്ന അക്ഷരങ്ങൾ അതിന്റെ പുറത്തെഴുതിയിരിക്കുന്നതായി കാണപ്പെട്ടു. എല്ലാവരും അതിനെക്കുറിച്ചു്

അത്ഭുതപ്പെട്ടു്, ജയദേവകീർത്തനങ്ങളെ പൂർവാധികം ഭക്തിയോടുകൂടി ആദരിച്ചു പാരായണം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു.

ഈ സംഭവം രാജാവിനു തന്റെ യശഃസ്തംഭത്തിന്മേൽ കരിടിവാളു വീണതുപോലെ തോന്നുകയാൽ, വലുതായ മനഃക്ഷോഭം ഉണ്ടായി. അദ്ദേഹം ഹതാശനായി മടങ്ങി കൊട്ടാരത്തിൽ ചെന്നു്, കുളിക്കുകയോ ഭക്ഷണം കഴിക്കുകയോ ചെയ്യാതെ വ്യസനാക്രാന്തനായിരുന്നു. പകലെല്ലാം ഇങ്ങനെ കഴിച്ചുകൂട്ടി രാത്രിയായിട്ടും ഉറക്കംവന്നില്ല. അദ്ദേഹം ഭക്തിപാരവശ്യത്തോടുകൂടി ഭഗവാനെ സ്തുതിക്കാൻതുടങ്ങി. "ഹേ ദീനദയാലോ! ഭക്തവത്സല! പുണ്ഡരീകാക്ഷ! പുരുഷോത്തമ! "ശ്രദ്ധയോടുംകൂടി വാരിയെന്നാകിലും ഭക്തനായുള്ളവൻ തന്നാലതിപ്രിയം" എന്നു് നിന്തിരുവടി തന്നെ അരുളിച്ചെയ്തിരിക്കുന്നുവല്ലോ. ഭക്തോത്തമനായ ഭൃഗുമുനിയുടെ പാദക്ഷേപണമുദ്ര അങ്ങു വക്ഷഃസ്ഥലത്തിൽ ഒരു ഭൂഷണമാക്കി അംഗീകരിച്ചിരിക്കുന്നുവല്ലോ. ദുഷ്ടന്മാരായ അസുരന്മാരുടെ ദൂഷണവാക്കുകൾപോലും ആദരണീയമാക്കി സഹിക്കശീലമായ സതമൂർത്തേ! നിന്തിരുവടി അടിയന്റെ സ്തോത്രങ്ങളെ മാത്രം അംഗീകരിക്കാതെ വെളിക്കെട്ടെറിയുവാൻ കാരണമെന്താണു്? ജഗദീശ! അതെന്റെ പാപഫലമായിരിക്കുമോ? അതോ ഭഗവാന്റെ ലീലാവിനോദമോ? അത്യന്തം ഭക്തന്മാരായരണ്ടാൾ നിർമ്മിക്കുന്ന കാവ്യത്തിൽ ഒരു നല്ലതും മറ്റേതു തിയ്യതുമെന്നുവരാമോ? ഒരു കൽക്കണ്ടത്തുണ്ടമെടുത്തുമുറിച്ചാൽ അതിൽ ഒരു കഷണത്തിനു മററതിൽനിന്നും എന്തൊരുരുചിയാണുണ്ടാകാനുള്ളതു്? ഹേ അനാഥരക്ഷക! നിന്തിരുവടി സമഭാവനനല്ലേ. വിശേഷിച്ചും ആശ്രിതവത്സലനുമല്ലയോ? അച്ഛന്റെ മടിയിൽ കയറാൻ അനുവാദം കിട്ടായ്കകൊണ്ടു ദുഃഖിച്ച ധ്രുവനു്, അവിടുന്നുചെയ്ത അനുഗ്രഹം സുപ്രസിദ്ധമല്ലയോ? സത്യസന്ധനെന്നും ആശ്രിതവത്സലനെന്നും കരുണാനിധിയെന്നും മററുമുള്ള അങ്ങേഗുണനാമങ്ങൾ അന്വർത്ഥങ്ങളല്ലയോ? തൃപ്പാദദാസമാരായ ഗോപസ്ത്രീകളുടെ പ്രഹരംപോലും അങ്ങു ക്ഷമയോടുകൂടി സഹിച്ചതായി പുരാണം പറയുന്നു. ആ സ്ഥിതിക്കു് എന്റെ സ്തോത്രത്തെ ഇപ്രകാരം നിരാകരിക്കത്തക്ക ക്ഷമകേടുണ്ടാവാൻ കാരണം എന്തു്? ജഗത്തിനെല്ലാം നാഥൻ എന്നു പേരുള്ള നിന്തിരുവടിക്കു പക്ഷപാതം ഉണ്ടാകാവുന്നതാണോ? ഭക്തനായ അർജ്ജുനനുവേണ്ടി ഭീഷ്മദ്രോണാദികളുടെ എത്ര ശസ്ത്രങ്ങളാണു് തിരുമേനിയിൽ ഏററുകൊണ്ടതു്? ചക്രം എടുത്തു്, ആദിത്യബിംബം മറച്ചു് ജയ

ദ്രഥനെക്കൊല്ലിച്ചതും ധർമ്മപുത്രനെക്കൊണ്ടു കള്ളം പറയിച്ചു ദ്രോണരെക്കൊല്ലിച്ചതും എല്ലാം ഭക്തരക്ഷാർത്ഥമല്ലയോ? ഭക്തനായ ഞാൻമാത്രം അങ്ങേയ്ക്കു് അഭിമതനല്ലാതെ വരാൻ എന്തുകാരണം?—"ഹേ രഘുനാഥ! യദുനാഥ! ദേവദേവ! വാസുദേവ! ശേഷശയന! കമലനയന!" എന്നിങ്ങനെ പരവശനായി സ്തുതിച്ചും വിലപിച്ചും നിദ്രയെ പ്രാപിച്ചു.

ഭഗവാൻ രാജാവിന്റെ സ്വപ്നത്തിൽ പ്രത്യക്ഷനായി "ഹേ രാജൻ! ജയദേവന്റെ സ്തോത്രകീർത്തനങ്ങൾ ഭക്തിപൂർവ്വം നീ പാരായണംചെയ്യുന്നതായാൽ നീ നിർമ്മിച്ചസ്തോത്രമാലയിൽനിന്നും പതിമൂന്നു പദ്യഖണ്ഡങ്ങളെ ഞാൻ അംഗീകരിക്കാം എന്നരുളിച്ചെയ്തു മറഞ്ഞു. രാജാവു പെട്ടെന്നുണർന്നെഴുന്നേററു് ആ സ്വപ്നത്തെക്കുറിച്ചു വിചാരിക്കാൻ തുടങ്ങി—വിചാരിക്കുംതോറും അദ്ദേഹത്തിനു ജയദേവനിൽ ഭക്തിയും ബഹുമാനവും വർദ്ധിച്ചു. ജയദേവൻ ഭഗവാന്റെ അവതാരം തന്നെയെന്നു തീരുമാനിച്ചു്, വെളുപ്പിലെ എഴുന്നേററു ജഗന്നാഥക്ഷേത്രത്തിലെത്തി ഭഗവദ്വന്ദനം കഴിച്ചശേഷം, മുഖമണ്ഡപത്തിലിരിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണരോടൊരുമിച്ചു്, ജയദേവകൃതങ്ങളായ സ്തോത്രങ്ങൾ ചൊല്ലി സ്തുതിക്കാൻ തുടങ്ങി. ഒട്ടുനേരം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ശ്രീകോവിലിനകത്തുനിന്നും ഒരശരീരിശബ്ദം ഉണ്ടായി. അതിപ്രകാരമായിരുന്നു. "രാജാവേ! നീ എഴുതീട്ടുള്ള സ്തോത്രമാലയിൽ ആദിയിലുള്ള പതിമൂന്നു പദ്യഖണ്ഡങ്ങളെ ഞാൻ അംഗീകരിച്ചിരിക്കുന്നു."

ബ്രാഹ്മണർ ഇതുകേട്ടയുടനെ ആ പദ്യഖണ്ഡങ്ങൾ പതിമൂന്നും പകർത്തി ജയദേവന്റെ പുസ്തകത്തിൽ ചേർത്തെഴുതി പാരായണം ചെയ്യാൻ തുടങ്ങി. ജനങ്ങൾക്കു ജയദേവനിൽ ഭക്തി പൂർവ്വാധികം വർദ്ധിച്ചു. ഇത്രത്തോളം മഹിമയുള്ള ജയദേവസ്വാമികൾ എവിടെ എഴുന്നള്ളിയിരിക്കുന്നുവോ അവിടംതന്നെ മോക്ഷസ്ഥാനമെന്നും അഷ്ടൈശ്വര്യങ്ങളെ പ്രദാനംചെയ്യുന്ന പുണ്യസ്ഥലവും അതുതന്നെയെന്നും; അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദർശനലാഭംതന്നെ പരമപുരുഷാർത്ഥമെന്നും അദ്ദേഹത്തെ ദർശിക്കാത്തവന്റെ ജന്മം വ്യർത്ഥമാണെന്നും മററും പല സ്തുതിവാക്കുകൾ പലരുടെ മുഖത്തുനിന്നും പൊഴിഞ്ഞു.

പത്മാദേവിയുടെ അച്ഛൻ ജയദേവരുടെയും പത്നിയുടെയും സ്ഥിതികളെക്കുറിച്ചു കേട്ടറിഞ്ഞു്, കാണ്മാനായി അവരിരിക്കുന്ന സ്ഥലത്തേക്കുപോയി. അവിടെച്ചെന്നു കണ്ടപ്പോൾ കേൾവികൊന്നും സാരമില്ലെന്നു് അദ്ദേഹത്തിനു തോന്നി. അത്രത്തോളം ബ്രഹ്മ

തേജസ്സ് ആ സാധുദമ്പതിമാരിൽ കളിയാടുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ഹാ! ഇവരെ ഈ സ്ഥിതിയിൽ കാണുന്നതിനു ഞാൻചെയ്ത പുണ്യം എന്തോ? വന്ദിക്കാൻ ഇടയാക്കിയ തപസ്സേതാ? ഇവർ എന്റെ മരുമകനും മകളും തന്നെയോ? കണ്ടാൽ സാക്ഷാൽ ലക്ഷ്മീനാരായണന്മാരാണെന്ന് ആക്കും തോന്നിപ്പോകും. ഇത്ര സുകൃതമുള്ള ഒരു മിഥുനത്തെ ഇതുവരെ ഞാൻ കണ്ടിട്ടില്ല. ഇവരെ ദർശിക്കുന്ന മാത്രയിൽത്തന്നെ ഭക്തിയും ജ്ഞാനവും ഉള്ളിൽ പ്രകാശിക്കുന്നു. ഹാ! എന്റെ മകൾ എത്ര വന്ദ്യസ്ഥിതിയിലായിരിക്കുന്നു. മഹാലക്ഷ്മിയോ പാർവതിയോ ഭാരതിയോ അരുന്ധതിയോ അനസൂയയോ ഇവരാരുംതന്നെ ഇവളിൽകൂടിയ പ്രഭാവം ഉള്ളവരായി വരാൻ പാടില്ല. ഏതായാലും ഞാൻ ഒരു പിതാവെന്നുള്ള നിലയിൽതന്നെ ഇവളോടു പെരുമാറിനോക്കാം, എന്നുവിചാരിച്ചു പുത്രിയുടെ അരികേചെന്ന്, മകളേ! എന്നു വിളിച്ചു തൽക്ഷണം ധ്യാനത്തിൽനിന്നും ഉദ്ബുദ്ധയായ പത്മാദേവി പിതാവിനെനോക്കി വേഗത്തിൽ എഴുന്നേറ്റു ദണ്ഡനമസ്കാരംചെയ്തു വന്ദിച്ചുനിന്നു "പ്രിയപിതാവേ! എത്രകാലമായി കണ്ടിട്ട്. എന്നെക്കുറിച്ച്, ഇപ്പോഴെങ്കിലും ഒന്നോർമ്മിക്കാൻ കരുണതോന്നിയല്ലോ. മറന്നുപോയിരിക്കുമെന്നാണു ഞാൻ വിചാരിച്ചത്" എന്നോരോ സൌജന്യവാക്കുകൾ പറഞ്ഞുകൊണ്ടു നില്ക്കുമ്പോൾ ജയദേവസ്വാമികൾ സമാധിയിൽനിന്നും വിരമിച്ച് ശ്വശുരനെ കണ്ട മാത്രയിൽ എഴുന്നേറ്റു വന്ദിച്ച് പല ഉപചാരവാക്കുകളും വർഷിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. "ഹേ ഉത്തമോത്തമ! അങ്ങേ പുത്രിയുടെ മഹിമാതിശയത്താലാണു സാധുസംഗത്തിനും ബ്രഹ്മധ്യാനത്തിനും ഇത്ര എളുപ്പത്തിൽ എനിക്കു സംഗതിയായത്." ഇങ്ങനെ ഓരോ ധന്യവാദങ്ങൾ ഉച്ചരിക്കുന്നതിനിടയിൽ വിധംമാറി വീണ്ടും ബ്രഹ്മനിഷ്ഠയിൽ ലയിച്ചിരുന്നു.

പത്മാദേവിയുടെ അച്ഛൻ അതുകണ്ട് അത്ഭുതപ്പെട്ട്, ഭക്തിപൂർവം ജയദേവരെ വന്ദിച്ച് പലവിധത്തിൽ സ്തുതിച്ച്, താൻ കൊണ്ടുവന്ന വസ്ത്രാഭരണങ്ങൾ മകൾക്കായിക്കൊടുത്തശേഷം, 'എന്നാൽ ഞാൻ പോയ്വരട്ടെ'യെന്നു യാത്രപറഞ്ഞു പുറപ്പെട്ടു. പത്മാവതി മനുഷ്യസഹജമായ സ്നേഹബന്ധത്താൽ പിതാവിനെ അനുഗമിച്ചു നേർവഴിയിൽ കൊണ്ടുവിട്ടിട്ടു മടങ്ങിപ്പോന്നു. അതിനകം ജയദേവസ്വാമികൾ സമാധിവിരതനായി കണ്ണുകൾ തുറന്നു. പത്മാവതീദേവിയെ കാണാഴികയാൽ വേഗം തന്നെ അവിടെനിന്നെഴുന്നേറ്റ് വെളിയിലിറങ്ങിനടന്നു. കുട്ടദൂരം നടന്നപ്പോൾ അവിടെയെങ്ങും മനുഷ്യസഞ്ചാരമില്ലാതെയും

പക്ഷിമൃഗാദികൾ നിറഞ്ഞും ഉള്ള കാടായികാണപ്പെട്ടതുകൊണ്ടു് ഉയൎന്ന ഒരു പൎവ്വതത്തിൽ ഉള്ള ഗുഹയിൽകയറി പത്മാസനമുറപ്പിച്ചു് ബ്രഹ്മധ്യാനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു.

ദേവി തിരികെ വന്നുനോക്കിയപ്പോൾ ഭൎത്താവിനെക്കാണായ്കയാൽ ദുഃഖപരവശയായി ഓടിനടന്നന്വേഷണം തുടങ്ങി. നിസ്സഹായയായ ഒരു സ്ത്രീയെക്കൊണ്ടു്, എത്രദൂരം അന്വേഷിക്കാൻ സാധിക്കും? എങ്കിലും പാതിവ്രത്യരക്ഷാകവചത്തോടുകൂടിയ ആ സാദ്ധ്വീരത്നം നിൎഭയം വെളിയിലിറങ്ങി ഓടി കാട്ടിൽ കടന്നു. വനപ്രദേശമെല്ലാം ചുററിനടന്നു നോക്കുകയും കല്ലും മുള്ളും കുഴിയും മേട്ടും ചവുട്ടിക്കടക്കുന്ന സങ്കടങ്ങൾ സഹിച്ചു വിലപിക്കുകയും ഇടയ്ക്കിടെ ഭയങ്കരമൃഗങ്ങളുടെ ദൎശനത്താൽ നടുങ്ങുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടു്, പണ്ടു്, നളനെപ്പിരിഞ്ഞു കാട്ടിൽനടന്ന ദമയന്തിയെപ്പോലെ, പക്ഷിമൃഗാദികളോടുപോലും ഭൎത്താവിനെക്കണ്ടോ കണ്ടോ എന്നു ചോദിച്ചും കണ്ണുനീർ ധാരധാരയായി ഒഴുക്കിയും നടന്നു വിഷമിച്ചു. വളരെനേരം അങ്ങനെ അലഞ്ഞപ്പോൾ, ഒടുവിൽ ദൈവകാരുണ്യത്താൽ ജയദേവനിരിക്കുന്ന ഗുഹയ്ക്കകത്തു ദേവി കടന്നുചെന്നു. ഭൎത്താവിനെക്കണ്ടു് ആ സാദ്ധ്വിക്കുണ്ടായ സന്തോഷം അവൎണ്ണ്യമായിരുന്നു. പെട്ടെന്നു പാദങ്ങളിൽവീണു വന്ദിച്ചെഴുന്നേററു തൊഴുകൈയോടുകൂടി അകലെ മാറിനിന്ന മാത്രയിൽ ജയദേവൻ നിഷ്ഠവിട്ടു കണ്ണുതുറന്നു. ഭക്ഷണമില്ലായ്കകൊണ്ടുള്ള ക്ഷീണത്തെത്തീക്കുന്നതിനായി വേഗം തന്നെ രണ്ടാളും നാട്ടിലേക്കു പോകുകയുംചെയ്തു.

രണ്ടാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

മൂന്നാം അദ്ധ്യായം.

ജയദേവരുടെ കൈകാലുകളെ കള്ളന്മാർ ഛേദിച്ചതു്.

ഹേ സിദ്ധോത്തമന്മാരേ! ഇങ്ങനെ കഴിഞ്ഞുവരുമ്പോൾ ഒരുദിവസം ജയദേവസ്വാമി നിഷ്ഠയിലിരുന്ന സമയത്തു് പത്മാദേവി അല്പം അകലെയായി എവിടെയോ മാറിപ്പോകുന്നതിനിടയായി. ആ അവസരത്തിൽ സ്വാമി, സമാധിവിരതനായി വെളിയിലിറങ്ങി തെരുവിൽ ഉലാവിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അപ്പോൾ രഥ

ത്തിന്മേൽ അതുവഴി കടന്നുപോയ ഭഗവദ്ദാസൻ എന്നു പേരാ
യ ഒരു ഭക്തൻ അദ്ദേഹത്തെ കണ്ടു. അയാൾ അടുത്തദേശക്കാ
രനും ധനവാനായ ഒരു വത്തകനും ആയിരുന്നു. സ്വാമിയെക്ക
ണ്ടയുടനെ പാദങ്ങളിൽവീണു ദണ്ഡനമസ്കാരം ചെയ്തു "ഹാ ഈ
പൂജ്യപാദരെ ദശിക്കാൻ എനിക്കു ഭാഗ്യമെത്തിയതു് എന്തൊരു
പൂവ്പുണ്യത്താലായിരിക്കാമെന്നുച്ചരിച്ചുകൊണ്ടു സൽക്കരിച്ചു തേ
രിന്മേൽ കയററിയിരുത്തി തിരിച്ചു, വഴിമദ്ധ്യേയുള്ള ചില കാട്ടു
കളും കടന്നു്, സ്വന്തഭവനത്തിൽ ചെന്നുചേൻ. ഉടനേ ഭാര്യ
യെ വിളിച്ചു്, ഭക്തിപൂവ്വം സ്വാമികളുടെ ചരിത്രങ്ങൾ പറഞ്ഞു
കേൾപ്പിക്കയും രണ്ടാളുമായി അദ്ദേഹത്തെ പൂജിച്ചു വന്ദിച്ചു്,
സ്തോത്രങ്ങളാൽ കീത്തിച്ചു് അനുഗ്രഹംവാങ്ങി കൃതാത്ഥരാകുക
യും ചെയ്തു. സ്വാമികളെ കൂട്ടിച്ചുകൊണ്ടുപോന്നതു്, പത്മാ
വതിയെ അറിയിക്കാതെ ആയിരുന്നതിനാൽ, ക്ഷണത്തിൽ തിരി
ച്ചയയ്ക്കണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു്, ഭക്തനായ ആ വത്തകൻ, പത്മാ
വതിക്കണിയുന്നതിനു് അനവധി വസ്ത്രാഭരണങ്ങളും ആ ദേവിക്കു
സമ്മാനമായി ആയിരം വരാഹനും സ്വാമിയുടെ മുമ്പാകെ കൊ
ണ്ടുവന്നു തിരുമുൽക്കാഴ്ചവച്ചു വിവരമറിയിച്ചു. സ്വാമികൾ ബ
ന്ധപാശമായ ആ ധനത്തെനോക്കി—"ഹേ ഭക്തോത്തമ! അത്ഥം
ലോകത്താൽ അഭിലഷിക്കപ്പെടുന്നതും, ലോകത്തിനൊരിക്കലും
മതിയാകാത്തതുമായ ഒരു സാധനമാണു്. അതു് ആരുടെ
കൈവശമിരിക്കുന്നുവോ അവൻ മററുള്ളവരുടെ ഉപദ്രവം തട്ടാ
തെ അതിനെ രക്ഷിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. അതുമൂലം അത്ഥമുള്ള
വനു് പല ശത്രുക്കളുമുണ്ടാകുന്നു. ആകയാൽ ശത്രുക്കളെ ഉളക്കുട്ടു
ന്നതും, പ്രാണങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുന്നതും, മനസ്സിനെ ദുഖിപ്പിക്കു
ന്നതുമായ അത്ഥത്തെ കഴിയുന്നതും വർജ്ജിച്ചിരിക്കേണ്ടതു്,
ആത്മജ്ഞാനികളുടെ കടമയാകുന്നു. ഏതായാലും എനിക്കിതാവ
ശ്യമില്ല. തിരികെ എടുത്തുകൊൾക" എന്നരുളിച്ചെയ്തു.

വത്തകൻ—"സ്വാമി! അങ്ങനെ കല്പിക്കുന്നതു് അടിയനു
സങ്കടമാണു്. അടിയന്റെ അമ്മയായ പത്മാവതിക്കണിയുന്ന
തിനും ധർമ്മച്ചെലവിനുമായിട്ടാണു് ഇതുകളെ തന്നയയ്ക്കുന്നതു്.
സദയം ഈ ദക്ഷിണയെ ദേവി സ്വീകരിക്കുവാനനുഗ്രഹിക്ക
ണം" എന്നപേക്ഷിച്ചു.

സ്വാമികൾ—ഇതുകളെക്കൂടി കൊണ്ടുപോകുന്നപക്ഷം
വഴിയാത്രതന്നെ സുരക്ഷിതമായിരിക്കുമോ എന്നു ഞാൻ സംശ
യിക്കുന്നു. പത്മാവതിയെ ഉദ്ദേശിച്ചു നിങ്ങൾതന്നെ ഇവിടെവച്ചു

ഈ മുതൽ അർത്ഥികൾക്ക ദാനംചെയ്താൽ മതിയാകും. ദക്ഷിണ ചെയ്യുന്നതിൽ കൂടുതൽ ഫലമതുകൊണ്ടുതന്നെ സിദ്ധിക്കും.

വത്സകൻ—സ്വാമി! അടിയങ്ങളുടെ മനസ്സംതൃപ്തിക്കവേണ്ടി ഈ ധനം ദേവിതന്നെ സ്വീകരിക്കണമെന്നാശയുണ്ട്. "സമസ്തകർമ്മങ്ങൾക്കും സമസ്ത വ്രതങ്ങൾക്കും ക്രമത്താലനുഷ്ഠിച്ചാലന്തം ദക്ഷിണയല്ലോ" എന്നുവിധിയുണ്ടല്ലോ.

ഇങ്ങനെ നിർബന്ധത്തോടുകൂടിയ വത്സകൻ വരാഹനും വസ്ത്രാഭരണങ്ങളും സ്വാമിയുടെ സമ്മതംകൂടാതെതന്നെ തേരിൽ എടുത്തുവച്ച്, സ്വാമികളെയും അതിൽ ആരോഹിപ്പിച്ച്, വേഗത്തിൽ അടിച്ചുവിടുന്നതിനു സാരഥിയെ പ്രേരിപ്പിച്ചു വന്ദിച്ചു വാങ്ങിപ്പോരുകയും ചെയ്തു.

സൂതൻ, കാററിനേക്കാൾ വേഗത്തിൽ തേരോടിച്ചുപോയി കാട്ടിൽ കടന്നപ്പോൾ ഘോരന്മാരായ ചില കള്ളന്മാർ ശബ്ദം കേട്ടോടിവന്ന് രഥത്തെത്തടഞ്ഞുനിർത്തി. അവരുടെ ആകൃതിയും ആരംഭവും ആകപ്പാടെ കണ്ടപ്പോൾ സൂതൻ കുതിച്ചുചാടി കടന്നുകളഞ്ഞു. നിർഭയനായ സ്വാമികൾ മാത്രം രഥത്തിൽ ശേഷിച്ചു. ഗതിരോധം ഭവിച്ചതുകണ്ട് സ്വാമികൾ പതുക്കെ ഭൂമിയിലിറങ്ങി, രഥത്തേയോ അതിലുള്ള ധനത്തേയോ ഗണിക്കാതെ ഒരു വഴിക്ക നടന്നുപോയി. അദ്ദേഹത്തിൻെറ മഹിമയറിയാതെ കള്ളന്മാർ ഓടിച്ചെന്നു പിടികൂടി. വിട്ടയച്ചാൽ മോശമുണ്ടെന്നും അതുവഴി തങ്ങളുടെ കള്ളം വെളിപ്പെട്ടേക്കാൻ ഇടയുണ്ടെന്നും അവർ ഭയപ്പെട്ട് 'എടാ കള്ള! നിന്നെവിട്ടയയ്ക്കാൻ ഞങ്ങൾ നിശ്ചയിച്ചിട്ടില്ല; നട മുമ്പോട്ട്' എന്നു പറഞ്ഞുന്തിത്തള്ളി കാട്ടിൻ നടുവിലേക്ക കൊണ്ടുപോകുമ്പോൾ,

"ഏതുമൊന്നുംകുലുങ്ങീല ഭൂതനാഥൻ മഹായോഗി
ഹേതുവില്ല ഭയത്തിന്നു ദേഹജസ്നേഹമില്ലാഞ്ഞാൽ"

എന്നു പറഞ്ഞതുപോലെ, ചാഞ്ചല്യം തെല്ലും പ്രദർശിപ്പിക്കാതെ സ്വാമികൾ അവരുടെകൂടെപ്പോയി. അപ്പോൾ ഒരു കള്ളൻ,

"എടാ കള്ളബ്രാഹ്മണ! നീ പതിനെട്ടടവും പഠിച്ചവനാണെന്നു തോന്നുന്നല്ലോ. ഞങ്ങളെക്കണ്ടിട്ടും ഞങ്ങൾ ഉപദ്രവിച്ചിട്ടും ഒരു ശബ്ദം പുറപ്പെടീക്കുകയോ ഒരക്ഷരം സംസാരിക്കയോ ചെയ്യുന്നില്ല. നീ പെരുങ്കള്ളൻതന്നെ. നിന്നെ വിട്ടയയ്ക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ല. നടക്കു മുമ്പോട്ട്—" എന്നു പറഞ്ഞ് പുറകിൽനിന്നു തള്ളി. ഇതെന്തൊരു പ്രാരബ്ധശേഷമാണെന്ന് അത്ഭുതപ്പെട്ടുകൊണ്ടു സ്വാമികൾ പറഞ്ഞു:—

"ഹേ മാന്യജനങ്ങളെ! പ്രാരബ്ധാധീനമായ എന്റെ ഈ ശരീരം നിങ്ങൾക്കെന്തിന്? അതിനെ നിങ്ങൾ ഉന്തിത്തള്ളി എവിടെക്കൊണ്ടുപോകുന്നു? മനുഷ്യശരീരം ഭക്ഷിക്കാൻപോലും കൊള്ളുന്നതല്ലല്ലൊ. എനിക്ക് അല്പനാൾകൂടി അതിൽ ആത്മാവിനെവെച്ചു സൂക്ഷിക്കേണ്ട ആവശ്യമിരിക്കുന്നതുകൊണ്ട് തല്ക്കാലം നിങ്ങൾ അതിനെ നശിപ്പിക്കാതെ തന്നാൽ കൊള്ളാം. തേരും അതിലുള്ള ധനവുമെല്ലാം നിങ്ങൾതന്നെ കൊണ്ടുപൊയ്ക്കൊൾവിൻ! പരാപദ്രവം പാപമാണെന്ന് ഇനിയെങ്കിലും നിങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കണം."

കള്ളന്മാർ—ശരി! നിന്റെ തത്വജ്ഞാനങ്ങൾ കേൾപ്പാനാണോ ഞങ്ങൾ വന്നിരിക്കുന്നത്. നീ എത്രയായാലും ബ്രാഹ്മണനല്ലേ; ഇത്ര ഭയന്ന ജാതി ഇല്ല; വല്ലവരും കണ്ണുരുട്ടിക്കാട്ടിയാൽ ഉടനേ നീ നേരൊക്കെപ്പറഞ്ഞുകൊടുക്കും. അതുകൊണ്ടു നിന്നെ വിട്ടയയ്ക്കുന്നതു ഞങ്ങൾക്കാപത്താണ്. അല്ല! തത്വജ്ഞാനമൊക്കെപ്പറഞ്ഞുതുടങ്ങിയിരിക്കുന്ന നിന്റെ അർത്ഥതൃഷ്ണ ഇതുവരെ മാറിയില്ലല്ലോ. മുണ്ടല്ലേ ഉടുത്തിരിക്കുന്നത്.

എന്നുപറഞ്ഞ് വസ്ത്രമുരിച്ചെടുത്തുകൊണ്ട് കടുവാകൾ ചേർന്ന് പശുക്കുട്ടിയെ തൂക്കിക്കൊണ്ടുപോകുന്നതുപോലെ ക്രൂരന്മാരായ ആ കള്ളന്മാർ സ്വാമിയെ വനാന്തർഭാഗത്തിൽ കൊണ്ടുപോയി നിറുത്തി വാളെടുത്തു കഴുത്തുവീശുവാൻ ഭാവിച്ചു. ഉടനേ സ്വാമികൾ ചിരിച്ചുകൊണ്ട് "നിങ്ങൾ അനുസരണമില്ലാത്ത അവിവേകികളാണെന്നു തോന്നുന്നു. ആത്മരക്ഷണത്തിന് ഈ ശരീരം ഏതാനും നാളേക്കുകൂടി നിങ്ങൾ എനിക്കു തരണമെന്നും നശിപ്പിക്കരുതെന്നും ഞാൻ പറഞ്ഞതു കേൾപ്പാൻ നിങ്ങൾക്കു മനസ്സില്ലായിരിക്കും അല്ലേ? നിങ്ങൾക്കിതു. വല്ല ആവശ്യത്തിനും കൊള്ളിക്കാമെങ്കിൽ അതു കഴിഞ്ഞിട്ട് നിങ്ങളെത്തന്നെ ഞാൻ കൊണ്ടുവന്നേല്പിക്കാം" എന്നരുളിച്ചെയ്തു.

കള്ളന്മാർ—കഴുത്തു വെട്ടരുതെന്നാണോ നീ പറയുന്നത്. ആട്ടെ; അങ്ങനെ ചെയ്യാം; ഒടുവിൽ ശരീരം നീ ഞങ്ങൾക്കു കൊണ്ടുവന്നു തരികയും വേണ്ടാ. അങ്ങനെ ഒരു സഹായവും ചെയ്യാം. എന്താ പോരേ? എന്നു പരിഹാസമായി പറഞ്ഞ്, സ്വാമികളുടെ കൈകാലുകൾ വെട്ടിമുറിച്ചിട്ട് ആസന്നമരണനാക്കി ഒരു പൊട്ടക്കിണററിൽ തള്ളി; മരിച്ചുപോകുമെന്നു തീർച്ചയാക്കി തേരിൽ കേറി ഓടിച്ചുകൊണ്ടു പോകയുംചെയ്തു.

ഭക്തശിരോമണിയും പരബ്രഹ്മജ്ഞാനിയുമായിരുന്ന ജയദേവൻ തലകീഴായിച്ചെന്ന്, കല്ലും മുള്ളും നിറഞ്ഞ ആ പാഴ്കിണ

ററിൽവീണു മുറിഞ്ഞ കൈകാലുകളിൽനിന്നു രക്തം വാൎന്നുപോകകൊണ്ടുള്ള ക്ഷീണവും, വീഴ്ചയുടെ ദീനവും കല്ലും മുള്ളും ഏററുള്ള നോവും ശരീരത്തിനു പീഡയെച്ചെയ്യുവെങ്കിലും ആത്മാവിൽ ആ ദുഃഖങ്ങളെ സംബന്ധിപ്പിക്കാതെ പരമാർത്ഥദർശിയായ ആ മുക്തൻ, പാപങ്ങളെച്ചെയ്യുന്ന കൈകാലുകളെ ഛേദിച്ചുകളഞ്ഞ കള്ളന്മാർ തന്റെ ഉപകൎത്താക്കളാണെന്നു തന്നെത്താൻ പറകയും കൃതജ്ഞതയെ പ്രദർശിപ്പിക്കാനായി അവരെ ഉച്ചത്തിൽ വിളിച്ചുകൂകുകയും ചെയ്തു. പ്രാരബ്ധാധീനമായി തനിക്കു ശേഷിച്ച ശരീരത്തേയും അവർ വല്ല കഴല്ലാ മറേറാ എടുത്തിട്ടു നശിപ്പിച്ചു കളഞ്ഞെങ്കിൽ ആ ശല്യം തീൎന്നേനെ എന്നപേക്ഷിച്ചു പറയാതെയുമിരുന്നില്ല. എന്നല്ല രക്തവാൎച്ചയാലും മററും പ്രാണവിയോഗം സംഭവിക്കുമെന്നു നിശ്ചയിക്കയും ചെയ്തു. മരിക്കുകയാണെങ്കിൽ ഇഷ്ടദൈവമായ നാരായണനെ ധ്യാനിച്ചു്, ബ്രഹ്മനിഷ്ഠയാൽ ദേഹസ്മരണയെ മാററി വിദേഹമുക്തിയെ പ്രാപിച്ചു് മോക്ഷാനന്ദമനുഭവിക്കണമെന്ന സങ്കല്പത്തോടുകൂടി, മുറിക്കൈകളെ തമ്മിൽചേൎത്തു തൊഴുതുകൊണ്ടു നാരായണനെ ധ്യാനിച്ചു് ഉച്ചത്തിൽ അഭയമപേക്ഷിച്ചു. "അച്യുത! ഗോവിന്ദ! കേശവ! ശരണം—സച്ചിദാനന്ദസ്വരൂപനേ ശരണം—പുണ്ഡരീകാക്ഷ! പരിപൂൎണ്ണ! ശരണം—ചണ്ഡദീധിതിചന്ദ്രലോചന! ശരണം—പരമപുരുഷ! പത്മലോചന! ശരണം—സുരമണ്ഡലസ്തുത! ശുഭദേഹ ശരണം—മോക്ഷപ്രദ! ശംഖചക്രപാണേ! ശരണം—സാക്ഷിഭൂത! സകലാത്മക! ശരണം—മത്സ്യാകൃതേ! കൂൎമ്മരൂപ! ഹേ ശരണം—പൃത്ഥ്വീധര! വരാഹാകൃതേ ശരണം—മാനുഷഹരിരൂപവാമന! ശരണം—ക്ഷോണീന്ദ്രസൂദന! രാഘവ! ശരണം—കാമപാലനന്ദനന്ദന! ശരണം—ശ്രീമന്മഹാബുദ്ധരൂപ ഹേ ശരണം—ദേവ! ദേവ! വാസുദേവ! ഭൂരമേശ ശരണം—പാപനാശന! പരമാത്മൻ! പത്മനാഭ! ശരണം" എന്നിങ്ങനെ ഉച്ചത്തിൽ സ്തുതിച്ചു മുറയിടുന്ന ശബ്ദം ശ്രീവൈകുണ്ഠത്തിൽ ദേവമുനിജനപരിവൃതനായി ഭൂലക്ഷ്മീദേവിമാരാൽ പരിലാളിതനായി രത്നസിംഹാസനത്തിൽ ഇരിക്കുന്ന സാക്ഷാൽ ശ്രീനാരായണന്റെ ശ്രവണപുടങ്ങളിൽ വിഷലിപ്തനാരാചങ്ങളെന്നപോലെ പതിച്ചു. ഭക്തവത്സലനായ ആ ഭഗവാന്റെ തിരുമേനി ഉടനെ വിയൎക്കുകയും ചുററും നിന്ന ദേവന്മാർ മുനിമാർ മുതലായവരോടോ ലക്ഷ്മീദേവിയോടോ ഗരുഡനോടോ യാതൊരക്ഷരവും ശബ്ദിക്കാതെ തൽക്ഷണം അവിടെനിന്നും മറയുകയുംചെയ്തു. "ഹാ ഹാ പരമഭക്ത! ജീവന്മുക്ത! എന്നെ ഭജിക്കുന്നവൎക്കു യാതൊരു ദുഃഖവും ഉണ്ടാകയില്ലെന്നു

ഢമായി വിശ്വസിച്ചുകൊള്ളുക. കഷ്ടം! നീ ഇത്ര ദുഃഖാവസ്ഥയിൽ അകപ്പെട്ടുവോ? ഞാൻ ഇതാ വന്നുകഴിഞ്ഞു. അഭീഷ്ടങ്ങൾ തന്നുകഴിഞ്ഞു", എന്നരുളിച്ചെയ്തുകൊണ്ടു് തുളസീദാമം ഉതിൻ വഴിമേൽ ചിതറത്തക്കവണ്ണവും പീതാംബരം കിഴിഞ്ഞിഴിഞ്ഞു് പൊടി പുരളത്തക്കവണ്ണവും പിന്തുടരുന്നോടിച്ചെല്ലുന്ന സുദർശനത്തെപ്പോലും നോക്കാതെ ബദ്ധപ്പെട്ടെഴുന്നെള്ളിപ്പോകുമ്പോൾ ദേവകൾ പൂമാരി തൂകുകയും ബ്രഹ്മരുദ്രാദികൾ സ്തോത്രംചെയ്കയും അഷ്ടദിഗ്ഗജങ്ങൾ തുമ്പിക്കരത്തെ ഉയർത്തി അലറുകയും, ഭൂദേവി ദുഃഖിക്കുകയും ലക്ഷ്മീദേവി ആശ്ചര്യപ്പെടുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു.

ഉത്തരക്ഷണത്തിൽ ഭഗവാൻ ജഗന്നാഥത്തിലെത്തി, ജയദേവൻ വീണുകിടക്കുന്ന കിണററിന്റെ അരികിൽചെന്നു് അദ്ദേഹത്തെ നോക്കി, കരുണാമൃതംവർഷിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയകമലത്തിൽ ആനന്ദസ്വരൂപനായി പ്രവേശിച്ചു് ജ്ഞാനദൃഷ്ടിക്കു പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു്, മേലാൽ ഒരിക്കലും ദുഃഖലേശംപോലും ഉണ്ടാകാതെയിരിക്കത്തക്കവണ്ണം ആശീർവ്വാദം ചെയ്തു. "ഹേ! ഭക്തോത്തമ! നീ എന്റെ രൂപം, സ്വരൂപം, നിരൂപം ഇതുകളെ മൂന്നിനേയും ഇങ്ങനെ ദർശിച്ചുകൊൾക"—എന്നു് അശരീരിയായി കല്പിച്ചതിനെക്കേട്ടു് ജയദേവൻ മുമ്പിൽതന്നെ ജ്ഞാനദൃഷ്ടിയാൽ തന്റെ ഹൃദയകമലത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണപരമാത്മസ്വരൂപനായി വിളങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്ന സാക്ഷാൽ ഭഗവാനെക്കണ്ടു് ആനന്ദതുന്ദിലനായി സകല ദുഃഖങ്ങളും ശമിച്ചു്, തന്നത്താൻ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞുതുടങ്ങി—"ഹാ ഹാ! എന്റെ രക്ഷിതാവായ ഭഗവാനേ! വഴിക്കും വെളിക്കും കണ്ണൊളിക്കും സമീപമായി പൂർണ്ണചന്ദ്രനെ ചുററിയിരിക്കുന്ന അതിശീതളകിരണങ്ങൾപോലെ, എന്നെ ആനന്ദസ്വരൂപനായി ചുററി, എന്നാൽ സ്തുതിക്കപ്പെട്ടന്നതിനു വേണ്ട ഭക്തിയെത്തന്നു് എന്റെ അന്തരംഗത്തിൽ ഇരിക്കുന്നതിനെ വിചാരിക്കാതെ ജ്ഞാനക്കൺമിഴിച്ചു നോക്കാതെ, സർവ്വരൂപനായ ഈശ്വരൻതന്നെ ഞാനെന്നുള്ള ബോധവുമുദിക്കാതെ, ശരീരത്തെ താനെന്നറിഞ്ഞു നടക്കുന്ന അജ്ഞന്മാരായ മനുഷ്യരെപ്പോലെ, ദൃഢജ്ഞാനം മറച്ചു ദുഃഖാർത്തനായി ഞാൻ ഉച്ചത്തിൽ രോദനം ചെയ്തുവല്ലോ. ഹാ ഹാ! ഭഗവദ്രൂപേണ അന്തരംഗത്തിൽ ധ്യാനിക്കുന്ന ഭക്തന്മാക്കു് ആരാധനാവിഷയമായ രൂപത്തെയും പരമയോഗികൾ കാണുന്ന സ്വരൂപത്തെയും, പരമയോഗികൾ ഐക്യമായിരിക്കും നിരൂപത്തെയും, കാണാതെ, വിഷയാനന്ദങ്ങളെ ഇച്ഛിക്കുന്ന ശ്രോത്രാദീന്ദ്രിയങ്ങ

15

ളായ പഞ്ചതന്ത്രങ്ങളും മനസ്സു തുടങ്ങിയുള്ള നാലു മന്ത്രികളും, പലതിനെയും ചോദിക്കുന്ന ഇച്ഛയെന്ന വഞ്ചകനും കാമക്രോധാദിവീരന്മാരും ശബ്ദാദിശൂരന്മാരും വാക്കുമുതലായ ശുശ്രൂഷകന്മാരും പ്രാണൻ മുതലായ കാവല്ക്കാരും വാസന തുടങ്ങിയുള്ള സേനാധിപതികളുംകൂടി ചുററുംനിന്നു സേവിക്കുന്ന ജീവൻ എന്ന രാജാവു് അഹങ്കാരമെന്ന രാജ്യഭാരം ചെയ്യുമ്പോൾ വിവേകമെന്ന രാജാംശത്തിന്റെ സുഖത്തെ ഞാൻ അറിഞ്ഞില്ലല്ലോ; മോക്ഷസുഖത്തെ ആഗ്രഹിക്കാതെ സംസാരസുഖത്തെ ഇച്ഛിച്ചു്, ഗുണദോഷവിവേചനമില്ലാത്ത മൃഗങ്ങളെപ്പോലെ, മൂഢമനസ്സായിപ്പോയല്ലോ. ഹാ കഷ്ടം! ദുഃഖലേശം ഇല്ലാതെ എന്റെ ഉള്ളിൽ ഇരിക്കുന്ന പരമാത്മാവിനെ ഞാനാണെന്നു ദർശിപ്പാൻ എനിക്കു ഭാഗ്യമെത്തീലല്ലോ. ദൈവതുല്യനായ ഭർത്താവിനെ വെടിഞ്ഞു വ്യഭിചാരത്തിൽ മനസ്സുഴിച്ച സ്ത്രീയെപ്പോലെ അന്തഃസ്ഥനും നിത്യനുമായ ആത്മാവിനെ വിശ്വസിക്കാതെ അനിത്യവും ദുഃഖമയവുമായ ശരീരത്തെ വിശ്വസിച്ചിരുന്നുപോയല്ലോ." ഇങ്ങനെ പശ്ചാത്താപവചനങ്ങൾ പുലമ്പിക്കൊണ്ടു ഭഗവദ്ദർശനസുഖത്താൽ ആനന്ദബാഷ്പങ്ങളോടുകൂടെ തന്റെ ജ്ഞാനദൃഷ്ടിക്കു ഗോചരമായി ആനന്ദമാത്രരൂപനായി ദേവകീദേവിയുടെ ഗർഭത്തിൽനിന്നുത്ഭവിച്ചപ്പോൾ സ്ഥൂലരൂപനായും നന്ദപത്നിയായ യശോദയുടെ ദൃഷ്ടികൾക്കു ബാലരൂപനായും അവതരിച്ചവനായിരിക്കുന്ന ശ്രീ നാരായണനെ ഹൃദയത്തിൽ ധ്യാനിച്ചുറപ്പിച്ചു നിർവൃതനായി ഭവിച്ചു. ഹാ! ഗോവർദ്ധനഗിരി പൊന്തിക്കുക മുതലായ അത്ഭുതകൃത്യങ്ങൾ ഈ ഭഗവാനല്ലയോ നിർവ്വഹിച്ചതു്? ഇദ്ദേഹത്തെ ഞാനെങ്ങനെ സ്തുതിക്കേണ്ടു എന്നു ഭഗവാന്റെ ആകൃതി കേശംമുതൽ പാദംവരെ സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി മനസ്സിനെ അതിനോടു് ഏകീകരിച്ചു് ഭഗവൽസ്തുതി ആരംഭിച്ചു; കോടിസൂര്യപ്രകാശം വിളങ്ങുന്ന കിരീടവും നവരത്നഖചിതമകരകുണ്ഡലവും വിശാലമായ നിടിലവും ദിവ്യത്രിപുണ്ഡ്രവും പത്മനേത്രവും വികസിച്ച പത്മംപോലെയുള്ള മുഖവും കംബുസമാനകണ്ഠവും ലക്ഷ്മീനിവാസസ്ഥാനമായ മാറിടവും വനമാലയും പീതാംബരവും അലങ്കരിച്ചിരുളുന്ന ദേവ! രാധാമനോഹര! രുക്മിണീവല്ലഭ! ഗോപികാരമണ! അഖിലബ്രഹ്മാണ്ഡനായക! പരമശിവൻ ശിരസ്സിൽധരിക്കുന്ന ഗംഗാഭഗവതി ഉത്ഭവിച്ച തൃപ്പാദങ്ങളോടുകൂടിയ ദേവ! ജഗൽസൃഷ്ടികർത്താവായ ബ്രഹ്മദേവൻ ഉത്ഭവിച്ചധിവസിക്കുന്ന പത്മത്തെ നാഭിയിൽ ധരിച്ചിരിക്കുന്നവനെ! അഖിലലോകങ്ങളെ ഉള്ളിൽ ധരിച്ചിരിക്കുന്ന

ജഗദീശ! ലീലാവിനോദ! വേണുഗോപാല! നിശ്ചല! നിർഭേദ! നിഷ്കള! നിരഞ്ജന! എന്നിങ്ങനെ സ്തുതിച്ചു് സന്ദേഹങ്ങളെ തീർത്തു് ദേഹത്തെ മറന്നു് ഇന്ദ്രിയങ്ങളെയും മനസ്സിനെയും അന്തർമ്മുഖമാക്കി നിയമിച്ചു്, ശ്വാസങ്ങളെ അടക്കി ജീവാത്മാവിനെ ഓരോരോ ആധാരങ്ങൾ വഴിയായി ഉയർത്തിക്കൊണ്ടുപോയി, ബ്രഹ്മരന്ധ്റത്തിങ്കലാക്കി ശംഖനാദവും, മേളധ്വനിയും, വീണാനാദവും, മദ്ദളധ്വനിയും, തംബുരുനാദവും, നാരദൻെറ വീണാഗാനവും, താളങ്ങളുടെ ശബ്ദങ്ങളും ശരമണ്ഡലധ്വനിയും സ്ത്രീകളുടെ ഗീതവും വണ്ടുകളുടെ ഝംകാരനാദവും കുയിൽനാദവും മയിൽനാദവും സമുദ്രഘോഷവുംകേട്ടു്, ദ്വാദശാന്തവെളിയിൽ സഹസ്രാരപത്മമദ്ധ്യത്തിൽ ഗംഗായമുനകളുടെ സംഗമസ്ഥാനത്തിൽ സുഷുമ്നാനാഡിയുടെ അഗ്രഭാഗത്തു് അനേകകോടിസൂൎയ്യന്മാരുടെ പ്രഭയോടുകൂടി വിളങ്ങുന്ന ഭഗവൽസ്വരൂപമായ ജ്യോതിസ്സിനെ കണ്ടാനന്ദിച്ചു്, മാനാഭിമാനങ്ങളെ ഉളവാക്കുന്ന അജ്ഞാനപാശത്തെ നിശ്ശേഷം ഖണ്ഡിച്ചു് ജ്ഞാനം ആത്മാവിലൈക്യപ്പെട്ടു് പരബ്രഹ്മസ്വരൂപനായി വിളങ്ങിയിരിക്കുന്ന ഭഗവാൻെറ അരൂപതേജസ്സിനെ കാണാതെകണ്ടു് ആനന്ദിച്ചു്, നിവാതദീപംപോലെ ചലനരഹിതനായി അല്പനേരം ഇരുന്നശേഷം ഭഗവത്തത്വത്തെക്കുറിച്ചു പരമാൎത്ഥമായ ഉണൎവ്വുണ്ടായി വീണ്ടും സ്തുതിച്ചുതുടങ്ങി. ഹേ ഭഗവൻ! ദേവാസുരഗന്ധൎവ്വ കിന്നര സിദ്ധസാദ്ധ്യവിദ്യാധരപന്നഗയക്ഷ രാക്ഷസപിശാചമനുഷ്യപശുപക്ഷ്യാദികൾ, പൃഥിവ്യപ്തേജോവാതാകാശഭൂതങ്ങൾ, ശബ്ദസ്പൎശരൂപരസഗന്ധങ്ങൾ, മനോബുദ്ധിചിത്താഹങ്കാരങ്ങൾ ഇതുകൾക്കെല്ലാം സാക്ഷിയും നിത്യവുമായ ആത്മാവു് എന്നീ രൂപങ്ങളോടുകൂടി സഗുണനിൎഗ്ഗുണധ്യാനരൂപനായി വിളങ്ങുന്ന ഭഗവാനേ! വിദ്യാവിദ്യകൾ, സത്യാസത്യങ്ങൾ, പ്രവൃത്തിനിവൃത്തികൾ, സുഖദുഃഖങ്ങൾ, ഗുണദോഷങ്ങൾ, പാപപുണ്യങ്ങൾ ഇതുകളെല്ലാം ഏകനായ നിന്തിരുവടിതന്നെ. സകലകൎമ്മയോഗാനുഭോക്താവും, സകലകൎമ്മസാധനങ്ങളും കൎമ്മഫലങ്ങളും കൎമ്മങ്ങളെ ശാസിക്കുന്ന വേദവിധികളും നീതന്നെ. ഹേ മഹാപ്രഭോ! ലോകത്തിൻെറ നിമിത്തകാരണവും ഉപാദാനകാരണവും പ്രവൃത്തികാരണവും നീതന്നെ! അഷ്ടൈശ്വൎയ്യങ്ങളും ആനന്ദജ്ഞാനശക്ത്യാദികല്യാണഗുണങ്ങളും നീതന്നെ. പരമജ്ഞാനികളായ യോഗിവൎയ്യന്മാർ നിന്നെ ധ്യാനിക്കുന്നു; ഭക്തന്മാർ സ്തുതിക്കുന്നു; യാഗശീലന്മാർ യജിക്കുന്നു. പിതൃദേവരൂപങ്ങളെ ധരിച്ചു ഹവ്യകവ്യങ്ങളെ ഭുജിക്കുന്നതും നീതന്നെ. സകലലോക

ങ്ങളും നിന്നിലും സകല ലോകങ്ങളിലും നീയും അധിവസിക്കുന്നു. അസംഗമായി അപരിച്ഛേദ്യമായി അവാങ്മനോഗോചരമായിരിക്കുന്ന ആത്മാവും നീതന്നെ ആകുന്നു. ഇങ്ങനെയിരിക്കുന്ന പരമാത്മസ്വരൂപനായ നിന്നെത്തന്നെ ഞാൻ സർവ്വാത്മനാ വന്ദിക്കുന്നു. ഹേ സകലാത്മക! സകലചരാചരങ്ങളിലും നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു് നിന്റെ അപ്രാകൃതശക്തിയാകുന്നു; അതിനെത്തന്നെ ഞാൻ നമസ്കരിക്കുന്നു. വാങ്മനോവ്യാപാരങ്ങളെ കവിഞ്ഞു നില്ക്കുന്നതേതോ, ഏതു വിശേഷങ്ങളാലും വിശേഷിപ്പിക്കുവാൻ കഴിവില്ലാത്തതേതോ, പരമജ്ഞാനികളുടെ ജ്ഞാനത്താൽപോലും വെളിപ്പെടാത്ത പരമതത്വം ഏതോ ആ പരമാത്മസ്വരൂപത്തെ ഞാൻ നമസ്കരിക്കുന്നു. ഏവനിൽനിന്നും അന്യമായി യാതൊരു പദാൎത്ഥങ്ങളുമില്ലയോ സകലപദാൎത്ഥങ്ങളിൽ നിന്നും അന്യനായി യാവനൊരുത്തൻ ഇരിക്കുന്നുവോ അങ്ങനെയുള്ള വാസുദേവനായ ഭഗവാനെ നമസ്കരിക്കുന്നു. കർമ്മാധീനങ്ങളായ നാമരൂപങ്ങളില്ലാതെ കർമ്മാകൎമ്മവികൎമ്മങ്ങളിൽ സംബന്ധവുമില്ലാതെ കേവലസ്വരൂപനായി യാവനൊരുത്തൻ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നുവോ അവനെ ഞാൻ നമസ്കരിക്കുന്നു. മേലും അവനെത്തന്നെ നമസ്കരിക്കാൻ ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കയും ചെയ്യുന്നു. ദേവാദികൾപോലും യാവനൊരുത്തന്റെ സാക്ഷാൽസ്വരൂപം ധ്യാനിക്കാൻ കഴിവില്ലാഞ്ഞിട്ടു്, മത്സ്യകച്ഛപാദ്യവതാരരൂപങ്ങളെ പൂജിക്കുന്നുവോ, അങ്ങനെയുള്ള പരമാത്മാവിനെ ഞാൻ നമസ്കരിക്കുന്നു. രുദ്രാദി സകലഭൂതങ്ങൾക്കും അന്തൎയ്യാമിയായി ശുഭാശുഭങ്ങളെ ദൎശിച്ചുകൊണ്ടു യാവനൊരുത്തൻ ഇരിക്കുന്നുവോ സൎവ്വസാക്ഷിയായ ആ പരാപരനെ ഞാൻ നമസ്കരിക്കുന്നു. അനിത്യമായ ഈ പ്രപഞ്ചം നിത്യമായ യാവനൊരുത്തനായി തോന്നപ്പെടുമ്പോൾ, നിത്യനായ യാവനൊരുത്തൻതന്നെ അനിത്യമായ ഈ പ്രപഞ്ചവും തോന്നപ്പെടുന്നുവോ ആ ദിവ്യസ്വരൂപനെ ഞാൻ നമസ്കരിക്കുന്നു. മണികൾക്കുള്ളിൽ ചരടുപോലെ സകല ചരാചരാന്തൎയ്യാമിയായി യാവനൊരുത്തൻ ഭേദിക്കുന്നുവോ ആ പരമാത്മാവിനെ ഞാൻ നമസ്കരിക്കുന്നു. സൎവ്വവും യാവങ്കൽനിന്നുണ്ടായോ യാവങ്കൽത്തന്നെ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നുവോ യാവനൊരുത്തങ്കൽത്തന്നെ ഒടുവിൽ ഒടുങ്ങുകയും ചെയ്യുന്നോ അവനെ ഞാൻ നമസ്കരിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ സ്തുതിച്ചു് പരമാത്മസ്വരൂപനായി അദ്വൈതാനന്ദത്തിൽ ലയിച്ചു് നിശ്ചലനായിരുന്നു.

ഹേ സിദ്ധന്മാരേ! ജയദേവൻ ഇങ്ങനെ ആനന്ദമഗ്നനായി കാട്ടിലുള്ള കിണററിൽ ഇരിക്കുമ്പോൾ, നാട്ടിൽ അദ്ദേഹ

ത്തിന്റെ പത്നിയായ പത്മാവതി, പതിവ്രതമാരിൽ അരുന്ധതി, പാപനാശനത്തിങ്കൽ ഭാഗീരഥി, ഭക്തരക്ഷണത്തിങ്കൽ പാർവ്വതി, വൈദുഷ്യത്തിൽ സരസ്വതി, പരമജ്ഞാനവതിയായ ഭാഗ്യവതി, ബന്ധത്തെ വെടിഞ്ഞ ഗുണവതി മടങ്ങി വീട്ടിൽവന്ന നോക്കുമ്പോൾ ഭർത്താവിനെ കാണായ്കയാൽ കാത്തിരുന്നു, നേരംവൈകിയിട്ടും വരായ്കകൊണ്ടു് പല സ്ഥലങ്ങളിലും അന്വേഷിക്കുകയും ഏററവും ദുഃഖിക്കയും എന്റെ ഭർത്താവു് വല്ല സ്ഥലത്തും നിഷ്ഠയിലിരിക്കുന്നുവോ വല്ല വിശിഷ്ടന്മാരുടേയും സമീപത്തിൽ അകപ്പെട്ടുവോ, വിശപ്പിനാൽ തളൎന്ന വല്ലടിക്കിലും കിടന്നുറങ്ങുന്നുവോ ഈ സംസാരബന്ധത്തെ ഉപേക്ഷിച്ചൊഴിഞ്ഞു് മറഞ്ഞിരിക്കുന്നുവോ ബ്രഹ്മാനന്ദത്തിൽ ലയിച്ചു് എന്നെ മറന്നിരിക്കുന്നുവോ എന്നു പലവിധത്തിൽ വിലപിച്ചു കാണായ്കകൊണ്ടു്, പല വീടുകളിലും കയറിനോക്കുകയും പല ദൂരദേശങ്ങളിലും അന്വേഷിക്കുകയും മററും ചെയ്തു. അയൽപക്കത്തുള്ള വീടുകളിൽപോലും കടക്കാതെയും അതുകളെ അറിയാതെയും ഇരുന്ന ആ ദേവി അല്പ സമയംകൊണ്ടു് അനേകവീടുകളിൽ കയറിയിറങ്ങി കണ്ണില്ക്കണ്ട കുട്ടികളോടുപോലും തന്റെ ഭർത്താവിനെ കണ്ടോ കണ്ടോ എന്നു ചോദിക്കയും അനുകൂലമറുപടി കിട്ടാഞ്ഞു ഖേദിക്കയുംചെയ്തുകൊണ്ടു ചുററിനടക്കുമ്പോൾ ആ ദേവിയുടെ അച്ഛൻ മകളെ അന്വേഷിച്ചുചെന്നു കണ്ടുകൂടി ഏററവും വ്യസനിച്ചു:—"മകളെ! നീ ഇങ്ങനെ അലഞ്ഞു കഷ്ടപ്പെടേണ്ടാ. നിന്റെ ഭർത്താവിനെ ഞാൻ ഇപ്പോൾതന്നെ പോയി അന്വേഷിച്ചു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാം" എന്നുപറഞ്ഞു് സമാധാനപ്പെടുത്തി വീട്ടിലേക്കയച്ചു. അനന്തരം ആ വൃദ്ധൻ ജയദേവരെ പലടിക്കിലും അന്വേഷിച്ചിട്ടും കാണാഞ്ഞു ദുഃഖിച്ചു് നേരെ വീട്ടിലേക്കു മടങ്ങിപ്പോന്നു. ജയദേവൻ ഏതോ ഒരു മലയുടെ ഗുഹയിൽ ഇരുന്നു തപസ്സു ചെയ്കയായിരിക്കാം എന്നും അചിരേണ തിരിച്ചുവന്നു വരങ്ങൾ തരുമെന്നും മകളോടുപറഞ്ഞു സമാധാനപ്പെടുത്തി. എന്നിട്ടും പത്മാവതി സമാധാനപ്പെടാതെ കരഞ്ഞും വിളിച്ചും ഈശ്വരനെ ഭജിച്ചും തലമുടി അഴിച്ചിട്ടു നിലത്തുശയിച്ചും, ഉടുത്തവസ്ത്രം അല്ലാതെ ഉത്തരീയം ധരിക്കാതെയും ആരോടും സംസാരിക്കാതെയും ദിവസങ്ങൾ കഴിക്കയും ഇടയ്ക്കിടെ "ഹേ ജഗദീശ! കരുണാകര! ഭക്തവത്സല! എന്റെ ഭർത്താവിനെ ഞാൻ ഇനി എന്നു കാണുമോ? എനിക്ക് ഈ ജന്മത്തിൽ അതിന്നു സംഗതിയാകുമോ? അഥവാ അതിന്നു സംഗതിയില്ലാതെതന്നെ പോകുമോ? അദ്ദേഹം നാട്ടിലോ കാട്ടിലോ എവിടെയിരിക്കുന്നുവെന്നു് യാതൊരു നിശ്ച

യവുമില്ലല്ലോ," എന്നിങ്ങനെ വിലപിക്കയും. പകൽ ചില പ്പോൾ അടുത്തുള്ള കാട്ടിലും നാട്ടിലും അന്വേഷിക്കയും രാത്രി യിൽ ഗൃഹത്തിൽവന്നു് അഭീഷ്ടസിദ്ധിക്കായി ഈശ്വരനെ പ്രാ ൎത്ഥിക്കയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു.

മൂന്നാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

നാലാം അദ്ധ്യായം.

ജയദേവൻ നാട്ടിൽവന്നതു്.

പത്മാവതി ഇങ്ങനെ ദിവസങ്ങളെ നയിച്ചുവരുമ്പോൾ ക്രൌഞ്ചരാജാവു് ഒരുദിവസം വേട്ടയ്ക്കായി കാട്ടിൽ പോകയും, വേട്ടയാടി മടങ്ങി വരുംവഴി ദാഹത്താൽ ജലം അന്വേഷിച്ചു ചെന്നു", ജയദേവൻ കിടക്കുന്ന കിണററിൽ നോക്കാൻ സംഗതി യാകയും ചെയ്തു. അതിൽ ഒരു മനുഷ്യൻ കിടക്കുന്നതിനെക്കണ്ടു് ഭൂതദയാലുവായ രാജാവു്, പരിഭ്രമത്തോടുകൂടി ഭൃത്യന്മാരെക്കൊണ്ടു അദ്ദേഹത്തെ മുകളിൽ എടുപ്പിച്ചു്, അങ്ങു് ആരാണു് എന്നും അവയവഭംഗം വന്നു കിണററിൽ അകപ്പെടാൻ സംഗതിയെന്തെ ന്നും ചോദിക്കയുംചെയ്തു. ജയദേവസ്വാമി മൌനത്തെ അവലം ബിച്ചതിനാൽ കുണ്ഠിതത്തോടുകൂടി രാജാവു്, ഹേ മൌനനിഷ്ഠ നായ ബ്രാഹ്മണ! ശത്രുക്കളോടു യുദ്ധംചെയ്തു് ഇപ്രകാരം സംഭവി ച്ചോ? അതോ ദുഷ്ടന്മാരാരെങ്കിലും ഇങ്ങനെ ചെയ്തോ? അതോ മററു വല്ല അപത്താലും ഇതിന്നു സംഗതിയായോ? കൈകാലു കൾ പൊയ്പോകാനും കിണററിൽ വീഴാനും കാരണമെന്തു്? സത്യം പറയണം. അങ്ങു് ഒരു കള്ളനോ അതല്ല സിദ്ധനോ അല്ലെങ്കിൽ ദേവനോ കുരുടനോ ബധിരനോ എന്നു പറയണ മെന്നു പലതവണ ചോദിച്ചപ്പോൾ ജയദേവൻ സമാധിവിട്ടു കണ്ണുതുറന്നു നോക്കി—"ഹേ രാജാവേ! അങ്ങെന്നെ എന്തിനാണു കരയ്ക്കുടുപ്പിച്ചതു്? എന്റെ സമാധിയെ മുടക്കിയതെന്തിനാണു്? ഞാൻ ദേവനുമല്ല, സിദ്ധനുമല്ല, പരിശുദ്ധനായ ഭക്തനുമല്ല, സാധുവായ ഒരു ബ്രാഹ്മണനാകുന്നു. ബുദ്ധിഹീനനായ ബ്രാഹ്മണ നാണെന്നുതന്നെ പറയാം. എന്റെ പ്രാരബ്ധത്താലാണു് എ നിക്കു് ഈ ഉപദ്രവം നേരിട്ടതു്. ഭഗവാൻതന്നെ ശ്രീരാമനായി അവതരിച്ച കാലത്തും, സീതാദേവിമൂലം അദ്ദേഹം ഏതെല്ലാം

കഷ്ടതകൾ അനുഭവിച്ചതായി പുരാണം പറയുന്നു. പരമശിവൻ പോലും ബ്രഹ്മഹത്യയെ ഭയപ്പെട്ടോടിയില്ലയോ? കഴുത്തു മുറിച്ച സങ്കടം ബ്രഹ്മാവു് അനുഭവിച്ചില്ലയോ? പിന്നെ ഈ മനുഷ്യകീടമായ എന്റെ കഥ പറവാനുണ്ടോ? പ്രാരബ്ധശേഷത്താൽ എനിക്കിങ്ങനെയൊക്കെ സംഗതിയായെന്നേയുള്ളു. എന്റെ കൈകാലുകളെ നശിപ്പിച്ചതും അതുകളെ സൃഷ്ടിച്ച കരുണാലയൻതന്നെയാണ്. ഞാൻ ഈ കിണററിൽ ബ്രഹ്മസമാധിയിലിരിക്കയായിരുന്നു എന്നെ വീണ്ടും അതുപോലെതന്നെ വയ്ക്കണം. സഞ്ചാരസമാധി ചാഞ്ചല്യത്തെ ഉണ്ടാക്കും. സ്ഥിരമായുള്ള സമാധി മോക്ഷത്തെ നൽകും. എനിക്കതിനു സഹായിച്ചവർ നല്ല ആളുകളാണ്. ഭഗവൽകാരുണ്യത്താൽ അതിന്റെ സുഖം ഞാൻ അനുഭവിച്ചറിയുകയും ചെയ്തു. കൈകാലുകൾ നശിച്ചാൽ ജീവകാരുണ്യം പൊയ്പ്പോകുമോ? സകലകഷ്ടതകളെ ഉണ്ടാക്കുന്നതും പാപങ്ങളെ ചെയ്യുന്നതും കൈകാലുകളല്ലേ? അതുകളില്ലെങ്കിൽ പാപം ചെയ്യുന്നതെങ്ങനെ. ജഡഭരതന്റെ കഥ കേട്ടിട്ടില്ലയോ? അദ്ദേഹം ശരീരത്തെയല്ലാതെ ആത്മാവിനെ അശേഷം അഭിമാനിച്ചിരുന്നില്ല. ജഡമായ ശരീരത്തെ അറിവുള്ളർ അഭിമാനിക്കയുമില്ല."

ഇങ്ങനെ ഓരോ ജ്ഞാനവിഷയങ്ങൾ പറഞ്ഞു് രാജാവിന്റെ മനസ്സിനെ അലിയിച്ചു്, കണ്ണുകളെ അടച്ചു ബ്രഹ്മനിഷ്ഠയിലിരുന്നു. അപ്പോൾ ശിവഭക്തനായ രാജാവു് പരിഭ്രമത്തോടും ദുഃഖത്തോടുംകൂടി, ഹാ! നമ്മുടെ രാജ്യത്തിൽ ഇങ്ങനെയുള്ള അപത്തു സംഭവിച്ചുവോ? കഷ്ടം! ദുഷ്ടന്മാരിൽ ആരോ ഈ മഹാത്മാവിനെ ഉപദ്രവിച്ചിരിക്കുന്നു. ശിവശിവ! ഞാൻ അതിനെന്താചെയ്യ, എങ്ങനെയാണ് പരമാത്മം അന്വേഷിച്ചറിയുക, എന്നു പറഞ്ഞു് കണ്ണുനീരൊഴുക്കി കരഞ്ഞു. ദൈവമേ! എന്നുതൊഴുതു് മഹാത്മാക്കൾക്കും ആപത്തു സംഭവിക്കുന്നല്ലോ എന്നു പരിതപിച്ചു്, പരവശനായിത്തീൻ. അനന്തരം അദ്ദേഹത്തെ പ്രദക്ഷിണംവച്ചു വന്ദിച്ചു്, ഭക്തിപൂർവ്വം പാദങ്ങളെ കണ്ണിൽചേർത്തുനമസ്കരിച്ചു പുരണ്ടെഴുനീററു് വാവിട്ടു നിലവിളിച്ചു. ഹര! ഹര! ആശ്ചര്യം ബ്രഹ്മതേജോമഹിമ അവർണ്യംതന്നെ. അല്പനായ ഞാൻ ഇവിടെ എന്താണു ചെയ്യേണ്ടതു്? "ശങ്കരാ! ശംഭോ! ഗൌരീശ! മങ്കയ്ക്കു ശരീരം പങ്കിട്ടുകൊടുത്ത കരുണാകര! ദേവദേവ! ഭൂതേശ! ഭൂതിഭൂഷണ! വേദസാരാത്മക! കാമദഹന! ഋഷഭവാഹന! സോമസുന്ദര! നീലകന്ധര! ആദിനായക! മുക്തിദായക! പാപനാശന! വഹ്നിലോചന! നിത്യനിർമ്മല! സത്യസ

മ്മത! ശിവചിദംബര! ഭേ! ദിഗംബര!" എന്നിങ്ങനെ അശ്രുധാരയോടുകൂടി സ്തുതിച്ചു, ഹാ ഈ പുണ്യാത്മാവു് എന്നെ രക്ഷിക്കുന്നതിനായി സദ്ഗുരുരൂപത്തിൽ ഇവിടെ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു എന്നു് ആഹ്ളാദപൂർവം ഉച്ചരിച്ചു.

എന്നിട്ടു മന്ത്രിമാരെ നോക്കി, "ഹേ ശ്രേഷ്ഠന്മാരേ! നിങ്ങൾ എൻെറ സദ്ഗുരുനാഥനെ കണ്ടുവോ? എൻെറ പുണ്യോൽക്കർഷത്തിൻെറ മഹിമ കണ്ടുവോ? എന്നു പറഞ്ഞു്, ജയദേവരെ പല്ലക്കിൽ എഴുന്നെള്ളിച്ചു നാട്ടിൽ കൊണ്ടുപോയി മണിമാളികയിലിരുത്തി ശുഭ്രവസ്ത്രം ധരിപ്പിച്ചു് കൈകാലുകളിലെ മുറിവു് ഔഷധംപുരട്ടിക്കരിച്ചു്, ഭക്തിപൂർവം ശുശ്രൂഷിച്ചു. ഉപദേഷ്ടാവായ ഗുരുഭൂതൻ അദ്ദേഹംതന്നെയെന്നു നാട്ടിൽ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തി. എന്നെ രക്ഷിക്കാൻവന്ന പ്രത്യക്ഷദൈവമാണിദ്ദേഹമെന്നും ഇനി എനിക്കു യാതൊരു കുറവുമില്ലെന്നും വിശ്വസിച്ചു ദേഹവും ജീവനുംപോലെ വെള്ളവും പാലുംപോലെ പുഷ്പവും സുഗന്ധവുംപോലെ ആത്മാവും ജ്യോതിസ്സുംപോലെ ശക്കരയും മാധുര്യ്യവുംപോലെ ഐക്യപ്പെട്ടു് പാദശുശ്രൂഷചെയ്തുകൊണ്ടു് താമസിച്ചുവന്നു. അക്കാലത്തു രാജാവിനു് പ്രപഞ്ചവ്യവഹാരങ്ങളിൽ വൈരാഗ്യം വദ്ധിക്കയും ജ്ഞാനം ഉദിച്ചു് പരലോകസുഖത്തെപ്പോലും വെറുത്തു് മോക്ഷത്തിലിച്ഛയുള്ളവനായി ശ്രദ്ധാലുവായി ഗുരുതന്നെ ശരണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു് ജ്ഞാനശാസ്ത്രപ്രതിപാദകങ്ങളായ ശാസ്ത്രങ്ങൾ വായിക്കയും സുകൃതികളെ സ്നേഹിക്കയും ചെയ്തു. ഗുരുമുഖത്തുനിന്നും ഉപദേശം വാങ്ങി, ബ്രഹ്മനിഷ്ഠ ശീലിച്ചുവന്നു. ഒരുദിവസം ജയദേവസ്വാമിയെ പ്രദക്ഷിണംചെയ്തു വന്ദിച്ചു്, രാജഭോഗത്തിൽ വിമുഖനായി "ഹേ പരിശുദ്ധയോഗീശ്വര! ശരീരം വെള്ളത്തിലെ കുമിളപോലെ ക്ഷണഭംഗുരവും ശരീരസുഖം ജലരേഖപോലെ അവാസ്തവവും ദുഃഖം അഗാധമായ സമുദ്രംപോലെ ഭയങ്കരവും സുഖത്തിൻെറ കണക്കറിയുന്ന മാനദണ്ഡവുമാകുന്നു. ഇനിയും ഈ സംസാരകൂപത്തിൽതന്നെ ഞാൻ കിടന്നാൽ കരകേറാൻ ഏതു കാലത്താണു സാധിക്കുന്നതു്? ഏതുകാലത്താണു് ആനന്ദം അനുഭവിക്കുന്നതു്? പശുവിൻപാൽ കുടിച്ചാലെന്തു്? പഴംകഞ്ഞി കുടിച്ചാലെന്തു്? കസവിട്ടതുടുത്താലെന്തു്? കന്ഥതന്നെ ധരിച്ചാലെന്തു്? മെത്തയിൽ ശയിച്ചാലെന്തു്? മേനിക്കല്ലിൽ കിടന്നാലെന്തു്? കനകഭൂഷണമണിഞ്ഞാലെന്തു്? കസ്തൂരിപ്പൊട്ടിട്ടാലെന്തു്? നാടുപാലിച്ചാലെന്തു്? നാട്ടാർ വന്ദിച്ചാലെന്തു്? പാടുപെട്ടുഴന്നാലെന്തു്? പടിവാതിൽ കാത്താലെന്തു്? സമസൃഷ്ടികൾക്കു് ഇതുകൾ

തമ്മിൽ എന്തുഭേദം? അതുകൊണ്ടു മോക്ഷമാൎഗ്ഗമായ ജ്ഞാനം ലഭിച്ചു് ആനന്ദവാനായി അങ്ങേപ്പോലെ സമദൃഷ്ടിയായി ഭവിച്ചു്, ദേഹസുഖങ്ങളെ ഉപേക്ഷിച്ചു് ഭിക്ഷവാങ്ങി ഉദരം ഭരിച്ചു, തെരുത്തിണ്ണകളിൽ ശയിച്ചു്, കാണുന്നവൎക്കു ഭ്രാന്തൻ എന്നു തോന്നത്തക്കവണ്ണം, മായാകാൎയ്യങ്ങളിൽ മമതയും വിശ്വാസവും ഇല്ലാത്തവനായി ദേഹസ്മരണവിട്ടു്, ആത്മജ്ഞാനംലഭിക്കുന്നതിനു കരുണ ചെയ്യാറാകണ"മെന്നപേക്ഷിച്ചു.

രാജാവിന്റെ വൈരാഗ്യബുദ്ധികണ്ടു സന്തുഷ്ടനായ ജയദേവസ്വാമി അദ്ദേഹത്തെനോക്കി പറഞ്ഞു—രാജശബ്ദത്തെ അൎത്ഥവല്ലൂരിച്ചു വൎത്തിക്കുന്ന പുണ്യാത്മാവേ! ഈ സംസാരത്തെ ഉപേക്ഷിക്കുന്നതുകൊണ്ടു് എന്തു പ്രയോജനം? ദേഹോഹം എന്ന ഭാവം വിട്ടാൽ സംസാരത്തിലിരുന്നാലും, ഒഴിഞ്ഞുപോയി വനത്തിലിരുന്നാലും ഒരുപോലെതന്നെ. അവനെ ബന്ധിക്കാനോ മോചിക്കാനോ ഒരു വസ്തുവിനും ഒരു ജീവിക്കും ശക്തിയില്ല. കൎമ്മം ഫലാപേക്ഷയോടുകൂടാതെ ചെയ്താൽ അതിന്റെ ഫലം ജീവാത്മാവിനെ ബന്ധിക്കയും ഇല്ല. വസിഷ്ഠൻ, അത്രി മുതലായ മഹൎഷിമാർ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിലിരുന്നല്ലയോ ആത്മാനന്ദം അനുഭവിക്കുന്നതു്? മരുത്തൻ, സുദത്തൻ, ജനകൻ മുതലായ രാജാക്കന്മാർ രാജ്യഭാരം ചെയ്തിരുന്നുവെങ്കിലും, ജ്ഞാനം ലഭിച്ചു മോക്ഷത്തെ പ്രാപിച്ചില്ലയോ? അതിനു കാരണം സാധുസേവനംതന്നെ ആയിരുന്നു. നീയും ദേഹാഭിമാനത്തോടുകൂടാതെ സാധുസംസൎഗ്ഗത്തോടു കൂടിയിരുന്നു രാജ്യഭാരം ചെയ്യുന്നതിൽ വിരോധമില്ല. അതു്, ഭക്തിക്കോ മുക്തിക്കോ തടസ്സമാകയുമില്ല. "സാധുസംഗതിതന്നെ മോക്ഷകാരണം" എന്നു വിധിയുണ്ടു്. എന്നല്ല, സാധുസംസൎഗ്ഗം സൎവ്വാഭീഷ്ടസാധനവുമാകുന്നു. ഭവാൻ രാജചിഹ്നങ്ങളെ ഉടനേ സ്വീകരിക്കണം. എന്നെപ്പോലെ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിലിരുന്നു കൎമ്മങ്ങളെ ഈശ്വരാൎപ്പണമാക്കി ചെയ്യുകയും വേണം. എന്നാൽ അചിരേണ അഭീഷ്ടസിദ്ധിയുണ്ടാകും എന്നരുളിച്ചെയ്തു്, തന്റെ തിരുക്കൈകളാൽതന്നെ കിരീടം എടുത്തു രാജാവിനെ ധരിപ്പിച്ചു്, പൂൎവ്വസ്ഥിതിയിൽ സിംഹാസനസ്ഥനാക്കിയശേഷം, താൻ മൌനനിഷ്ഠനായി ബ്രഹ്മധ്യാനത്തിൽ ലയിച്ചിരുന്നു.

നാലാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

അഞ്ചാം അദ്ധ്യായം.

ജയദേവൻ പത്മാവതിയെ ദർശിച്ചതു്.

എന്നെപ്പോലെ നീയും ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിലിരിക്കുക എന്ന ജയദേവരുടെ വാക്കിനെ വ്യാഖ്യാനിച്ചുനോക്കി രാജാവു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദങ്ങളിൽ വന്ദിച്ചു്, സ്വാമീ! അങ്ങേപ്പോലെ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിലിരിക്കണമെന്നാണല്ലോ എന്നോടാജ്ഞാപിച്ചതു്. അങ്ങേയ്ക്കു ഭാര്യയുണ്ടോ എന്നു ചോദിച്ചു. സ്വാമികൾ ഉണ്ടു് എന്നുത്തരം പറഞ്ഞു. ഉടനേ സ്വാമികൾ, ആ ദേവിയെ വിട്ടുപിരിയാൻ കാരണമെന്താണെന്നു ചോദിച്ചതിനു്, ജയദേവൻ, നടന്ന സംഭവങ്ങളെല്ലാം രാജാവിനെപ്പറഞ്ഞറിയിച്ചു. അതുകേട്ടപ്പോൾ ഹാ കഷ്ടം! ഇക്കഥ ഇതുവരെ അറിയാതെയിരുന്ന ഞാൻ എത്ര പാപിയാണു്, എന്നു തന്നത്താൻ പറഞ്ഞുകൊണ്ടു് രാജാവു്, ദേവിയെ കൂട്ടിച്ചുകൊണ്ടുവരുന്നതിനു വിലയേറിയ വസ്ത്രാഭരണങ്ങളും ശ്രേഷ്ഠമായ ഒരു പല്ലക്കും കൊടുത്തു ഭൃത്യന്മാരോടുകൂടി മന്ത്രിമാരെത്തന്നെ വില്വനഗരത്തിലേക്കു കല്പിച്ചയച്ചു. അനന്തരം ജയദേവസ്വാമികളെ വന്ദിച്ചു ചോദിച്ചു. സ്വാമീ! പരമജ്ഞാനികൾ, സിദ്ധന്മാർ, ഭക്തന്മാർ എന്നിവർ വ്യസനിക്കുകയോ കോപിക്കുകയോ ചെയ്താൽ അതിനിടയാക്കുന്നവർക്കും ആപത്തുണ്ടാകുമെന്നാണു പറഞ്ഞുകേട്ടിട്ടുള്ളതു്. അതു സത്യമാണെങ്കിൽ നിന്തിരുവടിയെ ഇങ്ങനെ അവയവഭംഗം ചെയ്തു പാഴ്കിണററിൽ തള്ളിയിട്ട ആ കള്ളന്മാർ ഉടനേ ഭസ്മമായിപ്പോകാതിരിപ്പാൻ കാരണമെന്തു്? പരമജ്ഞാനിയും പരമശുദ്ധനുമായ നിന്തിരുവടിക്കു് ഈ ആപത്തു വന്നുകൂടാൻ കാരണമെന്തു്? അങ്ങു വിചാരിച്ചാൽ അവരെ ഉപദ്രവിക്കാൻ തുടങ്ങുന്ന മാത്രയിൽത്തന്നെ നശിപ്പിച്ചുകളയാൻ പാടില്ലായിരുന്നോ? ഈ സംശയങ്ങളെ തീർത്തുതരുന്നതിനു കരുണയുണ്ടാകണം.

ജയദേവസ്വാമി പറഞ്ഞു:—ഹേ സത്യസന്ധനും പരിശുദ്ധനുമായ രാജാവേ! പ്രാരബ്ധം ത്രിമൂർത്തികളെയും മുനിമാരെയും മററാരെയുംതന്നെ ബാധിക്കാതെയിരിക്കുന്നതല്ല. അപ്പോൾ പിന്നെ ഈ നിസ്സാരനായ എന്നെ വിട്ടുകളയുമോ? ഇതിനുദാഹരണമായി ഞാൻ ഒരു ചരിത്രം പറയാം.

ത്രികാലജ്ഞനും പരമജ്ഞാനിയും ജീവന്മുക്തപദത്തെ പ്രാപിച്ചവനുമായ ഒരു മുനിശ്രേഷ്ഠനെ മോക്ഷാശയുള്ള ഒരു

ശിഷ്യൻ ചെന്നുകണ്ടു വന്ദിച്ചു്, സമാധിസ്ഥനായ അദ്ദേഹത്തെ ശുശ്രൂഷിച്ചുകൊണ്ടരികിൽതന്നെ നിന്നു. മഹർഷി സമാധിയിൽനിന്നും വിരമിച്ചു കണ്ണുതുറക്കുമ്പോൾ, ശിഷ്യൻ അദ്ദേഹം ഏതു സത്യവസ്തുവിനെ ധ്യാനിക്കുന്നുവോ അതിനെ ഉദ്ദേശിച്ചു വന്ദിക്കുക പതിവായിരുന്നതുകൊണ്ടു്, ഗുരു ഒരുദിവസമെങ്കിലും നിനക്കെന്തുവേണമെന്നു ചോദിക്കയോ എനിക്കിന്നതുവേണമെന്നു ശിഷ്യൻ പറകയോ ചെയ്തില്ല. ഇങ്ങിനെ അസാധാരണമഹിമയോടുകൂടിയ ആ ശിഷ്യനെ ഒന്നു പരീക്ഷിക്കാനായി ഗുരു ഒരുദിവസം ധ്യാനലക്ഷ്യംവയ്ക്കാതെ കണ്ണുകളെ തുറന്നു മൌനം ദീക്ഷിച്ചു ശ്വാസങ്ങളുമടക്കിയിരുന്നു. അതുകണ്ടു ശിഷ്യൻ ഹാ കഷ്ടമേ! ഗുരുനാഥൻ ധ്യാനിച്ചു പരമവസ്തുവിൽനിന്നും അന്യമായ വിചാരത്തോടുകൂടി ഞാൻ ഇരുന്നതുകൊണ്ടായിരിക്കാം അദ്ദേഹം ഉണരാതെ, ചലനരഹിതനായിരിക്കുന്നതു്. എന്നാൽ ഞാൻ ചെയ്തതു വലുതായ ഒരപരാധമാണു്. അത്രത്തോളം അപരാധിയായ ഞാൻ ഇനി ജീവിച്ചിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടെന്തുഫലം? എന്നുപറഞ്ഞു മുനിയെ വന്ദിച്ചു് മരിച്ചുകളയാനായി തൻെറ കഴുത്തറുക്കാൻ ഭാവിച്ചു വാളെടുത്തു. പെട്ടെന്നു് മുനി ഉണർന്നു് ശിഷ്യനെനോക്കി, ഹേ ശിഷ്യോത്തമ! ഞാൻ ചോദിക്കുന്നതിനുമുമ്പേതന്നെ അഭീഷ്ടത്തെ വന്ദനക്രിയകൊണ്ടു് അറിയിച്ചുവന്ന നിൻെറ മഹിമയെക്കുറിച്ചു് ആശ്ചര്യപ്പെട്ടു്, അതൊന്നു പരീക്ഷിക്കാനായി മാത്രമാണു് മനസ്സിനെ ശൂന്യമാക്കി, ഞാൻ കണ്ണുംതുറന്നു നിശ്ചലനായിരുന്നതു്. അതുതന്നെയാണു് നിനക്കു ധ്യാനലക്ഷ്യം കിട്ടാതെയിരിപ്പാനും കാരണം. നിന്നെപ്പോലെ വിവേകികൾ ഈ ലോകത്തിൽ മററില്ല: നിന്നെ ഞാൻ അഭിനന്ദിക്കുന്നു. നീ എനിക്കുതക്ക ശിഷ്യൻതന്നെ; സംശയമില്ല. ഇനി നിനക്കു് ഉപദേശം തരുന്നതിനു യാതൊരു തടസ്സവുമില്ല. അറുപത്തിനാലു് സിദ്ധികളേയും ജീവന്മുക്തിയുടെ ദുർല്ലഭമായ നിലയേയും ഉപദേശിക്കാം. നിൻെറ സകലപ്രാരബ്ധങ്ങളേയും നശിപ്പിക്കാം. നിനക്കൊരു കുറവുണ്ടാകുമെങ്കിൽ അക്കാര്യത്തിൽ ത്രിമൂർത്തികളോടായാലും ഞാൻ വാദിക്കാം. വേണ്ടിവന്നാൽ അഖിലബ്രഹ്മാണ്ഡങ്ങളേയും ഭേദിക്കാം എന്നുപറഞ്ഞു്, തൻെറ കൈകളെ ശിഷ്യൻെറ മസ്തകത്തിൽവച്ചു്, മഹാവാക്യോപദേശം ചെയ്യാൻ ഭാവിച്ചപ്പോൾ, ഇനിയും ഇവനെത്രകാലം ആയുസ്സുണ്ടെന്നു ജ്ഞാനദൃഷ്ടികൊണ്ടൊന്നുനോക്കി. എഴുപത്തിരണ്ടു നാഴിക മാത്രമേയുള്ളുവെന്നു കണ്ടാശ്ചര്യപ്പെട്ടു്, ആകാശഗമനസിദ്ധികരമായ ഒരു ഗുളിക എടുത്തു വായിലിട്ടു്, ശിഷ്യ

ന്റെ വായിലും ഒന്നിട്ടുകൊടുത്തിട്ട് രണ്ടാളുമായി ഭൂലോകം, ഭുവർല്ലോകം, സ്വർല്ലോകം, ജനലോകം, തപോലോകം. മഹാലോകം ഈ ആറിനേയും കടന്നു് സത്യലോകത്തിലെത്തി ബ്രഹ്മാവിനെക്കണ്ടു വന്ദിച്ചു്, ഹേ ലോകനായക! നിന്തിരുവടി എന്റെ ശിഷ്യനു് അല്പായുസ്സുകൊടുക്കാൻ കാരണമെന്താണെന്നു മഹർഷി ചോദിച്ചപ്പോൾ ബ്രഹ്മാവു് അതവന്റെ കർമ്മത്തിനനുസരിച്ചുള്ള വിധിയാണെന്നും അതിനെ ഭേദംചെയ്യുന്നതിനു യാതൊരു നിവൃത്തിയുമില്ലെന്നും പറഞ്ഞു. അപ്പോഴേക്കു് എഴുപത്തിരണ്ടിൽതന്നെ കുറേ നാഴികകൾ കഴിഞ്ഞു. ഉടനേ മഹർഷി ബദ്ധപ്പെട്ടു വൈകുണ്ഠത്തിൽചെന്നു വന്ദിച്ചു സംഗതി പറഞ്ഞു. വിഷ്ണുഭഗവാൻ അതുകേട്ടു് ഇനി ഇവനു് പതിനാറുമുഹൂർത്തം മാത്രമേ ആയുസ്സുള്ളുവെന്നും ആ വിധിയെ ഭേദപ്പെടുത്താനുള്ള ശക്തി തനിക്കില്ലെന്നും പറഞ്ഞു് ഒഴിഞ്ഞു. മുനി കൈലാസത്തിൽ ചെന്നു് വല്ല പരിഹാരവും ചെയ്യാൻ നിവൃത്തിയുണ്ടോയെന്നു പരമശിവനോടു ചോദിച്ചു. ഇനി ഇവനു് ആറുമുഹൂർത്തം മാത്രമേ ജീവിതമുള്ളുവെന്നും അതു ഭേദപ്പെടുത്തുന്നതിനു താൻ ആളല്ലെന്നും അദ്ദേഹവും ഒഴിഞ്ഞു പറഞ്ഞതുകേട്ടു മനോഭംഗത്തോടെ പ്രാണഹർത്താവായ കാലനെ ഒന്നു കാണേണ്ടതുണ്ടെന്നു നിശ്ചയിച്ചുകൊണ്ടു നേരേ കാലപുരിയിലേക്കു ചെന്നു. അവിടെ എത്തിയപ്പോഴേക്കു ശേഷിച്ച മുഹൂർത്തം ആറും കഴിഞ്ഞുപോകയാൽ കോട്ടവാതിൽപടിയിൽ കാലുതട്ടി മറിഞ്ഞുവീണു ശിഷ്യൻ മരിച്ചുപോയി. മഹർഷിക്കു് അതുകണ്ടുണ്ടായ കോപം അഗ്നിരൂപത്തിൽ വ്യാപിച്ചു്, യമപുരത്തെ ദഹിപ്പിക്കുന്നതിനാരംഭിക്കുന്നതുകണ്ടു് ധർമ്മരാജൻ ഓടിച്ചെന്നു മഹർഷിയെത്തൊഴുതു്, ഹേ മഹർഷേ! അങ്ങേ ശിഷ്യൻ മരിച്ചതിനു ഞാനല്ല ഉത്തരവാദി. അങ്ങുതന്നെയാണു്. അങ്ങേ ആശ്രമത്തിൽ ഇരുന്നു് ഞാൻ അവിടെ കടക്കാതിരിക്കത്തക്കവണ്ണം ശിഷ്യനെ ആശീർവദിച്ചിരുന്നെങ്കിൽ ഇവൻ മരിക്കുമായിരുന്നോ? മുമ്മൂർത്തികളാകട്ടെ തങ്ങളുടെ ലോകങ്ങളിൽ താമസിപ്പിച്ചാശീർവദിച്ചെങ്കിൽ എന്റെ വാതലിൽ വന്നിങ്ങനെ മരിക്കാൻ ഇടയാകുമോ? ഇതിനൊന്നും സംഗതിയാകാഞ്ഞതു വിധിബലമാണെന്നു സമാധാനപ്പെടണം. ഗുരുശുശ്രൂഷയിൽ ശ്രദ്ധാലുവും ഗുരുവിന്റെ അനുഗ്രഹം ലഭിച്ചവനുമായിരുന്നതുകൊണ്ടാണു് അവനു് ത്രിമൂർത്തികളെ ദർശിപ്പാൻ ഭാഗ്യം ഉണ്ടായതു്. എന്നല്ല എന്നെക്കാണ്മാനിടയാകാതെ മരിച്ചതും. ഈ പടിവാതുക്കൽ വന്നുവീണുതന്നെ മരിക്കണമെന്നാണു് അവന്റെ വിധി. അങ്ങേയ്ക്കോ ത്രിമൂർത്തികൾക്കോ ആശീർവദിക്കാൻ

തോന്നാഞ്ഞതും അങ്ങേ ഇത്രദൂരം നടക്കാൻ ഇടയാക്കിയതും അതു കൊണ്ടാണു്. പ്രാരബ്ധഫലം ആക്കും തടുക്കാവതല്ലെന്നുള്ള തിനു് ഇതൊരു ദൃഷ്ടാന്തമാണു്. അപ്പരമാത്ഥമറിയാതെ എന്നോടു കോപിക്കുന്നതു ശരിയാണോ? പ്രാരബ്ധാധീനമായ വിധിയെ നീക്കാൻ ആരും ശക്തരല്ലെങ്കിലും ആയുർദ്ദാനം ചെയ്തു പുനരുജ്ജീവിപ്പിക്കാൻ ഈശ്വരതുല്യന്മാരായ ഭവാദൃശന്മാക്കു സാദ്ധ്യമാണല്ലോ. അതുകൊണ്ടു നിന്തിരുവടി ആ മൃതദേഹത്തിൻെറ ശിരസ്സിൽ കൈവച്ചു് അനുഗ്രഹിച്ചാൽ അവൻ ജീവിച്ചെഴുനേല്ക്കും എന്നുപറഞ്ഞു. അതുകേട്ടു് സന്തുഷ്ടനായ മഹഷി അപ്രകാരം ചെയ്തയും ശിഷ്യൻ ജീവിച്ചെഴുനേററശേഷം രണ്ടാളുമായി ആശ്രമത്തിലേക്കു പോകയും ചെയ്തു. അറുപത്തിനാലുസിദ്ധികളേയും ബ്രഹ്മാനന്ദനിലയേയും ശിഷ്യനുപദേശിച്ചു് മഹർഷി സുഖസമാധിയിൽ ലയിച്ചിരുന്നു.

ഹേ രാജാവേ! പ്രാരബ്ധം ആരെയുംതന്നെ വിട്ടുകളകയില്ല. വെറുതേ ദുഃഖം സംഭവിക്കുകയില്ല. അതുകൊണ്ടു് ഈശ്വരകടാക്ഷവും സാധുക്കളുടെ ആശീർവാദവും ഉള്ളവരുടെ ആപത്തു് എത്ര ഘോരമായി വന്നാലും ലഘുവായിപ്പോകുമെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. എൻെറ കൈകാലുകൾ വെട്ടീട്ടും ശ്രീനാരായണകടാക്ഷത്താൽ യാതൊരു വേദനയും സങ്കടവും എനിക്കുണ്ടായില്ല. ഏതേതുകാലത്തു് ഏതേതു സുഖദുഃഖങ്ങൾ അനുഭവിക്കണമെന്നു വിധിയുണ്ടോ അതതുകാലത്തു് അവയെ അനുഭവിക്കാതെ കഴികയില്ല. പക്ഷെ ആ അനുഭവത്തിൻെറ ഘോരതയെ ലഘൂപ്പെടുത്തുന്നതിനു് സാധുസേവനം പ്രധാനംതന്നെയാണു്. എന്തെന്നാൽ ത്രിമൂത്തികളാലും തീക്കാൻ കഴിവില്ലാത്ത ആപത്തു് ജീവന്മുക്തന്മാർ തീത്തതായി അനുഭവമുണ്ടു്.

പണ്ടു് മാന്ധാതാവെന്ന രാജാവു് പുത്രന്മാരില്ലാഞ്ഞു ദുഃഖിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ ഒരിക്കൽ നാരദമഹഷി അവിടെച്ചെന്നു. പുത്രസിദ്ധിക്കാശീർവദിക്കണമെന്നു രാജാവപേക്ഷിച്ചതിൽ പുത്രഭാഗ്യം നിനക്കില്ലായ്കകൊണ്ടതിനു നിവൃത്തിയില്ലെന്നു പറഞ്ഞു് അദ്ദേഹം പൊയ്ക്കളഞ്ഞു. രാജാവു പിന്നീടു ത്രിമൂത്തികളെ പൂജിച്ചു വരമപേക്ഷിച്ചു അവരും വരം കൊടുക്കായ്കകൊണ്ടു് പുത്രഭാഗ്യം നമുക്കില്ലെന്നുതന്നെ നിശ്ചയിച്ചു് രാജാവു കാട്ടിൽപോയി തപസ്സുചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. അപ്പോൾ യോഗ്യനായ ഒരു മുനി യദൃച്ഛയാ മാന്ധാതാവിൻെറ രാജധാനിയിൽ ചെല്ലാനിടയായി. മാന്ധാതാവിൻെറ പത്നി അദ്ദേഹത്തെ ഭക്തിപൂർവം പൂജിച്ചു നാലുവിധം പലഹാരങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കി സല്ക്കരിച്ചു. സന്തു

ഷ്ടനായ മുനി, നാലു പുത്രന്മാർ നിനക്കുണ്ടാകട്ടെയെന്നനുഗ്രഹിച്ചുപോകുകയും ചെയ്തു. ആ അനുഗ്രഹപ്രകാരം രാജാവിനു നാലു പുത്രന്മാരുണ്ടാകയും അദ്ദേഹം ആനന്ദസാഗരത്തിൽ മുഴുകി സുഖിച്ചിരിക്കയും ചെയ്തു.

അതുകൊണ്ടു മഹാത്മാക്കളെ പൂജിച്ചാൽ അതൊരിക്കലും പാഴായിപ്പോകയില്ല. ഹനൂമാൻ മുതലായ ഭക്തന്മാർ ചിരഞ്ജീവികളായി ഭവിച്ചതും ഓരോ മഹാന്മാരുടെ അനുഗ്രഹംകൊണ്ടല്ലയോ? ഹേ മഹാരാജ! നീയും സാധുപൂജ ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നാൽ മേലും ശ്രേയസ്സുതന്നെയുണ്ടാകുമെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. ഇങ്ങനെ സ്വാമികളുടെ വാക്കുകൾ കേട്ടു രാജാവു് നിത്യവും സാധുസേവനതല്പരനായി അദ്ദേഹത്തെ ശുശ്രൂഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

അവരിങ്ങനെയിരിക്കുമ്പോൾ പത്മാവതിയെ കൊണ്ടുവരുന്നതിനായിപ്പോയ മന്ത്രിമാരും ഭൃത്യന്മാരും വിലാസനഗരത്തിലെത്തി; ആ ദേവിയുടെ വാസസ്ഥാനമന്വേഷിച്ചറിഞ്ഞുചെന്നു കണ്ടുവന്ദിച്ചു് സാക്ഷാൽ പാർവ്വതീദേവിയെപ്പോലെ വിളങ്ങുന്ന പത്മാവതിയിൽ അത്യന്തം ഭക്തിബഹുമാനങ്ങളോടുകൂടി മന്ത്രിമാർ പറഞ്ഞു:— സുകൃതിനിയായ ദേവീ! ഭവതിയുടെ ഭാഗ്യസർവ്വസ്വമായ ജയദേവസ്വാമികൾ ക്രൌഞ്ചമഹാരാജന്റെ രാജധാനിയിൽ സുഖമായിപ്പാർത്തുവരുന്നു. ഭവതിയെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു ചെല്ലുന്നതിനു് ആ മഹാരാജാവിനാൽ കല്പിച്ചയയ്ക്കപ്പെട്ടവരാണു ഞങ്ങൾ. ഭവതിക്കു അലങ്കരിക്കുന്നതിനു് ദിവ്യങ്ങളായ വസ്ത്രാഭരണങ്ങൾ ആ രാജാവുതന്നെ തന്നയച്ചവയാണു് എന്നു പറഞ്ഞു് അതുകളെ മുമ്പിൽവച്ചു വീണ്ടും വന്ദിച്ചു. പത്മാവതിക്കു് ആ വർത്തമാനം കേട്ടപ്പോൾ ഉണ്ടായ സന്തോഷം അവർണ്ണ്യമായിരുന്നു. നീങ്ങാത്ത ഇരുളിൽപെട്ടു് വിഷമിക്കുന്ന കുരുടനു കാഴ്ചകിട്ടിയതുപോലെ സന്തുഷ്ടയായ ദേവി അവരെനോക്കി ഹേ ഉത്തമന്മാരെ! പണ്ടു ശ്രീരാമനെപ്പിരിഞ്ഞു് അശോകവനത്തിൽ ഇരുന്നു ദുഃഖിച്ച സീതാദേവിയുടെ മുമ്പിൽ പ്രത്യക്ഷനായ ഹനൂമാനെപ്പോലെ നിങ്ങൾ എന്നെ ആശ്വസിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. മരിച്ചുകളയാൻ നിശ്ചയിച്ച എന്റെ ജീവനെ രക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇനി യാത്രാക്ലേശം തീർക്കുന്നതിനു നിങ്ങൾ കുളിച്ചു ഭക്ഷണം കഴിക്കുവിൻ! എന്നു സല്ക്കരിച്ചു വേണ്ട ഉപചാരങ്ങൾ ചെയ്യുന്നതിനു് ഏർപ്പാടുചെയ്തു. പണ്ടു നളനെപ്പിരിഞ്ഞ ദമയന്തി അദ്ദേഹത്തെ വീണ്ടാമതു കാണുന്നതുവരെ ഒരു ചീരവസ്ത്രംതന്നെ ധരിച്ചിരുന്നതുപോലെ ജയദേവരെപ്പിരിഞ്ഞതുമുതൽ പത്മാവതി മലിനമായ

ഏകവസ്ത്രംതന്നെയായിരുന്നു ധരിച്ചിരുന്നതു്. എന്നല്ല നില ത്തുതന്നെ ശയിക്കയും മിക്കവാറും നിരാഹാരയായി കഷ്ടിച്ചു ജീവസന്ധാരണം ചെയ്കയും ആയിരുന്നു. മന്ത്രിമാരുടെ വാക്കുകേട്ടു ആ പതിവ്രതാരത്നം വേഗംതന്നെ യാത്രയ്ക്കൊക്കെ ഒരുങ്ങി. കഥ കളെല്ലാം അച്ഛനമ്മമാരോടു പറഞ്ഞു് അവരുടെ അനുവാദം വാങ്ങി ഭർത്താവിനെക്കാണുന്നതുവരെ പല്ലക്കിൽ കയറുന്നതു ശരി യല്ലെന്നു പറഞ്ഞു കാൽനടയായിത്തന്നെ തിരിക്കാൻ ഭാവിച്ചു; എങ്കിലും മന്ത്രിമാരുടെ നിർബന്ധത്താൽ ഒരുവിധത്തിൽ പല്ല ക്കിൽ കയറി പുറപ്പെട്ടു—"ഹാ കഷ്ടം! ഇത്രനാളും ഭർത്താവിനു് എന്നെക്കുറിച്ചു വിചാരിക്കാൻ കരുണ തോന്നിയില്ലല്ലോ. ഞാൻ പാപിഷ്ഠതന്നെ. ഭർത്തൃവിയോഗമാകുന്ന അഗ്നിയിൽ ഇതുവരെ ദഹിച്ചുപോകാഞ്ഞതും, പ്രാരബ്ധത്തിന്റെ ശക്തിവിശേഷം കൊണ്ടായിരിക്കാം."

"ആപത്തു ഭാവിയിലിരിക്കുവതായ ഭാഗ്യ-
ദീപത്തിനുള്ള നിഴലാണെന്നു"

യോഗ്യന്മാർ പറയുന്നതും പരമാർത്ഥമാണു് ഇങ്ങനെ ഓരോന്നു ചിന്തിച്ചിരിക്കുമ്പോഴേയ്ക്കു ക്രൌഞ്ചരാജധാനിയിലെത്തി. പത്മാ വതി ക്ഷണംതന്നെ ജയദേവരുടെ മാളികയിൽചെന്നു് അദ്ദേഹ ത്തെക്കണ്ടുവന്ദിച്ചു. കൈകാലുകൾ വെട്ടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു കണ്ട പ്പോൾ ദേവിക്കു് അപാരമായ സങ്കടവും വേദനയും ഉണ്ടായി. അശ്രുക്കൾ ഒഴുക്കിക്കരഞ്ഞുകൊണ്ടു് അതു്, ഏതു ദുഷ്ടന്മാർ ചെയ്ത അപകാരമാണെന്നും അവർ യാതൊരാപത്തുംകൂടാതെ ജീവിച്ചി രിക്കയാണോ എന്നും സ്വാമിയോടു ചോദിച്ചു. ജയദേവൻ അ തുകേട്ടു്, "ഹേ! തരുണീരത്നമേ! എന്റെ കൈകാലുകളെ ഛേദി ച്ചവർ ദുഷ്ടന്മാരാണെന്നാണോ നീ പറയുന്നതു്? അവർ എനി ക്കു് ഉപകാരംചെയ്ത ബന്ധുക്കളാണെന്നാണെന്റെപക്ഷം. കൈ കാലുകൾ പ്രവൃത്തിക്കുള്ള കാരണങ്ങളാണു്. പ്രവൃത്തിയെ ഒഴി ച്ചിരിക്കുന്നതിനു് അതുകൾ ഇല്ലാതെ ആകുന്നതു് ഒരു സൌകര്യ മാണു്. കൈകാലുകൾ പോയാലും ഇരുന്നാലും എനിക്കൊരുപോ ലെതന്നെ. ആത്മജ്ഞാനത്തിനോ ധ്യാനത്തിനോ അതുകൾ ഉപ കരിക്കയില്ല. അതല്ല, കൈകാലുകളെ ഛേദിക്കുന്നതു് ഒരു ദുഷ്ട കർമ്മമാണെന്നു ലൌകികദൃഷ്ട്യാ തോന്നുന്നതായാലും അതു്, വി ധിബലത്താൽ സംഭവിക്കുന്നതാണെന്നല്ലാതെ, കാരണഭൂതന്മാരാ കുന്നവർ അതിലേക്കു് ഉത്തരവാദികളല്ല. ശരം എയ്തവനെയല്ലാ തെ ശരത്തെ ദുഷിക്കാൻ ഒരിക്കലും കാരണമില്ല. അതുപോലെ ഈ അവയവഭംഗത്തിനു് എന്റെ പ്രാരബ്ധത്തെ അല്ലാതെ

അതു ചെയ്തവരെ ദൂഷിക്കാൻ പാടില്ല. പ്രാരബ്ധം ആരാലും നീക്കപ്പെടാവുന്നതുമല്ല. നമ്മുടെ കർമ്മംതന്നെ നമ്മെ പീഡിപ്പിക്കുന്നതിന്നു മററുള്ളവർ എന്തുപിഴച്ചു? ദൈവം എന്തുപിഴച്ചു? ശ്രേഷ്ഠനാകുന്നതും ഹീനനാകുന്നതും സുഖിയാകുന്നതും ദുഃഖിയാകുന്നതും എല്ലാം ദൈവകല്പന അനുസരിച്ചാകുന്നു. പണ്ടു് നാട്ടുവാണിരുന്ന ഹരിശ്ചന്ദ്രനും പുത്രരവസ്സും മററും അനുഭവിച്ച കഷ്ടതകൾ നീ കേട്ടറിഞ്ഞിട്ടില്ലേ? കേൾക്കണമെങ്കിൽ കേട്ടോളൂ, എന്നുപറഞ്ഞു് ഹരിശ്ചന്ദ്രന്റെ കഥകൾ പറവാൻ തുടങ്ങി.

ഹരിശ്ചന്ദ്രോപാഖ്യാനം
കിളിപ്പാട്ടു്.

ഉണ്ടായിമുന്നംഹരിശ്ചന്ദ്രനാമാവാംനൃപൻ രണ്ടാമതൊരുവിഷ്ണുദേവനെന്നതുപോലെ * കണ്ടാൽകോമളഗാത്രൻ വീര്യവിക്രമാംഭോധിവിണ്ടലർകാലൻമഹാനീതിമാൻ വിനയവാൻ*സത്യംതാൻതന്നെയൊരുമൂർത്തിയായ്ജനിച്ചപോൽ കൃത്യംതെററാതെധർമ്മം പാലിച്ചുവസിപ്പവൻ * ശ്രുത്യന്തപരായണൻ ഭഗവൽഭക്തൻരാജാവുത്തരകോസലത്തെരക്ഷിച്ചുവാഴുംകാലം * അമരസഭയിൽവസിച്ചമലൻവസിഷ്ഠനും ക്ഷമയില്ലാത്തമുനിവിശ്വാമിത്രനുംതമ്മിൽ * സുമഹാഹരിശ്ചന്ദ്രധർമ്മനിഷ്ഠയെപ്പററി സമയുക്തികൾചൊല്ലിവാദിച്ചുതുടങ്ങിനാർ * പറയുംകള്ളംഹരിശ്ചന്ദ്രനെന്നാൻഗാധിജൻ പറകയില്ലയെന്നുവസിഷ്ഠൻതാനുംചൊന്നാൻ* അങ്ങനെപരീക്ഷിപ്പാൻ വിശ്വാമിത്രനുംചെന്നു മന്നവൻതന്നെക്കണ്ടുതനിക്കുയാഗാർത്ഥമായ് * തന്നീടവേണംധനമുയരമേറിയൊരുകുന്നോളമെന്നർത്ഥിച്ചുസമ്മതം വാങ്ങിപ്പോയാൻ* രണ്ടുചണ്ഡാലദാസിമാരെമോഹിനിമാരായുണ്ടാക്കിരാജാവിന്റെ ധർമ്മത്തെവിധ്വംസിപ്പാൻ * ചിന്തിച്ചുവിശ്വാമിത്രനയച്ചുപിന്നെയത്തും ചിന്തിച്ചപോലെ സാധിയാഞ്ഞു കുണ്ഠിതംപൂണ്ടോൻ * പ്രതിജ്ഞപോലെധനംതരികെന്നർത്ഥിച്ചുതാൻ ക്ഷിതിക്ഷിത്തിനെച്ചെന്നുകണ്ടുകൌശികൻവീണ്ടും * തനിക്കുതുല്യമാരാംതന്നുടെദാസിമാരെ പ്രതിഷേധിച്ചകുററംസ്ഥാപിച്ചുപുനരവൻ * രാജ്യവുംരാജതപവുംതന്നത്താ നടക്കിക്കൊ ണ്ടാക്കമോടരചനെപ്പുരംപൂകിച്ചശേഷം * പാക്കാതെധനംനൽകുകെന്നുപൃച്ഛിക്കയാലെ പാർത്ഥിവൻസാദ്ധ്വിയായതൻകുടുംബിനിയേയും * അത്മജനെയുംവിലകൊടുത്തുധനംവാങ്ങി ഗാധിജൻതനിക്കേകിയതിലുംതികയാഞ്ഞു *തന്നെയുമൊരുപറയന്നുവിററദ്രവ്യവും നന്ദിച്ചുനൽകിസ്സത്യംപാലിച്ചുമേവുംകാലം* മുടിമന്നനാംഹരിശ്ചന്ദ്രനെപ്പറയനും ചുടലക്കാട്ടു

സൂക്ഷിച്ചീടുവാനാക്കീടിനാൻ * അക്കാലമൊരുസർപ്പംകടിച്ചുമൃ
തനായപുത്രനെ ചന്ദ്രമതിയായഭൂമീശപത്നി * കൈക്കലേന്തി
ത്തൽകാട്ടുപുക്കിതുദഹിപ്പിക്കാൻ നില്ക്കനീയാരെന്നെതിർത്തെത്തി
നാൻനരേന്ദ്രനും * വയ്ക്കുടോശവപ്പണംപിന്നീടേ ശവംചുടാൻ
കല്പനയുള്ളുവെന്നാൻപത്നിയെന്നറിയാതെ അത്യന്തംവിഷാദിച്ചു
രാജപത്നിയുമപ്പോൾ കൈക്കലില്ലൊരുവസ്തുവതിനെന്നുരചെ
യ്താൾ * ഇല്ലയോകള്ളീ? നിൻെറകഴുത്തിൽകിടക്കുന്ന തുല്യമില്ലാ
ത്തമാലയഴിച്ചിട്ടതിൽനിന്നും * വല്ലരത്നമോസ്വർണ്ണമണിയോത
ന്നാൽപോരുമില്ലെന്നു വൃഥാവ്യാജമെന്തിനെന്നരചനും *പറഞ്ഞൊ
ന്നതുകേട്ടുസാദ്ധ്വിയാംരാജപത്നി കരഞ്ഞുവിളിച്ചുമോഹിച്ചുഭൂമി
യിൽവീണാൾ*ഹാകഷ്ടംഎൻമംഗല്യംഭർത്താവിനൊഴിഞ്ഞാക്കും
ലോകത്തിൽകാണ്മാൻകഴിവില്ലാതെയിരിക്കവേ * പാപിഷ്ഠനാ
മിപ്പുറയൻെറദൃഷ്ടിയിൽപെട്ടോ ചാരിത്രശുദ്ധിക്കെന്തുമാലിന്യമക
പ്പെട്ടോ? * ഇങ്ങനെകേഴുന്നേരംരാജാവുമറിഞ്ഞു വന്നംബുജാ
ക്ഷിയെക്കരതലത്താൽതലോടിനാൻ * അന്യോന്യംപറഞ്ഞവര
റിഞ്ഞുകഥകളുമൊന്നൊഴിയാതെതമ്മിലറിയിച്ചനന്തരം * നന്ദ
നശവമെടുത്തങ്കത്തിലണച്ചുവച്ചനൃനഖേദംപൂണ്ടു മന്നവൻചൊ
ല്ലീടിനാൻ * ഉത്തമേഭവതിപോയ്പറയപ്രമാണിക്കു കൃത്യമായ്
കൊടുക്കേണ്ടദ്രവ്യമാനയിച്ചാലും * തൽപ്രകാരേണചന്ദ്രമതിയും
സ്വാമിയായവിപ്രൻെറസവിധംപ്രാപിച്ചർത്ഥമപേക്ഷിച്ചാൾ *
ദുഷ്ടേ നീനിഹനിച്ചതാണുബാലനെസ്സർപ്പദഷ്ടനെന്നുരചെയ്തതസ
ത്യമത്രേനൂനം * ശിക്ഷയുണ്ടതിനെന്നുഭൂസുരൻകുന്തൽക്കലക്കെട്ടി
ങ്കൽ പിടിച്ചുഴിച്ചുമലാംഗിയെബ്ബലാൽ * ചുടലക്കളമെത്തിച്ചിവ
ളെവാളാൽവെട്ടിയുടലുംതലയുംവേർപെടുത്തീടുകയെന്നു * കടു
തായ്ഹരിശ്ചന്ദ്രഭൂപനോടാജ്ഞാപിച്ചാൻ തടവെങ്ങനെവരുംവി
ധിച്ചവിധിക്കോർത്താൽ * വാത്സല്യനിലയമാം മകൻെറശവംവ
ച്ചുസൂക്ഷിച്ചുകണ്ണുനീരുംപൊഴിച്ചുമരുവുമ്പോൾ * സാദ്ധ്വിയാം
കാന്തയേയുംവെട്ടിനിഗ്രഹിക്കെന്നു ള്ളാജ്ഞരാജാവിനെത്രസങ്കട
കരമാകാം? * ദുർഘടവിധിയിതുവന്നുകൂടിയപോതും ധൃഷ്ടനായ്
സത്യനിഷ്ഠപാലിച്ചുനരവരൻ * പത്നിതൻതലപിടിച്ചീഴ്ത്തിത്തൻ
കൈവാളിനാൽ വെട്ടുവാൻവലത്തുകൈയുയർത്തിത്താഴ്ത്തീടവേ* ച
ക്രപാണിയാംദേവൻ കരുണാലയൻ ബ്രഹ്മശക്രാദിദേവന്മാരും
മാമുനിമാരുമായി * പ്രത്യക്ഷീഭവിച്ചുകൈവാളുമൊക്കെയുംകൂടെ
ചിക്കെന്നുപിടിപെട്ടുതടുത്തുനിർത്തീടിനാൻ*ഭൂപതേ തവസത്യവ്ര
തത്തിനുണ്ടോഭേദ മാപത്തിങ്കലുമെന്നുപരിശോധിച്ചീടുവാൻ *
താപത്തിൽമഗ്നനാക്കിനിന്നെഞാൻ പ്രാരബ്ധമാംപാപത്തിൻ

ഫലംഭവോനന്ദഭൂതവുമായി * ഇന്നിനിഖേദിക്കേണ്ടാപോകനീ യമെയാദ്ധ്യേയ്ക്കു പുണ്യമല്ലാതെപാപലേശമില്ലിനിത്തവ * എന്നരുൾചെയ്തു രാജപുത്രനെജ്ജീവിപ്പിച്ചു പുണ്ഡരീകാക്ഷൻക്ഷോണീനാഥനസമ്മാനിച്ചാൻ *പ്രാരബ്ധശേഷത്തിൻെറ ശക്തിയാൽ നരേന്ദ്രനു പാരിച്ചദുഃഖമിടകൂടിയെന്നറികനീ * വാരിജേക്ഷണേ പുരുരവസ്സുനളൻ ധമ്മാധാരനാം യുധിഷ്ഠിരൻമുമ്പായഭൂപന്മാരും * ആപൽഗത്തത്തിൽപെട്ടുദുഃഖിച്ചാർ, കമ്മശക്തിജ്ജീവികൾക്കെല്ലാം സുഖദുഃഖകാരണമല്ലോ *

ഇങ്ങനെ ഓരോ കഥകൾ പറഞ്ഞു്, ജയദേവസ്വാമികൾ പത്മാവതിയുടെ ദുഃഖം ശമിപ്പിച്ചു്, ധ്യാനനിഷ്ഠനായിരുന്നു. പത്മാവതിയും ഭത്തൃവാക്യമനുസരിച്ചു്, വിധിബലത്താൽഭത്താവിനുവന്ന ആപത്താണിതെന്നു സമാധാനപ്പെട്ടുകയും, ഭത്താവുതന്നെ ദൈവമെന്നും, ഭത്തൃവാക്യംതന്നെ വേദമെന്നും, ഭത്തൃശുശ്രൂഷതന്നെ പൂജയെന്നും, ഭത്തൃചിന്തനംതന്നെ ധ്യാനമെന്നും, ഭത്തൃഹിതമറിയുന്നതുതന്നെ ജ്ഞാനമെന്നും, ഭത്താവിനോടുചേന്നിരിക്കുന്നതുതന്നെ മോക്ഷമെന്നും നിശ്ചയിച്ചു്, ഭക്തിപൂവ്വം ജയദേവസ്വാമിയെ ശുശ്രൂഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കയുംചെയ്തു. ഈ അത്ഭുതങ്ങളെക്കണ്ട രാജാവു്, അമാനുഷമഹിമയോടുകൂടിയ ആ ദമ്പതിമാരെ നമസ്കരിച്ചു്, ഹാ! ഈ സ്വാമികൾതന്നെ മഹാദേവൻ; മഹാവിഷ്ണുവും ഇദ്ദേഹംതന്നെ. ബ്രഹ്മദേവനും ഇദ്ദേഹമാണു്. ശ്രീപാവ്വതി ഈ ദേവിതന്നെ. ലക്ഷ്മീദേവിയും സരസ്വതിയും ഇവർതന്നെ. ഇങ്ങനെ സ്തുതിച്ചു്, രണ്ടുപേരെയും പ്രദക്ഷിണംവച്ചു നമസ്കരിച്ചു. ഇവരുടെ ശുശ്രൂഷതന്നെ മോക്ഷത്തിനുള്ള വഴിയെന്നു വിശ്വസിച്ചു്, പൂജിക്കയും മററും സാധുക്കളായവരെ അന്വേഷിച്ചു് അറിഞ്ഞുവരുത്തി അവരെയും സേവിക്കയും ചെയ്തുവന്നു. അന്യദേശങ്ങളിലേക്കു പോകണമെന്നാവശ്യപ്പെട്ടുന്നവക്കു് അളവററ ദ്രവ്യം ദാനംചെയ്തു നാട്ടിൽ വിഷ്ണുഭക്തന്മാർ, ശിവഭക്തന്മാർ, ബ്രഹ്മജ്ഞാനികൾ, അതിഥികൾ ഇവരിൽ ആരു വന്നാലും, സൽക്കരിച്ചു രാജധാനിയിൽ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു തന്നെക്കൊണ്ടു ശുശ്രൂഷിപ്പിക്കണമെന്നു മന്ത്രിമാരെ ശട്ടംകെട്ടി. രാജകല്പനയനുസരിച്ചു മന്ത്രിമാർ പ്രവത്തിച്ചു തുടങ്ങിയപ്പോൾ, നാലു ജാതിയിലുമുള്ള ഭക്തന്മാരുടെ സഞ്ചാരംകൊണ്ടു തെരുവീഥികൾ സവ്വദാ നിരന്തരമായി ഭവിക്കയും വേദകീത്തനങ്ങളും നാമഘോഷങ്ങളും മുഴങ്ങുകയും ചെയ്തു. സസ്യാദികളും ഗോക്കളും മററും രാജ്യത്തു വർദ്ധിച്ചു. ദാരിദ്ര്യം അസ്തമിച്ചു. മഹാവിഷ്ണു ഇരുന്നരുളുന്ന വൈകുണ്ഠംപോലെയും പരമശിവൻെറ കൈലാസംപോ

ലെയും ബ്രഹ്മദേവന്റെ സത്യലോകംപോലെയും, ആ രാജധാനി പ്രകാശിച്ചു. മഹല്ലു, യുധിഷ്ഠിരൻ മുതലായ രാജാക്കളുടെ ഭരണത്തെ ഈ രാജർഷിയുടെ ഭരണം അതിശയിക്കുന്നു എന്നു സകലജനങ്ങളും കൊണ്ടാടി.

അഞ്ചാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

ആറാം അദ്ധ്യായം.

കള്ളന്മാർ ഭൂമി പിളൎന്നു താഴ്ന്നു നരകത്തെ പ്രാപിച്ചതു്.

ഇങ്ങനെയിരിക്കുമ്പോൾ ജയദേവസ്വാമിയുടെ കൈകാലുകളെ ഛേദിച്ച ദുഷ്ടന്മാരായ ആ കള്ളന്മാർ ക്രൌഞ്ചരാജന്റെ ദാനശീലത്തെപ്പറ്റിക്കേട്ടു്, മോഷ്ടിച്ചു നിത്യവൃത്തി കഴിക്കുന്നതിനേക്കാൾ സാധുവേഷം ധരിച്ചു ചെന്നാൽ രാജാവു് അനവധി ധനം ദാനംചെയ്യുമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു കാഷായവസ്ത്രവും കമണ്ഡലുവും ദണ്ഡും ധരിച്ചു സന്ന്യാസിമാരെപ്പോലെ ക്രൌഞ്ചരാജധാനിയിൽചെന്നു് ഉള്ളിൽ കടക്കണമെന്നു കാവൽക്കാരോടാവശ്യപ്പെട്ടു. കാവൽക്കാർ അവരെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി രാജാവിന്റെയും സ്വാമികളുടെയും ഇരിപ്പിടം കാണിച്ചുകൊടുത്തു. ധനേച്ഛുക്കളായ അവർ, ആദ്യമായി രാജാവിനെത്തന്നെ ചെന്നുകണ്ടാൽ അല്പധനമേ ലഭിക്കയുള്ളുവെന്നും സ്വാമികളെക്കണ്ടു് അനുഗ്രഹം വാങ്ങിപ്പോയാൽ കൂടുതൽ ധനം ലഭിക്കുമെന്നും ആശിച്ചു്, ആദ്യമായി സ്വാമികളുടെ മേടയിൽതന്നെ കടന്നുചെന്നു. സ്വാമികളെക്കണ്ടപ്പോൾ കള്ളന്മാരുടെ മുഖം വാടിത്തുടങ്ങി. തങ്ങൾകാട്ടിൽവച്ചു കരചരണങ്ങളെ ഛേദിച്ചു് കിണററിൽതള്ളിയ പൂജ്യപാദരാണദ്ദേഹമെന്നു മനസ്സിലായി. അദ്ദേഹം രാജപൂജിതനായി അവിടെയിരിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്കു്, തങ്ങളോടു പകവീട്ടാൻ എളുപ്പമുണ്ടെന്നു നിശ്ചയിച്ചു് ഭയത്തോടുകൂടി പിന്തിരിഞ്ഞു നടന്നു. ജയദേവക്കും അവർ തനിക്കു് അപകാരംചെയ്ത കള്ളന്മാരാണെന്നു മനസ്സിലാകാതിരുന്നില്ല. എങ്കിലും മഹാജ്ഞാനിയും സമഭാവനനുമായ അദ്ദേഹം അവരിൽ ദ്വേഷം വിചാരിക്കാതെ സ്നേഹപൂർവം തിരികെ വിളിച്ചു. ശാന്തസ്വരത്തിൽ വിളിക്കുന്നതു കഴുത്തറുക്കാനാണെന്നൂഹിച്ചുകൊണ്ടു് കള്ളന്മാർ അതിവേഗത്തിൽ

മുന്നോട്ടുതന്നെ ഓടി. അവരുടെ ഓട്ടവും പരിഭ്രമവും കണ്ടു് ജയദേവസ്വാമികൾക്കു സംഗതി മനസ്സിലായി. എങ്കിലും അതൊന്നും വെളിക്കുപറയാതെ അദ്ദേഹം ഭൃത്യന്മാരെ അയച്ചു് അവരെ പിടിപ്പിച്ചുവരുത്തി അറിവില്ലാതെ തങ്ങൾ ചെയ്തുപോയ അപരാധത്തെ ക്ഷമിക്കണമെന്നും, സ്വാമികളുടെ മഹിമയെക്കുറിച്ചറിയാതെയിരുന്നതുകൊണ്ടാണു് തങ്ങൾക്കു് അബദ്ധം വന്നുപോയതെന്നും, മററും കള്ളന്മാർ വളരെ ദയനീയമായ വിധത്തിൽ സ്വാമികളുടെ പാദങ്ങളിൽ വീണു പറയുകയും കരയുകയും ചെയ്തു.

അതൊന്നും ഗണിക്കാതെ സ്വാമികൾ അവരെ പൂജിച്ചു വന്ദിച്ചശേഷം വേഗത്തിൽ രാജാവിനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരുന്നതിനു ഭൃത്യനെ നിയോഗിച്ചയച്ചു.

കള്ളന്മാക്കു് അതുകണ്ടപ്പോൾ ആധി പൂവ്വാധികം വദ്ധിച്ചു. രാജാവു വരുന്നതുവരെ മാത്രമേ തങ്ങൾക്കു പ്രാണധാരണം ചെയ്യാൻ സാധിക്കയുള്ളുവെന്നവർ ശങ്കിച്ചു. ഏതുതരത്തിലും അവിടെനിന്നു തപ്പിപ്പിഴച്ചാൽ മതിയെന്നുകരുതി ശ്രമിച്ചുവെങ്കിലും കാവൽക്കാർ നിഷ്കർഷയായി സൂക്ഷിച്ചതുകാരണം അതു സാധിച്ചില്ല. രാജാവു് വന്നയുടനെ സ്വാമികൾ ആ സാധുക്കളെ ചൂണ്ടിക്കാട്ടി, "ഹേ രാജൻ! അങ്ങേ പൂവ്വപുണ്യഫലത്താലോ ഈ രാജ്യത്തിൻെറ ഭാഗ്യോല്ക്കഷബലത്താലോ ആണു സാധുക്കളായ ഈ മാന്യന്മാരെ പൂജിപ്പാൻ നമുക്കു സംഗതിയായതു്. ഭയഭക്തിയോടുകൂടി വേഗത്തിൽ അവരെ വന്ദിച്ചു പൂജിക്കണം. അവക്കു് അഭീഷ്ടം എന്താണെന്നു ചോദിച്ചു് അതിനെ നൽകുകയും വേണം" എന്നരുളിച്ചെയ്തു. രാജാവു് അവരെ ഒരു പല്ലക്കിൽ എടുപ്പിച്ചുകൊണ്ടുപോയി തൻെറ മണിമാളികമേൽ ഒരുക്കപ്പെട്ട വിശാലമായ ഒരു മുറിയിൽ വിചിത്രാസനങ്ങളിൽ ഉപവേശിപ്പിച്ചു ഭക്തിപൂവ്വം ശുശ്രൂഷിച്ചുനിന്നു. കള്ളന്മാക്കതാകപ്പാടെ കണ്ടപ്പോൾ സംശയവും സങ്കടവും ഉണ്ടായി; കൊലപ്പുള്ളികളെ കോടിമുണ്ടുടുപ്പിച്ചു് കൊലച്ചോറൂട്ടി തൂക്കുമരത്തിലേക്കു കൊണ്ടുപോകുന്നതുപോലെ, തങ്ങളേയും ഇങ്ങനെ പൂജിക്കുന്നതു് ഗളച്ഛേദംചെയ്യാൻതന്നെ ആയിരിക്കണമെന്നു കള്ളന്മാർ തീച്ചപ്പെടുത്തിക്കഴിഞ്ഞു. കാവൽക്കാരുടെ തടസ്സംകൊണ്ടു് തപ്പിപ്പിഴയ്ക്കാൻ മാഗ്ഗമില്ലാതെ അവർ കുഴങ്ങിനിന്നു. രാജാവിൻെറ സേവനവും പൂജനവും വദ്ധിക്കുന്തോറും ആ കള്ളന്മാക്കു് ആധിയും ഭീതിയും വദ്ധിച്ചു ഭയചകിതവും തേജോരഹിതവുമായ അവരുടെ മുഖഭാവംകണ്ടു രാജാവിനു ശങ്കതോന്നി. അദ്ദേഹം ജയദേവരുടെ അടുക്കൽ

ചെന്നു വന്ദിച്ചു്, "സ്വാമിൻ! സാധുക്കളുടെ മുഖം ബ്രഹ്മതേജോവിലാസത്താൽ വിളക്കമുററാണു ഞാൻ കണ്ടിട്ടുള്ളതു്. എന്നാൽ ഇപ്പോൾ വന്നിട്ടുള്ള സന്യാസിമാർ നിസ്തേജസ്കന്മാരും ഭയശീലന്മാരുമാണെന്നു് അവരുടെ മുഖം നോക്കിയാലറിയാം അവർ കേവലം അജ്ഞാനികളെന്നുതന്നെ ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു. അതിന്റെ വാസ്തവം തിരിച്ചരുളിച്ചെയ്യാറാകണം" എന്നപേക്ഷിച്ചു.

സ്വാമി അതിനു മറുപടിയായി ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—"രാജാവേ! മഹാന്മാരുടെ ലക്ഷണങ്ങളെ തിരിച്ചറിയുന്നതിനുള്ള ശക്തി എനിക്കു നല്ലപോലെയില്ല, എങ്കിലും അറിഞ്ഞതുപറയാം. ബ്രഹ്മജ്ഞാനികളായ ജീവന്മുക്തന്മാർ സമാധിസാധനങ്ങൾചെയ്തുതുടങ്ങിയാൽ അതു പൂർണ്ണമാകുന്നതുവരെ മറെറാരുത്തരോടധികമായി സംസാരിക്കയോ ദേഹാദികളിൽ മമത്വം കാണിക്കയോ കഠിനവാക്കുകൾ എപ്പോഴെങ്കിലും സംസാരിക്കയോ ചെയ്യാതെ മിക്കസമയവും മൌനദീക്ഷയോടുകൂടിത്തന്നെയിരിക്കും. മനസ്സുറയ്ക്കാതെ നിഷ്ഠയിലു കിപ്പോയാൽ ഭ്രാന്തരെപ്പോലെ തോന്നിയതുപറഞ്ഞു തെരുവുനീളെ അലഞ്ഞുനടക്കാൻ ഇടയാകുന്നു. മനസ്സുറച്ചു നിഷ്ഠ സാധിച്ചാൽ ആനന്ദാധിക്യംകൊണ്ടു്, ആടുകയും പാടുകയും ചെയ്യുന്നു. അചിരേണ അങ്ങനെയുള്ളവൎക്കു ബ്രഹ്മൈക്യം സിദ്ധിക്കുന്നു. മനസ്സു ബാഹ്യാൎത്ഥങ്ങളിലേക്കു വ്യതിചലിച്ചാൽ ദുഃഖിക്കയും അന്തർമ്മുഖമാക്കാൻ പരിശ്രമിക്കയുംചെയ്യുന്നു. അങ്ങനെ മനസ്സിനെ ഏകാഗ്രമാക്കി നിയമിക്കാൻ സാധിച്ചാൽ ദേഹസ്മരണ വിടുന്നു. കാടെന്നും നാടെന്നും നല്ലതെന്നും തീയതെന്നും മററുമുള്ള ഭേദമറിയാതെ ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിച്ചു്, നിശ്ചലരായിരിക്കുന്നു. അവൎക്കു് ദേഹസുഖത്തേയോ ഇന്ദ്രാദിസുഖത്തേയോ കുറിച്ചു് ശ്രദ്ധയുണ്ടാകുന്നില്ല. ലോകത്തിനു് അവരെക്കൊണ്ടു ഭയവും ലോകത്തെക്കൊണ്ടു് അവൎക്കു ഭയവും ഭവിക്കുന്നില്ല. പ്രാരബ്ധത്താൽ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിൽതന്നെയിരുന്നാലും ആശാദിപാശങ്ങൾ അവരെ സ്പർശിക്കുന്നില്ല. അവധൂതന്മാരായ ജ്ഞാനികൾ സകലസംഗപരിത്യാഗികളായ ഒരുതരം ഭ്രാന്തന്മാരെപ്പോലെയാണു് ലോകത്തു സഞ്ചരിക്കുന്നതു്. ബ്രഹ്മജ്ഞാനികളുടെ ലക്ഷണങ്ങൾ ഇനിയും പലവിധത്തിൽ വിസ്തരിച്ചു പറവാനുണ്ടു്. നിശ്ശേഷം പരിച്ഛേദിച്ചു പറവാൻ ത്രിമൂൎത്തികൾക്കുപോലും സാധ്യമല്ല. ആ സ്ഥിതിക്കു ഞാനെങ്ങനെ പറയും? ഹേ രാജാവേ! ഇപ്പോൾ നമ്മുടെ സമീപത്തിൽ വന്നിരിക്കുന്ന ആ സന്യാസികൾ നമ്മെ അനുഗ്രഹിച്ചു മംഗളത്തെ പ്രദാനം ചെയ്യത്തക്ക മഹിമയോടുകൂടിയവരാണു്. അവൎക്കു സഞ്ചാര

സമാധിയാണിഷ്ടം. അതിന്നു സമ്മതിക്കാതെ മേടയിൽ തട്ടത്തുവച്ചിരിക്കുന്നതായിരിക്കാം ഭാവഭേദത്തിന്നു കാരണം; അതുകൊണ്ടു് അവക്കു് ആവശ്യമുള്ള ധനം മുതലായതു കൊടുത്തു് ആശീർവ്വാദംവാങ്ങി അയയ്ക്കണം. ധനേച്ഛ അവക്കുണ്ടെന്നുള്ളതിന്നു സംശയമില്ല" എന്നരുളിച്ചെയ്തു.

അതുകേട്ടു രാജാവു്—"സ്വാമിൻ! നിഷ്കാമശീലന്മാരായ തപസ്വികൾ, ശരീരത്തിൽപോലും അഭിമാനവും ആഗ്രഹവും ഇല്ലാത്തവരായിരിക്കെ, ദുഃഖഹേതുവായ ധനം അവർ ആവശ്യപ്പെടുമോ? ദ്രവ്യവാഞ്ഛയുള്ളവരെ ജ്ഞാനികളെന്നു പറയുമോ?" എന്നു ചോദിച്ചു.

സ്വാമികൾ—രാജൻ! പർവ്വതങ്ങളെയെല്ലാം സ്വർണ്ണമാക്കത്തക്ക സാമർത്ഥ്യമുള്ളവനും സമുദ്രങ്ങളേഴും ചുളുകത്തിലാക്കിപ്പാനംചെയ്തവനും കുംഭത്തിൽനിന്നും ജനിച്ചവനും വാതാപി എന്ന ഘോരാസുരനെ ജഠരാഗ്നിയിൽ ദഹിപ്പിച്ചവനും, ദാരുകവനത്തിലെ ഋഷീശ്വരന്മാരെ ജയിച്ചവനുമായ അഗസ്ത്യമഹർഷി ഒരു സ്ത്രീയെ മോഹിക്കയാൽ പല രാജാക്കന്മാരെച്ചെന്നുകണ്ടു ധനംസമ്പാദിക്കയുണ്ടായി. ജനകരാജൻ യാഗംചെയ്തു് അനവധി പശുക്കളെയും വളരെ ദ്രവ്യവും ജ്ഞാനിയായ ഒരു ഋഷീശ്വരന്നു ദാനംചെയ്യാൻ പോകുന്നുവെന്നു ഡിണ്ഡിമം അടിച്ചു പ്രസിദ്ധംചെയ്തപ്പോൾ യാജ്ഞവല്ക്യമഹർഷി താൻ ജ്ഞാനിയാണെന്നു സാക്ഷ്യം കൊടുത്തു്, അവററെ വാങ്ങിക്കൊണ്ടു പോയില്ലയോ? അങ്ങനെ എത്രയെത്രമഹർഷിമാർ ധനേച്ഛുക്കളായി ഭവിച്ച കഥകൾ ഉണ്ടു്. ആ സ്ഥിതിക്കു്, ഈ സാധുക്കളും ധനം ഇച്ഛിക്കയാണെങ്കിൽ അതിലെന്താണു ദോഷം? ഓരോരുത്തരുടെ പ്രാരബ്ധം ഏതുനിലയിലാണെന്നു നമുക്കറിയാമോ? വന്ദ്യന്മാരായ അവർ ഏതുസാധനം ആഗ്രഹിച്ചാലും അതു കൈവശമുള്ളവർ അപ്പോഴേ അവക്കു ദാനംചെയ്യേണ്ടതാണു്. അതാണു് ഉത്തമപുരുഷലക്ഷണം. ദധീചി, കർണ്ണൻ, രഘു, ഹരിശ്ചന്ദ്രൻ മുതലായവരുടെ കഥകൾ ആലോചിച്ചുനോക്കുക. അതുകൊണ്ടു് ജ്ഞാനികൾ ദ്രവ്യത്തെ ഇച്ഛിക്കാമോ എന്നു ശങ്കിച്ചതു് ഒരിക്കലും ശരിയല്ല. എന്നല്ല അന്യപുരുഷരുടെ കുററത്തെക്കുറിച്ചു സംസാരിക്കുന്നതുപോലും യോഗ്യപുരുഷന്മാരുടെ ലക്ഷണമല്ല. ആ സാധുക്കൾ ഇച്ഛിക്കുന്ന ദ്രവ്യം കൊടുത്തയയ്ക്കുന്നതാണു നന്നെന്നു് എനിക്കു തോന്നുന്നു. ബ്രാഹ്മണർ, യാചകർ, കവികൾ, വഴിപോക്കർ, അംഗഹീനന്മാർ ദരിദ്രന്മാർ ഇവക്കു യഥാശക്തി ദാനം ചെയ്യാമെന്നും അതിലും ആത്മജ്ഞാനികളായ ധ്യാനനിഷ്ഠന്മാക്കു സ്വർണ്ണാദിദാനങ്ങൾ

ചെയ്തനുഗ്രഹം വാങ്ങുന്നതു്, യാഗാദികർമ്മങ്ങളെക്കാളും ഫലമുള്ളതാണെന്നും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ജ്ഞാനികളായ സിദ്ധന്മാൎക്ക് ഭക്തിയോടുകൂടി ഒരുകൈ വെള്ളമായാലും, ദാനംചെയ്താൽ അതുകൊണ്ടു ബ്രഹ്മാനന്ദം സിദ്ധിക്കുമെന്നു വേദത്തിൽ പറയുന്നുണ്ടു്. എന്തിനധികം? ഈ സാധുക്കൾക്കു സ്വർണ്ണാദിദാനങ്ങൾ ചെയ്തു സന്തോഷിപ്പിച്ചയയ്ക്കണമെന്നെനിക്കു തോന്നുന്നു. ഇങ്ങനെ സ്വാമികളുടെ കല്പനകേട്ടു രാജാവു മറ്റൊന്നും പറയാതെ, ഏതാനും ആനകളേയും ഒട്ടകങ്ങളേയും കുതിരകളേയും വരുത്തി അതുകളുടെ പുറത്തു ധനം കെട്ടിവിട്ടു്, സാധുക്കളെ ഓരോ പല്ലക്കുകളിൽ കയററി ചില ഭൃത്യന്മാരെ വിളിച്ചു നിങ്ങൾ ഇവരോടൊന്നിച്ചുപോയി അവർ പറയുന്ന ദിക്കിൽ ഈ പണച്ചുമടുകൾ ഏല്പിച്ചു പോരണമെന്നാജ്ഞാപിച്ചയച്ചു. ഭൃത്യന്മാർ കല്പനപ്രകാരം സാധുക്കളോടൊരുമിച്ചുപോയി. ഒട്ടുദൂരത്തായപ്പോൾ അവരുടെ (സാധുക്കളുടെ) ആശ്രമം എവിടെയാണെന്നു ചോദിച്ചു. അകലത്തുകാണുന്ന കാട്ടിലാണെന്നു് അവർ ഉത്തരം പറയുകയും എല്ലാവരുമായി കാട്ടിൻനടുവിൽ ചെന്നെത്തുകയുംചെയ്തു. ഉടനെ, കള്ളന്മാർ ഭൃത്യന്മാരെ നോക്കി തങ്ങളുടെ വാസസ്ഥാനം അതാണെന്നും തങ്ങളുടെ പണച്ചുമടുകൾ അവിടെ ഇറക്കിവച്ചു് ആനകളേയും കുതിരകളേയും ഒട്ടകങ്ങളേയും ഓരോ വൃക്ഷങ്ങളിൽ കെട്ടിമുറുക്കിവച്ചു്, പൊയ്ക്കൊള്ളുവാനും പറഞ്ഞു. ഭൃത്യന്മാർ അതുപോലെ ചെയ്തശേഷം അവരെ വന്ദിച്ചു ചോദിച്ചു. "അല്ലയോ മഹാന്മാരെ! അനേകമനേകം സാധുക്കൾ ദിവസംതോറും രാജധാനിയിൽ വന്നുപോകുന്നതും അവരെ രാജാവു സല്ക്കരിക്കുന്നതും ഞങ്ങൾ കണ്ടിട്ടുണ്ടു്. ഇതുപോലെ ആരെയും സല്ക്കരിച്ചുകണ്ടിട്ടില്ല. ജയദേവസ്വാമികൾക്കു നിങ്ങളോടു് ഇത്ര വിശേഷപ്രതിപത്തിക്കു കാരണമെന്തു്? ഇതിനുമുമ്പു് നിങ്ങൾ തമ്മിൽ അറിയുമോ? അതോ നിങ്ങൾ അന്യോന്യം വല്ല ചാർച്ചയുമുള്ളവരാണോ?"

ഈ ചോദ്യംകേട്ടു് തന്നത്താൻ അനർത്ഥം വലിച്ചുവയ്ക്കുന്ന ശീലത്തോടുകൂടിയ ആ കള്ളന്മാർ, അവരെനോക്കിപ്പറഞ്ഞു:— "ഹേ രാജസേവകന്മാരേ! സ്വാമികൾ എന്നു പേരെടുത്തു്, എല്ലാവരാലും പൂജ്യനായി ഇപ്പോൾ ആ രാജധാനിയിൽ കടന്നിരിക്കുന്ന ജയദേവൻ മഹാകള്ളനും വഞ്ചകനുമാണു്. ഇവൻ ഇതിനുമുമ്പും ഒരു രാജാവിനെ വഞ്ചിച്ചിട്ടുണ്ടു്. വലിയ ദൈവഭക്തനും സിദ്ധനുമാണെന്നുള്ള ഭാവത്തിൽ അവിടെ കടന്നുകൂടി. ശുദ്ധമനസ്സായ ആ രാജാവു്, വിശ്വാസത്തോടുകൂടി ഇവനെ

പൂജിച്ചു് ആ രാജധാനിയിൽ പാർപ്പിച്ചിരുന്നു. ഒരിക്കൽ തക്കം കിട്ടിയപ്പോൾ കുറേ രത്നങ്ങളും പണവും മററും മോഷ്ടിച്ചുകൊണ്ടവൻ വെളിയിൽ ചാടി; കാവൽക്കാർ വിട്ടില്ല. കണ്ടുപിടിച്ചു്, തൊണ്ടിയോടുകൂടി കള്ളനെ രാജാവിൻെറ മുമ്പിൽ ഹാജരാക്കി. അദ്ദേഹം കോപിച്ചു്, ഇവനെ കഷണംകഷണമായി വെട്ടി കോട്ടവാതുക്കൽ കെട്ടിത്തൂക്കണമെന്നാജ്ഞാപിച്ചു്, സേവകന്മാരായ ഞങ്ങളെ ഏല്പിച്ചു. ജീവകാരുണ്യത്താൽ ഞങ്ങൾ കൊല്ലാതെ കൈയും കാലുംമാത്രംവെട്ടി കാട്ടിലെ ഒരു പൊട്ടക്കിണററിൽകൊണ്ടു തള്ളിക്കളഞ്ഞു. ആ കിണററിൽനിന്നാണു് ക്രൌഞ്ചരാജൻ കണ്ടെടുത്തുകൊണ്ടുപോയി പൂജിച്ചു വച്ചിരിക്കുന്നതു്. ഞങ്ങൾ ഇക്കഥ വല്ലതും രാജാവിനോടു പറഞ്ഞേക്കുമെന്നുള്ള ഭയത്താലാണു്, ഞങ്ങളെ ഇത്രയൊക്കെ പൂജിച്ചയച്ചതു്" എന്നു നിശ്ശങ്കം വ്യാജംതന്നെ പറഞ്ഞു. ദൈവത്തിനും ലോകത്തിനും സഹിക്കാത്ത ഈ വാക്കുകൾകേട്ടു് സേവകന്മാർ മുഖത്തു് ഓരോ സ്തോഭങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിച്ചുകൊണ്ടു നില്ക്കുന്നതിനിടയിൽ, മഹാപാപികളായ ആ ദുഷ്ടന്മാർ നിന്നിരുന്ന ഭൂഭാഗം താനേ പിളൎന്നു, പെട്ടെന്നു് അവർ പാതാളത്തിലേക്കു താഴ്ന്നുചെന്നു്, പഞ്ചമഹാപാതകികൾപോലും അനുഭവിക്കാത്ത ഉഗ്രമായ മഹാരൌരവത്തേക്കാൾ ക്രൂരവും ഘോരവുമായ നരകത്തിൽ പതിച്ചു.

ആറാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

ഏഴാം അദ്ധ്യായം.

ജയദേവസ്വാമി കള്ളന്മാരെക്കുറിച്ചു പരിതപിച്ചതു്.

അഹിംസാരതന്മാരായി പരമാത്മൈക്യപരമാനന്ദപരിപാവനന്മാരായിരിക്കുന്ന സിദ്ധന്മാരേ! നിത്യമുക്തന്മാരേ! പാപന്മാരായ ആ തസ്കരന്മാർ, ഭൂമി പിളൎന്നു താഴ്ന്നുപോയ ആ അത്ഭുതസംഭവത്തെക്കണ്ടു്, ഭയവിഹ്വലന്മാരായ രാജഭൃത്യന്മാർ ജയദേവസ്വാമിയുടെ മഹിമയെക്കുറിച്ചത്ഭുതപ്പെട്ടു് ആന, കുതിര മുതലായവയേയും ധനത്തേയും അവിടെത്തന്നെ തള്ളിയുംവച്ചു്, കാററിനേക്കാൾ വേഗത്തിൽ പാഞ്ഞുപോയി രാജധാനിയിലെത്തി, രാജാവിൻെറ പാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിച്ചെഴുന്നേററു് ഒരക്ഷരംപറവാൻ ശക്തരാകാതെ കിടുകിടെ വിറച്ചുകൊണ്ടുനിന്നു അവരുടെ നിലയും ഭാവവും കണ്ടപ്പോൾ ക്രൌഞ്ചരാജനും പല

ശങ്കകളുണ്ടായി. എന്നിട്ട് അദ്ദേഹം ഇങ്ങനെ ചോദിച്ചു. "എന്തു്? സാധുക്കളായ ആ സന്ന്യാസിമാൎക്കു് വല്ല അപത്തും സംഭവിച്ചുവോ? നിങ്ങളെ ഏല്പിച്ച മുതൽ വഴിമേൽവച്ചു വല്ല കള്ളന്മാരും അപഹരിച്ചുവോ? സത്യം പറയുവിൻ. നിങ്ങൾ ഇത്ര പരിഭ്രമിക്കുന്നതെന്തു്?"

ഈ ചോദ്യം കേട്ടു്, ഭൃത്യന്മാർ ഗദ്ഗദത്തോടുകൂടി നടന്ന കഥകളെല്ലാം പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചു. സ്വാമികളെ ദൂഷിച്ചു പറക കൊണ്ടു്, അവർ പാതാളത്തിൽ താഴ്ന്നുപോയിയെന്നു കേട്ടപ്പോൾ രാജാവിനു് ആശ്ചൎയ്യവും സ്വാമികളിൽ ബഹുമാനവും ഉണ്ടായി. അദ്ദേഹം വേഗത്തിൽ ജയദേവരുടെ സമീപത്തിലെത്തി ആ സംഭവത്തെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞു. സന്ന്യാസിവേഷം ധരിച്ചുവന്ന ആ ദുഷ്ടന്മാർ പെരുങ്കള്ളന്മാരാണെന്നും അവരെ സല്ക്കരിച്ചു പൂജിച്ചതു് അസ്ഥാനത്തിലായിപ്പോയി എന്നും മററും അഭിപ്രായപ്പെടുകയുംചെയ്തു. സ്വാമികൾക്കു് ആ അഭിപ്രായം തീരെ രസിച്ചില്ല. അദ്ദേഹം രാജാവിനെ ശാസിച്ചു പറഞ്ഞു. "ഹേ രാജൻ! അങ്ങു് ഇങ്ങനെ അറിവില്ലാത്തവരെപ്പോലെ സംസാരിക്കുന്നതെന്തുകൊണ്ടു്? ആ പരമസാധുക്കൾ ദുഷ്ടന്മാരോ അതോ നിന്ദ്യന്മാരോ? ഒരിക്കലുമല്ല അവർ സത്തുക്കളാണു്; എനിക്കു വലുതായ ഉപകാരം ചെയ്തവരുമാണു്. അവർ പറഞ്ഞതിൽ വളരെ വാസ്തവമുണ്ടല്ലോ. അവരെ എന്തിനു ദൂഷിക്കുന്നു? ഭൂമി അവൎക്കുവേണ്ടി സ്ഥലം കൊടുത്തതു് അവരുടെ മഹിമകൊണ്ടല്ലയോ? സാദ്ധ്വീരത്നമായ സീതാദേവിമാത്രമേ ഭൂമി പിളൎന്നു് അതിൽ പ്രവേശിച്ചതായി അറിവുള്ളു. ആ സ്ഥിതിക്കു് ഇവർ എത്ര ദിവ്യന്മാരാണെന്നുതന്നെ നാം നിശ്ചയിക്കണം. കള്ളനെന്നും ദുഷ്ടനെന്നും സത്യസന്ധനെന്നും സുശീലനെന്നും ഒക്കെ പറയുന്നതു്, എല്ലാം സൎവ്വേശ്വരന്റെ വിഭൂതിജാതന്മാരല്ലയോ? ഈശ്വരരൂപമല്ലാതെ ലോകത്തു വല്ലതുമുണ്ടോ? അതുകൊണ്ടു് നാം ആരെ നിന്ദിക്കുന്നതും ഈശ്വരനെ നിന്ദിക്കുന്നതിനു സമമാണു്. പരനിന്ദനം ഒരിക്കലും നല്ലതല്ല. ഹാ കഷ്ടം! എന്നെ സഹായിച്ച ആ മാന്യബന്ധുക്കൾ, പരമസാധുക്കൾ ഭൂമിയിലാണ്ടുപോയോ? കേൾപ്പാൻപോലും അതു കൎണ്ണകഠോരമായിരിക്കുന്നു. ഈശ്വരോ രക്ഷതു!" ഇങ്ങനെ ദുഃഖപരവശനായ സ്വാമിയുടെ ജീവകാരുണ്യത്തെ അഭിനന്ദിച്ചു്, അദ്ദേഹത്തെ വന്ദിച്ചു രാജാവു പറഞ്ഞു—"സ്വാമിൻ! ആ സാധുക്കൾ പാതാളഗതിയെ പ്രാപിച്ച പുണ്യസ്ഥലം കാണ്മാൻ ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു. തിരുവടിക്കും അഭിമതമാണെങ്കിൽ എന്നോടൊന്നിച്ചു വരണം."

"എനിക്കും അതിലാഗ്രഹമുണ്ട്. പരിശുദ്ധാത്മാക്കൾ ഗതിയടഞ്ഞ പുണ്യസ്ഥലം ദർശിക്കുന്നത് പാപനാശകരമാണ്" എന്നു ജയദേവൻ അരുളിച്ചെയ്കയും രണ്ടാളുമായി ഉടനേ ഒരു തേരിൽക്കയറി ചതുരംഗസേനയോടുകൂടി പുറപ്പെട്ട്, വനത്തിൽ അവർ ഭൂപ്രവേശം ചെയ്ത സ്ഥലത്തെ പ്രാപിക്കയും ചെയ്തു.

രാജാവ്, ആ ഭൂപ്രദേശത്തെ ആകപ്പാടെ നോക്കി ആശ്ചര്യപ്പെട്ടു; ദുഷ്ടന്മാരായ തസ്കരന്മാരുടെ ക്രൂരകൃത്യത്തെക്കുറിച്ചു ഉടനേ ഓൎത്തും താഴ്ന്ന വിള്ളലിനു സമീപമായി, സ്വാമികളെ മുമ്പ് തള്ളിയിട്ടിരുന്ന പാഴ്കിണറു കണ്ടും അവരെക്കുറിച്ച് അത്യധികം നിന്ദയും വെറുപ്പും അങ്കുരിച്ച്, സ്വാമിയുടെ ദയാശീലത്തേയും സമദൃഷ്ടിയേയും അഭിനന്ദിക്കയും ചെയ്തു. ഇങ്ങനെ ചിന്താമഗ്നനായി രാജാവ് നിൽക്കുമ്പോൾ സ്വാമികൾ, ഭൂമിയിലെ ആ പിളൎപ്പുകണ്ടു് പരിതാപഗർഭങ്ങളായ പ്രലാപങ്ങൾ തുടങ്ങി. "ഹാ കഷ്ടം കഷ്ടം! പരമസാധുക്കളായ ഇവരെ ഇങ്ങനെ ഭൂമിയിൽ താഴ്ത്താമോ? ദേവദേവ! മഹാദേവ! നിന്തിരുവടി ഇത്ര നിഷ്ഠുരനാണോ? പാപിയായ എന്റെ നാമം ഉച്ചരിച്ച സമയത്താണല്ലോ പരിശുദ്ധന്മാരായ ഇവർ ഭൂമിയിൽ താഴ്ന്നത്— അതിനും കാരണം ഞാനാണല്ലോ—ദൈവമേ! ഇതെന്തൊരു നിഷ്ഠുരത്വം? ഇനി ഞാൻ ജീവിച്ചിരുന്നതുകൊണ്ടെന്തു പ്രയോജനം? ഹേ പരമസാധുക്കളെ! പരബ്രഹ്മജ്ഞാനികളെ! നിങ്ങൾ ഭൂപ്രവേശംചെയ്ത പുണ്യഗർത്തത്തിൽത്തന്നെ ഞാനും പതിക്കട്ടെയോ?" ഇങ്ങനെ വിലപിച്ച് ജയദേവൻ തന്നെ ഭൂമിയിലിറക്കിയിരുത്തണമെന്നു രാജാവിനോടുപറഞ്ഞു. രാജാവ് അപ്രകാരം ചെയ്ത ഉടൻ ഭ്രാന്തന്മാരെപ്പോലെ ഭൂമിയിലെ ആ പിളൎപ്പിൽ പതിക്കുന്നതിനായി ജയദേവൻ ഉരുണ്ടുതുടങ്ങി; കരചരണങ്ങളോടുകൂടാതെ സ്വാമികൾ വെറും തറയിൽ കിടന്നുരുളുന്നതുകണ്ടു ദുഃഖിതനായ രാജാവ്, അദ്ദേഹത്തെ വന്ദിച്ച്, സങ്കടങ്ങൾ പറകയും ബലാല്ക്കാരമായി തടുത്തു നിറുത്തുകയും ചെയ്തു. അപ്പോഴേയ്ക്കും സ്വാമികൾ ജഗത്തിനെ മറന്ന്, ബ്രഹ്മധ്യാനത്തിൽ ലയിച്ചു നിശ്ചലനായി ശയിച്ചു.

സ്വാമികൾ ചലനരഹിതനായി കിടക്കുന്നതുകണ്ടു് രാജാവു പരിഭ്രമിച്ചു. ഇഷ്ടത്തിനു വിപരീതമായി പ്രവൎത്തിക്കകൊണ്ടു് അദ്ദേഹം ദീർഘസമാധി അടഞ്ഞതായിരിക്കാമെന്നുള്ള ശങ്കയാൽ രാജാവു ദുഃഖിതനായി പരിദേവനം തുടങ്ങി. "ഹാ! ഹാ! ദൈവമേ! സുകൃതിയായ ഈ സ്വാമികളുടെ ദേഹവിയോഗത്തിനു കാരണഭൂതൻ ഞാനായല്ലോ. ഇനി ഞാൻ ജീവിച്ചിരുന്നതുകൊ

ണ്ടെന്തുഫലം? ഹേ മന്ത്രിപ്രഭൃതികളേ! നിങ്ങൾ ഈ പൂജ്യപാദരുടെ തിരുമെയ് എടുപ്പിച്ചു നാട്ടിൽ കൊണ്ടുപോയി യഥാവിധി സംസ്കരിപ്പിക്കണം. ഞാൻ ഈ പാതാളത്തിൽ പതിച്ചു മരിക്കാൻ തുടങ്ങുകയാണ്. ഗുരുമരണത്തിനു ഹേതുഭൂതനായ ഞാൻ ഇനി ജീവിച്ചിരുന്നതുകൊണ്ടു ജനപരിഹാസവും ദുഃഖവുംതന്നെ ഫലം" എന്നുപറഞ്ഞു്, പ്രാണത്യാഗാർത്ഥം ഭൂഗർത്തിൽ പതിക്കുവാൻ ഭാവിച്ചു.

രാജാവിന്റെ സാഹസം കണ്ടു മന്ത്രിപ്രഭൃതികൾ അദ്ദേഹത്തെ തടുത്തു. വിവേകിയായ രാജാവു് ഉടനെ ഉദ്ബുദ്ധനായി തന്റെ ഇഷ്ടദൈവമായ പരമേശ്വരനെ ഭക്തിപൂർവ്വം ധ്യാനിച്ചു വന്ദിച്ചു സ്തുതിച്ചുതുടങ്ങി.

ശിവശങ്കര കരുണാകര പരമേശ്വര ഭഗവൻ
ഭവസങ്കടഹരണാ! ഹര വരമേദുരമഹിമൻ
നിവസിച്ചിതുസുഖമേ ഗുരുഭജനത്തൊടുകൃപയാ
തവസങ്കടമണയാതഹമഖിലേശ്വരശരണം. 1

അധുനാഗുരുനിധനത്തിനു വിധിയുററിതവിപിനേ
കദനാകുലമുഴലുന്നിതു കരിദാനവമഥനാ!
മദനാന്തകതവപൊൽപദമഭയംതരികലിവാ-
ന്തിനായിതതൊഴുതേൻ പുരഹരശങ്കരശരണം. 2

നിടിലേക്ഷണ! വിധിസേവിത വിധിപോൽതവഭജനം
തുടരുന്നവനൊരുസങ്കടമൊരുകാലവുമിയലാ
കെട്ടുപൂജകൾപലചെയ്തിവനതിനാലഴലുളവായ്
വടിവോടിനിയഭയം ശിവ! ശിവശങ്കരശരണം. 3

ദശകന്ധരകുടിലൻബത മദനാശയലഹരീ-
വശനായ് ഗിരിസുതയെട്ടിശ മമയെന്നടിതൊഴവേ
വിനയം ചെറുതിയലാതവന്നടരേകിയഭഗവൻ
വിശദീകുരു തവ കോമളതന്ദ മേ ഹരശരണം. 4

തവ മേദുരമഹിമാവണുവറിയാത കുമതിയാം
ബലിനന്ദനനടർകൂടിയൊരളവിൽ ക്ഷമയൊടുനീ
പിടിപാടുകളരുൾചെയ്തഥ പടിവാതിലിലനിശം
കുടികൊണ്ടൊരു ഹര!മാമവ ശിവശങ്കരശരണം. 5

പരമൻ!തവ പദസേവനവിധിചെയ്തഭിമതമാം
വരമാന്നൊരുവൃകനോടിയൊരളവോടിയഭഗവൻ!

ഗ്ഗുരുമാരണകരനാകിയൊരിവനെത്തവകൃപയാ-
ലരമാളുക വരമീളുക! പരമേശ്വര ശരണം. 6

ദൃഢഭക്തിയൊടനിശംതവ! പദപൂജനവിധിചെ-
യ്തിടരെന്നിയെ നിവസിച്ചു മൃകണ്ഡ്വാത്മജനായി നീ
നെടുവാഴ്കയതരുളീ തവ പദപങ്കജമഗതി-
ക്കടനേകിടുകഭയാൎത്ഥകമഭയാഞ്ചിത ശരണം. 7

പദസേവനരതരാകിയ മനുജക്കുമതമയം
പദമേകുക പതിവാണയി തവ പൎവ്വതവസതേ!
കരുണാമൃതമരുളാനിനിയണുതാമസമുളവായ്
വരികിൽ തല തരുവൻ മമ ശിവശങ്കരശരണം. 8

സുരരുംദിതിസുതരും ഫണിവരനാൽ ജലനിധിയെ-
ക്കടയുംപൊഴുതുളവാകിയ ഗരളം ഭയതരളം
ഹരിമുഖ്യരമൊഴിയുന്നളവതുവാങ്ങിയ ഭയമോ-
ടരമുണ്ടൊരു ഹര മാമവ പുരനാശന ശരണം. 9

അജപങ്കജനയനാദികളജരാമരതതിയും
അജപാക്ഷരദൃഢഭക്തികമയിനിന്നടിപണിവോർ
ഗജനാശന രിപുഭീഷണ ഫണിഭൂഷണ ഭഗവൻ
വൃജിനാപഹ! ശിവ മാമവ ഭവനാശന ശരണം. 10

ഇങ്ങനെ സ്തോത്രകീൎത്തനങ്ങൾ വൎഷിക്കുമ്പോൾ കൈലാസവാസിയായ ഭഗവാൻ ശ്രീപരമേശ്വരൻ രാജാവിന്റെ പരിതാപത്തേയും ജയദേവസ്വാമികളുടെ ജീവകാരുണ്യത്തേയും കുറിച്ചു തിരുവുള്ളത്തിൽ അറിഞ്ഞു് വൃഷഭവാഹനാരൂഢനായി ശ്രീപാൎവ്വതിയാലും ഭൂതഗണത്താലും ദേവാദികളാലും പരിവൃതനായി പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു്, രാജാവിനെ അനുഗ്രഹിച്ചു് "ഹേ ഭക്ത! നീ എന്നെ പ്രാൎത്ഥിച്ചതു് എന്തൊരു സങ്കടത്താലാണു്? നിന്റെ അഭീഷ്ടമെന്തു്? അറിവിച്ചാൽ തരുവാൻ ഞാൻ സന്നദ്ധനായിരിക്കുന്നു" എന്നരുളിച്ചെയ്തു. ക്രൌഞ്ചരാജൻ തൃപ്പാദത്തിൽ നമസ്കരിച്ചു് ഇങ്ങനെ ഉണൎത്തിച്ചു.

"സ്വാമിൻ, നിന്തിരുവടിയെക്കാണ്മാൻ എനിക്കു ഭാഗ്യമെത്തിയതെന്തോ! പാപിയായ എന്റെ മുമ്പിലെഴുന്നള്ളുവാൻ കരുണയുദിച്ചുവോ? എന്നെയും തിരുമനസ്സിലെ ഭക്തകോടിയിൽ ചേൎത്തു ഗണിച്ചുവോ? ഇതിനു തക്ക സുകൃതം ഒന്നുംതന്നെ ചെയ്തതായി എനിക്കോൎമ്മയില്ല. നിന്തിരുവടി എഴുന്നെള്ളിനിന്നിട്ടും എന്റെ ഗുരുനാഥൻ ഉണൎന്നെഴുന്നേല്ക്കാത്തതിനെക്കുറിച്ചു് എ

നിക്ക കണ്ണിതമുണ്ട്. ഗുരുവിനെ കൊന്ന പാപിയായിട്ടാണ് ഞാൻ ഇപ്പോൾ അങ്ങേടെ മുമ്പിൽ നിൽക്കുന്നതു്. ആ പാപവും അപവാദവും എനിക്കെന്നു തീരാനാണ്? ഈ സങ്കടംകൊണ്ടാണ് ഞാൻ പ്രാൎത്ഥിച്ചതു്. കൃപയുണ്ടായി അദ്ദേഹത്തെ ജീവിപ്പിച്ചുതരണം. അല്ലാത്തപക്ഷം എന്റെ ജീവനെക്കൂടി അപഹരിച്ചുകൊള്ളണം.

പരമശിവൻ— "ഹേ രാജൻ! നീ ദുഃഖിക്കേണ്ട; ജയദേവൻ മരിച്ചുപോയെന്നാണോ വിചാരം. അവൻ മരിച്ചിട്ടില്ല ഈശ്വരൻ ഏതെല്ലാം വിധത്തിൽ മായാമഗ്നന്മാൎക്കു തോന്നപ്പെടുമോ ആ വിധത്തിലെല്ലാം അദ്ദേഹത്തിൻെ ഭക്തോത്തമന്മാൎക്കും തോന്നപ്പെടും. അജ്ഞാനികൾ അതുകണ്ടു ഭ്രമിച്ചുപോകയുംചെയ്യും നീയും ജയദേവൻ മരിച്ചുപോയിയെന്നു ശങ്കിച്ചതു കുററമല്ല അവൻ ശ്വാസത്തെ ബ്രഹ്മരന്ധ്റത്തിലേററി ദേഹാശവിട്ടു്, പരമാനന്ദത്തിൽ മുഴുകിക്കിടക്കുകയാണ്. ആ പരമാൎത്ഥമറിയാതെയാണ്, നീ ഈ സാഹസത്തിനൊരുമ്പെട്ടതു്. ഒട്ടും അധൈൎയ്യപ്പെടേണ്ടാ" എന്നരുളിച്ചെയ്തു! അപ്പോൾ രാജാവു് മഹേശനെ വന്ദിച്ചു്.

"ഭഗവൻ! ജാഗ്രൽ, സ്വപ്നം, സുഷുപ്തി, തുൎയ്യം, തുൎയ്യാതീതം എന്നീ അഞ്ചവസ്ഥകളും സകല ജീവജാലങ്ങൾക്കും സാധാരണ ഉള്ളതാണ്. ഈ അവസ്ഥകളെ അഞ്ചിനെയും പ്രാരംഭത്തിൽ തന്നെ നല്ലപോലെ വിചാരിച്ചറിഞ്ഞു്, ജ്ഞാനമാൎഗ്ഗം തെളിയിച്ചു്, ആ ജ്ഞാനത്താൽ, ഭക്തിയും സിദ്ധിയും വൈരാഗ്യവും നിൎവ്വികല്പധ്യാനവും മൌനവും ലഭിച്ചു് പരമാണുമുതൽ ബ്രഹ്മാണ്ഡംവരെ സൎവ്വവും ബ്രഹ്മമയമാണെന്നും, പ്രപഞ്ചം മിഥ്യയും ബ്രഹ്മം സത്യവുമാണെന്നും ഞാനെന്ന ഭാവവും എന്റേതെന്ന അഭിമാനവും അജ്ഞാനജങ്ങളായ മിഥ്യാഭ്രമങ്ങളാണെന്നും അറിഞ്ഞു വിഷയഭോഗങ്ങളിൽ കടക്കാതെ മനസ്സിനെ നിയമിച്ചു്, യാതൊരു ചിന്തകൾക്കുമിടംകൊടുക്കാതെ ഏകാഗ്രമാക്കി ലോഭമോഹാദി ശത്രുക്കളാറിനേയും ഉന്മൂലനംചെയ്തു താൻ പരമാത്മാവാണെന്നുള്ള യഥാൎത്ഥ ബോധത്തോടും സദ്ഗുരുഭക്തിയോടും സൽസംഗത്തോടുംകൂടി സങ്കല്പവികല്പങ്ങളില്ലാതെ ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിച്ചു്, അഖണ്ഡാനന്ദനിരന്തരമായ സൽഭാവവൈരാഗ്യവും അഭാവവൈരാഗ്യവും സ്ഥാനവൈരാഗ്യവും ദൃഢവൈരാഗ്യവും സമ്മതവൈരാഗ്യവും വിചാരവൈരാഗ്യവും നിൎവ്വാണവൈരാഗ്യവും മഹാവൈരാഗ്യവും അടങ്ങിയിരിക്കുന്ന എന്റെ ഗുരുസ്വാമിക

ളായ ജയദേവക്ക് ഈ ജന്മത്തിൽ വെട്ടുകൊണ്ടു കൈകാലുകൾ നഷ്ടപ്പെട്ടുപോകത്തക്കവണ്ണം കഴിഞ്ഞ ജന്മത്തിൽ അദ്ദേഹം എന്തൊരു മഹാപാപമാണു ചെയ്തതെന്നു് അരുളിച്ചെയ്തു് അടിയന്റെ സംശയനിവൃത്തി വരുത്തിത്തരുമാറാകണം."

പരമശിവൻ—"ഹേ രാജൻ! കർമ്മം ത്രിമൂർത്തികളെപ്പോലും ബാധിച്ചിരിക്കുന്ന ഒരു പാശമാണു്. ഈ ജയദേവൻ കഴിഞ്ഞ ജന്മത്തിൽ പരാശരമുനിക്കും പരിമളഗന്ധിക്കും ജനിച്ച വേദവ്യാസമഹർഷിയാണു്. അന്നു് ഇവൻ വേദങ്ങളെ നാലായിപ്പകുത്തു്, ഓരോ ശിഷ്യന്മാൎക്കുപദേശിച്ചശേഷം ഒടുവിൽ ഗംഗയിലിറങ്ങി നിന്നു് കൈകളുയൎത്തിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടു് ശ്രീനാരായണനാണു സത്യദൈവമെന്നു് മൂന്നുരു സത്യം ചെയ്കയുണ്ടായി. മൂൎത്തിത്രയത്തിന്റെ പരമാൎത്ഥതത്വമറിയാതെ അങ്ങനെ സത്യംചെയ്ത അജ്ഞാനത്തിനു ഗംഗയിൽ മുങ്ങിയിരുന്നിടത്തോളം മുഴങ്കാലുകളും തലയ്ക്കുമേൽ ഉയൎത്തിപ്പിടിച്ചിരുന്ന ഭാഗം മുഴങ്കൈകളും അടുത്തജന്മത്തിൽ നഷ്ടപ്പെട്ടുപോകട്ടെയെന്നു് ഗംഗാഭഗവതി ശപിച്ചു. ആ ശാപത്തിന്റെ ഫലമാണു് ഈ ജന്മത്തിൽ അവൻ അനുഭവിച്ചതു്. എങ്കിലും ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയാകകൊണ്ടു്, അവയവഭംഗത്താലുള്ള വേദനയോ സങ്കടമോ അവനുണ്ടായില്ല. അവൻ ഇപ്പോൾ ഉണൎന്നെഴുനേല്ക്കും. കൈകാലുകൾ പൂൎവ്വസ്ഥിതിയിൽ ഉണ്ടാകയും ചെയ്യും. അതിനു ഞാൻ അനുഗ്രഹിക്കുന്നു എന്നരുളിച്ചെയ്തു, തൃക്കൈകൾകൊണ്ടു് ജയദേവനെ ആപാദമസ്തകം ഒന്നു തലോടി. തൽക്ഷണംതന്നെ ജയദേവൻ ഉറങ്ങി ഉണൎന്നവനെപ്പോലെ എഴുനേററു്, കൈകാലുകൾ പൂൎവ്വസ്ഥിതിയിൽ ഉണ്ടായതിനെക്കുറിച്ചുള്ളതത്തോടും ഈശ്വരദൎശനം ലഭിച്ചതിനാൽസകലദുഃഖശാന്തികരമായ ആനന്ദത്തോടുംകൂടി എഴുനേററു്! ശിവപാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിച്ചു്, "ഹരഹരശംഭോ! ഗൌരീശ! പുരഹരഗിരീശ! ഗംഗേശ! പരിഹരശോകം പരമേശ! മുരഹരസേവിതലോകേശ!" എന്നു ഭക്തിരസകോമളങ്ങളായ സ്തുതിവാക്യങ്ങൾ വൎഷിക്കുമ്പോൾ പ്രസന്നനായ പരമശിവൻ:—ഹേ ഭക്തോത്തമ! നിനക്കെന്തൊരഭീഷ്ടമാണു സാധിപ്പാനുള്ളതെന്നു ചോദ്യംചെയ്തു. ജയദേവൻ തൃപ്പാദങ്ങളിൽ വീണ്ടും വന്ദിച്ചു്, സ്വാമിൻ എന്റെ കൈകാലുകൾ വെട്ടിമുറിച്ചു്, അധോഗതിയെ പ്രാപിച്ച ഈ കള്ളന്മാൎക്കു പരമപദം കൊടുക്കണമെന്നല്ലാതെ എനിക്കു യാതൊരപേക്ഷയുമില്ല" എന്നറിയിച്ചു.

പരമശിവൻ — ഹേ ജയദേവ! അവൎക്കു ഞാൻ എന്റെ പദംതന്നെ നല്കിയിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു നിനക്കു ദുഃഖമുണ്ടാ

കേണ്ടാ. അവക്ക് ഈ അധോഗതി വരുവാൻ കാരണം നീ തന്നെയാണ്. നിൻെറ ശുശ്രൂഷകളും ഉപചാരവാക്കുകളും അവരുടെ പാപത്തെ വൎദ്ധിപ്പിച്ചു, അവരെ ദൂഷിച്ച് ഒരു വാക്കെങ്കിലും നീ പറഞ്ഞിരുന്നുവെങ്കിൽ ആ പാപാംശം നിന്നെയും ബാധിക്കുമായിരുന്നു. എന്നാൽ അവർ പാതാളത്തിൽ താഴുവാൻ ഇട വരികയും ഇല്ലായിരുന്നു. നിൻെറ ചാടുവാക്യങ്ങളും പത്മാവതിയുടെ ശാപവുമാണ്, അവരെ അധഃപതിപ്പിച്ചത്,

"താന്താൻ നിരന്തരംചെയ്യുന്നകൎമ്മങ്ങൾ
താന്താനനുഭവിച്ചീടുകെന്നേവരൂ."

എന്ന ന്യായപ്രകാരം അവർ ഭൂഗൎഭത്തിൽ താഴ്ന്നു മരിച്ചതും, അവരുടെ കൎമ്മജന്യമായ പാപശക്തികൊണ്ടാണ്. നീയതിനു കാരണമെന്നു ശങ്കിച്ചു ദുഃഖിക്കേണ്ട ആവശ്യമില്ല, നീമൂലം അവക്ക് എൻെറ പദം ലഭിക്കാനിടയായി. അതുതന്നെ നിനക്കു കൃതാൎത്ഥതയ്ക്കു കാരണം; എന്നരുളിച്ചെയ്തു. ജയദേവൻ, സന്തുഷ്ടനായി, ഈശ്വരപാദങ്ങളിൽ വണങ്ങി വീണ്ടും പറഞ്ഞു—മഹാദേവ! ദേവദേവ! വാമദേവ! വൃഷഭാരൂഢ! മഹാനട! സൎവ്വേശ്വര! പരമേശ്വര! ഞങ്ങൾ ഈ കാട്ടിൽ വീണ്ടും വരുവാനും സൎവ്വലോകേശനായ നിന്തിരുവടിയെ ദൎശിക്കാനും എനിക്കു കരചരണങ്ങൾ യഥാപൂൎവ്വം ലഭിക്കാനുമെല്ലാമിടയായതു് പരമസാധുക്കളായ അവർമൂലമാണെന്നുള്ളതു വിസ്മരിക്കത്തക്കതല്ല. അവർ ഒരിക്കലും പാപികളല്ല. പാപികൾക്കു യാതൊരു വിധത്തിലും നിന്തിരുവടിയുടെ പദപ്രാപ്തിയുണ്ടാകയില്ല.

പരമശിവൻ—"ഭക്തോത്തമ! സാധുസംസൎഗ്ഗം മോക്ഷകാരണമാണ്. നിന്നെ ദൎശിച്ചമാത്രയിൽ അവരുടെ പാപം നശിച്ചുകഴിഞ്ഞു. അവക്കെൻെറ പദം ലഭിച്ചതും നിൻെറ മഹിമകൊണ്ടല്ലാതെ മറെറാന്നുകൊണ്ടുമല്ല. നീയും രാജാവും ഇനി രാജധാനിയിലേക്കു പോകുക. ഇനി നിനക്കു ശ്രീനാരായണൻെറ ദൎശനവും അചിരേണ സിദ്ധിക്കും. ആനന്ദമായി വളരെനാൾ ജീവിച്ചിരിക്കാൻ ഇടയാകുകയും ചെയ്യും. നിൻെറ നാമം കീൎത്തിക്കുന്നവർപോലും പാപമുക്തന്മാരായി ഭവിക്കും." എന്നരുളിച്ചെയ്തശേഷം രാജാവിനെ നോക്കി, "ഹേ ക്രൌഞ്ചരാജ! ഗുരുഭക്തിയുള്ളവക്കു വല്ല താഴ്ചയുമുണ്ടാകുമോ? ഗുരുഭക്തന്മാരിൽവച്ച് അഗ്രഗണ്യനാണു നീ. അതുകൊണ്ടു മേല്ക്കുമേൽ ശ്രേയസ്സോടുകൂടി പരമാനന്ദവാരിയിൽ നീരാടി വളരെനാൾ ജീവിച്ചിരിക്കാനിടയാകും" എന്നാശീൎവ്വാദംചെയ്തു്, അന്തൎദ്ധാനംചെയ്തു. ഉട

ന്നേ ആകാശത്തിൽനിന്നും പുഷ്പവൃഷ്ടിയുണ്ടായി. ദേവദുന്ദുഭികളും മുഴങ്ങി. ഋഷികൾ ജയദേവരുടെ മഹിമാതിശയത്തേയും രാജാവിൻെറ ഗുരുഭക്തിവിശേഷത്തേയും കുറിച്ചാശ്ചര്യപ്പെട്ടു്, ജയ വിജയീഭവശബ്ദം അന്തരീക്ഷത്തിൽ മുഴക്കി. ക്രൌഞ്ചരാജൻ ജയദേവരെ വന്ദിച്ചു വാഴ്ത്തിസ്തുതിച്ചു. അനന്തരം അവർ തേരിന്മേൽ കയറി മന്ത്രിമാരോടും ചതുരംഗസേനയോടുംകൂടി നാട്ടിലേക്ക തിരിക്കുകയും ചെയ്തു.

ഏഴാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

എട്ടാം അദ്ധ്യായം.

പത്മാവതിയുടെ മരണം.

ഇങ്ങനെ ജയദേവരും രാജാവും ചതുരംഗസേനാസമേതം നാട്ടിലെക്ക വന്നുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ രാജധാനിയിൽ താമസിച്ചിരുന്ന രാജപത്നി പത്മാവതിയുടെ സമീപത്തുചെന്നു ഭക്തിപൂർവ്വം വന്ദിച്ചു് "അല്ലയോ മഹാഭാഗേ! ഞാൻ യാതൊരു ജ്ഞാനവുമില്ലാത്തവളാകുന്നു. എനിക്കസദ്ഗതി ലഭിക്കുന്നതിലേക്കജ്ഞാനോപദേശംചെയ്തു് കരുണാപൂർവ്വം രക്ഷിച്ചുകൊള്ളണമെന്നപേക്ഷിക്കുന്നു" എന്നറിയിച്ചു. പത്മാവതി അതുകേട്ടുപറഞ്ഞു—"അല്ലയോ ഭാഗ്യവതി! എനിക്കു് ജ്ഞാനമാൎഗ്ഗങ്ങളുപദേശിക്കത്തക്ക യോഗ്യതയൊന്നുമില്ല; എങ്കിലും എനിക്കറിയാവുന്ന മോക്ഷമാൎഗ്ഗത്തെ മറയ്ക്കാതെ ഞാൻ പറഞ്ഞുതരാം. സ്ത്രീകൾക്ക ഭർത്താവുതന്നെ ദൈവം. മുക്തിപ്രദനായ ജഗദീശ്വരനും ഭർത്താവുതന്നെ. ജ്ഞാനത്തെ പ്രദാനംചെയ്യുന്ന ഗുരുനാഥനും മററാരുമല്ല. ഭർത്തൃശുശ്രൂഷതന്നെ ഭഗവൽപൂജ. ഭർത്തൃനിയോഗത്തെ ലംഘിക്കായ്കതന്നെ മുക്തിക്കുള്ള നിഷ്ഠ. പാതിവ്രത്യത്തെ രക്ഷിക്കുന്നതാണാത്മജ്ഞാനം. ഭർത്താവിനെച്ചിന്തിക്കുന്നതുതന്നെ ബ്രഹ്മധ്യാനം. ഭർത്താവിനോടൊന്നിച്ചിരിക്കുന്നതാകുന്നു മോക്ഷം! ഭർത്താവിനോടുകൂടി മരിക്കുന്നതുതന്നെ, മോക്ഷമടയുന്നവർ ലഭിക്കുന്ന ബ്രഹ്മൈക്യം. ശീലാദിസൽഗുണങ്ങളും സ്ത്രീകൾക്ക പാതിവ്രത്യംതന്നെ. പാതിവ്രത്യമില്ലെങ്കിൽ സ്ത്രീകളുടെ രൂപഗുണംകൊണ്ടോ ദാനധർമ്മാദികൾകൊണ്ടോ യാതൊരു ഫലവുമില്ലെന്നും പാതിവ്രത്യമുള്ളവളെ ത്രിമൂർത്തികൾപോലും ശങ്കിച്ചിരിക്കുമെന്നും

വേദശാസ്ത്രങ്ങളിൽ പറയുന്നു. പതിവ്രതയ്ക്കു ജ്ഞാനലബ്ധിക്കോ മോക്ഷത്തിനോ ധ്യാനമോ പൂജനമോ യാതൊന്നും ആവശ്യമില്ലെന്നും പാതിവ്രത്യംമാത്രംകൊണ്ടു് അതു സാധിക്കാമെന്നും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. സാവിത്രീദേവി മൃതനായ തന്റെ ഭർത്താവിനെ പാതിവ്രത്യനിഷ്ഠയാൽ ജീവിപ്പിച്ചു; ദമയന്തിയോടു ചേപ പറഞ്ഞുകൊണ്ടടുത്ത കാട്ടാളനെ പാതിവ്രത്യശക്തിയാൽ അവൾ ദഹിപ്പിച്ചു. ചന്ദ്രമതി, അഗ്നിയെ പച്ചവെള്ളംപോലെ തണുപ്പിച്ചു. രേണുക ജലത്തെ ഉരുട്ടിയെടുത്തു വൃദ്ധഭർത്തൃവേഷം ധരിച്ചുവന്ന മഹാവിഷ്ണുവിനെ എറിഞ്ഞു. ജലന്ധരൻ ഭാര്യയുടെ പാതിവ്രത്യശക്തിയാൽ ത്രിമൂർത്തികളെ ജയിച്ചു. അനസൂയ, നാരദമഹർഷികൊടുത്ത ഇരുമ്പുകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ കടലകളെ വറുത്തുപൊരിച്ചു; ത്രിമൂർത്തികളെ ബാലരൂപത്തിൽ ആക്കിത്തീർക്കുകയുംചെയ്തു. സീതാദേവി രാവണനോടെതിർത്തുനിന്നു. നാളായണി, ഏഴുദിവസത്തേക്കു സൂര്യൻ ഉദിക്കാതെ തടുത്തു. അരുന്ധതി മണ്ണുകൊണ്ടു ചോറുണ്ടാക്കി. ലക്ഷ്മീദേവി പരമശിവന്റെ ബ്രഹ്മഹത്യയെ നീക്കി. അഗ്നിയുടെ മോഹം തീർക്കുന്നതിനായിട്ടു് സ്വാഹ അരുന്ധതിയുടെ രൂപമെടുക്കാൻ ശ്രമിച്ചതിൽ സാധിച്ചില്ല. പാർവ്വതി, പരമശിവന്റെ ഇടത്തുഭാഗം പകുത്തുവാങ്ങി. ഇതെല്ലാം പാതിവ്രത്യമഹിമയ്ക്കു് ഉത്തമദൃഷ്ടാന്തങ്ങളല്ലയോ? "ഹേ രാജപത്നി! അരുന്ധതി നീചകുലത്തിൽ ജനിച്ചവളായിരുന്നിട്ടും നക്ഷത്രരൂപത്തിൽ ആകാശത്തിൽ ഉത്തമസ്ഥാനം ലഭിച്ചിരിക്കുന്നില്ലയോ? അഹല്യ പഞ്ചസുന്ദരിമാരിൽ ഒരുവളല്ലേ? തൃപ്പാൽക്കടലിൽ ജനിച്ചവളുമല്ലേ? എന്നിട്ടും പാതിവ്രത്യമാകുന്ന ഭൂഷണമില്ലായ്കയാൽ കല്ലായിപ്പോയ കഥ കേട്ടിട്ടില്ലയോ? ഇന്നു വിവാഹകർമ്മങ്ങളിൽ പണ്ടു കല്ലായ അഹല്യയെ ഉദ്ദേശിച്ചു് വ്യഭിചാരം എന്നു പേരിട്ടു് അമ്മിയെ വധുവിനെക്കൊണ്ടു ചവിട്ടിക്കുന്നതും, പാതിവ്രത്യനിഷ്ഠയ്ക്കായി അരുന്ധതീനക്ഷത്രത്തെ കാണിച്ചു വന്ദിപ്പിക്കുന്നതും നടപ്പുണ്ടല്ലോ. ദേവഗുരുവായ ബൃഹസ്പതിയുടെ ഭാര്യയായ താര, ചന്ദ്രനെ സ്നേഹിച്ചു വ്യഭിചരിക്കയാൽ സർവ്വനിന്ദ്യയായി ഭവിച്ചു. രേണുക ആകാശത്തിൽകൂടിപ്പോയ ഗന്ധർവന്റെ പ്രതിച്ഛായ വെള്ളത്തിൽകണ്ടു മോഹിക്കയാൽ പാതിവ്രത്യമഴിഞ്ഞു്, വെള്ളമുരുട്ടിക്കൊണ്ടു പോകാൻ കഴിവില്ലാതാകയും മകനായ പരശുരാമന്റെ കൈകൊണ്ടു വെട്ടേററു മരിക്കയുംചെയ്തു. പാഞ്ചാലിയുടെ അഴകുകണ്ടു മോഹിച്ചു ഒരു ഋഷി സാധാരണ ഭുജിക്കാറുള്ള ഫലം വൃക്ഷത്തിൽ ഒട്ടിയിരിക്കുക

പതിവായിരുന്നതു്, അതുമൂലം താഴെ വീഴുകയും അതു പാണ്ഡവന്മാർകണ്ടു കയക്കകയാൽ മഹർഷി ലജ്ജിക്കയുംചെയ്ത കഥ സുപ്രസിദ്ധമല്ലേ? അതുകൊണ്ടു് സ്ത്രീകൾ പാതിവ്രത്യരക്ഷണത്തിൽ നിഷ്ഠയുള്ളവരായിരിക്കണമെന്നു വ്യക്തമാകുന്നു. മരിച്ചവരെ ജീവിപ്പിക്കാനോ ത്രിമൂർത്തികളെ പ്രസാദിപ്പിക്കാനോ ഭൂമി തലകീഴായി മറിക്കാനോ നിഷ്പ്രയാസം സാധിക്കുമെങ്കിലും പാതിവ്രത്യത്തെ രക്ഷിക്കുക അത്ര സുസാധമല്ല. മഹർഷിമാർ ബാഹ്യാർത്ഥങ്ങളിൽനിന്നും മനസ്സിനെ നിയന്ത്രിച്ചു് ഏകാഗ്രമാക്കുന്നതിനേക്കാൾ, പ്രയാസമേറിയതാണു് പാതിവ്രത്യരക്ഷണം എന്നുപറയാം. പുരുഷന്മാർക്കു ബ്രഹ്മധ്യാനനിഷ്ഠ മോക്ഷത്തെ കൊടുക്കുമെങ്കിൽ സ്ത്രീകൾക്കു മോക്ഷത്തിനു പാതിവ്രത്യനിഷ്ഠ മതിയാകുന്നതാണു്. തപോധനന്മാരും തത്വവേദികളുമായ മഹർഷിമാർ പരസ്ത്രീകളെ എത്രമാത്രം വെറുക്കുന്നുവോ അത്രമാത്രം പരപുരുഷരെ പതിവ്രതയും വെറുക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു ഭർത്താവു തന്നെ ദൈവം എന്നു കരുതി ശുശ്രൂഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കയാണു്. സ്ത്രീകൾക്കു പരമോത്തമമായ ധർമ്മം."

ഇങ്ങനെ പത്മാവതിയുടെ നിഷ്കളങ്കവും നിരവദ്യവുമായ നിവേദനംകേട്ടു രാജപത്നി പറഞ്ഞു.

"ദേവീ! ഭവതി പറഞ്ഞതുപോലെ ഭർത്താവിനോടെതിരു് ഒരു വാക്കുപറയാതെയും ഭർത്താവുതന്നെ ഗുരുവെന്നും ദൈവമെന്നും വിശ്വസിച്ചും പതിവ്രതാധർമ്മത്തെ സർവാത്മനാ പരിപാലിച്ചും ഇരിക്കാൻ ഒരു സ്ത്രീക്കു സാധിച്ചേക്കാം. എന്നാൽ ഭർത്താവിനോടുകൂടി മരിക്കുകയെന്നതു പ്രയാസമാണു്. അങ്ങനെ പലരും പറയുന്നുവെങ്കിലും ആരും ചെയ്തതായി കണ്ടും കേട്ടും അറിഞ്ഞിട്ടില്ല."

പത്മാവതി— അറിഞ്ഞിട്ടില്ലേ? നാഗാസ്ത്രത്താൽ ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാരെ ഇന്ദ്രജിത്തു വധിച്ചുവെന്നു കേട്ടപ്പോൾ സീതാദേവി പ്രാണത്യാഗംചെയ്യാൻ ഒരുങ്ങിയതും ത്രിജട ഉടനേ പരമാർത്ഥം പറഞ്ഞാശ്വസിപ്പിക്കകൊണ്ടു പ്രാണസന്ധാരണം ചെയ്തതും കേട്ടിട്ടില്ലേ? രാവണൻ മരിച്ചയുടനെ ഉത്തമസ്ത്രീയായ മണ്ഡോദരി ഉടന്തടിചാടിയ കഥയും പ്രസിദ്ധമല്ലയോ? അപ്രകാരമുള്ള പതിവ്രതമാർ വിചാരിച്ചാൽ ലോകത്തു് അസാദ്ധ്യമായെന്താണുള്ളതു്? സീതാദേവി ആവശ്യപ്പെട്ടപ്പോൾ ഭൂമി ഇടംകൊടുത്തില്ലയോ? ശകുന്തള വ്യസനിച്ചപ്പോൾ അശരീരിവാക്കുണ്ടായില്ലയോ? ഭർത്താവു മരിച്ചു ഭാര്യ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടെന്തു പ്രയോജനം? ദുഃഖിക്കാമെന്നേ ഫലമുള്ളൂ. ഭർത്താവു മരിച്ചുവെന്നു

റിഞ്ഞാൽ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നവൾ അധമസ്ത്രീയാണെന്നും ഉടനടി ചാടിമരിക്കുന്നവൾ മദ്ധ്യമസ്ത്രീയാണെന്നും അതേമാത്രയിൽത്തന്നെ പ്രാണനെ ഉപേക്ഷിക്കുന്നവൾ ഉത്തമസ്ത്രീയാണെന്നും മഹാന്മാർ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഉത്തമസ്ത്രീകൾ സ്വന്തം പ്രാണങ്ങളേക്കാൾ കാൎയ്യമായിട്ടാണു ഭത്താവിനെ ഗണിക്കുന്നതു്. എന്റെയും വിചാരം അങ്ങനെതന്നെയാണു്.

രാജപത്നി ഇതുകേട്ടു് "ഹേ ദേവി! ഭവതി മനുഷ്യസാദ്ധ്യമല്ലാത്തവിധത്തിൽ അനുഷ്ഠിക്കേണമെന്നുപദേശിക്കുന്നു. ആ ഉപദേശപ്രകാരം നടക്കാമെന്നുള്ള ധൈൎയ്യം എനിക്കിപ്പോൾ ഇല്ല. ഇങ്ങനെ ഞാൻ പറയുന്നതു് അവിവേകമോ അജ്ഞതയോ മൂലമാണെന്നു തോന്നുന്നെങ്കിൽ ക്ഷമിക്കാറാകണം" എന്നുപറഞ്ഞെഴുന്നേറ്റു് തന്റെ മാളികയിലേക്കുപോയി. അനന്തരം വിശ്വസ്തകളായ ചില ദാസിമാരെ അരികിൽ വിളിച്ചു്, ഓരോന്നു മന്ത്രിച്ചു. "ഹേ ദാസിമാരെ! പത്മാവതീദേവിയും ഞാനുമായി ഇന്നു കുറേനേരം സംസാരിക്കയുണ്ടായി. ആ ദേവി പാതിവ്രത്യസംഗതിയിൽ അല്പം ആത്മപ്രശംസ ചെയ്യുന്നുവെന്നാണെനിക്കു തോന്നുന്നതു്. "സൎവ്വവുമുപേക്ഷിച്ചും ആത്മാവെ രക്ഷിക്കണം" എന്നു ശാസ്ത്രവിധിയുള്ളതുകൊണ്ടു് സ്വന്തം പ്രാണനേക്കാൾ സ്നേഹം ഈ ലോകത്തു് ആൎക്കും ഒന്നിലുമില്ല. ആ ദേവി പറയുന്നതു് ഭത്താവിനെ പ്രാണനേക്കാൾ സ്നേഹിക്കേണ്ടതാണു് പതിവ്രതയുടെ മുറയെന്നും അവർ അങ്ങനെ സ്നേഹിക്കുന്നുവെന്നുമാണു്. മുമ്പൊരിക്കൽ ഭത്താവുമരിച്ചു ഒരു സ്ത്രീ കരയുന്നതുകണ്ടു് "കഷ്ടം! നീയാണോ പതിവ്രത? ഭത്താവുമരിച്ചാൽ പിന്നെ ദുഃഖിക്കാനും കരയാനുമായി ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന സ്ത്രീ ഉത്തമയാണോ? അപ്പോൾ കൂടെ മരിക്കേണ്ടതല്ലായിരുന്നോ" എന്നു ചോദിക്കയുണ്ടായി. ഇങ്ങനെ തന്നത്താൻ പുകഴ്ത്തുന്ന സ്ത്രീകളെ ഞാൻ കണ്ടിട്ടില്ല. പക്ഷെ വാക്കുപോലെ പ്രവൎത്തിക്കുകയും ചെയ്യുമൊ എന്നെനിക്കു സംശയമായിരിക്കുന്നു—ഈ ലോകത്തു് ഭത്താവിനോടുകൂടി മരിച്ചവർ ആരെങ്കിലുമുണ്ടോ? പത്മാവതി ഇങ്ങനെ പറയുന്നുവെങ്കിലും ഇന്നു ജയദേവസ്വാമി മരിച്ചാൽ ഒരുഭാഗത്തിരുന്നു കരഞ്ഞു ദുഃഖിക്കുമെന്നല്ലാതെ അദ്ദേഹത്തോടൊരുമിച്ചു മരിക്കുമെന്നു് എനിക്കു തോന്നുന്നില്ല. വാചാപ്രസംഗം ചെയ്യുന്നതിനു് എല്ലാവൎക്കും കഴിയും; പ്രയോഗത്തിൽ കാണിച്ചുകൊടുക്കുന്ന കാൎയ്യമാണു വിഷമം. തനിക്കു കഴിയാത്തകാൎയ്യം മററുള്ളവൎക്കു് ഉപദേശിക്കുന്നതും നല്ലതല്ല. ഏതായാലും അതു നമുക്കൊന്നു

പരീക്ഷിച്ചറിയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. തനിക്കു് എടുക്കാൻ പാടില്ലാത്ത ഭാരം എടുക്കുന്നതിനു തുല്യശക്തിമാത്രമുള്ള മററുള്ളവരെ പ്രേരിപ്പിക്കുന്നതുപോലെയാണു് ദേവിയുടെ സംസാരം. ഏതായാലും അവരുടെ കാൎയ്യത്തിൽ ഇതു നമുക്കൊന്നു പരീക്ഷിക്കണം. അതിനു നിങ്ങൾ അല്പമായ ഒരു വ്യാജം സധൈൎയ്യം പ്രവൎത്തിക്കണം."

ദാസികൾ—സ്വാമിനി! ഭവതിയുടെ വാക്കു് പ്രത്യക്ഷരം പരമാൎത്ഥമായിരിക്കുന്നു. ഭൎത്താവിനോടൊരുമിച്ചു മരിക്കാനൊരുങ്ങുന്ന സ്ത്രീകൾ ആരുംതന്നെ ഈ ലോകത്തുണ്ടാകയില്ല. പുരാണങ്ങളിലോ മററോ അപൂൎവ്വമായി അങ്ങനെ ചില പ്രസ്താവങ്ങൾ കണ്ടേക്കാമെങ്കിലും അതിനെ നമ്മൾ വിശ്വസിക്കുന്നതു് ഒരിക്കലും ശരിയല്ല. അതിലും ഇതു കലിയുഗമാണു്. "ഏട്ടിലപ്പടി വീട്ടിലിപ്പടി" എന്നു പറഞ്ഞതുപോലെ പുസ്തകങ്ങൾ വായിക്കുമ്പോൾ അങ്ങനെവേണം ഇങ്ങനെവേണം എന്നൊക്കെ ഉപദേശിക്കുന്നവരും തൻകാൎയ്യത്തിൽ അതു നോക്കാറില്ല. അതു ലോകസ്വഭാവമാകയാൽ ആരെയും കുററം പറവാനില്ല. ഞങ്ങൾ അല്പമായ ഒരു വ്യാജം ധൈൎയ്യപൂൎവ്വം പ്രവൎത്തിക്കണമെന്നു ദേവി അരുളിച്ചെയ്തതെന്താണു്? തന്റെ അഭിപ്രായത്തിനനുകൂലമായിത്തന്നെ ദാസികളും പറഞ്ഞപ്പോൾ രാജപത്നിക്കു പൂൎവ്വാധികം ഉത്സാഹവും അഹങ്കാരവും പത്മാവതിയെക്കുറിച്ചു നിന്ദയും ഉണ്ടായിത്തുടങ്ങി.—എന്നിട്ടു ദാസിമാരെ നോക്കി "എന്റെ പ്രിയപ്പെട്ട കൺമണികളെ! നിങ്ങൾ ചെയ്യേണ്ടതു് മറെറാന്നുമല്ല. ജയദേവസ്വാമി മരിച്ചുപോയിയെന്നു പത്മാവതിയെ വിശ്വസിപ്പിക്കാൻ വേണ്ടതു പ്രവൎത്തിക്കണം. അപ്പോൾ ദേവിയുടെ പാതിവ്രത്യത്തിന്റെ നിഷ്ഠ നമുക്കറിയാറാകും. അതിനു നിങ്ങൾ സ്വാമികൾ ഉടുക്കാറുള്ളമാതിരി ഒരു സോമൻ എടുത്തു വല്ല ജന്തുക്കളുടേയും ചോര അതിൽ പുരട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി ദേവിയെക്കാണിക്കണം. കാട്ടിൽപോയ ജയദേവരെ പുലി പിടിച്ചു കൊന്നുവെന്നും, ചോരപുരണ്ട വസ്ത്രമാണു് അതെന്നും, വ്യാജംതന്നെ പറയണം. അപ്പോൾ ദേവി എന്താണു പ്രവൎത്തിക്കുന്നതെന്നു നമുക്കുനോക്കാം. ഉടനേ മരിച്ചുകളയുമെങ്കിൽ അക്കഥ ആരും അറികയില്ലാത്തതുകൊണ്ടു്, നിങ്ങൾ കുററക്കാരികളാകയില്ല. ഒരുപക്ഷേ, മരിച്ചില്ലെങ്കിൽ—മരിക്കയില്ലെന്നുതന്നെയാണെന്റെ വിശ്വാസം. നമുക്കു വ്യാജോപദേശം ചെയ്തതു്, എന്തൎത്ഥത്തിലാണെന്നു ചോദിക്കയും ചെയ്യാമല്ലോ" എന്നു പറഞ്ഞു.

ദാസികൾ അതുകേട്ട്, ഭയത്തോടുകൂടി "ഹേ രാജേശ്വരി! ഭവതിയുടെ ഈ ഉപായം ആപൽക്കരമായി പരിണമിച്ചേക്കാം. മഹാരാജാവും സ്വാമികളും അറിയാൻ ഇടയായാൽ എന്തെല്ലാമാണു വരുന്നതെന്നു കണ്ടേ അറിഞ്ഞുകൂടൂ" എന്നുണർത്തിച്ചു.

രാജ്ഞി—ഹേ ദാസിമാരെ! മഹാപതിവ്രതകളായിരുന്ന കൗസല്യ, കൈകേയി, സുമിത്ര, കുന്തി മുതലായവർ ഭർത്താവു മരിച്ചതിനുശേഷം ജീവിച്ചിരുന്നില്ലയോ? സ്ത്രീകൾക്കു പ്രധാനമായി സ്നേഹം വസ്ത്രാഭരണങ്ങളിലാണെന്നും, അതിലും അധികം പ്രീതി ഭർത്താവിലാണെന്നും, അതിലും പ്രീതി പുത്രരിലാണെന്നും, ഒക്കേക്കാൾ സ്നേഹം പ്രാണനിലാണെന്നും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. പത്മാവതിതന്നെ ഇപ്പോൾ ഇങ്ങനെ പറയുന്നതു് ശരിയാണെങ്കിൽ, അവരുടെ ഭർത്താവിന്റെ കൈകാലുകൾ വെട്ടി കിണററിൽ തള്ളിക്കളഞ്ഞകാലത്തു്, എത്രയോകാലം അദ്ദേഹം മരിച്ചുപോയെന്നുള്ള വിചാരത്തോടുകൂടി അവർ ദുഃഖിച്ചിരുന്നു. ഭർത്താവിനോടൊരുമിച്ചു മരിക്കുമെങ്കിൽ അന്നു കാരണമുണ്ടതായിരുന്നു ഭർത്താവു മരിച്ചതു സഹിക്കാതെ പ്രാണത്യാഗംചെയ്ത സ്ത്രീകളെ നിങ്ങളെങ്ങാനും കണ്ടിട്ടോ കേട്ടിട്ടോ ഉണ്ടോ? മഹാലക്ഷ്മിയായ സീതാദേവിപോലും ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാർ മരിച്ചുപോയിയെന്നു കേട്ടപ്പോൾ, ദുഃഖിക്കയും അവരെക്കാണണമെന്നാഗ്രഹിക്കുകയുംചെയ്തതല്ലാതെ, പ്രാണത്യാഗത്തിനൊരുമ്പെട്ടുവോ? മണ്ഡോദരിയും രാവണന്റെ ശവത്തിന്മേൽകിടന്നു നിലവിളിച്ചപ്പോൾ, ആധികൊണ്ടു ജീവൻ വേർപെട്ടുപോയതായിരിക്കണം. മരിക്കണമെന്നവർ ഒരിക്കലും വിചാരിക്കയില്ല. എന്നല്ല, ഭർത്താവിന്റെ മരണവൃത്താന്തം കേട്ടയുടനെ മരിച്ചുവോ? അങ്ങനെ മരിക്കാൻ ആരാൽത്തന്നെ സാധിക്കും?

ദാസിമാർ—അപ്രകാരം നടന്നതായി ഞങ്ങൾക്കൊരറിവുമില്ല. നാളായണി സൂര്യോദയത്തെ തടുത്തെന്നും, ദമയന്തി കാട്ടാളനെ എരിച്ചെന്നും, ചന്ദ്രമതി അഗ്നിയിൽ കുളിച്ചെന്നും, സാവിത്രി ഭർത്താവിനെ ജീവിപ്പിച്ചെന്നും, സീത രാമനോടൊന്നിച്ചു വനത്തിൽ പോയിയെന്നും ഒക്കെ പുരാണങ്ങളിൽ പറയുന്നെങ്കിലും ഭർത്താവു മരിച്ചെന്നു കേട്ടയുടനെ ജീവനെയുപേക്ഷിച്ചതായി, ഏതെങ്കിലും ഒരു സ്ത്രീയുടെ കഥ പറയുന്നുണ്ടോ? അങ്ങനെ പറഞ്ഞാൽത്തന്നെ അതു സത്യമാണെന്നുള്ളതിനു നമുക്കു വല്ല ലക്ഷ്യവുമുണ്ടോ?

രാജപത്നി—ഹേ ദാസിമാരേ! ആദിമൂലപ്പൊരുളായ ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാന്റെ സഹോദരിയായ സുഭദ്രാദേവി, തന്റെ ഭർത്താ

വായ അർജ്ജുനൻ ദിഗ്ജയത്തിനുപോയി മരിച്ചുവെന്നു കേട്ട പ്പോൾ പ്രാണത്യാഗം ചെയ്കയുണ്ടായോ? ഉത്തമോത്തമയായ ഉത്തരയും അഭിമന്യുവിൻെറ മരണശേഷം മരിക്കാൻ ഒരുമ്പെ ട്ടുവോ? (അല്പം അസൂയാകലുഷമായ സ്വരത്തിൽ) പിന്നെയല്ലെ നിതൃവ്രത്തിക്കു തെണ്ടിനടക്കുന്ന ഈ പത്മാവതി മരിക്കാൻപോ കുന്നതു്? മരിക്കുക എന്നുപറഞ്ഞാൽ ഏതും പ്രയാസമില്ലാത്ത കാൎയ്യമോ? അങ്ങനെ ആ ദേവി ഒരുപക്ഷേ ചെയ്യാനൊരുങ്ങുക യാണെങ്കിൽ, വാളുകൊണ്ടോ വിഷംകൊണ്ടോ കല്ലുകൊണ്ടോ മറേറാ ആയിരിക്കണമല്ലൊ. ആ സാഹസം ആരംഭിക്കുമ്പോൾ ബലാൽക്കാരമായെങ്കിലും തടഞ്ഞുകൊണ്ടു് വിവരം എന്നെ അറി യിച്ചാൽ ഞാൻ ഉടനേവന്നു് അതിനിടയാകാതെ വേണ്ടതു പ്രവ ൎത്തിക്കാം. ദേവിയെ പരീക്ഷിക്കാനാണു് നാം ഇങ്ങനെ വ്യാജം കെട്ടിച്ചമച്ചതെന്നുള്ള പരമാൎത്ഥംതന്നെ പറഞ്ഞേക്കാം. എന്നാ ലുംനിങ്ങൾ ഭയപ്പെടാനൊന്നുമില്ല. വേഗംപോയി പറഞ്ഞതു പോലെ ചെയ്യുവിൻ! എന്നാജ്ഞാപിച്ചു.

ദാസിമാർ, പിന്നെയും ഭയവിഹ്വലകളായി, "സ്വാമിനി! പത്മാവതിപരമസാദ്ധ്വിയാണെന്നാണു് പ്രസിദ്ധി. ഭൎത്താവിനെ പിരിഞ്ഞിരുന്നകാലം മുഴുവനും ഏകവസ്ത്രത്തോടുകൂടി ഭൂമിയിൽ ത്തന്നെ ശയിക്കയും അതേ വസ്ത്രത്തോടുകൂടിത്തന്നെ വന്നു ഭൎത്താ വിനെ കാണുകയും മററും ചെയ്ത സ്ഥിതിക്കു്, ഈ ഭയങ്കരവൎത്ത മാനം ഞങ്ങൾ പറയുമ്പോൾ പ്രാണങ്ങളെ ഉള്ളിൽവച്ചുതന്നെ അടക്കി വേർപെടുത്തിക്കളഞ്ഞേക്കാം. അതു വലുതായ ആപ ത്തിനും താപത്തിനും പാപത്തിനും കാരണമാകയില്ലയോ?"

രാജ്ഞി—"ഹേ ചപലകളേ! അങ്ങനെ നിങ്ങൾക്കു സംശ യമുണ്ടെങ്കിൽ ഞാൻ മുൻകൂട്ടിപ്പോയി ആ ദേവിയുടെ മുറിയിൽ ഇരിക്കാം. നിങ്ങൾ രക്തംപുരണ്ട വസ്ത്രവുമായി അവിടെവന്നു നിന്നേച്ചാൽ മാത്രംമതി"എന്നു കല്പിച്ചു് വേഗംതന്നെ പത്മാവ തിയുടെ മുറിയിലേക്കു പോയി. എന്നിട്ടു ദേവിയെ വന്ദിച്ചു് ദുഃഖ ഭാവം അഭിനയിച്ചു പറഞ്ഞുതുടങ്ങി—"സുകൃതിനിയായ ദേവി! ഞാൻ ഒരു ദുഃഖവൎത്തമാനം അറിയിക്കാനാണു വന്നതു്. കാട്ടിൽ പോയ സ്വാമികളേയും രാജാവു തിരുമനസ്സിനേയും പുലി പിടി ച്ചുവെന്നു് ആരോ പറയുന്നതുകേട്ടു. പോയപ്പോൾതന്നെ ഞാൻ കഴിയുന്നത്ര വിലക്കി. പക്ഷേ, ഇനി അതു പറഞ്ഞിട്ടെന്തു ഫലം? പുലിപിടിച്ചെങ്കിൽ കൈകാലുകളില്ലാത്ത സ്വാമിയുടെ കഥയാണു ഭയങ്കരം. ഏതായാലും അതിൻെറ പരമാൎത്ഥം

അന്വേഷിച്ചറിയുന്നതിന്ന ദാസിമാരെ ഞാൻ ദൂതന്മാരുടെ അടുക്കലേക്കയച്ചേച്ചാണ്'' ഇങ്ങോട്ടു പോന്നതു്. അവരിപ്പോൾത്തന്നെ കടന്നുവരാതിരിക്കയില്ല.

ഭർത്തൃവിയോഗാഗ്നിയിൽ ദഹിച്ചുദഹിച്ചിരുന്ന പത്മാവതിക്ക് ഈ നിവേദനം കർണ്ണനാരാചംപോലെ ശല്യശല്യമായിരുന്നു. രാജപത്നി വ്യാജം പറയുമെന്നു ദേവി സ്വപ്നത്തിൽപോലും ശങ്കിച്ചില്ല. കഷ്ടം! പാപിഷ്ഠയായ എനിക്ക്, ഇങ്ങനെയാണോ സംഗതി. സ്വാമി ദുഷ്ടമൃഗങ്ങളെ ഭയമുള്ള ആളുമല്ല. പുലിയായാലും ആനയായാലും നേരിട്ടാൽ ഭയംകൊണ്ടു്, അദ്ദേഹം ഒരടി മാറുകയില്ല. ഭയമെന്നുള്ളതു് അദ്ദേഹത്തിനറിഞ്ഞേകൂടാ. അതു സ്ഥിതിക്ക് ഇങ്ങനെ സംഭവിച്ചേക്കാൻ എളുപ്പമുണ്ടു്." എന്നിങ്ങനെ ഓരോ ദുഖവിചാരങ്ങളോടുകൂടി കണ്ണുനീർപൊഴിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ, ദാസിമാർ മുൻപറഞ്ഞതുപോലെ രക്തംപുരണ്ട വസ്ത്രവുമായി' ആ മുറിയിൽ കടന്നുചെന്നു് പത്മാവതിയുടെ മുമ്പിൽനിന്നു; എങ്കിലും തേജസ്വിനിയും സുകൃതിനിയുമായ ആ മഹാഭാഗയുടെ മുഖത്തുനോക്കി വ്യാജംപറവാൻ അവൾക്കു ധൈര്യമുണ്ടായില്ല. അതുകാരണം ഒന്നും മിണ്ടാതെ അവർ മൌനംദീക്ഷിച്ചുനിന്നു കരഞ്ഞുതുടങ്ങി. രാജപത്നി വേഗത്തിൽ എഴുനേററുചെന്നു് ആ വസ്ത്രം വാങ്ങിനോക്കീട്ടു് അല്ല! ജയദേവസ്വാമി ഉടുത്തിരുന്ന വസ്ത്രമല്ലേ ഇതു്? ഇതിൽ രക്തം പുരണ്ടിരിക്കുന്നുവല്ലോ. അദ്ദേഹം എവിടെ? അറിഞ്ഞ പരമാത്ഥം പറയുവിൻ! മറയ്ക്കേണ്ടാ എന്നു ദുഃഖം അഭിനയിച്ചു പറഞ്ഞു. രാജ്ഞിയിൽ ഭയത്തോടുകൂടിയ ദാസിമാർ തൊണ്ടയിടറിക്കൊണ്ടു്, "സ്വാമികളെ പുലിപിടിച്ചു കൊന്നുപോയതായി ദൂതന്മാർ പറഞ്ഞു." എന്നൊരുവിധത്തിൽ പണിപ്പെട്ടുച്ചരിച്ചു. കർണ്ണശല്യമായ ഈ വാക്കുകൾകേട്ടു്, തേൻമാന്തയിൽ ഇടിവാൾ വീണപോലെ പത്മാവതി മൂർച്ഛിതയായി താഴെവീണു. അല്പനേരംകൊണ്ടു ബോധംവന്നപ്പോൾ ഭർത്താവിനെച്ചൊല്ലി വിലാപംതുടങ്ങി. "പ്രാണനാഥാ! ഹാഹാ! എനിക്കിങ്ങനെയോ സംഗതി? ഈ ജന്മത്തിൽ ഞാൻമനസ്സറിഞ്ഞു യാതൊരു പാപവും ചെയ്തിട്ടില്ല. ഭർത്തൃമരണം കേട്ടുകൊണ്ടു് അരനിമിഷവും ജീവിച്ചിരിക്കാൻ എനിക്കു മനസ്സില്ല. കരുണാനിധിയായ ഭഗവാനേ! നിന്തിരുവടിയുടെ ഭക്തോത്തമനെ ഒരു ഹിംസ്രമൃഗത്തിന്റെ വായിൽ അകപ്പെടുത്തിയോ? ആ സങ്കടം നിന്തിരുവടി കണ്ടു സഹിച്ചിരുന്നുവോ? അഥവാ, ആത്മജ്ഞാനിയായ സ്വാമിക്കും ആത്മസ്വരൂപനായ നിന്തിരുവടിക്കും ശരീരനാശം ഒരു സങ്കടമല്ലായിരിക്കാം. എ

ന്നാൽ ജ്ഞാനഹീനയായ സാധുസ്ത്രീക്ക ഭർത്തൃനാശം ദുസ്സഹമായ ഒരാപത്തായിത്തന്നെ തോന്നിപ്പോകുന്നു. "ഹാ പ്രാണനാഥാ! നിന്തിരുവടി എന്നെക്കൈവെടിഞ്ഞുവോ? ഞാനും ഇതാ കൂടെ വന്നുകഴിഞ്ഞു. ഹരേ! കൃഷ്ണ കൃഷ്ണ! കരുണാകര! ലക്ഷ്മീവര! ഹര ഹര! ഗംഗാധര!"എന്നിങ്ങനെ നാരായണശങ്കരദേവന്മാരെ സ്തുതിച്ചുകൊണ്ടു്, ഉത്തരക്ഷണത്തിൽ പ്രാണങ്ങളെ ത്യജിച്ചു നിലത്തുപതിച്ചു. ദേവിയുടെ ജീവാത്മാവു്, ജ്യോതിസ്സെന്നപോലെ ആകാശത്തിലേക്കുയൎന്നുപോയി. അത്യത്ഭുതകരമായ ആ മിന്നൽ പ്രഭകണ്ടു്, പരിസരവാസികളെല്ലാം ഭയാകുലന്മാരായി ഓടി പത്മാവതിയുടെ മാളികയിലെത്തി. സംഗതിയറിഞ്ഞപ്പോൾ വിഷാദിക്കയും വിസ്മയിക്കയും ചെയ്തു. ദാസിമാർ, ഭയവിഹ്വലമാരായി ബോധംകെട്ടു നിലത്തു പതിച്ചു കഴിഞ്ഞു. രാജസ്ത്രീയും പരിഭ്രമിച്ചു യാതൊന്നും തോന്നാതെ കൊത്തിവച്ച മരപ്പാവ പോലെ അവിടെത്തന്നെ ഇരുന്നു പശ്ചാത്തപിച്ചു. "കഷ്ടം! ഈ സാധ്വീരത്നത്തിന്റെ പാതിവ്രത്യത്തെക്കുറിച്ചൂഹിപ്പാൻ എനിക്കു ബുദ്ധിയുണ്ടായില്ലല്ലോ. പാപമൂൎത്തിയായ ഞാൻ അസൂയകൊണ്ടോ അജ്ഞതകൊണ്ടോ ഒരു പരമസാധ്വീരത്നത്തെ നിഗ്രഹിക്കാൻ ഇടയായല്ലോ. ഈ മഹാപാപം ഞാൻ എങ്ങനെ പരിഹരിക്കും? രാജാവുചെയ്ത ധൎമ്മംപോലും ഞാൻ പാഴാക്കിയല്ലോ. രാജ്യം നശിക്കാനും കാരണം വലിച്ചുവച്ചല്ലോ. രാജാവും സ്വാമിയും വരുമ്പോൾ ഇനി ഞാൻ എന്താണു പറയേണ്ടതു്? ഹാ ദൈവമേ?" എന്നീ വിലാപവാക്കുകളോടുകൂടി മൂർച്ഛിതയായി, നിലത്തുപതിച്ചു. അപ്പോഴേക്കു ദാസിമാർ ഉൽബുദ്ധമാരായി എഴുന്നേററു്, രാജ്ഞിയെ ശുശ്രൂഷിച്ചുകൊണ്ടും വിലപിച്ചുകൊണ്ടും അരികേ ചെന്നിരിപ്പായി. ഈ ഘോഷങ്ങൾകേട്ടു് രാജഭൃത്യവൎഗ്ഗങ്ങളും, മററുപലരും അവിടെക്കടന്നുചെന്നു, പത്മാവതിയുടെ ശവവും രാജ്ഞിയുടെ മൂർച്ഛയും, ദാസിമാരുടെ വിലാപവും മററും കണ്ടു്, സങ്കടപ്പെട്ടുകൊണ്ടു നിന്നു. ഈ അവസരത്തിൽത്തന്നെ രാജാവും ജയദേവരും പരിവാരങ്ങളും പട്ടണവാതുക്കൽ എത്തി. രാജധാനി നിഃശ്രീകമായും വേദഘോഷാദി സന്തോഷലക്ഷണരഹിതമായും കാണപ്പെട്ടതുകൊണ്ടു് രാജാവു സംശയിച്ചു. രാജ്ഞിക്കോ പത്മാവതിക്കോ മററു രാജകുടുംബത്തിൽ പെട്ട ആൎക്കെങ്കിലുമോ ആപത്തു സംഭവിച്ചിരിക്കും എന്നുള്ള വിചാരത്തോടുകൂടി സ്വാമികളെ വന്ദിച്ചു്,"ഹേ ഗുരുവര! രാജധാനി ഇങ്ങനെ ലക്ഷ്മീവിലാസം മറഞ്ഞു കാണപ്പെടുവാൻ കാരണം എന്തായിരിക്കാം. ബ്രാഹ്മണാദി ചതുൎവ്വൎണ്ണികളെല്ലാം

ഒരുപോലെ ദുഃഖാർത്തന്മാരായിരിക്കുന്ന രാജകുടുംബത്തിൽ ആരോ മരിച്ചുപോയതുപോലെ തോന്നുന്നു. പട്ടണത്തിൽ ചെന്നാലുടൻ ശ്രീനാരായണദർശനം ലഭിക്കുമെന്നു പരമശിവൻ അനുഗ്രഹിച്ചതിന്റെ ഫലം ഇതാണോ? എന്റെ ഇടതുഭാഗം ചലിക്കുന്നു; നെഞ്ചകം തുടിക്കുന്നു. കാരണം എന്താണെന്നു നിന്തിരുവടി തന്നെ ചിന്തിച്ചുനോക്കി അരുളിച്ചെയ്യണം" എന്നപേക്ഷിച്ചു.

സ്വാമികൾ ചിന്തിച്ചുനോക്കി വസ്തുതകളൊക്കെ ഗ്രഹിച്ചുവെങ്കിലും, തൽക്ഷണം പ്രകാശിപ്പിക്കാതെ രാജാവിനോടിങ്ങനെ പറഞ്ഞു:— "ഹേ ക്രൌഞ്ചരാജ! ഭയപ്പെടാനൊന്നുമില്ല. ഉത്തമരായ ആർക്കോ ദേഹവിയോഗം സംഭവിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നേയുള്ളു. ആർക്കാണെന്നും എന്താണെന്നുമെല്ലാം ഭവാൻതന്നെ പ്രജകളോടു ചോദിച്ചറിഞ്ഞുകൊൾക. അപത്തു്, ഭവാനേക്കാളും എന്നെ സംബന്ധിച്ചതായിട്ടാണു തോന്നുന്നതു്. എന്തെന്നാൽ, എന്റെ ഇടതുഭാഗവും ഹൃദയവും കഠിനമായിത്തുടിക്കുന്നു."

ജയദേവരുടെ വാക്കുകൾ കേട്ടു രാജാവിനു പൂർവ്വാധികം സംഭ്രമമുണ്ടായി. അദ്ദേഹം മുൻഭാഗത്തു കാണപ്പെട്ട കിങ്കരന്മാരോടും പുരവാസികളോടും ചോദിച്ചതിൽ അവരെല്ലാം കണ്ണുനീർ തൂകിനിന്നു തൊഴുതതല്ലാതെ ഒരക്ഷരം ശബ്ദിക്കായ്കകൊണ്ടു് വേഗത്തിൽ വാസ്തവം അന്വേഷിച്ചറിഞ്ഞുവരണമെന്നു മന്ത്രിമാരെ നിയോഗിച്ചയച്ചു. അവർപോയി മടങ്ങിവന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—"സ്വാമിൻ! നമ്മുടെ രാജ്യത്തിനും രാജവംശത്തിനും അമംഗളകരമായ ഒരു സംഭവമാണിപ്പോൾ സംഭവിച്ചിരിക്കുന്നതു്. പത്മാവതീദേവി മരിച്ചുപോയിരിക്കുന്നു. ദേവിയായ രാജ്ഞിയും ശവം കിടക്കുന്ന ആ മുറിയിലുണ്ടു്. നിന്നു കണ്ണുനീർ തൂകി കരയുന്നതല്ലാതെ ഒന്നും പറയുന്നില്ല. ഏതോ വിശേഷകാരണത്താൽ മരിച്ചതാണെന്നു കണ്ടാൽ തോന്നും. ദാസിമാരോടു ചോദിച്ചതിലും വ്യക്തമായി യാതൊന്നും പറഞ്ഞില്ല. അതുകൊണ്ടു തിരുമേനിതന്നെ പോയി രാജ്ഞിയെക്കണ്ടു ചോദിച്ചാൽ വസ്തുതകളൊക്കെ അറിയാമെന്നു തോന്നുന്നു."

രാജാവുടൻതന്നെ ബദ്ധപ്പെട്ടു തേരിൽനിന്നിറങ്ങി, സ്വാമിയെ മുൻനടത്തിക്കൊണ്ടു പത്മാവതീദേവിയുടെ മണിയറയിലേക്കു ചെന്നു. അവരെക്കണ്ടപ്പോൾ ചുററും നിന്നിരുന്നവരെല്ലാം ഭയഭക്തിപൂർവ്വം വന്ദിച്ചു മാറിനിന്നു. രാജാവോരോന്നു ചോദിച്ചിട്ടും രാജ്ഞി പൂർവ്വാധികം ഉച്ചത്തിൽ നിലവിളിച്ചതല്ലാതെ

യാതൊന്നും പറഞ്ഞില്ല. ഒടുവിൽ അദ്ദേഹം ദാസിമാരെ അരികിൽ വിളിച്ച് വസ്തുതകളൊക്കെച്ചോദിച്ചു മനസ്സിലാക്കി. അവർ യാതൊന്നും മറയ്ക്കാതെ ഉണ്ടായതുപോലെയെല്ലാം രാജാവിനെ ധരിപ്പിക്കയാൽ അദ്ദേഹം ക്രോധതാമ്രാക്ഷനായി അട്ടഹസിച്ചു വാൾ ഊരി രാജ്ഞിയെ നിഗ്രഹിക്കാനായി അവരുടെ തലമുടിക്കു പിടിച്ചു കഴുത്തു കുനിച്ചതുകണ്ട് കരുണാലയനും ശാന്തനുമായ സ്വാമികൾ, അടുത്തുചെന്നു രാജാവിനെത്തടുത്ത് വാളോടുകൂടിയ കൈക്കു പിടിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു. "രാജാവേ! നിൻെറ അജ്ഞാനം ഇനിയും മാറാറായില്ലയോ?"

"ജനിച്ചനേരംതന്നെ വിധിച്ച മരണത്തെ
നിനച്ചു ദുഃഖിക്കുന്ന ജനത്തെ നിരൂപിച്ചാൽ
എനിക്കത്ഭുതമുണ്ടായ്‌വരുന്നു ധർമ്മാത്മജ!
മനക്കാമ്പിങ്കലതും മായാവൈഭവമല്ലോ."

എന്ന് ഒരു മഹർഷി യുധിഷ്ഠിരരാജനോടു പരിഹാസപൂർവ്വം അരുളിച്ചെയ്തതു നീ കേട്ടിട്ടില്ലയോ?—പത്മാവതി മരിച്ചത്, അവളുടെ കർമ്മഫലംകൊണ്ടാണെന്നല്ലാതെ രാജ്ഞി എന്തു പിഴച്ചു?

"കസ്യ ദുഃഖസ്യ കോ ഹേതുർജ്ജഗത്ത്രയേ
കസ്യ സുഖസ്യ വാ കോപി ഹേതുസ്സഖേ!
പൂർവ്വജന്മാർജ്ജിതകർമ്മമത്രേ ഭുവി
സർവ്വലോകക്കും സുഖദുഃഖകാരണം."

എന്നു പറഞ്ഞതുപോലെ, ഭർത്തൃദുഃഖത്താൽ മരിക്കണമെന്നു പത്മാവതിക്കു വിധിയുണ്ടായിരിക്കാം. രാജ്ഞി അതിനു ഹേതുഭൂതയാകണമെന്നുമായിരിക്കാം വിധി. അങ്ങനെയുള്ള ദൈവഗതികൾ ആരാൽത്തന്നെ തടുക്കാൻ കഴിയും? ആ പരമാർത്ഥം വിചാരിക്കാതെ നീ എന്തൊരു സാഹസമാണു പ്രവർത്തിക്കാൻ ഭാവിച്ചത്?

ഇപ്രകാരം സ്വാമികൾചെയ്ത ഉപദേശങ്ങളൊന്നും കോപതാപാക്രാന്തനായ രാജാവിനു ഗ്രഹിക്കാൻ ശക്തിയുണ്ടായില്ല. അദ്ദേഹം മൂർച്ഛിതനായി വീണു. വിത്രസ്തയും ലജ്ജിതയുമായ രാജ്ഞി ഉടനേതന്നെ സ്വാമികളുടെ തൃപ്പാദങ്ങളിൽ വന്ദിച്ചുവീണഭയമപേക്ഷിച്ചു.

ദിവ്യപ്രഭാവനും ശാന്തശാന്തനുമായ സ്വാമീ! അടിയനെ രക്ഷിക്കണമേ! അടിയൻെറ അപരാധം ക്ഷമിക്കണമേ! അഭയമരുളണമേ!—എന്നെ വധിക്കുന്നുവെങ്കിൽ പോകട്ടെ—അതിനെനിക്കു സങ്കടമശേഷമില്ല. രാജാവിനേയും രാജ്യത്തേയും രക്ഷിക്കാൻ

കരുണ്യതാന്നേണമേ! നിരപരാധികളായ ഈ ദാസിമാരെയും രക്ഷിക്കണമേ! നഷ്ടപ്പെട്ടുപോയ കൈകാലുകൾ ഉണ്ടാക്കാൻ സാധിച്ച നിന്തിരുവടിക്കു ഈ പത്മാവതിയെ ജീവിപ്പിക്കാൻ കഴിവില്ലെന്നു വരുമോ? കഴിവില്ലെങ്കിൽത്തന്നെ നിന്തിരുവടി അഭ്യർത്ഥിച്ചാൽ ഭഗവാൻ ജീവിപ്പിച്ചുതരാതെയിരിക്കുമോ? സ്ത്രീസഹജമായ ചാപല്യത്താൽ അടിയൻ ഇദംപ്രഥമമായി ചെയ്തുപോയ ഈ കുററത്തെ സദയം ക്ഷമിക്കണമേ! എല്ലാം അറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന നിന്തിരുവടിയോടു് ഇതിലധികം അടിയൻ പറയണമെന്നുണ്ടോ?

ഇങ്ങനെ അഭ്യർത്ഥിച്ചുകൊണ്ടു രാജ്ഞി കിടക്കുമ്പോൾ, രാജാവു് ഉദ്ബുദ്ധനായി എഴുനേററു വീണ്ടും വാൾ കൈയിലെടുത്തു. "പാർവതീദേവിയെപ്പോലെ പരമപാവനയായ പത്മാവതീദേവിക്കു് പ്രാണവിയോഗം വരുത്തിയ ഈ പാപികളെ നിഗ്രഹിച്ചു് ഇക്ഷണത്തിൽ ഞാനും മരിക്കുന്നുണ്ടെ"ന്നു് അട്ടഹസിച്ചുകൊണ്ടു ദാസിമാരേയും രാജ്ഞിയേയും വെട്ടിക്കളയുന്നതിനായി ഓടിയടുത്തു. സ്വാമികൾ രണ്ടാമതും രാജാവിനെത്തടുത്തു ശാന്തിമന്ത്രം ഉപദേശിച്ചു. ആ മന്ത്രപ്രഭാവത്താൽ രാജാവു ശാന്തനായി ഒരുഭാഗത്തു മാറിനിന്നു. ജയദേവൻ പത്മാവതിയുടെ ശവത്തിൻെറ സമീപത്തുചെന്നിരുന്നു തൊട്ടുതലോടിക്കൊണ്ടു:— "പ്രിയേ! ഭവതി ഇത്രവേഗത്തിൽ എന്നെ വിട്ടുപിരിഞ്ഞുപോയോ? ഭർത്തൃപ്രണയിനിയായ ഭവതി എൻെറ മരണത്തെക്കുറിച്ചു കേട്ടപ്പോൾ സൂക്ഷ്മചിന്തചെയ്തു പരമാർത്ഥമറിയാതെ പ്രാണങ്ങളെ ത്യജിച്ചതു്, ശരിയോ? ഭവതിയോടുകൂടാതെ ജീവസന്ധാരണം ചെയ്വാൻ എനിക്കശേഷം തൃപ്തി തോന്നുന്നില്ല. ഹാ കഷ്ടം! ജഗദീശ! പ്രാപഞ്ചികസ്നേഹബന്ധങ്ങളും പ്രത്യാശകളും എത്ര ശിഥിലം. ഹരേ! വൈകുണ്ഠ! ഈ സാധ്വി, സജീവയായി ഭവിക്കുമാറു് നിന്തിരുവടി അനുഗ്രഹിക്കേണമേ!" എന്നോരോ വിചാരങ്ങളോടുകൂടി, ഭഗവാനെ ധ്യാനിച്ചു ദശാവതാരസ്തോത്രം ചെയ്തു.

ദശാവതാരസ്തോത്രം.

ശ്രീമഹാവിഷ്ണോ സർവസഹിഷ്ണോ ജഗൽക്ഷേമപ്രേമദ! സുധാമജ്ജുകരുണാധര! വിഭോ* നാമരൂപാദിഹീന!നാഥ!നീ മദീയമാമാമയശാന്തിക്കനുഗ്രഹിക്ക ഭക്തദാസ * മല്പാദശുശ്രൂഷണരതയായനുദിനം ത്വല്പാദങ്ങളുംതവചിന്തിച്ചുവസിച്ചോരു *പത്മാവത്യാഖ്യയാമെൻപത്നിയെജീവിപ്പിക്ക പത്മാക്ഷ!ഭവൽകൃപാകണമഭ്യർത്ഥിക്കുന്നേൻ * പണ്ടുവേദങ്ങൾകട്ടുകൊണ്ടുപാതാളംപു

ഘോരന്മാർവൈരിയാം ഹയഗ്രീവനെഹനിക്കുവാൻ * ചണ്ഡമ
ത്സ്യാകാരംപൂണ്ടബ്ധിയിൽ വിഹരിച്ചപുണ്ഡരീകാക്ഷപുരുഷോ
ത്തമജയജയ * മന്ദരമുയർത്തുവാൻദേവകളർത്ഥിക്കയാൽ ഇന്ദിരാ
വര! കൂർമ്മാകൃതിയായ്ഭവിച്ചതും * പന്നിയായ്ഹിരണ്യാക്ഷദൈ
ത്യനെവധിച്ചിളാമണ്ഡലംമുന്നേപ്പോലെ വാർദ്ധിയിൽപൊന്തി
ച്ചതും * നന്ദനൻവിഷ്ണുഭക്തനാകയാലവനോട്ടു ദുർന്നയംപ്രവർത്തി
ച്ചഹിരണ്യകശിപുവേ * കൊന്നുലോകത്രാണംചെയ്തീടുവാൻനൃ
സിംഹമായ് വന്നതുംഭക്തരക്ഷാലോലനാംഭവാനല്ലോ * ബലി
യാംചക്രവർത്തിതന്നിൽമത്സരംപൂണ്ടു വലനാശനനഭ്യർത്ഥിക്കയാൽ
വടുവായി * ഛലമംഗീകൃത്യമൂന്നടിയായ്ത്രിഭുവനം ജലഭൂതലമ
യംവാങ്ങിനീജഗല്പതേ * പരശുരാമനായിമൂവേഴുവട്ടംക്ഷത്ര ധ
രിത്രീശരെക്കൊന്നുചോരയിൽകുളിച്ചുനീ * ദശഗ്രീവനെക്കൊൽ
വാൻരഘുവംശത്തിൽപിന്നെദശസ്യന്ദനസുതനായവതാരംചെയ്തു
* കാമപാലനായ്പ്രലംബാദിദൈത്യന്മാരെ ശമനപുരത്തിങ്ക
ലാക്കിനിന്തിരുവടി * കോമളാകൃതിപൂണ്ടകൃഷ്ണനായവതരിച്ചാമ
യംജഗത്തിന്റെപോക്കുവാൻകംസാദിക* താമസന്മാരെക്കൊന്നാൻ
പാർത്ഥസൂതനായ്ദുഷ്ട ഭൂമിപന്മാരെയൊക്കെവധിപ്പിക്കയുംചെ
യ്തു * ശ്രീമഹാവേദാന്തസാരാർത്ഥപ്പൊൻമണികൾക്കു തുമയുംവില
യുമേറുംമധ്യരത്നമായ് * സോമസൂര്യന്മാരുള്ളകാലത്തോളവും
സർവ്വ ക്ഷേമസുജ്ഞാനദീപ്രരശ്മിവീശുന്നതായി * വിളങ്ങുംഗീതാ
ഖ്യമാംവേദത്തെയുപദേശി ച്ചുലംഘ്യധർമ്മസ്ഥിതിഭൂമിയിൽസം
സ്ഥാപിച്ചു * നിരന്തരേണാമിശ്രമാകുമിക്കലിയുഗ ദുരന്തഘോര
തപത്തെശമിപ്പിച്ചതുംഭവാൻ * കൽക്കിയായിനിക്കലിയുഗംതന്ന
ന്തത്തിങ്കൽ ഉത്ഭവിച്ചഹോദുഷ്ടനിഗ്രഹംചെയ്യുന്നതും * പത്മ
ലോചനപ്രഭോ! ഭഗവാൽഭവാൻതന്നെ ഭക്തനാമിവനോടെന്തി
ങ്ങനെതുടങ്ങുവാൻ? * മൽപാദശുശ്രൂഷണരതയായന്നദിനംത്തൃപ്പാ
ദങ്ങളും തവചിന്തിച്ചുവസിച്ചോരു * പത്മാവത്യാഖ്യയാമെൻപ
ത്നിയേജ്ജീവിപ്പിക്ക ഭക്തവത്സല! ഭവനാശന!ജയജയ.

ഇങ്ങനെ സ്തോത്രംചെയ്തിട്ടും ഭഗവാൻ പ്രത്യക്ഷപ്പെടായ്ക
കൊണ്ട്, അശ്രുക്കൾ വാർത്തു വിലപിച്ചു. "ഗരുഡവാഹന! ഗ
ജേന്ദ്രതാപനാശന! രാധാനയനമോഹന! നന്ദനന്ദന! ദേവദേ
വ! വാസുദേവ! ഹരേ കൃഷ്ണകൃഷ്ണ! കരുണാപൂർവ്വം പാദസേവകനാ
യ ഈ ഭക്തനെ അനുഗ്രഹിക്കേണമേ! എന്റെ ഈ വിലാപം
നിന്തിരുവടി കേൾക്കുന്നില്ലയോ? സുധർമ്മരാജന്റെ വില്ലുകൊ
ണ്ടടികൊണ്ടു മോഹിച്ചുകിടക്കുന്ന അർജ്ജുനനെ ആശ്വസിപ്പി
ക്കാൻ നിന്തിരുവടി പോയിരിക്കയാണോ? അതോ വിരഹാതുര

യായ രാധയെ ആശ്വസിപ്പിക്കാൻ പോയിരിക്കുന്നോ? പണ്ടു് സീതയുടെ മുലക്കണ്ണിൽ കൊത്തിയ കാകാസുരനെ ആശ്വസിപ്പിക്കുന്നതിനു് ഒരു പുൽക്കൊടിയല്ലയോ നിന്തിരുവടി ജപിച്ചയച്ചതു്? ആ പുൽക്കൊടിയെടുത്തു് അവനെ രക്ഷിക്കുന്നതിനു് ബ്രഹ്മാദികൾ ആളായില്ലല്ലോ. അങ്ങനെയുള്ള നിന്തിരുവടിക്കു പത്മാവതിയുടെ ആയുസ്സു നൽകുന്നതിനെന്തൊരു വിഷമതയാണു്? ഹേ! ലക്ഷ്മീദേവി! സഹധർമ്മിണിയുടെ വിയോഗത്തിൽ വിലപിക്കുന്ന ഈ ഭക്തനിൽ കരുണതോന്നി ഭവതി, ഭഗവാനെ ഇവിടെ എഴുന്നരുളിക്കേണമേ! ഹേ കരുണാവതികളായ ദേവസ്ത്രീകളെ! നിങ്ങളുടെ ഗോഷ്ഠികൾ കാണ്മാൻ മനസ്സുഴിച്ചു ഭക്തവത്സലനായ ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണനെ ഈ ജയദേവന്റെ സമീപത്തിൽ അരനിമിഷനേരത്തേക്കയച്ചുതരേണമേ!" ഇപ്രകാരം ഭക്തിപരവശനായി പാടിയ ജയദേവനെക്കുറിച്ചു കരുണതോന്നിയ ഭഗവാൻ ഗരുഡാരൂഢനായി എഴുന്നരുളിവന്നു് ജയദേവന്റെ മുമ്പിൽ ആവിർഭവിച്ചു. ജഗദേകമൂർത്തിയായ ശ്രീനാരായണനെ പ്രത്യക്ഷം കണ്ട മാത്രയിൽ ജയദേവനും രാജാവും പരിജനങ്ങളും ആനന്ദാകുലരായി ദണ്ഡനമസ്കാരം ചെയ്തു്, സ്തോത്രകീർത്തനങ്ങൾ വർഷിക്കയും നാരദൻ തുംബുരുമീട്ടി ഗാനംചെയ്കയും അപ്സരസ്ത്രീകൾ നൃത്തം വയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. ഭഗവാൻ സന്തുഷ്ടനായി ജയദേവനെ പിടിച്ചെഴുനേല്പിച്ചു് ശിരസ്സിൽ കൈവച്ചനുഗ്രഹിച്ചു്, "ഹേ പുണ്യാത്മാവേ! ഭക്തലോകമണിയായ നീ എന്നെ ധ്യാനിച്ചതു് എന്തൊരഭിലാഷത്താലാണു്? എന്തൊരു വരമാണു് നിനക്കാവശ്യം? ചോദിച്ചുകൊൾക" എന്നരുളിച്ചെയ്തു. ജയദേവൻ അതുകേട്ടു് തൃപ്പാദങ്ങളിൽ വീണ്ടും വന്ദിച്ചു്, "ഭക്തപാലകനായ ഭഗവാനേ! കൃപണബന്ധോ! കൃപാസിന്ധോ! നിന്തിരുവടിയെ പ്രത്യക്ഷമായിക്കാണ്മാൻലഭിച്ചതിൽ കൂടുതലായി അഭിലാഷമെന്താണെനിക്കു ചോദിപ്പാനുള്ളതു്? എങ്കിലും ഈ രാജാവിനെയും രാജ്ഞിയെയും ആശ്വസിപ്പിക്കുന്നതിനു് പത്മാവതിയെ സജീവയാക്കിച്ചെയ്യണമെന്നു് ഒരഭിലാഷമുണ്ടു്" എന്നറിയിച്ചു.

ഭഗവാൻ—"ഹേ ജയദേവ! പത്മാവതിയെ ജീവിപ്പിക്കുന്നതിനു് എന്റെ സഹായത്തെ അപേക്ഷിക്കേണ്ട ആവശ്യം നിനക്കുണ്ടോ? നിന്നാൽ കഴിയാത്ത കാര്യം എന്നാൽ കഴിയുമോ? എന്നെ നീ ഇക്കാര്യത്തിൽ അപേക്ഷിച്ചതു, നിന്റെ അഹംഭാവമില്ലായ്മയുടെ ലക്ഷണമാണെന്നുതന്നെ ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു. ഹേ! ജീവകാരുണ്യനിധിയായ ഭക്ത! ആശാപാശങ്ങളെ പരിത്യ

ജിച്ച മുക്ത! പത്മാവതിയെ ഇപ്പോൾതന്നെ ജീവിപ്പിക്കാം! അതു കൊണ്ടു നിനക്കു ദുഃഖമുണ്ടാകേണ്ട." (അനന്തരം ക്രൌഞ്ചരാജനെ നോക്കി) "ഹേ രാജൻ! നിനക്കെന്താണഭിലാഷം? എന്തായാലും എന്നെ അറിയിച്ചാൽ ഈ ക്ഷണം സാധിച്ചുതരാവുന്നതാണ്" എന്നരുളിച്ചെയ്തു.

രാജാവ്—സ്വാമീ! ഞങ്ങൾക്കെല്ലാം അമ്മയായ പത്മാവതീദേവിയെ ജീവിപ്പിച്ചുതരുന്നതിൽ കൂടുതലായി യാതൊരഭിലാഷവും എനിക്കറിവിക്കാനില്ല. അതുംകേട്ടപ്പോൾ ഭഗവാൻ പത്മാവതിയെ നോക്കി,—ഹേ സാദ്ധ്വീരത്നമേ! പത്മാവതി! പത്മാവതീ! എഴുന്നേററാലും എന്നരുളിച്ചെയ്തു. ഉടനെ ഭഗവാൻെറ മുഖത്തുനിന്നും ഒരു തേജസ്സ്, ആവിർഭവിച്ച്, പത്മാവതിയുടെ ശരീരത്തിൽ പതിക്കയും പത്മാവതി ഉറങ്ങി എഴുന്നററതുപോലെ, എഴുന്നേററ് ഭഗവൽപാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിക്കയും ചെയ്തു. അനന്തരം കൈകാലുകളോടുകൂടി സമീപത്തുനില്ക്കുന്ന സ്വാമികളെക്കണ്ടു് അത്ഭുതത്തോടെ വന്ദിച്ച്, അദ്ദേഹത്തിൻെറ പുറകിലായി മാറിനിന്നു. ഭഗവാൻ മന്ദസ്മിതപൂർവ്വം ജയദേവരെ നോക്കി—"ഹേ ഈശ്വരസമനായ തപസ്വീശ്വര! നീയും പത്മാവതിയും രാജാവും ബ്രഹ്മജ്ഞാനസമന്വിതരായി പല നാൾ ജീവിച്ചിരിക്കമാറാകട്ടെ. നീ എൻെറ കലയോടുകൂടിയ വേദവ്യാസൻെറ അവതാരമാണെന്നും ഓർത്തുകൊൾക. അതുകൊണ്ടു നിൻെറ ശാസ്ത്രജ്ഞാനത്തെയും ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തെയും ലോകോപകാരമാക്കിത്തീക്കുന്നതിന്, ഭക്തിമുക്തിമാർഗ്ഗങ്ങളെ പ്രതിപാദിക്കുന്ന ഒരു ഭാഗവതം നിർമ്മിച്ച്, അവതാരകാര്യം നിറവേററി ഒടുവിൽ എൻെറ പാദത്തെ പ്രാപിച്ചുകൊൾക" എന്നാജ്ഞാപിച്ച്, സകലദേവർഷിസമേതനായി ആകാശമണ്ഡലത്തിൽ അന്തർദ്ധാനം ചെയ്തു.

ജയദേവാദികൾ ഭഗവാൻ അന്തർദ്ധാനംചെയ്ത ദിക്കുനോക്കി നമസ്കരിച്ച്, സന്തുഷ്ടരായി അന്യോന്യസല്ലാപം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. ക്രൌഞ്ചരാജൻ ഭക്തിപൂർവ്വം പത്മാവതിയുടെ പാദങ്ങളെ വന്ദിച്ച് "ഹേ ദേവി! ഭവതിയുടെ പ്രാണനാശത്തിനു കാരണഭൂതയായ ഈ ദുഷ്ടരാജ്ഞിയെ ഇഷ്ടംപോലെ ശിക്ഷിച്ചുകൊള്ളുന്നതിനു ഞാൻ തൃപ്പാദങ്ങളിൽ സമർപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. സ്വാമികൾ മരിച്ചുവെന്നു ഭവതിയെ വിശ്വസിപ്പിക്കാൻ ഇവൾ ചെയ്തതെല്ലാം വെറും വ്യാജമായിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് ഇവളെ ഏതുവിധത്തിൽ ശിക്ഷിക്കണമെന്നാജ്ഞാപിച്ചാലും!" എന്നറിയിച്ചു.

പത്മാവതി—"രാജാവേ! എന്താണ് വിവേകമില്ലാത്തവരെപ്പോലെ സംസാരിക്കുന്നതു്? രാജ്ഞി എന്റെ നിഗ്രഹത്തിന്നു കാരണഭൂതയായെങ്കിൽ ഭഗവൽദർശനമാകുന്ന അനുഗ്രഹത്തിന്നും കാരണഭൂതയായില്ലേ? നാം എല്ലാവരും ഇപ്പോൾ അനുഗ്രഹീതരായതു്, ആ ദേവിയുടെ മഹിമകൊണ്ടല്ലയോ?" എന്നുപറഞ്ഞു്, രാജ്ഞിയെ അരികിൽ വിളിച്ചാലിംഗനം ചെയ്കയും പല പല ഉപചാരവാക്കുകൾ വർഷിക്കുകയും ചെയ്തു. സ്വാമികളും രാജപത്നിയെ ആശീർവ്വദിച്ചനുഗ്രഹിച്ചു് അനന്തരം ബ്രഹ്മധ്യാനത്തിൽ ലയിച്ചു സമാധിസ്ഥനായിരുന്നു. രാജാവു്, ഗുരുശുശ്രൂഷണതൽപരനായി പൂർവ്വാധികം ഉത്സാഹത്തോടും ധർമ്മനിഷ്ഠയോടുംകൂടി പ്രജകളെ രക്ഷിച്ചു്, രാജശബ്ദത്തെ അർത്ഥവൽക്കരിച്ചു. ഇങ്ങനെ കുറേനാൾ കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ജയദേവൻ ഭഗവന്നിയോഗമനുസരിച്ചു, ഭക്തിമുക്തിമാർഗ്ഗങ്ങളേയും ഭക്തന്മാരുടെ ചരിത്രങ്ങളേയും ഉൾപ്പെടുത്തി ഭഗവൽലീലകളെ പ്രതിപാദിക്കുന്നതായി ലക്ഷണസമ്പൂർണ്ണമായ ഒരു ഭാഗവതഗ്രന്ഥത്തെ സംസ്കൃതഭാഷയിൽ നിർമ്മിച്ചു്, അതിനെത്തന്നെ എപ്പോഴും പാടിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

ഒൻപതാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

പത്താമദ്ധ്യായം.

ജയദേവരുടെ ഭാഗവതത്തെ ഭഗവാൻ ബ്രാഹ്മണരൂപനായിവന്നു ചൊല്ലിക്കേൾപ്പിച്ചതും സ്വന്തരൂപം കാണിച്ചതും.

ജയദേവസ്വാമി, താൻ എഴുതിയ ഭാഗവതം രാജാവിനേയും മററു ഭക്തന്മാരെയും വായിച്ചുകേൾപ്പിക്കണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു്, അതെടുത്തുകൊണ്ടു രാജധാനിയിൽചെന്നു വിവരം പറഞ്ഞു. രാജാവു് സന്തുഷ്ടനായി, സൽക്കഥാശ്രവണത്തിൽ ഉൽസുകരായ പല ബ്രാഹ്മണരെയും പൌരന്മാരെയും മന്ത്രിമാരെയും മററും അളയച്ചുവരുത്തി സ്വാമിയെ ഒരു ഭദ്രാസനത്തിൽ പൂജിച്ചിരുത്തി, എല്ലാവരുമായി ചുററുമിരുന്നു പുരാണം വായിച്ചു കേൾപ്പിക്കാൻ അപേക്ഷിച്ചു. വായന ആരംഭിച്ചപ്പോൾതന്നെ ഭഗവാൻ ഒരു ബ്രാഹ്മണവേഷം ധരിച്ചു്, ആ സഭയിൽ പ്രവേശിച്ചു. തേജസ്സ്വിയും ലക്ഷണയുക്തനുമായ ആ ബ്രാഹ്മണനെ

സഭാവാസികൾ വന്ദിച്ചു്, ഉചിതോപചാരങ്ങൾ ചെയ്തു പൂജിച്ചു സന്തോഷിപ്പിച്ചിരുത്തി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്വദേശം ഏതാണെന്നും ആഗമിക്കാൻ കാരണം എന്താണെന്നും മററും രാജാവു ചോദിച്ചതിനു മറുപടിയായി അദ്ദേഹം:—"ഹേ രാജാവേ! എന്റെ ദേശം ഗോകുലവൃന്ദാവനമാണു്. ഞാൻ ബാല്യംമുതല്ക്കേ വേദശാസ്ത്രാദികളഭ്യസിച്ചു് ഒരുവിധം പാണ്ഡിത്യം സമ്പാദിച്ചു. അറിയുന്നവരെല്ലാം എന്നെ ഒരു പണ്ഡിതനാണെന്നു സമ്മതിച്ചിട്ടുമുണ്ടു്. ശാസ്ത്രവിഷയമായി ഞാൻ പല ദിക്കിലും നടന്നു വാദിക്കുന്നവനുമാണു്. ഇതുവരെ വാദത്തിൽ എന്നെ ജയിക്കാൻ ആരെയും ഞാൻ കണ്ടില്ല. അങ്ങനെ സഞ്ചരിക്കുന്ന കൂട്ടത്തിൽ ഇവിടെ ജയദേവൻ എന്നൊരു പണ്ഡിതൻ ഉണ്ടെന്നറിഞ്ഞാണിങ്ങോട്ടു പോന്നതു്. അദ്ദേഹത്തോടും ഒന്നു വാദിച്ചുനോക്കാമെന്നാണു് എന്റെ ആശ. ജയിച്ചാലുമായി, തോററാലുമായി. രണ്ടായാലും അതൊന്നു പരീക്ഷിക്കാതിരിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ല" എന്നു പറഞ്ഞു.

ജയദേവൻ ഇതുകേട്ടു് ഓടിയെഴുന്നേററുചെന്നു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദങ്ങളിൽ വന്ദിച്ചു്, "സ്വാമീ! എന്നെ അനുഗ്രഹിക്കണം. ഞാൻ ഒരു പണ്ഡിതനല്ല; അങ്ങേപ്പോലുള്ള പൂജ്യന്മാരുടെ പാദസേവകൻ മാത്രമാണു്" എന്നറിയിച്ചു.

മായാ-ബ്രാ—ശരി, ശരി, നീയാണോ ജയദേവൻ?—വിഷയസുഖകാരിണിയായ ഭാര്യയെ ജീവിപ്പിക്കുവാൻ അഷ്ടപദിപാടിയവൻ നീയാണോ? കള്ളന്മാർ കൈകാലുകൾ വെട്ടി കിണററിൽ തള്ളിയതു നിന്നെയാണോ? പിന്നെ പരമശിവനെ സേവിച്ചു്, ആ കൈകാലുകൾ വാങ്ങിയവനും നീയാണോ?—മുക്കാൽ മൂഢനെ മുഴുമൂഢൻ കൊണ്ടാടുന്നതുപോലെ ജ്ഞാനത്തിന്റെ ഗന്ധംപോലുമില്ലാത്ത ഈ രാജാവു്, നിന്നെ ജ്ഞാനിയെന്നും സ്വാമിയെന്നും ലോകൈകവിദ്വാനെന്നും ഒക്കെ പുകഴ്ത്തി പുകഴ്ത്തി നിനക്കഹങ്കാരം കുറേ വർദ്ധിച്ചിരിക്കയാണു് അല്ലേ?—നിന്റെ വിദ്വത്ത്വവും വാഗ്ധാടിയുമെല്ലാമറിയുന്നതു് എന്നോടൊന്നിടഞ്ഞുനോക്കുമ്പോഴാണു്. അതിനു സാമർത്ഥ്യമുണ്ടെങ്കിൽ ഒരുങ്ങിക്കൊൾക എന്നു് ഉദ്ധതസ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു. ജയദേവൻ അതുകേട്ടു്, വിനയാദരപുരസ്സരം ബ്രാഹ്മണനെ തൊഴുതു്, "സ്വാമിൻ! ഞാൻ ഹരിഃഓം എന്ന അദ്ധ്യക്ഷരങ്ങളുടെ അർത്ഥംപോലും അറിഞ്ഞവനല്ല. വ്യാകരണാദിശാസ്ത്രപാഠങ്ങളും എനിക്കില്ല. എന്നെ ഒരെതിരാളിയായി കരുതാതെയിരിക്കാൻ കരുണയുണ്ടാ

കണം" എന്നപേക്ഷിച്ചു. ഭഗവാൻ, അതുകേട്ടു്, കോപിച്ചതു പോലെ ഭാവിച്ചു് "എടാ ജയദേവ! നിൻെറ ഗൂഢാൎത്ഥപ്രയോഗങ്ങൾ മററുള്ളവക്ക് മനസ്സിലാകയില്ലെന്നാണോ വിചാരം? നീ എന്താണ പറഞ്ഞതു്? ഹരിഃ ഓം—എന്ന ആദ്യക്ഷരങ്ങളുടെ അൎത്ഥം നിനക്കറിവാൻ പാടില്ലെന്നോ? അതറിഞ്ഞ മനുഷ്യർ ലോകത്താരുണ്ടു്? അതറിഞ്ഞാൽ പിന്നെയറിവാൻ എന്തൊന്നുണ്ടു്? സുബ്രഹ്മണ്യൻ ബ്രഹ്മാവിനോടു് ഓംകാരത്തിൻെറ അൎത്ഥം ചോദിച്ചതിൽ അറിവാൻ പാടില്ലാഞ്ഞതിനാൽ അദ്ദേഹത്തെ പിടിച്ചുകെട്ടി തടവിലാക്കിയെന്നും, പരമശിവനുമറിവാൻ പാടില്ലാതെപോകയാൽ, സുബ്രഹ്മണ്യൻതന്നെ ഉപദേശിച്ചുവെന്നും നീ കേട്ടിട്ടില്ലയോ? ഹരിഃ—ഓം—എന്ന അക്ഷരങ്ങൾകൊണ്ടു്, നീ എന്നോടെതിരിടാൻ ഭാവിച്ചതു്, അതുവഴി എന്നെ മടക്കി കീൎത്തിനേടിക്കൊള്ളാമെന്നുള്ള ഗൂഢോദ്ദേശത്തിന്മേലാണെന്നു് എനിക്കു മനസ്സിലായി. ആ മഹാക്ഷരങ്ങളുടെ അൎത്ഥം അറിഞ്ഞാൽ, പിന്നെ വേദങ്ങളോ ശാസ്ത്രങ്ങളോ പഠിക്കേണ്ട ആവശ്യമുണ്ടോ? അതറിഞ്ഞവനെ മറെറാരുത്തനു ജയിക്കാൻ സാധിക്കുമോ? അയ്യയ്യോ! നീ ആരംഭത്തിലേതന്നെ ബ്രഹ്മാസ്ത്രമാണല്ലോ എടുത്തു പ്രയോഗിച്ചതു്? അതുചെന്നു തറച്ചാൽ ഏതൊരെതിരാളിയുടെ ഹൃദയമാണ തകരാത്തതു്? നീ മഹാബുദ്ധി തന്നാണെന്നു് ഇതുകൊണ്ടു പറയാതെ പറഞ്ഞു. ഇതിൻെറ അന്തരാൎത്ഥം എനിക്കു മനസ്സിലാകയില്ലെന്നാണോ നീ കരുതിയതു്?—ഏതായാലുമാകട്ടെ—നിൻെറ സാമൎത്ഥ്യമിതിൽവച്ചറിയണം. നീ സമൎത്ഥനാണെങ്കിൽ എന്നെ ജയിക്കണം. ആകട്ടെ—വാദം തുടങ്ങിക്കൊള്ളൂ കഴിയുമെങ്കിൽ" എന്നും മററും പരുഷസ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞുതുടങ്ങിയതുകേട്ടു്, ജയദേവൻ "ഹാ! ഇതെന്തൊരു ദുൎഘടക്കാണു്? ഹരിഃ ഓം—എന്ന കൂട്ടക്ഷരങ്ങളുടെ അൎത്ഥം എനിക്കറിവാൻ പാടില്ലെന്നു പറഞ്ഞതിനു് ഇത്ര വളരെയൊക്കെ വ്യാഖ്യാനിക്കാനുണ്ടോ? ഏതായാലും ഇനി ഞാൻ ഒന്നും പറയുന്നില്ല," എന്നു മൌനം ദീക്ഷിച്ചിരുന്നുകളഞ്ഞു. മായാബ്രാഹ്മണൻ അതുകണ്ടു് "ഹേ! ജയദേവരേ! "മത്തോന്മത്തന്മാരോടുമുത്തരം പറയരു" തെന്ന ന്യായമനുസരിച്ചു്, ഞാൻ ദുഃസ്വഭാവിയാണെന്നുദ്ദേശിച്ചാണോ നീ മിണ്ടാതെയിരുന്നുകളഞ്ഞതു്! സഭ്യന്മാരെല്ലാം എന്നെ നിന്ദിക്കട്ടെ എന്നായിരിക്കാം നിൻെറ വിചാരം. ഈ വിധത്തിൽ എന്നെ ജയിക്കാമെന്നാണുദ്ദേശം—അല്ലേ?—എന്തായാലും ശരി - നിന്നെ വാദിച്ചുമടക്കാതെ—ഇവിടുന്നു പോകാൻ ഞാൻ നിശ്ചയിച്ചിട്ടില്ല.

ഹരിഃ—ഓം—എന്ന അക്ഷരങ്ങളുടെ അർത്ഥം എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ എന്ന അർത്ഥത്തിൽ എന്നെ തോല്പിച്ചുകളയാമെന്നു നിശ്ചയിക്കേണ്ടാ. അതു ഞാൻ വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞുകേൾപ്പിക്കാം കേട്ടുകൊൾക."

എന്നുപറഞ്ഞു്, സഭ്യന്മാരെനോക്കി, "ഹേ സഭാവാസികളേ! നിങ്ങളെല്ലാവരും സശ്രദ്ധം കേട്ടുകൊള്ളണം" എന്നാജ്ഞാപിച്ചശേഷം പറവാൻ തുടങ്ങി:—

ഭക്തന്മാരുടെ പാപം ഹരിക്കുന്നവൻ എന്ന അർത്ഥത്തിലാണു ഭഗവാനു് ഹരിഃ എന്നു പേരുണ്ടായതു്. ആ ഭഗവാനെത്തന്നെ പ്രണവസ്വരൂപൻ എന്നും പറയപ്പെടുന്നു. പ്രണവമെന്നതു്, അകാര ഉകാര മകാരവർണ്ണങ്ങൾ ചേൎന്ന ഓംകാരമാകുന്നു. ഇതിന്റെ അർത്ഥം പൂർണ്ണബ്രഹ്മജ്ഞാനം സിദ്ധിച്ചവൎക്കല്ലാതെ മററുള്ളവൎക്കറിയാൻ പ്രയാസമാണു്. ഓംകാരം ബ്രഹ്മംതന്നെയെന്നാണു് വേദം ഘോഷിക്കുന്നതു്. ഓംകാരത്തിന്റെ അർത്ഥമറിയാത്തവർ സകലവേദാഗമജ്ഞാനികളായിരുന്നാലും, അവർ കേവലം മൂഢന്മാരാണെന്നുവേണം പറവാൻ. അവരുടെ മായാമോഹം മാറിപ്പോയതായിപ്പറഞ്ഞുകൂടാ. സദ്ഗുരൂപദേശമാർഗ്ഗേണയല്ലാതെ, പ്രണവത്തിന്റെ അർത്ഥമറിവാൻ സാധിക്കയുമില്ല. വേദാഗമാദികൾക്കെല്ലാം ആധാരം ഓംകാരമാണു്. വേദത്തിന്റെ സാരസർവ്വസ്വം ഓംകാരമാണെന്നുവേണം പറവാൻ. സർവ്വസൃഷ്ടിക്കും ആധാരമായും ആധേയമായുമിരിക്കുന്നതും അതുതന്നെ. സകല മന്ത്രങ്ങൾക്കും ഉയിരായി നിൽക്കുന്ന മൂലാക്ഷരവും അതുതന്നെ. തപം, ജപം, യോഗം, ധ്യാനം, വേദാദ്ധ്യയനം, വേദാന്തശ്രവണം, മനനം, നിദിദ്ധ്യാസനം, സമാധി മുതലായതിനെല്ലാം ആശ്രയം ഓംകാരം ഒന്നുതന്നെയാണു്. ചക്രങ്ങൾക്കു നാഭികീലംപോലെ ഈ പ്രപഞ്ചചക്രത്തിന്റെ തിരുക്കാണിയാണു് ഓങ്കാരം; അതിന്റെ അർത്ഥമറിഞ്ഞാൽ ഭൂതഭവിഷ്യദ്വൎത്തമാനകാലജ്ഞാനം താനേയുണ്ടാകുന്നു. പ്രണവാർത്ഥശോധനകൊണ്ടാണു്, അജ്ഞാനം, സന്ദേഹം, ലോകവാസന, ദേഹവാസന മുതലായവയെല്ലാം നശിച്ചു്, ദൃഢപ്രജ്ഞതയുണ്ടാകുന്നതു്. അഷ്ടാക്ഷരപഞ്ചാക്ഷരങ്ങൾക്കും സ്ഥിരമായ ശ്രേഷ്ഠതയുമുണ്ടാക്കുന്നതു് പ്രണവമാകുന്നു. വൃക്ഷങ്ങൾക്കു ജലവും സ്ത്രീകൾക്കു പാതിവ്രത്യവും പുരുഷന്മാൎക്കു വിവേകവും ആധാരമായിരിക്കുന്നതുപോലെ, സമസ്തകൎമ്മങ്ങൾക്കും സമസ്തമന്ത്രങ്ങൾക്കും സമസ്തശാസ്ത്രങ്ങൾക്കും ആധാരം ഓങ്കാരംതന്നെയാകുന്നു. ബ്രഹ്മൈക്യം സിദ്ധിച്ച പരമജ്ഞാനികൾക്കു അതിന്റെ അർത്ഥം അറിയാൻ നിഷ്പ്ര

ഭ്യാസം സാധിക്കുന്നതുപോലെ ബ്രഹ്മൈക്യം സിദ്ധിക്കാത്തവർ എത്രതന്നെ ശ്രമിച്ചാലും അർത്ഥം അറിവാൻ സാധിക്കുന്നില്ല. ബുദ്ധിമാനെന്നോ യുക്തിമാനെന്നോ വ്യുല്പന്നനെന്നോ മുമുക്ഷുവെന്നോ ശ്രേഷ്ഠനെന്നോ പണ്ഡിതനെന്നോ ഭക്തനെന്നോ മുക്തനെന്നോ സിദ്ധനെന്നോ ശുദ്ധനെന്നോ ഒരുത്തനെപ്പറയണമെങ്കിൽ അവൻ പ്രണവാർത്ഥമറിഞ്ഞവനായിരിക്കണം. പ്രണവാർത്ഥമറിഞ്ഞവനേ ഭ്രാന്തിരഹിതനായ ബ്രഹ്മജ്ഞനാകയുള്ളൂ. അല്ലാത്തവൻ ഭ്രാന്തനായ ഹീനൻ തന്നെയെന്നു പറയാം. ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തിന്ന് മുഖ്യമായി വേണ്ടുന്ന ഉപകരണം അഹംഭാവനാശമാകുന്നു. അതു നീങ്ങാതെയുള്ളവക്ക് കല്പകോടികൾകൊണ്ടും ജന്മമോ ദുഃഖമോ അവസാനിക്കുന്നില്ല. അവർ മായാകന്യകയ്ക്കു് അട്ടുന്നതിനുള്ള ഒരു പന്തുപോലെ ഭ്രമിച്ച് ബ്രഹ്മപ്രളയപര്യന്തം ചുഴലിക്കാററിലകപ്പെട്ട ഇലവിൻപഞ്ഞിപോലെയും കാട്ടുതീയാൽ ചുററപ്പെട്ട സർപ്പത്തെപ്പോലെയും ഉഴന്നു ദുഃഖിച്ച്, ഒടുവിൽ നരകത്തിനു പാത്രമായിത്തീരുന്നു."ഹേ! സഭാവാസികളെ! മൂന്നുമാത്രയോടുകൂടിയ ഓങ്കാരത്തിൻെറ അകാരം ജാഗ്രദവസ്ഥയെന്നും ബ്രഹ്മദേവനെന്നും സൃഷ്ടിയെന്നും ദാനമെന്നും ഋഗ്വേദമെന്നും മർത്ത്യലോകമെന്നും മനസ്സെന്നും അർത്ഥത്തോടുകൂടിയതാകുന്നു. ഉകാരം സ്വപ്നാവസ്ഥയെന്നും വിഷ്ണുവെന്നും അവസ്ഥിതിയെന്നും ബിന്ദുവെന്നും യജുർവേദമെന്നും സ്വർഗ്ഗലോകമെന്നും ബുദ്ധിയെന്നും അർത്ഥത്തോടുകൂടിയതാണ്, മകാരം സുഷുപ്ത്യവസ്ഥയെന്നും രുദ്രനെന്നും സംഹാരമെന്നും കലയെന്നും സാമവേദമെന്നും പാതാളലോകമെന്നും അഹങ്കാരമെന്നും അർത്ഥമുള്ളതുമത്രേ. അർദ്ധമാത്രതുര്യ്യാവസ്ഥയെന്നും ആദിശക്തിയെന്നും ജ്ഞാനമെന്നും അഥർവ്വണവേദമെന്നും മോക്ഷലോകമെന്നും ചിത്തമെന്നും പറയപ്പെട്ടുന്നതുമാണ്. കൂടാതെ ഓങ്കാരത്തെ അണ്ഡപിണ്ഡ ബ്രഹ്മാണ്ഡങ്ങളെന്നും ഇച്ഛാക്രിയാജ്ഞാനശക്തികളെന്നും സത്വരജസ്തമോഗുണങ്ങളെന്നും ഇഡാപിംഗലാസുഷുമ്നാനാഡികളെന്നും, ഗംഗായമുനാസരസ്വതീനദികളെന്നും മനോവാക്കായങ്ങളെന്നും, വാണീലക്ഷ്മീഭവാനീഭഗവതിമാരെന്നും, ആദിമദ്ധ്യാന്തങ്ങളെന്നും, മാതാപിതൃഗുരുക്കന്മാരെന്നും വാസനാവഞ്ചിതപ്രാരബ്ധങ്ങളെന്നും ആദ്ധ്യാത്മികാധിദൈവികാധിഭൌതികതാപങ്ങളെന്നും ചന്ദ്രസൂര്യ്യാഗ്നിതേജസ്സുകളെന്നും പറയപ്പെട്ടുന്നു. മനസ്സ് എന്ന ശബ്ദത്തിൽ മ എന്നതു തമോഗുണവും ന എന്നതു് രജോഗുണവും അൎസകാരം സത്വഗുണവുമാണ്. അതിനാൽ ശരീരത്തിലടങ്ങിയ തൊണ്ണൂററാറു തത്വങ്ങളിൽ ഓരോന്നിലും, ഓങ്കാരാധിപ

തികളായ ത്രിമൂർത്തികൾ ഇരുന്നു് അവരവരുടെ തൊഴിലിനെ ചെയ്യുന്നു. ത്രിമൂർത്തികൾക്കാധാരമായ അകാരഉകാരമകാരാക്ഷരങ്ങളില്ലാത്ത വസ്തു ഏതു ലോകത്തും ഏതുകാലത്തുമില്ലെന്നുതന്നെ പറയണം.

ഓങ്കാരത്തെ ഇനിയുമൊരുവിധത്തിൽ വ്യാഖ്യാനിക്കാം. അകാരം സ്ഥൂലദേഹവും ഉകാരം സൂക്ഷ്മദേഹവും മകാരം കാരണദേഹവും അർദ്ധമാത്ര മഹാകാരണദേഹവുമാകുന്നു. മൂന്നു ദേഹങ്ങൾക്കും സാക്ഷിയായ മഹാകാരണദേഹത്തെ പരമാത്മാവെന്നും, ആനന്ദമെന്നും, അനാദികാരണമെന്നും, ബ്രഹ്മൈക്യസാധനമെന്നും നിത്യസത്യവസ്തുവെന്നും, നിർവ്വാണപദമെന്നും സംശുദ്ധയോഗീശ്വരന്മാർ പറയുന്നു. തുഷ്ടദേവിയോടുകൂടി സുഖിച്ചിരിക്കുന്ന ആത്മാരാമനെ തുഷ്ട്യാതീതനെന്നും, പരമാത്മാവെന്നും, പരിപൂർണ്ണനെന്നും, പരമേശ്വരനെന്നും, ഭഗവാനെന്നും പറയുന്നു. അതിനാൽ തുഷ്ടദേവിയെന്നതു് ആനന്ദമാണെന്നും അതിനെ അനുഭവിക്കുന്നവൻ ആത്മാരാമനാണെന്നും പറയാം. കല്പിതാർദ്ധമാത്രയായ മായയോടു് സത്യാർദ്ധമാത്രയായ ബ്രഹ്മംകൂടി ചേരാൻ പാടില്ലായ്കകൊണ്ടു് മദ്ധ്യേ അകാരഉകാര മകാരാക്ഷരങ്ങൾക്കിടംകൊടുത്തിരിക്കുന്നു. നിശ്ശബ്ദമായ ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു്, ഓങ്കാരം ഉണ്ടായി. അതിൽ ശബ്ദവും പദവും വാക്കും വേദാഗമങ്ങളുമെല്ലാമുണ്ടായി. വേദാഗമങ്ങൾ വാച്യാർത്ഥമെന്നും, ഓങ്കാരം ലക്ഷ്യാർത്ഥമെന്നും, ജ്ഞാനികൾ പറയുന്നു. വാചാജ്ഞാനികൾക്കു വാച്യാർത്ഥമറിവാൻ പാടില്ലാത്തതുപോലെ ജാഗ്രത്സ്വപ്നസുഷുപ്ത്യനുഭൂതിയുള്ളപ്പോൾ, തുഷ്ട്യനുഭവം ഉണ്ടാവുക ദുർല്ലഭമാകുന്നു. അകാരത്തിൽ മനുഷ്യരും ഉകാരത്തിൽ ദേവന്മാരും മകാരത്തിൽ രാക്ഷസന്മാരും അർദ്ധമാത്രയിൽ മുക്തന്മാരായ ജ്ഞാനികളും ഉണ്ടാകുന്നുവെന്നു വേദത്തിൽ പറയുന്നു. അതുകൊണ്ടു് ത്രിമൂർത്തികളെക്കാളും ശ്രേഷ്ഠത്വം ബ്രഹ്മജ്ഞാനികൾക്കാണെന്നു സിദ്ധിക്കുന്നു. കൂടാതെ ഓം നമോനാരായണായ ഓം നമശ്ശിവായ എന്നീ സഗുണബ്രഹ്മപ്രധാനമന്ത്രങ്ങൾക്കു് ആദിയിലിരിക്കുന്നതു് ഓങ്കാരമാകുന്നു. അതുകൊണ്ടു് സഗുണനിർഗ്ഗുണബ്രഹ്മസ്വരൂപത്വം ഓങ്കാരത്തിനുണ്ടു്. ഓങ്കാരത്തെ ഉച്ചരിക്കുന്നവർ ത്രിമൂർത്തികളെയും ആദിശക്തിയെയും ഒരേസമയം ഉപാസിക്കുന്നു. നിർഗ്ഗുണമർമ്മമായ ഹംസോഹം എന്ന അജപാമന്ത്രത്തെ അർജ്ജുനാ! നീ ജപിച്ചാലും എന്നു്, ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാനും ശിവോഹമെന്ന അദ്വൈതമന്ത്രത്തെത്തന്നെ ശ്രീരാമാ നീജപിച്ചാലുമെന്നു് വസിഷ്ഠമഹർഷിയും അരുളിച്ചെയ്തു. മഹാവാക്യങ്ങൾക്കു പ്രധാന അവയവവും ആധാരവുമായിരിക്കു

ന്നതു് ഓങ്കാരമാകകൊണ്ടു്, പ്രണവത്തിന്റെ മഹിമ ആക്കു തന്നെ പറവാൻ കഴിയും? ഹേ ജയദേവ! പ്രണവത്തിന്റെഅത്ഥം ഇതുകൊണ്ടൊന്നുമവസാനിച്ചില്ല. ഇനിയും പറയാം കേട്ടുകൊൾക. "ഓം" അഹമെന്നും അബ്രഹ്മമെന്നുമത്ഥമായി. അഹം ബ്രഹ്മ എന്ന മഹാവാക്യത്തെ പ്രകടിപ്പിച്ചു്, നിർഗ്ഗുണബ്രഹ്മൈക്യത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്ന തത്വമായിവിളങ്ങുന്നു. എല്ലാവററിലും പ്രധാനമായതു് ഓങ്കാരമാണെന്നറിഞ്ഞുകൊൾക. ആദിയിൽ പരബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നും ഓങ്കാരരൂപഭൂതന്മാരായ ത്രിമൂത്തികൾ ഉണ്ടായി. ആ ക്രമത്തിനാണു് ബ്രഹ്മാവിന്റെ സൃഷ്ടിയും. ഓങ്കാരരൂപമായ ശിരസ്സിനെ ആദ്യം സൃഷ്ടിക്കയും അപ്രധാനങ്ങളായ അവയവങ്ങളെ പിന്നീടു സൃഷ്ടിക്കയും ചെയ്യു. അതുപോലെ ഏതു ജാതിയിലോ ഏതു വസ്തുവിലോ പ്രധാനമായതെല്ലാം ഓങ്കാരമയമാകുന്നു. ഹേ ജയദേവ! ഇത്രയും പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു് ഓങ്കാരത്തിന്റെ അത്ഥം നിനക്കു വെളിപ്പെട്ടുവോ? നിനക്കതു സമ്മതമായോ? ഞാൻ പറഞ്ഞതിൽ വല്ല അയുക്തഭാഗങ്ങളുമുണ്ടെങ്കിൽ അതു പറഞ്ഞെന്നെ തോല്പിച്ചുകൊൾക എന്നരുളിച്ചെയ്യു. ജയദേവൻ മായാബ്രാഹ്മണനെത്തൊഴുതു്, സ്വാമീ! ഇതെന്തൊരു വഴക്കാണു്. സൂയ്യന്റെ മുന്നിൽ മിന്നാമിനുങ്ങു് എന്നപോലെയും സമുദ്രത്തിന്റെ മുമ്പിൽ നീക്കമിള എന്നപോലെയും അങ്ങേ മുമ്പിലിരിക്കുന്ന എന്നെ എതിരാളിയായിക്കല്പിച്ചു വാദത്തിനൊരുമ്പെടുന്നതു സങ്കടമാണു്. ഞാൻ അജ്ഞനായ ഒരു സാധുബ്രാഹ്മണനാണു്. ഇതാ എന്റെ അറിവുകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ ഗ്രന്ഥമാണിതു്. എനിക്കറിയാവുന്നതെല്ലാം ഇതിൽ അന്തർഭവിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഇതിനെ വായിച്ചുനോക്കി എന്നെ അനുഗ്രഹിക്കണം എന്നുപറഞ്ഞു് ഭാഗവതഗ്രന്ഥത്തെ മായാബ്രാഹ്മണന്റെ കൈയിൽ കൊടുത്തു. അദ്ദേഹം അതു വായിച്ചുനോക്കി, ഇതു് നീ ഉണ്ടാക്കിയ ഭാഗവതമല്ല; പണ്ടാരോ എഴുതിയതാണു്. ഇങ്ങനെയാണോ നീ കവിയും വിദ്വാനുമാകാൻ ശ്രമിക്കുന്നതു്? എന്നുപറഞ്ഞപഹസിച്ചു ചിരിച്ചതുകേട്ടു രാജാവു്, സ്വാമീ! ഈ ഭാഗവതം ജയദേവസ്വാമിതന്നെ നിമ്മിച്ചതാണു്. അതിന്റെ വാസ്തവം എനിക്കറിയാം. ലോകം കീഴ്മേൽ മറിഞ്ഞാലും അദ്ദേഹം ഒരക്ഷരം കള്ളം പറയുന്ന ആളല്ല, എന്നുറപ്പു പറഞ്ഞു. ഭഗവാൻ, അതുകേട്ടു്, "ഹേ ജയദേവ! നിനക്കുവേണ്ടി കള്ളസ്സാക്ഷി പറയണമെന്നു നീ ഈ രാജാവിനെ ശട്ടംകെട്ടിയിട്ടുണ്ടായിരുന്നു ഇല്ലേ? അല്ലെങ്കിൽ നീ ഇപ്പോൾ നൂതനമായി എഴുതിയ ഭാഗവതം ഞാൻ പണ്ടേ കാണാപ്പാഠമാക്കിവച്ചിരിക്കുന്നു,

തെങ്ങനെ? പഴയകാലത്തേ ഇതു ഞാൻ വായിച്ചു പഠിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്. ഇപ്പോൾ എനിക്കു മുഴുവൻ തോന്നുകയും ചെയ്യും. പരീക്ഷിക്കണമെങ്കിൽ ഈ ഭാഗവതം നീ കൈയിൽവച്ചു നോക്കിക്കൊൾക. അതിൽനിന്നു് ഒരക്ഷരം ഭേദമില്ലാതെ ഞാൻ ചൊല്ലിക്കേൾപ്പിച്ചുതരാം," എന്നുപറഞ്ഞു്, ആ ഗ്രന്ഥത്തെ ജയദേവരുടെ കയ്യിൽകൊടുത്തിട്ടു്, ഭഗവാൻ കാണാപ്പാഠമായി ചൊല്ലാൻതുടങ്ങി. ജയദേവർ, തൻെറ ഭാഗവതം നോക്കിയതിൽ അതിൽ എഴുതിയിരിക്കുന്നതിനു യാതൊരു ഭേദവുമില്ലാതെ ബ്രാഹ്മണൻ ചൊല്ലുന്നതുകേട്ടു്, ഭ്രാന്തചിത്തനായി തൊഴുതുകൊണ്ടു് ശൂന്യമനസ്സോടെ നിശ്ചലനായി നിന്നുപോയി. ഭഗവാൻ ജയദേവസ്വാമിയുടെ രസഭൂയിഷ്ഠവും ലളിതകോമളമധുരവുമായ കാവ്യരസത്തിൽ മുഴുകി ആനന്ദിച്ചു്, തന്നെസ്തുതിച്ചെഴുതിയിരിക്കുന്ന ഭാഗം വന്നപ്പോൾ അതിൻെറ അർത്ഥസാരത്തിൽ മനസ്സലയിച്ചു് അല്പനേരത്തേക്കിളകാതിരുന്നു. ഉടനേ, മായാരൂപം നീങ്ങി ഭഗവാൻെറ സാക്ഷാൽ സ്വരൂപം പ്രകാശിച്ചുതുടങ്ങി. ശംഖചക്രഗദാപത്മശോഭമാനചതുർഭുജനായ ശ്രീനാരായണനെ അഗ്രഭാഗത്തു കാണപ്പെട്ട ഉടനേ, സദസ്സാകമാനം വിസ്മയാനന്ദപരവശമായി ഹരേജയ എന്ന ശബ്ദത്തോടുകൂടി എഴുന്നേററു വന്ദിച്ചുനിന്നു. ബ്രഹ്മാദിദേവന്മാരെല്ലാം തൽക്ഷണം എഴുന്നള്ളി വന്നു്, ആകാശത്തിൽ പരന്നു കല്പകപ്പൂക്കൾ കുലയോടെ വാരിവർഷിച്ചുതുടങ്ങി. ദുന്ദുഭി മുതലായ വാദ്യങ്ങളും മുഴക്കി. നാരദൻ വീണാഗാനവും അപ്സരസ്സുകൾ നൃത്തവും ആരംഭിച്ചു. ജയദേവരുടെ ഭക്തിരസപ്രസന്നമായ, സരസപദ്യങ്ങൾ ചൊല്ലുന്തോറും ആനന്ദം വർദ്ധിക്കയാൽ ഭഗവാൻ ആ സഭാമണ്ഡപത്തിൽ എഴുന്നേററുനിന്നു തന്നേമറന്നു സന്തോഷനൃത്തം തുടങ്ങി. ചുവടു് ഉലഞ്ഞാൽ വൃക്ഷം മുഴുവൻ ഉലയും എന്നപോലെ ഭഗവാൻ നൃത്തം തുടങ്ങിയപ്പോൾ അവിടെ സന്നിഹിതരായിരുന്ന എല്ലാവരും ആനന്ദനൃത്തം ആരംഭിച്ചു. ഇങ്ങനെ നാലുയാമത്തോളം നൃത്തം നടന്നുകൊണ്ടേയിരുന്നു. ഈ അത്ഭുതംകണ്ടു പരമശിവൻ പാർവ്വതിയോടുകൂടി വൃഷഭാരൂഢനായി ആ സഭയിൽ എഴുന്നെള്ളി ശ്രീമന്നാരായണനുടെ കൈകളിൽ പിടിച്ചുകൊണ്ടു ഭഗവൻ! ജനാർദ്ദന! സുഖവർദ്ധന! കാളിയമർദ്ദന! രക്ഷിതനിർദ്ധന! ഇതെന്തൊരു ലീലാവിലാസമാണു്? സ്വന്ത മായയിൽ മുഴുകിപ്പോയെന്നുണ്ടോ? തന്നെത്താൻ മറന്നു് ആത്മപ്രശംസചെയ്തുകൊണ്ടു് ഇങ്ങനെ ആനന്ദനൃത്തം ആരംഭിച്ചതു ശരിയോ എന്നു് ഓരോന്നു പറഞ്ഞുസ്തുതിക്കുമ്പോൾ ഭഗവാൻ കണ്ണുതുറന്നുനോക്കി—തൻെറ

സ്വാന്തരൂപം പ്രകാശിതമായി എന്നുള്ളതു് അപ്പോഴാണറിയുക. തന്മൂലം ആശ്ചര്യഭരിതനായ ഭഗവാൻ, ജയദേവനെ ആശ്ലേഷിച്ചു്, "ഹേ ഭക്തോത്തമ! നിന്നാൽ എഴുതപ്പെട്ട ഭാഗവതം അദ്യമായി ഞാൻതന്നെ വായിച്ചു രസിക്കണമെന്നുള്ള ഉദ്ദേശത്തോടു കൂടി ബ്രാഹ്മണരൂപം എടുത്തുവന്നതാണു്. വായിച്ചു വന്നപ്പോൾ അതിന്റെ സ്വാരസ്യത്താൽ അപഹൃതനായ ഞാൻ എന്നെത്തന്നെ മറന്നു് ആനന്ദനടനം ചെയ്വാൻ ഇടയായി. പഴയ ഭാഗവതം മുഴുവൻ വായിക്കുന്ന ഫലം നിന്റെ ഈ ഭാഗവതത്തിൽ ഒരദ്ധ്യായം വായിച്ചാൽ ലഭിക്കുന്നതാണു്. ഇതിൽ കൂടുതലായ ലോകോപകാരം നീ ചെയ്യാനില്ല" എന്നരുളിച്ചെയ്തു, പരമശിവനെ സംഭാവനംചെയ്തു് അന്തർദ്ധാനംചെയ്തു. മഹേശ്വരൻ മുതലായ മററെല്ലാവരും ജയദേവക്കും രാജാവിന്നും മേൽക്കുമേൽ ആശിസ്സു വദിച്ചുകൊണ്ടു നഭോമണ്ഡലത്തിൽ മറഞ്ഞു.

പത്താം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

പതിനൊന്നാം അദ്ധ്യായം.

ജയദേവരുടെ അഷ്ടകങ്ങളെ ഗംഗയിലിട്ടു പരിശോധിച്ചതു്.

വിഷ്ണുഭഗവാൻ മുതലായവർ ഇങ്ങനെ അനുഗ്രഹിച്ചു് അന്തർദ്ധാനം ചെയ്തശേഷം ജയദേവസ്വാമികൾ സന്തുഷ്ടനായി ഭഗവല്ലീലകളെ വിഷയീകരിച്ചു്, ഓരോ അഷ്ടകങ്ങൾ നിർമ്മിച്ചു പാടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അതിലൊന്നിൽ രാധയുടെ കാലടികൾ ഭഗവാന്റെ ശിരസ്സിൽ വച്ചതായി എഴുതണമെന്നു തോന്നി. പദങ്ങളും അതിനനുകൂലമായിത്തന്നെ നാവിലുദിച്ചു. അതു യുക്തമല്ലെന്നു തോന്നുകയാൽ അഷ്ടകത്തെമാററി മറെറാരുവിധത്തിൽ എഴുതിത്തുടങ്ങി. എന്നിട്ടും സരസ്വതീവിലാസത്തോടെ നാവിലുദിച്ച പദങ്ങൾ മേൽപ്പറഞ്ഞ വിധത്തിൽ തന്നെയായിരുന്നു. രാധയുടെ കാലടികൾ ഭഗവാന്റെ ശിരസ്സിൽ വച്ചതായി വല്ല പുരാണങ്ങളിലോ സ്തോത്രങ്ങളിലോ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടോയെന്നു സംശയിച്ചു് വീണ്ടും അഷ്ടകം മാറിയെഴുതിത്തുടങ്ങി. ഇങ്ങനെ ഇരുപത്തഞ്ചു പ്രാവശ്യം മാറിയെഴുതീട്ടും രാധയുടെ പാദങ്ങൾ ഭഗവച്ഛിരസ്സിൽ വച്ചതായിത്തന്നെ മനസ്സിലും നാവിലുമുദിച്ചു. അതെന്തൊരത്ഭുതമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു്, സ്വാമികൾ വേദപുരാണാദികൾ

പരിശോധിക്കുന്നതിനും വിജ്ഞന്മാരോടു ചോദിച്ചു സംശയനിവൃത്തി വരുത്തുന്നതിനുമായി അവിടെനിന്നും ഇറങ്ങിത്തിരിച്ചു. അതുകണ്ടു രാജാവും പത്മാവതിയും അദ്ദേഹത്തോടുകൂടി പോകാനായി പിന്തുടൎന്നു. ഉടനേ രാജമന്ത്രികൾ ചെന്നു രാജാവിനേയും സ്വാമികളേയും വന്ദിച്ചു്, നടന്നു ബുദ്ധിമുട്ടാതെ വാഹനങ്ങളിൽ കയറിപ്പോകാൻ കരുണയുണ്ടാകണമെന്നപേക്ഷിച്ചു. സ്വാമി, അതിനിങ്ങനെ മറുപടി പറഞ്ഞു:—"ഹേ മന്ത്രിപ്രധാനന്മാരേ! പുണ്യസ്ഥലദൎശനത്തിനു പോകുന്നതു കാൽനടയായിത്തന്നെ വേണ്ടതാണു്. എന്തെന്നാൽ ഒരു വാക്യത്താൽ സ്വൎഗ്ഗാദിഭോഗങ്ങളെ അനുഭൂതമാക്കിക്കൊടുക്കാൻ ശക്തിയുള്ള ഉത്തമന്മാർ പോലും കാൽനടയായി സഞ്ചരിച്ചു്, പുണ്യസ്ഥലങ്ങളെ ദൎശിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്കു്, അവരിൽ എത്രയോ താഴ്ന്ന നിലയിലുള്ള ഞാനും ഈ രാജാവും വാഹനത്തിന്മേൽ സവാരി ചെയ്യണമെന്നാണോ നിങ്ങൾ പറയുന്നതു്? രാജാവിനെക്കാണ്മാൻ സാധാരണ പ്രജകൾ വരുന്നതു കാൽനടയായല്ലെ; അങ്ങനെയല്ലെ വേണ്ടതും? അതുപോലെ നമ്മേക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠന്മാരായ പുണ്യാത്മാക്കളെക്കാണ്മാൻ പോകുന്ന നാം വാഹനങ്ങളിൽ പോകുന്നതു ശരിയല്ല," എന്നു പറഞ്ഞു മുന്നോട്ടു നടന്നു. ഉടനെ രാജാവു് മന്ത്രിമാരെനോക്കി, നിങ്ങൾ ഞാൻ മടങ്ങി വരുന്നതുവരെ രാജ്യം ഭംഗിയായി ഭരിച്ചിരിക്കണം. സ്വാമിയെ അനുഗമിക്കാതെ എനിക്കു നിവൃത്തിയില്ല എന്നു പറഞ്ഞു. അതുകേട്ടു്, മന്ത്രിമാർ, സ്വാമീ! "തളിരുപോലെ മൃദുവായ ഈ പാദങ്ങൾ കല്ലിലും മുള്ളിലും പതിക്കാൻ ശക്തങ്ങളാകുമോ" എന്നു ചോദിച്ചു. രാജാവു്, "ഹേ അമാത്യന്മാരേ! ദുഃഖമനുഭവിക്കാതെ സുഖം ലഭിക്കുമോ? പുണ്യം വേണമെങ്കിൽ നടന്നുതന്നെ പോകണമെന്നു സ്വാമിതന്നെ അരുളിച്ചെയ്തതു നിങ്ങൾ കേട്ടില്ലേ? പണ്ടു പാണ്ഡവന്മാരും പാഞ്ചാലിയും കാട്ടിൽ പോയതും തേരിൽക്കയറിയായിരുന്നോ! അൎജ്ജുനനും ബലഭദ്രനും തീൎത്ഥയാത്രപോയതു തേരിൽക്കയറിയായിരുന്നോ? ശ്രീരാമൻ വനത്തിൽ ചുററിനടന്നതും, പരമശിവൻ ബ്രഹ്മഹത്യ നീക്കാൻ ഭിക്ഷാടനത്തിനിറങ്ങിയതും തേരിൽക്കയറാൻ കഴിവില്ലായ്കകൊണ്ടായിരുന്നോ? ഹേ മന്ത്രിമാരേ! മഹാദേവൻ വാസുദേവൻ നളൻ ഹരിശ്ചന്ദ്രൻ മുതലായവരെല്ലാം കാൽനടയായി നടന്നു്, കല്ലിലും മുള്ളിലും ചവിട്ടി സങ്കടമനുഭവിച്ചിട്ടുള്ളതോൎത്താൽ എനിക്കു കാൽനട സഞ്ചരിക്കാൻ പാടില്ലാതിരിക്കത്തക്ക മേന്മയെന്താണു്? സമ്പത്തു വെള്ളത്തിലെ കുമിളപോലെ

യല്ലയോ? രാജത്വം കേവലം മനുഷ്യകല്പിതമായ ഒരു സ്ഥാനമെന്നല്ലാതെ, ആത്മജ്ഞാനികളുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ അതിനെന്തൊരു ശ്രേഷ്ഠത്വമാണുള്ളതു്?" എന്നോരോ തത്വസാരങ്ങൾ പറഞ്ഞു്, സ്വാമികളോടൊന്നിച്ചു കാൽനടയായിത്തന്നെ യാത്രതിരിച്ചു. അതുകണ്ടു് വിദുഷിയായ രാജ്ഞിയും സന്ന്യാസവേഷംധരിച്ചു്, അദ്ദേഹത്തെ അനുഗമിച്ചു. ജയദേവരും പത്നിയും, രാജാവും പത്നിയും ഇങ്ങനെ നാലുപേരുമായിത്തിരിച്ചു് പലരാജ്യങ്ങളിലും സഞ്ചരിച്ചു്, ഒടുവിൽ കാശിയിൽ ചെന്നുചേൻ. ആദ്യമായി എല്ലാവരും ഗംഗാസ്നാനംചെയ്തു് വിശ്വനാഥദർശനം കഴിച്ച ശേഷം, പരിസരപ്രദേശത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന സാധുക്കളെ ചെന്നുകണ്ടു വന്ദിച്ചു്, ജയദേവൻ തന്റെ സംശയത്തെക്കുറിച്ചു ചോദിച്ചു. ശരിയായ മറുപടി ആരിൽനിന്നും ലഭിക്കായ്കയാൽ കുണ്ഠിതത്തോടുകൂടി രാത്രിയായപ്പോൾ, അവിടെ ഒരു സത്രത്തിൽ കേറിക്കിടന്നുറങ്ങി. ഉടനേ കാശിവിശ്വനാഥൻ ജയദേവരുടെ സ്വപ്നത്തിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു്, വിശ്വനാഥപരമായി അഷ്ടകങ്ങൾ നിമ്മിച്ചാൽ സംശയനിവൃത്തിയുണ്ടാകുമെന്നരുളിച്ചെയ്തു മറഞ്ഞു. അപ്പോൾത്തന്നെ ജയദേവൻ ഉണൎന്നു്, പ്രഭാതമാകുന്നതിനുമുമ്പു്, അഷ്ടകങ്ങളും എഴുതിത്തീൎത്തുവച്ചു. പ്രഭാതമായപ്പോൾ വിശ്വനാഥൻ ഒരു പണ്ഡിതബ്രാഹ്മണന്റെ രൂപംധരിച്ചു് പല ശിഷ്യന്മാരോടുകൂടി, ജയദേവൻ ഇരിക്കുന്ന സത്രത്തിന്റെ പടിവാതുക്കൽ എത്തി. സകല ശാസ്ത്രപാരംഗതനായ ഒരു മഹാബ്രാഹ്മണൻ ജയദേവനെക്കാണ്മാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു എന്നു് ചെന്നറിയിക്കാൻ ശിഷ്യന്മാരിൽ ഒരുത്തനെ നിയോഗിച്ചയച്ചു. ജയദേവൻ അതുകേട്ടു് അദ്ദേഹത്തോടു ചോദിച്ചു തന്റെ സംശയവൃത്തി വരുത്താമെന്നുള്ള ആശയോടുകൂടി, തൽക്ഷണംതന്നെ ചെന്നു് അദ്ദേഹത്തെ വന്ദിച്ചു് അകത്തു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി ഒരു ഭദ്രാസനത്തിൽ ഉപവേശിപ്പിച്ചു. അനന്തരം തന്റെ സംശയത്തെക്കുറിച്ചു്, ആ ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠനോടുചോദിച്ചു. ബ്രാഹ്മണൻ ആ അഷ്ടകങ്ങൾ ഇരുപത്തഞ്ചും വാങ്ങി വായിച്ചുനോക്കുകയും, സമീപമുള്ള വിദ്വാന്മാരെയൊക്കെ ആളയച്ചുവരുത്തി, ജയദേവരുടെ അയുക്തപ്രസ്താവത്തെക്കുറിച്ചു് അഭിപ്രായം ചോദിക്കയും ചെയ്തു. ഭഗവൽപാദങ്ങൾ വേദങ്ങളുടെ ശിരസ്സിൽ അലങ്കരിച്ചിരിക്കുന്നതായി ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ ഘോഷിച്ചിരിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്കു് രാധയുടെ പാദങ്ങൾ ഭഗവാന്റെ ശിരസ്സിൽ വച്ചതായിപ്പറഞ്ഞതു്, ഒട്ടും യുക്തമല്ലെന്നുതന്നെ എല്ലാ വിദ്വാന്മാരും ഐകകണ്ഠ്യേന അഭിപ്രായപ്പെട്ടു. ജയദേവൻ ലജ്ജിത

നായി "പ്രമാദത്താൽ തനിക്കു വന്നുപോയ തെററിനെ ക്ഷമിക്കണ"മെന്നു് അവരോടപേക്ഷിച്ചു. മായാബ്രാഹ്മണൻ അതുകേട്ടു്, "ഹേ ജയദേവ! ഇരുപത്തഞ്ചഷ്ടകങ്ങളിലും ഒരുപോലെ പ്രമാദം വരുന്നതെങ്ങനെ"യെന്നു ചോദിച്ചുപഹസിക്കയും, കവിസാർവ്വഭൌമനെന്നു ജയദേവരെ എല്ലാവരും കൊണ്ടാടുന്നതു മിഥ്യാബോധത്താലാണെന്നു സ്ഥാപിച്ചാക്ഷേപിക്കയുംചെയ്തു. അതിലേക്കു ഒരു പരീക്ഷയായി അഷ്ടകങ്ങളെയെല്ലാം ഗംഗയിൽ ഇട്ടുനോക്കണമെന്നും ഗംഗ അതുകളെ അംഗീകരിക്കാത്തപക്ഷം അതുകളും, ജയദേവൻ അതിനുമുമ്പെഴുതിയ ഭാഗവതവും നിഷിദ്ധകോടിയിൽ തള്ളണമെന്നും ഒരു തീരുമാനം ഉണ്ടാക്കി. അതനുസരിച്ചു് മായാബ്രാഹ്മണൻതന്നെ അഷ്ടകങ്ങളുമെടുത്തു്, എല്ലാവരേയും വിളിച്ചുകൊണ്ടു്, ഗംഗാതീരത്തിലെത്തി, "ഹേ ഗംഗാഭഗവതി! ഭവതിയുടെ കമിതാവായ, കാളകണ്ഠനെ സ്തുതിച്ചു്, പാടിയിരിക്കുന്ന ഈ അഞ്ചഷ്ടകങ്ങളിലും ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാനെ കീർത്തിച്ചു പാടിയിരിക്കുന്ന ഇരുപത്തഞ്ചഷ്ടകങ്ങളിലും, ശബ്ദത്തിലോ അർത്ഥത്തിലോ യാതൊരു സ്ഖലിതങ്ങളും ഇല്ലെന്നുള്ളതു സത്യമാണെങ്കിൽ ഭവതിയുടെ ജലപ്രവാഹത്തിൽ നിക്ഷേപിക്കുന്ന അതുകളെ കൈയിൽ ഏററുവാങ്ങി എന്റെ പക്കൽ തരണം. അല്ലാത്തപക്ഷം ജലപ്രവാഹത്തിൽ മുക്കിനശിപ്പിച്ചു കളകയുംവേണം" എന്നുച്ചത്തിൽ പറഞ്ഞു്, അഷ്ടകങ്ങളെ ഒന്നാകെ ഗംഗാജലത്തിൽ വലിച്ചെറിഞ്ഞു. ഉടനെ ഗംഗാഭഗവതി ത്രിലോകസുന്ദരിയായ ഒരു മോഹിനിയുടെ രൂപത്തിൽ എല്ലാവരും കാണത്തക്കവണ്ണം പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു്, വിഷ്ണ്വഷ്ടകങ്ങളിരുപത്തിയഞ്ചും ശിവാഷ്ടകങ്ങളഞ്ചും പ്രത്യേകം രണ്ടുകൈകളിലുമായി ധരിച്ചുകൊണ്ടു് തീരപ്രദേശമണഞ്ഞു്, മായാബ്രാഹ്മണന്റെകൈകളിൽ സമർപ്പിച്ചു. അഷ്ടകങ്ങളിൽ ഒന്നിലും വള്ളിപുള്ളിവിസർഗ്ഗാദികൾക്കുപോലും തെററില്ലെന്നും ശിവാഷ്ടകങ്ങളഞ്ചും തനിക്കു നിത്യപാരായണത്തിനുകിട്ടിയാൽ കൊള്ളാമെന്നും എല്ലാവരും കേൾക്കെ ദേവി പറകയുംചെയ്തു. മായാബ്രാഹ്മണൻ അതുകേട്ടു്, ദേവീ! ഭഗവാന്റെ ശിരസ്സിൽ രാധയുടെ പാദങ്ങൾവച്ചുഎന്നു പറഞ്ഞ ഭാഗം ഭവതിക്കു സമ്മതംതന്നെയോ? അതു സത്യംതന്നെയോ? എന്നുചോദിച്ചു. എനിക്കെന്നല്ല, ത്രിമൂർത്തികൾക്കുപോലും അതു സമ്മതംതന്നെ സത്യവുംതന്നെ എന്നു ദേവി മറുപടിപറഞ്ഞു.

മായാബ്രാഹ്മണൻ—ദേവി! ഭവതി പരമശിവന്റെ ശിരസ്സിൽ പാദങ്ങൾ വച്ചിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു്, ഇങ്ങനെ സമ്മതിച്ചു

താണെന്നല്ലാതെ രാധ, ശ്രീകൃഷ്ണൻെറ ശിരസ്സിൽ ഒരിക്കലും പാദസ്പർശം ചെയ്തിട്ടില്ല. അങ്ങനെ ചെയ്താൽ അതു് ഭഗവാൻ സഹിക്കയുമില്ല. അതുകൊണ്ടു്, ആ അഷ്ടകങ്ങൾ ഇരുപത്തഞ്ചും നിഷിദ്ധങ്ങൾതന്നെയാണു്. മററതഞ്ചും സ്വീകാൎയ്യമാണെന്നു സമ്മതിക്കാം. എനിക്ക പ്രിയപ്പെട്ടവയും തന്നെ. എന്നുപറഞ്ഞു വിഷ്ണ്വഷ്ടകങ്ങൾ ഇരുപത്തഞ്ചും എടുത്തു്, രണ്ടാമതും ഗംഗാജലത്തിലേക്ക വീശിയെറിഞ്ഞുകളഞ്ഞു. ഉടനേ ഭക്തവത്സലനായ ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഗരുഡാരൂഢനായി രാധാദേവിയോടുകൂടി എഴുന്നെള്ളി ഗംഗാജലത്തിൻെറ മേൽഭാഗത്തു പ്രത്യക്ഷനായി നിന്നു് അഷ്ടകങ്ങൾ അതിൽ വീഴാതെ തൃക്കൈകളിൽ ഏററു്—"ഹേ! പാൎവ്വതീവല്ലഭ! ആ അഷ്ടകങ്ങൾ അഞ്ചും അങ്ങെയ്ക്കു പ്രിയപ്പെട്ടവയാണെങ്കിൽ ഈ അഷ്ടകങ്ങൾ ഇരുപത്തഞ്ചും എനിക്ക പ്രിയപ്പെട്ടവയുംതന്നെ" എന്നു മായാബ്രാഹ്മണനെ നോക്കി അരുളിച്ചെയ്തു. ഉടനേ പരമശിവൻ പാൎവ്വതീസമേതനായി വൃഷഭവാഹനത്തിൽ എഴുന്നരുളിനിന്നു. ജയദേവസ്വാമി ലോകകൎത്താക്കന്മാരായ ദേവന്മാരെ വന്ദിച്ചു് ആനന്ദബാഷ്പങ്ങൾ വൎഷിച്ചു ഭക്തിപൂൎവ്വം സ്തുതിച്ചു. "അല്ലയോ ലോകശ്വരന്മാരായ ദേവന്മാരെ! കാമക്രോധാദിമഹാജന്തുസമൂഹസംകുലമായ സംസാരസമുദ്രത്തെക്കടത്തുന്ന ദൈവതങ്ങളേ! നിങ്ങൾക്ക നമസ്കാരം. ഹേ ദശാവതാരലീലാവിനോദനായ വിഷ്ണുഭഗവൻ! ദിക്കാലാദ്യനവച്ഛിന്നപരബ്രഹ്മസ്വരൂപിൻ! കൎമ്മരാജഭക്തിജ്ഞാനയോഗങ്ങളുടെ ഫലലക്ഷ്യമായ പരമാത്മൻ! സകല ചരാചരങ്ങളുടെ അധിവാസസ്ഥാനമായും സകല ചരാചരങ്ങളേയും തൻെറ അധിവാസസ്ഥാനമാക്കിയും ഇരുന്നരുളുന്ന നിരതിശയാനന്ദസ്വരൂപിൻ! ഹേ! പരമശിവ! കാലകാല! ലോകാന്തകാരണ! ത്രിപുരസംഹാര! പൎവ്വതവാസ! പാൎവ്വതീസാൎവ്വഭൌമ! നിങ്ങൾക്ക നമസ്കാരം. ബ്രഹ്മാദികളെപ്പോലെ കാലവശഗനാകാതെ സകലശക്തിയുക്തനായി നിത്യനായി തേജോമയനായി ദിവ്യമംഗളവിഗ്രഹനായിരിക്കുന്ന വിഷ്ണോ! പ്രഭവിഷ്ണോ! ജഗൽകാരണ! വിരാൾപുരുഷരൂപ! അഷ്ടാവരണസംയുക്ത! ബ്രഹ്മാണ്ഡസ്വരൂപ! കാൎയ്യകാരണമൂൎത്തേ! ജ്ഞാനബലൈശ്വൎയ്യരൂപ! ലീലവാത്സല്യശൌൎയ്യ ധൈൎയ്യാദി സകല കല്യാണഗുണങ്ങൾക്കും ഇരിപ്പിടമായി വേദങ്ങൾക്കധിപതിയായി വേദവേദാന്തവേദ്യനായിരിക്കുന്ന അങ്ങേയ്ക്കു നമസ്കാരം. താമസഗുണത്തെ അംഗീകരിച്ചു് ലോകസംഹാരത്തിൽ പ്രവൎത്തിക്കുന്ന ഉഗ്രമൂൎത്തിയായ കപാലിൻ! മഹാനട! പരമേശ! പാൎത്ഥപ്രിയ! കൈലാസവാസ! ക്ഷ്വേകാള!

കപാലമാലിൻ! ശൂലഖട്വാംഗപരശ്വാദ്യായുധധാരിൻ! നിന്തിരുവടിക്കു നമസ്കാരം.

"യൌ തൌ ശംഖകപാലഭൂഷണകരൌ മുക്താസ്ഥിമാലാധരൌ
ദേവൌ ദ്വാരവതീശ്മശാനനിലയൌ നാഗാരിഗോവാഹനൌ
ദ്വിത്ര്യക്ഷൌ ബലിദക്ഷയജ്ഞമഥനൌ ശ്രീശൈലജാവല്ലഭൌ
പാപം മേ ഹരതാം ജനാർദ്ദനഹരൌ ശ്രീവത്സഗംഗാധരൌ."

ജയദേവർ ഇങ്ങനെ സ്തുതിച്ചുകൊണ്ടു നില്ക്കുമ്പോൾ, പത്മാവതിയും ക്രൌഞ്ചരാജനും പത്നിയും യഥാമതി, സ്തോത്രകീർത്തനങ്ങൾ വഷിച്ചു. മററുള്ള ബ്രാഹ്മണരും തിരുനാമങ്ങൾ പാടി ഈശ്വരന്മാരെ ആരാധിച്ചുകൊണ്ടുനിന്നു. ഉടനേ, മായാബ്രാഹ്മണൻെറ ശിഷ്യരൂപം ധരിച്ചുവന്നവരെല്ലാം ഋഷീശ്വരന്മാരായി സ്വന്തരൂപം അംഗീകരിച്ചുനിന്നു. ദേവന്മാർ പുഷ്പവൃഷ്ടി ചെയ്തു. അപ്സരസ്ത്രീകൾ ആകാശത്തിൽ നൃത്തഗാനങ്ങൾ ആരംഭിച്ചു. ഉടനേ, ഭഗവാൻ തൃക്കൈകളിൽ ഇരുന്ന അഷ്ടകങ്ങൾ ഇരുപത്തഞ്ചും, ജയദേവരുടെ കൈയിൽകൊടുത്തു്—"ഹേ ജയദേവ! എൻെറ രഹസ്യങ്ങൾ നിനക്കല്ലാതെ മററാക്കും അത്ര അറിഞ്ഞുകൂടാ. നിൻെറ അഷ്ടകങ്ങളിൽ പാടിയിരിക്കുന്നതു പരമാത്ഥം തന്നെയാണു്. നിന്നാൽ എഴുതപ്പെട്ട ഭാഗവതവും ഈ അഷ്ടകങ്ങളും നിത്യപാരായണം ചെയ്യുന്നവരുടെ മനസ്സിൽ ഞാൻ അധിവസിക്കുന്നതാണു്," എന്നരുളിച്ചെയ്തു മറഞ്ഞു. പരമശിവൻ ജയദേവരെ നോക്കി, "ഹേ പുണ്യാത്മൻ! നീ എന്നെക്കുറിച്ചെഴുതീട്ടുള്ള അഷ്ടകങ്ങൾ അഞ്ചും, ഭക്തിയോടുകൂടി പാരായണം ചെയ്യുന്നവക്കു് അഷ്ടൈശ്വര്യങ്ങളും സിദ്ധിക്കമാറാകട്ടെ എന്നു ഞാൻ അനുഗ്രഹിക്കുന്നു" എന്നരുളി അന്തർദ്ധാനംചെയ്തു. ദേവഷികൾ മുതലായവരും ജയദേവരെ അനുഗ്രഹിച്ചു. ജയദേവശബ്ദം ജപിക്കുന്നവക്കുപോലും മോക്ഷം ലഭിക്കുമെന്നാശീവ്ദിച്ചാകാശമണ്ഡലത്തിൽ മറഞ്ഞു.

അതിനുശേഷം, ശ്രീകാശിയിലുള്ള ഭക്തന്മാരെല്ലാവരും ജയദേവരെ ഭഗവാനെന്നു ചിന്തിച്ചു പൂജിച്ചുവന്നു. ജയദേവർ വാസുദേവനേയും മഹാദേവനേയും ദർശിച്ച സന്തോഷത്താലും ബ്രഹ്മൈക്യനിലയാലും നിർമ്മലഹൃദയനായി ദിഗ്ദേശാദിഭേദങ്ങളും ശരീരവും മറന്നു്, ഭ്രാന്തനെപ്പോലെയും ഉന്മത്തനെപ്പോലെയും ചുററിനടന്നു്, ഒരിക്കൽ ജ്യോതിഃസ്വരൂപനായും മററൊരിക്കൽ ഭഗവൽസ്വരൂപനായും മററൊരിക്കൽ മനുഷ്യസ്വരൂപനായും, ഇങ്ങനെ പലരുടെ ദൃഷ്ടിക്കു പലരൂപത്തിൽ കാണപ്പെട്ടു്

ബ്രഹ്മതേജോവിലാസമഹിമ ലോകൎക്ക മനസ്സിലാക്കാൻ ഒരു മാതൃകാപുരുഷനായി ശോഭിച്ചു് ആരോടും സംസാരിക്കയോ ആരുടെയെങ്കിലും മുഖത്തുനോക്കുകയോ ആരെങ്കിലും പറയുന്നതു ശ്രദ്ധിക്കയോ ചെയ്കയില്ലെന്ന മട്ടായി. പത്മാവതി ഇതുകണ്ടു രാജാവിനെ നോക്കി, 'ഹേ രാജൻ! സ്വാമികൾ ദേഹസ്മരണ വിട്ടു്, ബ്രഹ്മൈക്യം അടഞ്ഞിരിക്കുന്നു. മേലാൽ നമ്മോടു സംസാരിക്കപോലും ചെയ്യുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടു നീ രാജ്യത്തുപോയി നീതിയോടുകൂടി രാജ്യം പരിപാലിച്ചു സുഖമായിരുന്നാലും, എന്നാജ്ഞാപിച്ചു. രാജാവു് അതുകേട്ടു്, ആ മഹതിയുടെ പാദങ്ങളിൽ വന്ദിച്ചു് സുകൃതിനിയായ അമ്മേ! വമിച്ചതു ഭക്ഷിക്കുന്നതു കൊള്ളാമോ? ഞാൻ ഉപേക്ഷിച്ച രാജഭോഗം ഇനി ആഗ്രഹിക്കുമോ? മോക്ഷമാഗ്രഹിച്ചു്, സ്വാമികളെ ആശ്രയിച്ചുവന്ന എന്നെ സംസാരദുഃഖകൂപത്തിലേക്കു തള്ളിയയയ്ക്കുന്നതു ധൎമ്മമാണോ? രാജഭോഗത്തിൽ അജ്ഞാനികളല്ലാതെ ജ്ഞാനികൾ ഭ്രമിക്കുമോ? മലത്തിൽ സുഖമുണ്ടെന്നു ഭ്രമിക്കുന്ന കൃമികളെപ്പോലെ രാജത്വത്തിൽ സുഖബുദ്ധ്യാ ഭ്രമിക്കുന്നതു അജ്ഞന്മാരല്ലയോ? ജ്ഞാനികൾ രാജത്വത്തെ എന്നല്ല സ്വൎഗ്ഗലോകസുഖത്തെപ്പോലും ഇച്ഛിക്കുന്നവരാണോ? വൈകുണ്ഠംതന്നെ ലഭിച്ചാലും അവർ സദ്ഗുരുസേവനത്തെ പരിത്യജിക്കുമോ? വിഷയാനന്ദത്തിൽ പരിഭ്രമിക്കുമോ? വൈരാഗ്യത്തെ കൈവെടിയുമോ? സൽസംഗത്തെ ഉപേക്ഷിക്കുമോ? ജനസമൂഹത്തിൽ അധിവസിക്കാൻപോലും ഇഷ്ടപ്പെടുമോ? പ്രിയപ്പെട്ട അമ്മേ! ഭവതി എന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചു പോകാൻ കല്പിച്ചുവോ? എന്നുപറഞ്ഞു ജയദേവരുടെ പാദങ്ങളിൽവീണു കരഞ്ഞുതുടങ്ങി. ജയദേവരേയും പത്മാവതീദേവിയേയും പിരിയുന്ന സങ്കടമോൎത്തു രാജ്ഞിയും വിലപിച്ചു് സങ്കടങ്ങൾ പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു.

പതിനൊന്നാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

പന്ത്രണ്ടാം അദ്ധ്യായം.

ബ്രഹ്മോപദേശം.

തനിക്കേററവും വത്സലനായ ക്രൌഞ്ചരാജന്റെ ദുഃഖംകണ്ടു സ്വാമികൾ അതിന്റെ കാരണം എന്താണെന്നു ചോദിച്ചു. രാജാവു് പരിതാപപരവശനായി ഇങ്ങനെ ഉണർത്തിച്ചു: "ഹേ സൽഗുരോ! പരാല്പര! ആനന്ദദനായ സർവ്വേശ്വര! നിന്തിരുവടിയുടെ കരുണാകടാക്ഷമുണ്ടെങ്കിൽ പ്രാരബ്ധകർമ്മഫലം ആഗാമികാലത്തിൽ എന്നെ പീഡിപ്പിക്കുമോ? മോഹാന്ധകാരത്തിൽ പതിപ്പിക്കുമോ? അതു സർവ്വപാപനാശകവും ആനന്ദപ്രദായകവുമല്ലയോ? ഹേ ആദികാരണ! സർവ്വത്ര പരിപൂർണ്ണ! മുമുക്ഷുവായ അടിയനെ ബ്രഹ്മജ്ഞാനോപദേശംചെയ്തു പരിപാലിക്കണേ! പുതുക്കുടത്തിലെ വെള്ളംപോലെ നിമിഷംതോറും എന്റെ ആയുസ്സു കുറഞ്ഞുകുറഞ്ഞു്, കാലസർപ്പത്തിന്റെ വിഷപ്പല്ലുകളോടടുക്കുന്നു. കുളി, കുറി, വസ്ത്രാഭരണം മുതലായതുകളാൽ പരിപാലിക്കപ്പെടുന്ന ഈ സ്ഥൂലദേഹം, ഇപ്പോഴല്ലെങ്കിൽ മറെറാരിക്കൽ ഭൂമിയിൽ പതിച്ചു ദ്രവിച്ചുപോകാനുള്ള മണ്ണല്ലയോ?—അതിനു്, ഇവിടെ എത്രകാലം ഇരിപ്പുണ്ടെന്നാർക്കറിയാം. ഒരു നിമിഷമോ, ഒരുനാഴികയോ, ഒരു യാമമോ, ഒരുദിവസമോ, മാസമോ, വത്സരമോ, വത്സരങ്ങളോ ആയുസ്സെന്നുള്ളതാർക്കു നിശ്ചയിക്കാം? പകലോ രാത്രിയോ കാട്ടിലോ നാട്ടിലോ രോഗംകൊണ്ടോ, ആയുധാദികൾകൊണ്ടോ; എപ്പോൾ എവിടെവച്ചെങ്ങിനെ നശിക്കുമെന്നും ഖണ്ഡിക്കാവുന്നതാണോ? ഇത്രത്തോളം അസ്ഥിരമായ വസ്തു ലോകത്തു മററില്ല. കാററത്തുവച്ച വിളക്കുപോലെയും, പഴുത്തു തൂങ്ങിനില്ക്കുന്ന വൃക്ഷഫലംപോലെയും, വെള്ളത്തിലുണ്ടാകുന്ന കുമിളപോലെയും വെയിൽ അകപ്പെട്ട മഞ്ഞുതുള്ളിപോലെയും ക്ഷണഭംഗുരമായ ജീവനെ അഭിമാനിച്ചും വിശ്വസിച്ചും ഇതുവരെയുള്ള കാലം പാപിയായ ഞാൻ പാഴാതെ കഴിച്ചുകൂട്ടി. വല്ല മൃഗങ്ങൾക്കോ ചിതലിനോ അഗ്നിക്കോ ഇരയാകാനുള്ള ഈ മലീമസമായ ശരീരത്തെ സുഖിപ്പിക്കുന്നതിനു് എത്ര പ്രയത്നിച്ചു. അതുകൊണ്ടെന്തുഫലംകിട്ടി? മാംസമേദോസ്ഥിവിൺമൂത്രമയമായ ഈ ശരീരത്തെ വിശുദ്ധമാണെന്നഭിമാനിച്ചു് അജ്ഞാനത്താൽ ഈ പ്രപഞ്ചവും മനുഷ്യവാഴ്ചയും സത്യമാണെന്നു ഭ്രമിച്ചുപോയി. ദുർല്ലഭമായ ഈ മനുഷ്യജന്മത്തെ പരമാത്മജ്ഞാനപരിശ്രമത്തി

നായി വിനിയോഗിക്കയല്ലാതെ, നരകമുഖമായ മിഥ്യാഭോഗങ്ങളാൽ നശിപ്പിക്കുന്നതു് എത്ര മൂഢത്വമാണു്? അന്തകൻ അവസരം പാർത്തുകൊണ്ടു് എപ്പോഴും കൂടത്തന്നെയുണ്ടു്. സൂര്യൻ കാലസ്വരൂപമായ നാഴികകൊണ്ടു്, ആയുസ്സിനെ ഓരോന്നായി അളന്നെടുക്കുന്നു. ഹിംസ്രജന്തുസഞ്ചയത്താൽ നിറയപ്പെട്ട കടൽവെള്ളത്തിൽ പൊന്തിക്കിടക്കുന്ന മാംസഖണ്ഡംപോലെ, ഈ ശരീരവും എപ്പോഴെന്നറിയാതെ മൃത്യുവിനാൽ ഗ്രസിക്കപ്പെടുന്നു. ഓരോ ദുർവ്യാപാരങ്ങളാലും മനഃപീഡകളാലും മരണകാരണങ്ങളായ രോഗങ്ങൾ ശരീരത്തിൽ സ്ഥലംപിടിച്ചു വൎദ്ധിച്ചു്, അതിനെ വിലക്ഷണമാക്കി നശിപ്പിക്കുന്നു. മണ്ണാശ, പെണ്ണാശ, പൊന്നാശ എന്നീ ഏഷണത്രയത്തിൽ മനസ്സിനെ മലിനപ്പെടുത്തി ദുഃഖദേവതയെ ക്ഷണിച്ചുവരുത്തി അതിന്റെ ശല്യങ്ങൾക്കിരയായി കഷ്ടപ്പെടുന്നു. പലനാളായി തിരുവടിയുടെ സഹവാസസുഖം അനുഭവിക്കുന്ന എനിക്കു് തിരുവടി അനുഭവിക്കുന്ന ആത്മാനന്ദസുഖം ഒരു നിമിഷനേരമെങ്കിലും ആസ്വദിക്കാൻ ഭാഗ്യം സിദ്ധിച്ചില്ല. അതിനു കാരണം എന്റെ മനോവിശുദ്ധിക്കുറവാണെന്നു ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നു. ഞാൻ എത്രയൊക്കെപ്പരിശ്രമിച്ചിട്ടും, അജ്ഞാനാന്ധകാരത്താലും ദുർവാസനകളാൽ മനസ്സിലുദിക്കുന്ന ഇച്ഛകൾക്കു വശപ്പെട്ട പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങളുടെ വ്യാപാരത്താലും സംസാരക്കടൽനടുവിൽ പതിച്ചു്, മുങ്ങിയും പൊങ്ങിയും കുടിച്ചും മറിഞ്ഞും കരകാണാതെ കഷ്ടപ്പെടുന്നതല്ലാതെ യാതൊരു നിവൃത്തിയും കാണുന്നില്ല. മോക്ഷപദവിയിൽ പ്രവേശം ലഭിക്കുന്നതിനു ബന്ധപാശത്തെ അഴിച്ചുതള്ളാൻ ശ്രമിച്ചിട്ടുഴിയുന്നില്ല. നിത്യമായ പരമാത്മാവിനെ മനസ്സിലുറപ്പിക്കാമെന്നു വച്ചാൽ, കോപകാമാദികളായ അനിത്യവികാരങ്ങൾ അതിൽനിന്നൊഴിയുന്നില്ല. ദുഃഖത്തെ നിശ്ശേഷം നീക്കി ഒരു നേരമെങ്കിലും സുഖമനുഭവിക്കാൻ കഴിയുന്നില്ല. തിരുവടിക്കു കരുണയുണ്ടായി, അടിയന്റെ ദുഃഖം ശമിക്കത്തക്കവണ്ണം കരുണാമൃതം പൊഴിയുന്നുമില്ല. ഉത്തമപുരുഷാൎത്ഥമായ മോക്ഷമന്വേഷിക്കാത്ത മനുഷ്യജന്മം വിഫലവും മൃഗജന്മത്തേക്കാൾ കഷ്ടവുമാകുന്നു. പിറക്കുമ്പോഴുള്ള ദുഃഖത്തേക്കാൾ ആയിരംമടങ്ങു ദുഃഖം മരിക്കുമ്പോൾ മനുഷ്യർ അനുഭവിക്കുന്നതായി കണ്ടുവരുന്നു. അതു് മനുഷ്യന്റെ വിവേകമില്ലായ്മയാലാണെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. ബ്രഹ്മജ്ഞാനം സിദ്ധിക്കാതെ ജന്മത്തേയോ ദുഃഖത്തേയോ മനുഷ്യനു മോചിക്കാവതല്ല. രാജകുലത്തിൽ ജന്മംകിട്ടി സുകൃതവിശേഷത്താൽ മോ

ക്ഷത്തിൽ ഇച്ഛയുണ്ടായി മോക്ഷപ്രാപ്തിക്കു ജ്ഞാനോപദേശം ചെയ്യുത്തക്കവണ്ണം സാക്ഷാൽ ദേവദേവനുസദൃശനായ നിന്തിരുവടിയെ ഗുരുനാഥനായി ലഭിക്കയും ചെയ്തു. ഇത്രയൊക്കെയായാലും അജ്ഞാനം ഒഴിച്ചു്, ജ്ഞാനം സിദ്ധിക്കാൻ കഴിവില്ലാതെ പോയാൽ ഇനി ഏതുജന്മത്തിങ്കലാണതു ലഭിക്കുന്നതു്? സ്വാമീ! ഇരുളിനെ വിളക്കെന്നപോലെ എന്റെ മനസ്സിലെ അജ്ഞാനം നീക്കുന്നതിനു് സമർത്ഥനായ നിന്തിരുവടിയല്ലാതെ എനിക്കു മറ്റൊരാശ്രയമില്ല! ഞാൻ അനേക ശാസ്ത്രങ്ങൾ വായിച്ചിട്ടും ഇഷ്ടദൈവത്തെ പൂജിച്ചിട്ടും പലപല സാധുക്കളെ സേവിച്ചിട്ടും ഒരു നിമിഷമെങ്കിലും ദുഃഖം നീങ്ങി ആനന്ദമായിരിക്കാൻ എനിക്കു സാധിച്ചിട്ടില്ല. അതിനു വഴി ആനന്ദസ്വരൂപനായ നിന്തിരുവടിതന്നെ എനിക്കുണ്ടാക്കിത്തരണം," എന്നിങ്ങനെ കണ്ണുനീരൊഴുക്കിക്കരഞ്ഞു് ശരണം പ്രാപിച്ചപ്പോൾ; ജയദേവസ്വാമികൾ അദ്ദേഹത്തെ കരുണാപൂർവം കടാക്ഷിച്ചു് ഉപദേശം വാങ്ങത്തക്ക മനഃപാകത തന്റെ പ്രിയശിഷ്യനു് (രാജാവിനു) സിദ്ധിച്ചുവെന്നു മനസ്സിലാക്കി, ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തു:—"രാജാവേ! ശക്കരയെന്നു പറഞ്ഞാൽ മധുരിക്കുമോ? ചോറെന്നുപറഞ്ഞാൽ വിശപ്പു തീരുമോ? ഗംഗാശബ്ദം ഉച്ചരിച്ചാൽ പാപം നശിക്കുമോ? വിളക്കെന്നു പേർപറഞ്ഞാൽ ഇരുൾ നീങ്ങുമോ? വൈദ്യപുസ്തകം എടുത്തു വായിച്ചാൽ ദീനം പൊറുക്കുമോ? അതുപോലെ വാക്കുകൊണ്ടു ജ്ഞാനപ്രസംഗം ചെയ്യുന്നുവച്ചു്, ആനന്ദമുദിക്കയില്ല. മോക്ഷേച്ഛയുള്ളവൻ ഒന്നാമതായി വശപ്പെടുത്തേണ്ടതു വൈരാഗ്യമാണു്. വൈരാഗ്യത്തോടുകൂടാതെയുള്ള ജ്ഞാനം, കത്തിയെരിയാൻ വസ്തുവില്ലാത്ത തീപ്പൊരിയെപ്പോലെ എളുപ്പം മറഞ്ഞുപോകുന്നു. വൈരാഗ്യവും പലതരത്തിലുണ്ടു്. എങ്ങിനെയെന്നാൽ ശാസ്ത്രങ്ങളോ പുണ്യപുരാണങ്ങളോ മററോ വായിച്ചുകേൾക്കുമ്പോൾ അങ്ങനെ വേണം ഇങ്ങനെവേണം, പാപംചെയ്യരുതു് പുണ്യംചെയ്യണം എന്നൊക്കെയോരോ വിചാരങ്ങൾ മനസ്സിലുദിക്കുന്നതു പുരാണവൈരാഗ്യമെന്നും; പ്രസവവേദന തുടങ്ങുമ്പോൾ വിഷയസുഖം കേവലം ദുഃഖോദക്മമാണെന്നു ഗർഭിണികൾക്കു തോന്നാറുള്ളതുപോലെ, വല്ല കഠിനദുഃഖങ്ങളും വന്നു സംഭവിക്കുമ്പോൾ മാത്രം ഈശ്വരനെ വിചാരിക്കയും വിശ്വസിക്കയും പാപങ്ങൾ ചെയ്വാൻ ഭയപ്പെടുകയും സംസാരത്തെ വെറുക്കുകയും ചെയ്യുന്നതു പ്രസൂതിവൈരാഗ്യമെന്നും, കോപകലഹാദികളാൽ വെറുത്തോ ദുഃഖിച്ചോ വീടുപേക്ഷിച്ചു് അന്യദിക്കിലേക്കു് ഒഴിഞ്ഞുപോയി,

വീട്ടും മററും നിസ്സാരമാണെന്നു തള്ളി സന്യസിക്കുന്നതു ചലന വൈരാഗ്യമെന്നും; ശീലക്കേടുകളാൽ സ്വജനത്തെ വെറുപ്പിച്ചുപദ്രവിച്ചു് ശത്രുബാധയാൽ സ്വഭവനത്തിൽ താമസിക്കാൻ സുഖമില്ലാഞ്ഞോ കഴിവില്ലാഞ്ഞോ സന്യസിച്ചു പൊയ്ക്കളയുന്നതു മൂഢവൈരാഗ്യമെന്നും; ഇച്ഛിച്ചകാൎയ്യം സാധിക്കാതെപോയാൽ അതു സാധിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി എന്തുവന്നാലും സഹിച്ചുകൊള്ളാമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു്, സൎവ്വവുമുപേക്ഷിച്ചാലും വേണ്ടില്ലെന്നുറയ്ക്കുന്നതു രാക്ഷസവൈരാഗ്യമെന്നും; വിഷ്ണുപക്ഷത്തിനും ശിവപക്ഷത്തിനും മേന്മ കല്പിക്കാൻ കക്ഷിപിടിച്ചു വാദിച്ചു് വീരത്വം പ്രകടിപ്പിക്കുന്നതു നിഷ്കാമതവൈരാഗ്യമെന്നും; കാരണഗുരുവിനെ അന്വേഷിച്ചു ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തിനു് ഉപദേശം വാങ്ങിക്കാതെ കാൎയ്യഗുരുക്കളോടു ദൈവോപാസനക്രമങ്ങൾ അഭ്യസിച്ചു് അതിനെ നിയമേന അനുഷ്ഠിച്ചു്, ഞാൻ എന്ന അഭിമാനത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്നതു് അജ്ഞാനവൈരാഗ്യമെന്നും; അനിത്യമലഭാണ്ഡമായ ഈ ദേഹത്തെ ഒരിക്കലും സ്പൎശിക്കാതെ സൂക്ഷിക്കാനായിക്കൊണ്ടു യോഗമുറകൾ ശീലിച്ചു്, ആത്മജ്യോതിസ്സിനെ ദൎശിച്ചു്, ഒടുവിൽ ശൂന്യഭാവമണയുന്നതു് ഹഠവൈരാഗ്യമെന്നും; മോക്ഷേച്ഛയാൽ സന്യസിച്ചു് തപശ്ചൎയ്യകൾ അനുഷ്ഠിച്ചു് ഉപനിഷൽസാരത്തെ സദ്ഗുരുവിൽനിന്നുംലഭിച്ചു് പ്രപഞ്ചം അനിത്യമെന്നും താൻ നിത്യമെന്നും ബ്രഹ്മംതന്നെ താനെന്നും സൎവ്വം ബ്രഹ്മമയമെന്നും ഉള്ള ദൃഢജ്ഞാനത്തിനാഗ്രഹിക്കാതെയിരിക്കുന്നതു് അഫലവൈരാഗ്യമെന്നും പറയപ്പെടുന്നു. അജ്ഞാനലക്ഷണങ്ങളായ വൈരാഗ്യങ്ങൾ ഇനിയും പലതുണ്ടു്. ഈ വൈരാഗ്യങ്ങളെ ശീലിച്ചു്, അനേകകല്പകാലം പരിശ്രമിച്ചാലും ജ്ഞാനം സിദ്ധിക്കുന്നില്ല. എന്തെന്നാൽ ഈ വൈരാഗ്യങ്ങളെക്കൊണ്ടു ഞാൻ എന്ന ഭാവം നീങ്ങുന്നില്ല. ഞാനെന്നഭാവം നീങ്ങാതെ സാക്ഷാൽജ്ഞാനം പ്രകാശിക്കയുമില്ല. ജ്ഞാനിയായാൽ സമഭാവനനായി ബ്രഹ്മൈക്യദൃക്കമായി ഭവിക്കുന്നു. ബ്രഹ്മജ്ഞാനികളുടെ മാൎഗ്ഗങ്ങൾ അജ്ഞാനികളുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ വിവിധങ്ങളായി തോന്നപ്പെടുന്നു. ജാഗ്രൽ, സ്വപ്നം, സുഷുപ്തി, തുൎയ്യം, തുൎയ്യാതീതം എന്നീ അവസ്ഥകളഞ്ചും സകല ജന്തുക്കൾക്കും പൊതുവേയുള്ളതാകയാൽ ഇതുകളുടെ നിലയേയും ഭേദത്തേയും സദ്ഗുരുമുഖത്തിൽനിന്നും ഗ്രഹിച്ചാലല്ലാതെ ജ്ഞാനമാൎഗ്ഗം തെളിഞ്ഞുകാണുകയില്ല. ജ്ഞാനമില്ലാത്ത ഭക്തിയും സിദ്ധിയും വൈരാഗ്യവും ശ്രദ്ധയില്ലാത്ത അധ്യയനവും മൗനവും നിഷ്പ്രയോജനമാകുന്നു. മോക്ഷം എളുപ്പത്തിൽ സിദ്ധിക്കുന്നതിനു പ്രധാനമായി

ജ്ഞാനവൈരാഗ്യങ്ങൾ ആവശ്യമാകുന്നു. പരമാണുമുതൽ ബ്രഹ്മം വരെയുള്ളതെല്ലാം ബ്രഹ്മമയമാണെന്നും, താനും ബ്രഹ്മവുമല്ലാതെ മററൊന്നുമില്ലെന്നും, പ്രപഞ്ചം മിഥ്യയാണെന്നും സത്യവസ്തു ബ്രഹ്മം ഒന്നുമാത്രമാണെന്നും ഞാനെന്ന അഹംഭാവത്തെയും എൻേറതെന്ന മമത്വത്തേയും നിശ്ശേഷം പരിത്യജിക്കത്തക്കതാണെന്നും കാണുന്നതു പൂർണ്ണവൈരാഗ്യമാകുന്നു. കാനൽവെള്ളത്തിനു സമമായ പ്രപഞ്ചം മിഥ്യയെന്നും,വിഷയഭോഗാദികൾ നിഷിദ്ധങ്ങളെന്നും നിശ്ചയിച്ചു്, ബാഹ്യാർത്ഥങ്ങളിൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ വശപ്പെടാതെ നിയമിച്ചു്, കാമക്രോധാദികളെ ഒഴിച്ചു മനസ്സിനെ ശുദ്ധമാക്കി കുടുംബരക്ഷണാദിബന്ധപാശങ്ങളറുത്തു്, ആനന്ദാനുഭൂതിയോടുകൂടി ആത്മജ്ഞാനിയായിരിക്കുന്നതു് യഥാർത്ഥ വൈരാഗ്യമാകുന്നു. ഗുരുഭക്തിയോടുകൂടി എപ്പോഴും സൽസംഗംചെയ്തു താൻ ബ്രഹ്മമാണെന്നറിഞ്ഞു്, ദേഹാഭിമാനപാശത്തിൽ നിന്നൊഴിഞ്ഞു്, സങ്കല്പവികല്പാദികളെ വെടിഞ്ഞു്; ജ്ഞാനനിഷ്ഠനായി ആത്മാവിനെ ബ്രഹ്മത്തിലൈക്യപ്പെടുത്തി അഖണ്ഡാനന്ദ നിരാമയ സാക്ഷിയായിരിക്കുന്നതു് സത്ഭാവവൈരാഗ്യമാകുന്നു. കർമ്മങ്ങൾക്കു കാരണം സത്വരജസ്തമോഗുണങ്ങളാകുന്നു. ഞാൻ ഗുണാതീതനെന്നും കർമ്മഭക്തിയോഗങ്ങളാൽ ഒരു പ്രയോജനവുമില്ലെന്നുമറിഞ്ഞു് യാതൊന്നും സംസാരിക്കാത്ത വാങ്മൌനവും ഒന്നും വിചാരിക്കാത്ത മനോമൌനവും ഒന്നിനേയും ഇച്ഛിക്കാത്ത ജീവമൌനവും കൈക്കൊണ്ടു സമാധിനിഷ്ഠാപരനായി ചൈതന്യഭാവനയോടുകൂടിയിരിക്കുന്നതു്, അഭാവവൈരാഗ്യമാകുന്നു. എല്ലാം സ്വപ്നതുല്യമായി വിചാരിച്ചു്, സുഖദുഃഖാതീതനായി നിത്യസന്തുഷ്ടനായി ഞാൻ നീ എന്നുള്ള ഭേദഭാവനയോടുകൂടാതെ സർവം ബ്രഹ്മമയമെന്നറിഞ്ഞു്, പ്രപഞ്ചഭാവന നശിപ്പിച്ചു്, സ്വപ്നത്തിലും ഇഹലോകഭാവന വെടിഞ്ഞിരിക്കുന്നതു് സ്ഥാപനവൈരാഗ്യമാണു്. സുഖദുഃഖമയമായ മായാശരീരം പ്രാരബ്ധാധീനമെന്നും പ്രാരബ്ധംതന്നെ സുഖദുഃഖകാരണമെന്നും അറിഞ്ഞു്, ദേഹപോഷണവും ദേഹഭയവും ഉപേക്ഷിച്ചു്, വിധിനിഷേധങ്ങളെ ഗണിക്കാതെ സമഭാവനനായി സകലസന്ദേഹങ്ങളേയുമറുത്തു് തുര്യത്തിൽ മനസ്സിനെ ഉറപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതു ദൃഢവൈരാഗ്യമാകുന്നു. പ്രാരബ്ധോപാസനത്തിൽ ഇരുന്നുകൊണ്ടു് ജ്ഞാനാഗ്നിയാൽ അജ്ഞാനമയമായ ആവരണവിക്ഷേപാദികളെ ഭസ്മമാക്കി കാലഭയത്തോടുകൂടാതെ ഭ്രാന്തനെപ്പോലെയും ഉന്മത്തനെപ്പോലെയും ശിശുവിനെപ്പോലെയും രാജാവിനെപ്പോലെയും ഉള്ള സ്വഭാവത്തോടുകൂടി നിർദ്വന്ദ്വനായിരിക്കു

ന്നതു വിശ്രമവൈരാഗ്യമാകുന്നു. ആലസ്യം, നിദ്ര ഇവയെ ഉപേക്ഷിച്ചു നിന്ദ, സ്തുതി ഇവററിൽ ഭാവഭേദംകൂടാതെയും ദേഹസ്മരണയില്ലാതെയും അഖണ്ഡശ്രവണമനനങ്ങളാൽ പൂത്തിയടഞ്ഞു് പരമാത്മാവിൽ ഐക്യപ്പെട്ടു മൌനമായിരിക്കുന്നതു സമ്മതവൈരാഗ്യമാകുന്നു. പെട്ടെന്നു് ഇടിവീണാൽപ്പോലും ഭയപ്പെടാതെ ഞാൻ നാശരഹിതൻ, വിശേഷണരഹിതൻ, അതുലൻ, അചലൻ, അനാമയൻ, പരിപൂർണ്ണൻ; എനിക്കു മരണമേതു്, ജനനമേതു്, പാപമേതു്, പുണ്യമേതു്, നരകമേതു്, മോക്ഷമേതു്? സകല പ്രപഞ്ചവും എന്നിൽത്തന്നെയടങ്ങിയിരിക്കുന്നു; എന്നിങ്ങനെ ദൃഢനിശ്ചയത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്നതു് വിചാരവൈരാഗ്യം. ബ്രഹ്മം യാതൊരു വ്യാകുലതയുമില്ലാതെ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതാണെന്നും അനിവ്ചനീയമാണെന്നും അതിന്റെ കാരണവും കാര്യവും അതുതന്നെയാണെന്നും അറിഞ്ഞു് അതിൽ ഐക്യപ്പെട്ടു നിശ്ചിന്തനായി, ഞാൻ ബ്രഹ്മമാത്രനാകകൊണ്ടു് എനിക്കു വിചാരവിശേഷണാദികൾ ഇല്ലയെന്നു നാമരൂപാദി ഭാവനകളെക്കളഞ്ഞു് പ്രശാന്തനായി നിവാതദീപംപോലെയും നിസ്തരംഗസമുദ്രംപോലെയും ഇരിക്കുന്നതു നിവാണവൈരാഗ്യം. ഇനിയും വൈരാഗ്യങ്ങൾ പലതരത്തിൽ ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ഈ ഒടുവിൽ പറഞ്ഞ വൈരാഗ്യങ്ങളാണു് ജ്ഞാനസ്ഥാനത്തിനു പ്രധാനങ്ങൾ. ഇതുകളൊഴിച്ചു് മററുള്ളവ നിസ്സാരങ്ങളാകുന്നു. (അതുകളെ വിഷ്ടംഭനമെന്നും ഉദ്ദണ്ഡകല്പനമെന്നും പറയുന്നു.) ഏതേതു മനോവാക്കുകൾക്കു ഗോചരമായിരിക്കുന്നുവോ അതുകളെല്ലാം കല്പിതങ്ങളെന്നോത്തുകൊള്ളണം. മനോവാക്കുകൾക്കു് അഗോചരമായി വേദാതീതമായ ത്രിമൂത്തികളാൽപോലും നിഷേധ്യമാണമായ പൊരുൾ ഏതോ മൌനനിദ്രയെ പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്ന വസ്തു ഏതോ അതുതന്നെ സത്യജ്ഞാനാനന്ദനിത്യനിമ്മലമായിരിക്കുന്ന പരബ്രഹ്മമെന്നും ആ പരബ്രഹ്മമേ ആദിദൈവമെന്നും അതിലൈക്യപ്പെടുന്നവക്കേ ആനന്ദാനുഭൂതിയുണ്ടാകയുള്ളുവെന്നും ആനന്ദംതന്നെ മോക്ഷമെന്നും പറയപ്പെടുന്നു. "ഹേ രാജൻ! നീ ചന്ദ്രകിരണത്തെ ഭുജിച്ചു തൃപ്തിയടയുന്ന ചകോരപക്ഷിയെപ്പോലെ ജ്ഞാനരസനയായ ബ്രഹ്മാനന്ദത്തെ ഭുജിച്ചു് അഹംഭാവാദികൾക്കിടംകൊടുക്കാതെ തുര്യഭൂമിയിൽ വസിച്ചു്, ബ്രഹ്മത്തിലൈക്യപ്പെട്ടു് സഞ്ചാരമോ സംസാരമോ ശ്രമമോ വിശ്രമമോ ദേഹാഭിമാനമോ കൂടാതെ സ്വസ്ഥനായി അകംകുളുത്തു് പരിപൂർണ്ണസ്വരൂപനായി അതിതൃപ്തനായിരുന്നാലും" എന്നു് ജയദേവസ്വാമികൾ അരുളിച്ചെയ്തു. രാജാവു് മധുരവും മഹനീയവും മനോ

മോഹനാശകരവുമായ ഈ ഉപദേശംകേട്ടു് സന്തുഷ്ടനായി അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദിവ്യതിരുവടികളിൽ നമസ്കരിച്ചു് അഹംഭാവാദി അജ്ഞാനവികാരങ്ങളിൽനിന്നും വിമുക്തനായി ഇങ്ങനെയറിയിച്ചു. "സ്വാമി! ഇങ്ങനെ ഗൂഢാത്ഥമായും ക്രമരഹിതമായും അരുളിച്ചെയ്താൽ മൂഢമൂഢനായ അടിയൻ അറിയുന്നതെങ്ങനെ" എന്നു ചോദിച്ചു.

ജയദേവൻ—ഹേ രാജാവേ! പ്രജാവത്സല! ബ്രഹ്മാനന്ദത്തെ ഇച്ഛിക്കുന്നവൻ സഗുണബ്രഹ്മമായ ത്രിമൂത്തികളിൽ ആരെയെങ്കിലുമോ നിർഗ്ഗുണബ്രഹ്മത്തെത്തന്നെയോ ഭക്തിപൂവം ഉപാസിച്ചു ശീലിക്കേണ്ടതാകുന്നു. പാപങ്ങളെ നിശ്ശേഷം നശിപ്പിക്കാനും പുണ്യത്തെ വദ്ധിപ്പിക്കാനും അതുകൊണ്ടേ സാധിക്കയുള്ളൂ. പുണ്യം വദ്ധിക്കുമ്പോൾ അനിത്യമായ സംസാരം ദുഃഖബഹുലമായിത്തോന്നുകയും മുഖ്യമായ മോക്ഷമാർഗ്ഗം താനേ തെളിഞ്ഞു കാണുകയും ചെയ്യും. ദൈവയോഗത്താൽ ഒരു സൽഗുരുനാഥനെയും ലഭിക്കും. അദ്ദേഹത്തെ ഭക്തിപൂവം ശുശ്രൂഷിച്ചാൽ കടുത്ത വെയിലിൽ പൂളിപ്പിച്ച മഞ്ഞുതുള്ളിപോലെ സകല പ്രാരബ്ധങ്ങളും നശിക്കും. കോപകലഹാദികളാൽ പീഡിതമാകാതെ മനസ്സു സവ്ദാ സന്തോഷമടയും. അത്രയുമായാൽ അവൻ ഗുരൂപദേശത്തിനധികാരിയായി. ഉടനെ മഹാവാക്യോപദേശം വാങ്ങി അതിനെ വിജനസ്ഥാനത്തിലിരുന്നു മനസ്സേകാഗ്രമാക്കി ധ്യാനിക്കണം. ആ ധ്യാനംകൊണ്ടു കാററുവീശി ഇളകാത്ത ദീപംപോലെ മനസ്സേകാഗ്രമായി ഭവിക്കും. അനന്തരം സൽഗുരുമുഖത്തുനിന്നും മഹാവാക്യാത്ഥശ്രവണം ചെയ്യണം. അതു ദേഹത്തേയും അതിലുള്ള നവദ്വാരങ്ങളേയും ഉള്ളിലുള്ള ശ്വാസങ്ങളേയും അന്തഃകരണത്തേയും അതുകളെയെല്ലാം ഞാനെന്നഭിമാനിക്കുന്ന ജീവനേയും അതിനാധാരമായി ശുദ്ധശൂന്യമായ അജ്ഞാനത്തേയും ജാഗ്രദവസ്ഥയിലുള്ള ഇന്ദ്രിയവ്യാപാരങ്ങളേയും സ്വപ്നത്തിലെ മനോവ്യാപാരത്തേയും സുഷുപ്തിയിലെ ശൂന്യാവസ്ഥയേയും അറിഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന സാക്ഷിയായ താനും അപ്രകാരം സവ് ചരാചരങ്ങളിലും സാക്ഷിയായിരിക്കുന്ന പരബ്രഹ്മവും ഒന്നെന്നു വെളിപ്പെടുത്തിക്കാണിക്കുന്നതാകുന്നു. അതുവഴി സൂര്യോദയത്താൽ ഇരുളെന്നപോലെ അജ്ഞാനം നിശ്ശേഷം നശിക്കുന്നു. അനന്തരം, ദേഹം അനിത്യം, നാം നിത്യം, ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ ദുഃഖമയം, നാം ആനന്ദമയം; അന്തഃകരണങ്ങൾ ചലനസ്വഭാവം, നാം നിശ്ചലസ്വഭാവം; വായു ദേഹത്തിനാ

ധാരം, നാം സർവ്വത്തിനും ആധാരം; ജീവൻ അഹംഭാവത്തോടു കൂടിയതു്, നാം അഹംഭാവത്തോടുകൂടാത്തവൻ; അജ്ഞാനം ശൂദ്ധശൂന്യം, നാം അഖണ്ഡപരിപൂർണ്ണൻ എന്നിങ്ങനെ വിചാരിച്ചറിയേണ്ടതാകുന്നു. ഇതുമൂലം സർവ്വ സന്ദേഹങ്ങളും താനേ നിവർത്തിക്കുന്നു. അതിൽപിന്നെ ദേഹാദികൾ നാം അല്ലായ്കകൊണ്ടു നമുക്കു് ധർമ്മാധർമ്മബന്ധമോക്ഷജരാമരണങ്ങൾ ത്രികാലത്തിലും ഇല്ല. പലതുള്ളി പെരുവെള്ളം എന്നപോലെ സകലസാക്ഷികളുടെ സമൂഹമാണു് സർവ്വസാക്ഷിയായ പരബ്രഹ്മമെന്നും ബ്രഹ്മംതന്നെ സാക്ഷിസ്വരൂപനായ ഞാനെന്നും ജനനമില്ലാത്ത എനിക്കു മരണമേതെന്നും രൂപമില്ലാത്ത എനിക്കു വിചാരമേതെന്നും സങ്കല്പമില്ലാത്ത എനിക്കു വികല്പമേതെന്നും മരണമില്ലാത്ത എനിക്കു മാററമേതെന്നും എങ്ങും പരിപൂർണ്ണനായിരിക്കുന്ന എനിക്കു് ദേഹമേതെന്നും ത്രികാലങ്ങളും ഒരുപോലെ നിർഭേദമായി കാണുന്ന എനിക്കു, കാലമേതെന്നും ഒരിക്കലും അഴിവില്ലാതെയും എല്ലാം ഞാനായും ഇരിക്കുന്ന എനിക്കു്, ഇന്ദ്രജാലസമാനമായ ഈ പ്രപഞ്ചം മിഥ്യയെന്നും അവയോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന ഞാൻതന്നെ ബ്രഹ്മമെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ലെന്നും ദൃഢമായ നിദിദ്ധ്യാസനത്താൽ തെളിഞ്ഞു കൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

ഇരുളിൽ കയററുകഷണം പാമ്പാണെന്നുള്ള തോന്നൽ വെളിച്ചത്തു് ഒഴിഞ്ഞുപോകുന്നതുപോലെ പ്രപഞ്ചം സത്യമെന്നും ദേഹം താനെന്നും ബന്ധമോക്ഷങ്ങൾ വാസ്തവമെന്നും മററുമുള്ള വിപരീതഭാവനകൾ ഒഴിഞ്ഞുപോകും. പിന്നെ ദേഹമിരുന്നാലെന്തു്? മരിച്ചാലെന്തു്? കാട്ടിലിരുന്നാലും നാട്ടിലിരുന്നാലും പ്രാരബ്ധാധീനമായ ഈ ദേഹം സുഖദുഃഖങ്ങളെ അനുഭവിച്ചുതന്നെ നീക്കണമെന്നും, എങ്ങനെയെല്ലാം ശ്രമിച്ചാലും വരാത്തതു വരികയില്ലെന്നും എങ്ങനെയെല്ലാം ത്യജിച്ചാലും പോകാത്തതു പോകയില്ലെന്നും നിശ്ചയിച്ചു്, സകല ഇച്ഛകളേയും അറുത്തു, സങ്കല്പവികല്പങ്ങൾ ഉള്ളിൽഉദിക്കാതെയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളിൽ പ്രവേശിക്കാതെയും തടുത്തു്, തിരയററ കടലുപോലെ നിശ്ചലനായി കൂടസ്ഥബ്രഹ്മമാത്രനായിരിക്കുന്നതു സമാധിയാകുന്നു. ഇതിനാൽ സുഷുപ്തിയിലുണ്ടാകുന്ന സുഖത്തെപ്പോലെ അഖണ്ഡാനന്ദമുണ്ടാകും. ഇപ്രകാരമുള്ള തുല്യമില്ലാത്ത ആനന്ദക്കടലിൽ മുങ്ങി, തന്നെ മറന്നു്, കാലദേശാദി ഭേദഭാവനയില്ലാതെ എങ്ങും നിറഞ്ഞു് മൂകഭാവത്തെ കടന്നു്, താൻ ഇന്നവൻ എന്നറിയാതെയും ശുദ്ധാശുദ്ധഭേദംഇല്ലാതെയും പ്രവൃത്തികളെല്ലാം സ്വപ്നംപോലെ

തള്ളി ഭ്രാന്തനെപ്പോലെയും ഉന്മത്തനെപ്പോലെയും ശിശുവെപ്പോലെയും ഉള്ള പ്രകൃതിയോട്ടുകൂടി, ഹരിഹരാദികൾ പ്രത്യക്ഷരായാലും മായാമയമെന്നു ഗണിച്ചു് കഴുത്തറുത്താലും അറിയാത്ത ആനന്ദത്തിൽ മുഴുകി ജാഗ്രൽസുഷുപ്തിനിലയെ പ്രാപിച്ചു്, ബ്രഹ്മമാത്രനായി ഭവിക്കുന്നതു സാക്ഷാൽകാരമാകുന്നു. ഇതിനാൽ സാലോക്യസാമീപ്യസാരൂപ്യസായുജ്യങ്ങളെന്നുള്ള നാലു മോക്ഷപദങ്ങളേയുംകടന്നു്, അഞ്ചാംപദമായ ആനന്ദകൈവല്യത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു് ബ്രഹ്മംതന്നെ ഇഷ്ടദൈവമെന്നും ദൈവമേ സദ്ഗുരുവെന്നും, ഗുരുസേവതന്നെ സൽകർമ്മങ്ങളെന്നും, ഗുരൂപദേശം തന്നെ വേദമെന്നും, വേദസാരസർവ്വസ്വം വേദാന്തമെന്നും, വേദാന്തശ്രവണംതന്നെ മോക്ഷമാർഗ്ഗമെന്നും, മോക്ഷേച്ഛതന്നെ തപസ്സെന്നും, തപസ്സു മനനമെന്നും, മനനംതന്നെ നിദിദ്ധ്യാസനമെന്നും, നിദിദ്ധ്യാസനം സമാധിനിഷ്ഠയെന്നും, സമാധിനിഷ്ഠ സാക്ഷാൽക്കാരമെന്നും, സാക്ഷാൽക്കാരമേ ബ്രഹ്മമെന്നും ബ്രഹ്മം തന്നെ ആനന്ദമെന്നും, ആനന്ദമേ മുക്തിയെന്നും നിശ്ചയമായി അറിഞ്ഞുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു. "ഹേ രാജാവേ! സദ്ഗുരുവിങ്കലും ഇഷ്ടദൈവത്തിലും, ശ്രവണാദികളിലും ശ്രദ്ധ പൂർണ്ണമായിരിക്കേണ്ടതാണു്. എന്തെന്നാൽ സൽഗുരുശ്രദ്ധ പരമജ്ഞാനത്തേയും, ഇഷ്ടദൈവശ്രദ്ധ പാപനാശത്തേയും, ശ്രവണാത്മശ്രദ്ധ അജ്ഞാനനാശത്തേയും ചെയ്യുന്നു. ജ്ഞാനഗർഭത്തിൽനിന്നും ആനന്ദശിശു ഉത്ഭവിക്കുന്നതിനു ശ്രദ്ധയും ഉപദേശവും ശോണിതശുക്ലങ്ങളാണെന്നു പറയാം. ഗുരുകൃപയില്ലെങ്കിൽ ശ്രവണാദികൾ ഫലപ്പെടുകയില്ല. ദേഹസ്മരണയില്ലാതാകുന്നതുവരെ മേൽപറഞ്ഞ മൂന്നിലും ശ്രദ്ധ പൂർണ്ണമായിരിക്കുന്നവനുമാത്രമേ ബ്രഹ്മാനന്ദമുണ്ടാകയുള്ളൂ. ആചാര്യകൃപ എപ്പോൾ പരിപൂർണ്ണമായി ലഭിക്കുന്നുവോ അപ്പോൾ ഹൃദയത്തിൽ ജ്ഞാനം പ്രകാശിക്കുന്നു. അജ്ഞാനം നശിക്കുന്നു. സഞ്ചിതപ്രാരബ്ധങ്ങളെല്ലാം അററുപോകുന്നു. ചിന്ത അസ്തമിക്കുന്നു. എന്നുവേണ്ടാ സകല ബാധങ്ങളിൽനിന്നും വികാരങ്ങളിൽനിന്നും മുക്തനായി ഭവിക്കുന്നു. ഹേ രാജൻ! ദേഹം അചേതനജഡമായ ഘടം; നീ നിത്യസുജ്ഞാനചൈതന്യം. ദേഹം ഖണ്ഡരൂപനാമം; നീ അഖണ്ഡപരിപൂർണ്ണനിരൂപനിർന്നാമബ്രഹ്മം. ദേഹം വികാരഫലം ദുഃഖമയം; നീ നിർവ്വികാരനിർമ്മലാനന്ദം. ഈ ഭാവന മനസ്സിൽ ഉദിക്കുന്നതുതന്നെ സത്യജ്ഞാനമെന്നറിഞ്ഞുകൊൾക. മററുവിധത്തിലുള്ള ജ്ഞാനം മൂഢമാകുന്നു. ഇങ്ങനെ അഹങ്കാരം ശമിച്ചു്, ബ്രഹ്മമാത്രഭാവനനായ ജ്ഞാനി

ത്രിമൂത്തികഠംക്കു തുല്യനാകുന്ന ഹേ രാജൻ! ഇനിയും കേട്ടുകൊഠംക. ദേഹത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതു പ്രാണൻ; പ്രാണനെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതു ജീവൻ; ജീവനെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതു ആത്മാവു്. അതിനാൽ ദേഹാദികളിലഹംഭാവം ഉണ്ടായിക്കൂടാത്തതാകുന്നു! പ്രാരബ്ധാധീനമായ ഈ ദേഹത്തെക്കുറിച്ചു നിനക്കു സ്നേഹം ഉണ്ടാകരുതു്. അതു് ഈ മാത്രമുതൽ ഉപേക്ഷിച്ചുകളയണം. നീ ആരാണെന്നുള്ള പരമാത്ഥം ചിന്തിച്ചു നോക്കുക; ആനന്ദമുണ്ടാകും ദേഹാദികളുടെ ചലനമററിരുന്നാൽ നിദ്രയുണ്ടാകുന്നതുപോലെ, മനസ്സിൻെറ ചലനമററിരുന്നാൽ ആനന്ദനിദ്രയുണ്ടാകും. ഉറങ്ങുന്നവന്നു തന്നെക്കുറിച്ചുള്ള ഓമ്മയുണ്ടാകുന്നുണ്ടോ? അതുപോലെ ആനന്ദനിദ്രയിൽ ലയിക്കുന്നവനും ദേഹസ്മരണയില്ലാത്തതായിത്തീരുന്നു. ജന്മാന്തരസുകൃതംകൊണ്ടാണു് നിനക്കിപ്പോഠം ജ്ഞാനോപദേശം ലഭിക്കാൻ സംഗതിയായതു്. ത്രിഗുണങ്ങളും ത്രിഗുണചേഷ്ടകളും പഞ്ചഭൂതങ്ങളും പഞ്ചകത്താക്കളും എല്ലാം മായയാൽ നിമ്മിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. മായയോ ഒരു വെറുംതോന്നൽമാത്രവുമാണു്. എന്നാൽ നീ സവ്വസാക്ഷിയും നിത്യനുമാണു്. സാക്ഷിയായിനിന്നു്, ഇതുകളെയെല്ലാം അറിയുന്ന നിനക്കു്, മായയും ത്രിഗുണങ്ങളും പഞ്ചഭൂതവികാരങ്ങളുമൊന്നും ഒരുകാലത്തുമുണ്ടാകയില്ല. നീ പൃഥിവ്യപ്തേജോവാതാകാശങ്ങളിൽ നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ബ്രഹ്മമാകുന്നു. ഇപ്രകാരമുള്ള ദ്വൈതാദ്വൈത ഭാവനയാൽ ഞാനെന്ന ജീവഭാവം നിശ്ശേഷം നശിച്ചു, സവ്വദാ നിർമ്മുക്തനായി ശോഭിക്കുന്നു; എന്നിങ്ങനെ പല വേദാന്തരഹസ്യങ്ങളെ ഉപദേശിച്ചിട്ടു് ഹേ രാജൻ! ഈ തത്വംതന്നെ നാലു വേദങ്ങളിലും വസിഷ്ഠസംഹിത, സൂതസംഹിത, ഭഗവൽഗീത, ആത്മഗീത, രാമഗീത, ഉത്തരഗീത, ഋഭുഗീത പാണ്ഡവഗീത, പരമഗീത, അഷ്ടാവക്രഗീത മുതലായവയിലും വേദവ്യാസൻ നിമ്മിച്ച പതിനെട്ടു പുരാണങ്ങളിലും ഉപപുരാണങ്ങളിലും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതെന്നും ഇതിനെ തിരസ്കരിക്കുന്നവർ, രൌരവാദിനരകങ്ങളിൽ പതിക്കുന്ന പാപികളാണെന്നും അരുളിച്ചെയ്തശേഷം രാജാവുമുതലായവക്കു്, വിശ്വാസമുണ്ടാകുന്നതിനായി വിശ്വനാഥക്ഷേത്രത്തിൻെറ മുമ്പിൽചെന്നു്, പൂവ്വജന്മത്തിൽ ഏകോ നാരായണഃ ദ്വൈതോ നാസ്തി എന്നു സത്യംചെയ്തതിനു പകരം, ഏകോ ബ്രഹ്മദ്വൈതോ നാസ്തി എന്നെല്ലാവരുംകേഠംക്കെ ഉച്ചത്തിൽ സത്യംചെയ്തു. തൽക്ഷണംതന്നെ ശ്രീകാശിവിശ്വനാഥനും വിശാലാക്ഷിയമ്മയും, ശ്രീകോവിലിൽനിന്നും പലരും കാണ്കെ വെളിപ്പെട്ടു. ഇതു

തന്നെ വേദാന്തസാരസർവ്വസ്വമെന്നരുളിച്ചെയ്തു്, ജയദേവരെ അശീർവദിച്ചന്തർദ്ധാനംചെയ്തു.

ഉടനേ, ഭഗവാൻ ശ്രീനാരായണനും പ്രസന്നനായി ദർശനംകൊടുത്തു. ജയദേവരുടെ വാക്യംതന്നെയാണു് ഗീതാസാരസർവ്വസ്വമെന്നരുളിച്ചെയ്തനുഗ്രഹിച്ചന്തർദ്ധാനം ചെയ്തു. ദേവകൾ പുഷ്പവൃഷ്ടികൾ ചെയ്തു. നാരദാദി മഹർഷിമാർ ആകാശഭാഗത്തിൽ എഴുന്നരുളിനിന്നു് വ്യാസോക്തങ്ങളായ സർവ്വപുരാണങ്ങളുടേയും തത്വസാരം ജയദേവരാൽ ഉച്ചരിക്കപ്പെട്ട മഹാവാക്യമാണെന്നു്, ഘോഷിച്ചാശീർവദിച്ചു. അനന്തരം ജയദേവരും ക്രൗഞ്ചരാജനും മററും രാജധാനിയിലേക്കു മടങ്ങിച്ചെന്നു് യഥാപൂർവ്വം ബ്രഹ്മധ്യാനനിഷ്ഠരായി കാലത്തെ നയിച്ചു. അല്ലയോ ഉദ്ധവസിദ്ധാദിഭാഗവതോത്തമന്മാരേ! ജവദേവരുടെ ചരിത്രം വിസ്തരിച്ചു പറയുന്നതിനു്, ആദിശേഷനാൽപോലും സാധിക്കയില്ല. ഗുരുകാരുണ്യത്താൽ ഇത്രയും നിങ്ങളുടെ അറിവിനായി ഞാൻ പറഞ്ഞു. ശേഷം ഇനിയും ഞാൻ ഓരോരോ ഭക്തന്മാരുടെ ചരിത്രം പറയുന്നതിനിടയ്ക്കു് പറഞ്ഞുതരാൻ സംഗതിയാകും. ഇപ്പോൾ ഇങ്ങനെ അവസാനിക്കട്ടെ.

ഇങ്ങനെപറഞ്ഞു വിരമിച്ച നാഭാജിസിദ്ധരെ വണങ്ങി ഉദ്ധവസിദ്ധർ മുതലായവർ വിഷ്ണു, ശിവൻ എന്നീ ദേവന്മാരിൽ ആർക്കാണു മേന്മ കല്പിക്കാവതെന്നു ചോദിച്ചു. നാഭാജിസിദ്ധർ അതുകേട്ടു ചിരിച്ചു്, ഹേ സിദ്ധോത്തമന്മാരേ! നിങ്ങളുടെ ചോദ്യം എനിക്കു് അത്ഭുതത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നു. ആ ദേവന്മാർ തമ്മിൽ ഭേദമില്ലെന്നു ഗണിക്കാൻ ജ്ഞാനം ആർക്കുണ്ടോ അവർക്കാണു്, മേന്മ കല്പിക്കാവുന്നതെന്നു മറുപടി പറകയും ഉദ്ധവസിദ്ധാദികൾ വന്ദിച്ചു സന്ധ്യാവന്ദനാദികൾക്കായി സ്വാശ്രമത്തിലേയ്ക്കു മടങ്ങുകയും ചെയ്തു.

മന്മനോനിലയശോഭിയായി മണിദീപമായിവിലസുന്നസ-
ച്ചിന്മയാത്മക! ചിദംബരാ! ഹൃദരാത്മദൈത്യജനഡംബര!
അമ്മയച്ഛനലിവുററസദ്ഗുരുവുമായിമധ്യഭയതാപമ-
ന്യുന്മദാദികളൊഴിച്ചു കാത്തരുളുമീശ! നീ മമ സദാശ്രയം.

ഇതി ജയദേവചരിത്രം സമാപ്തം.

തുളസീദാസചരിത്രം.

ഒന്നാം അദ്ധ്യായം.

മംഗലാചരണം.

ലോകംസൃഷ്ടിക്കുമംഭോരുഹഭവനനെയന്നാഭിപത്മത്തിലേന്തി-
ശ്ശോകംകൂടാതെ തദ്ഭാരവുമഖിലമുദാരാഭമംഗീകരിച്ചും|
മേവുംവിഷ്ണോ! ഭവൽകാരുണികത പറയാവല്ലസൃഷ്ടിച്ചുഴിപ്പാ-
നാവാം—പാലിക്കുവാനെന്തൊരുവിഷമമതു? ഹേരക്ഷമാംവിഷ്ണു-
ദേവ!

തുളസീദാസമംഗളം.

കാമാസക്തിമുഴുത്തിരുന്നപലനാൾ, പിൽക്കാലമുദ്ബുദ്ധനായ്
പ്പൂമാതിൻവരനെത്തിരഞ്ഞു പുനരശ്രീമദ്ധാമാനെയും
കാമംപോലഭിവീക്ഷ്യ തൽകരുണയാ വിശ്വേശനെക്കണ്ട നി-
ഷ്കാമാദ്വൈതപരാത്മസക്ത തുളസീദാസർഷിയെക്കൈതൊഴാം.

തുളസീദാസരുടെ ഉത്ഭവം.

മൂലാധാരം മുതലായ ആറാധാരങ്ങളേയും ദർശിച്ചു്, നാദാനന്ദത്തിനധീനരായി ബ്രഹ്മജ്യോതിസ്സിനെക്കണ്ടു്, പരമാനന്ദത്തിൽ മുഴുകിയിരിക്കുന്ന ഉദ്ധവസിദ്ധർ മുതലായ സിദ്ധന്മാർ പിറേറദിവസം കാലത്തെ കുളികഴിഞ്ഞു് നിത്യകർമ്മങ്ങളും നിർവ്വഹിച്ചശേഷം, വാല്മീകിമഹർഷിയുടെ അവതാരമായ തുളസീദാസന്റെ ചരിത്രം കേൾക്കണമെന്നുള്ള ആഗ്രഹത്താൽ, നാഭാജിസിദ്ധരുടെ അടുക്കൽചെന്നു വന്ദിച്ചു്, അഭിലാഷം അറിയിച്ചപ്പോൾ, അദ്ദേഹം സന്തോഷപൂർവ്വം ആ ചരിത്രത്തെ പറവാനാരംഭിച്ചു.

അല്ലയോ സിദ്ധന്മാരേ! ശ്രീകൃഷ്ണഭക്തന്മാരായ പാണ്ഡവന്മാരുടെ രാജധാനിയും, ശ്രീകൃഷ്ണൻ വിശ്വരൂപം കാണിച്ച സ്ഥാനവുമായ ഹസ്തിനപുരം എന്നു പ്രസിദ്ധിയുള്ള ദില്ലീപട്ടണത്തിൽ, ഈശ്വരനാമജപത്തോടും, "സാധുസംഗതിതന്നെ മോക്ഷകാരണ"മെന്നുള്ള ബോധത്തോടും, ഭക്തമണികളുടെ ശുശ്രൂഷയാകുന്ന വ്രതത്തോടും, പരിപൂർണ്ണവേദാന്തപാഠത്തോടും, ആനന്ദനിരന്തരമായ ചിത്തവൃത്തിയോടും, അർത്ഥികൾക്കു് അന്നാദി

കളെ ദാനംചെയ്യുന്നതിൽ ശ്രദ്ധയോടും സത്യനിഷ്ഠയോടുംകൂടി സകല ശാസ്ത്രജ്ഞാനിയും ദയാശീലനും വിരക്തനുമായ ഒരു ഉത്തമബ്രാഹ്മണൻ പാൎത്തിരുന്നു. അദ്ദേഹം തുലുക്കർ, ഹിന്ദുക്കൾ മുതലായവൎക്കെല്ലാം സമസ്തവും ആത്മാവുതന്നെയെന്നുള്ള തത്വത്തെ ഉപദേശിച്ചു. ബ്രഹ്മവിഷ്ണുമഹേശ്വരന്മാരും, ഹള്ള, യേശു മുതലായ ഇതരമതദൈവങ്ങളും, സകല വിശിഷ്ടവസ്തുക്കളും, തത്വങ്ങളും, പദങ്ങളും, ഫലങ്ങളും എല്ലാം ആത്മാവല്ലാതെ മറ്റൊന്നുമല്ലെന്നും, അഹംഭാവം നീങ്ങി ജ്ഞാനം ലഭിക്കുന്നതിനു്, രാമമന്ത്രംതന്നെ പ്രധാനം എന്നും ആയിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉപദേശം. അതുമൂലം അദ്ദേഹത്തെ എല്ലാവരും ആത്മാരാമൻ എന്നു വിളിച്ചുവന്നു.

അക്കാലത്തു്, ദില്ലിയെ തലസ്ഥാനമാക്കി നാടുവാണിരുന്ന അക്ബർചക്രവൎത്തി ആത്മാരാമരുടെ വിദ്വത്വത്തേയും, സൽഗുണങ്ങളേയും, അദ്വൈതജ്ഞാനത്തേയും, സഫലമായ ജ്ഞാനോപദേശത്തേയും കുറിച്ചു കേട്ടു്, അദ്ദേഹത്തിനെ ആളയച്ചുവരുത്തി ഒരു ഉപദേഷ്ടാവും ഗുരുവും എന്നുള്ള നിലയിൽ, തന്നോടൊന്നിച്ചു താമസിപ്പിച്ചു. ചക്രവൎത്തിക്കു് അന്നുമുതൽക്കു് ആത്മാരാമൻ ജ്ഞാനമാൎഗ്ഗത്തെ ഉപദേശിച്ചുവന്നു. അതുമൂലം ദൈവഭക്തിയും അദ്ദേഹത്തിൽ ഭയഭക്തിയും വൎദ്ധിച്ച ചക്രവൎത്തി, അദ്ദേഹംതന്നെ സകലത്തിനും ഗുരുഭൂതനെന്നും, ഉപദേഷ്ടാവെന്നും വിശ്വസിച്ചു്, പ്രതിമാസം ആയിരം സ്വൎണ്ണനാണയം ശമ്പളം പതിച്ചുകൊടുക്കുകയും ചെയ്തു.

ഇങ്ങനെ താമസിച്ചുവരവെ, ഭഗവന്നിയോഗത്താൽ ശ്രീവാല്മീകിമഹൎഷി ധൎമ്മസ്ഥാപനത്തിനായി ഭൂമിയിൽ അവതരിക്കാൻ ആരംഭിച്ചു. മരാമരേതി മന്ത്രജപത്താൽ മഹൎഷിപദത്തെ ലഭിക്കയും സകല വേദശാസ്ത്രപാരംഗതനാകയും രാമായണകഥയെ ശ്ലോകരൂപേണ നിൎമ്മിക്കയും ഭരദ്വാജമഹൎഷിക്കു് വ്യാസിഷ്ടത്തെ ഉപദേശിക്കയും ചെയ്ത പുണ്യാത്മാവായ ആ മഹൎഷിശ്രേഷ്ഠൻ അവതാരാൎത്ഥം പൂജ്യപാദരായ ആത്മാരാമബ്രാഹ്മണന്റെ സഹധൎമ്മിണിയുടെ ഗൎഭത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു. യഥാകാലം ആ സാദ്ധ്വി തേജസ്സൌന്ദൎയ്യൈകനിധാനമായ ഒരു പുത്രനെ പ്രസവിക്കുകയും ചെയ്തു.

ആത്മാരാമൻ പുത്രന്റെ സുകുമാരമായ മുഖകമലത്തെക്കണ്ടാനന്ദിച്ചു്, ജാതകൎമ്മാദികളും ദാനധൎമ്മാദികളും യഥാവിധി നിൎവ്വഹിച്ചു. ബ്രഹ്മതേജോനിധിയായ പുത്രന്റെ ശുഭഭാവിയിൽ വിശ്വാസത്തോടുകൂടി അദ്ദേഹം അവനു തുളസീദാസനെന്നുപേരി

ട്ടു് വാത്സല്യപൂർവ്വം വളർത്തിവന്നു. ഉപനയനംകഴിഞ്ഞു് വിദ്യാഭ്യാസം ആരംഭിച്ചതോടുകൂടി പുത്രന്റെ ബുദ്ധിവിസ്താരത്തെക്കുറിച്ചു പിതാവു് അത്ഭുതപ്പെട്ടു. വേദശാസ്ത്രപുരാണേതിഹാസാദികളെല്ലാം അല്പകാലംകൊണ്ടു് അഭ്യസിക്കയും അവശ്യം ആവശ്യമുള്ള ലോകപരിചയം സമ്പാദിക്കയും ചെയ്തു.

യൌവനമാരംഭിച്ചപ്പോൾ ആഭിജാത്യവും അഴകും സൌശീല്യാദിഗുണങ്ങളും വൈദുഷ്യവുമുള്ള മമതാദേവിയെന്നു പേരായ ഒരു കന്യകയെ വലിയ ഉത്സവാഘോഷങ്ങളോടുകൂടി മഹാജനസമക്ഷം വിവാഹം ചെയ്യിച്ചു. അന്നുമുതൽക്കു് ആത്മാരാമൻ തുളസീദാസരെക്കൂടി കൊട്ടാരത്തിൽ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി രാജ്യകാര്യാലോചനകളിലും മററും പ്രവർത്തിപ്പിച്ചു പരിചയിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. അചിരേണ ചക്രവർത്തി തുളസീദാസരെ തന്റെ കാര്യാലോചനയ്ക്കായി നിയമിച്ചു. ബാലനായ തുളസീദാസർക്കു രാജധാനിയിൽ അമോഘമായി പെരുമാറുന്നതിനു വേണ്ട സാമർത്ഥ്യം ഉണ്ടായിരിക്കയില്ലെന്നു ശങ്കിച്ചു പിതാവു് അദ്ദേഹത്തെ അടുക്കൽ വിളിച്ചിരുത്തി ചില ഉപദേശങ്ങൾചെയ്തു. അപ്പനേ! തുളസീദാസ! നീ ലോകനീതികളറിയാത്ത ബാലനാണു്. രാജാക്കന്മാരോടിടപെടുന്ന സംഗതി വളരെ ഭയപ്പെടത്തക്ക ഒരു കാര്യമാണു്

"മൂർച്ചയുള്ളൊരുഖഡ്ഗം ലേഹനംചെയ്തീടാമോ
മൂർഖപ്പാമ്പിന്റെമുഖം ചുംബനംചെയ്തീടാമോ
സിംഹത്തെച്ചെന്നു പരിരംഭണംചെയ്തീടാമോ?
സിദ്ധമാമിതെങ്കിലും സിദ്ധിയാ നൃപാർച്ചനം."

എന്നാണു് അനുഭവസ്ഥന്മാർ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്. കുളിർമാററാൻ നമ്മൾ തീ കായുന്നപോലെ, ക്രമമായ ഒരകലത്തിൽ നിന്നുവേണം അവരോടു പെരുമാറാൻ. അധികം അടുത്താൽ അഗ്നി ചുടും. അകന്നാൽ ചൂടുകിട്ടുകയില്ല. അതുപോലെ രാജാക്കന്മാരോടും അധികമടുത്താലും അകന്നാലും തരക്കേടുണ്ടു്. ആസ്ഥാനമണ്ഡപത്തിൽ ചെന്നാൽ രാജനീതികളിൽത്തന്നെ മനസ്സുവച്ചിരിക്കണം. എപ്പോഴെങ്കിലും അല്പം ഉദാസീനതയോ മറവിയോ വന്നുപോയാൽ അതിനുത്തരം പറയേണ്ടതു സ്വന്തശിരസ്സാണെന്നു കരുതിക്കൊള്ളണം. ന്യായം തീർക്കുന്നതിൽ വലിയവരെന്നും ചെറിയവരെന്നും ഉള്ള ഭേദം നോക്കരുതു് രാജാവു് ഏതെങ്കിലും ഒന്നു ചോദിച്ചാൽ വളരെ ആലോചിച്ചുവേണം അതിനുത്തരം പറവാൻ. എന്തെന്നാൽ മന്ത്രിയുടെ ദോഷംകൊ

ണ്ടു, രാജാവു നശിച്ചുപോകാൻ എളുപ്പമുണ്ടു്. രാജത്വത്തിന്നു യാതൊരു ഹാനിയുംകൂടാതെ നിലനിർത്തിക്കൊണ്ടുപോകുന്ന കാൎയ്യം അത്ര എളുപ്പമല്ല. അതിനെ നശിപ്പിക്കുവാൻ തീരെ പ്രയാസവുമില്ല.

"തന്നെപ്പോൽമററുള്ളോരെക്കൂടവേ കാണുന്നവൻ
ധന്യപൂരുഷനെന്നു ചൊല്ലുന്നു മഹത്തുക്കൾ"

എന്ന ആപ്തവാക്യം എപ്പോഴും ഓൎമ്മയിരിക്കണം. ആ നിലയിൽനിന്നും രാജാവും വ്യതിചലിക്കാതെ സൂക്ഷിക്കേണ്ടതു് ഒരു ഉത്തമമന്ത്രിയുടെ ധൎമ്മമാകുന്നു ഒരുപക്ഷേ, രാജാവു് അധൎമ്മം പ്രവൎത്തിക്കാൻ തുടങ്ങിയാലും, അദ്ദേഹത്തെ പല ദൃഷ്ടാന്തദാൎഷ്ടാന്തികങ്ങളാൽ നീതിമാൎഗ്ഗത്തിലേക്കു നയിക്കാൻ ശ്രമിച്ചു്, ജനങ്ങളുടെ പ്രീതിയും പ്രശംസയും സമ്പാദിക്കണം. സത്തുക്കൾക്കു സമ്പത്തുണ്ടായാൽ, അതിനെ സദ്വിഷയത്തിൽ വിനിയോഗിക്കുന്നതെപ്രകാരമോ അപ്രകാരം ഉത്തമന്മാക്കു രാജ്യാധികാരം കിട്ടിയാൽ അതു, സാധുസംരക്ഷണത്തിനും ധൎമ്മസ്ഥാപനത്തിനും ആയി വിനിയോഗിക്കുകയും, അധൎമ്മങ്ങൾ ആരും പ്രവൎത്തിക്കാതെ സൂക്ഷിക്കയും, നിയമനിഷ്ഠയുള്ളവരെ വിശ്വസിച്ചു്, രാജാവുമുതൽ ദരിദ്രൻവരെയുള്ള സകലരുടേയും ക്ഷേമത്തെ നിലനിൎത്തുകയും കൊല, കളവു്, ധൎമ്മവിരുദ്ധമായ കാമം മുതലായവററിൽ പ്രവൎത്തിക്കുന്നവരെ കഠിനമായി ശിക്ഷിച്ചു്, ധൎമ്മനിഷ്ഠനെന്നുള്ള പേർ സമ്പാദിക്കുകയും, അതിഥികളെ പൂജിക്കുകയും, ആത്മാരാമന്മാരായ തപസ്വീശ്വരന്മാൎക്കു് യോഗ്യസ്ഥാനങ്ങൾ ഏൎപ്പെടുത്തി ഒരിക്കലും അവൎക്കു് അപ്രിയം വരാതെ സൂക്ഷിച്ചു്, അവരുടെ അനുഗ്രഹത്താൽ രാജവംശത്തിനു മംഗളം പുലൎത്തുകയും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു

എന്തെന്നാൽ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമികൾക്കു തപസ്വികളുടെ തപസ്സാണാശ്രയം. അതുപോലെ തപസ്വികൾക്കു ഗൃഹസ്ഥാശ്രമികളുടെ ധൎമ്മമാണാശ്രയമെന്നുംപറയാം. അതുകൊണ്ടു ഭക്തന്മാർ, സിദ്ധന്മാർ മുതലായവരുടെ അപ്രിയം രാജ്യനാശത്തിനുഹേതുവാണെന്നും, ഗൃഹസ്ഥാശ്രമികളുടെ അധൎമ്മം മേൽപ്പറഞ്ഞ തപസ്വികളുടെ അപ്രിയത്തിനു ഹേതുവാണെന്നും ഓൎമ്മയിരിക്കണം. തപസ്വികളുടെ ആശീൎവാദത്താൽ ശൂന്യമായ പട്ടണവും പൂൎവ്വാധികം സമൃദ്ധമായി ഭവിക്കും. പട്ടണത്തിനു പ്രകാശമുണ്ടാക്കുന്നതു സൂൎയ്യചന്ദ്രന്മാരല്ല; സാധുക്കളായ തപസ്വികളാണു്. അയോദ്ധ്യാധിപതിയായ ദശരഥൻ, ഐശ്വൎയ്യസമൃ

ഛിദയാട്ടുകൂടിയിരുന്നതു്, വസിഷ്ഠമഹർഷിയുടെ സാന്നിദ്ധ്യവും അനുഗ്രഹവുംകൊണ്ടായിരുന്നു. തപസ്വികളില്ലാത്ത നാട്ടു്, ദുഷ്ട മൃഗങ്ങൾ നിറഞ്ഞ കാടാണെന്നുതന്നെ പറയണം. സാധുക്കളുടെ സമൂഹംതന്നെയാണു് സന്തോഷത്തിൻെറ സ്ഥാനമെന്നു വിദ്വാന്മാർ പറയുന്നു. അമാത്യന്മാൎക്കു പ്രധാനമായി ക്ഷമയും യുക്തിയും ബുദ്ധിയും വേണ്ടതാകുന്നു. ശാന്തത സാഗരത്തേക്കാൾ വലിപ്പമേറിയതാണെന്നു് ഒരു മഹാത്മാവെഴുതിയ ഒരു ചീട്ടുകൊണ്ടും മന്ത്രിയുടെ ബുദ്ധികൌശലംകൊണ്ടും, ഒരു രാജാവു് അധൎമ്മത്തിൽ ഏൎപ്പെടാതെയിരിക്കാനും നിരപരാധിനിയായ ഒരു സ്ത്രീയെ വധിക്കാതിരിക്കാനും ഇടയായി. അതെങ്ങനെയെന്നാൽ ഒരു നഗരത്തിൽ ഭക്തോത്തമനായ ഒരു മനുഷ്യൻ വിധിപ്രകാരം ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിൽ ഇരുന്നു്, ഒടുവിൽ സന്ന്യസിച്ചു് ബ്രഹ്മാനന്ദത്തെ അനുഭവിച്ചു്, നിൎയ്യാണകാലമായപ്പോൾ, അദ്ദേഹത്തിൻെറ പുത്രൻ—"പ്രിയപിതാവേ! എൻെറ ഉപജീവനത്തിനോ വിവാഹത്തിനോ ഒന്നിനുംതന്നെ, അരപ്പണംപോലും സമ്പാദിച്ചു വച്ചേക്കാതെയാണല്ലോ അങ്ങുന്നു മരിക്കാൻ ഭാവിക്കുന്നതു്. ഇനി, ഞാൻ കാലക്ഷേപം ചെയ്യേണ്ടതെങ്ങനെ? എന്നു വേദനയോടുകൂടി നിലവിളിക്കുന്നതുകേട്ടു്, അദ്ദേഹം ഒരു തുണ്ടെടുത്തു "ശാന്തത കടലിനേക്കാൾ വലിപ്പമുള്ളതാകുന്നു" എന്നെഴുതി അവൻെറ കയ്യിൽ കൊടുത്തിട്ടു്, ഇതിനെ നീ സൂക്ഷിച്ചു വച്ചുകൊൾക. മുതൽസംബന്ധമായി വല്ല ബുദ്ധിമുട്ടും വരുമ്പോൾ എടുത്തുകൊണ്ടുപോയി, നമ്മുടെ രാജാവിൻെറ പക്കൽ കൊടുത്താൽ നിൻെറ കഷ്ടത തീൎന്നുപോകും" എന്നുപറഞ്ഞു മരിക്കുകയും ചെയ്തു. പുത്രൻ പിതാവിനു ചെയ്യേണ്ട ചരമക്രിയകളെല്ലാം ചെയ്തശേഷം പിറേറദിവസം ഉദയത്തിൽത്തന്നെ ആ ചീട്ടും എടുത്തുകൊണ്ടു്, രാജധാനിയിലേക്കു ചെന്നു. രാജാവു് അതു വാങ്ങിച്ചു നോക്കിയപ്പോൾ, "ശാന്തത സാഗരത്തിലും വലിപ്പമുള്ളതു്" എന്നെഴുതിയിരിക്കുന്നതു കണ്ടു് അതിൻെറ അന്തസ്സാരം മനസ്സിലാക്കി, ആ സാധുവിനു വേണ്ട മുതൽ കൊടുത്തു സന്തോഷിപ്പിച്ചയച്ചു! അനന്തരം അദ്ദേഹം ആ ചീട്ടു് തൻെറ നിത്യായുധമായ വാൾ ഇടുന്ന ഉറയിൽ നിക്ഷേപിച്ചിരുന്നു.

അങ്ങനെ കുറേക്കാലം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ, ഒരിക്കൽ രാജാവു് പരിവാരങ്ങളോടുകൂടി കാട്ടിൽ വേട്ടയ്ക്കായിപ്പോയി. പള്ളിയറവിചാരിപ്പുകാരൻ രാജാവിൻെറ പള്ളിമെത്തയിൽ ഒന്നു കിടന്നുറങ്ങണമെന്നുള്ള ആഗ്രഹത്തോടെ പലനാളായി അവസരം നോക്കി ഇരിക്കയായിരുന്നതുകൊണ്ടു്, അന്നു മെത്ത നല്ലതുപോലെ

അലങ്കരിച്ചു നേരത്തേതന്നെ അതിന്മേൽകയറി രത്നക്കമ്പിളി മുതലായതുമെടുത്തു പുതച്ചു് സുഖമായിക്കിടന്നുറങ്ങിത്തുടങ്ങി.

ആ അവസരത്തിൽ രാജപത്നി, രാജാവു മടങ്ങിവന്നോ എന്നും പള്ളിയറയിൽ ഉണ്ടോയെന്നും നോക്കിവരുന്നതിനായി ഒരു ദാസിയെ നിയോഗിച്ചയച്ചു. ഉണ്ടെന്നും നിദ്രചെയ്യുന്നു എന്നും അവൾ മടങ്ങിച്ചെന്നു പറകയാൽ, ആ ദേവി സംശയലേശംകൂടാതെ ചെന്നു് മെത്തയുടെ അരികിൽ നിന്നു സൂക്ഷിച്ചു. ഭർത്താവു നായാട്ടിലുള്ള ശ്രമത്താൽ ക്ഷീണിച്ചുറങ്ങുകയാണെന്നും അതുകൊണ്ടു് ഉപദ്രവിക്കേണ്ടാ എന്നും നിശ്ചയിച്ചു് ആ മഞ്ചത്തിൽതന്നെ ഒരുഭാഗത്തു കയറിക്കിടന്നുറങ്ങി. അപ്പോഴാണു് വേട്ടയ്ക്കുപോയ രാജാവു മടങ്ങിവന്നതു്. മന്ത്രിയോടുകൂടിത്തന്നെ പള്ളിയറവാതുക്കൽ എത്തി അകത്തേക്കു സൂക്ഷിച്ചുനോക്കിയപ്പോൾ പള്ളിമെത്തമേൽ ശയിച്ചിരിക്കുന്ന തന്റെ പ്രിയതമയേയും അന്യനായ പുരുഷനേയും കണ്ടു കോപതാപപരവശനായി ഇവരെ ഇപ്പോൾതന്നെ കഷണം കഷണമായി വെട്ടിമുറിക്കണമെന്നുദ്ദേശിച്ചു്, ഉറയിൽനിന്നും വാളൂരിയെടുത്തു. ഉടനേ, പണ്ടൊരിക്കൽ അതിൽ നിക്ഷേപിച്ചിരുന്ന ചീട്ടു്, ദൈവഗത്യാ രാജാവിന്റെ മുമ്പിൽ വീഴാൻ ഇടയായി. അദ്ദേഹം അതെടുത്തു നോക്കിയപ്പോൾ, "ശാന്തത, സാഗരത്തേക്കാൾ വലിയതാണെ"ന്നെഴുതിയിരിക്കുന്നതു കണ്ടു്, ഉദ്ബുദ്ധനായി സ്വല്പനേരം അനങ്ങാതെ നിന്നുപോയി. സന്ന്യാസിയുടെ മകൻ കൊണ്ടുക്കൊടുത്ത ചീട്ടാണു് അതെന്നുള്ള കഥ അദ്ദേഹം അപ്പോൾ ഓർത്തില്ല. ദൈവശക്തിയാൽ ആകാശത്തിൽനിന്നു പതിച്ചതാണെന്നുള്ള വിചാരത്താൽ, വാൾപ്രയോഗം ചെയ്യാൻ ഭയപ്പെട്ടു് സമാധാനത്തോടുകൂടി വെളിക്കിറങ്ങി മന്ത്രിയോടു് ആ വിവരം പറഞ്ഞു. അതുകേട്ടു ബുദ്ധിമാനായ മന്ത്രി, രാജാവിനെ ഒരുഭാഗത്തു മാറി നില്ക്കാൻ ഏർപ്പാടുചെയ്തുംവച്ചു്, പള്ളിയറവാതുക്കൽ ചെന്നു നിന്നു് ഉച്ചത്തിൽ കയ്യടിച്ചു് ശബ്ദമുണ്ടാക്കി. ആ ഒച്ചകേട്ടു്, രാജസ്ത്രീ പെട്ടെന്നു് കണ്ണുതുറന്നുനോക്കി. അപ്രതീക്ഷിതമായും ആചാരവിരുദ്ധവുമായി പള്ളിയറവാതുക്കൽ വന്നുനില്ക്കുന്ന മന്ത്രിയെക്കണ്ടു്, "ഹേ മന്ത്രിസത്തമ! ഇതെന്തൊരക്രമമാണു്? രാജശേഖരനുമായി ഞാൻ ശയിച്ചിരിക്കുന്ന ഈ പള്ളിയറയിൽ അനുവാദം ചോദിക്കാതെ കടന്നു കയറിവന്നതു് എത്രമാത്രം ഉചിതമാണെന്നു് അറിവുള്ള താങ്കൾതന്നെ വിചാരിച്ചുനോക്കേണ്ടതാണു്" എന്നുപറഞ്ഞെഴുന്നേററു് തന്റെ അന്തഃപുരത്തിലേക്കു പോകാൻ ഭാവിച്ചു.

മന്ത്രി പറഞ്ഞു—സ്വാമിനീ! ഭവതി പറഞ്ഞതു ശരിതന്നെ. രാജാവുതിരുമനസ്സുകൊണ്ടു വേട്ടയ്ക്കു പോയശേഷം മടങ്ങിവന്നതു് എപ്പോഴാണെന്നുകൂടി പറഞ്ഞുതന്നാൽ കൊള്ളാമായിരുന്നു.

റാണി—തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു്, രാത്രിയുടെ ആദ്യയാമത്തിൽ തന്നെ തിരിച്ചെഴുന്നെള്ളി ഇവിടെ കിടക്കയായിരുന്നു. അദ്ദേഹം അറിയാതെയാണു് ഞാൻ വന്നു കിടന്നതു്.

മന്ത്രി—തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു മടങ്ങിവന്നതു ദേവി കണ്ടുവോ?

റാണി—കണ്ടില്ല. "ഞാൻ വന്നപ്പോൾ അദ്ദേഹം നല്ല ഉറക്കമായിരുന്നു. നായാട്ടുകൊണ്ടു ക്ഷീണിച്ചുകിടക്കയാൽ, ഉപദ്രവിക്കേണ്ടെന്നുവച്ചു ഞാൻ വിളിച്ചില്ല. ഏതായാലും അദ്ദേഹം ഉറങ്ങിക്കിടക്കുമ്പോൾ, നാം തമ്മിൽ ഇവിടെ ഇങ്ങനെ സംസാരിച്ചുകൊണ്ടു നില്ക്കുന്നതു് ഒന്നുകൊണ്ടും ഭംഗിയല്ല. മുമ്പേ ഞാൻ പറഞ്ഞതുപോലെ തനിയേ കടന്നുവന്നു കയറിയതും, താങ്കൾക്കു യോഗ്യതയായില്ല. വല്ല കാര്യവുമുണ്ടെങ്കിൽ, കാവൽക്കാരോ തവണക്കാരോ മുഖേന, തിരുമനസ്സിലെ അവസരം അന്വേഷിക്കയായിരുന്നു നന്നു്. അദ്ദേഹം നന്നേ ക്ഷീണിച്ചുറങ്ങുകയാണു്. കാര്യമുണ്ടെങ്കിൽ മാത്രമേ ഉണർത്താവൂ" എന്നു പറഞ്ഞു് തന്റെ മുറിയിലേക്കു പോകയും ചെയ്തു. ഉടനേ, മന്ത്രി അകത്തുകടന്നു്, പള്ളിമഞ്ചത്തിൽ കിടന്നുറങ്ങുന്ന പള്ളിയറ വിചാരിപ്പുകാരനെ തട്ടിയുണർത്തിയെഴുന്നേല്പിച്ചു. അവൻ മന്ത്രിയെക്കണ്ടു് അത്യന്തം ഭയാകുലനായിനിന്നു കിടുകിടെ വിറച്ചു. ഉടനേ മന്ത്രി അവനെ നോക്കി"എടാ ദ്രോഹി! നിന്റെ അടുക്കൽ ഈ മെത്തയിൽ കിടന്നിരുന്നതു് ആരാണു്? പരമാർത്ഥം പറ നല്ലതിനു്!" എന്നു പറഞ്ഞു ഭയപ്പെടുത്തി.

വിചാരിപ്പുകാരൻ—ഞാനൊരുത്തനല്ലാതെ മററാരും ഇതിൽ കിടന്നിരുന്നില്ല.

മന്ത്രി—ആകട്ടെ, നീ തിരുമനസ്സിലെ മെത്തയിൽ കയറി കിടക്കാനെന്തു കാരണം?

വിചാരിപ്പുകാരൻ—എനിക്കു് ഈ മെത്തയിലൊന്നു കിടന്നാൽ കൊള്ളാമെന്നു പലനാളായുണ്ടായിരുന്ന ആഗ്രഹം സാധിക്കാൻ ഇന്നവസരമുണ്ടെന്നു കണ്ടു് അങ്ങനെ ചെയ്തുപോയെന്നേയുള്ളു. ദയവുണ്ടായി എന്റെ അപരാധം ക്ഷമിച്ചെന്നെ രക്ഷിക്കണം.

ഇതുകേട്ടു് മന്ത്രി, അവനെ തടവിലേക്കയച്ചിട്ടു് മറഞ്ഞു നിന്ന രാജാവിനെ നോക്കി "സ്വാമി! അങ്ങേ സംശയം ഇപ്പോഠം തീൎന്നുവോ? എന്നു ചോദിച്ചു.

രാജാവു്—ഒന്നുകൂടി പരീക്ഷിച്ചുനോക്കേണ്ടതായിട്ടാണിരിക്കുന്നതു്. എൻെറ സംശയം തീൎന്നില്ല, എന്നുപറഞ്ഞു് റാണിയെവിളിച്ചു്, "ദേവീ! നീ വലിയ അപരാധം ചെയ്തിരിക്കുന്നു. പള്ളിയറ വിചാരിപ്പുകാരനോടുകൂടിയാണു് നീ മെത്തയിൽ കിടന്നിരുന്നതു്. അതുമൂലം എനിക്കു ദുശ്ശങ്കയ്ക്കു കാരണമായിരിക്കുന്നു. ഇനി, എനിക്കു ബോദ്ധ്യം വരണമെങ്കിൽ എണ്ണ അടുപ്പിൽവച്ചു തിളപ്പിച്ചു് അതു വെട്ടിത്തിളയ്ക്കുമ്പോഠം അതിൽ ചാടി നീ കുളിക്കണം. സത്യവതിയാണെങ്കിൽ നിൻെറ ദേഹം പൊള്ളുകയില്ല അ പരീക്ഷ കഴിക്കാതെ നിന്നെ എനിക്കു സ്വീകരിക്കാൻ പാടില്ല. അതിലേക്കു വല്ല മടിയുമുണ്ടെങ്കിൽ ഇപ്പോഠം തന്നെ നിൻെറ ഭവനത്തിലേക്കു പൊയ്ക്കോഠക" എന്നുകല്പിച്ചു.

റാണി അതുകേട്ടു് "അന്യപുരുഷസ്പൎശനത്തിന്നിടയായ ഈ ശരീരം ഏതായാലും ഇനി വച്ചിരുന്നതുകൊണ്ടു് യാതൊരു പ്രയോജനവുമില്ല. ഇതു് ഇപ്പോഠംതന്നെ അഗ്നിക്കാഹാരമാക്കിയേക്കാം" എന്നുപറഞ്ഞു് തൽക്ഷണംതന്നെ എണ്ണ അടുപ്പിലാക്കിച്ചു് വെട്ടിത്തിളച്ചപ്പോഠം അതിൽ ചാടാനായി ഭാവിച്ചു.

അതുകണ്ടു് ആൎദ്രഹൃദയനായ രാജാവു് അവളെ നോക്കി "ദേവി! നിൻെറ ചാരിത്രശുദ്ധിയെ സാക്ഷീകരിച്ചാണു് ദൈവം ഈ ചീട്ടു് എൻെറ മുമ്പിൽ ഇട്ടുവിച്ചതു്. അതിൽനിന്നും നീ കുററക്കാരിയല്ലെന്നു തെളിയുന്നുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടു് ഇനി എണ്ണയിൽചാടി പരീക്ഷിക്കണമെന്നില്ല" എന്നു പറഞ്ഞു.

റാണി—"പ്രാണനാഥ! ഞാൻ കുററക്കാരിയല്ലെങ്കിലും മനസ്സറിയാതെയെങ്കിലും പരപുരുഷസ്പൎശം എനിക്കു സിദ്ധിച്ചുപോയതുകൊണ്ടു് ഇനി ഈ ദേഹത്തിൽ പരിശുദ്ധനായ അങ്ങു് സ്പൎശിച്ചുകൂടാ. ഇപ്പോഠംതന്നെ അഗ്നിക്കു് ഞാൻ ആഹാരമാക്കിയേക്കാം" എന്നു സധൈൎയ്യം പ്രസ്താവിച്ചശേഷം വീണ്ടും എണ്ണയിൽ ചാടുവാൻ ഭാവിച്ചു.

ആ സാഹസം കണ്ടു രാജാവു് തോഴിമാരെക്കൊണ്ടു് ദേവിയെ തടസ്സംചെയ്യിച്ചു് "ഹേ ദേവി! വെറുതേ സാഹസം പ്രവൎത്തിക്കരുതു്. ഭവതിക്കുവേണ്ടിയാണു് ദൈവം ഈ ചീട്ടു് എൻെറ മുമ്പിൽ ഇട്ടതെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. അതുകൊണ്ടു്

ഭവതിക്കുപകരം ഈ ചീട്ടുതന്നെ എണ്ണയിലിട്ടാൽ പരമാർത്ഥമറിയാമെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു എന്നുപറഞ്ഞു് അതിനെ എണ്ണയിൽ ഇടാൻ ഭാവിച്ചപ്പോൾ,

മന്ത്രി—സ്വാമിൻ! ഈ ചീട്ടു് ഒരു സന്ന്യാസിയുടെ കൈ ഇവിടെക്കൊണ്ടുവന്നു തന്നതാണെന്നോർക്കുന്നില്ലയോ? ഒരുപക്ഷേ, അതു് എണ്ണയിലിട്ടാൽ കരിഞ്ഞുപോകാൻ എളുപ്പമുണ്ടു്. അതുമൂലം ദേവിയുടെപേരിൽ ശങ്ക ജനിക്കുന്നെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. അതുകൊണ്ടു്, അങ്ങനെയല്ല വേണ്ടതു്. ശാന്തത സാഗരത്തിലും വലിയതാണെന്നുള്ള വാക്കും, ദേവിയുടെ പാതിവ്രത്യവും സത്യമാണെങ്കിൽ ഈ ചീട്ടു കരിയാതിരിക്കുമെന്നുള്ള സങ്കല്പത്തോടുകൂടി എണ്ണയിൽ ഇടണം എന്നറിവിച്ചു. രാജാവും അതു സമ്മതിച്ചു്, ഇഷ്ടദൈവത്തെ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടു് ചീട്ടു് തൈലത്തിലിട്ടു. അതു് ഇട്ടപ്രകാരംതന്നെ യാതൊരു വാട്ടവും തട്ടാതെ എണ്ണയിൽ തിളച്ചു പൊങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. എല്ലാവരും അതുനോക്കി, ആശ്ചര്യപ്പെട്ടു നില്ക്കുമ്പോൾ, റാണി മുന്നോട്ടുവന്നു്, "ഹേ മഹാജനങ്ങളേ! ഈ ചീട്ടിങ്ങനെ വേകാതിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു് ഞാൻ പരിശുദ്ധയാകുന്നതെങ്ങനെ? പരിശുദ്ധയാണെന്നു നിങ്ങൾ സമ്മതിക്കുന്നതെങ്ങനെ" എന്നു പറഞ്ഞു, ഒരു കുതിപ്പിനു് ആ തിളയ്ക്കുന്ന എണ്ണയിൽ എടുത്തു ചാടിക്കഴിഞ്ഞു. ഉടനെ വെട്ടിത്തിളച്ചുകിടന്ന ആ തൈലം പനിനീർപോലെ തണുത്തു; എരിഞ്ഞുകൊണ്ടുനിന്ന അഗ്നിയും പൊലിഞ്ഞു; ആകാശത്തുനിന്നും പുഷ്പവൃഷ്ടി നിരന്തരമായി പൊഴിഞ്ഞു, ദേവദുന്ദുഭികളും ഉച്ചത്തിൽ മുഴങ്ങി. രാജാവു്, ഉടനേതന്നെ തന്റെ പ്രിയതമയെ ആശ്ലേഷം ചെയ്തു്, "ഹേ സാധ്വീരത്നമേ! നിന്നെപ്പോലെയുള്ള മഹിളാമണികളുടെ വൃത്തിശുദ്ധികൊണ്ടാണു് ധർമ്മനില പിഴയ്ക്കാതെ ഈ പ്രപഞ്ചം പരിവർത്തിക്കുന്നതു്. ആദിത്യചന്ദ്രന്മാർ കാലംതെററാതെ ഉദിച്ചസ്തമിക്കുന്നതും വേണ്ടപ്പോഴൊക്കെ മഴ പൊഴിയുന്നതും സമുദ്രം ഭൂമിയെ ലംഘിക്കാതെ നില്ക്കുന്നതും, ഭൂമിതന്നെ അധഃപതിക്കാതെ അന്തരാളത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതും എല്ലാം അതുകൊണ്ടുതന്നെ എന്നു പ്രശംസിച്ചിട്ടു്— മന്ത്രിയെ, നോക്കി—"വിവേകിയായ മന്ത്രിസത്തമ! ഈ ദേവിയെ എന്റെ കൈവാളിനു് ഇരയാകാതെ രക്ഷിച്ചതു താങ്കളുടെ ബുദ്ധിവിശേഷമാണെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല" എന്നരുളിച്ചെയ്തു. അനന്തരം "ശാന്തത, സാഗരത്തിലും വലിപ്പമുള്ളതാണെ"ന്നു് എഴുതിയ ചീട്ടുകൊണ്ടുക്കൊടുത്ത സാധുകുമാരനെ

വരുത്തി അവന്ന് പകുതിരാജ്യം സമ്മാനിച്ചു സന്തുഷ്ടനായി പ്പാൎത്തു. ഇങ്ങനെയാണ കഥ.

അതുകൊണ്ടു്, ഹേ തുളസീദാസ! മന്ത്രിമാർ അനല്പമായ ബുദ്ധിസാമൎത്ഥ്യവും ശാന്തതയും ഉള്ളവരായിരിക്കേണ്ടതാവശ്യ മാകുന്നു. അതു്, ആത്മരക്ഷയ്ക്കും സ്വാമിരക്ഷയ്ക്കും രാജ്യരക്ഷയ്ക്കും പ്രയോജനപ്പെട്ടും. ഈ ലോകത്തിൽ കീൎത്തിയും പരലോകത്തിൽ സൌഖ്യവും സിദ്ധിക്കും.

ഇങ്ങനെ ഓരോ നീതികൾ പുത്രന്ന് ഉപദേശിച്ചശേഷം, ആത്മാരാമൻ മററുചില സന്യാസിമാരോടൊരുമിച്ചു് തീൎത്ഥയാത്രയ്ക്കായി പുറപ്പെട്ടുപോയി. തുളസീദാസർ അക്ബർചക്രവൎത്തിയിൽ അത്യന്തം ഭയഭക്തിയോടും സത്യസന്ധതയോടുംകൂടി വിവേകപൂൎവ്വം രാജ്യകാൎയ്യങ്ങൾ നടത്തുകയാൽ, അചിരേണ പ്രധാനമന്ത്രിസ്ഥാനം അദ്ദേഹത്തിന്നു ലഭിക്കുന്നതിന്നും, രാജാവിനെ എന്ന പോലെ പ്രജകൾ അദ്ദേഹത്തെ ബഹുമാനിക്കുന്നതിന്നും ഇട യായി. ഭക്ഷണസത്രങ്ങൾ, സന്യാസിമഠങ്ങൾ, ദേവാലയങ്ങൾ, വിസ്താരമുള്ള കുളങ്ങൾ മുതലായവ രാജ്യത്തിൽ നാനാഭാഗങ്ങളിലും ഉണ്ടാക്കിച്ചു്. ധൎമ്മനിഷ്ഠയെ വൎദ്ധിപ്പിച്ചു് പിതാവിനെക്കാളും ഗുണവാനും സമൎത്ഥനുമാണെന്നുള്ള ഖ്യാതി സമ്പാദിച്ചു സാധുസംസൎഗ്ഗത്താൽ സന്തുഷ്ടനായി കാലം കഴിച്ചുവന്നു.

ഒന്നാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

രണ്ടാം അദ്ധ്യായം.

ഭഗവന്മായയാൽ തുളസീദാസൻ കാമാസക്തനായതു്.

ഇങ്ങനെ തുളസീദാസർ, നീതിനിഷ്ഠനായി പ്രധാനമന്ത്രിസ്ഥാനം വഹിച്ചു്, ജനങ്ങളുടെ ആദരത്തിന്നും പ്രശംസയ്ക്കും പാത്രീഭൂതനായിരിക്കുന്ന കാലത്തു് ഭഗവന്മായാവിലാസത്താൽ അദ്ദേഹത്തിൻെറ സ്വഭാവം ദുഷിക്കാനിടയായി. സാധുസംസൎഗ്ഗം കൈവെടിഞ്ഞു ദുൎജ്ജനത്തോടു് ഇടപെടാൻതുടങ്ങി. ദുസ്സംസൎഗ്ഗത്താലും യൌവനമദത്താലും ക്രമേണ കാമലമ്പടനായി ദാസിമാരുടെ ഭവനങ്ങളിൽ പോയിവരിക പതിവായിത്തീൎന്നു. അല്പകാലംകൊണ്ടു് അവിടെത്തന്നെ ഇരിപ്പാകയും, ഒരിക്കലും

വീട്ടിലോ കൊട്ടാരത്തിലോ പോകാതായിത്തീരുകയും ചെയ്തു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അമ്മ ഇക്കഥയറിഞ്ഞു് ഒരുദിവസം മകനെ അന്വേഷിച്ചു പുറപ്പെട്ടുചെന്നു് ഒരു വേശ്യയുടെ ഭവനത്തിൽവച്ചു കണ്ടുമുട്ടി. എന്നിട്ടു് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—"മകനേ! നിന്റെ അച്ഛൻ മഹായോഗ്യനെന്നു പേരെടുത്ത ഒരാളായിരുന്നു. ആ സ്ഥിതിക്കു് ഈ ദുഷ്പേരു സമ്പാദിക്കുന്നതു് നിനക്കു ഭംഗിയാണോ? വിവേകമുള്ളവരാരെങ്കിലും വേശ്യമാരോടിടപെടാൻ പോകുമോ?

"കണികാണ്മാൻപോലുംഗുണമില്ലാത്ത ഗണികമാരെക്കണ്ടുമോഹിക്കുന്ന പുരുഷന്റെ ജന്മംപാഴ്തന്നെ നരകമാംകൂപത്തിൽ ചെന്നുചാട്ടം പരിഹാസത്തിനുള്ളപാത്രമാകും ധനമെല്ലാമങ്ങു കരസ്ഥമായാൽ കനമില്ലാതുള്ളൊരുപഞ്ഞി പോലെ പറപ്പിക്കും ദൂരത്തു ദുഷ്ടക്കൂട്ടം ഉറപ്പിക്കും ദ്രവ്യമൊടുങ്ങുവോളം"

എന്നാണല്ലോ യോഗ്യന്മാർ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു് പലരും പണയപ്പെടുന്ന പരസ്ത്രീകളെ വാഞ്ഛിക്കുന്നതു്, നരകാനുഭൂതിക്കു കാരണമല്ലയോ? മുജ്ജന്മം പരപുരുഷന്മാരെ മോഹിച്ചു്, ഭർത്തൃഭയത്താലും മററും അതിമോഹം സാധിക്കാതെയും അനുഗുണമായ അവയവസൌഷ്ഠവമില്ലാതെയും കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നവരാണു് ഈ ജന്മം വേശ്യകളായി ജനിച്ചു ,നാണവുംമാനവുംഭയവുമില്ലാതെ പലരുടെ പണത്തിനു പണയപ്പെട്ടു് ലോകപരിഹാസത്തിനു പാത്രീഭവിച്ചിരിക്കുന്നതു്. അവരെത്തൊട്ടാൽത്തന്നെ പാപമുണ്ടു്. തീർത്ഥയാത്രയ്ക്കു പോയിരിക്കുന്ന നിന്റെ അച്ഛൻ തിരിച്ചുവരുമ്പോൾ ഇക്കഥ വല്ലതും കേട്ടാൽ നിന്നെ ജീവിച്ചിരിക്കാനനുവദിയ്ക്കുമെന്നെനിക്കു തോന്നുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടു് നിന്റെ ഈ ദുഷ്പ്രവൃത്തി പരസ്യമാകുന്നതിനുമുമ്പു മടങ്ങി വീട്ടിൽ പോകുന്നതാണു നല്ലതു്. ഇങ്ങനെ പലവിധത്തിൽ മാതാവു പറഞ്ഞിട്ടും തുളസീദാസർ യാതൊരു മറുപടിയും പറയാതെ ഇരുന്നുകളഞ്ഞതുകൊണ്ടു് മനോഭംഗത്തോടെ ആ സാധ്വി മടങ്ങി വീട്ടിൽ പോയി. എന്നിട്ടും സമാധാനം തോന്നായ്കയാൽ പിറേറദിവസവും രാവിലെ എഴുനേററുപോയി തുളസീദാസരുടെ വേശ്യാഗൃഹത്തിൽ ചെന്നു —"കുഞ്ഞേ! നിന്റെ സാഹസം ദുസ്സഹമായിട്ടാണു് തീർന്നിരിക്കുന്നതു്. ഈ ലോകത്തും പരലോകത്തും ഒരുപോലെ നരകാനുഭൂതിയെ ഉണ്ടാക്കുന്ന ഒരു പ്രവൃത്തിയാണു് വേശ്യാസംസർഗ്ഗം. ചൂണ്ടലിൽ കോർത്തിരിക്കുന്ന തീൻകണ്ടു മോഹിച്ചു മത്സ്യങ്ങൾ തൊണ്ടതുളഞ്ഞു ചാകുന്നതുപോലെയാണു്, ഇതിന്റെ ഫലം. വിവേകിയായ നിനക്കു് ഈ ദുശ്ശീലം വന്നു

കൂടിയതിനെക്കുറിച്ചു ഞാൻ അത്ഭുതപ്പെടുന്നു. ദൈവത്തെയെങ്കിലും ഭയപ്പെട്ടു് നീ എന്റെ വാക്കുകേട്ടെന്നോടൊരുമിച്ചു വരിക." ഇങ്ങനെ പല തത്വസാരങ്ങൾ ഉപദേശിച്ചു കണ്ണുനീർ തൂകിക്കൊണ്ടു നില്ക്കുന്ന മാതാവിനെ നോക്കുവാൻപോലും ഭാവമില്ലാതെ തുളസീദാസർ ഇരിക്കുന്നതുകണ്ടു്, വെറുപ്പും വ്യസനവും ഇടകലർന്ന ആ സാദ്ധ്വി, അന്നും വീട്ടിൽപോയി ദുഃഖിച്ചിരുന്നു.

തുളസീദാസരാകട്ടെ, ഭഗവന്മായയാൽ വേശ്യാവിനോദത്തിൽ ഭ്രമിച്ചു്, വീടും നാടും മറന്നിരുന്നുപോയി. അങ്ങനെ കഴിയുന്ന കാലത്തു്, തീർത്ഥയാത്രയ്ക്കു പോയിരുന്ന ആത്മാരാമർ, മടങ്ങി വീട്ടിൽ വന്നുചേർന്നു. തുളസീദാസനെ അന്വേഷിച്ചപ്പോൾ സകല വിവരങ്ങളും മാതാവു പറഞ്ഞുകേൾപ്പിക്കയാൽ, കോപാകുലനായ അദ്ദേഹം നേരെ വേശ്യാഭവനത്തിലേക്കുതന്നെ തിരിച്ചു. പിതാവിനെക്കണ്ടപ്പോൾ വിത്രസ്തനായി എഴുന്നേറ്റു നിന്ന തുളസീദാസനെ അദ്ദേഹം അധിക്ഷേപവാക്കുകൾ വർഷിച്ചുപിടിച്ചിഴച്ചുകൊണ്ടു വെളിക്കിറങ്ങി; തിരികെ വീട്ടിൽകൊണ്ടുപോകുന്നതു നാണക്കേടാണെന്നു നിശ്ചയിച്ചു്, ചക്രവർത്തിയുടെ ഒരു പൂന്തോട്ടത്തിലുള്ള ഒരാശ്രമത്തിൽ കൊണ്ടുപോയി താമസിപ്പിച്ചു. സമവയസ്കന്മാരും സദാചാരനിഷ്ഠന്മാരുമായ ഏതാനും ബ്രാഹ്മണരെക്കൂടി അവിടെ താമസിപ്പിക്കയും വേദാദ്ധ്യയനം, ജപം, തപം മുതലായതിൽ പ്രവർത്തിച്ചു വിശുദ്ധാചാരനായിരിക്കത്തക്കവണ്ണം, വേണ്ട ഏർപ്പാടുകൾചെയ്തു് താനും ബ്രഹ്മധ്യാനപരനായി അവിടത്തന്നെ സ്ഥിതിചെയ്കയും ചെയ്തു. അങ്ങനെയിരിക്കുന്ന കാലത്തു്, തുളസീദാസനെ ഒന്നു പരീക്ഷിക്കാൻവേണ്ടി ഭഗവാൻ ഒരു ദേവസ്ത്രീയെ വിളിച്ചു്, "ഹേ സുന്ദരി! നീ ഇപ്പോൾ തന്നെ ഡില്ലിനഗരത്തിൽ പോയി, അക്ബർരാജാവിന്റെ ഉദ്യാനത്തിൽ താമസിക്കുന്ന തുളസീദാസനെക്കണ്ടു്, അവന്റെ തപോനിഷ്ഠയും ധൈര്യവും അഴിച്ചു്, അവനെ നീതിവാക്കുകളാൽ ഗുണദോഷിച്ചു ജ്ഞാനിയാക്കി മടങ്ങിവരണം" എന്നു കല്പിച്ചു. അതുകേട്ടു ദേവകന്യക സന്തുഷ്ടയായി നേരേ അക്ബർചക്രവർത്തിയുടെ ഉദ്യാനത്തിൽ ചെന്നുചേർന്നു. അവിടെ തപസ്സുചെയ്തുകൊണ്ടു നില്ക്കുന്ന അനേകം സന്യാസിമാരെക്കണ്ടു്, ഇതിൽ തുളസീദാസൻ ഏതായിരിക്കും എന്നിങ്ങനെ സംശയിച്ചു ആരുടേയും കണ്ണുകൾക്കു പ്രത്യക്ഷപ്പെടാതെ ആ തോട്ടത്തിൽത്തന്നെ അങ്ങോട്ടുമിങ്ങോട്ടും ഉലാത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ആ അവസരത്തിൽ തുളസീദാസനും കൂട്ടുകാരും കളിക്കുന്നതിനായി ആ തോട്ട

ത്തിലുള്ള ഒരു കുളത്തിലേക്കു പോകുന്നതുകണ്ടു് ദേവകന്യക അതിന്റെ കരയിൽ നില്ക്കുന്ന ഒരു വൃക്ഷത്തിന്റെ ചുവട്ടിൽചെന്നു് അത്യത്ഭുതകരമായ സൌന്ദര്യത്തെ പ്രകാശിപ്പിച്ചുനിന്നു. അവളുടെ മനോഹരരൂപവും വിലാസാദികളും കണ്ടു് മനസ്സുവിഞ്ഞു തുളസീദാസർ അത്യത്ഭുതത്തോടെ കൂട്ടുകാരെ നോക്കി "ഹേ സതീർത്ഥ്യന്മാരേ! മനോരഞ്ജിനിയായ ഒരു കന്ദർപ്പക്കൊടി അതാ നില്ക്കുന്നതു നിങ്ങൾ കണ്ടില്ലേ? ഇത്ര ആകർഷകമായ ഒരു ലാവണ്യധാമം ഭൂമിയിലെങ്ങാനും കാണ്മാൻ കിട്ടുമോ? ഹാ! ഈ രൂപം എത്ര നയനാനന്ദകരമായിരിക്കുന്നു" എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു് അവൾ നിന്ന സ്ഥാനത്തേയ്ക്കു ചെന്നു. അവൾ അതിനനുകൂലയല്ലെന്നുള്ള ഭാവത്തിൽ ആത്മാരാമർ ഇരിക്കുന്ന സ്ഥാനത്തെ വിട്ടു് ദൂരത്തുള്ള ഒരു വൃക്ഷക്കൂട്ടത്തിലേക്കു നടന്നു. തുളസീദാസർ അവളുടെ ഛായയെന്നപോലെ പിൻതുടൎന്നുചെന്നു് അരികിൽ നിന്നുകൊണ്ടു് സതീർത്ഥ്യന്മാരെ നോക്കി "ഹേ സ്നേഹിതന്മാരേ! ഇതാ സർവ്വസൌന്ദര്യസാരമുരുക്കൂട്ടിയ ഒരു സ്വരൂപം നില്ക്കുന്നതു നിങ്ങൾ കണ്ടില്ലേ? ഇവളുടെ സൌന്ദര്യം വർണ്ണിക്കുന്നതിനു് ആയിരം നാവുള്ള അനന്തനാലും സാധിക്കുമോ? വിഷയാശയററ സിദ്ധയോഗികളുടെയും മനസ്സിനെ മയക്കത്തക്ക സൌന്ദര്യവിലാസാദികൾ ഇവളിൽ കളിയാടുന്നതു കാണുന്നില്ലേ? ഇത്രത്തോളം അംഗസൌന്ദര്യം ദേവസ്ത്രീകൾക്കുള്ളതായി പുരാണങ്ങളിലും മററും വർണ്ണിച്ചു കേട്ടിട്ടുള്ളതല്ലാതെ ഭൂമിയിൽ കണ്ടറിഞ്ഞതായി ഓർമ്മയില്ല. മനുഷ്യജാതിയിൽ ഇത്രമാത്രം സൌന്ദര്യസമ്പത്തുണ്ടാകുമോ എന്നും സംശയമാണു്.

പങ്കജക്കോരകം, പമ്പരം, പന്തു്, ചെ–
ങ്കുങ്കമാചംക്രതകുംഭികുംഭദ്വയം
ശ്രുംഭൽസുവർണ്ണാരുകുംഭമെന്നിത്തരം
കമ്പിടും, കൊങ്ക–

യുടെ ഗരിമാവിനെത്താങ്ങുന്നതിനു വിഷമിക്കുന്ന മദ്ധ്യവല്ലിയുടെ ഉലച്ചിലോട്ടുകൂടിനില്ക്കുന്ന ഇവളിൽ നിങ്ങളുടെമനസ്സു രമിക്കുന്നില്ലയോ? അത്ഭുതംതന്നെ! അവളുടെ ശൃംഗാരവിലാസാദികൾ നിങ്ങളെ ആകർഷിക്കുന്നില്ലയോ?" എന്നിങ്ങനെ പലതുംപറഞ്ഞു മദനമാലാൽ വിവശനായി രോമാഞ്ചംകൊണ്ടു മോഹാലസ്യപ്പെട്ടു വീണുപോയി. അല്ലയോ സിദ്ധന്മാരേ! ഇപ്രകാരം മോഹിച്ചുണൎന്ന തുളസീദാസനും ദേവകന്യകയുമായി താഴെപ്പറയുംപ്ര

കാരം നീതിപ്രസംഗങ്ങളാരംഭിച്ചു. ഉദ്ബുദ്ധനായ തുളസീദാസൻ, അവളെ നോക്കി,

കിളിപ്പാട്ട്.

ഹന്തകാമുകജനമാനസമഴിക്കുന്ന ബന്ധുരവിലാസങ്ങൾ കലർന്നുവിളങ്ങീടും * പന്തണിക്കൊങ്കമാർകണ്ടനപഹം കഴൽതൊഴും ചെന്തളിർമേനിയാളാമിക്കരിംകുഴലിയാൾ * ആരഹോ മനോജ്ഞരാജൻെറദേവിയോ സാക്ഷാൽ ഭാരതിതാനോ താരിൽപിറന്ന ലോകാംബയോ? * മാരവൈരിതൻമനോഹാരിണിഭവാനിയോ മാരൻെറമണിത്തേരിൻകൊടിയോ ശിവശിവ! * വദനംതിങ്കൾബിംബം കുന്തളം കരിമുകിൽ മദനസ്ത്രങ്ങൾകണ്ണുകൾകതിർവാളാം * രദനംമുത്തുതന്നെ നെററിതിങ്കൾക്കീറുതാൻ രതനച്ഛദം പുത്തൻപവിഴക്കൊടിയല്ലോ * പഞ്ചതാരയെക്കാളുംമധുരമല്ലോ വചസ്സഞ്ചിതഗണ്ഡസ്ഥലം പൊൻകണ്ണാടികൾനൂനം*പുഞ്ചിരിപ്പൂനിലാവുപൂർണ്ണചന്ദ്രൻെറകാന്തി യഞ്ചിയൂറുന്നപീയൂഷത്തിനുസമം തന്നെ * ഇവിടെക്കാണ്മാനെൻെറ കണ്ണിനുണ്ടായപുണ്യമവിതർക്കിതംപൂർവ്വതപസ്സിൻഫലമത്രേ! * നവകോമളമായ ലാവണ്യസർവ്വസ്വമി ബ്ഭൂവിമററാക്കുമേവം കണ്ടിട്ടില്ലല്ലോമുന്നം * കരൾക്കാമ്പോടുകൂടി ജീവനെഹരിച്ചെന്നെ മരപ്പാവയെപ്പോലെനിശ്ചലംനിലപ്പിച്ചു * വരസ്ത്രീമണിയിവളാരെന്നു ധരിക്കവാ നരുത്തകൌതുഹലമുദിക്കുന്നകതാരിൽ * എന്നു ചിന്തിച്ചുമെല്ലെ തുളസീദാസൻചെന്നു കനൽനേർമിഴിയോടുചോദിച്ചു മധുരമായ് * എന്നകതാരിലൂറും പ്രേമധാരയിൽമുങ്ങുംമിന്നലേ! കാമച്ചൂടുകുറയ്ക്കുംനൽത്തെന്നലേ! * പുണ്യമേ!തവതനുവല്ലിയാലീയുദ്യാനം ധന്യമാക്കിയതിപ്പോളെന്തുകാരണത്താലോ? * എന്നല്ലഭവതിയാരാകുന്നുവെന്നും നമുക്കന്യൂനകൌതുകംപൂണ്ടറിയിക്കവേണം * എന്നുകേട്ടുരചെയ്താൾ സുരസ്ത്രീമണി സർവ്വവന്ദ്യനാംതപോധനസത്തമ!നമോസ്തുതേ * നിന്നുടെതാതനായസുകൃതിശ്രത്മാരാമൻ തന്നടിമലരിണകണ്ടുകൈതൊഴുവാനും * നന്നായ്ജ്ഞാനോപദേശംവാങ്ങുവാനായുമിന്നു വന്നേൻ ഞാനൊരുദേവകന്യയാണറിഞ്ഞാലും* എങ്കിലോനമുക്കനീയനുകൂലയായ്വാരസങ്കടംകെടുത്തുകവേണമേമനോരമേ*തിങ്കൾനേർമുഖിനീയീയുദ്യാനംതവപദപങ്കജസ്പർശത്താലെപൂതമാക്കുവാനുള്ള * ദൈവയോഗംമൽഭാഗധേയവൈഭവംതന്നെനൈവസംശയമെന്നിൽ കനിവുതോന്നേണമേ * ദേവകന്യയുംചൊന്നാളാഹന്തകഷ്ടം ഭൂമിദേവവംശജ!തവനന്നല്ലീദുരാരംഭം * പാവനചരിത്രയെന്നെന്നെനീയറിയണം അവ

തല്ലിവയൊന്നും കേൾക്കുവാനെനിക്കെടോ * ഞാനിഹതവ താദ പാദരെനമസ്കരി ച്ചാനന്ദലബ്ധിക്കുള്ളമാർഗ്ഗങ്ങളറിയുവാൻ * വാനലകത്തുനിന്നുവന്നേനാവതുപോലെ ജ്ഞാനമാർഗ്ഗോപ ദേശംചെയ്താലുമെനിക്കുനീ * അസദ്ഭക്തികളെല്ലാമകലെത്തള്ളിക്കളഞ്ഞസത്തുംസത്തുംതിരിച്ചറിഞ്ഞുവത്തിക്കെടോ * വിസൃഷ്ടകണ്ണാൾതന്റെവാക്യങ്ങളേവംകേട്ടു തുളസീദാസൻഹാസമഞ്ജുളമുരചെയ്താൻ * കാമദേവതേദേവി കരൾക്കാമ്പലിഞ്ഞുനീ മാമകമഭിലാഷം സാധിച്ചാലനന്തരം * താമസഗുണജന്യമജ്ഞാനമെല്ലാംനീക്കി ത്താമസിയാതെനിന്നെവിശുദ്ധയാക്കീടുന്നേൻ * ദേവിചൊല്ലിനാളയേ! താപസ! തപോജപ ഭാവശുദ്ധികൾചേൎന്നു നിസ്സംഗരായ്മേവീടും * പാവനന്മാരാംനിങ്ങൾക്കധൎമ്മത്തിങ്കൽചിത്തം താവുകവിധിവിപരീതമാണറിഞ്ഞാലും * പണ്ടു ദേവാചാൎയ്യന്റെ പത്നിയാംതാരാദേവി തണ്ടലർശരാർദ്ദിതചിത്തയായ്ശീതാംശുവെ കണ്ടുകാമിക്കമൂലമെന്തെല്ലാംകഷ്ടതായശസ്സുംവഴക്കുമെന്തവമാനവുംവന്നു? *രേണുകഗന്ധൎവ്വന്റെ സൌന്ദൎയ്യവിലാസങ്ങൾ കാണുവാൻമനസ്സലിഞ്ഞൊന്നുനോക്കുകമൂലം * പ്രാണഹാനിക്കുതന്നെസംഗതിവന്നുപുനരേണനേർമിഴി ദേവയാനിയാംശുക്രാത്മജ * കചനെക്കണ്ടുമോഹിച്ചതിനാൽപ്രതിലോമവിധിയാം വിവാഹത്തിനാൾപ്പെടാനിടയായി * രജനീചരിയായ രാവണസഹോദരി കമനീയാങ്ഗനായരാമചന്ദ്രനെ സ്വയം * രമണനാകെന്നുകാമിച്ചപേക്ഷിക്കയാലെ ശ്രവണനാസാകുചച്ഛേദനമകപ്പെട്ടു *വൃന്ദയാംജലന്ധരപത്നിതാൻ വ്യാമോഹത്താൽ തന്നുടെ ചാരിത്രത്തെ ധ്വംസിച്ചീടുകമൂലം * വന്നിതുഭത്തൃനാശം, നാരിമാൎക്കനർഘമാം പൊന്മണിച്ചട്ട വൃത്തശുദ്ധിയാണറിഞ്ഞാലും * ദേവമാമുനിവൃന്ദസ്തുതയായ്പ്പാലാഴിയിൽ ആവിർഭൂതയായ്പഞ്ചകന്യകാമണികളിൽ * ഏകയായന്യോന്യാനുരാഗത്താൽസഹസ്രാബ്ദം ശോകമെന്നിയേതപംചെയ്ത ഗൌതമൻതന്റെ *സഹധൎമ്മിണീപദംലഭിച്ചുസുഖിച്ചിരുന്നഹം മാനിത്വാദിദോഷങ്ങളെന്നിയേനിത്യം * വാണതാപസിയായോരഹല്യ ചേതോഭവ ബാണപീഡിതയായിശക്രനെപ്രാപിക്കയാൽ * പ്രാണസങ്കടത്തോടുംശിലയായനേകനാൾ ക്ഷോണിയിൽവസിക്കമാറായ്വന്നുകഷ്ടാകഷ്ടം! * അതിനാലിന്നും വിവാഹത്തിങ്കൽ അഹല്യയായ്ശിലയെക്കല്പിച്ചതിൽമെതിപ്പിക്കുന്നുണ്ടല്ലോ* കുലസംശുദ്ധിതെല്ലുമില്ലാത്തോരരുന്ധതിയുലകിൽ സൎവ്വവന്ദ്യ നക്ഷത്രാകൃതിയായി * വിലസുന്നതും വിവാഹത്തിങ്കൽവധുവെക്കൊണ്ടു ലമാ നക്ഷത്രത്തെനോക്കിക്കുന്നതുമെല്ലാം * തുലയറ്റൊരുപാതി

പ്രത്യുശുദ്ധിയാലാണെന്നറികതപോധനക്ഷിതിയമകുടമേ! *ഭർത്താ
വുതന്നെദൈവംനാരിമാൎക്കെല്ലാമെന്നു ശബ്ദിച്ചീടുന്നുപുരാണങ്ങ
ളുംവേദങ്ങളും * മുഗ്ദ്ധയായന്യസംഗംചെയ്യുന്നകുലസ്ത്രീതാൻ ദുൎഗ്ഗ
തിയടഞ്ഞുപഹാസഭാജനമാകും * ഇക്കഥാപ്രസ്താവങ്ങളറിയും
ഭവാനോടു വിസ്തരിക്കണമെന്നില്ലല്ലോഞാൻവിശേഷമായ് * സു
ന്ദരീ പരമാൎത്ഥമാണുനീപറഞ്ഞവയെന്നിരിക്കിലും പ്രായശ്ചിത്ത
മുണ്ടല്ലോററിനും * എന്നാശാഗതികൾനീസാധിച്ചുതരുമെങ്കിൽ
ഇന്നേതല്ലോപശാന്തിവരുത്തിക്കൊൾവനൂനം * കന്ദൎപ്പക്കൊടി!
നിനക്കശുദ്ധിഭവിക്കാതെവിണ്ണിലേക്കയപ്പനെന്നോതിമാമുനിസു
തൻ ചാരത്തുചെല്ലുന്നേരം ദേവകന്യകതാനും ദൂരത്തെന്നതികോ
പകലുഷം നോക്കിച്ചൊന്നാൾ * ചാരിത്രവിധ്വംസമാംക്രൂരകൎമ്മ
ത്തിൽകാംക്ഷ ചേരുമോഭവാദൃശാം സാധുമാമുനിസുത! * ജ്ഞാ
നോപദേശം ചെയ്യേണമെന്നപേക്ഷിച്ചുഞാനിഹഭവൽസകാ
ശത്തെപ്രാപിച്ചിതെന്നാൽ * മാനവും വിവേകവുമില്ലാതെസം
ഭോഗേച്ഛ പൂണുമിദ്ദുരാരംഭംകണ്ടോളമഞ്ഞോട്ടുഞാൻ * ജ്ഞാനമി
ന്നുപദേശിക്കേണ്ടതായിരിക്കുന്നു നൂനമാകയാൽ ചെവിതന്നുകേട്ടു
രുളുക * പരസ്ത്രീഗമനത്തിലിച്ഛിച്ചു ദശഗ്രീവൻ മരിച്ചുകുലബല
മന്ത്രിഭിസ്സമന്വിതം * പരസ്ത്രീവാഞ്ഛയാലെബ്രഹ്മാവിൻശിര
സ്സൊന്നു പതിച്ചിതതിനാൽതാൻ കീചകൻമരിച്ചതും * അളകേ
ശൻറമിഴിപോയതും, നഹുഷൻതാൻ വളരെക്കാലംപെരുമ്പാ
മ്പായിക്കിടന്നതും * ബലവാൻബാലിരാമബാണത്താൽമരിച്ചതും
വിലയംകിൎമ്മീരനുവന്നുസംഭവിച്ചതും*പരദാരേച്ഛയായദുർവൃത്തി
കൊണ്ടാണെന്നു പറയുന്നിതിഹാസപൌരാണഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ *
സുന്ദോപസുന്ദന്മാരുംമരിച്ചാർ തിലോത്തമതന്നെക്കാമിക്കയാലഗ്ഗു
രുവിൻദയിതീയയെ * കന്ദൎപ്പവിവശനായ്കാമിച്ചുചന്ദ്രൻതാനും
അന്യൂനകുഷ്ഠദുഷ്ടഗാത്രനായ്വിഷാദിച്ചാൻ * ഹരിതൻപത്നിമാ
രെക്കാമിക്കയാലേമുന്നം നരകാസുരൻതാനുംമരിച്ചുമുനിസുത! *
വരവൎണ്ണിനിയായദമയന്തിയെയിച്ഛി ച്ചുരുതിവന്നുഭസ്മീഭവിച്ചുകി
രാതനും * ഏവമന്യമാരായനാരിമാർതന്നെക്കാമി ച്ചാപദംബു
ധൌവീണുനശിച്ചപുരുഷന്മാർ *ഏറെയുണ്ടെടോ; ദേഹംമുഴുവൻ
പുംവ്യഞ്ജനം പേറിനാൻമുന്നമിന്ദ്രനഹല്യാസംസൎഗ്ഗത്താൽ * മൂ
വുലകിനുംനാഥനെങ്കിലുംദേവേന്ദ്രന പ്പാപകൎമ്മത്തിൻഫലമൊ
ഴിക്കാനാളായില്ല*ഇങ്ങനെപലനീതിവാക്യങ്ങളുരചെയ്യും അംഗ
നാകുലമൌലിതൻമുഖാംബുജംനോക്കി * തിങ്ങിനവിഷാദ
ത്താൽതുളസീദാസൻചൊന്നാൻ മംഗലേ! വിദുഷിമാരണിയും
ച്ചുണ്ടോങ്ങലേ * നന്നുനിന്നുപദേശവാക്യങ്ങൾപരമാൎത്ഥം ഏ

ന്നിരിക്കിലുമൊന്നു പുണർന്നേമതിയാവു * കന്ദർപ്പവൈവശ്യത്തെ
യൊഴിച്ച ശേഷംനമുക്കൊന്നിച്ചു പാപശാന്തിമാർഗ്ഗങ്ങളനുഷ്ഠി
ക്കാം * മുഗ്ദ്ധവാക്യങ്ങളേവംകേട്ടുദേവിയുംചൊന്നാൾ ദുർഘടം
തന്നെമൂഢജനത്തെരഞ്ജിപ്പിക്കാൻ * മുപ്പുരാരാതിതന്നെചൊൽകി
ലുമജ്ഞന്മാർതൻമക്കടമുഷ്ടിക്കുണ്ടാമാററം സംഭവിക്കുന്നു * എന്നു
രചെയ്തുദേവലോകത്തേക്കുയർന്നുപോയ് സുന്ദരീമണിശിഖ്ഖാമറ
ഞ്ഞൊരനന്തരം * ഉന്നിദ്രപ്രഭംകിളുത്തിലകർതഴച്ചൊരു കന്ദർപ്പ
രാഗത്തെയ്യിലിടിവാർവീണപോലെ * നിന്നിമേഷനായ്സ്തബ്
ധനായ്മനോഭംഗത്തോടെ നിന്നിതുതെല്ലുനേരംതുളസീദാസൻ
താനും * പിന്നെത്തൻകരൾനൊന്തുവിഭ്രാന്തനെന്നപോലെ യ
ങ്ങിങ്ങുനടന്നലഞ്ഞത്യന്തംവിലപിച്ചാൻ * മിന്നൽവള്ളിപോലെ
ന്റെമുന്നിൽനിന്നരുളിയ കന്നൽനേർമിഴിയവളെങ്ങുപോയ്മറ
ഞ്ഞാളോ? * ഇന്നിനിവീണ്ടുമെന്റെമുന്നിലാമ്മാറുവന്നു കണ്ണിനു
കുളിർതരുമമൃതംപൊഴിക്കുമോ? * നിന്നധിവാസസ്ഥാനമേതെ
ടോമനോഹരേ! വന്നുകൂട്ടവൻതത്ത്വഞാനമെന്നോരോതരം * പറ
ഞ്ഞുംകരഞ്ഞുമെൻപ്രാണനായികേ!ദേവി! പരമസൌന്ദര്യസർവ്
സ്വമേവരികെന്നു * വിളിച്ചുംമോഹിച്ചുവീണീടിനോരളവിങ്കൽ
മിളസന്താപംസഹചാരിവടിയരെല്ലാം * അടുത്തുസതീർത്ഥ്യരു
മുണർകാണാഞ്ഞുതാപംകടുത്തുമനസ്സനൊന്തെത്രയുംവിലപിച്ചാർ
* മുറയ്ക്കുശുശ്രൂഷിച്ചുബോധമുണ്ടാക്കീട്ടതി ലൊരുത്തൻചൊന്നാ
നെന്റെതോഴരേഭവാനേവം * ദുഃഖിപ്പാനെന്തുമൂലംതാപ
മൊക്കെയുംപോകാൻ തക്ക നൽവഴിപറഞ്ഞീടാംഞാനതുകേൾ
ക്ക * "ഇപ്പോഴേകാമചിന്തസന്ത്യജിച്ചുകക്കാമ്പു ദുർഘടക്കു
ണ്ടിൽപതിപ്പിച്ചകന്യകയേയും * വിസ്മരിച്ചിത്താമരപ്പൊയ്കയിൽ
മുങ്ങിക്കേറി ശ്രദ്ധയാ നിത്യകർമ്മംനിർവ്വഹിച്ചിരിക്കനീ" * കാമ
മാംതടാകത്തിൽമുഴുവൻമുങ്ങിക്കുളി ച്ചാമയമടഞ്ഞിരിക്കുംനമുക്കി
നിയിപ്പോൾ * താമരക്കുളംതന്നിൽക്കുളിപ്പാൻതോന്നുന്നില്ലധീമ
താംവര! എന്നുതുളസീദാസൻചൊന്നാൻ * അന്യൻചൊല്ലി
നാനപ്പോൾ "കാമമോഹത്തെനീക്കി ധന്യമാംതപശ്ചര്യനിർവ്
ഹിച്ചിരിക്കനീ" * "ഇന്നതുംനമ്മാൽ സാദ്ധ്യമല്ലതോഴരേ! ദേവ
കന്യാലാഭത്തിനായിത്തപസ്സുചെയ്യാംപക്ഷേ" * അതുകേട്ടന്യൻ
ചൊന്നാൻ "ഭഗവൽപാദാംബുജംമതിയിൽ ധ്യാനിച്ചുനീ വാഴ്
കെടോയഥാസുഖം"*"അതുമാമല്ലനമ്മാൽസുന്ദരമുഖിയാമ സ്സതി
യാളെന്റെമുമ്പിൽവരുവാൻയോഗംവന്നാൽ * വന്ദിക്കാംപൂജി
ക്കാംഞാൻസേവിക്കാം മറെറാന്നിലെൻമന്ദമാംമനസ്സടുത്തീടുന്നി
ലെന്തുചെയ്യാം" * അപരൻചൊന്നാൻ "സഖേഭ്രസുരകുലോത്തു

വൻതപസാംനിധി ഭവാനാകയാലിതുപോലെ * ത്രപയെന്നിയേകാമചാപല്യം തുടരുന്നതപവാദാപഹാസഹേതുവായ്‌വരുമല്ലോ" * "ശരിഞാനീശ്വാപഥസ്ഥിതനായ്ശ്രേഷ്ഠഭൂമീസുരവംശത്തിൽ ജനിച്ചവനായിരിക്കയാൽ വരുമാലജ്ജാവൃത്തിയതിനെ നിഷ്കാസിച്ചു സുരസുന്ദരിതന്നിൽമാഴ്കിവൈവശ്യംപൂണ്ടേൻ"* അപ്പൊഴുതന്ന്യൻചൊന്നാൻ "സർവസാക്ഷിയായ് സത്യനിത്യഭാവം പൂണ്ടൊരുദൈവത്തിൽ ശങ്കയെന്ന്യേ * ദപ്പകചാപല്യത്താൽ മനസ്സുദൂഷിപ്പിച്ചുദുർഭഗതപംതാവകംനരകപ്രദമല്ലോ"* "നരകം സുരകന്യാമോഹത്താലെന്നെച്ചുററി യെരിയുംകാമത്തീയെക്കടന്നുവരാനൂനം"*"മോക്ഷത്തെയടയണമെങ്കിലോഭവാനിന്നി മോഹത്തെയുപേക്ഷിക്കാതാകുമോയെന്നാനന്യൻ" * "നീക്കമെന്നിയേ മമ മാനസംകവന്നൊരു ചേല്ക്കണ്ണാൾകണ്ണുകൾക്കർപ്പൂരത്തിരിപോലെ * ലാക്കായെൻമുന്നിൽവന്നുനിന്നെങ്കിൽനിത്യാനന്ദമോക്ഷവുമടഞ്ഞുഞാൻ ഭാഗ്യവാനായിത്തീരും" * "തുളസീദാസഭവാൻദൈവചിന്തകളെല്ലാം അലസാതെന്തേപരിത്യജിച്ചതെ" ന്നാനന്യൻ * "ചലല്ക്കണ്ണാളെൻദൈവചിന്തകൾ കവൻവാനത്തുപുക്കാളല്ലോ" എന്നവനരചെയ്താൻ * "സംസാരവിരോധിയാം തവതാതൻെറമുമ്പിൽ പുംസാംപുങ്ഗവ! നമ്മൾപോക" എന്നവർചൊന്നാർ * "സംസാരഹേതുവാമിസ്സുന്ദരാംഗിയെക്കണ്ടു സംസാരിപ്പതിനിടകൂടാതെയൊരിക്കലും * ഇവിടംവിട്ടു മാറിപ്പോയിഞാൻജനകൻെറസവിധംപൂകാ" എന്നുതുളസീദാസൻചൊന്നാൻ *

അല്ലയോ സിദ്ധന്മാരേ! തുളസീദാസൻെറ സതീർത്ഥ്യന്മാരായ ബ്രാഹ്മണർ ഇങ്ങനെ പല നീതികൾ പറഞ്ഞിട്ടും പ്രയോജനപ്പെടായ്കകൊണ്ടു്, അവർ അദ്ദേഹത്തെനോക്കി "അല്ലയോ തുളസീദാസ! ഈ സംഗതി ഞങ്ങൾ ഇപ്പോൾ തൻെറ അച്ഛനോടുപോയി അറിയിച്ചു് അദ്ദേഹത്തെ കൂട്ടിച്ചുകൊണ്ടു വരുന്നുണ്ടു്" എന്നുപറഞ്ഞു്, അതിവേഗത്തിൽ ഓടി ആത്മാരാമരുടെ സവിധം പ്രാപിച്ചു്, ഇങ്ങനെ ഉണർത്തിച്ചു:—"സ്വാമീ! അങ്ങേ പുത്രനായ തുളസീദാസൻ ആകാശത്തിൽനിന്നും വന്നിറങ്ങിയ ഒരു കന്യകയെക്കുറിച്ചു്, മോഹപരവശനായി അവളോടു ചില പ്രേമസല്ലാപങ്ങൾ തുടങ്ങിയപ്പോൾ ആ ദേവി പരസ്ത്രീഗമനദോഷത്തെ പുരസ്കരിച്ചു്, പല നീതിയുപദേശങ്ങളും ചെയ്തതിൽ, തുളസീദാസൻ അനുസരിക്കായ്കകൊണ്ടു പെട്ടെന്നു് ആകാശത്തിലുയന്നു മറഞ്ഞുകളഞ്ഞു. അപ്പോൾമുതൽ തുളസീദാസൻ ഒരു ഭ്രാന്തനെപ്പോലെ നിരത്ഥകവാക്കുകളും പുലമ്പിക്കൊണ്ടവിടെത്തന്നെ

നില്ക്കുന്നു. സ്വാമി എഴുന്നെള്ളിവന്നു്, ആ അഭിനിവേശത്തെ മാററി, കുമാരനെ യഥാസ്ഥിതനാക്കണം."

ശിഷ്യന്മാരുടെ വാക്കുകൾകേട്ടു് ആത്മാരാമർ അത്യന്തം ആശ്ചര്യഭരിതനായി വേഗംതന്നെ എഴുന്നേററുപോയി, തടാകത്തിന്റെ കരയിൽ എത്തി. അവിടെ രാമ! മന! പ്രിയതമേ! എന്നൊക്കെ ഓരോ ശൃംഗാരവാക്കുകൾ പുലമ്പി ഭ്രാന്തനെപ്പോലെ നില്ക്കുന്ന മകന്റെ ശരീരത്തെ ആശാഭരിതനായി നിരീക്ഷിച്ചു.

രണ്ടാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

മൂന്നാം അദ്ധ്യായം

തുളസീദാസരുടെ അനുരാഗത്തെ അസ്തമിപ്പിച്ചതു്.

പണ്ടു്, ഭഗവാന്റെ മായാവിലാസത്താൽ ദാസിമാരിൽ അനുരാഗം ഉദിക്കയും വേശ്യാഭവനംതന്നെ ശരണമാക്കി കുറേക്കാലം നിവസിച്ചശേഷം ആത്മാരാമരുടെ ഉപദേശപ്രകാരം അതിൽനിന്നു നിവൃത്തനായി മേലാൽ പരസ്ത്രീഗമനം ചെയ്കയില്ലെന്നു സത്യംചെയ്തു വിരക്തനായിരിക്കയും ചെയ്ത തുളസീദാസൻ വീണ്ടും വിഷ്ണുമായ മയക്കുകയാൽ കാമാസക്തി ഉദ്ദീപിപ്പിച്ച സ്ത്രീലമ്പടനായി നില്ക്കുന്ന നിലകണ്ടു് ആത്മാരാമർ വാത്സല്യപൂർവം പറഞ്ഞു.

(കിളിപ്പാട്ടുമട്ടു്.)

നന്ദന! മഹാവേദസാരങ്ങളറിയുന്ന ധന്യനായ്മുനിജനവന്ദ്യനായിരിക്കുന്ന പുണ്യപൂരുഷ! നീയെന്തിങ്ങനെവിഷംപോലെനിന്ദ്യമാംസ്ത്രീദേഹത്തെക്കാമിച്ചുവലയുന്നു * മലമൂത്രാഗാരമായ്പ്രണപൂയാമേധ്യമായ് തൊലിയാൽമൂടപ്പെട്ടരക്തമാംസാസ്ഥിയായ് * മലിനവസ്തുവെന്നതല്ലാതെയിതിലിച്ഛയുള്ളവാകാതമോതതബോധികൾക്കൊരിക്കലും * കുടലുംഞെരമ്പുകൾചലവുംനെയ്യലയും അടയുംദുർഗ്ഗന്ധിയാംസ്ത്രീമെയ്യിലഭിലാഷം * കെട്ടമയെന്നു:ബാധിക്കാതൊരജ്ഞാനി ദുഃഖക്കടലിൽകരപററാൻസാദ്ധ്യമായ്വരാനൂനം * പലനാൾതപസ്സുചെയ്തുണ്ടായപുണ്യാത്മാവാംകുലദീപമേ! വിദ്യാസർവ്വസ്വനിധാനമേ! * തുളസീദാസ! മായാപേടിയാം സ്ത്രീദേഹം കണ്ടവസാലാപംചെയ്തുനിനക്കു ചേരുന്നതോ? * പണ്ടൊരുകാലംബ്രഹ്മനിഷ്ഠനാം ഭൃഗുമുനിക്കുണ്ടായിതൊ

രുസുതൻ സങ്കല്പമാത്രത്താലെ * കണ്ടാൽകോമളൻ കലാവല്ലഭൻ
ശുക്രാഭിധൻ അണ്ടർനാട്ടിലും നിജ കീർത്തിയെ വിതിർത്തവൻ *ത
ണ്ടാർസായകവശനായ്വന്നാനൊരു ദേവ വണ്ടാർവേണിയെമു
മ്പിൽ കാണ്കയാലൊരുദിനം * കണ്ടമാത്രയിൽതന്നെമറഞ്ഞാളുവ
ളുരു കൊണ്ടുശുക്രനുമുള്ളിലാധിപൂണ്ടതിവേലം * തൻപിതാവി
ങ്കൽദേഹംസൂക്ഷിപ്പാൻ സമർപ്പിച്ചു ശങ്കവിട്ടാത്മാവുപോയ്ദേവി
യോനിയിലഹോ * ജനിച്ചുദേവകന്യാസംഗമസുഖമനുഭവിച്ചു
മതിയാകാഞ്ഞതിനാൽപലപല * ജന്മക്കൾക്കധീനനായ്സ്വ
ച്ഛന്ദംവിഷയങ്ങൾ ഭുജിച്ചുതപശ്ശക്തിനശിപ്പിച്ചെന്നുകേൾപ്പൂ *
അതുപോൽനീയുംതീവ്രതപസ്സിൻഫലം പെണ്ണെയ്കൊതിയാൽ
നശിപ്പിക്കാൻതുടങ്ങുന്നുവോ ബലാൽ * ക്ഷിതിതൻപതിയായവി
ശ്വാമിത്രനുംമുന്നം അതിതീവ്രമാംതപസ്സാചരിച്ചതിൻഫലം *
മതിനേർമുഖിയാളാംദേവസ്ത്രീമേനകയെ മദനവേഗാൽ കണ്ടുകാ
മിച്ചീടുകയാലെ * നഷ്ടമാക്കിനാനതുമൂലമായൃഷികുലസത്തമരു
ടെമുമ്പിൽ ചെല്ലുവാൻനാണംപൂണ്ടാൻ * കേളിന്നുദേവാചാര്യപു
ത്രനാംകചൻമുന്നം കാലേസഞ്ജീവിമന്ത്രമഭ്യസിക്കുവാനായേ *
ദേവാരികുലഗുരുവായഭാർഗ്ഗവൻതന്നെ സേവിച്ചുശുശ്രൂഷിച്ചുവാ
ഴുന്നകാലത്തിങ്കൽ*പൂവൽമെയ്യാളാംശുക്രനന്ദിനിമനോഹരി ദേ
വയാനിയെന്നാഖ്യപെററനാരീവല്ലരി * ജീവപുത്രനെക്കാമിച്ചു
ന്നാത്തുമനോഭവ താപമൊക്കെയുംലജ്ജകൈവിട്ടുപറഞ്ഞപ്പോൾ
* മാതൃതുല്യയാംനീ എന്നോടുചൊല്ലരുതേവം പാതകനിദാ
നമാമധർമ്മോക്തികളെന്നു * സാധുപൂജിതൻകചൻനിരസിക്കയാ
ലവളാധിയുമമർഷവുമവമാനവുംപൂണ്ടാൾ * ദുർഭഗേ!നീയച്ഛനോ
ടഭ്യസിച്ചൊരുമന്ത്രം നിഷ്ഫലമാകെന്നാശുശപിച്ചുപോയീടിനാൾ
തൽക്ഷണേധർമ്മിഷ്ഠനാംകചനക്കഥയെല്ലാം ശുക്രനെ ധരിപ്പിച്ചു
ദുഃഖിച്ചുവണങ്ങവേ * ഫലിക്കില്ലവളുടെ ശാപമെന്നനുഗ്രഹ
വചസ്സുമോതിശുക്രനയച്ചാനവനെയും * തുളസീദാസ!നീയുമവ്വ
ണ്ണംതൃണംപോലെയലസാപാംഗിമാരെയകലെവെടിയണം * ദേ
വകൾമുന്നംശുകബ്രഹ്മർഷിയുടെ തപസാവിലതരമഴിക്കേണമെ
ന്നിച്ഛിക്കയാൽ * ദേവസ്ത്രീകുലശിരോ മാലനായകക്കെല്ലാം ദേവി
രംഭയെത്തന്നെകല്പിച്ചാരതു കാലം * താപസജനപരിവൃതനാ
യ്താരാമദ്ധ്യം പ്രാപിച്ചുനില്ക്കുംപൂർണ്ണചന്ദ്രമസ്സിനെപ്പോലെ *
ദ്യോവോളംപ്രഭവീശിയമലതപോവഹ്നിദീപിച്ചുശുകാന്തികംപ്രാ
പിച്ചാളവൾതാനും * കററവാർകുഴലാളാംരംഭയെദർശിക്കയാൽ
മററുള്ളമഹർഷികൾമന്മഥാതുരരായി * നില്ക്കവേഭഗവാനാം
ശുകനുംവൃത്താന്തങ്ങളുൾക്കണ്ണാൽകണ്ടു കണ്ണുതുറന്നുനോക്കീടി

നാൻ * അരുനീശുഭാംഗി! ചൊൽകെന്നുകേട്ടവൾ ദേവനാരി
ഞാൻരംഭയെന്നാൾ; എങ്കിൽനീദേവന്മാരെ * ദൂരത്തുവെടിഞ്ഞി
ങ്ങുവരുവാനെന്തുമൂലം നേരെചൊൽകെന്നുകേട്ടുപറഞ്ഞാളവൾ
താനും * ഏകനായ്മുനേ! ഭവാൻചെയ്യുന്നതപസ്സിതു ലോകസ
മ്മതമല്ലഫലവുംകുറഞ്ഞീടും * പാതിയാംപുരുഷനുനാരിയെന്ന
ല്ലോസവ്വ വേദവേദാംഗങ്ങളാൽഘോഷിക്കപ്പെടുന്നതു * അക
യാൽഭാര്യാസമമാചരിക്കണംതപസ്സാകുലംവേണ്ടാഭാര്യാപദത്തി
നധീനഞാൻ * രംഭതൻവാക്യമേവംകേട്ടുചൊല്ലിനാൻ മുനി
സംഭൃതാവജ്ഞം, ധീരവജ്ജ്യമാംപെൺകോലമേ! * നിൻപ്രിയാ
ലാപങ്ങളുംകൊഞ്ചലുംകുഴച്ചിലും ഉമ്പർമുമ്പിലോമറ്റോകാണി
ച്ചാൽഫലപ്പെട്ടും * ഉണക്കയിലവെള്ളംമുതലായവകൊണ്ടു ദിവ
സവൃത്തികഴിച്ചിരിക്കുംമുനിമാക്കും * കലശസ്തനിമാക്കുമെന്തുസം
ബന്ധംപാത്താൽ അലസാപാങ്ഗി! തവചിത്തവിഭ്രമംചിത്രം*
നാരിയില്ലാതേകനായ്പുരുഷൻചെയ്യുംതപംസാരമില്ലെന്നാരെ
ടോനിന്നോടുപറഞ്ഞതും! * അരവാർമുലയാളുംചൊല്ലിനാളതു
കേട്ടു ധീരനാംമുനേ! വിഷ്ണുബ്രഹ്മേശദൈവതങ്ങൾ*നാരിമാരോ
ടുകൂടിയല്ലയോവസിക്കുന്നു നാരദാദികൾപോലുംസേവിക്കുന്നവ
ക്കളെ * നിന്തിരുവടിതാനുമെന്നോടുകൂടിനിത്യ സന്തുഷ്ടനായ്
ഗാർഹസ്ഥ്യംപാലിച്ചുമോക്ഷാനന്ദം * സംപ്രാപിക്കണമെന്നുകേ
ട്ടുമാമുനിചൊന്നാൻ പെൺപിശാചികേപോക പോക നീ മറ
യത്തു * നാറുന്നപുത്തുച്ചോരനിറഞ്ഞ തുകൽക്കുടം മാറുംമുഞ്ഞിയും
കാലുംകൈയുമായ്കാണപ്പെട്ടാൽ * ആരെടോമോഹിക്കുന്നതാർ
നിന്നെയയച്ചവർ ദൂരെമാറിപ്പോ നമ്മെമലിനപ്പെടുത്തൊലാ *
പറഞ്ഞാളതുകേട്ടുരംഭയുംമനോജ്ഞൻറയരങ്ങാട്ടത്തിൽ ചിത്ത
മഴിയാതാരാനുണ്ടോ? * പരമേഷ്ഠിയുംപരമേശനും കാവ്വണ്ണനാം
പരമാത്മാവുംപത്മലോചനാജ്ഞനത്തിൻെറ * കിങ്കരന്മാരായ്
വാഴുന്നില്ലയോ? ഭവാനെന്തേ പെൺകുലത്തിനെയിത്രനിന്ദിച്ചു
വെറുത്തതും? * എന്തെല്ലാംപറകിലുംഞാനിന്നുബലാൽതവ
ചെന്തളിർമേനികെട്ടിപ്പുണരാതടങ്ങുമോ? * പെൺതനുപൂയ
രക്തംനിറഞ്ഞ തുകലെന്നതെന്തൊരുവ്യാമോഹമാണങ്ങുന്നുപറ
ഞ്ഞതും * കണ്ടാലുമെന്നുനിജനഖത്താൽജഠരത്തെ രണ്ടായിക്കീ
റിക്കാട്ടിക്കൊടുത്താൾമുനിക്കവൾ * വരികസുഖംതരാനെന്നുല
ജ്ജയുംവിട്ടു പെരികെപ്പാരവശ്യംപൂണ്ടേങ്ങോട്ടടുക്കുമ്പോൾ * എ
രിയുംകോപംപൂണ്ടുദൂരത്തന്നൊരു നോക്കോടുരചെയ്തിതുനിത്യമു
ക്തനാംമുനിവരൻ * പരവർണ്ണിനിവാമകോമളാംഗികളിൽ വച്ചു
രിയക്രൂഢിയുണ്ടുനിനക്കെന്നിരിക്കിലും * ഒരുനാളുമേനാരീമേ

ഹമാം വിഷമയനരകപിണ്ഡത്തിൽഞാൻ തൊട്ടുകില്ലറിക നീ * "രമ്യയായിരിപ്പോരുനാരിവന്നപേക്ഷിച്ചാൽ സമ്മതിക്കെന്നുവരുംധാർമ്മികന്മാർക്കൂനം" എന്നുള്ളപുരാണവാക്യത്തെയാചരിക്കാത്തതെന്മുനീശ്വര! ഭവദ്ധർമ്മത്തിനടുത്തതോ? * എന്നവൾ ചൊല്ലിഭ്രാന്തചിത്തയായടുക്കവേ ധന്യനാംശുകനാട്ടിയകററി സരഭസം * മന്മഥാതുരേ!ഘോരേ! ദൂരെമാറിപ്പോകായ്കിൽനിന്നെ ഞാൻ ശാപവഹ്നിക്കിരയാക്കുവനിന്നേ * കോപിച്ചുചൊന്നവാക്കുകേട്ടുരംഭയുംപാരം വേപിച്ചുമനംനൊന്തുമിണ്ടാതെവാങ്ങിപ്പോയാൾ * താപസരെല്ലാംശുകബ്രഹ്മർഷിപ്രവരൻെറ പാവനമനോധൈര്യം കണ്ടുകൊണ്ടാടീടവേ * ദേവന്മാർപുകഴ്ത്തവേമൂർത്തികൾമൂന്നും ബ്രഹ്മസേവനമഹിമയെമോദിച്ചുകഥിക്കവേ * സാവധാനംശ്രീശുകൻപിന്നെയുംസമാധിയിലാവിരാനന്ദംരമിച്ചമലാത്മനാനിന്നാൻ * നന്ദനനീയുമിന്നവണ്ണമിപ്പെൺകോലത്തെ നന്ദിച്ചുമനസ്സുഴിക്കാതെ ബോധിയായ്ചെമ്മേ*ഉന്നതമോക്ഷപദമർത്ഥിക്ക വരികെന്നു വന്ദ്യനാമാത്മാരാമനരുളിച്ചെയ്തീടിനാൻ * പിതൃവാക്യത്തെബഹുമാനിച്ചു മന്ദംമന്ദംതുളസീദാസൻ ചെറുതടുത്തുചെന്നെന്നാലും * മതിനേർമുഖിതന്നിലഴിഞ്ഞുവലഞ്ഞൊരു മതിയെപ്പിൻവലിക്കാനാകാതെനിന്നീടിനാൻ * ഇക്കഥബോധിക്കയാൽ ഭയവുംവ്യസനവുംഉൾക്കലെന്നാത്മാരാമർ വിവിധംവിലപിച്ചാൻ*പത്മലോചനാവിഭോ നിന്തിരുകടാക്ഷമീദൃക്കുമാരനിലുദിക്കുന്നതുമെന്നോ * പത്മസംഭവശങ്കരാദ്യരാലാരാധ്യനാംനിഷ്കള! നിഗമാന്തസാരനിർമ്മലരൂപ! * ഉൾബോധമുള്ളപുത്രർ പുണ്യവാന്മാർക്കല്ലാതെ സിദ്ധിക്കയില്ലെന്നല്ലോചൊല്ലുന്നുവേദങ്ങളിൽ * എത്രയുംമൂഢാധമനായ്വന്നാനഹോമമ പുത്രൻ മുജ്ജന്മപാപശക്തിയെന്നതേവരൂ * സച്ചിദാനന്ദരൂപ! സകലചരാചര നിത്യാധിവാസ! സർവ്വമംഗലാവരസ്തുത! * മച്ചിത്തമണിപീഠനിലയ! നിഗമാന്തവേദ്യ! താമരപ്പൂങ്കണ്ണ പുരാതന *മൽപുത്രമനോമൌഢ്യമകററിപ്പാലിക്കുവാൻ ഉൾക്കാമ്പിൽ കൃപാരസമുണ്ടായിവരേണമേ! *

ആത്മാരാമർ, ഇങ്ങനെ വിലപിച്ചുകൊണ്ടു്, ഇനി തുളസീദാസൻെറ വിഷയാവേശത്തെ ഏതൊരുപായത്താലാണു മാററുന്നതെന്നുള്ള വിചാരത്തോടുകൂടി വളരെനേരം ഇരുന്നു. ഒടുവിൽ ഹാ ഇനി ആ ദേവകന്യക ഇവിടെ വരുമോ? വരുമെങ്കിൽ നിശ്ചയമായും ഇവൻെറ മോഹം ഞാൻ എന്നേക്കുമായി നിലപ്പിക്കും; സംശയമില്ല. എന്നിങ്ങനെ ആലോചിച്ചുറച്ചു. ആ സമയം ഭക്തജനഹിതകാരിയായ ഭഗവാൻ ആ ദേവകന്യകയെ

വിളിച്ചു നീ ഇപ്പോൾതന്നെ പോയി തുളസീദാസനെ വീണ്ടും മോഹിപ്പിക്കണം എന്നു കല്പിച്ചയച്ചു. അവൾ സന്തോഷത്തോടുകൂടി വണങ്ങിക്കൊണ്ടു തുളസീദാസൻെറ മുമ്പിൽവന്നു നില്ക്കുമ്പോൾ ആത്മാരാമർ അവളെക്കണ്ടു ഭ്രമിച്ചു "നീ ആര്? ഇവിടെ എന്തിനു വന്നു" എന്നു ചോദിച്ചു. അതുകേട്ടു ദേവകന്യക വന്ദിച്ചു 'അല്ലയോ മഹാത്മാവേ! ഞാനൊരു ദേവസ്ത്രീയാണു്. ദിവസംതോറും ഈ ചോലയിൽ കുളിക്കാൻവരിക പതിവുണ്ടു്; അതനുസരിച്ചു് ഇന്നും വന്നുവെന്നേയുള്ളു' എന്നുപറഞ്ഞു. ഈ ചോദ്യോത്തരങ്ങൾ കേട്ടുകൊണ്ടുനിന്ന തുളസീദാസൻ മോഹാവിഷ്ടനായി നിലത്തു വീണുപോയി. ഉടനെ ബാലബ്രാഹ്മണൻ ആത്മാരാമനെ നോക്കി:—സ്വാമിൻ! മുമ്പു തുളസീദാസനെ മോഹിപ്പിച്ച ദേവകന്യക ഇതുതന്നെയാണു് എന്നുപറഞ്ഞു. അതുകേട്ടു് ആത്മാരാമർ അവളെ സ്നേഹഭാവത്തിൽ വിളിച്ചു് അരികിൽനിൎത്തി ഒരു വിശേഷതന്ത്രത്താൽ അവളുടെ ശരീരത്തിലുള്ള രക്തമെല്ലാം ഊററി ഒരു പാത്രത്തിൽ നിറച്ചുവച്ചു. അപ്പോൾ ആ സുന്ദരിയുടെ ശരീരം പൈശാചികവികൃതമായി കവിൾത്തടങ്ങളും മററും ഒട്ടി ദേഹം വിളറിത്തളൎന്നു് ഒരുണങ്ങിയ മരംപോലെ സ്ഥിതിചെയ്തു. ആത്മാരാമർ ഉടനേ, തുളസീദാസൻെറ മോഹാലസ്യംതീൎത്തു് ആ കന്യകയുടെ അരികിൽ കൊണ്ടുനിൎത്തി.

മകനേ! നിൻെറ ചിത്തംമയക്കീടിനമഞ്ജു മധുരാധരിയാളെക്കാൺകനീകനിവോടെ * മതിനേർമുഖബിംബംപത്മകോരകസ്തനം മൃദുഹസ്തങ്ങൾമന്ദഹാസാദിവിലാസങ്ങൾ * സകലമിവനോക്കിക്കാണ്കനീമനക്കാമ്പിൽ സുഖമോ നീരസമോതോന്നുന്നു പറഞ്ഞാലും! * തുളസീദാസൻതാനും ഭയനീരസങ്ങളാൽകളഭാഷിണിതന്നെ നോക്കുവാൻസഹിയാഞ്ഞു * വിളറിവിരൂപമായ് നില്ക്കുമപ്പെണ്കോലത്തെ യകലത്താക്കിമുഖംതിരിച്ചു നാണംപൂണ്ടാൻ* എന്തെൻെറ കുമാരക! മുഖംനീതിരിക്കുന്നു! പന്തണിമുലചന്ദ്രവദനമിവകണ്ടാൽ * അന്തരംഗത്തിലിച്ഛതോന്നുന്നില്ലയോ നിനക്കെന്തെന്നു? നല്ലപോലെനോക്കിക്കണ്ടറികനീ *ചോരയുമിറച്ചിയുംമലവുംപ്രസ്രാവവും നാറുംനൈവലശുക്ലം മുതലായവകളാൽ പൂരിച്ച തൊലിക്കൂടിലിച്ഛിക്കും നരാധമന്മാരെടാ! സുഖമവനേതെടാ മുഴുമൂഢ! * നാരിയെയിച്ഛിക്കുന്നപുരുഷൻവിവേകിയായ് തീരുമോ തപശ്ശക്തിയവന്നുഭവിക്കുമോ? * ചേരുമോ സാധുസംഗമെപ്പൊഴെങ്കിലുമവന്നാരണപാഠങ്ങളി ലാസക്തിജനിക്കുമോ * മാനമോ മാന്യമാകുംസ്ഥാനമോപരാപരജ്ഞാനമോ കാമിയായപുരുഷനുണ്ടാകുമോ? * ദീനനായനുവേലം ദീനവൃത്തിയാ

മവൻ നൂനം നാരിമാർദോഷഭാണ്ഡമാണറികനീ * കലഹബീജമത്രെ നാരിമാരഭിനവ കുലസംവൃദ്ധികുലനാശവും വരുത്തീടും * പലജീവനെനാശിപ്പിക്കുന്ന മഹായുധം മലസാക്ഷികർമ്മമവരുണ്ടാക്കപ്പെടുവതല്ലോ * പെരിയരാമായണഭാരതമഹായുദ്ധകാരണം സീതാപാഞ്ചാലികളാലുൽപാദിതം * സംന്യാസിനിമാരെമോഹിച്ചു നാശമുററപുരുഷന്മാർതൻസംഖ്യനിസ്സംഖ്യമാകുന്നതല്ലോ * വേദങ്ങൾപഠിച്ചാലും തപസ്സുചരിച്ചാലും സാദരംദേവപൂജാവിധിയാചരിച്ചാലും * ഭാര്യയെയൊഴിഞ്ഞുമററന്യനാരിയിലിച്ഛ ചരവോനാകിലവൻ നരകംഗമിക്കുന്നു * പരനാരിയെക്കാമിച്ചേത്രപേർനശിച്ചുപോയ് പരദാരേച്ഛയേറെറാരെത്രപൂജ്യന്മാരായാർ * പരന്റെകളത്രത്തെക്കാമിക്കുംനരാധമൻ ധരയിൽകൺപൊട്ടിയപട്ടിയായ്ജനിക്കുംപോൽ * സുവൃത്തമാരാംസാദ്ധ്വിമാരെയിച്ഛിക്കുന്നവൻ മഹത്താംദുഃഖാഗ്നിയിലെരിയുമസംശയം * വിരഹചിത്തനായിനരകക്കുഴിക്കുള്ളിൽ തപിക്കുമത്തീവിനയൊഴിക്കനീയുംജവാൽ * ഉത്തമാജനമൌലിരത്നമാംസതീദേവിക്കത്തലുണ്ടാക്കിദക്ഷനതിനാലവനുടെ * അദ്ധ്വരംമുടിഞ്ഞുപോയ്, സീതാദേവിയും മുന്നം ചിത്തത്തിലിച്ഛിച്ചപ്പോൾ, ഭൂതലംപിളർന്നിതു * അഗ്നിയുമതുപോലെതണുത്തുവിശുദ്ധിക്കായ് മുപ്പാരോർകാങ്കെയതിൽ ദേവിചാടിയനേരം * ദമയന്തിയെക്കാമിച്ചുട്ടത്തകാട്ടാളനുമവൾതൻശാപാഗ്നിയിൽ ഭസ്മമായ്ഭവിച്ചിതു * ചാരിത്രവതിമാർതൻശുദ്ധിയാലത്രെ ഭൂമൌമാരിപെയ്യുന്നുസൽകർമ്മങ്ങളുംഫലിക്കുന്നു*സൂര്യചന്ദ്രന്മാർകാലംതെററാതെ അകാശസഞ്ചാരമാളുന്നുകടൽനില്ക്കുന്നിതതിർത്തിയിൽ * ആദിത്യചന്ദ്രന്മാർ തദ്രശ്മിയെവെടികിലും ഭൂതധാത്രിതാൻതലകീഴായിമറികിലും * പൂതവൃത്തയാംസാദ്ധ്വിയൊരുനാളുമേനിജ പാതിവ്രത്യത്തെലംഘിച്ചീടുകില്ലറികനീ * ദേവേന്ദ്രൻതന്നെവന്നുപറഞ്ഞെന്നിരിക്കിലും ഭൂപാണ്ഡാരംപാദേകൊട്ടത്തുയാചിക്കിലും * വേദനപ്പെട്ടപേക്ഷിച്ചാലും എന്തായാലുമപ്പാതിവ്രത്യത്തെസാദ്ധ്വിലംഘിച്ചീടുകയില്ല * അത്രമാഹാത്മ്യംപാതിവ്രത്യത്തിനിരിക്കവെ യിദ്ദുരാചാരംനിനക്കൊന്നുതല്ലറിഞ്ഞാലും! *

എന്നിങ്ങനെ പലവിധ നീതിവാക്യങ്ങളെ ആത്മാരാമർ തുളസീദാസനായി ഉപദേശിക്കുന്നതുകേട്ട്, നിശ്ചലയായി നിന്ന ദേവകന്യക, ആത്മാരാമർ ചെയ്ത തന്ത്രത്തെക്കുറിച്ച് അത്യാശ്ചര്യപ്പെട്ട് തളർന്ന് വിളറി വിഷാദിച്ച്, ശ്രീനാരായണപാദപത്മങ്ങളെ സ്മരിച്ചു. "അല്ലയോ ഭഗവാനേ! ജീവച്ഛക്തി ക്ഷയിച്ചിരിക്കുന്ന അടിയനെ ഇപ്പോൾ പരിപാലിച്ചില്ലെങ്കിൽ അത്യന്തം

ദയനീയാവസ്ഥയിലകപ്പെട്ടു്, അടിയൻ നശിക്കാനിടവരും" എന്നൊരോന്നു പറഞ്ഞു കരഞ്ഞുതുടങ്ങി ഭഗവാൻ അവളുടെ വിലാപം കേട്ടു്, കരുണാപൂർവം അവളുടെ അവയവങ്ങളിൽ രക്തവൃഷ്ടിയുണ്ടാക്കി പൂർവാധികം തേജസ്സും ബലവും പ്രകാശിപ്പിച്ചു. അവൾ ആത്മാരാമരുടെ മുമ്പിൽ നില്ക്കാൻ ഭയപ്പെട്ടു്, ഉടനെ തന്നെ ആകാശത്തിൽ ഉയൎന്നു മറഞ്ഞുകളഞ്ഞു.

അനന്തരം ആത്മാരാമർ തുളസീദാസനെ അരികിൽ വിളിച്ചു് അനുനയവാക്യങ്ങളാൽ രഞ്ജിപ്പിച്ചു ധർമ്മവിരുദ്ധമായ കാമത്തിന്റെ ദോഷങ്ങളെ പ്രതിപാദിച്ചു് ദേവകന്യകയിലുള്ള അഭിനിവേശം അശേഷം പോക്കി വിശുദ്ധനാക്കിച്ചെയ്തു. ഭഗവദനുഗ്രഹത്താൽ തുളസീദാസന്റെ മായാമോഹവും നീങ്ങി. എന്നിട്ടു് ആത്മാരാമർ പുത്രനെ നോക്കി:—"തുളസീദാസ! ഇന്നുമുതൽ നിന്റെ സഹധർമ്മിണിയെ അല്ലാതെ മററു സ്ത്രീകളെ നോക്കുകപോലും ചെയ്യരുതു്. അതു പാപമാണു് പ്രത്യേകിച്ചും വേശ്യമാരിൽ മനസ്സു രമിക്കുന്നതു മഹാ നരകാനുഭൂതിയെ ഉണ്ടാക്കുന്നു. ഒരു വേശ്യയുടെ ശരീരവും വെളുത്തേടൻ വസ്ത്രം അലക്കുന്ന കല്ലും ഒരുപോലെയാണെന്നാണു് യോഗ്യന്മാർ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്. കളവു പറക, ജീവഹിംസ ചെയ്ക ഇതുകളും നിഷിദ്ധങ്ങളാണെന്നോർമ്മയിരിക്കണം. സാധുക്കളിൽ ബലം പ്രയോഗിക്കരുതു്. സ്ത്രീജനങ്ങളോടുള്ള സംസൎഗ്ഗം കുറയ്ക്കണം. അതു ദുഃഖകാരണമാണു്. ചുരുക്കത്തിൽ, അനിത്യധനങ്ങളിലൊന്നിലും ആശവയ്ക്കരുതു്. നിത്യമായ മുക്തിപദത്തിൽതന്നെ മനസ്സിനെ ഏകാഗ്രമാക്കി വയ്ക്കണം. അത്യുന്നതമായ പർവതത്തോടാണു് ജ്ഞാനിയെ ഉപമിച്ചിരിക്കുന്നതു്. താഴ്വരയിലും കടകപ്രദേശത്തിലും വൃക്ഷാദികളും മേഘങ്ങളും അടിഞ്ഞു് മലിട്ടിക്കൊണ്ടിരുന്നാലും പർവതത്തിന്റെ കൊടുമുടി, നിത്യനിരന്തരമായ സൂര്യപ്രകാശത്താൽ ശോഭമാനമായിരിക്കുന്നു. അതുപോലെ അനിത്യമായ ലോകവ്യവഹാരത്തിൽ ജ്ഞാനിയുടെ ദേഹം മനസ്സും ഏർപ്പെട്ടിരുന്നാലും ആത്മാവു് നിത്യമായ ബ്രഹ്മത്തിൽ തന്നെ ലയിച്ചിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു് സ്വധർമ്മപാലനത്തിൽ ബദ്ധശ്രദ്ധനായി ഈശ്വരഭക്തിയോടുകൂടിയിരിക്കണം. ശാസ്ത്രനിഷിദ്ധമാകുന്ന കർമ്മങ്ങളെ പരിത്യജിക്കണം. സത്യധർമ്മങ്ങളെ കൈവിടരുതു്. ദുർജ്ജനസംസൎഗ്ഗത്തെ പരിത്യജിക്കണം. ദീനന്മാരിൽ ദയവേണം. ഗുരുക്കന്മാരെ നിന്ദിക്കരുതു്" എന്നിങ്ങനെ പലമാ സാരോപദേശങ്ങൾ ചെയ്തു സന്മാർഗ്ഗത്തിൽ നയിച്ചു്, മേലാൽ

മന്ത്രിസ്ഥാനത്തിൽ തുളസീദാസനെ ഇരുത്തുന്നതിനോ അക്ബർ ചക്രവൎത്തിയുടെ തലസ്ഥാനത്തിൽ പാൎക്കുന്നതിനോ നിശ്ചയിക്കാതെ ആത്മാരാമൻ തന്റെ പൂൎവന്മാർ അധിവസിച്ചിരുന്ന രാജപൂരിൽ ഭാൎയ്യാപുത്രാദികളോടുകൂടിപ്പോയി അവിടെ താമസമുറപ്പിച്ചു. അനന്തരം ആത്മാരാമൻ പ്രിയതമയെ വിളിച്ചു്, "സാധ്വിയായ സഹധൎമ്മിണീ! നമ്മുടെ ഓമനപ്പുത്രനായ തുളസീദാസനെ ഭദ്രമായി സൂക്ഷിച്ചുകൊള്ളുന്നതു കൂടാതെ നമ്മുടെ മരുമകളായ മമതാദേവിയേയും കൂട്ടിച്ചുകൊണ്ടുവന്നു് സൂക്ഷിച്ചുകൊൾക. ഞാൻ മുനിജനനിഷേവിതമായ നൈമിശാരണ്യത്തിൽ തപസ്സിനായി പോകയാണു്" എന്നു പറഞ്ഞു. അതുകേട്ടു്, ആ സാധ്വി "ഹേ പ്രാണനാഥ! അങ്ങേപ്പിരിഞ്ഞിരിക്കാൻ എനിക്കു പ്രയാസമാണു്. ഞാൻകൂടി നൈമിശാരണ്യത്തിലേക്കു വരാൻതന്നെ നിശ്ചയിച്ചു" എന്നു പറഞ്ഞു.

ആത്മാരാമർ—പ്രിയേ! നമ്മുടെ പുത്രനു് ഇനിയും പ്രായപൂൎത്തി വന്നിട്ടില്ല. നീയും എന്നോടൊരുമിച്ചു പോന്നാൽ പിന്നെ അവനെ സൂക്ഷിക്കാനാരാണു്? അതുകൊണ്ടു്, എന്റെവാക്കു മറുക്കാതെയും അതിനു വിരോധം പറയാതെയും പുത്രനെ രക്ഷിച്ചു്, നീ ഇവിടെത്തന്നെ ഇരിക്കുക. നിനക്കു മുഖ്യമായ തപസ്സും വ്രതവും എന്റെ വാക്കനുസരിച്ചിരിക്കുന്നതാണു്. പാതിവ്രത്യത്തെ പാലിച്ചിരിക്കുന്നവൎക്കു് ഈ ലോകത്തിലും പരലോകത്തിലും നിരന്തരസുഖപ്രാപ്തിയുണ്ടാകുമെന്നു ശാസ്ത്രങ്ങൾ ഘോഷിക്കുന്നു. ഞാൻ സകല ശാസ്ത്രങ്ങളുമറിഞ്ഞിരുന്നിട്ടും ശാസ്ത്രോക്തപ്രകാരം നടക്കാതെ അപരാധിയായിരുന്നുപോയി. ഇനി എന്നോടു നീ തൎക്കിക്കേണ്ട. സംസാരത്തിൽ മുഴുകിയിരുന്ന സുഖം എനിക്കു മതിയായി. നിനക്കു് എന്തെങ്കിലും ഒരു കുറവു നേരിട്ടുന്നുവെങ്കിൽ ഉടനേ നൈമിശാരണ്യത്തിലേക്കു വരുന്നതിനു തരക്കേടില്ല. അവിടെ മുനിമാരധികമുണ്ടു്. അവരെ ദൎശിക്കുന്നതിനും ജ്ഞാനോപദേശം സിദ്ധിക്കുന്നതിനും വഴിയുണ്ടാകും. ഗുരുനാഥൻ എനിക്കു് ഉപദേശിച്ച ജ്ഞാനമാൎഗ്ഗത്തിനും, ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിനും തമ്മിൽ വലിയ അന്തരമുണ്ടു്. എന്റെ മനസ്സു് നിത്യബ്രഹ്മാനന്ദത്തിൽ മുഴുകിയിരിക്കത്തക്ക ജ്ഞാനം സിദ്ധിച്ചതാണു്. മനുഷ്യജന്മത്തിന്റെ മുഖ്യാൎത്ഥമായ തപസ്സു ചെയ്യാത്തവൻ ശവംപോലെയാണു്. ദേഹമോ വെള്ളത്തിലെ കുമിളപോലെ ക്ഷണഭംഗുരമാണു്. അവിവേകികളായ മനുഷ്യരെപ്പോലെ ഞാൻ ഇരിക്കുന്നതു ഭംഗിയല്ല. പിറവിക്കടൽ കടക്കുന്നതിനുള്ള കപ്പൽ തപസ്സല്ലാതെ മറ്റൊന്നുമല്ല. ദേഹേന്ദ്രിയാദി

കളെ കടന്നു് സുഷുപ്തിനിലയെ പ്രാപിച്ചു്, ആത്മമാത്രമായിരിക്കുന്ന സമാധി സാധിക്കുന്നതിനു സംസാരികൾക്കെളുപ്പമില്ല. അവർക്കു മനസ്സിനെ ഏകമായി നിർത്താൻ സാധിക്കയില്ല. സാധുക്കളോടൊരുമിച്ചിരുന്നു ധ്യാനിച്ചാലല്ലാതെ, സഹജജ്ഞാനത്തെ അടയുന്നതിനു കഴികയില്ല. നിസ്സാരമായ സ്വർഗ്ഗാദിഭോഗങ്ങൾക്കായി സാരതരമായ തപസ്സു ചെയ്യുന്നുതായാൽ, ഒരുനാളും ലയമില്ലാത്ത അദ്വൈതമോക്ഷപ്രാപ്തിക്കു് എത്രമാത്രം പ്രയാസപ്പെടണം? "ലക്ഷം മാനുഷർ കൂട്ടം സഭയിൽ ലക്ഷണമൊത്തതിലൊരുന്നോരുണ്ടോ" എന്നു പറഞ്ഞതുപോലെ, കോടി കോടി ജനങ്ങളാൽ നിറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ഈ ഭുവനത്തിൽ പരമാർത്ഥജ്ഞാനിയായി ഒരുത്തനെ കണ്ടുമുട്ടിയാൽ ഭാഗ്യമെന്നേ പറയേണ്ടു. ഇങ്ങനെ ഓരോ തത്വസാരങ്ങൾ പറഞ്ഞു് ആത്മാരാമർ നൈമിശാരണ്യത്തെ ലക്ഷ്യമാക്കി പോകുമ്പോൾ, തുളസീദാസർ പിതാവിന്റെ ജ്ഞാനോപദേശങ്ങൾ കേട്ടു മനസ്സുതെളിഞ്ഞു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുക്കൽ ചെന്നു വന്ദിച്ചു് "പിതാവേ! ഞാനും ഭവാനോടൊന്നിച്ചു വരികയാണു്, അതിലേക്കു് അനുവദിച്ചനുഗ്രഹിക്കണം" എന്നപേക്ഷിച്ചു.

ആത്മാരാമർ—ഓമനപ്പുത്ര! നീ എന്നോടൊരുമിച്ചു പോരാൻ ഒരുങ്ങിയതു ബുദ്ധികേടല്ല. എങ്കിലും നീ ഇപ്പോഴും വിഷയവിരക്തനായിത്തീർന്നിട്ടില്ല. സകല വിഷയഭോഗങ്ങളുമനുഭവിച്ചാണു വിരക്തിവരേണ്ടതു്. അല്ലാതെ ജ്ഞാനോപദേശങ്ങൾ കേട്ടുണ്ടാകുന്ന വിരക്തി നിലനിൽക്കത്തക്കതല്ല. അങ്ങനെ വിരക്തനാകുന്നവൻ, ഒരിക്കലല്ലെങ്കിൽ മറെറാരിക്കൽ വിഷയാശയുൾപ്പെട്ടു് ഗൃഹസ്ഥാശ്രമധർമ്മവും പാലിക്കാനിടവരാതെ ഭ്രഷ്ടനായി ഭവിക്കാനാണെളുപ്പം. "ദുഷ്ടകിടക്കെ വറട്ടും വ്രണമതു പൊട്ടും പിന്നെയുമൊരുസമയത്തു്" എന്നു പറഞ്ഞതുപോലെ ചെയ്തുകൂടാത്തതാണെന്നും ചെയ്താൽ നരകമുണ്ടെന്നും അറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന സ്വല്പമായ ഐന്ദ്രിയസുഖത്തെ അടക്കുന്നതിനു ശക്തിയില്ലാത്ത നമ്മൾ ശതഗുണശക്തിയോടുകൂടിയ ചപലമായ മനസ്സിനെ ജയിക്കാൻ സാധിക്കുമോ? ഭഗവാന്റെ തൃപ്പാദങ്ങളിൽ ചേരാൻ സാധിക്കുമോ? ദശേന്ദ്രിയങ്ങളിൽ ഐന്ദ്രിയത്തെ അടക്കാൻ സാധിക്കാതെ മാനഹാനിക്കും അധോഗതിക്കും വശംവദരാകുന്ന നാം ആ ഇന്ദ്രിയദശകത്തെ ജയിക്കുന്നതെപ്പോൾ? പരിശുദ്ധമായ മനസ്സോടുകൂടി ഭഗവാനെ ധ്യാനിക്കുന്നതെപ്പോൾ? പുരുഷനും സ്ത്രീക്കും വൃത്തിശുദ്ധിയാണു് മോക്ഷത്തിനു പെരുവഴി. ചാരിത്രത്തെ രക്ഷിക്കുന്നതുതന്നെ തപസ്സും ഹോമവും നിയമവും ജപ

വും വ്രതവും ശീലവും എന്നു ദൃഢനിശ്ചയത്തോടുകൂടിയ ഒരു സ്ത്രീ ആജീവനാന്തം പാതിവ്രത്യത്തെ രക്ഷിക്കുന്നതായാൽ അതുകൊണ്ടു അവൾക്കു് മുക്തി സിദ്ധിക്കുന്നു. മുക്തിക്കു കാട്ടിൽ പോകയോ തപസ്സുചെയ്കയോ വേണമെന്നില്ല. ചിത്തവൃത്തിനിരോധമാണു മുക്തിക്കു പ്രധാന സാധനം. നീ അറിയാത്ത കുട്ടിയാണു്, നിനക്കു വിഷയവിരക്തി വന്നിട്ടില്ല. നിന്റെ പത്നിയും ചെറിയ കുട്ടിതന്നെ. അവളെ പിരിഞ്ഞു് നീ എന്നോടൊരുമിച്ചു വരുന്നതു ശരിയല്ല. ഇനിയും കുറേക്കാലം നീ പതിവ്രതയായ പത്നിയുമായി താമസിച്ചു്, താനേ വിഷയവൈരാഗ്യം വരുമ്പോൾ സംസാരത്തെ ഉപേക്ഷിച്ചു മോക്ഷമാർഗ്ഗമന്വേഷിച്ചു്, സാധുക്കളോടിടപെട്ടു്, നിത്യാനന്ദപദവിയെ ലഭിക്കുന്നതാണു് നിനക്കു യോഗ്യത" എന്നുപറഞ്ഞു പുത്രനെ അനുസരിപ്പിച്ചു മടക്കി അയച്ചശേഷം, നൈമിശാരണ്യത്തിൽ ചെന്നുചേൎന്നു. അവിടെ സാധുക്കളായ മഹൎഷിമാരുമായി വേദാന്തവ്യവഹാരാദികളാൽ ഉല്ലസിച്ചു്, ബന്ധപാശങ്ങളെ നിഃശ്ശേഷം ഖണ്ഡിച്ചു്, ബ്രഹ്മനിഷ്ഠാപരനായി സകല സന്ദേഹനിവൃത്തിചെയ്തു് നിർവ്വികല്പസമാധിസ്ഥനായി, ബ്രഹ്മാനന്ദകല്ലോലമാലയിൽ മുങ്ങി സുഖിച്ചിരുന്നു.

മൂന്നാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

നാലാം അദ്ധ്യായം

തുളസീദാസരുടെ പ്രേമാധിക്യം.

ആത്മാരാമർ നൈമിശാരണ്യത്തിൽ പോയതിൽപ്പിന്നെ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ പത്നി മരുമകളെ അളയച്ചുവരുത്തി, കുമാരനോടൊന്നിച്ചു് അവിടെ താമസിപ്പിച്ചു. എന്നിട്ടു് പുത്രനെ നോക്കി, തുളസീദാസ! ഇനി മേലാലെങ്കിലും ദുഷ്ടകളായ വേശ്യമാരെ എന്നല്ല, നിന്റെ സഹധർമ്മിണിയെ ഒഴിച്ചു് അന്യസ്ത്രീകളെ ആരെയുംതന്നെ സ്വപ്നേപി ചിന്തിക്കരുതു്" എന്നനുശാസിച്ചിട്ടു് ദൈവനിർവ്വിശേഷമായി തന്റെ ഭർത്താവിനെ ഭജിച്ചു്, അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദങ്ങൾ മനസ്സിലൂന്നി കാലംകഴിച്ചുവന്നു. തുളസീദാസർ മാതൃവാക്യത്തെ അനുസ്മരിക്കകൊണ്ടും, ഭഗവന്മായാവിലാസത്താലും മമതാദേവിയിൽ അത്യന്തം അനുരക്ത

നായി ഭവിച്ചു. തന്റെ ഭാഗ്യസർവ്വസ്വം അവൾതന്നെയെന്നു നിശ്ചയിച്ചു് രാപ്പകൽ വെളിക്കിറങ്ങാതെ മാളികമേൽ അവളുമായി വിനോദിച്ചിരിക്കുക പതിവായിത്തീൎന്നു. കാൎയ്യകാരണബോധ്യമോ കൎത്തവ്യബോധമോ ഇല്ലാതെ ധൎമ്മവിരുദ്ധമായി, കാമത്തിൽമാത്രം മനസ്സിറക്കി ദിവസങ്ങൾ നയിച്ചുവന്നു. ഇങ്ങനെ ഏതാനും ദിവസങ്ങൾ കഴിഞ്ഞപ്പോൾ അക്ക്ബർചക്രവൎത്തി സകല വസ്തുതകളും കേട്ടറിഞ്ഞു്, തുളസീദാസനെ കാണണമെന്നുള്ള ആഗ്രഹത്തോടുകൂടി അദ്ദേഹത്തെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുചെല്ലുന്നതിനു പല്ലക്കു കൊടുത്തയച്ചു. അവർ രാജപുരിയിൽചെന്നു്, തുളസീദാസനെക്കണ്ടു ചക്രവൎത്തിയുടെ കല്പന അറിയിച്ചു. തുളസീദാസർ അതുകേട്ടു് കല്പന അനുസരിച്ചു പോകുന്നപക്ഷം ഏതാനും ദിവസത്തെ താമസം വേണ്ടിവരുമെന്നും അതുവരെ തന്റെ പ്രേമഭാജനമായ പ്രിയതമയെപ്പിരിഞ്ഞിരിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ലെന്നു നിശ്ചയിച്ചു് തല്ക്കാലം വരുന്നതിനു സൌകൎയ്യമില്ലെന്നുതന്നെ ഖണ്ഡിതമായി മറുപടി പറഞ്ഞയച്ചു. പല്ലക്കുചുമട്ടുകാർ അതുകേട്ടു്, നന്നായി എന്നു നിശ്ചയിച്ചു മടങ്ങി ദില്ലിയിൽ ചെന്നു വിവരം ചക്രവൎത്തിയെ വന്ദിച്ചു ധരിപ്പിച്ചു. ഏതാനും ദിവസംകഴികെ, ചക്രവൎത്തി വീണ്ടും പഴയപോലെ പല്ലക്കുംകൊടുത്താളയച്ചു. അന്നും തുളസീദാസർ മുൻപിലത്തെപ്പോലെതന്നെ മറുപടി പറഞ്ഞയച്ചു. ഇങ്ങനെ പല പരിവൃത്തി ചക്രവൎത്തി ആളയയ്ക്കുകയും, തുളസീദാസർ സമാധാനം പറഞ്ഞയയ്ക്കുകയും കഴിഞ്ഞു. ഉടനെ ചക്രവൎത്തി ആശ്ചൎയ്യപരതന്ത്രനായി മന്ത്രിമാരെ വിളിച്ചു് "അല്ലയോ വിവേകികളും വിചക്ഷണന്മാരുമായ മന്ത്രിസത്തമന്മാരേ! രാജാവു് ലോകവാസികളുടെ ആദരത്തിനും ബഹുമാനത്തിനും പാത്രമാണെന്നായിരുന്നു ഇതുവരെ എന്റെ വിചാരം. സമ്പത്തുമോഹിച്ചോ ശിക്ഷ ഭയപ്പെട്ടോ രാജാവു വിളിച്ചാൽ, രാജ്യവാസികൾ ചെല്ലുക പതിവുണ്ടു്. ഇപ്പോൾ അനുഭവം നേരേ വിപരീതമായിരിക്കുന്നു. ഹേ മന്ത്രികളേ! ഞാൻ തുളസീദാസനെ ഇവിടെ വരുത്തണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു പലപ്രാവശ്യം ആളയച്ചു; എന്നിട്ടു്, അദ്ദേഹം ഇതുവരെ വന്നില്ല. അതിനു കാരണം എന്തായിരിക്കും? യൌവനമദം കൊണ്ടോ ഐശ്വൎയ്യപ്രമത്തതയാലോ വിദ്യാഗൎവ്വത്താലോ അവിദ്യാസംബന്ധംകൊണ്ടോ അച്ഛനമ്മമാരെ പിരിയുന്ന വിഷാദം കൊണ്ടോ വല്ലവരും ചെയ്ത ഉപദ്രവത്താലോ വിചാരക്കേടാലോ എന്തുകൊണ്ടായിരിക്കും? അതോ വല്ല ഹാനിയും നേരിട്ടുവോ? ആയിരം പൊന്നുവീതം പ്രതിമാസം ഇവിടെനിന്നും കൊടുത്തുവ

രുന്നതു മുടക്കമുണ്ടോ? അതോ നിങ്ങളിൽ ആരെങ്കിലും അദ്ദേഹത്തിനു് അപ്രിയം ചെയ്തിട്ടുണ്ടോ? എന്താണ കാരണം പറയുവിൻ" എന്നു കല്പിച്ചു. അതുകേട്ടു മന്ത്രിമാർ വന്ദിച്ചു്, അല്ലയോ രാജാധിരാജ! തുളസീദാസൻ വിദ്യയും യുക്തിയുമുള്ള ഒരു ദേഹമായിരുന്നിട്ടും, ബുദ്ധികേടാണ കാണിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ബുദ്ധിയില്ലാത്തവന്റെ വിദ്യയും യുക്തിയും എത്രയുണ്ടായാലും, ശ്രദ്ധയില്ലാത്ത ഭക്തിപോലെ നിഷ്ഫലമല്ലേ? അദ്ദേഹം ഇവിടെ വരാതിരിക്കാൻ കാരണം തന്റെ പത്നിയോടുള്ള അതിരററ പ്രേമമാണ്. മുമ്പു പിതാവിനെ ഭയപ്പെടാതെ വേശ്യമാരുടെ വീട്ടിൽനിന്നിറങ്ങാതെയിരിക്കയായിരുന്നു പതിവു്. ആ ദുർഗ്ഗുണത്തെ മാററുന്നതിനു പിതാവായ ആത്മാരാമർ, നമ്മുടെ ഉദ്യാനത്തിൽ ഒരാശ്രമമുണ്ടാക്കി അവിടെത്താമസിപ്പിച്ചിരുന്നിട്ടും, അവിടെയും ഒരു പെണ്ണിനെ കണ്ടുമുട്ടി. അവളെ മോഹിച്ചു് പിതാവിനെ ബുദ്ധിമുട്ടിച്ചു. അദ്ദേഹംമൂലമാണ് ആത്മാരാമർ ഇവിടെനിന്നും കുടുംബസമേതം രാജപുരിയിലേക്കു പോയതു്. അനന്തരം വിരക്തനായി നൈമിശാരണ്യത്തിൽ തപസ്സിനുപോകാനും കാരണം അതു തന്നെ എന്നുപറഞ്ഞതുകേട്ടു് ചക്രവത്തി അത്ഭുതപ്പെട്ടുപോയി. അഹാ! നിങ്ങളുടെ വാക്കു് അത്യന്തം ആശ്ചയ്യകരമായിരിക്കുന്നു. അദ്ദേഹം ഒരുനാഴികപോലും ഭാൎയ്യയെപ്പിരിയാതെ ഇരിക്കുന്നു എന്നുപറഞ്ഞതു വാസ്തവംതന്നെയോ എന്നരുളിച്ചെയ്തു്, അതൊന്നു പരീക്ഷിച്ചറിയണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചിരുന്നു.

അങ്ങനെയിരിക്കെ ആത്മാരാമരുടെ പത്നി തുളസീദാസരെ വിളിച്ചു്, കുഞ്ഞേ! ഇതെന്തൊരിരിപ്പാണ്? നിന്നെ കാണണമെന്നാഗ്രഹിച്ചു ചക്രവത്തി പല്ലക്കുംകൊടുത്തു് എത്രതവണ ആളയച്ചു? നീ പോകാഞ്ഞതെന്തുകൊണ്ടു്? അങ്ങനെ നിഷേധിച്ചു പറഞ്ഞയയ്ക്കാമോ? ഉണ്ണുന്ന ചോററിനു് ഉചിതക്കേടു കാണിക്കാമോ? മാസംതോറും ആയിരം പൊന്നുതരുന്ന കഥ നീ വിസ്മരിച്ചുവോ? വളരെ നാളായി നമ്മെ രക്ഷിച്ചുപോരുന്ന ധമ്മിഷ്ഠരാജൻ ആളയയ്ക്കാതെതന്നെ ചെന്നുകാണേണ്ടതല്ലേ? അപ്പോൾ പിന്നെ ആളയച്ചാലുള്ള കഥ പറവാനുണ്ടോ? ഭാൎയ്യ മററാക്കുമുണ്ടായിട്ടില്ലയോ? എന്നും ഇങ്ങനെയിരുന്നു കഴിച്ചുകൂട്ടാമെന്നാണോ നിന്റെ വിചാരം? നാലുവേദങ്ങളും നീതിശാസ്ത്രങ്ങളും നല്ലപോലെ നിനക്കു പാഠമായിരുന്നിട്ടും ഇപ്രകാരമുള്ള അപകീത്തിക്കിടയാകുന്നതു നന്നാണോ? ഒരുത്തനെങ്കിലും നിന്റെ നടത്ത നന്നാണെന്നു പറയുന്നില്ല. ഭാൎയ്യാഭത്താക്കന്മാർതമ്മിൽ ചേന്നിരിക്കുന്ന കഥ നാട്ടുകാരെ അറിയിക്കണമെന്നുണ്ടോ? സകല രക്ഷിതാവായ

രാജാവിനെ വെറുപ്പിക്കാമോ? പുണ്യവാന്മാർ കാകനെപ്പോലെയും, പാപികൾ ശ്വാവിനെപ്പോലെയും, ശീലവാന്മാർ ഗരുഡനെപ്പോലെയും, ശീലഗുണമില്ലാത്തവർ കോഴിയെപ്പോലെയും ആണെന്നുശാസ്ത്രങ്ങളിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. നീ അതൊന്നുമറിയാത്തവനല്ലല്ലോ എന്നുപറഞ്ഞു വിഷാദത്തോടുകൂടി മമതാദേവിയെ വിളിച്ചു്—"എടീ ദുർഭഗേ! നീ ഇപ്പോൾത്തന്നെ, നിൻെറ അച്ഛൻെറ വീട്ടിലേക്കു പൊയ്ക്കൊൾക" എന്നു നിയോഗിച്ചു. മമതാദേവി, ഭർത്തൃമാതാവിൻെറ ആജ്ഞയെ ശിരസാ വഹിച്ചു് അക്കഥ ഭർത്താവിനോടു പറഞ്ഞു. ഉടനേ തുളസീദാസർ വിഷണ്ണനായി—"പ്രിയതമേ! നിന്നെ നിൻെറ അച്ഛൻെറ വീട്ടിൽനിന്നും കൊണ്ടുവന്നതുമുതൽ അരനിമിഷമെങ്കിലും നമ്മൾ തമ്മിൽ പിരിഞ്ഞിരുന്നിട്ടുണ്ടോ? ചക്രവർത്തി ആളയച്ചിട്ടുപോലും ഞാൻ പോകാഞ്ഞതു് നിന്നെപ്പിരിയുന്ന ആധികൊണ്ടല്ലയോ? അത്രമാത്രം വാത്സല്യം എനിക്കുണ്ടെന്നറിഞ്ഞുകൊണ്ടല്ലേ നീ ഇപ്പോൾവന്നു യാത്ര ചോദിക്കുന്നതു്. നിന്നെപ്പിരിഞ്ഞു കാൽക്ഷണം ഈ ഭൂമിയിൽ ഞാൻ ജീവിച്ചിരിക്കയില്ല. ഹാ മനോരഞ്ജിനീ! ഹൃദയനന്ദിനീ! സ്ത്രീകുലദീപമേ! മന്മഥധാമമേ! ഈ സംഗതിയിൽ അമ്മയുടെ വാക്കു് നീ അനുസരിക്കാതിരിക്കണം എന്നപേക്ഷിച്ചു പറഞ്ഞു. "മൂർഖനാകിലും ഭർത്താ നാരിമാക്കെല്ലാം ദൈവം" എന്ന തത്വത്തെ അനുസ്മരിച്ചു് ആ പതിവ്രത ഭർത്തൃവാക്യത്തെത്തന്നെ അനുസരിച്ചു താമസിച്ചു.

ഇങ്ങനെ ഭാര്യാഭർത്താക്കന്മാർ, ഒന്നുചേർന്നു് സുഖമായി താമസിക്കുന്നകാലത്തു് അക്ബർചക്രവർത്തി തുളസീദാസരെകാണ്മാനായി ചതുരംഗസേനയോടുകൂടി രാജപുരിയിൽ എഴുന്നെള്ളി അവിടെ ഒരുദ്യാനത്തിൽ പാളയമടിച്ചു താമസിച്ചു. അപ്പോൾത്തന്നെ അദ്ദേഹം മന്ത്രിമാരെ വിളിച്ചു് താൻ വന്നിരിക്കുന്ന കഥ തുളസീദാസരെ അറിയിച്ചു വേഗത്തിൽ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരണമെന്നു കല്പനകൊടുത്തു. മന്ത്രിമാർ തുളസീദാസൻെറ ഭവനത്തിൽ എത്തി രാജകല്പനയനുസരിച്ചു് ഉദ്യാനത്തിൽ ചെല്ലുന്നതിനായി വിളിച്ചു. മറുപടിയായി തുളസീദാസർ—"ഹേ മന്ത്രിസത്തമന്മാരേ! ഞാൻ ഇപ്പോൾ വന്നാൽ ചക്രവർത്തി എന്നെക്കൂടി ദില്ലിയിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോകുന്നതിനും അതുമൂലം മടങ്ങിവരാൻ താമസം നേരിടുന്നതിനും ഇടവരുന്നതാകും. എൻെറ പ്രിയതമയെ അതുവരെ കാണാതെ കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നതിനു ഞാൻ ശക്തനല്ലാത്തതുകൊണ്ടു് ഇപ്പോൾ വരാൻ സൌകര്യമില്ലെന്നും, അതിലേക്കു മാപ്പുചെയ്യണമെന്നും നിങ്ങൾ തിരുമനസ്സറിയിക്കണമെന്നു

പറഞ്ഞു. അതുകേട്ട കോപാകുലന്മാരായ മന്ത്രിമാർ തുളസീദാസരെ ശകാരവാക്കുകൾ വർഷിച്ചധിക്ഷേപിച്ചശേഷം, വിവരം തിരുമനസ്സറിയിച്ചു. "സ്വാമിൻ! ഞങ്ങൾ ആ ദുഷ്ടനോട്ട രാജാധിരാജനായ തിരുമസ്സിലെ കല്പന അറിയിച്ചതിൽ അയാൾ തൃണത്തോളം വകവച്ചില്ല. തിരുമനസ്സിലെ അപ്രിയത്തേക്കാളും ഭാര്യയുടെ വേർപാടാണത്രേ അയാൾക്ക ദുസ്സഹമായിരിക്കുന്നതു്. അതുകൊണ്ടു് ആ കശ്മലൻെറ മുഖത്തെ അങ്ങു ദർശിക്കാതിരിക്കയാണു നന്നു്."

മന്ത്രിമാരുടെ വാക്ക കേട്ടപ്പോൾ, ചക്രവത്തിക്ക മുഷിച്ചിലാണു തോന്നിയതു്. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു—"ഹേ അമാത്യന്മാരേ! നിങ്ങളുടെ വാക്ക ശരിയാണെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നില്ല. പരസ്ത്രീയുടെ സംസർഗ്ഗത്തിൽ പെട്ടിരിക്കുന്നവരുടെ മുഖത്തുനോക്കുന്നതു നിന്ദ്യമാകുമെന്നല്ലാതെ കുലസ്ത്രീയുമായി ചേന്നിരിക്കുന്ന തുളസീദാസരുടെ മുഖത്തു നോക്കിക്കൂടെന്നില്ല. അതുകൊണ്ടു് അങ്ങോട്ടുതന്നെപോയി അദ്ദേഹത്തെക്കണ്ടുകളയാം" എന്നുപറഞ്ഞു്, തൻെറ വാഹനമായ അമ്പാരി ആനപ്പുറത്തുകയറി ചതുരംഗസേനാസമേതനായി തുളസീദാസൻെറ മാളികത്താഴത്തെഴുന്നെള്ളിനിന്നു. പോകുംവഴിക്കുതന്നെ അദ്ദേഹം ഇങ്ങനെ ആലോചിച്ചു—"ആശ്ചര്യംതന്നെ. ഇത്രത്തോളം കാമാസക്തിയുള്ളവരാരുംതന്നെ ഭൂമിയിലുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നില്ല. അതാരാമക്കുണ്ടായ പുത്രൻ ഇത്ര ചപലഹൃദയനായിത്തീൻവോ? അദ്ദേഹം നല്ല വിവേകവും മനശ്ശാന്തിയുമുള്ള ഒരാളാണല്ലോ. പഠിപ്പിൽ ഇദ്ദേഹം അദ്ദേഹത്തേക്കാൾ പിന്നോക്കമല്ല. കൂടുതലാണെന്നുവേണം പറവാൻ. പിന്നെ ഇങ്ങനെ വരാനെന്തു്? പുലിയുടെ കുട്ടി പൂച്ചയായിത്തീരുമോ? "താതാൽഗുണാസ്സന്തതയോ ലഭന്തേ" എന്നാണല്ലോ ശാസ്ത്രസിദ്ധാന്തം. ഒരുപക്ഷേ ഞാൻതന്നെ ചെന്നു വിളിക്കണമെന്നുള്ള ഉദ്ദേശമുണ്ടായിരിക്കുമോ? അതും ഇന്നു പരീക്ഷിച്ചുകളയാമല്ലോ."

ഈ ആലോചനകളോടുകൂടി ചെന്നുനിന്ന ചക്രവത്തി തൻെറ ഗുരുപുത്രനും ബ്രാഹ്മണനുമാണെന്നുള്ള ബഹുമാനത്തോടെ തുളസീദാസരെ വിളിച്ചു "ഹേ ബ്രാഹ്മണോത്തമ! ആചാര്യനന്ദന! അങ്ങേക്കാണണമെന്നുള്ള എൻെറ ഇച്ഛയെ നിറവേററിത്തരികയില്ലയോ? അങ്ങേ അച്ഛൻ എന്നിൽ വളരെ പ്രീതിയുണ്ടായിരുന്നതായി അറിയാമല്ലോ. അങ്ങു് അതിനു വിപരീതമായി എന്നോട്ടു് അപ്രിയം കാണിക്കുന്നതെന്തുകൊണ്ടു്? അതു ശരിയാണോ? ഞാൻ അതിനുതക്ക കുററം എന്തുചെയ്തു? വല്ലതും ചെയ്തു

വെങ്കിൽ പറയരുതോ? എന്നിങ്ങനെ പല പല ശാന്തിവാക്കുകൾ പറഞ്ഞു വന്ദിച്ചു നിന്നു.

അതുകേട്ടു തുളസീദാസൻ — "ഹാ കഷ്ടം! എൻെറ ഭാര്യയെപ്പിരിഞ്ഞിരിക്കാൻ ഇന്നു സംഗതിയായിരിക്കുമെന്നോ? ഞാൻ ചക്രവർത്തിയെ ചെന്നുകണ്ടാൽ അദ്ദേഹം എന്നെ രാജധാനിയിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകുമെന്നുള്ളതിനു സംശയമുണ്ടോ? അങ്ങിനെപോയാൽപിന്നെ എത്രതാനും ദിവസത്തേക്കു ഇങ്ങോട്ടു വരാൻ സാധിക്കുമോ? അതുകൊണ്ടു മറഞ്ഞിരിക്കുകതന്നെ—" എന്നു നിശ്ചയിച്ചുകൊണ്ടു് ഒരെറയ്ക്കുകത്തു കയറിപ്പതുങ്ങിയിരുന്നു. അക്കഥ എങ്ങനെയോ അറിഞ്ഞ തുളസീദാസൻെറ അമ്മ വേഗത്തിൽ അവിടെ ഓടിയെത്തി "എടാ ദ്രോഹി! നീ അറയ്ക്കകത്തുകേറി ഒളിച്ചിരിക്കുന്നോ? പെണ്ണിനെ വിട്ടുപിരിയാൻ മനസ്സില്ലാത്ത വിദ്യയാണോ ഇതു്? നമ്മുടെ രക്ഷിതാവായ ചക്രവർത്തിയല്ലേ വളരെനേരമായിട്ടു നിന്നെ വന്നുനിന്നു വിളിക്കുന്നതു്. ഒരു പെണ്ണുമൂലം നീ കുലംപോലും നശിപ്പിക്കാനോ നിശ്ചയിച്ചതു്?" എന്നിങ്ങനെ തുളസീദാസനെ അധിക്ഷേപിച്ചശേഷം മമതാദേവിയെ നോക്കി—"എടീ ദുർഭഗേ! എൻെറ കുഞ്ഞിനെ നശിപ്പിച്ച ദ്രോഷി! നീ മരംപോലെ മിണ്ടാതെ നില്ക്കുന്നോ? നിനക്കു് അവനെപ്പറഞ്ഞയച്ചുകൂടെയോ? വന്നുവിളിക്കുന്ന ആൾ ആരാണെന്നറിയാമോ?" എന്നുചോദിച്ചു. ഈ ചോദ്യംകേട്ടു മമതാദേവിക്കു ലജ്ജയും സങ്കടവുംതോന്നി വേഗംതന്നെ ചെന്നു്, ഭർത്താവിനെ വന്ദിച്ചു്, പ്രാണനാഥ! അങ്ങേ ഈ നിർബന്ധം അപമാനകരവും അപല്ലൂരപ്പുമാണു്. അതുകൊണ്ടു് അങ്ങു്, ഇപ്പോൾതന്നെ പോയി ചക്രവർത്തിയെ കാണണം. അല്ലാത്തപക്ഷം ഞാൻ എൻെറ ജീവഹാനി വരുത്താൻ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു സത്യംചെയ്തു. തൻെറ ജീവിതസർവ്വസ്വമായ വല്ലഭയുടെ സത്യംകേട്ടു്, തുളസീദാസനു് ആധി വർദ്ധിച്ചു. "ഹാ! എൻെറ ജീവവല്ലി പടൎന്നുപിടിച്ചിരിക്കുന്ന ഈ മന്മഥക്കൊടി നശിച്ചുപോയാൽ പിന്നെ ഞാൻ എന്തിനു ജീവിക്കുന്നു? അതിൽഭേദം ചക്രവർത്തിയെപ്പോയിക്കാണുകയാണു്" എന്നു നിശ്ചയിച്ചു് വേഗത്തിൽ ഇറങ്ങിച്ചെന്നു ചക്രവർത്തിയെക്കണ്ടു. അദ്ദേഹം തൻെറ ഗുരുനാഥനായ ആത്മാരാമരെ എന്നപോലെ ബഹുമാനിച്ചു്, തുളസീദാസനെ തൻെറ അമ്പാരിയാനപ്പുറത്തു കയററിയിരുത്തി, ആഘോഷത്തോടുകൂടി നേരെ രാജധാധിക്കു പുറപ്പെട്ടു.

തുളസീദാസൻ, തന്നെപ്പോലെയുള്ള ബ്രാഹ്മണയുവാക്കന്മാർ പലരും, കൂട്ടംകൂട്ടമായും കൂടി നടന്നുവരുന്നതുകണ്ടു്, ഭാര്യാവിയോ-

ശത്താലും കാമാവേശത്താലും അത്യന്തം വേദനപ്പെട്ടു് ചക്രവ
ത്തിയോടു യാതൊന്നും സംസാരിക്കാതെ മൌനിയായിത്തന്നെയി
രുന്നതേയുള്ളു. ഗൃഹത്തിൽ ഇരുന്ന തുളസീദാസൻെറ മാതാവു്
മമതാദേവിയെ നോക്കി "എടീ മമതേ! ഇനി നീ അരക്ഷണം
പോലും ഇവിടെത്താമസിച്ചുകൂടാ. ഇപ്പോൾതന്നെ നിൻെറ
അച്ഛനമ്മമാരുടെ ഭവനത്തിൽ പൊയ്ക്കൊള്ളണം" എന്നു നി
യോഗിച്ചു. നിയോഗമനുസരിച്ചു്, മമതാദേവി സ്വന്തഭവന
ത്തിലേക്കുപോയി. അവിടെ അച്ഛനമ്മമാരെ വന്ദിച്ചു് വൃത്താ
ന്തങ്ങളും പറഞ്ഞു് സന്തുഷ്ടയായിരിക്കുമ്പോൾ, മുമ്പു് അവളെ
സ്നേഹിച്ചിരുന്ന തോഴിമാർ പലരും അടുത്തുകൂടി ഓരോ വൎത്തമാ
നങ്ങൾ തുടങ്ങി. "പ്രിയപ്പെട്ട തോഴി! ഭവതി, ഭൎത്താവിനെപ്പി
രിഞ്ഞുപോന്നതു് അത്യന്തം ആശ്ചൎയ്യകരമായിരിക്കുന്നു. ഭവതി
യെക്കാണാതെ അരക്ഷണംപോലും അദ്ദേഹം ജീവിച്ചിരിക്കുമോ?
അതുപോലെതന്നെ ഭവതിയും അദ്ദേഹത്തെ പിരിഞ്ഞിരിക്കാൻ
ധൈൎയ്യപ്പെടുമോ? നിങ്ങളെപ്പോലെ കാമാസക്തരായ ദമ്പതിമാർ
ഈ ലോകത്തിലില്ലെന്നാണല്ലോ കേട്ടുകേൾവി. എല്ലായിടത്തും
ഭാൎയ്യാഭൎത്താക്കന്മാരില്ലയോ? അവരെല്ലാം ഇങ്ങനെ എപ്പോഴും
കെട്ടിപ്പിണഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കയാണോ? നായ്ക്കളെപ്പോലെ നാട്ടു
കാരെക്കൊണ്ടു ചിരിപ്പിക്കുന്നതാണോ കുലസ്ത്രീകൾക്കു യോഗ്യത?
ഇങ്ങനെ ഓരോവിധത്തിൽ കുററപ്പെടുത്തിയതുകൂടാതെ പലവിധ
ത്തിൽ അവളെപ്പരിഹസിച്ചു ചിരിക്കാനും തുടങ്ങി. അതുകേട്ടു
മമതാദേവി പറഞ്ഞു:—"തോഴിമാരെ! നിങ്ങളെന്നെ പരിഹസി
ക്കാനാണോ ഭാവം? എന്നെ അച്ഛനമ്മമാർ ഒരന്യപുരുഷനായി
ദാനംചെയ്തതെന്നോ അന്നുമുതൽ ആ പുരുഷൻതന്നെ ദൈവമെ
ന്നും, അദ്ദേഹത്തിൻെറ വാക്കുകൾതന്നെ വേദമെന്നും, അദ്ദേഹ
ത്തിൻെറ ഇഷ്ടപ്രകാരം നടക്കുന്നതുതന്നെ വ്രതമെന്നും ഉള്ള വേദ
ശാസനത്തെ അറിഞ്ഞനുഷ്ഠിച്ചുപോരുന്ന എന്നെ പരപുരുഷ
കാമിനിമാരായ പരസ്ത്രീകളെ പരിഹസിക്കുന്നതുപോലെ നി
ങ്ങൾ പരിഹാസം തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നതു് എന്തുകൊണ്ടു്?"

തോഴിമാർ—"അപഹസിച്ചുപറഞ്ഞു ശരിതന്നെ; ഭാൎയ്യ
യും ഭൎത്താവും നാഴികനേരംപോലും പിരിയാതെ, വിടത്വം പ്രക
ടിപ്പിച്ചു കാമപരവശരായി കഴിച്ചുകൂട്ടണമെന്നു വല്ല ശാസ്ത്രത്തി
ലും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടോ? ഉണ്ടെങ്കിൽ പറക? എല്ലാററിനും ഓരോ
സമയം വിധിച്ചിട്ടില്ലേ? മൃഗങ്ങൾക്കുപോലും ഗ്രാമ്യധൎമ്മമനുഷ്ഠി
ക്കുന്നതിനു് ഓരോ ക്ലിപ്തസമയങ്ങളുണ്ടല്ലോ. നിങ്ങളുടെ പ്രവൃ
ത്തി അങ്ങനെയാണോ? രാപ്പകൽ ശൃംഗാരലീലകളിൽതന്നെ മുഴു

കിയിരിപ്പല്ലേ? അതേക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞു ചിരിക്കുന്നവരെയേ കാണ്മാനുള്ളൂ. ഭവതിയെ ഒരു നിമിഷംപോലും ഭർത്താവു പിരിഞ്ഞിരിക്കയില്ലെന്നാണു നാട്ടിലെ പ്രസ്താവം. അതു ശരിയാണോ? വേദത്തിൽ അങ്ങനെ വിധിയുണ്ടോ? ഒരുപക്ഷേ, പുരുഷന്മാർ മനസ്സടക്കമില്ലായ്കയാൽ അങ്ങനെ പ്രവൎത്തിച്ചെന്നുവന്നാലും, അതു പറഞ്ഞു മാററേണ്ട ചുമതല സ്ത്രീകൾക്കില്ലെന്നുണ്ടോ? അങ്ങനെ മാററിയ സ്ത്രീരത്നങ്ങൾ എത്ര? ഭവതിക്കുമാത്രം അതു പാടില്ലെന്നോ? നല്ല ശിക്ഷതന്നെ" ഇങ്ങനെ അനുശാസിച്ചു ശേഷം പല ക്ഷേമവാൎത്തകളും പറഞ്ഞു്, അവരവരുടെ വസതികളിലേക്കു പോയി.

മമതാദേവിക്കു് അവരുടെ വാക്കുകൾ കഠിനമായ സങ്കടത്തെ ഉണ്ടാക്കി. അവർ പറഞ്ഞതു ശരിതന്നെയെന്നു ദേവിക്കും തോന്നി. അനന്തരം ദൈവത്തെ ലക്ഷ്യമാക്കി വിലപിച്ചു് ഹാ സൎവ്വശക്തനായ ദൈവമേ! നിന്തിരുവടി എന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചോ! ഞാൻ കുലധൎമ്മം വെടിഞ്ഞു നടന്നവളല്ലല്ലോ. എന്നെ എല്ലാവരും പരിഹസിക്കാൻ നിന്തിരുവടി സംഗതിയാക്കിയോ? ഹാ കഷ്ടം! എന്റെ ഭൎത്താവിനെ കാമാസക്തിയാകുന്ന വിഭ്രാന്തിയിൽ മുക്കിയോ? അദ്ദേഹത്തിന്റെ നിത്യകൎമ്മങ്ങളും ജപഹോമാദികളും എല്ലാം നിവൎത്തിച്ചിട്ടു കാലം കുറേയായി. അത്രയ്ക്കു കാമതല്പരനായതിന്റെ അൎത്ഥമെന്താണാവോ? ഹാ ദൈവമേ! വേദവിധിപ്രകാരം പുരുഷന്മാരും, ഭൎത്തൃനിയോഗപ്രകാരം സ്ത്രീകളും നടക്കണമെന്നല്ലേ വിധി. എങ്കിലല്ലേ രണ്ടുകക്ഷിക്കും മോക്ഷമുള്ളൂ. പലരും പരിഹസിക്കത്തക്കവണ്ണം കൎമ്മങ്ങളെ എപ്പോൾ ദുഷിപ്പിക്കുന്നുവോ, അപ്പോൾ നരകക്കുഴിയിൽ പതിച്ചതിനു സമാനംതന്നെ. ഹാ ഹാ! നാട്ടുകാർ ചിരിക്കത്തക്കവണ്ണം ആക്കിത്തീൎത്തതും ഞാനാണെന്നല്ലേ വെറുതെയെങ്കിലും ഒരു ദുഷ്പേരുപരന്നിരിക്കുന്നതു്? ഇനി, അദ്ദേഹം എന്നു നല്ലസ്ഥിതിയിൽവരും? അതിനു വഴിയെന്തു്? എന്നാലോചിച്ചു സങ്കടവാക്കുകൾ വൎഷിച്ചുവന്ദിച്ചുവീണു കരഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു.

ചക്രവൎത്തിയോടുകൂടിപ്പോയതുളസീദാസൻ, മമതാദേവിയെ ചിന്തിച്ചു ചിന്തിച്ചു മനസ്സുരുകി അവശനായി ഭവിച്ചു. താമസിയാതെതന്നെ വന്നു കണ്ടുകൊള്ളാമെന്നും തല്ക്കാലം പോകാൻ അനുവാദം തരണമെന്നും ചക്രവൎത്തിയെ ഒരുവിധത്തിൽ സമ്മതിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു്, കന്നുകുട്ടിയെപ്പിരിഞ്ഞ പശുവിനെപ്പോലെ തിരഞ്ഞോടി, അര നൊടിയിടകൊണ്ടു സ്വന്തഭവനത്തിൽ വന്നുചേൎന്നു. ദേവീ! ദേവീ! എന്നു വിളിച്ചുകൊണ്ടായിരുന്നു മേടയിൽ

കടന്നുചെന്നു്. മമതാദേവിയെ അവിടെയെങ്ങും കാണായ്കയാൽ ആധിയോടെ മാതാവിൻെറ അരികിൽചെന്നു്, "മമതയെവിടെ?" എന്നു ചോദിച്ചു. മാതാവു് വാത്സല്യത്തോടും തെല്ലൊരവജ്ഞയോടുംകൂടി പുത്രനെനോക്കി "ഓമനമകനേ! നീ പരിഭ്രമിക്കുന്നതെന്തു്? അവൾ മരിച്ചുംമററും പോയില്ല. അവളുടെ അച്ഛനമ്മമാരെക്കാണ്മാൻ പോയിരിക്കയാണു്, നാളെത്തന്നെ മടങ്ങിവരും. അതിനിടയ്ക്കിത്ര പൊറുതികേടൊ" എന്നു ചോദിച്ചു. തുളസീദാസനു് ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടപ്പോൾ, കടൽക്കരയിലെ തിരക്കുഴിയിലകപ്പെട്ട വള്ളംപോലെ, ആശാചക്രം തലകീഴായി മറിഞ്ഞു. ലോകസുഖങ്ങൾ നീങ്ങി മോക്ഷപദം അടയുന്നകാലംവന്നാലും പതിയെപ്പിരിഞ്ഞിരിക്കുക സാദ്ധ്യമല്ലെന്നു് അക്ഷമനായിരിക്കുന്ന തുളസീദാസൻ, ഉടനെ വെളിക്കിറങ്ങി, വലയിൽനിന്നും വിടുത്തിവിട്ട കലമാനിനെപ്പോലെയും തീക്കനൽ ചവിട്ടിയവനെപ്പോലെയും അതിവേഗത്തിൽ ഓടി മമതാദേവിയുടെ ഭവനത്തിലേക്കു പോകുമ്പോൾ, ഭഗവാൻ തുളസീദാസനിൽ കരുണയോടുകൂടി, തുളസീദാസൻ പതിയെപ്പിരിഞ്ഞിരിക്കുന്നതും സംസാരശൃംഖലയുടെ കണ്ണികയകന്നതുമിന്നുതന്നെയെന്നും അതുകൊണ്ടു് ആകാശഗംഗാസ്നാനം ചെയ്യിക്കണമെന്നും നിശ്ചയിച്ചു വലിയ കാറേറാടുകൂടിയ ഒരു വർഷമാരംഭിച്ചു. അതു വകവയ്ക്കാതെതന്നെ തുളസീദാസൻ അതിശീഘ്രമായി ഓടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. കണ്ടവരെല്ലാം കാരണമെന്താണെന്നു ചോദിച്ചു തടുത്തിട്ടും വകവയ്ക്കാതേയും ഇതുതന്നെ തരമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു് കാമദേവൻ പൊഴിക്കുന്ന അസ്ത്രങ്ങൾ തടുക്കാൻ ശക്തിയില്ലാതെ പരവശപ്പെട്ടും, ആഭരണവസ്ത്രാദികൾ വഴിമേൽ കഴന്നു വീഴുന്നതേക്കുറിച്ചു് ഗൗനിക്കാതെയും ഓടിയോടി യമുനാനദിയുടെതീരത്തെത്തി. അപ്പോഴേക്കു നേരം വൈകിയതുകൊണ്ടും അത്യഗാധജലയായ ആ മഹാനദി കടക്കുന്നതിനു മാർഗ്ഗം കാണായ്കകൊണ്ടും വിവശനായിനിന്നു—ആകാശം മേഘച്ഛന്നമായിരുന്നതിനാൽ കൂരിരുൾ നിബിഡമായി തിങ്ങി നിറഞ്ഞിരുന്നു. കരകവിഞ്ഞൊഴുകുന്ന നദിയുടെ ഭയങ്കരത്വം നിമിത്തം നീന്തിക്കടപ്പാൻ മാർഗ്ഗമില്ലെന്നു കണ്ടും മറുകര കടത്താൻ അടുത്തെങ്ങും സഹായത്തിനാരെയും കാണായ്കയാലും വിഷമിച്ചു നിൽക്കുമ്പോൾ, ആററിൽകൂടി ഒരു പ്രേതം ഒഴുകിവരുന്നതുകണ്ടു് മന്മഥപരിഭ്രാന്തിയാൽ ആററിൽ എടുത്തുചാടി നീന്തിച്ചെന്നു്, ആ ശവത്തിന്മേൽ തൂങ്ങിക്കിടന്നു നീന്തി ഒരു വിധത്തിൽ മറുകരപററി. അതെല്ലാം ഭഗവല്ലീലയാണെന്നുള്ള പരമാൎത്ഥമറിയാതെയും

കാമാസക്തിയാൽ ക്ഷീണം അശേഷം തോന്നാതെയും വേഗത്തിൽ ഓടി പത്നീഭവനത്തിലെത്തി. അവിടെ വാതിലുകളെല്ലാം അടച്ചിരിക്കുന്നതുകണ്ടു് അകത്തുകടക്കാൻ മാർഗ്ഗമില്ലാതെ പരുങ്ങിനിന്നു. തന്റെ ജീവനായികയെ കാണായ്കകൊണ്ടുള്ള താപവേഗത്താൽ ചുററിനടന്നു കതകുകൾ പരിശോധിക്കയും ഒന്നും തന്നെ തുറന്നിട്ടില്ലായ്കയാൽ മനോഭംഗപ്പെട്ടു മമതാദേവി!ദേവി! എന്നിങ്ങനെ വിളിച്ചു വിലപിക്കയും ചെയ്തു. കാററിന്റേയും മഴയുടേയും ശബ്ദബാഹുല്യത്താലാണു് വിളി ആരും കേൾക്കാത്തതെന്നും കേട്ടാൽ തന്റെ പ്രിയതമ നിശ്ചയമായും തന്നെ മാനിച്ചു കതകുതുറക്കാതിരിക്കയില്ലെന്നും നനഞ്ഞുവന്നതിനെക്കുറിച്ചു വേദനപ്പെട്ടുമെന്നുംമററും ഓരോന്നു വിചാരിച്ചുകൊണ്ടു വീണ്ടും ചുററിനടന്നു. ജനാലകൾ പരിശോധിച്ചപ്പോൾ അതേടയുടെ മേലേനിലയിലുള്ള ഒരു ജനാല തുറന്നിരിക്കുന്നതായി കാണപ്പെട്ടു. ആവൂ! തുളസീദാസനു തെല്ലൊരാശ്വാസമായി. എങ്കിലും ഉയരത്തിൽ എത്തുന്നതിനു് അശേഷം മാർഗ്ഗമില്ലാതെ അമ്പരന്നു നില്ക്കുമ്പോൾ ഭഗവാൻ ആ സങ്കടം കണ്ടു് ഒരു പാമ്പിന്റെ രൂപത്തിൽ ജനാലയുടെ പടിയിൽ ശിരസ്സുറപ്പിച്ചു താഴോട്ടുതൂങ്ങിക്കിടന്നുകൊടുത്തു. പാമ്പിന്റെ വാൽ തുളസീദാസനു് എത്തിപ്പിടിക്കത്തക്കവണ്ണം കിട്ടിയതുകൊണ്ടു് ഒരു കയറാണെന്നുതന്നെ നിശ്ചയിച്ചു് അതിൽപിടിച്ചുതൂങ്ങി മേലോട്ടുകയറി ജനാലയിൽകൂടി അകത്തു കടന്നു് മമതാദേവി! ദേവി! എന്നുവിളിക്കയും നിരപ്പെ കിടന്നുറങ്ങുന്ന ആളുകളുടെ പുറത്തു ചവട്ടി തട്ടിത്തടഞ്ഞു നെട്ടകെ മറിഞ്ഞുവീഴുകയുംചെയ്തു. അർദ്ധരാത്രിക്കു നിർബാധമായി കിടന്നുറങ്ങുന്ന ജനക്കൂട്ടത്തിൽ തുളസീദാസൻ ചെന്നുകയറി വിളിച്ചുകൂകി തട്ടിത്തടഞ്ഞു മറിഞ്ഞുവീണപ്പോൾ പലരും ഉണർന്നു പരിഭ്രമിച്ചെഴുന്നേററു നോക്കിയതിൽ കാലുമുഴുവൻ ചേറുപുരണ്ടു് ദേഹം നനഞ്ഞു തലമുടിയും അഴിച്ചിട്ടുകൊണ്ടുനില്ക്കുന്ന ഒരു സ്വരൂപത്തിനെയാണു മുമ്പിൽകണ്ടതു്. വല്ല ഭൂതമോ പ്രേതമോ പേയോ മററോ ആണെന്നു ഭയപ്പെട്ടു് ഓരോരുത്തരും പല ദിക്കിലേക്കോടി ഒളിച്ചു. മമതാദേവി! ദേവി! എന്നു വിളിക്കുന്ന ശബ്ദംകേട്ടു് ആൾ മനസ്സിലാക്കി മമതാദേവി വേഗംതന്നെ എഴുന്നേററു് "പ്രാണനാഥ! ഞാൻ ഇവിടെത്തന്നെയുണ്ടു്, വരണം" എന്നുപറഞ്ഞു വന്ദിച്ചുനിന്നു. അവളെ കണ്ടയുടനെ തുളസീദാസൻ, ശ്വശ്രൂശ്വശുരാദികൾ അവിടെ നില്ക്കുന്നതു ഗണിക്കാതെ നിർല്ലജ്ജനായി ശൃംഗാരപരങ്ങളായ പല സംബോധനകളോടുകൂടി അവളെ വിളിച്ചു; പ്രിയതമേ! ഇതു

കാലം നീ എന്നെ പിരിഞ്ഞിരിക്കുവാൻ ശക്തയായി ഭവിച്ചു വോ? നിന്നെ അരനിമിഷം പിരിഞ്ഞിരിക്കുവാൻ ഞാൻ ശക്തനല്ല? അടുത്തുവരിക—നിൻെറ ദേഹസ്പൎശം എനിക്ക് അമൃതായമാനമാണ്. ഇങ്ങനെ ലജ്ജവിട്ടു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു് ദേവിയുടെ കൈക്കു് എത്തിപ്പിടിച്ചു. അതു കണ്ടുനിന്നവരെല്ലാം നാണിച്ചു് അപ്പോൾത്തന്നെ ഇറങ്ങി താഴെ നിലയിലേയ്ക്കു പൊയ്ക്കളഞ്ഞു. തുളസീദാസൻെറ ഈ സാഹസംകണ്ടു ലജ്ജിച്ചു് അല്പം പിന്മാറിനിന്നുകൊണ്ടു മമതാദേവി—"പ്രാണനാഥാ! ഈ പാതിരാത്രിക്ക് അങ്ങു എവിടെനിന്നും വരുന്നു? മേടയിൽ കടന്നുകൂടിയതെങ്ങനെ?" എന്നു ചോദിച്ചു.

തുള—പ്രിയേ! ഞാൻ വളരെനേരമായി വെളിയിൽവന്നു നിൽക്കുന്നു. ചക്രവൎത്തിയോടു സമാധാനം പറഞ്ഞുകൊണ്ടു ഞാൻ അപ്പോൾതന്നെ പോന്നു. വീട്ടിൽ വന്നപ്പോൾ നിന്നെക്കാണായ്കയാൽ ഇങ്ങോട്ടോടിയതാണ്. യമുനാനദിതീരത്തെത്തിയപ്പോൾ നേരം ഇരുട്ടി. അതിൽക്കൂടി ഒഴുകിവന്ന ഒരു പ്രേതത്തിൽ തൂങ്ങിനീന്തിയാണ് ഞാൻ ഇക്കരെ പിടിച്ചതു്. ഇവിടെ വന്നിട്ടും ഉള്ളിൽ കടക്കാൻ വഴികാണാതെ വളരെനേരം വിഷമിച്ചു നിന്നുപോയി. പിന്നീടാണ് ജനാലയിൽ തൂങ്ങിക്കിടന്ന കയറുകണ്ടു മുട്ടിയതു്. അതിൽ പിടിച്ചു തൂങ്ങിയാണ് മേടയിൽ കയറിയതു്. ഇനി എന്നെ നിറുത്തി വിഷമിപ്പിക്കരുതു്.

മമതാദേവി—പ്രിയതമ! ഈ ജനാലയിൽ കയറു തൂക്കിയിരുന്നുവെന്നാണോ അങ്ങു പറഞ്ഞതു്? അതിൽകയറുണ്ടായിരുന്നില്ലല്ലോ. വരണം; നോക്കാം. എന്നുപറഞ്ഞു രണ്ടാളുമായിച്ചെന്നു നോക്കിയപ്പോൾ, ജനാലപ്പടിയിൽ ശിരസ്സുറപ്പിച്ചു തൂങ്ങിക്കിടക്കുന്ന പരുത്ത ഒരു വലിയ സൎപ്പത്തെയാണു കണ്ടതു്. ഉടനേ, അവർ ക്രമത്തിലധികം ഭയപ്പെടുകയും അത്ഭുതപ്പെടുകയും ചെയ്തു. എന്നിട്ടു്, മമതാദേവി പറഞ്ഞു:—പ്രാണവല്ലഭ! അങ്ങേ സാഹസം അത്യത്ഭുതം തന്നെ. കാമാസക്തിക്കു അതിരില്ലെന്നുണ്ടോ? എന്നിലുള്ള മോഹംകൊണ്ടു്, എന്തെല്ലാം ആപത്തുകളിലാണ് അങ്ങു ചാടിയതു്? മഴ നനയുന്നതിനും, ആററിൽചാടി ശവത്തിൽതൂങ്ങി നീന്തുന്നതിനും, രാത്രിയിൽ ഈ ഘോരസൎപ്പത്തെ കയറാണെന്നു തെററിദ്ധരിച്ചു്, അതിൽ പിടിച്ചുകയറി സ്വജനങ്ങളുടെ മേൽ ചാടി അവരെ ഉണൎത്തി ഭയപ്പെടുത്തുന്നതിനും അവരുടെ സമക്ഷം ലജ്ജവിട്ടു് ഓരോ ശൃംഗാരവാക്കുകൾ പുലമ്പുന്നതിനും എല്ലാം കാരണം അതാണല്ലോ? കാമവികാരത്തിൻെറ ദോഷകോടികളിൽ ഒരംശം ഇപ്പോൾ അങ്ങു് അനുഭവിച്ചതാ

ണെന്നു് മനസ്സിലാക്കണം. അതുകൊണ്ടു് ഈ ദുർവികാരത്തെ ഇപ്പോൾത്തന്നെ നിശ്ശേഷം നശിപ്പിച്ചു് ശ്രീനാരായണപദപത്മങ്ങൾ മനസ്സിൽ ഉറപ്പിച്ചു മുക്തിയടയുവാൻ ശ്രമിക്കണം. അതു ദുഖമില്ലാത്തതും അഴിവില്ലാത്തതുമാണു്. അദ്ദേഹത്തെ ഭജിച്ചാൽ,കാമാദിദുർവികാരങ്ങൾ മനസ്സിൽനിന്നു താനേ നീങ്ങും. പരമാനന്ദവും സിദ്ധിക്കും. നരകം എന്ന ശബ്ദംപോലും പിന്നെ കേൾപ്പാൻ ഇടവരികയില്ല. ലൌകികസുഖത്തെക്കാളും ആത്മാനന്ദപ്രാപ്തിയല്ലയോ ശ്രേഷ്ഠം? നിത്യാനന്ദവൃത്തികളായ മഹർഷിമാർ അനുഭവിച്ചു സുഖിക്കുന്ന ബ്രഹ്മാനന്ദത്തെത്തള്ളി മലമൂത്രാദി ദുർഗ്ഗന്ധഭാജനമായ എൻെറ ഈ ശരീരത്തെ അനുഭവിക്കുമ്പോൾ ഉണ്ടാകുന്ന സുഖം ആഗ്രഹിച്ചതു് എത്ര മൂഢതയാണു്? അതു ഗതിക്കും വിധിക്കും വിപരീതമല്ലയോ? വൈരാഗ്യസിദ്ധിക്കു വിഘാതമല്ലയോ? പരപരിഹാസത്തിനു കാരണമല്ലയോ? എണ്ണൂറുവർഷക്കാലം ബ്രഹ്മചാരിയായിരുന്ന ഭീഷ്മരെന്നു പേരെടുത്ത ഗംഗാദത്തൻെറ വൈരാഗ്യത്തേയും ബലാൽ ഭർത്താവാകണമെന്നു ചെന്നപേക്ഷിച്ച ജഗന്മോഹിനിയായ ഉർവ്വശിയെ തിരസ്കരിച്ച അർജ്ജുനപാണ്ഡവൻെറ ധൈര്യത്തേയും നിത്യബ്രഹ്മചാരിയായി പല യുഗങ്ങളായി ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന ഹനുമൽപൂജ്യപാദരുടെ വ്രതനിഷ്ഠയേയും ഇതുവരെയ്ക്കും വിവാഹമിച്ഛിക്കാതെ ആത്മാനന്ദമനുഭവിക്കുന്ന വിഘ്നേശ്വരഭഗവാൻെറ ജ്ഞാനവിശേഷത്തേയും കുറിച്ചു് അങ്ങു കേട്ടിട്ടില്ലയോ? മായാസഹായനായ വിഷ്ണുഭഗവാൻ തൻെറ പുത്രനായ കാമദേവനെക്കൊണ്ടു ജ്ഞാനമാർഗ്ഗത്തിൽ പ്രവർത്തിപ്പിച്ചു തപസ്സുചെയ്യുന്ന മുനീശ്വരന്മാരുടെ മനോധൈര്യത്തെ അഴിപ്പിച്ചു് അധഃപതിപ്പിക്കാറുള്ള കഥ, അങ്ങു് അറിഞ്ഞിട്ടില്ലയോ? ആ കാമദേവനെ നെററിത്തീക്കണ്ണിലെരിച്ച പരമശിവൻെറ മഹിമ ആരാൽത്തന്നെ പുകഴ്ത്താൻ കഴിയും? എല്ലാ താഴ്ചകൾക്കും ഹേതുഭൂതനായ കാമദേവനെ അങ്ങേപ്പോലുള്ളവർക്കു ജയിക്കാൻ സാധിക്കുമോ? കാമം എന്ന മദയാനയെക്കൊന്നുകീറി ദൂരെ എറിയുന്ന പുരുഷസിംഹങ്ങളാണു് മുക്തിപദത്തിനധികാരികൾ. എന്നാൽ കാമത്തെ ജയിക്കുന്നതിനു വിദ്യ ഇന്നതാണെന്നു പറഞ്ഞറിയക്കത്തക്കതല്ല. കാമംകൊണ്ടു നശിച്ചുപോയ ജനം അസംഖ്യമാണു്. അസുരന്മാരുടെ കയ്യിൽ കിട്ടിയ അമൃതു പൊയ്പ്പോയതു കാമവേഗത്തിൻെറ മൂർച്ഛകൊണ്ടല്ലയോ? രാക്ഷസവംശത്തോടുകൂടി രാവണൻ നശിച്ചുപോയതും ആ ദുർവികാരംകൊണ്ടല്ലയോ? പാണ്ഡുരാജൻ മരിക്കാൻ ഇടയായതും കാമശക്തിയുടെ കാഠിന്യത്താലല്ലയോ? യയാ

തിക്ക ജരാനര വന്നുകൂടിയതോ? അതും കാമത്തിൻെറ ദോഷത്താലല്ലയോ? അഷ്ടവസുക്കൾ മനുഷ്യരായി ജനിക്കാൻ ഇടയായതും കാമത്തിൻെറ ശക്തികൊണ്ടല്ലയോ? നരകം, ബന്ധം, രോഗം, ശോകം, മരണം മുതലായവയ്ക്കു കാരണം കാമം ഒന്നല്ലെങ്കിൽ മററെന്താണ്? കാമവലയിൽ അകപ്പെട്ടുപോയവൎക്കു പിന്നെ മോക്ഷവഴി കാണ്മാൻപോലും സാധിക്കയില്ല" എന്നാണു വിദ്വാന്മാർ പറയുന്നതു്

"കാമാസക്താഃ പ്രകൃതികൃപണാശ്ചേതനാ ചേതനേഷു" എന്ന ആപ്തവാക്യം എത്രയോ പരമാൎത്ഥമാണ്. എന്നിങ്ങനെ ഓരോ നീതിവാക്യം പറഞ്ഞുകൊണ്ടുനിന്നു.

നാലാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

അഞ്ചാമദ്ധ്യായം.

തുളസീദാസൻെറ വൈരാഗ്യം.

അല്ലയോ സിദ്ധന്മാരേ! അത്യന്തം സാരതരങ്ങളായ ഈ ഉപദേശങ്ങൾ മമതാദേവിയുടെ മുഖകമലത്തിൽനിന്നും പുറപ്പെട്ടുന്നതുകേട്ടു് തുളസീദാസർ ഉദ്ബുദ്ധനായി സിംഹഗൎജ്ജനംകേട്ട മദകരിയെപ്പോലെ, തലതാഴ്ത്തിപ്പോയി; എന്നിട്ടു തന്നത്താൻ ഇങ്ങനെപറഞ്ഞു:—"കഷ്ടം! ഞാൻ മഹത്തുക്കളായ എല്ലാ ജനങ്ങളുടേയും പരിഹാസത്തിനു പാത്രീഭവിച്ചതു് എൻെറ ചാപല്യം കൊണ്ടാണല്ലോ? അച്ഛൻെറ ആജ്ഞയെ നിഷേധിച്ചു്—അമ്മയെ അത്യന്തം ദുഃഖപ്പിച്ചു—നാണവും മാനവും വിററുതിന്നു. കഷ്ടം കഷ്ടം! എന്തൊരു മൂഢതയമായിപ്പോയി. എൻെറ ചാപല്യവും അനാദരവുംകൊണ്ടു് അച്ഛൻ ഒരു ദേവകന്യകയെ വിലക്ഷണയാക്കി കാണിച്ചു്, അവളിൽനിന്നും എൻെറ മനസ്സിനെ പിൻവലിപ്പിക്കേണ്ടിവന്നു. അനന്തരം എന്നെ ബലാൽ പിടിച്ചുകൊണ്ടുവന്നു്, സാധുക്കളോടൊരുമിച്ചു താമസിപ്പിച്ചു. എൻെറ വേശ്യാമോഹങ്ങളെ ഒക്കെ നീക്കി, ഒടുവിൽ അദ്ദേഹം എനിക്ക വേണ്ട ഉപദേശങ്ങൾ ചെയ്തശേഷം വിഷയഭോഗവിരക്തനായി ബന്ധപാശങ്ങളെ ഛേദിച്ചു്, ദേഹം അനിത്യമാണെന്നുള്ള മതിയോടുകൂടികാട്ടിൽപോയി, വൈരാഗ്യംനിറഞ്ഞു്, തപസ്സുതുടങ്ങി. അത്രപരിശുദ്ധാത്മാവായ അച്ഛനെ നിന്ദിക്കാനും അമ്മയെ വ്യസ

ന്ദിപ്പിക്കാനും ദുഷ്ടരെ വെറുപ്പിക്കാനും, അവളെക്കൊണ്ടു ഗുണദോഷങ്ങൾ പറയിക്കാനും ഒക്കെ സംഗതിയായല്ലോ കഷ്ടം! അജ്ഞാനമൂഢമായ മനസ്സേ! നീയാണല്ലോ എന്നെ ഈ ചാപല്യങ്ങൾക്കൊക്കെ വശംവദനാക്കിയതു്. ഹേ ഖലാ! നിന്നെ എന്തിനു പറയുന്നു? എല്ലാം എന്റെ കുറ്റമെന്നു പറഞ്ഞാൽ മതി. എനിക്കു് എപ്പോഴും ഇച്ഛയുണ്ടായോ അതിനെ അപ്പോഴപ്പോൾ വർദ്ധിപ്പിച്ചു്. എന്നെ നീ കെടുത്തിയെന്നേയുള്ളൂ. ഇപ്പോൾ എനിക്കു ദൈവസ്മരണയുദിച്ചിരിക്കുന്നു. അപ്പോൾ നീ അതിനു് അനുകൂലമായും വർത്തിക്കുന്നു. ഹേ മനസ്സേ! നിന്റെ ചാപല്യങ്ങൾക്കു് ആത്മാവിനെ വശപ്പെടുത്താതെ ആത്മാവിന്റെ നിശ്ചയങ്ങൾക്കു നിന്നെ അടിമയാക്കിവയ്ക്കണമെന്നുള്ള തത്വം ഇപ്പോൾ എനിക്കു മനസ്സിലായി. ഇനി ഒരിക്കലും ഞാൻ നിനക്കധീനനാകയില്ല. മരിക്കുന്നതുവരെ മനോഹാരിണികളായ സ്ത്രീകളെ സ്വപ്നേപി ഞാൻ സ്മരിക്കയില്ല; വിഷ്ണുഭഗവന്നാമങ്ങൾ മറക്കയില്ല. അച്ഛന്റെ ഉപദേശങ്ങൾ നിരസിക്കയില്ല" ഇങ്ങനെ പലതും പറഞ്ഞുകൊണ്ടു തുളസീദാസൻ കാമവികാരമശേഷം മാറി രാമസ്വരൂപനായ ഈശ്വരങ്കൽ മനസ്സർപ്പിച്ചു. തന്റെ പൂർവ്വചരിത്രത്തെക്കുറിച്ചു പശ്ചാത്താപത്തോടുകൂടി മമതാദേവിയെ നോക്കി "പ്രിയതമേ! നീ എനിക്കു് ഒരു ഗുരുഭൂതതന്നെ. ഇന്നുമുതൽക്കു നിന്നെ ഞാൻ എന്റെ അമ്മയെപ്പോലെതന്നെ കരുതുന്നു" എന്നറിയിച്ചു, വന്ദനം പറഞ്ഞശേഷം വൈരാഗ്യത്തോടുകൂടി ഈശ്വരധ്യാനത്തിനായി പുരക്കുറന്നു വെളിക്കിറങ്ങി നടന്നു. ഉടനെ മമതാദേവി, "പ്രിയതമ! അങ്ങു്, എന്റെ ജീവനാണു്. എന്നെ വിട്ടുപിരിയരുതു്" എന്നു നിലവിളിച്ചുകൊണ്ടു പുറകെ ഓടിച്ചെന്നു് പാദങ്ങളിൽവീണു നമസ്കരിച്ചു "സ്വാമി! ചിന്തിച്ചാൽ അങ്ങയുടെതന്നെ ഭാര്യയാകുന്ന ജ്ഞാനമാർഗ്ഗലേശത്തെ അല്പമതിയായ ഇവൾ പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു്, ഈ പാപിഷ്ഠയെ അമ്മയെന്നും ഗുരുഭൂതയെന്നും പറഞ്ഞു തള്ളിക്കളയുന്നതു ശരിയാണോ? എന്നിലുള്ള സ്നേഹം മുഴുവൻ മറക്കുന്നതു ധർമ്മമാണോ? വൈരാഗ്യത്തിനു് ഒരിടില്ലെന്നുണ്ടോ? വിരാഗികൾ ഗൃഹസ്ഥധർമ്മത്തെ വിസ്മരിക്കണമെന്നുണ്ടോ എന്നൊക്കെ പറഞ്ഞു കരഞ്ഞുതുടങ്ങി.

തുളസീദാസൻ—മമതാദേവി! ഇന്നുമുതൽ, നാം തമ്മിലുള്ള സംബന്ധം തീർന്നിരിക്കുന്നു. കാമവികാരം വളരെ ദോഷത്തെ ചെയ്യുന്നതാണു്. എന്റെ മനസ്സിനെ ദുഷിപ്പിച്ചതു് അതൊ-

ന്നതന്നെ. ഇപ്പോൾ ദൈവഗത്യാ ഭഗവദ്ധ്യാനത്തിലേക്ക് എന്റെ മനസ്സ് ഉറച്ചിരിക്കുന്നു. സത്യത്തിൽ ഞാൻ ചെയ്തതു് അപരാധവും നീ ചെയ്തതു് ഉപകാരവുംതന്നെ. നിന്നെ ഞാൻ മറക്കുമോ? മരണംവരെ വെറുക്കുമോ? നീ അമ്മയാണെന്നു പറഞ്ഞതിന്നു നീക്കമില്ല. അതു നീതന്നെ ആലോചിച്ചുനോക്കിയാലും പരമാർത്ഥമാണെന്നറിയാം. ഇനി, ഇഹഭോഗാശകളെല്ലാം വെറുത്തു്, മനശ്ചാപല്യങ്ങളേയും മറുത്തു്, ഭഗവദ്ധ്യാനത്തോടുകൂടിയിരിക്കാനാണു നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നതു്. എന്നുപറഞ്ഞു ഭഗവദ്ദർശനലോലനായ തുളസീദാസൻ തപസ്വിനായി കാട്ടിലേക്കുതന്നെ തിരിച്ചു. ആ അത്ഭുതകൃത്യത്തെക്കണ്ടു്, മമതാദേവിയുടെ അച്ഛനമ്മമാർ ബന്ധുക്കൾ മുതലായവരും തുളസീദാസനെ സ്തുതിച്ചു് മമതാദേവിയെ പ്രശംസിച്ചുകൊണ്ടു്, എന്തുചെയ്യണമെന്നറിയാതെ നിശ്ചലരായി നിന്നുപോയി. മമതാദേവിയാകട്ടെ തൽക്ഷണം ഓടിച്ചെന്നു്, തുളസീദാസന്റെ മുമ്പിൽ കമഴ്ന്നുവീണു്—"പ്രാണനാഥ! എന്നെ വിട്ടുപിരിയുവാൻ അങ്ങേയ്ക്കു മനസ്സുണ്ടായോ? കഷ്ടം! എന്റെ വാക്കുകളാണല്ലോ അതിനു കാരണമായതു്. അയ്യോ! എന്നെ ഉപേക്ഷിക്കരുതേ, തിരിഞ്ഞു വീട്ടിൽപോകാം വരണം. നമുക്കു പഴയപടി ഭാര്യാഭർത്താക്കന്മാരായി സുഖിച്ചിരിക്കാം—അതാണു നന്നു്"—എന്നപേക്ഷിച്ചു പറഞ്ഞു.

തുളസീദാസൻ—"ദേവി! മമതേ! ഞാൻ നിന്നെ അമ്മയെപ്പോലെ വിചാരിച്ചു തള്ളിപ്പോയി. ഇനി ഭാര്യയെന്നുള്ള നിലയിൽ എന്റെ മനസ്സുമാറാൻ നീ വിചാരിച്ചാൽ സാധിക്കുമെന്നു മോഹിക്കേണ്ടാ" എന്നുപറഞ്ഞു ചിരിച്ചുകൊണ്ടു് കാമദേവനെ എരിച്ച പരമശിവനെപ്പോലെ, വിരക്തനായി അവളെനോക്കി അല്പം കോപത്തോടെ, "മൂഢേ! വേഗം വീട്ടിലേയ്ക്കു പൊയ്ക്കോ—ജീവിതശേഷം ഭഗവദ്ധ്യാനത്തോടുകൂടി നയിച്ചുകൊൾക. പതിവ്രതയായ നിനക്ക് എന്റെ ആജ്ഞയെ നിരസിച്ചുകൂടാ" എന്നാജ്ഞാപിച്ചു ഭർത്താവിന്റെ പാദങ്ങളിൽ വീണ്ടും നമസ്കരിച്ചു കണ്ണുനീരൊഴുക്കിക്കൊണ്ടു മമത പറഞ്ഞു—പ്രിയതമ! അങ്ങേപ്പിരിഞ്ഞു ഞാൻ ജീവിച്ചിരിക്കയെന്നുള്ളതുണ്ടാകുമോ? നാം തമ്മിലുള്ള ബന്ധം ഇന്നോടംകൊണ്ടു തീർന്നുപോയോ? എന്റെ വാക്കുകൾ അങ്ങേ ഹൃദയത്തെ വ്രണപ്പെടുത്തിയോ? ഞാൻ എങ്ങനെ നിന്തിരുവടിയെ വിസ്മരിക്കും? അശ്രുധാരയെ എങ്ങനെ തടുക്കും? ഏകാകിനിയായി എങ്ങനെ ജീവിക്കും? ഇഷ്ടംപോലെ ആരോടു സംസാരിക്കും? ചന്ദനാദികൾ ആരുടെ ദേഹത്തു പൂശും? ആരുടെ മുഖത്തുനോക്കിച്ചിരിക്കും? ആരോടു കലഹിച്ചിരിക്കും? ആരോടു

സല്ലപിക്കും? എന്റെ അഭീഷ്ടങ്ങൾ ആരെക്കൊണ്ടു സാധിപ്പിക്കും? ഇനി എനിക്കു പൂമാലകൾ എന്തിന്? മുത്തുമാലകൾ എന്തിന്? വസ്ത്രാലങ്കാരാദികൾ എന്തിന്? എന്റെ അഴകുനോക്കി ആനന്ദിക്കുവാൻ ഇനി ആര്? എന്നുപറഞ്ഞു ദീർഘശ്വാസത്തോടുകൂടി തളൎന്നു മോഹാലസ്യപ്പെട്ടു ഭൂമിയിൽവീണു

ഇതുകളെല്ലാം കേട്ടും കണ്ടുമിരുന്ന തുളസീദാസൻ, അശേഷം കലുങ്ങാതെ ഭാൎയ്യയിലുള്ള അഭിലാഷത്തെ നീക്കി, ഭഗവദ്ധ്യാനത്തിൽതന്നെ മനസ്സുറപ്പിച്ചു്, ഭഗവാനെക്കാണണമെന്നുള്ള ആഗ്രഹത്തോടുകൂടി, അല്പനേരം അവിടെ നിന്നശേഷം പിന്തിരിഞ്ഞുനടന്നു. അദ്ദേഹം തനിക്കഭിമുഖമായി വരുന്നവരെ നോക്കി—“ഹേ ധന്യന്മാരേ! നിങ്ങൾ സന്തുഷ്ടന്മാരായിരിക്കുന്നുവല്ലോ. എന്തുകൊണ്ടാണതു്. ഭഗവാനെക്കാണ്മാൻ നിങ്ങൾക്കു ഭാഗ്യം ലഭിച്ചുവോ! ആ തൃപ്പാദങ്ങളിൽ ശിരസ്സുവെച്ചുവോ? നിങ്ങളുടെ ഇഹലോകബന്ധങ്ങളെല്ലാം അറ്റുവോ? അഹംഭാവവിഷവൃക്ഷത്തെ മുറിച്ചുവോ? ഭഗവാൻ ഇതുവഴി എഴുന്നള്ളിയോ? നിങ്ങൾക്കു്, ഇഷ്ടവരങ്ങളെ തന്നുവോ? നിങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തെ ദർശിച്ചു പുകഴ്ന്നുവോ? ആനന്ദജലധിയിലമൎന്നുവോ? ഹാ ഹാ! എനിക്കു് അഭീഷ്ടദാനം ചെയ്യുകയില്ലയോ? എന്നിൽ കരുണയുദിക്കയില്ലയോ? തൃക്കണ്ണുകളാൽ എന്നെ നോക്കുകയില്ലയോ? കഷ്ടം! കാലം ഞാൻ വെറുതെ കഴിച്ചുകൂട്ടി. ഇതുവരെയുള്ള എന്റെ ആയുസ്സു പാഴായി, അജ്ഞാനികൾക്കിങ്ങനെ പശ്ചാത്താപത്തിന് ഇടവരിക സഹജംതന്നെയാണു്. എന്റെയും വിധി അതായിരിക്കാം—” എന്നോരോന്നു പറഞ്ഞും പശ്ചാത്താപത്താൽ ദീർഘശ്വാസങ്ങൾ വിട്ടും ഉഴറി നടന്നുപോയി. ഹരി ഹരി എന്ന നാമങ്ങളല്ലാതെ മറെറാന്നുമുച്ചരിക്കാതെയും എങ്ങും നില്ക്കാതെയും കാടെന്നും നാടെന്നും കല്ലെന്നും മുള്ളെന്നും ഒന്നും നോക്കാതെയും ഭഗവാനെക്കാണണമെന്നുള്ള ആശയോടുകൂടി മുമ്പോട്ടു നടന്നു.

മമരാദേവി, മോഹാലസ്യം തീൎന്നെഴുന്നേറ്റു നോക്കിയപ്പോൾ, ഭൎത്താവിനെക്കാണാഞ്ഞു, ദുഃഖാൎത്തയായി വീണ്ടും താഴെ വീണു മോഹിച്ചുപോയി. ഇങ്ങനെ ഉണൎന്നും മോഹിച്ചും കരഞ്ഞും കണ്ണുനീരിൽ നനഞ്ഞും വളരെനേരം കഴിഞ്ഞു. അനന്തരം എഴുന്നേറ്റുനിന്നു മാറത്തടിച്ചു്—“അയ്യയ്യോ ദൈവമേ! ഇനി ഞാൻ എന്തുചെയ്യേണ്ടു? എവിടെപോകേണ്ടു? എങ്ങനെ ജീവൻ ധരിക്കേണ്ടു? എന്നോരോ വിലാപങ്ങളോടുകൂടി മനസ്സു് നിലവി

ട്ടപ്പോഠം ഭർത്താവിനെക്കാണ്മാൻ കാട്ടിലേക്ക പോകതന്നെ എന്ന നിശ്ചയിച്ച് എഴുന്നേററു നടന്നു. അതു കണ്ടുനിന്ന അവളുടെ അച്ഛനമ്മമാരും ബന്ധുജനങ്ങളുമെല്ലാം തിടുക്കത്തിൽ ഓടിച്ചെന്നു മുന്നിട്ടുതടുത്തു. ഒരു സ്ത്രീ തനിയേ അങ്ങനെ കാട്ടിൽ പോകുന്നതു വിഹിതമല്ലെന്നും തങ്ങഠംപോയി തുളസീദാസനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു കാണിക്കാമെന്നും അതുവരെ വീട്ടിൽ ക്ഷമയോടുകൂടിയിരിക്കണമെന്നും പറഞ്ഞു് ഒരുവിധത്തിൽ കുറഞ്ഞൊന്നു സമ്മതിപ്പിച്ചു. ഉടനേ മമതാദേവി പറഞ്ഞു:—"മാന്യ ബന്ധുജനങ്ങളെ! നിങ്ങളുടെ ഈ സംരംഭം എത്രകണ്ടു സാദ്ധ്യമാകുമെന്നെനിക്കു സംശയമാണു്. കഴിയുമെങ്കിൽ പോയി അദ്ദേഹത്തിൻെറ അമ്മയെ നിങ്ങഠം കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരണം. അവർ പോയി കണ്ടു പറഞ്ഞാൽ ഒരുപക്ഷേ അദ്ദേഹം മടങ്ങിവന്നേക്കും. ഈ അഭിപ്രായം ശരിതന്നെയെന്നു സമ്മതിച്ചു മമതാദേവിയുടെ സഹോദരന്മാർ ഇപ്പോഠം അവരെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാമെന്നുപറഞ്ഞു് വേഗത്തിൽ പുറപ്പെട്ടു. എങ്ങും നിൽക്കാതെ അവർ ഓടിപ്പോയി യമുനാനദിയുടെ തീരത്തെത്തിയപ്പോഠം ആ മഹാനദിയെ കടത്തുന്നതിന്നു് ആരെയും കാണായ്കയാൽ സൂര്യോദയംവരെ കാത്തു നിൽക്കേണ്ടിവന്നു.

തുളസീദാസനാകട്ടെ, ആ രാത്രിയിൽതന്നെ നാടുവിട്ടുചെന്നു്, ഒരു കാട്ടിൽ കടന്നു കല്ലിലും മുള്ളിലും ചേററിലും കുഴിയിലും എല്ലാം തട്ടിയും തടഞ്ഞും വീണും എഴുന്നേററും നടന്നുപോയി, സൂര്യോദയമാകുന്നതിനു മുമ്പുതന്നെ, ഒരു മലയുടെ മുകളിൽ ചെന്നുകയറി അവിടെയിരുന്നു് അല്പം തളർച്ച തീർന്നശേഷം, സൂര്യോദയമായപ്പോഠം, താഴത്തിറങ്ങി പല കാടുകളിലും നാടുകളിലും ചുററ സ്സഞ്ചരിച്ചു് ഭഗവാനെച്ചൊല്ലി സങ്കടനിവേദനം ചെയ്തു. ഭഗവന്നാമം പറഞ്ഞും വിളിച്ചും കാലം നയിച്ചു. ദൈവമേ! ഇന്നു് എനിക്ക ഭഗവദ്ദർശനം ലഭിക്കുമോ? ഞാൻ ആനന്ദത്തിരയിൽ കുളിക്കുമോ? കരുണാനിധിയായ അവിടുന്നു്, ഇന്നെൻെറ മുമ്പിൽ എഴുന്നരുളുമോ? ഇങ്ങനെ ഭ്രാന്തനെപ്പോലെ പുലമ്പിക്കൊണ്ടു് കാലത്തുമുതൽ ഉച്ചയാകുന്നതുവരെ നടന്നു. ഒടുവിൽ ശ്രമപ്പെട്ടു്, ഞാൻ പതിനഞ്ചുനാഴിക ഇങ്ങനെ ചൊല്ലിവിളിച്ചുകൊണ്ടു നടന്നിട്ടും, ഭഗവാനെക്കാണ്മാൻ കിട്ടിയില്ലല്ലോ. ഇനി, എപ്പോഠം എങ്ങനെ കാണാനാണു്? ഒരുപക്ഷെ, അദ്ദേഹം എനിക്ക ദർശനം തന്നേക്കുമോ? നിത്യാനന്ദം തന്നനുഗ്രഹിക്കുമോ? എന്നോരോ ആശാഗർഭങ്ങളായ വാക്കുകളുമുച്ചരിച്ചുകൊണ്ടു് ഓരോ

ദേവാലയങ്ങളിൽചെന്നു കടന്നു. അതിൽ കാണപ്പെട്ട വിഗ്രഹങ്ങളെ നോക്കി,—"ഭഗവാൻ ഇതുതന്നെയാണോ? ആണെങ്കിൽ സംസാരിക്കയില്ലയോ? എഴുനേററുവരികയില്ലയോ? എൻെറ സങ്കടംകേട്ട്, എന്നെ അനുഗ്രഹിക്കയില്ലയോ? എന്നുള്ള സംശയസമാധാനങ്ങളോടുകൂടെ, ആ വിഗ്രഹങ്ങളെ എടുത്തു മാറോടണച്ചുപിടിച്ചുകൊണ്ടു സ്വാമിൻ! ഞാൻ നിന്തിരുവടിയെക്കാണ്മാനായി എത്ര കാട്ടിലും മലയിലുമൊക്കെ ചുററിനടന്നു. മുള്ളും കല്ലും തറച്ച് കാലെന്തുമാത്രം മുറിഞ്ഞു? എന്തെല്ലാം സങ്കടം അനുഭവിച്ചു. നേരവുമിതാ അസ്തമിക്കാറായിരിക്കുന്നു. എന്നിട്ടും നിന്തിരുവടി ഒന്നും അനങ്ങുന്നില്ലല്ലോ. ഞാൻ രാപ്പകൽ കൂക്കിവിളിച്ചുകൊണ്ടുനടന്നിട്ടും ഭഗവാൻ വായ്തുറന്ന് ഒരക്ഷരം ശബ്ദിക്കുന്നില്ലല്ലോ. ഇതങ്ങേയ്ക്കു ധൎമ്മമാണോ? അങ്ങ് നിശ്ശബ്ദമായ ബ്രഹ്മമാണോ? എന്നൊക്കെ സ്തുതിച്ച്, രാത്രിയായപ്പോൾ അതിൽ ഒരാലത്തിൽതന്നെ കിടന്നു അനന്തരം "സ്വപ്നത്തിൽ ഭഗവാനെനിക്ക് ദർശനം തരുമോ? ഇഷ്ടംപോലെ എന്നെ അനുഗ്രഹിക്കുമോ? താരകമന്ത്രമുപദേശിക്കുമോ? താമരപോലെയുള്ള ആ തൃക്കാലുകൾ കാണ്മാൻ എനിക്കിടയാകുമോ? അതോ ഇനിയും പലനാൾ ഞാൻ ഇങ്ങനെതന്നെ കഴിച്ചുകൂട്ടണമോ? എന്നോരോ വിചാരങ്ങളോടുകൂടി കിടന്നുറങ്ങി. അൎദ്ധരാത്രിയായപ്പോൾ ഉണൎന്നെഴുനേററു വെളിക്കിറങ്ങി ഭഗവാനേ! നിന്തിരുവടി പ്രസന്നനായി എൻെറ മുമ്പിൽ എഴുന്നെള്ളുമോ? എനിക്കൊന്നു കാണ്മാനാഗ്രഹമായിരിക്കുന്നു. അങ്ങേ തിരുവായ്മൊഴികൾ കേൾപ്പാൻ എൻെറ കാതുകൾ ആഗ്രഹിക്കുന്നു. അതിനെനിക്കിനി ഭാഗ്യമെത്തുന്നതു് ഇന്നോ നാളയോ എന്നോ? ഇത്യാദി വാചകങ്ങളോടുകൂടി, ഭഗവാനെ സ്വപ്നത്തിൽപോലും മറക്കാതെ ഹരിഹരി ശബ്ദത്തെ അരനിമിഷംപോലും കുറയ്ക്കാതെ നടന്നലഞ്ഞു്, ഇടയ്ക്കിടെ വിഷ്ണുസ്തോത്രങ്ങളുംപാടി ഒടുവിൽ കാശിപ്പട്ടണത്തിൽ ചെന്നുചേൎന്നു. അവിടെക്കൂടികൊണ്ടു താമസിക്കുന്ന ഭക്തജനങ്ങളോടിടപെട്ടു് വിശ്വനാഥപൂജചെയ്തു്, അവസരമുള്ളപ്പോൾ വിഷ്ണുചരിത്രങ്ങൾ വായിച്ചും പറഞ്ഞും ആനന്ദമായി കാലം കഴിച്ചുവന്നു. ഇതിനിടയ്ക്കു തുളസീദാസൻെറ അമ്മ അദ്ദേഹം പോയ അന്നുതന്നെ മടങ്ങിവന്നു കാണായ്കകൊണ്ടു്, പിറേറദിവസം രാവിലെ എഴുനേററു് പുത്രനെത്തിരക്കി. വെളിക്കിറങ്ങി പല തെരുവുകളിലും ഗൃഹങ്ങളിലും മററും അന്വേഷിച്ചിട്ടും കാണായ്കയാൽ മമതയുടെ വീട്ടിലേക്കുതന്നെ പോകാമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു. നേരേ നടന്നുപോയി യമുനാനദിയുടെ തീരത്തെ

ത്തി. അവിടെ അധികനേരംനിന്നു വിഷമിക്കുന്നതിനുമുമ്പുതന്നെ ഓടംകടത്തുകാരുടെ സഹായത്താൽ മറുതീരത്തെത്തി. മമതയുടെ സഹോദരന്മാർ അവിടെ നില്ക്കുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ, കുറച്ചാശ്വാസത്തോടെ, തുളസീദാസരെവിടെയെന്നു ചോദിച്ചു. അവർ സകല ചരിത്രങ്ങളും വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചു. അതുകേട്ടയുടനേ ആ സ്ത്രീ മോഹാലസ്യപ്പെട്ടു വീണുപോയി. അനന്തരം ഉണന്നെഴുന്നേറ്റു്, അലച്ചുതൊഴിച്ചുകൊണ്ടു വേഗത്തിലോടി മമതയുടെ വീട്ടിലെത്തി. മമതാദേവിയെ വിളിച്ചുവിളിച്ചാണു കടന്നുചെന്നതു്. അതുകേട്ടു പൊട്ടിക്കരഞ്ഞുകൊണ്ടു് അടുത്തുചെന്ന മമതാദേവി, തുളസീദാസന്റെ അമ്മയെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചു്, അമ്മേ! ഭവതി, എന്നെ ഇങ്ങോട്ടു പറഞ്ഞയയ്ക്കാതിരുന്നെങ്കിൽ ഈ ആപത്തുകൾക്കിടയാകുമായിരുന്നോ? എന്നു് പറകയും കണ്ണുനീർപൊഴിക്കയും ചെയ്തുകൊണ്ടു നില്ക്കുമ്പോൾ ആ അമ്മയും വാവിട്ടുകരഞ്ഞു—"പ്രിയപുത്ര! എന്നെയും ഈ അറിയാത്ത പെൺകുട്ടിയെയും നീ ഉപേക്ഷിച്ചുവോ? നീ എവിടേക്കു പോയിരിക്കുന്നു? കഷ്ടം! നിന്റെ കുരുന്നുകാലുകൾ കല്ലിലും മുള്ളിലും ഊന്നുന്നതെങ്ങനെ? വിശക്കുമ്പോൾ നിനക്കാരു് വല്ലതും തരും? കഷ്ടം! ഇത്ര വേഗം നീ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തെ ഉപേക്ഷിച്ചുവോ? നിന്റെ ഭാര്യയുടെ ഉപദേശമാണോ നിനക്കു വൈരാഗ്യത്തെ ഉദിപ്പിച്ചതു്? നിന്റെ മനസ്സു പകച്ചുപോയോ? നിന്റെ വിയോഗത്താൽ ഈ നാട്ടുപോലും ശൂന്യമാക്കിച്ചെയ്തുവോ? നീ എന്നോടു് ഒരു വാക്കു പോലും പറയാതെയാണല്ലോ പോയതു്. ഹാ! കഷ്ടം! ഞാൻ എത്രയോ പാപിയാണു്. നിന്നെക്കാണാതെ ഞാൻ ജീവസന്ധാരണം ചെയ്യുന്നതെങ്ങനെ? പിരിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ദുഃഖം സഹിക്കുന്നതെങ്ങനെ?"

ഇപ്രകാരം തുളസീദാസനെച്ചൊല്ലി വിലപിച്ചുകൊണ്ടു നില്ക്കുമ്പോൾ ബന്ധുജനങ്ങൾ അവരെനോക്കി—"അമ്മേ! വ്യസനിക്കേണ്ട. തുളസീദാസനെ അന്വേഷിച്ചു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരുന്നതിനു ഞങ്ങൾ ഇപ്പോൾത്തന്നെ ആളെ അയയ്ക്കാം" എന്നുപറഞ്ഞു് ആശ്വസിപ്പിച്ചു. ഏതാനും ഭൃത്യന്മാരോടുകൂടി, ഉടൻതന്നെ തുളസീദാസനെ അന്വേഷിച്ചു മമതാദേവിയുടെ സഹോദരന്മാർ പുറപ്പെടുകയും ചെയ്തു.

അവർ, പല രാജ്യങ്ങളിലും കാനനങ്ങളിലും പർവതങ്ങളിലും അലഞ്ഞുതിരിഞ്ഞു് അവിടവിടെനിന്നും തുളസീദാസന്റെ വർത്തമാനം കേട്ടുകേട്ടു്, ഒടുവിൽ കാശിയിൽ ചെന്നുചേൻനു.

അവിടെ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന വികൃതനായ തുളസീദാസനെ

കണ്ടപ്പോൾ, അവർ അന്ധാളിച്ചുഭ്രമപ്പെട്ടുപോയി. ഏതോ ഒരു ഭ്രാന്തനാണെന്നാണ് ആദ്യം വിചാരിച്ചതു്. മലിനമായ കീറത്തുണിയും ജടപിടിച്ച മുടിയുംമററുംകണ്ടു്, അവർ പരിഭ്രമിച്ചോടിവന്നു്, തുളസീദാസനു ഭ്രാന്തുപിടിച്ചു് കാശിയിൽ ഇരിക്കുന്നതായി കണ്ടുകിട്ടിയെന്നു മാതാവിനോടും മമതാദേവിയോടും മററും പറഞ്ഞു കരഞ്ഞുതുടങ്ങി. അതുകേട്ടു്, തുളസീദാസൻെറ മാതാവും മമതാദേവിയും കരഞ്ഞുവിളിച്ചു കാശിയിലേക്കു യാത്ര പുറപ്പെടാൻ ഒരുക്കമായി; രണ്ടു പല്ലക്കു സജ്ജീകരിച്ചു്, അതിൽ കയറി വേണ്ട പരിവാരങ്ങളോടുകൂടി പുറപ്പെട്ടു്, അചിരേണ കാശിയിൽ ചെന്നുചേൎന്നു. ആഹാരനിദ്രകളില്ലാതെയും വസ്ത്രാദികളുടെ ശുചിത്വത്തിൽ അശേഷം ഗൗനിക്കാതെയും ഹരിഹരി എന്ന വിഷ്ണുനാമങ്ങൾ കഴിച്ചു്മറെറാന്നും കീൎത്തിക്കാതെയും എപ്പോഴും ചുററിനടന്നു്, ഗോസായികളെപ്പോലെ മലിനമായ കീറവസ്ത്രവും ധരിച്ചുകൊണ്ടു് കുടുമയും അഴിച്ചിട്ടു്, കാലുകളിൽ കൂടി രക്തം പുറപ്പെടത്തക്കവണ്ണം അഭേദമായി കല്ലിലും മുള്ളിലും ചവിട്ടിനടന്നലഞ്ഞു്, മഴയും വെയിലും വകവയ്ക്കാതെ, ഉച്ചത്തിൽ ഭഗവാനെ പേർചൊല്ലി വിളിക്കയും കൈകൂപ്പി വന്ദിക്കയും ചെയ്തുകൊണ്ടു, ആരെയും നോക്കാതെയും ആരോടും സംസാരിക്കാതെയും പട്ടിണിയാൽ മെലിഞ്ഞ ശരീരത്തോടുകൂടിയവനായി, ഭഗവദേകതാനനായി, മാളികമേൽ മണിമഞ്ചത്തിൽ ശയിക്കുന്നതുപോയിട്ടു്, സത്രങ്ങളിലും മഠങ്ങളിലും വെറും തറയിൽ ശയനമാക്കി ഭ്രാന്തഭാവം കൈക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന തുളസീദാസനെ കണ്ടു് അദ്ദേഹത്തിൻെറ മാതാവു് വ്യസനാക്രാന്തയായി നയനങ്ങളിൽ ധാരധാരയായി കണ്ണുനീർവാൎത്തു് പുത്രനെ തൊഴുതുപറഞ്ഞു:—"എൻെറ ഓമനേ! നീ ഇങ്ങനെ കഷ്ടപ്പെടാൻ ദൈവം വിധിച്ചുവോ? നിൻെറ ഭാൎയ്യയുടെ കടുംവാക്കുകളാണോ ഇതിനു കാരണമായതു്. ദൈവം എങ്ങും നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ഒരു മഹാശക്തിയല്ലയോ? നിൻെറ മണിമാളികയിൽ ഇരുന്നുതന്നെ അദ്ദേഹത്തെ ധ്യാനിക്കാമായിരുന്നുവല്ലോ. അജ്ഞാനത്തെ നീക്കുന്നതിനു് അതു മതിയാകയില്ലായിരുന്നോ? നിൻെറ അച്ഛൻ മുൻകൂട്ടിത്തന്നെ എന്നെ വിട്ടുപിരിഞ്ഞുപോയി. ഇപ്പോൾ നീയും പിരിഞ്ഞുപോന്നു.

"പിതാ രക്ഷതി കൗമാരേ ഭൎത്താ രക്ഷതി യൗവനേ
പുത്രോ രക്ഷതി വാൎദ്ധക്യേ ന സ്ത്രീ സ്വാതന്ത്ര്യമർഹതി"

എന്നാണല്ലോ മനു വിധിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ആ സ്ഥിതിക്കു്,

എന്റെ കുഞ്ഞേ! ഈ വാൎദ്ധക്യകാലത്തു നീ എന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചു പോകാമോ? ഇങ്ങനെ പലപല വാൎത്തകളോടുകൂടി തുളസീദാസന്റെ കൈകൾ രണ്ടും കൂട്ടിച്ചേൎത്തുപിടിച്ചു് മാറോടണച്ചു കരഞ്ഞുതുടങ്ങി.

പരമഭാഗവതനായ തുളസീദാസൻ മാതാവിനെ നമസ്കരിച്ചു്, "പ്രിയപ്പെട്ട അമ്മേ! ശ്രീനാരായണനെ ഞാൻ കണ്ടുവോ? അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദങ്ങളിൽ എന്റെ മിഴികൾ ചേൎത്തുവോ? എന്റെ സങ്കടങ്ങളെ എല്ലാം പരിഹരിച്ചുവോ? എന്നെ ഭ്രമിപ്പിക്കുന്ന നീചവിചാരങ്ങളെ നശിപ്പിച്ചുവോ? എനിക്കു് ആ തൃപ്പാദങ്ങൾ ദൎശിക്കാൻ ഇതുവരെ സംഗതിയായില്ല. അതുകൊണ്ടു യാതൊന്നിലും എന്റെ മനസ്സു പ്രവൎത്തിക്കുന്നില്ല. അതിനാൽ നീലവൎണ്ണനായി താമരക്കണ്ണനായി കോദണ്ഡഹസ്തനായി അഴിവില്ലാത്തവനായി സീതാമണാളനായി പത്മനാഭനായി മോക്ഷപ്രദനായി ഭക്തവത്സലനായിരിക്കുന്ന അദ്ദേഹത്തെക്കണ്ടു് ഇഷ്ടവരങ്ങൾ വാങ്ങിക്കൊണ്ടു ഞാൻ ഇപ്പോൾത്തന്നെ വന്നേക്കാം. ഇന്നു വൈകുന്നതിനകം ഭഗവാൻവന്നു ദൎശനംതന്നു് എന്നെ അനുഗ്രഹിക്കാതിരിക്കയില്ല. എന്റെ വ്രതവും ഇന്നുതന്നെ നിറവേറും" എന്നുപറഞ്ഞു ഭഗവദ്ദൎശനലോലനായി തിരുനാമങ്ങൾ കീൎത്തിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

ഉടനേ, മമതാദേവി ഭൎത്താവിനെ വന്ദിച്ചു്, സ്വാമിൻ! ഞാൻചെയ്ത കുററം ക്ഷമിച്ചു വീട്ടിലേക്കു മടങ്ങിവരണം. ഈ ദിവ്യതിരുവടികൾ കല്ലിലും മുള്ളിലും ഊന്നി നടക്കാൻ ഇടയാക്കിയോ? മണ്ണിൽക്കിടന്നുറങ്ങാൻ ഇടയാക്കിയോ? അങ്ങേ അഭിമാനമൊക്കെ എവിടെപ്പോയി. കഷ്ടം! ഇതിനൊക്കെ സംഗതിയായല്ലോ, ദുഷ്കാലമേ! ഹാ ദുൎവ്വിധേ! എന്നെ പരീക്ഷിച്ചതു് ഇനിയും പോരേന്നുണ്ടോ? എന്നുപറഞ്ഞു് അതിദയനീയമാകുംവണ്ണം നിലത്തുകിടന്നു നിലവിളിച്ചു. അതുകണ്ടു തുളസീദാസൻ പറഞ്ഞു:—മമതാദേവി! നിന്റെ ഉപദേശപ്രകാരം ഭഗവാനെ കാണ്മാൻ എനിക്കിതുവരെ ഇടവരാഞ്ഞതു് എന്തുകൊണ്ടു്? അദ്ദേഹം എനിക്കു ദൎശനം തരാഞ്ഞതെന്തുകൊണ്ടു്? അതിനു് ഇനി എത്രനാൾ വേണ്ടിവരും? നീ അതിലേക്കു് ഒരുപായം പറഞ്ഞുതരിക!—ഞാൻ രാവണാന്തകനായ അദ്ദേഹത്തെ കണ്ടിട്ടു് ഇതാ വന്നേക്കാം. നീ വീട്ടിൽതന്നെ പോയി സുഖമായി താമസിക്ക."

ഇങ്ങനെ പത്നിയോടാജ്ഞാപിച്ചശേഷം ശ്രീരാമ! പരശുരാമ! ബലരാമ! തുളസീദാമൻ! മേഘശ്യാമ! പുരുഷോത്തമ! ത്രിവിക്രമ! ഇത്യാദി നാമജപത്തോടുകൂടി പല ദിക്കിലും അലഞ്ഞുനട

ക്കാനായി പുറപ്പെട്ടു. ആ സംരംഭത്തെ നിരോധിക്കാതെ മമതാദേവി ഭർത്തൃമാതാവിനെനോക്കി—"അമ്മേ! നാം ഇപ്പോൾ വിചാരിച്ചാൽ ഇദ്ദേഹത്തെ പറഞ്ഞനുസരിപ്പിച്ചു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോകാൻ സാധിക്കുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല. അതിനാൽ നമുക്ക് ഈ കാശിയിൽത്തന്നെ ഒരു മഠം ഏർപ്പെടുത്തി അതിൽ ഇരുന്നാൽ അദ്ദേഹത്തെ നിത്യവും കാണ്മാനെങ്കിലും സംഗതിവരും എന്നാണെന്റെ പക്ഷം"—എന്നു പറഞ്ഞു.

മാതാവു്—"ശരി, നീ പറഞ്ഞ അഭിപ്രായം നന്നുതന്നെ. എന്റെ സകല സ്വത്തുക്കളും നിനക്കായിത്തന്നിരിക്കുന്നു. അതുകളെ ഇവിടെക്കൊണ്ടുവന്ന് നിന്റെ സുഖപ്രവൃത്തിക്കും തുളസീദാസന്റെ സംരക്ഷണത്തിനുമായി വിനിയോഗിച്ചുകൊൾക. ഞാൻപോയി ആത്മാരാമദേവനെക്കണ്ടു്, അദ്ദേഹത്തെ ഇവിടെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാൻ ശ്രമിക്കാം. ഒരുപക്ഷെ വന്നില്ലെങ്കിൽ ഞാൻ അദ്ദേഹത്തോടുകൂടി അവിടെയിരുന്നു ഗതി അടയാം എന്നാണു വിചാരിക്കുന്നതു്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ രാജസമാനമായ സുഖാനുഭോഗങ്ങളോടുകൂടിയിരുന്ന ഇവൻ ഏകാകിയായി ഇങ്ങനെ നടന്നലഞ്ഞു കഷ്ടപ്പെടുന്നതു കാണ്മാൻ എന്റെ മനസ്സനുവദിക്കുന്നില്ല. എത്രയായാലും പ്രസവിച്ചവളല്ലേ? അവനെ കാണുംതോറും എന്റെ മനസ്സു നടുങ്ങുന്നു. ശരീരം തളരുന്നു" എന്നുപറഞ്ഞു് ദുഃഖാശ്രുക്കളോടുകൂടി തുളസീദാസനെ അരികിൽ വിളിച്ചു് ആശ്ലേഷിച്ചു് നിറുകയിൽ ചുംബിച്ചു യാത്രപറഞ്ഞു പരിജനങ്ങളോടുകൂടി പല്ലക്കിൽ കയറി നൈമിശാരണ്യത്തിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു. അവിടെ എത്തി സമാധിസ്ഥനായിരുന്ന ആത്മാരാമനെക്കണ്ടു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദങ്ങളിൽ വീണു വിലപിച്ചുതുടങ്ങി.

ആത്മാരാമർ, പെട്ടെന്നു സമാധിയിൽനിന്നു വിരമിച്ചു പത്നിയെ നോക്കി, "പ്രിയേ! തുളസീദാസനെവിടെ? അവനെ പ്പിരിഞ്ഞു് ഇപ്പോൾ നീ ഇവിടെ വരാൻ കാരണമെന്തു്? വേഗം പറയൂ—" എന്നു ചോദിച്ചപ്പോൾ പത്നി തുളസീദാസന്റെ സകലചരിത്രങ്ങളും സവിസ്തരം പറഞ്ഞു കരഞ്ഞുകൊണ്ടുനിന്നു.

ആത്മാരാമർ അതുകേട്ടു സന്തോഷപരവശനായി ഹാഹാ! എന്തൊരു ശുഭവാർത്തയാണു ഞാൻ ഈ കേൾക്കുന്നതു്? നമ്മുടെ മകൻ ഇഹഭോഗവൈരാഗ്യത്തോടുകൂടി ഭഗവദ്ധ്യാനത്തിൽ മനസ്സേകാഗ്രമാക്കി ഭഗവാനെക്കാണണമെന്നുള്ള ആഗ്രഹത്തോടെ ചുററിനടന്നുതുടങ്ങിയോ? കാണായ്കകൊണ്ടു ദുഃഖനിമഗ്നനായിരിക്കുന്നുവോ? അത്ഭുതം അത്ഭുതം! അവനെ എനിക്കു

കാണ്മാൻ വൈകുന്നു; വരിക" എന്നുപറഞ്ഞു പതിയേയും കൂട്ടിക്കൊണ്ടു് അതിവേഗത്തിൽ വാരാണസിയിൽ എത്തി തുളസീദാസനെക്കണ്ടു. കണ്ടമാത്രയിൽ ആനന്ദനിമഗ്നനായി അട്ടത്തുപിടിച്ചു മാറോടണച്ചു് ആശ്ലേഷിച്ചു പറഞ്ഞു:—ഓമനപ്പുത്ര! നിന്നെക്കുറിച്ചു് എനിക്കുണ്ടായിരുന്ന നൈരാശ്യം നിശ്ശേഷം അസ്തമിച്ചിരിക്കുന്നു. നിൻെറ വിഷയാശകളെല്ലാം പരിത്യജിച്ചതിനെക്കുറിച്ചു ഞാൻ അത്യന്തം സന്തോഷിക്കുന്നു, ഹാ! പ്രിയപുത്ര! നിന്നെ ഇത്രവേഗം ഇങ്ങനെ നല്ലസ്ഥിതിയിൽ കാണ്മാനിടവരുമെന്നു ഞാൻ വിചാരിച്ചിരുന്നില്ല. ഇപ്പോഠം നീ എൻെറ പ്രതീക്ഷയിലും അധികമായ മേന്മയെ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ ചുററിനടന്നാൽ മൃദുവായ നിൻെറ പാദങ്ങഠംക്കു നൊമ്പലം ഉണ്ടായകില്ലയോ? ഭഗവദ്ധ്യാനത്തിനു് ഒരു സ്ഥലത്തിരുന്നാലും മതിയാകുമല്ലോ. കേവലം യുവവയസ്സനായ നിൻെറ ശരീരം എത്രമാത്രം ക്ഷീണിച്ചുപോയി. എന്നെപ്പോലെ മാംസശിഷ്ടമായ അസ്ഥികൂടം മാത്രമേ നിൻെറ ശരീരത്തിലുള്ളു. ശരീരം മുഴുവൻ മണ്ണല്ലേ പുരണ്ടിരിക്കുന്നതു്. ഹാഹാ! നിന്നെജ്ജനിപ്പിക്കാനുള്ള ഭാഗ്യം എനിക്കുണ്ടായല്ലൊ. നിന്നെപ്പോലെ സുകൃതിയായ പുത്രനെ സുകൃതംകൊണ്ടല്ലാതെ ആൎക്കും ഒരിക്കലും ലഭിക്കയില്ല. ഹാ മകനേ! നീ വിഷ്ണുഭഗവാനെ അന്വേഷിച്ചു നടക്കയാണല്ലോ? കാണാഞ്ഞു വിഷാദമുണ്ടു്; ഇല്ലേ? ഇപ്പോഴാണു് എൻെറ തപസ്സു ഫലിച്ചതു്. ഞാൻ മുക്തനായി ഭവിച്ചതുമിപ്പോഴാണു് ഇനി എനിക്കു് ഈ ലോകത്തിൽ യാതൊരാശയുമില്ല. നിന്നെപ്പോലെ ഒരു പുത്രനുണ്ടെങ്കിൽപിന്നെ എന്തൊരു കുറവാണുള്ളതു്. നിന്നെ എൻെറ മാറോടണച്ചാശ്ലേഷിക്കുന്ന സമയം ജീവൻപോകാൻ സംഗതിയാണെങ്കിൽ അതുതന്നെ എനിക്കു മഹാഭാഗ്യം. മുക്തിക്കും മറെറാന്നും വേണ്ടതില്ല. ഹാഹാ! ഞാൻ കൃതാൎത്ഥനായി. ഇനി ഈ ശരീരത്തെ ധരിക്കണമെന്നു് എനിക്കാശയില്ല. എൻെറ ബന്ധപാശങ്ങളെല്ലാം അററുകഴിഞ്ഞു. പരമാനന്ദവും സിദ്ധിച്ചു. നിൻെറ പാവനങ്ങളായ കരങ്ങളാൽ ഇനി എന്നെ ഈ ഗംഗയിൽ നിക്ഷേപിച്ചാലും! നിനക്കിനി യാതൊരു കുറവുമില്ല. ശ്രീനാരായണസ്വാമിയെ നീ ദർശിച്ചാലും! പരമാനന്ദമടഞ്ഞാലും! പരിപൂൎണ്ണജ്ഞാനിയായി ഭവിച്ചാലും!" എന്നിങ്ങനെ പല ആശീർവാദങ്ങളോടുകൂടി തൻെറ പുത്രനെക്കണ്ട സന്തോഷത്താലോ ശരീരത്തിലുള്ള അനിച്ഛയാലോ കൈവല്യസിദ്ധിയെക്കുറിച്ചുള്ള അഭിലാഷത്താലോ മകനെ മാറിൽ ചേൎത്താശ്ലേഷിക്കകൊണ്ടുണ്ടായ ആനന്ദത്താലോ മക

ൻെറ വികൃതമായ രൂപം കാണ്മാനുള്ള നിരസത്താലോ അതോ മകനെക്കുറിച്ചുള്ള അതിരററ വാത്സല്യത്താലോ വിധിബലത്താലോ അഥവാ മററു കാരണങ്ങളാലോ തുളസീദാസനെത്തഴുകിക്കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾത്തന്നെ ദേഹേന്ദ്രിയാദികളുണ്ടാററു ജീവാത്മാവു സ്വാതന്ത്ര്യത്തെ പ്രാപിച്ചു് പരമാത്മാവിലൈക്യപ്പെട്ടു് സ്മരണയില്ലാതെ ഭൂമിയിൽ ചാഞ്ഞുകിടന്നു് ആനന്ദശബ്ദം ഉച്ചരിച്ചുകൊണ്ടു് ആത്മാരാമർ ദീർഘസമാധിയടഞ്ഞു.

ആത്മാരാമരുടെ ജീവാത്മാവു്, മിന്നൽപോലെ പ്രകാശിച്ചുയൎന്നുപോയി ആകാശത്തിൽ മറഞ്ഞു. അദ്ദേഹത്തിൻെറ ഭാൎയ്യ ആധിയാൽ സ്തബ്ധയായി മുറയിട്ടുകൊണ്ടു് ആ ശവത്തിന്മേൽ ബോധരഹിതയായി വീണു. സംസാരപരിത്യാഗിയായ തുളസീദാസനും പിതാവിനെക്കുറിച്ചുള്ള അത്യാദരത്താൽ നയനങ്ങളിൽ അശ്രുക്കൾ നിറഞ്ഞു. ക്ഷണനേരത്തേക്കു് ആത്മജ്ഞാനം അദ്ദേഹത്തെ വിട്ടുപിരിഞ്ഞുപോയി. ഒരു സാധാരണ ബാലനെപ്പോലെ പിതാവിൻെറ ശവശരീരത്തെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടു്, ആ പുണ്യപുരുഷൻ പരിദേവനം ആരംഭിച്ചു. "ഹാ പ്രിയപ്പെട്ട പിതാവേ! അങ്ങു, അനാഥരായ ഞങ്ങളെ കൈവെടിഞ്ഞുപോ? ആലിംഗനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കെ മരിച്ചവരായി ആരെയും ഇതിനുമുമ്പു കേട്ടിട്ടില്ല. അങ്ങു്, സൎവ്വധൎമ്മജ്ഞനും ജ്ഞാനിയും ആയിരുന്നിട്ടും, എന്നിൽ എന്തൊരു വാത്സല്യമാണു് പ്രകടിപ്പിച്ചിരുന്നതു്. ഇത്ര വേഗത്തിൽ ജീവനെ ഉപേക്ഷിക്കാമോ? മരിക്കുന്നതിനു എൻെറ അരികിൽവരുന്ന താമസമേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളുവോ? എൻെറ ഈ മുഖദൎശനമായിരുന്നോ അങ്ങേ ആയുസ്സിൻെറ പരമാവധി. അഥവാ, പാപിയായ എൻെറ ശരീരസ്പൎശമാണോ അങ്ങേ മരിപ്പിച്ചതു്? ഞാൻ ബന്ധനത്തിലിരുന്നപ്പോഴും എന്നെ അനാദരിക്കാതെയല്ലയോ വളൎത്തിയതു്. കാട്ടിൽ തപസ്സിനു പോയപ്പോഴും ജീവനെ എൻെറമേലാണല്ലോ അങ്ങു സമൎപ്പിച്ചിരുന്നതു്? ഹാ എൻെറ ഭൂലോകദൈവമായ അച്ഛാ! അങ്ങു് എന്നെപ്പിരിഞ്ഞുപോയോ? ഇനി, എന്നെ മകനേ എന്നു വിളിച്ചു ലാളിക്കുന്നതിനാരുള്ളു? എനിക്കു നീതിയുപദേശിച്ചു തരുവാനാരുള്ളു?" എന്നോരോ ദുഃഖവാക്കുകളോടുകൂടി തുളസീദാസൻ വിലപിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അല്ലയോ സിദ്ധന്മാരേ! പിതൃവാത്സല്യം ദേഹികൾക്കു് ഏതവസ്ഥയിലും, ഒഴിക്കാൻപാടില്ലാത്ത ഒരു ബന്ധമാണെന്നുള്ളതിനു ഇതൊരു ഉത്തമദൃഷ്ടാന്തമാണു്. തുളസീദാസൻ ജ്ഞാനിയായിരുന്നിട്ടും, പിതൃമരണത്താൽ അദ്ദേഹ

ത്തിൻെറ ചിത്തം അത്യന്തം വ്യാകുലമായിത്തീൻ. ഇങ്ങനെ തുളസീദാസൻ വിലപിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന മദ്ധ്യേ, അദ്ദേഹത്തിൻെറ മാതാവു് മോഹാലസ്യത്തിൽനിന്നും ഉണൻ്, പൂവാധികം ഭയങ്കരമായ വിധത്തിൽ അലയും മുറയും തുടങ്ങി. തുളസീദാസൻ സാന്ത്വനവാക്കുകളാൽ അവരെ ആശ്വസിപ്പിച്ചശേഷം ശവം കണ്ടുകൊണ്ടിരുന്നാൽ, മാതാവിൻ്റെ ദുഃഖം വദ്ധിക്കുമെന്നുള്ള അഭിപ്രായത്താലും, പിതൃവാക്യത്തെ ആദരിക്കേണ്ടതാണെന്നുള്ള കത്തവ്യത്തെ അനുസ്മരിച്ചും, ആത്മാരാമരുടെ ശരീരത്തെ ചുമലിൽ വഹിച്ചുകൊണ്ടുപോയി, ഗംഗാദേവിയെ സ്തുതിച്ചുകൊണ്ടു തജ്ജലത്തിൽ നിക്ഷേപിച്ചു്, കാണികളുടെ മനസ്സലിയിക്കത്തക്കവണ്ണം കണ്ണുനീരൊഴുക്കിക്കൊണ്ടുനിന്നു. ഉടനേ, അദ്ദേഹത്തിൻെറ അമ്മ ഭത്താവിനെ പിൻതുടൻ്, ഗംഗയിൽ ചാടി മരിച്ചുകളയാമെന്നുള്ള ഉദ്ദേശത്തോടുകൂടി പുത്രനെ ആശ്ലേഷിച്ചുപറഞ്ഞു:—"പുത്ര! എനിക്കിനി ഭൂമിയിൽ ജീവിച്ചിരിക്കാൻ ആശയും അധികാരവുമില്ല. എൻെറ അദ്ധശരീരം പരഗതിയടഞ്ഞു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഇനി ഞാൻ ജീവിക്കുന്നുവെങ്കിൽ, അതു്, നിൻെറ മുഖദർശനത്താൽ ആശ്വസിക്കുന്നതിനു മാത്രമാണു്. എന്നാൽ നിൻെറ മുഖദർശനം ഇപ്പോൾ എനിക്കു് ആധിവദ്ധനമായിട്ടാണു തീന്നിരിക്കുന്നതു്. നീ സുഖസ്ഥിതിയിലിരുന്നതു കണ്ടു കണ്ടു് ആനന്ദിച്ചിരുന്ന എനിക്കു് നിൻെറ ഈ കഷ്ടാവസ്ഥ ദുസ്സഹമായിത്തീന്നിരിക്കുന്നു. ആധികൊണ്ടാണു് എൻെറ ശരീരം ഇത്ര ശോഷിച്ചുപോയതു്. നിന്നെ ദുഃഖിയായിക്കണ്ടും നിൻെറ പിതാവിൻെറ വിയോഗം സഹിച്ചും ധൈയ്യമവലംബിച്ചു ഞാൻ എന്തിനു ജീവിക്കുന്നു? നിന്നെ ഇങ്ങനെ കാണുന്തോറും ഞാനാധിപിടിച്ചു താനേ മരിക്കും. അതിൽഭേദം ഈ ഗംഗയിൽ ചാടി മരിക്കുന്നതാണു നല്ലതു്. നിനക്കു് അചിരേണ ഭഗവദ്ദർശനം സിദ്ധിക്കട്ടെ. നീ പരമഭാഗവതനായി ഭവിക്കട്ടെ" ഇത്രയും പറഞ്ഞു്, ആ സതീരത്നം കുതിച്ചു ഗംഗയിൽചാടി, കല്ലോലമാലയ്ക്കിടയിൽ മറഞ്ഞു. അല്ലയോ സിദ്ധന്മാരേ! തുളസീദാസൻെറ അപ്പോഴത്തെ അവസ്ഥ എന്താണെന്നു പറവാനുണ്ടോ? രണ്ടു ചിറകുകളും അററുപോയ ഒരു പക്ഷിയെപ്പോലെ, മാതാപിതാക്കന്മാരുടെ വിയോഗത്താൽ അദ്ദേഹം ഒന്നും അറിയാതെയും, ഒന്നിനും ആളല്ലാതെയും വളരെനേരം ആ മഹാനദിയുടെ തീരത്തുനിന്നു; താൻകൂടി ഗംഗയിൽ ചാടി മരിക്കട്ടോ എന്നു പലപ്പോഴും വിചാരിച്ചു. ഭഗവാനെക്കാണാതെ മരിക്കുന്നതു്, ശരിയല്ലെന്നു വീണ്ടും വിചാരിക്കയും, ഏതാനും

അടികൾ തിരിഞ്ഞു നടന്നു് അവിടെ നില്ക്കുകയും, വീണ്ടും ഗംഗാതീരത്തിലേക്കു പോകുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു.

അല്ലയോ സിദ്ധന്മാരേ! പുത്രവാത്സല്യവും, പിതൃവാത്സല്യവും ഇത്രത്തോളം ഉള്ളതായ ഒരു കുടുംബം, മററുണ്ടായിട്ടില്ല. തുളസീദാസൻ വിരാഗിയായി ഭവിച്ചിട്ടും അദ്ദേഹത്തിനു മാതാപിതാക്കളെക്കുറിച്ചുണ്ടായിരുന്ന ആ സ്നേഹബന്ധം ഒഴിഞ്ഞിട്ടില്ലായിരുന്നു. അതുകൊണ്ടു്, അദ്ദേഹത്തിൻെറ ഹൃദയത്തെ വിശുദ്ധമാക്കണമെന്നുള്ള ഭഗവന്നിശ്ചയമനുസരിച്ചാണു്, മേൽപ്രകാരം തുളസീദാസൻെറ അച്ഛനമ്മമാർ ഏകകപദേ മരണം പ്രാപിച്ചതു്. അപ്പോൾതന്നെയോ ഭഗവദ്ദൎശനത്തിനുശേഷമോ ഗംഗയിൽ ചാടി മരിക്കേണ്ടതെന്നു സംശയഗ്രസ്തമായ മനസ്സോടുകൂടി തുളസീദാസൻ വളരെനേരം ചഞ്ചലപ്പെട്ടുനിന്നു. ഒടുവിൽ ഭഗവദ്ദൎശനംതന്നെ ആദ്യം ചെയ്യേണ്ടതെന്നു് നിശ്ചയിച്ചു. അച്ഛൻ മഹാതപസ്വിയായിരുന്നതുകൊണ്ടു്, അദ്ദേഹത്തിനു പരമപദം ലഭിച്ചുകാണുമെന്നുള്ള സംഗതിയിൽ, തുളസീദാസനു സംശയമുണ്ടായില്ല. എന്നാൽ, തന്നെ പരിചരിച്ചുകൊണ്ടു ഗൃഹത്തിൽ താമസിച്ചു കഴിച്ചുകൂട്ടിയ മാതാവു്, മുക്തിപദമടയത്തക്ക യാതൊരു പ്രവൃത്തിയും ചെയ്തിട്ടില്ലെന്നു് അദ്ദേഹത്തിനോൎമ്മയുണ്ടായി. പുത്രൻ പരമഭാഗവതനായിരുന്നാൽ മാതാവു് മുക്തയാകുമെന്നുള്ള ശാസ്ത്രവിധിയെ, അദ്ദേഹം അനുസ്മരിച്ചു, അതുകൊണ്ടു്, മാതാവിൻെറ ഗതിയെ ഉദ്ദേശിച്ചുതന്നെ മഹാജ്ഞാനിയായ ഒരു യോഗിയായി ഭവിക്കണമെന്നും മാതാവിനു നിഷ്കൃതി ചെയ്യാത്ത പുത്രൻ പാപിയാണെന്നും, നിശ്ചയിച്ചു; ഗംഗയെ നോക്കി:— "അല്ലയോ ശിവപ്രദയായ ഗംഗാഭഗവതീ! ഇതുകാലംവരെ ഞാൻ ചെയ്ത തപസ്സിൻെറ ഫലമെല്ലാം, എൻെറ അമ്മയുടെ സദ്ഗതിക്കായി ഇതാ പ്രദാനംചെയ്തിരിക്കുന്നു. എന്നെച്ചൊല്ലി ആ മഹതിയെ എൻെറ അച്ഛൻ അടഞ്ഞ പുണ്യലോകത്തിലേക്കു നയിക്കാറാകണം" എന്നപേക്ഷിച്ചു. ഉടനേ ഗംഗയിൽ നിന്നു്, ഒരശരീരിവാക്കുണ്ടായി. അതിങ്ങിനെയായിരുന്നു:— "നീ ഇനിയും ഇഭമാതിരി തപസ്സോടുകൂടി പന്ത്രണ്ടു സംവത്സരം ഇരുന്നാലല്ലാതെ, നിൻെറ അച്ഛൻ പ്രാപിച്ച പരമപദം അമ്മയ്ക്കു ലഭിക്കയില്ല."

ആ വാക്കുകേട്ടു തുളസീദാസൻ, "ഇതാ ഇന്നോ നാളെയോ ഞാൻ ഭഗവാനെ ദൎശിച്ചു് സകല അഭിലാഷങ്ങളെയും നിറവേററുന്നുണ്ടു്" എന്നു നിശ്ചയിച്ചുകൊണ്ടവിടെനിന്നും തിരിച്ചു് പഴയപടി ഭഗവാനെ അന്വേഷിച്ചു നടന്നുതുടങ്ങി. അങ്ങ

നെയിരിക്കുമ്പോൾ അ കാശിയിലുള്ള ഒരു ബ്രാഹ്മണൻ തുളസീദാസൻെറ ഭക്തിവിശേഷത്തെക്കുറിച്ചു കേട്ടറിഞ്ഞു് അദ്ദേഹത്തെ വന്നുകണ്ടു് തൻെറ ഭവനത്തിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോയി. "ഹേ ഭക്തോത്തമ! നിന്തിരുവടി ഇവിടെത്തന്നെയിരുന്നു് ഈശ്വരഭജനം ചെയ്യണം. ഞാനും അങ്ങേപ്പോലെ ഒരു ത്യാഗിയാണു്. ഇവിടെ മററാരുംതന്നെയില്ല" എന്നുപറഞ്ഞു. സാധുസംസർഗ്ഗം മുക്തിപ്രദമാണെന്നുള്ള ബോധത്തോടുകൂടി തുളസീദാസൻ അ ബ്രാഹ്മണൻെറ അപേക്ഷ സമ്മതിച്ചു് അവിടെ താമസിച്ചുവന്നു. പകൽ മുഴുവൻ എവിടെയൊക്കെ ചുററിനടന്നാലും വൈകുന്നേരം അവിടെ എത്തുക പതിവായിരുന്നു. അങ്ങനെയിരിക്കെ രാജപുരിയിലേക്കു പോയിരുന്ന മമതാദേവി കുറേ മുതലുകളുമായി തിരിച്ചു കാശിയിൽവന്നു് ഭർത്താവിൻെറ അച്ഛനമ്മമാർ മരിച്ചുപോയ കഥയറിഞ്ഞു ദുഃഖിച്ചു് സകല ആപത്തുകൾക്കും കാരണം താനാണെന്നുള്ള വിചാരത്താൽ വിഷണ്ണയായി ഭവിച്ചു. അനന്തരം മുൻനിശ്ചയമനുസരിച്ചു് വിശാലമായ ഒരു മഠം പണികഴിപ്പിച്ചു് അതിൽ അനേകം സാധുക്കളെ കുടിപാർപ്പിച്ചു നിത്യവും വേദാദ്ധ്യയനാദി പുണ്യശബ്ദങ്ങളെക്കേട്ടു സന്തോഷിച്ചു ഭർത്താവിനു് ഇഷ്ടമായവ അന്വേഷിച്ചറിഞ്ഞു നിറവേററിക്കൊണ്ടു താമസിച്ചുവന്നു.

അഞ്ചാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

ആറാം അദ്ധ്യായം.

തുളസീദാസനു ഭൂതദർശനം ലഭിച്ചതു്.

അല്ലയോ സിദ്ധന്മാരേ! തുളസീദാസൻ ഇപ്രകാരം ഭഗവൽഭജനത്തോടുകൂടി പന്ത്രണ്ടുവത്സരം അ ബ്രാഹ്മണൻെറ വീട്ടിൽ താമസിച്ചു. അതിൽപിന്നെ ഒരുദിവസം കാലത്തെ അദ്ദേഹം പതിവുപോലെ കാലും മുഖവും ശുദ്ധിചെയ്യുമ്പോൾ ഇരിക്കാറുള്ള കല്ലിൽ ചെന്നിരുന്നു മുഖം കഴുകിയശേഷം വെള്ളമൊഴിച്ചു കാൽ അതിൽ ഒതച്ചു. ഉടനേ ഒരു ഭൂതം അ കല്ലിൽനിന്നും വെളിപ്പെട്ടിറങ്ങിവന്നു തുളസീദാസനെതൊഴുതു്, "ഹേ ബ്രാഹ്മണോത്തമ! അങ്ങേയ്ക്കു് എന്തൊരു വരമാണു് വേണ്ടതു്? ചോദിച്ചുകൊൾക! തരാൻ ഞാൻ ഒരുക്കമാണു്—" എന്നുപറഞ്ഞു.

അപ്രതീക്ഷിതമായ ആ വികൃതരൂപത്തെക്കണ്ടു് "നീ ആരു്" എന്നു തുളസീദാസൻ ചോദിച്ചു

ഭൂതം—ഹേ വേദിയരെ! ഞാൻ ഈ കല്ലിൽ കുടികൊണ്ടിരുന്ന ഒരു ഭൂതമാണു്. അങ്ങു്, പന്ത്രണ്ടുവർഷകാലമായിട്ടു് ഈ കല്ലിൽത്തന്നെ അങ്ങേ തിരുവടികൾ തേച്ചുകഴുകിവന്നതുകൊണ്ടു എന്റെ ശാപം തീൎന്നിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ഞാൻ അങ്ങേയ്ക്കു സദ്ഭാ കടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അങ്ങേയ്ക്കെന്താവശ്യം? അതിരൂപവതിയായ ഒരു കന്യകയെ വേണമോ, അതോ രാജത്വം വേണമോ? ഏഴാംകടലിനക്കരെ അങ്ങേക്കൊണ്ടുവിടണമോ? അളവില്ലാത്ത ധനം വേണമോ? അനൎഘങ്ങളായ രത്നങ്ങൾ വേണമോ? ഇതിലേതാണു വേണ്ടതെന്നു പറഞ്ഞാൽ തൽക്ഷണം ഞാൻ സാധിച്ചുതരാം.

തുളസീദാസൻ—(ചിരിച്ചുകൊണ്ടു്) ഹേ മൂഢപിശാചേ! എനിക്കു വരവും ധനവും തരാൻ നീ ആളോ? കല്പകഫലമന്വേഷിച്ചുനടക്കുന്നവനു കാഞ്ഞിരക്കായെന്തിനു്? നീയോ എന്റെ പാദസ്പർശംകൊണ്ടു വിശുദ്ധിയെ പ്രാപിച്ചു എന്നു പറയുന്നു. ആ നീയാണോ എനിക്കു സമ്പത്തു തരുന്നതു്? സകലചരാചരഗുരുവായ ശ്രീനാരായണസ്വാമിയെ ഭജിച്ചും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദൎശനം കാംക്ഷിച്ചും ഇരിക്കുന്ന എനിക്കു കേവലം ക്ഷുദ്രപിശാചവൎഗ്ഗത്തിലുൾപ്പെട്ട നീയാണോ ഇഷ്ടദാനം ചെയ്യാൻ വന്നിരിക്കുന്നതു്. മോക്ഷസുഖത്തെ അപേക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നവൻ വിഷയസുഖമിച്ഛിക്കുമോ? അമൃതമന്വേഷിച്ചു നടക്കുന്നവൻ വിഷമാഗ്രഹിക്കുമോ? പോ പോ പേപിടിച്ച പിശാചേ! എന്നധിക്ഷേപിച്ചു.

ഭൂതം—തപസ്വീശ്വരാ! എന്റെപേരിൽ അങ്ങേയ്ക്കു് അപ്രിയം തോന്നണ്ട. അങ്ങേയ്ക്കു് ശ്രീനാരായണന്റെ അനുഗ്രഹമല്ലയോ ആവശ്യം! അതു ലഭിക്കുന്നതിനു വേണ്ടതു ഞാൻ ചെയ്യാം. എന്നോടൊന്നിച്ചു വരിക.

തുളസീദാസൻ—ഹേ ദുഷ്ടപിശാചേ! ക്ഷുദ്രജന്തുവായ നിന്റെ വാക്കുകൾ ഞാൻ കേൾക്കയോ? സ്വൎഗ്ഗികൾക്കു് ഉപദേശംചെയ്യാൻ നരകികൾ ശക്തരായിഭവിക്കുമോ? അതുപോലെ അജ്ഞാനിയായ നിന്റെ വാക്കു് ജ്ഞാനിയായ എനിക്കു കേൾക്കാൻ പാടില്ല. അതുകൊണ്ടു് നീ വെറുതേനിന്നു സംസാരിച്ചു സമയംകളയാതെ നിന്റെ വഴിക്കുപോ! എനിക്കു് ഭഗവാനെ അന്വേഷിച്ചുപോകേണ്ടിയിരിക്കുന്നു; വെറുതെ സമയംകളഞ്ഞതു കഷ്ടമായല്ലോ. ദുഷ്ടസംസൎഗ്ഗം എപ്പോഴായാലും ആപല്ക്കരമാണു്. നീ ഇനി ഇവിടെ നില്ക്കേണ്ട. മാറി ദൂരത്തു പൊയ്ക്കൊൾക.

ഭൂതം—ഹേ ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠ! ക്ഷുദ്രജീവികളെക്കൊണ്ടും മഹാകാൎയ്യങ്ങൾ സാധിച്ചേക്കാം കുളക്കോഴി സമുദ്രത്തോടു കലഹിച്ച കഥ അങ്ങു കേട്ടിട്ടില്ലയോ?ക്ഷുദ്രങ്ങളായ മുളകൾ തമ്മിൽ ഉരഞ്ഞുണ്ടായ തീപ്പൊരി, ചന്ദനാദിമഹാമരങ്ങൾ നിറഞ്ഞ വനങ്ങളെ ഭസ്മമാക്കുന്നതു് അങ്ങു കണ്ടിട്ടില്ലയോ? അതുപോലെ ഭഗവദ്ദൎശനത്തിനു് അങ്ങേ പ്രാപ്തനാക്കാൻ എനിക്കു കഴിയും. അതിൽ മററൊന്നും സംശയിക്കേണ്ട. എനിക്കിനി അധികം പറവാൻ കഴികയില്ല. നല്ല മനസ്സുണ്ടായി എന്നോടൊന്നിച്ചു വന്നാൽ ഞങ്ങളുടെ രക്ഷിതാവായ വേതാളത്തിന്റെ അരികിൽ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകാം. അതുവഴി ഭഗവദ്ദൎശനം സിദ്ധിക്കയും ചെയ്യും.

തുളസീദാസൻ—ഹേ ഭൂതമേ! ഭഗവദ്ദൎശനം നീമൂലം എനിക്കു ലഭിക്കുമെന്നിരിക്കട്ടെ എന്നാലും അതത്ര ശുഭമല്ല. ദുഷ്ടസേവനം ഒരിക്കലും പാടില്ലെന്നാണു ശാസ്ത്രങ്ങൾവിധിക്കുന്നതു്, സജ്ജനങ്ങൾക്കും ദുസ്സംസൎഗ്ഗംകൊണ്ടു് സ്വഭാവം ദുഷിച്ചേക്കും. ഏതുതരത്തിലായാലും നിന്റെ സഹായം എനിക്കാവശ്യമില്ല. നാരായണസ്വാമിയെ ദൎശിക്കാനുള്ള മാൎഗ്ഗം നിനക്കറിയാമെങ്കിൽ നിന്റെ ഈ പിശാചത്വത്തെ മാററി പരമപദം പ്രാപിച്ചുകൂടായിരുന്നോ? കണ്ടാൽ ഭയം തോന്നുന്ന ഈ ആകൃതി ഉപേക്ഷിച്ചുകൂടായിരുന്നോ?

ഭൂതം—അവരവർ ചെയ്യുന്ന പാപം അവരവർതന്നെ അനുഭവിച്ചു തീരേണ്ടയൊ? രാജധാനിയിലേക്കു പോകുന്നവഴി അറിയുന്നവൎക്കെല്ലാം അവിടെ പ്രവേശനം കിട്ടിയെന്നു വരുമോ? മോക്ഷസാധനങ്ങൾ ഇന്നിന്നവയാണെന്നറിഞ്ഞിരുന്നാലും,വിഷയാശകൾ മാറി മനസ്സു ശുദ്ധമാകാതെ ആ പദം ലഭിക്കുമോ? അതുപോലെ എനിക്കു് ശ്രീനാരായണനെ ദൎശിക്കുന്ന മാൎഗ്ഗങ്ങൾ അറിയാമെന്നിരുന്നാലും പൂൎവ്വജന്മകൃതമായ മഹാപാപം അതിലേയ്ക്കു് എന്നെത്തടുക്കുന്നു. അങ്ങേ പാദസ്പൎശംകൊണ്ടു് ഇപ്പോൾ എനിക്കു വിശുദ്ധി ലഭിച്ചു. ഇനി ഉൽകൃഷ്ടപദവി എനിക്കു ലഭിക്കും.

തുളസീദാസൻ—നീ കഴിഞ്ഞ ജന്മംചെയ്ത പാപം എന്താണു്? ഭൂതമായിത്തീരാൻ കാരണമെന്തു്? എന്റെ പാദസ്പൎശംകൊണ്ടു പാപം നീങ്ങാനും ഹേതുവെന്തു്?

ഭൂതം—ഹേ വിപ്രേശ്വരാ! ഞാൻ ഈ വീട്ടുടമസ്ഥനായ ബ്രാഹ്മണന്റെ പത്നിയായിരുന്നു. യൌവനത്തിളപ്പുകൊണ്ടു്, ഞാൻ അന്നു് ഈശ്വരനേയും ഭൎത്താവിനേയും ഭയപ്പെടാതെ

എന്റെ മനസ്സിനിണങ്ങിയ പുരുഷന്മാരെക്കാമിച്ചു വ്യഭിചരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആ ദുസ്സ്വഭാവം കണ്ടു സഹിക്കാഞ്ഞു്, ഭത്താവു് എന്നെ അരികിൽ വിളിച്ചിരുത്തി—"പ്രിയേ! നിന്റെ ഈ ദുസ്സ്വഭാവം എനിക്കു് അവമാനകാരണമായിത്തീന്നിരിക്കുന്നു. ഒരുത്തന്റെ മുഖത്തുനോക്കാനും, അവനോട്ടു് മറുത്തൊരു വാക്കുപറവാനും എനിക്കു നിവൃത്തിയില്ലെന്നായി. എല്ലാവരും എന്നെ പരിഹസിച്ചു ചിരിക്കുന്നു. വ്യഭിചാരത്തിന്റെ മഹാദോഷങ്ങൾ അല്പജ്ഞയായ നീ മനസ്സിലാക്കുന്നില്ല. ദൈവത്തെ വിചാരിച്ചു് ഇനി മേലാലെങ്കിലും നീ സന്മാൎഗ്ഗത്തിൽ ഇരുന്നാൽ കൊള്ളാം. അതിനു മനസ്സില്ലാത്തപക്ഷം ഇന്നു നീ ഇവിടെനിന്നിറങ്ങിക്കൊള്ളണം. എവിടെയോ പോയി താമസിച്ചുകൊള്ളുന്നതിനും എനിക്കു സമ്മതംതന്നെ. എന്തെന്നാൽ രാവിലെ എഴുന്നേററു വ്യഭിചാരിണിയുടെ മുഖം കണ്ടാൽ അന്നു് പോകുന്നവഴിക്കു ഗുണം കിട്ടുകയില്ല. ദാഹിച്ച വെള്ളംപോലും കുടിക്കാൻ അന്നു സാധിക്കയുമില്ല. ഇത്ര നീചമായ ഒരു പ്രവൃത്തി മററില്ലെന്നാണു് യോഗ്യന്മാർ പറയുന്നതു്. വ്യഭിചാരിണിയോടുകൂടിയിരിക്കുന്നവനു് മനോദുഃഖവും ദാരിദ്ര്യവും ഒരിക്കലും ഒഴിഞ്ഞൊന്നുവരികയില്ല. വ്യഭിചാരിണിയിൽനിന്നുത്ഭവിക്കുന്ന വംശപരമ്പരയ്ക്കു് ഒരിക്കലും മേന്മ സിദ്ധിക്കയുമില്ല. വ്യഭിചരിക്കുന്ന കുലസ്ത്രീ വേശ്യയെക്കാളും നികൃഷ്ടയാണെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. കുലടയുടെ പക്കൽ കൊല, മോഷണം, കള്ളം, കാമം, നിന്ദ, വെറുപ്പു്, ചാഞ്ചല്യം, വഞ്ചനം, വാതു്, ദാരിദ്ര്യം, ദുഃഖം, അവമാനം, അശ്രീ മുതലായവ കൂടിയിരിക്കുന്നുവെന്നു ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ദുൎഗ്ഗയായ നിന്നോടൊരുമിച്ചിരുന്നു് ഈ അവമാനം സഹിക്കുന്നതിനേക്കാൾ, കാട്ടിൽപോയി തപസ്സുചെയ്യുന്നതാണു് നന്നെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു. നീ ഈ വീട്ടിൽനിന്നും ഒഴിഞ്ഞുവഴിതന്നാൽ മേലാൽ ഞാൻ സന്ന്യസിച്ചുകൊള്ളാം. ഇനി മാനമായി ഗൃഹസ്ഥാശ്രമം പാലിക്കാൻ സാധിക്കയില്ല. ഈവിധത്തിൽ വ്യഭിചരിച്ചാൽ ഞാൻ സഹിക്കയുമില്ല."എന്നൊരോ ഗുണദോഷവാക്കുകൾ പറഞ്ഞ ഭത്തൊവിനോട്ടു്, അതിനു മറുപടിയായി ഞാൻ പറഞ്ഞു—"ഇനിമേൽ ആ ദുഷ്പ്രവൃത്തി എന്നിൽ നിന്നുണ്ടാകയില്ല. എനിക്കതിലതൃപ്തി വന്നുകഴിഞ്ഞു. പാതിവ്രത്യം ഇന്നുമുതൽ ഞാൻ രക്ഷിച്ചുകൊള്ളാം." എന്റെ ഈ വാക്കുകൾകേട്ടു ഭത്തൊവിനു വളരെ ആനന്ദമുണ്ടായി. "പ്രിയതമേ! ഇന്നുമുതൽ നീ എന്റെ ആജ്ഞയനുസരിച്ചു ദുർവൃത്തികളിൽ പ്രവത്തിക്കാതെയിരുന്നാൽ ഇതുവരെച്ചെയ്ത കുററം ഞാൻ ക്ഷമി

ച്ചുകൊള്ളാം. വീട്ടിൽ നിന്നു വെളിക്കിറങ്ങിപ്പോകയോ ജാരന്മാരെ വീട്ടിലേക്കു ക്ഷണിക്കയോ മേലാൽ ചെയ്യരുതു്. അങ്ങനെയായാൽ കാലംകൊണ്ടു നമ്മുടെ ഈ അവമാനം തീൎന്നുപോയേക്കാം. ഈ ബുദ്ധി നിനക്കു കുറേ മുമ്പേ തോന്നിയിരുന്നുവെങ്കിൽ എന്റെ അധിക്ഷേപങ്ങൾക്കും ശാസനങ്ങൾക്കും ഒന്നും നീ പാത്രീഭവിക്കേണ്ടിവരികയില്ലായിരുന്നു. മേലാൽ ഈ കുററം ചെയ്താൽ ഞാൻ തീരെ സഹിക്കയില്ലെന്നും, നിന്നെ കഠിനമായി ശിക്ഷിക്കുമെന്നും ഓൎത്തുകൊള്ളേണം എന്നു്" അദ്ദേഹം എന്നെ ഗുണദോഷിച്ചു വീട്ടിൽനിന്നും എങ്ങും ഇറങ്ങിപ്പോകാതെ ഏൎപ്പാടുചെയ്തു സൂക്ഷിച്ചുവന്നു. അങ്ങിനെ കുറേനാൾ ഭൎത്താവിന്റെ നിയോഗത്തെ അനുസരിച്ചുതന്നെ ഞാനിരുന്നു. ഒരിക്കൽ അദ്ദേഹം ഭിക്ഷയ്ക്കു പോയിരുന്നപ്പോൾ ദൂതികളെ അയച്ചു ഞാൻ ജാരപുരുഷന്മാരെ വരുത്തി പഴയപടി ദുർവൃത്തികൾ ആരംഭിച്ചു. ഭൎത്താവു മടങ്ങിയെത്തിയപ്പോൾ ഞാൻ സത്യവതിയെപ്പോലെയൊക്കെ അഭിനയിക്കയും ശുദ്ധാത്മാവായ അദ്ദേഹം എന്റെ വഞ്ചനകളെ മനസ്സിലാക്കാതിരിക്കയും ചെയ്തു. അങ്ങനെ കുറേനാൾ കഴിഞ്ഞു. ഒരിക്കൽ യദൃച്ഛയാ ഞാനും ജാരനുമായി സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു് അദ്ദേഹം വന്നുകാണാൻ ഇടയായി. ഉടനേ കോപാകുലമായ മുഖഭാവത്തോടുകൂടി എന്നെനോക്കി—"എടീ കാമപ്പേപിടിച്ച മൂഢേ! നീ ഒരു പേയായ തന്നെ ഭവിക്കട്ടെ" എന്നു ശപിച്ചുംവച്ചു്, വീട്ടിനു വെളിക്കിറങ്ങി തപസ്സിനായി കാട്ടിലേക്കു തിരിച്ചു. അതുകണ്ടു ദുഃഖിതയായ ഞാൻ വേഗത്തിൽ പുറകേ ഓടിച്ചെന്നു്, അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദങ്ങളിൽവീണു്, അറിയാതെ ചെയ്ത അപരാധത്തെ ക്ഷമിക്കണമെന്നും എനിക്കു ശാപമോക്ഷം തരണമെന്നും അപേക്ഷിച്ചു. ശാന്തനായ അദ്ദേഹം താൻ കോപിച്ചു ശപിച്ചുപോയതിനെക്കുറിച്ചു പശ്ചാത്താപത്തോടുകൂടി പറഞ്ഞു—"എടീ ദുഷ്ടേ! നീ എന്നെ കോപിപ്പിക്കയാണുചെയ്തതു്. കോപം പുണ്യക്ഷയകരമാണു്. ഇനി അതു് പറഞ്ഞിട്ടു കാൎയ്യമില്ല. നീ ഈ ഗംഗയിൽ ചാടി മരിച്ചു് ഒരു ഭൂതമായി നമ്മുടെ കിണററുംകരെ കിടക്കുന്ന കല്ലിൽ ആവേശിച്ചിരുന്നുകൊൾക. പുണ്യവാന്മാരുടെ പാദതീൎത്ഥംകൊണ്ടു്, പന്ത്രണ്ടുവൎഷം ആ കല്ലു ദിവസംതോറും നനയുമ്പോൾ നിനക്കു ശാപമോക്ഷം സിദ്ധിക്കും" എന്നനുഗ്രഹിച്ചശേഷം അദ്ദേഹം കാട്ടിലേക്കു പോകാതെ തിരിഞ്ഞുപോയി വീട്ടിൽതന്നെ പ്രവേശിച്ചു് എന്റെ ശാപനിവൃത്തിക്കവേണ്ട മാർഗ്ഗങ്ങളിൽ പ്രവൎത്തിച്ചുവന്നു. ഞാൻ അസ്ഥാനത്തിൽ വന്നുകൂടിയ ആപത്തിനെ അനുസരിക്കു

തന്നെയെന്നു നിശ്ചയിച്ചു് ഭർത്താവിൻെറ കാലടികളെ മനസ്സിൽ ധ്യാനിച്ചു ഗംഗയിൽ കുതിച്ചുചാടി മരിച്ചു്, ഭൂതസ്വരൂപത്തിൽ ഈ കല്ലിൽ പ്രവേശിച്ചു ശാപനിവൃത്തിക്കാലത്തെ ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നു. ഭർത്താവു് എൻെറ ശാപമോക്ഷത്തെ ഉദ്ദേശിച്ചു് അന്നുമുതൽ അനേകം സാധുക്കളെ വീട്ടിൽ താമസിപ്പിച്ചു് അവരുടെ പാദതീർത്ഥം ദിവസംതോറും ഈ കല്ലിൽ ഒഴിക്കുന്നതിനു് ഏർപ്പാടു ചെയ്യുകയും അതുവഴി എനിക്കു ശാപമോക്ഷമാർഗ്ഗം തെളിയിക്കയുംചെയ്തു. അവർ പതിനെട്ടു സംവത്സരകാലത്തോളം പാദതീർത്ഥം കല്ലിൽ ഒഴിച്ചിട്ടും പറയത്തക്ക ഫലം യാതൊന്നും ഉണ്ടായില്ല. അങ്ങിനെയിരിക്കുമ്പോഴാണു് അങ്ങേ അദ്ദേഹം ക്ഷണിച്ചുകൊണ്ടുവന്നു് ഇവിടെ പാർപ്പാക്കിയതു്. പരിശുദ്ധനായ അങ്ങേ പാദസ്പർശം പന്ത്രണ്ടുവർഷം ഏററപ്പോഴേയ്ക്കു ഞാൻ വിശുദ്ധിയെ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇനി ഞാൻ ഉൽകൃഷ്ടലോകത്തിലേക്കു പോകയാണു്. ഇത്രത്തോളം ഉപകാരംചെയ്ത അങ്ങേയ്ക്കു് എന്തെങ്കിലും ഒരു സഹായം ചെയ്യാതെ പോകുന്നതിനു മനസ്സനുവദിക്കായ്കകൊണ്ടാണു് എന്നോടൊരുമിച്ചു വരണമെന്നു ഞാൻ അപേക്ഷിക്കുന്നതു്. സംശയിക്കാതെ വരണം.

ഭൂതത്തിൻെറ വാക്കുകൾകേട്ടു് തുളസീദാസൻ ഇങ്ങനെ ആലോചിച്ചു. ഇതു് ഒരു ക്ഷുദ്രദേവതയായിരുന്നിട്ടും അനേകം നീതികൾ പറയുന്നവളല്ലോ. എനിക്കു് ഏതുവിധത്തിലായാലും ഭഗവദ്ദർശനം ലഭിച്ചാൽ മതി. "ജാതിനാമാദികൾക്കല്ല ഗുണഗണഭേദം" എന്നാണല്ലോ വിദ്വാന്മാർ പറയുന്നതു്. അതുകൊണ്ടു് ഗുണംമാത്രമേ നോക്കാനുള്ളു. എന്നുമാത്രമല്ല, ദശരഥമഹാരാജാവിൻെറ അപുത്രത നീങ്ങിയതു്, ഒരു ഭൂതം വഹിച്ചുകൊണ്ടുവന്ന പായസത്തിൻെറ മഹിമയാലല്ലയോ? അനന്തരം ഭൂതത്തെ നോക്കി "ഉത്തമഭൂതമേ! നീ പറഞ്ഞപ്രകാരം നമുക്കു വേതാളത്തിൻെറ അരികിൽ പോകാം, വരിക" എന്നു പറഞ്ഞു. അനന്തരം അവർ രണ്ടാളുമായിപ്പോയി വേതാളം ഇരിക്കുന്ന കാട്ടിൽ പ്രവേശിച്ചു്; ആ ഭൂതം വേതാളത്തെ സ്തുതിച്ചു വേതാളം പ്രസാദിച്ചു പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു്. "ഹേ ഭൂതമേ! നീ എന്നെ സ്തുതിക്കാൻ കാരണമെന്തു്? എന്നെക്കൊണ്ടു സാധിക്കേണ്ട കാര്യം നിനക്കെന്തു്?" എന്നു ചോദിച്ചു.

ഭൂതം—ഹേ രാജാധിരാജ! എന്നെ വിശുദ്ധീകരിച്ച ഈ ബ്രാഹ്മണനു അങ്ങേ ദർശനംകൊടുത്തു, ശ്രീനാരായണനെ ദർശിക്കുന്നതിനു വേണ്ട മാർഗ്ഗം ഉപദേശിക്കണം എന്നപേക്ഷിച്ചു.

വേതാളം—ശ്രീനാരായണനെ ദശിക്കുന്നതിനുള്ള ഉപായം പറവാൻ ഞാൻ അളല്ല. പക്ഷ ഭഗവൽഭക്തശിരോമണിയായ ഹനുമാനെ ഞാൻ കാണിച്ചുകൊടുക്കാം; അദ്ദേഹത്തിങ്കൽനിന്നു ഭഗവദ്ദർശനത്തിനു വഴികിട്ടുകയും ചെയ്യും എന്നാൽ ഹനുമദ്ദ ശനത്തിനും സാധാരണന്മാർ അധികാരികളല്ല. തക്ക തപസ്സുള്ളവക്കേ അതു സാധിക്കയുള്ളൂ. അതിനുവേണ്ട തപശ്ശക്തി, ഈ ബ്രാഹ്മണനുണ്ടോ എന്നു ഞാൻ സംശയിക്കുന്നു.

നാഥ! ഇദ്ദേഹം പന്ത്രണ്ടു വത്സരമായി ഭഗവദ്ഭജനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഒരാളാണു്.

വേതാളം—അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ തരക്കേടില്ല; എന്നുപറഞ്ഞു തുളസീദാസനെ വന്ദിച്ചുകൊണ്ടു്, ഹേ ബ്രാഹ്മണ! മണ്ണാശ, പെണ്ണാശ, സ്വർണ്ണാശ ഇതു മൂന്നും പരിത്യജിക്കാത്തവക്കു്, ഹനുമദ്ദർശനം സിദ്ധിക്കുകയില്ല. ഇതുമൂന്നും പരിത്യജിച്ച ആളാണോ അങ്ങു്? എന്നു ചോദിച്ചു.

തുളസീദാസൻ—ഹേ വേതാളമേ! മണ്ണാശ, പെണ്ണാശ സ്വർണ്ണാശ, ലോകാശ, ദേശാശ മുതലായതെല്ലാം ഞാൻ ഉപേക്ഷിച്ചിട്ടു പന്ത്രണ്ടുവഷമായി. അന്നുമുതൽക്കു് ഭഗവാനെക്കുറിച്ചു് ഒരാശമാത്രമേ എനിക്കുള്ളൂ. ആ പരമാത്ഥം സവസാക്ഷിയായ അദ്ദേഹത്തിനറിയാം.

വേതാളം—(സന്തോഷത്തോടുകൂടി)സ്വാമിൻ! ഈ കാശിയിൽ അസി എന്നൊരു തെരുവുണ്ടു്. അവിടെ ഒരു പുരാണപാഠകൻ വാല്മീകിരാമായണം വായിച്ചു് നിത്യവും അത്ഥംപറക പതിവാണു്. ആ പറച്ചിലിന്റെ ശുദ്ധിയും ഭംഗിയുംകൊണ്ടു് അതു കേൾക്കാനായി പലരും വരുന്നകൂട്ടത്തിൽ ബ്രാഹ്മണവേഷം ധരിച്ചു ശ്രീ ഹനുമൽസ്വാമിയും വരിക പതിവാണു്. അവിടെ ച്ചെന്നാൽ ഹനുമദ്ദശനം ലഭിക്കാൻ പ്രയാസമില്ല.

തുളസീദാ—(അപഹാസത്തോടുകൂടി) സവവേദാന്തവേദിയും വൈയാകരണശ്രേഷ്ഠനും സവകലാവല്ലഭനുമായ സ്വാമി ഹനുമാൻ, കേവലം ഒരു മനുഷ്യൻ പറയുന്ന രാമായണാത്ഥം കേൾപ്പാൻ വരുമെന്നാണോ പറഞ്ഞതു്? ഈ വ്യാജങ്ങൾ പറഞ്ഞു കേൾപ്പിക്കാനാണോ എന്നെ വിളിച്ചുകൊണ്ടുവന്നതു്. പേപ്പിശാചുക്കളെ വിശ്വസിക്കുന്നവനും പേയൻതന്നെയെന്നു് ഇപ്പോൾ എനിക്കു തോന്നുന്നു.

വേതാളം—പുണ്യാത്മാവായ ബ്രാഹ്മണ! അങ്ങനെ തെററിദ്ധരിക്കരുതേ. സാധുക്കൾ കൂടിയിരുന്നു ഭഗവൽക്കഥകൾ കീത്തിക്കുന്നിടത്തു് ഭഗവാൻപോലും വേഷംമാറി വന്നിരിക്ക പതി

വുണ്ടെന്നു കേട്ടിട്ടുണ്ട്. അതു കള്ളമാണെന്ന് സംശയിക്കരുത്. കാരണമറിയാതെ കോപിക്കുന്നതു ശരികേടാണ്. എനിക്കു താങ്കളോടു വ്യാജം പറഞ്ഞിട്ടൊരു ഫലമില്ല. താങ്കൾ ഭഗവാനെ കാണുന്നതിനു കൈക്കൊണ്ട വ്രതം ഫലിക്കാറായിരിക്കുന്നു. രണ്ടു മൂന്നുദിവസത്തിനകം ഭഗവാനെ ദർശിക്കാനും ഭഗവൽപാദങ്ങളെ സ്പർശിക്കാനും അങ്ങെയ്ക്കു സംഗതിയാകും.

തുളസീദാസൻ ഇതുകേട്ട് ഭഗവാനെ ദർശിച്ചതുപോലെ പുളകാങ്കിതശരീരനായി ആനന്ദബാഷ്പം തൂകിക്കൊണ്ടുപറഞ്ഞു:- "ഹേ വേതാളമേ! പല ബ്രാഹ്മണർ വരുന്നകൂട്ടത്തിൽ ഹനുമാൻ ഏതാണെന്നു തിരിച്ചറിയുവാൻ വഴിയെന്ത്?"

വേതാളം—ബ്രാഹ്മണ! ഹനുമദ് പൂജ്യപാദർ എല്ലാവരേക്കാളും മുമ്പേ സദസ്സിൽ വരികയും എല്ലാവരും പോയതിനു ശേഷം പോകയുംചെയ്യു പതിവാണ്. ഇതുകൂടാതെ, പലരും കേൾക്കത്തക്കവണ്ണം അദ്ദേഹം താരകമന്ത്രമുച്ചരിക്കാറുണ്ട്. അതു തന്നെയുമല്ല, സന്തോഷാധിക്യത്താൽ നടക്കുമ്പോൾ ഇടയ്ക്കിടെ നിൽക്കുന്നതും കാണാം. ഇതൊക്കെയാണടയാളം. ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞശേഷം തുളസീദാസനെ വന്ദിച്ചുകൊണ്ടു ഭൂതങ്ങൾ രണ്ടും മറഞ്ഞു.

ആറാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

ഏഴാം അദ്ധ്യായം.

തുളസീദാസനു ഹനുമാൻ ദർശനം കൊടുത്തതു്.

ഹേ! സിദ്ധോത്തമന്മാരേ! ഇപ്രകാരം ഭൂതങ്ങൾ പറഞ്ഞതിൽ പിന്നെ, തുളസീദാസൻ ഭഗവദ്ദർശനവാഞ്ഛയോടുകൂടി, തിരുനാമങ്ങളുംപാടി വൈകുന്നതുവരെ ചുററിനടന്നു. സായാഹ്നസന്ധ്യയായപ്പോൾ രാമായണപാരായണം ചെയ്യുന്ന ബ്രാഹ്മണന്റെ മഠത്തിലെത്തി ഹനുമാന്റെ വരവുംനോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ഉടനേ, വേതാളം പറഞ്ഞപ്രകാരം ഒരു വൃദ്ധബ്രാഹ്മണൻ എതിരേ വരുന്നതു കാണായി. അടയാളംകൊണ്ട്, അതു ഹനുമാൻ തന്നെയെന്നു മനസ്സിലാക്കിയ തുളസീദാസൻ വേഗംതന്നെ എഴുന്നേററുചെന്ന്, ആ ബ്രാഹ്മണനെ പ്രദക്ഷിണംചെയ്യു

വന്ദിച്ചുകൊണ്ടു് "സ്വാമിൻ! അങ്ങേ ഭവനം ഏതു തെരുവിലാണു സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു്" എന്നു ചോദിച്ചു. ആ ചോദ്യത്തിനുത്തരം പറയാതെ ബ്രാഹ്മണൻ നേരേ രാമായണപാരായണസഭയിൽ ചെന്നിരുന്നു. പാരായണം തീരുന്നതുവരെ തുളസീദാസനും അതു കേട്ടുകൊണ്ടു് അവിടെത്തന്നെയിരുന്നു ഒടുവിൽ എല്ലാവരും പോയശേഷം എഴുനേററു തിരിച്ചു ഹനുമദ്ബ്രാഹ്മണൻെറ മുമ്പിൽചെന്നു വന്ദിച്ചു് തുളസീദാസൻ, "സ്വാമിൻ! അങ്ങേക്കണ്ടിടത്തോളം അങ്ങു് ഒരു പൂജ്യപുരുഷനാണെന്നെനിക്കു തോന്നുന്നു. അതിനാൽ അങ്ങേ വാസവസതിയിലേക്കു് എന്നേക്കൂടിക്കൊണ്ടുപോയാൽ കൊള്ളാമെന്നപേക്ഷിച്ചു."

ഹനുമാൻ—എൻെറ വസതി വളരെ ദൂരെയാണു്. എന്നു തന്നെയല്ല ഞാൻ ഏകനായി താമസിക്കുന്നവനാണു്. മററൊരാളോടുകൂടി ഇരിക്കുന്നതു് എനിക്കിഷ്ടമല്ല.

തുളസീദാ—അങ്ങേ പക്കൽനിന്നും അനുഗ്രഹം വാങ്ങിക്കണമെന്നു് എനിക്കാഗ്രഹമായിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ അങ്ങേ ആശ്രമത്തിലേക്കു് എന്നെക്കൂടി കൊണ്ടുപോകണമെന്നപേക്ഷിക്കുന്നു.

ഹനുമാൻ—ഞാൻ അനുഗ്രഹിപ്പാനും ഉപദേശിപ്പാനും ഒന്നും ആളല്ല. ഞാൻ ഒരു സാധുബ്രാഹ്മണനാണു്. എന്നെ നീ വെറുതേ വന്ദിക്കയാണു്. മന്ത്രവും തന്ത്രവും ഒന്നും എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ. ഈ പുരാണപാഠകൻ മഹാജ്ഞാനിയായ ഒരു ബ്രാഹ്മണനാണു്. പലക്കുമുപദേശം കൊടുക്കുന്നുമുണ്ടു്. അദ്ദേഹത്തെ സേവിച്ചാൽ നിൻെറ ഇഷ്ടം സാധിക്കാനെളുപ്പമുണ്ടു്. ഇത്രയും പറഞ്ഞശേഷം അദ്ദേഹം വേഗം നടന്നു ബ്രാഹ്മണരുടെ കൂട്ടത്തിൽ കടന്നു മറഞ്ഞുകളഞ്ഞു.

തുളസീദാസൻ പുറകെ ഓടിച്ചെന്നു് ബ്രാഹ്മണക്കൂട്ടത്തിൽ കയറി വൃദ്ധബ്രാഹ്മണനെ അന്വേഷണം തുടങ്ങി. ഓരോരുത്തരേയും തട്ടുത്തു് അവരുടെ മുഖം പരിശോധിച്ചു. ആരെടാ ഇതു്? എന്തെടാ ഇതു്? മുന്നോട്ടു പോകാൻ സമ്മതിക്കാതെ മുഖം പരിശോധിക്കാൻ വന്നിരിക്കുന്ന പൈത്യക്കാരൻ ഇവനേതെടാ? എന്നൊക്കെ ബ്രാഹ്മണർ കലശൽ കൂട്ടിത്തുടങ്ങി. അതൊന്നും വകവയ്ക്കാതെ തുളസീദാസൻ എല്ലാവരെയും പരിശോധിച്ചിട്ടും, വൃദ്ധബ്രാഹ്മണനെക്കാണായ്കയാൽ അദ്ദേഹം ഹനുമാൻതന്നെയെന്നു നിശ്ചയിച്ചുകൊണ്ടു് അന്നു മടങ്ങിപ്പോന്നു. പിറേറദിവസവും വൈകുന്നേരം കൃത്യമായി പുരാണപാഠകൻെറ വീട്ടിൽ ഹാജരായി ഹനുമാൻെറ വരവു നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. പതി

ച്ചുപോലെ ഹനൂമാൻ അന്നും ബ്രാഹ്മണവേഷത്തിൽ അവിടെ വരികയുണ്ടായി. തുളസീദാസൻ, തന്നെ കാത്തിരിക്കുന്നതു കണ്ടു്, എടാ ഈ ശനി ഇന്നും ഇവിടെ വന്നുകൂടീട്ടുണ്ടോ? ഉപദ്രവമായി എന്നു നിശ്ചയിച്ചു് മുഖത്തെ മറെറാരുഭാഗത്തേക്കു തിരിച്ചുകൊണ്ടു്, വേഗംതന്നെ പാഠകരംഗത്തിലേക്കു നടന്നു. തുളസീദാസൻ അതുകണ്ടു്, ഹേ! എന്നെ നോക്കാതെ മുഖവും തിരിച്ചുപിടിച്ചു് പോകുന്ന ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠ! എന്നുവിളിച്ചുകൊണ്ടു് ഓടിയടുത്തു അദ്ദേഹത്തിൻെറ പാദങ്ങളിൽ സാഷ്ടാംഗപ്രണാമം ചെയ്തു. സ്വാമിൻ! നിന്തിരുവടി ഇന്നലെ എന്നെ കബളിപ്പിച്ചുംവച്ചോടി ബ്രാഹ്മണക്കൂട്ടത്തിൽ ചാടി മറഞ്ഞുകളഞ്ഞല്ലോ. ഇന്നു് അങ്ങനെ പോകാൻ ഞാൻ സമ്മതിക്കയില്ല എന്നുപറഞ്ഞു് പാദങ്ങളിൽ കെട്ടിപ്പിടിച്ചു തടുത്തുനിറുത്തി. ഹനൂമദ്ബ്രാഹ്മണൻ അല്പം കോപത്തോടുകൂടി എടാ മൂഢ! ഭഗവൽക്കഥാപാരായണം കേൾക്കാൻ പോകുന്ന എന്നെ നീ തടുത്തുനിൎത്തുന്നോ? എൻെറ കാലടികൾവിട്ടു ദൂരത്തുപോ—നിനക്കു് ഉപദേശം ചെയ്യുന്നതിനു് ഏതെങ്കിലും ഒരു മന്ത്രം ഇപ്പുരാണപാഠകന്മാരോടു ഞാൻ ചോദിച്ചറിയാം.

തുളസീദാ—അങ്ങു് ആരാണു്? സ്വദേശം ഏതാണു്? പേരെന്താണു്? ദൈവനാമത്തിൽ സത്യം പറയണം.

ഹനൂമാൻ—ഇതെന്തൊരു മല്ലടി—ഞാൻ ആരായാലും നിനക്കെന്താണു്? നാംതമ്മിൽ വല്ല സംബന്ധവുമുണ്ടോ? ഉണ്ടെങ്കിലല്ലേ നീ ഇങ്ങനെയൊക്കെ ചോദിക്കേണ്ടു. വെറും ആഭാസനെപ്പോലെ രണ്ടുദിവസമായി ഇതെന്തൊരുപദ്രവമാണു്? മൎയ്യാദയ്ക്കു കാലും വിട്ടുംവച്ചു ദൂരത്തുപൊയ്ക്കോ അതാണു നല്ലതു്. എന്നു ശാസനാരൂപത്തിൽ പറഞ്ഞു.

തുളസീദാ—സ്വാമിൻ! അങ്ങേ പരമാൎത്ഥം എന്നോടു പറയുന്നതുവരെ ഞാൻ വിട്ടയയ്ക്കുകയില്ല. ദാസനായ ഇവനെ എന്തോ ചെയ്തുകൊള്ളണം. സമ്മതംതന്നെ എന്നുപറഞ്ഞു. ഹനൂമാൻ അതുകേട്ടു കോപിച്ചു് കാലുകൾ ഉതറി ദൂരെ മാറിനിന്നുകൊണ്ടു് എടാ ശനിപിടിച്ചവനെ! പുരാണം കേൾപ്പാൻ വന്ന എന്നെ നീ തടുക്കുന്നോ? എൻെറ ഭഗവൽക്കഥാശ്രവണവ്രതം മുടക്കണമെന്നാണോ നിൻെറ പക്ഷം? ഈ ബലാല്ക്കാരം നന്നാണെന്നു വിചാരിക്കേണ്ടാ—ഇനിയും ഇങ്ങനെ ചെയ്യുന്നതായാൽ നിന്നെ ഞാൻ മൎയ്യാദ പഠിപ്പിക്കാതെവിടുകയില്ല. കണ്ടോ കാണണമെങ്കിൽ എന്നുപറഞ്ഞു പ്രസംഗരംഗത്തിൽ കടന്നിരുന്നു. ഇദ്ദേഹം ഹനൂമാൻതന്നെയെന്നു തുളസീദാസൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തി. മട

ങ്ങിവരുമ്പോൾ പുറകെ പൊയ്ക്കൊള്ളാമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു് വാതുക്കൽ കാത്തിരുന്നു. പാരായണം കഴിഞ്ഞു് എല്ലാവരും പിരിഞ്ഞുപോയതിനുശേഷവും ഹനൂമാൻ വെളിക്കിറങ്ങാതെ തുളസീദാസൻെറ ഉപദ്രവം ശങ്കിച്ചു് അവിടെത്തന്നെ ഇരുന്നുകളഞ്ഞു. വളരെ നേരം കഴിഞ്ഞിട്ടും ഹനൂമദ്ബ്രാഹ്മണനെക്കാണായ്കയാൽ തുളസീദാസൻ അകത്തുകടന്നു് സ്വാമി! വരണം—ഞാൻ വളരെ നേരമായി അങ്ങേ എഴുന്നെള്ളത്തും പ്രതീക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു പറഞ്ഞു.

ഹനൂമാൻ—ആഹാ! ഇവൻ കൌശലമറിഞ്ഞ കള്ളനോ? ഇനി എന്താ നിവൃത്തി? എന്നു നിശ്ചയിച്ചു് വെളിക്കിറങ്ങി പെട്ടെന്നു മറഞ്ഞുകളഞ്ഞു. തുളസീദാസൻ ആ ദിക്കെല്ലാമന്വേഷിച്ചിട്ടും കാണാഞ്ഞു കുണ്ഠിതത്തോടുകൂടി ആട്ടെ നാളെയും അദ്ദേഹം വരുമെങ്കിൽ ഞാൻ ഒരുപായം കണ്ടിട്ടുണ്ടു്; എന്നു നിശ്ചയിച്ചു് വീട്ടിലേക്കു മടങ്ങിപ്പോകയും ചെയ്തു. പിറേറദ്ദിവസവും വൈകുന്നേരം പുരാണപാഠകൻെറ പടിവാതുക്കൽവന്നു് ഹനൂമാൻെറ വരവുംനോക്കിയിരിപ്പായി. നേർവഴിക്കു വന്നാൽ തുളസീദാസൻ കണ്ടുകൂടുമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു് ഹനൂമാൻ അപ്രത്യക്ഷനായിത്തന്നെ പാഠകസഭയിൽ ചെന്നിരുന്നു പുരാണം കേട്ടുതുടങ്ങി. എല്ലാവരും വന്നതിനുശേഷവും വൃദ്ധബ്രാഹ്മണനെക്കാണായ്കകൊണ്ടു് കുണ്ഠിതത്തോടുകൂടി തുളസീദാസൻ പുരാണപാഠകൻെറ വീട്ടിൽ കടന്നുചെന്നു നോക്കി. അവിടെ സദസ്യരുടെ കൂട്ടത്തിൽ വൃദ്ധബ്രാഹ്മണൻ ഇരിക്കുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ ആനന്ദപരിപ്ലുതനായി ഓടിയടുത്തുചെന്നു പാദങ്ങളിൽവീണു നമസ്കരിച്ചു് സ്വാമി! ഇന്നലെ ഏതുവഴിയിൽ കൂടിയാണു് വെളിയിൽ പോയതു്? ഞാൻ കാത്തിരുന്നിട്ടും കണ്ടില്ലല്ലോ; ഇന്നു് അകത്തു കടന്നുവന്നതുമേതുവഴിയാണു്? സത്യം പറയണം എന്നു ചോദിച്ചു

ഹനൂമാൻ—ഹാ! ഇതെന്തൊരുപദ്രവം? ഇവൻ അകത്തു കടന്നുവന്നുവോ? എന്നു നിശ്ചയിച്ചു യാതൊരു മറുപടിയും പറയാതെ പുറംതിരിഞ്ഞിരുന്നു കണ്ണുമടച്ചു പുരാണം കേട്ടുതുടങ്ങി. തുളസീദാസൻ പതുക്കെ അടുത്തുചെന്നു് അദ്ദേഹത്തിൻെറ കാതുകളിൽ മുഖം ചായ്ച്ചുകൊണ്ടു് "സ്വാമി അടിയനോടിങ്ങനെ കോപിക്കാൻ കാരണമെന്തോ? പ്രസന്നനായി കണ്ണുകൾ തുറന്നു മറുപടി പറയണം" എന്നപേക്ഷിച്ചു. പുരാണശ്രവണത്തിനു് ഇവൻ ഉപദ്രവം ചെയ്യുന്നല്ലോ എന്നു നിശ്ചയിച്ചു് ഹനൂമാൻ ഒന്നും മറുപടിപറയാതെ മൌനിയായിരുന്നുകളഞ്ഞു. തുളസീദാസൻ വീണ്ടും മുമ്പത്തെപ്പോലെ അലട്ടിത്തുടങ്ങി. ഉപദ്രവം സഹി

ക്കവയ്യാതായപ്പോൾ ഹനുമാൻ "എടാ മുട്ടാള! പറഞ്ഞാൽ നീ കേൾക്കില്ലയല്ലേ? പുരാണം ഭക്തിയോടുകൂടി കേൾക്കുമ്പോൾ "മണമണ" എന്നൊരു ചിലപ്പാണു്. പോ! ദൂരത്തെങ്ങാനുംപോയിരി"—എന്നുപറഞ്ഞു.

തുളസീദാസൻ അതുകേട്ടു് "സ്വാമീ! അങ്ങനെ കല്പിക്കുന്നതു സങ്കടമാണു്. ഞാൻ ദൂരത്തുപോയിരുന്നാൽ സ്വാമി! എന്നെ ഒളിച്ചിട്ടുംവച്ചു പൊയ്ക്കളയും. അതുകൊണ്ടു ഞാൻ അടുത്തിവിടെയെങ്ങാൻതന്നെയിരുന്നുകൊള്ളാം."

ഹനുമാൻ—എടാ സൊല്ലക്കാര! നിനക്കു വല്ലതരത്തിലും കടപ്പെട്ടവനാണോ ഞാൻ? എന്നെപ്പിടിച്ചിരുത്താനും കൂടെ നടക്കാനും നിനക്കെന്തു കാര്യമാണു്? പോടാ പോ! എന്നുപറഞ്ഞു ചാടിയെഴുന്നേററു്, ഒട്ടകലെയായി മറെറാരിടത്തു മാറിപ്പോയിരുന്നു. അച്ഛനെപ്പിരിയാതെ നടക്കുന്ന പുത്രനെപ്പോലെ, തുളസീദാസൻ പുറകെ ചെന്നു്, മുമ്പത്തെപ്പോലെ അങ്ങു കടന്നുവന്ന വഴിയേതു്? ഇറങ്ങിപ്പോയ വഴിയേതു്? എന്നിങ്ങനെ ചോദ്യം തുടങ്ങി.

ഹനുമാൻ—എടാ, നീ ഉപദ്രവം മതിയാക്കുകയില്ലയോ? ഞാൻ പോകയും വരികയും ചെയ്യുന്നവഴി ചോദിക്കാൻ നീആരു്? പൊയ്ക്കോ ദൂരത്തു് എന്നുപറഞ്ഞു കഥ കേട്ടുകൊണ്ടിരുന്നു.

തുളസീദാസൻ—സ്വാമിൻ! അവിടുത്തെ ഭക്തനായ എന്നോടു കോപിക്കരുതേ. കരുണയുണ്ടായി രക്ഷിക്കണമെ! ഇന്നലത്തെപ്പോലെ പെട്ടെന്നു മറഞ്ഞുപൊയ്ക്കളയരുതേ, എന്നൊക്കെ വിനയപൂർവ്വം അപേക്ഷിച്ചു പറഞ്ഞുതുടങ്ങി.

ഹനുമാൻ—എടാ മുഴുമൂഢ! നിനക്കു കാര്യം പറഞ്ഞാൽ മനസ്സിലാകയില്ലെന്നുണ്ടോ? ഈ കഥ കേൾക്കാൻ നീ സമ്മതിക്കയില്ലയോ? നിന്നെ കണക്കിനു മർദ്ദിച്ചതിനുമേലല്ലാതെ നീ കേൾക്കയില്ലെന്നാണു തോന്നുന്നതു് എന്നു പറഞ്ഞു് അവിടെ നിന്നുമെഴുന്നേററു മറെറാരിടത്തുപോയിരുന്നു. തുളസീദാസനും പുറകേപോയി അദ്ദേഹത്തിന്റെ അരികിൽ ചെന്നിരുന്നുകൊണ്ടു സ്വാമിൻ! നിഷ്കാമനു കോപം ഉചിതമല്ല. അങ്ങു് ഹനുമാനാണെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. അടിയൻ പന്ത്രണ്ടു വർഷമായി ഭഗവാനെ കാണണമെന്നുദ്ദേശിച്ചു തപസ്സുചെയ്യുവരുന്നു. അതുകൊണ്ടു് ആ പരമാത്മാവിനെ ദർശിക്കുന്നതിനുവേണ്ട മാർഗ്ഗം അവിടുന്നു സദയം അരുളിച്ചെയ്യണം എന്നപേക്ഷിച്ചു.

ഹനുമാൻ—ഇതെന്തൊരു സൊല്ലയാണു്. ഇവനോടേതെല്ലാംവിധത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടും കേൾക്കാതെ എന്തോ ഒക്കെ പുല

മ്പിക്കൊണ്ടു് എന്നെ ഉപദ്രവിക്കാനായി വന്നിരിക്കുന്നു. രാമ രാമ! ഇനി എന്താ ചെയ്യു എന്നു വിഷമഭാവം പ്രകടിപ്പിച്ചിരുന്നു.

തുളസീദാസൻ—സ്വാമീ! ഇപ്പോൾ നിന്തിരുവടി സ്തുതിച്ചതു് ഏതൊരു പരമാത്മാവിനെയോ അദ്ദേഹത്തെ കാണുന്നതിനാണു പലനാളായി ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നതു്. എനിക്കു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദർശനം ലഭിക്കാറാക്കിത്തന്നാൽ, ഞാൻ മരിക്കുന്നതുവരെ അങ്ങേ മറക്കാതെ സേവിച്ചുകൊള്ളാം; എന്നു സത്യം ചെയ്തു പറഞ്ഞു.

ഹനൂമാൻ— എടേ അപ്പാ! നിന്നെ ഞാൻ തൊഴാം. വേണമെങ്കിൽ അല്പനേരം മിണ്ടാതിരിക്കണം. കഥാപ്രസംഗമവസാനിച്ചാൽ പിന്നെ നമുക്കു സംസാരിക്കാം

തുളസീദാസൻ—(വന്ദിച്ചുകൊണ്ടു്) സ്വാമീ! രാമായണംകഥയ്ക്കു മുഖ്യപാത്രമായിരുന്ന അങ്ങേയ്ക്കു് മറ്റൊരാൾ രാമായണം പറയുന്നതു കേൾക്കണമെന്നുണ്ടോ?

ഈ വാക്കുകൾകേട്ടു് ഹനൂമാൻ പരിഭ്രമിച്ചു്, ആഹാ! ഇവൻ നമ്മുടെ മർമ്മമെല്ലാമറിഞ്ഞ ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയെപ്പോലെ സംസാരിക്കുന്നു. ഇവൻമുഖേന ഈ സഭക്കാരും ഞാൻ ഹനൂമാനാണെന്നറിയുന്നപക്ഷം ഇവനെപ്പോലെ നമ്മെ ഉപദ്രവിച്ചുതുടങ്ങും. അതുകൊണ്ടു്, ഏതുവിധത്തിലെങ്കിലും ഇനി ഇവിടുന്നു തപ്പിപ്പിഴയ്ക്കാൻ നോക്കണം എന്നോരോ വിചാരങ്ങളോടുകൂടി പ്രസംഗമവസാനിപ്പിച്ചപ്പോൾ യാതൊന്നും മറുപടിപറയാതെ ബ്രാഹ്മണരുടെ കൂട്ടത്തിൽ ഇറങ്ങി മറഞ്ഞുകളഞ്ഞു.

തുളസീദാസൻ മുൻകൂട്ടി ഓടിയിറങ്ങി വാതുക്കൽ ചെന്നുനിന്നു, ബ്രാഹ്മണരെ ഓരോരുത്തരെയായി പരിശോധിച്ചു വെളിക്കോട്ടയയ്ക്കാൻ തുടങ്ങി. അതുകണ്ടു കോപിച്ചു, ബ്രാഹ്മണരെല്ലാം ഇവനാരു്? ചുങ്കക്കാരെപ്പോലെ നമ്മെ ഓരോരുത്തരേയും തട്ടുത്തു പരിശോധിക്കാൻ വന്നിരിക്കുന്നു. ഇവനെ കണക്കിനു ശിക്ഷിക്കാതെവിടാൻ തരമില്ല. ഓരോരുത്തർ ഓരോ അടിവീതം കൊടുത്താൽ ഇവൻ നല്ല മര്യാദക്കാരനാകുമെന്നു തോന്നുന്നു. അഥവാ ഇവനെ ശപിച്ചു ഭസ്മമാക്കിയാലോ എന്നാലും ദോഷമില്ല. പിടിച്ചുകെട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി ശൂലത്തിലിട്ടാലും രാരക്കേടില്ല. ഇങ്ങനെ ഓരോവിധത്തിൽ അധിക്ഷേപങ്ങൾ തുടങ്ങിയതൊന്നും വകവയ്ക്കാതെ തുളസീദാസൻ ഹനൂമാനെക്കാണണമെന്നുള്ള ഏകാഗ്രയോടുകൂടി, പരിശോധന നടത്തിക്കൊണ്ടു തന്നെനിന്നു. ഒടുവിൽ അദ്ദേഹത്തെ കാണായ്കകൊണ്ടു പരിഭ്രാ

ന്തനായി അവിടെയൊക്കെ ചുററിയോടി നോക്കി. എന്നിട്ടും ഫലിക്കായ്കകൊണ്ടു അടുത്തദിവസം അദ്ദേഹത്തെ വിടാതെ പിടിച്ചുകൊള്ളാമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു് തിരികെ വീട്ടിൽ മടങ്ങിപ്പോകയും ചെയ്തു. പിറേറദിവസം നേരത്തേതന്നെ പുരാണപാഠകൻെറ വീട്ടിൻെറ പടിവാതുക്കൽ ഹാജരായി ഹനുമദാഗമനത്തെ പ്രതീക്ഷിച്ചിരുന്നു. ഹനുമാൻ അന്നും പതിവുപോലെ വന്നു് അപ്രത്യക്ഷനായി അകത്തുകടന്നു് രാമായണം കേട്ടുകൊണ്ടിരിപ്പായി. വെളിയിൽ വളരെനേരം ഇരുന്നിട്ടും കാണായ്കയാൽ തുളസീദാസൻ ഉള്ളിൽക്കടന്നു ഹനുമൽസ്വാമിയുടെ അരികിൽ ചെന്നു സാഷ്ടാംഗനമസ്കാരം ചെയ്തു "മായാഗുണനായ സ്വാമീ! നിന്തിരുവടിയെ കണ്ടുപിടിപ്പാൻ ഞാൻ ശക്തനല്ല. എൻെറ സങ്കടം തീൎത്തുതരാനും മററാരുമില്ല. ദയയുണ്ടായി ഇന്നെങ്കിലും ഭഗവൽ ദർശനം എനിക്കു ലഭിപ്പാൻ ഇടയാക്കണം" എന്നു വിനയാദരപൂർവ്വം പറഞ്ഞുകൊണ്ടു പാദങ്ങളിൽത്തന്നെ കിടന്നു സ്തുതിക്കാൻ തുടങ്ങി.

ഹനുമാൻ—"എടാ ദുരിതമേ! ഇതൊരു ഒഴിയാപ്പിണിയായിത്തീൎന്നുവോ? നിനക്കു ഭഗവാനെ കാണണമെങ്കിൽ അതിനു ഞാൻ എന്തുവേണം. ഭഗവൽഭക്തി ശരിയായുണ്ടെങ്കിൽ വൈകുണ്ഠത്തിൽ ചെന്നു് അദ്ദേഹത്തെ കാണാം. അതിനു് ഇവിടെനിന്നു വഴക്കടിച്ചാൽ വല്ല ഫലവുമുണ്ടോ? നിനക്കു പിച്ചുപിടിച്ചെന്നാണു തോന്നുന്നതു്. അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ അതിനു വല്ല വൈദ്യന്മാരെയുമന്വേഷിച്ചുപോകണം. ഇവിടെ നീ നില്ക്കേണ്ട എന്നോടൊന്നും പറകയും വേണ്ട" എന്നുപറഞ്ഞു.

തുളസീദാ—ഹേ സൽഗുരുനാഥ! സത്യജ്ഞാനസാഗര! അങ്ങേ കരുണയുണ്ടെങ്കിൽ വൈകുണ്ഠത്തിൽപോയി മഹാവിഷ്ണുഭഗവാനെ ദർശിക്കാൻ പ്രയാസമുണ്ടെന്നെനിക്കു തോന്നുന്നില്ല. കൈലാസം നിഷധം ഹിമവാൻ മുതലായ പൎവ്വതങ്ങളെക്കടന്നുപോയി ആയിരംയോജന വിസ്താരവും ആയിരം യോജന ഉയരവും ഉള്ള സഞ്ജീവിപൎവ്വതത്തെ ചുവടോടെ പറിച്ചു് ഒരു കൈയിൽ താങ്ങിക്കൊണ്ടു്, അരക്ഷണത്തിൽ രാമരാവണയുദ്ധക്കളത്തിലെത്തിയ വീരവീരൻ അങ്ങല്ലാതെ മററാരാണു്? അങ്ങനെയുള്ള നിന്തിരുവടിയെ അഭയംപ്രാപിച്ചിരിക്കുന്ന എനിക്കു എന്തൊരു കുറവാണു വരാനുള്ളതു്? എന്നു പറഞ്ഞു് ആനന്ദസാഗരത്തിൽ കുളിച്ചു കൂത്താടി പല സ്തോത്രങ്ങളും പാടിക്കൊണ്ടു നിന്നു.

അതുകണ്ടു്, ഹനൂമാൻ—എടാ മൂഢാ! നീ തുള്ളിക്കളിക്കുന്നതെന്താണു്? വേണ്ടാസനങ്ങളും കളിക്കൂത്തുകളും കാണിക്കാനാണോ നീ ഇവിടെ വന്നതു്? വെളിക്കിറങ്ങിപ്പോയി നിന്നെപ്പോലെയുള്ള അജ്ഞാനികളുടെ മുമ്പിൽ ഈ കളികളൊക്കെ കാണിച്ചാൽ പക്ഷെ, അവർ ബഹുമാനിക്കുമായിരിക്കും—എന്നല്പം നീരസഭാവത്തിൽ പറഞ്ഞു.

തുളസീദാ—ചിരഞ്ജീവിയായ ദേവ! ഇനി ജീവനുള്ളപ്പോഠം നിന്തിരുവടിയെപ്പിരിഞ്ഞു ഞാൻ പോകുമോ? നിന്തിരുവടി അത്യന്തം ഭൂതദയയുള്ള ആളായിരിക്കെ, വളരെനാളായി ആശ്രയിച്ചു്, അലഞ്ഞുതിരിയുന്ന എന്നെ വെറുക്കാമോ? അനുഗ്രഹലോലമായ മനസ്സിനെ പിൻതിരിക്കാമോ? മൌനം ദീക്ഷിച്ചിരുന്നുകളയാമോ? അജ്ഞനായ ഞാൻ വല്ല അപരാധവും ചെയ്തിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ അതെല്ലാം ക്ഷമിച്ചു് ഏതുവിധത്തിലോ, ഭഗവാനെ ഇന്നെനിക്കു കാണിച്ചുതരണം. ദയാലുവായ ദേവ! ഭക്തവത്സല! ലോകവിജയിയായ വീര! എന്നിങ്ങനെ പലവിധത്തിൽ സ്തുതിച്ചുതുടങ്ങി.

ഹനൂമാൻ—"ഇതെന്തു്? ഭക്തിമുഴുത്തു ഭ്രാന്തായിത്തീൎന്നോ? ഇതുന്നിരുന്നു വെറുംവാക്കുകളല്ലയോ പുലമ്പുന്നതു്. വേശ്യാസ്ത്രീകളെപ്പോലെ കൊഞ്ചിക്കുഴഞ്ഞാടുന്നതു്, മതി മതി; അതു കാണാൻ ഇവിടെ ആരും ഇരിപ്പില്ല" എന്നു പറഞ്ഞു് പുരാണ പാഠകന്റെ സമീപം ബ്രാഹ്മണർ ഞെരുങ്ങിയിരിക്കുന്നതിനിടയ്ക്കു പോയിരുന്നു.

തുളസീദാസൻ, അതുകണ്ടു് "ഓഹോ! ഇദ്ദേഹം ഇന്നലത്തെപ്പോലെ എന്നെക്കബളിപ്പിച്ചു മറഞ്ഞുകളയാനായിരിക്കാം ഭാവം" എന്നു സംശയിച്ചു പുറകേചെന്നു്; സ്വാമിൻ! കരുണാനിധേ! ആശ്രയമില്ലാത്ത ഈ അഗതിയെ ഉപേക്ഷിച്ചു പൊയ്ക്കളയരുതേ എന്നു പ്രാൎത്ഥിച്ചുകൊണ്ടു് വിശ്വാസത്തിനായി ഹനുമദ്ദേവന്റെ ഇടതുകൈ തന്റെ വസ്ത്രാഞ്ചലംകൊണ്ടു കെട്ടിമുറുക്കിത്തുടങ്ങി.

ഹനൂമാൻ—"അഹാ! ഇതൊന്തൊരു വിഷമത? സല്ക്കഥാശ്രവണം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോഠം ഈ മുട്ടാളൻവന്നു കള്ളനെ കെട്ടുന്നതുപോലെ എന്നെ കെട്ടിമുറുക്കുന്നു. ഇത്രത്തോളം ധാൎഷ്ട്യം ഞാൻ മററാരും കണ്ടിട്ടില്ല. എടാ മൂഢ! വളരെനേരമായി ഇഷ്ടത്തിനു ഭംഗംചെയ്തിരിക്കുന്ന നിന്നെ ഇതേവരെ ഉപദ്രവിക്കാതിരുന്നതു് എന്റെ കരുണാവിലാസവും നിന്റെ നല്ലകാലവുമാണെന്നു കരുതിക്കൊഠംക. ഇനിയെങ്കിലും ദൂരെമാറി

പ്പൊയ്ക്കോ നല്ലതിനു്. എന്നിങ്ങനെ അധിക്ഷേപിച്ചു പിടിച്ചൊരു തള്ളുകൊടുത്തു. തുളസീദാസൻ അരികേ ഇരുന്ന ബ്രാഹ്മണരുടെ മേൽ ചെന്നു മലൎന്നുവീണു. പെട്ടെന്നു ചാടിയെഴുന്നേററു ആനന്ദരോമാഞ്ചത്തോടുകൂടി കൈകൾകൂപ്പി നിന്നുകൊണ്ടു് "ഹാഹാ! നിന്തിരുവടിയുടെ കരസ്പൎശത്താൽ ഞാൻ കൃതാൎത്ഥനായി ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇത്രത്തോളം പുണ്യം എനിക്കുണ്ടെന്നു ബോധപ്പെട്ടതിപ്പോഴാണു്," എന്നിങ്ങനെ അഹ്ളാദവാക്കുകൾ പൊഴിച്ചു് വിഷ്ണുസംകീൎത്തനങ്ങളും ഹനുമൽസ്തോത്രങ്ങളും പാടുകയും കൂത്താടുകയും ചെയ്തശേഷം വീണ്ടും ഹനുമദ്ദേവൻെറ സമീപത്തെത്തി, ഇനി ഞാൻ വിട്ടയയ്ക്കയില്ലെന്നും പറഞ്ഞു് അദ്ദേഹത്തിൻെറ കൈകൾ രണ്ടാമതും മുണ്ടുകൊണ്ടു കെട്ടിത്തുടങ്ങി. അതു കണ്ടുകൊണ്ടിരുന്ന ബ്രാഹ്മണരെല്ലാം തുളസീദാസനെ നോക്കി, "എടാ മുട്ടാള! ആ വൃദ്ധബ്രാഹ്മണനോടു നീ മല്ലടിക്കുന്നതെന്തിനു്? പേപ്പാട്ടുകൾ പാടി ചുററി ഓടുന്നതെന്തിനു്? നാളെമുതൽ നീ ഈ സഭയിൽ വന്നേക്കരുതു്. ഇറങ്ങുവെളിക്കു്—" എന്നു ശാസിച്ചു. അതിനു മറുപടിയൊന്നും പറയാതെ തുളസീദാസൻ ഹനുമദ്ദേവൻെറ കൈക്കെട്ടു മുറുക്കിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടു്, "സ്വാമിൻ! നിന്തിരുവടി ഓടിപ്പോയ്ക്കളയുന്നതു് ഇനി എനിക്കൊന്നുകാണണം" എന്നാനന്ദഭരിതനായി ചിരിച്ചു.

ഹനുമാൻ—ഓഹോ ഇവൻ രഹസ്യമറിഞ്ഞ കള്ളൻതന്നെ. നമ്മുടെ രഹസ്യം ഇവനാരോ പറഞ്ഞുകൊടുത്തിട്ടുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടിനി ഇവൻ നമ്മെ വിടുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല. പണ്ടു, സഹദേവനോടും ഇരാവാനോടും ഇടപെട്ട ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാനെപ്പോലെ, ഞാൻ ഇവൻെറ പക്കൽ അകപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഇനി കോപംകാണിക്കാതെ തപ്പിപ്പിഴയ്ക്കുന്നതാണു് നല്ലതെന്നു നിശ്ചയിച്ചു്, തുളസീദാസനോടു്, "ഹേ ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠാ! ഭഗവൽകഥാപാരായണസമയത്തു് സംസാരിക്കുന്നതു പാപമാണു്. സീതാരാമമന്ത്രത്തെ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടു് ഉപദ്രവിക്കാതെയിരിക്കണം. ഭഗവൽക്കഥാശ്രവണം സകല ഭാഗ്യവും തരുന്നതാണു്. എല്ലാവക്കും ഗുരു ഭഗവാൻതന്നെയാണു്" എന്നനുശാസിച്ചശേഷം കഥാശ്രവണത്തിൽ ശ്രദ്ധപതിപ്പിച്ചു മൌനിയായിരുന്നു.

തുളസീദാ—സ്വാമിൻ! നിന്തിരുവടി മടങ്ങിപ്പോകുമ്പോൾ ഭഗവാനെ എനിക്കു കാണിച്ചുതന്നുംവച്ചു പോകുമോ എന്നു പറഞ്ഞേ തീരൂ.

ഹനുമാൻ—നിനക്കു് അനുസരണം എന്നൊന്നില്ല—അല്ലേ? ഇപ്പൊഴൊന്നും സംസാരിക്കരുതെന്നല്ലേ പറഞ്ഞതു്? കഥാ

പ്രസംഗം തീരട്ടെ. പിന്നീട്ട നിൻെറ ചോദ്യങ്ങൾക്കൊക്കെ മറുപടിപറഞ്ഞുതരാം.

തുളസീദാ—അങ്ങിനെ പറഞ്ഞാൽ പോരാ. കഥാപ്രസംഗം കഴിഞ്ഞു പോകുമ്പോൾ ഭഗവാനെ എനിക്ക കാണിച്ചുതരാമെന്ന സത്യംചെയ്യണം. അല്ലാതെ എനിക്ക സമാധാനം ഉണ്ടാകുന്നില്ല. നാരായണസ്വാമിയുടെ പേരിൽ അങ്ങനെ ഒരാണയിടാമെങ്കിൽ ഞാൻ മിണ്ടാതെയിരുന്നേക്കാം

ഹനുമാൻ, അതുകേട്ട് "ഹാ! ഇവൻ ഒരു ദുസ്സാമൎത്ഥ്യക്കാരൻതന്നെ! അനുസരണമില്ല, മുറയ്ക്കു മുറയ്ക്കുപദ്രവം ഇനി ഇവനോട്ട സംസാരിക്കാതിരിക്കുന്നതാണ് നല്ലതു്" ഇങ്ങനെ നിശ്ചയിച്ചു മൌനം ദിക്ഷിച്ചിരുന്നു.

തുളസീദാസൻ അതുകണ്ടു്— "ഹേ സീതാരാമഭക്തശിരോരത്നമേ! ഇങ്ങനെ മൌനമവലംബിച്ചു മറഞ്ഞുപൊയ്ക്കളഞ്ഞാണു് എന്നെ കബളിപ്പിക്കാറുള്ളതു്. അങ്ങേ രഹസ്യം ഞാൻ അറിയാതിരിക്കയല്ല. അതുകൊണ്ടു് ഭഗവാനെക്കാണിച്ചുതന്നതിനുമേലേ ഇനി പൊയ്ക്കളയാവൂ". എന്നുപറഞ്ഞു മരറൊക്കെയും പിടിച്ചുകെട്ടിത്തുടങ്ങി. ഉടനേ ഹനുമാൻ കോപഭാവത്തിൽ തുളസീദാസനെ തള്ളിമാററി "എടാ ദുഷ്ടാ! മൂട്ടാള! നിന്നെപ്പോലെ അനുസരണവും വകതിരിവുമില്ലാത്ത ജന്തുക്കളെ ഞാൻ കണ്ടിട്ടില്ല" എന്നധിക്ഷേപിച്ചു്, ബ്രാഹ്മണരെ നോക്കി "ഹേ പുരാണശ്രവണലോലന്മാരായ ബ്രാഹ്മണരേ! നിങ്ങൾ ഇവൻെറ അക്രമങ്ങളൊന്നും കാണുന്നില്ലയോ? രണ്ടുമൂന്നുദിവസമായി ഇവൻ ഇവിടെവന്നു്, ഈ കഥാപ്രസംഗം കേൾക്കാൻ സമ്മതിക്കാതെ എന്നെ ഉപദ്രവിക്കുന്നു. ഇവനെ അടിച്ചു വെളിക്കാക്കാൻ ആരുമില്ലേ? എന്നോടുമാത്രം ഇവന്നു് ഈ യുദ്ധം എന്താണാവോ? എൻെറ കഷ്ടകാലമായിരിക്കാം—" എന്നു വിളിച്ചുപറഞ്ഞു.

ഉടനെ അടുത്തിരുന്ന വിപ്രന്മാർ ചാടി എഴുന്നേററു്, തുളസീദാസനെ പിടികൂടി "എടാ ദുഷ്ടാ! നീ രണ്ടുമൂന്നുദിവസമായി ഈ വൃദ്ധബ്രാഹ്മണനെ ഉപദ്രവിക്കയും ഭഗവൽക്കഥാശ്രവണത്തെ അസ്വസ്ഥമാക്കുകയും ചെയ്യുവരുന്ന നിന്നെ ഇവിടെ ക്ഷണിച്ചുവരുത്തിയവനേയും നിന്നെയും ഇപ്പോൾതന്നെ വെളിയിലാക്കുന്നുണ്ടു്, എന്നുപറഞ്ഞു അതു കേട്ടുകൊണ്ടിരുന്ന പുരാണപാഠകൻ, "ശരിതന്നെ ഇവൻ വലിയ ഉപദ്രവിയായിട്ടാണു തീൎന്നിരിക്കുന്നതു്. അതുകൊണ്ടു നിങ്ങൾ എല്ലാവരുംകൂടി ഇവൻെറ അഹങ്കാരം ശമിപ്പിച്ചു വെളിയിലാക്കുകതന്നെ വേണം എന്നഭിപ്രായപ്പെട്ടു. അതുകേട്ട സദസ്യന്മാർ ഇതെന്തൊരുമല്ലടി

എന്നുപറഞ്ഞു്, രണ്ടുപേരേയും വെളിക്കാക്കാൻ ആരംഭിച്ചു. അപ്പോൾ ഹനൂമാൻ ഹേ ബ്രാഹ്മണോത്തമന്മാരേ! നിങ്ങൾ വൃദ്ധനായ എന്നെക്കൂടി ഈ ദുഷ്ടനോടൊന്നിച്ചു തള്ളിക്കളയുന്നതു ഉചിതമാണോ? എന്നു ചോദിച്ചെഴുന്നേററു തുളസീദാസൻെറ പിടി വിടുവിക്കാനായി ആൾക്കൂട്ടത്തിൽ ഞെരുങ്ങിക്കയറി ഓട്ടം തുടങ്ങി. ബ്രാഹ്മണരെത്തള്ളിമറിക്കയും അവരുടെ പുറത്തു മറിഞ്ഞുവീഴുകയും മററും ചെയ്തുകൊണ്ടു വളരെനേരം ചുററി ഓടിയതിലും തുളസീദാസൻ പിടിവിടാതെ തൂങ്ങിക്കിടക്കയായിരുന്നു. ആ കലാപത്തിനിടയ്ക്കു്, ഭിത്തികളിലും തൂണുകളിലും ബ്രാഹ്മണരുടെ തലകളിലും മുറയ്ക്കു തട്ടിമുട്ടി തുളസീദാസൻെറ ദേഹം പല ഭാഗം മുറിഞ്ഞു രക്തം ഒഴുകിത്തുടങ്ങി. എന്നിട്ടും വസ്ത്രത്തിലെ പിടിവിട്ടില്ല. ഹനൂമാൻ ഉടനെ കൂക്കിവിളിച്ചു ശബ്ദമുണ്ടാക്കിക്കൊണ്ടു വെളിക്കിറങ്ങി കാററിനെക്കാൾ വേഗത്തിൽ ഓടി. ഒരുവിധത്തിലും അനുഗമിക്കാൻ ശക്തിയില്ലായ്കകൊണ്ടു് തുളസീദാസൻ താഴെവീണു വളരെദൂരം ഇഴയേണ്ടിവന്നു. അതുമൂലം ദേഹംപൊളിഞ്ഞും മുറിഞ്ഞും ഉണ്ടായ തീവ്രവേദനയാലും മററും അദ്ദേഹം അചിരേണ ബോധംകെട്ടു വസ്ത്രത്തിലെ പിടിയുംവിട്ടു് വഴിമേൽ കിടന്നു. ഹനൂമാൻ പെട്ടെന്നു മറയുകയുംചെയ്തു. എങ്കിലും ഭക്തനും വൈരാഗ്യശാലിയുമായ തുളസീദാസനെക്കുറിച്ചു് അദ്ദേഹത്തിനു കരുണതോന്നാതിരുന്നില്ല. ഇനി എന്തായാലും ദർശനം കൊടുക്കണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു് ഒരുഭാഗത്തു മറഞ്ഞുനിന്നു. വളരെനേരം മൂർച്ഛയിൽ കിടന്നശേഷം ഉണൎന്ന തുളസീദാസനു ഭഗവദ്ദർശനചിന്തയാണു വീണ്ടുമുണ്ടായതു്. ഹനൂമദ്ദേവ! ദേവ! എന്നുരുവിട്ടുംകൊണ്ടു നാലുദിക്കിലും നോക്കിയതിൽ അദ്ദേഹത്തെക്കാണായ്കയാൽ ആധി വൎദ്ധിച്ചു. ഇനി ജീവിച്ചിരിക്കുന്നതേക്കാൾ മരിക്കുന്നതാണു നന്നെന്നു നിശ്ചയിച്ചു തറയിൽ തല തല്ലിത്തല്ലി മരിക്കാനായി ഭാവിച്ചു. കരുണാനിധിയായ ഹനൂമാൻ തൽക്ഷണം തൻെറ കരപല്ലവങ്ങളാൽ തുളസീദാസൻെറ ശിരസ്സിനെത്താങ്ങിപ്പിടിച്ചു് "ഹേ ഭക്തശിരോമണേ! നീ വെറുതേ മരിക്കേണ്ടാ; നിനക്കു ദർശനംതരാൻ ഞാൻ ഇതാ സന്നദ്ധനായിരിക്കുന്നു. ഇത്രത്തോളം നിന്നെ ദുഃഖിപ്പിച്ച എൻെറ അവിവേകത്തെ ക്ഷമിച്ചാലും!" എന്നരുളിച്ചെയ്തു അതു കേട്ടു തുളസീദാസൻ മുഖം തിരിച്ചുനോക്കിയതു് ലോകവിജയിയായ ശ്രീരാമദൂതൻെറ മുഖത്തായിരുന്നു. ഉടനേ ശാരീരികമായ വേദനയെല്ലാം നീങ്ങി പൂൎണ്ണാരോഗ്യം സിദ്ധിച്ചതായി തോന്നുകയാൽ പെട്ടെന്നു ചാടിയെഴുന്നേററു് ആ മഹാത്മാവിൻെറ പാ

ങ്ങളിൽ സാഷ്ടാംഗപ്രണാമം ചെയ്തു. സ്വാമി! നിന്തിരുവടിക്ക് അടിയനിൽ കാരുണ്യമുദിച്ചുവോ? പാപിയായ അടിയന്ന് നിന്തിരുവടിയെ ദർശിക്കാൻ ഭാഗ്യം അരുളിയോ? ആഹാ! ഞാനെത്ര പുണ്യവാൻ! എന്നുപറഞ്ഞു സ്തുതിവാക്യങ്ങൾ വർഷിക്കുമ്പോൾ ഹനുമാൻ സന്തുഷ്ടചിത്തനായി തുളസീദാസനെ മാറോടു ചേർത്തണച്ച് ഹേ ഭക്തോത്തമ! നിനക്ക് എന്നെക്കൊണ്ടു സാധിക്കേണ്ട കാര്യം എന്താണ്, എന്നു ചോദ്യംചെയ്തു.

തുളസീദാസൻ—ശ്രീരാമചന്ദ്രന്റെ ദർശനം എനിക്കു സിദ്ധിപ്പാൻ നിന്തിരുവടി അനുഗ്രഹിക്കണം:

ഹനുമാൻ—നീ വളരെനാളായി തപസ്സുചെയ്തിട്ടും പ്രസാദിക്കാത്ത ആ കരുണാനിധി ഞാൻ പറഞ്ഞാൽ നിനക്കു ദർശനം തരുമോ?

തുളസീദാ—ഭഗവാന്റെ ദർശനം ലഭിച്ചില്ലെങ്കിൽ ഞാൻ ജീവനോടുകൂടിയിരിക്കയില്ലെന്നുള്ളതു നിശ്ചയമാണ്.

ഹനുമാൻ—ഭഗവാൻ കാര്യാർത്ഥമായി ഓരോകാലത്തു അവതാരരൂപങ്ങൾ എടുത്തിട്ടുണ്ടെങ്കിലും പരമാർത്ഥത്തിൽ അരൂപനാണ്. രൂപമില്ലാത്ത ആ പരബ്രഹ്മത്തെക്കാണണമെന്നു നീ ആവശ്യപ്പെട്ടാൽ ഞാനെന്താ ചെയ്ക?

തുളസീദാ—ഭക്തന്മാരുടെ മനസ്സങ്കല്പമനുസരിച്ചുള്ള രൂപത്തിൽ ദർശനം കൊടുക്കുക അരു കരുണാനിധിയുടെ പതിവാകകൊണ്ടു് രാമചന്ദ്രസ്വാമി, സീതാസമേതനായി ഗരുഡവാഹനത്തിന്മേൽ എഴുന്നെള്ളിവന്നു ദർശനം തന്നാലല്ലാതെ എന്റെ ഈ നിർബന്ധം ഒഴിയുന്നതല്ല.

ഹനുമാൻ—ശ്രീരാമരൂപം ത്രേതായുഗത്തിൽ ഭഗവാൻ സ്വീകരിച്ചുഴിച്ചതാണ്. അതു് ഈ കലിയുഗത്തിൽ കാണുവാൻ അനുഗ്രഹിച്ചാൽ സാധിക്കുന്നതെങ്ങിനെ?

തുളസീദാ—പ്രഹ്ളാദനു വേണ്ടി, മനുഷ്യമൃഗാകൃതികലന്ന ഒരു മൃഗരൂപം കൈക്കൊണ്ടു തൂണിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ട ആ കരുണാനിധിക്ക് ശ്രീരാമരൂപത്തിൽ എനിക്കു ദർശനംതരാൻ സാധിക്കാതെ വരുമോ? ശ്രീരാമരൂപം അഴിച്ചെങ്കിലും തങ്കമല്ലേ ചേർത്തിരിക്കുന്നതു്. വീണ്ടും അത രൂപത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കാൻ സർവ്വശക്തനായ അവിടേക്ക് എന്താണു പ്രയാസം? എന്നുമാത്രമല്ല, ഭക്തരക്ഷണത്തിനുവേണ്ടി മത്സ്യകച്ഛപാദിരൂപങ്ങളും മോഹിന്യാദിരൂപങ്ങളും അംഗീകരിച്ച കരുണാലയനായ അദ്ദേഹത്തിന് എന്നെ രക്ഷിക്കാൻ ശ്രീരാമരൂപം ധരിച്ചെഴുന്നെള്ളാൻ

വിഷമതയുണ്ടോ? അതുകൊണ്ടു വേഗം ഭഗവാനെ എനിക്കു ശ്രീരാമരൂപത്തിൽ കാണിച്ചുതരണം.

ഹനുമാൻ—നിശ്ചയിച്ചയുടനേ അദ്ദേഹം എഴുന്നെള്ളിവരാൻ നമ്മുടെ കളിപ്പിള്ളയാണോ?

തുളസീദാ—ഇക്ഷണത്തിൽ ആ പരമാത്മാവിൻെറദർശനം എനിക്കു ലഭിച്ചില്ലെങ്കിൽ ഞാൻ ജീവനോടുകൂടിയിരിക്കയെന്നതുണ്ടാകയില്ല.

ഹനുമാൻ—ഹേ പുണ്യാത്മാവേ! നാളെ നീ വസിക്കുന്ന തെരുവിൽവച്ചുതന്നെ നിനക്കു ഭഗവദ്ദർശനം ലഭിക്കാൻ വേണ്ട ഏപ്പാടു ഞാൻ ഇന്നുതന്നെ ചെയ്യാം. നാളെ നിനക്കു ആ പരമാത്മാവിനെ ദർശിക്കാൻ സംഗതിയാകും; സംശയമില്ല. ഇത്രയും പറഞ്ഞശേഷം ഹനുമാൻ അന്തർദ്ധാനംചെയ്തു.

ഏഴാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

എട്ടാം അദ്ധ്യായം.

തുളസീദാസനു ശ്രീരാമദർശനം ലഭിച്ചതു്.

ഹേ സിദ്ധന്മാരെ! ബ്രഹ്മൈകനിഷ്ഠനായ ഹനുമദ്ദേവൻ ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്തു മറഞ്ഞശേഷം തുളസീദാസൻ ആനന്ദസാഗരനിമഗ്നനായി തൻെറ വസതിയിലേക്കുപോയി. "രാത്രി എപ്പോൾ അവസാനിക്കും; സൂര്യൻ എപ്പോൾ ഉദിക്കും; ഭഗവാൻ എപ്പോൾ പ്രസാദിച്ചു പ്രത്യക്ഷപ്പെടും; ഭഗവാനെ കാണത്തക്കവണ്ണം മുജ്ജന്മം ഞാൻ എന്തൊരു പുണ്യമാണു ചെയ്തതു്? ഭഗവദ്ദർശനം സത്യത്തിൽ എനിക്കു ലഭിക്കുമോ? കരുണാനിധിയായ അവിടുന്നു പാപിയായ ഇവനിൽ പ്രസാദിക്കുമോ? കാട്ടിൽപോയി അനേകവഷം ഉഗ്രമായ തപസ്സാചരിക്കുന്ന മുനിമാക്കുപോലും ദർശനംകൊടുക്കാത്ത ഭഗവാൻ പാപിയായ എൻെറ മുമ്പിൽ എഴുന്നെള്ളിവരുമോ? ഭഗവദ്ദർശനത്തിനെന്നെ സഹായിച്ച ഹനുമദ്ദേവനു ഞാനെന്തൊരു പ്രത്യുപകാരമാണു ചെയ്യേണ്ടതു്? ഹനുമാനെക്കാണ്മാൻ ഇടയാക്കിയ ആ ഭൂതത്തിനും എന്തുപകാരംചെയ്താൽ മതിയാകും? ഭഗവാനായ ഹനുമാൻ അരുളിച്ചെയ്ത വാക്കുകൾ വ്യാജമാകുമോ? ബ്രഹ്മൈകനിഷ്ഠനായ അ

24

ദ്ദേഹം കളവുപറയുമോ? ബ്രഹ്മരുദ്രാദികളാൽപോലും സ്വച്ഛന്ദം കാണ്മാൻ സാധിക്കാത്ത രാമചന്ദ്രസ്വാമി, ഹനുമാന്റെ അപേക്ഷയെ സ്വീകരിച്ചെന്നുവരുമോ?" എന്നോരോ വിചാരധാരയാൽ വിവശമായ മനോവൃത്തിയോടുകൂടി രാത്രി മിക്കവാറും ഉറങ്ങാതെതന്നെ കഴിച്ചു് ഒരു വിധത്തിൽ നേരം വെളുപ്പിച്ചു.

തുളസീദാസൻ, ഏവംവിധങ്ങളായ മനോരാജ്യങ്ങളോടുകൂടി സന്തുഷ്ടനായിരിക്കുമ്പോൾ ഹനുമാൻ വൈകുണ്ഠത്തിലെഴുന്നെള്ളി, വിരജാനദിയിൽ കുളിച്ചു് നിത്യകർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിച്ച ശേഷം, ശ്രീനാരായണന്റെ സന്നിധിയിൽചെന്നു് പ്രദക്ഷിണം ചെയ്തു വന്ദിച്ചുണർത്തിച്ചു സ്വാമിൻ! നിന്തിരുവടിയുടെ ഭക്തനായ വാല്മീകിമഹർഷിയുടെ മനുഷ്യാവതാരമായ തുളസീദാസബ്രാഹ്മണൻ അങ്ങേ ദർശനം വളരെനാളായി അഗ്രഹിക്കുന്നു. ശ്രീരാമരൂപത്തിൽ ഇന്നുതന്നെ അങ്ങേ ദർശനം ലഭിക്കാത്തപക്ഷം, അവൻ ജീവസന്ധാരണം ചെയ്കയില്ലെന്നു് ദൃഢനിശ്ചയത്തോടുകൂടിയിരിക്കയാണു്. സർവ്വസാക്ഷിയായ നിന്തിരുവടിക്കു് അടിയനുണർത്തിക്കാതെതന്നെ ആ വസ്തുത അറിയാവുന്നതാണല്ലൊ.

ഹനുമാന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടു് മന്ദസ്മിതത്തോടുകൂടി ശ്രീനാരായണൻ പറഞ്ഞു:—ഹേ അഞ്ജനേയ! ഭക്തശിരോമണിയായ തുളസീദാസനെ പരീക്ഷിക്കാനായി നീ വളരെ കഷ്ടപ്പെടുത്തി അല്ലേ? അതു വേണ്ടിയില്ലായിരുന്നു. അവൻ പരമഭാഗവതനാണു്. ഈ അരുളപ്പാടുകേട്ടു്, ഹനുമാൻ അല്പം ലജ്ജയോടുകൂടി, സ്വാമീ! അടിയൻ ചെയ്ത അപരാധത്തെക്കുറിച്ചു്, തിരുവുള്ളക്കേടുണ്ടാകരുതു്. ഭക്തോത്തമനായ തുളസീദാസനു് ഇന്നുതന്നെ ദർശനം കൊടുക്കണമെന്നു് അടിയനു് അപേക്ഷയുണ്ടു്.

അതുകേട്ടു ഭഗവാൻ ചിരിച്ചു് ലക്ഷ്മിയെനോക്കി, ഹേ ലോകമാതെ! ഈ ഹനുമാൻ നിരപരാധിയായ തുളസീദാസനെ, നിർദ്ദയമായി ഉപദ്രവിച്ചതിന്റെ കാരണം നീ ഓക്കുന്നുവോ? മുജ്ജന്മത്തിൽ തുളസീദാസൻ രാമായണത്തെ ഇരുപത്തിനാലായിരം പദ്യങ്ങളാക്കി നിർമ്മിച്ചു. ഹനുമാൻ അതറിഞ്ഞു്, രാമായണകഥയെ വിസ്തരിച്ചു നാല്പത്തി എണ്ണായിരമാക്കിപ്പാടുകയും, വാല്മീകിരാമായണം നിസ്സാരമാണെന്നു ജനതയ്ക്കു ബോദ്ധ്യമുണ്ടാക്കുകയും ചെയ്തു. അന്നുമുതല്ക്കു വാല്മീകിരാമായണം അത്ര പഠിക്കാതെയായി. അതുമൂലം വിഷണ്ണനായ വാല്മീകി എ

ന്നോടു സങ്കടം ഉണർത്തിച്ചു. ഞാൻ ഉടനേ ഇവനെ വരുത്തി അവൻ ചമച്ച രാമായണത്തിലെ സുന്ദരകാണ്ഡം ഒന്നു ചൊല്ലി ക്കേൾപ്പിക്കാൻ ആജ്ഞാപിച്ചു. അതിൽ ഇവൻചെയ്ത വിക്രമപ്ര ക്രമങ്ങളെല്ലാം സവിശേഷം വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. അതുകേട്ടു ഞാൻ ചിരിച്ചുപോയി. തന്നത്താൻ പുകഴ്ത്തുന്ന ജളസ ഭാവം ഇവനുണ്ടായതിനെക്കുറിച്ചു ഞാൻ ചോദിക്കയുണ്ടായി. അതുകേ ട്ടു ലജ്ജിച്ച്, ആ രാമായണത്തെ അപ്പോൾത്തന്നെ ഇവൻ സമു ദ്രത്തിലെറിഞ്ഞുകളകയുംചെയ്തു. അന്നുമുതല്ക്കു വാല്മീകിയോടു ണ്ടായിരുന്ന മത്സരബുദ്ധിയുടെ ഫലമായിട്ടാണ് ഇപ്പോൾ തുള സീദാസനെ അകാരണമായി ഉപദ്രവിച്ചതെന്നു തോന്നുന്നു എന്ന രുളിച്ചെയ്തു വീണ്ടും ചിരിച്ചു. അതുകേട്ടു മഹാലക്ഷ്മിയും സദസ്യ ന്മാരും ഏകമായം ചിരിച്ചുപോയി. ഹനുമാൻ ലജ്ജാവിവശ നായി ഭഗവൽപാദങ്ങളെ നമസ്കരിച്ച്, "സ്വാമിൻ! തിരുവാ യ്ക്കെതിർവായില്ല എങ്കിലും അടിയനെ പരിഹാസപാത്രമാക്കാ തെയിരിപ്പാൻ കരുണയുണ്ടാകണം. വിശേഷിച്ചും ഭക്തനായ തുളസീദാസന് ഇന്നുതന്നെ ദർശനം കൊടുക്കയും ചെയ്യണം" എന്നറിയിച്ചു.

ഭഗവാൻ അതുകേട്ട്, മന്ദഹാസത്തോടുകൂടി—"എനിക്കി ല്ലാത്ത സങ്കടം നിനക്കിക്കാര്യത്തിലുണ്ടോ? എന്റെ ഭക്തനു ദശ നംകൊടുക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ നീ സഹായം പറയണമെന്നില്ല. വന്നവഴിക്കു പൊയ്ക്കൊണ്ടാൽമതി!"

ഹനുമാൻ—ഇന്ന് ഭഗവാൻ ദർശനം തരുമെന്നു തുളസീദാ സനോട്ട് അടിയൻ ഉറപ്പു പറഞ്ഞുപോയി. ആ വാക്ക് സത്യ മാക്കാൻ കരുണയുണ്ടാകണം എന്നറിയിച്ചു തൊഴുതു.

ഭഗവാൻ—"എന്റെ അഭിപ്രായം അറിയാതെ അങ്ങനെ വാക്കുപറവാൻ നിനക്കാരുപറഞ്ഞു? കാമാദ്യാസക്തികൾ ഇനി യും തുളസീദാസന്റെ മനസ്സിൽനിന്നും നിശ്ശേഷം നീങ്ങിയിട്ടി ല്ല. അതു നീങ്ങാതെ അവനു ദർശനംകൊടുക്കാൻ പാടില്ല. മനഃ ശുദ്ധിക്കു, ഇനിയും അവൻ പന്ത്രണ്ടുവർഷം തപസ്സുചെയ്യേണ്ടി യിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ അക്കാര്യം പറയാതെ നീ മടങ്ങിപ്പൊ യ്ക്കൊൾക" എന്നിങ്ങനെ വിനോദമധുരമായി അരുളിച്ചെയ്തു.

ഹനുമാൻ, ഈ അരുളപ്പാടുകേട്ടു എതിർത്തു യാതൊന്നും പറവാൻ ശക്തനല്ലാതെ നിശ്ചലനായി നിന്നുപോയി. ലക്ഷ്മീ

ദേവി അതുകണ്ടു് പുഞ്ചിരിതൂകി ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തു—“പ്രിയപുത്ര! നീ വിഷാദിക്കേണ്ട നിൻെറ അഭിപ്രായപ്രകാരം ഇന്നുതന്നെ തുളസീദാസനു ദർശനം കൊടുക്കും; നീ പൊയ്ക്കൊൾക” ദേവിയുടെ അനുഗ്രഹവാക്കുകൾകേട്ടു് കൃതാൎത്ഥനായ ഹനുമാൻ ലോകപിതാക്കന്മാരെ വണങ്ങി സ്വസ്ഥാനത്തെ പ്രാപിച്ചു. അനന്തരം ദേവി ഭഗവാനെനോക്കി—“ജഗന്നായക! പന്ത്രണ്ടുവത്സരമായി നമ്മെ ഉന്നി തപസ്സുചെയ്യുന്ന ആ സാധുബ്രാഹ്മണനു് ഇന്നുതന്നെ നമുക്കു ദൎശനംകൊടുക്കണം”എന്നറിയിച്ചു് സീതാദേവിയുടെ രൂപം അംഗീകരിച്ചുനിന്നു. തൽക്ഷണം ഭക്തവത്സലനായ ഭഗവാനും ഭരതലക്ഷ്മണശത്രുഘ്നസമേതനായി പ്രത്യക്ഷീഭവിച്ച ഗരുഡനെ അരികിൽ വിളിച്ചു് എല്ലാവരുമായി ആരോഹണംചെയ്തു് ആകാശമാർഗ്ഗേണ യാത്രതുടങ്ങി. വൈകുണ്ഠസുന്ദരിമാരും മഹർഷിമാരുമെല്ലാം ഭഗവാൻെറ ഭക്തവാത്സല്യത്തെ പുകഴ്ത്തിസ്തുതിച്ചുകൊണ്ടു നില്ക്കുന്നതിനിടയ്ക്കു തുളസീദാസൻ ഇരിക്കുന്ന തെരുവിൻെറ മേൽഭാഗത്തു ഭഗവാൻ അപ്രത്യക്ഷനായി എഴുന്നെള്ളിനിന്നു. അതിനുമുമ്പുതന്നെ ഭഗവാനെ ദർശിക്കുന്നതിനു് ആഗ്രഹത്തോടുകൂടിയ തുളസീദാസൻ ആ തെരുവിൽ ഇറങ്ങിനിന്നു് ഭഗവദ്ദർശനം, ഇന്നുതന്നെ എനിക്കു ലഭിക്കുമെന്നുള്ളതിനു് സംശയമില്ല. ആ പരമാത്മാവിൻെറ സുകുമാരമായ തിരുമേനിയും ചാപബാണങ്ങൾ ധരിച്ച തൃക്കൈകളും കരുണാപൂർണ്ണങ്ങളായ കൺതാമരകളും വേദാന്താൎത്ഥങ്ങളാൽപോലും കണ്ടുകിട്ടാത്ത പാദപ്പൂക്കളും പ്രത്യക്ഷമായി കാണത്തക്ക പുണ്യവിശേഷം ഞാൻ ചെയ്തതെന്താണാവോ?എന്നിങ്ങനെഉച്ചരിച്ചുകൊണ്ടു് ശ്രീരാമാവതാരകഥയെ അനുക്രമമായി കീർത്തിച്ചുതുടങ്ങി.

ശ്രീരാമരാമ! ദശരഥനന്ദന! ബാലലീലാവിനോദ! താടകാരേ! അഹല്യാമോക്ഷപ്രദ! യാഗരക്ഷക! മഹേശചാപഭഞ്ജന! സീതാനയനാനന്ദദാ! ഇത്യാദി രാമായണകഥാകീർത്തനങ്ങളോടുകൂടി തെരുവിൽകൂടി വരുന്നവരെയും പോകുന്നവരെയും നോക്കാതെ ജയരാമ സീതാരാമ എന്നു ജപിച്ചുകൊണ്ടു ഭഗവാൻെറ വരവിനെത്തന്നെ പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു മൌനിയായിരുന്നു.

അപ്പോൾ ഭഗവാൻ തുളസീദാസൻെറ ഭക്തികണ്ടു് ആർദ്രഹൃദയനായി അദ്ദേഹത്തെ ഒന്നു പരീക്ഷിക്കണമെന്നുദ്ദേശിച്ചു ശ്രീരാമരൂപത്തെമറച്ചു് ഒരു വൃദ്ധതുലുക്കൻെറ രൂപത്തിൽ തുളസീദാസൻെറ മുമ്പിലിറങ്ങിനിന്നു. ഭരതലക്ഷ്മണശത്രുഘ്നന്മാരും സീതാദേവിയും തുലുക്കവേഷത്തെ അംഗീകരിച്ചു. ഗരുഡൻ അശ്വ

രൂപമായി ഭവിച്ചു തുളസീദാസൻെറ ഭക്തികണ്ടു ലക്ഷ്മീദേവിക്കു മനസ്സലിഞ്ഞു. പരമഭാഗവതനായ ഇവന്നു് എന്തൊരു വരമാണു കൊടുക്കേണ്ടതെന്ന ആലോചനയോടുകൂടി അല്പനേരം നിന്നപ്പോഴേക്കു ഭഗവാൻ മഹാലക്ഷ്മിയെനോക്കി—"പ്രിയേ! ഇവൻെറ മൂഢത്വം നോക്കൂ. എന്നെ അവൻ കണ്ടില്ലെങ്കിലാകട്ടെ നിന്നെക്കണ്ടറികിൽ വന്നില്ലല്ലോ. ഇവൻ പാപിയും മൂഢനുമാണെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു് നമുക്കിനി ഇവിടെ നിൽക്കേണ്ടാ" എന്നുപറഞ്ഞന്തർദ്ധാനംചെയ്തു. തുളസീദാസൻ ഇക്കഥയൊന്നുമറിയാതെ തൻെറ മുമ്പിൽവന്നുനിന്നതു് തുലുക്കന്മാരാണെന്നു നിശ്ചയിച്ചു് ആറേഴുനാഴിക ഇരുട്ടുന്നതുവരെ ഭഗവാനെ നോക്കിക്കൊണ്ടുനിന്നു. കഷ്ടം! ഹനുമാൻെറ വാക്കനുസരിച്ചു ഭഗവാൻ വരാതിരിക്കാൻ കാരണമെന്തായിരിക്കും എന്നു ശങ്കിച്ചുകൊണ്ടു്, പെട്ടെന്നോടി രാമായണപാരായണസദസ്സിൽചെന്നു വൃദ്ധബ്രാഹ്മണവേഷധാരിയായ ഹനുമാൻെറ പാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിച്ചു നിലവിളിച്ചു കരഞ്ഞുതുടങ്ങി. ആ ശബ്ദംകേട്ടു സദസ്യരെല്ലാം പരിഭ്രമിച്ചുചാടിയെഴുന്നേറ്റു് ഇതെന്തുകാരണം? എന്നു ചോദിച്ചുകൊണ്ടു വൃദ്ധബ്രാഹ്മണൻെറ ചുററുംകൂടി.

തുളസീദാസൻെറ മഹിമയെ പലക്കും അറിയിച്ചുകൊടുക്കണമെന്നുദ്ദേശിച്ചു ഹനുമാൻ അദ്ദേഹത്തെനോക്കി"അപ്പനേ തുളസീദാസ! ഭഗവാനെ ഇന്നു കാണ്മാൻ നിനക്കു സാധിച്ചില്ലയോ"എന്നു ചോദിച്ചു.

തുളസീദാ—കാലത്തുമുതൽ വൈകുന്നതുവരെ ഞാൻ കാത്തിരുന്നിട്ടും ആ കരുണാനിധി എൻെറമുമ്പിൽ എഴുന്നെള്ളിക്കണ്ടില്ല. ഹനുമാൻ ജ്ഞാനദൃഷ്ടികൊണ്ടു നോക്കി, പരമാത്ഥമറിഞ്ഞിങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—"ആഹാ! നിനക്കു തെററിപ്പോയി. തുലുക്കവേഷത്തിൽ നിൻെറമുമ്പിൽ ഒരു കുതിരപ്പുറത്തു സീതാസമേതനായ ഭഗവാൻ എഴുന്നെള്ളിവന്നുനിന്നിരുന്നു നീ അദ്ദേഹത്തെ നോക്കുകപോലും ചെയ്യായ്കകൊണ്ടു മറഞ്ഞുപോയതാണു്."

സ്വാമീ! അക്കഥ ഞാൻ എങ്ങിനെയറിയാനാണു്. സ്വന്തരൂപത്തിൽ എനിക്കു ദർശനംതരാൻ അദ്ദേഹത്തിനു കഴികയില്ലയോ? ഇങ്ങനെ മായാരൂപത്തിൽവന്നു ഭക്തനായ എന്നെ ചതിക്കുന്നതു് ധർമ്മമാണോ? ഭഗവാൻ എൻെറ മുമ്പിൽവന്നു ദർശനംതന്നിട്ടും ഹാ കഷ്ടം! അദ്ദേഹത്തെ ദർശിക്കാൻ എനിക്കു ഭാഗ്യമുണ്ടായില്ലല്ലോ. ദൈവമേ! ഞാൻ മഹാപാപിതന്നെ. എന്നുപറഞ്ഞു്

വീണ്ടും കരഞ്ഞുതുടങ്ങി. അപ്പോൾ ഹനുമാൻ "ഹേ ഭക്തോത്തമ! കരയാതിരിക്കുക; നാളെ നിനക്കു ഭഗവദ്ദർശനം ലഭിക്കും നിന്റെ സഹധർമ്മിണിയായ മമതാദേവി ഇപ്പോൾ പുതുതായി കെട്ടിയിരിക്കുന്ന മഠത്തിൽ നീ പോയിരിക്കണം. ഞാൻതന്നെ നാളെ അവിടെ ഭഗവാനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാം."

തുളസീദാ—സ്വാമീ! സത്യമാണോ പറയുന്നതു്? നാളെ എനിക്കു ഭഗവദ്ദർശനഭാഗ്യം സിദ്ധിക്കുമോ?

ഹനു—തുളസീദാസ! നീ വൃഥാ സംശയിക്കേണ്ട. നാളെ നിനക്കു ഭഗവദ്ദർശനം ലഭിക്കുമെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. നീ പരമഭക്തനാണെന്നു് അദ്ദേഹംതന്നെ അരുളിച്ചെയ്കയുണ്ടായി.

എന്നുപറഞ്ഞു്, തന്റെ സ്വന്തരൂപത്തെ ആ സദസ്യന്മാക്കെല്ലാവക്കും കാണിച്ചനുഗ്രഹിച്ചശേഷം അന്തർദ്ധാനംചെയ്തു. അതു കണ്ടും കേട്ടും നിന്ന സദസ്യന്മാരെല്ലാം തുളസീദാസന്റെ പാദങ്ങളിൽ സാഷ്ടാംഗമായി വീണുവന്ദിച്ചു്. ഹേ ധന്യധന്യനായ ഭക്തോത്തമ! നിന്തിരുവടി ഞങ്ങളെ അനുഗ്രഹിക്കേണമേ എന്നു പലവിധത്തിൽ സ്തോത്രകീർത്തനങ്ങൾ വർഷിച്ചുകൊണ്ടു മമതാദേവിയുടെ മഠത്തിൽചെന്നു് അവിടെയുണ്ടായിരുന്ന എല്ലാവരോടും കാശിരാജൻ മുതലായവരോടും എന്നുവേണ്ട നാടൊട്ടുക്കു്, ആ അത്ഭുതവർത്തമാനം പറഞ്ഞറിയിച്ചു.

ഇതുകേട്ടു രാജാവു മുതലായവരെല്ലാം ആനന്ദാത്ഭുതപരവശരായിത്തീർന്നു. അദ്ദേഹം പിറേറദിവസം രാജ്യമെല്ലാംഅലങ്കരിക്കുന്നതിനാജ്ഞാപിക്കയും പൌരന്മാരോടുകൂടിയെഴുന്നെള്ളിയിറങ്ങി, മമതാദേവിയുടെ മഠത്തിൽചെന്നു തുളസീദാസനേയും മമതാദേവിയേയും വന്ദിച്ചു് അനവധി സ്തോത്രകീർത്തനങ്ങൾ വർഷിച്ചു; സുകൃതമൂർത്തികളായ ആ ദമ്പതികളെ രണ്ടു പല്ലക്കിലായി എഴുന്നെള്ളിച്ചിരുത്തി ആഘോഷത്തോടുകൂടി ഗംഗയിൽ കൊണ്ടുപോയി സ്നാനംചെയ്യിച്ചു് വിശിഷ്ടവസ്ത്രാഭരണങ്ങളും വിവിധപരിമളവസ്തുക്കളും അലങ്കരിപ്പിച്ചു് പൊന്നണിഞ്ഞ ഒരാനപ്പുറത്തു കയററിയിരുത്തി സകലജനകണ്ണാനന്ദകരമായ ഗാനങ്ങളോടും വാദ്യഘോഷങ്ങളോടും കൂടി പട്ടണപ്രദക്ഷിണം ചെയ്യിക്കയും വിഷ്ണുലക്ഷ്മീനിവിശേഷമായി ആ ദമ്പതിമാരെ സ്തുതിക്കയുംചെയ്തു. അനന്തരം ശ്രോത്രിയപ്രധാനന്മാരെമുന്നണിയിൽ നടത്തി വേദസൂക്തങ്ങളെ മുഴക്കിച്ചുകൊണ്ടുപോയി മഠത്തിൽചെന്നു് അവരെ രണ്ടു ഭദ്രാസനങ്ങളിൽ ഉപവേശിപ്പിച്ചശേഷം എല്ലാവരും ചുററുമായി വന്ദിച്ചുനിന്നു. നയനങ്ങൾക്കു് അമൃതു ചൊ

തിയുമാറു ഭഗവാൻെറ എഴുന്നെള്ളത്തുണ്ടാകുമെന്നും അപ്പോൾ ത ങ്ങൾക്കും ദർശിക്കാൻ ഇടവരുമെന്നും ആശിച്ചു പ്രാർത്ഥിച്ചുനില്ക്കു മ്പോൾ, ശ്രീഹനൂമാൻ വൈകുണ്ഠത്തിലെത്തി ഭഗവൽപാദങ്ങ ളെവന്ദിച്ചു്, തുളസീദാസൻെറ സങ്കടങ്ങളെല്ലാം ഉണർത്തിച്ചു കഴിഞ്ഞിരുന്നു. ഉടനേ ഭഗവാൻ കോപഭാവത്തിൽ "ഹേ ആ ഞ്ജനേയ! നീ ഉത്താനബുദ്ധിയാണെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു. ഇന്നലെ അവനു ഞാൻ ദർശനം കൊടുക്കാതിരുന്നില്ല. എൻെറ മായാരൂപം തിരിച്ചറിവാൻ ശക്തനാകാത്ത അവൻ പക്വമന സ്സാണെന്നും പറവാൻ പാടില്ല. അതിനാൽ അവനെക്കാണാൻ ഇന്നു ഞാൻ വരുന്നതേയില്ല. ഇനിയും പന്ത്രണ്ടുവർഷം അവൻ തപസ്സുതന്നെ ചെയ്യട്ടെ. അപ്പോഴേക്ക മനഃശുദ്ധിവരുമെങ്കിൽ ദർശനം അന്നു കൊടുത്തുകൊള്ളാം എന്നരുളിച്ചെയ്തു.

ഹനൂമാൻ—സ്വാമിൻ! തിരുവടിയുടെ കല്പനയനുസ രിച്ചു് അങ്ങേ തിരുനാമമഹിമകളെ മനുഷ്യരുടെയിടയിൽ പ്രച രിപ്പിക്കാനായി അവതരിച്ചു വളരെനാളായി ഘോരതപസ്സുകളാ ചരിച്ചു കഷ്ടപ്പെടുന്ന പുണ്യപുരുഷനെ ഇനിയും പരിശോധിക്കാ നാണു ഭാവമെങ്കിൽ അതിനെഎതിർത്തുപറവാനാരുള്ളു? എൻെറ വാക്കിനെ അസത്യമാക്കാതിരിക്കാൻ വേണ്ടിയെങ്കിലും തിരുവടി എഴുന്നെള്ളിവന്നു് ആ ഭക്തനു ദർശനംകൊടുക്കാൻ കരുണ യുണ്ടാകാറാകണം എന്നിങ്ങനെ അപേക്ഷിച്ചു. ഭഗവാൻ വീണ്ടും അതു നിരസിച്ചുതന്നെ പറഞ്ഞു. അതുകേട്ടു ഹനൂമാനുണ്ടായ വിഷാദം അപരിമിതമായിത്തീൎന്നു. എന്നിട്ടു വീണ്ടും ഭഗവൽപാ ദങ്ങളെ നമസ്കരിച്ചു് അല്ലയോ ജഗന്നായക! എൻെറ പ്രതി ജ്ഞയെ സത്യവൽക്കരിക്കുന്നതിനു തിരുവടി കരുണചെയ്യാ ത്തപക്ഷം അങ്ങേ അനുഗ്രഹത്താൽ ഈ വൈകുണ്ഠംതന്നെ ഇള ക്കിയെടുത്തു അങ്ങേ കൊണ്ടുപോയി കാശിയിലാക്കുന്നതിനു് അ നുവാദം ഉണ്ടാകണം. അല്ലാതെ ക്ഷമിച്ചിരിക്കാൻ എനിക്കനിവൃ ത്തിയില്ല എന്നറിയിച്ചു. ഭക്തവത്സലനായ ഭഗവാൻ അതുകേട്ടു ചിരിച്ചുപോയി. അനന്തരം ലക്ഷ്മിയെനോക്കി, പ്രിയേ! നീ ഇവൻെറ ധൃഷ്ടവാക്കുകൾ കേട്ടില്ലേ? പണ്ടൊരിക്കൽ രാവണൻ പോയി ഇതുപോലെ കൈലാസത്തെ അടിയോടെ കുത്തിയെടു ക്കുകയുണ്ടായിട്ടുണ്ടു്. അതിനുതക്ക ഫലം അവനു ലഭിച്ചിട്ടുമുണ്ടു്. ഇതും ഏകദേശം അതുപോലെതന്നെവരും എന്നരുളിച്ചെയ്തു. മഹാലക്ഷ്മി അതുകേട്ടു ചിരിച്ചുപറഞ്ഞു:—സ്വാമിൻ! എൻെറ ഓമനമകനായ ഇവൻ പണ്ടു്, നമുക്കവേണ്ടി സഞ്ജീവി പൎവ്വ തത്തെ കൈയിൽ പൊക്കിയെടുത്തു പന്തുപോലെ പിടിച്ചു

കൊണ്ടു വളരെദൂരം ആകാശസഞ്ചാരം ചെയ്തവനല്ലേ? അരങ്ങ അനുഗ്രഹം ഉണ്ടെങ്കിൽ അവനു് ഈ വൈകുണ്ഠം എടുക്കാൻ എന്തു പ്രയാസം?

ഭഗവാൻ—എന്നാൽ അങ്ങനെ ചെയ്തുകൊള്ളട്ടെ. അല്ലാതെ ഞാൻ തുളസീദാസനെക്കാണാൻ പോകയില്ലതന്നെ എന്നരുളിച്ചെയ്തു വീണ്ടും ചിരിച്ചു. ഹനൂമാൻ അതുകേട്ടു പറഞ്ഞു:—പ്രതിജ്ഞയെ നിറവേററുന്നതിനായി പണ്ടു കാമദേവൻ അഗ്നിയിലെരിഞ്ഞു. സഗരതനയന്മാർ മരിച്ചു. എനിക്കും അതുപോലെ മരണം സംഭവിക്കുമെങ്കിലും സങ്കടമില്ല. സ്വാമീ! വൈകുണ്ഠത്തോടെ ഞാൻ സ്വാമിയെ എടുത്തുകൊണ്ടുപോയി കാശിയിൽ വച്ചു് ഈ തൃപ്പാദങ്ങളിൽ വീണു വണങ്ങട്ടയോ?

ഭഗവാൻ—കൈലാസത്തെ കുത്തിയെടുത്ത രാവണനുവന്ന അനുഭവം നിനക്കു് ഓർമ്മയുണ്ടോ?

ഹനൂമാൻ—പരോപകാരാർത്ഥം ശ്രമിക്കുന്ന അടിയനു നിന്തിരുവടിയിൽനിന്നും എന്തു സങ്കടം നേരിട്ടാലും സന്തോഷം തന്നെ എന്നുപറഞ്ഞു മഹാകൃതിയായി വളൎന്നു് അത്യായതസ്ഥൂലമായ വാൽകൊണ്ടു വൈകുണ്ഠത്തെ ചുററിപ്പിടിച്ചു മുറുക്കി ഉലച്ചിളക്കാനായി ഭാവിച്ചു; അപ്പോൾ അണ്ഡകടാഹങ്ങൾ ആകെ കിടുകിട വിറച്ചുതുടങ്ങി. സപ്തസമുദ്രങ്ങൾ വൻതിരകളലച്ചുകലങ്ങി. അപ്രതീക്ഷിതമായ ഈ ക്ഷോഭത്താൽ ദേവതകളും മുനികളും അത്യന്തഭയാകുലന്മാരായി വിഷ്ണുസ്തോത്രം തുടങ്ങി. ഹനൂമാന്റെ വൈരാഗ്യംകണ്ടു് ഭഗവാൻ സന്തുഷ്ടനായി "പ്രിയ മാരുതപുത്ര! നീ എന്തൊരു സാഹസമാണു് തുടങ്ങുന്നതു്? വൈകുണ്ഠത്തെ പൊക്കിയെടുത്തുകൊണ്ടു പൊയ്ക്കളയാമെന്നാണോ വിചാരം? അതു നിന്റെ അന്ധബുദ്ധികൊണ്ടു തോന്നുന്ന ഒരു വ്യാമോഹം മാത്രമാണു്. ഏതായാലും നീ വെറുതേ പരിശ്രമിക്കണമെന്നില്ല. നിന്റെ ഇഷ്ടംപോലെ ചെയ്യാൻ ഞാൻ സന്നദ്ധനാണു്" എന്നരുളിച്ചെയ്തു.

ഹനൂമാൻ—ഭഗവൻ, നിന്തിരുവടിയുടെ അനുഗ്രഹത്തോടുകൂടിയ എനിക്കു് ഈവൈകുണ്ഠം കേവലം നിസ്സാരമായ ഒരു ഭാരമാണു്. ഇപ്പോൾത്തന്നെ എടുത്തുകൊണ്ടുപോയി തുളസീദാസന്റെ മുൻപിൽ വയ്ക്കാൻ ഞാൻ നിശ്ചയിച്ചു. ധൃഷ്ടമായ ഈ മറുപടികേട്ടു് ഭഗവാൻ ഭക്തന്മാരെ ജയിക്കുക നമുക്കു സാദ്ധ്യമല്ല എന്നു കരുതി തൽക്ഷണംതന്നെ കാശിയിലേക്കു പോകാനായി, ശ്രീരാമരൂപം അംഗീകരിച്ചുനിന്നു. അതുകണ്ടു് സന്തുഷ്ടനായ ഹനൂമാൻ യഥാസ്ഥിതരൂപത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ തൃപ്പാദങ്ങ

ളിൽ വീണു നമസ്കാരംചെയ്തു. അചിരേണ, ഭരതലക്ഷ്മണശത്രുഘ്നന്മാരാവിർഭവിക്കയും, ലക്ഷ്മീദേവി സീതാരൂപം അംഗീകരിക്കയും അവരോട്ടുകൂടി ഗരുഡാരൂഢനായ ഭഗവാൻ സകലദേവന്മാരോടും മഹർഷിമാരോടുംകൂടി വിവിധദേവവാദ്യങ്ങൾ ഘോഷിച്ചു, ഹനുമാനെ പുരസ്കരിച്ചു കാശിയിലേയ്ക്കു യാത്രതിരിക്കയും ചെയ്തു. തുളസീദാസന്റെ മഠത്തിനു മുകളിൽ ആകാശത്തിലെത്തി അവരോഹിക്കുമ്പോൾ, കാശിദേശരാജൻ മുതലായവരെല്ലാം ആനന്ദബാഷ്പാകുലാക്ഷന്മാരായി ഭഗവാനെയും തുളസീദാസനെയും സ്തോത്രംചെയ്തു. തുളസീദാസനെ ചിലർ, പൂർവ്വജന്മത്തിൽ ഇദ്ദേഹം വല്ല ബ്രഹ്മർഷിയോ മറ്റോ, ആയിരുന്നിരിക്കണം; അതോ ലോകരക്ഷാർത്ഥം അവതരിച്ച വിഷ്ണ്വംശഭൂതനോ? എന്നിങ്ങനെ വാഴ്ത്തിയും വണങ്ങിയും നിന്നിരുന്നു.

അപ്പോൾ, തുളസീദാസൻ ഭഗവാൻവരുന്ന കോലാഹലത്തെ നോക്കി, ആനന്ദരോമാഞ്ചംകൊണ്ടു്, ആഹാ! എന്റെ ഭഗവാൻ ഇത്ര ആഘോഷത്തോടുകൂടി എഴുന്നെള്ളി എനിക്കുദർശനം തരത്തക്ക പുണ്യം, ഞാനെന്താണു ചെയ്തതു്? ഓഹോ ആകാശംമുഴുവനും ദേവകളാലും ഋഷികളാലും നിറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവല്ലോ. ഹാഹാ! ഹനുമദ്ദേവനുംകൂടി വന്നിരിക്കുന്നോ? ഭഗവാനതാ സീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നസമേതനായി ഗരുഡന്റെ പുറത്തെഴുന്നെള്ളിയിരിക്കുന്നു എന്നുപറഞ്ഞു്, കൈകൂപ്പി വണങ്ങി, ആനന്ദബാഷ്പങ്ങൾ തൂകുമ്പോൾ, ഭഗവാനും പരിവാരങ്ങളും ഭൂമിയിൽ അവരോഹിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ഉടനെ, എല്ലാവരും ഭക്തിപൂർവ്വം ദണ്ഡനമസ്കാരംചെയ്തു്, കോലാഹലശബ്ദം മുഴക്കി സ്തോത്രകീർത്തനങ്ങൾ പാടി. തുളസീദാസൻ ബ്രഹ്മാനന്ദത്തിൽ ലയിച്ചു, യാതൊരു ചലനത്തിനും അുളല്ലാതെ സന്തോഷസ്തബ്ധനായി നിന്നുപോയി. ഭക്തവത്സലനായ ഭഗവാൻ ഉടനേ അടുത്തുചെന്നു്, അദ്ദേഹത്തെ (തുളസീദാസനെ) മാറിൽ ചേർത്താശ്ലേഷിച്ചുകൊണ്ടു്, "ഹേ പ്രിയഭക്ത! നീ വളരെ കഷ്ടങ്ങൾ സഹിക്കാൻ സംഗതിയായി. ഇല്ലേ? ഇനി നീ സന്തുഷ്ടനായി ഭവിച്ചാലും! നീ ഭക്തന്മാരിൽവച്ചു്, ഉത്തമോത്തമനാണെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. അതിനാൽ ഏതൊരു വരമാണു് നിനക്കഭിലാഷം എന്നിനിപ്പുറമേ വേണ്ടു. മേലാൽ തപസ്സുചെയ്തു കഷ്ടപ്പെടേണ്ടാ. മമതാദേവിയും നീയും മോക്ഷപദം പ്രാപിച്ചാലും! നിന്റെ ഇഷ്ടംപോലെതന്നെ എന്റെ രാമാവതാരരൂപത്തെ ഇതാ കണ്ടുകൊൾക. പൂർവോട്ടുചേരുന്ന നാരിനും മേന്മ കിട്ടുന്നതുപോലെ, നിന്നോടു ചേർന്നതുകൊണ്ടു്, ഈ പുരവാസികൾക്കെല്ലാം ഇന്നു്

എന്റെ ദർശനം ലഭിച്ചിരിക്കുന്നു" എന്നരുളിച്ചെയ്തു, തുളസീദാസനെ പാദാദികേശാന്തം തൃക്കൈകളാൽ തലോടി.

തുളസീദാസൻ തന്റെ മുമ്പിൽ എഴുന്നെള്ളിനില്ക്കുന്ന സർവേശ്വരനെക്കണ്ടും തൽക്കരസ്പർശംകൊണ്ടും മതിമറന്നു, ഹരി ഹരി! എന്നുച്ചരിച്ചു സ്തുതിച്ചുതുടങ്ങി. പങ്കജാക്ഷ! ഹരേ! രാഘവ! മാധവ! കേശവ! ആദിദേവ! ദേവദേവ!! രാവണാന്തക! ഭക്തബാന്ധവ കാളിയമർദ്ദന! ജനാർദ്ദന! ഗരുഡവാഹന! നയനമോഹന! സകലസാധന! ദനുജബാധന! നാരായണ! ഭക്തപരായണ! ആശ്രിതഭരണ! പങ്കജചരണ! അമിതകരുണ! കൌസ്തുഭാഭരണ! ഭഗവൻ മഹാവിഷ്ണോ നിന്തിരുവടിക്ക് ഇപ്പോഴെങ്കിലും ഈ പാഴനിൽ കരുണയുണ്ടായല്ലൊ. ഹനൂമദ്ദേവന്റെ അനുഗ്രഹത്താലാണ്, ഇത്രവേഗത്തിൽ എനിക്ക് ഈ അനുഗ്രഹം സിദ്ധിച്ചതെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു. നിന്തിരുവടി ശ്രീരാമാവതാരരൂപം ഇപ്പോൾ കാണിക്കകൊണ്ടു് അങ്ങേ സുപ്രസിദ്ധമായ ഭക്തവാത്സല്യം ഞാൻ അനുഭവിക്കുന്നു. നിന്തിരുവടി തുലുക്കവേഷത്തിൽ എനിക്കു ദർശനംതന്നു മറഞ്ഞുകളഞ്ഞതിനെക്കുറിച്ചു ഭക്തനായ ഞാൻ അതിശയിക്കുന്നു. എന്നിങ്ങനെ സ്തുതിവാക്യങ്ങൾ പൊഴിക്കുകയും ഭക്ത്യതിശയത്താൽ വീണ്ടും രാമാവതാരകഥയെ വർണ്ണിച്ചു പുകഴ്ത്തുകയും ചെയ്തു.

രാമാവതാരകഥാവർണ്ണനം (കിളിപ്പാട്ടുരീതി)

അദ്വൈതാനന്ദരൂപ! മാധവ! മഹാവിഷ്ണോ! നിത്യനിർമ്മല! മദ്ധ്യാന്താദിവർജ്ജിത ദേവ! * ഭക്തനാമിപ്പാഴനുഭവദ്ദർശനമിന്നു സിദ്ധിക്കാറായപുണ്യോൽക്കൎഷത്തെപ്പുകഴ്ത്തുന്നേൻ * ദേവദേവേശ! ഭൂമീപതിയാം ദശരഥനാവിരാനന്ദം നിത്യാനന്ദമാംപദംനൽകാൻ * ശോഭനപുത്രനായിവന്നവതാരംചെയ്ത പാവനാത്മൻ! നിന്തിരുവടിക്കായ്നമസ്കാരം * വിശ്വാമിത്രാപേക്ഷയാപോകുമ്പോൾ മദ്ധ്യേമാർഗ്ഗം വിശ്വകണ്ടകിയായരാക്ഷസിതാടകയെ * നിഗ്രഹിച്ചോരുനിന്റെ ദർശനമിപ്പാഴനു സിദ്ധിക്കാറായപുണ്യോൽക്കൎഷത്തെ പുകഴ്ത്തുന്നേൻ * ഉത്തമയാകുമഹല്യയ്ക്കുമോക്ഷവുംനൽകി നിഗ്രഹിച്ചു സുബാഹുപ്രമുഖന്മാരേയും * സപ്തതന്തുവെപ്പാലിച്ചോരുനിന്തിരുമേനി ദർശിക്കാറായപുണ്യോൽക്കൎഷത്തെ പുകഴ്ത്തുന്നേൻ * മിഥിലപുക്കുശൈവചാപം ഖണ്ഡിച്ചുപിന്നെ മധുരാധരിയാമിദ്ദേവിയെവേട്ടുകൊണ്ടാൻ * വഴിമേൽതട്ടുത്തഭാർഗ്ഗവന്റെമദംതീർത്ത തവദർശനപുണ്യോൽക്കൎഷത്തെപുകഴ്ത്തുന്നേൻ * കൈകേയിപറകയാൽവനത്തിലെഴുന്നെള്ളി കൌതുകത്തോടുംഗുഹാതിഥിയായ്വാണുപിന്നെ * വൈകാതെപോയത്രിയെക്കണ്ടു

നിന്നെദർശിപ്പാൻ കൈവന്നോരെന്റെ പുണ്യോല്ക്കർഷത്തെപുകഴ്ത്തുന്നേൻ * ചിത്രകൂടാചലത്തിൽ വാഴവേവനത്തിൽ ചിത്തജാതുരയായരാവണഭഗിനിയെ * കൃത്തഗാത്രയാക്കിച്ചെയ്യിച്ചനിൻതിരുമേനിദർശിക്കാറായപുണ്യോല്ക്കർഷത്തെപുകഴ്ത്തുന്നേൻ * സുഗ്രീവനോടുസഖ്യംചെയ്തു ബാലിയെക്കൊന്നു മുഗ്ദ്ധയാംദേവിതന്നെത്തിരവാൻകപികളെ* ദിക്കെങ്ങുമയച്ചനിൻതിരുമെയ്കാണ്മാൻ മമ സിദ്ധിച്ച മഹാപുണ്യോല്ക്കർഷത്തെ പുകഴ്ത്തുന്നേൻ * ഹനുമാൻപോക്കൽ നിന്നുദേവിതൻവൃത്താന്തങ്ങളറിഞ്ഞു വാരിധിയോടിരന്നുവഴിപിന്നെ * നളനെക്കൊണ്ടുസേതുകെട്ടിച്ചുലങ്കപുക്ക തവദർശനപുണ്യോല്ക്കർഷത്തെപുകഴ്ത്തുന്നേൻ * അഭയംപുക്കവിഭീഷണനെരാജാവാക്കി അഭിഷേകവുംചെയ്തു യുദ്ധത്തിലനന്തരം * പലരാക്ഷസന്മാരെവധിച്ചുവിഹരിച്ച തവദർശനപുണ്യോല്ക്കർഷത്തെ പുകഴ്ത്തുന്നേൻ * ഇന്ദ്രജിത്തിനെക്കൊന്നുലക്ഷ്മണൻഭവാൻപിന്നെയുന്നതകായനായകുംഭകർണ്ണനെക്കൊന്നു * വന്നരാവണമൂലബലവുംനശിപ്പിച്ച നിൻമെയ്കാണുവാനുററപുണ്യത്തെപുകഴ്ത്തുന്നേൻ * അഗസ്ത്യോപദിഷ്ടമാമാദിത്യഹൃദയത്തെ ജപിച്ചുശത്രുനാശശക്തിവർദ്ധിപ്പിച്ചുടൻ * സമസ്തകണ്ടകനാംദശഗ്രീവനെക്കൊന്നതവദർശനപുണ്യോല്ക്കർഷത്തെപുകഴ്ത്തുന്നേൻ * സീതയെവഹ്നിശുദ്ധയാക്കിസ്വീകരിച്ചുതാ നാദരാൽദൈവതങ്ങൾതൂകുംപൂമഴയേററു് * പുഷ്പകവിമാനത്തിലാരോഹിച്ചയോദ്ധ്യയെപുക്ക നിന്നെക്കാണായപുണ്യത്തെപുകഴ്ത്തുന്നേൻ * ലോകങ്ങളടക്കിവാണിരുന്നപരമാത്മൻ ലോകനായക! ലോകമാതൃവല്ലഭ!വിഭോ * നാഗാരികേതോ സർവ്വഹതോനിൻദർശനമാം ഭാഗധേയംമാമകമനഹംപുകഴ്ത്തുന്നേൻ *

ഇങ്ങനെ സ്തോത്രംചെയ്തു ഭക്തിയിലഴിഞ്ഞുനില്ക്കുന്ന തുളസീദാസന്റെ ശിരസ്സിൽ തൃക്കൈകൾവെച്ചു് ഭഗവാൻ:—"ഹേ!ഭക്തശിരോരത്നമേ! നീ ഞാൻതന്നെയെന്നു വിശ്വസിച്ചുകൊൾക. നിനക്കു് ഏതൊരുവരം വേണമെന്നു് ഇച്ഛയുണ്ടോ അതു തരാൻ ഞാൻ സന്നദ്ധനായിരിക്കുന്നു. ചോദിച്ചുകൊൾക—" എന്നരുളിച്ചെയ്തു.

അതുകേട്ടു് തുളസീദാസൻ വന്ദിച്ചുണർത്തിച്ചു. സകല ചരാചരനിയാമകനായ ദേവദേവേശ! നിന്തിരുവടിയെ ദർശിക്കണമെന്നുള്ള അഭിലാഷത്തോടുകൂടി ഞാൻ സ്മരിക്കുന്നതെപ്പോഴൊ അപ്പോൾ എന്റെ മാതാവായ സീതാദേവിയോടുകൂടി എഴുന്നെള്ളിവന്നു് ദർശനം തരുവാൻ കരുണയുണ്ടാകണം. എന്നു

മാത്രമല്ല, എല്ലാ ആനന്ദങ്ങൾക്കും മേലായ ആനന്ദമേതോ എല്ലാ പദവികൾക്കും മേലായ പദവിയേതോ ഏതൊരു കർമ്മം കൊണ്ടു നിന്തിരുവടിയുടെ പദത്തെ പ്രാപിക്കാൻ കഴിയുമോ ഏതൊന്നുകൊണ്ടു് ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹം ലഭിക്കുമോ ഏതൊന്നുകൊണ്ടു് മനോനിഗ്രഹം സാധിക്കുമോ നാരദാദിമഹർഷിശ്രേഷ്ഠന്മാർ ഏതൊരു ഉൽകൃഷ്ടനിലയിലാണു് സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു്, അതുകൾ എനിക്കു ലഭിക്കത്തക്കവണ്ണം അനുഗ്രഹിപ്പാറാകയും വേണം എന്നപേക്ഷിച്ചു വന്ദിക്കുമ്പോൾ ഭഗവാൻ ഹേ! ജ്ഞാനനിഷ്ഠനായ ഭക്ത! നിന്നെപ്പോലെ വിശുദ്ധന്മാരും ജ്ഞാനികളും ഈ ലോകത്തിൽ മററില്ല. ഹേ മഹാത്മാവേ! നീ ഭരദ്വാജമഹർഷിക്കു ആത്മജ്ഞാനത്തെ ഉപദേശിച്ച വാല്മീകിയാണു്. ആ പരമാത്മം നീ ഇപ്പോൾ നോക്കിയാൽ കാണാം എന്നരുളിച്ചെയ്തു് ഭഗവാൻ തുളസീദാസനു ജ്ഞാനദൃഷ്ടിയെ പ്രദാനംചെയ്തു. തൽക്ഷണം തുളസീദാസനു പൂർവ്വജന്മസ്മരണയുണ്ടായി. മുജ്ജന്മത്തിൽ താൻ വാല്മീകിയാണെന്നറിഞ്ഞപ്പോൾ അദ്ദേഹം ഇങ്ങനെവിചാരിച്ചു. അഹോ! ഞാൻ ഈ ലോകത്തുള്ള മനുഷ്യർക്കു് ഭക്തിയും മുക്തിമാർഗ്ഗവും ഉപദേശിക്കാനാണല്ലോ അവതരിച്ചതു്. പൂർവ്വജന്മസ്മരണയില്ലായ്കകൊണ്ടു് സാധാരണ മനുഷ്യർപോലും ചെയ്യാത്ത മഹാപാപങ്ങൾ ചെയ്തുവല്ലോ. ലോകം നന്നാക്കാൻ അവതരിച്ച ഞാൻ ഹീനമായ സ്ത്രീവാഞ്ഛയിൽ മുഴുകി ലോകത്തെ ദൂഷിപ്പിക്കാനാണല്ലോ സംഗതിയായതു്. എന്നിങ്ങനെ പലപല വിചാരങ്ങളോടുകൂടി ഭഗവാൻെറ സമീപത്തുനില്ക്കുന്ന നാരദാദി മഹർഷിമാരുടെ മുഖത്തുനോക്കി ലജ്ജിച്ചു. അനന്തരം ഭഗവാനെ വലംവച്ചു വന്ദിച്ചു്, സ്വാമിൻ! അങ്ങേ അനുഗ്രഹം സിദ്ധിച്ച അടിയൻ, ഹീനവൃത്തിയായ കാമാസക്തിയിൽ മുഴുകി ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തെ മറന്നു്, മായാവലയിൽപെട്ടു് പല ദുഃഖങ്ങൾക്കും പാത്രീഭവിക്കാൻ ഇടയായ കാരണം എന്താണെന്നു് അരുളിച്ചെയ്യണം. അതുകേട്ടു് ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു:—ഹേ ഭാഗവതോത്തമ! നിനക്കിപ്പോൾ ഇത്രമാത്രം വ്യസനം വന്നതിനെക്കുറിച്ചു ചഞ്ചലപ്പെടേണ്ട. ഞാൻതന്നെ ത്രേതായുഗത്തിൽ രാമാവതാരമെടുത്തകാലത്തെ കഥകൾ നീ അറിഞ്ഞിട്ടില്ലേ? മായാമോഹിതനായി പലപല ദുഃഖങ്ങൾക്കും അജ്ഞാനവികാരങ്ങൾക്കും പാത്രീഭവിച്ചില്ലയൊ? മനസ്സിനെ അജ്ഞാനം ബാധിക്കുകയാൽ വസിഷ്ഠനിൽനിന്നും ജ്ഞാനോപദേശം ലഭിക്കാൻ ഇടയായില്ലേയോ? അതുകൊണ്ടു മായാസംബന്ധമായ ജന്മമെടുക്കുന്നവർക്കെല്ലാം ദുഃഖാനുഭൂതി ഉണ്ടാകതന്നെ ചെയ്യും. നിനക്കും വിഷയാസക്തി വന്ന

ത്തു്, മായാശക്തിയിൽ അകപ്പെട്ടകൊണ്ടാണെന്നോൎത്തുകൊൾക. കാമത്തെ ജയിച്ചവരായി ഇത്രിലോകത്തിൽ ആരുംതന്നെയില്ല. അതോൎത്തു നീ വൃഥാ ചഞ്ചലപ്പെടരുതു്.

എന്തെന്നാൽ ഈ നില്ക്കുന്ന നാരദന്റെ ചരിത്രംകേട്ടാൽ നിന്റെ മനോവിഷാദം മുഴുവൻ തീൎന്നു നീ ആശ്വസിച്ചുപ്പെടും. കൃതയുഗത്തിൽ ഈ നാരദൻ ആത്മജ്ഞാനത്തെ വികസിപ്പിക്കുന്നതിന്നായി ദേവലോകത്തുനിന്നു തിരിച്ചു്, തപസ്സിന്നായി കാട്ടിൽപോയി പതിനാലു ദിവ്യവൎഷം ഇടവിടാതെ തപസ്സുചെയ്തു. അപ്പോഴേക്ക കാമക്രോധാദികളശേഷം നശിച്ചു്, ആത്മജ്ഞാനം പരിപൂൎണ്ണമായി പ്രകാശിച്ചു എങ്കിലും താൻ കാമാദികളെ ജയിച്ചവനാണെന്നു് ഒരു അഹങ്കാരം ഇവനുണ്ടായി. ദേവലോകത്തു ചെന്നു'' തപസ്സിന്റെ മാഹാത്മ്യത്തെക്കുറിച്ചും കാനനവാസസുഖത്തെക്കുറിച്ചും പ്രശംസിച്ചുപറഞ്ഞു. അനന്തരം സത്യലോകത്തിൽചെന്നു ബ്രഹ്മാവിനോടും കൈലാസത്തിൽചെന്നു പരമശിവനോടും അതേപ്രകാരം പ്രസംഗിക്കുകയുണ്ടായി. എന്നിട്ടു വൈകുണ്ഠത്തിൽ വന്നെന്നെ സ്തുതിച്ചു. തപസ്സിന്റെ മഹിമയെക്കുറിച്ചു പ്രസംഗിക്കുന്നതിനിടയിൽ യഥാൎത്ഥതപസ്വികളെ മായ ബാധിക്കാൻ സാധിക്കയില്ലെന്നു് അഭിപ്രായപ്പെട്ടുകയുണ്ടായി. അതു കേട്ടു ഞാൻ:—ഹേ നാരദ! സുഷുപ്തിയിൽ ലയിച്ചിരിക്കുന്നവൎക്കുണ്ടാകുന്ന ആനന്ദം സ്വപ്നസ്ഥിതന്മാൎക്കുണ്ടാകുമോ എന്നു ചോദിച്ചു. ഇവൻ അതിനുമറുപടിയായി സ്വാമി! എപ്പോഴും സുഷുപ്തിയിൽ ലയിച്ചിരിക്കുന്നവൎക്കു സ്വപ്നത്തിലെ വിഭ്രാന്തികൾ ഉണ്ടാകയില്ലതന്നെ എന്നുപറഞ്ഞു.

ഞാൻ—സുഷുപ്തിസുഖത്തിൽ എപ്പോഴും ലയിച്ചിരിക്കാൻ ആൎക്കാണു സാധിക്കുക?

ഇവൻ:—സ്വാമി! യഥാൎത്ഥജ്ഞാനമുള്ളവൻ എപ്പോഴും സമാധിനിഷ്ഠയിൽ ലയിച്ചുതന്നെയിരിക്കും.

ഞാൻ ഇതുകേട്ടു് ഇവനെ ഒന്നു പഠിപ്പിക്കണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു്, "ഹേ നാരദമഹൎഷേ! നിന്നെപ്പോലെ ജ്ഞാനം സിദ്ധിച്ചവർ മററാരുമില്ല. നീ കാമദേവനെ ദഹിപ്പിച്ച പരമശിവനാണെന്നുതന്നെ പറയണം" എന്നു് അല്പം സ്തുതിപരമായി പറഞ്ഞു. ഇവൻ അതുകേട്ടു് അല്പം അഹങ്കാരത്തോടുകൂടി, "സ്വാമി! ഞാൻ തപസ്സിന്നായി കാട്ടിലേക്കു പോകുകയാണു്. അത്രസുഖം നാട്ടിലുണ്ടാകയില്ലെന്നാണു് എന്റെ പക്ഷം" എന്നുപറഞ്ഞു നേരെ കാട്ടിലേക്കു പോകയും ചെയ്തു.

അപ്പോൾ ഞാൻ, ഇവൻ പോകുന്ന വഴിമേൽ മായകൊണ്ടു് ഒരു പട്ടണമുണ്ടാക്കി ആ പട്ടണത്തിനു് അധിപതിയായി ഒരു രാജാവിനേയും ആ രാജാവിന്നു് അതിരൂപവതിയായ ഒരു പുത്രിയേയും അവൾക്കു സ്വയംവരം നടക്കുന്നതായും അതിലേക്കു് അനേകം രാജാക്കന്മാർ സന്നിഹിതരായിരിക്കുന്നതായും മററും തോന്നിപ്പിച്ചു. രാജകുമാരിയുടെ അച്ഛൻ വിവാഹസംബന്ധമായ ആലോചനകൾക്കു് ഒരു ജ്യൌതിഷികനെ അന്വേഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന സമയത്താണു്, നാരദൻ അവിടെച്ചെന്നു ചാടിയതു്. ഉടനെ, രാജാവു് ഇവനെ വിളിപ്പിച്ചുകൊണ്ടുപോയി പുത്രിയെ വിളിച്ചു മുമ്പിൽ നിർത്തി—"ഹേ മുനിശ്രേഷ്ഠ! ഈ കന്യകയ്ക്കു് ഏതൊരു രാജാവാണു് അനുരൂപനെന്നും മററുമുള്ള ഗുണദോഷങ്ങളും അരുളിച്ചെയ്യണം." എന്നപേക്ഷിച്ചു. ഇവൻ രാജകന്യകയെ ഒരു നോക്കു കണ്ടയുടൻതന്നെ അവളുടെ കടാക്ഷവലയിൽ കുടുങ്ങിപ്പോയി. രാജാവിൻെറ ക്ഷണവും അപേക്ഷയും അകപ്പാടെ ഒരനുഗ്രഹമായിത്തോന്നി. കന്യകയെ തനിക്കുതന്നെ വിവാഹംചെയ്താൽ കൊള്ളാമെന്നുള്ള അഭിലാഷത്തോടുകൂടി, രാജാവിൽ വളരെ സ്നേഹബഹുമാനങ്ങൾ കാണിക്കയും പുത്രിക്കു് അനുരൂപനായ വരൻ സ്വർഗ്ഗലോകത്തുനിന്നും, ഒരു മുഹൂർത്തത്തിനകം വരുമെന്നറിയിക്കുകയുംചെയ്തു. അനന്തരം അവളെനോക്കി:—"ഹേ! പെൺകുലമൌലിമാലാരത്നമേ! നിനക്കു് ഏതു വിധത്തിലുള്ള വരൻ വേണമെന്നാണഭിപ്രായം" എന്നു ചോദിച്ചു.

അവൾ—എനിക്കു സാക്ഷാൽ മഹാവിഷ്ണുദേവനു തുല്യനായ ഒരാൾതന്നെ ഭർത്താവാകണം. രൂപംകൊണ്ടും ദൈവതംകൊണ്ടും അദ്ദേഹത്തിനു സദൃശനായിരിക്കണം.

ഇവൻ, അതുകേട്ടു" "ഇപ്പോൾ വരുമെന്നു പറഞ്ഞ വരൻ സർവ്വപ്രകാരേണയും മഹാവിഷ്ണുവിനു സദൃശനാണു്" എന്നു പറഞ്ഞശേഷം അവിടെനിന്നും ഇറങ്ങി തപോവനത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു. ജപവും തപവും എല്ലാം ആ കന്യകയെക്കുറിച്ചായിത്തീൎന്നു. ജഗദീശ! എനിക്കു് ആ കന്യകയെ പത്നിയായി ലഭിച്ചില്ലെങ്കിൽ എൻെറ ജന്മംകൊണ്ടെന്തുഫലം? ഏതൊരു രൂപം ധരിച്ചുചെന്നാൽ, അവൾ എന്നെ ഭർത്താവായി വരിക്കും? അവൾ പ്രസന്നമുഖം കാണിക്കും? അഹോ! അവളുടെ മുഖംതന്നെ മുഖം. —വിലാസംതന്നെ വിലാസം—എന്തുസൌന്ദര്യം! അവളെ ഭജിക്കുന്നവൻതന്നെ ഭാഗ്യവാൻ. ഇത്യാദി ഓരോ വിചാരങ്ങളോടുകൂടി, എന്നെ സ്മരിച്ചു്, സ്വാമിൻ! നാരായണ! നിന്തിരുവടി ഇ

വിടെ എഴുന്നെള്ളിവന്നു് എനിക്കു നിന്തിരുവടിയുടെ ആകൃതി തരു മാറാകണം. അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നതിനു കരുണ ചെയ്യാത്തപക്ഷം അടിയൻ കാമാഗ്നിയിലെരിഞ്ഞുപോകും. നാരദൻ ഒരു കന്യക യെ മോഹിച്ചു മരിച്ചുവെന്നുള്ള ദുഷ്കീർത്തി പരക്കുകയുംചെയ്യും. അങ്ങേ മായയേ ജയിക്കാൻ ആൎക്കുംതന്നെ സാദ്ധ്യമല്ല എന്നെ നിക്കിപ്പോൾ അറിയാറായി. ഇങ്ങനെ പലവിധത്തിൽ പരി താപത്തോടുകൂടി, പരിദേവനം ചെയ്തതറിഞ്ഞു്, ഞാൻ നേരിട്ടു ചെന്നു് രൂപദാനം ചെയ്യുന്നതായാൽ ഇവന്റെ മായാമോഹം നീങ്ങാനിടവന്നേക്കുമെന്നു ഭയപ്പെട്ടു്, അപ്രത്യക്ഷനായി നിന്നു കൊണ്ടു് "ഹേ മുനിശ്രേഷ്ഠ! നിന്റെ അപേക്ഷപ്രകാരം എന്റെ രൂപത്തെ ഞാൻ പ്രദാനം ചെയ്തിരിക്കുന്നു. വേഗംപോയി നി ന്റെ കാമം നിറവേററിക്കൊൾക" എന്നുപറഞ്ഞു ഇവൻ തന്റെ ശരീരം പരിശോധിച്ചുനോക്കിയപ്പോൾ പച്ചനിറവും പീതാംബരവും കൌസ്തുഭവും മററും കണ്ടു സന്തുഷ്ടനായി സൂൎയ്യ നേയും ദേവേന്ദ്രനേയും തന്റെ ദ്വാരപാലകന്മാരാക്കി വരുത്തണ മെന്നു നിശ്ചയിച്ചു നിമിഷത്തിൽ വൈകുണ്ഠത്തിലെ ദ്വാരപാല കന്മാരുടെ വേഷത്തിൽ അവർ രണ്ടാളും ഹാജരായി വന്ദിച്ചുനി ന്നു. തൽക്ഷണംതന്നെ അവരോടൊന്നിച്ചു് ഇവൻ വിവാഹസ ഭാരംഗത്തിലേക്കു തിരിച്ചു. അവിടെച്ചെന്നപ്പോൾ അലംകൃതന്മാ രായി സഭയിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന അമ്പത്താറു രാജാക്കന്മാരെയും കൈയിൽ മാലയുമായി മദ്ധ്യേ നില്ക്കുന്ന മനോഹരിയായ രാജക ന്യകയേയും കണ്ടു്, കാമാൎത്തനായി ഓടിയടുത്തു ദേവേന്ദ്രൻ എ ടുത്തുകൊണ്ടുവന്നു് ഇട്ടുകൊടുത്ത സിംഹാസനത്തിൽ കയറിയിരു ന്നുകൊണ്ടു്. "ഹേ മനോഹരേ! നീയല്ലാതെ എനിക്കു മററാശ്രയ മില്ല. അതിനാൽ സദയം എന്നെക്കടാക്ഷിച്ചാലും! കൈയിൽ ഇരിക്കുന്ന ആ പൂമാല എന്റെ കണ്ഠത്തിൽ അലങ്കരിച്ചാലും!" എന്നു് ഓരോ പ്രാൎത്ഥനാവാക്കുകൾ വൎഷിച്ചുതുടങ്ങി. അതു കേട്ടു്, ആ സുന്ദരി ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ മുഖത്തു നോക്കുകയുണ്ടാ യി. മുഖം കരിങ്കുരങ്ങിന്റേതുപോലെ ഇരിക്കയായിരുന്നു അക്കാ ൎയ്യം ഈ സാധു അറിഞ്ഞതേയില്ല. അവൾ അതു കണ്ടയുടനെ പൊട്ടിവന്ന ചിരിയെ അടക്കിക്കൊണ്ടു മുഖംതിരിച്ചു രാജാക്ക ന്മാരുടെ അരികിലേക്കു നടന്നുപൊയ്ക്കളഞ്ഞു ഇവനു് അവളെ ക്കണ്ടു് സഹിച്ചിരിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ലാതെ എഴുന്നേററടുത്തു് കൈകൂപ്പിനിന്നുകൊണ്ടു്, "ഹേ മനോഹരി! നിനക്കുതക്ക വരൻ ഞാനല്ലാതെ മററാരാണു്? അതിനാൽ മാലയെ എന്റെ കണ്ഠത്തിൽതന്നെ ഇടുക" എന്നു പ്രാൎത്ഥിച്ചുകൊണ്ടു് ഒരുതരം

വിടന്മാരെപ്പോലെ ചില ശൃംഗാരാഭിനയങ്ങൾ തുടങ്ങി, ഓടിയടുത്തു് ആലിംഗനംചെയ്യാൻ ഭാവിച്ചു. അവൾ, കോപത്തോടുകൂടി വളരെ അധിക്ഷേപവാക്കുകൾ പറകയും അകലെ മാറി നില്ക്കുകയുംചെയ്തു.

ഇവൻ, വീണ്ടും അടുത്തു് തൊഴുതും കരഞ്ഞും പലതും പറഞ്ഞു പിടിക്കാനായി ഭാവിച്ചപ്പോൾ, അവൾ ഓടിച്ചെന്നു ഒരു നീരാഴിയിൽ ചാടി. ഇവനും പുറകേ ചെന്നു്, അതിലേയ്ക്കു് ഇറങ്ങാൻ ഭാവിച്ചപ്പോൾ, സ്വന്തം പ്രതിച്ഛായ വെള്ളത്തിൽ നിഴലിച്ചു കാണ്മാനിടയായി. അപ്പോഴാണു് കരിംകുരങ്ങിന്റെ മുഞ്ഞിയാണു തനിക്കു ലഭിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു മനസ്സിലായതു്. ഹാ കഷ്ടം! എന്റെ മുഖം കരിംകുരങ്ങിന്റേതുപോലെയായോ? രാജകന്യക ഓടിപ്പോയ്ക്കളഞ്ഞതു് വെറുതേയല്ലല്ലോ, എന്നന്തസ്താപപ്പെട്ടു. ഈ സംഗതി സൂര്യനും ഇന്ദ്രനും എന്നോടു പറയാതെ മനസ്സിൽ അടക്കിവച്ചു് എന്നെ പരിഹാസപാത്രമാക്കുകയാണല്ലോ ചെയ്തതു് എന്നു വിചാരിച്ചമാത്രയിൽ രാജധാനിയും കന്യകയും രാജാക്കന്മാരുമെല്ലാം മറഞ്ഞു് യഥാപൂർവ്വം കാനനം തന്നെ പ്രകാശിച്ചു. അപ്പോഴാണിവനു സംഗതി മനസ്സിലായതു്. "ആഹാ ഇതെല്ലാം എന്നെ പരീക്ഷിക്കാനായി ഭഗവാൻ ചെയ്ത മായാവിദ്യയാണല്ലോ. എന്റെ ദൃഢമനസ്സിനെ ഇളക്കി, എന്നെ ചപലനാക്കി തപശ്ശക്തിയെ നശിപ്പിച്ചു്, ഇന്ദ്രസൂര്യന്മാരെക്കൊണ്ടു് ചിരിപ്പിച്ചു് നാണം കെടുത്തിച്ചുവല്ലോ. കഷ്ടം! ഹേ ഭഗവൻ! അങ്ങേ മായാദേവിയെ ജയിക്കാൻ ആക്കുംതന്നെ സാധിക്കയില്ലെന്നുള്ളതു നിശ്ചയമാണു്"—എന്നു പശ്ചാത്തപിച്ചുകൊണ്ടു് സൂര്യനേയും ഇന്ദ്രനേയും നോക്കി "ഹേ ദേവന്മാരേ! നിങ്ങൾ രണ്ടാളും എന്റെ വാനരമുഖത്തെ നോക്കിച്ചിരിച്ചതുകൊണ്ടു് മേൽക്കാലം നിങ്ങൾ വാനരകുലത്തിൽ ജനിച്ചു്, ഒരു രാജ്യയിൽ ചേന്നിരുന്നു്, അന്യോന്യം ശത്രുക്കളായി ഭവിക്കാനിടയാകട്ടെ, എന്നു ശപിച്ചു. അതുകേട്ടു് ആ ദേവന്മാർ ഭയപ്പെട്ടു്, "ഹേ മുനിശ്രേഷ്ഠ! നിരപരാധികളായ ഞങ്ങളെ ഇങ്ങനെ ശപിച്ചതു മഹാകഷ്ടമാണു്. സദയം ശാപമോക്ഷത്തിനുള്ള മാർഗ്ഗം അരുളിച്ചെയ്യണം" എന്നു് അപേക്ഷിച്ചു. അതിനു മറുപടിയായി ശ്രീനാരായണനെക്കാണാൻ ഇടവരുന്നകാലത്തു നിങ്ങൾക്കു ശാപമോക്ഷം വരുമെന്നുപറഞ്ഞു്, അവരെ അയയ്ക്കുകയുംചെയ്തു. അന്നുമുതൽക്കു്, ഇവൻ എന്നെപ്പിരിയാതെ എന്റെ ദർശനസ്പർശനാദികളാൽ നിഷ്കാമനായി വിശുദ്ധിയെ പ്രാപിച്ചിരിക്കുകയുമാണു്. അതിനാൽ "ഹേ തുളസീദാസ! കാമാസക്തി

യാൽ കുണ്ഠിതനായി ഭവിക്കകൊണ്ടു് നിനക്ക ചാഞ്ചല്യം വേണ്ട. മായയെ ജയിക്കാൻ ശക്തിയുള്ളവരായി ആരുംതന്നെയില്ല. മുജ്ജന്മം നീ നിൻെറ ഭാൎയ്യയ്ക്കു ജ്ഞാനോപദേശം ചെയ്തതിന്റ പകരമായിട്ടാണു്, ഈ ജന്മം നിൻെറ ഭാൎയ്യ നിനക്ക ജ്ഞാനോപദേശം ചെയ്വാനിടയായതു്. ഇങ്ങിനെ ഒന്നിനൊന്ന പകരം വീട്ടുക, പ്രകൃതിയുടെ അഴിവില്ലാത്ത ഒരു സത്യമാകുന്നു. ഇപ്രകാരമുള്ള ഋണാനുബന്ധങ്ങൾക്കും ഭ്രാന്തികൾക്കുമാണു്, മായയെന്നു പേർ. അല്ലാതെ മായയെന്നൊരു സ്വരൂപം ഇല്ല. ആത്മജ്ഞാനം ഉദിക്കുമ്പോൾ മായയും മായാകാൎയ്യമായ പ്രപഞ്ചവുമൊക്കെ നശിച്ചു ബ്രഹ്മംമാത്രം ശേഷിക്കും. പക്ഷെ ആ ആത്മജ്ഞാനത്തെ നിലനിൎത്തിക്കൊണ്ടു് കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നതിന്നു ബ്രഹ്മാദിദേവന്മാൎക്കും സാദ്ധ്യമല്ല". എന്നിങ്ങനെ ഭഗവാൻെറ അരുളപ്പാടു കേട്ട തുളസീദാസൻ—"അല്ലയോ ഭഗവാനേ! നിന്തിരുവടിയല്ലാതെ മായ വേറേ ഉണ്ടോ? അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ അദ്വൈതസിദ്ധാന്തത്തിന്നു് ആധാരമുണ്ടോ? മായയിൽ ഈ പ്രപഞ്ചം തോന്നിച്ചുഴിക്കുന്നതു് നിന്തിരുവടിതന്നെയല്ലയോ? സകല ജീവജാലങ്ങളേയും കാമക്രോധാദികൾക്ക വശപ്പെടുത്തിയിട്ടു് നട്ടംതിരിക്കുന്നതും നിന്തിരുവടിയല്ലേ? വിഷയാനന്ദങ്ങൾക്കാസക്തിയുണ്ടാക്കുന്നതും നിന്തിരുവടിയല്ലാതെ മററാരുമല്ല. പിപീലികാദി ബ്രഹ്മപൎയ്യന്തമുള്ള ജീവരാശികൾക്കെല്ലാം അവരവരുടെ കൎമ്മഫലത്തിന്നു് അനുസരിച്ചുള്ള സുഖദുഃഖങ്ങളെ കൊടുക്കുന്നതും സംസാരമാകുന്ന കാരാഗൃഹത്തിൽനിന്നും വെളിക്കിറങ്ങാതെ ജ്ഞാനകവാടത്തെ ബന്ധിച്ചിരിക്കുന്നതും നിന്തിരുവടിതന്നെ. പാപപുണ്യങ്ങളെ ജീവികൾ വഹിച്ചുകൊണ്ടു നടക്കത്തക്കവണ്ണം വേണ്ട വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിരിക്കുന്നതും മററാരുമല്ല. മൃഗങ്ങളെപ്പോലെ സമസൃഷ്ടങ്ങൾ തമ്മിൽത്താൻ യുദ്ധംചെയ്യുന്നതിന്നു് ഇടയാക്കുന്നതും അങ്ങോരാൾതന്നെ. ഭക്തിയോടുകൂടി ഭജിക്കുന്ന പരമഭാഗവതന്മാരെ എളുപ്പത്തിൽ അനുഗ്രഹിക്കാതെ, ഒടുവിൽ എന്നോളം കരുണാശാലിയായ ദൈവം മററില്ലെന്നു് വെളിപ്പെടുത്തിക്കൊടുക്കുന്നതും നിന്തിരുവടിതന്നെ. ഭക്തന്മാരെ ഉപദ്രവിക്കുന്ന ദുഷ്ടന്മാരെ ശിക്ഷിക്കാൻ യഥാകാലം ഓരോ ഭയങ്കരരൂപങ്ങൾ എടുക്കുന്നതും അങ്ങു് അല്ലാതെ മററാരുമല്ല. വിശ്വസിച്ചു ഭജിക്കുന്ന അടിയങ്ങളെ ഹാനിപററാതെ സൂക്ഷിച്ചു രക്ഷിക്കുന്നതും അഹംഭാവത്തെ നശിപ്പിച്ചു് മൌനമുദ്രയോടുകൂടി ബ്രഹ്മജ്ഞാനമടഞ്ഞിരിക്കുന്ന മഹൎഷിമാരെ രക്ഷിക്കുന്നതും പരമാത്മാവും കരുണാനി-

ധിയുമായ നിന്തിരുവടിയത്രേ" എന്നിങ്ങനെ പലവിധത്തിൽ സ്തുതിവാക്യങ്ങൾ വർഷിച്ചുകൊണ്ടുനില്ക്കുന്ന തുളസീദാസനെ ഭഗവാൻ കരുണാപൂർവ്വം പിടിച്ചു മാറോടണച്ചാശ്ലേഷിച്ചു്, "ഹേ ഭക്തശിരോമണേ! പരമജ്ഞാനിയായ നിനക്കു് അറിവാൻ പാടില്ലാത്തതായി യാതൊന്നുംതന്നെയില്ല. നീ രാമരാമമന്ത്രത്താൽ ആത്മജ്ഞാനം സിദ്ധിച്ച മഹർഷിയല്ലേ? ഇനി, ഉൽകൃഷ്ടമായ ബ്രഹ്മാനന്ദം ലഭിച്ചു്, സുഖജീവിയായി ഭവിച്ചാലും!" എന്നനുഗ്രഹിച്ചു് ഇനി ഞാൻ പോകട്ടയോ എന്നു ചോദിച്ചു. ഉടനേ തുളസീദാസൻ, ഭഗവൻ! ബ്രഹ്മജ്ഞാനം ഒരു സദ്ഗുരുവിന്റെ ഉപദേശത്താൽ ലഭിക്കണമെന്നാണല്ലോ വേദങ്ങൾ മുറയിട്ടുന്നതു്. അതു തനിയേ ഉണരത്തക്കതല്ലായ്കകൊണ്ടു്, അടിയനു് അതു് ഉപദേശിക്കാറാകണമെന്നപേക്ഷിച്ചു.

ഭഗ—തുളസീദാസ! ചിരഞ്ജീവിയും ഭാഗവതോത്തമനും വൈയാകരണപടുവുമായ ഈ ഹനുമാനോടുപദേശംവാങ്ങി ആനന്ദം അടഞ്ഞാലും!

തുളസീദാ—സ്വാമി! അങ്ങനെതന്നെ ചെയ്തുകൊള്ളാം. നിന്തിരുവടിയുടെ ഏതൊരു ലീല പാരായണം ചെയ്താലാണു് ഭക്തിയും ശുദ്ധിയും സിദ്ധിയും മുക്തിയും ലഭിക്കുന്നതെന്നുകൂടി അരുളിച്ചെയ്യുമാറാകണം.

ഭഗ—ഹേ! ഭക്ത! ജീവിതചം ആയ ദാസത്വത്തിൽ പെട്ടുഴലുന്നവൎക്കു്, ഭക്തിയും ആത്മതത്വമറിഞ്ഞവൎക്കു ജ്ഞാനവും മുഖ്യമാകുന്നു. അതിനാൽ ദാസത്വമുള്ളവൎക്കു ഭക്തിയും ആനന്ദവും ഉണ്ടാക്കുന്ന രാമായണം പാരായണത്തിനു ശ്രേഷ്ഠം; പൂൎവ്വജന്മത്തിൽ അതു ദേവഭാഷയിൽ ചമച്ചതുപോലെ ഈ ജന്മം ഹിന്ദുസ്ഥാനി ഭാഷയിൽ എഴുതിത്തീൎത്തു് തുളസീരാമായണം എന്ന പേരുംകൊടുത്തു പലരും പാരായണം ചെയ്വാൻ ഇടയാക്കി, എന്റെ പദത്തിൽ ചേൎന്നുകൊൾക, എന്നരുളിച്ചെയ്തു്, പല ആശീൎവ്വാദങ്ങളും ചെയ്തശേഷം ദേവൎഷിജനസമേതനായി ആകാശത്തിൽ അന്തൎദ്ധാനം ചെയ്തു. തുളസീദാസൻ മുതലായവരെല്ലാം ജയവിജയീഭവശബ്ദം മുഴക്കി.

എട്ടാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

ഒൻപതാം അദ്ധ്യായം.

തുളസീദാസന്ന് ജ്ഞാനോപദേശം ലഭിച്ചതു്.

അല്ലയോ സിദ്ധന്മാരേ! ശ്രീനാരായണൻ അന്തർദ്ധാനം ചെയ്തശേഷം തുളസീദാസൻ അനേക സന്യാസിമാരോടുകൂടി ആ മഠത്തിൽത്തന്നെ പലനാൾ താമസിച്ചു്, ഭഗവൽസ്തുതിപരങ്ങളായ പല ഗാനങ്ങളും പദ്യശകലങ്ങളും നിൎമ്മിക്കയും ദേവഭാഷയിലുള്ള വാല്മീകിരാമായണത്തെ ഹിന്ദുസ്ഥാനിഭാഷയിലാക്കി തുളസീദാസരാമായണം എന്ന പേരുമിട്ടു് ഉത്തരദേശനിവാസികൾക്കെല്ലാം പാരായണയോഗ്യമാക്കിത്തീൎക്കുകയും ചെയ്തു. ലൌകികമാൎഗ്ഗത്തിൽ കുറച്ചുനാൾ കഴിച്ചശേഷം സാധുസംഗത്താലും അന്നദാനഫലത്താലും വേദപാരായണത്താലും ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹം ചെയ്യണമെന്നുള്ള അഭിലാഷത്താലും സമാധിസുഖവാഞ്ഛയാലും കൎമ്മകാണ്ഡത്തിലും ഭക്തികാണ്ഡത്തിലും ശ്രേഷ്ഠമാണു ജ്ഞാനകാണ്ഡം എന്നു വേദത്തിൽ വിധിച്ചിട്ടുള്ളതിനാലും ബ്രഹ്മജ്ഞാനം സിദ്ധിക്കാതെ, മനോനിഗ്രഹം സാധിക്കയില്ലെന്ന ബോധത്താലും മനസ്സു് ഉണൎന്നു്; ഒരുദിവസം ഇങ്ങനെ ആലോചിച്ചു;— "ആഹാ! ഉൽകൃഷ്ടമായ ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തെ എന്റെ സദ്ഗുരുനാഥനായ ഹനുമാനോടു് ഉപദേശരൂപേണ വാങ്ങിക്കണമെന്നു ഭഗവാൻതന്നെ മുഖദാവിൽ എന്നോടു പറഞ്ഞിരുന്നിട്ടും വളരെ നാൾ അതിന്നു സംഗതിയാകാതെ വെറുതേ കഴിച്ചുകളഞ്ഞതു കഷ്ടമായിപ്പോയി. ഇങ്ങനെ ആലോചിച്ചു ഭഗവാനെ സ്തുതിച്ചശേഷം, തന്റെ ഗുരുവായ ഹനുമാനെ ധ്യാനിച്ചു് "ഹേ രുദ്രാവതാര! വായുകുമാര! ശ്രീരാമദൂത! സീതാദുഃഖവിനാശന! ആശരവംശനിഷൂദന! രാവണലങ്കാദാഹക!

> "മേരുവും ലോകത്രയവും കൊടുക്കിലും
> പോരാ വിലയതിനങ്ങനെയുള്ളൊരു
> ഹാരം"

ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ നല്കിയപ്പോൾ അതിലെ ഓരോ മുത്തുമണിയും കടിച്ചുനോക്കി, ജ്ഞാനരസമില്ലെന്നുപറഞ്ഞു്, ദൂരത്തെറിഞ്ഞുകളഞ്ഞ പരമഭാഗവത! എന്നെ അനുഗ്രഹിച്ച കരുണാനിധേ! എന്നിങ്ങനെ പല സ്തോത്രങ്ങൾ ചെയ്യുമ്പോൾ ഹനുമാൻ അറിഞ്ഞു് "ഹേ ശ്രീനാരായണഭക്ത! സാധുജനശുശ്രൂഷക! ഭക്തജനദാസ! ഹേ തുളസീദാസ! ഞാനിതാ വന്നുകഴിഞ്ഞു. വന്ന

കഴിഞ്ഞു. ഇതുവരെ എന്നെ, വിചാരിക്കായ്കകൊണ്ടു ഞാൻ വ്യസനിച്ചിരിക്കയായിരുന്നു" എന്നുപറഞ്ഞു് പ്രത്യക്ഷനായി ആശീർവ്വാദം ചെയ്തു. ആദിത്യനെപ്പോലെ വിളങ്ങിനില്ക്കുന്ന ഹനുമദ്ദേവന്റെ പാദങ്ങളിൽ തുളസീദാസൻ സാഷ്ടാംഗനമസ്കാരംചെയ്തു. "ദേവവന്ദ്യനായ കപീശ്വര! ജ്ഞാനസ്വരൂപ! എന്നെ ഇപ്പോൾ രക്ഷിക്കണം" എന്നറിയിച്ചു്, തൊഴുകൈയോടുകൂടി നിന്നു.

ഹനുമാൻ തുളസീദാസനെ മാറോടണച്ചുപിടിച്ചുകൊണ്ടു് "ഹേ വിഷ്ണുഭക്ത! ജീവന്മുക്ത! നീയെന്നെ ധ്യാനിച്ചതെന്തിനാണു്? വളരെനാൾ വിചാരിക്കാതെ ഇരുന്നിട്ടു് ഇപ്പോൾ വിചാരിക്കാൻ കാരണമെന്തു്? നീ അജ്ഞാനജങ്ങളായ മനോവികാരങ്ങളോടുകൂടാതെ, പരമജ്ഞാനിയായി പലനാൾ ജീവിച്ചിരുന്നാലും!" എന്നരുളിച്ചെയ്തു.

തുളസീദാസൻ വീണ്ടും വന്ദിച്ചു പറഞ്ഞു—"സ്വാമിൻ! ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹത്തിനും, ആത്മാഭിമാനനാശത്തിനും, നിത്യാനന്ദലബ്ധിക്കും ഉതകുന്നതായി, സത്രുപ് പരിപൂർണ്ണമായി, ആദിമദ്ധ്യാന്തരഹിതമായി, ജ്യോതീരൂപമായി, ആനന്ദമാത്രമായി, നിത്യമായി, സത്യമായി, നിഷ്കളങ്കമായി, എല്ലാവും എല്ലാമല്ലാത്തതുമായി, വിലക്ഷണസുലക്ഷണമായി, നിർവ്വികാരമായി യാതൊരു വസ്തുവുണ്ടോ ആ പരമതത്വത്തെ അടിയനുപദേശിച്ചനുഗ്രഹിപ്പാറാകണം" എന്നപേക്ഷിച്ചു. ഹനുമാൻ വാത്സല്യപൂർവ്വം തുളസീദാസനെ നോക്കി അപ്പനേ! പരമാത്മജ്ഞാനോപദേശം ചെയ്വാൻ, കേവലം ഒരു വാനരനായ ഞാൻ ശക്തനാകുമോ? എങ്കിലും നീ പൂർവ്വജന്മത്തിൽ എഴുതിത്തീർത്ത രാമായണത്തിൽ നീ ഇപ്പോൾ ചോദിച്ച പരമാത്മജ്ഞാനരഹസ്യം അടങ്ങീട്ടുണ്ടു്. അതിനെ പാരായണം ചെയ്താൽ നിസ്സംശയമായി മുക്തി ലഭിക്കും. എങ്ങനെയെന്നുവച്ചാൽ, ശ്രീനാരായണകഥയായ രാമായണത്തെ പാരായണം ചെയ്തു് ഭംഗിയായി വ്യാഖ്യാനിച്ചു് ശ്രോതാക്കളെ ആനന്ദനിമഗ്നരാക്കിത്തീർക്കുന്ന ഒരു മഹാശയപുരാണപാഠകൻ ഉദ്ധവദാസനെന്നു പേരോടുകൂടി ഈ കാശിയിലുണ്ടല്ലോ അദ്ദേഹം പരമാത്മബ്രഹ്മജ്ഞാനിയാണു് അദ്ദേഹം പറയുന്ന ജ്ഞാനാർത്ഥങ്ങളെ കേട്ടു് ബന്ധപാശവും അഹംഭാവവും സങ്കല്പവികല്പങ്ങളും ഏഷണത്രയവും ദിഗ്ദേശങ്ങളും എന്നല്ല ദേഹസ്മരണപോലും വിട്ടു വളരെപ്പേർ ഇപ്പോൾ സമാധിയിലിരിക്കുന്നവർ ഉണ്ടു്. ഞാനും അതുകേട്ടു് ബ്രഹ്മാനന്ദത്തിൽ മുഴുകി ഇരിക്കയായിരുന്നു. അപ്പോഴാണു് നിന്റെ സ്തോത്രങ്ങൾ എന്റെ കാതിൽ പെട്ടതു്. എന്നു പറയുന്നതുകേട്ടു തുളസീദാസൻ—"സ്വാമീ!

എന്റെഹൃദയം സങ്കല്പവികല്പാദിവികാരങ്ങളാൽ മലിനമായിത്തീന്നിരിക്കുന്നു. ആശ്രിതന്മാക്ക് കല്പവൃക്ഷംപോലെകരുണാനിധിയായ എന്റെഗുരുനാഥ! ഉത്തമബ്രാഹ്മണരും നിന്തിരുവടിയും കേട്ടാനന്ദമടഞ്ഞതായ ആ ജ്ഞാനരാമായണത്തെ അരുളിച്ചെയ്തു് എന്റെ വ്യാമോഹത്തെതീത്തു് എനിക്കാനന്ദസിദ്ധി ഉണ്ടാക്കിത്തരണം.

ഹനുമാൻ—ഹേ ഹരിഭക്ത! വിശാലാക്ഷിയമ്മയുടെയും വിശ്വനാഥസ്വാമിയുടെയും സാന്നിദ്ധ്യത്താൽ പരിശുദ്ധമായ ഈ കാശിയിൽ വസിക്കുന്നതു മോക്ഷപ്രദമാണെന്നു നിശ്ചയിച്ചു് വസിഷ്ഠമഹഷി ഒരു ബ്രാഹ്മണനായിവന്നവതരിച്ചു് ഉദ്ധവദാസനെന്നുള്ള പേരോട്ടുകൂടിയിരുന്നു് അദ്ധ്യാത്മരാമായണത്തെ പാരായണംചെയ്തുവരികയാണു്. അതു കേൾക്കുന്നതിനു കാട്ടിൽ നിവസിക്കുന്ന തപസ്വികളെല്ലാം ബ്രാഹ്മണവേഷത്തിൽ ഇവിടെവന്നു്, ആനന്ദിച്ചുപോകയാണു പതിവു്. അതറിഞ്ഞാണു് ഞാനും കാലഗതിയാൽആത്മാവിൽ വല്ല വാസനാബന്ധങ്ങളും പററുന്നുണ്ടെങ്കിൽ അവയെ നിഷ്കാസനം ചെയ്വാനായി അതു കേൾക്കാൻ പോയതു്. അതിനെ സംഗ്രഹിച്ചു ഞാൻ പറയാം, ശ്രദ്ധിച്ചു കേട്ടു പരമജ്ഞാനത്തെ ലഭിച്ചുകൊൾക എന്നുപറഞ്ഞു്, ജ്ഞാനരാമായണത്തെ വിവരിച്ചുതുടങ്ങി. "എങ്ങനെയെന്നാൽ, മോക്ഷമാകുന്ന അയോദ്ധ്യയിൽ ബ്രഹ്മമാകുന്ന ദശരഥൻ, ജ്ഞാനശക്തി, ഇച്ഛാശക്തി, ക്രിയാശക്തി എന്ന മൂന്നു ഭായ്യമാരോടുകൂടി വസിക്കുമ്പോൾ, ജ്ഞാനശക്തിയാകുന്ന കൌസല്യയുടെ ഗർഭത്തിൽ ആത്മാവായ ശ്രീരാമൻ ഉത്ഭവിച്ചു. അവ്യക്തമെന്ന ബാല്യത്താൽ തന്നെ മറന്നു്, അജ്ഞാനമയനായ ജീവനാണു താനെന്നു നിശ്ചയിച്ചു്, ദേഹേന്ദ്രിയങ്ങൾക്കു നാഥനായി, ശ്രവണമെന്ന വസിഷ്ഠമുനിയെ പ്രാപിച്ചു്, മനനമാകുന്ന വിശ്വാമിത്രനെ അനുഗമിച്ചു് വൈരാഗ്യമാകുന്ന ലക്ഷ്മണനോട്ടുകൂടെ നടന്നു്, പഞ്ചമഹാപാതകങ്ങളാകുന്ന പവ്വതങ്ങൾ, കുന്നുകൾ, കാനനങ്ങൾ, മേടുകൾ, വനാന്തരങ്ങൾ ഇതുകളെ കടന്നു്, ജ്ഞാനമെന്ന ബാണത്തെ തൊടുത്തു്, ആവരണമെന്ന താടകയെ നിഗ്രഹിച്ചു്, ഇച്ഛയെന്ന മാരീചനെ ഭയപ്പെടുത്തി, നേരിട്ടുവന്നാൽ നശിച്ചുപോകുമെന്നു മനസ്സിലാക്കിയോടിച്ചു്, വ്യഭിചാരമെന്ന കല്ലിനെ ചവുട്ടി, ആചാരമെന്ന അഹല്യയെ പുകഴ്ത്തി, ഏകാന്ത മന്ന മിഥിലയിൽ ചെന്നു്, ശാന്തിയാകുന്ന ജനകനെക്കണ്ടു്, അക്ഷാന്തിയാകുന്ന വില്ലിനെ മുറിച്ചു്, ആനന്ദമാകുന്ന സീതയെ വരിച്ചു്, മദമെന്ന പരശുരാമനെ മടക്കി, മോക്ഷമാകുന്ന അ

യോദ്ധ്യയെ പ്രാപിച്ചു്, ഞാൻ ജീവാത്മാവല്ലെന്നുണൎന്നു്, ബ്രഹ്മമാകുന്ന ദശരഥനോടു ചേൎന്നിരിക്കുമ്പോൾ, ജീവന്മുക്തിയാകുന്ന മകുടാഭിഷേകത്തിനാരംഭിക്കവേ, ക്രിയയാകുന്ന കൈകേയി മൂലമുണ്ടായ ചലനംകൊണ്ടു ബ്രഹ്മമാകുന്ന ദശരഥനെപ്പിരിഞ്ഞു്, മോക്ഷമാകുന്ന അയോദ്ധ്യയെ ഉപേക്ഷിച്ചു്, വൈരാഗ്യമെന്ന ലക്ഷ്മണനോടും ആനന്ദമെന്ന വൈദേഹിയോടുംകൂടെ, ചിത്തമെന്ന സരയൂനദിയെക്കടന്നു, ബുദ്ധിയെന്ന ഗുഹനോടുചേൎന്നു്, വിക്ഷേപമെന്ന വനത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു്, തപമെന്ന ചിത്രകൂടത്തിൽ താമസിച്ചു്, അഹങ്കാരം എന്ന വിരാധനെക്കൊന്നു് മനമെന്ന കാകാസുരനെ വെന്നു്, സങ്കല്പമെന്ന കണ്ണുനശിപ്പിച്ചു്, നിൎവ്വികല്പമെന്ന കണ്ണുകൊടുത്തു്, വീൎയ്യമെന്ന അഗസ്ത്യമഹൎഷിയെക്കണ്ടു്, ധീരതയെന്ന അസ്ത്രം വാങ്ങിക്കൊണ്ടു്, കാമം എന്ന ശൂൎപ്പണഖയെദണ്ഡിച്ചു്, ആഗാമികം എന്ന ഖരദൂഷണാദികളെ ഖണ്ഡിച്ചു്, ഇച്ഛയെന്ന മാരീചന്റെ ആവേശത്താൽ ആനന്ദമെന്ന സീതയെപ്പിരിയാനിടയായപ്പോൾ, രാജസം എന്ന രാവണനെടുത്തു്, ആനന്ദമെന്നസീതയെയുമെടുത്തു്, ദുഃഖമെന്ന ലങ്കയിലുള്ള ദുൎവ്വാസനയെന്ന രാക്ഷസരാൽ വളയപ്പെട്ട ചിന്തയെന്ന അശോകവനികയിൽ വച്ചപ്പോൾ ആത്മാവായ ശ്രീരാമൻ കോപിച്ചു്, ഇച്ഛയെന്ന മാരീചനെ നിഗ്രഹിച്ചു്, നൈരാശ്യമെന്ന ഭൂമിയിൽ പതിപ്പിച്ചു്, ഒരിക്കലും തന്റെ മുമ്പിൽ വരാതവണ്ണം നശിപ്പിച്ചു്, ആനന്ദമെന്ന സീതയെ അന്വേഷിച്ചതിൽ കാണായ്കയാൽ വ്യസനിച്ചു്, വൈരാഗ്യമെന്ന ലക്ഷ്മണനോടുകൂടി, വിക്ഷേപമെന്ന കാനനത്തിൽ അലഞ്ഞുനടന്നു്, ചിന്തയെന്ന കബന്ധനെക്കൊന്നു, സന്തോഷമെന്ന ശബരിയുടെ അരികിൽ ച്ചെന്നു്, നിധിദ്ധ്യാസനം എന്ന ഹനുമാനോടുചേൎന്നു്, ആനന്ദമെന്ന സീതയെ അന്വേഷിച്ചു് ജനനമെന്ന സപ്തസാലങ്ങളെമുറിച്ചു്, ഭയം എന്നബാലിയെ വധിച്ചു്' അഭയംഎന്ന സുഗ്രീവനെപാലിച്ചു്, സദ്വാസനകളാകുന്ന കപികളെച്ചേൎത്തു്, നിദിദ്ധ്യാസനം എന്ന ഹനുമാനെക്കൊണ്ടു് മോഹം എന്ന സമുദ്രംകടന്നു്, ലോഭമെന്ന ലങ്കാലക്ഷ്മിയെയോടിച്ചു് ദുൎവ്വാസനയെന്ന രാക്ഷസരെ മടക്കി, ആനന്ദമെന്ന സീതയെക്കണ്ടു് അനുഭവമാകുന്ന അനുഗ്രഹം ഏററുകൊണ്ടു്, ചിന്തയെന്ന അശോകവനത്തെ അഴിച്ചു്, അജ്ഞാനമെന്ന മാല്യവാനെ നിഗ്രഹിച്ചു്, സന്ദേഹമെന്ന അക്ഷകുമാരനേയും നശിപ്പിച്ചു്, വിപരീതത്വം എന്ന ഇന്ദ്രജിത്തിനാൽ മോഹിക്കപ്പെട്ടപ്പോൾ നിദിദ്ധ്യാസനം എന്ന ഹനുമാൻ മോഹമെന്ന പാശത്തെ ഖണ്ഡിച്ചു്, രാജസ

മെന്ന രാവണനെ എതിൎത്തു്, മൌനമെന്ന അഗ്നിയെ വൎദ്ധിപ്പിച്ചു്, ദുഃഖമെന്ന ലങ്കയെച്ചുട്ടു്, മോഹമെന്ന വെള്ളത്തെ മാററി, ധൈൎയ്യം എന്ന സേതു ബന്ധിച്ചു്, സാത്വികഗുണമെന്ന വിഭീഷണനെ ആശ്രയിച്ചു്, താമസഗുണമെന്ന കുംഭകൎണ്ണനെക്കൊന്നു്, അതു് രാജസമെന്ന രാവണനെ കോപിപ്പിച്ചു്, വിപരീതത്വമെന്ന ഇന്ദ്രജിത്തിനെ ഇളക്കിവിട്ടു്, വിഭ്രാന്തി (മയക്കം) എന്ന പാശത്താൽ ആത്മാവായ ശ്രീരാമനും വൈരാഗ്യാദികളായ ലക്ഷ്മണാദികളും മടങ്ങി, നിദിദ്ധ്യാസനം ആയ ഹനുമാൻമാത്രം ഉണൎന്നിരിക്കുമ്പോൾ, ആ ഹനുമാന്റെ സഹായത്താൽ നിഷ്ഠയെന്ന സഞ്ജീവി ലഭിച്ചപ്പോൾ വൈരാഗ്യമെന്ന ലക്ഷ്മണൻ, വിപരീതത്വമെന്ന ഇന്ദ്രജിത്തിനെ നിഗ്രഹിച്ചു്, സഞ്ചിതമെന്ന മൂലബലമെതിൎത്തപ്പോൾ, ധീരത്വമെന്ന മോഹനാസ്ത്രത്താൽ അവരെ വധിച്ചു്, അശുഭവാസനകളാകുന്ന രാക്ഷസരെതിൎത്തപ്പോൾ, ശുഭവാസനകളാകുന്ന വാനരന്മാർ അവരെ നശിപ്പിച്ചു്, ഉടനേ ആത്മാവെന്ന ശ്രീരാമൻ കോപിച്ചു് വിവേകമാകുന്ന വില്ലെടുത്തു്, രാജസമാകുന്ന രാവണനോടെതിൎത്തു് ജ്ഞാനമാകുന്ന ബാണം തൊടുത്തു്, അഹംഭാവം എന്ന കലശത്തെയുടച്ചു്, ദശേന്ദ്രിയങ്ങളാകുന്ന പത്തു തലകളേയും മുറിച്ചു്, ആനന്ദമെന്ന സീതയെക്കണ്ടു്, മൌനമെന്ന അഗ്നിയിൽ മുഴുകിച്ചു്, ബ്രഹ്മമെന്ന ദശരഥനെ അന്വേഷിച്ചു്, ആനന്ദമെന്ന സീതയോടുകൂടി, മോക്ഷമെന്ന അയോദ്ധ്യയിൽ ചെന്നു്, ജീവന്മുക്തിയെന്ന മകുടാഭിഷേകം കഴിച്ചു്, ബ്രഹ്മമെന്ന ദശരഥനേതാവായി, മോക്ഷമെന്ന അയോദ്ധ്യയ്ക്കു് അധികാരിയായി കേവലകൈവല്യബ്രഹ്മാനന്ദസ്വരൂപസാക്ഷാൽക്കാരമായി പ്രകാശിച്ചു."—

എന്നു്, ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയായ ഹനുമാൻ അരുളിച്ചെയ്തു പരമാനന്ദനൃത്തംചെയ്തുകൊണ്ടുനിന്നു. ഇങ്ങനെ ആനന്ദരാമായണം കേട്ട തുളസീദാസനും തന്നത്താൻ മറന്നു്,ആനന്ദനൃത്തം ചെയ്തുതുടങ്ങി. അതു കണ്ടവരെല്ലാം സ്തുതിക്കയും ദേവകൾ പുഷ്പവൃഷ്ടി തൂകുകയുംചെയ്തു. മുമ്മൂൎത്തികൾപോലും കൊണ്ടാടി. ഋഷികൾ പലരും അവിടെ എഴുന്നെള്ളി.അതുതന്നെ മോക്ഷമെന്നു സിദ്ധന്മാർ ഘോഷിച്ചു. തുളസീദാസൻ സകല ദ്വൈതഭ്രമങ്ങളേയും ഉപേക്ഷിച്ചു്;ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിച്ചു്, ബ്രഹ്മസ്വരൂപനായി ഭവിച്ചു.ദേവകൾപോലും സ്തുതിക്കയും ദേവസ്ത്രീകൾ നൃത്തംചെയ്കയുംചെയ്തു. തുംബുരുനാരദാദികൾ ഗാനം ആരംഭിച്ചു. ഹനുമാനെ എല്ലാവരും വാഴ്ത്തി. വേദിയന്മാരെല്ലാം വേദഘോഷം തുടങ്ങി. വേദഘോഷങ്ങളാലും, ദൈവസ്തുതികളാലും, ഹനുമാനും തുളസീ

ദാസനും തങ്ങളുടെ ആനന്ദനൃത്തം നിർത്തി ബ്രഹ്മാനന്ദത്തിൽ ലയിച്ചു". ദേവർഷികളെ വന്ദിച്ചശേഷം എല്ലാവരും തുളസീദാസരോടു യാത്രചോദിച്ചുകൊണ്ടു്, അവരവരുടെ ആസ്ഥാനങ്ങളിലേക്കു പോയി.

ഒമ്പതാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

പത്താം അദ്ധ്യായം.

ഭഗവാൻ തുളസീദാസന്റെ മഠം കാത്തുനിന്നതു്.

സിദ്ധോത്തമന്മാരെ! ഹനുമാൻ മുതലായവർ, തങ്ങൾതങ്ങളുടെ സ്ഥാനം പ്രാപിച്ചശേഷം, കാശിനിവാസികളെല്ലാം തുളസീദാസന്റെ മഠത്തിൽ കൂടി, അദ്ദേഹത്തെ വണങ്ങി, സ്വാമിൻ! ഞങ്ങളുടെ ഗുരുനാഥൻ നിന്തിരുവടിതന്നെ, സകല വന്ദ്യനായ ജഗന്നാഥനും അങ്ങുതന്നെ. ശുദ്ധസാത്വികമൂർത്തിയും നീതന്നെ. ഞങ്ങളുടെ പാപങ്ങളെ പരിഹരിക്കുന്ന തീർത്ഥപാദനും അങ്ങുതന്നെ. എന്നിങ്ങനെ സ്തോത്രംചെയ്തു പുകഴ്ത്തിയപ്പോൾ, തുളസീദാസൻ എല്ലാവരേയും, കരുണാപൂർവ്വം ഉപചരിച്ചു് മഠത്തിൽ താമസക്കാരായ സന്ന്യാസിമാരെ സംബോധിച്ചു്, ഹേ സാധുക്കളെ! ഈ മഠത്തിലുള്ള സകല മുതലുകളും, ഇന്നുമുതൽ അർത്ഥികൾക്കായി ദാനംചെയ്തുകൊൾകയും, നിങ്ങൾ ഭഗവദ്ധ്യാനത്തോടുകൂടി മൌനനിഷ്ഠന്മാരായി ആനന്ദിച്ചിരുന്നുകൊൾകയും ചെയ്താലും എന്നാജ്ഞാപിച്ചു്, സംഭാഷണം ചുരുക്കി, ഏകാന്തത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു്, ദാനനിദാനധ്യാനജ്ഞാനസോപാനങ്ങളെക്കടന്നു്, മൌനമായ ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിച്ചിരുന്നു.

ഇങ്ങനെ, കുറേനാൾ കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഒരുദിവസം രാത്രിയിൽ തുളസീദാസന്റെ മഠത്തിൽ പലനാളായി താമസിച്ചുവന്ന സന്ന്യാസിമാരിൽ നാലുപേർ വിവേകശൂന്യന്മാരായി മഠത്തിലിരുന്ന ചില അത്ഭുതവസ്തുക്കളെ ആരുമറിയാതെ മോഷ്ടിച്ചുകൊണ്ടു ഏകദേശം അർദ്ധരാത്രി സമയമായപ്പോൾ പതുക്കെ വെളിക്കിറങ്ങി. ഉടനേ ഭഗവാൻ ശ്രീരാമരൂപത്തിൽ ലക്ഷ്മണനോടുകൂടിവന്നു വാതുക്കൽനിന്നു അവരെത്തടുത്തു്, "തുളസീദാസന്റെ മുതലുകൾ ദുർമ്മോഹത്താൽ കവർന്നുകൊണ്ടുപോകുന്ന നിങ്ങൾ ആരെടാ

അവിടെ നിൽപ്പിൻ! കാവൽക്കാരായ ഞങ്ങൾ പരിശോധിച്ചല്ലാതെ ദ്രവ്യമോഹികളായ നിങ്ങളെ വെളിയിൽ വിടുകയില്ല" എന്നുപറഞ്ഞു. അതുകേട്ടു സന്യാസിമാർ ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാരാണ് തടുത്തതെന്നുള്ള വസ്തുതയറിയാതെ ആരോ കാവൽക്കാരായിരിക്കുമെന്നുദ്ദേശിച്ച് വേഗത്തിൽ പിൻവലിഞ്ഞു മഠത്തിൽകടന്ന് അല്പനേരം കഴികെ മററൊരുവഴിയിൽകൂടി വെളിക്കിറങ്ങുന്നതിനായി തുടങ്ങി. അവിടെയും മുൻപിലത്തെപ്പോലെ ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാർ വന്നുതടുത്തു. "എടാ ദുഷ്ടക്കള്ളന്മാരെ! നിങ്ങൾ തുളസീദാസൻെറ മുതൽ കട്ടുകൊണ്ടെവിടേക്കാണു പോകുന്നത്? നില്പിനവിടെ? എന്നു പറഞ്ഞു ഭയപ്പെടുത്തി.

ഉടനേ സന്യാസിമാർ ഒരു ഭാഗത്തൊതുങ്ങി ഭയത്തോടുകൂടി മഠത്തിൽ കടന്ന് ഒരു കോണിൽ ഒളിച്ചിരുന്നു. ഇക്കഥ മററുള്ള സന്യാസിമാർ അറിയുന്നതിനുമുമ്പ് അവിടെനിന്നും കടക്കണമെന്നുദ്ദേശിച്ച് ശ്രദ്ധമായി വേറൊരു വഴിയിൽകൂടി കാലൊച്ചപോലും കേൾക്കാതെ പതുക്കെ പോകാൻ ഭാവിച്ചപ്പോൾ അവിടെയും ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാർ എത്തിക്കൂടിയടുത്ത്, "എടാ തിരുട്ടുമുട്ടാളന്മാരെ! നിങ്ങൾ എവിടേക്കാണു പോകുന്നത്? നില്പിൻ" എന്നുപറഞ്ഞു. അപ്പോൾ കള്ളന്മാർഭ്രമിച്ചു തങ്ങളുടെ കള്ളം വെളിപ്പെട്ടുപോകുമെന്നു നിശ്ചയിച്ച് കാവൽക്കാരെ നോക്കി "ഹേ സ്നേഹിതന്മാരേ! നിങ്ങൾ ഞങ്ങളെ തടുത്തപമാനിക്കാൻ തുടങ്ങരുത്. ഞങ്ങൾ കട്ടെടുത്ത മുതൽ പകുതി നിങ്ങൾക്കു തന്നേക്കാം. ചണ്ഡാതികൾ മിണ്ടാതെ ഞങ്ങളെ വെളിക്കുവിട്ടേക്കണം" എന്നു പറഞ്ഞു. ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാർ അതുകേട്ട് ഹേ സാധുബ്രാഹ്മണരേ! ഇപ്പോൾ നാം ഭാഗിച്ചെടുക്കാമെന്നു പറഞ്ഞതു നിങ്ങൾ അപഹരിച്ച മുതലോ അപഹരണകർമ്മത്തിൻെറ പാപമോ ഏതാണെന്നു പറയുവിൻ.

ബ്രാഹ്മണർ — പാപവും മുതലും നമുക്കു ഭാഗംതന്നെ.

ശ്രീരാമൻ — അതിനു ഞങ്ങൾക്കു സമ്മതമല്ല. പാപം മുഴുവൻ നിങ്ങൾ എടുത്തുകൊണ്ടു മുതലിൽ പകുതി ഞങ്ങൾക്കു തന്നാൽമതി.

ബ്രാഹ്മണർ — അങ്ങനെതന്നെ. എന്നാൽ നിങ്ങൾ മുതൽ മാത്രം ഭാഗിച്ചെടുത്തുകൊൾവിൻ.

ശ്രീരാമൻ — നിങ്ങൾ ബ്രാഹ്മണരായിരുന്നും, പാപകർമ്മം ചെയ്യരുത്, പരമാർത്ഥംപോലെ അറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ഞങ്ങൾ, നിങ്ങൾക്ക് അഭയംതന്ന് ആ പാപകർമ്മത്തിൻെറ ഫലമായ മുത

ലിൽപകുതി അപഹരിച്ചാൽ പാപം ഞങ്ങൾക്കും വന്നുകൂടും. അതിനു പരിഹാരമായി, നിങ്ങൾ ഇതുവരെ തപോവൃത്തിയാൽ സമ്പാദിച്ച പുണ്യം മുഴുവൻ വിട്ടുതരാൻ സമ്മതമുണ്ടോ?

ബ്രാഹ്മണർ—"ഓഹോ എങ്ങനെയോ ചെയ്യാം. വേഗം ഇവിടംവിട്ടൊഴിഞ്ഞു മാറിപ്പോയാൽ മതി; നമുക്ക്, അകലത്തെങ്ങാനും ചെന്നിരുന്നു ഭാഗിക്കാം; വരുവിൻ."

ശ്രീരാമൻ—ഞങ്ങൾ ഈ രാജ്യത്തെ രാജാവിന്റെ കല്പനപ്രകാരം തുളസീദാസന്റെ മുതലുകൾ സൂക്ഷിക്കാൻ വന്നുനില്ക്കുന്ന കാവൽക്കാരാണ്. അന്ത്യയാമംവരെ ഞങ്ങൾക്ക് ഇവിടം വിട്ട് ഒരടി നീങ്ങാൻ നിവൃത്തിയില്ല. നിങ്ങൾ ഒട്ടുവളരെക്കാലം തുളസീദാസനോടുകൂടിയിരുന്നു ബ്രഹ്മജ്ഞാനമനുഷ്ഠിച്ചതിന്റെ ഫലമായി കിട്ടിയതു് കൈയിൽ ഇരിക്കുന്ന ആ മുതലുകൾമാത്രമാണ്; അല്ലേ? ആ കർമ്മത്തിന്റെ പാപവുമാണ്. അല്ലേ?

ബ്രാഹ്മണർ—കൊള്ളാം! വ്യഭിചാരിണിക്കു പതിവ്രതാധർമ്മം പറഞ്ഞുകൊടുക്കുന്നതുപോലെ കള്ളന്മാരായ ഞങ്ങളോട്ട് ഈ തത്വജ്ഞാനമൊക്കെയെന്തിനാണു പറയുന്നതു്? മററുള്ള സന്യാസിമാരുണ്ടെന്നാൽ ഞങ്ങളുടെ മാനം പോയി. ഞങ്ങൾ വേഗം ഇവിടെനിന്നും പൊയ്ക്കൊള്ളട്ടെ.

ശ്രീരാമൻ—നിങ്ങൾ മോഷ്ടിച്ചുകൊണ്ടുവന്ന മുതലുകളും ഇതുവരെ ചെയ്ത തപസ്സിന്റെ പുണ്യവും മുഴുവൻ ഞങ്ങൾക്കുതന്നു പാപംമാത്രം നിങ്ങൾ കൊണ്ടുപൊയ്ക്കൊള്ളാമെങ്കിൽ വിട്ടയയ്ക്കാം. അല്ലാതെ വിട്ടയയ്ക്കാൻ പാടില്ല.

ബ്രാഹ്മണർ—നിങ്ങൾ മഹാ ദുരാഗ്രഹിതന്നെ. നിങ്ങളെയാണോ ഇവിടെപ്പിടിച്ചു കാവലാക്കിയിരിക്കുന്നതു? പെരുംകള്ളന്മാരായ നിങ്ങൾക്കു മുതൽഭാഗമേ തരാൻ നിവൃത്തിയില്ല. പിന്നെയല്ലേ പുണ്യം തരുന്നതു്?

ശ്രീരാമൻ—ഇതെന്തുകൂത്താണ്. ഭാഗം തരാമെന്നു നിങ്ങളല്ലേ ബലാൽ ഇങ്ങോട്ടു പറഞ്ഞതു്? അങ്ങനെപറഞ്ഞു ഞങ്ങളെ കള്ളന്മാരാക്കിത്തീർത്തിട്ട് ഇപ്പോൾ തരികയില്ലെന്നോ പറയുന്നതു്. ഏതായാലും ഞങ്ങൾക്കിതിൽ പങ്കുവേണ്ട; പുണ്യവും വേണ്ടാ. ഉത്തമോത്തമനായ തുളസീദാസന്റെ മുതലുകൾ അദ്ദേഹത്തിനു തിരിച്ചു കൊടുപ്പിക്കേണ്ട ചുമതലയേ ഞങ്ങൾക്കുള്ളു.

ബ്രാഹ്മണർ—അഹാ! ഈ അവസരത്തിൽ ഞങ്ങളെ വിട്ടയയ്ക്കാതെ കള്ളരെന്നു വരുത്തിക്കൂട്ടുന്നതു കഷ്ടമാണ്. ഏതായാലും ഞങ്ങളെ വിട്ടയയ്ക്കണമെന്നപേക്ഷിക്കുന്നു.

ശ്രീരാമൻ—കൊള്ളാം—വിട്ടയയ്ക്കണമെന്നോ പറഞ്ഞതു്? വ്യഭിചാരികളുടെയും കള്ളന്മാരുടെയും പക്കൽ വ്യാജം, കൊല, നിന്ദ, കോപം മുതലായവ അധിവസിക്കുന്നു. അതിനാൽ കള്ളന്മാർ ഈ ലോകത്തിൽ വളരെ നിന്ദ്യന്മാരും നീചന്മാരുമാകുന്നു. അവരെ കഴിയുന്നത്ര ശിക്ഷിക്കാതെ വിട്ടയയ്ക്കുന്നവരാരുംതന്നെയില്ല. നിങ്ങളെ ഇങ്ങനെ വിട്ടയച്ചാൽ ഞങ്ങൾക്കു കുററമുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടു നിങ്ങൾ ഈ രാത്രി വെളിക്കുപൊയ്ക്കൂടാതന്നെ.

ബ്രാഹ്മണർ— ഹേ സ്നേഹിതന്മാരേ! ഞങ്ങളുടെ ഈ ഹീനകൃത്യം വെളിക്കറിയിക്കാതെ വിട്ടയച്ചാൽ, നിങ്ങൾക്കു ഞങ്ങൾ ചെയ്ത പുണ്യവും ഈ മുതലും മുഴുവൻ തന്നേക്കാം.

ശ്രീരാമൻ—വ്യഭിചാരികളേയും കള്ളന്മാരേയും വിട്ടയയ്ക്കരുതെന്നു വേദവിധിയുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടു പൊയ്ക്കളയാമെന്നാലോചിക്കേണ്ട.

ബ്രാഹ്മണർ—ഞങ്ങൾ ബ്രാഹ്മണരാകയാൽ, ഞങ്ങളുടെ കുററത്തെ നിങ്ങൾ സദയം ക്ഷമിക്കണം.

ശ്രീരാമൻ—വ്യഭിചരിച്ച അഹല്യയേയും തസ്കരിച്ച അഷ്ടവസുക്കളേയും ശാപത്തിലകപ്പെടുത്തിയതല്ലാതെ വിട്ടയച്ചുവോ? അങ്ങിനെയുള്ളവരെ വിട്ടയയ്ക്കുന്നവക്കു് പാപമുണ്ടെന്നാണു് ശാസ്ത്രം. അതുകൊണ്ടു നിങ്ങളെ ഇനി വിട്ടയയ്ക്കുമെന്നു സ്വപ്നേപി വിചാരിക്കേണ്ട.

ബ്രാഹ്മണർ—ഞങ്ങൾക്കിങ്ങനെ ഒരബദ്ധം വന്നുപോയതാണു്. ഇനി മരണപര്യന്തം ഞങ്ങൾ മോഷണത്തിനൊരുങ്ങുകയില്ല.

ശ്രീരാമൻ—കണ്ണില്ലാത്തവർ വഴിയറിയാത്തതുപോലെ ശാസ്ത്രമറിയാത്തവരാണു് തെററായി പ്രവത്തിക്കുന്നതു്. നിങ്ങൾ വേദം പഠിച്ചവരായിരുന്നിട്ടും ഈ ഹീനപ്രവൃത്തിക്കൊരുങ്ങിയതുകൊണ്ടു്, നിങ്ങളെ ഇനി വിട്ടയയ്ക്കാൻ നിശ്ചയിച്ചിട്ടില്ല. വേഗം മഠത്തിനുള്ളിലേക്കതന്നെ പോകുവിൻ എന്നുപറഞ്ഞു നിർബന്ധിച്ചു. ഉടനേ ആ ബ്രാഹ്മണർ, തങ്ങൾ അപഹരിച്ചുകൊണ്ടുവന്ന വസ്തുക്കളെല്ലാം അവിടെ ഇട്ടുംവച്ചു പലവഴിക്കോടിക്കളഞ്ഞു. ഉടനേ ശ്രീരാമാദികൾ പുറകേ ഓടി അവരെ ഓരോരുത്തരേയും പിടിച്ചുതിരിച്ചുകൊണ്ടുവന്നു് അവരവർ മോഷ്ടിച്ച വസ്തുക്കൾ അവരവരെക്കൊണ്ടു ചുമപ്പിച്ചു്, എടാ കള്ളന്മാരേ! നിങ്ങൾ കണ്ടവരുടെ മുതൽ മോഷ്ടിച്ചുംവച്ചോടിപ്പൊയ്ക്കളയാനാണോ ഭാവിച്ചതു്? മോഷണം ചെയ്തുംവച്ചു് അപഹ

ഠിച്ചു മുതലും തപഃപുണ്യവും തന്നുകളയാമെന്നു പറഞ്ഞു്. നിങ്ങൾ ഞങ്ങളെ വശീകരിക്കാൻ ശ്രമിച്ചു. നിഷ്ഠുരന്മാരും നിന്ദ്യന്മാരുമായ നിങ്ങളുടെ പുണ്യവും പാപത്തിനു തുല്യംതന്നെ എന്നു പറഞ്ഞു് കഴുത്തിൽ പിടിച്ചുകൊണ്ടു്, "ഇതാ മഠത്തിൽ കള്ളന്മാർ കയറിയേ കള്ളന്മാർ" എന്നു കൂക്കിവിളിച്ചു. മഠത്തിൽ കിടന്നവർ ഉണൎന്നുവന്നു കള്ളന്മാരെപ്പിടികൂടുന്നതു കണ്ടുംകൊണ്ടു തൽക്ഷണം മറഞ്ഞുകളഞ്ഞു.

കള്ളന്മാരെ അവർ പിടിച്ചുകൊണ്ടുപോയി വിളക്കിൻവെളിച്ചത്തു നോക്കിയപ്പോൾ തങ്ങളുടെ കൂട്ടക്കാരായ ചില സന്ന്യാസിമാർതന്നെ ആണെന്നു കണ്ടു്, കോപത്തോടും അപഹാസത്തോടും "എടാ സ്വാമിദ്രോഹികളേ! ദ്രവ്യമോഹികളേ! ഇതാണോ നിങ്ങളുടെ സന്ന്യാസം" എന്നു പറഞ്ഞു്, മുറയ്ക്കു 'പ്രഹരാദികഷായം' സേവിപ്പിച്ചു. അനന്തരം അവരെ ആ മുതലോടുകൂടിപ്പിടിച്ചു തള്ളിക്കൊണ്ടുപോയി തുളസീദാസൻെറ മുമ്പിൽ നിൎത്തി, സ്വാമീ! ഈ മൂഢാത്മാക്കൾ അവരവൎക്കാവശ്യമുള്ള സാമാനങ്ങൾ ചോദിച്ചു വാങ്ങിക്കൊണ്ടു പോകാതെ, കള്ളന്മാരെപ്പോലെ മോഷ്ടിച്ചുകൊണ്ടോടാൻ ഭാവിച്ച ദുഷ്ടന്മാരാണു് ഇവരെ കാവൽക്കാർ കണ്ടെത്തിപ്പിടികൂടി, അവർ ഞങ്ങളുടെ പക്കൽ ഏല്പിച്ചുംവച്ചുപോയി. നേരം വെളുത്തിട്ടിവരെ രാജധാനിയിൽ കൊണ്ടേല്പിക്കയാണു വേണ്ടതു് എന്നറിവിച്ചു.

തുളസീദാസൻ അതുകേട്ടു്, വന്നുപറഞ്ഞ ആ ബ്രാഹ്മണരുടെ നേരെ കോപിച്ചു് കള്ളന്മാരായ ആ സന്ന്യാസിമാരെ തൊഴുതു പറഞ്ഞു. ഹേ ബ്രാഹ്മണോത്തമന്മാരെ! ഇവർ ചെയ്ത തെററുകളൊക്കെ ക്ഷമിച്ചു്, എന്നിൽ കരുണയുണ്ടായി നിങ്ങൾക്കിഷ്ടമുള്ള സാധനങ്ങളൊക്കെ എടുത്തുകൊണ്ടു പൊയ്ക്കൊള്ളുവിൻ!

കള്ളസന്ന്യാസിമാർ—സ്വാമി! ഞങ്ങൾ അങ്ങേ വഞ്ചിച്ചു് ഈ മുതലുകൾ കൈക്കലാക്കിക്കൊണ്ടു് പോകാൻ ശ്രമിച്ചതുകൊണ്ടു്, ഈ രാത്രിയിൽപെട്ട പാടൊന്നും പറയാവതല്ല, അതോൎക്കുമ്പോൾ ഉള്ളം നടുങ്ങിപ്പോകുന്നു. എന്നു പറഞ്ഞു കിടന്നു കരഞ്ഞുതുടങ്ങി. അതുകണ്ടു തുളസീദാസൻ വിഷമിച്ചു്, ഹേ മാന്യജനങ്ങളെ! നിങ്ങൾ അവരവൎക്കിഷ്ടമായ സാധനം എടുത്തുകൊണ്ടുപോയതിനു് നിങ്ങളെത്തടുത്തു . വെറുതേ കഷ്ടപ്പെടുത്തിയ ദുഷ്ടന്മാരാരാണു്?

ബ്രാഹ്മണർ— സ്വാമീ! നമ്മുടെ മഠത്തുംവാതുക്കൽ നില്ക്കുന്ന കാവൽക്കാരാണു തടുത്തതു്. അവരെ ഈ മഠം സൂക്ഷിക്കാൻ

രാജാവുതന്നെ കല്പിച്ചാക്കിയിരിക്കയാണെന്നു പറഞ്ഞു. അവർ ഞങ്ങളെ പുറത്തുപോകാൻ സമ്മതിക്കാതെ തടുക്കുകയും അധിക്ഷേപിക്കയും മററും ചെയ്യുന്നു മാത്രമല്ല, വളരെനേരം ഞങ്ങളെ വഴക്കടിച്ചു വിഷമിപ്പിച്ചൊടുവിൽ എല്ലാവരെയും വിളിച്ചറിയിച്ചവമാനവും ദേഹോപദ്രവവും അനുഭവിക്കാനിടയാക്കുകയും ചെയ്തു.

തുളസീദാസൻ, അതുകേട്ട് വിഷണ്ണനായി—"ഹേ സാധുക്കളെ! നിങ്ങളെത്തടുത്തു ബലാൽക്കാരം ചെയ്തുവോ? ആ ദുഷ്ടന്മാരാരാണ്? അവരെ ഒന്നു കാണിച്ചുതരാമോ! ഇക്ഷണംതന്നെ ഞാൻ അവരെ എന്റെ കൈവാളിന് ഇരയാക്കുന്നുണ്ട്" എന്നു പറഞ്ഞു തുളസീദാസൻ വാളുമെടുത്തുകൊണ്ടു വാതിലിലേയ്ക്കു പോയി. ബ്രാഹ്മണരും കാവല്ക്കാരോടു പകവീട്ടണമെന്നുദ്ദേശിച്ച് ഓരോ വടിയുമായി പുറകേ എത്തി. അവർ നാലഞ്ചു ദീപയഷ്ടി കത്തിച്ചു വെളിച്ചം പരത്തിക്കൊണ്ടു മഠത്തിന്റെ നാലുവാതുക്കലും ചെന്നു പരിശോധിച്ചു. എന്നിട്ടു കാവല്ക്കാരെ കണ്ടില്ല. "ഇപ്പോൾ ഇവിടെ നിന്നവർ എങ്ങോട്ടാണു പോയതു്. അവരെ പിടിച്ചു പിടിയാലെ കൊണ്ടുവരാം" എന്നുപറഞ്ഞു ബ്രാഹ്മണർ പലദിക്കിലും ഓടിനടന്നന്വേഷിച്ചു.

ആ ദുഷ്ടക്കാവൽക്കാരെ വേഗം പിടിച്ചുകൊണ്ടുവരുവിൻ. അവരുടെ ധിക്കാരത്തിനുതക്കവണ്ണം അവരെ ഞാൻ ശിക്ഷിക്കുന്നുണ്ട് എന്നു തുളസീദാസൻ ബ്രാഹ്മണരോട് ഉറക്കെ വിളിച്ചു പറഞ്ഞു. പലദിക്കിലും അവർ അന്വേഷിച്ചിട്ടും കാണായ്കകൊണ്ടു മനോഭംഗത്തോടെ മടങ്ങിവന്നു തുളസീദാസനോടു വിവരം പറഞ്ഞു.

തുളസീദാസൻ—നിങ്ങൾ ആ കാവല്ക്കാരെ വഴിപോലെ കണ്ടുവോ? അവരുടെ രൂപം എങ്ങനെയിരിക്കുന്നു? അവരുടെ കൈയിൽ വല്ല ആയുധവുമുണ്ടോ? എന്നു ചോദിച്ചു. ഉടനേ,

രൂപം, ഇതാ ഇങ്ങനെയാണ്—ആയുധങ്ങളും ഇതൊക്കെത്തന്നെ; എന്നരുളിച്ചെയ്തു് തങ്ങളുടെ വില്ലമമ്പും കെട്ടിക്കൊണ്ടു് ശ്രീരാമലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നന്മാർ തുളസീദാസന്റെ മുമ്പിൽ പ്രത്യക്ഷരായി നിന്നു. തന്റെ സാമാനങ്ങൾ മോഷ്ടിച്ചുകൊണ്ടുപോയ സന്യാസിബ്രാഹ്മണരെ തടുത്തു പിടിച്ചുപദ്രവിച്ചതു ഞങ്ങൾതന്നെയാണ്. വേട്ടണമെങ്കിൽ കൈവാൾകൊണ്ടു വെട്ടിക്കൊൾക, എന്നരുളിച്ചെയ്തു് തൃക്കൈകളിലിരുന്ന വില്ലുമമ്പും ദൂരത്തിട്ടിട്ടു് കുനിഞ്ഞു നിന്നുകൊടുത്തു.

തുളസീദാസൻ ആനന്ദകല്ലോലങ്ങളിൽ മുങ്ങിപ്പൊങ്ങി കൈയിൽ ഇരുന്ന വാൾ ദൂരെ എറിഞ്ഞിട്ട്, തൊഴുകൈയോടുകൂടി സാഷ്ടാംഗം നമസ്കരിച്ച്, ഓം ഹരിഹരി, ഹരേ ജഗദീശ! നരഹരേ! മാധവ! രാഘവ! യാദവ! അനാഥരക്ഷക! ബ്രാഹ്മണനാഥ! ഇത്യാദി സ്തോത്രങ്ങൾ ചൊല്ലി "സ്വാമിൻ! തടുത്തതു നിന്തിരുവടിയാണെന്നറിയായ്കകൊണ്ടാണു് കാവല്ക്കാരെ ശിക്ഷിക്കമെന്നു ഞാൻ പറഞ്ഞുപോയതു്. സർവ്വംസഹനായ കരുണാനിധേ! നിന്തിരുവടിക്കു് അതുമൂലം അപ്രിയം ഉണ്ടാകരുതു്. ഗോപാദികളെ നിശ്ശേഷം വഞ്ചിച്ചിരിക്കേണ്ട—ധർമ്മത്തെ വിസ്മരിച്ച അടിയന്റെ അപരാധം ക്ഷമിപ്പാറാകണം" എന്നപേക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു് നേത്രങ്ങളിൽ അശ്രുധാര വർഷിച്ചു. ഭക്തവത്സലനായ ഭഗവാൻ തുളസീദാസനെപ്പിടിച്ചു മാറോടുചേർത്താശ്ലേഷിച്ചു് ഹേ ബ്രഹ്മജ്ഞ! മുക്തിമാർഗ്ഗമർമ്മജ്ഞ! നീ ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്താൽ എന്നെ വിസ്മരിച്ചുവോ? ആനന്ദാധിക്യത്താലും വിസ്മരിച്ചുവോ? എന്നു ചോദിച്ചു.

തുളസീദാസൻ—ജഗന്നായക! സകലദേവദേവ! നിന്തിരുവടിയല്ലാതെ ബ്രഹ്മം വേറെയുണ്ടോ? നിന്തിരുവടിയുടെ വക്ഷഃസ്ഥലത്തിൽ അധിവസിക്കുന്ന സീതാദേവി ഒഴികെ ആനന്ദം വേറെയുണ്ടോ? വേറേയുണ്ടെന്നു കരുതുന്നവൎക്കു പരമാത്മബോധമോ മുക്തിയോ ലഭിക്കുന്നുണ്ടോ? അങ്ങേ ഭജിക്കുന്നവൎക്കു വല്ല താഴ്ചയും ഭവിക്കുന്നുണ്ടോ? ഹേ! ഭഗവൻ! നിന്തിരുവടിയെ വെട്ടാൻ വാൾ ഈ ലോകത്തുണ്ടോ? നിന്തിരുവടിയല്ലാതെ മററു വല്ലവരും ഈ പതിന്നാലുലോകത്തുമുണ്ടോ? അല്ലയോ ഭഗവാനേ! അടിയന്റെ അപരാധങ്ങളെ തപസ്സുപോലെ ഗണിച്ചു് ദൂഷണങ്ങളേയും ഭൂഷണമായി വിചാരിച്ചു് എന്നെ രക്ഷിക്കണം; അങ്ങേ ഭജനത്തിനു് ഒരിക്കലും വിഘ്നം വരാതിരിക്കുന്നതിനു യോഗ്യമായതേതോ അതിനെ എനിക്കു് ഉപദേശിച്ചു് അനുഗ്രഹിപ്പാറാകണം. ഇങ്ങനെ പലവിധത്തിൽ സ്തുതിക്കുന്ന തുളസീദാസനെ നോക്കി ഭഗവാൻ "ഹേ! ഭക്തശിരോമണേ! നീ അറിയാതെ നിന്റെ മുതലുകൾ മോഷ്ടിച്ചുകൊണ്ടുപോയ കള്ളന്മാരെ ഞങ്ങൾ തടുത്തെന്നല്ലാതെ വേറൊന്നും നിനക്കു് അനിഷ്ടമായി പ്രവൎത്തിച്ചില്ലല്ലൊ. അതു നിനക്കു് ഉപകാരമല്ലയോ ചെയ്തതു്? അതിനു വാളുമെടുത്തു കോപിച്ചു് പുറപ്പെടാൻ എന്തുകാരണം? നിനക്കിത്ര കോപം കൊള്ളാമോ" എന്നു ചോദിച്ചു.

തുളസീദാസൻ അത്യന്തഭക്തിവിശ്വാസങ്ങളോടുകൂടി ആനന്ദബാഷ്പംതൂകി ഭഗവാന്റെ പാദങ്ങളിൽ വീണുകിടന്നു്, "സ്വാ

മിൻ! പുണ്ഡരീകാക്ഷ! അനേകയുഗം തപസ്സുചെയ്താലും കാണ്മാൻ കിട്ടാത്ത നിന്തിരുവടിയുടെ ദിവ്യദർശനംകൊടുത്തു തിരുമൊഴികളാൽ അധിക്ഷേപംചെയ്തതു് ഈ വിപ്രന്മാരെയാണല്ലോ. അവരെ തൃക്കൈകൾകൊണ്ടു അടിക്കുകയും ചെയ്തുവല്ലോ. ഇനി ഇതിൽ കൂടുതലായ ഭാഗ്യം അവക്കെന്തൊന്നാണു വരാനുള്ളതു്? ഒന്നുമില്ല. അങ്ങനെയുള്ള ഈ പുണ്യവാന്മാക്കു നശ്വരവും നിസ്സാരവുമായ ഈ അല്പസ്വത്തിൽ അഭിലാഷം വരാമോ? ഒരിക്കലും പാടില്ല. അങ്ങേ ദർശനത്തേക്കാൾ ഇതു വലുതോ? അങ്ങേ തൃക്കൈകൾകൊണ്ടു ഒരു പ്രഹരം നൽകി അടിയനെ അനുഗ്രഹിക്കണമെന്നാഗ്രഹമുണ്ടു്. നിന്തിരുവടിയുടെ ലീലാഗതി തിരിച്ചറിയുന്നതിനു് ബ്രഹ്മാദിദേവന്മാക്കുപോലും സാദ്ധ്യമല്ലാതിരിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്കു് അല്പജ്ഞനായ ഞാൻ എന്തറിയാനാണു്?" എന്നിങ്ങനെ പലവിധത്തിൽ ധന്യവാദങ്ങൾ വർഷിക്കുമ്പോൾ ശ്രീനാരായണൻ ആ ശ്രീഭക്തന്റെ ശിരസ്സിൽ തൃക്കൈകൾവച്ചു തലോടി അനുഗ്രഹിച്ചിങ്ങനെ പറഞ്ഞു—

തുളസീദാസ! ഈ ബ്രാഹ്മണർ വളരെ നാളായി നിന്നോടൊന്നിച്ചു സംസർഗ്ഗം ചെയ്യുന്നവരല്ലേ? അതുകൊണ്ടു് അവർ വീണ്ടും അജ്ഞാനത്തിൽ മാഴ്കി കർമ്മികളായി ഭവിക്കാതെ ഞാൻ തടുത്തുവെന്നേയുള്ളൂ. സൽസംസർഗ്ഗം സിദ്ധിച്ചവർ നരകത്തിൽ പതിക്കുന്നതു നന്നല്ലെന്നുള്ള പരമാത്ഥം ഓത്താണങ്ങനെ ചെയ്തതു്. രുഗ്മാംഗദൻ പണ്ടു് വിഷ്ണുഭജനം ചെയ്തതുകൊണ്ടു് അവന്റെ പട്ടണത്തിൽ നിവസിച്ച യാവരും വൈകുണ്ഠത്തെ പ്രാപിച്ചില്ലയോ?

തുളസീദാസൻ "സ്വാമി! നിന്തിരുവടി കല്പിക്കുന്നതു പരമാത്ഥമാണെങ്കിലും പരോപകാരഃ പുണ്യായ പാപായ പരപീഡനം" എന്ന തത്വത്തെ അനുസ്മരിച്ചു് അടിയൻ അത്രയും പറഞ്ഞുവെന്നേയുള്ളൂ. ഇത്രത്തോളം കൃപാകടാക്ഷം നിന്തിരുവടിക്കുണ്ടാകത്തക്കവണ്ണം അടിയൻചെയ്ത പുണ്യം ഏതാണെന്നറിയുന്നില്ല. അല്ലയോ ലോകദൈവമേ! അരൂപവും ആനന്ദമാത്രവുമായ ബ്രഹ്മം അടിയാരുടെ മനോഗതിക്കനുസരിച്ചുള്ള രൂപത്തിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്ന നിന്തിരുവടിയല്ലാതെ മററുണ്ടോ? പാരില്ലാതെ നീരുണ്ടോ? അങ്ങല്ലാതെ പരമാത്ഥദൈവം വേറെയുണ്ടോ? ഉണ്ടെന്നുപറഞ്ഞു് അങ്ങേ മായാബന്ധത്തിൽനിന്നു് ഒഴിഞ്ഞവരുണ്ടോ? ഹേ! ദേവാധിദേവ! വാസുദേവ! മഹാനുഭാവ! എന്നു സ്തുതിച്ചു വന്ദിക്കുമ്പോൾ ഭഗവാൻ, പ്രിയഭക്ത! മോക്ഷാനന്ദനിധാനമേ! ഇനി നിന്റെ മുതൽ നിനക്കിഷ്ടമുള്ള

വക്ക കൊട്ടുത്തുകൊൾക. ഞങ്ങൾ തടുക്കയില്ല എന്നരുളിച്ചെയ്തശേഷം അന്തർദ്ധാനംചെയ്തു. അനന്തരം തുളസീദാസൻ ഭഗവാന്റെ കൈകൊണ്ടു് അടികൊണ്ട ബ്രാഹ്മണരെ വന്ദിച്ചു് അല്ലയോ മഹാഭാഗ്യവാന്മാരേ! നിങ്ങൾ ഭഗവാന്റെ ദർശനവും പ്രഹരവും ലഭിച്ച പുണ്യവാന്മാരല്ലേ? അദ്ദേഹത്തിന്റെ അധിക്ഷേപങ്ങൾ ശ്രവിക്കുവാൻ ഇടയായവരല്ലേ? നിങ്ങളുടെ പേരിൽ ഭഗവാന് ഇത്രവളരെ കാരുണ്യമുണ്ടാകാൻ കാരണമെന്തായിരിക്കാം? അല്ലയോ സ്വാമികളെ! നിഷ്കാമന്മാരേ! വളരെനാളായി ഭഗവാനെക്കാണാതെയിരുന്ന പാപിയായ എനിക്ക്, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദർശനം തരുവിക്കുന്നതിനും അപരിചിതമായ നിങ്ങളുടെ തപോമഹിമയെ മററുള്ളവക്ക കാട്ടിക്കൊടുക്കുന്നതിനുമായിട്ടായിരിക്കാം നിങ്ങൾ നിസ്സാരമായ ഈ മുതൽ മോഷ്ടിച്ചതു്. നിങ്ങളുടെ ഈ മഹിമ ഇതുവരെ അറിയാതിരുന്ന എന്റെ അപരാധത്തെ നിങ്ങൾ സദയം ക്ഷമിക്കണം. ഇങ്ങനെയുള്ള നിങ്ങളെ യഥായോഗ്യം പൂജിച്ചു വയ്ക്കാനിടയാകാഞ്ഞതുകൊണ്ടു് എനിക്കു മനസ്താപമുണ്ടു്. ഇനിമേൽ നിങ്ങൾ എന്നെക്കൊണ്ടു ശുശ്രൂഷചെയ്യിച്ചു്, മോക്ഷമാർഗ്ഗങ്ങളെ ഉപദേശിച്ചു രക്ഷിച്ചുകൊള്ളണമെന്നപേക്ഷിക്കുന്നു എന്നുപറഞ്ഞു, അവരുടെ കൈകൾപിടിച്ചു മഠത്തിനുള്ളിൽ കയറിച്ചെന്നു. മഠാധിപതികൾ അവർതന്നെയെന്നുംപറഞ്ഞു് ശ്രീനാരായണനെ സ്തുതിച്ചു ബ്രഹ്മാനന്ദത്തിൽ ലയിച്ചു് മുക്താവസ്ഥയെ പ്രാപിച്ചു സ്ഥിതിചെയ്തു.

പത്താം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

പതിനൊന്നാം അദ്ധ്യായം.

ഭഗവാൻ തുളസീദാസനെ പരീക്ഷിച്ചതു്.

അല്ലയോ സിദ്ധന്മാരേ! തുളസീദാസൻ ഇങ്ങനെയിരിക്കുന്ന കാലത്തു്, ഒരുദിവസം മമതാദേവി അനേകം സാധുക്കൾക്ക് അന്നദാനം ചെയ്യുന്നമെന്നുദ്ദേശിച്ചു്, സ്വർഗ്ഗവാതിലേകാദശിയുടെ പിറേറദിവസം വലുതായ ഒരു സദ്യയൊരുക്കി, രണ്ടായിരം ബ്രാഹ്മണരെ ക്ഷണിച്ചുവരുത്തി ഭക്ഷണം കൊടുത്തു.

അവർ ഉണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ ഭഗവാൻ, ഒരു വൃദ്ധബ്രാഹ്മണന്റെ വേഷത്തിൽ മഠത്തിനുള്ളിൽ കടന്നുചെന്നു്, തുളസീദാ

സനെ വന്ദിച്ചു്, "സ്വാമീ! ഞാൻ ഒരു സാധുബ്രാഹ്മണനാണു്. വിശപ്പു സഹിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ല. അല്പം അന്നം തരുവാൻകരുണയുണ്ടാകണമെന്നപേക്ഷിച്ചു. ഉടനെ, ബ്രാഹ്മണരുടെ ആചാരമനുസരിച്ചു്, അദ്ദേഹത്തെ മററു ബ്രാഹ്മണരുടെ പന്തിയിൽത്തന്നെയിരുത്തി, ചോറുവിളമ്പി, ഉണ്ണാൻ ഭാവിച്ചപ്പോൾ, ആ മായാബ്രാഹ്മണൻ മററുള്ളവരെ നോക്കി, മാന്യമഹാശയാരെ! നിങ്ങളെല്ലാം അത്യന്തം പരിശുദ്ധന്മാരാണു്. നേരെമറിച്ചു് ഞാൻ മഹാപാപിയാണു്. അതെന്തെന്നുവച്ചാൽ, ഞാൻ അത്യന്തം ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയായ ഒരു ബ്രാഹ്മണനെ അറിവില്ലായ്കയാൽ കൊന്നു്, ആ ബ്രഹ്മഹത്യ ഏററുകൊണ്ടു്, അതു തീരാനായി ഈ ഗംഗയിൽവന്നു കുളിച്ചപ്പോൾ വിശപ്പു സഹിക്കായ്കകൊണ്ടിങ്ങോട്ടുവന്നതാണു്. അതിനാൽ നിങ്ങളുടെ പന്തിയിൽ എന്നെയിരുത്തി ഊട്ടുന്നതിനു വല്ല തടസ്സവും ഉണ്ടെങ്കിൽ അതു പറയണം. സത്യംപറയുന്നതു് ഏതായാലും നന്നാണല്ലോ" എന്നു പറഞ്ഞു. ഉടനേ ബ്രാഹ്മണരെല്ലാം പന്തിയിൽനിന്നെഴുന്നേററു് അദ്ദേഹത്തെ പിടിച്ചുവലിച്ചു വെളിയിൽകൊണ്ടുപോയി തള്ളാൻ ഭാവിച്ചു. ഉടനേ തുളസീദാസൻ അവരെ വിലക്കി, വൃദ്ധബ്രാഹ്മണനെ അടുക്കൽവിളിച്ചു് വന്ദനംചെയ്തു പറഞ്ഞു—ഹേ ബ്രാഹ്മണോത്തമ! വേഗം സീതാരാമമന്ത്രം ഉച്ചരിക്കുക. താങ്കളെ ബാധിച്ചിരിക്കുന്ന സകല മഹാപാതകങ്ങളും അതുകൊണ്ടു നീങ്ങും. അതുകേട്ടു് വൃദ്ധബ്രാഹ്മണൻ അല്പനേരം മൌനം അവലംബിച്ചു ശേഷം പറഞ്ഞു. "ഹേ തുളസീദാസരേ! സാധുജനരക്ഷകരേ! ഇപ്പോൾ താങ്കൾ പറഞ്ഞ വാക്കു് എൻെറ നാക്കിൽ വരുന്നില്ല. എനിക്കു് അതു് ഉച്ചരിക്കാൻ തോന്നുന്നുമില്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഞാൻ അനേകവേദശാസ്ത്രങ്ങൾ വായിച്ചറിഞ്ഞവനാണു്. അതിലെങ്ങും ഈ നാമം കണ്ടിട്ടില്ലെന്നു മാത്രവുമല്ല, ഇത്രത്തോളം ഉച്ചാരണവിഷമതയുള്ള വാക്കു കേട്ടിട്ടുമില്ല. ഒന്നു പറഞ്ഞുനോക്കാമെന്നുവച്ചാൽ വളരെ തടസ്സം തോന്നുന്നു. ഇനി ഞാൻ എന്താ ചെയ്യേണ്ടതു്?" എന്നു വിഷമതയിൽ അകപ്പെട്ടതുപോലെ ഭാവിച്ചിരുന്നു. അതുകേട്ടു് സാധുബ്രാഹ്മണരെല്ലാം അത്ഭുതപ്പെട്ടു. എല്ലാവക്കും നിഷ്പ്രയാസമായി പറയാവുന്ന ജയസീതാരാമശബ്ദം കൊടുംപാപിയായ നിൻെറ നാവിൽ ഉദിക്കുമോ? ബ്രഹ്മഹത്യ മൂടിയിരിക്കുന്ന നിനക്കു്, അതുച്ചരിക്കാൻ സംഗതി വരുമോ? അഥവാ ഉച്ചരിച്ചാലും ഫലപ്പെടുമോ? വേഗം ഇവിടെനിന്നും വെളിക്കിറങ്ങിപ്പൊയ്ക്കൊൾക. എടാ ദുഷ്ട! ഭ്രഷ്ട! ഞങ്ങ

ളുടെ പന്തിയിൽ നിനക്കിരിക്കാമോ? പഞ്ചമന്മാരിലും നികൃഷ്ട! എന്നധിക്ഷേപിച്ചു പറഞ്ഞു. അതുകേട്ടു തുളസീദാസൻ അവരുടെനേരെ കോപിച്ച് വൃദ്ധബ്രാഹ്മണന്റെ അരികിൽചെന്നു്, ഹേ ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠ! വേദങ്ങളിൽ ഘോഷിച്ചിരിക്കുന്ന താരക മന്ത്രത്തെ ആരുംതന്നെ ഉച്ചരിക്കുന്നതു് അങ്ങു കേട്ടിട്ടില്ലേ? കേട്ടിട്ടില്ലെങ്കിൽ ഞാൻ ഇനിയും ഒരിക്കൽകൂടി പറഞ്ഞുതരാം കേട്ടുകൊൾക" എന്നു പറഞ്ഞു്, അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാതിനരികിൽ മുഖം ചേർത്തുകൊണ്ടു്, "ജയസീതാരാമ" എന്നു ദയചെയ്തുച്ചരിക്കണം എന്നു പറഞ്ഞു.

മായാബ്രാഹ്മണൻ—ജയ എന്നതു നല്ല ശബ്ദംതന്നെ. അതിന്റെ പുറകെ നിങ്ങൾ പറഞ്ഞതു വളരെ നീചമായിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ അതു് മേലാൽ നിങ്ങളും മററാരുംതന്നെ ഉച്ചരിക്കരുതെന്നാണെന്റെ പക്ഷം. തുളസീദാസൻ അതുകേട്ടു് അല്പം വെറുപ്പോടെ ഹേ ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠ! ഈ കാശിയിൽവച്ചു മരിക്കാൻ ഇടയാകുന്ന പരിശുദ്ധന്മാരുടെ വലതുകാതിൽ പരമശിവൻ ഉപദേശിക്കുന്ന തിരുനാമമാണോ നീചമെന്നങ്ങു പറഞ്ഞതു്? അതെന്തുകൊണ്ടു പറഞ്ഞുകൂടാ.

ബ്രാഹ്മണൻ—മരിച്ച പ്രേതത്തെ ചുമന്നുകൊണ്ടു പോകുമ്പോഴും മരിക്കുമ്പോഴും പറയുന്ന ഹീനവർത്തമാനം സുഖമായി ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ ഉച്ചരിക്കത്തക്കതാണോ? അമംഗലകാര്യങ്ങൾക്കു് ഉപയോഗിക്കുന്നതു് മംഗലകാര്യങ്ങൾക്കു നന്നാണോ? ഇനി, ഈ വർത്തമാനമേ പറഞ്ഞിട്ടാവശ്യമില്ല.

തുളസീദാസൻ—ദിവസംതോറും പരമശിവൻ മുതലായവർ ജപിക്കുന്ന ഈ ദിവ്യനാമത്തിൽ, അങ്ങേയ്ക്കിത്ര വെറുപ്പിനു് സംഗതിയെന്തു്? വേറൊന്നുകൊണ്ടു ബ്രഹ്മഹത്യ നീങ്ങുമോ? അതിനാൽ ദയചെയ്തു് വേഗത്തിൽ ആ നാമം ഉച്ചരിക്കണം.

ബ്രാഹ്മണൻ—എനിക്കു കഴികയില്ലെന്നു പറഞ്ഞാൽ ഇങ്ങനെയൊരു നിർബന്ധമുണ്ടോ? താങ്കൾ പറയുന്നതൊന്നും എന്റെ മനസ്സിൽ കടക്കുന്നില്ല. മനസ്സു മാറിവരുമെന്നും വിചാരിക്കേണ്ട. ഞാൻ ആ നാമം ഉച്ചരിക്കയുമില്ല.

തുളസീദാ—ഹാ കഷ്ടം! അങ്ങു പിന്നെ ഏതൊരു ദേവനെയാണു് ധ്യാനിക്കുന്നതു്?

ബ്രാഹ്മണൻ—ഞാനോ? ഞാൻ പൂജിക്കുന്നതും ധ്യാനിക്കുന്നതും എല്ലാം പരമശിവനെയാണു്.

തുളസീദാ—ശിവനെയാണെങ്കിൽ ഭസ്മം ധരിക്കാതെ നാമക്കുറി ധരിച്ചിരിക്കുന്നതെന്തു്?

ബ്രാഹ്മണൻ—എന്താ ഓൎമ്മക്കേടുകൊണ്ടു്, കുറുക്കയിടാനുള്ള കറി നെടുകെ ഇട്ടുപോയിയെന്നേയുള്ളു, കറിയുംമററും ഞാൻ അത്ര കാൎയ്യമായി വിചാരിച്ചിട്ടില്ല. പ്രധാനമായി ഞാൻ കരുതിയിരിക്കുന്നതു് ഈശ്വരഭജനം ഒന്നുമാത്രമാണു്.

തുളസീദാ—ആട്ടെ; ശിവനാമം ആയ ഹരശബ്ദവും ശക്തിനാമമായ ഉമാശബ്ദവും ഉച്ചരിക്കണം, കേൾക്കട്ടെ.

ബ്രാഹ്മണൻ—(വളരെ സന്തോഷത്തോടെ) ഹരാ! ഹരാ! ഉമാ! എന്നു പലവുരു ജപിച്ചു.

തുളസീദാ—അതിൽ "ഹ" എന്നും "ഉ" എന്നും ഉള്ള അക്ഷരങ്ങൾ രണ്ടും തള്ളി മററക്ഷരങ്ങൾ കൂട്ടിച്ചേൎത്തു പറയണം.

ബ്രാഹ്മണൻ—ഇതെന്തൊരസംബന്ധം. ജീവാക്ഷരങ്ങളെ തള്ളി, വ്യഞ്ജനാക്ഷരങ്ങളെ മാത്രമെടുത്തു കൂട്ടിച്ചേൎത്തു പറയണമെന്നാണോ അങ്ങു പറയുന്നതു്? ഛീ! ജീവാക്ഷരമില്ലാത്ത നാമം ഞാൻ സ്വപ്നത്തിലും ഉച്ചരിക്കയില്ല. തുളസീദാസൻ ഈ ദൃഢനിശ്ചയം കേട്ടു് ഇനി ബ്രാഹ്മണർ സഹിക്കയില്ലെന്നുറച്ചു ഭഗവന്നാമമന്ത്രം ഒരുപക്ഷേ ഉച്ചരിക്കാൻ കഴിയാത്തവർ അതു കേട്ടാലും മതിയാകുന്നതാണു്. സകല പാപങ്ങളും നശിക്കും എന്നു പറഞ്ഞു്, ജയസീതാരാമമന്ത്രത്തെ പലവുരു അദ്ദേഹം ഉച്ചരിച്ചു്, വൃദ്ധനെ കേൾപ്പിച്ചു. അനന്തരം ആ വൃദ്ധബ്രാഹ്മണന്റെ സകല പാപങ്ങളും ഭസ്മമായിപ്പോയിയെന്നും, വിശുദ്ധിയെ പ്രാപിച്ചുകഴിഞ്ഞുവെന്നും, സകല ആളുകളും കേൾക്കെ പ്രസ്താവിക്കയും ആ ബ്രാഹ്മണനെ വന്ദിച്ചു് സമീപത്തു പിടിച്ചിരുത്തി, മററുള്ള ബ്രാഹ്മണരെല്ലാം അദ്ദേഹത്തോടൊന്നിച്ചിരുന്നു ഭക്ഷണം കഴിക്കുന്നതിനു് യാതൊരശുദ്ധിയും ഇല്ലെന്നു ധരിപ്പിക്കയും ചെയ്തു.

അതിനു്, ആ സാധുബ്രാഹ്മണർ സമ്മതിക്കാതെ, "സ്വാമിൻ! ജയസീതാരാമമന്ത്രം ചൊല്ലുന്നതുകൊണ്ടും കേൾക്കുന്നതുകൊണ്ടും പാപങ്ങൾ നശിച്ചുപോകുമോ? അല്ല നശിച്ചാലും മഹാപാപമായ ബ്രഹ്മഹത്യ അതുകൊണ്ടു തീരുമോ? അതു നീങ്ങണമെങ്കിൽ ജപഹോമാദികളും പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളും മററും ദീൎഘകാലം നിവ്വഹിക്കേണ്ടയോ? അതൊക്കെ കഴിച്ചതിനുമേലല്ലേ ഞങ്ങളോടൊരുമിച്ചിരുന്നു ഭക്ഷണം കഴിക്കാൻ വിശുദ്ധിയുണ്ടാകയുള്ളൂ" എന്നു പറഞ്ഞു.

തുളസീദാ—അതു നിങ്ങളുടെ തെററിദ്ധാരണയാണു്. ഒരു പ്രാവശ്യം രാമനാമം ഉച്ചരിച്ചാലും, അതുകേട്ടാലും ഉടനെ സകല പാപങ്ങളും നശിച്ചുപോകുമെന്നു ശ്രുതിസ്മൃതികളിൽ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവല്ലോ. ഇദ്ദേഹം രാമനാമമന്ത്രം പലവുരു കേട്ട

ആളല്ലേ? ഇനിയും ബ്രഹ്മഹത്യ നീങ്ങാതെ അദ്ദേഹത്തെ ബാധിച്ചിരിക്കുന്നുവോ?

ബ്രാഹ്മണർ—"ജന്തുക്കളെല്ലാമൊക്കം ഒന്നും കൊല്ലരുതല്ലോ" എന്നാണു് ശാസ്ത്രം. അങ്ങനെ കൊന്നാൽ അതിനുതക്ക പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യണം. അല്ലാതെ പാപം നശിക്കയില്ലതന്നെ. ആ പ്രായശ്ചിത്തം പലനാളത്തെ ജപഹോമാദികളാൽ അനുഷ്ഠിക്കപ്പെടേണ്ടതാകുന്നു എന്നാണു വേദവിധി. എന്നു മാത്രമല്ല, സ്ത്രീഹത്തി, ശിശുഹത്തി, ഗോഹത്തി മുതലായ പാപങ്ങളേക്കാൾ എത്രയോ മഹാപാപമാണു് ബ്രഹ്മഹത്യ. പതിവ്രത, തന്നെയറിഞ്ഞ ജീവന്മുക്തൻ, പരമഭക്തൻ എന്നിവരുടെ മനസ്സു വേദനപ്പെടുത്തുകപോലും ചെയ്യരുതെന്നു് ശാസ്ത്രമുണ്ടു്. ആ സ്ഥിതിക്കു് ബ്രഹ്മജ്ഞനായ ഒരു ബ്രാഹ്മണനെ ഈ പാപി കൊന്ന പാപം എത്രയോ മഹത്തരമാണു്. അതെളുപ്പത്തിൽ നശിക്കത്തക്കതോ? ഇവനെ നമുക്കു തീണ്ടാൻ പാടില്ലെന്നാണു് ഞങ്ങൾക്കു തോന്നുന്നതു്. പിന്നെവേണ്ടേ! പന്തിഭോജനം കഴിക്കാൻ? അതിപാപിയായ ഇവന്റെ നാവിൽ രാമമന്ത്രം ഉദിക്കുമോ?

തുളസീദാ—"ഹേ ബ്രാഹ്മണരേ! ഇദ്ദേഹം ഹര! ഹര! ഉമാ! ഉമാ! എന്നു പല പരിവൃത്തി പറഞ്ഞതു നിങ്ങൾ കേട്ടില്ലേ? ഹരാ, ഉമാ എന്ന ശബ്ദങ്ങൾ ചേർന്നാൽ രാമാ എന്ന താരകമന്ത്രമായി. ദശരഥനു് പുത്രനായി ജനിച്ച മഹാവിഷ്ണുദേവനു് ഏതൊരു നാമം വിധിക്കണ്ടു എന്നാലോചിച്ചു വസിഷ്ഠമഹർഷി ഹര, എന്ന ഈശ്വരനാമത്തേയും ഉമ എന്ന പാർവ്വതീനാമത്തേയും ഒന്നായിച്ചേർത്തു് രാമ, എന്നു പേരിട്ടതാണു്. നിങ്ങൾക്കു രാമനാമത്തിന്റെ മഹിമ അറിഞ്ഞുകൂടയോ? അതേക്കുറിച്ചിങ്ങനെ വാദിക്കുന്നതെന്താണു്? മുനിജനങ്ങളുടെ മനസ്സിൽ രമിക്കശീലമായ ശ്രീരാമചന്ദ്രന്റെ നാമധേയത്തിന്റെ ഫലം പറവാൻ ആരെക്കൊണ്ടു സാധിക്കും? അതെന്താണെന്നു പറയാം? രാ, ശബ്ദം സകല പാപങ്ങളെയും വെളിപ്പെടുത്തുകയും മാ, ശബ്ദം അതുകളെയെല്ലാം ഭസ്മമാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അതിനു് ദൃഷ്ടാന്തം, രാ, വാ തുറക്കുകയും മാ, വായടയ്ക്കുകയുമല്ലേ ചെയ്യുന്നതു്. ഹേ സാധുക്കളേ! രാ, ആദിശിവൻ; മാ, ആദിശക്തി—മറ്റൊരുപക്ഷത്തിൽ രാ പരബ്രഹ്മം, മാ, ചിച്ഛക്തി; ഇനിയുമൊരു പക്ഷത്തിൽ രാ ആത്മാവു്, മാ ജീവൻ. രാ എന്നതു പരബ്രഹ്മവാചിയും മാ എന്നതു് മായാവാചിയുമാണെന്നും പക്ഷമുണ്ടു്. രാ എന്നാൽ പാപങ്ങൾ അടുക്കയില്ലെന്നും, മാ എന്നാൽ കാലനടുക്കുകയില്ലെന്നും അർത്ഥം പറഞ്ഞുവരുന്ന രാമശബ്ദ

ത്താൽ കാലപാശം ഭസ്മീഭവിക്കും. നരകവേദനകൾ നീങ്ങി പ്പോകും. കുഷ്ഠം മുതലായ മഹാവ്യാധികൾ ശമിക്കും; മായാമോഹങ്ങൾ നീങ്ങി അഷ്ടൈശ്വര്യസിദ്ധിയുണ്ടാകും. സകല അഭീഷ്ടങ്ങളും സാധിക്കും. ബ്രഹ്മഹത്യ മുതലായ മഹാപാപങ്ങളെല്ലാം ഭസ്മമായി ധൂളിച്ചു മുക്തിപദവും സിദ്ധിക്കും. ആയുർവൃദ്ധി, വിദ്യാവൃദ്ധി ഇതുകളെല്ലാം സംഭവിക്കും. ശ്രീരാമനാമംതന്നെ താരകമന്ത്രം. സകല കർമ്മബന്ധങ്ങളേയും ക്ഷയിപ്പിക്കുന്ന ദിവ്യമന്ത്രവുമതുതന്നെ. മോക്ഷസിദ്ധിക്കും ഉത്തമമായ ആ ദിവ്യമന്ത്രനാദമതുതന്നെയാണു് സകല ചരാചരങ്ങളിലും വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്ന പരമാത്മാവു്."

ഇപ്രകാരമെല്ലാം തുളസീദാസൻ പറഞ്ഞിട്ടും, ബ്രാഹ്മണർക്കു സമ്മതം വരായ്കകൊണ്ടു ബ്രഹ്മഹത്യാപാപത്തോടുകൂടിയ ബ്രാഹ്മണനു് ഉണ്ണാനായി ഇട്ട ഇല അദ്ദേഹം കൈയിലെടുത്തു്, "ഹേ! സാധുക്കളെ! നിങ്ങൾക്കു രാമനാമത്തിന്റെ മഹിമ പറഞ്ഞിട്ടു മനസ്സിലാകുന്നില്ലെങ്കിൽ, അതിന്റെ പരീക്ഷ കാണിച്ചുതരാം വരുവിൻ!" എന്നുപറഞ്ഞു് കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി, ശ്രീകൈലാസവാസിയായ പരമശിവൻ സന്നിധാനം ചെയ്തരുളുന്ന തൃക്കോവിലിൽ പ്രവേശിച്ചു്. ശിലാരൂപമായ വൃഷഭപ്രതിമയുടെ മുമ്പിൽ ആ ഇലവച്ചു്, ശിവനെ സാഷ്ടാംഗനമസ്കാരം ചെയ്തു. ഓം ഹര ഹര മഹാദേവ! വാമദേവ! നീലകണ്ഠ! ഗംഗാധര! ശംഭോ! ശങ്കര! കൃത്തിവസന! വൃഷഭവാഹന! മദനദഹന! കൈലാസസദന! ത്രിപുരദഹന! ഉമാപതേ! പശുപതേ! സർപ്പാഭരണ! സർവ്വപാപഹരണ! കാലകാല! ത്രിശൂല! ആദിമൂർത്തേ! ശശിധര! ജടാധര! എന്നിങ്ങനെ പലവിധത്തിൽ സ്തുതിച്ചു. അനന്തരം പുരോഭാഗത്തു സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന വൃഷഭരൂപനായ നന്ദികേശ്വരനെസ്തുതിച്ചു. ഹേ നന്ദികേശ! രാ എന്നതു പരമശിവനും മാ എന്നതു് ആദിശക്തിയും ആണെങ്കിൽ ആ ശക്തി ശിവന്മാർതന്നെ. ആദിമൂലപ്പൊരുളായ ശ്രീമന്നാരായണനുമാണെങ്കിൽ, രാ എന്ന ഒരക്ഷരത്താൽത്തന്നെ ബ്രഹ്മഹത്യ മുതലായ പാപങ്ങൾ നീങ്ങുമെന്നുള്ളതു് സത്യമാണെങ്കിൽ ഈ ഇലയിൽ ഇരിക്കുന്ന ചോറുമുതലായ പദാർത്ഥങ്ങളെല്ലാം നിന്തിരുവടി ഭുജിച്ചു് ഈ സാധുക്കളുടെ സന്ദേഹത്തെ നീക്കി ബ്രഹ്മഹത്യചെയ്ത ബ്രാഹ്മണനെ കൃതാർത്ഥനാക്കി, രാമമന്ത്രത്തിന്റെ ഫലത്തെ പലർക്കും ബോധപ്പെടുത്തി, എന്നെ രക്ഷിക്കമാറാകണം എന്നപേക്ഷിച്ചമാത്രയിൽ, ശിലാരൂപമായ ആ വൃഷഭം എഴുന്നേററുനിന്നു്, പല മുക്കറശബ്ദങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിച്ചു്, ബ്രാഹ്മണരൂപമായി നില്ക്കുന്ന ഭഗവാനെ നമ

ക്കി, മുൻകാലുകൾനീട്ടി തലകുനിച്ചു തൊഴുതു് അന്നം മുതലായ പദാൎത്ഥങ്ങൾ അവ വച്ചിരുന്ന ഇലയോടുകൂടി ഭക്ഷിച്ചു ചാണകവും ഇട്ടു് വീണ്ടും പഴയപടി കിടന്നപ്പോൾ, രാമനാമമാഹാത്മ്യം ബ്രാഹ്മണൎക്കെല്ലാം, ബോധപ്പെട്ടുകയും ദേവകൾ ദുന്ദുഭിയടിച്ചു്, പൂമാരി തൂകുകയും ചെയ്തു.

തുളസീദാസൻ, അനന്തരം നന്ദികേശ്വരനേയും, പരമേശ്വരനേയും വന്ദിച്ചു്, ബ്രാഹ്മണരെ നോക്കി "ഹേ സാധുക്കളേ! രാ എന്ന ഒരക്ഷരത്താൽ സകല പാപങ്ങളും നീങ്ങുമെന്നുള്ളതിനു് ഈ വൃഷഭം കാട്ടിയ ദൃഷ്ടാന്തം പോരെന്നുണ്ടോ? ഇനിയും ഈ ബ്രാഹ്മണനു് അപവാദം പറവാൻ ഒരുക്കമുണ്ടോ? കരിമ്പു കൈയിലിരിക്കുമ്പോൾ, നായങ്കണയന്വേഷിച്ചുപോകുന്നതുപോലെയല്ലേ ഇതു്? ആദിത്യൻ പ്രകാശിച്ചുനില്ക്കുമ്പോൾ വെളിച്ചത്തിനു ദീപമന്വേഷിച്ചു പോകണമോ? ശ്രീരാമമന്ത്രം ഉച്ചരിക്കാൻ കഴിവുള്ളപ്പോൾ, പാപശാന്തിക്കായി ഹോമങ്ങളും പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളും ചെയ്യേണ്ട ആവശ്യമുണ്ടോ? നിങ്ങൾ അതേക്കുറിച്ചു വളരെനേരം വെറുതേ തൎക്കിച്ചില്ലേ? ഈ സാധുബ്രാഹ്മണനെ അധിക്ഷേപിച്ചില്ലേ? എന്റെവാക്കു വിശ്വസിക്കാതെയിരുന്നില്ലയോ? രാ എന്ന അക്ഷരത്തിന്റെ മഹിമ ഇത്രത്തോളമുണ്ടെങ്കിൽ, രാമമന്ത്രത്തിനു് എത്രമാത്രം മാഹാത്മ്യം ഉണ്ടായിരിക്കും? രാമനാമത്തെ ഭക്തിപൂൎവം ഭജിക്കുന്നവൎക്കു പാപസംബന്ധമുണ്ടാകുമോ? അവരെ കാലൻ തീണ്ടുമോ?" എന്നിങ്ങനെ പലവിധത്തിൽ പ്രശംസിച്ചു് ആനന്ദനൃത്തം ചെയ്തുതുടങ്ങി. ബ്രാഹ്മണരെല്ലാം അതുകേട്ടു്, ആശ്ചൎയ്യപരതന്ത്രന്മാരായി, ജയസീതാരാം ജയസീതാരാം എന്നുച്ചരിച്ചു് ആനന്ദനൃത്തം ആരംഭിച്ചു. അനന്തരം തുളസീദാസനെ വന്ദിച്ചു്, സ്വാമി! രാമനാമത്തിന്റെ മഹിമകൊണ്ടു സകല പാപങ്ങളും ഭസ്മീഭവിച്ചു പോകുമെന്നുള്ളതു് ഞങ്ങൾക്കിപ്പോൾ ബോധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഇനി, ഈ വൃദ്ധബ്രാഹ്മണന്റെ മേൽ പാപസംബന്ധമേയില്ലെന്നുള്ളതു ഞങ്ങൾ സമ്മതിക്കുന്നു. ഇനി, അദ്ദേഹത്തോടൊരുമിച്ചിരുന്നു് ഊണുകഴിക്കാൻ നമുക്കു പോകാം എന്നുപറഞ്ഞു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു മഠത്തിൽ വന്നു. ബ്രാഹ്മണരെല്ലാം വൃദ്ധബ്രാഹ്മണനെ വന്ദിച്ചു് തുളസീദാസനെ ഭഗവാനാണെന്നു തീരുമാനിച്ചു് വൃദ്ധബ്രാഹ്മണനേയും തങ്ങളുടെ പന്തിയിൽത്തന്നെയിരുത്തി, ഭക്ഷണം കഴിച്ചെഴുന്നേററ ശേഷം, വൃദ്ധനെ ഭസ്മം അണിയിച്ചുവന്നു് തങ്ങൾ എല്ലാപേരും ചന്ദനം പൂശി, തങ്ങൾക്കെത്തിയ ഭാഗ്യാതിരേകത്തെ പുകഴ്ത്തുകയും, അതു തുളസീദാസന്റെ കടാക്ഷമാണെന്നു പ്രസ്താവിക്കയും

ചെയ്തശേഷം തുളസീദാസനേയും മഹാവിഷ്ണുദേവനേയും നിര വദ്യങ്ങളായ കീർത്തനങ്ങളാൽ സ്തുതിച്ച്, അജ്ഞാനം നീങ്ങി, ശുദ്ധഹൃദയന്മാരായി അദ്വൈതാനന്ദഭൂതിയോടുകൂടി യാതൊരു ചലനവും ഇല്ലാതെ ഇരുന്നു.

അപ്പോൾ മായാവേഷധാരിയായ ഭഗവാൻ അത്യന്തം പ്രസന്നനായി, ഇവർ ജ്ഞാനദൃഷ്ടിയാൽ എന്നെ അറിഞ്ഞേക്കുമോ എന്നുള്ള സന്ദേഹത്തോടുകൂടി ഇടയ്ക്കിടെ കണ്ണുകളെ തുറന്നു നോക്കുകയും അടയ്ക്കുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. ഇങ്ങനെ സന്ധ്യയാകുന്നതുവരെ എല്ലാവരും നിഷ്ഠയിലിരുന്നശേഷം, സമാധിയിൽനിന്നു വിരമിച്ച്, സന്ധ്യാവന്ദനത്തിനായി ഗംഗയിലേക്കു പോയി. ആ അവസരത്തിൽ മമതാദേവി, ദിവസംതോറും കാലത്തും വൈകുന്നേരവും വന്ന് തുളസീദാസനെ വന്ദിച്ചുപോകുന്ന പതിവനുസരിച്ച് അന്നും വന്ന് തുളസീദാസനേയും അരികിലിരിക്കുന്ന വൃദ്ധബ്രാഹ്മണനേയും വന്ദിച്ചു.

ഉടനേ, വൃദ്ധബ്രാഹ്മണൻ മമതാദേവിയിൽ ആസക്തനായതുപോലെ അഭിനയിച്ച് കാമലീലയ്ക്കു താല്പര്യമുണ്ടെന്നു നിർല്ലജ്ജം പ്രസ്താവിക്കയും ആശാവേശത്താൽ മൂർച്ഛിതനായി താഴെ പതിക്കുകയും ചെയ്തു.

തുളസീദാസൻ പരിഭ്രമിച്ചെഴുന്നേററ്, ആ ബ്രാഹ്മണനെ വന്ദിച്ച്, ഭാര്യയെക്കൊണ്ടു പനിനീർ കൊണ്ടുവരുവിച്ച് അദ്ദേഹത്തിൻെറമേൽ തളിച്ചു വീശി മൂർച്ഛ പോക്കി. ബോധം തെളിഞ്ഞപ്പോൾ ബ്രാഹ്മണൻ പറഞ്ഞു:—"ഹേ തുളസീദാസരെ! ഈ സ്ത്രീയിൽ എനിക്ക് ആസക്തി ജനിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇവൾ അങ്ങുടെ ഭാര്യയായിരുന്നാലും അവളെ എനിക്ക് ഇണങ്ങത്തക്കവണ്ണം പറഞ്ഞു സമ്മതിപ്പിച്ചുതരണം."

അതുകേട്ടു തുളസീദാസൻ, സാധുബ്രാഹ്മണരറിഞ്ഞാൽ കുറവുണ്ടെന്നു നിശ്ചയിച്ച് ചുററും നോക്കി, ആരുമില്ലെന്നുകണ്ട് വന്ദനംചെയ്ത് "ഹേ ബ്രാഹ്മണോത്തമ! സാധുക്കൾ ഇക്കഥയറിഞ്ഞാൽ സാമുദായിക മര്യാദയെ ലംഘിക്കുന്ന അപരാധം ചുമത്തിയെന്നു വന്നേക്കാം. അന്യസ്ത്രീയെ പുരുഷനും അന്യപുരുഷനെ സ്ത്രീയും കാമിക്കുന്നതു ശാസ്ത്രവിരുദ്ധവും ആണല്ലോ. എങ്കിലും വന്ദ്യന്മാരായ ബ്രാഹ്മണരുടെ അപേക്ഷകൾ സാധിച്ചുകൊടുത്ത കുലസ്ത്രീകൾ പണ്ടുണ്ടായിട്ടുണ്ട്. എന്നാലും കഴിയുന്നതും പരസ്യമാക്കാതെയിരുന്നാൽ നാലഞ്ചുനാഴിക ഇരുട്ടിയതിനു ശേഷം ആ സ്ത്രീയെ അങ്ങേ അഭിലാഷത്തിനധീനയാക്കിച്ചെയ്യാം; ധൃതിപ്പെടാതിരുന്നാൽ മതി; എന്നറിയിച്ചു.

ബ്രാഹ്മണൻ കുറേനേരം മൌനം ദീക്ഷിച്ചിരുന്നശേഷം, സന്ധ്യാവന്ദനത്തിനുപോയ ബ്രാഹ്മണരെല്ലാം തിരിച്ചുവന്നു വെന്നു കണ്ടപ്പോൾ, തുളസീദാസനെ നോക്കി തൊഴുതുകൊണ്ടു്, "സ്വാമിൻ ഭേദഭ്രമമില്ലാത്ത ബ്രഹ്മജ്ഞാനിൻ! എനിക്ക് അശേഷം ക്ഷമിക്കാൻ ശക്തിയില്ല. ഇപ്പോൾ ആ സ്ത്രീ എവിടെ ഇരിക്കയാണു്? വേഗം പറയണം" എന്നു പറഞ്ഞു.

മററുള്ളവർ കേൾക്കരുതെന്ന അർത്ഥത്തിൽ തുളസീദാസൻ അംഗ്യംകാണിച്ചു വിലക്കുകയും മിണ്ടാതിരിക്കണമെന്നപേക്ഷിക്കുകയും ചെയ്തു. അതിനു മറുപടിയായി വൃദ്ധബ്രാഹ്മണൻ—"ഹേ തുളസീദാസ! കാമദേവനെച്ചുട്ട പരമശിവൻപോലും ഗംഗാദേവിയെ കാമിച്ചു് എന്തെല്ലാം ഗോഷ്ടികൾകാണിച്ചുപോയി. ആ സ്ഥിതിക്ക് എന്റെ ഈ ചാപല്യം ക്ഷന്തവ്യമല്ലേ? ആ മമതാദേവി ഇപ്പോൾ എവിടെയാണു പോയതു്? എന്നെ മോഹിപ്പിച്ചുംവച്ചു മറഞ്ഞുകളഞ്ഞോ? എനിക്കുണ്ടായ കാമവികാരം ഈ സാധുക്കൾക്ക വരികയില്ലയോ?"എന്നിങ്ങനെ പശുവിനെക്കണ്ട കാളയെപ്പോലെയും കുരങ്ങുപ്പെണ്ണിനെക്കണ്ട കുരങ്ങനെപ്പോലെയും ചപലനായി ഭ്രാന്തനെപ്പോലെ എഴുന്നേററു ചുററിയോടി മമതാദേവിയെ അന്വേഷിച്ചുതുടങ്ങി.

ബ്രാഹ്മണൎക്കു് ഈ ദുരാചാരം തീരെ സഹിച്ചില്ല. അവർ വൃദ്ധന്റെ നേരേ കോപിച്ചു് —എടാ മൂർഖ! അന്നദാതാവിനെ ദ്രോഹിക്കുന്ന കൃതഘ്നനായ നിന്നെ തക്ക ഒരു പാഠം പഠിപ്പിക്കാതെ ഞങ്ങൾ അടങ്ങുന്നതല്ല. വന്ദ്യഭഗവതിയായ മമതാദേവിയെയാണോ നീ ഭാൎയ്യയാക്കിക്കാമിച്ചതു്!—ദ്രോഹീ! നിനക്കു മരിച്ചാലും സുഖംകിട്ടുമോടാ!"എന്നധിക്ഷേപിച്ചുകൊണ്ടു്, വൃദ്ധനെത്തള്ളി താഴത്തിട്ടു് അള്ളാനും കീറാനും അടിക്കാനും ആരംഭിച്ചു. തുളസീദാസൻ ഇതുകണ്ടു ബ്രാഹ്മണരോടു കോപിച്ചു് വൃദ്ധബ്രാഹ്മണനെ പിടിച്ചെഴുന്നേല്പിച്ചുകൊണ്ടുപോയി മമതാദേവിയുടെ സമീപത്തെത്തി എന്തുപറയേണ്ടു എന്നു് തെല്ലൊരുസംശയത്തോടെ മിണ്ടാതെനിന്നു. മമതാദേവി അതുകണ്ടു് തുളസീദാസന്റെ ആശയഗതിയറിയാതെ "സ്വാമിൻ! ഈ ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠനെ എന്റെ മുമ്പിൽ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നതെന്തിനാണെന്നറിവാനാഗ്രഹിക്കുന്നു. അങ്ങേ അഭിപ്രായം പ്രസ്താവിച്ചാലും" എന്നറിയിച്ചു വന്ദിച്ചു. ഉടനേ തുളസീദാസൻ, പ്രിയേ! പ്രാണാധികപ്രേയസീ! എന്റെ സ്നേഹം നിനക്കിഷ്ടമായിരിക്കുമെങ്കിൽ, നീ നല്ല കുലസ്ത്രീയാണെങ്കിൽ ഭൎത്തൃവാക്യമനുസരിക്കുന്ന സതിയാണെങ്കിൽ മോക്ഷം ഇച്ഛിക്കുന്ന ജ്ഞാനവതിയാണെങ്കിൽ, ഈ ബ്രാഹ്മണ

ശ്രേഷ്ഠന്റെ അഭിലാഷം സാധിച്ചുകൊടുക്കുന്നതിന്ന് അനുവദിക്കണം.

പന്ത്രണ്ടു സംവത്സരക്കാലമായി ശൃംഗാരവാക്കുകൾ യാതൊന്നും പറയാതെയിരുന്ന് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞ ഭർത്താവിനെ വന്ദിച്ചു മമതാദേവി—"പ്രാണനാഥ! അങ്ങേ മുതൽ മറെറാരാൾക്കു മനസ്സോടെ ദാനംചെയ്താൽ അതു തടുക്കുന്നതിനാര്? ഭാര്യ ഭർത്താവിൽനിന്നന്യയാണോ? അങ്ങേ ഇഷ്ടം എനിക്കും ഇഷ്ടം എന്നല്ലാതെ വല്ല വ്യത്യാസവുമുണ്ടോ? എന്തെന്നാൽ പരമശിവൻ പാർവ്വതീദേവിയെ രാവണനു സൽക്കരിച്ചപ്പോൾ ദേവി വിപരീതമായി വല്ലതും പറകയുണ്ടായോ? അതിനാൽ നിന്തിരുവടിയുടെ കല്പനപ്രകാരം പ്രവർത്തിക്കുന്നതിനു യാതൊരു സംശയവുമില്ല. പക്ഷേ, സാധുബ്രാഹ്മണർ ഇക്കഥയറിഞ്ഞിരിക്കുന്നതുകൊണ്ട് ഇദ്ദേഹത്തെ ഉപദ്രവിച്ചേക്കും. അതിനിടയാകാതെ സൂക്ഷിക്കേണ്ടതു അങ്ങേച്ചുമതലയാണ്." എന്നുപറഞ്ഞു വൃദ്ധബ്രാഹ്മണന്റെ പാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിച്ച്, "സ്വാമി! അങ്ങേ ഇഷ്ടപ്രകാരം ശുശ്രൂഷിക്കാൻ ഇതാ ഞാൻ സന്നദ്ധയായ്നില്ക്കുന്നു. അന്തഃപുരത്തിലേയ്ക്കു പോകാം" എന്നറിയിച്ചു. ക്ഷോഭിച്ചിരുന്ന ബ്രാഹ്മണർ, അതിനിടയ്ക്ക് ഓരോരുത്തരും ഓരോ വടിയും കൈയിലെടുത്തുകൊണ്ടു പാഞ്ഞുവന്നു വൃദ്ധബ്രാഹ്മണന്റെ പുറത്തു വന്നുവീണു് പ്രഹരംതുടങ്ങി, തുളസീദാസൻ കഴിയുന്നതു തടുത്തിട്ടും കേട്ടില്ല. എടാ പരമദ്രോഹി! ഭർത്തൃനിയോഗത്തെ തടുക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ലായ്കകൊണ്ടനുകൂലിച്ചിരിക്കുന്ന ദേവിയെ ഭാര്യയാക്കാൻ നിശ്ചയിച്ച നിർല്ലജ്ജനായ നിന്റെ തലച്ചോർ തെറിക്കാതെ ഞങ്ങൾ വിടുകില്ല. പല്ലു മുപ്പത്തിരണ്ടും താഴത്താക്കാതെ അടങ്ങുകയുമില്ല. എന്നല്ല, നിന്നെയിനി ജീവനോടെ വച്ചേക്കാനും ഭാവമില്ല എന്നട്ടഹസിക്കയും പ്രഹരിക്കയും ചെയ്യുന്ന ബ്രാഹ്മണരെ തുളസീദാസൻ വിലക്കുകയും അവരുടെ പ്രഹരങ്ങൾ യോഗദണ്ഡാൽ തടുക്കുകയുംചെയ്തു. ഒടുവിൽ അവർ അടങ്ങുകയില്ലെന്നായപ്പോൾ, അദ്ദേഹം കോപിച്ചു തന്റെ കൈവാൾ ഊരി ഭയപ്പെടുത്തീട്ടിങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—"ഹേ സാധുബ്രാഹ്മണരേ! നിങ്ങൾക്ക് അവശ്യമില്ലാത്ത കാര്യങ്ങളിൽ തലയിടാൻ വരരുത്; എന്റെ ബ്രാഹ്മണന്റെ നേർക്കു നിങ്ങൾക്കു ദ്വേഷം ഉണ്ടെങ്കിൽ, വേഗം ഈ മഠംവിട്ടു വെളിക്കിറങ്ങിപ്പോയി ജീവരക്ഷ ചെയ്തുകൊൾവിൻ! അല്ലാത്തപക്ഷം ഈ കൈവാളിനു നിങ്ങൾ ഓരോരുത്തരും ഇരയാകുമെന്നു നിശ്ചയിച്ചുകൊൾവിൻ!" തുളസീദാസന്റെ വാക്കുകൾകേട്ടു സാധുബ്രാഹ്മണർ പറഞ്ഞു:—"സ്വാമി!

നിന്തിരുവടിയുടെ കൈവാളിന്ന ഞങ്ങൾ ഓരോരുത്തരും ആഹാരമായിത്തീന്നാലും ഈ ദുഷ്ടൻ മമതാദേവിയുടെ അരികിൽ പോകാൻ ഞങ്ങൾ വിട്ടയയ്ക്കുകയില്ല." അനന്തരം അവർ ആ സാധുബ്രാഹ്മണൻെറ കുടുമ പിടിച്ചിഴുത്തു മുഷ്ടികൊണ്ടും വടികൊണ്ടും പ്രഹരിക്കുകയും പല്ലുകളാൽ കടിക്കുകയും മററും ചെയ്തു. ആ ഉപദ്രവങ്ങളാൽ സാധുബ്രാഹ്മണൻ വശംകെട്ട ബോധരഹിതനായി നിലത്തുവീണു.

തുളസീദാസൻ ഈ ക്രൂരപ്രവൃത്തികണ്ടു്, അത്യന്തം ക്രോധാകുലനായി, ബ്രാഹ്മണരെ സംഹരിക്കുന്നതിന്ന നിശ്ചയിച്ചു്, ഭയങ്കരാകാരം ധരിച്ചു്, സംഹാരരുദ്രനെപ്പോലെ അദ്ദേഹം വളന്നു് സപ്പജിഹ്വപോലെ ഇളകുന്ന തൻെറ കൈവാളിളക്കി, ബ്രാഹ്മണരുടെ "കൈ, കാൽ, തുട, തോൾ ഗളതലമെന്നിവ" ഖണ്ഡിച്ചു ഖണ്ഡിച്ചു വീഴ്ത്തി ഒരുത്തനേയും വിട്ടയയ്ക്കാതെ നിഗ്രഹിച്ചു് രക്തപ്രവാഹം പരത്തി, മായാബ്രാഹ്മണൻ മോഹിച്ചു വീണുകിടക്കുന്നതുകണ്ടു് സങ്കടത്തോടുകൂടി അദ്ദേഹത്തിൻെറ അരികിൽ ചെന്നിരുന്നു്, പനിനീർതളിച്ചു വീശുകയും മററും പല ശുശ്രൂഷകൾ ചെയ്യുകയുംചെയ്തു. അല്പം ബോധംവീണപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിനെ അന്തഃപുരത്തിൽ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി മെത്തയിൽ ശയിപ്പിച്ചശേഷം ഇഷ്ടംപോലെ ശുശ്രൂഷിക്കുന്നതിന്ന മമതാദേവിയെ ചുമതലപ്പെടുത്തി ഏല്പിച്ചുംവച്ചു് അദ്ദേഹം കൈവാളുമായി വാതുക്കൽ വന്നുനിന്നു. പാവ്വതീപരമേശ്വരന്മാരുടെ രഹഃകേളീമുറിയുടെ വാതുക്കൽ കാവൽനില്ക്കുന്ന നന്ദികേശ്വരനെപ്പോലെയും ബാണാസുരൻെറ വാതിൽകാത്ത പരമേശ്വരനെപ്പോലെയും മഹാബലിയുടെ വാതിൽകാത്ത വാസുദേവനെപ്പോലെയും മയിൽരാവണൻെറ ഉപദ്രവംതട്ടാതെ ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാരെ കാത്ത ഹനുമാനെപ്പോലെയും അദ്ദേഹം അന്തഃപുരം കാത്തു നില്ക്കുന്നതുകണ്ടു് ദേവകളും മുനികളും മുക്തകണ്ഠം പുകഴ്ത്തി.

മമതാദേവി, മൂർച്ഛിതനായ ബ്രാഹ്മണനെ ഉണത്തുന്നതിന്നായി പാതിരാത്രിവരെ കഴിയുന്ന ഉപചാരങ്ങളെല്ലാം ചെയ്തിട്ടും ഫലിക്കായ്കകൊണ്ടു് വിഷണ്ണയായി വെളിയിൽ വന്നു് ഭത്താവിനോട്ട വിവരം പറഞ്ഞു:—"സ്വാമി! ആ ബ്രാഹ്മണോത്തമൻ മരിച്ചുപോയതുപോലെ തോന്നുന്നു. സ്വാമികൂടെ അകത്തേയ്ക്കു വരിക" എന്നു പറഞ്ഞു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി, ശവംപോലെ കിടക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണനെ കാണിച്ചു. തുളസീദാസൻ അദ്ദേഹത്തെ ഉണത്തുന്നതിന്ന ശ്രമിച്ചതിൽ യാതൊരു ഫലവും ഇല്ലെന്നുകണ്ടു് അത്യന്തം വിഷാദിച്ചു. ഹാ! കഷ്ടം ഈ മഠത്തിൽ ബ്രഹ്മഹ

ത്ത്യ വലിച്ചുവച്ചല്ലോ. ആ ദുഷ്ടബ്രാഹ്മണരുടെ പ്രഹരംകൊണ്ടാണു് ഈ സാധു മരിച്ചതെന്നുള്ളതിനു് യാതൊരു സംശയവുമില്ല. എന്നെ ശരണം പ്രാപിച്ച ദീനനായ ഈ ശ്രോത്രിയനെ കൊല്ലിച്ച ഞാൻ എന്തിനു ജീവിച്ചിരിക്കുന്നു. ഭക്തവത്സല! നാരായണ! നിന്തിരുവടി എന്നോട്ട് ഇതാണോ ചെയ്തതു്? ഇനി, എനിക്കു ജീവിക്കയിലിച്ഛയില്ല;" എന്നു പറഞ്ഞു്, കൈവാൾ കഴുത്തിൽ കുത്തിയിറക്കാൻ ഭാവിച്ചു.

ഉടനെ ഭക്തവത്സലനായ ഭഗവാൻ ശവംപോലെ കിടന്നതു മാററി പെട്ടെന്നു ചാടിയെഴുന്നേററു്, ശ്രീരാമരൂപത്തിൽ പ്രത്യക്ഷനായി പ്രകാശിച്ചു് തുളസീദാസൻെറ കൈക്കുപിടിച്ചുകൊണ്ടു്—"ഹേ ഭക്തശിരോമണേ! ധർമ്മിഷ്ഠശിഖാമണേ! നീ വൃഥാ മരിക്കേണ്ട. നിന്നെയൊന്നു പരീക്ഷിക്കുന്നതിനായി ഞാൻ ഈ രൂപം അംഗീകരിച്ചുവെന്നേയുള്ളു. അന്യനായ ഒരു സാധുബ്രാഹ്മണൻെറ കാമനിവൃത്തിക്കു സ്വന്തഭാര്യയെ അയച്ചുകൊടുക്കാമെന്നു നിശ്ചയിച്ച നിൻെറ വിരക്തിയും ധർമ്മനിഷ്ഠയും വിസ്മയനീയമായിരിക്കുന്നു. നിന്നെക്കുറിച്ചു ഞാൻ അത്യന്തം പ്രസന്നനായി ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു. നിനക്കു് എന്താണഭിലാഷമെന്നു പറഞ്ഞാൽ സാധിച്ചുതരുന്നതിനു ഞാൻ സന്നദ്ധനാണു്. നിന്നോളം ബ്രഹ്മജ്ഞനും സമഭാവനുമായ ഒരു ഭക്തൻ ലോകത്തു മററില്ല. നീ അനേകകാലം സുഖമായി ജീവിച്ചിരുന്നു്, ലോകത്തിനു നന്മ ചെയ്യാറാകട്ടെ" എന്നനുഗ്രഹിച്ചു. അനന്തരം തുളസീദാസൻെറ കൈവാളാൽ മൃതരായിക്കിടന്ന ബ്രാഹ്മണരെയെല്ലാം ജീവിപ്പിക്കയും, സർവ്വജനസമക്ഷം തുളസീദാസനെയും മമതാദേവിയേയും അശ്ലേഷിച്ചു്, ഹേ സുകൃതികളെ! നിങ്ങൾ അനേകകാലം ഭൂമിയിൽ ജീവിച്ചിരുന്നു വിഷയാനന്ദങ്ങളനുഭവിച്ചുശേഷം അഴിവില്ലാത്ത എൻെറ പദത്തിൽ ചേർന്നുകൊള്ളുവിൻ! എന്നനുഗ്രഹിക്കയും ചെയ്തു.

അതുകേട്ടു വ്യസനാക്രാന്തനായ തുളസീദാസൻ "അഖിലബ്രഹ്മാണ്ഡനായകനായ ഭഗവാനേ! പന്ത്രണ്ടു വർഷമായി ഭാര്യയോട്ട് ഒരു വാക്കുപോലും സംസാരിക്കാതെ വൈരാഗ്യത്തോടുകൂടിയിരുന്ന എന്നെ, നിന്തിരുവടി കപടലീലാവിലാസത്താൽ അവളോടു സംസാരിക്കുന്നതിനിടയാക്കിയിരിക്കുന്നു. ഛർദ്ദിച്ചതു ഭക്ഷിക്കാറുണ്ടോ സ്വാമി? ഞാൻ വിഷയാശകളെല്ലാം പരിത്യജിച്ച ഒരു വിരക്തനാണു്, ഇനി, എനിക്കു്, അതിൽ അശേഷം മോഹമില്ല. മോക്ഷസുഖമറിഞ്ഞവർ വിഷയസുഖമിച്ഛിക്കുമോ?

ഹേ! ദേവദേവ! അങ്ങേ തിരുവടികഠം ഭജിക്കുന്ന ഞാൻ പാപിയായാലും, വിഷയസുഖത്തെ ആഗ്രഹിക്കുമോ? മറന്നിട്ടും സ്ത്രീയെ പരിചരിക്കാൻ തുനിയുമോ? എന്നു ഞാൻ വീട്ടുവിട്ടിറങ്ങിയോ വിഷയസുഖത്തെ അന്നു ഞാൻ പരിത്യജിച്ചതാണു്. ഇനി ഏ്യനിക്കതിൽ ആശയില്ല. സ്ത്രീകളിൽ മനസ്സൊഴിഞ്ഞവനു മോക്ഷവും ദാരജീവിതം നയിക്കുന്നവനു സുഖവും ലഭിച്ചുകേട്ടിട്ടുണ്ടോ? "സ്ത്രീയന്ത്രം കേനസൃഷ്ടം വിഷമമൃതമയം പ്രാണിലോകസ്യ പാശം" എന്നാണല്ലോ അഭിജ്ഞന്മാർ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്. കേകയപ്പുള്ളുപക്ഷി, ആനവിട്ടിൽ, പൂച്ച, മീൻ, വണ്ടു് ഇതുകളുെല്ലാം ക്രമേണ, ശബ്ദസ്പർശരൂപരസഗന്ധങ്ങളിൽ മോഹിച്ചു് തങ്ങളുടെ ജീവഹാനി വരുത്തുന്നകൂട്ടമല്ലേ? അതുപോലെ പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങളാൽ മയക്കുന്ന സ്ത്രീജനത്തിന്റെ വലയിൽ അകപ്പെടുന്നവൻ നശിക്കുമെന്നുള്ളതിനു വല്ല സംശയവുമുണ്ടോ? നിമിഷസുഖത്തെ മോഹിച്ചു് വത്സരദുഃഖത്തെ സമ്പാദിക്കുന്ന ഒരു പ്രവൃത്തിയല്ലേ ഇതു്? നിന്തിരുവടിയുടെ സൃഷ്ടിയെ കാമാന്ധകാരത്താൽ മലിനമാക്കി, ആ അനുഭവമറിഞ്ഞ അടിയൻ, അങ്ങേ കൃപാകടാക്ഷം സിദ്ധിച്ചതിനുശേഷവും, നരകക്കുഴിയിലേക്കു കാൽവയ്ക്കുമോ? ഒരിക്കലുമില്ല. കുഷ്ഠം മുതലായ വ്യാധികഠക്കും നിദാനം വിഷയഭോഗേച്ഛയല്ലയോ? പരമാത്മാവാകിയ അങ്ങേ തിരുനാമ മാഹാത്മ്യം അറിഞ്ഞവർ ആരെങ്കിലും, കാമരസത്തിൽ മോഹിക്കുമോ? അറിഞ്ഞുകൊണ്ടു വിഷം വല്ലവരും ഭക്ഷിക്കുമോ? അങ്ങേ മായാവിലാസഗതി, അടിയൻ അല്പമാത്രമെങ്കിലും അറിഞ്ഞവനല്ലേ? അതിനാൽ ആജീവനാന്തം നിന്തിരുവടിയുടെ സേവനം ഒന്നൊഴിഞ്ഞു മറ്റൊന്നിലും മനസ്സു ചലിക്കാതെയും, സ്ത്രീരൂപമാകുന്ന വിഷപേടിയിൽ മോഹിക്കാതെയും, കാലം കഴിക്കുന്നതിനു് അടിയനെ അനുഗ്രഹിച്ചു രക്ഷിപ്പാറാകണം" എന്നിങ്ങനെ പലവിധത്തിൽ സ്തുതിച്ചുകൊണ്ടു നിന്നു.

ഭഗവാൻ സന്തുഷ്ടനായി തുളസീദാസന്റെ കൈകഠം രണ്ടും ചേർത്തുപിടിച്ചുകൊണ്ടു് "പ്രിയഭക്ത! നീ ഇങ്ങനെ ശാഠ്യം പിടിക്കരുതു്. അച്ഛന്റെ വാക്കു മറക്കാതെ അമ്മയുടെ കഴുത്തറുത്ത പരശുരാമനെപ്പോലെയും അമ്മയുടെ വാക്കു തള്ളാതെ സഹോദരഭാര്യമാരെ പ്രാപിച്ച വേദവ്യാസനെപ്പോലെയും ഒരു ബ്രാഹ്മണന്റെ അപേക്ഷയനുസരിച്ചു തന്റെ ജീവനെപ്പോലും ദാനംചെയ്ത കർണ്ണനെപ്പോലെയും എന്റെ വാക്കു് അനുസരിച്ചു പതിവ്രതാശിരോരത്നമായ മമതാദേവിയോടുകൂടി ഗൃഹ

സ്ഥാശ്രമധർമ്മം പാലിച്ചു കുററനാൾ ഇരുന്നു്, അന്ത്യത്തിൽ എന്റെ പദത്തെ പ്രാപിച്ചുകൊൾക" എന്നരുളിച്ചെയ്തു.

തുളസീദാസൻ അതുകേട്ടു വീണ്ടും തൃപ്പാദങ്ങളിൽ വന്ദിച്ചു പറഞ്ഞു—സ്വാമി! ഈ ഒരു സംഗതിയൊഴികെ, മററു് ഏതുപറഞ്ഞാലും കേൾപ്പാൻ ഇതാ അടിയൻ സന്നദ്ധനായിരിക്കുന്നു. ആത്മഗതിക്കു തടസ്സവും ദുഃഖപ്രദവുമായ സംസാരത്തിൽ ഇനി അടിയനെ നിമഗ്നനാക്കാതിരിക്കണമെന്നു് അപേക്ഷയുണ്ടു്. തൃപ്പാദഭക്തയായ മമതാദേവിയെ ഇപ്പോഴേ ഈ ശ്രീവൈകുണ്ഠത്തിലേക്കു കൊണ്ടുപോകാൻ കരുണയുണ്ടാകണം.

സംസാരത്തിൽ ഉൾപ്പെടുന്നതിനു തുളസീദാസൻ ഒരിക്കലും സമ്മതിക്കയില്ലെന്നുള്ളതിനു് ഈ വാക്കുകൾ ഉത്തമലക്ഷ്യങ്ങളാണെന്നു ഭഗവാൻ നിശ്ചയിച്ചു എങ്കിലും ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തു. "അപ്പനേ! തുളസീദാസ! നീ കഴിഞ്ഞ ജന്മത്തിൽ മരാമരേതി ജപിച്ചുകൊണ്ടു തപസ്സിലിരിക്കുമ്പോൾ, നിന്റെ ധർമ്മപത്നി അരികിൽവന്നു്, കാമവികാരത്താൽ മതിമറന്നു്, വിഷയാശയെ നിറവേററണമെന്നപേക്ഷിച്ചില്ലേ? അതു നീ തട്ടത്തുപറഞ്ഞിട്ടും സമ്മതിക്കാതെ അവൾ ഉപദ്രവിച്ചതുമൂലം അല്പനാൾ കഴികെ, അവളുടെ ഇഷ്ടം സാധിച്ചുകൊടുക്കാമെന്നു പറഞ്ഞു് അപ്പോൾ തപ്പിപ്പിഴയ്ക്കുകയും, മഹാവൃക്ഷങ്ങളാൽ ചുററപ്പെട്ട ഒരു കൊടുങ്കാട്ടിൽ മറഞ്ഞിരുന്നു തപസ്സുചെയ്കയും ചെയ്തില്ലേ? മോഹാവിഷ്ടയായ നിന്റെ പത്നി പലദിക്കിലും കലയെപ്പിരിഞ്ഞ മാനിനെപ്പോലെ ചുററിത്തിരിഞ്ഞു്, നൈരാശ്യത്താൽ ഭഗ്നഹൃദയയായി മരിച്ചു് എന്റെ പാദങ്ങളിൽ ചേരുകയാണു ചെയ്തതു്. നീ ഇപ്പോൾ തുളസീദാസനായി പിറന്നതറിഞ്ഞു്, മുജ്ജന്മത്തിലെ ആഗ്രഹം നിറവേററാനായി അവളാണിപ്പോൾ മമതാദേവിയായിവന്നു ജനിച്ചിരിക്കുന്നതു്. അതുകൊണ്ടു്, നീ മുജ്ജന്മത്തിൽ ചെയ്ത വാഗ്ദാനം അനുസരിച്ചു് അവളുടെ ആഗ്രഹം തീരുന്നതുവരെ അവളോടൊന്നിച്ചു ഗൃഹസ്ഥാശ്രമം പാലിച്ചിരിക്കേണ്ടതാണു്. അങ്ങനെയല്ലേ?

തുളസീദാസൻ—ദേവദേവ! ഞാൻ മുജ്ജന്മത്തിൽ പറഞ്ഞ വാക്കനുസരിച്ചു് ഈ മമതാദേവിയുമായി വളരെനാൾ ചേർന്നിരുന്നില്ലേ? അവൾക്കു തൃപ്തിയായതിൽപിന്നെ അവൾ എനിക്കു ജ്ഞാനോപദേശം ചെയ്താണല്ലോ വൈരാഗ്യമുണ്ടാക്കിയതു്. പിളന്ന പാറതമ്മിൽ ചേരാത്തതുപോലെ പരിത്യജിച്ച സംസാരത്ത ഇനി, ഈ ജന്മം വീണ്ടെടുക്കാൻ അടിയനു പ്രയാസമാണു്

തുളസീദാസൻ ദൃഢനിശ്ചയനാണെന്നുകണ്ടു ഭഗവാൻ മമതാദേവിയെ നോക്കി, "ഉത്തമേ! നിനക്കു് ഇഹഭോഗത്തിലോ പരഗതിയിലോ ആഗ്രഹം" എന്നു ചോദിച്ചു. മമതാദേവി പറഞ്ഞു:—"സ്വാമിൻ! വേണ്ടയെന്നു പറയുന്നവരുടെ തലയിൽ കെട്ടിവയ്ക്കാറുണ്ടോ? എന്റെ ഭർത്താവു് സ്ത്രീസംസർഗ്ഗം വിട്ടൊഴിഞ്ഞു വിരക്തനായിരിക്കെ അദ്ദേഹത്തോടുകൂടി ഗൃഹസ്ഥാശ്രമം പാലിക്കുന്നതു് ഒരിക്കലും നന്നാകയില്ല. അതുകൊണ്ടു് ഇതുപോലെ മേലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ സാന്നിദ്ധ്യം ഒന്നുകൊണ്ടു് ഞാൻ തൃപ്തയായിക്കൊള്ളാം."

തുളസീദാസൻ അതുകേട്ടു്—"പ്രിയേ! നീ ഇനി, ലോകത്തിരുന്നു ബുദ്ധിമുട്ടണമെന്നില്ല. പരമപദം ചേരുന്നതാണു നന്നു്. ഒട്ടുനാൾ കഴികെ ഞാനും ആ പദത്തിൽത്തന്നെ എത്തും. സംശയമില്ല. എന്റെ വാക്കു നീ ലംഘിക്കരുതു്.

മമതാദേവി—അങ്ങേ ഇഷ്ടമേതോ അതു് അനുഷ്ഠിക്കാൻ ഞാൻ സർവ്വദാ സന്നദ്ധയാണു്.

ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞുനില്ക്കുമ്പോൾ, ഭഗവാന്റെ സങ്കല്പമനുസരിച്ചു ദാരുകൻ (വിഷ്ണുസൂതൻ) ഒരു പുഷ്പകവിമാനവുമായി അവിടെ അവരോഹിക്കുന്നതു കാണായി. ഭഗവാൻ അതിൽ എഴുന്നെള്ളിയിരുന്നുകൊണ്ടു മമതാദേവിയോടും അതിൽകയറാൻ പറഞ്ഞു. ഉടനേ ആ ദേവി ആനന്ദാത്ഭുതദുഃഖസമ്മിശ്രമായ മുഖഭാവത്തോടുകൂടി ഭർത്താവിനെ വന്ദിച്ചുപറഞ്ഞു:—"സ്വാമി! എനിക്കു മനുഷ്യസാധാരണമല്ലാത്ത ഈ പദവി ലഭിച്ചതും, തിരുവടിയുടെ അനുഗ്രഹത്താലാണെന്നുതന്നെ ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു. ഭക്തദാസനായ ഈ ഭഗവാന്റെ കരുണാവിശേഷം അത്യത്ഭുതം തന്നെ. നിത്യനിർവൃതിയോടുകൂടിയ പരമപദത്തിലേക്കുപോകുന്ന എനിക്കു യാതൊരു ദുഃഖത്തിനും കാരണം ഉണ്ടാകാൻ പാടില്ല. എങ്കിലും മനുഷ്യസഹജമായ മമതാബന്ധംകൊണ്ടു്, അങ്ങേ വിയോഗം എനിക്കു ദുഃഖകാരണമായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. എന്നെ അനുഗ്രഹിച്ചു യാത്രപറയണം.

തുളസീദാസൻ—"ഭാഗ്യവതി! നിന്റെ പുണ്യാതിശയമഹിമ ഇനി ഞാൻ പറയണമെന്നുണ്ടോ? സകല ചരാചരഗുരുവായ ഭഗവാൻതന്നെ എഴുന്നെള്ളിവന്നു പള്ളിവാഹനത്തിൽ നിന്നെക്കൂടി കയററിക്കൊണ്ടുപോകാൻ ഇടയായില്ലേ? ഇത്ര ഭാഗ്യം ആർക്കു സിദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഇത്ര ഭക്തിയും ശുദ്ധിയും മററാർക്കുണ്ടു്. ഇനി ഭഗവല്ലോകത്തേക്കു സന്തോഷത്തോടെ പൊയ്ക്കൊൾക. താമസിയാതെ ഞാനും വരുന്നുണ്ടു്."

ഭർത്തൃനിയോഗപ്രകാരം ഭഗവദാജ്ഞയനുസരിച്ചു മമതാദേവി പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ ആരോഹിക്കയും നിമിഷമാത്രത്തിൽ ശ്രീവൈകുണ്ഠം പ്രാപിക്കയും ചെയ്തു.

ഈ ആശ്ചര്യങ്ങളെ കണ്ടറിഞ്ഞ മഠത്തിലുള്ള ബ്രാഹ്മണരെല്ലാം ഭയഭക്തിപുരസ്സരം തുളസീദാസന്റെ പാദങ്ങളിൽ വണങ്ങി സ്തുതിതുടങ്ങി. മമതാദേവിയുടെ മഹിമയേയും ഭാഗ്യാതിശയത്തേയും പുകഴ്ത്തി തുളസീദാസന്റെ പാദംതൊട്ടു വന്ദിക്കാൻ ബ്രാഹ്മണർ തിക്കിക്കയറി. "അഹോ! ഭഗവാനാണെന്നറിയാതെ ആ തിരുമേനിയിൽ ഞങ്ങൾ നിർദ്ദയം പ്രഹരിച്ചുവല്ലോ. സ്വാമിയായ തുളസീദാസന്റെ വാക്ക ലംഘിച്ചുവല്ലോ. എന്നിങ്ങനെ പശ്ചാത്തപിച്ചു. അനന്തരം തുളസീദാസന്റേയും മമതാദേവിയുടേയും ചരിതങ്ങൾ അവർ പാടിക്കൊണ്ടു് നാടൊട്ടുക്ക സഞ്ചരിച്ചു. കേട്ടവർകേട്ടവർ തുളസീദാസന്റെ മഠത്തിൽചെന്നു്, അദ്ദേഹത്തെകണ്ടു വന്ദിക്കയും സ്തുതിക്കയുംസേവിച്ചു താമസിക്കയും അനുഗ്രഹം വാങ്ങിപ്പോകയും മററും പതിവായി. അക്കൂട്ടത്തിൽ കാശിരാജൻ പോകയും തുളസീദാസന്റെ സാന്നിദ്ധ്യത്താൽ കാശിക്കുണ്ടായിരിക്കുന്ന മാഹാത്മ്യത്തെക്കുറിച്ചു പ്രസ്താവിക്കുകയും അദ്ദേഹത്തെ സേവിച്ചു താമസിക്കുകയും ചെയ്തു.

തുളസീദാസൻ സർവ്വദാ ഭഗവച്ചരിത്രങ്ങളെ ധ്യാനിച്ചും കീർത്തിച്ചും ബ്രഹ്മാനന്ദത്തിൽ മുഴുകി ദേഹസ്മരണപോലുമില്ലാതെ ആത്മമാത്രനായി സ്ഥിതിചെയ്തു.

പതിനൊന്നാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

പന്ത്രണ്ടാം അദ്ധ്യായം.

ഭഗവാൻ തുളസീദാസന്റെ രൂപത്തിൽ ചെന്നു മരിച്ച ബ്രാഹ്മണനെ ജീവിപ്പിച്ചതു്.

ഹേ സിദ്ധോത്തമന്മാരെ! തുളസീദാസൻ, ഇപ്രകാരം ദിഗന്തവിശ്രാന്തകീർത്തിയായി സർവ്വവന്ദ്യനായ ശ്രീകാശിപ്പട്ടണത്തിൽ താമസിച്ചുവരവേ, ദില്ലീചക്രവർത്തിയായ അക്ബർപാദുഷാ, തന്റെ പുരോഹിതപുത്രനായ തുളസീദാസന്റെ മാഹാത്മ്യങ്ങളെക്കുറിച്ചു കേട്ടു്, അദ്ദേഹത്തെ കാണ്മാനായി, പരിവാരസമേതം കാശിയിൽ ചെല്ലുകയും, കണ്ടുവന്ദിച്ചു പാദങ്ങളെ സ്പർശി

ച്ചു നമസ്കരിക്കുകയും ചെയ്തു. അനന്തരം അദ്ദേഹത്തിൽനിന്നും ബ്രഹ്മജ്ഞാനോപദേശങ്ങൾ കേട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന കാലത്തു് ആ കാശിയിലുള്ള ഒരു ബ്രാഹ്മണയുവാവു, വിവാഹം കഴിഞ്ഞല്പകാലം കഴികെ വിധിവശാൽ മരിച്ചുപോയി. അദ്ദേഹത്തെ പ്രാണനിർവിശേഷമായി സ്നേഹിക്കയും സുഖഭോഗങ്ങളെ മേലും അനുഭവിക്കണമെന്നാശിക്കയും ചെയ്തിരുന്ന മഹാപതിവ്രതയായ അദ്ദേഹത്തിൻെറ പത്നി, വളരെ വ്യസനിച്ചു് കണ്ണുനീരൊഴുക്കിക്കൊണ്ടു്, "ഹാ ദൈവമേ! കേവലം ബാല്യവയസ്സയായ എന്നെ ഇങ്ങനെ, വിധവയാക്കിച്ചെയ്തുവോ? എനിക്കിനി എന്തൊരു ഗതിയാണു്? ഞാൻ സമയം നയിക്കേണ്ടതെങ്ങിനെ? പുരുഷൻെറ പകുതിയാണല്ലോ ഭാര്യ. ആ സ്ഥിതിക്കു്; എന്നെ നിരാധാരയാക്കിത്തള്ളിയുംവച്ചു്, എൻെറ പുരുഷനെ അകാലത്തിൽ അങ്ങ പഹരിച്ചതു കുറേ കഠിനമായിപ്പോയി. ഭാര്യയ്ക്കു ഭർത്താവുതന്നെ ദൈവമെന്നും, ഭർത്തൃശുശ്രൂഷയാണു് മോക്ഷസാധനമെന്നും, വേദത്തിൽ അങ്ങുതന്നെയല്ലേ വിധിച്ചിരിക്കുന്നതു്? ഇനി ഞാൻ ദൈവമെന്നു ഭാവിക്കേണ്ടതാരെയാണു്? മോക്ഷത്തിനായി ദൈവനിർവിശേഷം പൂജിക്കേണ്ടതാരെയാണു്? ഇങ്ങനെ ജീവികളെ കഷ്ടപ്പെടുത്തുന്നതു് അങ്ങേയ്ക്കു സന്തോഷമാണോ? ഇപ്രകാരം ദുഃഖമയമായ ഈ പ്രപഞ്ചത്തെ സൃഷ്ടിച്ചു് ഇണപിരിച്ചും മററും ജീവികളെ ദുഃഖസമുദ്രത്തിൽ മുക്കുന്നതുകൊണ്ടു്, അങ്ങേയ്ക്കു് ലഭിക്കുന്ന മേന്മ എന്തൊന്നാണു്? എന്നെപ്പോലെ നിരാശ്രയകളായി ലോകത്തു ദുഃഖിച്ചിരിക്കുന്ന സ്ത്രീകൾ എത്രയോ ഉണ്ടു്? സ്വാമി! ജീവിവർഗ്ഗത്തിൽ ആണെന്നും പെണ്ണെന്നും രണ്ടുവിഭാഗമുണ്ടാക്കി, അവർതമ്മിൽ അളവററ സ്നേഹബന്ധമുണ്ടാക്കി, സ്നേഹം അതിൻെറ പരമകാഷ്ഠയിൽ എത്തിയിരിക്കുന്ന അവസരത്തിൽ ഇങ്ങനെ അന്യോന്യം പിരിയുന്നതിനിടയാക്കുന്നതെത്രകഷ്ടമാണു്? അതുകൊണ്ടങ്ങേയ്ക്കു് എന്തൊരുഫലമാണു സിദ്ധിക്കുന്നതു്? ഭൂതഭവിഷ്യദ്വർത്തമാനചരിത്രങ്ങളെല്ലാമറിയാവുന്ന നിന്തിരുവടി പണ്ടു്, സീതാദേവിയെ രാവണൻ എടുത്തുകൊണ്ടുപോയ അവസരത്തിൽ ദുഃഖാർത്തനായി വിലപിച്ചു ചുററിനടന്നില്ലയോ? പിന്നെ അല്പപ്രാണിയായ എൻെറ കഥ പറവാനുണ്ടോ? ഭർത്താവിനെപ്പിരിഞ്ഞു്, അരനിമിഷമെങ്കിലും ജീവസന്ധാരണം ചെയ്വാൻ ഞാൻ ശക്തയല്ലാതെ തീർന്നിരിക്കുന്നു. സകല ചരാചരസുഖദുഃഖദായിനിയായ ആ സീതാദേവിപോലും, നിന്തിരുവടിയെ പിരിഞ്ഞ അവസരത്തിൽ എത്രമാത്രം ദുഃഖിച്ചു വിലപിച്ചു. ആ സ്ഥിതിക്കു് ഭർത്തൃവിയോഗത്താൽ ഞാൻ ദുഃഖിക്കുന്നതു് അത്ഭു

തമാണോ? എന്നെപ്പോലുള്ള ജീവജന്തുക്കൾ ദുഃഖിക്കുന്നതു് കണ്ടു സന്തോഷിക്കുന്നതു ദീനരക്ഷകനായ അങ്ങേയ്ക്കു ധൎമ്മമോ? ഈ ദുഃഖം പൂൎവ്വജന്മകൃതകൎമ്മത്തിന്റെ ഫലമാണോ? സൎവ്വവ്യാപിയും സൎവ്വനിയാമകനുമായ അങ്ങേ അറിവുപാടുകൂടാതെ ജീവികൾക്കാപത്തു സംഭവിക്കുമോ? അങ്ങനെ സംഭവിക്കുന്നതായാൽ അങ്ങേ സൎവ്വവ്യാപിത്വവും ഈശ്വരത്വവും സാധുവാകുമോ? ആഹാ! നിന്റെ മായ ചെയ്യുന്ന ആശ്ചൎയ്യങ്ങൾക്കു് അധീനരാകാതെ ആരുള്ളു? ദുഃഖിച്ചു ജീവിച്ചിരിക്കുന്നതെക്കാൾ മരിക്കുന്നതല്ലയോ നല്ലതു്. പതിവ്രതകൾ ഭൎത്താവിനെപ്പിരിഞ്ഞു ജീവിച്ചിരിക്കുമോ? പരപരിഹാസത്തിനു പാത്രീഭവിക്കുന്നതിനെ സഹിക്കുമോ? പതിനഞ്ചു വയസ്സുമാത്രം പ്രായമുള്ള ഞാൻ, വിധവയായി ജീവിച്ചിരുന്നാൽ എന്തെല്ലാം ദുഃഖങ്ങൾക്കും പരിഹാസങ്ങൾക്കും പാത്രീഭവിച്ചേക്കാം. തൃതീയപുരുഷാൎത്ഥമായ കാമത്തെ ഞാൻ എങ്ങനെ നിൎവ്വഹിക്കും? ത്രിമൂൎത്തികൾപോലും കാമപരവശന്മാരാണെന്നു സുപ്രസിദ്ധമല്ലയോ? ചില പക്ഷിണികൾ പോലും ആൺപക്ഷിയുടെ വിയോഗത്തെ സഹിക്കാതെ പ്രാണത്യാഗം ചെയ്യുന്നതായും കഥകളുണ്ടു്. അപ്പോൾ വിശേഷജ്ഞാനമുള്ള മനുഷ്യൎക്കു് അതെത്രകണ്ടു ദുസ്സഹമായിരിക്കും?" എന്നിങ്ങനെ വിലപിച്ചു, ഗംഗയിൽ നിക്ഷേപിക്കുന്നതിനായിക്കൊണ്ടുപോന്ന ഭൎത്തൃശവത്തെ പിന്തുടൎന്നു താനും ഗംഗയിൽ ചാടി മരിക്കാൻതന്നെ നിശ്ചയിക്കയും ദേഹം എന്നായാലും നശിക്കുന്നതും പ്രേമം ഒരിക്കലും അഴിവില്ലാത്തതും ആണെന്നു സമാധാനപ്പെടുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടു്, ദുഃഖത്തെ അകററി ഗംഗാതീരത്തിലേക്കു തിരിച്ചു.

പോകുന്നവഴിക്കായിരുന്നു തുളസീദാസരുടെ ആശ്രമം. അവിടെ ദില്ലി ചക്രവൎത്തി കാശിരാജൻ മുതലായ മഹാത്മാക്കളായ ഭക്തന്മാരോടുകൂടി, ഭദ്രാസനത്തിലിരുന്നരുളുന്ന തുളസീദാസപൂജ്യപാദരെക്കാണ്മാനിടയായി. ഇദ്ദേഹത്തെ ദൎശിച്ചു അനുഗ്രഹം വാങ്ങിയതിനുശേഷം ഗംഗയിൽചാടി മരിക്കാമെന്നു, നിശ്ചയിച്ചുകൊണ്ടു് അവൾ ഏകാകിനിയായി മഠത്തിൽ കടന്നുചെന്നു തുളസീദാസരുടെ പാദങ്ങളിൽ സാഷ്ടാംഗനമസ്കാരം ചെയ്തു ഭഗവൻ! അനുഗ്രഹിച്ചാലും എന്നുച്ചരിച്ചു. അക്ബർ പാദുഷായ്ക്കു ജ്ഞാനോപദേശം ചെയ്തു് ആനന്ദത്തിൽ മുഴുകിയിരുന്ന തുളസീദാസർ, പ്രസന്നനായി ആ ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീയെ നോക്കി—"ഉത്തമേ! നീ അഷ്ടൈശ്വൎയ്യസിദ്ധിയോടും അഷ്ടപുത്രഭാഗ്യത്തോടും കൂടി, സുമംഗലിയായി വളരെനാൾ ജീവിച്ചിരിക്കാൻ ഇടയാകട്ടെ, എന്നനുഗ്രഹിച്ചു. അനുഗ്രഹവചസ്സുകൾ കേട്ടു, ബ്രാഹ്മ

ണി മനസ്സറിയാതെതന്നെ ഒന്നു ചിരിച്ചുപോയി. എന്നിട്ടിങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—തപസ്വീശ്വരാ! അങ്ങേ ആശീർവാദം അസത്യമായി വരുവാനേ തരമുള്ളു. എന്റെ ഭർത്താവു മരിച്ചിട്ട് ഒരു യാമം കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. എന്റെ താലിയും പറിച്ചുകളഞ്ഞു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശവം ഗംഗയിൽ നിക്ഷേപിക്കാൻ കൊണ്ടുപോകുന്ന ആൾക്കൂട്ടമാണ് അക്കാണുന്നതു്. ഞാനും ഗംഗയിൽ ചാടി പ്രാണത്യാഗം ചെയ്യാനായി പുറകേ വരികയാണ്. വരുന്നവഴിക്കു മരിക്കുന്നതിനുമുമ്പ് സ്വാമിയെ ഒന്നു ദർശിക്കാമെന്നുദ്ദേശിച്ചാണ് ഇങ്ങോട്ടു കടന്നുവന്നതു്. അതുകൊണ്ടങ്ങേ ആശീർവാദം നിഷ്ഫലമായല്ലാതെ പര്യവസാനിക്കാൻ തരമില്ല. കുലസ്ത്രീയായ എനിക്ക്, ഭർത്താവു മരിച്ചതിൽപിന്നെ പുത്രരുണ്ടാകുന്നതെങ്ങനെയാണെന്നു പറഞ്ഞുതരണം. ധർമ്മവിരുദ്ധമായ പ്രവൃത്തികൾക്കു ഞാൻ ആളല്ലെന്നുള്ളതു നിന്തിരുവടിക്കു അറിയാവുന്നതുമാണ്. അഥവാ, പരപുരുഷവാഞ്ഛയുള്ള കുലടയായി ഞാൻ പുത്രന്മാരെ ഉൽപാദിപ്പിക്കാൻ കഴിയുമെന്നിരുന്നാലും സുമംഗലിയായി ഭവിക്കുന്നതെങ്ങനെ? ഭഗവദ്ദർശനം സ്വയം ലഭിക്കയും അന്യന്മാൎക്കു വരുത്തിക്കൊടുക്കുകയും ചെയ്ത മഹാത്മാവായ നിന്തിരുവടിയുടെ വാക്കു വിഫലമാകുമോ? അതുകൊണ്ടു് എന്റെ ഈ സന്ദേഹനിവൃത്തി വരുത്തിത്തരുമാറാകണം. ഹേ ഭഗവൻ! അങ്ങേ ആശീർവാദപ്രകാരം ഞാൻ മംഗല്യത്തോടുകൂടിയിരുന്ന് എട്ടുപുത്രന്മാരെ പ്രസവിക്കുന്നതിനു സാധിക്കണമെങ്കിൽ എന്റെഭർത്താവു ജീവിച്ചെഴുന്നേല്ക്കണം. അങ്ങേപ്പോലെയുള്ള ദിവ്യന്മാർ വിചാരിച്ചാൽ അതു സാധിക്കാത്തതുമല്ല. അതുകൊണ്ടു്, അദ്ദേഹത്തെ കരുണാപൂർവ്വം കടാക്ഷിച്ചു്, ഉണർത്തി എഴുന്നേൽപ്പിക്കാൻ എഴുന്നെള്ളണമെന്നപേക്ഷിച്ചു സ്തുതിക്കുമ്പോൾ, അക്ബർ പാദുഷാ മുതലായവർ തുളസീദാസന്റെ മഹിമ അറിവാൻ ഒരവസരം ഇതുതന്നെയെന്നു് നിശ്ചയിക്കുകയും, മരിച്ചവരെ ജീവിപ്പിക്കുന്നവരുമുണ്ടോ? സർവ്വശക്തനായ ഭഗവാൻ ഭക്തന്മാൎക്കു കൊടുക്കുമോ? ഏതായാലും അല്പസമയത്തിനകം അറിയാമല്ലോ എന്നന്യോന്യം മന്ത്രിക്കുകയുംചെയ്തു.

തുളസീദാസനു് ഇതുകേട്ടപ്പോൾ അധി വഷിച്ചു. ഹാ! കഷ്ടം! അസത്യമായ വാക്കു് എന്റെ നാവിൽനിന്നും പുറപ്പെടാൻ എന്തുകാരണം? എന്റെ ഭഗവാനേ!കൃപണജനബന്ധോ! കൃപാപൂരസിന്ധോ! പീതാംബര! സീതാവര! ദാമോദര! എന്നെ ജനങ്ങളെക്കൊണ്ടവമാനിപ്പിക്കാനാണോ അങ്ങു നിശ്ചയിച്ചതു്? മരിച്ചവരെ ജീവിപ്പിക്കാൻ മനുഷ്യരാൽ സാദ്ധ്യമാകുമോ? ഋഷി

വംശത്തിൽ ജനിച്ച മാഹാത്മ്യമേറിയവരായിരുന്നാലും വിധിയെ ലംഘിക്കാൻ സാധിക്കുമോ? അങ്ങനെയുള്ളവരെക്കൊണ്ടു വിധിക്കു വിപരീതമായ വാക്കു പറയിക്കുന്നതു ധമ്മമാകുമോ? എന്നിങ്ങനെ പലപല പരിദേവനങ്ങളോടുകൂടി ഭഗവാനെ ധ്യാനിച്ചു തുളസീദാസൻ, ആ ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീയെ നോക്കി, "അല്ലയോ മഹാഭാഗേ! ഞാൻ ഇപ്പോൾപറഞ്ഞ ആശീർവാദം ഞാനായിട്ടു പറഞ്ഞതല്ല. ശ്രീനാരായണൻ എൻെറ നാവിലിരുന്നു പറയിക്കയാണു ചെയ്തതു്. അതിനു ഞാനെന്തുവേണം? എങ്ങനെയോ വരുന്നതുപോലെ വരട്ടെ. എൻെറ വാക്കു്, അസത്യമായി ഭവിക്കാനാണു ദൈവസങ്കല്പമെങ്കിൽ അതിനും മനസ്താപമില്ല. നീ പോയി നിൻെറ ഭത്താവിനോടു ചേൎന്നുകൊൾക" എന്നുപറഞ്ഞു്, ബ്രഹ്മതേജോവിലസിതമായിരുന്ന അദ്ദേഹത്തിൻെറ മുഖം കറുത്തു. അക്ബർപാദുഷാ മുതലായവരുടെ മുഖത്തുനോക്കാനും സംസാരിക്കാനും ശക്തനാകാതെ ലജ്ജിച്ചും വ്യസനിച്ചും മുഖം താഴ്ത്തിയിരിപ്പായി. ഭഗവൽസ്തോത്രങ്ങൾമാത്രം അദ്ദേഹത്തിൻെറ നാവിൽ വിളയാടിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

ഉടനേ, ഭക്തവത്സലനായ ഭഗവാൻ ശ്രീ നാരായണൻ, ഗംഗയിൽ നിക്ഷേപിക്കാൻ കൊണ്ടുപോകുന്ന ശവച്ചുമട്ടുകാരുടെ മുമ്പിൽ തുളസീദാസൻെറ രൂപത്തിൽ പ്രത്യക്ഷീഭവിച്ചു് പ്രേതമഞ്ചത്തിൽകിടക്കുന്ന ശവത്തെ ലക്ഷ്യമാക്കി—"ഹേ മരിച്ചുകിടക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണ! നിൻെറ പത്നിക്കു ഞാൻകൊടുത്ത ആശീർവാദത്തെ സത്യമാക്കാനായി, നീ ഉണൎന്നെഴുന്നേറ്റു് എന്നോടൊരുമിച്ചു വരുവാറാക" എന്നനുഗ്രഹിച്ചു വിളിച്ചു. തൽക്ഷണംതന്നെ ആ ബ്രാഹ്മണപ്രേതം അവയവങ്ങളിളക്കി, കണ്ണുതുറന്നു്, "സ്വാമിൻ! ഞാൻ ഇതാവരുന്നു" എന്നു പറയുന്നതും കേൾക്കായി.

ചുമട്ടുകാക്കു് അതുകൊണ്ടുണ്ടായ സന്തോഷവും പരിഭ്രമവും അത്ഭുതവും ഇത്രയെന്നു പറവാനില്ല. അവർ പ്രേതമഞ്ചത്തെ താഴ്ത്തിവച്ചു്, ബ്രാഹ്മണൻെറ കെട്ടുകളൊക്കെ അറുത്തുതള്ളി മുക്തനാക്കിയശേഷം—"ഹേ ബ്രാഹ്മണക്കുട്ടി! മരിച്ചുകിടക്കുന്ന നീ ഇപ്പോൾ ഉറങ്ങിക്കിടന്നവരെപ്പോലെ ഉണൎന്നതിനു കാരണമെന്തു്? എന്നുചോദിച്ചു. ബ്രാഹ്മണൻ സംഭ്രമത്തോടെ ഓടിയെഴുന്നേറ്റുചെന്നു തുളസീദാസൻെറ പാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിച്ചു്, "സ്വാമിൻ! നിന്തിരുവടി അടിയനെ ജീവിപ്പിക്കാനായി മഠത്തിൽനിന്നും ഇത്രദൂരം നടന്നുവരികയാണോ ചെയ്തതു്?" എന്നു ചോദിച്ചുകൊണ്ടു നില്ക്കുമ്പോൾ, മായാതുളസീദാസൻ നേരെ

മഠത്തിലേക്ക നടന്നു. ബ്രാഹ്മണനും പുറകേപോയി. മഠത്തിന്നുസമീപമെത്തിയ ഉടനേ, ബ്രാഹ്മണപത്നി, ഗംഗയിൽ ചാടി മരിക്കണമെന്നുള്ള നൈരാശ്യത്തോടെ അഭിമുഖമായി വരുന്നതുകണ്ടു് മഠത്തിൽ തുളസീദാസനെക്കണ്ടുംവച്ചു പോന്ന അവൾക്കു്, വഴിമേലും അദ്ദേഹത്തെ കണ്ടപ്പോൾ അത്ഭുതമുണ്ടായി. വിശേഷിച്ചും അദ്ദേഹത്തോടൊന്നിച്ചു്, തന്റെ മരിച്ച ഭർത്താവുകൂടി വരുന്നതുകണ്ടപ്പോൾ ഉണ്ടായ ആശ്ചര്യത്തിനും ആനന്ദത്തിനും അതിരില്ലാതെയായി. അല്പനേരത്തേക്കു് അവളുടെ കണ്ണുകളെത്തന്നെ അവൾ വിശ്വസിച്ചില്ല. ദൈവമേ! ഇതെന്തൊരത്ഭുതം! മഠത്തിൽ എഴുന്നള്ളിയിരിക്കുന്നതായി ഞാൻ കണ്ടുംവച്ചുപോന്ന സ്വാമി തുളസീദാസനല്ലേ ഈ വരുന്നതു്? അദ്ദേഹം ഇവിടെ എങ്ങിനെവന്നു? മരിച്ചുപോയ എന്റെ ഭർത്താവിനെ ജീവിപ്പിച്ചെഴുന്നേല്പിച്ചുകൊണ്ടല്ലേ വരുന്നതു്!

"ബലമാകുന്നതെല്ലാം ബ്രഹ്മതേജസ്സിൻബലം
ഫലമില്ല ബ്രഹ്മതേജസ്വിനാം ബലംകൊണ്ടും."

എന്ന ആപ്തവാക്യം എത്ര സത്യമായിരിക്കുന്നു? മഹാമഹിമാവായ ഇദ്ദേഹത്തെ ശരണംപ്രാപിക്കാൻ എനിക്ക തോന്നിയതു്, എന്റെ ഭാഗ്യംതന്നെ എന്നു്, ആനന്ദബാഷ്പങ്ങളോടുകൂടി, തുളസീദാസനേയും ഭർത്താവിനേയും വന്ദിച്ചുകൊണ്ടു് അവരുടെ പുറകേ മഠത്തിലേക്കുതന്നെ തിരിഞ്ഞുനടന്നു. തുളസീദാസൻ സാക്ഷാൽ ഭഗവാൻതന്നെയെന്നായിരുന്നു ആ സാധ്വിയുടെ സങ്കല്പം. അവർ മൂന്നാളും അചിരേണ, അക്ബർപാദുഷാ മുതലായവരാൽ പരിവൃതനായി സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന സാക്ഷാൽ തുളസീദാസന്റെ സഭയിൽ പ്രവേശിച്ചു. ഉടനേ സദസ്യന്മാരെല്ലാം അത്ഭുതസംഭ്രമങ്ങളോടുകൂടിയെഴുന്നേററു വണങ്ങി സ്തുതിച്ചുതുടങ്ങി. മായാതുളസീദാസൻ പാദുഷാവെ നോക്കി,—"ഹേ പാദുഷാ! മരിച്ച ബ്രാഹ്മണൻ, ഞാനിപ്പോൾ ആശീർവ്വദിച്ചപ്രകാരം ഇതാ ഉണർന്നെഴുന്നേററു വന്നിരിക്കുന്നു. അവന്റെ പത്നിയെ ഇതാ സുമംഗലിയാക്കിച്ചെയ്തിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ തുളസീദാസനായ എന്റെ വാക്കു് സത്യമായി ഭവിച്ചു. രാമനാമമാഹാത്മ്യം കൊണ്ടാണു് എനിക്കിതു സാധിച്ചതെന്നു ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നു" എന്നരുളിച്ചെയ്തു് പെട്ടെന്നന്തർധാനം ചെയ്തു. ഉടനേ ദേവന്മാർ ദുന്ദുഭിവാദ്യം മുഴക്കുകയും പുഷ്പവൃഷ്ടി തൂകുകയുംചെയ്തു. അക്ബർപാദുഷാ മുതലായവർ അത്യത്ഭുതവിഭ്രാന്തന്മാരായി, അവിടെ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന തുളസീദാസനേയും മറഞ്ഞ തുളസീദാസനേയും മരിച്ചെഴുന്നേററ ബ്രാഹ്മണനേയും സമീപ

ത്തു വന്ദിച്ചുനില്ക്കുന്ന ഉത്തമബ്രാഹ്മണിയേയും, കാണ്കകൊണ്ടു ണ്ടായ ഭയഭക്തികളെ പുരസ്കരിച്ച്, യഥാശക്തി വാഴ്ത്തിസ്തുതിച്ചു. അനന്തരം തുളസീദാസൻെറ പാദങ്ങളിൽ വന്ദനംചെയ്തു പറഞ്ഞു—"സ്വാമി! അങ്ങേ മാഹാത്മ്യം യാതൊരുത്തരാലും പുകഴ്ത്തപ്പെടാവുന്നതല്ല. കാമാസക്തനെന്നു പലരുടേയും പരിഹാസത്തിന്ന പാത്രീഭവിച്ചു മുഴുത്ത സംസാരിയായിരുന്ന നിന്തിരുവടി, ഇപ്പോൾ പരമാത്മഭാഗവതനും പരമേശതുല്യനുമായി തീൎന്നിരിക്കുന്നു. മരിച്ചവരെ ജീവിപ്പിക്കത്തക്ക പ്രഭാവംപോലും സിദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇനി നിന്തിരുവടിയെ ശുശ്രൂഷിച്ചുകൊണ്ടു്, ആയുരന്തംവരെ ഒരുമിച്ചിരിക്കണമെന്നാണു് അടിയൻെറ ആഗ്രഹം. അതിനാൽ, അങ്ങു് ജനിച്ചവളുന്ന ദേശത്തേക്കുതന്നെ പോയി സുഖമായിരിക്കുന്നതിന്നു കരുണതോന്നണം. ഇപ്രകാരം വിശുദ്ധവും വിശാലവുമായ മഠവുംമററും അവിടെ ഇഷ്ടംപോലെ തീൎപ്പിച്ചുതന്നുകൊള്ളാം" എന്നറിവിച്ചു് ഒരുവിധത്തിൽ സ്വാമിയെ അനുവദിപ്പിച്ചു് അമ്പാരിആനമേൽ കയററിയിരുത്തി യാത്രയാരംഭിച്ചപ്പോൾ, കാശിരാജനെ വിളിച്ചുപറഞ്ഞു—"ഹേ രാജൻ! ഞാൻ മതഭ്രമംകൊണ്ടു നശിപ്പിച്ചുപോയ ദേവാലയങ്ങളും കുളങ്ങളും മററും യഥാപൂൎവ്വം കെട്ടിക്കുന്നതിന്നും ധൎമ്മസത്രങ്ങൾ തീൎപ്പിക്കുന്നതിന്നും പൂജാനിവേദ്യാദികൾ നടത്തുന്നതിന്നുമായി പതിനായിരം സ്വൎണ്ണം അനുവദിച്ചിരിക്കുന്നു. വേഗംതന്നെ നിഷ്കൎഷിച്ചു് അതൊക്കെ നടത്തിക്കണം" എന്നു കല്പിച്ചു.

അനന്തരം ദില്ലിയിലെത്തി, അവിടെ ശ്രീരാമകോവിൽ മുതലായ ദേവാലയങ്ങളെ പണിയിച്ചു്, ഉത്തമബ്രാഹ്മണരെ വരുത്തി യഥേഷ്ടം സ്വൎണ്ണാദികൾ ദാനം ചെയ്കയും രാമനാമത്തെ ജപിപ്പിക്കുകയും സ്വയം ജപിക്കുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടു് സദ്വൃത്തനായി ദിവസങ്ങൾ നയിച്ചുവന്നു.

തുളസീദാസനാകട്ടെ, ഭഗവാൻ തൻെറ ആശീൎവ്വാദത്തെ സത്യവല്ക്കരിക്കാനായി തൻെറ രൂപമെടുത്തുവന്നു്, മരിച്ച ബ്രാഹ്മണനെ ജീവിപ്പിച്ചു തന്നെ രക്ഷിച്ച കരുണാമൃതത്തെ, തുടരെത്തുടരെ വിചാരിച്ചു്, ഭഗവാങ്കൽതന്നെ മനസ്സു ലയിപ്പിച്ചു്, പലവിധത്തിൽ സ്തോത്രംചെയ്യാൻ തുടങ്ങി. "ഹേ ഭക്തജനപരിപാലക! ദുഷ്ടജനസംഹാരക! സൃഷ്ടിസ്ഥിതിലയകാരണ! സ്ഥൂലസൂക്ഷ്മകാരണദേഹങ്ങളെ അതിക്രമിച്ചിരിക്കുന്ന കാലസ്വരൂപ! വിവേകികളുടെ ഹൃദയകമലങ്ങളിൽ അധിവസിക്കുന്ന ജ്ഞാനസ്വരൂപ! ജന്മമരണരാഗദ്വേഷസുഖദുഃഖാദിബന്ധങ്ങളിൽ സംബന്ധമില്ലാതെ അഖണ്ഡാനന്ദാമൃതത്തിൽ മുഴുകുമാറു കരുണാക

ടാക്ഷമരുളുന്ന വാസുദേവ! സുലക്ഷണസുകൃതശുഭമംഗലശോഭിത സുന്ദര സ്വയംപ്രകാശശുദ്ധാദ്ഭുതമോക്ഷസാധനാനുഷ്ഠാനധ്യാനപരന്മാക്കു ഭജനസ്ഥാനമായ ഇഷ്ടദൈവമേ! സാക്ഷാൽകാരസദാനന്ദസമുദയസമാശാന്തസാത്വികസലക്ഷണസന്തോഷാമൃതത്തെ ദാനംചെയ്യുന്ന ജഗന്നാഥ! മോഹാന്ധകാരഗുഹയിൽ അജ്ഞാനക്കൂരിരുളിൽ അകപ്പെട്ടു്, അധോഗതിയടയാൻ ഭാവിച്ച അടിയനെ ഉജ്ജീവിപ്പിച്ചു്, ഇപ്രകാരം രക്ഷിച്ചതു നിന്തിരുവടിയുടെ കരുണാകണികയല്ലയോ" എന്നിങ്ങനെ പലവിധമായ സ്തോത്രംചെയ്തു പരമാനന്ദനിമഗ്നനായിരുന്നു.

പന്ത്രണ്ടാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

പതിമൂന്നാം അദ്ധ്യായം.

തുളസീദാസൻ അക്ബർപാദുഷാവെ മലിനപ്പെടുത്തിയതു്.

അല്ലയോ സിദ്ധന്മാരെ! അഷ്ടാക്ഷരമന്ത്രത്തിന്റെയും സ്ഥൂലപഞ്ചാക്ഷരമന്ത്രത്തിന്റെയും ദ്വിതീയാക്ഷരങ്ങൾ ചേർന്നുണ്ടായ തിരുനാമമേതോ, അതിനെ എപ്പോഴും ഭക്തിപൂർവം ഉച്ചരിച്ചുംകൊണ്ടു വിശ്വതൈജസപ്രാജ്ഞ വിരാഡ് ഹിരണ്യഗർഭ അവ്യാകൃതങ്ങളേയും കടന്നു് സർവ്വത്ര പരിപൂർണ്ണമായി സർവസാക്ഷിയായിരിക്കുന്ന പരമാത്മാവെ ദർശിച്ചു്, കാമക്രോധാദികൾ ഷഡൂർമ്മികൾ മുതലായവയെ വർജ്ജിച്ചു് ശാന്തത, മനോനൈർമ്മല്യം, സന്തോഷം, ഉപരതി, ജഗദ്വിലക്ഷണത, സംസാരവ്യതിരേകം, അന്തർമുഖത, അഖണ്ഡാനന്ദം ഇതുകളെ ഉണ്ടാക്കുന്ന നിയതിമാർഗ്ഗത്തെ പ്രാപിച്ചു്, ആനന്ദമാത്രവിശ്രാന്തനായി ജന്മകർമ്മങ്ങളെ അറുത്തു്, സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന സൽഗുണാലംകാരനായ തുളസീദാസനെ ധീരവീരഗംഭീരഭാവധാതൃത്വദാസത്വധൈര്യ ശൌര്യാദിഗുണങ്ങളിണങ്ങി, രാജ്യരക്ഷചെയ്തുവരുന്ന സദ്ഗുണഗണനിലയനായ അക്ബർപാദുഷാ, ദിവസംതോറും ഭജിച്ചുപൂജിച്ചു സേവിക്കയും, മഹമ്മദുമതത്തെ ദ്വേഷിച്ചു്, ഭഗവന്നാമങ്ങളെ ഉച്ചരിക്കയും, രാജ്യത്തിൽ പലേടത്തും ശിവാലയം, വിഷ്ണുക്ഷേത്രം, അന്നദാനസത്രം, വഴിക്കിണറു്, കുളം മുതലായവ ഉണ്ടാക്കിച്ചു് ഗോവധം മുതലായ അധർമ്മകർമ്മങ്ങളെ നിറുത്തൽ ചെയ്തു്,

ഹനൂമദങ്കിതവും ശരുഡാങ്കിതവുമായ കൊടികളെ പലടിക്കിലും നാട്ടി, ഹിന്ദുമതത്തെ അനുസരിച്ചു പരമധൎമ്മിഷ്ഠനായിരുന്നു. അക്കാലത്തു് മുസൽമാന്മാൎക്കു് ഉള്ളാൽ അതു നീരസമായി. എങ്കിലും ചക്രവൎത്തിയുടെ അഭിപ്രായത്തെ എതിൎത്തുപറവാൻ ധൈൎയ്യമില്ലായ്കകൊണ്ടു്, അവർ മൌനം ദീക്ഷിക്കയും അദ്ദേഹത്തിൽ കപടഭക്തി പ്രദൎശിപ്പിക്കയും, തുളസീദാസനെ വ്യാജമായി പൂജിക്കയും, തങ്ങളും മഹാവിഷ്ണുവെ വിശ്വസിച്ചിരിക്കുന്നവരാണെന്നു നടിക്കുകയും ചെയ്തു. അങ്ങിനെയിരിക്കുമ്പോൾ ഒരു ദിവസം അവർ രാജസന്നിധിയിലെത്തി ഇങ്ങനെ അറിവിച്ചു—"രാജാധിരാജ! നാം വളരെനാളായി മഹാവിഷ്ണുവെ പൂജിച്ചിട്ടും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദർശനം നമുക്കു ലഭിച്ചില്ലല്ലോ. സമയം പാഴിൽ കളഞ്ഞുവെന്നാണു് തോന്നുന്നതു്. പരമഭക്തനായ അങ്ങേയ്ക്കു ശ്രീരാമദർശനം ലഭിക്കേണ്ടതാണു്. മഹാഭാഗന്മാരായ ഭവാദൃശന്മാൎക്കു ദർശനം ലഭിച്ചില്ലെങ്കിൽ കേവലം കൃമിപ്രായന്മാരായ ഞങ്ങളുടെ കഥ പറവാനുണ്ടോ? തുളസീദാസൎക്കു തിരുമനസ്സിലെപ്പേരിൽ അത്യന്തം പ്രീതിയുണ്ടെന്നുള്ളതു് വാസ്തവമാണെങ്കിൽ, ഒരു നിമിഷത്തിനകം ശ്രീരാമസ്വാമിയെ ഇവിടെ ആനയിച്ചു ദർശനം തരുവിക്കും. അങ്ങു് ഇപ്പോൾത്തന്നെ തുളസീദാസരുടെ അടുക്കൽചെന്നു് ഇന്നുമുതൽ മൂന്നുദിവസത്തിനകം ഭഗവാനെ വരുത്തിക്കാണിച്ചു രക്ഷിക്കണമെന്നപേക്ഷിച്ചു പറഞ്ഞും വച്ചു്, മാളികയിൽ എഴുന്നെള്ളിയിരിക്കണം. ഞങ്ങൾ ഉടനേതന്നെ പോയി അദ്ദേഹത്തെ സ്തുതിച്ചു്, ഈ സംഗതി ഉണൎത്തിക്കയും ചെയ്യാം. എന്നാൽ നിശ്ചയമായും അദ്ദേഹം ആ സംഗതി സാധിച്ചുതരാതെയിരിക്കയില്ല—"

പാദുഷായ്ക്കു് ഇതു കേട്ടപ്പോൾ ഭക്തി പൂൎവ്വാധികം വൎദ്ധിച്ചു. അദ്ദേഹം ഇങ്ങനെ വിചാരിച്ചു. "ഹേ ഭഗവൻ! രാമചന്ദ്ര! നിന്തിരുവടിയെ ദർശിക്കാത്ത എന്റെ കണ്ണുകളും നിന്തിരുപ്പാദത്തെ സ്പർശിക്കാത്ത ഈ കൈകളും പാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിക്കാത്ത ശിരസ്സും, ഞാൻ എന്തിനു ചുമക്കുന്നു?" ഈ വിചാരത്തോടുകൂടിപ്പോയി തുളസീദാസനെ വന്ദിച്ചു. "ഹേ മഹാനുഭാവ! ഈ പാപിയിൽ കരുണതോന്നി ശ്രീരാമചന്ദ്രനെ വരുത്തിക്കാണിച്ചു് അനുഗ്രഹിപ്പാറാകണം" എന്നപേക്ഷിച്ചു.

തുളസീദാസൻ—ഹേ രാജൻ! പന്ത്രണ്ടുസംവത്സരം ഭഗവാനെ ഉന്നിത്തപസ്സുചെയ്തതിനു ശേഷവും, എനിക്കു് ദർശനംതരാതെ അദ്ദേഹം വളരെ കഷ്ടപ്പെടുത്തി. എന്നെക്കൊണ്ടുമാത്രം ദർശനംസാധിക്കാൻ കഴിഞ്ഞതുമില്ല. അനേകവർഷം നിൎവ്വി

കല്പസമാധിയിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന തപസ്വീശ്വരന്മാൎക്കുപോലും അദ്ദേഹം ദൎശനം കൊടുക്കാറില്ല. ആ സ്ഥിതിക്ക് ഞാനാവശ്യപ്പെടുന്ന ഈ ഘട്ടത്തിൽതന്നെ വന്നു താങ്കൾക്കു ദൎശനം തരുമെന്നു നിശ്ചയിക്കാവതല്ല. വിശേഷിച്ചും ഈ പട്ടണം ഗോഹത്യമുതലായ ദുഷ്കൃത്യങ്ങളാൽ മലിനീഭൂതവുമാണു്. വിഷ്ണുദൎശനം അത്ര എളുപ്പത്തിൽ ലഭിക്കാവുന്നതുമല്ല. എന്നാൽ അതു കേവലം അസാദ്ധ്യമാണെന്നും ഞാൻ പറയുന്നില്ല. ഇനിയും കുറേനാൾ കഴിയുമ്പോഴെങ്ങാനും, അദ്ദേഹം കരുണചെയ്തു പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടേക്കാം, എന്നല്ലാതെ പെട്ടെന്നു് അതു സാധിക്കാൻ എളുപ്പമില്ല.

പാദുഷാ—സ്വാമി! വളരെനാളായി അത്യന്തം ഭക്തിയോടുകൂടി ഭജിക്കുന്ന എന്റെ മുമ്പിൽ എഴുന്നെള്ളുന്നതിനു ഭഗവാനു് യാതൊരപ്രീതിയും ഉണ്ടായിരിക്കയില്ല. നിന്തിരുവടി വിചാരിച്ചാൽ അക്കാൎയ്യത്തിനു യാതൊരു പ്രയാസവുമുണ്ടാകയില്ല. കാശിയിലുള്ളവരെല്ലാം കാണത്തക്കവണ്ണം പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ട ഭക്തവത്സലനായ ഭഗവാൻ ഞാൻ കാണാൻമാത്രം വരാതിരിക്കാൻ കാരണമുണ്ടോ? ബ്രഹ്മാവിനു് ആയുസ്സിനു പ്രയാസമില്ലാത്തതുപോലെ നിന്തിരുവടി വിചാരിച്ചാൽ ഭഗവദ്ദൎശനത്തിനു് ഒട്ടും പ്രയാസമില്ല. അതുകൊണ്ടു ഇന്നുമുതൽ മൂന്നുദിവസത്തിനകം ഭഗവദ്ദൎശനത്തിനു നിന്തിരുവടി ഇടയാക്കി, എന്റെ ബന്ധപാശങ്ങളെ ഖണ്ഡിച്ചു രക്ഷിക്കണം എന്നുപറഞ്ഞു തൊഴുതുകൊണ്ടും ഇനി നമുക്കു് ഭഗവാൻ ദൎശനം തരുമെന്നു വിശ്വസിച്ചുകൊണ്ടും, മന്ത്രിപ്രധാനന്മാരുടെ ഉപദേശംഅനുസരിച്ചു തിരിയെ കൊട്ടാരത്തിൽ മടങ്ങിച്ചെന്നു്, പ്രജകളെ വിളിച്ചുവരുത്തി ഭഗവദ്ദൎശനം തരുവിക്കാൻ തുളസീദാസരുടെ അടുക്കൽ ചെന്നു പക്ഷിച്ചു പറയണമെന്നു നിൎബന്ധിച്ചയച്ചു.

തുലുക്കന്മാർ തൽക്ഷണംതന്നെ ബലപ്പെട്ടു്, തുളസീദാസരുടെ മഠത്തിൽചെന്നു്, "ഹേ ഹരിദാസരേ! അങ്ങു് ഇപ്പോൾ ഭഗവാനെ വരുത്തി ഞങ്ങൾക്കു കാണിച്ചുതന്നില്ലെങ്കിൽ അദ്ദേഹത്തെ അങ്ങു മുമ്പുകണ്ടതും അനുഗ്രഹം വാങ്ങിയതുമെല്ലാം വെറും കള്ളമാണെന്നുതന്നെ ഞങ്ങൾ വിശ്വസിക്കും. അല്ലെങ്കിൽ ഭഗവാനെ വേഗം വരുത്തിക്കാണിച്ചുതരണം" എന്നു നിൎബന്ധിച്ചു. തുളസീദാസൻ അതുകേട്ടു ചിരിച്ചു് "ഹേ മുസൽമാന്മാരേ! നിങ്ങൾ ഞാൻ പറയുന്നതു കേൾക്കുവിൻ! ഭഗവാനെ ദൎശിക്കാൻ നമ്മൾ നിൎബന്ധിച്ചാൽ സാധിക്കയില്ല. അദ്ദേഹത്തിനു കരുണതോന്നി ഇഷ്ടപ്പെടുമ്പോൾ ദൎശനം തരുമെന്നേയുള്ളൂ. ഈ

പരമാത്ഥം നിങ്ങളുടെ രാജാവിനോടുപറഞ്ഞു്, ഇവിടെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരുവിൻ" എന്നരുളിച്ചെയ്തു.

തുലുക്കർ—"സ്വാമി! രാജാവിൻെറ വാക്കുമറുത്തു്, അങ്ങേ നിയോഗം അനുസരിച്ചാൽ അദ്ദേഹം ഞങ്ങളെ ശിക്ഷിക്കും ഭഗവാനെക്കാണാതെ ഞങ്ങൾ വിട്ടുമാറിപ്പോകയില്ല. അങ്ങേ ഉപാസനാമൂത്തിയായ ശ്രീരാമനെവരുത്തി കാണിക്കുന്നതുവരെ അങ്ങു് ഈ സിംഹാസനം വിട്ടെഴുന്നേല്ക്കാൻ ഞങ്ങൾ സമ്മതിക്കയില്ല. അങ്ങുമൂലം ഞങ്ങളുടെ കുലധമ്മങ്ങളൊക്കെ മാഞ്ഞു മഹമ്മദിനെ വന്ദിക്കാതെയായി. അനീതികൾ നാടൊട്ടുക്കു വർദ്ധിച്ചു, അങ്ങേ തന്ത്രങ്ങളെല്ലാം പാദുഷാതിരുമനസ്സിലെ അടുക്കൽ നടക്കുമെന്നല്ലാതെ ഞങ്ങളോടു ഫലിക്കയില്ല. അങ്ങേ ഞങ്ങൾ ചൊവ്വേ വിട്ടുകളയുമെന്നു വിചാരിക്കേണ്ട." എന്നൊക്കെ കയത്തുപറയുന്നതു കേട്ടപ്പോൾ തുളസീദാസൻ –"ഹേ തുലുക്കരേ! സന്മാഗ്ഗം കൈവിട്ടു ദുമ്മാർഗ്ഗം തുടങ്ങുന്ന നിങ്ങൾക്കു ഭഗവാനെ ദശിക്കാൻ സാധിക്കുമോ? എന്നെ ഉപദ്രവിക്കുന്നതു നിങ്ങൾക്കു ധമ്മമാണോ? ഇനി, ഇവിടെത്താമസിക്കാൻ എനിക്കിഷ്ടമില്ല. ഇഷ്ടമുള്ള ദിക്കിൽ പൊയ്ക്കൊള്ളുന്നതിനു നിങ്ങൾ അനുവദിക്കുവിൻ" എന്നരുളിച്ചെയ്തശേഷം സിംഹാസനം വിട്ടെഴുനേററു. തുലുക്കന്മാർ പെട്ടെന്നു ചുററിവളഞ്ഞെടുത്തു്, അദ്ദേഹത്തെ എഴുനേററുപോകാൻ സമ്മതിക്കാതെ പിടിച്ചു്, വീണ്ടും സിംഹാസനത്തിലിരുത്തി. "വേഗം ഭഗവാനെ വരുത്തിക്കാണിക്കാതെ അങ്ങേ ഞങ്ങൾ വിട്ടയയ്ക്കുകയില്ല. ജീവൻപോയാലും ഭയപ്പെടുന്ന കൂട്ടരല്ല ഞങ്ങൾ. മഹമ്മദരുടെ വൈരാഗ്യം അങ്ങറിഞ്ഞിട്ടില്ല" എന്നു കോപിച്ചുച്ചത്തിൽ പറഞ്ഞു

തുളസീദാസൻ—ഹേ മുസൽമാന്മാരേ! ഇപ്രകാരമുള്ള ബലാല്ക്കാരത്തോടെയാണോ നിങ്ങൾ ഭഗവാനെക്കാണാൻ വന്നിരിക്കുന്നതും, പാപങ്ങളെ തീക്കാൻ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നതും? ഇങ്ങനെയുള്ള ദുഷ്ടന്മാക്കു ഭഗവദ്ദർശനം ലഭിക്കുമോ? സാധുക്കളോടു് ഈമാതിരി ബലാല്ക്കാരം നടക്കുമോ? ഇനി, എന്നെത്തീണ്ടാതെയും ഭഗവാനെക്കാണണമെന്നു പറയാതെയും അവരവരുടെ ഇരിപ്പിടത്തിനു പൊയ്ക്കൊൾവിൻ! അതാണു നന്നു്, എന്നു പറഞ്ഞു.

തുലുക്കന്മാർ—"ഹേ ദുർഗ്ഗുണശാലിയായ സന്യാസിൻ! താങ്കളുടെ ദുശ്ശീലവും ദുഷ്ടതയും ഞങ്ങളോടു കാണിക്കരുതു്. വെറുതേ പാപം വലിച്ചുവയ്ക്കരുതു്. രാജകല്പനപ്രകാരം സിംഹാസനം വിട്ടെഴുനേൽക്കാൻ പാടില്ല. അഭിപ്രായം ഒന്നും പറയുകയും

വേണ്ടാ! അതിനു വിപരീതമായി പ്രവൎത്തിച്ചാൽ അനുഭവം വേറെയാണു്." എന്നൊക്കെ ഭയപ്പെടുത്തി, അധിക്ഷേപിച്ചു്, മൂന്നുദിവസത്തേക്കു് ആ സിംഹാസനം വിട്ടെഴുന്നേൽക്കാതെ സൂക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

അതിനാൽ തുളസീദാസൻ വിഷമിച്ചു്, മഹമ്മദീയരെ നോക്കി, "ഹേ തുലുക്കപ്രമാണികളെ! നിങ്ങളുടെ ഇഷ്ടപ്രകാരം ഭഗവാനെ വരുത്തിക്കാണിച്ചുതരാം. നിങ്ങൾപോയി പാദുഷാ യെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരുവിൻ" എന്നു പറഞ്ഞു.

തുലുക്കന്മാർ—"ആദ്യമായി ഭഗവാനെ വരുത്തിയാലല്ലാതെ രാജാവിനെ വിളിക്കാൻ ഞങ്ങൾ പോകയില്ല. ഭഗവാനെ വരുത്താൻ പ്രയാസമുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞ താങ്കൾ, ഇപ്പോൾ പ്രയാസമില്ലെന്നു പറയുന്നില്ലേ. ഇനി താമസിയാതെ വരുത്തിക്കുന്നതിനു് ഞങ്ങളുടെ കൈയിൽ വിദ്യയുണ്ടു്. കണ്ടുകൊൾക" എന്നുപറഞ്ഞു വീണ്ടും ഉപദ്രവിക്കാൻ തുടങ്ങി. അവരിങ്ങനെ തുളസീദാസനെ ഉപദ്രവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ, ഭഗവദ്ദർശനപ്രാപ്തിയെക്കുറിച്ചു്, പാദുഷാ ചിന്തിക്കുകയായിരുന്നു. തുളസീദാസൻ മൂന്നുദിവസത്തിനകം ഭഗവദ്ദർശനം തരുവിക്കാമെന്നല്ലേ പറഞ്ഞതു്? ഇന്നു മൂന്നാമത്തെ ദിവസമായല്ലൊ. എന്തായി കഥ? എന്നു മന്ത്രിപ്രഭൃതികളോടു ചോദിച്ചു. മന്ത്രിമാർ അതുകേട്ടു സ്വാമിൻ! നമ്മുടെ ആളുകളുടെ ഉപദ്രവംകൊണ്ടും ഉപചാരംകൊണ്ടും ഭക്തികൊണ്ടും ഭഗവാനെ വരുത്തിക്കാണിക്കാമെന്നു് അദ്ദേഹം ഒരുവിധത്തിൽ സമ്മതിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഇനിയും മൂന്നുയാമം രാത്രിയുണ്ടല്ലോ. അതു കഴിയുന്നതിനകം ഭഗവാൻ പ്രത്യക്ഷനാകും. അല്പം ക്ഷമിക്കണം എന്നറിയിച്ചു. പാദുഷാ അതുകേട്ടു സന്തോഷത്തോടുകൂടി സൂൎയ്യൻ എപ്പോൾ ഉദിക്കും; ഭഗവാൻ അപ്പോൾ ദർശനംതരും എന്ന വിചാരത്തോടുകൂടിയിരുന്നു

അവിടെ തുളസീദാസർക്കു് തുലുക്കന്മാരുടെ ഉപദ്രവം സഹിക്കവയ്യാതെ ആയപ്പോൾ അവരെ ഒരു നല്ല പാഠം പഠിപ്പിക്കണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു്, ഹനുമദ്ദേവനെ ധ്യാനിച്ചു. മുസൽമാൻ വംശത്തിനു് ആദിഭൂതനായ മോസലമുനിയെ കുത്തി പണ്ടൊരിക്കൽ കുടർമാല വെളിയിൽ തള്ളിച്ചതു് ഹനുമാനാണെന്നറിഞ്ഞിരുന്നതുകൊണ്ടു്, അവരെയും അദ്ദേഹത്തെക്കൊണ്ടുതന്നെ തക്കവണ്ണം ശിക്ഷിപ്പിക്കണമെന്നുറച്ചു് ഹനുമൽസ്തോത്രം തുടങ്ങി.

ഹനൂമൽസ്തുതി

കമലോപമചരണംസുധയൊഴുകുംമൃദുമൊഴിയും
വിമലായതഭുജദണ്ഡവുമതിവിസ്തൃതിയടയും
സുമഹോരസി വിലസുന്നൊരു മണിമാലയുമിയലും
രഘുനായകപദസേവക മരുദാത്മജശരണം.

മമസങ്കടവികടാനലചനണയുംപടികൃപയാ—
മമൃതംപൊഴിയുക നിർജ്ജിതനിഖിലാശരനിചയ!
മൃദുരാഗമൊടിഹരാഘവതിരുനാമമതരുളും
മുടിവറ്റൊരുമഹിതാശയ മരുദാത്മജശരണം.

കപിശേഖരവരകേസരിതനയാജ്ഞയസുനയ!
സുഖമഞ്ജനപ്രസവിച്ചൊരു പരിപാവനഹൃദയ!
അടിയാരിലുമടിയാനഹമിഹനിൻപദഭജനം
തുടരുംമുറവിളികേൾ മമ മരുദാത്മജശരണം.

സകലേശചരനരുളാളുകിലലയാഴികൾ കരയാം
പകലോൻകതിരതിശീതളഗുണമായിഹതിരിയാം
വികലാശയനഹമപ്പരപദപങ്കജമനിശം
നിനവുററിതു കുറതീർത്തരുൾ മരുദാത്മജശരണം.

തുലയററൊരുസുഷമക്കിളിനിലമാം ബലിവരനീ—
യലിവുററിതുമമബാലകദശയിൽദൃഢമതുപോൽ
അപരാധമൊരണുപോലുമെ കലരാതൊരഗതിതൻ
വിപദാററുക വിമലാക്ഷര മരുദാത്മജശരണം.

കരുണാകുലമിഴിചേർത്തിഹപരമാർത്ഥികൾമമ നീ—
യരുണാഹതഹിമസന്നിഭമൊഴിവാക്കുകനിയതം
ശരണാഗതജനസങ്കടഹരണാ! കപിമകുടാ—
ഭരണാ!ഗതമരണ! മമ മരുദാത്മജശരണം.

സദയംമമവിമലാക്ഷരപദമേകുകനിയതം
മദകക്കളെഭയശങ്കകളൊഴിവാക്കണമഖിലം
ചിദനന്തകപരമപ്പൊരുളിയലുന്നൊരു തവ നൽ—
പദമാണഭയപദംമമ മരുദാത്മജശരണം.

അകവുംബതപുറവുംദൃഢമൊരുപോൽനിറവിയലും
പരചിദ്ഘനപരമാർത്ഥകവിമലപ്പൊരുളയി നീ
സുഖനത്തപമുരുവാന്നൊരുവരദേശികമഹിമാ—
വിയലും പരമശിവോദ്ഭവ! മരുദാത്മജശരണം.

നിയമാദികനിലവിട്ടൊരുവിഫലാശയനിവനിൽ
പ്രിയമാർന്നയികരുണാരസമരുളീടുകസതതം
ജയചില്കള!ജയനിഷ്കള!ജയപുഷ്കള!പരമൻ
ജയമാമവവിജയധ്വജ ലസിതാമലശരണം.

രഘുനായകപരിപാവനപരമാർത്ഥമതറിയും
ബുധശേഖരകമലാകർതരണാ സുകൃതരണാ!
ജയലാങ്കകമലജാപ്രഹരണഹേ ശ്രുതിവചന!
ജയകേസരിതനയാ! ശിവ മരുദാത്മജശരണം.

ഗതിനേർവഴിതുടരാൻദിനകരനംഭയമിയലു—
ന്നൊരുലങ്കയിലപസങ്കടമകമാർന്നുമുഴുവൻ
കൊടുവഹ്നിയിലെരിചെയ്തൊരുളജവീര്യജലധിയാം
മൃഢസംഭവ! വിജയീഭവ!മരുദാത്മജശരണം.

വിപുലായതനിജബാലധിചുരുളാക്കിയ തെറമേൽ
ദശകന്ധരകനകാസനനിലയിൽപരമുയരെ
സ്ഥിതിചെയ്തവനൊടുനിർമ്മലമുപദേശവുമരുളി
ക്ഷിതിജാപസവിധമെത്തിയ മരുദാത്മജശരണം.

ശരമോഹിതരഘുവീരരെമൃതജീവനിമലയാൽ
ഉണർനൽകിയധിരണംബലിനിലയാനചിതനിലയൻ
മയിൽരാവണനണയാരഥ രഘുവീരരെ നിജവാൽ—
തെറയാൽപരിവൃതരാക്കിയ മരുദാത്മജശരണം.

അമർതോററഥദശകന്ധരനിടരാന്നൊരുസമയേ
സുമഹാശംമയിൽരാവണനെതിർവന്നിടുമളവിൽ
തദഹംകൃതികളുയുംപടിയടികൂട്ടിയ തവപൊൽ—
പദമാശ്രയമഗതിക്കിഹ മരുദാത്മജശരണം.

മഹിതാശയ!മഹിതൻമകളുടെസങ്കടമഖിലം
സുഹിതോക്തികളരുളീട്ടുപഗതമാക്കിയഭഗവൻ!
സഹസാ തവ പദപങ്കജമഭയംതരികഗതി—
ക്കഹതംസകലഹിതം, മമ മരുദാത്മജശരണം.

സമയോരഘുപതിചെൽവതിന്നണുതാമസമുളവാ—
യതിനാലപഭയമഗ്നിയിലെരിയാൻ രഘുദരതൻ
തുടരുന്നളവഥരാഘവഭഗവാനെഴുന്നരുളും
കഥചെന്നുടനറിയിച്ചൊരു മരുദാത്മജശരണം.

അപവർഗ്ഗമതുളവാം വഴിയഗതിക്കരുകൃപയാ-
ലപരാങ്മുഖമരുൾചെയ്തൊരു സുപരാക്രമനിലയ!
ഹൃദയാന്ധതസകലം മമ പരിശോഷയ പരമാ
പരിതാപവുമൊഴിവാക്കുക മരുദാത്മജ ശരണം.

ഹരസംഭവ കരുണാകണമിഹ നിന്തിരുവടി താ-
നരുളീടുകിലഖിലം ജയകരമാം നരകരണം
പരരാൽകൃതമിദമുൽകടതരസങ്കടമഖിലം
പരിശോധയ! പരമോദയ! മരുദാത്മജ ശരണം.

വരതുംബുരുമധുരസ്വരകളഗാനസരസനാ-
യൊരുനാരദമുനി നിന്തിരുവടി തന്നുടെ സവിധം
പരമാന്നളവെതിർതന്മദമൊഴിയുംപടി മൃദുസു-
സ്വരമിന്ദിശബ്ദമീട്ടിയ മരുദാത്മജ ശരണം.

സുരമണ്ഡലമഖിലം സ്തുതിവചനം ദിനമനുനിർ-
ഭരഭക്തിയൊടരുളും ശിവതനയാ! ശുഭവിനയാ!
പരിപാവനഹൃദയാ! മമ പരിതാപമിതൊഴിവായ്-
വരുവാനിഹ വരികാശുഗ ഭഗവൽസുത ശരണം.

ഭവസങ്കടകടുദുർഘടവികടക്കടൽനടുവിൽ
പതിയാതഗതിയെയാണ്ടരുളുക നൽപരഗതിയെ
ഭഗവൽസ്മൃതിബുധസൽകൃതി മുതലായ് പലഗുണസൗ-
ഭഗസംസ്ഥിതി മമ നൽകുക മരുദാത്മജ ശരണം.

കരുണാരസകമനീയതകലരും കടമിഴിയാൽ
ശരണാഗതനിവനെദ്ദിനമനുപാലയ പരമൻ
പരമാത്ഭുതപരമാർത്ഥകപാദവും മമ വരുവാൻ
വരമേകുക പരമേശജ മരുദാത്മജ ശരണം.

നരജാതികൾ സുരജാതികളഖിലം പുകൾ പൊഴിയും
ഗിരിജാപതിസമ! നിന്തിരുവടിയാം തിരുമലരിൽ
ചൊരിയും മധുകണരാശികൾ, ദുരിതക്കനൽ കെട്ടുമാ-
റരുളീടുക വരമീളുക മരുദാത്മജ ശരണം.

ശരണം മധുഹരമാധവചരണാംബുജശരണ!
ശരണം സഹജവൃകോദരകൃതദുർമ്മദഹരണ!
ശരണം ഭയകരദുസ്തരലവണാംബുധിതരണ!
തരണം തവ ചരണം മമ മരുദാത്മജ ശരണം.

തവനിർമ്മലകൃപയാലുളകിലഖിലംഭൂവിസഫലം
തവകോപമതുലാശ്രുഭനിലയംശ്രുഭവിലയം
ഭവസംഭവഭവസങ്കടരിപുസങ്കടമൊഴിയും—
വിധമൻപൊടുവരമേകുക മരുദാത്മജശരണം.

അണുവെങ്കിലുമടിയെങ്കലൊരലിവുൾത്തടമതിലാ—
ന്നണിമാദികസകലൈശ്വരഗുണ! മംഗലമരുളാൻ
പ്രണയാഞ്ചിതമിതനിൻകഴലിണകൈതൊഴുതനിശം
ഭണിതാവലിവിതറുന്നിത!മരുദാത്മജശരണം.

നലമാർന്നൊരുമമപുണ്യവുമിഹസദ വ്രതഫലവും
പലഭാവനയകലുന്നൊരുപരിപാവനനിലയും
ബലവുംമമകുലശുദ്ധിസകലമോക്ഷകിൽനീതാ—
നലയാ! ശ്രുഭനിലയാ! മമ മരുദാത്മജശരണം.

അലയാമനമൊട്ടരാവണരഥമാർന്നിരുപത്തുകൈ—
ത്തലവുംബലമൊട്ടകൈക്കഴിയതിലാക്കലഘുതരം
കവിളൊക്കെയുമുടയും പടിയടികൂട്ടിയപരമൻ
കപിശേഖര!പരമേശ്വര മരുദാത്മജശരണം.

തപവുംപലജപവുംവ്രതനിയമാദിയുമയിനിൻ
പദഭക്തിയൊടെതിരല്ലതുഫലസിദ്ധിദമിഹ മേ!
രഘുനായകപദപങ്കജമധുരാഞ്ചിതമധുവാൽ
സുഖമാർന്നൊരുമധുപാ! മമ മരുദാത്മജശരണം.

അണുവുംകൃപയണയാതിവർതുടരുംപരിഭവമി—
ക്ഷണമാററുക; കദളീവനകമനീയനിലയന!
രണവിക്രമ! രജനീചരദഹനാ! ബലിവദന!
ഗുണസാഗരകരുണാകര മരുദാത്മജശരണം.

എന്നിങ്ങനെ മനസ്സുരുകി സ്തോത്രം ചെയ്ത തുളസീദാസരുടെ സങ്കടാവസ്ഥയറിഞ്ഞു ഹനുമാൻ, തുലുക്കന്മാരുടെ അക്രമത്തേയും അഹങ്കാരത്തേയും ഒന്നു ശമിപ്പിക്കണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു്, അതിഭയങ്കരാകൃതിയായ ഒരു വാനരസേനയെ നിർമ്മിച്ചു്, അതിനെ നോക്കിപ്പറഞ്ഞു—"അല്ലയോ പ്രിയദാസന്മാരേ! നിങ്ങൾ പതിനായിരം പേരും ഇപ്പോൾത്തന്നെ ദില്ലിപ്പട്ടണത്തിൽ പോകണം. അവിടെ അധിവസിക്കുന്ന തുളസീദാസനെന്ന ഒരു ശ്രീരാമഭക്തനെ, അന്ധബുദ്ധിയാൽ തദ്ദേശവാസികളായ തുലുക്കന്മാർ ഉപദ്രവിച്ചുതുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. നിങ്ങൾ അവിടെച്ചെന്നു്, അവരെ ആകെയൊന്നിളക്കി, രാജാവിനും ഭയമുണ്ടാ

ക്കി അത്യന്തം ദുഷ്ടന്മാരായവരെ ഹിംസിച്ച് തുളസീദാസനു മംഗളം ആശംസിച്ചുവരുവിൻ!"

കല്പന കേട്ടമാത്രയിൽത്തന്നെ മഹാകായന്മാരായ ആ വാനരത്താന്മാർ ദില്ലിയിലെത്തി, തോട്ടങ്ങളേയും ഉപവനങ്ങളേയും അഴിക്കുകയും മേടകളും മാളികകളും തകർക്കുകയും മററുംചെയ്തു. "പണ്ട്, നമ്മുടെ സ്വാമിയായ ഹനുമാൻ ലങ്കാനഗരം നശിപ്പിച്ചതുപോലെ നമുക്കിതും നശിപ്പിക്കണം" എന്നുച്ചത്തിൽ ആർത്തു പറഞ്ഞുകൊണ്ട്, പട്ടണത്തെ ഇടിച്ചുമുടിച്ചു, എതിർത്ത ദുഷ്ടന്മാരെ വധിച്ച്, ഉച്ചൈസ്തരമട്ടഹസിച്ച്, രാജഭവനത്തിൽ നിവസിച്ച ചക്രവർത്തിയെ നോക്കി അപഹസിച്ച്, സ്ത്രീകളുടെ തലമുടിക്കുപിടിച്ചു വെളിക്കിറക്കി അവമാനിച്ച്, കഴിയുന്നത്ര നാശങ്ങൾ ചെയ്തുതുടങ്ങി. ദുഷ്ടത്തുലുക്കന്മാരിൽ പലരുടേയും അവയവങ്ങൾ ഛേദിക്കുകയും, പലരെ ഒരുമിച്ചുകൂട്ടിപ്പിടിച്ച് ആകാശത്തിലേക്കെറിയുകയും, പട്ടണത്തിലെ വിശുദ്ധസ്ഥാനങ്ങളെല്ലാം മലമൂത്രാദികളാൽ മലിനമാക്കുകയും ചെയ്വാൻ തുടങ്ങി. തുലുക്കന്മാർ അത്ഭുതപൂർവമായ ഈ ആപത്തുകണ്ട്, പ്രാണരക്ഷയ്ക്കായി പലദിക്കിലേക്കും ഓട്ടംപിടച്ചു. വാനരത്താന്മാർ അവരെ എത്തിപ്പിടികൂടി പല്ലുകൊഴിക്കുക, കണ്ണുകുത്തുക മുതലായ ക്രൂരശിക്ഷകൾ ചെയ്യാതെ വിട്ടയച്ചില്ല. ഒരുവധത്തിലും തടുക്കാൻ പാടില്ലാത്ത ഈ ആപത്തുകണ്ട് ചക്രവർത്തി വിത്രസ്തഹൃദയനായി അരയാലിലപോലെ വിറച്ച്, കൊട്ടാരമുറിയിൽ പതുങ്ങിയിരുന്നതല്ലാതെ വെളിക്കിറങ്ങിയില്ല. ഈ കലാപത്തിൽപ്പെട്ട് കണ്ണുപോയവരും കൈ പോയവരും കുടൽ ചോരിഞ്ഞവരും മുറിവേററവരും നാക്കുപോയവരും മൂക്കുമുറിഞ്ഞവരും ആയി അസംഖ്യം തുലുക്കന്മാർ, ഒരുവിധത്തിൽ നടന്നും ഇഴഞ്ഞും കാട്ടുകളിലും മലകളിലുംപോയി അഭയം പ്രാപിച്ചു. അവിടെയും വാനരന്മാരെത്തി ഭയപ്പെടുത്താതിരുന്നില്ല. പാദങ്ങളിൽവീണു ശരണം പ്രാപിച്ചവരെ മാത്രം അവർ ഉപദ്രവിച്ചില്ല. ഇങ്ങനെ സംഹാരരുദ്രന്മാരെപ്പോലെ നാശകാരകന്മാരായ ആ വാനരത്താന്മാർ ദില്ലിപ്പട്ടണം കീഴ്മേൽ മറിക്കുമ്പോൾ, തുളസീദാസൻ അക്ബർ പാദുഷാവെക്കുറിച്ചുണ്ടായിരുന്ന കരുണകൊണ്ട്, വേഗംതന്നെ കൊട്ടാരത്തിലേക്കെഴുന്നെള്ളിച്ചെന്നു. അവിടെ രാജാവു മുതലായി എല്ലാവരും പേടിച്ചു കിടുങ്ങിയിരിക്കുന്നതുകണ്ട് കരുണയോടുകൂടി പറഞ്ഞു:—"ഹേ രാജൻ! അങ്ങേ പ്രജകളുടെ ദുഷ്ടതകൊണ്ടല്ലയോ ഈ നാശങ്ങൾ വന്നുകൂടിയതു്. ഇനി എന്തിനു ദുഃഖിക്കുന്നു?"

ഈ വാക്കുകൾകേട്ട്, പാദുഷാ ലജ്ജാഭയഭരിതനായി സ്വാമിയുടെ പാദങ്ങളിൽ വീണു വന്ദിച്ച്, "ഹേ സ്വാമി! ഭയങ്കരാകാരന്മാരായ ഈ വാനരന്മാർ ആരാണെന്നും, എവിടെനിന്നാണ് വന്നതെന്നും അറിയിച്ചുതരണം" എന്നപേക്ഷിച്ചു.

തുളസീദാ—രാജൻ! ഇവർ ശ്രീരാമസ്വാമിയുടെ സൈന്യവിഭാഗത്തിൽ ലക്ഷത്തിലൊരംശം മാത്രമാണ്. സ്വാമിയുടെ വരവറിയിക്കാൻ അവരെ മുൻകൂട്ടി അയച്ചിരിക്കയാണ് ഇനി പുറകെ തൊണ്ണൂറ്റൊൻപതിനായിരത്തി തൊള്ളായിരത്തിതൊണ്ണൂറ്റൊൻപതു പങ്കു സൈന്യത്തെയും അയച്ചറിവിച്ചതിനു ശേഷമേ അദ്ദേഹം വരികയുള്ളു. പിന്നീടു വന്നു നിങ്ങൾക്കൊക്കെ ദർശനം തരും. പാദുഷാ ഇതുകേട്ട്, ഇടിവെട്ടേറ്റ പാമ്പു പോലെ നടുങ്ങി, "സ്വാമി എനിക്കു ശ്രീരാമസ്വാമിയെ കാണണമെന്നുള്ളമോഹം ഇതാ വിട്ടുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു ഇനി എനിക്ക് ആ ആഗ്രഹമേയില്ല. വല്ലവിധത്തിലും ഉപദ്രവികളായ ഈ കുരങ്ങന്മാരെ, അങ്ങ് തിരികെ വിളിക്കാൻ ഇടയാക്കിത്തന്നാൽ മതിയാകും" എന്നറിയിച്ചു. എന്നാൽ അങ്ങനെതന്നെ ചെയ്യാം എന്നുപറഞ്ഞുകൊണ്ട്, തുളസീദാസൻ ഹനുമാനെ ധ്യാനിച്ച്, വാനരസൈന്യത്തെ തിരിയെ വിളിക്കണമെന്നു പ്രാർത്ഥിച്ചു. ഉടൻതന്നെ വാനരന്മാരെല്ലാം മറയുകയും, ഹനുമാൻ അപ്രത്യക്ഷനായി ആകാശത്തിൽ നിന്നുകൊണ്ടു, ഹേ തുളസീദാസ! നീ എന്നെക്കുറിച്ചു പാടിയ സ്തോത്രം ആർ ചൊല്ലുന്നുവോ അവർ സർവ്വവിഘ്നങ്ങളും നശിച്ച്, സുഖികളായി ഭവിക്കും എന്നനുഗ്രഹിക്കയും ചെയ്തു. അന്നുമുതൽക്ക് തുലുക്കന്മാർക്ക് തുളസീദാസരെക്കുറിച്ചു വലിയ ഭയമായി; അവർ അദ്ദേഹത്തെ അവമാനിക്കയോ അപലപിക്കയോ ചെയ്യാതെ ഭക്തിപൂർവ്വം ആരാധിച്ചുവന്നു. എല്ലാവരും പേടിച്ചു വിറച്ച്, അദ്ദേഹത്തിന്റെ അരികിൽ ചെന്ന്, പാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിച്ച്, "ഹേ സിദ്ധയോഗീശ്വര! നിന്തിരുവടിയുടെ മഹിമാതിശയം അറിയാതെ പാഴന്മാരായ അടിയങ്ങൾ ചെയ്ത അപരാധം ക്ഷമിച്ച് രക്ഷിപ്പാറാകണം"— എന്നപേക്ഷിച്ചു പറഞ്ഞു. അദ്ദേഹം സദയം അവർക്കെല്ലാം അഭയംകൊടുത്തു. അനന്തരം പാദുഷാവെ നോക്കി,—"ഹേ രാജൻ! അന്ധകൂപത്തിൽ വീഴാൻപോകുന്നവരെ തള്ളിയിടുന്നവർ ചിലരുണ്ടു, അതുപോലെ സ്വന്തതന്നെ. അന്ധന്മാരായ ഈ തുലുക്കന്മാരെക്കൊണ്ട്, എന്നെ ഉപദ്രവിപ്പിച്ചതു്, അങ്ങേ ദുഷ്ടമന്ത്രിമാരാണ്. ഒരുത്തൻ പാപകർമ്മം ചെയ്തീടിലതിൻഫലം പരക്കെയുള്ള മഹാജനങ്ങൾക്കൊക്കെത്തട്ടും" എന്നു പറഞ്ഞതു

പോലെ, അപത്തുവന്നപ്പോൾ അതെല്ലാക്കം സംബന്ധിച്ചു. അതുകൊണ്ടു മേലാൽദുഷ്ടസംസർഗ്ഗം വജ്ജിച്ചുതന്നെയിരിക്കണം." എന്നിങ്ങനെ ഉപദേശം കൊടുത്തശേഷം അദ്ദേഹം മഠത്തിൽ തിരിച്ചെഴുന്നെള്ളി യഥാപൂവം ബ്രഹ്മധ്യാനത്തിൽ മുഴുകി ആനന്ദിച്ചിരുന്നു.

പതിമൂന്നാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

പതിന്നാലാം അദ്ധ്യായം.

തുളസീദാസൻ അക്കബർപാദുഷാവെ അനുഗ്രഹിച്ചതു്.

ഇങ്ങനെയിരിക്കെ, പാദുഷാ മന്ത്രിമാരെ അളയച്ചുവരുത്തി "അല്ലയോ ദുർവൃത്തന്മാരായ അമാത്യന്മാരേ! നിങ്ങളുടെദുർബ്ബുദ്ധി കൊണ്ടു് പട്ടണം മിക്കവാറും നശിച്ചു. പ്രജകളിൽ പലരും മരിച്ചു. അന്യനാട്ടുകാക്ക് ചിരിക്കാനും ഒരു വകയായി. ഇങ്ങനെയുള്ള നിങ്ങൾ പട്ടണത്തിൽ താമസിക്കുന്നതുതന്നെ മഹാ ആപത്താണു്. പരമസാധുവായ തുളസീദാസരുടെ മനസ്സു വ്യസനിക്കത്തക്കവണ്ണം, ചെയ്യക്കൂടാത്ത കാര്യങ്ങളാണു് നിങ്ങൾ ചെയ്തതു്. കത്തിക്കൂടാതെ എന്റെ കഴുത്തറുക്കുന്നതിനു സമമാണിതു്. തുളസീദാസരുടെ മാഹാത്മ്യം നിങ്ങൾ അറിയാതെപോയി. അതുകൊണ്ടിനി നിങ്ങൾ എന്റെ നാട്ടിൽ താമസിക്കാൻ പാടില്ല. ഇപ്പോഴെ വെളിയിൽ പൊയ്ക്കൊള്ളണം" എന്നാജ്ഞാപിച്ചയച്ചശേഷം പരിതപ്തമായ മനസ്സോടെ ഭക്ഷണവസ്ത്രധാരണാദികളിൽപോലും കൌതുകമില്ലാതെ നേരേ തുളസീദാസന്റെ മഠത്തിലേക്കു നടന്നു. അവിടെച്ചെന്നതിൽ ലജ്ജകൊണ്ടു തുളസീദാസന്റെ മുമ്പിൽ പോകാൻ ശക്തനാകാതെ വെളിയിൽത്തന്നെ ഒരു ഭാഗത്തിരുന്നു പലവിധത്തിൽ സ്തോത്രംചെയ്തുതുടങ്ങി. തുളസീദാസൻ അതുകേട്ടു് രാജാവു് നിരപരാധിയാണെന്നറിഞ്ഞിരുന്നതുകൊണ്ടു് അദ്ദേഹത്തെ സന്തോഷപൂവം വിളിപ്പിച്ചു് അടുക്കൽ ഇരുത്തി പറഞ്ഞു:—"ഹേ! രാജൻ! അങ്ങയ്ക്കു് ഒരു താഴ്ചയും സംഭവിക്കയില്ല. രാജാക്കന്മാർ ഒരിക്കലും അനവധാനന്മാരായിരിക്കരുതു്; സാധുക്കളുടെ മനസ്സു് വ്യസനിപ്പാൻ ഇടവരുത്തരുതു്; തീക്കനൽപോലും സാധുക്കളെ ദഹിപ്പിക്കാൻ ശക്തമല്ല. ഇനി, അങ്ങു്, ഇവിടെ സുഖമായിരിക്കണം. ഞാൻ ഒരു

സഞ്ചാരംചെയ്യാൻ തീർച്ച്പ്പെട്ടുത്തിക്കഴിഞ്ഞു. സത്യജ്ഞാനലബ്ധിക്കും മനോനിർവൃതിക്കും സഞ്ചാരം കാരണമായിരിക്കുമെന്നുള്ളതിൽ സംശയമില്ല. വിശേഷിച്ചും ഈ പട്ടണത്തിൽ താമസിക്കാൻ എനിക്കിഷ്ടം തോന്നുന്നില്ല. ഇവിടെയുള്ളവരെല്ലാം അജ്ഞാനികളും അക്രമികളുമാണെന്നു കണ്ടിരിക്കുന്നു. അവർ അഹംബുദ്ധിയാൽ ക്ഷമയില്ലാത്ത കൂട്ടരാണു്. അവർ ഓരോ സമയം എന്നോടു് വാദിക്കാൻ വരും. താങ്കളേയും അവർ വകവയ്ക്കാതെ പലതും പ്രവർത്തിക്കുന്നതിനു മടിക്കയില്ല. ഇതിനു ദൃഷ്ടാന്തമായി ഒരുകഥ നിങ്ങളുടെ വേദത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നുവല്ലോ. അതു് ഏതെന്നുവച്ചാൽ,

"അദ്വൈതാത്മവാദികളായ മഹാത്മാക്കളെ ശൂലത്തിന്മേലേററിയതും, അവരുടെ ശരീരത്തിലെ തുകൽ പൊളിയത്തക്കവണ്ണം, അടിക്കണമെന്നു, തീരുമാനിച്ചതുമാണു്. ആ മഹാത്മാക്കളെ ദ്രോഹിക്കരുതെന്നു രാജമന്ത്രി കഴിയുന്നത്ര പറഞ്ഞിട്ടും, പ്രജകൾ കേൾക്കാതെ, ശൂലത്തിന്മേലേററി അലക എന്ന മഹാവാക്യത്തെ ഉച്ചരിക്കരുതെന്നു ശാസിച്ചു. എന്നിട്ടും കേൾക്കായ്കകൊണ്ടു് അവർ കോപിച്ചുനില്ക്കുമ്പോൾ, ശൂലസ്ഥിതന്മാരുടെ ദേഹത്തിൽനിന്നും വാൻവീണ രക്തത്തുള്ളികളും, അതേ മഹാവാക്യത്തെ ഉച്ചരിച്ചു തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നതുകേട്ടു് അന്ധന്മാരായ അവർ ആ രക്തത്തുള്ളികളേയും, ദേഹത്തെയും ഒന്നാകെച്ചേർത്തു് എരിച്ചു ചാമ്പലാക്കി ഒരു കലശത്തിൽ അടച്ചുവച്ചു. എന്നിട്ടും ആ ചാമ്പൽ മഹാവാക്യത്തെത്തന്നെ ഉച്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അതിനെ ആ രാജ്യത്തെ രാജാവിൻെറ പുത്രി തുറന്നുനോക്കിയെന്നുള്ള കാരണത്താൽ അവൾക്കു ഗർഭം ഉണ്ടാകയും ഗർഭത്തിലും ആ ശിശു മഹാവാക്യത്തെത്തന്നെ തുടരെ ഉച്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയും ചെയ്തു. അനന്തരം യഥാകാലം അവൾ പ്രസവിച്ചു. പ്രസൂതനായ കുട്ടിയും അതേ വാക്യത്തെത്തന്നെ ഉച്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അങ്ങനെയിരിക്കെ ആ രാജ്യത്തെ രാജാവിൻെറ പുത്രൻ മരിക്കുകയും അവനെ ആ വാക്യത്താൽ കുമാരൻ ജീവിപ്പിക്കുകയുംചെയ്തു. വിഹിതമല്ലാത്ത വാക്യത്താലാണല്ലോ കുമാരനെ ജീവിപ്പിച്ചതെന്നുള്ള കുണ്ഠിതത്താൽ ലജ്ജിതന്മാരായ തുലുക്കന്മാർ കോപിച്ചു്, രാജപുത്രിയുടെ പുത്രനെ തുകൽ പൊളിയത്തക്കവണ്ണം അടിക്കണമെന്നു നിശ്ചയിക്കയും ഉടനെ മഹാത്മാവായ ആ ബാലൻ അതറിഞ്ഞു് തുകലുരിച്ചു് അവരുടെ മുൻപിൽ എറിഞ്ഞുകൊടുത്തശേഷം മഹാവാക്യശക്തിയാൽ സൂര്യനെ ഭൂമിയിൽ വരുത്തി ഉഷ്ണം പരത്തി ആ പട്ടണം അഗ്നിയിലെ

രിച്ചു്, അദ്വൈതജ്ഞാനത്തെ വെളിപ്പെടുത്തിക്കാണിച്ചു്,—അരക്ഷണവും ആ പട്ടണത്തിൽ താമസിക്കാൻ മനസ്സില്ലാതെ, യാത്രതിരിച്ചുവത്രേ''. ഈ കഥ താങ്കൾ കേട്ടിട്ടില്ലെന്നുണ്ടോ. എനിക്കും അതുപോലെയാണനുഭവിച്ചതു്. ഇനിയും ആ അനുഭവം വന്നേക്കാനുമിടയുണ്ടു്. അതു താങ്കൾക്കും നാട്ടിനും അപകടമായിത്തീർന്നേക്കുകയും ചെയ്യും. അതിനാൽ എന്നെ സൌമുഖ്യത്തോടെ യാത്രപറഞ്ഞയച്ചാലും എന്നുപറഞ്ഞു.

അതുകേട്ടു പാദുഷാ ഭക്തിപൂർവം അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദങ്ങളിൽ ദണ്ഡനമസ്കാരംചെയ്തു്, "സ്വാമിൻ! നിന്തിരുവടി എനിക്കു് ഒരു മാർഗ്ഗം പറഞ്ഞുതരാതെ പോയാൽ കഷ്ടമാണു്. മഹമ്മദുമതാചാരങ്ങളെ ഞാൻ കൈവെടിഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു. എന്നാൽ ഹിന്ദുമതതത്വാർത്ഥം മനസ്സിലാക്കിത്തന്നതുമില്ല. ഈ നിലയിൽ നിന്തിരുവടി പോയാൽ ഞാൻ ഉഭയഭ്രഷ്ടനായി, അരയന്നത്തിന്റെ നട പഠിക്കാൻപോയ കരിംകുയിലിനെപ്പോലെ പരിഹാസ്യനായി ഭവിക്കും. എന്റെ മനസ്സിനെ അങ്ങുമിങ്ങുമില്ലാതെ അന്തരാളത്തിൽ തള്ളിക്കളയുന്നതു് അങ്ങേയ്ക്കു ഴകാണോ? കാരുണ്യമൂർത്തിയായ നിന്തിരുവടി എന്നെ ഇങ്ങനെ തള്ളുന്ന പക്ഷം, രക്ഷിക്കുന്നതിനു് പിന്നെയാരാണുള്ളതു്'' എന്നുപറഞ്ഞു് ബാലന്മാരെപ്പോലെ കരഞ്ഞുതുടങ്ങി.

അതുകണ്ടു്, ആർദ്രഹൃദയനായ തുളസീദാസൻ, പാദുഷാവെ സ്നേഹപൂർവം ആശ്ലേഷിച്ചു പറഞ്ഞു:—"ഹേ പരിശുദ്ധാത്മാവേ! സത്വഗുണവിലാസിൻ! കുറാനിൽ പറയുന്നതും വേദത്തിൽ പറയുന്നതും പരമാത്ഥത്തിൽ ഒരത്ഥംതന്നെയാണു്. നിങ്ങളുടെ ഹള്ളാവും ഞങ്ങളുടെ വിഷ്ണുവും ഒരാൾതന്നെ. ലോകനിയന്താവായ ഒരേ ഒരു പരമാത്മാവിനെത്തന്നെയാണു്, ഓരോ മതസ്ഥന്മാർ ഓരോരോ നാമംകൊണ്ടു നിർദ്ദേശിക്കുന്നതു് ഹിന്ദുക്കൾ സത്രൂപദൈവത്തെ ആരാധിക്കുന്നു. അരൂപദൈവത്തെ മഹമ്മദന്മാർ ആരാധിക്കുന്നു എന്നത്രേ ഭേദമുള്ളു സത്രൂപമായി ആരാധിക്കുന്ന ഹിന്ദുക്കളും, ഒടുവിൽ അരൂപധ്യാനത്തിലാണു ചെന്നെത്തുന്നതു്. രൂപകല്പനം കേവലം ധ്യാനത്തിനെളുപ്പത്തിനുമാത്രമാണു്. നാം ഒരു മന്ത്രംതന്നെ ഓലയിലോ കടലാസ്സിലോ എഴുതിപ്പഠിക്കുന്നു. പഠിച്ചുതീന്നാൽ ആ ഓലയോ കടലാസോ തള്ളിക്കളയരുതോ? എഴുതുന്ന എഴുത്താണിയോ മഷിയോ ഏതുതരത്തിലോ ഏതുനിറത്തിലോ ആയിരുന്നാലെന്താണു്? അതുപോലെ വിഷ്ണുവെന്നോ

ശിവനെന്നോ മററാരെങ്കിലുമെന്നോ കല്പിച്ചു്, ഹിന്ദുക്കൾ ആരാധിക്കുന്നതു്, അദ്വൈതബ്രഹ്മശക്തിയെത്തന്നെയാണു്. ആ പരമാത്മം പിൽക്കാലം അറിയാറാകയും ചെയ്യും. പക്ഷെ, മന്ത്രത്തിന്റെ അക്ഷരങ്ങൾ ഓലയിലെഴുതുന്നതുപോലെ സംവേകരൂപമായ പരബ്രഹ്മം അടങ്ങിയ വസ്തുവാണു് നാം ഉണ്ടാക്കിവയ്ക്കുന്ന പ്രതിമയുമെന്നു മനസ്സിലാക്കണം. വെള്ളത്തിൽ കലങ്ങിയിരിക്കുമ്പോൾ ഉപ്പോ പഞ്ചസാരയോ നമുക്കു് കാണ്മാൻ കഴിയുന്നില്ല. സ്വാദിക്കുനേ കഴിയുള്ളൂ. വെള്ളം വററിച്ചുകളഞ്ഞാൽ ഉടൻ കാണപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്നു. അതുപോലെ ഉചിതപ്രവൎത്തനംകൊണ്ടു് "അരൂപത്തെ സരൂപമായിക്കാണാം. സരൂപത്തെ അരൂപമാക്കി സ്വാദിക്കയും ചെയ്യാം. അതുകൊണ്ടു് ഇതുവരെ താങ്കൾ ധ്യാനിച്ചുവന്ന അരൂപബ്രഹ്മത്തെത്തന്നെ മേലും ധ്യാനിച്ചാൽ മതിയാകുന്നതാണു്. ബ്രഹ്മജ്ഞാനം ശരിയായി സിദ്ധിക്കുമ്പോൾ അദ്വൈതാനന്ദാനുഭൂതി താനേയുണ്ടാകും. അതിനു താങ്കൾക്കു് സംഗതിവരട്ടെയെന്നു ഞാൻ അനുഗ്രഹിക്കുന്നു"എന്നരുളിച്ചെയ്തു് തുളസീദാസൻ പാദുഷായുടെ ശിരസ്സിൽ കൈവച്ചു് മഹാവാക്യം ഉപദേശിച്ചു. ദേഹേന്ദ്രിയാദികളും ആത്മാവും തമ്മിലുള്ള ഭേദത്തെപ്പററി മനസ്സിലാക്കുകയും; ജാഗ്രൽസ്വപ്നസുഷുപ്ത്യവസ്ഥാത്രയത്തിന്റെ നിലകളെ അറിയിക്കയും ബ്രഹ്മനിഷ്ഠ ശീലിക്കേണ്ട ക്രമങ്ങളെ പറഞ്ഞുകൊടുക്കുകയും ബുദ്ധിയെ അന്തർമുഖമാക്കി ബ്രഹ്മാനന്ദത്തെ അനുഭവിക്കേണ്ട മാൎഗ്ഗത്തെ കാണിച്ചുകൊടുക്കയും ചെയ്തു.

അങ്ങിനെ കഴിഞ്ഞുവരവേ ഒരുദിവസം രാജാവിനെനോക്കി:—"ഹേ രാജൻ! ഇനി അങ്ങേയ്ക്കു വല്ല സന്ദേഹവുമുണ്ടെങ്കിൽ ചോദിച്ചുകൊൾക"എന്നുകല്പിച്ചു. പാദുഷാ, വിചാരിച്ചു നോക്കിയതിൽ തന്റെ രാജ്യത്തുള്ള അനേകം പക്കീരികൾ ദൈവപരമാത്മത്തെക്കുറിച്ചു പറയുന്ന സിദ്ധാന്തങ്ങളും, തുളസീദാസന്റെ ഉപദേശവും ഒന്നായിത്തന്നെ തോന്നിയതുകൊണ്ടു, യാതൊരു സംശയത്തിനും വഴിയില്ലാതെ കുറേനേരം മൌനം ദീക്ഷിച്ചിരുന്നശേഷം, സ്വാമിയെ നോക്കി:—"ഹേ സദ്ഗുരോ! ഞങ്ങളുടെ ഇടയിൽ മസ്താനെന്നും ബലിയെന്നും പ്രസിദ്ധിയുള്ളവരാൽ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ട ഉത്തമന്മാർ ഉപദേശിക്കുന്ന വഴിയും, നിന്തിരുവടി അരുളിച്ചെയ്ത വഴിയും, അഭേദമായിരിക്കകൊണ്ടും, പ്രത്യക്ഷമായ അനുഭവജ്ഞാനം അതേക്കുറിച്ചു സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടും, ആത്മജ്ഞാനവിഷയത്തിൽ യാതൊരു സംശയവുമില്ലെ

ങ്കിലും ഈ ലോകം എങ്ങനെയുണ്ടായിയെന്നും ഒടുവിൽ നശിക്കുന്നതെങ്ങനെയെന്നുമുള്ള സംശയനിവൃത്തി വരുത്തിത്തരുമാറാകണം" എന്നപേക്ഷിച്ചു തൊഴുതു. തുളസീദാസൻ, അതുകേട്ടു ചിരിച്ചുകൊണ്ട്, "ഹേ പാദുഷാവേ! ദിവസംതോറും മനുഷ്യർക്കുണ്ടാകുന്ന ഉറക്കത്തിന്റെ ഉൽപത്തിയേയും നാശത്തേയുംകുറിച്ചു, സൂക്ഷ്മമായി വിവരിക്കുന്നതിനുപോലും നാം ശക്തന്മാരല്ലാതെയാണിരിക്കുന്നതു്. ആ സ്ഥിതിക്കു് മഹത്തരമായ പ്രപഞ്ചോല്പത്തിലയങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള അന്വേഷണങ്ങൾ എത്ര ഗംഭീരങ്ങളാണു്. എന്നാലും, സകലജാതിമതസ്ഥന്മാരും സമ്മതിക്കത്തക്ക വേദാന്തശാസ്ത്രപ്രസ്താവം അനുസരിച്ചു, പ്രപഞ്ചോല്പത്തിലയങ്ങളെക്കുറിച്ചു നമുക്കറിയാവുന്നതു പറഞ്ഞുതരാം. ശ്രദ്ധിച്ചു കേട്ടുകൊള്ളണം. അതായതു്, അഖണ്ഡപരിപൂർണ്ണസച്ചിദാനന്ദനിർമ്മലസ്വരൂപസാക്ഷാൽകാരസ്വയംപ്രകാശമായ തുല്യമില്ലാത്ത പരബ്രഹ്മം നാമരൂപാദിരഹിതമായിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു്, അതിന്റെ സ്വരൂപത്തെ വിവരിക്കുന്നതിനു ത്രിമൂർത്തികളാൽപോലും സാധിക്കുന്നതല്ല. പറവാൻ പാടില്ലാത്തതെന്നാണു ബ്രഹ്മശബ്ദത്തിന്റെ അർത്ഥവും. നിരഹങ്കാരമായ ബ്രഹ്മം വിദ്യുദ്ദീപംപോലെയും തിരയില്ലാത്ത സമുദ്രംപോലെയും ചലനമില്ലാത്ത ചിത്രംപോലെയും നിശ്ചലമായിരിക്കുമ്പോൾ ചലനശക്തിയുള്ള സത്വരജസ്തമോഗുണങ്ങൾ സ്വധർമ്മമായ പ്രകൃതി അതിൽ (ബ്രഹ്മത്തിൽ)നിന്നും ഉണ്ടായി അതിലടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. അതിന്റെ സ്വഭാവം അജ്ഞാനമിശ്രമാണെന്നു പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ചന്ദ്രസൂര്യന്മാർ ഉണ്ടാകുന്നതിനുമുമ്പു്, ലോകം എല്ലാം അന്ധകാരമയമായല്ലെ ഇരുന്നതു്—ആ ആന്ധ്യത്തെ മായയാണെന്നു കല്പിക്കുക. അപ്പോൾ ജീവികളുണ്ടെങ്കിൽ അവക്കു കണ്ണുകാണുമോ? ചന്ദ്രസൂര്യന്മാർ ആവിർഭവിച്ചതോടുകൂടി കണ്ണുകൾക്കു വ്യാവൎത്തനശക്തിയുണ്ടായി. അതുപോലെ മായയെന്നതു് മനസ്സിന്റെ അന്ധകാരമാണു്. ആ അന്ധകാരമാണു് പ്രപഞ്ചഭ്രമം തോന്നിക്കുന്നതു്. ഭക്തിജ്ഞാനങ്ങളാകുന്ന ചന്ദ്രസൂര്യന്മാർ മനസ്സിൽ ആവിർഭവിക്കുമ്പോൾ ആ ആന്ധ്യം നീങ്ങുന്നു. ബ്രഹ്മം നിർവികാരമായ ഒരു ദീപമാണെന്നുവയ്ക്കുക. അതിന്റെ നിഴലാണു് മായയെന്നു് ഒരു പക്ഷം പറയാം. മായയുണ്ടായി, ത്രിഗുണങ്ങൾ അതിൽ പ്രവൎത്തിച്ചു പ്രപഞ്ചം തോന്നിക്കാൻ ആരംഭിച്ചതോടുകൂടി അതിനു സാക്ഷിയായ ബ്രഹ്മാംശത്തിനു് ഈശ്വരനെന്നു് ഒരു സംജ്ഞ ഏൎപ്പെട്ടു. അനേകവിചിത്രരൂപയായ മായയിൽ പ്രതിബിംബിതനായ ഈശ്വരനും അനേകരൂപകല്പനകൾ ഏൎപ്പെട്ടു. അനന്തരം ആ

പ്രകൃതിയിൽനിന്നുതന്നെ ഈശ്വരസാന്നിദ്ധ്യത്താൽ പഞ്ചഭൂതങ്ങളുണ്ടായി.

അതെങ്ങനെയെന്നാൽ, ക്ഷോഭപ്രകൃതിയോടുകൂടിയ മൂലപ്രകൃതിയിൽനിന്നും ശബ്ദഗുണമായ അരൂപ ആകാശമുണ്ടായി. അതിൽ പ്രതിഫലിച്ച ബ്രഹ്മം സദാശിവശബ്ദംകൊണ്ടു പറയപ്പെട്ടുന്നു. അരൂപമായ ആ ആകാശത്തിൽനിന്നും ശബ്ദസ്പർശഗുണങ്ങളോടുകൂടിയ വായുവുണ്ടായി. അതിൽ പ്രതിബിംബിച്ച ബ്രഹ്മത്തിനു മഹേശ്വരനെന്നു പറയപ്പെട്ടുന്നു. അരൂപരൂപമായ വായുവിൽനിന്നും, ശബ്ദസ്പർശരൂപഗുണങ്ങളുള്ള അഗ്നിയുണ്ടായി, അതിൽ പ്രതിഫലിച്ച ബ്രഹ്മത്തിനു രുദ്രനെന്നു പേർ. സരൂപമായ അഗ്നിയിൽനിന്നും ശബ്ദസ്പർശരൂപരസഗുണങ്ങളോടുകൂടിയ ജലം ഉണ്ടായി. അതിൽ പ്രതിഫലിച്ച ബ്രഹ്മത്തിനു വിഷ്ണുവെന്നുപേർ. സരൂപമായ ജലത്തിൽനിന്നും ശബ്ദസ്പർശരൂപരസഗന്ധഗുണങ്ങളോടുകൂടി പൃഥിവിയുണ്ടായി. അതിൽ ബിംബീഭൂതമായ ബ്രഹ്മത്തിനു് ബ്രഹ്മാവെന്നുപേർ. ഈ ഭൂതങ്ങൾ അഞ്ചും മായാംശമാകുന്നു. ഭൂതാധിദേവതകൾ ബ്രഹ്മാംശവുമാകുന്നു. പ്രപഞ്ചോൽപത്തിക്കുകാരണമായ മായ ബ്രഹ്മത്തിൽ അന്തർഭവിച്ചിരുണുവാണെന്നും പറയപ്പെട്ടുന്നു. മായയെന്ന ഛായയിൽ ആകാശവും ആകാശത്തിൽ വായുവും വായുവിൽ അഗ്നിയും അഗ്നിയിൽ ജലവും ജലത്തിൽ പൃഥിവിയും അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു ആകാശതുല്യം നീലമായിരിക്കുന്ന പരബ്രഹ്മത്തിൽ സ്വയം ഉണ്ടായി ചുററുന്ന ചുഴലിക്കാററുപോലെയുള്ള മായാശക്തി ആ പഞ്ചഭൂതങ്ങളെ ഒന്നോടൊന്നിനെ ചേർക്കും.

ഈശ്വരശക്തിവിലാസത്താൽ, ഭൂതങ്ങൾ അനേകം അണ്ഡങ്ങളായിപ്പിരിഞ്ഞു് മയിൽമുട്ടപോലെ നാനാവിചിത്രരൂപങ്ങളാൽ വിളക്കമുററിരിക്കുന്നു. അഥവാ ശുദ്ധസ്ഫടികം സ്വയം വർണ്ണരഹിതമാണെങ്കിലും അതിൽ നിറയ്ക്കുന്ന വസ്തുവിൻെറ നിറമനുസരിച്ചു് ഏകവർണ്ണമായോ പഞ്ചവർണ്ണമായോ അതു തോന്നപ്പെട്ടുന്നതുപോലെ അരൂപമായ ആകാശത്തിൽ പ്രതിഫലിക്കുന്ന പരബ്രഹ്മം, രൂപരഹിതനായ സദാശിവനായും, അരൂപരൂപമായ വായുവിൽ പ്രതിഫലിക്കുന്ന ബ്രഹ്മം രൂപാരൂപനായ മഹേശനായും, രൂപമുള്ള അഗ്നി, അപ്പു്, ഭൂമി ഇതുകളിൽ പ്രതിഫലിക്കുന്ന ബ്രഹ്മം, സരൂപന്മാരായ രുദ്രാദികളായും വിളങ്ങുന്നു. പൃഥിവീസ്വരൂപനായ ബ്രഹ്മാവു് അഞ്ചു ഗുണങ്ങളുംചേൎന്ന പൃഥിവിയെക്കൊണ്ടു്, അനേക അണ്ഡങ്ങളെ സൃഷ്ടിക്കുന്നു. വിഷ്ണുദേവൻ

നാലു ഗുണം ചേൎന്ന അപ്പിനാൽ ബ്രഹ്മാവിൻെറ സൃഷ്ടിജാലത്തെ രക്ഷിക്കുന്നു. രുദ്രൻ മൂന്നുഗുണമുള്ള അഗ്നിയാൽ വിഷ്ണുദേവരക്ഷിതമായ സൃഷ്ടിവൎഗ്ഗത്തെ സംഹരിക്കയും ചെയ്യുന്നു. മഹേശ്വരൻ രണ്ടുഗുണമുള്ള വായുവാൽ ജീവജാലങ്ങൾക്കു ശ്വാസോച്ഛ്വാസങ്ങളും നിദ്രയും ഉണ്ടാക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. സദാശിവൻ ഏകഗുണമുള്ള ആകാശത്തിൽ ജീവികൾക്കു തെളിവുണ്ടാക്കുന്നു. മായ പഞ്ചഭൂതാംശമായ ദേഹേന്ദ്രിയാദികളിൽ ഞാൻ എന്നൊരഹംബുദ്ധി ജനിപ്പിക്കുന്നു. ബ്രഹ്മം ദേഹാദികൾക്കും അതുകൾതന്നെ ഞാനെന്നുള്ള അജ്ഞാനബുദ്ധിയോടുകൂടിയ ജീവനും അനുകൂലപ്പെടാതെ, സൎവ്വസാക്ഷിയായിരുന്നുകൊണ്ടു്, സുലക്ഷണമായി ആത്മമിത്രമായിരിക്കുന്നു. ബ്രഹ്മാവു്, ജാഗ്രദവസ്ഥാനുഭൂതിക്കു് ആധാരഭൂതനായി, ജീവനെ നാനാഭോഗങ്ങളിൽ പ്രേരിപ്പിക്കുന്നു. വിഷ്ണു സ്വപ്നാവസ്ഥയ്ക്കാധാരഭൂതനായി, ജീവനു് നാനാവിധലീലകളെ കാണിക്കുന്നു. രുദ്രൻ, സ്വപ്നാധാരഭൂതനായി എല്ലാവറെറയും ശൂന്യമാക്കി, ജീവനെ തനിയേ ആക്കുന്നു. മഹേശൻ, ജീവനു തുൎയ്യാവസ്ഥയ്ക്കു തുല്യമായ ഒരു മയക്കമുണ്ടാക്കുന്നു. സദാശിവൻ, ജീവനു തുൎയ്യാതീതാവസ്ഥയ്ക്കു തുല്യമായ ഒരാനന്ദമുണ്ടാക്കുന്നു. മായ സുഖത്തെ മറച്ചു്, ശുദ്ധശൂന്യമായു് ഭ്രമിക്കാറാക്കിച്ചെയ്യുന്നു. ബ്രഹ്മം സ്വതന്ത്രമായി ജ്ഞാനാനന്ദരൂപമായിരിക്കും. ബ്രഹ്മൈകമാത്രമായ ഈ ആനന്ദത്തെ മായാഭ്രമത്താൽ അറിയാതെ ജീവൻ, ദുഃഖത്തെത്തന്നെ സുഖമായി നിരൂപിച്ചു്, അളവററ ആശയ്ക്കധീനനായി കൎമ്മാനുസൃതമായ വിവിധദേഹങ്ങളെടുത്തു് ജനനമരണക്കടൽനടുവിൽ മുങ്ങി, കരപററാൻ ഒരു വഴിയും കാണാതെ ദുഃഖിച്ചുതന്നെ കഴിയുന്നു. പഞ്ചതന്മാത്രങ്ങളിൽനിന്നുണ്ടായ പഞ്ചഭൂതങ്ങളാൽ രൂപീകൃതമായ ബ്രഹ്മാണ്ഡങ്ങളെല്ലാം, മായാശക്തിയുടെ ലീലയിൽനിന്നുണ്ടായതാണെന്നറിഞ്ഞുകൊള്ളണം. വിവേകപൂൎവ്വം വിചാരിച്ചുനോക്കുമ്പോൾ, ജീവൻ എന്നൊരു ശബ്ദത്തിനുപോലുമവകാശമില്ല. ദേഹമെല്ലാം പഞ്ചഭൂതസഞ്ചിതമാണെന്നും നിശ്ചയിച്ചുനോക്കുമ്പോൾ, ജീവൻ എന്നൊന്നില്ലെന്നും വരുന്നു. ദേഹാദികളിൽ ഞാനെന്നുള്ള ഒരു ഭ്രമം ഉണ്ടല്ലോ. ആ ഭ്രമത്തിനാണു് ജീവൻ എന്നു പേരു്. ആ ഭ്രമം നീങ്ങിയാൽ ജീവൻ പരമാത്മാവിൽനിന്നു് വേറല്ലാതെ യോജിക്കും. സാക്ഷിയായി നില്ക്കുന്ന ആത്മാവു് ബ്രഹ്മംതന്നെയാണു്. അല്ലാതെ വേറല്ല. ഈ ബ്രഹ്മം അതായതു് കൂടസ്ഥബ്രഹ്മം സ്വയംപ്രകാശമായി സ്ഥിതിചെയ്തു്, ജാഗ്രൽസ്വപ്നസുഷുപ്ത്യവസ്ഥകളിലുള്ള വിഷയഭോഗങ്ങളേയും നാനാഭേദവിചിത്ര

ങ്ങളേയും, ജീവന്റെ മയക്കത്തെളിവുകളേയും വിലക്ഷണമാണെന്നറിഞ്ഞു് അതുകഠം നാനാഭേദങ്ങളായിരുന്നാലും താൻ ഭേദിക്കാതെ, അതുകഠം അസത്താണെങ്കിലും താൻ അഴിവില്ലാത്ത സത്തായി, അതുകഠം അജ്ഞാനരൂപങ്ങളാണെങ്കിലും താൻ ജ്ഞാനരൂപമായി, അതുകഠം ദുഃഖമയങ്ങളാണെങ്കിലും താൻ ആനന്ദമയനായി, നിർമ്മലനായി, നിർവ്വികാരനായി, നിരൂപനായി, അഖണ്ഡപരിപൂർണ്ണനായി വിളങ്ങിയിരിക്കുന്നു. മായ, വിവിധഭ്രമങ്ങളെ ഉണ്ടാക്കി, മിഥ്യാദുഃഖങ്ങഠംക്കു ഹേതുവായിരിക്കുന്നു. മായയിൽ മുങ്ങുന്നവക്കു പലവിധത്തിലുള്ള സിദ്ധികഠം ലഭിച്ചാലും അഭിമാനത്തെ ഇല്ലാതാക്കുന്ന ബ്രഹ്മജ്ഞാനം ഇല്ലായ്കകൊണ്ടു്, അഹങ്കാരം വൎദ്ധിച്ചു് ഒടുവിൽ ദുഃഖംതന്നെ ഫലമായിത്തീരുന്നു. നേരെമറിച്ചു ബ്രഹ്മജ്ഞാനികഠംക്കു പലവിധസിദ്ധികഠം കൈവരുന്നതുകൂടാതെ, നിത്യാനന്ദപ്രാപ്തിയുണ്ടായി ഒടുവിൽ മോക്ഷവും സിദ്ധിക്കുന്നു. പരബ്രഹ്മാംശഭൂതന്മാരായ പഞ്ചകൎത്താക്കളിൽ ആരെ പരദൈവമെന്നു കല്പിച്ചു്, ഗാനസ്തോത്രങ്ങഠം ചെയ്താലും അതു്, പരബ്രഹ്മത്തെത്തന്നെ ധ്യാനിച്ചു സ്തുതിക്കുകയാകുന്നു. അതുകൊണ്ടാണു് ഓരോരോ മതസ്ഥന്മാർ, അതതു മതപ്രകാരമുള്ള ദൈവങ്ങളെ ഭജിച്ചു് ഒടുവിൽ ആ ദൈവത്തിന്റെ അനുഗ്രഹത്താൽ മോക്ഷം അടഞ്ഞിട്ടുള്ളതും. രൂപമുള്ള ദേവതകളെത്തള്ളി അരൂപബ്രഹ്മത്തെ ധ്യാനിക്കുക വളരെ ദുർല്ലഭവും ദുഘ്ടവുമാണു്. രൂപത്തിൽ നിലയ്ക്കാത്ത മനസ്സു്, അരൂപത്തിൽ നിലയ്ക്കാൻ പ്രയാസമാകകൊണ്ടു് മുക്തിലഭിക്കുന്നതിനുള്ള എളുപ്പവഴി സരൂപധ്യാനംതന്നെയെന്നു പലരും അംഗീകരിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു തത്വമാണു്.

സരൂപധ്യാനംചെയ്തു മനസ്സുറച്ചതിൽപിന്നെ, അരൂപബ്രഹ്മത്തെ ധ്യാനിക്കുകയാണു്, യോഗ്യന്മാർ ചെയ്യുന്നതു്. എല്ലാവരും അതുകൊണ്ടു് രൂപത്തെവിട്ടു് അരൂപത്തെ ധ്യാനിക്കാമെന്നുവച്ചാൽ, നിഷ്പ്രയോജനമെന്നല്ലാതെ ഫലപ്പെടുകയില്ല. മനസ്സിനു ബാഹ്യവിഷയങ്ങളിൽനിന്നും നിവൃത്തി ലഭിച്ചാൽപിന്നെ അരൂപബ്രഹ്മധ്യാനംചെയ്യുന്നതു നന്നാണു്. അതേക്കുറിച്ചാക്കും എതിർവാദമില്ല. സൃഷ്ട്യാദികൎമ്മങ്ങഠം നടത്തുന്നതു ബ്രഹ്മമാണെന്നു കല്പിക്കുകയെന്നുവച്ചാൽ ബ്രഹ്മത്തെ നിഷ്ക്രിയമെന്നു പറയാവതല്ലെന്നുവരും. എന്നാൽ ബ്രഹ്മസങ്കല്പത്താൽ ഉണ്ടാകയാണെന്നായാൽ സങ്കല്പമുള്ള ബ്രഹ്മത്തിനു വികല്പവും ഇല്ലാതെ വരാൻ മാർഗ്ഗമില്ല. അപ്പോഠം നിർവ്വികല്പം എന്നുള്ള വിശേഷണം ബ്രഹ്മത്തിൽ യോജിക്കാതെവരും. സങ്കല്പവികല്പങ്ങളുണ്ടെ

ങ്കിൽ വികാരവും രൂപവും കൂടാതെ കഴികയില്ല. ബ്രഹ്മം അരൂപവും നിർവികാരവുമാണെന്നുള്ളതിന്നു പക്ഷാന്തരമില്ല. അതിനാൽ സൃഷ്ടിസ്ഥിതിലയങ്ങൾ നടത്തുന്ന ശക്തികളെ ഓരോ ദൈവങ്ങളായി കല്പിച്ചു് ബ്രഹ്മാ, വിഷ്ണു, ശിവൻ എന്നിങ്ങനെ നാമകരണവും ചെയ്തിരിക്കുന്നു സത്യത്തിൽ ആ ദൈവങ്ങൾ ക്രിയാധർമ്മമായാസംബന്ധത്താൽ കൈക്കൊണ്ട ബ്രഹ്മാംശമല്ലാതെ മറ്റൊന്നുമല്ല അതുവഴി, സഗുണബ്രഹ്മമെന്നും നിർഗ്ഗുണബ്രഹ്മമെന്നും ബ്രഹ്മത്തെ വേദാന്തികൾ രണ്ടായി വ്യവഹരിച്ചുവരുന്നു. അതുകൊണ്ടു ത്രിമൂർത്തികളേയോ അവരുടെ അവതാരങ്ങളേയോ നാം ആരാധിക്കുന്നതു് അസ്ഥാനത്തിലല്ല. ത്രികരണശുദ്ധിയോടുകൂടി ത്രിമൂർത്തികളേയോ പരബ്രഹ്മത്തെയോ ഭജിക്കുന്നവൻ, പരമഭക്തനാണെന്നുപറയാം. ശുദ്ധാഭക്തികളോടുകൂടി, സർപ്പത്തെപ്പോലെ വായുഭക്ഷണനായി, ദീർഘായുസ്സുണ്ടാക്കി അനേകം സിദ്ധിലഭിച്ചു നിർവ്യാകുലനായിരിക്കുന്നവൻ സാക്ഷാൽ സിദ്ധൻതന്നെയാണു്. ഭഗവൽഭക്തിയും യോഗാഭ്യാസവുംകൊണ്ടു സിദ്ധിക്കുന്നതെന്താണെന്നുവച്ചാൽ, ജീവന്മുക്തിപദമാകുന്നു. ജീവന്മുക്തിയെന്നതു് ഇന്ദ്രിയാദികളെ ബാഹ്യാർത്ഥങ്ങളിൽനിന്നും നിയമിച്ചു് ആത്മാവാണു താനെന്നുള്ള ബോധം ഉണ്ടായി, ബ്രഹ്മനിഷ്ഠാശീലനത്താൽ വിശ്രാന്തിയടഞ്ഞു ദേഹത്തെ മറന്നു് പരമാത്മാവോടുചേർന്നു് ആനന്ദവാരിയിൽ മുഴുകി താൻ ഇന്നയാളാണെന്ന സ്മരണയകന്നു് ആരൂഢജ്ഞാനത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന അവസ്ഥയാകുന്നു. ഈശ്വരധ്യാനം അശേഷം ചെയ്യാത്ത മൃഗപ്രായന്മാരേക്കാൾ മൂർത്തിധ്യാനം ചെയ്യുന്നവൻ ശ്രേഷ്ഠനാണു്. അവനേക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠനാണു് ബ്രഹ്മത്തെ അറിയുന്നവൻ പരബ്രഹ്മസമനായിരിക്കുന്നവൻ അവനേക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠനാണു്. അഖണ്ഡാനന്ദത്താൽ താൻ ഇന്ന ആളാണെന്നറിയാതെയിരിക്കുന്നവൻ അവനേക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠനത്രേ. ജ്ഞാനദൃഷ്ടിയോടുകൂടി, ദിഗ്ദേശാദികളെ മറന്നു്, സ്ഥാണുതുല്യന്മാരായി സമാധിസ്ഥന്മാരായിരിക്കുന്ന ജ്ഞാനികളെ കണ്ടുപിടിച്ചു് യഥാവിധി ശുശ്രൂഷിക്കുന്നവൻ അവനേക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠനാണെന്നു പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഹേ രാജൻ! ഇപ്രകാരമുള്ള ദുർല്ലഭലാഭത്തെ കൈവെടിഞ്ഞു്, ദുഃഖത്തിൽപെട്ടു് കിട്ടാത്ത ആയുസ്സിനെ നശിപ്പിച്ചു കർമ്മം എന്ന പാശത്താൽ കെട്ടപ്പെട്ടു കേവലം മൃഗപ്രായന്മാരായി ഉഴലുന്ന മനുഷ്യർ നാളെ കാലൻ വന്നടുത്താൽ അപ്പോൾ എന്തുചെയ്യുമോ? എങ്ങനെ ആശ്വസിക്കുമോ? എന്തെടുത്തു തടുക്കുമോ?—എന്തോ എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ—ഹേ പരിശുദ്ധനേ! എത്രനാൾ ജീവിച്ചിരു

ന്നാലും ഒടുവിൽ നശിച്ചുപോകുന്ന ഈ ദേഹത്തെ അസത്യമാണെന്നു ഗണിക്കാതെ സത്യമാണെന്നു നിശ്ചയിക്കകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന ദുഃഖത്തെ ബലാൽ വലിച്ചുവയ്ക്കാതെ പരമാത്മജ്ഞാനമാർഗ്ഗത്തെ അന്വേഷിക്കേണ്ടതല്ലയോ മനുഷ്യധർമ്മം? അതുകൂടാതെ വൃഥാ കാലംപോക്കുന്നതു യുക്തമാകുമോ? മണ്ണിനാൽ ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടുന്ന പാത്രം ഉടഞ്ഞാലും ഉടയാതിരുന്നാലും മണ്ണുതന്നെ എന്നുള്ളതുപോലെ പരമഭക്തിയും, ജീവൻമുക്തിയും അടയാത്തവരുടെ ദേഹം, മരിച്ചാലും മരിക്കാതിരുന്നാലും കേവലം പ്രേതംതന്നെയല്ലയോ? ആഹാ! മൂഢബുദ്ധികളായവക്ക് ഏതെല്ലാംവിധത്തിൽ ഉപദേശങ്ങൾ ചെയ്താലും രാപ്പകൽ തിരിച്ചു കണ്ടറിവാൻ കഴിയാത്ത അന്ധനെപ്പോലെ, എപ്പോഠം നോക്കിയാലും എവിടെ നോക്കിയാലും ഇരുൾ അടഞ്ഞിരിക്കുന്നതല്ലാതെ മനസ്സിനു തെളിവുണ്ടാകുന്നില്ല. അവർ ബന്ധപാശങ്ങളിലകപ്പെട്ടു സർവ്വദാ ദുഃഖിതന്മാരായിത്തന്നെ കഴിയുന്നു. മതഭേദത്താൽ ജനങ്ങൾ അന്യോന്യം കാട്ടിക്കൂട്ടുന്ന ഗോഷ്ടികൾക്കും ഉപദ്രവങ്ങൾക്കും കയ്യുംകണക്കുമില്ലാതെയാണു തീർന്നിരിക്കുന്നതു്. അവർ അന്യോന്യം വാതുകളാടി, അന്യോന്യം മതത്തെ ആക്ഷേപിച്ചു തമ്മിൽ പിണങ്ങി ഞങ്ങളുടെ വേദം സത്യം, നിങ്ങളുടേതസത്യം, ഞങ്ങൾ സുകൃതികൾ—നിങ്ങൾ പാപികൾ എന്നൊക്കെ പറഞ്ഞു കലഹിച്ചു് തന്നെ അറിയാതെയും തൻെറ ഉള്ളിൽ കുടികൊണ്ടിരിക്കുന്ന ആനന്ദത്തെ അനുഭവിക്കാതെയും യോഗ്യന്മാരെ ആക്ഷേപിച്ചു ദുഃഖവ്യസനങ്ങളാൽ ജീവിതം നയിച്ചു മരണകാലത്തിൽ ഗോഷ്ടികൾകാട്ടി, ചുററുമിരിക്കുന്നവരെ വിഷമിപ്പിച്ചു കഷ്ടപ്പെട്ടു ജീവൻ വേർപെട്ടു നരകപ്പട്ടണത്തിലേക്കു യാത്രതിരിക്കുന്നു. അതു് എത്രകണ്ടു് അവിവേകമാണെന്നു് ഓർത്തുനോക്കുക. തന്നത്താനെ പരമതത്വത്തെ ചിന്തിക്കാതെയും പറഞ്ഞുകൊടുക്കുന്നവരെ അന്വേഷിച്ചുപോകാതെയും ഭഗവത് ഭക്തിയിൽ മനസ്സുവയ്ക്കാതെയും സാധുക്കളോടു് സംസർഗ്ഗം ചെയ്യാതെയും വെറുതേ കുതർക്കങ്ങൾ കൊണ്ടു കാലം കഴിക്കുന്നതു ശരിയാണോ? അതിനാൽ അഹംഭാവം നീങ്ങുമോ? ക്ഷണഭംഗുരമായ ഈ ദേഹത്തെ കാര്യമായി വകവയ്ക്കാമോ? പാപകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യാമോ?

"ഹേ രാജൻ! മതവാദമുള്ളവക്കു ചതുർവേദവും സമ്മതമാകയില്ല. ശാന്തന്മാരായ സാധുക്കൾക്കു സാരമായ ഒരു വാക്കുകേട്ടാൽ മതി. ഏഴുവക തോലുകളോടുകൂടിയ ചരാചരങ്ങൾ എത്രയുഗം ജീവിച്ചിരുന്നാലും ഒരുകാലത്തു മറഞ്ഞു ഭൂമിയിലടങ്ങിപ്പോകതന്നെ ചെയ്യും. ഭൂമിയോ സൂര്യൻെറ ഉഷ്ണത്താൽ ചൂർണ്ണമായി

ഭവിച്ചു് പ്രചണ്ഡവായുവായി ധൂളിപ്പിക്കപ്പെടുകയോ സമുദ്രജലത്താൽ മുക്കപ്പെടുകയോചെയ്യും. ജലമോ ചൂടുകൊണ്ടു വററി ആവിയായി, ആവി ഉഷ്ണിച്ചു് വായുവിശേഷങ്ങളായി പിരിഞ്ഞു് ആകാശത്തിൽ ലയിക്കുന്നു. അഗ്നി വായുവാൽ പ്രശാന്തമായി ഭവിക്കുന്നു. വായു ആകാശത്തിൽ ലയിക്കുന്നു. ആകാശം അന്ധകാരമയമായ മായയിൽ അടങ്ങുന്നു. മായ സൂൎയ്യനെക്കണ്ട മഞ്ഞുതുള്ളിപോലെ ബ്രഹ്മത്തിൽ അടങ്ങി മറഞ്ഞുപോകുന്നു. പഞ്ചഭൂതങ്ങൾപോലും ഇങ്ങനെ നാശത്തെ പ്രാപിക്കുന്നവകളായിരിക്കുമ്പോൾ ക്ഷണഭംഗുരമായ നമ്മുടെ ശരീരത്തിൻെറ കഥ പറവാനുണ്ടോ? അതിനെ ഞാനെന്നഭിമാനിച്ചു കാൎയ്യമായി വിചാരിക്കാൻ ന്യായമുണ്ടോ? ഹേ ഭൂപതേ! മായ സകല പ്രപഞ്ചത്തോടുകൂടി ഇപ്രകാരം നശിക്കുന്നതും അഖണ്ഡാനന്ദമായി ആദിമദ്ധ്യാന്തരഹിതമായി നിത്യശുദ്ധബുദ്ധമുക്തമായി നിഷ്കളമായി നിരാമയമായി നിൎച്ഛേദമായി നിൎലയമായി നിൎവ്വാണമായിരിക്കുന്ന പരബ്രഹ്മം മാത്രം ഒരേനിലയിൽ എന്നും നിലനില്ക്കുന്നതുമാകുന്നു. അതിനാൽ തൻെറ ഉള്ളിൽ സൎവ്വദാ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന പരബ്രഹ്മത്തെ സദ്ഗുരൂപദേശത്താലറിഞ്ഞു് ആ കൂടസ്ഥബ്രഹ്മത്തെ അഖണ്ഡപരിപൂൎണ്ണസ്വരൂപമെന്നും സത്യജ്ഞാനാനന്ദവസ്തുവെന്നും സൎവ്വവന്ദ്യമായ ആദിദൈവമെന്നും മുക്തന്മാരും സിദ്ധന്മാരും ഭക്തന്മാരും വന്ദിക്കുന്ന പരംപൊരുളെന്നും ചിദ്വിലാസചിന്മയസ്വയംപ്രകാശതേജോമയമെന്നും ദിവ്യമംഗളാദ്ഭുതബോധസ്വരൂപമെന്നും ജനനമരണാദി ദുഃഖനിവൃത്തികാരണമെന്നും സകലപാപവിനാശനമെന്നും നരകദുഃഖപ്രശമനമെന്നും മോക്ഷാനന്ദപ്രദമെന്നും പറയപ്പെടുന്നു. ഇതിനു സംശയമില്ല. സംശയിക്കുന്നതു് അജ്ഞാനികളാകുന്നു! അല്ലയോ രാജാവേ! ഈ ബ്രഹ്മജ്ഞാനം എളുപ്പത്തിൽ ലഭിക്കുന്നതിനു സദ്ഗുരൂപദേശവും അഷ്ടദേവതകളുടെ വരപ്രസാദവും ഇല്ലെങ്കിൽ അതു സഫലമാകയില്ല. അതിനാൽ ഇന്നുമുതൽ ദൈവഭക്തിയും സദ്ഗുരുശ്രദ്ധയും സാധുസംസൎഗ്ഗവും ഉണ്ടായിരിക്കണം" എന്നുപദേശിച്ചു് അക്ബർപാദുഷാവോടു യാത്രയും ചോദിച്ചുകൊണ്ടു തീൎത്ഥയാത്ര പുറപ്പെട്ടുപോയി മധുര വൃന്ദാവനം മുതലായ പുണ്യക്ഷേത്രങ്ങളിൽ സഞ്ചരിച്ചു് അദ്വൈതാനന്ദലഹരിയാൽ സ്വദേഹത്തെ വിസ്മരിച്ചു് ജ്ഞാനത്തിൻെറ പരമകാഷ്ഠയിലെത്തി ബ്രഹ്മൈക്യനിലയിലെത്തി സന്തുഷ്ടനായി ഭവിച്ചു. അക്ബർ പാദുഷാവാകട്ടെ അന്നുമുതൽ ഭഗവൽഭക്തിയിൽ ശ്രദ്ധാലുവായി ബ്രഹ്മജ്ഞാനനിഷ്ഠയേയും ശീലിച്ചാനന്ദിച്ചിരുന്നു.

ഹേ സിദ്ധോത്തമന്മാരേ! തുളസീദാസനെ സംബന്ധിച്ചു് ഇനിയും അനേകാത്ഭുതകഥകൾ ഉണ്ടു്. അതുകൾ ഭക്തവിജയത്തിന്റെ മദ്ധ്യത്തിൽ അവിടവിടെ വരും. അപ്പോൾ നിങ്ങൾക്കു കേട്ടു സന്തോഷിക്കാം എന്നു പറഞ്ഞു്, പിന്നെയും പറവാൻ തുടങ്ങി. തുളസീദാസരുടെ ചരിത്രത്തെ ഭക്തിയോടുകൂടി പാരായണം ചെയ്യുന്നവർക്കും കേൾക്കുന്നവർക്കും ഭഗവദ്ഭക്തിയും നിഷ്കാമതയും ബ്രഹ്മജ്ഞാനവും അഖണ്ഡാനന്ദവും അഷ്ടൈശ്വര്യങ്ങളും ദീർഘായുസ്സും സുഖവാഴ്ചയും സിദ്ധിക്കുമെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല.

സിദ്ധവര്യന്മാരേ! ഞാൻ ഉദ്ധവരുടെ അവതാരമായ, നാമദേവരുടെ ചരിത്രത്തെ ഇനിപ്പറവാൻപോകയാണു്. അതു കേൾപ്പാൻ വളരെ രസമുള്ളതാണു്. ഇനി ഇന്നു നേരം വൈകിപ്പോയതുകൊണ്ടു് എല്ലാവരും പോയി കുളിയും സന്ധ്യാവന്ദനവും കഴിക്കുവിൻ! നാളെയും അതിരാവിലെ വരണം എന്നുപറഞ്ഞു നാഭാജിസിദ്ധർ, ആത്മധ്യാനമാത്രനായി ബ്രഹ്മാനന്ദത്തിൽ ലയിച്ചിരുന്നു. ഉദ്ധവസിദ്ധർ, മുതലായവർ അവരവരുടെ വസതികളെ പ്രാപിച്ചു്, നിത്യകർമ്മാദികൾ നിർവഹിച്ചശേഷം, യോഗനിഷ്ഠന്മാരായി ആനന്ദിച്ചിരുന്നു.

തുളസീദാസചരിത്രം സമാപ്തം.

നാമദേവർ ചരിത്രം.

ഭഗവൽസ്തുതി.

ശ്രീമൽപങ്കജനാഭ! ഭക്തജനകല്യാണപ്രദാനാ മഹാ-
ധാമൻ! പാണ്ഡവദൈവത്യമേററ കരുണാപീയൂഷവാരാകര!
കാമക്രോധമുഖാഗ്നിതന്നിലെരിയും മാമാശു നീ മാധവ-
സ്വാമിൻ പാലയ പാലയാഖിലജഗൽരക്ഷമപ്രമാണ! പ്രഭോ!

നാമദേവസ്തുതി.

നിത്യം മാധവഭക്തിപൂണ്ടു ഭഗവൽപൂജാവിധാനം നിജം
കൃത്യം നിർമ്മലമെന്നനന്നിയൊരയോന്മൂൽഭൂതനത്യുജ്ജ്വലൻ
സ്തുത്യാത്മാ സുരഭിക്കിടാവിനയിർഷചഭത്താര നദാനപ്രതൻ
സത്യം മേ തുണയാകയാശ്വപടനാം ശ്രീനാമദേവാഭിധൻ.

ഒന്നാം അദ്ധ്യായം.

നാമദേവരുടെ ഉത്ഭവം.

ബ്രഹ്മരന്ധ്രത്തിൽ ശ്വാസത്തെയേററി കാലഭയത്തെ മാററി, ദേഹമായാബാധകളില്ലാതെ സുഖിച്ചിരിക്കുന്ന ഉദ്ധവസിദ്ധർ മുതലായവർ കാലത്തെ എഴുന്നേററു് നിത്യകർമ്മാനുഷ്ഠാനങ്ങളനുഷ്ഠിച്ചശേഷം പരമസിദ്ധനായ നാഭാജിസിദ്ധരുടെ വാസസ്ഥാനത്തിൽ ചെന്നു്, അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാൽത്താമരകളിൽ വന്ദിച്ചു്, ഓ സ്വാമി! ഉദ്ധവരുടെ അവതാരമായ നാമദേവരുടെ ദിവ്യചരിത്രത്തെ കരുണാപൂർവ്വം അരുളിച്ചെയ്യാലും! എന്നപേക്ഷിച്ചപ്പോൾ നാഭാജിസിദ്ധർ, സന്തോഷപൂർവ്വം പറഞ്ഞുതുടങ്ങി.

അല്ലയോ സിദ്ധന്മാരെ! ദേവന്മാർക്കുപോലും ആദരമുണ്ടാക്കമാറു് ഭക്തജനനിവാസസ്ഥാനമായി, ഇന്ദ്രചന്ദ്രാദിലോകങ്ങൾപോലെ രമ്യമായി വിഷ്ണുക്ഷേത്രത്താൽ പാവനമായി ചന്ദ്രഭാഗാനദീതീരത്തിലുള്ള പണ്ഡരപുരത്തിൽ, താംസേട്ടിയെന്നു പേരുള്ള അത്യന്തഭക്തനായ ഒരു തയ്യൽക്കാരൻപാർത്തിരുന്നു. അദ്ദേഹം സത്യസന്ധനും നിർമ്മലഗുണങ്ങളോടുകൂടിയവനും, ആത്മജ്ഞാനിയും, പരിശുദ്ധക്രിയാവാനും, സർവ്വദാ രാമനാമജപവും ഭഗ

വൽഭക്തിയുള്ളവനും ആയിരുന്നു. ദൈവഭക്തിയും പരിശുദ്ധയുമായ കനാഭായി എന്ന ഭാര്യയോടുകൂടി അദ്ദേഹം ഗൃഹസ്ഥധർമ്മം പരിപാലിച്ച്, വിഷ്ണുഭക്തന്മാരോടുള്ള സഹവാസവും വിഷ്ണുദേവപൂജാനിവേദ്യാദികളും വഴിപോലെ അനുഷ്ഠിച്ചുവന്നു. ചിന്താദികളാൽ മനസ്സിനെ വ്യാകുലപ്പെടുത്താതെ, ദൈവവിശ്വാസത്തോടുകൂടി, കോപാദി ദോഷങ്ങളെ വജ്ജിച്ചു നിർദ്ദോഷമായ തയ്യൽവേലമാത്രം നിത്യത്തൊഴിലായി സ്വീകരിച്ച് മൂഢന്മാരെ ഭഗവൽഭജനത്തിനു പ്രേരിപ്പിച്ച്, സുഖമായി താമസിച്ചു. ഇങ്ങനെ തനിക്ക് അറുപതു വയസ്സും ഭാര്യയ്ക്ക് അൻപതുവയസ്സും പ്രായം ചെല്ലുന്നതുവരെ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിലിരുന്നിട്ടും സന്താനം ഒന്നും ഉണ്ടായില്ല. അതുമൂലം ദുഃഖിതരായ ആ സാധുദമ്പതിമാർ വിഷ്ണുഭജനവും യഥാശക്തി ദാനധർമ്മങ്ങളും നടത്തി. താംസേട്ടി അതിരാവിലെ എഴുന്നേററ്, ചന്ദ്രഭാഗാനദിയിൽ കുളിച്ച് ഈറൻവസ്ത്രത്തോടെ പണ്ഡരീനാഥക്ഷേത്രത്തിൽ ചെന്ന്, നൂററിയെട്ടു പ്രദക്ഷിണംവച്ചു വന്ദിച്ച്, "അല്ലയോ ഭഗവാനേ! രുഗ്മിണീവല്ലഭ! ദുജ്ജനദുർല്ലഭ! എനിക്ക് ഒരു പുത്രസന്താനം ഉണ്ടാകുന്നതിന് അനുഗ്രഹിക്കണമേ!" എന്നു പ്രാത്ഥിക്ക പതിവായിരുന്നു.

ഇദ്ദേഹത്തിൻെറ പത്നിയായ കനാഭായിയും ഭർത്താവുണരുന്നതിനുമുമ്പേ എഴുന്നേററുപോയി കുളിച്ചു വിഷ്ണുദേവനെ ഭജിച്ച് ഹേ പണ്ഡരീനാഥ!പാണ്ഡവദൂത! എനിക്കു സന്താനമില്ലായ്കകൊണ്ടുള്ള സങ്കടം തീർത്തുതരണമേ എന്നു കണ്ണുനീരൊഴുക്കി കരഞ്ഞപേക്ഷിച്ച്, ഭർത്താവു മടങ്ങി വരുന്നതിനുമുമ്പ വീട്ടിൽ പോരും. ഇങ്ങനെ കുറേനാൾ കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഒരുദിവസം രാത്രിയിൽ ഭഗവാൻ ബ്രാഹ്മണനായി വന്നു കനാഭായിയെ സ്വപ്നം കാണിച്ച്, "ഹേ കനാഭായി! നീ നാളെ രാവിലെ ഒരു പുത്രനെ പ്രസവിക്കും" എന്നു പറഞ്ഞു മറയുകയുംചെയ്തു. ഉടനെ കനാഭായി ഉണന്നെഴുന്നേററു ഭർത്താവിനെ വന്ദിച്ച്, അപ്രതീക്ഷിതവും അത്ഭുതകരവുമായ ആ സ്വപ്നത്തെക്കുറിച്ചുപറഞ്ഞു:—"പ്രാണനാഥാ! ആരോ ഒരു ബ്രാഹ്മണൻ എൻെറ സ്വപ്നത്തിൽവന്ന്, നേരം വെളുക്കുമ്പോൾ ഞാൻ ഒരു കുട്ടിയെ പ്രസവിക്കുമെന്നു പറഞ്ഞു മറഞ്ഞുപോയിരിക്കുന്നു. അതനുസരിച്ച് എനിക്കു കുട്ടിയുണ്ടാകുമോ?" എന്നതുളിച്ചെയ്യണം. അതുകേട്ട് അദ്ദേഹം അത്ഭുതപരവശനായി ചിരിച്ചു; എന്നിട്ടിങ്ങനെ പറഞ്ഞു.

ഹേ! ആശാമുഗ്ധയായ ചപലേ! നീ എന്താണു പറഞ്ഞത്? രാവിലെ ഒരു പുത്രനെ പ്രസവിക്കുമെന്നോ? പത്തുമാസം ഗർ

ത്തിൽ വളൎന്നല്ലാതെ കുട്ടി ജനിക്കുമോ? അങ്ങിനെയായാലും നരച്ചു കിഴവിയായ നീയാണോ ഇനി പ്രസവിക്കുന്നതു്? നിൻെറ മനസ്സിലിരിക്കുന്ന ആഗ്രഹം സ്വപ്നത്തിൽ കണ്ടുവെന്നല്ലാതെ അതു സംഭവ്യമല്ല. ജാഗ്രത്തിൽ കാണുന്നതുതന്നെ അസത്യമായിരിക്കുമ്പോൾ സ്വപ്നത്തിൽ കാണുന്നതു സത്യമാകുന്നതെങ്ങനെ? ഒരുപക്ഷെ ആ സ്വപ്നം സത്യമായിരുന്നാൽതന്നെ, ഭഗവാൻെറ കല്പനപ്രകാരം നമുക്കു പുത്രനുണ്ടാകുന്നതെവിടെനിന്നാണു്? എങ്ങനെയാണു്? കിഴവിയായ നീ ഇനി പ്രസവിക്കുമെന്നാഗ്രഹിക്കുന്നതുപോലും ലജ്ജാവഹമല്ലയോ?

അതുകേട്ടു കുനാഭായി ലജ്ജിച്ചു്, ഉത്തരം യാതൊന്നുംപറയാതെ എഴുന്നേററുപോയി കുളിച്ചു്, ക്ഷേത്രത്തിൽ ചെന്നു ഭഗവാൻെറ തിരുമുമ്പിൽ നിന്നുകൊണ്ടു് "ഹേ പാണ്ഡുരംഗ! പണ്ഡരീനാഥ! ശ്രീരംഗ! എന്നെ സ്വപ്നം കാണിച്ച ബ്രാഹ്മണൻ നിന്തിരുവടിയാണോ എന്നറിവാൻ ആഗ്രഹമുണ്ടു്. നിന്തിരുവടിയാണെങ്കിലും, അല്ലെങ്കിലും എൻെറ പുത്രേച്ഛ ഇന്നുതന്നെ നിറവേററിത്തരുമാറാകണം." എന്നു പ്രാൎത്ഥിച്ചു ഭഗവൽപ്പാദങ്ങളെത്തന്നെ മനസ്സിൽ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടു്, പുത്രനെ ലഭിക്കുമെന്ന വിശ്വാസത്താൽ സന്തോഷിച്ചു മടങ്ങി വീട്ടിലെത്തി.

താംസേട്ടി, പതിവുപോലെ എഴുന്നേററു് കുളിക്കാനായി ചന്ദ്രഭാഗാനദിയിലേയ്ക്കു പോകുമ്പോൾ, ഭഗവാൻ ഒരു വൃദ്ധബ്രാഹ്മണനായി അദ്ദേഹത്തിൻെറ മുമ്പിൽ ചെന്നുനിന്നു്, "ഹേ താംസേട്ടിയാരേ! താങ്കൾക്കു് ഇന്നേദിവസം ഒരു പുത്രൻ ജനിച്ചുവോ" എന്നു ചോദിച്ചു. അതുകേട്ട താംസേട്ടി, "അഹോ! നമ്മുടെ ഭാൎയ്യ രാത്രിയിൽ പറഞ്ഞ വാക്കുകളിദ്ദേഹം കേട്ടതുപോലെ തോന്നുന്നുവല്ലോ. ഞാനും ഭാൎയ്യയും വൃദ്ധരായിട്ടും പുത്രാശയാൽ ബദ്ധന്മാരാണെന്നു് ഇദ്ദേഹത്തെ അറിയിക്കുന്നതെങ്ങനെ? ഇദ്ദേഹത്തിൻെറ വാക്കിനുത്തരം പറവാൻ ലജ്ജതോന്നുന്നു" എന്നിങ്ങനെ ആലോചിച്ചുകൊണ്ടുനിന്നു.

അപ്പോൾ, മായാബ്രാഹ്മണൻ അടുത്തുചെന്നു താംസേട്ടിയുടെ കൈക്കുപിടിച്ചുകൊണ്ടു് "ഹേ ഹരിദാസരേ! ഞാൻ പറഞ്ഞ വാക്കു താങ്കൾ കേട്ടില്ലേ? കാതിനുവല്ല ദൂകംവിക്കറവുമുണ്ടോ? കാതുംപൊട്ടി നരച്ചു കിഴവനായിട്ടും പുത്രവാഞ്ഛയ്ക്കൊട്ടും കുറവില്ലല്ലോ. ഹേ മഹാജനങ്ങളെ! നിങ്ങളാരും ഇക്കഥ അറിഞ്ഞില്ലേ? മൂത്തുനരച്ച ഇക്കിഴവനു കുട്ടികളുണ്ടാകാഞ്ഞുള്ള സങ്കടം സ്വല്പമല്ല." എന്നു പലരേയും വിളിച്ചുവരുത്തിപ്പറഞ്ഞു പരിഹസിക്കാൻതുടങ്ങി. താംസേട്ടിക്കു് അതുകേട്ടു കോപം വൎദ്ധിച്ചു.

അദ്ദേഹം ബലാൽക്കാരമായി കൈയിലെ പിടിവിടുവിച്ചു് ദൂരെ മാറിനിന്നുകൊണ്ടു് ബ്രാഹ്മണനെ നോക്കിപ്പറഞ്ഞു—"ഹേ വൃദ്ധബ്രാഹ്മണ! എന്നെ വെറുതെ പരിഹസിക്കുന്നതെന്തിനു്? ഞാൻ താങ്കൾക്കെന്തുപിഴച്ചു? കുഴിയിൽ കാലുംനീട്ടിയിരിക്കുന്ന എനിക്കു് പുത്രാശയുണ്ടെന്നു് താങ്കളോടാരു പറഞ്ഞു? താങ്കളുടെ വേല നോക്കിപ്പോകാതെ പ്രയോജനമില്ലാത്ത വാക്കുകൾ പറഞ്ഞുതുടങ്ങിയിരിക്കുന്നതെന്തു്? ഇതു യോഗ്യതയല്ല."

ബ്രാഹ്മണൻ—"ഹേ ഭഗവൽഭക്തരേ! വൃഥാ കോപിക്കുന്നതെന്താണു്? താങ്കളുടെ ഭാൎയ്യ ഇപ്പോൾതന്നെ ഒരു കുട്ടിയെ പ്രസവിച്ചിരിക്കുന്നു. ഞാൻ അതു കണ്ടുകൊണ്ടാണു വന്നതു്. ഉള്ളതു പറഞ്ഞാൽ കോപംവരുന്നതെന്തിനു്? ഞാൻ പറഞ്ഞതു് വ്യാജമാണെന്നുണ്ടെങ്കിൽ, എന്നോടൊന്നിച്ചുമടങ്ങിവീട്ടിലേക്കു വരിക. ഇപ്പോൾ ബോധപ്പെടുത്തിത്തരാം; പുത്രനെ ഇപ്പോൾ അവിടെ കാണാം. അങ്ങനെ കാണുന്നപക്ഷം ആ സന്തോഷവൎത്തമാനം പറഞ്ഞ എനിക്കു തക്കതായ ഒരു ദക്ഷിണതരണം." എന്നുപറഞ്ഞു വീണ്ടും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൈക്കുപിടിച്ചു വലിച്ചുതുടങ്ങി.

താംരസട്ടി, കോപത്തോടുകൂടി "താങ്കൾ ആരാണു്? വളരെ നേരമായി എന്നെ ഉപദ്രവിക്കുന്നുവല്ലോ വെറും കള്ളമല്ലയോ പറഞ്ഞുതുടങ്ങിയിരിക്കുന്നതു്— പടുവൃദ്ധയായ കുന്താഭായി ഗൎഭം ധരിക്കുന്നതെങ്ങനെ? അവൾ പ്രസവിച്ചുവെന്നു പറഞ്ഞതു് വിശ്വസിക്കുന്നതെങ്ങനെ? വൃദ്ധമാർ പ്രസവിച്ചതായി കേട്ടിട്ടുണ്ടോ? മുമ്പൊരിക്കലും കണ്ടു പരിചയംപോലുമില്ലാത്ത താങ്കൾ, വെറുതേ എന്നെ പരിഹസിക്കുവാൻ കാരണമെന്തു്?"

മായാബ്രാഹ്മണൻ—കൊള്ളാം, താങ്കൾ യോഗ്യൻതന്നെ. ദിവസംതോറും കാണുകയും കൈതൊഴുകയും ചെയ്യുന്ന എന്നെ, ഇന്നാണു പുതുതായി കണ്ടതെന്നും, അറിയുന്നില്ലെന്നും പറഞ്ഞതു് അത്ഭുതമായിരിക്കുന്നു. പലനാളത്തെ സ്നേഹം ഇത്രവേഗം നശിച്ചുവോ? കാതു കേൾക്കാത്തതുപോലെ കണ്ണും താങ്കൾക്കു കുരുടാണോ! കാതും കണ്ണും ഒരുപോലെ പൊട്ടിയ പടുകിഴവനായ താങ്കൾക്കു പുത്രനെക്കുറിച്ചുള്ള ആശ മാറാഞ്ഞതു് എന്തോ! എന്നു ചോദിച്ചു.

താംരസട്ടി—"ഹേ ബ്രാഹ്മണോത്തമ! താങ്കൾ ശാന്തബുദ്ധിവിട്ടു് എന്നെ കുരുടൻ ചെകിടൻ മുരടൻ എന്നൊക്കെ ആക്ഷേപിക്കാൻ ചാടിപ്പുറപ്പെട്ടിരിക്കയാണോ? ഇല്ലാത്തതും പൊല്ലാത്തതുമൊക്കെയല്ലേ പറയുന്നതു്? ഒരുപക്ഷേ, എന്റെ ഭാൎയ്യ ഒരു പുത്രനെ പ്രസവിച്ചുവെന്നിരിക്കട്ടെ. എന്നാലും താങ്കൾക്കു ഇങ്ങനെ

പറയാമോ? വെറുതെ, ഓരോ നിരൎത്ഥവാക്കുകൾ പുലമ്പിക്കൊണ്ടു വഴിയെ പോകുന്നവരെ വിളിച്ചുകൂട്ടി, എന്നെ അധിക്ഷേപിക്കുന്നതു് എത്രമേൽ ധിക്കാരമാണു്? തോന്നിയതു പറഞ്ഞുനടക്കുന്ന ഇരപ്പാളികളെപ്പോലെ തുടങ്ങാതെ ബ്രാഹ്മണയോഗ്യമായ ശാന്തസ്വഭാവത്തോടെ മടങ്ങി വീട്ടിൽ പോയിരിക്കണം അതാണു നന്നു്," എന്നു കോപിച്ചു പറഞ്ഞു.

ബ്രാഹ്മണൻ—എന്നോടു പോകാൻപറയുന്ന താംസേട്ടിയാരെ! താങ്കൾ ദിവസംതോറും മുടങ്ങാതെ എന്റെ വയറുനിറയെ ഭിക്ഷയിട്ടുന്നുണ്ടു്. ഇനിമേൽ താങ്കളുടെ പുത്രനായ ആ കുട്ടിയും ഭിക്ഷയിടുമെന്നുള്ളതു നിശ്ചയംതന്നെ. ഹേ ഭാഗവതോത്തമ! പിറന്ന ആ കുട്ടിക്കു് എന്തൊരു പേരിടാനാണു നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നതു്, പേരിട്ടമ്പോൾ എന്നെ മറന്നുപോകുമോ?—വേറെ ഒരു ബ്രാഹ്മണനെ അന്വേഷിക്കുമോ?—അക്കാൎയ്യം നല്ല ഓൎമ്മയായിരിക്കണം.

താംസേട്ടി— "ഇതെന്തൊരു നേരംപോക്കാണു്? പേയിൽ വച്ചു്, ബ്രാഹ്മണപ്പേയാണു വലുതെന്നു് ഒരു ചൊല്ലുതന്നെയുണ്ടു്. കാലത്തുമുതൽ ഇതുവരെ എന്നെ കുളിക്കാൻപോകാൻ സമ്മതിക്കാതെ തടുത്തുവച്ചു്, സ്വാമി! ഹരിദാസരേ! എന്നൊക്കെ വിളിച്ചു പൂജിച്ചതുപോയിട്ടു് ഇപ്പോൾ നായേ! പേയേ! എന്നൊക്കെ ആയിരിക്കുന്നു."

മായാബ്രാഹ്മണൻ, ഇതുകേട്ടു് അത്യന്തം കോപാകുലനായി ഭവിച്ചിട്ടെന്നപോലെ, താംസേട്ടിയെ നെഞ്ചോടുനെഞ്ചു ചേൎത്തണച്ചു് കുടുമയ്ക്കുപിടിച്ചു മീശ മുറുക്കിക്കൊണ്ടു്, എടാ! തുണിപ്പുഴുക്കൾ തുന്നിക്കൂട്ടി കാലംകഴിക്കുന്ന കശ്മല! ഞാൻ ഒരു മംഗളകാൎയ്യം പറയാൻവന്നതു് നിനക്കു നേരെ വിപരീതമായിട്ടോ തോന്നിയതു്? ശാന്തതയാണു മാന്യതയ്ക്കധികാരമുദ്രയെന്നും "ബ്രാഹ്മണോ മമ ദൈവതം" എന്നും തത്വജ്ഞാനങ്ങൾ പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നതൊക്കെപ്പോയിട്ടു് ഇപ്പോൾ വായിൽ തോന്നിയതുപോലെ നീ എന്നെ അധിക്ഷേപിച്ചു തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു ബ്രാഹ്മണപൂജയും ചന്ദ്രതപസ്സുമുള്ള ഈ ചന്ദ്രഭാഗാനദി സാക്ഷിയായിട്ടു്, നിനക്കു സത്യം പറയാമോ? പുത്രൻ വേണമെന്നുള്ള അഗ്രഹം എപ്പോഴും നിനക്കില്ലയോ? എടാ മുഴുത്ത സംസാരി, മനസ്സാക്ഷിയെ വഞ്ചിക്കാതെ നേരുപറ! എന്നധിക്ഷേപിച്ചു് താംസേട്ടിയുടെ കന്നത്തിൽ കണക്കിനൊന്നു പ്രഹരിച്ചു.

താംസേട്ടി—ഇതെന്തൊരു വിഷമത?—ധൎമ്മസങ്കടമായിരിക്കുന്നല്ലോ. എന്റെ രഹസ്യമെല്ലാം എല്ലാവരും അറിയാത്ത

ക്കവണ്ണമല്ലേ ഈ ബ്രാഹ്മണൻ വിളിച്ചുപറയുന്നതു്! ഒററയായിരുന്നെങ്കിൽ ഞാൻ ഇതിനു പകരംചോദിക്കുമായിരുന്നു. ഹാ! കഷ്ടം! സൂര്യൻ ഉദിച്ചു വളരെ ഉയൎന്നുവല്ലോ. എൻെറ കുളിയും ഭഗവൽപൂജയും ഒക്കെ മുടങ്ങി. ഈ ബ്രാഹ്മണൻെറ ധിക്കാരം കുറേ കട്ടപ്പംതന്നെ. എന്നു കോപത്തോടുകൂടിപ്പറഞ്ഞു്, പല്ലുകൾ കടിച്ചിറുമിക്കൊണ്ടു്, ഒരു മരക്കൊമ്പൊടിച്ചു വൃദ്ധബ്രാഹ്മണനെ പ്രഹരിച്ചു. അതുകണ്ടു് ബ്രാഹ്മണൻ ജനങ്ങളെ നോക്കി– "മാന്യജനങ്ങളെ! ഈ വൃദ്ധൻ പരുത്ത ഒരു വൃക്ഷക്കൊമ്പൊടിച്ചു് എന്നെ പ്രഹരിച്ചതു നിങ്ങൾ കണ്ടില്ലേ? കണ്ടില്ലേ?" എന്നു വിളിച്ചുകൂകി, ജനങ്ങളെ വരുത്തിക്കൂട്ടി, താംസേട്ടിയെ കോപത്തോടെ തള്ളി താഴെയിട്ടു തല്ലാൻതുടങ്ങി. താംസേട്ടിയും യഥാശക്തി പോരാടാനാരംഭിച്ചു. രണ്ടുഭാഗക്കും കണക്കിനു പരുക്കുകൾ പററി. ഒടുവിൽ ബ്രാഹ്മണനെത്തള്ളിത്താഴത്താക്കിയെങ്കിലും നിന്നു പോർചെയ്യാൻ ശക്തിയില്ലാതെ ക്ഷീണിച്ചു താംസേട്ടി, നേരെ ചന്ദ്രഭാഗാനദീതീരത്തിലേക്കോടി. ഭഗവാൻ താംസേട്ടിയെ വിടാതെ പുറകേ ഓടിച്ചെന്നു കഴുത്തിനു പിടികൂടി. അപ്പോഴേക്ക നദീതീരത്തെത്തിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നതുകൊണ്ടു്, തലകീഴായി നദിയിൽ മറിയത്തക്കവണ്ണം താംസേട്ടിയെ മായാബ്രാഹ്മണൻ പിടിച്ചുതള്ളി അധിക്ഷേപങ്ങൾ പൊഴിച്ചുകൊണ്ടുനിന്നു. താംസേട്ടി, തലകീഴായി നദിയിൽ വീഴുകയും തനിക്കുകപ്പെട്ട ശല്യത്തെ ഓൎത്തു വ്യസനിച്ചു കേഴുകയും ചെയ്തു. "ഇന്നെനിക്കൊരു ദുർദ്ദിവസം തന്നെ. ഈ ദുഷ്ടബ്രാഹ്മണനെക്കണ്ടുമുട്ടാനും അയാളുടെ പ്രഹരാദികളേല്പാനും സംഗതിയായതു് അതുകൊണ്ടാണു്?—വെറുംവഴക്കു് വിലയ്ക്കു വാങ്ങിച്ചതുപോലെയാണു് ഇന്നെനിക്കിതകപ്പെട്ടതു്, ഇനി ഇവൻ നദിയിലേക്കിറങ്ങിവന്നു യുദ്ധം തുടങ്ങുമോ എന്നുപോലും അറിയാൻ പാടില്ല." എന്നു വിചാരിച്ചുകൊണ്ടു്, അതിവേഗത്തിൽ ബ്രാഹ്മണൻ കാണാത്ത ഒരു ദൂരത്തിൽചെന്നു് കുളിച്ചുകൊണ്ടുനിന്നു. അപ്പോൾ ഭഗവാൻ താംസേട്ടിയുടെ പുത്രവാഞ്ഛയേയും ദുഃഖത്തേയും തീൎക്കുന്നതിനായി ഉദ്ധവരെ മനസ്സിൽ ധ്യാനിച്ചു. ഉടൻതന്നെ ഉദ്ധവർ ആവിർഭവിച്ചു്, ഭഗവൽപാദങ്ങളെ വന്ദിച്ചു് താനേതൊരു നിയോഗമാണനുസരിക്കേണ്ടതെന്നു ചോദിച്ചു. ഭഗവാൻ,ഉദ്ധവരെനോക്കി "ഹേ പരമഭാഗവത! ഇതാ ഈ ചന്ദ്രഭാഗാനദിയിൽ കുളിച്ചുകൊണ്ടുനില്ക്കുന്ന ആ ഭക്തൻ മടങ്ങി തൻെറ വീട്ടിൽ ചെന്നെത്തുന്നതിനുമുമ്പു് അവൻെറ ഭാൎയ്യയുടെ ഗർഭത്തിൽ നീ പ്രവേശിച്ചു് ഋഷിപാണ്ഡത്തെപ്പോലെ അതേ ക്ഷണത്തിൽതന്നെലോകത്തിൽ

അവതരിക്കണം. എന്നെ ഭജിക്കുന്നതിൻെറ മാഹാത്മ്യത്തെക്കുറിച്ചു്, മനുഷ്യരെ മനസ്സിലാക്കുന്നതിനും ധമ്മത്തെ നിലനിത്തുന്നതിനുമായി നീ അനന്തരകാലത്തിൽ പ്രവത്തിക്കയും വേണം" എന്നരുളിച്ചെയ്തു.

ഉദ്ധവർ, അതുകേട്ടു നടുക്കത്തോടെ ഭഗവാനെത്തൊഴുതുപറഞ്ഞു—"സ്വാമി! ഭഗവാങ്കലുള്ള ഭക്തിവിശേഷത്താൽ ജന്മത്തെ അറുത്തു മുക്തനായിരിക്കുന്ന എന്നെ ഇനിയും ജനനമരണനരകക്കുഴിയിലേക്കു തള്ളണമെന്നാണോ അങ്ങു വിചാരിക്കുന്നതു്? ജഠരാഗ്നി കാമാഗ്നി കോപാഗ്നി എന്നീ മൂന്നഗ്നികളും പുകഞ്ഞെരിഞ്ഞു്, മലജലാദികളുടെ ദുർഗ്ഗന്ധം നിറഞ്ഞു് കൃമിച്ചു് നാറിയ രക്തം ഒഴുകി മജ്ജയുടെ കൊഴുപ്പാൽ മെഴുമെഴുപ്പോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന ഗർഭക്കുഴിയിലാണോ ഞാൻ പോയിച്ചാടേണ്ടതു്. അതേക്കാൾ വലുതായ നരകം വേറെയുണ്ടോ? ജന്മത്തെ അറുത്തിരിക്കുന്നതേക്കാൾ വലുതായ മോക്ഷം ഉണ്ടോ? മാതാവിൻെറ ജഠരാഗ്നിയുടെ ചൂടും ശ്വാസവേഗത്തിൻെറ വലിവും മലമൂത്രരക്താദികളുടെ ദുർഗ്ഗന്ധവും തലകീഴായി പിറക്കുമ്പോൾ പ്രസൂതിവായുവാലുണ്ടാകുന്ന അമത്തലും പിറന്നു വീണാലുണ്ടാകുന്ന മായാബന്ധവും എല്ലാം ദുസ്സഹദുഃഖങ്ങളല്ലയോ? നരകമെന്നതു ദുഃഖമല്ലാതെ മറ്റെന്താണു്?—തിരുവടിയോടു് ഈ സംഗതികൾ അടിയൻ വിവരിച്ചു പറയണമെന്നുണ്ടോ? കാലൻെറ ചോദ്യവും നരകപ്പീഡയുമെല്ലാം ഗർഭത്തിലാണെന്നാണു കേട്ടിട്ടുള്ളതു്. ഹാ!ദൈവമേ! മുക്തിപദത്തെ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്ന എന്നെ നരകക്കുഴിയിൽ ചാടാൻ കല്പിക്കരുതേ. തിരുവടി ഒരിക്കലും അങ്ങനെ കല്പിക്കയില്ലെന്നാണടിയൻ വിശ്വസിച്ചിരുന്നതു്. ഭയഭക്തികളോടുകൂടിയ ദാസനെ നരകമനുഭവിപ്പിക്കുന്നതു കഷ്ടാൽകഷ്ടതരമാണു്. നരകം ഭൂമിയിലല്ലാതെ വേറുണ്ടോ? അപ്രകാരമുള്ള ഭൂതലവാസത്തിനു് അടിയനെ കല്പിച്ചയയ്ക്കയാണോ?"

എന്നിങ്ങനെ തൊഴുതപേക്ഷിച്ചു നില്ക്കുന്ന ഉദ്ധവനെ ഭഗവാൻ കരുണയോടുകൂടി നോക്കി, വത്സ! എൻെറ നാമമാഹാത്മ്യത്തെ ഭൂതലവാസികൾക്കറിയിച്ചു്, ധമ്മസംസ്ഥാപനം ചെയ്യുന്നതിനു് നിന്നെപ്പോലെയുള്ളവരല്ലാതെ സാധിക്കയില്ല. അതുകൊണ്ടാണു് നിന്നെ നിയോഗിച്ചതു്. നിയോഗത്തെ വേഗംപോയി അനുഷ്ഠിച്ചുകൊൾക!

ഉദ്ധവർ—സ്വാമി! കല്പനപ്രകാരം ഞാൻ കുട്ടിയായി ഈ വെള്ളത്തിൽ വീണൊഴുകിച്ചെന്നു് താംസേട്ടിക്കു പുത്രനായി ഭവി

ക്കാം. പക്ഷെ, ഈ ശരീരം ഉപേക്ഷിച്ചു് ഞാൻ കാലശരീരമെട്ടുത്താൽ പരമപദമടയുന്നതുവരെ ഭഗവൽഭക്തി വിടാതെയിരിക്കാൻ അനുഗ്രഹിക്കണം. എന്നോട്ടുകൂടി ഭഗവാൻ ദിവസംതോറും ഭക്ഷണം കഴിക്കണം. എനിക്കു ദാരിദ്ര്യം ഒരിക്കലും സംഭവിക്കാതിരിക്കണം. വിചാരിക്കുമ്പോഴെല്ലാം അങ്ങേ ദർശനം ലഭിക്കയും വേണം.

ഭഗവാൻ—"അങ്ങിനെയൊക്കെത്തന്നെ ഭവിക്കും. അതുകൂടാതെ നിനക്കു് ഒരു തോഴനായും വേലക്കാരനായും ഞാൻ സഹവസിക്കുകയും ചെയ്യാം. എന്നാൽ ഇനി ബാലരൂപം ധരിച്ചു പൊയ്ക്കൊൾക" എന്നാജ്ഞാപിച്ചു. ഉദ്ധവർ സന്തുഷ്ടനായി ഒരു സുന്ദരബാലൻെറ രൂപമെടുത്തു് ഒരു നീണ്ട കിളിഞ്ഞിലിൽതങ്ങി ചന്ദ്രഭാഗാനദിയിൽ വീണു കിടന്നു കരഞ്ഞു് ഒഴുകി താംസേട്ടിയുടെ സമീപംചെന്നു. കുഞ്ഞിനെ കണ്ടയുടനെ താംസേട്ടി ആനന്ദസംഭ്രാന്തനായി ചാടിച്ചെന്നു്, വാരിയെടുത്തു മാറിൽചേർത്താശ്ലേഷിച്ചു് "പൊന്നുതങ്കമേ! നീ ഈ വെള്ളത്തിൽ വീണൊഴുകി വരാനെന്തുകാരണം? എൻെറ കൈയിൽ വന്നുഃചരാനെന്തുകാരണം? നിന്നെ എനിക്കു പുത്രനായി ഭഗവാൻ സമ്മാനിച്ചതായിരിക്കുമോ?" എന്നുപറഞ്ഞു നേരേ വീട്ടിലേക്കു കൊണ്ടുപോയി. ബദ്ധപ്പെട്ടുപോകുന്ന താംസേട്ടിയെ പുറകിൽ വിളിച്ചുകൊണ്ടു മായാബ്രാഹ്മണൻ ഓടിച്ചെല്ലുന്നതുകണ്ടപ്പോൾ വിഷണ്ണനും വിഭ്രാന്തനുമായ താംസേട്ടി കുഞ്ഞിനെയും കൊണ്ടോടാൻ തുടങ്ങി. ബ്രാഹ്മണനും തുടർന്നോടിച്ചെന്നു് "എടാതിരുടാ! കുരുടാ! നിൻെറ കൈയിൽ ഇരിക്കുന്ന ആ കുട്ടി ഏതെടാ? നീ ഇതുവരെക്കാണിച്ചു പൂച്ചസ്സന്യാസം എല്ലാം എവിടെപ്പോയെടാ? നിൻെറ കള്ളിയെല്ലാം വെളിപ്പെട്ടുപോയെടാ! കുട്ടിയെക്കൊണ്ടോട്ടുന്നതെവിടേക്കാണെടാ? ഇതിനായിരുന്നോ നീ ഇതുവരെ ക്ഷേത്രത്തിൽ വലത്തുവച്ചു തൊഴുതുകൊണ്ടു നടന്നതു്? ഈ കുട്ടിയെക്കൊണ്ടു നിനക്കു് എന്തുകിട്ടാൻ പോകുന്നു? കുലവർദ്ധനത്തിനു കൊള്ളാം അല്ലേ? നിൻെറ വിഷാദമൊക്കെ മകനില്ലെന്നുള്ളതുകൊണ്ടായിരുന്നു എന്നിപ്പോൾ എനിക്കു മനസ്സിലായി" എന്നധിക്ഷേപിച്ചുകൊണ്ടു് അതിവേഗത്തിൽ ഓടിയടുത്തു് താംസേട്ടിയുടെ മുമ്പിൽ കടന്നു തടുത്തു "എടാ! തയ്യല്ക്കാരാ! സത്യംപറ. ഈ കുട്ടിയെ പ്രസവിച്ചതാരു്? കാണാൻ നല്ല അഴകായിരിക്കുന്നു ഏതോ സൽകൃത്യങ്ങൾക്കായി വന്നുപിറന്ന പുണ്യാത്മാവാണെന്നു കണ്ടാൽ തോന്നും. ഇവനെ നീ മോഷ്ടിച്ചുകൊണ്ടു വരികയല്ലേ? മോഷണക്കുററത്തിനു മാപ്പുതരാം. എങ്കിലും ഞാൻ കുട്ടിയെ തന്നെയയ്ക്കു

യില്ല" എന്നുപറഞ്ഞു ബലാൽ കുട്ടിയെ പിടിച്ചു വാങ്ങിക്കാൻ തുടങ്ങി.

ഭഗവാൻെറ മായാവിലാസത്താൽ കുട്ടിയിൽ അത്യാസക്തി മുഴുത്തുനിന്ന താംസേട്ടി കോപതാപങ്ങൾ കലൎന്നു പിടിവിടാതെ ബ്രാഹ്മണനോടു വാതാടാൻ ആരംഭിച്ചു. ഉത്തമബ്രാഹ്മണ! താങ്കൾ പരമവേദിയനല്ലേ? അതിനാൽ അങ്ങേ ഞാൻ ശരണം പ്രാപിക്കുന്നു. വെറുതേ ഓടി അങ്ങേച്ചേവടികൾ നൊന്തുവല്ലോ. എന്നെ ഇപ്പോൾ തടുക്കാതെ വിട്ടയയ്ക്കണം; അഥവാ തടുത്താൽ മരണമാണു ഫലമെന്നോൎത്തുകൊള്ളണം. ഞാൻ മൎയ്യാദയായാണു പറയുന്നതു്. മറുത്തുവന്നാൽ താങ്കളും തൃണവും എനിക്കു സമമാണു്. മൎയ്യാദയ്ക്കാണെങ്കിൽ അങ്ങേ ആവശ്യംപോലെ സ്വൎണ്ണാദികൾ ഞാൻ തരാം. ഏതായാലും ഇപ്പോൾ എന്നെ തടുക്കാതെ വിട്ടയയ്ക്കണം. വെറുതേ വായടിക്കാൻ തുനിയാതിരിക്കയും വേണം. എന്നുപറഞ്ഞു്, കുട്ടിയെ കൊടുക്കാതെ മാറിത്തിരിഞ്ഞു്, മുമ്പോട്ടുതന്നെ ഓട്ടം ഇട്ടു.

മായാബ്രാഹ്മണൻ താംസേട്ടിയുടെ ഉടുപ്പിൽ പിടിച്ചുനിൎത്തിക്കൊണ്ടു്, എടാ കള്ളാ! ഈ കുട്ടി ഏതാണെന്നുപറ? നീ ഓടുന്നതെന്തു്? എന്നോടു വഴക്കടിക്കുന്നതെന്തു്? മറുത്തുവന്നാൽ നീ എനിക്കു് ഒരു പുല്ലുപോലെയാണു്. നീ കോപിച്ചു പല്ലുകടിക്കുന്നതെന്തിനു്? എന്നോടു യുദ്ധത്തിനാണൊരുക്കമെങ്കിൽ ആയിക്കൊള്ളൂ. ഈ ദർഭ ഞാൻ ജപിച്ചയച്ചാൽ കുലത്തോടെ നീ നശിക്കും. നീ എൻെറ കാററേററാൽ പറന്നു പോകത്തക്ക ഒരു മങ്കാണു്. ഈ കുട്ടിയെ മോഹിച്ചാണു് നീ പണ്ഡരീനാഥനെ ദിവസംതോറും ഭജിച്ചുവന്നതു്; അല്ലേ? മോക്ഷത്തിൻെറ സൂക്ഷ്മമായ മാർഗ്ഗം അറിയാത്ത മൂർഖ! എന്നുപറഞ്ഞു കുട്ടിയെ ബലാൽകാരം പിടിച്ചുവാങ്ങിക്കാൻ തുടങ്ങിയപ്പോൾ കുട്ടി കരയുന്നതുകേട്ടു്, താംസേട്ടി തൊഴുതപേക്ഷിച്ചിട്ടും കേൾക്കാതെ കരുണാവിശേഷത്താൽ അദ്ദേഹത്തെ നെഞ്ചോടുകൂട്ടിപ്പിടിച്ചുണച്ചു വേദനപ്പെടുത്തി, കുടുമ പിടിച്ചുവലിച്ചു ചില ഉപദ്രവങ്ങൾ തുടങ്ങി. താംസേട്ടിയും കുട്ടിയെ കൈയിൽവച്ചുകൊണ്ടു്, കഴിയുംവണ്ണം തടുക്കുകയും അടിക്കുകയും ചെയ്തു. ശണ്ഠയിൽ എതിൎത്തു നില്പാൻ ശക്തിയില്ലാതെ താംസേട്ടി പിൻവാങ്ങി. ഇനി എന്താണു് നിവൃത്തിയെന്നു ചിന്താഗ്രസ്തനായിനിന്നു് അധിക്ഷേപവാക്കുകളാൽ ബ്രാഹ്മണനെ എതിൎത്തു. "എടാ ലജ്ജയില്ലാത്ത ഇരപ്പാളി! ദുർവാക്കു പുലമ്പുന്ന ആഭാസാ! നീ എന്നെ ഉപദ്രവിക്കാൻ കോപ്പുകൂട്ടി മറെറാരു ജോലിയുമില്ലാതെ ചുററിനടക്കുകയാണോ?" എന്നൊ

ക്കെ ആക്ഷേപിച്ചശേഷം വീണ്ടും സൌജന്യമായി ഓരോന്നു പറവാൻതുടങ്ങി—"ഹേ ബ്രാഹ്മണ! എന്നെ ഉപദ്രവിക്കാതെ നമുക്ക വീട്ടിൽപോകാം. അങ്ങേയ്ക്ക് എന്താണാവശ്യമെന്നു പറഞ്ഞാൽ തരാൻ ഞാൻ സന്നദ്ധനാണ്. തന്നില്ലെങ്കിൽ ഇഷ്ടംപോലെ എന്നെ ഉപദ്രവിച്ചുകൊള്ളുന്നതു സമ്മതമാണ്. മല്ലടിച്ചതൊക്കെ മതി. ഇനിയെങ്കിലും എന്നിൽ കരുണയുണ്ടാകണം" എന്നപേക്ഷിച്ചു പറയുമ്പോൾ,

മായാബ്രാഹ്മണൻ—"എടാ! മൂഢ! എനിക്ക മറ്റൊന്നും ആവശ്യമില്ല. ഈ കുട്ടിയെത്തന്നാൽമതി. ആവശ്യമുള്ളതു തരാമെന്നു നീ വാഗ്ദാനം ചെയ്തതനുസരിച്ചു തരിക" എന്നു നിർബന്ധിച്ചു. അതിനു സമ്മതിക്കായ്കയാൽ താംസേട്ടിയെത്തള്ളി ത്താഴെയിട്ടു, പരുത്ത കല്ലിന്മീതേ വലിച്ചിഴയ്ക്കാൻ തുടങ്ങി.

താംസേട്ടി കുഞ്ഞിനു പരുക്കപററാതെ നെഞ്ചിൽചേർത്തുപിടിച്ചുകൊണ്ട്, ഹാ! ഇതെന്തൊരുസങ്കടം? എന്നു നിലവിളിക്കയും തന്റെ ഇഷ്ടദൈവമായ പണ്ഡരീനാഥനെയും മനസ്സിൽ ധ്യാനിച്ച്, കണ്ണുനീരൊഴുക്കി സങ്കടം പറയുകയുംചെയ്തു.

"ഹേ പണ്ഡരീനാഥ! ദേവനായക! പുണ്ഡരീകാക്ഷ! ഭക്തവത്സല! പാണ്ഡവദൂത! രുഗ്മിണീസമേത! വേദാതീത! ലീലാവിനോദ! മോക്ഷസാധന! ദുഷ്ടശാസന! മധുസൂദന! ഞാൻ നിന്തിരുവടിയോടു കുചേലബ്രാഹ്മണനെപ്പോലെ സമ്പത്തപേക്ഷിച്ചില്ല. ഹനുമാനെപ്പോലെ ബ്രഹ്മപ്പട്ടം അപേക്ഷിച്ചോ; അതുമല്ല വിഭീഷണനെപ്പോലെ ചിരഞ്ജീവിത്വം അപേക്ഷിച്ചതുമില്ല. ധ്രുവനെപ്പോലെ അഴിവില്ലാത്ത പദവും പ്രഹ്ളാദനെപ്പോലെ വംശരക്ഷണവും അർജ്ജുനനെപ്പോലെ യുദ്ധസഹായവും രുക്മാങ്ഗദനെപ്പോലെ പൌരജനങ്ങൾക്ക മുക്തിപദവും അപേക്ഷിച്ചതുമില്ല. അംബരീഷനെപ്പോലെ ദശാവതാരഗ്രഹണവും, ദേവന്മാരെപ്പോലെ അമൃതഹരണവും, വിദുരനെപ്പോലെ അതിഥിഭക്ഷണവും, പരമശിവനെപ്പോലെ ബ്രഹ്മഹത്യാനാശനവും, പാർവ്വതിയെപ്പോലെ മാനഭംഗരക്ഷയും ലക്ഷ്മീദേവിയെപ്പോലെ വക്ഷഃസ്ഥലവിഹരണവും, നാരദനെപ്പോലെ സ്വരൂപവിതരണവും ദേവേന്ദ്രനെപ്പോലെ ദൈത്യജനനിധനവും, മുചുകുന്ദനെപ്പോലെ ആയുർവിവർദ്ധനവും പ്രാർത്ഥിച്ചില്ല. വാരണാസുരനെപ്പോലെ യുദ്ധംചെയ്വാൻ അനുവാദവും, ഉദ്ധവരെപ്പോലെ മുക്തമായ പദവും, കുബ്ജയെപ്പോലെ ലൌകികസുഖവും അനസൂയയെപ്പോലെ പുത്രത്വവും, ദേവകിയെപ്പോലെ ബ്രഹ്മജ്ഞാനബോധവും, ദുർവ്വാസാവിനെപ്പോലെ കഠിനദാസ്യവും, ദ്രൌപദിയെപ്പോലെ

അനവധി ഉടയാടകളും, ഗജേന്ദ്രനെപ്പോലെ നക്രസംഹാരവും അൎത്ഥിച്ചതുമില്ല. ഈ കുട്ടിയെത്തരണമെന്നു മാത്രമേ ഞാൻ അപേക്ഷിച്ചതുള്ളു.

അല്ലയോ ഭഗവാനേ! പിതാവിന്റെ മടിയിൽ കയറാൻ സമ്മതിക്കായ്കകൊണ്ടു ദുഃഖിച്ചു ഭജിച്ച ധ്രുവനു്, ഒരിക്കലും നാശമില്ലാത്ത പദത്തെ ദാനംചെയ്ത തമ്പുരാനേ! ത്രിലോകിയെ വാഞ്ഛിച്ച മഹാബലിക്കു് മോക്ഷപദത്തെ അരുളിയ പെരുമാനേ! സമ്പത്തപേക്ഷിച്ച കുചേലനു ദാസനായിക്കൊള്ളാമെന്നു നിശ്ചയിച്ച ഭക്തവത്സല! ഭിക്ഷാന്നത്താൽ പൂജിച്ച ശബരിക്കു മോക്ഷംകൊടുത്ത സൎവ്വേശ്വര! പത്മനാഭ! പരമശോഭ! പരമേശ്വര! ജഗദീശ്വര! സൎവ്വകാരണ! ദൈത്യദാരണ! സങ്കടഹരണ! ശംഖചക്രാഭരണ! നീലമേഘശ്യാമള! നീളാമനോഹരകോമള! എന്നിങ്ങനെ സ്തുതിച്ചുകരയുമ്പോൾ, കരുണാനിധിയായ ഭഗവാൻ സന്തുഷ്ടനായി തന്നത്താൻ മറന്നു് അല്പനേരം നിശ്ചലനായി നിന്നുപോയി. താംസേട്ടി ആ അവസരംനോക്കി, കുട്ടിയേയും എടുത്തുകൊണ്ടു്, വായുവേഗത്തിൽ വീട്ടുനോക്കി ഓടാൻതുടങ്ങി. ഭഗവാൻ കണ്ണുതുറന്നു നോക്കിയപ്പോൾ, താംസേട്ടിയെ കാണായ്കയാൽ, ബദ്ധപ്പെട്ടു പുറകേ ഓടി വീട്ടുവാതിൽ കടന്നുകയറുന്നതിനുമുമ്പു്, മുന്നിട്ടുതടുത്തു കഴുത്തിൽ പിടിച്ചു കുനിച്ചു്, കുട്ടിയെ കൈയിൽ വാങ്ങിക്കൊണ്ടു് കമഴ്ത്തിത്തറയിലിട്ടു് എടാ ഞാൻ അനേകനാളായി തപസ്സുചെയ്തു ലഭിച്ച ഈ കുട്ടിയെ നീ മോഷ്ടിച്ചുകൊണ്ടോടിപ്പോന്നതെന്തിനാണു്? മൂത്തുനരച്ച നിങ്ങൾക്കു് ഇനി കുട്ടിയെന്തിനു്? വെറുതേ വഴക്കടിക്കാതെ മൎയ്യാദയ്ക്കു് എഴുന്നേററുപൊയ്ക്കോ? എന്നുച്ചത്തിൽ പറഞ്ഞു

ഈ കലശൽകേട്ടു്, കനാഭായി ഓടി വെളിക്കിറങ്ങിവന്നു് ഭൎത്താവുപറഞ്ഞു സകല വൎത്തമാനവും അറിഞ്ഞപ്പോൾ ബ്രാഹ്മണന്റെ നേരേ ചാടിത്തിരിഞ്ഞു. ഇതു നല്ല ബലാല്ക്കാരംതന്നെ. ഹേ ബ്രാഹ്മണ! ഭഗവാൻ എന്നെ സ്വപ്നംകാണിച്ചതനുസരിച്ചു്, ഞങ്ങൾക്കു ദാനംചെയ്ത ഈ പുത്രനെ കൈക്കലാക്കിക്കൊണ്ടുപോകാൻവന്ന താങ്കൾ ആരാണു്? താങ്കളുടെ പുത്രനാണെന്നും പറഞ്ഞു് മൎയ്യാദകേടായി ഈ മനുഷ്യനെത്തള്ളി മറിച്ചിട്ടതെന്താണു്? വെറുതേ കോപിക്കാതെ കാൎയ്യംപറയണം. നല്ലതിനു കുഞ്ഞിനെ ഇങ്ങുതന്നിട്ടുപോകണം എന്നുപറഞ്ഞു കുട്ടിയെപ്പിടിച്ചു വാങ്ങിക്കാൻ തുടങ്ങി. കുട്ടി, കഠിനമായി നിലവിളിച്ചിട്ടും അവൾ പിടിവിട്ടില്ല. അതുകണ്ടു മായാബ്രാഹ്മണൻ പറഞ്ഞു:—"എടീ കിഴട്ടുശവമേ! നിനക്കിനി മരിച്ചാൽപോര

യോ? പെറുകയും വളൎത്തുകയും ഒക്കെ വേണമോ? കുട്ടിയെ വിട്ടും വച്ചു ദൂരെമാറിപ്പോ; ലക്ഷണംകെട്ട പിശാചേ."

കനാഭായി— "ലജ്ജയില്ലാത്ത ബ്രാഹ്മണ! താങ്കൾ എന്തു പറയുന്നു? ഭിക്ഷയ്ക്കു തെണ്ടിനടക്കുന്ന തരമാണോ ഇക്കാണിക്കുന്നതു്? വെറുതേ പാപം വലിച്ചുവയ്ക്കാനാണോ ഭാവം? ഹാഹാ! കുഞ്ഞു് അതാ വിശന്നുകരയുന്നു. കുളിരാൽ കിട്ടകിട്ടക്കുന്നു പിടിച്ചു വലിക്കകൊണ്ടു കിടന്നു പിടയ്ക്കുന്നു അതിനെ ഇങ്ങുതരണം. വെറുതെ ഈ പാപവും ഞങ്ങളുടെ ശാപവും വലിച്ചുവയ്ക്കാൻ ഒരുങ്ങണ്ടാ" എന്നു വഴക്കടിച്ചുതുടങ്ങി. അതുകേട്ടു വഴിയേപോയ പലരുംവന്നു സമാധാനം പറഞ്ഞുനോക്കി. ബ്രാഹ്മണൻ കുട്ടിയെ കൊടുക്കയില്ലെന്നു ശാഠ്യംപിടിച്ചു്, ചില ദുസ്തൎക്കങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതു കേട്ടു് നിവൃത്തിയില്ലാതെ അവരൊക്കെ മടങ്ങിപ്പോയി. അപ്പോൾ, ഭഗവാൻ കനാഭായിയുടെ പാപങ്ങളെല്ലാം ഭസ്മമായിപ്പോകത്തക്കവണ്ണം ആ സാദ്ധ്വിയെ ഒന്നു പ്രഹരിക്കയും താംസേട്ടിയേയും അതേപ്രകാരം മുഷ്ടിപ്രയോഗം ചെയ്കയും ചെയ്തു. അനന്തരം തന്റെ തൃക്കോവിലിനഭിമുഖമായി ഓടി. വൃദ്ധദമ്പതിമാർ പുത്രാശയാൽ ബ്രാഹ്മണന്റെ പുറകേ ഓടിയെത്തി, ബ്രാഹ്മണനെത്തടുത്തു ശണ്ഠപിടിച്ചു. എന്റെ പുത്രൻ എന്റെ പുത്രൻ എന്നവർ തമ്മിൽ കലഹം വൎദ്ധിച്ചു. ഭഗവാൻ, കുട്ടിയെ നിൎദ്ദയമായി അമൎത്തിപ്പിടിച്ചു്, മുജ്ജന്മസ്മരണകളെയും ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തേയും മാററി മായയിൽ മുഴുകിച്ചു്, ഭൂമിയിലിട്ടു മറഞ്ഞുകളഞ്ഞു. തറയിൽ വീണുകിടന്നു കരയുന്ന ആ കുട്ടിയെ കനാഭായി സംഭ്രമത്തോടേ വാരിയെടുത്തു്, പാൽകൊടുത്തുകൊണ്ടുനിന്നു. ഭഗവൽകരുണയാൽഅവളുടെമുലയിൽ അപ്പോൾ പാൽ ഊറുകയും താൻ പ്രസവിച്ച പുത്രനാണെന്നുള്ള തോന്നൽ മായയാൽ ഉണ്ടാവുകയും ചെയ്തു. ദമ്പതിമാർ പുത്രനെ വാത്സല്യത്തോടുകൂടി പലവുരു ചുംബിച്ചു്, ആശ്ലേഷിച്ചുകൊണ്ടു വീട്ടിലെത്തി സന്തോഷത്തോടെ കുളിപ്പിച്ചു് കുട്ടി മേല്ക്കാലം പരമഭക്തനായിത്തീരുമെന്നു പ്രശംസിച്ചു, നെററിയിൽ തിലകംതൊട്ടു, ബാലയോഗ്യങ്ങളായ ആഭരണങ്ങളും അണിയിച്ചു്, വാത്സല്യപൂൎവ്വം താലോലിച്ചു ബന്ധുക്കളെയെല്ലാം അളയച്ചുവരുത്തി വിരുന്നുകൊടുക്കയും വിശേഷങ്ങൾ പറകയും മററും ചെയ്തു. കുട്ടിക്കു് യഥാകാലം നാമദേവൻ എന്നു പേരിട്ടു. പുത്രന്റെ അഭ്യുദയത്തിനായി അൎത്ഥികൾക്കു് അന്നാദിദാനങ്ങളും ചെയ്തു സന്തോഷത്തോടുകൂടിയിരുന്നു.

ഒന്നാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

രണ്ടാം അദ്ധ്യായം.

നാമദേവൻ ഭഗവാനെ ചോറൂട്ടിയതു്.

ഇപ്രകാരം വൃദ്ധദമ്പതികൾ ഏകമനസ്സോടെ ബാലനെ രക്ഷിച്ചു വളർത്തുന്നകാലത്തു്, നാമദേവനു നാലാമത്തെ വയസ്സു കഴിഞ്ഞു, അഞ്ചാം വയസ്സാരംഭിച്ചു. അവൻ സമവയസ്കന്മാരായ ബാലന്മാരുമായി ഓടിത്തുള്ളിക്കളിച്ചു നടന്നുതുടങ്ങി. അന്നൊരു ദിവസം ദാംസേട്ടി ഭാൎയ്യയെ നോക്കിപ്പറഞ്ഞു:—"പ്രിയതമേ! ഇന്നു ഞാൻ എന്റെ സഹോദരൻ താമസിക്കുന്ന ദിക്കിലേക്കു പോകയാണു് വൈകുന്നേരമേ മടങ്ങി എത്തുകയുള്ളൂ. ഭഗവൽ പൂജമുടക്കരുതു്. പൂജാദ്രവ്യങ്ങളെല്ലാം ഒരുക്കി നമ്മുടെ പുത്രനായ നാമദേവന്റെ പക്കൽ കൊടുത്തയയ്ക്കണം. കൊണ്ടുപോയി പണ്ഡരീനാഥനു് നിവേദിക്കണമെന്നു പ്രത്യേകം പറഞ്ഞയയ്ക്കുയും വേണം. എന്നിട്ടു് നാമദേവനെനോക്കി "ഹേ പ്രിയപുത്രാ! ഇന്നു നിന്റെ കൊച്ചു കൈകൾകൊണ്ടു ഭഗവാനു പൂമാലകൾ ചാൎത്തി പത്മനാഭ! പരമേശ്വര! എന്നു വാഴ്ത്തി, അന്നവും നിവേദിച്ചു പാപശാന്തി വരുത്തണം. പിന്നീടു വന്നു കൂട്ടരുമായിക്കളിക്കാം. മറന്നുപോകരുതു്"—എന്നുപറഞ്ഞേല്പിച്ചുംവച്ചു് യാത്രപുറപ്പെടുകയും ചെയ്തു.

കുനാഭായി പതിവുപോലെ, ഭഗവൽപൂജയ്ക്കുള്ള സാധനങ്ങളെല്ലാം ഒരു തട്ടിൽ ഒരുക്കിവച്ചു മകനെക്കുളിപ്പിച്ചു പൂമാലകളും അണിയിച്ചു് പട്ടുവസ്ത്രവും ധരിപ്പിച്ചശേഷം ഹാ! എന്റെ കുഞ്ഞു്, ബാലസുബ്രഹ്മണ്യനെപ്പോലെയിരിക്കുന്നു എന്നനുമോദത്തോടുകൂടി, മകനെ നോക്കി—"പുത്രാ! ഇതാ ഈ പൂജാസാധനങ്ങൾ എടുത്തുകൊണ്ടുപോയി നമ്മുടെ കുലദൈവമായ പണ്ഡരീനാഥനെ പൂജിക്കണം. നീതന്നെ കൊണ്ടുപോകണമെന്നാണു് നിന്റെ അച്ഛൻ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതും. വഴിമേൽ എങ്ങും താമസിക്കരുതു്. ആരേയും തീണ്ടുകയും അരുതു്. പാണ്ഡുരംഗ! ശ്രീരംഗ! എന്ന തിരുനാമങ്ങൾ ജപിച്ചു മനസ്സിലും അദ്ദേഹത്തെ ധ്യാനിച്ചുറപ്പിച്ചുചെന്നു്, പൂജകഴിച്ചുംവച്ചു് വേഗം മടങ്ങിവരണം" എന്നു നിയോഗിച്ചയച്ചു. നാമദേവൻ തൽക്ഷണം തന്നെ പൂജാസാധനങ്ങളും എടുത്തു് തലയിൽവച്ചു ഭഗവന്നാമങ്ങളും പാടി വഴിയിലിറങ്ങി അവിടെപ്പന്തുകളിച്ചുകൊണ്ടു നില്ക്കുന്ന ചില കൂട്ടാളികളെക്കണ്ടു ബാലചാപല്യത്താൽ അല്പനേരം

നോക്കിക്കൊണ്ടുനിന്നുപോയി. പന്തടിച്ചുവിട്ടതു യദൃച്ഛയാ നാമദേവൻെറ തലയിലിരുന്ന നൈവേദ്യത്തിൽ ചെന്നു തട്ടിവീണു. നാമദേവർ അതുകണ്ടു കോപിച്ചു് "ഹാ! ദുഷ്ടക്കുട്ടികളേ! നിങ്ങൾ എന്തൊരു സാഹസമാണു പ്രവർത്തിച്ചതു്? ഭഗവാനു പൂജിക്കാനുള്ള നൈവേദ്യത്തിന്മേലല്ലേ നിങ്ങൾ പന്തടിച്ചുവിട്ടതു്. മൂഢന്മാരേ! നിങ്ങൾക്കു ദൈവഭക്തി അശേഷം ഇല്ലയോ?" എന്നുചോദിച്ചു. അതുകേട്ടു കുട്ടികൾ എടാ ശാപ്പാട്ടരാമാ! കീറത്തുണികൾ തുന്നി കാലക്ഷേപം ചെയ്യുന്ന തയ്യൽക്കാക്കു്, ദേവപൂജ വിധിയാണോടാ? നീ വലിയ ഭക്തനാണെന്നു തോന്നുന്നുവല്ലൊ. അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ നൈവേദ്യം കൊണ്ടുപോകുന്ന നിനക്കു് പന്തുകളിക്കുന്നിടത്തെന്തുകാര്യം? ഇവിടെവന്നു നോക്കിനിൽക്കാൻ നിന്നോടാരു പറഞ്ഞു? നീ ഒരുഭാഗത്തുകൂടി ഒതുങ്ങിപ്പോയിരുന്നെങ്കിൽ പന്തു വീഴുമായിരുന്നോ? എന്നുപറഞ്ഞു്, നൈവേദ്യത്തെത്തൊട്ടു പന്തെടുത്തുകൊണ്ടുപോയി. നാമദേവനു് അതുകണ്ടപ്പോൾ കോപം സഹിക്കവയ്യാതെ അവരെ നോക്കി,— ഹേ ദുഷ്ടനാസ്തികന്മാരെ! നിങ്ങൾ ഭഗവൽപൂജയ്ക്കുള്ള നൈവേദ്യംതൊട്ടു നാശപ്പെടുത്തിയോ? അതുംപോരാഞ്ഞു്, തയ്യൽക്കാക്കു് പൂജചെയ്യാൻ വിധിയുണ്ടോ? എന്നൊക്കെ എന്നെപ്പരിഹസിക്കയും ചെയ്യുന്നു അല്ലേ? ഭഗവാനു നൈവേദ്യം ചെയ്യാതെ ഉണ്ണുന്ന പശുപ്രായന്മാരായ നിങ്ങളെപ്പോലെ ഞങ്ങളേയും കരുതിയായിരിക്കാം അങ്ങനെ പറഞ്ഞതു്?" എന്നു ചോദിച്ചു. ബാലന്മാർ അതുകേട്ടു് അന്യോന്യം നോക്കിച്ചിരിച്ചുവെങ്കിലും നാമദേവൻെറമേൽ മത്സരം വർദ്ധിച്ചു. "എടാ നാമ! നിന്നെപ്പോലെ ഭക്തന്മാർ ഈ ഊരിൽ മററാരുമില്ല. നീ പണ്ഡരിനാഥനെ ഊട്ടാതെ ഒരുദിവസവും ഉണ്ണുകയുമില്ല. അതൊക്കെ ഞങ്ങൾ സമ്മതിച്ചേക്കാം, എന്താ പോരേ? ഛീ! ചൊട്ടച്ചാണില്ലാത്ത ചെറുമ! നിൻെറ പൌരുഷവും മോടിയുമൊക്കെ ഞങ്ങളറിയാത്തതല്ല. ഞങ്ങളൊക്കെ മൃഗപ്രായന്മാർതന്നെ ആയിക്കൊള്ളട്ടെ. നിനക്കെന്തുചേതം?—നൻെറ തലമണ്ട കൊട്ടിയുടയ്ക്കാതെ ഇന്നു വിട്ടയയ്ക്കുമെന്നു വിചാരിക്കേണ്ടാ, ആകുമെങ്കിൽ ശണ്ഠയ്ക്കുവാടാ—" എന്നു വിളിച്ചുകൊണ്ടടുത്തു.

നാമദേവൻ നൈവേദ്യത്തട്ടു, തെരുത്തിണ്ണയിൽവച്ചുംവച്ചു, കോപദീപ്തനായി, "ആരെടാ ശണ്ഠയ്ക്കുവിളിച്ചവൻ?" എന്നു ചോദിച്ചുകൊണ്ടു് ബാലന്മാരുടെ കൂട്ടത്തിൽ ചാടിവീണു. അടിച്ചും ഇടിച്ചും തൊഴിച്ചും ചവിട്ടിയും തട്ടിയും മുട്ടിയും വീണുമെഴുന്നേററും കഠിനമായ പോരാരംഭിച്ചു, ആനക്കൂട്ടത്തിൽ ചെന്നു

ചാടിയ സിംഹക്കുട്ടിയെപ്പോലെ നാമദേവൻ പലരെയും തോല്പി ച്ചോടിക്കയും മുറിവേല്പിക്കയുംചെയ്തു. അക്കഥ ആരോ വന്നു പറ ഞ്ഞറിഞ്ഞ കുനാഭായി സംഭ്രമിച്ചോടിയിറങ്ങിച്ചെന്ന് "എടാ നാമദേവ! ഭഗവാനു നൈവേദ്യം ചെയ്തുവരുവാൻ സാധനങ്ങൾ തന്നയച്ചാൽ അതു തെരുത്തിണ്ണയിൽ കൊണ്ടുവച്ചുംവച്ചു പിള്ള രോടു യുദ്ധംചെയ്കയാണോ വേണ്ടതു്? ഇനി ഈ നൈവേദ്യം ഭഗവാനു പൂജിക്കാൻകൊള്ളാമോ? അനേകനാളായി ചെയ്തു വന്ന വ്രതത്തെ നീ കെടുത്തിയല്ലോ. ഞങ്ങളുടെ ആജ്ഞയെ മറക്കയുംചെയ്തു. ബാല്യത്തിലേ ഗുരുത്വംകെട്ടവനെന്ന പേർ കേൾക്കണമെന്നാണു നിനക്കു മോഹം; അല്ലേ? എന്നെ കണ്ട പ്പോൾ നീ ഓടിച്ചെന്നു തട്ടെടുക്കുന്നതെന്തിനു്? ഛീ! അധികപ്ര സംഗി!" ഇങ്ങനെ ശകാരിച്ചുകൊണ്ടടുക്കുമ്പോൾ, നാമദേവൻ "അമ്മേ! ഇപ്പോൾ ഞാൻ പൂജയുംകഴിച്ചു മടങ്ങിവരാം" എന്നു വിളിച്ചുപറഞ്ഞുകൊണ്ടു് തട്ടമെടുത്തുകോവിലിലേയ്ക്കോടി. എടാ ദുഷ്ടക്കുട്ടി! പലരും തൊട്ടുതീണ്ടിയ നൈവേദ്യം ഇനി വിഷ്ണുപൂ ജയ്ക്കു കൊള്ളുകില്ല മടങ്ങിക്കൊണ്ടുപോരൂ" എന്നു് അമ്മ ഉച്ച ത്തിൽ വിളിച്ചുപറഞ്ഞതു കേൾക്കാതെപോയി, കോവിലിൽകട ന്നു ഭഗവൽപൂജ ആരംഭിച്ചു—"പണ്ഡരീനാഥ! പരമേശ്വര! പാ ണ്ഡുരംഗാ!" ഇത്യാദി നാമജപങ്ങളോടുകൂടി, ബിംബത്തെ നീരാ ടിച്ചു്, പൂമാലകളും ചന്ദനവുമണിഞ്ഞു്, പാൽച്ചോർ മുമ്പിൽ വച്ചു് ഒരു നാളികേരം എടുത്തുടച്ചു്, അതിൻെറ മുറിയിൽ ധൂപ നദ്രവ്യങ്ങളിട്ടു പുകയുണ്ടാക്കി ഉഴിഞ്ഞു് കൈയിൽ ജലംപകൎന്നു് അന്നമാവാഹിക്കാൻതുടങ്ങി "ഇഷ്ടദൈവമായ വിഷ്ണുദേവ! നിന്തി രുവടിയുടെ വലതുകൈകൊണ്ടു് അന്നംവാരി ഭക്ഷിച്ചാലും!" എ ന്നപേക്ഷിച്ചു് തൃപ്പാദങ്ങളിൽവീണു നമസ്കരിച്ചെഴുന്നേററു്. ത ൻെറ കൈയാൽ ഒരുപിടി അന്നംവാരി ഭഗവാനെ ഊട്ടുകയും ചെയ്തു. എന്നിട്ടു്, ആ അന്നം ഉള്ളിലേക്കു് ഇറക്കാതെയിരിക്കുന്ന തുകൊണ്ടു് നാമദേവർ കുണ്ഠിതത്തോടുകൂടി—"ഹേ പാണ്ഡുരംഗ! ശ്രീരംഗ! ഈ അന്നം അശുദ്ധമായിപ്പോകകൊണ്ടാണോ നിന്തി രുവടി ഭക്ഷിക്കാതെയിരിക്കുന്നതു്? വീട്ടിൽപോയി വേറെ ശുദ്ധാ ന്നംകൊണ്ടുവരികയെന്നുവച്ചാൽ അമ്മ എന്നെത്തല്ലും. നിന്തിരു വടി ഉണ്ടില്ലെന്നു ഞാൻചെന്നു പറയുകയാണെങ്കിൽ, അന്നം അ ശുദ്ധമാക്കിയതിനും തല്ലും. അതുകൊണ്ടു്, എന്നിൽ കരുണയുണ്ടാ യി ഒരുപിടിയെങ്കിലും ഭക്ഷിക്കണം" എന്നപേക്ഷിച്ചു. എന്നിട്ടും ഭഗവാൻ നിശ്ചലനായിരിക്കുന്നതുകണ്ടു് നാമദേവൻ വിഗ്രഹ ത്തിൻെറ കാതരികിൽ മുഖത്തെച്ചേൎത്തു്, "ഹേ പണ്ഡരീനാഥ!

പാണ്ഡവദൂത! ഞാൻ പറയുന്നതൊന്നും നിന്തിരുവടി കേൾക്കുന്നില്ലയോ? കാതു ചെകിടാണെന്നുണ്ടോ? ഒരു പിടിച്ചോറെങ്കിലും ഉണ്ണണമെന്നു ഞാൻ എത്രപ്രാവശ്യം പറഞ്ഞു; എന്നിട്ടും അനങ്ങുന്നില്ലല്ലോ. സകല ജാതികൾക്കും ഏകദൈവമായ നിന്തിരുവടി ആരു കൊണ്ടുവന്നാലും ഭേദമില്ലാതെ ഭുജിക്കേണ്ടതല്ലയോ? ഈ നൈവേദ്യത്തെത്തൊട്ടവർ നിന്തിരുവടി സൃഷ്ടിച്ച ജീവികൾതന്നെയല്ലേ? അങ്ങേയ്ക്കു ശുദ്ധമെന്നും അശുദ്ധമെന്നും ഭേദമുണ്ടോ? ജാതിഭേദമുണ്ടോ? എന്താണൊന്നും പറയാത്തതു്? പറവാൻ വയ്യയില്ലയോ? അതോ ഞാൻചെയ്ത കുററംകൊണ്ടോ? അതോ ഉറങ്ങിയിരിക്കയാണോ? അതോ വയറു നിറഞ്ഞിരിക്കകൊണ്ടോ? അതോ കൊണ്ടുവന്ന സമയംതെററിപ്പോയതുകൊണ്ടോ? അതോ കൊണ്ടുവന്ന എന്നെ പ്രിയമില്ലായ്കകൊണ്ടോ? ഉള്ളതുപറയണം. എൻെറ മുമ്പിൽവച്ചുണ്ണുന്നതിനു് വല്ല സംശയവുമുണ്ടെങ്കിൽ അതും പറയണം. അന്നം പാകംചെയ്തതു് ഒത്തില്ലെന്നുണ്ടോ? അന്നം കുറഞ്ഞുപോയതുകൊണ്ടോ? എന്തോന്നാണു് തിരുമനസ്സു്, എന്നരുളിച്ചെയ്യണം." എന്നൊക്കെ പലപ്രാവശ്യം പറഞ്ഞിട്ടും ഭഗവാൻ ഇളകാതിരിക്കുന്നതുകണ്ടു് ഇതെന്തൊരു വിഷമത? എനിക്കു വിശക്കുന്നല്ലോ. ദേവനുണ്ണാതെ ഞാൻ എങ്ങിനെയാണുണ്ണുന്നതു്? അദ്ദേഹത്തിനു് ഒരുണർച്ചയും കാണുന്നതുമില്ല, എന്നാവലാതിപ്പെട്ടുകൊണ്ടു്, നാമദേവൻ—"സ്വാമി! അങ്ങയ്ക്കു് എൻെറ മുമ്പിൽ വച്ചുണ്ണുന്നതു് ഇഷ്ടമല്ലെന്നുണ്ടോ? എനിക്കു സങ്കടവും കോപവും തോന്നുന്നതേക്കുറിച്ചു കരുണയില്ലെന്നുണ്ടോ ഇതാ മുമ്പിൽ ഇരിക്കുന്ന ഈ പാൽച്ചോറു കണ്ടില്ലെന്നുണ്ടോ? അതോ എന്നെ വഞ്ചിക്കണമെന്നുള്ള മോഹംകൊണ്ടോ? എന്താണങ്ങു മിണ്ടാത്തതു്? എനിക്കു സഹിക്കാത്ത ദേഷ്യം തോന്നുന്നു. ഞാൻ എത്ര കഷ്ടപ്പെട്ടാണു ഈ ചോറിവിടെ കൊണ്ടുവന്നതു്? കുട്ടികളുടെ അടി എത്രകൊണ്ടു? ഓടിയോടി കാൽ എത്രനൊന്തു? ഇവിടെ വന്നിട്ടുതന്നെ എത്രനേരമായി. എന്തെല്ലാം ഞാൻ പറഞ്ഞിട്ടും അങ്ങുചെവിക്കൊള്ളുന്നില്ലല്ലോ. ഇനിയെങ്കിലും സംസാരിക്കയും ഈ പാൽച്ചോറുണ്ണുകയുംചെയ്തു് എന്നെ അനുഗ്രഹിക്കണം. വയറു നിറഞ്ഞിരിക്കുകയാണെങ്കിൽ ഒരുരുളമാത്രം തിന്നാലുംമതി. അല്ലെങ്കിൽ അതെനിക്കു സങ്കടമാണു്. ഞാൻ അറിയാത്ത കുട്ടിയല്ലേ! ബാലശാപം വലിച്ചുവയ്ക്കുന്നതു്, അങ്ങേയ്ക്കുഴകാരണോ? ഹേ പാണ്ഡുരംഗ! ഇനിയെങ്കിലും കരുണയുണ്ടാകണമേ"എന്നോരോവിധത്തിൽ പരിദേവനംചെയ്തപേക്ഷിച്ചിട്ടുംഭഗവാൻ പഴയപടിതന്നെ ഇരിക്കുന്നതുകണ്ടു ബാലൻ വ്യസനിച്ചു

ഹാ! ഹാ! ഇതെന്തൊരു കഷ്ടകാലം? അച്ഛൻ ദിവസംതോറും എത്ര വേഗത്തിലാണു്, അന്നം നിവേദിച്ചുംവച്ചു വരുന്നതു്? ഭഗവച്ശേഷം എന്നുപറഞ്ഞാണല്ലോ ഞങ്ങൾക്കു തരുന്നതു്. അദ്ദേഹം കൊണ്ടുവന്നപ്പോൾ സംശയിക്കാതെ ഉണ്ട ഭഗവാൻ ഞാൻ കൊണ്ടുവന്നതു വേണ്ടെന്നുവയ്ക്കാൻ കാരണമെന്തു്? എനിക്കു ദൈവഭക്തിയും വിശ്വാസവും കുറവാകകൊണ്ടായിരിക്കാം. അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ ഞാൻ പാപിയാണല്ലോ. പാപി ജീവിച്ചിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടെന്തുഫലം? മരിക്കുന്നതാണു നല്ലതു്?" എന്നു പറഞ്ഞു്, ഭഗവൽപാദങ്ങളിൽ തൊഴുതുവീണുകിടന്നു്—"ഹേ പണ്ഡരിനാഥ! വേഗം ഊണുകഴിക്കണമേ. ഉണ്ണുകില്ലെന്നു തീർച്ചയാണെങ്കിൽ ഞാൻ ജീവിച്ചിരിക്കയില്ലെന്നും തീർച്ചയാണു്. ഇപ്പോൾത്തന്നെ എന്റെ ശിരസ്സു് അങ്ങേ പാദങ്ങളിൽ അടിച്ചുമരിക്കുന്നുണ്ടു്. അങ്ങിനെ ഞാൻ ചെയ്യുന്നപക്ഷം അങ്ങേയ്ക്കു് അപഖ്യാതിയും, അമ്പലത്തിനു് അശുദ്ധിയും സംഭവിക്കും. അങ്ങേ വന്ദിക്കാൻ ആരും വരാതെയാകും." എന്നുപറഞ്ഞു കരഞ്ഞുകൊണ്ടു ഭഗവൽപാദങ്ങളിൽ തലതല്ലാൻ ഭാവിച്ചു.

ഉടനേ, ഭഗവാൻ പ്രത്യക്ഷനായി ബാലനെപ്പിടിച്ചെഴുന്നേല്പിച്ചു. 'ശംഖചക്രഗദാപത്മശോഭമാനചതുർഭുജനായി' ശ്രീവത്സവക്ഷസ്സായി, മകുടധാരനായി മന്ദസ്മിതം തൂകിക്കൊണ്ടു നില്ക്കുന്ന നീലവർണ്ണനായ വിഷ്ണുഭഗവാനെക്കണ്ടപ്പോൾ നാമദേവൻ ആനന്ദപരവശനായി നിന്നുപോയി. കൈകൾ കൂപ്പി നിശ്ചലനായി നില്ക്കുന്ന ആ ബാലനെ ഭഗവാൻ തൃക്കൈകളാൽ തലോടി ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—"ഭക്തനായ ബാല! നിന്റെ ഭക്തിയും വൈരാഗ്യവും പരീക്ഷിക്കുന്നതിനാണു ഞാൻ ഇതുവരെ അനങ്ങാതെയിരുന്നതു്. അതുകൊണ്ടു നിനക്കു കോപവും താപവും ഉണ്ടാകേണ്ട. ഹാ നിന്റെ ദേഹം മുഴുവൻ മണ്ണല്ലേ പുരണ്ടിരിക്കുന്നതു്? നൈവേദ്യം ചുമക്കയാൽ ഈ കൊച്ചുകൈകളും, ഓടി നടക്കയാൽ കാലുകളും നൊന്തുപോയി—അല്ലേ" എന്നരുളിച്ചെയ്തു് തൃക്കൈകളാൽ ബാലന്റെ ശരീരം മുഴുവൻ തലോടി ചന്ദനം പൂമാല മുതലായവ ധരിപ്പിച്ചു് അവന്റെ പീതാംബരം താൻ വാങ്ങിധരിക്കയും തന്റെ പീതാംബരം അവനെ ഉടുപ്പിക്കയും ചെയ്തു. ബാല! നിനക്കു വിശപ്പു് അധികമായിരിക്കുന്നു; അല്ലേ? എന്നാൽ ഇതാ ഉണ്ടോളൂ. എന്നുപറഞ്ഞു തൃക്കൈകളാൽ അന്നം എടുത്തു ബാലനെ ഊട്ടിച്ചു. നിന്റെ കൊച്ചുകൈകളാൽ അന്നം വാരി എന്നെ ഊട്ടിക്കുക, എന്നാജ്ഞാപിക്കയുംചെയ്തു. നാമദേവൻ അതുകേട്ടു ചരിതാർത്ഥനായി അന്നം ഉരുട്ടി ഭഗവാനു കൊടു

ക്കുകയും ഭഗവാൻ ഭക്ഷിക്കുകയുംചെയ്തു. നാമദേവൻ ഭഗവാനേയും ഭഗവാൻ നാമദേവനേയുമായി അന്നം മുഴുവൻ ഊട്ടിത്തീന്നപ്പോൾ, ഇനി വേഗം വീട്ടിൽപൊയ്ക്കോൾക എന്നു ഭഗവാൻ ബാലനെ ആജ്ഞാപിച്ചശേഷം, അന്തർദ്ധാനംചെയ്തു.

നാമദേവൻ, സന്തോഷത്തോടുകൂടി, നൈവേദ്യങ്ങൾ കൊണ്ടുപോയ തട്ടം എടുത്തുകൊണ്ടു്, മടങ്ങി വീട്ടിൽവന്നു. തട്ടമാത്രം അമ്മയുടെ മുമ്പിൽ വച്ചിട്ടു്,—"അമ്മേ! ഇന്നു നൈവേദ്യം കൊണ്ടുപോകാൻ നേരം കുറേ അധികമായിട്ടും, ഭഗവാൻ കോപിക്കാതെ അതെല്ലാം ഭക്ഷിച്ചു്, എനിക്കു് അനുഗ്രഹവും തന്നു. ഇതൊക്കെ ഭഗവാൻതന്നെ എന്നെ അണിയിച്ച കുറിക്കൂട്ടാണു്. ഈ പീതാംബരം എനിക്കു തന്നതും ഭഗവാനാണു്" എന്നുപറഞ്ഞു്, ബാലൻ ആനന്ദത്താൽ ചിരിച്ചുകളിച്ചു് തുള്ളിക്കൊണ്ടുനിന്നു. കുനാഭായി, പതിവില്ലാത്തവണ്ണം വെറും തട്ടമാത്രം മടക്കിക്കൊണ്ടു വന്നതുകൊണ്ടും, ഭഗവാൻെറ പീതാംബരം അവൻ ഉടുത്തിരിക്കുന്നതുകണ്ടും കോപത്തോടെ, "എടാ നാമദേവ! ഇവിടെനിന്നും തന്നയച്ച പഴവും പാൽച്ചോറും ഒക്കെ എവിടെ? നീ ഉടുത്തുകൊണ്ടുപോയ പീതാംബരം എവിടെ? വേഗം സത്യംപറ നല്ലതിനു്"— എന്നുപറഞ്ഞു.

നാമദേവൻ—അമ്മേ ഞാൻ പറഞ്ഞതു സത്യമാണു്. പാൽച്ചോറും പഴവുമെല്ലാം ഭഗവാൻതന്നെയാണു ഭക്ഷിച്ചതു്. വിശക്കുന്നു എന്നു പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു നാലഞ്ചുരുള എനിക്കും തന്നു. ഇതാ എൻെറ വയറു നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു നോക്കു അമ്മാ! എനിക്കിനി, ചോറുവേണ്ടാ.

കുനാഭായി—"എടാ ദുഷ്ടക്കുട്ടി! ഭഗവാൻ നൈവേദ്യം ഉണ്ണുന്ന പതിവുണ്ടോ? നീ മുഴുവൻ വാരിത്തിന്നുകൊണ്ടു ഭഗവാനാണുണ്ടതെന്നു കള്ളംപറയുന്നു. ഇപ്പോഴേ നീ കള്ളംപറഞ്ഞുതുടങ്ങിയോ?" എന്നുപറഞ്ഞു് അരികിൽ ഇരുന്ന ഒരു കോലെടുത്തു് വീശി അവനെ എറിഞ്ഞു.

നാമദേവൻ— ഇതെന്തൊരു ശാഠ്യമാണമ്മേ! ഞാൻ പറഞ്ഞതു കള്ളമാണെന്നു് അമ്മയ്ക്കെങ്ങനെയറിയാം. അമ്മ വെറുതേ എന്നെ അടിക്കരുതു് എന്നുപറഞ്ഞോടി വെളിക്കിറങ്ങിനിന്നു. "എൻെറ ജീവൻ പോയാലും ഞാൻ കള്ളം പറകില്ല. ഭഗവാൻ തന്നെയാണു്, പഴവും പാൽച്ചോറും തിന്നതു്. അദ്ദേഹത്തിനു കൊടുക്കാനാണു്, അതു തന്നയച്ചതും; ഞാൻകൂടി ഉണ്ണണമെന്നു ഭഗവാൻ പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു രണ്ടുമൂന്നുരുള ഭക്ഷിച്ചുവെന്നേയുള്ളു, ഭഗവാൻ പറയുന്ന വാക്കു തട്ടാൻ നിവൃത്തിയില്ലായ്കകൊണ്ടാണു്,

അങ്ങനെ ചെയ്തതു്. അതിനമ്മ വെറുതെ എന്നോടു കോപി ക്കുന്നതു ശരിയല്ല. വയസ്സായിട്ടും നേരും കള്ളവും തിരിച്ചറി വാൻ ശക്തിയുണ്ടായില്ലയോ?

കുനാഭായി—എടാ താന്തോന്നിയായ കുട്ടി! നിന്റെ അ ച്ഛൻ ഇന്നിവിടെ വരട്ടെ. നിന്റെ കഥ ഞാൻ കഴിപ്പിച്ചേക്കുന്നു ണ്ടു്. നമുക്കു് ആശ്രയഭൂതനായ ഭഗവാൻ ഇന്നു നൈവേദ്യംകഴി ക്കാതെ നീ വയറുനിറച്ചുണ്ടുകൊണ്ടു് വന്നുനിൽക്കുന്നോ? എന്നു പറഞ്ഞു്, ഭഗവൽപ്പൂജയ്ക്കു വേറേ നൈവേദ്യം പാകപ്പെടുത്താൻ തുടങ്ങി.

നാമദേവൻ—ഇതെന്തൊരു വിഷമത? ഇന്നു നേരംവെളു ത്തപ്പോൾ തുടങ്ങിയ ആപത്താണിതു്. വൈകാറായിട്ടും തീന്നില്ല ല്ലോ. ഇനി വൃദ്ധനായ അച്ഛൻ വന്നാൽ എന്തെല്ലാമാണാ വോ ശണ്ഠ? എന്ന വിചാരത്തോടെ പുറത്തൊരിടത്തുചെന്നു നി ശ്ചലനായി നിന്നു. അങ്ങനെ നിൽക്കുമ്പോൾ ദാംസേട്ടിയുടെ വരവായി.അദ്ദേഹം തെരുവിൽ ഇറങ്ങി നില്ക്കുന്ന പുത്രനെക്കണ്ടു് വാത്സല്യപൂർവം വാരിയെടുത്തു മാറിൽ ചേർത്തുകൊണ്ടു് "ഓമനപ്പു ത്ര! നീ എന്റെ വരവു നോക്കി നില്ക്കുകയാണു് അല്ലേ? പണ്ഢ രീനാഥനു നൈവേദ്യം കൊണ്ടുപോയി പൂജിച്ചുവോ? നിന്റെ അമ്മയെ ഇഷ്ടപ്പടി ശുശ്രൂഷിച്ചുവോ?'' എന്നുചോദിച്ചു ശിര സ്സിൽ ചുംബിച്ചുകൊണ്ടു്, വീട്ടിലേക്കു നടന്നു ഭഗവാനു നൈവേ ദ്യം കൊണ്ടുപോയി പൂജിച്ചുവെന്നു നാമദേവൻ പറഞ്ഞതുകേട്ടു് വൃദ്ധൻ സന്തോഷിക്കുകയും, അപ്പനേ! നിന്റെ കൊച്ചുകൈക ളാൽ, ഭഗവാനെ പൂജിച്ചുവെന്നു പറഞ്ഞതു്, എനിക്കു കണ്ണുപീ യൂഷമായിരിക്കുന്നു നിന്നെ പുത്രനായി ലഭിച്ച ഞാൻ ഭാഗ്യവാൻ തന്നെ" എന്നു പ്രശംസിക്കയുംചെയ്തു. വീട്ടിൽ കടന്നപ്പോൾ കുനാഭായി കോപഭാവത്തോടെ ഹാ!"ആ കൊച്ചുകള്ളനെ അങ്ങു ലാളിക്കയാണോ. അവൻ പരമദ്രോഹിയാണു്. അവനെ കഠി നമായി ശിക്ഷിക്കണം, വാളെടുത്തു കഴുത്തുവീശിയാലുംവേണ്ടില്ല. ഞാൻ സമ്മതിച്ചു." എന്നു ഭർത്താവിനോടു പറഞ്ഞു. വൃദ്ധൻ അതുകേട്ടു്, അത്ഭുതത്തോടെ! "സാധുകുടുംബിനീ! നീ എന്തുപറ യുന്നു? ഇവൻ ഞാൻ പോയതിൽപിന്നെ നിനക്കു കോപമുണ്ടാക ത്തക്ക കാര്യം എന്താണുചെയ്തതു്? വേഗം പറയൂ. തക്ക അപരാ ധം ചെയ്തെങ്കിൽ ഇവനെ ശിക്ഷിക്കതന്നെ വേണം" ഉടനേ കുനാഭായി സകല വസ്തുതകളും പറഞ്ഞു. നാമദേവൻ നൈവേ ദ്യം കൊണ്ടുപോയതും തെരുവിൽ കണ്ട കുട്ടികളോടു മല്ലടിച്ചതും,

അവർ നൈവേദ്യം തൊട്ടശുദ്ധമാക്കിയതും പിന്നീട് അവൻകൊണ്ടുപോയി നിവേദിച്ചു എന്നുംപറഞ്ഞ് പഴവും പാൽച്ചോറും എല്ലാം വയറുനിറയെ ഭക്ഷിച്ച് കുറികളും നന്നായി പൂശി,പൂമാലകളും എടുത്തുചൂടി, ഭഗവാന്റെ പീതാംബരവും അഴിച്ചുടുത്തുംകൊണ്ടു മടങ്ങിവന്നതായും കെട്ടുപറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചു. അതുകേട്ടപ്പോൾ താംസേട്ടിക്കു കോപം ജ്വലിച്ചുപൊങ്ങി. "ഭഗവൽപൂജമുട്ടിച്ച ഈ ബാലനെ വധിക്കതന്നെ വേണം. വാളെവിടെ? വേഗം എടുത്തുകൊണ്ടുവരിക" എന്നു ഭാര്യയെ നോക്കിപ്പറഞ്ഞു.

നാമദേവൻ, അതു കേട്ടമാത്രയിൽ നടുങ്ങി, പ്രാണരക്ഷക്കായി തെരുവിലിറങ്ങി ഓട്ടമിട്ടു. താംസേട്ടിയും വാളുമായി പുറകേ എത്തി. "എടാ ദുഷ്ടക്കുട്ടീ! മുളകാണുമ്പോൾ വളർച്ച നിശ്ചയിക്കാം. ഇത്ര ബാല്യത്തിലേ കള്ളംപറവാൻ അശേഷം മടിക്കാത്ത നീ വളരുമ്പോൾ എന്തെല്ലാം ദുഷ്കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യാതിരിക്കയില്ല. അതുകൊണ്ടു നിന്നെ ഇനി ജീവനോടെ വച്ചിരുന്നാൽ എന്റെ കുലം നശിക്കും" എന്നുച്ചത്തിൽ പറഞ്ഞുകൊണ്ട് പിടിക്കാനായി അടുത്തു. നാമദേവൻ ഭയാക്രാന്തനായി ഹാ! അമ്മയെപ്പോലെ അച്ഛനും അവിവേകമുണ്ടായോ? ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ കൈയിൽ ഇപ്പോൾ അകപ്പെട്ടാൽ പരമാർത്ഥം അറിയാതെ എന്നെ നിഗ്രഹിച്ചേക്കും എന്നു വിചാരിച്ച്, പിടികൊടുക്കാതെ "ഹേ പണ്ഡരീനാഥ! എന്നെ രക്ഷിക്കണമേ" എന്നു ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ട് പലദിക്കിലും ഓടിത്തളർന്ന് ഒടുവിൽപണ്ഡരീനാഥക്ഷേത്രത്തിൽ ചെന്നുകയറി. അവിടെ ബിംബത്തിന്റെ പുറകിൽ മറഞ്ഞ്, അതിൽ കൈകൾ കെട്ടിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. താംസേട്ടി പുറകേ എത്തിച്ചേർന്ന് നാമദേവന്റെ കൈക്കുപിടിച്ചുവലിച്ചെഴുന്നേല്പിച്ചു നിർത്തിക്കൊണ്ട്, "എടാ! കള്ളപ്പയലേ! ഭഗവാനു തന്നയച്ച നൈവേദ്യം നീ എന്തുചെയ്തു? ദൈവസന്നിധിയിൽ നിന്നുകൊണ്ടു കള്ളംപറയരുത്" എന്നു ചോദിച്ചു ഭയപ്പെടുത്തി. നൈവേദ്യം പണ്ഡരീനാഥനായ ഈ തിരുമേനിതന്നെയാണു ഭക്ഷിച്ചതു് എന്നു നാമദേവൻ മറുപടി പറഞ്ഞു.

താംസേട്ടി— കൊള്ളാം; ഭഗവാൻ ചോറുണ്ണുമോ? ആട്ടെ, നീ അദ്ദേഹം അണിഞ്ഞിരുന്ന പീതാംബരത്തെ എടുത്തുടുത്തതെന്തിന്?

നാമദേവൻ—ഉടുത്തുകൊള്ളാൻ പറഞ്ഞിട്ട്; ഭഗവാൻ എന്റെ കൈയിൽ അതെടുത്തുതന്നു.

താംസേട്ടി—(അത്ഭുതത്തോടെ) ശരി; ഇനി ഒരിക്കൽ എന്റെ മുമ്പിൽവച്ചു നൈവേദ്യാന്നം നിനക്കു ഭഗവാനെ ഊട്ടാമോ?

നാമദേവൻ—ഒരിക്കലല്ല പലപ്പോഴും ഞാൻ ഊട്ടിച്ചുകാണിച്ചുതരാം. നൈവേദ്യം കൊണ്ടുവരുവാൻ കല്പിച്ചയച്ചാലും.

താംസേട്ടി—കൊള്ളാം; നല്ല പരീക്ഷ; അങ്ങനെ ചെയ്യാമെങ്കിൽനീ പറഞ്ഞതു ഞാൻ വിശ്വസിച്ചുകൊള്ളാം.

ഇങ്ങനെപറഞ്ഞു്, മകനേയും കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വീട്ടിൽവന്നു നൈവേദ്യം എടുപ്പിച്ചുകൊണ്ടുപോയി നൈവേദ്യത്തെ ഭഗവാന്റെ മുമ്പിൽ വച്ചിട്ടു്, "എടാ കള്ളാ! നീ ഭഗവാനെ ഊട്ടുക; ഞാൻ കാണട്ടെ. ഊട്ടിയില്ലെങ്കിൽ നിന്നെ ഞാൻ കാലിൽ തൂക്കിയെടുത്തു് ഈ തളക്കല്ലിൽ അടിച്ചു് ഭഗവാനു ബലികൊടുക്കുന്നുണ്ടു്." എന്നുപറഞ്ഞു പുലിയെപ്പോലെ ചീറിക്കൊണ്ടു വാളുമായി ശ്രീകോവിലിന്റെ വാതുക്കൽതന്നെ നിന്നു. നാമദേവൻ ഒട്ടും സംശയിക്കാതെ ധൂപദീപങ്ങളെ ആരാധിച്ചു പുഷ്പാഞ്ജലി ചെയ്തശേഷം, നൈവേദ്യം തുറന്നു്, പഴങ്ങളും അടുത്തുതന്നെ നിരത്തിവച്ചു്" ഹേ പാണ്ഡുരംഗ! ശ്രീരംഗ! മുമ്പത്തെപ്പോലെ താമസത്തിനിടയാക്കാതെ തിരുവടി ഈ പായസാന്നം ഭക്ഷിച്ചെന്നെ അനുഗ്രഹിക്കണം. അല്ലാത്തപക്ഷം എനിക്കു പ്രാണഹാനിയാണു സംഭവിക്കാൻ പോകുന്നതു്" എന്നപേക്ഷിച്ചു സ്തുതിച്ചുതുടങ്ങി. ഭഗവാൻ എന്നിട്ടു യാതൊരു ചലനവും കൂടാതെയിരിക്കുന്നതുകണ്ടു്, നാമദേവനു് ആധി വർദ്ധിച്ചു. "ഹാ! നിഷ്കരുണനായ ദേവ! ഈ അവസരത്തിലാണോ അങ്ങു കളിക്കാൻ നിശ്ചയിക്കുന്നതു്. അച്ഛനിതാ വാളുമായി കാലനെപ്പോലെ വന്നുനിന്നു്, എന്റെകഴുത്തിനെ ലക്ഷ്യമാക്കി ഓങ്ങാൻ തുടങ്ങുന്നു. തിരുവടി, അദ്ദേഹം കാൺകെ ഈ നൈവേദ്യം ഭക്ഷിച്ചാൽ എനിക്കു ജീവൻ കിട്ടുമെന്നുമാത്രമല്ല, ഞാൻ സത്യവാനാണെന്നുള്ള ബോധം അച്ഛനുണ്ടാകയും ചെയ്യും"എന്നുപറഞ്ഞും കരഞ്ഞും ഒരു പിടിച്ചോറുവാരി ഭഗവാന്റെ വായ്ക്കുനേരെ കൊണ്ടുവച്ചു. എന്നിട്ടും യാതൊരു കുലുക്കവും ഇല്ലാതെ ഇരിക്കുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ, നാമദേവനു വൈരാഗ്യം മുഴുത്തു. "ഹേ! നിഷ്ഠുരവൃത്തിയായ ദേവ! അങ്ങു് കരുണയുള്ളവനാണെന്നു ഞാൻ തെററിദ്ധരിച്ചുപോയി. അങ്ങേ നിർദ്ദയത്വം ഇപ്പോഴാണെനിക്കു മനസ്സിലായതു്. എന്നെ കള്ളനാക്കണമെന്നൊരുക്കമാണെങ്കിൽ അങ്ങു വെറും കള്ളനാണെന്നു ഞാൻ പറയും." എന്നു് അല്പം ധൃഷ്ടതയോടെ പറഞ്ഞു,

താംസേട്ടിക്ക്, ഭഗവദ്ദൂഷണങ്ങളായ ഈ വാക്കുകേട്ടപ്പോൾ കോപംവൎദ്ധിച്ചു. "എടാ തിരുടക്കുട്ടി, നീ ഭഗവാനെ കള്ളനെന്നും മററും വിളിക്കാറായോ? നാസ്തികനായ നീചാ! നീ പറയുന്ന കള്ളങ്ങൾക്കു സത്യസന്ധനായ ഭഗവാൻ അനുകൂലിക്കാത്തതിനു വായിൽ തോന്നിയതു പറയാമെന്നാണോ നിശ്ചയിച്ചതു്. നിന്നെ ഞാൻ മൎയ്യാദക്കാരനാക്കുന്നുണ്ടു്" എന്നുപറഞ്ഞു പിടിക്കാനായി അടുത്തുചെന്നു. നാമദേവൻ പൂച്ചയെക്കണ്ട എലിപോലെ നടുങ്ങി, ഭഗവൽപാദങ്ങളിൽ കമിഴ്ന്നുവീണു് അഭയം അപേക്ഷിച്ചു. ഭഗവാനേ! തിരുവടി ഇപ്പോൾ എന്റെസത്യം വെളിപ്പെടുത്തിക്കൊടുത്തില്ലെങ്കിൽ ഞാൻ ഭഗവൽപ്പാദങ്ങളിൽ തലതല്ലിമരിക്കുകതന്നെചെയ്യും" എന്നുപറഞ്ഞു് തല ബിംബത്തിന്റെ താഴ്വാരത്തു തല്ലിയുടയ്ക്കാൻ ഭാവിച്ചു.

തൽക്ഷണം ഭഗവാൻ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു്, കൈകളിൽ എത്തിപ്പിടിച്ചു്, സത്യസന്ധനും ഭക്തനുമായ ബാലാ! നിന്റെ ഭക്തിവിശേഷത്തെക്കുറിച്ചറിയാതെ വൃദ്ധൻ നിന്നെ ഉപദ്രവിക്കാൻ ഭാവിച്ചു—അല്ലേ?—വൃദ്ധയായ മാതാവു്, തല്ലാൻ ഓടിച്ചു ഇല്ലേ? നിനക്കു്, അതുകൊണ്ടു സങ്കടം ഉണ്ടായിരിക്കാം—നീ ഓടിവന്നു് എന്നെ ശരണം പ്രാപിച്ചതു് അതുകൊണ്ടാണല്ലോ. അതൊക്കെ ഇരിക്കട്ടെ—എനിക്കു വിശക്കുന്നു. നിന്റെ കൊച്ചു കൈകൾകൊണ്ടു്, മുമ്പിലത്തെപ്പോലെ പാൽച്ചോറുരുട്ടി എന്നെ ഊട്ടണം എന്നരുളിച്ചെയ്തു വായ് പിളൎന്നുകൊടുത്തു. നാമദേവൻ, പാൽച്ചോറുവാരി ഭഗവാനെ ഊട്ടുകയും ഭഗവാൻ തൃക്കൈകളാൽ ചോറുവാരി അവനെ ഊട്ടുകയും ചെയ്തു. ഭക്ഷണാനന്തരം തൃക്കൈകളാൽ കുറിക്കൂട്ടുകളും പൂമാലയുമെടുത്തണിഞ്ഞു്, ബാലനേയുമണിയിച്ചു, ഇപ്രകാരം തന്റെ ഭക്തവാത്സല്യവും ബാലന്റെ ഭക്തിമാഹാത്മ്യവും താംസേട്ടിയെക്കാണിച്ചശേഷം, ഭഗവാൻ അപ്രത്യക്ഷനായി.

ആ അത്ഭുതംകണ്ടു്, താംസേട്ടി ഇതികൎത്തവ്യതാമൂഢനായി, കൊത്തിവച്ച മരപ്പാവപോലെ വളരെനേരം നിന്നുപോയി. അനന്തരം ഉദ്ബുദ്ധനായി ഭഗവൽസ്തുതി ആരംഭിച്ചു. "ഹേ പാണ്ഡുരംഗ! ശ്രീരംഗ! കമലക്കണ്ണ! കാൎവ്വൎണ്ണ! ഗരുഡവാഹന! ഗോപികാമോഹന! വാമന! മധുസൂദന! സൎവ്വകാരണ! ദുഷ്ടമാരണ!ദുഃഖചോരണ! ലോകപാവന! തിരുവടിയെ ദൎശിക്കത്തക്ക പുണ്യം ഈ പാപിക്കുണ്ടായതു്. എന്തോ? അങ്ങേ പ്രിയഭക്തനായ ഈ നാമദേവൻ പറഞ്ഞ വാക്കുകൾ, എന്റെ അജ്ഞാനത്താൽ അസത്യമെന്നു വിചാരിച്ചുപോയി. അവനെ ഞാൻ വധിക്കാൻ

ആരംഭിക്കയുംചെയ്തു. കഷ്ടം! ഞാൻ എന്തൊരു പാപകർമ്മമാണു പ്രവർത്തിച്ചതു്, എന്റെ ആ പാപത്തെ പരിഹരിക്കേണ്ടതെങ്ങനെ? ഭഗവാനേ! അല്പനായ ഇവന്റെ അപരാധത്തെ ക്ഷമിക്കേണമേ?" ഇങ്ങനെ അപേക്ഷിച്ചുനിൽക്കുമ്പോൾ, ഭഗവാങ്കൽനിന്നും താഴെപ്പറയുംപ്രകാരം അശരീരിവാക്കുണ്ടായി. "ഹേ താംസേട്ടി! ഇന്നുമുതൽ ഈ നാമദേവനെ ഞാനാണെന്നുവിചാരിച്ചു പൂജിച്ചുകൊള്ളണം" ഇപ്രകാരം ആജ്ഞപ്തനായ താംസേട്ടി വീണ്ടും ഭഗവാനെ വിവിധസ്തോത്രങ്ങളാൽ വാഴ്ത്തി നാമദേവനെ പുത്രനെന്നുള്ള ഭാവനയോടും വന്ദിച്ചു. "അപ്രതിമനും ഈശതുല്യനുമായ പുത്ര! നിന്റെ വാക്ക് അസത്യമാണെന്നു വിചാരിച്ചു ഞാൻ ചെയ്തുപോയ അപരാധത്തെ കരുണയോടെ ക്ഷമിച്ചെന്നെ രക്ഷിക്കണം" എന്നപേക്ഷിച്ചു. എന്നിട്ടു്, പിതൃസഹജമായ വാത്സല്യത്താൽ വാരിയെടുത്തു്, മാറിൽ ചേർത്താശ്ലേഷിച്ചു്, വീട്ടിൽ കൊണ്ടുപോയി സകല വസ്തുതകളും കുനാഭായിയോടു പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചു. പുത്രനെക്കുറിച്ചു പരിഭവിച്ച ബുദ്ധികേടിനെ അവൾ ശപിക്കയും പശ്ചാത്തപിക്കയും മകനെ മാറോടണച്ചാശ്ലേഷിച്ചുപചരിക്കയും ആനന്ദബാഷ്പങ്ങൾ വർഷിക്കകയുംചെയ്തു. അന്നുമുതൽ ആ വൃദ്ധദമ്പതിമാർ നാമദേവനെ ഭഗവന്നിവിശേഷമായി സേവിച്ചു പൂജിച്ചുവന്നു. ഭഗവൽപൂജയ്ക്കുള്ള നൈവേദ്യവും അവന്റെ പക്കൽതന്നെ കൊടുത്തയയ്ക്കുക പതിവാക്കി. നാമദേവനു ഭക്ഷണം രണ്ടുനേരവും ഭഗവാനോടൊന്നിച്ചല്ലാതെ ഇല്ലെന്നായി. കേവലം ശൈശവം കഴിയാത്ത ആ ബാലന്റെ ഈവിധമുള്ള ദിവ്യത്വം പലരും അറിയുകയും, സുകൃതിയായ ആ കുടുംബത്തെ ആരാധിക്കയും ചെയ്തുവന്നു.

രണ്ടാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

മൂന്നാം അദ്ധ്യായം.

ഭഗവാൻ നാമദേവനെക്കൊണ്ടു വിവാഹം ചെയ്യിച്ചതു്.

ഹേ സിദ്ധന്മാരെ! ഇങ്ങനെ അതിയായ ഭക്തിബഹുമാനങ്ങളോടുകൂടി ആ വൃദ്ധദമ്പതിമാർ, നാമദേവനെ ഉപചരിച്ചു രക്ഷിച്ചുവരുന്നകാലത്തു്, അവനു ബാലപ്രായം കഴിഞ്ഞു യൌവനദശ

ആരംഭിച്ചു. അന്നൊരുദിവസം രാത്രിയിൽ ഭഗവാൻ താംസേട്ടിയുടെ സ്വപ്നത്തിൽ പ്രത്യക്ഷനായി "ഹേ താംസേട്ടി, നിന്റെ മകന്റെ വയസ്സു പതിനാറായിരിക്കുന്നു! ഇനി വിവാഹം ചെയ്യിക്കാതെയിരിക്കുന്നതു് നീതിയല്ല. നിങ്ങളുടെ ജാതിയിൽത്തന്നെ ഇപ്പോൾ രാജാഭായി എന്നൊരു പെൺകുട്ടി ഒരിടത്തുണ്ടായി വളർന്നുവരുന്നുണ്ടു്. അവളെ അവനെക്കൊണ്ടു താമസിയാതെ വിവാഹം ചെയ്യിക്കണം" എന്നരുളിച്ചെയ്തു മറഞ്ഞു. ഉടനേ താംസേട്ടി, കണ്ണുതുറന്നു ഭാര്യയെ വിളിച്ചുണർത്തി "കുനാഭായി! ഞാൻ ഇപ്പോൾ ഭഗവാനെ സ്വപ്നം കാണുകയുണ്ടായി. നമ്മുടെ കുമാരന്റെ വിവാഹകാലം സമീപിച്ചിരിക്കുന്നുവെന്നും രാജാഭായി എന്ന പെൺകുട്ടിയെ താമസിയാതെ അവനെക്കൊണ്ടു വിവാഹം ചെയ്യിക്കണമെന്നും അരുളിച്ചെയ്തു മറഞ്ഞു. ആ രാജാഭായി ഏതാണു് അറിയാമോ എന്നു ചോദിച്ചു.

കുനാഭായി—രാജാഭായിയോ?—ഓഹോ എനിക്കറിയാം. പക്ഷേ അറിഞ്ഞതുകൊണ്ടു പ്രയോജനമൊന്നുമില്ല. നമ്മുടെ മകനുവേണ്ടി അവളെ ചോദിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ല. അവൾ കോടീശ്വരന്റെ മകളാണു്. നമ്മുടെയും അവളുടെയും സ്ഥിതിക്കു തമ്മിൽ അജഗജാന്തരമുണ്ടു്.

താംസേട്ടി—ഏതായാലും ഭഗവൽകല്പനയെ നമുക്കു ലംഘിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ലല്ലോ? രാജാഭായിയെത്തന്നെ വിവാഹത്തിനായി ആലോചിക്കേണ്ടതു നമ്മുടെ കടമയാണു് എന്നുപറഞ്ഞു പിറേറദിവസം രാവിലെ എഴുന്നേററു്, നിത്യകർമ്മങ്ങളും നിർവ്വഹിച്ചശേഷം രാജാഭായിയുടെ ഗൃഹത്തിലേയ്ക്കുപോയി. അവിടെ ച്ചെന്നു് അവളുടെ പിതാവിനെക്കണ്ടു്, വിവാഹകാര്യം ആലോചിച്ചതിൽ, താംബൂലനിശ്ചയത്തിനു് ആയിരം സ്വർണ്ണനാണയത്തോടുകൂടി ചെല്ലണമെന്നു പറഞ്ഞയച്ചു. താംസേട്ടിക്കു് ആ വാക്കുകൾ കേട്ടപ്പോൾ, ചാഞ്ചല്യം വർദ്ധിച്ചു ആയിരം സ്വർണ്ണം കൊണ്ടുപോകാൻ തന്നാൽ സാദ്ധ്യമല്ലെന്നോർത്തു വിഷമിച്ചും മനോഭംഗപ്പെട്ടും വീട്ടിലേക്കു മടങ്ങി. ഭാര്യയോടു് അക്കഥയെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞു—"പ്രിയേ! ഉയർന്നവരോടുള്ള കൂട്ടുകെട്ടു് താഴ്ന്നകക്ഷിക്കു പലപ്പോഴും ആപൽക്കരമാണെന്നൊരു പഴഞ്ചൊല്ലുണ്ടു്. അതിപ്പോൾ അനുഭവത്തിൽ വന്നിരിക്കുന്നു. നാം ഏതെല്ലാം കെട്ടുകൈകൾചെയ്തു സംഭരിച്ചാലും, ആയിരം സ്വർണ്ണം (വരാഹൻ) ഉരുക്കൂട്ടാൻ പ്രയാസമാണു്. ആ സ്ഥിതിക്കു വിവാഹം നടത്താൻ സാധിക്കയില്ലെന്നുതന്നെ ഞാൻവിചാരിക്കുന്നു. പണത്തി

ന് ഇനി നാം ആശ്രയിക്കേണ്ടതാരെയാണ്? ആരെയും ആശ്രയിക്കാനില്ല. ഭഗവാനെത്തന്നെ പൂജിക്കാം. അദ്ദേഹം ഏതെങ്കിലും ഒരു മാർഗ്ഗം കാണിച്ചുതന്നില്ലെങ്കിൽ വിവാഹം വേണ്ടെന്നുതന്നെ വയ്ക്കാം" എന്നഭിപ്രായപ്പെട്ടുകൊണ്ടു് പണ്ഡരീനാഥക്ഷേത്രത്തിലേക്കു തിരിച്ചു. അവിടെ എത്തി, ഭഗവൽപാദങ്ങളിൽ വന്ദിച്ചു്, അല്ലയോ ഭഗവാനേ! നിന്തിരുഭക്തനായ നാമദേവൻ്, വിവാഹത്തിനു രാജാഭായിയെ ചോദിക്കണമെന്നു്, അങ്ങു് എന്നോടു സ്വപ്നത്തിൽ അരുളിച്ചെയ്തതനുസരിച്ചു്, ഞാൻപോയി ആലോചിച്ചതിൽ, താംബൂലനിശ്ചയത്തിനു് ആയിരംവരാഹൻ കൊണ്ടു ചെല്ലണമെന്നു് അവളുടെ അച്ഛൻ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഞാൻ നോക്കിയതിൽ, അതിനു് ഒരുവഴിയും കാണുന്നില്ല. അതുമൂലം വിവാഹം വിഘ്നപ്പെട്ടുപോകുമെന്നാണു തോന്നുന്നതു് എന്നു സങ്കടം പറഞ്ഞിട്ടും പ്രത്യുത്തരമൊന്നും ഉണ്ടാകായ്കയാൽ വ്യസനിച്ചു്, തിരികെ വീട്ടിൽവന്നു്, ഭാര്യയുമായി ഓരോ മാർഗ്ഗങ്ങൾ ആലോചിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. സൂര്യൻ അസ്തമിച്ചു രണ്ടുയാമം കഴിഞ്ഞിട്ടും പണമില്ലായ്മയെ ചിന്തിച്ചു്, ഉറക്കം വരാതെ രണ്ടാളും ശയ്യകളിൽ പ്രവേശിച്ചു്. ഭഗവൽസ്തോത്രങ്ങളെപ്പാടിക്കൊണ്ടു കിടന്നു. ആ സമയത്തു സ്തോത്രപ്രിയനായ ഭഗവാൻ താംസേട്ടിയുടെ പുറന്തിണ്ണയിൽ അല്പം മുഷിച്ചിൽ ഭാവിച്ചിരിക്കയായിരുന്നു. എന്തെന്നാൽ വിവാഹത്തിനുവേണ്ട സ്വർണ്ണനാണയങ്ങൾ, ഒരു സഞ്ചിയിൽനിറച്ചു്, താംസേട്ടിയുടെ ഭവനത്തിൽകൊണ്ടിട്ടുംവച്ചു പോകണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു്. പ്രച്ഛന്നവേഷത്തിൽ എഴുന്നരുളിയ വിഷ്ണുഭഗവാൻ, വാതിൽ അടച്ചിരിക്കുന്നതുകണ്ടു് അല്പം മുഷിഞ്ഞെന്നഭാവത്തിൽ പുറത്തിരിക്കുമ്പോഴാണു് സ്തോത്രങ്ങൾ കേട്ടതു്. അപ്പോൾ അതിൽ ഒരു സ്വർണ്ണനാണയം എടുത്തു്, ഉഴക്കോടെ കതകിനു് ഒരു ഏറുകൊടുത്തു. ഉറങ്ങാതെയിരുന്ന താംസേട്ടി, ആ ശബ്ദംകേട്ടു്, പാതിരായ്ക്കു കതകിനെറിയുന്ന വികൃതി ആരെടാ എന്നുചോദിച്ചു. "വികൃതിയായാലുംശരി! നികൃതിയായാലുംശരി" എന്നു മറുപടിപറഞ്ഞുകൊണ്ടു ഭഗവാൻ, രണ്ടാമതും ഒരു സ്വർണ്ണനാണയമെടുത്തു കതകിനെറിഞ്ഞു. താംസേട്ടി കോപിച്ചു്, എടാ തിരുടാ മുരടാ അന്യൻെറ ഗൃഹത്തിനു കല്ലെറിയുന്ന ധിക്കാരി! ഞാൻ ഇവടെനിന്നെഴുന്നേററുവന്നാൽ നിനക്കനുഭവംകിട്ടും, പൊയ്ക്കോ വേഗം എന്നൊക്കെഭയപ്പെടുത്തി. ഭഗവാൻ ഭർത്സിച്ചുകൊണ്ടു്, എടാ താംസേട്ടി! തിരുടാ മുരടാ എന്നൊക്കെ അധിക്ഷേപിക്കുന്ന നിൻെറ നാവുകൊണ്ടു ചിൽപുരുഷ! പുണ്യപുരുഷ! പാണ്ഡുരംഗ! പണ്ഡരീനാഥ! എന്നൊക്കെ ജപിക്കരുതോ? അതു്

സത്യത്തിനും ചേരും; എന്നുപറഞ്ഞു വീണ്ടും ഒരു സ്വൎണ്ണനാണയമെടുത്തു കതകിനെറിഞ്ഞു.

ഉടനേ, കോപഭ്രാന്തനായ താംസേട്ടി, ഒരു വടിയുമെടുത്തു്, ബന്ധപ്പെട്ടു കതകുതുറന്നു വെളിക്കിറങ്ങി—ആരെടോ നിദ്രാഭംഗത്തിനും ഉപദ്രവത്തിനും വന്നിരിക്കുന്നതു്?—ദുഷ്ടാ! നില്ലവിടെ. പറഞ്ഞാൽ കേൾക്കാത്ത നിന്നെ ഒന്നു പൂജിച്ചയയ്ക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ഭഗവാൻ അതുകേട്ടു്, പരിഹാസത്തോടുകൂടി, രണ്ടു സ്വൎണ്ണനാണയങ്ങളെടുത്തു്, കതകിൻപഴുതിൽക്കൂടി മുറിയിലേക്കു് ഊക്കോടുകൂടിയെറിഞ്ഞു. അതുകണ്ടു ഭയപ്പെട്ടു്, കുനാഭായി ഉറക്കെ നിലവിളിക്കയും അധിക്ഷേപിക്കയും ചെയ്തു. അപ്പോഴേക്കു താംസേട്ടിക്കു കോപം സഹിക്കവയ്യാതെയായി. ദൈവത്തെയോൎത്തു് ഇവനെക്കൊന്നാലും ദോഷമില്ലെന്നു നിശ്ചയിച്ചുകൊണ്ടു്, ഭഗവന്നാമോച്ചാരണങ്ങളോടുകൂടി വേഗത്തിൽ ഓടിയടുത്തു. ഭഗവാൻ വീണ്ടും ഒന്നുരണ്ടു സ്വൎണ്ണനാണയങ്ങൾകൂടി പുരയ്ക്കുള്ളിലേക്കെറിഞ്ഞു്, ശേഷം മുററത്തു ചിതറിയിട്ടുംവച്ചു്, കുനാഭായിയുടെ ശകാരങ്ങളും കേട്ടുകൊണ്ടു്, ഇരുട്ടിൽ ഓടി മറഞ്ഞുകളഞ്ഞു.

താംസേട്ടി, അവിടെയൊക്കെച്ചുററിയോടി, കുണ്ടിലും കുഴിയിലും മററു ചാടി, കഷ്ടപ്പെട്ടു് ഒടുവിൽ, ലജ്ജിതനായി മടങ്ങിപ്പോന്നു. ആരോ ഒരു കള്ളൻ—അവൻ ഇരുട്ടിൽ ഓടി മറഞ്ഞുകളഞ്ഞു. ഇനിയെന്താ ചെയ്ക? എന്നു ഭാൎയ്യയോടു പറഞ്ഞു. അനന്തരം വാതിലടച്ചു് അവർ രണ്ടാളും കിടന്നുറങ്ങുകയും ചെയ്തു. പിറേറദിവസം അതിരാവിലെ പതിവുപോലെ കുനാഭായി എഴുന്നേററു്, മുററംതൂക്കാനായി വാതിൽ തുറന്നിറങ്ങിയപ്പോൾ, സ്വൎണ്ണനാണയങ്ങൾ ചിതറിക്കിടക്കുന്നതുകണ്ടു്, അത്യാനന്ദത്തോടെ ഭൎത്താവിനെ വിളിച്ചുണൎത്തി. "പ്രിയതമ! നമ്മുടെ ഭാഗ്യംതന്നെ. വീടുനിറച്ചു് അനവധി സ്വൎണ്ണനാണയങ്ങൾ ഇതാ ആരോ വാരിച്ചിതറിയിട്ടിരിക്കുന്നു. ഇതു്, ഭഗവൽകൃപകൊണ്ടു നമുക്കു സിദ്ധിച്ചതാണു്. ഇനി, ആരും അറിയാതെ നമുക്കിതു പെറുക്കി മറവുചെയ്യണം; എന്നന്യോന്യം പറഞ്ഞടുത്തു് ഇരുവരുമായി ആ സ്വൎണ്ണനാണയങ്ങളെല്ലാം പെറുക്കി ഒരു മൂലയിൽ കുഴിച്ചുവയ്ക്കാൻ ആരംഭിച്ചു.

അതിനിടയ്ക്കു്, ഭഗവാനും രുഗ്മിണിയും അന്നുരാവിലെതന്നെ താംസേട്ടിയുടെയും കുനാഭായിയുടേയും രൂപം ധരിച്ചു്, ആയിരം സ്വൎണ്ണനാണയങ്ങളും ചുമന്നുകൊണ്ടു്, രാജാഭായിയുടെ വീട്ടിലെത്തി, വിവാഹകാൎയ്യത്തെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞു. അവർ ചെന്നതറിഞ്ഞു് ആ കോടീശ്വരപ്രഭു, അപഹാസത്തോടെ വെളിക്കിറ

ങ്ങിനിന്നു്, "മാന്യവൃദ്ധരേ! നിങ്ങൾ വെറുതേനടന്നു ബുദ്ധിമുട്ടണമെന്നില്ല. താംബൂലനിശ്ചയത്തിനു് ആയിരം വരാഹനാണ് വിടെത്തരിക പതിവു്. അതിനു ശക്തിയില്ലാത്ത നിങ്ങൾ എന്തിനു നടന്നു ബുദ്ധിമുട്ടുന്നു? അതു് നിങ്ങളാൽ വഹിക്കത്തക്ക ഒരു തുകയല്ലെന്നെനിക്കുതന്നെയറിയാം. ആ സ്ഥിതിക്കു നിങ്ങൾ ഇങ്ങനെ വെറുംകൈയായിവന്നു ചോദിച്ചാൽ അനുകൂലമറുപടി പറവാൻ എനിക്കു പാടില്ല." ഭഗവാനും രുഗ്മിണിയും അതുകേട്ടു തങ്ങൾ കൊണ്ടുപോയ വരാഹൻ ആയിരവും അവിടെ വാരിനിരത്തിക്കാണിക്കയും, മേലാലുള്ള ചെലവുകളിൽ കന്യകയുടെ ആഭരണംവകയ്ക്കു് 10000 വരാഹനും വിവാഹച്ചെലവിനു ഇരുപതിനായിരം വരാഹനും കൊടുത്തുകൊള്ളാമെന്നു് ഏററു പറകയുംചെയ്തു. അന്നുതന്നെ ഒരു നല്ല മുഹൂർത്തമുണ്ടെന്നും ആ മുഹൂർത്തത്തിൽതന്നെ വിവാഹം നടത്താൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നുവെന്നും പ്രസ്താവിക്കയുണ്ടായി. അനന്തരം, വാഗ്ദാനപ്രകാരമുള്ള വരാഹൻ മുപ്പതിനായിരവും, ആൾവശം കൊണ്ടുവരുവിക്കയും അവിടെനിന്നും യാത്രപറഞ്ഞുപോരികയുംചെയ്തു. താമസിയാതെതന്നെ, താംസേട്ടി പറഞ്ഞയച്ച ഒരാളെന്ന നിലയിൽ, ഭഗവാൻ ബ്രാഹ്മണവേഷം ധരിച്ചു വീണ്ടും ആ ധനികൻെറ ഭവനത്തിൽ ചെന്നു് താംസേട്ടി ക്ഷണിച്ചിരിക്കുന്നുവെന്നു വ്യാജം പറഞ്ഞു്, അയാളെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു. താംസേട്ടിയുടെ ഭവനത്തിൽ എത്തിയതിൽപിന്നെ, അവർ ഒളിച്ചുവച്ച സ്വർണ്ണനാണയങ്ങൾ ബലാൽക്കാരം ചെന്നെടുത്തുകൊണ്ടുവന്നു്, ആ ധനികൻെറ മുമ്പിൽ നിരത്തി. ധനികൻ അത്ഭുതത്തോടെ അയാളെനോക്കി, സന്തുഷ്ടനായി താംസേട്ടിയെ കോടീശ്വരനെന്നു് അഭിസംബോധനംചെയ്തു. അനന്തരം അയാൾ ഇങ്ങനെ തുടൎന്നുപറഞ്ഞു:—"പ്രഭോ! അങ്ങേ ധനസ്ഥിതി ഇപ്പോഴാണെനിക്കറിവാനിടയായതു്. ധനമുണ്ടായാൽ പ്രഭുത്വം നടിക്കുന്നതു് അറിവില്ലാത്ത കൂട്ടമാണു്. ജ്ഞാനികൾ ശാന്തന്മാരും വിനീതന്മാരുമായിരിക്കുമത്രേ. നാട്യങ്ങൾ അധികം കൂട്ടുന്നതു ദുർവൃത്തക്കാണു്. വജ്റഖനികളിൽ വിലയേറിയ രത്നങ്ങൾ അടിയിൽ മറഞ്ഞും ക്ഷുദ്രങ്ങളായ ചെറുരത്നങ്ങൾ വെളിയിൽ പ്രകാശിച്ചും കാണപ്പെടും. അതുപോലെ കുലസ്ത്രീകൾ വേഷാഡംബരങ്ങളിൽ ഭ്രമിക്കുന്നില്ല. നേരേമറിച്ചു് വ്യഭിചാരിണികൾ കഴിയുംവണ്ണം ഒരുങ്ങി പലരേയും കാണിക്കുന്നു. സാക്ഷാൽ ഭക്തന്മാർ, വിനീതന്മാരായി മൌനം ദീക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നു. കള്ളസ്സന്യാസിമാർ അവരുടെ ഭക്തിയെക്കുറിച്ചു പ്രസ്താവിച്ചുകൊണ്ടു നടക്കുന്നു. അതുപോലെയാണു് നമ്മുടെ

രണ്ടുപേരുടെയും ധനസ്ഥിതി സംബന്ധിച്ച ഭാവന. ഇത്ര ത്തോളം വിനയാദി വിശിഷ്ടഗുണങ്ങളുള്ള താങ്കളുടെ സംബന്ധി യാകാൻ ഇടയാകുന്നതിൽ, എനിക്കു്, അനല്പമായ ചാരിതാൎത്ഥ്യം ഉണ്ടു്". എന്നിട്ടു് നാമദേവനെ നോക്കി—"ഇവനല്ലേ എന്റെ മകൾക്കു വരനാകാൻ പോകുന്നതു്? ഹാ ഹാ! ഇത്രത്തോളം സൌന്ദൎയ്യവും സൌശീല്യാദിഗുണങ്ങളുമുള്ള ഒരു ജാമാതാവിനെ ലഭിക്കാൻ ഞാൻ ചെയ്ത പുണ്യം എന്തായിരിക്കാം? ഈദൃശനായ ഒരു വരനെ ലഭിക്കാൻ എന്റെ മകൾ അനുഷ്ഠിച്ച തപസ്സേതാ യിരിക്കാം?" എന്നിങ്ങനെ ധന്യവാദങ്ങൾ വൎഷിച്ചു്, സുകൃതിക ളായ ആ കുടുംബാംഗങ്ങളേയും മായാബ്രാഹ്മണനേയും തനിക്കാ യി സമ്മാനിച്ച ആയിരം വരാഹനും ഒരു വണ്ടിയിൽകയററി താനും കയറി, ആഘോഷത്തോടുകൂടി സ്വഭവനത്തിൽ ചെന്നു ചേൎന്നു. അനന്തരം, നിശ്ചിതമായ സുമുഹൂൎത്തത്തിൽത്തന്നെ സൎവ്വ സമ്മതപ്രകാരം വധൂവരന്മാരെ അലങ്കരിച്ചു്, യഥാവിധി വിവാ ഹകൎമ്മം മംഗളമായി നടത്തി. താംസേട്ടി ജാതിമൎയ്യാദപ്രകാരം ദമ്പതിമാരെ ബന്ധുവൎഗ്ഗസഹിതം കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോരികയും മംഗ ളസൂചകമായി അനേകം ദാനങ്ങളും സദ്യകളും നടത്തി സുഖ മായി സ്വഭവനത്തിൽ വസിക്കയും ചെയ്തു.

മൂന്നാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

നാലാം അദ്ധ്യായം.

ഭഗവാൻ ലക്ഷം വരാഹൻ ദാനംചെയ്തതു്.

ഹേ പരമഭാഗവതന്മാരേ! ധൎമ്മസ്വരൂപനായ ഭഗവാൻ ബ്രാഹ്മണരൂപത്തിൽവന്നു് നാമദേവരുടെ വിവാഹം മംഗളമാ യി നിറവേററിയശേഷം, അദ്ദേഹത്തെ (നാമദേവനെ) നോക്കി ചില സാരോപദേശങ്ങൾ ചെയ്തു. അതാവിതു്—

ഹേ പരമഭക്തശിരോമണിയായ നാമദേവ! അന്നദാനം, വസ്ത്രദാനം, സ്വൎണ്ണദാനം, വിദ്യാദാനം, കന്യാദാനം, ഭൂദാനം, ഗോദാനം മുതലായ വിവിധ ദാനങ്ങളിൽവച്ചു്, അന്നദാനത്തി നാണു് ശ്രേഷ്ഠതപം. അതിനാൽ അന്നദാനം എല്ലാവരും യഥാ ശക്തി അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അന്നദാനം ജീൎണ്ണമെന്നും വി

ദ്യാദാനം അജീർണ്ണമെന്നും ഒരു പഴഞ്ചൊല്ലുണ്ടെങ്കിലും, പരമഭാഗവതന്മാൎക്ക് ഭക്തിയോടുകൂടി ഒരുതവണ അന്നം കൊടുക്കുന്നവന്ന് അഴിവില്ലാത്ത മുക്തിപദം ലഭിക്കും എന്നുള്ളതിന്നു യാതൊരു സംശയവുമില്ല. അതിന്നു ദൃഷ്ടാന്തം എന്തെന്നാൽ, മഹാഭാരതയുദ്ധത്തിൽ അൎജ്ജുനനയച്ച ബാണങ്ങളേററു തളൎന്നു ദാഹം സഹിക്കവയ്യാതെ കൎണ്ണൻ കൊടിമരത്തിന്മേൽ ചാരിക്കിടന്നു് വിഷ്ണുഭഗവാനെ സ്തുതിക്കുമ്പോൾ അൎജ്ജുനന്നു് അവനെ ധൎമ്മപുത്രനെപ്പോലെ ആദരഭാജനമായിരുത്താനുകയും ബാണങ്ങളയയ്ക്കാതെ മൗനം ദീക്ഷിച്ചിരിക്കയും ചെയ്ത അവസരത്തിൽ, അവന്റെ പുണ്യം മുഴുവനും അപേക്ഷിച്ചുവാങ്ങണമെന്നുള്ള ഉദ്ദേശത്തോടുകൂടി ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഒരു ബ്രാഹ്മണവേഷത്തിൽചെന്നു ഭിക്ഷ യാചിച്ചു. അതിന്നു് കൎണ്ണൻ—"ഹേ ബ്രാഹ്മണോത്തമ! ഈ അന്ത്യകാലത്തിൽ ഏതെങ്കിലും എന്നോടു വന്നപേക്ഷിച്ചു് എന്നെക്കൊണ്ടു് ഇല്ലെന്നു പറയിക്കാതെ എന്റെ കൈവശമുള്ള ഏതുസാധനമോ ചോദിച്ചുകൊൾക, തരാം" എന്നുപറഞ്ഞു.

ബ്രാഹ്മണൻ—ഹേ! കൎണ്ണ! നിന്റെ പക്കലുള്ള സാധനത്തെ മാത്രമേ ഞാൻ ചോദിക്കയുള്ളു.

കൎണ്ണൻ—അതിന്നു മോശമില്ല; എന്റെ ജീവനെത്തന്നെ വേണമെങ്കിലും തരാൻ എനിക്കു മടിയില്ല.

ബ്രാഹ്മണൻ—എനിക്കു ജീവൻ വേണമെന്നാശയില്ല. ജീവനു സഹായമായി ആൎജ്ജിച്ചിട്ടുള്ള പുണ്യം തന്നാൽ മതി.

കൎണ്ണൻ—ഹേ ബ്രാഹ്മണോത്തമ! അങ്ങു്, ആശിച്ച പുണ്യം തരുന്നതിന്നു് ഞാൻ സന്നദ്ധനായിരിക്കുന്നു. എനിക്കു ദാഹം സഹിക്കവയ്യാ. അതിന്നു് കുറേ വെള്ളം കൊണ്ടുവന്നുതന്നാൽ കൊള്ളാം.

ബ്രാഹ്മണൻ അതുകേട്ടു്, അപ്രകാരം സമ്മതിച്ചു് ദാഹം തീൎക്കുന്നതിന്നു് വെള്ളം ഒഴിച്ചുതരാം, കൈനീട്ടുക എന്നുപറഞ്ഞു. അതനുസരിച്ചു കൎണ്ണൻ കൈനീട്ടുകയും ബ്രാഹ്മണൻ വെള്ളം ഒഴിച്ചു കൊടുക്കുകയും ചെയ്തു. വെള്ളം കൈയിൽ വീണയുടനെ, സ്വൎണ്ണരൂപത്തിൽ പ്രകാശിച്ചു ഘനീഭവിക്കകൊണ്ടു്, കുടിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ലാതെ കൎണ്ണൻ വിഷമിച്ചു. ഇതിന്നു കാരണമെന്തായിരിക്കുമെന്നു ബ്രാഹ്മണനോടു ചോദിച്ചു.

ബ്രാഹ്മണൻ—കൎണ്ണാ! ഇതു മറെറാന്നുംകൊണ്ടല്ല. നീ ചെയ്തതെല്ലാം സ്വൎണ്ണദാനമാണല്ലോ. അതിന്റെ ഫലമാണിക്കണ്ടതു്. അന്നദാനം ചെയ്തിട്ടില്ലെന്നുണ്ടോ!

കണ്ണൻ—അന്നദാനംചെയ്യാൻ ഇതുവരെ എനിക്ക സാധിച്ചിട്ടില്ല. ഒരിക്കൽ ഒരു ബ്രാഹ്മണൻവന്നു്, എന്നോട ഭക്ഷണം യാചിച്ചു. അപ്പോൾ, 'അതാ അവിടെ ധർമ്മപുത്രൻ അന്നദാനം ചെയ്യുന്നുണ്ടു്—അങ്ങോട്ട ചെന്നാൽ ഭക്ഷണം കിട്ടും' എന്ന ഞാൻ ചൂണ്ടിക്കാട്ടിക്കൊടുത്തു.

ബ്രാഹ്മണൻ—"ഏതു വിരൽകൊണ്ടാണു് ചൂണ്ടിക്കാട്ടിയതു്? ആ വിരലിൽ അന്നദാനഫലത്തിന്റെ പുണ്യം സ്വല്പമുണ്ടു്. ആ വിരലിനെ വായിൽ കാണിക്കുക. വെള്ളം ഊറിവീണു്, നിന്റെ ദാഹം ശമിക്കാറാകും" എന്ന പറഞ്ഞു. കണ്ണൻ ആ ഉപദേശപ്രകാരം ചൂണ്ടുവിരൽ വായിൽ കാണിക്കയും, വെള്ളം ഊറി നിറഞ്ഞു് ദാഹം മുഴുവൻ ശമിക്കയും ചെയ്തു. അന്നദാനത്തിന്റെ മഹിമയെ ഓർത്തു്, കണ്ണൻ അത്ഭുതപ്പെട്ടു. അനന്തരം വാഗ്ദാനപ്രകാരം പുണ്യമെല്ലാം ആ ബ്രാഹ്മണനായി ദാനം ചെയ്തു. ഉടനേ ശ്രീകൃഷ്ണൻ തന്റെ സ്വരൂപം കാണിച്ചു്, അവനെ അനുഗ്രഹിച്ചശേഷം മറഞ്ഞു. അതുകൊണ്ടു്, അന്നദാനത്തോളം ഫലമുള്ള മററു ദാനങ്ങളില്ല. പണ്ടു്, പാഞ്ചാലി അക്ഷയപാത്രത്തിൽ പററിയിരുന്ന ഒരു ചോറു്, ശ്രീകൃഷ്ണനു് ദാനം ചെയ്തുകൊണ്ടു്, ദുർവ്വാസാവും ശിഷ്യന്മാരും തൃപ്തിയടഞ്ഞതായി കേട്ടിട്ടില്ലേ? അതുകൊണ്ടു്, ഇന്നുമുതൽ നീ കഴിവുള്ളിടത്തോളം അന്നദാനം ആചരിച്ചു് പുണ്യം സമ്പാദിക്കണം. സന്ന്യാസികൾക്ക തപസ്സും ഗൃഹസ്ഥാശ്രമികൾക്ക ധർമ്മവുമാണല്ലോ ആശ്രയം. എന്നുതന്നെയല്ല, മഹാതപസ്വികൾക്കും പരമഭക്തന്മാൎക്കും അന്നം ഒഴിച്ചുകൂടാതെയിരിക്കുമ്പോൾ അതിൽ ആഗ്രഹം ഉണ്ടാകുന്നു. മറെറാന്നിലും അവൎക്കു് ഇച്ഛയുണ്ടാകയില്ല, അങ്ങനെ എല്ലാവരാലും അഭിലഷിക്കപ്പെടുന്ന അന്നം കൊടുത്താലുണ്ടാകുന്ന ഫലം, ഞാൻ ഇനി വിസ്തരിക്കണമെന്ന വിചാരിക്കുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടു് അന്നദാനനിഷ്ഠ നിനക്കെന്നുകാലത്തും ഉണ്ടായിരിക്കണം എന്നൊക്കെ ഉപദേശിച്ചു്, എല്ലാവരോടും യാത്രപറഞ്ഞു് ബ്രാഹ്മണൻ വെളിയിലിറങ്ങി അന്തർദ്ധാനം ചെയ്തു.

നാമദേവൻ ബ്രാഹ്മണന്റെ ഉപദേശപ്രകാരംതന്നെ അനുഷ്ഠിക്കാൻ നിശ്ചയിച്ചു. ഭഗവാനെ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടു്, അന്നുമുതൽ നൂറും ഇരുനൂറും സാധുക്കൾക്ക ഭക്ഷണം കൊടുക്കയും, അവർ ഉണ്ണുന്നതു നോക്കി സന്തോഷിക്കയും ചെയ്തുവന്നു. ഇങ്ങനെ പലനാളായപ്പോൾ മുതലെല്ലാം നശിച്ചു് ഭക്ഷണത്തിനുപോലും വകയില്ലെന്നുള്ള നിലയായി. ഭഗവാൻതന്നെ ആശ്രയമെന്നു

നിശ്ചയിച്ചുകൊണ്ടു്, നാമദേവർ പണ്ഡരീനാഥക്ഷേത്രത്തിലെത്തി, ഭഗവാനെ ധ്യാനിച്ചും സ്തുതിച്ചും സമയം നയിച്ചുവന്നു. വീട്ടിൽ വരികപോലും പതിവില്ലെന്നായി. അച്ഛനമ്മമാർ, വാൎദ്ധക്യമധികമായെങ്കിലും തയ്യൽവേല നോക്കി ഭഗവാനു നൈവേദ്യം മുട്ടാതെ കൊടുത്തയച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അങ്ങിനെയിരിക്കുമ്പോൾ ഒരുദിവസം അതിനും മാൎഗ്ഗമില്ലാതെ വന്നു. അക്കഥ ബന്ധുക്കളോടോ അന്യന്മാരോടോ പറയാതെ, നേരെ പണ്ഡരീനാഥക്ഷേത്രത്തിൽചെന്നു്, "അല്ലയോ ഭഗവാനെ! ഇന്നേയ്ക്കു നിന്തിരുവടിക്കു നൈവേദ്യം കൊണ്ടുവരുന്നതിനുപോലും യാതൊന്നും ഇല്ലാതെ തീൎന്നിരിക്കുന്നു. ബാലനായ നാമദേവനും അവന്റെ പത്നിയും വിശപ്പു സഹിച്ചു പരിചയമുള്ളവരല്ല. ഭഗവാന്റെയും അവരുടെയും കാൎയ്യമാണു് ഞങ്ങൾക്കു സങ്കടമായിത്തീൎന്നിരിക്കുന്നതു്. ഞങ്ങളുടേതു് എങ്ങനെയായാലും സഹിക്കാം" എന്നൊക്കെ അവലാതിപ്പെട്ടു കണ്ണുനീർപൊഴിച്ചു കരഞ്ഞുകൊണ്ടുനിന്നു. നാമദേവർ അതുകേട്ടു് അന്തസ്താപത്തോടെ മാതാപിതാക്കളെ വണങ്ങിപ്പറഞ്ഞു—"പ്രിയപ്പെട്ട അച്ഛനമ്മമാരേ! വൃദ്ധരായ നിങ്ങൾ രണ്ടാളും പട്ടിണിയിരിക്കുമ്പോൾ എനിക്കു ഭക്ഷണം എന്തിനു്? ഈ ഭഗവാനു ഭക്ഷണമെന്തിനു്? അയ്യോ കഷ്ടം! വിശന്നു തളൎന്നിരിക്കുന്ന നിങ്ങളാണല്ലോ എന്നെ അന്വേഷിച്ചും ഭഗവാനെക്കാണ്മാനുമായി കഷ്ടപ്പെട്ടു നടന്നു്, ഇവിടംവരെ വന്നതു്" എന്നു അനുശോചനവാക്കുകളോടുകൂടി ഭഗവന്നാമങ്ങളെ ജപിച്ചുകൊണ്ടുനിന്നു. വൃദ്ധദമ്പതിമാർ ഭഗവാനെ വണങ്ങി, "സ്വാമി! ഞങ്ങളുടെ ഈ കുഞ്ഞിന്റെ വിശപ്പു തീൎപ്പാൻ വല്ലമാൎഗ്ഗവും കല്പിക്കണമേ! അവൻ പണ്ടു്, വിശപ്പു സഹിച്ചിട്ടുള്ളവനല്ല" എന്നൊക്കെ അപേക്ഷിച്ചു വീണു തൊഴുതുകൊണ്ടു മടങ്ങി വീട്ടിലെത്തി ദുഃഖിച്ചിരുന്നു. ഈ അവസരത്തിൽ ഭഗവാൻ ഒരു വേലക്കാരന്റെ വേഷത്തിൽ ഗരുഡനെ ഒരു കാളയുടെ രൂപമാക്കി, ലക്ഷം വരാഹൻ നിറച്ച ഒരു ചാക്കു കെട്ടു് അതിന്റെ പുറത്തിട്ടുകൊണ്ടു്, ദാംസേട്ടിയുടെ വീട്ടിന്റെ മുമ്പിൽ വന്നുനിന്നു്, "ഹേ നാമദേവരെ" എന്നു പലപ്രാവശ്യം വിളിച്ചു. അതുകേട്ടു്, കുനാഭായി, നാമദേവനെ വിളിക്കുന്നതാരാണെന്നു ചോദിച്ചു. ഉടനെ, വേലക്കാരന്റെ രൂപത്തിൽനിന്ന ഭഗവാൻ അതിനു മറുപടിയായി ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു. "അമ്മാ! ഞാൻ വളരെ ദൂരദേശത്തുനിന്നും, നാമദേവനെ അന്വേഷിച്ചു വരുന്നവനാണു്. നടന്നു നടന്നു വശംകെട്ടുപോയി. അദ്ദേഹം എവിടെ? വിളിപ്പിൻ!

കനാഭായി, അതുകേട്ടു് ഇവൻ നാമദേവനെ അന്വേഷിക്കുന്നതു ഭക്ഷണം വേണമെന്നുള്ള ആശയാലായിരിക്കും എന്നു നിശ്ചയിച്ചും, നാമദേവനെക്കാണിച്ചുകൊടുത്താൽ ഇവനും ചുമട്ടുകാളയ്ക്കും ഭക്ഷണത്തിനു വകകൊടുക്കേണ്ടിവരുമെന്നും, വീട്ടിൽ ഭക്ഷണത്തിനു യാതൊന്നുമില്ലാതെ പട്ടിണികിടക്കുന്ന സ്ഥിതിക്കു് അതു സാദ്ധ്യമല്ലെന്നും ഉദ്ദേശിച്ചു് "നാമദേവൻ ഇവിടെയില്ല; എവിടെയോ പോയിരിക്കയാണു്; അവനെക്കണ്ടിട്ടു് നിനക്കെന്തുവേണം! വന്നവഴിക്കു പൊയ്ക്കൊൾകേ വേണ്ടു!" എന്നുപറഞ്ഞു.

ഭഗവാൻ—നോക്കണം അമ്മ! നാമദേവൻ അടുത്തെങ്ങാനുമുണ്ടെങ്കിൽ അന്വേഷിച്ചു് വിളിപ്പിക്കണം. ഞാൻ എത്ര ദൂരത്തുനിന്നും വെയിൽകൊണ്ടു വിഷമിച്ചു് അദ്ദേഹത്തെ അന്വേഷിച്ചു വന്നവനാണു്. വെളിക്കിറങ്ങിവന്നു്, എന്നോടൊരു നല്ല വാക്കു പറകയോ എനിക്കു് ദാഹത്തിനെങ്കിലും വല്ലതും തരികയോ ചെയ്യാതെ, "നാമദേവൻഇവിടെയില്ല; താൻപൊയ്ക്കൊള്ളൂ" എന്നു പരുഷസ്വരത്തിൽ പറയുന്നതു സൌജന്യക്കേടല്ലേ? നിങ്ങൾ എനിക്കു വിരുന്നുസല്ക്കാരമൊന്നും ചെയ്യണമെന്നില്ല. നിങ്ങൾക്കതിനു ശക്തിയില്ലെന്നുള്ളതും എനിക്കറിയാം. 'പണമില്ലാത്തവൻപിണം' എന്നൊരു ചൊല്ലുണ്ടു്. ദാരിദ്ര്യത്തെപ്പോലെ വലുതായ വ്യാധി വേറെയില്ലതന്നെ. അഷ്ടിക്കില്ലാതെ കഷ്ടപ്പെടുന്നതേക്കാൾ മരിക്കുന്നതുത്തമം. വല്ല സൌജന്യവും ചെയ്യണമെന്നുദ്ദേശിച്ചു മൌനം ദീക്ഷിച്ചിരിക്കുന്ന നിങ്ങളുടെ മുഖത്തു നോക്കിക്കൂടാത്തതാണു്. എന്നാലും യജമാനന്റെ ഉത്തരവനുസരിച്ചു് ഇവിടെ വരാൻ ഇടയായിപ്പോയല്ലോ. നിങ്ങൾ ഒരുപക്ഷേ, വഴക്കടിച്ചാലും ഇനി നാമദേവരെ കണ്ടതിനുമേലേ എനിക്കു മടങ്ങിപ്പോകാൻ നിവൃത്തിയുള്ളൂ, എന്നുപറഞ്ഞു് വാതിൽപ്പടിമേൽ, കേറി ഇരിപ്പായി. ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു്, കനാഭായിക്കു കോപം സഹിക്കവയ്യാതെയായി. വഞ്ചനമുണ്ടെങ്കിൽ ചഞ്ചലഭാവമുണ്ടെന്ന പഴഞ്ചൊല്ലുപോലെ കാളക്കാരനെ വെറുതേ പറഞ്ഞയയ്ക്കണമെന്നുള്ള ഉദ്ദേശം അവൾക്കുണ്ടായതുകൊണ്ടു്, അവന്റെ വാക്കു പ്രത്യേകിച്ചും അവൾക്കു് അഭിമാനത്തെ ഉണ്ടാക്കി. എന്നിട്ടു്, അവൾ അവനെ നോക്കി, "ആരെടാ ഇത്ര ധിക്കാരം കാണിക്കുവാൻ? നിനക്കിവിടെ വല്ലവരും വല്ലതും തരാനുണ്ടോ? വാതിൽപ്പടിമേൽ കേറി ഇരുന്നുകൊണ്ടാക്ഷേപിക്കാൻ നീ ആരു്? വേഗം എഴുന്നേറ്റു പൊയ്ക്കോ നല്ലതിനു്" എന്നുപറഞ്ഞു.

ഭഗവാൻ— എടാ! ഇവർകൊടുംപാപികളായിരിക്കുന്നല്ലോ. ഇങ്ങനെയുള്ള മുരട്ടുമനുഷ്യരെ ദൈവം എന്തിനു സൃഷ്ടിക്കുന്നു?

കൊടുക്കാനൊന്നുമില്ലെങ്കിലും വഴിപോക്കർ വന്നാൽ കുടിപ്പാൻ കുറെ വെള്ളമെങ്കിലും കൊടുത്തു നല്ലവാക്ക പറഞ്ഞയയ്ക്കരുതേ? നാമദേവൻ ഇനി എപ്പോൾ വരുമോ എന്തോ? എന്നുപറഞ്ഞു് കുനാഭായിയുടെ വാക്ക വകവയ്ക്കാതെ, ആ വാതിൽപ്പടിമേൽ തന്നെ ഇരുന്നു.

കുനാഭായി—എടാ നീ വഴിമാറിത്തരികയില്ലയോടാ? അഹങ്കാരി! നിനക്ക ദാഹമുണ്ടെങ്കിൽ അതാ കിണർകിടക്കുന്നു! കുറേ വെള്ളംകോരിക്കുടിച്ചു ദാഹംതീർത്തു പൊയ്ക്കൊൾക.

ഭഗവാൻ—വൃദ്ധയായ സാദ്ധ്വി! ദാഹത്തിനു ഞാൻ നിങ്ങളോടു വല്ലതും ആവശ്യപ്പെട്ടുവെങ്കിലല്ലേ എനിക്ക കിണർ കാണിച്ചു തരേണ്ടതു്? പരവശനായ ഒരു വഴിപോക്കനു ദാഹത്തിനു വല്ലതും കൊടുക്കുന്നിടത്തോളം പുണ്യം വേറെയില്ല. മഹാപാപികളായ നിങ്ങൾക്കു് ആ പുണ്യം കൈവരുത്തണമെന്നു് എനിക്കു് പക്ഷമില്ല. വൃദ്ധയായിട്ടും പ്രസവിക്കാത്ത മലടിക്ക കാരുണ്യം ഉണ്ടാകുന്നതെങ്ങിനെ? വയസ്സാകുന്നതുവരെ നിങ്ങൾ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിലിരുന്നതു് ഈ വിധ ധർമ്മത്തോടുകൂടിയാണോ? എങ്കിൽ അതു നന്നുതന്നെ. ഈ സംസാരം കേട്ടുകൊണ്ടിരുന്ന താംസേട്ടി കോപിച്ചു്, "ആരെടാ അതു്? വഴിപോക്കൻ കേറി പടിവാതുക്കൽ ഇരുന്നു വീട്ടുകാരെ ശകാരിക്കാറായോ? എഴുന്നേററുപൊയ്ക്കോ നല്ലതിനു്? അല്ലെങ്കിൽ തക്ക അനുഭവം ഇപ്പോൾ കിട്ടും."

ഭഗവാൻ—ഹേ വൃദ്ധരേ! ഇതാണോ താങ്കളുടെ ന്യായം! ഇങ്ങനെയുള്ള നിങ്ങൾക്കാണോ സഹായം ചെയ്വാൻ ഞാൻ വരുന്നതു്. നിങ്ങളുടെ ധിക്കാരത്തിനു നിങ്ങളെ ഒരു നല്ല പാഠം പഠിപ്പിക്കേണ്ടതാണു്. പക്ഷേ, നാമദേവരുടെ മുഖം ശങ്കിച്ചാണു് ഞാൻ അനങ്ങാതെയിരിക്കുന്നതു്. കഷ്ടം! ഇങ്ങനെയുള്ള പരമലോഭികൾക്കാണോ കേശവശെട്ടക്കാർ, ഇത്രവളരെ ദ്രവ്യം തന്നയച്ചിരിക്കുന്നതു്. ഇവക്ക ഞാൻ മരിച്ചാലും ഈ ലക്ഷം വരാഹൻ കൊടുക്കയില്ല. എന്നുപറഞ്ഞു്, കാളയെ അടിച്ചോടിച്ചുംകൊണ്ടും ഏതാനും വരാഹൻ ചാക്കിൽനിന്നു ചോർന്നുവീഴത്തക്കവണ്ണം ചെയ്തും ബദ്ധപ്പെട്ടുനടന്നു.

അതുകണ്ടു കുനാഭായിയും താംസേട്ടിയും പുറമേക ഓടി കാളയെ മുമ്പിട്ടു തടുത്തു്, ഭഗവാന്റെ (കാളക്കാരന്റെ) താടിക്ക സ്നേഹപൂർവം പിടിച്ചുകൊണ്ടു് "അപ്പനേ! ഞങ്ങളുടെ ദാരിദ്ര്യം കൊണ്ടും, വിശപ്പുവർദ്ധിച്ചുണ്ടായ ശീലക്കേടുകൊണ്ടും വാർദ്ധക്യത്തിന്റെ ആധിക്യംകൊണ്ടും, വകതിരിവില്ലാതെ ഓരോന്നു പറഞ്ഞുപോയതാണു്. അതു നീ ക്ഷമിക്കണം. ഞങ്ങൾക്കായി

ക്കൊണ്ടുവന്ന ദ്രവ്യം തരാതെ കൊണ്ടുപൊയ്ക്കളയരുതു്. ദാരിദ്ര്യപീഡിതന്മാരെ സഹായിക്കുന്നതു പരമസുകൃതമാണെന്നു ശാസ്ത്രം തന്നെയുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടു സാത്വികബുദ്ധിയോടുകൂടി, ഞങ്ങൾക്കായിക്കൊണ്ടുവന്ന ദ്രവ്യം തിരികെ കൊണ്ടുപോകാതെ ദാനം ചെയ്യണമെന്നപേക്ഷ" എന്നുപറഞ്ഞു.

ഭഗവാൻ സമീപസ്ഥന്മാരായ ആളുകളെ വിളിച്ചു്, "ഹേ മഹാജനങ്ങളെ! നിങ്ങൾ ഒരു ന്യായംപറയണം. ഇപ്പോൾ ഇവരുടെ ഈ സൌജന്യവും മര്യാദയുമൊക്കെ എന്നെ ശങ്കിച്ചോ ഈ പണത്തെ മോഹിച്ചോ എന്നു നിങ്ങൾതന്നെ പറയണം. ആരെങ്കിലും വിരുന്നുവന്നു്, ഇവരുടെ വീട്ടിൽ കയറിയാൽ ദാഹത്തിനു് അല്പം വെള്ളംപോലും ലഭിക്കാതെ വിശന്നു വലഞ്ഞു്, ശകാരവും കിട്ടിയല്ലയോ പോകേണ്ടതു്? ദാരിദ്ര്യാവസ്ഥ സംഭവിക്കുമ്പോഴാണല്ലോ ധർമ്മത്തെയും ഭാര്യയുടെ സ്നേഹത്തെയും സ്നേഹിതന്മാരുടെ ഔദാര്യത്തെയും ബന്ധുക്കളുടെ വിശ്വാസത്തെയും പരീക്ഷിച്ചുനോക്കേണ്ടതു്? ധർമ്മിഷ്ഠരായ ഇവർ ദാരിദ്ര്യം വന്നുകൂടിയപ്പോൾ, അവരെ സഹായിക്കാൻവന്ന എന്നെ ദാഹിച്ചുവെള്ളംപോലും തരാതെ ഉപദ്രവിക്കാൻ കോപ്പുകൂട്ടിയവരാണു്. ദാരിദ്ര്യകാലത്തിൽ ദാനശീലവും അധികാരകാലത്തിൽ വിനയവും ദുഃഖകാലത്തിൽ ധൈര്യവും, അവമാനകാലത്തിൽ സന്തോഷവും ഉള്ളവരത്രേ യഥാർത്ഥപുരുഷന്മാർ. അതുപോലെ മുതലില്ലാത്ത കാലത്തു ഭർത്താവിൽ ഭക്തിയും, കാവലില്ലാത്തകാലത്തു ചാരിത്ര്യരക്ഷണവും, ഭർത്താവു കോപിക്കുമ്പോൾ ശാന്തതയും, അതിഥിസൽക്കാരത്തിൽ ഉത്സാഹവും ഉള്ളവരാണു് യഥാർത്ഥസ്ത്രീകൾ. ഇങ്ങനെയിരിക്കെ, ഈ ദുഷ്ടപ്പുരുഷയെ പുണ്യശാലികളെന്നും വ്രതശീലരെന്നും നാട്ടിലുള്ളവർ പുകഴ്ത്തുന്നതു വെറുതയല്ലേ? ഇവർ ദുഷ്ടരാണെന്നു തെളിയിക്കുന്നതിനു സ്ഥാലീപുലാകന്യായേന, ഈ ഒരു പ്രവൃത്തിമാത്രം മതിയാകും" എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു വീണ്ടും കാളയെ അടിച്ചു നടത്തിത്തുടങ്ങി. ഉടനെ താംഗസട്ടിയും കുന്താഭായിയും ഹേ ക്ഷമാശീലനായ പുണ്യപുരുഷ! കോപം പാപത്തെ അറികയില്ല എന്നുള്ള പഴഞ്ചൊല്ലുപോലെ, ദാരിദ്ര്യാധിക്യത്താലും വാർദ്ധക്യത്താലും സംഭവിച്ചു ഭ്രമത്താൽ ഞങ്ങൾ ചെയ്തുപോയ തെറ്റു ക്ഷമിക്കണം. ഞങ്ങൾക്കായി കൊണ്ടുവന്ന ധനം സദയം ദാനംചെയ്താലും!" എന്നപേക്ഷിച്ചു.

ഭഗവാൻ—അല്ലയോ മഹാജനങ്ങളെ! ഇപ്പോൾ ഇവരുടെ നല്ലവാക്കും മര്യാദയും നിങ്ങൾ കണ്ടുവോ? ഈ വഴക്കിനു നിങ്ങൾതന്നെ ഒരു സമാധാനം ഉണ്ടാക്കിത്തരണം. ആച്ചാലാക

ട്ടും പോയ്ച്ചാൽ പോകട്ടും എന്ന നിലയാണിപ്പോൾ ഇവർ അംഗീകരിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ഇവർ അധൎമ്മിഷ്ഠരും ധനലോഭികളുമാണു്. ഈ കിഴട്ടുശവങ്ങളോടു സംസാരിക്കുന്നതുപോലും പാപമാണു്, എന്നുപറഞ്ഞു്, ഹേ ലോഭികളെ! പാപികളെ! അവിശ്വാസികളെ! എന്നൊക്കെ വൃദ്ധരെ അധിക്ഷേപിച്ചുകൊണ്ടു വീണ്ടും കാളയെ അടിച്ചോടിച്ചു തിരിച്ചുനടന്നു. അതുകണ്ടു് കുനാഭായി:—"അപ്പനേ ഞങ്ങളെ നിരാശപ്പെട്ടുത്തിയുംവച്ചു പോകരുതു്. ധനത്തിലുള്ള ആശകൊണ്ടുമാത്രം ഞങ്ങൾ ഇതു പറകയാണെന്നു വിചാരിക്കയുമരുതു്. നാമദേവനു കൊടുക്കാനായി തന്നയച്ച പണം ഞങ്ങളുടെ അവിവേകത്താൽ തിരികെക്കൊണ്ടുപോകാനിടയാകുന്നതു ശരിയല്ലെന്നുള്ളതാണു് മുഖ്യ ഉദ്ദേശം. ഈ ധനം കൊണ്ടു, ഞങ്ങളുടെയും മററു പല സാധുക്കളുടെയും ദാരിദ്ര്യത്തെ തീക്കാൻ സാധിക്കുമെന്നും അതുവഴി ആത്മാവിനു ശാന്തി ലഭിക്കുമെന്നും ഉള്ള മോഹവും ഇല്ലെന്നില്ല. അതുകൊണ്ടു് ഞങ്ങൾ ചെയ്ത തെററുകൾ ക്ഷമിച്ചു്, വീട്ടിനുള്ളിൽവന്നു വിശ്രമിച്ചു് ഈ ദ്രവ്യത്തെയും തന്നു് അതിൽ ഒരംശംകൊണ്ടു ഞങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന സല്ക്കാരത്തേയും പരിഗ്രഹിച്ചു്, ഞങ്ങളെ അനുഗ്രഹിച്ചിട്ടു വേണം പോകാൻ എന്നപേക്ഷയുണ്ടു്" എന്നുപറഞ്ഞു്, ഭഗവാന്റെ കൈകളിൽ ആ വൃദ്ധദമ്പതിമാർ ബലാൽ കടന്നുപിടിച്ചു്, വീട്ടിനുള്ളിൽ കൊണ്ടുപോയി ആസനത്തിന്മേൽ ഉപവേശിപ്പിച്ചു. അനന്തരം ആ ധനം കൊടുത്തയച്ച കേശവശെഠ്ക്കർ എന്ന ഉദാരശീലൻ ആരെന്നും നാമദേവനുമായി അദ്ദേഹത്തിനു പരിചയവും സ്നേഹവും സിദ്ധിച്ചതെങ്ങിനെയെന്നും മററും പറയണമെന്നാവശ്യപ്പെട്ടു.

ഭഗവാൻ—ഹാ ഹാ! പണമെന്നു പറഞ്ഞാൽ പിണവും വാപൊളിക്കും എന്നുള്ളതു സത്യംതന്നെ. കിഴട്ടുശവങ്ങളായി കുഴിയിൽ കാലുംനീട്ടിയിരിക്കുന്ന നിങ്ങളുടെ ധനാശതന്നെ അതിനു ദൃഷ്ടാന്തമല്ലേ. "മാനംവിററും കാണംതേടണം" എന്ന നീചനയത്തെ മുദ്രാവാക്യമായി സ്വീകരിച്ചു് ഈ നാട്ടിനെ ദുഷിപ്പിക്കുന്ന നിങ്ങളെപ്പോലെ മററാരെയും ഞാനെങ്ങും കണ്ടിട്ടില്ല ഹേ ധനലോഭികളെ! ജീവകാരുണ്യമില്ലാത്ത പാപികളെ എന്നൊക്കെ ഓരോ അധിക്ഷേപങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

താംരസട്ടി അതിനിടയ്ക്കു് അക്ഷമനായി വെളിക്കിറങ്ങിച്ചെന്നു് പൊതിക്കാളയെത്തടുത്തടിച്ചു വീട്ടിൽ കയററി അതിന്റെ പുറത്തിരുന്ന ഭാരം തള്ളി തറയിലാക്കിട്ടു് തൊഴുത്തിലിൽ വൃത്തി

യുള്ള ഒരു ഭാഗത്തുകൊണ്ടുകെട്ടി. അനന്തരം ഭഗവാൻെറ സമീപത്തു വന്നുനിന്നു്, തങ്ങൾ ചെയ്ത അപരാധത്തെ സദയം വിസ്മരിച്ചുകളയണമെന്നും ആ ചാക്കിലുള്ള വരാഹൻ അഴിച്ചു് എണ്ണിനോക്കുന്നതിനും മററും അനുവദിക്കണമെന്നും പ്രാൎത്ഥിച്ചതുമല്ലാതെ, ദാതാവായ കേശവശെട്ടരെക്കുറിച്ചുള്ള വിവരങ്ങളും നാമദേവനെ സ്നേഹിക്കാനുള്ള കാരണങ്ങളും മററും പറയണമെന്നും ആവശ്യപ്പെടുകയും ചെയ്തു.

ഭഗവാൻ—ഹേ താംസേട്ടി! താങ്കൾ വലിയ ലോഭിയാണെന്നു കാണുന്നു. "ആശാ ഹി പരമം ദുഃഖം നൈരാശ്യം ഹി സുഖപ്രദം" എന്ന സ്മൃതിവാക്യം താങ്കൾ ഓൎക്കുന്നില്ലേ? ധനത്തിൽ ഇപ്രകാരമുള്ള ആശ, താങ്കളെപ്പോലെയുള്ള ഒരു ത്യാഗിക്കു ചേരുന്നതാണോ? ഏതായാലും യജമാനൻെറ കല്പനപ്രകാരം പണം ഞാൻ നിങ്ങൾക്കുതന്നെ തരാൻ നിശ്ചയിച്ചു. അതാ ആ ചാക്കഴിച്ചു് അതിലുള്ള സഞ്ചികൾ പത്തും എണ്ണമേററുകൊൾക. ഓരോ സഞ്ചിയിലും പതിനായിരം വരാഹൻവീതമുണ്ടു്. ഇതു നാമദേവരെക്കുറിച്ചുള്ള പ്രത്യേക പ്രതിപത്തികൊണ്ടു് കേശവശെട്ടർ തന്നയച്ചതാണു്. അദ്ദേഹത്തിൻെറ രാജ്യം വൈകുണ്ഠപുരമാണു്. നാമദേവനെ ബാല്യത്തിലേ അദ്ദേഹത്തിനു പരിചയവും സ്നേഹവും ഉണ്ടു്. പണ്ഡരീനാഥക്ഷേത്രത്തിൽ നൈവേദ്യവുംകൊണ്ടു ചെല്ലുമ്പോൾ അവിടെവച്ചു കണ്ടുള്ള പരിചയമാണെന്നാണു് പറഞ്ഞുകേട്ടിട്ടുള്ളതു്. ഇനി വേഗം പണം എ[illegible]ിയെടുക്കണം. എനിക്കു താമസിയാതെ മടങ്ങിപ്പോകേണ്ടിയിരിക്കുന്നു എന്നരുളിച്ചെയ്തു് മന്ദഹാസത്തോടുകൂടിയിരുന്നു.

താംസേട്ടിയും പത്നിയുമായിച്ചെന്നു് ചാക്കഴിച്ചു നോക്കിയപ്പോൾ അതിൽ പത്തു സഞ്ചികൾ കാണപ്പെട്ടു. ഒരു സഞ്ചിയിലെ വരാഹൻ എണ്ണാനായി അഴിച്ചു കുടഞ്ഞിട്ടു. ഹാ! ഹാ! അപ്പോൾ ആ വൃദ്ധദമ്പതിമാരുടെ കണ്ണുകൾ മഞ്ഞളിച്ചുപോയി. അവർ ആനന്ദസാഗരത്തിൽ മുങ്ങിക്കുളിക്കുകയും കളിക്കുകയും ചെയ്തു. വൃദ്ധരായ അവരുടെ മുഖപത്മങ്ങൾ മന്ദഹാസരൂപേണ വികസിച്ചു് കണ്ണുകളിൽക്കൂടി ആനന്ദബാഷ്പത്തേൻപെയ്തു് ഇതികൎത്തവ്യതാമൂഢരായ അവർ, കുട്ടികളെപ്പോലെ തുള്ളിക്കളിച്ചുകൊണ്ടു് ആ പൊൻകുന്നിനു ചുററും ഓടിനടന്നു. അതിനിടയ്ക്കു പലപ്പോഴും ഭഗവാൻെറ മുമ്പിൽ ചെന്നു് ധന്യവാദങ്ങളും ആശീൎവാദങ്ങളും വൎഷിച്ചു സന്തോഷാധിക്യത്താൽ തടഞ്ഞുണ്ടായ തൊണ്ടവിറയലോടെ ഭാവൈശ്വൎയ്യ നാടകത്തിൻെറ പ്രസ്താവന അവർ അഭിനയിച്ചു. അതൊക്കെ കണ്ടാനന്ദംപൂണ്ടു് കരുണാ

സാഗരനായ ഭഗവാൻ അവരെ നോക്കി—"ഹേ ഭാഗ്യമേറിയ ദമ്പതികളെ! ഭഗവദ്ഭക്തിയുള്ള സുകൃതികളെ! ഞാൻ ഈ കാളയെ കൊണ്ടുപോയി ചന്ദ്രഭാഗാനദിയിൽ കുളിപ്പിച്ചു്, ഞാനും കുളിച്ചു് പണ്ഡരീനാഥക്ഷേത്രത്തിൽ കയറി ഭഗവാനെ വന്ദിച്ചു നാമദേവരെയും കണ്ടു സംസാരിച്ചു് താമസിയാതെ മടങ്ങിവരാം" എന്നു പറഞ്ഞു് അനുവാദവും വാങ്ങിക്കൊണ്ടു് കാളയുമായി വെളിക്കിറങ്ങി അന്തർദ്ധാനംചെയ്തു.

കുനാഭായിയും താംസേട്ടിയും വേഗംതന്നെ ആ വരാഹൻ എണ്ണിത്തിട്ടപ്പെടുത്താൻ ആരംഭിച്ചു. അക്കാര്യത്തിൽ തങ്ങളെ സഹായിക്കാൻ, വിനീതയായി ഒരു ഭാഗത്തു നിന്നിരുന്ന രാജാഭായിയെക്കൂടെ അവർ വിളിച്ചു ഒരു സഞ്ചിയിലെ നാണയമെണ്ണിഅതു പതിനായിരമുണ്ടെന്നു കണ്ടപ്പോൾ അതേ വലിപ്പത്തിലുള്ള മററു സഞ്ചികളിലും അത്രയുംതന്നെ വരുമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു്, തങ്ങളുടെ ആ നിധി പുരയ്ക്കൊരുഭാഗത്തു സംഗ്രഹിച്ചശേഷം അതിൽനിന്നും ഒന്നുരണ്ടു വരാഹനെടുത്തുകൊണ്ടുപോയി താംസേട്ടി. അന്നേയ്ക്കാവശ്യമുള്ള ഭക്ഷണസാധനങ്ങൾ വാങ്ങിക്കൊണ്ടുവന്നു് ആദ്യമായിത്തന്നെ ഭഗവാനു് ഷഡ്രസോപേതമായ നൈവേദ്യം പാകപ്പെടുത്തിച്ചു്, രാജാഭായിയെ കുളിപ്പിച്ചു് അവൾക്കു വേണ്ട വസ്ത്രാഭരണങ്ങൾ നൂതനമായി വാങ്ങി അണിയിച്ചു് അവളുടെ പക്കൽ അതു ക്ഷേത്രത്തിലേക്കു കൊടുത്തയച്ചശേഷം തങ്ങൾക്കും ആവശ്യമുള്ളിടത്തോളം ഭക്ഷണസാധനങ്ങൾ സ്വാദുകരമായും അതിഥിക്കും ഭംഗിയായി പാകംചെയ്തു്, കുനാഭായിയും താംസേട്ടിയും പണവുംകാത്തു വീട്ടിലിരുന്നു.

രാജാഭായി, സർവ്വാഭരണഭൂഷിതയായി നൈവേദ്യവുംകൊണ്ടു് പണ്ഡരീനാഥക്ഷേത്രത്തിലേയ്ക്കു സഹജമായ മന്ദഗതിയിൽ പോകുമ്പോൾ കണ്ടവരെല്ലാം ഇവൾ ദേവനടിയായ രംഭയോ ദേവലോകേശ്വരിയായ ഇന്ദ്രാണിയോ ഉമയോ രമയോ ഭാരതിയോ രതിയോ എന്നൊക്കെ പുകഴ്ത്തി അത്ഭുതപ്പെട്ടു നോക്കിക്കൊണ്ടുനിന്നു വളരെനേരം നൈവേദ്യവുംകൊണ്ടു നടന്നു് തളൎന്ന ആ പെൺകുട്ടി വൃഥാ താമസത്തിനിടയാക്കാതെ പണ്ഡരീനാഥക്ഷേത്രത്തിൽ ചെന്നുചേൎന്നു. അവിടെ ഭഗവാന്റെ മുമ്പിലായി, കണ്ണുമടച്ചു് ഭഗവന്നാമങ്ങളും ജപിച്ചു് ഹൃദയത്തിൽ നിറഞ്ഞുവിങ്ങുന്ന സന്തോഷക്കടലിൽനിന്നും ഇടയ്ക്കിടെ പൊന്തിവരുന്ന ആനന്ദകല്ലോലങ്ങളുടെ നൃത്തമോ എന്നു തോന്നുമാറുള്ള മുഖതേജസ്സോടും പ്രസാദത്തോടും പട്ടിണികൊണ്ടു മെലിഞ്ഞ ശരീരത്തോടും കൂടിയിരിക്കുന്ന ഭക്തോത്തമനായ ഭൎത്താവിനേയും ഭക്ത

വത്സലനായ ഭഗവാനേയും കണ്ടു് ഭക്തിയും ആനന്ദവും ഉൾക്കൊണ്ടു, നൈവേദ്യം ഭഗവൽസന്നിധിയിൽ നിക്ഷേപിച്ചശേഷം ആ സാദ്ധ്വീരത്നം ദണ്ഡനമസ്കാരംചെയ്തു തൊഴുതെഴുന്നേററു് അകലെ മാറിനിന്നു. എന്നിട്ടു ഭർത്താവിനെ നോക്കി—"ഹേ പ്രാണനാഥ! ഇതാ ഞാൻ ഭഗവാനു നൈവേദ്യം കൊണ്ടുവന്നുവച്ചിരിക്കുന്നു. വേഗംതന്നെ അതെടുത്തു പൂജകഴിക്കണം. അങ്ങും വിശന്നിരിക്കയാണല്ലോ. അനന്തരം നമുക്കൊരുമിച്ചു വീട്ടിൽപോയി ഭക്ഷണം കഴിക്കാം. ഭഗവൽകടാക്ഷത്താൽ നമ്മുടെ ദാരിദ്ര്യം എന്നേക്കുമായി തീർന്നിരിക്കുന്നു" എന്നറിയിച്ചു. തന്റെ പ്രാണേശ്വരിയുടെ ഒച്ചകേട്ടു്, സമാധിയിൽനിന്നും വിരതനായ നാമദേവൻ കണ്ണുതുറന്നുനോക്കി അത്ഭുതത്തോടെ, "പ്രിയതമേ! നിനക്കു് ഈ ശ്രേഷ്ഠവസ്ത്രാഭരണങ്ങൾ എവിടെക്കിട്ടി? നൈവേദ്യത്തിനു് ഈ അപൂർവ്വഫലങ്ങളും പായസാന്നവും ഉണ്ടാക്കാൻ എങ്ങനെ സാധിച്ചു"? എന്നു ചോദിച്ചു.

രാജാഭായി—"പ്രാണനാഥ! അങ്ങേ ബാല്യസ്നേഹിതനായ വൈകുണ്ഠപുരത്തിലെ കേശവശെട്ടർ എന്ന മഹാൻ ലക്ഷം വരാഹൻ അങ്ങേയ്ക്കായി ഇന്നു കൊടുത്തയച്ചു. വരാഹൻ ചാക്കിൽ നിറച്ചു് ഒരു കാളപ്പുറത്തിട്ടു് ഒരു വേലക്കാരനെ ഏല്പിച്ചാണയച്ചതു്. അവൻ അവിടെവന്നന്വേഷിച്ചതിൽ അങ്ങേ കാണായ്കകൊണ്ടു് വരാഹൻ അമ്മയേയും അച്ഛനേയും ഏല്പിച്ചുംവച്ചു്, അങ്ങേ കാണ്മാനായി ഇങ്ങോട്ടു പോന്നിട്ടു്, ഇപ്പോൾ ഒരു യാമമാകും"—അയാളെ അങ്ങു കണ്ടില്ലയോ? നാമദേവൻ ഇതുകേട്ടപ്പോൾ അത്ഭുതവും ആനന്ദവും ഉണ്ടായി. കേശവശെട്ടർ എന്നൊരു പരിചിതൻ തനിക്കില്ലായ്കകൊണ്ടു് സാക്ഷാൽ വൈകുണ്ഠപുരത്തിലെ കേശവസ്വാമിതന്നെയാണു് വരാഹൻ കൊണ്ടുപോയി കൊടുത്തതെന്നദ്ദേഹം ഊഹിച്ചു.

ഏതായാലും വേഗത്തിൽ പൂജകഴിച്ചുംവച്ചു്, വീട്ടിൽചെന്നന്വേഷിക്കാമെന്നു നിശ്ചയിച്ചുകൊണ്ടു് വേഗത്തിൽ പോയി കുളിച്ചുവന്നു് പൂജ ആരംഭിച്ചു. ഭഗവാൻ പതിവുപോലെ ഭക്ഷണം കഴിക്കാൻ പ്രത്യക്ഷനായപ്പോൾ നാമദേവർ പതിവില്ലാത്ത ദ്രുതഗതിയോടുകൂടി നിൽക്കുന്നതുകണ്ടു് ഒന്നുമറിയാത്തവരെപ്പോലെ അതിന്റെ കാരണം ചോദിച്ചു.

നാമദേവൻ—ദേവദേവനായ ഭഗവാനേ! തിരുവടി അടിയനുവേണ്ടി ഒരു വേലക്കാരന്റെ വേഷവും ധരിച്ചുവോ? അസംഖ്യം ദ്രവ്യം എന്റെ മാതാപിതാക്കളെ ഏല്പിച്ചുവോ? എന്നു ചോദിച്ചു തൊഴുതു.

ഭഗവാൻ—"ഭക്തോത്തമ! നീ വളരെനാളായി എനിക്ക് അന്നം ഊട്ടുകയും ഒരു ശമ്പളക്കാരനെപ്പോലെ ഇവിടെ കാവൽ നിൽക്കുകയുമല്ലേ ചെയ്യുന്നതു്? അതിനു ഞാൻ പ്രതിഫലം യാതൊന്നും തന്നിരുന്നില്ലല്ലോ ഇപ്പോൾ തന്നതു് ആ പ്രതിഫലമാണെന്നുമാത്രം വിചാരിച്ചുകൊണ്ടാൽ മതി. ഇനിമേലാൽ നീ ഇങ്ങനെ രാപ്പകൽ ഇവിടെത്തന്നെ താമസിക്കണമെന്നില്ല. പകൽ ഇവിടെയും രാത്രി വീട്ടിലും താമസമാക്കിക്കൊൾക"എന്നരുളിച്ചെയ്തു മറഞ്ഞു.

നാമദേവൻ സന്തുഷ്ടനായി ഭാൎയ്യയോടൊന്നിച്ചു് സായാഹ്നമായപ്പോൾ വീട്ടിൽ പോരികയും അടുത്ത പ്രഭാതമായപ്പോൾ വീണ്ടും ക്ഷേത്രത്തിൽ പോകയും ചെയ്തു.

നാലാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

അഞ്ചാം അദ്ധ്യായം.

ഭഗവാൻ ഭൃത്യരൂപത്തിൽവന്നു വേലചെയ്തതു്.

ഇങ്ങനെ നാളുകൾ കഴിഞ്ഞുവരവേ ഭഗവൽപ്രസാദലബ്ധമായ ആ ധനത്തെ സദ്വിഷയങ്ങളിൽ വിനിയോഗിക്കാമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു. "ദാനത്താൽ ധനപുഷ്ടി കെട്ട ദീപനും കാൎയ്യാൽ പ്രകാശിക്കും" എന്ന തത്വത്തെ അനുസ്മരിച്ചു്, അന്നാദിദാനങ്ങൾ ധാരാളം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. അല്പകാലത്തിനകം വരാഹൻ മുഴുവൻ തീൎന്നു. ഒടുവിൽ താമസിക്കുന്ന ഭവനംപോലും വിററു സാധുക്കൾക്കു ദാനംചെയ്തു. യാതൊരു മുതലുമില്ലാതായപ്പോൾ പഴയപടി പണ്ഡരീനാഥക്ഷേത്രത്തിൽ ചെന്നു് ഭഗവദ്ഭജനം നടത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അച്ഛനമ്മമാരും രാജാഭായിയും വീടില്ലാതായപ്പോൾ ഒരു പന്തൽ കെട്ടിച്ചുകെട്ടി അതിൽ താമസിച്ചു് തയ്യൽവേലചെയ്തു ഭഗവൽപൂജയ്ക്കു വേണ്ട നൈവേദ്യം മുട്ടാതെ കൊടുത്തയച്ചുവന്നു. അങ്ങനെയിരിക്കുമ്പോൾ ഗർഭിണിയായിരുന്ന രാജാഭായി സുമുഹൂൎത്തത്തിൽ ഒരു പുത്രനെ പ്രസവിച്ചു. അത്യന്തം സുകുമാരനായ ആ കുട്ടിയെക്കണ്ടു് നാമദേവന്റെ അച്ഛനമ്മമാരും, രാജാഭായിയും വളരെ സന്തോഷിച്ചു അപ്പോൾ ഭഗവാൻ നാമദേവന്റെ മുമ്പിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു്, "പ്രിയനാമ

ദേവ! നിനക്കു സുകുമാരനായ ഒരു പുത്രൻ ജനിച്ചിരിക്കുന്നു. നീ പോയി വേഗംതന്നെ അവനെ ദർശിച്ചു മടങ്ങിവരിക" എന്നരുളിച്ചെയ്തയച്ചു. ഭഗവൽകല്പനയനുസരിച്ചു് നാമദേവൻ ഗൃഹത്തിൽ പോയി പുത്രൻെറ കോമളമായ മുഖം കണ്ടാനന്ദിച്ചശേഷം വീണ്ടും ദേവാലയത്തിലേയ്ക്കു പോകാൻ ഭാവിച്ചു അച്ഛനമ്മമാർ അതുകണ്ടു് ഇങ്ങനെ തടുത്തു പറഞ്ഞു:—"പ്രിയപുത്ര! ഇന്നു നിൻെറ ഭാര്യ പ്രസവിച്ച ദിവസമല്ലേ? കുഞ്ഞിനെക്കണ്ടു സന്തോഷിച്ചുകൊണ്ടു് ഇന്നെങ്കിലും ഇവിടെ ഇരിക്കരുതോ? പിതാക്കളുടെ അഭിലാഷത്തിനു വിരോധം പറയാതെ ഉടനേ നാമദേവൻ യാത്രമുടക്കി ആ പന്തലിൽത്തന്നെ ഒരുഭാഗത്തു കിടന്നു. അപ്പോൾ ചെറുതായ ഒരു മഴ ആരംഭിച്ചു. പന്തലിൻെറ മേൽത്തട്ടിൽ മറച്ചിരുന്ന പുല്ലുകളെല്ലാം പൊടിഞ്ഞുപോകകൊണ്ടു് പഴുതുകളിൽക്കൂടി വെള്ളം അകത്തേക്കു വീണു. ഉടനേ താംസേട്ടി നാമദേവനെ നോക്കി, "വിവേകഹീനനായ പുത്ര! മഴവെള്ളം പൊഴിഞ്ഞുവീഴുന്നതു നീ കാണുന്നില്ലേ? പിൻക്കാലത്തേയ്ക്കു ഒരു കാശുപോലും കരുതിവയ്ക്കാതെയും താമസിക്കുന്ന വീടെങ്കിലും അധീനത്തിൽ വച്ചുകൊള്ളാതെയും ഇരുന്നതിൻെറ ഫലം ഇപ്പോൾ കണ്ടുവോ? മഴ ഒന്നു കടുത്തേക്കുമെങ്കിൽ പ്രസവിച്ചു കിടക്കുന്ന പെണ്ണും കൈക്കുഞ്ഞും വയസ്സുചെന്ന ഞങ്ങളുമൊക്കെ നനഞ്ഞു കുഴഞ്ഞുപോകുമല്ലോ. അതു സഹിക്കാമെന്നുവച്ചാൽ നമ്മുടെ സംബന്ധികളും നാട്ടുകാരും അപഹസിച്ചു ചിരിക്കുന്നതും സഹിക്കേണ്ടിവരും. അതുകൊണ്ടു നീ പോയി ആരെയെങ്കിലും വിളിച്ചു് ഈ പന്തൽ ഒന്നു നല്ലപോലെ കെട്ടിച്ചു് മഴ പെയ്താൽ ചോരാതെ ഇരിക്കത്തക്കവണ്ണമെങ്കിലും ആക്കണം" എന്നു പറഞ്ഞു.

നാമദേവൻ—പ്രിയപിതാക്കളേ! നിങ്ങൾ പറയുന്നതു ശരിതന്നെ; എങ്കിലും ഈ പന്തലിനു കാൽ മൂന്നേ ബലമായുള്ളു. മേൽപ്പുരയ്ക്കും പുല്ലുശേഷമില്ല. നന്നാക്കണമെങ്കിൽ നല്ല ഒരു തുണും പുല്ലും വേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ഈ രാത്രിയിൽ ഞാൻ അതു് എവിടെപ്പോയാണു കൊണ്ടുവരിക? ഒരുപക്ഷേ, കൊണ്ടുവന്നാലോ, കെട്ടുന്നതിനോ മേയുന്നതിനോ എന്നെക്കൊണ്ടു സാധിക്കുമോ? കൂലിക്കു് ആളിനെ വിളിക്കാമെന്നാണെങ്കിൽ അവനു വല്ലതും കൊടുക്കേണ്ടേ? അതിനു പണം ഉണ്ടോ? ഈ പതനത്തിൽ നിങ്ങൾ എന്നെ ഉപദ്രവിച്ചാലെങ്ങനെയാണു്? ഇതിനാണോ ഞാൻ ഇന്നു പോകേണ്ടാ എന്നു നിങ്ങൾ പറഞ്ഞതു്? —എന്നു പറഞ്ഞു് എഴുന്നേറ്റു് ക്ഷേത്രത്തിലേയ്ക്കു പോകാൻ തുടങ്ങി.

കുനാഭായി മകനെ തടഞ്ഞിങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—"കുഞ്ഞേ! നീ ഇങ്ങനെ കോപിച്ചാലാകില്ല. നിന്നെ ഞങ്ങൾ എത്ര വാത്സല്യത്തോടുകൂടിയാണ് സൂക്ഷിച്ചു വളൎത്തിയതു്. അതുപോലെ നീ നിന്റെ മകനെയും രക്ഷിച്ചുവളൎത്തേണ്ടതാണ്. ഞങ്ങൾക്കു വയസ്സായി; ഇനി നിന്റെ ഭാൎയ്യയേയും കുട്ടികളേയും ഞങ്ങൾ രക്ഷിച്ചെന്നു വരികില്ല. അതു നിനക്കുതന്നെ അറിയാമല്ലോ"

നാമദേവൻ—"അമ്മേ! എല്ലാവൎക്കും രക്ഷ ഈശ്വരൻ അല്ലയോ? ആ സ്ഥിതിക്കു്, ഒരുത്തനെ ഒരുത്തൻ രക്ഷിക്കുന്നതിനൊരുങ്ങുന്നതു് ' ദൈവവിശ്വാസത്തിലുള്ള കുറവുകൊണ്ടാണ്? എറുമ്പു മുതലായ സകല ജീവരാശികളേയും സുഖദുഃഖമറിഞ്ഞു രക്ഷിച്ചു പോരുന്ന ഭഗവാൻ, ഈ കുട്ടിയെമാത്രം തള്ളിക്കളയുമോ? അമ്മയ്ക്കിങ്ങനെ തോന്നുന്നതു് അജ്ഞാനംകൊണ്ടാണെന്നേ ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നുള്ളു."

ഇപ്രകാരം ഓരോ തത്വാൎത്ഥങ്ങൾ മാതാപിതാക്കളോടു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു്, രാത്രി അധികമായിപ്പോയതിനാൽ നാമദേവൻ പിതാക്കളുടെ വാക്കു് നിരസിക്കേണ്ടായെന്നു നിശ്ചയിച്ചു് അവിടെത്തന്നെകിടന്നു. മഴയും കാററും വീശുകയാൽ ഉറക്കംവരാതെ ഭഗവാനെ ധ്യാനിച്ചു് ഭഗവന്നാമങ്ങളെ ജപിച്ചു്, സമയം കഴിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ മഴയും കാററും പൂൎവ്വാധികം വൎദ്ധിച്ചു. ഉടനേ, കുനാഭായിയും, ദാംസേട്ടിയും എഴുന്നേററു് വെള്ളച്ചോൎച്ചയില്ലാത്ത സ്ഥലംനോക്കി രാജാഭായിയേയും കുട്ടിയേയും അവിടെ ആക്കി, കാററുവീശുന്ന ദിക്കിലേക്കൊക്കെ മുറയ്ക്കു മെടകൾ അഴിച്ചു മാററിമാററി കെട്ടിക്കൊണ്ടിരുന്നു കഴിച്ചുകൂട്ടി. മഴയും കാററും വിട്ടതിൽപിന്നെ ഒരു ഭാഗത്തു ചെന്നുകിടന്നു—"അല്ലയോ ഭക്തവത്സലനായ ഭഗവാനേ! കാററും മഴയും കഠിനമായി വീശിത്തുടങ്ങിയാൽ ഈ പന്തൽ ഉലഞ്ഞുവീണു് കുഞ്ഞും തള്ളയും ഞങ്ങളുമെല്ലാം നഷ്ടപ്പെട്ടുപോകുമല്ലോ. ഇതിനെന്താണു നിവൃത്തി? പണ്ഡരീനാഥ! നീയേ രക്ഷ" എന്നപേക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു കിടന്നുറങ്ങി. അപ്പോൾ ഭക്തവത്സലനായ ഭഗവാൻ, ഒരു കൂലിക്കാരന്റെ രൂപത്തിൽ പന്തലിനു് ഒരു തൂണും കുറേ മടലും ചുമന്നുകൊണ്ടു വന്നു് 'നാമദേവരേ!' 'നാമദേവരേ!' എന്നു വിളിതുടങ്ങി.

നാമദേവൻ അതുകേട്ടു്, ഹാ ഇതെന്തൊരുപദ്രവം? ഭഗവാനെന്നു വിചാരിക്കാൻ സമയം ഇല്ലെന്നുതന്നെയോ; അമ്മയും അച്ഛനും ഇതുവരെ ഓരോ പാഴാങ്കങ്ങൾ പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു് ഇപ്പോഴാണുറങ്ങിയതു്. ആ ഉപദ്രവം തീൎന്നു ഭഗവദ്ധ്യാനത്തിനു

തുടങ്ങിയപ്പോൾ വീണ്ടും ആരോ ഇതാ ഉപദ്രവിക്കാൻ വന്നിരിക്കുന്നു. ഈ വിഢ്യാൻ ആരായിരിക്കും? ആരായാലും ഇവൻ അമ്മയേയും അച്ഛനേയും ഉണർത്താതെ പോയെങ്കിൽ മതിയായിരുന്നു. ഉണർത്തിയാൽ പിന്നെയും അവർ വളരെ നേരത്തേയ്ക്കു ശബ്ദം ഉണ്ടാക്കിക്കൊണ്ടേ ഇരിക്കും. എന്നിങ്ങനെ ആലോചിച്ച് ഭഗവദ്ധ്യാനത്തോടുകൂടി മിണ്ടാതെയിരുന്നു.

ഭഗവാൻ കടന്നുവന്ന്, നാമദേവന്റെ അരികിൽനിന്നുകൊണ്ട്, "ഹേ നാമദേവ! ഞാൻ വന്ന് എത്രനേരമായി വിളിക്കുന്നു. നീ വിളികേട്ട് കണ്ണുതുറന്നിട്ടും മിണ്ടാതെയിരിക്കുന്നോ? നിന്റെ ഭാര്യയും കുട്ടിയുമല്ലെ, കാററും മഴനനഞ്ഞും കഷ്ടപ്പെടുന്നതു്. സംസാരസമുദ്രത്തിൽ സഫലമായ ഒരാശ്വാസം തരുന്നതു പുത്രനാണ്. അങ്ങനെയുള്ള പുത്രനെക്കുറിച്ചു യാതൊരു കരുണയുമില്ലാതെ നീ തടിപോലെ മലൻകിടക്കുന്നല്ലോ. നിന്റെ സംബന്ധക്കാരൻ വലിയ കോടീശ്വരനാണെന്നല്ലേ പറയുന്നതു്. അവന്റെ മകളല്ലേ ഇവിടെ പ്രസവിച്ചുകിടക്കുന്ന സ്ത്രീ? അവളേയും കുട്ടിയേയും നനയാതെയെങ്കിലും കിടത്തുന്നതിന് അവനാൽ കഴികയില്ലെന്നുവരുമോ? ഹാ! കരുണയില്ലാത്ത കൂട്ടം! കഷ്ടം! തണുപ്പേററു പ്രസവക്കാരിക്കു സന്നികൊള്ളുകയോ മറേറാ ചെയ്യേക്കുമെന്നുള്ള കഥ വിചാരിച്ചപ്പോൾ, അയൽപക്കക്കാരനായ എനിക്കുപോലും അതു സഹിച്ചില്ല. ഞാനും, ഭാര്യയും കുട്ടികളുമൊക്കെയുള്ളവനാണ്. ആ അനുകമ്പകൊണ്ടു, പന്തലിന് ഒരു തൂണും, കുറേപ്പുല്ലും, കെട്ടുന്നതിനു നാരും സംഭരിച്ചുകൊണ്ടു, മഴയും നനഞ്ഞു ഞാൻ വരികയാണ്. അതിലേക്ക് ഒന്നു സഹായിച്ചുതരാൻ ആരെയും കിട്ടായ്കകൊണ്ടാണു നിന്നെ വിളിച്ചതു്. നീ ചെയ്യേണ്ടതു മറെറാരാൾ ചെയ്തുതരാമെന്നു പറയുമ്പോൾ, സ്വാത്മനാ സഹായിക്കേണ്ടതു നിന്റെ കടമയല്ലയോ?" എന്നു പറഞ്ഞു് പന്തലിന്റെ ഒരുഭാഗത്തെ തൂൺ മാററി തള്ളി നാമദേവന്റെ പുറത്തിട്ടു. എന്നിട്ടു ചെന്നു നാമദേവന്റെ കൈക്കുപിടിച്ചുകൊണ്ടു—എഴുനേൽക്കുക—നാമദേവ! എഴുനേൽക്കുക! പന്തൽ തറയിൽ വീണുപോയി! ഇപ്പോൾ മഴയോ കാറേറാ വന്നേച്ചാൽ കഥ കഷ്ടത്തിലാകും. അതിനുമുൻപ്, നമുക്കയത്തിക്കെട്ടി നിറുത്തണം; എഴുനേററുവരിക എന്നുപറഞ്ഞു.

നാമദേവൻ അതിന്റെ അടിയിൽനിന്നും തപ്പിപ്പിഴയ്ക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ലാതെ വിഷമിച്ചു് ഒരുവിധത്തിൽ വളരെനേരംകൊണ്ടു വെളിക്കിറങ്ങി. എന്നിട്ടു കൂലിക്കാരനെനോക്കി—"എടാ! ദുഷ്ട! നീയാണോ സഹായിക്കാൻ വന്നവൻ! പന്തൽ തള്ളി

എന്റെ പുറത്തിടുന്നതാണോ സഹായം? അത്ര കരുണയുള്ള നിനക്ക സഹായത്തിന്ന് ഒരാളിനെക്കൂടി കൊണ്ടുപോരാൻ സാധിക്കാഞ്ഞതെന്തു്?

ഭഗവാ—"ഹേ നാമദേവാ! കഥയറിയാതെ കോപിക്കരുതു്. പന്തൽതൂൺ ഞാൻ പിടിച്ചുനോക്കിയപ്പോൾ മറിഞ്ഞുവീണെന്നല്ലാതെ, ഞാൻ വിചാരപൂർവ്വം ദ്രോഹംചെയ്തില്ല. ഞാനും നിന്നെപ്പോലെ ദരിദ്രനാണു്. എന്നാൽ കഴിയുന്നതു ചെയ്യാമെന്നല്ലാതെ ഒരു കൂലിയാളിനെ വിളിച്ചാൽ അവന്നു വല്ലതും കൊടുക്കേണ്ടയോ? അതിന്നു പണംവേണ്ടയോ? നിവൃത്തിയില്ലാത്ത ഞാൻ പണത്തിനെവിടെപ്പോകും? നിന്റെ അച്ഛനമ്മമാരെക്കുറിച്ചുള്ള പലനാളത്തെ പരിചയത്താലും ജീവകാരുണ്യത്താലുമാണു് ഇത്രയെങ്കിലും ചെയ്യാമെന്നു നിശ്ചയിച്ചതു്. ഇന്നുരാത്രി ഉറങ്ങായ്കകൊണ്ടു്, നാളെ പണി മുടക്കം വരുമെന്നും തോന്നുന്നു. അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ എന്റെ വീടു പട്ടിണിയായിപ്പോകും. ഈ തൂണും പുല്ലും മററൊരാളിന്റെ വകയാകകൊണ്ടു് അവന്നു് വില കൊടുക്കേണ്ടതായിട്ടാണിരിക്കുന്നതു്. ഇതാണു് എന്റെ അവസ്ഥ. അതുകൊണ്ടു് നീകൂടി കഴിയുന്ന സഹായം ചെയ്തുതരിക—".

അനന്തരം, ഭഗവാൻ നാമദേവനെ ബലാൽ പിടിച്ചുകൊണ്ടുപോയി പന്തലിന്റെ ഒരുഭാഗം ഉയർത്തി തോളിൽ വച്ചുകൊടുത്തു തൂണുകൾനാട്ടി ശരിപ്പെടുത്തി ഉറപ്പിച്ചു്, പുൽക്കെട്ടുപടുത്തു്, മേച്ചിൽഭാഗവും അടച്ചുകെട്ടിത്തീർന്നതിൽപിന്നെ ഉള്ളിൽ കാററുകടക്കാതെ നാലുവശവും മെടകൾ ഉണ്ടാക്കിക്കെട്ടി ബലപ്പെടുത്താനാരംഭിച്ചു. ആ പണിക്കു, ഭഗവാൻ വെളിക്കും നാമദേവൻ അകത്തുമായിരുന്നു ഇരുന്നതു്. പുറത്തിരുന്ന ഭഗവാൻ മുളങ്കാലുകൾ കുഴിച്ചിട്ടുറപ്പിച്ചു കെട്ടുകയായിരുന്നതുകൊണ്ടു്, അതു മാററാനോ തുറക്കാനോ പാടില്ലായിരുന്നു. ചുററാകെ അപ്രകാരം തട്ടികൾ കെട്ടിയുറപ്പിച്ചു്, അകത്തിരിക്കുന്നവൎക്കു്, വെളിയിൽ പോകാൻ വഴിയില്ലാതെ ആക്കിവച്ചുകൊണ്ടു്, എന്താ നാമദേവ! പന്തൽ ഒക്കെ ഭംഗിയായില്ലെ? നേരവും വെളുപ്പായി. ഇനി ഞാൻ അങ്ങുചെന്നാൽ ഉറങ്ങാൻ സമയം ഉണ്ടാകയില്ല. നാളെ ജോലിക്കുപോകാനും സാധിക്കയില്ല. പാപികൾക്കുവേണ്ടി പ്രയത്നിച്ചാൽ ഇങ്ങനെതന്നെ വരും. അതെന്തായാലും ശരി! ഇനി എന്റെ വേലക്കൂലിയും പുല്ലിന്റെ വിലയുംമററും തരാതെ ഞാൻ മടങ്ങിപ്പോകയില്ല എന്നുപറഞ്ഞു.

നാമദേവൻ—ഇതു കൊള്ളാം! ഇതൊക്കെക്കൊണ്ടുവന്നു പന്തലിൽകെട്ടിത്തരണമെന്നു നിന്നോടാവശ്യപ്പെട്ടതാര്? കൂലി കൊടുപ്പാൻ പണം ഉണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ ഇതിനെത്രയോ മുമ്പേ പന്തൽ നന്നാക്കമായിരുന്നു. എന്റെ കൈവശം പണവുമില്ല—ഒന്നുമില്ല—പൊയ്ക്കോ.

ഭഗവാൻ—"എടാ നാമ! കൂലിയും വിലയും തരാതെ, നിന്നെ ഞാൻ നേരേ വിട്ടയയ്ക്കയില്ല. വീട്ടിൽചെന്നാൽ എന്റെ കുടുംബത്തിനു് അഷ്ടിക്കു യാതൊരു വകയുമില്ല. പന്തൽകെട്ടിയതുകൊണ്ടു്, ഉപദ്രവമൊഴിഞ്ഞതു നിനക്കോ എനിക്കോ? കാററും മഴയും ഏല്ക്കാതെ കിടക്കുന്നതു്, എന്റെ അച്ഛനമ്മമാരും ഭാര്യയും കുഞ്ഞുമാണോ? അതോ നിന്റെയോ? മര്യാദയ്ക്കു കൂലി തരിക. അല്ലാത്ത പക്ഷം, ഇതു മുഴുവൻ ഞാനിപ്പോൾ തീവച്ചു ഭസ്മമാക്കുന്നുണ്ടു്. നീയും നിന്റെ കുടുംബവുമെല്ലാം അതിൽകിടന്നു പൊരിയണം. പുറത്തിറങ്ങാൻ വഴിയില്ലാതെയാണു്, ഞാൻ തട്ടികൾ കെട്ടി മുറുക്കീട്ടുള്ളതു്. നീ ദുഷ്ടനാണെന്നറിഞ്ഞിരുന്നതുകൊണ്ടു്, മുൻകൂട്ടിത്തന്നെ അതു ഞാൻ കരുതി. അല്ലെങ്കിൽ നീ പരീക്ഷിച്ചുനോക്കിക്കൊൾക. തീയുംകൊണ്ടിതാ ഞാൻ വരുന്നു എന്നരുളിച്ചെയ്തു് അല്പദൂരംവരെ ഓടുന്ന ശബ്ദം കേൾപ്പിച്ചിട്ടു മറഞ്ഞു.

നാമദേവൻ, തൽക്ഷണം എഴുന്നേററു്, വെളിക്കിറങ്ങാൻ മാർഗ്ഗമുണ്ടോയെന്നു നാലുഭാഗത്തുമുള്ള തട്ടികൾ പരിശോധിച്ചു നോക്കി. ഇല്ലെന്നുകണ്ടപ്പോൾ അധി വർദ്ധിച്ചു. "ഹാ! കഷ്ടം! ഞാനും എന്റെ കുടുംബവും ഇതിൽ കിടന്നെരിഞ്ഞുപോകയുള്ളൂ. ഈ ദുഷ്ടൻ മുൻകൂട്ടിക്കരുതിയ കാര്യമാണിതു്. തീ, ഇപ്പോൾ തന്നെ കൊണ്ടുവന്നു്, അവൻ കൊളുത്താതെ ഇരിക്കയും ഇല്ല. ഇനി എന്താണു നിവൃത്തി? എല്ലാം ദൈവസങ്കല്പംപോലെ വരട്ടെ. സർവ്വസാക്ഷിയായ ഭഗവാൻതന്നെ രക്ഷിക്കട്ടെ" എന്നു സമാധാനപ്പെട്ടു ഭഗവാനെ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടു് ഒരു ഭാഗത്തു പോയിക്കിടന്നു.

ഇതെല്ലാം കേട്ടുകൊണ്ടുകിടന്ന രാജാഭായി, നാമദേവനെ വിളിച്ചു, സ്വാമി! വേലചെയ്തവനു കൂലികൊടുക്കാതെയും നല്ല വാക്കെങ്കിലും പറഞ്ഞയയ്ക്കാതെയും പന്തലിനു തീവച്ചാൽ നമുക്കെന്തു്—എന്ന നിശ്ചയത്തോടെയാണോ പോയിക്കിടക്കുന്നതു്. ദൈവഭക്തനായ അങ്ങേയ്ക്കു് അങ്ങനെ തോന്നാമെങ്കിലും, വൃദ്ധരായ മാതാപിതാക്കളേയും ഗുണദോഷജ്ഞാനമില്ലാത്ത ഈ കൈക്കുഞ്ഞിനേയും, അഗ്നിക്കാഹാരമാക്കിയാൽ പാപമില്ലയോ? എ

നുപറഞ്ഞുകൊണ്ടു വേഗത്തിൽത്തന്നെ വൃദ്ധരെ വിളിച്ചുണർത്തി, സകലവൃത്താന്തങ്ങളും പറഞ്ഞു കേൾപ്പിച്ചു കുഞ്ഞിനേയും എടുത്തുകൊണ്ടു വെളിയിൽപോയി, രക്ഷ നേടണമെന്നപേക്ഷിക്കുകയുംചെയ്തു. അതുകേട്ടു ഭയപ്പെട്ടു് താംസേട്ടിയും കുനാഭായിയും നാമദേവനെ വിളിച്ചു തീവയ്ക്കുമെന്നു പറഞ്ഞതും പന്തൽ നന്നാക്കിത്തന്നതും, ആരാണെന്നു ചോദിച്ചു. വെളിക്കൊട്ടു വാതലില്ലാതെ തടികൾവച്ചു് കെട്ടിമുറുക്കിയപ്പോൾ അദ്ദേഹം (നാമദേവൻ) എവിടെ നോക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കയായിരുന്നുവെന്നു കുറപ്പെടുത്തുകയും വെളിയിലേക്കു പോകാൻ വേഗം മാർഗ്ഗം ഉണ്ടാക്കിക്കൊടുക്കണമെന്നു് അനുശാസിക്കയും ചെയ്തു.

അനന്തരം അവർ, നാമദേവനെക്കൂടി വിളിച്ചുകൊണ്ടു കെട്ടിമുറുക്കിവച്ചിരിക്കുന്ന ആ തടികളിൽ ഒന്നിനെ ഇളക്കിമാററാൻ പ്രയത്നം ചെയ്തുതുടങ്ങി, എളുപ്പത്തിൽ അഴിയുന്നില്ലെന്നുകണ്ടു്, താംസേട്ടിയും പത്നിയും, കൈകൊണ്ടും കാൽകൊണ്ടും തലകൊണ്ടും തടികൊണ്ടും വടികൊണ്ടും മററുവിധത്തിൽ തള്ളുകയും അടിക്കുകയും ഇടിക്കുകയും നീക്കുകയും തട്ടുകയും ഉലയ്ക്കുകയും ഒക്കെ ചെയ്തിട്ടും യാതൊരു ഫലവും ലഭിച്ചില്ല. ഒടുവിൽ ഭഗ്നാശരായി, അഗ്നിക്കിരയാകുമല്ലോ എന്നു വ്യസനിച്ചു ഒറക്കെ നിലവിളിച്ചു. അപ്പോഴേക്കു് നേരം വെളുക്കാറായിരുന്നതുകൊണ്ടു്, ഉണർന്നിരുന്ന പല അയൽവാസികളും നിലവിളികേട്ടോടിച്ചെന്നു് തലേനാൾവരെ കാണപ്പെടാത്ത തട്ടിയും പന്തലുമെല്ലാം മങ്ങിയ വെളിച്ചത്തിൽകണ്ടു്, അത്ഭുതത്തോടെ അവർ സംഗതി ചോദിച്ചറിഞ്ഞു. സംഗതികളൊക്കെ ഗ്രഹിച്ചപ്പോൾ അവർ അതിൽ ഒരു തട്ടി പ്രയത്നപ്പെട്ടഴിച്ചുമാററി. വെളുക്കുന്നതുവരെ ആരും തീവയ്ക്കാൻ ഞങ്ങൾ സമ്മതിക്കയില്ലെന്നും, ഭയപ്പെടേണ്ടെന്നും, ഉറപ്പുകൊടുത്തു സമാധാനപ്പെടുത്തി പിന്നീടു് എല്ലാവരും വെളിയിൽത്തന്നെ വട്ടമിട്ടിരുന്നു് ഓരോന്നു പറവാൻ തുടങ്ങി. നാമദേവൻ ആ അവസരംനോക്കി ഗ്രഹപ്പിഴതീർന്നു എന്നു നിശ്ചയിച്ചു്, ഓടി വെളിക്കിറങ്ങി ചന്ദ്രഭാഗാനദിയിൽപോയി കുളിച്ചു്, പണ്ഡരിനാഥക്ഷേത്രത്തിൽപോയി തൊഴുതുകൊണ്ടു്, രാത്രിമുഴുവൻ ഉറങ്ങാൻ ഇടയാകാഞ്ഞ ക്ഷീണത്താൽ, അവിടത്തന്നെ ഒരു ഭാഗത്തു് കേറിക്കിടന്നുറക്കം പിടിച്ചു. നേരം വെളുക്കുന്നതിനൊരുനാഴികയുള്ളപ്പോൾ തന്നെ, ഇനിയാരും തീവയ്ക്കാൻ വരികയില്ലെന്നു സമാധാനപ്പെട്ടുകൊണ്ടു് കാത്തിരുന്ന അയൽവാസികളെല്ലാം കുളിക്കാനായി ചന്ദ്രഭാഗാനദിയിലേക്കു പോയി. കുനാഭായിയും താംസേട്ടിയും അല്പംകഴിഞ്ഞു വെളിക്കി

റങ്ങി, പുതുതായി കെട്ടപ്പെട്ട പന്തലിന്റെ വെടിപ്പും ഭംഗിയും ഒക്കെ നോക്കിക്കാണാൻതുടങ്ങി. അപ്പോഴേയ്ക്കു് നേരം അരുണോദയമായതുകൊണ്ടു് സകലവും വ്യക്തമായി കാണാമായിരുന്നു. മേച്ചിൽ പുറം നോക്കിയപ്പോൾതന്നെ തനിത്തങ്കപ്രഭയാൽ അവരുടെ കണ്ണുമഞ്ഞിപ്പോയി. മേഞ്ഞിരുന്ന പുല്ലുകളും മേഞ്ഞുകെട്ടിയിരുന്നതട്ടികളും, തൂണുകളും, നാരുകളും, എല്ലാം തനിത്തങ്കമായിരുന്നു. അവർ അത്ഭുതത്തോടെ അകത്തുകടന്നു പരിശോധന നടത്തി. മാററപ്പെട്ട നാലാമത്തെ തൂണു്, വിലയേറിയ രത്നങ്ങൾ പതിച്ച തങ്കത്തടിയാണെന്നു കാണപ്പെട്ടു. ആ കപ്പാടെ വേലക്കാരനായി വന്നതു ഭഗവാൻതന്നെയാണെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തി, അദ്ദേഹത്തെ വാഴ്ത്തിസ്തുതിച്ചു. അവിടെച്ചിതറിക്കിടന്ന, പുല്ലിന്റെയും ചീളിയുടേയുംമററും അവശിഷ്ടങ്ങൾ പെറുക്കി കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി വിലയ്ക്കുവിററു. അതിനു് അവർക്കു് ആയിരം വരാഹൻ കിട്ടി. അപ്പോൾതന്നെ അടുത്തുള്ള ഒരു വീടു വാടകയ്ക്കെടുത്തു്, പുതുതായി നിരവധി വസ്ത്രാഭരണങ്ങളും ഭക്ഷണസാധനങ്ങളും വാങ്ങിച്ചു ചേർത്തു്, സുഖവാസമാരംഭിച്ചു. പന്തൽ അല്പാല്പമായി അഴിച്ചു സ്വർണ്ണമെല്ലാം ആ വീട്ടിൽ കൊണ്ടുപോയി സംഭരിച്ചു. ഭക്ഷണം ഷഡ്രസോപേതമായി പാകപ്പെടുത്തി, സ്വാദിഷ്ടമായി ഭഗവാനു നൈവേദ്യവും പാകപ്പെടുത്തിച്ചു വാങ്ങിച്ചുകൊണ്ടു, താംസേട്ടി വേഗംതന്നെ പണ്ഡരീനാഥക്ഷേത്രത്തിലെത്തി. അവിടെ ഉറങ്ങിക്കിടന്ന നാമദേവനെ വിളിച്ചുണർത്തി ഭഗവാനു നൈവേദ്യപൂജചെയ്യാൻ ആജ്ഞാപിക്കയും, വീട്ടിൽ ഭക്ഷണം പാകപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടെന്നുള്ള വിവരം പ്രസ്താവിക്കയും ചെയ്തശേഷം വേഗംതന്നെ മടങ്ങിയെത്തി, സ്വർണ്ണസാധനങ്ങൾ സംഗ്രഹയോഗ്യമാക്കി ശകലിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു

നാമദേവൻപോയി കുളിച്ചുവന്നു് നൈവേദ്യത്തിന്റെ അടപ്പുതുറന്നു നോക്കിയപ്പോൾ, അത്ഭുതപ്പെട്ടുപോയി. പലവിധത്തിലുള്ള പലഹാരങ്ങളും പഴങ്ങളും പാൽച്ചോറും എല്ലാംകണ്ടു് ദരിദ്രരായ അച്ഛനമ്മമാർക്കു് ഇതെവിടെക്കിട്ടിയെന്നു സംശയിച്ചു. ഭഗവൽപ്രസാദലബ്ധമായിരിക്കണമെന്നനുമാനിച്ചു വേഗംതന്നെ ബിംബത്തെ നീരാടിച്ചു്, ചന്ദനമാല്യാദികൾ അണിയിച്ചുവന്ദിച്ചു്—"സ്വാമി! ശ്രീമഹാവിഷ്ണുദേവ! ഇന്നത്തെ നൈവേദ്യം അങ്ങേയ്ക്കു പ്രിയകരമായിരിക്കുമെന്നുതന്നെ ഞാൻ ഊഹിക്കുന്നു. സംതൃപ്തിയോടെ ഭക്ഷിച്ചാലും" എന്നപേക്ഷിച്ചു. ഭഗവാൻ പ്രസന്നനായി പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു്, "കുഞ്ഞേ! നാമദേവ! ഇന്നലെ ഉറക്കം കഴിഞ്ഞുവന്നു നിനക്കു പന്തൽകെട്ടിത്തന്നതി

ൻെറ കൂലി കൊണ്ടുവന്നിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ ഇങ്ങുതരിക" എന്നു മന്ദഹാസമധുരമായി അരുളിച്ചെയ്തു.

നാമദേവൻ—"ഭഗവാനേ! ഭക്തവത്സല! എന്നെ നിന്തിരുവടിക്കു കൂലിതന്നു വേലചെയ്യിക്കത്തക്ക യജമാനനാക്കിയോ? എനിക്കിരിക്കാൻ തൃക്കൈകൾകൊണ്ടുതന്നെ വീടുകെട്ടിത്തന്നുവോ? നികൃഷ്ടമായ പുല്ലും തടിയുമെല്ലാം തൃക്കൈകൾകൊണ്ടു് തൊട്ടുവോ? ഞങ്ങളുടെ ദാരിദ്ര്യവും എന്നേക്കുമായി നശിപ്പിച്ചുവോ?" എന്നുപറഞ്ഞു, ഭഗവാനെ പതിവുപോലെ ഊട്ടി താനും ഉണ്ടു്, വീണ്ടും തൃപ്പാദങ്ങളിൽവീണു വന്ദിച്ചപ്പോൾ, "അപ്പനേ നാമദേവാ! നിൻെറ പുത്രനു വിഷ്ണുദാസനെന്നു പേരിടണം" എന്നരുളിച്ചെയ്തു് ഭഗവാൻ അന്തർദ്ധാനംചെയ്തു. നാമദേവൻ പതിവുപോലെ വെറുംതട്ടോടുകൂടി വീട്ടിലെത്തുകയും വീടെല്ലാം പൊന്മയമായിരിക്കുന്നതു കണ്ടു് വസ്തുതകളെല്ലാം പറഞ്ഞറിഞ്ഞു് ഭഗവാൻെറ വാത്സല്യത്തേയും ധർമ്മത്തിൻെറ മാഹാത്മ്യത്തേയും അഭിനന്ദിക്കയും ചെയ്തുതുമല്ലാതെ ബന്ധുക്കളേയും മററും ക്ഷണിച്ചുവരുത്തി ഭക്ഷണാദികളാൽ സല്ക്കരിക്കയും ചെയ്തു. അന്നുമുതൽ ദിവസംതോറും ആയിരവും രണ്ടായിരവും ബ്രാഹ്മണക്കു് അന്നദാനം ഭൂദാനം വസ്ത്രദാനം ഗോദാനം മുതലായവ ചെയ്യാൻ തുടങ്ങി. ഭഗവാൻെറ അരുളപ്പാടനുസരിച്ചു്, പുത്രനു വിഷ്ണുദാസനെന്നുതന്നെ നാമകരണം ചെയ്തു. നാമദേവൻെറ അത്യന്തമായ ദാനം കണ്ടു്, വൃദ്ധമാതാപിതാക്കൾക്കു മുഷിവുതോന്നി അവർ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു—"കുഞ്ഞേ! നാമദേവ! നീ മുതലെല്ലാം കൂടി ഒരുദിവസംകൊണ്ടു കൊട്ടുത്തുതീർത്തുകളവാനാണോ ഭാവം. അടിക്കടി, പിന്നെ ദ്രവ്യം എവിടെനിന്നു കിട്ടും? പണ്ടുവിനു ഒരു കാലം പുല്ലും കിട്ടായ്കകൊണ്ടു് നമ്മൾ എത്രദിവസം മനോവേദന അനുഭവിച്ചു? കാററും മഴയും സഹിച്ചു? അതൊക്കെ നീ മറന്നുപോയോ? ഭഗവാൻ എപ്പോഴും നമുക്കു ധനം തരുമോ? നീ തന്നെ വിചാരിച്ചുനോക്കു!"

ഇങ്ങിനെ അറിവുപറകയും ദാനംചെയ്തതിൻെറ ശേഷം സ്വർണ്ണം വല്ലടിക്കിലും സംഗ്രഹിച്ചു സൂക്ഷിക്കേണ്ടതാണെന്നഭിപ്രായപ്പെടുകയും ചെയ്തു. നാമദേവൻ, ഉടനേ പിതാവിനെ നോക്കി. ദാനഫലത്തെ പുരസ്കരിച്ചിങ്ങനെ പാടി:—

കിളിപ്പാട്ടു്.

ദാനമാഹാത്മ്യംപറഞ്ഞാലൊടുങ്ങുമോ മാനസദേഹനിത്യാനന്ദവർദ്ധനം * മാനുഷജന്മസുകൃതസിദ്ധിക്കൊരു മാനദണ്ഡംതാനതെന്നുകേട്ടീടുന്നു * ദേഹിയെന്നുച്ചരിപ്പോൻനിന്ദ്യനെങ്കിലും

മോഹനനാസ്തിയെന്നോതുന്നവൻതുലോം* മാഹാസമൻതന്നെ
ശോഭിക്കയില്ലവൻ സ്നേഹമില്ലാത്തവിളക്കിൻതിരിപോലെ *ദാ
നംവിലക്കുന്നവനതിലും മഹാഹീനനാം, ദാനപ്രതിജ്ഞചെയ്തി
ട്ടവൻ * താനേയൊഴിഞ്ഞു പറഞ്ഞുമാറുന്നവൻ ഹീനഹീനൻ
തന്നെ തെല്ലില്ലസംശയം * നാരകഗാമികളാണിവരേവരും പാ
തകംപാടേ മലിനപ്പെട്ടത്തുവോർ * രാജ്യമോ പുത്രമിത്രസമ്പ
ത്തിയോ തേജസ്സുമംഗലസൌന്ദര്യസാരമോ * സായുജ്യമോക്ഷപ
ദാർത്ഥം പ്രയത്നമോ വായുമാത്രാഹാരതാപസവൃത്തിയോ? * നാമ
ജപമോ കുളിയോ നിയമമോ രാമായണാദീതിഹാസപഠനമോ*
ഭൂമിയിലുററവിശുദ്ധരുംശക്തിപോൽ ക്ഷേമങ്കരമായദാനംപ്രധാ
നമായ് * വല്ലതൃണജലാദ്യങ്ങളെന്നാകിലും നല്ലവസ്ത്രാന്നാദിവ
സ്തുക്കളെങ്കിലും * അല്ലലോടർത്ഥിപ്പവർക്കുകൊടുക്കായ്കിലില്ലവർക്കേ
ത്തും ഗതിയെന്നുനിർണ്ണയം * ലോഭംവെടിഞ്ഞുള്ളദാനത്തിനാൽ
ബലിശോഭനനായ് ലോഭിശുക്രൻകുരുടനായ് * ലോഭമാംദുർഗ്ഗു
ണമുള്ളോർക്കുദുഃഖമേ ലാഭമീലോകത്തിലന്യലോകത്തിലും * ദാനം
തപസ്സിലുംമേന്മയുള്ളോന്നുനിർവ്വാണപ്രദം സർവ്വലോകോപകാരകം
* ദാനതുല്യപുണ്യകർമ്മമെന്തുള്ളഹോ ദാനമതില്ലാത്തമർത്ത്യൻശ
വംതന്നെ *പാണിദാനേനശോഭിക്കുന്നുകങ്കണ ശ്രേണിയാലല്ലെ
ന്നു ചൊല്ലുന്നുബോധികൾ * ദാനമില്ലാത്തകൈ നിഷ്ഫലംതാൻ
ദാനഹീനന്റെ മാനസം കാനനതുല്യമാം*പ്രാണാവസാനകാല
ത്തു താന്താൻചെയ്ത ദാനാദിധർമ്മങ്ങളല്ലാതെഭാര്യയോ * സൂനുക്ക
ളോധനധാന്യസമ്പത്തികൾ താനോസഹായമില്ലെന്നു ബോധി
ക്കണം * നാഥ!ഭവാനോട്ടുഞാനിപ്രകാരങ്ങൾ ഓതുവാനെന്തുള്ളു
ബോധിയല്ലോഭവാൻ * പാതകനാശന ദാനധർമ്മാദികൾസാധു
ക്കളായ സുകൃതികൾചെയ്യുവോർ*ധർമ്മിഷ്ഠരായോർക്കൊഴിവില്ലദുഃഖ
വും ദുർമ്മരണങ്ങളുമാധിയുംവ്യാധിയും * ഒന്നുമേബോധിക്കയില്ലമ
ഹൈശ്വര്യ മുനിഭ്രശോഭംപ്രവൃദ്ധമാംനിർണ്ണയം *കാലന്റെമുമ്പി
ലെത്തീട്ടുന്നജീവനെ പാലനംചെയ്യുന്നുധർമ്മമാംബാന്ധവൻ *മാ
ലേറുമാറർജ്ജുനനെസധർമ്മൈക മൂലബലവിക്രമങ്ങളാൽകർണ്ണനും
യുദ്ധേജയിക്കുമെന്നോർത്തജഗദേക വിത്തായവിശ്വംഭരൻവിപ്ര
നായ്ചെന്നു * തൽപുണ്യസമ്പത്തുവാങ്ങിനിജപദമുൽപന്നമോ
ദമവനുദാനംചെയ്താൻ * ദുഷ്ടനാംദുര്യോധനൻരാജ്യലോഭനന
ഷ്ടനായ്വന്നകഥയുമറിവീലേ?*പുഷ്ടമോദം ധർമ്മപുത്രൻവനവാ
സ ദുഃഖകാലത്തും,ധരാഭരസമ്പത്തി * കൈക്കലിരുന്നപോതും
ധർമ്മരക്ഷണംനിഷ്കർഷയായ് പരിപാലിച്ചതില്ലയോ?*ധർമ്മിഷ്ഠ
നാദ്രുപമന്ത്യകാലേനിജ ധർമ്മദാരങ്ങളുംസോദരർനാൽവരും *

പിന്നിൽമരിച്ചുപതിച്ചുപോതും മുഖ മൊന്നുതിരിക്കാതെധൈൎയ്യ സമന്വിതം * ധൎമ്മമേരക്ഷയെന്നോൎത്തുപോയിടവേ മുന്നിലാമ്മാറൊരു വാഹിനികാണായി * അന്യതീരംചേരുവാനെന്തുമാൎഗ്ഗമെന്നന്നിക്കറച്ചുക്കരയിലിരിക്കുമ്പോൾ * വന്നാനവിടെമറുകരച്ചുകേണമെന്നോൎത്തുദേഹമുരവേപുഴത്തൊരു * നായുമതിൻെറദീനാലോകനാദികൾ ഭൂയോപികണ്ടുകണ്ടുൾക്കാമ്പഴിഞ്ഞുടൻ *വായുസുതാഗ്രജൻതാൾമേലതിനെയു മായാസമോരാതെടുത്തുകടത്തുവാൻ * നീരിലിറങ്ങവേതോൾമൂണ്ടുമെന്നായനേരം പതുക്കെത്തലയിലേററീടിനാൻ * ചാരവുംനാററപ്പുഴവുംകൃമികളും പാരമുതിൻതൻവായിലുംമൂക്കിലും * കണ്ണിലുമൊക്കെകടന്നിട്ടുമുൾക്കാമ്പി ലൊന്നുമൊരപ്രിയമില്ലാതെകൊണ്ടുപോയ് * അന്യതീരംപ്രവേശിപ്പിച്ചുനിന്നപോതന്യൂനശോഭമമരവിമാനവും * താണതു കണ്ടുതൻശ്വാവിനെക്കൂടാതെ താനതിലേറുകയില്ലെന്നുധൎമ്മജൻ * ഖണ്ഡിച്ചുചൊൽകയാൽ ദേവദൂതൻചില ധൎമ്മപ്രകാരങ്ങൾ ചൊല്ലി ഫലിക്കാഞ്ഞു * ശ്വാവിനെത്തേരിൽകരേററാൻതുടങ്ങുമ്പോൾ ശ്വാവായിനിന്നകൃതാന്തൻപ്രസന്നനായ് * രൂപംനിജംപ്രകാശിപ്പിച്ചുപുത്രനശോഭനേഭാവിയാശംസിച്ചുപോയിതു * ദേവാത്മമായ് മദനൻദഹിച്ചുതഥാ ദേവാത്മമീശൻവിഷവും കുടിച്ചിതു * ലോകോത്തരനാമഗസ്ത്യമുനിക്കന്ന മേകാസ്ഥയാൽ ദാരുകവനത്തിങ്കലെ * മാമുനിമാർമരിച്ചാരെന്നുമിങ്ങനെ സീമയില്ലല്ലോ കഥകൾചൊല്ലീടിനാൽ *

ശ്രീമന്നാമദേവർ, ധൎമ്മത്തിൻെറ മഹിമയെ ഇങ്ങനെ പലവിധത്തിൽമാതാപിതാക്കളെപ്പറഞ്ഞുധരിപ്പിച്ച്, മനസ്സലിയിച്ച്, ശേഷിച്ച സ്വൎണ്ണത്തേയും സാധുക്കൾക്കു ദാനംചെയ്ത്, സംതൃപ്തനായി, പണ്ഡരീനാഥക്ഷേത്രംതന്നെ തൻെറ സ്വന്തഭവനമെന്നുള്ള ഭാവനയോടുകൂടി ഭഗവദ്ഭജനം ചെയ്യാനന്ദിച്ചിരുന്നു.

അഞ്ചാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

ആറാം അദ്ധ്യായം.

നാമദേവൻെറ പുത്രന് ചൌളകർമ്മവും കർണ്ണവേധവും നടത്തിയപ്പോൾ ഭഗവാൻ പരിശകൊണ്ടുപോയത്.

ഇപ്രകാരം സ്വർണ്ണം മുഴുവൻ ദാനവിഷയത്തിൽ ചെലവഴിച്ചശേഷം, ലോഭത്തിൻെറ ദുർഗ്ഗുണങ്ങളെക്കുറിച്ചു പലക്കും ഉപദേശം നൽകി, നാമദേവൻ പണ്ഡരംഗക്ഷേത്രത്തിലേക്കപോയപ്പോൾ, വൃദ്ധരായ മാതാപിതാക്കൾക്കു കുണ്ഠിതമുണ്ടായി. "ഹാ ഹാ! നാമദേവൻ അറിയാതെ ഒരു സ്വർണ്ണംപോലും ഒളിച്ചുവയ്ക്കാൻ നമുക്കു കഴിഞ്ഞില്ലല്ലൊ. മുമ്പിലത്തെപ്പോലെ ദാരിദ്ര്യസ്ഥിതിയിലകപ്പെട്ടല്ലൊ" എന്നിങ്ങനെ പലപ്പോഴും വ്യസനിച്ചു. ശേഷിച്ചിരുന്ന അല്പധാന്യങ്ങളെക്കൊണ്ടു ദിവസവൃത്തി കഴിച്ചുവരികയും അതുമുഴുവൻ തീൎന്നപ്പോൾ കഠിനദാരിദ്ര്യത്തിലകപ്പെടുകയും ചെയ്തു. എങ്കിലും പഴയപടി തയ്യൽപ്പണിനോക്കി അരിഷ്ടിച്ചു നിത്യവൃത്തി കഴിച്ചുവന്നു. അതിൽ ഒരോഹരികൊണ്ടു ഭഗവൽപൂജയ്ക്കു നൈവേദ്യവും മുടങ്ങാതെ കൊടുത്തയച്ചു. അങ്ങനെയിരിക്കെ രാജാഭായയുടെ പിതാവായ കോടീശ്വരൻ വസ്തുതകളെല്ലാം കേട്ടറിഞ്ഞു, മകളുടെ മകനെ കാണ്മാനായും, ക്ഷേമം അന്വേഷിക്കാനായും താംസേട്ടിയുടെ ഭവനത്തിലെത്തി. പുത്രിയേയും പുത്രനേയും കണ്ടപ്പോൾ ആനന്ദതുന്ദിലനായ ആ വൃദ്ധൻ, താംസേട്ടിയുടേയുംമററും അനുവാദപ്രകാരംതന്നെ മകളെയും ആ ശിശുവിനെയും സ്വന്തഭവനത്തിലേക്കു കൂട്ടിച്ചുകൊണ്ടുപോയി. വല്ലഭദാസൻ ജനിച്ചിട്ടു പതിനൊന്നാംമാസമായി. ജാതിമൎയ്യാദപ്രകാരം ചൊളാദികൎമ്മങ്ങൾക്കായി കോടീശ്വരൻ ഒരു ദിവസം നിശ്ചയിക്കയും, വിവരം ഭൃത്യന്മാർമുഖേന താംസേട്ടിയുടെ ഭവനത്തിൽ അറിയിക്കയുംചെയ്തു. താംസേട്ടിയും കുനാഭായിയും തങ്ങളുടെ പൌത്രനെ ആ മംഗളാവസരത്തിൽ അണിയിക്കുന്നതിനുപോലും യാതൊന്നും കൊണ്ടുപോകാൻനിവൃത്തിയില്ലാഞ്ഞു വിഷണ്ണരായി ഭവിച്ചു. എല്ലാവരും ഓരോ അലങ്കാരങ്ങളുംമററുമായി അവിടെ വരുമ്പോൾ നാംമാത്രം വെറുംകൈയായി ചെല്ലുന്നതു അന്തസ്സുകേടല്ലയോ? പലരും ചിരിക്കയില്ലേ?എന്നല്ല, നമ്മുടെ ബന്ധുവിനും അതു പരിഹാസത്തിനു ഒരു കാരണമല്ലേ? അതുകൂടാതെ, രാജാഭായിയേയും കുഞ്ഞിനേയും ഇവിടെ വരുത്തി, ഇവിടെവച്ചു ചൌളകർമ്മം നടത്തുകയെന്നുവച്ചാൽ

അതിനും മുതലൊന്നും കാണുന്നില്ല. ഇങ്ങനെ അവർ വ്യസനിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ ഭഗവാൻ ഒരു കച്ചവടക്കാരൻെറ വേഷത്തിൽ, ചില ഭൃത്യന്മാരുമായി അവിടെ കടന്നുചെന്നു അദ്ദേഹം താംസേട്ടിയെക്കണ്ടു് കുശലപ്രശ്നങ്ങളൊക്കെ കഴിച്ചുശേഷം, "നാളെ നിങ്ങളുടെ പൌത്രൻെറ ചൌളകർമ്മവും മററുമല്ലേ? അതിനുപോകേണ്ടേ?" എന്നു ചോദിച്ചു. യാതൊരു മറുപടിയും പറയാതെ, താംസേട്ടി മൌനം ദീക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നതുകണ്ടു് വീണ്ടും വ്യാപാരി ചോദിച്ചു:—നിങ്ങൾ പണമില്ലായ്കകൊണ്ടു യാതൊന്നും അന്വേഷിക്കാതെയും യാത്രയ്ക്കൊരുങ്ങാതെയും ഇരിക്കയാണോ? അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ നിങ്ങളെ ഞാൻ പണംകൊണ്ടു സഹായിക്കാം. ഞാൻ ലക്ഷാധിപതിയായതു നിങ്ങളുടെ സഹായംകൊണ്ടാണു്. എത്രപണം വേണമോ അത്രയും കടംതരാം. കാര്യം ഭംഗിയായി നടത്തണം. പണം തിരികെത്തരാൻ ബുദ്ധിമുട്ടിക്കുമെന്നുള്ള ഭയം വേണ്ടാ. തൽക്കാലം പതിനായിരം വരാഹൻ ആൾവശം കൊടുത്തയയ്ക്കാം, അതെനിക്കു് നിങ്ങൾ തിരികെത്തരികയും വേണ്ടാ. ഇത്ര കരുണ എനിക്കു നിങ്ങളിൽതോന്നാൻ കാരണം പറയാം. കുറച്ചുനാൾമുമ്പു്, ഞാൻ ഒരു കച്ചവടക്കാരനായിരുന്നുവെങ്കിലും അന്നു്, നാമദേവൻ ധർമ്മം ചെയ്യുന്ന കഥയറിഞ്ഞു് ഒരു സാധുവേഷം ധരിച്ചുവന്നു് ഭിക്ഷ യാചിച്ചപ്പോൾ, അദ്ദേഹം എനിക്കു്, ഇരുപതിനായിരം വരാഹൻ ദാനംചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടാണു് ഞാൻ ലക്ഷപ്രഭുവായിത്തീൎന്നതു്. അതിലേക്കു്, ഒരു പ്രത്യുപകാരം ചെയ്യാമെന്നുവച്ചാണു് ഞാൻ ഇപ്പോൾ വന്നതു്." എന്നിങ്ങനെ പല ഉപചാരവാക്കുകളും പറഞ്ഞു് വേഗംതന്നെ പതിനായിരം വരാഹൻ വീട്ടിൽപോയി കൊണ്ടുവരുന്നതിനു ഭൃത്യന്മാരെ നിയോഗിച്ചയച്ചു. തൽക്ഷണംതന്നെ വ്യാപാരി യാത്രചോദിച്ചു വെളിക്കിറങ്ങി മറയുകയുംചെയ്തു.

അനന്തരം നാമദേവരെ ഒന്നു പരീക്ഷിക്കണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു്, ഭഗവാൻ തൻെറ സന്നിധാനത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്ത അദ്ദേഹത്തിൻെറ മുമ്പിൽ ആവിർഭവിച്ചു്, "ഹേ! നാമദേവ! നാളെയാണു് നിൻെറ മകൻെറ ചൌളാദികർമ്മങ്ങൾ നടത്താൻ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നതു്. അതു നിൻെറ ശ്വശുരൻെറ ഭവനത്തിൽവച്ചാകയാൽ അവിടെ പോകുന്നതിനും മററും പണമില്ലാതെ താംസേട്ടിയും പത്നിയും വ്യസനിച്ചിരിക്കുന്നു. അവരെ നീ പോയി ആശ്വസിപ്പിച്ചു് അതൊക്കെ ഭംഗിയായി നടത്തണം" എന്നു കല്പിച്ചു. നാമദേവൻ അതുകേട്ടു് സന്തുഷ്ടനായി വേഗംതന്നെ

മടങ്ങി വീട്ടിലെത്തി പിതാക്കളെ വന്ദിച്ചു് അവരുടെ ദുഃഖകാരണം ചോദിച്ചു.

അതിന്നു മറുപടിയായി, താംസേട്ടി—"പ്രിയപുത്ര! ദുഃഖകാരണം മറ്റൊന്നുമല്ല. കൈയിൽ പണമില്ലായ്കകൊണ്ടുള്ള സങ്കടമാണു്. നാളെയാണു് നിന്റെ മകന്റെ ചൌളാദികർമ്മങ്ങൾ നടത്താൻ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നതു്. അതിന്നു വേണ്ട മെയ്യാഭരണങ്ങളും മററും നാമല്ലേ കൊണ്ടുപോകേണ്ടതു്? വെറുംകയ്യായി ചെല്ലുന്നതു ഭംഗിയാണോ? ആ സംഗതിയോർത്താണു് ഞാൻ വിഷാദിക്കുന്നതു്. അതു നീമൂലം വന്ന അപത്താണു്. കുറച്ചു പണമെങ്കിലും സൂക്ഷിച്ചു വച്ചേയ്ക്കണമെന്നു ഞാൻ പറഞ്ഞപ്പോൾ നിനക്കതു സമ്മതമായില്ലല്ലോ" ഇങ്ങനെ അവർ സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ വ്യാപാരിയുടെ ഭൃത്യന്മാർ വരാഹൻ പതിനായിരവും ചുമന്നുകൊണ്ടു്, അവിടെ ഹാജരായി. ഭാരം ഇറക്കിവച്ചു് എണ്ണി എടുത്തുകൊള്ളുവാൻ താംസേട്ടിയെ നോക്കിപ്പറഞ്ഞശേഷം അവർ അവിടെ ഒരു ഭാഗത്തിരുന്നു. നാമദേവൻ അതുകണ്ടു് ആ ദ്രവ്യം കൊടുത്തയച്ചതാരാണെന്നു പിതാവിനോടു ചോദിച്ചു. വൃദ്ധൻ സംശയിച്ചു്, യാതൊരു മറുപടിയും പറയാതെ മൌനം ദീക്ഷിച്ചിരുന്നു. ഉടനേ, പണച്ചുമട്ടുകാരായി അവിടെ ഇരുന്നവർ പറഞ്ഞു. "ഹേ നാമദേവരേ! ഞങ്ങളുടെ യജമാനനായ വത്തകൻ മുമ്പൊരിക്കൽ സാധുവേഷം ധരിച്ചുവന്നു് താങ്കളോടു ഇതിലിരട്ടി ദ്രവ്യം ദാനം വാങ്ങിക്കൊണ്ടുപോയിരുന്നു. ആ ദ്രവ്യംകൊണ്ടു്, അദ്ദേഹം ലക്ഷപ്രഭുവായിത്തീൎന്നു. ഇപ്പോൾ നിങ്ങൾക്കു കഷ്ടകാലം വന്നതറിഞ്ഞു്, അദ്ദേഹം ഈ ദ്രവ്യം ദാനമായി തന്നയച്ചതാണു്. ഉത്തമന്മാൎക്കു സഹായിച്ചാൽ ആപത്തിൽ അവരും ഉപകരിക്കും." ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടപ്പോൾ നാമദേവൻ കാതുകൾ രണ്ടും പൊത്തി ഹാ കഷ്ടം! കഷ്ടം! എന്തൊരു മഹാപാപത്തിനാണു ഞാൻ അധീനനായിത്തീൎന്നതു്? ദാനംചെയ്ത മുതൽ പിന്നീടു് തിരികെ വാങ്ങാറുണ്ടോ? അങ്ങനെ വാങ്ങുന്നവൎക്കു പരഗതിയുണ്ടോ? ഹേ ചുമട്ടുകാരേ! ഇക്ഷണം നിങ്ങൾ ഈ ദ്രവ്യം എടുത്തുകൊണ്ടുപോയി അതിന്റെ ഉടമസ്ഥനു കൊടുക്കണം. എതിൎത്തു യാതൊന്നും പറയരുതു്. ഈ വാക്കുകൾ താംസേട്ടിക്കു തീരെ സഹിച്ചില്ല. അദ്ദേഹം നാമദേവനെ നോക്കി, "കുഞ്ഞേ! ഉപകാരംചെയ്ത നിനക്കു് ഒരു സഹായമല്ലേ ആ വത്തകൻ ചെയ്തതു്? അങ്ങോട്ടപേക്ഷിക്കാതെ സ്വന്തമനസ്സാലെ കൊടുത്തയച്ച ഈ ദ്രവ്യം നാം മടക്കിക്കൊടുത്തയയ്ക്കുമ്പോൾ, അതു്, അദ്ദേഹത്തെ നിന്ദിക്കുന്നതിന്നു തുല്യമല്ലേ? എന്നു ചോദിച്ചു.

നാമദേവർ—അച്ഛാ! ദാനംചെയ്ത മുതൽ തിരികെ വാങ്ങുന്നതു് ഒരുനാളും ധൎമ്മമല്ല. അതു്, നരകകാരണമാണെന്നു് ശാസ്ത്രങ്ങൾ ഘോഷിക്കുന്നു. പണ്ടു് ശ്രീരാമൻ രാവണവധം കഴിഞ്ഞു്, അയോദ്ധ്യയിലേയ്ക്കു പോകാനായി ഭാവിച്ചപ്പോൾ ലങ്കാരാജധാനിയിലെ ചന്ദ്രകാന്തക്കല്ലുംകൂടി എടുത്തുകൊണ്ടുപോരാൻ വാനരന്മാരോടു കല്പിച്ചു. ഉടനേ ജാംബവാൻ അതു വിരോധിച്ചു്, അദ്ദേഹത്തെ വണങ്ങി ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു;

"അല്ലയോ ഭഗവൻ! പരമശിവൻ ത്രിപുരന്മാരെ സംഹരിച്ചതും, ദേവാസുരന്മാർ ചേൎന്നു പാൽക്കടൽ കടഞ്ഞതും, ദക്ഷൻ ശിവനെ ക്ഷണിക്കാതെ യാഗം കഴിച്ചതും, പാൎവ്വതി ഹിമവൽപുത്രിയായി ജനിച്ചു പരമശിവനെ വിവാഹം ചെയ്തതും, ഹിരണ്യാദികളെ നിന്തിരുവടി സംഹരിച്ചതും, ബ്രഹ്മാവു് അഞ്ചു ശിരസ്സോടുകൂടിയിരുന്നതും, കാമദേവൻ പരമശിവന്റെ കണ്ണിൽ ദഹിക്കുന്നതിനുമുമ്പു് ശരീരത്തോടുകൂടി നടന്നതും, മാൎക്കണ്ഡനുവേണ്ടി, ശിവൻ കാലനെ സംഹരിച്ചതും സുബ്രഹ്മണ്യൻ ജനിച്ചതും, ഐങ്കരനും ശങ്കരനുംതമ്മിൽ യുദ്ധംചെയ്തതും, വൃകാസുരനെ ഭയന്നോടിയ ശിവനെ നിന്തിരുവടി രക്ഷിച്ചതും, മററു പുരാതനങ്ങളായ പല സംഭവങ്ങളും കണ്ടറിഞ്ഞിരിക്കുന്നവനാണു ഞാൻ. അന്നുമുതൽ ഇന്നുവരെ ദാനംകൊടുത്ത മുതൽ തിരികെ വാങ്ങിച്ച രാജാക്കന്മാരെ ആരെയും ഞാൻ കണ്ടിട്ടില്ല. ഇപ്പോൾ അങ്ങനെ ദുരാഗ്രഹം പ്രദൎശിപ്പിച്ചതു നിന്തിരുവടി മാത്രമാണു്. അതുകേട്ടു് ശ്രീരാമസ്വാമി കല്ലെടുക്കാതെയാണു മടങ്ങിപ്പോയതു്. അതിനാൽ ദാനംചെയ്ത മുതൽ ഇച്ഛിക്കുന്നതു് ഒരിക്കലും ധൎമ്മമല്ല, കഠിനനരകാനുഭൂതിക്കു് അതു് കാരണമാണു്. സൂൎയ്യവംശരാജാവായ രഘുരാജൻ:—

കിളിപ്പാട്ടു്.

പണ്ടുപങ്കജബന്ധുവംശത്തിൽവിഖ്യാതനായ് ഉണ്ടായിവന്നു രഘുവെന്നൊരു നരവരൻ * കണ്ടാൽകോമളൻ വീൎയ്യധൈൎയ്യവിക്രമാംഭോധി പുണ്ഡരീകാക്ഷഭക്തൻ പൂൎവ്വദേവൌഘാരാതി * നന്ദനന്മാരെപ്പോലെ നാട്ടിലെപ്രജകളെ നന്ദിച്ചുസംരക്ഷിച്ചുനന്നവൎദ്ധിപ്പിച്ചവൻ * തന്നധികാരക്കടക്കീഴാക്കിഭൂതലം മന്നവസമൂഹത്തെക്കിങ്കരന്മാരുമാക്കി * ധൎമ്മവിച്ഛേദംഭവിക്കാതെനിത്യവും നിൎമ്മലാന്നാദിദാനങ്ങളുംചെയ്തുവാണിരിപ്പവൻ * ഒരു നാൾകുടുംബികളായ് ശുദ്ധാചാരന്മാരാം ധരണീസുരന്മാരെപ്പലരെക്ഷണിച്ചുടൻ * വിരുന്നുനൽകിസ്വൎണ്ണവസ്ത്രാദികളുമവരിരുന്നി

ടാതെവാഞ്ഛയെല്ലാത്തപോൽ ദാനംചെയ്താൻ * മംഗലവിപ്രന്മാർതന്നാശിസ്സുമേററുനൃപ നങ്ങനെസിംഹാസനസ്ഥിതനായ്മരുവുമ്പോൾ * വന്ദ്യനാമൊരുവിപ്രസത്തമൻപോന്നുവന്നാൻ മന്നവൻസല്ക്കരിച്ചുചോദിച്ചാനഭീഷ്ടത്തെ * ധന്യഭൂപതിവീര! ലക്ഷംമാണിക്യരത്നം തന്നാലുമെനിക്കെന്നുഭൂസുരനപേക്ഷിച്ചാൻ * ദണ്ഡമെന്നിയേനൃപൻതൽക്ഷണംചെന്നുനിജഭണ്ഡാഗാരത്തിൽനിന്നും ദാരദാരകവർഗ്ഗം * തന്നുടെമെയ്യോപ്പുകളഴിപ്പിച്ചതിൽനിന്നും ഒന്നിച്ചുലക്ഷംരത്നംതികച്ചുദാനംചെയ്താൻ * ഇഷ്ടമായതുതന്നേൻവിപ്രസത്തമ! ഭവാനിച്ഛമറെറന്തുള്ളതു ചോദിച്ചുവന്ദിക്കുന്നു * പൃത്ഥ്വീപാലനെനോക്കിബ്രാഹ്മണൻകൗതുഹലാബദ്ധചേതസാധന്യവാദാശീവാദലോലം * ഇനിയുമെനിക്കൊരുമോഹമുണ്ടതുംഭവാൻ കനിവോടേകുമെങ്കിൽഭാഗ്യമായ്വരുമെന്നാൻ * മുനിനായക! മമജീവനെപ്പോലുംതപോധനരാം സദ്വൃത്തന്മാർചോദിച്ചാൽകൊടുക്കുവാൻ * മുനിവില്ലേതുംഭവാനേതൊന്നുവേണമെന്നുനിനവാണതുമടിയാതെചൊല്ലുകേവേണ്ടൂ * രാജോക്തികേട്ടുവിപ്രൻചൊല്ലിനാൻനൃപ!തവ തേജശ്രൂപിണിമാരാംസഹധർമ്മിണിമാരിൽ * സുന്ദരിയൊരുത്തിയെനമുക്കുനൽകീടുകിൽ വന്നീടുംമനോരഥമില്ലസംശയമേതും * മന്നവൻതാനുമപ്പോളഭ്രകേശിനിമാരാം തന്നുടെപത്നിമാരെയൊക്കവേവരുത്തിനാൻ * ഇന്നിതിലാരിൽപ്രിയമാകുന്നുഭവാനതുചൊന്നാലുമെന്നാലവൾതന്നേഞാനയയ്ക്കുന്നേൻ* ഭൂപതേ ഭവാൻവിപ്രഭക്തനെന്നിരിക്കിലോ ശോഭനഗാത്രിമാരെമുപ്പതാളെയുമിപ്പോൾ * ദാനംചെയ്കെന്നുകേട്ടുധീരനാംരഘുനിജ മാനിനിമാരെപ്പാടേവിപ്രനുസൽക്കരിച്ചാൻ * കല്യാണാംഗിമാർനിജകൈക്കലായപ്പോളുവക്കെല്ലാക്കും സുഖവൃത്തിക്കെന്തൊരുവഴിയെന്നു * വല്ലാതെവിഷണ്ണനായ്തീൻഭൂസുരൻതാനും നിർല്ലജ്ജം നൃപനോടുപിന്നെയുംചൊല്ലീടിനാൻ * കല്യനാംരഘോ! രാജഭോഗസൌഖ്യങ്ങളാന്ന കല്യാണിമാരെക്കാമംപോലെസംരക്ഷിക്കുവാൻ * ഇല്ലല്ലോപൊരുളൊന്നുമതിനുംധനമിനി വല്ലതെങ്കിലുംഭവാൻനൽകണംമടിയാതെ * എങ്കിലോ വിപ്രോത്തമ! നിന്തിരുവടിക്കെൻെറ ചെങ്കോലും സർവരാജ്യസമ്പത്തുംസൈന്യങ്ങളും * ശങ്കകൈവിട്ടുനൽകിക്കാനനമകംപുക്കു വൻതപോധനവൃത്തികൈക്കൊണ്ടു വസിക്കുന്നേൻ * എന്നുരചെയ്തുഭൂമിവല്ലഭൻരാജ്യസമ്പത്തൊന്നൊഴിയാതധാത്രീദേവനായ്ദാനംചെയ്താൻ * പിന്നെപ്പോയ്വിപിനഭൂതലമാന്നാത്മാനന്ദ മുനിതാപസവൃത്തികൈക്കൊണ്ടുവസിക്കുംനാൾ * നാരദമുനീശ്വരൻരഘുനാ

ഥനെക്കാണ്മാൻ പാരതിലവതരിച്ചേനിന്നാനയോദ്ധ്യയിൽ *
ധീരനാംഭൂപൻധാത്രീദേവന്ധരാതലംനീയൊഴിച്ചൊഴിഞ്ഞുപോ
യ്ക്കാനനംപുക്കാനെന്നും * കേട്ടമാമുനിശ്രേഷ്ഠൻവിപ്രനിൽ മുനി
പോട്ടം വാട്ടമെന്നിയേചെന്നുമന്നവൻതന്നെക്കണ്ടാൻ * പാൎത്ഥല
ശശാങ്കനാംഭൂപതേഭവാനുടെ ഗാർഹസ്ഥ്യംയശഃസ്വൎഗ്ഗകരമെന്ന
മരന്മാർ* കീൎത്തിക്കുന്നതിൻപ്രഭാവങ്ങളുള്ളതുപോലെവാഴ്ത്തുവാ
നാളല്ലഞാൻവാദ്ധിഗംഭീരപ്രഭോ! * ദിവ്യമാംപകചമിതുഭക്ഷിച്ചു
സുഖിച്ചുനീ യവ്യളീകംദീർഘായുഷ്മാനായിഭവിക്കെടോ! * സർവ്വ
ശോഭനമിതുഭക്ഷിക്കുന്നവൎക്കായുസ്സുവീന്ദ്രമൌണ ദേവന്ദ്രായുസ്സോ
ടൊക്കമല്ലോ * എന്നതുൾചെയ്തുധന്യമായൊരുഫലംമുനി മന്നവൻ
തനിക്കുനല്കീടിനാൻപ്രസന്നനായ് * വന്ദിച്ചുവാങ്ങിക്കൊണ്ടാൻ
രഘുപുമിതുഭക്ഷിച്ചുനിദ്രമോദാലിഹവാഴ്കെന്നാശിയും നൽകി
* മറഞ്ഞുമുനിവരൻ നരപാലനുമുള്ളിൽനിറഞ്ഞുചിന്തഎന്തഫ
ലമീഫലത്തിനാൽ * ചിര തനാത്മധ്യാനതനാമെനിക്കില്ലാ ഭ
ന്താവിനവിപ്രോത്തമനുകൊടുക്കിലോ* നല്ലാരുമായിച്ചേർന്നുപല
നാൾരാജ്യലക്ഷ്മീ കല്യാണംവരുമാറുളജ്ജിച്ചുവസിച്ചീടും * കില്ലി
ല്ലെന്നോൎത്തുചെന്നുവിപ്രനെസംഭാവിച്ചു നല്ലപകചവുംഭക്തിപൂർവ്വ
കംസമ്മാനിച്ചാൻ * അക്കനിതിന്നാൽമൃത്യുവുണ്ടാകയില്ലെന്നുള്ള
വസ്തുതകളുമെല്ലാമറിവിച്ചതുനേരം * വിപ്രനുംചൊന്നാൻസഖ
രാജശേഖരഭവാ നിപ്രദാനത്താലെന്നെസ്സല്ക്കരിച്ചതിനുഞാൻ *
പ്രത്യുപകാരത്തിനാളല്ലെന്നാകിലുംമനോ മുഗ്ദ്ധമാരാമിക്കരിംക
ണ്ടിവാർകുഴലിമാർ * ഒക്കെവമരിച്ചുഞാൻജീവിച്ചാലതുകൊണ്ടു
ദുഃഖമേഫലമതിനൊന്നുചെയ്യുന്നംഭവാൻ * മുപ്പത്തുപഴംക്കൂടെയവ
ൎക്കിചിധമായുർവൃദ്ധിക്കുഭവാൻമമ നൽകണംനരപതേ! * തൽപ്ര
കാരങ്ങൾകേട്ടരഘുരാജനുംപര മുൾപ്രകമ്പമാന്നാധിപൂണ്ടുവിണ്ണ
പേക്ഷിച്ചാൻ * ദുഷ്പ്രാപമിദംഫലംദിവ്യമാണിതുപോലെ മുപ്പ
തിന്നിനലഭിക്കാവതല്ലെന്നാകിലും * തൽകൃപാകടാക്ഷമുണ്ടെ
ങ്കിൽ ഞാൻനൽകീടുവനിക്കാലമതിനൊരുമണ്ഡലംക്ഷമിക്കണം
* അങ്ങനെസമ്മതിച്ചുവേദിയൻകഴൽക്കൂപ്പി മന്നവൻകാന്താരത്തെ
പ്രാപിച്ചുതപസ്സിനായ്* ഒന്നൊന്നായ്ദിവസങ്ങൾകഴിഞ്ഞുകൂടി
നാൽപതൊന്നായ വാസരത്തിൽ മന്നവൻവിചാരിച്ചാൻ * എ
ന്നേകഷ്ടമേവിപ്രനോട്ടഞാനെന്തേചൊൽവതെന്നെയും നോക്കി
നോക്കിസ്സാധുവങ്ങിരിക്കുന്നു * ധന്യനാംമുനിയെനിക്കേകിയപ
ഴംബലാൽ തന്നെഞാൻ ഭൂദേവനുദാനംചെയ്തതുമൂലം * വന്നുകൂടി
യവിപത്താരോട്ട ചൊല്ലാമിനിപ്പുണ്ഡരീകാക്ഷപാദമല്ലാതില്ലവ
ലംബം * കൊടുക്കാമെന്നുതന്നെപറഞ്ഞുപോയതിനിക്കൊടുത്തി

ല്ലെങ്കിലതുപാപമായ് വരുമെന്നോനം * ശപിച്ചേക്കാനുംമതികോപി
ഭൂസുരൻദാനക്കടപ്പാടാത്മാവിനെ ബാധിച്ചേക്കാനുംമതി* മരിച്ചു
മറുജന്മംജനിച്ചുവേദിയന്റെകടത്തെയന്നു തീർക്കാമെന്നുനിശ്ചയി
ക്കിലും * ജഡത്തെവിട്ടാലിനിജന്മമുണ്ടെന്നോ നരജഡത്തിൽത
ന്നെജീവനാവേശിച്ചീട്ടുമെന്നോ * നിർണ്ണയമില്ലഹാഹാ! ദൈവ
മേ എന്നിങ്ങനെകണ്ണുനീർതൂകിക്കേണും മോഹിച്ചുഭൂമൌവീണും*
മന്നവൻകിടക്കുമ്പോൾമനഃകൈരവത്തിനു വെണ്ണിലാവെന്നപോ
ലെവിണ്ണിൽനിന്നിഴിഞ്ഞുടൻ * നാരദമുനിയെഴുന്നള്ളിവന്നെടോ
നൃപഹീരമേ പരിതാപമെന്തെന്നുചോദ്യംചെയ്താൻ * കൂരി
രുൾക്കെട്ടിൽപ്പെട്ടുവലയുന്നവൻസാക്ഷാൽ സൂര്യനെക്കണ്ടപോ
ലെമന്നവൻപ്രസാദിച്ചു * താരൊളിപ്പാദങ്ങളിൽ വന്ദിച്ചുപ
രിതാപകാരണംമുനീന്ദ്രനോടെല്ലാമറിയിച്ചാൻ * അത്ഭുതത
പോനിധേ! ഭഗവൻഭവാനിനിമുപ്പത്തുപഴംകൂടി നൽകണമെന്നും
ചൊല്ലി * നിൽക്കുന്നരഘുവിനെ വാത്സല്യപൂർവ്വംമുനിസത്തമൻ
സംഭാവിച്ചുസംപ്രീതിപുരസ്സരം * ഇന്ദ്രന്റെപൂങ്കാവിലെപ്പഴ
മാണിതുനിന ക്കിന്നുമാഗ്രഹമെങ്കിൽവരികെന്നനനായി * അംബ
രമാർഗ്ഗേണപോയ് ദേവലോകംപ്രാപിച്ചു സമ്മാനിക്കയുംചെയ്തു
മുപ്പത്തുഫലങ്ങളെ * സന്തുഷ്ടനായിസ്തുതിവാക്യങ്ങൾവർഷിച്ചു
ററം സംതൃപ്തനായിനിന്നരഘുരാജനെപ്പിന്നെ * തന്തപോവന
ത്തിലാക്കീടിനാൻമുനിവര നന്തണൻതന്നെച്ചെന്നുകണ്ടുഭൂപതി
താനും * കനികൾകാഴ്ചവെച്ചുതൊഴുതുനില്ക്കുന്നേരം മനുജേന്ദ്ര
നെബഹുമാനിച്ചുമഹീദേവൻ * പ്രണയപൂർവ്വംചൊന്നാൻ, ന
നഹോതവൌദാര്യഗുണമെന്നാകിലിനിയൊന്നുചെയ്യണംഭവാൻ
* ഏതൊരുദിക്കിൽനിന്നിപ്ഫലങ്ങൾലഭിച്ചുവോ സാദരമവി
ടേക്കുനമ്മെയിന്നല്ലാരോട്ടും * പ്രീതിപൂർവ്വകംനയിക്കണമാദി
വ്യസ്ഥലം ശാതദായകമെന്നുതോന്നുന്നനരപതേ! ചൊല്ലിനാൻ
രഘുരാജനതുകേട്ടഹോ വിപ്രതല്ലജ! നല്ലതല്ലിദ്ദുർമ്മോഹമതുമല്ല*
ചൊല്ലുവാൻവിഷമമാംസ്വർഗ്ഗലോകത്തിലുള്ള നല്ലൊരുപൂങ്കാവി
ലെക്കനിയാണിതുമെന്നാൽ * പോകുവാൻവഴിയില്ല, പോ
കാൻ പുണ്യവുമില്ലാഞ്ഞാകായ്മയുള്ള ഭവാനേയുംപെൺകുലത്തെ
യും * നാകത്തിൽഞാനെങ്ങനെകൊണ്ടുപോകേണ്ടുധരാ ലോ
കത്തെപ്പാലിച്ചുസുഖമാസ്വസിച്ചാലും * എങ്കിലോനൃപനി
ന്റെ രാജ്യാധികാരത്തെയും മങ്കമാരെയുമെല്ലാംതിരികെവാങ്ങി
ക്കൊന്നു * ശങ്കയെന്നിയേചൊന്നവിപ്രനെനമസ്കരിച്ചങ്കുരി
ച്ചോരുഖേദാൽഭൂപചന്ദ്രനുരചെയ്താൻ * വേദിയോത്തമ! ദാനം
ചെയ്തവസ്തുവെപ്പിന്നെയേതവൻവാങ്ങുന്നവൻനരകഗാമിയല്ലോ

* പ്രീതനായത്രവാഴ്ക പക്ഷേമത്തപോബലഹേതുനാ ഭവാനെ ഞാൻസ്വർഗ്ഗത്തിൽനയിക്കുവാൻ * ശ്രമിക്കാമതുവരെയെനിക്ക വേണ്ടിയല്പം ക്ഷമിക്കാറാകവേണമെന്നുവീണപേക്ഷിച്ചു * മുറയ്ക്കു കാന്താരംപുക്കുഗ്രമാംതപോവൃത്തി ചരിച്ചുപലകാലംകൊണ്ടുഭ്രസു രനെയും * ഭാൎയ്യമാരെയുംനാകലോകം ചേൎത്തുമൂലമാൎയ്യനാംവി പ്രോത്തമൻതുഷ്ടനായ്രഘുവിനെ * പിടിച്ചാശ്ലേഷിച്ചാശീൎവ്വദി ച്ചുധരാഭരമെട്ടത്തുകൊള്ളാമെന്നുസമ്മതിക്കയുംചെയ്താൻ * കൊടു ത്തഭൂമിവീണ്ടുവാങ്ങുവാൻകഴിയാഞ്ഞു പട്ടതപമെഴുംരഘുസഹിച്ചു ദുഃഖംകാൺമിൻ * അപ്രകാരമേവിശ്വാമിത്രനായ്കൊടുത്തൊരു സപ്തദീപയെവീണ്ടുവാങ്ങുവാൻഹരിശ്ചന്ദ്രൻ * നിൎഭരംവിഷാദി ച്ചുനിശ്ശങ്കംനിഷേധിച്ച സുപ്രസിദ്ധമാംകഥയറിയുന്നതുമില്ലേ? *

ഇങ്ങനെ പല ഉദാഹരണങ്ങൾ പറഞ്ഞു്, നാമദേവൻ മാതാപിതാക്കളെ ഒരു വിധത്തിൽ സമ്മതിപ്പിച്ചു്, വരാഹൻപ തിനായിരവും ചുമട്ടുകാററെക്കൊണ്ടെടുപ്പിച്ചു യാത്ര പറഞ്ഞയച്ചു. അനന്തരം സൎവ്വലോകനിയന്താവായിരിക്കുന്ന ഭഗവാൻ രക്ഷയു ള്ളപ്പോൾ യാതൊരു കുറവും നമുക്കുണ്ടാകയില്ലെന്നും, സൎവ്വദാ അ ദ്ദേഹത്തെത്തന്നെ ചിന്തിച്ചു ഭജിച്ചുകൊണ്ടു സന്തോഷിച്ചിരിക്കാ തെ, ദുഃഖിക്കുന്നതു ഉത്തമമല്ലെന്നും മററും പല നീതികളും,മാതാ പിതാക്കന്മാൎക്കു് ഉപദേശിച്ചു്. രാത്രി അധികമായെന്നുകണ്ടു് ഉറ ങ്ങാനായി അവിടെ ഒരിടത്തുതന്നെ കിടന്നു് വിഷ്ണുസങ്കീൎത്തനങ്ങ ളെ പാടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ആ പാട്ടുകേട്ടു്, താംസേട്ടിക്കും, കുനാ ഭായിക്കും, അത്ഭുതപൂൎവ്വമായ ആനന്ദവും നിൎവൃതിയുമുണ്ടായി. കുറെ വളരെനേരം അങ്ങനെ കിടന്നശേഷം. എല്ലാവരും ഉറക്കംപി ടിച്ചു.

ഇതിനിടയ്ക്കു്, വരാഹൻ പതിനായിരവുംകൊണ്ടുപോയ ചുമട്ടുകാർ ഭഗവൽസന്നിധാനത്തിൽചെന്നു്, വസ്തുതകളെല്ലാം ഉണൎത്തുകയും നാമദേവൻെറ ധൎമ്മബുദ്ധിയെ പ്രശംസിക്കയുംചെ യ്തു. ഭഗവാൻ അതുകേട്ടു സന്തുഷ്ടനായി രാത്രിയുടെ നാലാംയാ മത്തിൽ, അനേകം ദേവന്മാരോടും ദേവസ്ത്രീകളോടുംമഹൎഷിമാ രോടുംകൂടി, വിവിധവാദ്യങ്ങൾ മുഴക്കിച്ചുകൊണ്ടു്, നാമദേവരു ടെ ഭവനത്തിലേക്കു യാത്രയൊരുങ്ങി. പലവിധത്തിലുള്ള പുഷ്പമാ ലകളും ആടയാഭരണങ്ങളും കുറിക്കൂട്ടുകളും മററും ദേവസ്ത്രീകൾ ഓരോരുത്തരും ഓരോ തളികയിൽവച്ചു കൈയിൽ ധരിച്ചിട്ടുണ്ടാ യിരുന്നു. ഇങ്ങനെ പലവിധത്തിലുള്ള അലങ്കാരങ്ങളോടും അ ഘോഷങ്ങളോടും അകമ്പടികളോടുംകൂടി, ഭഗവാൻ നാമദേവ

ൻെറ ഭവനത്തിൻെറ മുമ്പാകെ ചെന്നുനിന്നുകൊണ്ടു് അദ്ദേഹ ത്തെ വിളിച്ചു. വിളികേട്ട നാമദേവൻ വേഗത്തിൽ ഞെട്ടിയുണ ന്നെഴുന്നേററു്, വെളിയിലിറങ്ങി നോക്കിയപ്പോൾ ശ്രീനാരായണ സ്വാമി സപരിവാരനായി എഴുന്നെള്ളി നില്ക്കുന്നതുകണ്ടു്, ആന ന്ദസമുദ്രത്തിൽ മുഴുകി സാഷ്ടാംഗപ്രണാമംചെയ്തു വാഴ്ത്തിസ്തുതിച്ചു. ഉടനേ, ഭഗവാൻ നാമദേവനെ തൃക്കൈകളാൽ തലോടി അരുളി ച്ചെയ്തു—"പ്രിയഭക്തനായ നാമദേവ! നിനക്കുമാത്രം എന്നെ ഈ രൂപത്തിൽ കാണപ്പെട്ടും. മററു കാണുന്നവർക്കെല്ലാം ഒരു വത്ത കൻ എന്നേ തോന്നുകയുള്ളു. നീ എന്നെ മററുള്ളവർ കാൺകെ ഒരു വത്തകൻ എന്നപോലെ ഭാവിച്ചുകൊള്ളണം. നമുക്കു് ഇപ്പോൾതന്നെ, നിൻെറ ബന്ധുഭവനത്തിലേക്കു് ഈ ആഡംബര ത്തോടുകൂടിപ്പോകണം. നീ വേഗംപോയി കുളിച്ചുവന്നു വസ്ത്രാ ഭരണങ്ങൾ ധരിക്കയും മാതാപിതാക്കന്മാരെ ധരിപ്പിക്കയും ചെ യ്യണം."

ഭഗവാൻെറ കല്പനപ്രകാരം നാമദേവൻ തൽക്ഷണംതന്നെ പോയി കുളിച്ചു മാതാപിതാക്കന്മാരുമായി യാത്രയൊരുങ്ങി. ഭഗ വാനെ നാമദേവൻ ഒഴിച്ചുള്ളവരെല്ലാം ഒരു വ്യാപാരിയാണെ ന്നുതന്നെ നിശ്ചയിച്ചു. നാമദേവനുമായുള്ള സ്നേഹംപ്രമാണി ച്ചു്, അദ്ദേഹംകൂടി ബന്ധുഭവനത്തിലേക്കു പോകാൻ പരിവാര സമേതം വന്നിരിക്കയാണെന്നു് എല്ലാവരും ധരിച്ചു. അനന്തരം താംസേട്ടി മുതൽപേർ വത്തകനോടൊന്നിച്ചു ബന്ധുഭവനത്തി ലേക്കു തിരിച്ചു,

"പാട്ടുമാട്ടവുംകൂത്തും പുഷ്പവൃഷ്ടിയുമോരോ
കൂട്ടമേ വാദ്യങ്ങളും മംഗലസ്തുതികളും."

ഘോഷിച്ചു്, ആകാശമണ്ഡലം പരിമളത്താൽ ഭൂഷിച്ചു്, പണ്ഡ രപുരം ആകെ ഒന്നിളകിമറിയത്തക്കവണ്ണം സന്തുഷ്ടരായിപ്പോകു മ്പോൾ കാണികളെല്ലാം വളരെ അത്ഭുതപ്പെടുകയും, ആ വ്യാ പാരി ഏതാണെന്നു പലരോടും ചോദിക്കയും ചെയ്തു. വൈകുണ്ഠ പുരത്തിലെ കേശവശെട്ടരാണദ്ദേഹമെന്നും നാമദേവരുമായു ള്ള സ്നേഹം പ്രമാണിച്ചുവന്നു ചൌളകർമ്മാഘോഷത്തിനു പോ കയാണെന്നും പരിജനങ്ങൾ പറഞ്ഞുധരിപ്പിച്ചു. പലരുംകേട്ടു്, ആ വത്തകൻെറ പ്രൗഢിയേയും മഹാമനസ്കതയേയും വാഴ്ത്തിസ്തു തിച്ചു, നാമദേവൻെറ ബന്ധുഭവനവാതുക്കൽ ചെന്നപ്പോൾ അ ത്യത്ഭുതകരമായ ആ ഘോഷയാത്രയെ പുകഴ്ത്തി അവിടെ കൂടിയവ രെല്ലാം കൊണ്ടാടി. എല്ലാവക്കും അവരവരുടെ ആഗ്രഹംപോ ലെയുള്ള വസ്ത്രാഭരണാദികളെ നാമദേവനുവേണ്ടി വത്തകൻ

ദാനംചെയ്തു. രാജാഭായിയുടെ മാതാവിനും അവൾക്കും വിലയേറിയ ചില രത്നാഭരണങ്ങൾ സമ്മാനിച്ചു. അതിഥികളായ ബ്രാഹ്മണരും മററുപലരും ദാനത്താൽ സന്തുഷ്ടരായി മുക്തകണ്ഠം വാഴ്ത്തിസ്തുതിച്ചു. അനന്തരം വിഷ്ണുദാസൻെറ ചൌളവും കർണ്ണവേധവും സുമുഹൂർത്തത്തിൽ നടത്തിച്ചു്, അനർഘങ്ങളായ പല രത്നാഭരണങ്ങളാൽ ആപാദമസ്തകം ആ ബാലനെ അലങ്കരിച്ചു. അതിൽ പിന്നെ അവിടെ കൂടിയവൎക്കെല്ലാം വത്സകൻെറ ചെലവിൽത്തന്നെ ചതുവിധമായി ഭക്ഷണം ഒരുക്കിച്ചുകൊടുക്കയും, പരിമളവിശിഷ്ടങ്ങളായ പല കുറിക്കൂട്ടുകളും വിതറിച്ചു്, പനിനീർ തളിച്ചു കല്പകപ്പൂക്കൾ ദാനംചെയ്കയും ചെയ്തു. ഒടുവിൽ വിലയേറിയ ഒരു മുത്തുമാലയെടുത്തു രാജാഭായിയുടെ പിതാവിനു സമ്മാനിച്ചിട്ടു വത്സകൻ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—"ഹേ കോടീശ്വര! ഞാൻ അങ്ങേമരുമകൻെറ ബാല്യസ്നേഹിതനായ ഒരു വത്സകനാണു്. അദ്ദേഹത്തിൻെറ മകൻെറ ചൌളാദികൎമ്മങ്ങൾ ഇന്നേക്കു നടത്താൻ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നതായി അറിവുകിട്ടുകയാൽ യഥാശക്തി, അതിനുവേണ്ട ഉപഹാരവും കൊണ്ടാണു്, ഞാൻ വന്നതു്. വിവാഹത്തിനു വരണമെന്നു വിചാരിച്ചിരുന്നതാണു്. പക്ഷെ അതു സാധിച്ചില്ല. ഇപ്പോഴെങ്കിലും ഇവിടെ വരാനും നാം തമ്മിൽ കാണാനും ഇടയായതിൽ അനല്പമായ സന്തോഷമുണ്ടു്. ഇനി, എനിക്കു് യാത്രപറഞ്ഞയയ്ക്കണം." കോടീശ്വരൻ അതുകേട്ടു്, പല ധന്യവാദങ്ങളോടുകൂടി തൻെറ കൃതജ്ഞതയെ പ്രദൎശിപ്പിച്ചശേഷം വത്സകനെ യാത്രയാക്കി. വത്സകൻ പോകുമ്പോൾ താംസേട്ടിയേയും നാമദേവരെയും നോക്കി"ഹേ! സുകൃതികളേ! ഇനി നിങ്ങൾ സൌഖ്യമായും സന്തോഷമായും ഇരിപ്പിൻ! ഞാൻ പണ്ഡരീനാഥക്ഷേത്രത്തിൽചെന്നു്, വിഷ്ണുദൎശനം കഴിഞ്ഞു, വൈകുണ്ഠപുരത്തിലേക്കു് ഇപ്പോൾതന്നെ പോകും"എന്നരുളിച്ചെയ്തു്, പരിജനങ്ങളുമായി കുറെ അകലം നടന്നശേഷം അന്തൎദ്ധാനം ചെയ്തു.

വത്സകൻെറ പ്രൌഢിയും ഔദാൎയ്യവുംകൊണ്ടു്, സന്തുഷ്ടനും ലജ്ജിതനുമായ ആ കോടീശ്വരൻ, അല്പമായി തനിക്കുണ്ടായിരുന്ന ധനമദത്തെ നിശ്ശേഷം ഉപേക്ഷിച്ചു് താംസേട്ടി, നാമദേവൻ മുതലായവരെ വേണ്ടപോലെ ഉപചരിച്ചു്, കുറേനാൾ അവിടെ താമസിപ്പിച്ചു. അനന്തരം, യഥായോഗ്യം സല്ക്കരിച്ചു യാത്രപറഞ്ഞു സ്വന്തഭവനത്തിലേക്കയയ്ക്കുകയുംചെയ്തു. നാമദേവൻ വീണ്ടും പഴയപടി പണ്ഡരീനാഥക്ഷേത്രത്തിൽപോയി നൈവേദ്യാന്നം ഭഗവാനു പൂജിക്കയും, താനും അതിലോഹരി ഭക്ഷിക്ക

യും ചെയ്തുകൊണ്ടു താമസിച്ചുവന്നു. അങ്ങനെയിരിക്കുമ്പോൾ ഒരു ദിവസം ഭഗവാൻ പ്രത്യക്ഷനായി നാമദേവനെ പരീക്ഷിക്കാനായി ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—"നാമദേവ! നിനക്കു ഞാൻ പല പ്പോഴും സ്വർണ്ണദാനം ചെയ്കയും വേലക്കാരനായിവന്നു്, പന്തൽ കെട്ടുകയും മററും ചെയ്തുവല്ലോ. അതിനു് ഇതുവരെയായിട്ടും നീ എനിക്കു കൂലിതരികയൊ പകരം ഏതെങ്കിലും ചെയ്തുതരികയൊ ഉണ്ടായിട്ടില്ല". നാമദേവൻ അതുകേട്ടു ഭഗവാനെ വന്ദിച്ചു പറഞ്ഞു;—"ദൈവമായ ദേവ! തിരുവടിയുടെ വകയും നിന്തിരുവടിയുമല്ലാതെ ലോകത്തു മററെന്തുള്ളു? ഞാൻ ആ സ്ഥിതിക്കു് അങ്ങേയ്ക്കു കൂലി തരേണ്ടതു് എന്തൊന്നാണു്? എന്നുതന്നെയല്ല, ലോകത്തുള്ളവരെല്ലാം അങ്ങേ ഭൃത്യന്മാരായിരിക്കെ, അങ്ങേയ്ക്കു കൂലിതരത്തക്ക യജമാനൻ ഞാനാകുന്നതെങ്ങനെ? അങ്ങിൽനിന്നു് അന്യനല്ലാത്ത എന്നെ വേറാക്കി കല്പിച്ചു കൂലിചോദിക്കത്തക്കതാണോ? നിന്തിരുവടിയുടെ സാരഗർഭങ്ങളായ ചോദ്യങ്ങൾക്കു് ഉത്തരം പറവാൻ അടിയൻ ഒരാളാകുമോ? അങ്ങു ചോദിക്കുന്നതിനുമുമ്പുതന്നെ എന്റെ ജീവനെ അങ്ങേയ്ക്കു ദാനംചെയ്തിരിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്കു് അങ്ങു് എന്നെ അന്യനായി കരുതാമോ? അങ്ങനെ കരുതിയാലും ഞാൻ വേർപെട്ടിരിക്കുമോ? ഇനിയും ഈ ഭക്തനെ പരീക്ഷിക്കണമെന്നാണോ വിചാരിക്കുന്നതു്." നാമദേവന്റെ വാക്കുകൾകേട്ടു് ഭഗവാൻ, പുഞ്ചിരിയോടുകൂടി അദ്ദേഹത്തെപ്പിടിച്ചു് മാറോടണച്ചാശ്ലേഷിച്ചുംകൊണ്ടു്, "കുഞ്ഞേ! നാമദേവ! നിന്റെ വിചാരം ഇപ്രകാരമാണെന്നു് ഞാൻ അറിഞ്ഞിരുന്നില്ല" എന്നരുളിച്ചെയ്തു നാമദേവൻ "ഹേ! മായാസഹായനായ ഭഗവാനേ! സ്വാന്തസ്വാമിയായ നിന്തിരുവടി എന്റെ വിചാരത്തെ അറിഞ്ഞില്ലെന്നാണോ അരുളിച്ചെയ്യുന്നതു്? അങ്ങേ മനോഭാവംബ്രഹ്മാദിദേവന്മാരാൽപോലും അറിയത്തക്കതല്ലാത്ത സ്ഥിതിക്കു്, അല്പനായ ഞാൻ എങ്ങനെ അറിയും? ഹേ പരമേശ്വര! ഭക്തവത്സല! പാണ്ഡുരംഗ! ശ്രീരംഗ!'' എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞു സ്തുതിക്കുമ്പോൾ നാമദേവനു ഭഗവാൻ നിത്യാനന്ദസമ്പത്തനുഗ്രഹിച്ചു്, അന്തർദ്ധാനംചെയ്തു. നാമദേവനാകട്ടെ, പണ്ഡരീനാഥക്ഷേത്രത്തെ തന്റെ സ്വന്തം വീടുപോലെ വിചാരിച്ചു് രാപ്പകൽ അവിടെത്താമസിച്ചു് ഭഗവദ്ഭജനം നടത്തിവന്നു.

ആറാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

നാമദേവൻ ജ്ഞാനേശ്വരനോടുകൂടി യാത്രപോയതും, അക്ബർ പാദുഷാവിനാൽ കൊല്ലപ്പെട്ട പശുക്കുട്ടിയെ ജീവിപ്പിച്ചു മഹാരാഷ്ട്രദേശത്തിൽ ഒരു നദീപ്രവാഹത്തെ ഉണ്ടാക്കിയതും, നാഗേശ്വരൻകോവിൽ പടിഞ്ഞാറുമുഖമായി തിരിച്ചതും, ആകാശത്തിൽനിന്നും വന്ന കൊടികളെ ആ കോവിലിൽ നാട്ടിയതും, യാത്രചെയ്തു പണ്ഡരപുരത്തിൽ വന്നപ്പോൾ ശ്രീപാണ്ഡുരംഗൻ വിരുന്നൂട്ടിയതും, വിഠോബാവിനോടു ബ്രഹ്മോപദേശം ലഭിച്ചതും, പരിശഭാഗവതനെ രക്ഷിക്കുന്നതിന് അവന്റെ കൈയിലിരുന്ന പരിശവേദിയെ നദിയിൽ എറിഞ്ഞതും, അവന്റെ നിർബന്ധത്താൽ ചന്ദ്രഭാഗാനദിയിൽ മുങ്ങി, രാജാവു മുതലായ എല്ലാവരും കാൺകെ അളവററ പരിശവേദികളെ എടുത്തുകൊടുത്തതും മററും പല അത്ഭുതകൃത്യങ്ങളും വിവരിക്കുന്ന അദ്ധ്യായങ്ങൾ, ഇനി പറവാൻപോകുന്ന ഭക്തന്മാരുടെ ചരിത്രങ്ങളിൽ ചേർന്നുവരും. അതു്, അവിടവിടെ ഈ പുസ്തകത്തിന്റെ രണ്ടാംഭാഗത്തിൽ കാണപ്പെടും.

ശ്ലോകം

ആദിമദ്ധ്യാന്തരഹിതനായ ദേവ! പിതാവിന്റെ അങ്കത്തിൽ കയറിയിരിക്കാൻ സമ്മതിക്കായ്കകൊണ്ടു്, ദുഃഖിച്ചു ഭജിച്ച ധ്രുവനു്, അഴിവില്ലാത്ത ലോകം കൊടുത്തതുപോലെ ഒരു ചരിത്രംപോലും പറവാൻ ശക്തനാകാത്ത ഞാൻ ഭക്തന്മാരായ എഴുനൂറുപേരുടെ ചരിത്രം എഴുതിത്തീർക്കത്തക്കവണ്ണം അനുഗ്രഹിക്കുന്നതിനു് അങ്ങേ തൃപ്പാദപത്മങ്ങളും ലക്ഷ്മീദേവിയുടെ കാൽത്താമരകളും അങ്ങേ ഭക്തോത്തമന്മാരുടെ പാദങ്ങളും ഭക്തിപൂർവ്വം വന്ദിച്ചു സേവിക്കുന്ന ദാസദാസനായ ഈ വെങ്കിടദാസന്റെ മന്ദബുദ്ധിയെ മാററി, ഗ്രന്ഥനിർമ്മാണത്തിൽ ശക്തിയും ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതാരം മുഴുവനും ഇതാ ഞാൻ നിന്തിരുവടിയിൽതന്നെ സമർപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

ശ്രീനാരായണായ നമഃ.

വിദ്യാബുദ്ധികൾതന്നുവിഘ്നമഖിലംതീർക്കുന്നവിഘ്നേശനും
ഭക്തന്മാർക്ക മനോരഥങ്ങൾതരുമാ ശ്രീപാണ്ഡരീനാഥനും
തത്ത്വാർത്ഥംവിവരിച്ചഭീഷ്ടമരുളും ശ്രീശൂലിയുംസ്കന്ദനും
നിത്യംഭക്തകഥാപ്രസംഗപടുതയ്ക്കെന്നെക്കടാക്ഷിക്കണം.

ശ്രീമഹാഭക്തവിജയേ,

ശ്രീമന്നാമദേവോപാഖ്യാനം സമാപ്തം.

ജ്ഞാനേശ്വരചരിത്രം

ഭഗവൽസ്തുതി.

തീക്കണ്ണൻതിരുമേനിസൂനഭവനൻമുമ്പാംനിലിമ്പേശരും
വാഴ്ത്തുന്നത്തപസ്സാവിളങ്ങുമൃഷിവര്യന്മാരുമാരും വിഭോ!
നോക്കിക്കാൺമതിനെത്തിടാത്ത തവമായാശക്തിതൻവൈഭവം
മൂർഖൻഞാനറിയുന്നതെങ്ങനെഹരേ! നിമ്പത്തു സമ്പത്തുമേ.

ജ്ഞാനേശ്വരസ്തുതി.

മീനാമപന്നിനരഹര്യക്ഷവാമനമഹാരാമരാമഹലഭൃൽ
ദീനാവനൈകരതഗോപാലകല്ക്കിമുഖരൂപൻ ഫണീന്ദ്രശയനൻ
താനാശുമർത്ത്യവടിവായ് വന്നധർമ്മനില പാരിൽപരത്തിയമഹാ-
ജ്ഞാനേശ്വരാഖ്യവരധാമംനമുക്കുവരമേകട്ടെ നന്മവരുവാൻ.

ഒന്നാം അദ്ധ്യായം.

ജ്ഞാനേശ്വരരുടെ പിതാവായ വിഠോബാവന്റെ തീർത്ഥയാത്ര.

അണിമാദ്യഷ്ടൈശ്വര്യസിദ്ധികളോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന ഉദ്ധവസിദ്ധർ മുതലായ ഭാഗവതന്മാർ, ബ്രാഹ്മമുഹൂർത്തത്തിൽ ഉണർന്നെഴുന്നേറ്റ്, ചന്ദ്രഭാഗാനദിയിൽ കുളിച്ച് നിത്യകർമ്മങ്ങളും കഴിച്ചുകൊണ്ട്, ബ്രഹ്മാംശഭൂതനായ നാഭാജിസിദ്ധരുടെ സന്നിധിയെ പ്രാപിച്ച്, അദ്ദേഹത്തെ വലംവച്ചു വന്ദിച്ച്, സദ്ഗുരോ! ത്രിമൂർത്തികളും ആദിശക്തിയും ലോകത്തിൽ അവതരിച്ച ചരിത്രത്തെ ഞങ്ങളെ കേൾപ്പിച്ചനുഗ്രഹിക്കുന്നതിനു കരുണയുണ്ടാകണം; എന്നപേക്ഷിച്ചു. നാഭാജിസിദ്ധർ അതുകേട്ടു സന്തുഷ്ടനായി ഉദ്ധവസിദ്ധർ മുതലായവരെനോക്കി, “ഹേ യോഗീശ്വരന്മാരേ! ഭക്തന്മാരുടെയോ ജീവന്മുക്തന്മാരുടെയോ ലീലകളായ ദിവ്യചരിത്രങ്ങൾ, ഉദാരാത്മനാ കഥിക്കുന്നവരും ശ്രദ്ധാപൂർവം കേൾക്കുന്നവരും ജീവകാരുണ്യം, ശാന്തി, സദ്ഭാവം, സത്സംഗം, ഉപരതി, സദ്ഗുണനിർഗ്ഗുണധ്യാനം, ബ്രഹ്മജ്ഞാനം, അഖണ്ഡാനന്ദമൌനം എന്നിവ അടയുന്നതുകൂടാതെ എളുപ്പത്തിൽ സകലസിദ്ധികളെയും പ്രാപിച്ച്, മുക്തന്മാരായി ബ്രഹ്മ

ത്തിൽ ലയിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അതുകൊണ്ടു്, ആ മഹാത്മാക്കളുടെ ചരിത്രങ്ങൾക്കു തുല്യമായി മറ്റൊന്നുമില്ലെന്നുതന്നെ പറയാം. അതു്, സകലശാസ്ത്രരൂപത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ഒരു തത്വംപോലെയാകുന്നു. എങ്ങിനെയെന്നാൽ അജ്ഞാനഇരുളിനെ നീക്കി, പരമാത്മതേജസ്സിനെ നൽകുന്നതാകകൊണ്ടു് ഈ ഭക്തവിജയത്തെ ജഗൽസാക്ഷിയെന്നും, ശാന്തിയെന്ന അമൃതത്തെത്തളിച്ചു്, രാഗദ്വേഷാദികളായ അഗ്നിയെ കെടുത്തുന്നതാകകൊണ്ടു്, പരമാത്മാവെന്നും, അഹങ്കാരാദികളെ ശമിപ്പിച്ചു്, മനസ്സിനെ നിഗ്രഹിക്കുന്നതാകകൊണ്ടു് ആത്മനെന്നും, അറിവില്ലാത്തവൎക്കു വിവേകത്തെ നൽകുന്നതാകകൊണ്ടു്, ഹിരണ്യഗർഭനെന്നും, പാപകൎമ്മങ്ങളിൽ വീഴാതെ തടുക്കുന്നതിനാൽ വനമാലിയെന്നും ഞാൻ എന്നുള്ള തോന്നലിനെ ഭസ്മമാക്കുന്നതുകൊണ്ടു നിടിലാക്ഷനെന്നും, ബഹിൎമ്മുഖവിഷയഭോഗങ്ങളിൽ മുങ്ങിമയങ്ങിയിരിക്കുന്ന ജീവനെ അന്തർമ്മുഖമാക്കി മോക്ഷാനുഭൂതിയുണ്ടാക്കുന്നതുകൊണ്ടു് മഹേശനെന്നും, സ്വപ്നത്തിൽപോലും വിഷയാശ ഉണ്ടാകാതെ മോക്ഷാമൃതം അനുഭവിപ്പിക്കുന്നതുകൊണ്ടു് സദാശിവനെന്നും, ഞാൻ നീ എന്റേതു് നിന്റേതു് എന്നുള്ള വികല്പങ്ങളെ തീൎത്തു് ആത്മമിത്രഭാവനയെ കൊടുക്കുന്നതാകയാൽ, പരബ്രഹ്മമെന്നും പറയാം. വിശേഷിച്ചും ഈ ജ്ഞാനേശ്വരചരിത്രത്തെ പറയുന്നവൎക്കും കേൾക്കുന്നവൎക്കും ലഭിക്കുന്ന മഹാഫലം വാചാമഗോചരമാകുന്നു. ഹേ! സിദ്ധന്മാരേ! ആ ചരിത്രത്തെ അത്യന്തം ഭക്തിയോടുകൂടി കേട്ടുകൊൾവിൻ! എന്നുപറഞ്ഞു ഭഗവത്തിരുനാമങ്ങളെ ഉച്ചരിച്ചുകൊണ്ടു പറവാൻതുടങ്ങി.

പുരാണപ്രസിദ്ധമായ ഗോദാവരീനദിയുടെ സമീപത്തായി പുണ്യശാലികളാൽ പ്രസിദ്ധി നേടപ്പെട്ട ആപഗ എന്ന ഊരിൽ, ഗോവിന്ദപണ്ഡിതൻ എന്ന പേരോടുകൂടി വിഷ്ണുഭക്തനായ ഒരു ബ്രാഹ്മണൻ അനുരൂപയായ നിരുപമയെന്ന ഭാൎയ്യയുമായി താമസിച്ചിരുന്നു. അദ്ദേഹം നിത്യനിയമാദികളെ യഥാവിധി അനുഷ്ഠിച്ചു് ഭഗവന്നാമജപം, ഭഗവൽപൂജ മുതലായ ദേവകാൎയ്യങ്ങളിൽ ശ്രദ്ധയോടുകൂടി ദിവസം നയിച്ചു. രാജധാനിയിൽ ഒരു കണക്കെഴുത്തുജോലിയിൽ ഏൎപ്പെട്ടു്, അതിന്റെ മാസപ്പടികൊണ്ടു് നിത്യവൃത്തി സുഖമായി കഴിച്ചുവന്നു. അങ്ങനെ താമസിച്ചുവരവെ പുത്രന്മാരില്ലായ്കകൊണ്ടുണ്ടായ മനശ്ചാഞ്ചല്യം ആ ദമ്പതിമാരുടെ നിരന്തരസുഖത്തെ കളങ്കപ്പെടുത്തി. അതിനാൽ യഥാശക്തി അന്നാദിദാനങ്ങളും, സാധുജനശുശ്രൂഷകളും ഭഗവൽഭജനവും ചെയ്തു് അങ്ങനെ താമസിച്ചുവരുമ്പോൾ, ഈശ്വരാനുഗ്ര

ഹത്താൽ അവൎക്കു് ഒരാൺകുട്ടി ഉണ്ടായി. ആ കുട്ടിക്കു് വിഠോഭാവൻ എന്നു പേരിട്ടു. യഥാകാലം ചൌളം, ഉപനയനം മുതലായ കൎമ്മങ്ങളും, വിദ്യാഭ്യാസവും വഴിപോലെ നടത്തി യൌവനമാരംഭിച്ചപ്പോൾ മാതാപിതാക്കന്മാർ വിവാഹത്തെക്കുറിച്ചാലോചിച്ചു. അതറിഞ്ഞു് വിഠോഭാവൻ അവരുടെ പാദങ്ങളിൽ വണങ്ങി, "ഹേ മാതാപിതാക്കന്മാരേ! നിങ്ങൾ വിവാഹത്തിനു മുമ്പായി എനിക്കു് ഒരു തീൎത്ഥയാത്ര ചെയ്യാൻ അനുവദിക്കണം" എന്നപേക്ഷിച്ചു. ആ അപേക്ഷ മാതാപിതാക്കൾക്കു ദുസ്സഹമായിത്തീൎന്നു. എന്നിട്ടു പുത്രനെ നോക്കിപ്പറഞ്ഞു:–"മകനേ! നീ അറിയാത്ത കുട്ടിയല്ലേ? ഇപ്പോഴേ തീൎത്ഥയാത്രയ്ക്കു പോകണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചതു് ഒന്നുകൊണ്ടും ഉചിതമല്ല. ലോകവിഷയങ്ങളെ സന്ത്യജിച്ചവൎക്കും, അച്ഛനമ്മമാരില്ലാത്തവൎക്കും, ചെയ്യക്കൂടാത്ത മഹാപാപം ചെയ്തവൎക്കുമാണു് തീൎത്ഥയാത്ര വിധിച്ചിരിക്കുന്നതു് നീ ഇത്ര ബാല്യത്തിലേ, ഞങ്ങളെ ദുഃഖിപ്പിക്കാൻമാത്രം അതിലേക്കു് ഒരുങ്ങിയതു് അത്യാശ്ചൎയ്യകരമായിരിക്കുന്നു. അച്ഛനമ്മമാരായ ഞങ്ങളെപ്പിരിഞ്ഞുപോകത്തക്ക ധൈൎയ്യം നിനക്കു സംഭവിച്ചുവോ? ഇവിടെ താമസിക്കുന്നതിനു നിനക്കു വെറുപ്പുതോന്നാൻ കാരണമെന്തു്? അഭിജാത്യമുള്ള അനുരൂപയായ ഒരു കന്യകയെ വിവാഹംചെയ്തു് വിധിപ്രകാരം ഗൃഹസ്ഥധൎമ്മം പാലിച്ചു സുഖിച്ചിരുന്നു് വൃദ്ധരായ ഞങ്ങളേയും സുഖിപ്പിക്കുന്നതാണു് നിനക്കു ധൎമ്മം. അല്ലാതെ വൃദ്ധയോഗ്യമായ തീൎത്ഥാടനത്തിൽ ഇപ്പോൾ മനസ്സുവയ്ക്കുന്നതു് ഒന്നുകൊണ്ടും ശരിയല്ല."

മാതാപിതാക്കളുടെ ഈ ഉപദേശംകേട്ടു്, വിഠോഭാവൻ വീണ്ടും അവരെ വന്ദിച്ചു പറഞ്ഞു:–"പിതാക്കളെ! ഗൃഹസ്ഥധൎമ്മം പാലിച്ചു സുഖിച്ചിരിക്കണമെന്നു നിങ്ങൾ എന്നോടു പറഞ്ഞതിൽ ഞാൻ അത്ഭുതപ്പെടുന്നു. പരമാത്മസുഖം ലൌകികന്മാൎക്കു ലഭിക്കുമെന്നാണോ നിങ്ങളുടെ വിചാരം? ഓരോരോ ദുഃഖങ്ങളുടെ ശാന്തിയാൽ ഉണ്ടാകുന്ന വിശ്രാന്തിക്കു സുഖമെന്നു വെറുതേ ഒരു വ്യവഹാരം ഈ ലോകത്തിലുണ്ടു്. അതു തെററാണു്. ആത്യന്തികസുഖം മുക്തന്മാൎക്കല്ലാതെ സിദ്ധിക്കുന്നില്ല. അതിനു പിന്നെ നാശവുമില്ല. ഈ ദേഹംതന്നെ വെള്ളത്തിലെ കുമിളപോലെ ക്ഷണഭംഗുരമാണു്. ആയുസ്സു്, പുത്തൻകുടത്തിലെ വെള്ളംപോലെ നിമിഷംതോറും കുറഞ്ഞു കുറഞ്ഞു നശിക്കുന്നതാകുന്നു. പ്രാണങ്ങൾ വൃക്ഷത്തിൽ വന്നു പാറിയിരിക്കുന്ന പക്ഷികളെപ്പോലെ ക്ഷണസ്ഥായികളാണു്. വല്ല ചലനമോ ശബ്ദമോ മറേറാ ഉണ്ടായാൽ അതുകൾ പറന്നു മറഞ്ഞുകളയും. മനസ്സു്, ചാപ

ല്യംനിറഞ്ഞ ഒരു കുടംപോലെയും, ജന്മസാഗരത്തിൽ മുഴുകിയ തോണിപോലെയുമാണു്. എന്നാൽ വിവേകം ആത്മാനാത്മഭേദത്തെ തോന്നിച്ചു് അദ്വൈതപ്രമാണത്തെ മനസ്സിൽ പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്നതാണു്. സംസാരം വിവേകവൃക്ഷത്തെ മുറിച്ചെറിയുന്ന മൂർച്ചയുള്ള ഒരു കോടാലിതന്നെയാണു്. അങ്ങിനെയുള്ള സംസാരത്തിൽ കെട്ടുപെട്ടതിൽപിന്നെ തീർത്ഥയാത്ര പോകാമെന്നാണോ നിങ്ങൾ എന്നെ ഉപദേശിക്കുന്നതു്? അമാവാസിയിലെ അന്ധതമസ്സിനേക്കാൾ കഠിനതരമായ അവിവേകതമസ്സിൽ അകപ്പെട്ടു ബദ്ധിമുട്ടുന്നതിനും ഭവസാഗരത്തിൽ മുഴുകുന്നതിനും വഴി തെളിക്കുന്ന സംസാരത്തെ ഞാൻ അംഗീകരിക്കുമോ? സ്ത്രീകളെ സ്വപ്നത്തിൽപോലും സ്മരിക്കുമോ? "നാരിയെ വിവാഹംചെയ്യും മുഹൂർത്തംതൊട്ടവൾ മാറി ബന്ധവുംകൈവിട്ടകലുന്നതുവരെ തോരുമോ പുരുഷന്റെ കണ്ണുനീരഹോ മനസ്സാറുമോ പരിശ്രമം തീരുമോ ചിന്തിച്ചാലും" എന്നാണു് യോഗ്യന്മാർ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്.

"കാ തേ കാന്താ കസ്തേ പുത്രസ്സംസാരോऽയമതീവവിചിത്രഃ
ഇതി പരിഭാവയ സാരാസാരം സർവ്വം ത്യക്ത്വാ സ്വപ്നവിചാരം"

എന്നു് ആചാര്യന്മാർ അനുശാസിക്കുന്നുമുണ്ടു്. കിംബഹുനാ, സംസാരത്തിലിരുന്നവർക്കാർക്കെങ്കിലും ദുഃഖമല്ലാതെ സുഖമുണ്ടായതായി കേട്ടിട്ടുണ്ടോ? സംസാരസാഗരത്തിൽ മുഴുകിയിരിക്കുന്നവൻ സുഖങ്ങളാകുന്ന തിരകളുടെ ചുഴൽച്ചയൽപെട്ടു് ഹതാശനായി നശിച്ചുപോകയല്ലാതെ മോക്ഷത്തെ പ്രാപിക്കയോ മോക്ഷമാർഗ്ഗത്തെ ഉപദേശിക്കുന്ന ഗുരുവിനെ ശരണംപ്രാപിച്ചു ശുശ്രൂഷിക്കയോ ചെയ്യാൻ ഇടയാകുന്നില്ല. ഒരുപക്ഷേ ഇതു സാധിച്ചാലും ജ്ഞാനശാസ്ത്രങ്ങളുടെ സംശയം തീരെ മനസ്സിലാക്കാൻ സാധിക്കുമോ? മനസ്സിലാക്കാൻ സാധിച്ചുവെന്നിരുന്നാൽത്തന്നെയും, അതിനെ അനുഷ്ഠാനത്തിൽ കൊണ്ടുവരാൻ സാധിക്കുമോ? അതും സാധിച്ചാലും ആനന്ദസിദ്ധിയുണ്ടായി അദ്വൈതബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിച്ചിരിക്കുന്നതിനു സാധിക്കുമോ? ഈ പരമാത്മമറിയുന്നവൻ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തെ ആഗ്രഹിക്കുന്നതെങ്ങിനെ? മേൽപ്രകാരമുള്ള പരമാനന്ദാനുഭൂതി അടഞ്ഞവരെപ്പോലെ പ്രസംഗിക്കുന്ന ഉത്താനബുദ്ധികളായ വാചാജ്ഞാനികൾക്കു വാക്കിലല്ലാതെ അനുഭവത്തിൽ വല്ല ഫലപ്രാപ്തിയും സിദ്ധിക്കുന്നുണ്ടോ? അല്ലയോ അച്ഛനമ്മമാരേ! വൈരാഗ്യമില്ലാത്തവന്റെ ശാസ്ത്രവിചിന്തനവും, ജ്ഞാനമില്ലാത്തവന്റെ വിവേകവും, വിധവസ്ത്രീകളുടെ യൌവ

നവും, ബലവും, അഥവാ ആരോഗ്യമില്ലാത്തവന്റെ ദേഹപുഷ്ടിയും, പാതിവ്രത്യമില്ലാത്തവളുടെ അലങ്കാരവും. സൽക്കർമ്മങ്ങളെ അനുഷ്ഠിക്കാത്ത ആയുഷ്കാലവും, ഭക്തിയോടുകൂടാത്ത പൂജനവും, സ്ഥിരമനസ്സോടുകൂടാത്ത ധ്യാനവും ജപവും നിഷ്പ്രയോജനമായി ഭവിക്കുന്നതുപോലെ യൗവനകാലത്തിൽ മോക്ഷമാർഗ്ഗമന്വേഷിക്കാത്ത പുരുഷന്റെ ജന്മവും നിഷ്ഫലംതന്നെ. അതുകൊണ്ടു ഞാൻ വിവാഹത്തിനുമുമ്പു പല ദേശങ്ങളിലും ചുററി സ്സഞ്ചരിച്ചു്, ജലസ്ഥലദർശനസ്പർശനാദികളാൽ ആനന്ദിച്ചു് ഉത്തമഭക്തന്മാരിൽനിന്നും ജ്ഞാനശാസ്ത്രാർത്ഥങ്ങൾ ഗ്രഹിച്ചു് മൂന്നു വത്സരത്തിനകം മടങ്ങിവന്നു് നിങ്ങളുടെ ഇഷ്ടപ്രകാരം നടന്നുകൊള്ളാം" എന്നിങ്ങനെ അറിവിച്ചു വന്ദിച്ചുനിൽക്കുന്ന പുത്രനെ അച്ഛനമ്മമാർ വാത്സല്യപൂർവ്വം ആശ്ലേഷിച്ചു് പല ആശിസ്സുകളെ വചിച്ചു. "ഹേ പ്രിയപുത്ര! സന്മാർഗ്ഗത്തിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്നവരെയും ദാനം ചെയ്യുന്നവരെയും തടുക്കുന്നവർക്കു മഹാപാപമുണ്ടെന്നു വേദത്തിൽ വിധിച്ചിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു്, പുണ്യപ്രദമായ തീർത്ഥയാത്രയ്ക്കു് ഒരുങ്ങിയിരിക്കുന്ന നിന്നെ, ഞങ്ങൾ വിരോധിക്കുന്നില്ല. പക്ഷേ, നീ മൂന്നുസംവത്സരം താമസിക്കാൻ പാടില്ല. ഒരു സംവത്സരത്തിനകം മടങ്ങിവന്നു ഞങ്ങളെ കൃതാർത്ഥരാക്കാമെന്നു വാഗ്ദാനം ചെയ്തശേഷം പോയ്ക്കൊള്ളുകവേണ്ടു" എന്നനുജ്ഞാപിച്ചു. വിഠോബാവൻ അതുകേട്ടു സന്തുഷ്ടനായി, ഒരു സംവത്സരത്തിനകംതന്നെ മടങ്ങിവരാമെന്നു സമ്മതിച്ചു മാതാപിതാക്കളുടെ അനുഗ്രഹവും വാങ്ങിക്കൊണ്ടു യാത്രതിരിച്ചു് ദ്വാരകാമജ്ജരീർത്ഥം, പിണ്ഡരാഗം, സുദാംപുരി, രുഗ്മിണീവിവാഹസ്ഥാനമായ മൂലമാധവം, ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ സ്വർഗ്ഗാരോഹണസ്ഥാനമായ ഭാസ്കരതീർത്ഥം: മുചുകുന്ദഋഷി സമാധിയിൽ ഇരുന്ന സ്ഥലമായ ഗോമതി സോമനാഥം ധവളഗിരി സപ്തശൃംഗി, അരുണാവരുണം അമരേശ്വരം ത്ര്യംബകനാഥം, ഗുജാവർത്തം, ശംഖദ്വാരം ബ്രഹ്മഗിരി ഭീമശങ്കരം മുതലായ സ്ഥലങ്ങളിൽ സഞ്ചരിച്ചു ചക്രതീർത്ഥത്തിലെത്തിക്കുളിച്ചു് നിത്യകർമ്മങ്ങളും കഴിച്ചുകൊണ്ടു സമീപമുള്ള അലങ്കാരവതി എന്ന നഗരത്തിൽ ചെന്നപ്പോൾ, അവിടെയുള്ള ശീതോബന്ധു എന്നുപേരായ ഒരുബ്രാഹ്മണൻ ദിവസന്തോറും ചക്രതീർത്ഥത്തിൽപോയി കുളിച്ചു് അവിടെ വരുന്ന ബ്രാഹ്മണർ എത്രപേരായാലും ക്ഷണിച്ചുകൊണ്ടുപോയി ഭക്ഷണം കൊടുത്തയയ്ക്കുന്ന പതിവനുസരിച്ചു് അന്നും ബ്രാഹ്മണരെ അന്വേഷിച്ചിരിക്കുന്നു. വിഠോബാവനെക്കണ്ടയുടനെ സന്തുഷ്ടനായി ഭയഭക്തിപുരസ്സരം അദ്ദേഹത്തെ കൂട്ടിച്ചുകൊണ്ടുപോയി

ഭക്ഷണം കഴിപ്പിച്ചു് വേദാന്തതത്വങ്ങളെക്കുറിച്ചു സംസാരിച്ചു കൊണ്ടിരുന്നു.

അങ്ങനെ സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കവേ ശീതോബന്ധു വിഡോഭാവനെ നോക്കി, "ഹേ ഭക്തോത്തമ! അല്പനായ എന്നിൽ കരുണയുണ്ടായി രണ്ടുദിവസം കൂടെ താമസിച്ചുപോകണം" എന്നപേക്ഷിക്കയും, ആ അപേക്ഷയെ വിഡോഭാവൻ സമ്മതിക്കയുംചെയ്തു. അനന്തരം രണ്ടാളുമായി വേദാന്തവ്യവഹാരത്തിൽപ്പെട്ടിരുന്നു. നേരം അധികം ഇരുട്ടുകയാൽ വിഡോഭാവനും തനിക്കും ശീതോബന്ധു, ശയ്യകൾ സജ്ജീകരിച്ചു രണ്ടാളും നിദ്രയെ പ്രാപിക്കയുംചെയ്തു.

അപ്പോൾ ഭഗവാൻ, ശീതോബന്ധുവിൻെറ സ്വപ്നത്തിൽ പ്രത്യക്ഷനായി, "ഹേ ഉത്തമഭക്ത! നിൻെറ സമീപത്തിൽ കിടന്നുറങ്ങുന്ന വിഡോഭാവനു് നാളെത്തന്നെ നിൻെറ പുത്രിയെ വിവാഹംചെയ്തുകൊടുക്കണം" എന്നരുളിച്ചെയ്തു മറഞ്ഞു. ഉടനെ, ശീതോബന്ധു കണ്ണുതുറന്നു്, ഹേ ഇതെന്തൊരത്ഭുതമായിരിക്കുന്നു. ഈ പുണ്യാത്മാവിനെപ്പോലെയുള്ള വക്കാക്കെങ്കിലുംതന്നെ നമ്മുടെ മകളെ വിവാഹം ചെയ്തുകൊടുക്കണം എന്നുള്ള ആഗ്രഹം സ്വപ്നമായി പരിണമിച്ചതായിരിക്കുമോ? അതോ ഭഗവാൻെറ സങ്കല്പവും അങ്ങനെതന്നെയായിരിക്കുമോ? എന്നിങ്ങനെ പലവിധത്തിൽ ആലോചിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. നാലാംയാമം ആരംഭിച്ചപ്പോൾ വിഡോഭാവനെ ഉണർത്തി ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—"കഷ്ടം! നിനക്കെൻെറ മകളെ വിവാഹംചെയ്തു തരണമെന്നു ഭഗവാൻ സ്വപ്നത്തിൽ വന്നരുളിച്ചെയ്തിട്ടു മറഞ്ഞു. ഭഗവാൻെറ അഭിപ്രായത്തിനു വിപരീതമായി യാതൊന്നും പറയാതെ നീ നാളെത്തന്നെ എൻെറ മകളെ വിവാഹംചെയ്തു സന്തോഷിച്ചിരിക്കണം" എന്നെനിക്കാഗ്രഹമുണ്ടു്.

വിഡോഭാവൻ അതുകേട്ടു നടുങ്ങി. "ഹാ കഷ്ടം! ഇതെന്തൊരു ഗ്രഹപ്പിഴയാണു്! ദാഹം സഹിക്കാഞ്ഞു് വെള്ളത്തിനായി കുഴിക്കുമ്പോൾ ഭൂതം വായും പിളൎന്നുകൊണ്ടിളകി വന്നടുക്കുന്നതുപോലെയുള്ള സംഭവമാണിതു്. പുത്രപ്രാപ്തിക്കു വരം ലഭിക്കാൻപോയി ഭൎത്താവിനെ ബലികൊടുക്കാൻ ഇടയായതുപോലെയുമാണു് പിതൃവാക്യം ഒരിക്കലും ലംഘ്യമല്ലെന്നുള്ള വിധി അറിഞ്ഞിരുന്നിട്ടും, വിവാഹകാൎയ്യത്തിൽ ഞാൻ അദ്ദേഹത്തിൻെറ വാക്കു് നിരസിക്കയാണു ചെയ്തതു്. ആ സ്ഥിതിക്കു് കേവലം ഈ ബ്രാഹ്മണൻെറ വാക്കിനെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തി, ഞാൻ ബന്ധത്തിൽ അകപ്പെടുന്നതു് എത്രമാത്രം ശ്ലാഘ്യവും യോഗ്യവു

മായിരിക്കും?" എന്നിങ്ങനെ ഓരോന്നു വിചാരിച്ചു്, ശീതോബന്ധുവിനെ വന്ദിച്ചു്, അനുനയപൂർവം പറഞ്ഞു:-"ഉപകർത്താവായ ബ്രാഹ്മണോത്തമ! അങ്ങു്, എന്നെയോ എന്റെ ഗോത്രത്തെയോ കുറിച്ചറിയാതെ, ഇങ്ങനെ അഭിപ്രായപ്പെട്ടതു് അത്ഭുതമായിരിക്കുന്നു. പണ്ടു് രണ്ടു വേശ്യമാർ രാജാവിന്റെ അപേക്ഷപ്രകാരം കാലൈക്കോട്ടു മഹർഷിയെപ്പോയിക്കണ്ടു്, വളരെ നാൾ പണിപ്പെട്ടു്, അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സിളക്കി ശൃംഗാരരസം കലർത്തി കാട്ടിൽനിന്നും എഴുന്നേല്പിച്ചു്, നാട്ടിൽ കൊണ്ടുവന്നു് സംസാരവലയിൽ കുടുക്കയാൽ, ഒടുവിൽ അദ്ദേഹം അവിടത്തെ രാജാവിന്റെ രണ്ടു പെൺമക്കളെ വിവാഹം ചെയ്കയും അതിൽ സന്താനങ്ങൾ ജനിച്ചു് മുഴുത്ത സംസാരിപ്പട്ടം കെട്ടുകയും ചെയ്തു എന്നു കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. അതുപോലെ എന്നെ സൽക്കരിച്ചു ഭക്ഷണവും മററുംതന്നു തൃപ്തിപ്പെടുത്തിയശേഷം സംസാരക്കുഴിയിലേയ്ക്കു പിടിച്ചുതള്ളാനാണോ ഭാവിക്കുന്നതു്? ദയചെയ്തു് ഇനിമേലെങ്കിലും എന്റെ കാതുകേൾക്കെ ഈ വർത്തമാനം പറയരുതെന്നപേക്ഷിക്കുന്നു." ശീതോബന്ധു ഇതുകേട്ടു്, വിഠോഭാവന്റെ ഗോത്രവും കുലവുംമററും ചോദിച്ചറിഞ്ഞശേഷം, സന്തോഷത്തോടുകൂടി "അപ്പനെ! നീ ഇങ്ങനെ നിർബന്ധിക്കുന്നതു യോഗ്യമല്ല. എല്ലാംകൊണ്ടും എന്റെ മകൾക്കു് അനുരൂപനായ ഒരു ഭർത്താവു് നീയെന്നാണു് ഭഗവൽസങ്കല്പംതന്നെ" എന്നുപറഞ്ഞു ഭാര്യയെ വിളിച്ചു്; പ്രിയതമേ! നമ്മുടെ ജാമാതാവാണു ഈ ഇരിക്കുന്നതു്. നീ കണ്ടുവോ? എന്നു ചോദിക്കയും മററു പല ആനന്ദവാർത്തകളും പറകയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ,

വിഠോഭാവൻ—ഇതെന്തത്ഭുതമായിരിക്കുന്നു! തീർത്ഥാടനത്തിനിറങ്ങിയ ഞാൻ വിവാഹം ചെയ്യണമെന്നാണോ പറയുന്നതു്? അതു ധർമ്മമാണോ? അങ്ങനെയുള്ള ഒരാളിന്റെ നിഷ്ഠയെ നശിപ്പിക്കുന്നതു നിങ്ങൾക്കു ഭംഗിയാണോ? വേണ്ടെന്നുപറഞ്ഞാൽ അതിന്മേലെ ഒരു നിർബന്ധം ഉണ്ടോ? മോക്ഷമാർഗ്ഗം അന്വേഷിച്ചു പോകുന്നവനെ സംസാരത്തിൽ കുടുക്കുന്നതു വിശേഷിച്ചും പാപമല്ലയോ?

ശീതോബന്ധു—മരുമകനെ! രാജകല്പനയെ ലംഘിച്ചാലും മാതാപിതാക്കളുടെ ആജ്ഞയെ ലംഘിച്ചുകൂടാ. മാതാപിതാക്കളുടെ ആജ്ഞയെ ലംഘിച്ചാലും ഗുരുവാക്യത്തെ ലംഘിച്ചുകൂടാ. ഗുരുവാക്യം ലംഘിച്ചാലും ദൈവവാക്ക ലംഘിച്ചുകൂടാ. ഇങ്ങനെയാണു് ശാസ്ത്രങ്ങൾ വിധിക്കുന്നതു്. നിനക്കു് എന്റെ മകളെ വിവാഹം ചെയ്തുതരണമെന്നാണു് എന്നോടു ഭഗവാനരുളി

ച്ചെയ്യരുത്. അതനുസരിച്ചു നിന്നോടു പറയാതിരിക്കാൻ എനിക്കു നിവൃത്തിയില്ല. കേൾക്കാതിരിക്കുന്നതു നിനക്കു ധർമ്മവുമല്ല, അതുകൊണ്ടു വിവാഹകർമ്മം മംഗളമായി നടത്തി, അവളോടൊന്നിച്ചു നിനക്കിഷ്ടമുള്ള പുണ്യസ്ഥലങ്ങളിൽ സഞ്ചരിച്ചുകൊൾക. കാലതാമസപ്പെടുത്താതെ എഴുന്നേററു കുളിച്ചു വസ്ത്രാഭരണങ്ങൾ ധരിച്ചുവരിക.

വിഠോബാവൻ—ഇതെന്തൊരു വിഷമത? കുളിക്കാൻ പോയവൻ ചേററിൽ ചാടിയപോലെ ഇരിക്കുന്നു. ഭഗവാൻ താങ്കളുടെ സ്വപ്നത്തിൽ ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്യെങ്കിൽ എന്റെ സ്വപ്നത്തിൽവന്നു പറയാതിരുന്നതെന്തുകൊണ്ട്? എനിക്ക് അ കരുണാനിധി ദർശനം തരാതിരിക്കത്തക്കവണ്ണം എന്തൊരു പാപമാണു ഞാൻ ചെയ്തതു്?

ശീതോബന്ധു—"അങ്ങനെ പക്ഷമാണെങ്കിൽ, നിന്റെ സ്വപ്നത്തിലും അദ്ദേഹം പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ട് ഇക്കഥ അരുളിച്ചെയ്യാതിരിക്കയില്ല. അതിലേക്ക് ഒരു രാത്രികൂടി നാം ക്ഷമിച്ചാൽ മതിയല്ലോ. അടുത്ത രാത്രിതന്നെ അപ്രകാരം നിനക്കു സ്വപ്നമുണ്ടാകും" എന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുമ്പോഴേക്കു സൂര്യോദയമായി. ഉടനെ രണ്ടാളും ചക്രതീർത്ഥത്തിൽപോയി കുളിച്ച് നിത്യകർമ്മങ്ങൾ കഴിച്ചുകൊണ്ട് വീട്ടിൽവന്ന് ക്ഷേണാനന്തരം ഭഗവൽക്കഥകളും പ്രസംഗിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന്, രാത്രിയിൽ അത്താഴവും കഴിച്ചു തലേന്നാളത്തെപ്പോലെ കിടന്നുറങ്ങുകയും ചെയ്തു. രണ്ടാമത്തെ യാമത്തിൽ ഭഗവാൻ വിഠോബാവന്റെ സ്വപ്നത്തിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ട് "പ്രിയഭക്തനായ വിഠോബാവ! ഈ ശീതോബന്ധുവിന്റെ മകളായ കന്യകയെ നീ വിവാഹംചെയ്തു സുഖമായിരുന്നാലും" എന്നരുളിച്ചെയ്തു മറഞ്ഞു.

ഉടനേ, വിഠോബാവൻ കണ്ണുതുറന്ന്, "ഹാ! കഷ്ടമേ! എന്റെ ജന്മം വ്യർത്ഥമായല്ലോ. ആജീവനാന്തം വിവാഹം അവശ്യമില്ലെന്ന് എനിക്കുണ്ടായിരുന്ന വൈരാഗ്യം ഭഗവാൻതന്നെ നശിപ്പിച്ചതുപോലെ കാണുന്നു. എന്നാലും അച്ഛനമ്മമാരറിയാതെ ഞാൻ വിവാഹംചെയ്താൽ, അവർക്ക് അതിൽ വേദനയുണ്ടാകാതിരിക്കയില്ല. അങ്ങനെ ചെയ്താൽ എന്റെ ജന്മത്തിനു ഗതിയുമില്ല. സുഖത്തിലിരിക്കുന്നവൻ ദുഃഖത്തിനാഗ്രഹിക്കുമോ? അമൃതിന്റെ രുചി അറിഞ്ഞവൻ വിഷത്തിലിച്ഛിക്കുമോ? അതുപോലെ സന്യാസവൃത്തി അവലംബിച്ച ഞാൻ സംസാരബന്ധത്തിൽ ഉൾപ്പെടാമോ? പേപ്പിശാചിനെക്കാളും ഉപദ്രവകാരിണി

യാണ ഭാൎയ്യ എന്ന പഴമൊഴിതന്നെയുണ്ടു്. ശബ്ദത്താൽ മൃഗങ്ങളും, സ്പൎശത്താൽ ആനയും, രൂപത്താൽ വിട്ടിൽപ്പൂച്ചിയും, രസത്താൽ മത്സ്യവും, ഗന്ധത്താൽ വണ്ടും ആകർഷിക്കപ്പെട്ടു നശിച്ചുപോകുന്നു. ഈ അഞ്ചുവിഷയങ്ങളുംകൂടി ഒരു രൂപമായിവന്നു്, മനുഷ്യരെ മയക്കുന്ന യന്ത്രങ്ങളാണു സ്ത്രീകൾ. അവരുടെ വലയിൽ അകപ്പെട്ടാൽ, അതിൽനിന്നും രക്ഷനേടാൻ ജന്മാന്തരങ്ങളിൽ പോലും സാധിക്കയില്ലെന്നു, ശാസ്ത്രങ്ങൾ ഘോഷിക്കുന്നു. അയ്യയ്യോ! ഈ അബദ്ധത്തിൽ ചാടിയാൽ പുത്രന്മാർ ബന്ധുക്കൾ ധനം മുതലായവയിൽ മനസ്സു മോഹിച്ചു്. കുഴങ്ങി അധോഗതിയെ പ്രാപിക്കും. അറിഞ്ഞുകൊണ്ടു ഞാൻ തീയിൽ ചാടുന്നതെങ്ങനെ? ദൈവമേ! നിന്നെ ഭജിച്ചതിനു പ്രതിഫലം എനിക്കിതാണോ കല്പിച്ചതു്?" എന്നിങ്ങനെ ഓരോ ദുഃഖവിചാരങ്ങളോടുകൂടി കുറേനേരം അവിടെക്കിടന്നു. ഇനി ഇവിടെത്താമസിക്കുന്നതു ശരിയല്ലെന്നും, നേരം വെളുത്താൽ വിവാഹംചെയ്യാൻ ശീതോബന്ധു മുതൽപേർ നിർബന്ധിക്കുമെന്നും നിശ്ചയിച്ചു്, ആരും അറിയാതെ പതുക്കെ എഴുന്നേറ്റു് വെളിക്കിറങ്ങി തലേദിവസംതന്നെ വിവാഹകാൎയ്യത്തെക്കുറിച്ചു്, പറഞ്ഞുറച്ചതു കേട്ടറിഞ്ഞിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു ശീതോബന്ധുവിന്റെ പുത്രിയായ രുക്മാഭായി സന്തുഷ്ടയായി പ്രഭാതത്തെയും പ്രതീക്ഷിച്ചു്, ഉറങ്ങാതെയിരിക്കയായിരുന്നു. വിഢോഭാവൻ ശയ്യയിൽനിന്നും എഴുന്നേററതുകണ്ടു്, അവൾ ഇങ്ങനെ വിചാരിച്ചു. "എന്റെ ഭാഗ്യവിയമ്മേ! വിവേകിയും ജ്ഞാനിയുമായ ഒരു പുരുഷനെ ഭൎത്താവായി കിട്ടണമെന്നുള്ള അപേക്ഷയെ സാധിച്ചുതരുന്നതിനു നിന്തിരുവടിക്കു നമസ്കാരം. സൎവ്വഥാ പൂജ്യപാദരായ ഈ വിഢോഭാവനെ എന്റെ ഭൎത്താവായി നിശ്ചയിച്ചു്, അച്ഛൻ ഇന്നലെ ഇവിടെ പ്രസ്താവിക്കുന്നതുകേട്ടു. ഇനി നേരം എപ്പോൾ പുലരും? വിവാഹം എപ്പോൾ നടക്കും? അദ്ദേഹത്തോടു സംസാരിക്കാൻ എനിക്കെപ്പോൾ സംഗതിയാകും? എന്നു ഞാൻ ആഗ്രഹിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ, ഇദ്ദേഹം ഈ അസമയത്തു്, ആരെയും അറിയിക്കാതെ, പതുക്കെ വെളിക്കിറങ്ങിപ്പോകാൻ കാരണം എന്തായിരിക്കും? ഇന്നലേതന്നെ വിവാഹം അദ്ദേഹത്തിനു സമ്മതമല്ലാതെയാണിരിക്കുന്നതു്. ഇന്നിപ്പോൾ ഇതാ വെളിക്കിറങ്ങിപ്പോകയും ചെയ്യുന്നു. ഒരുപക്ഷേ, ആരെയും അറിയിക്കാതെ ഒഴിഞ്ഞുപോകണം എന്നായിരിക്കുമോ ഉദ്ദേശം? അച്ഛനമ്മമാർ എന്നെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാൎയ്യയാക്കി എപ്പോൾ നിശ്ചയിച്ചുവോ, അപ്പോൾമുതൽ ഞാൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാൎയ്യയായിക്കഴി

ഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഇനി എനിക്കു ശരണം മററാരുമില്ല. അദ്ദേഹം ചതിവായി എന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചുംവച്ചു പോകയാണെങ്കിൽ ജീവിച്ചിരിക്കണമെന്നാശയുമില്ല. എന്നല്ല, ഈ വിവാഹം ഭഗവാൻതന്നെ നിശ്ചയിച്ചതുമാണു്. അച്ഛനെ ഇന്നലെ സ്വപ്നം കാണിച്ചു. ഇന്നിനി, ഇദ്ദേഹത്തെയും സ്വപ്നം കാണിച്ചിരിക്കാൻ ഇടയുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടായിരിക്കാം ഇദ്ദേഹം എഴുന്നേററു പൊയ്ക്കളയുന്നതു്. പക്ഷേ, ഇദ്ദേഹത്തെ ഭഗവാൻ സ്വപ്നം കാണിച്ചില്ല എന്നിരുന്നാലും, എന്നെ വെറുക്കയാണെങ്കിലും ഞാൻ അദ്ദേഹത്തെ ഭർത്താവാക്കി വരിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അങ്ങനെവരിച്ച നിമിഷം മുതൽക്കു്, എൻെറ കന്യാത്വവും നഷ്ടപ്പെട്ടുകഴിഞ്ഞു. കന്യാത്വം നഷ്ടപ്പെടാൻ കാരണഭൂതനാരോ അദ്ദേഹംതന്നെ ഭർത്താവെന്നാണു ശാസ്ത്രവിധി. അതുകൊണ്ടു് ഈ അവസരത്തിൽ ഇദ്ദേഹത്തെത്തടുക്കാൻ എനിക്കധികാരമുണ്ടു്" ഇങ്ങനെ നിശ്ചയിച്ചുകൊണ്ടു്, അവൾ ഏകയായി എഴുന്നേററു്, വിഠോഭാവനെ പിൻതുടൎന്നു. കുലസ്ത്രീകൾക്കു് സഹജമായ ലജ്ജ വിനയംമുതലായ ഗുണങ്ങളാൽ അവൾ അദ്ദേഹത്തെ തടുക്കുകയോ വിളിക്കുകയോ ചെയ്യാതെ, ഓടി മുമ്പിൽകടന്നു് പാദങ്ങളിൽവീണു നമസ്കരിച്ചു്, "സ്വാമീ! യാതൊന്നും പറയാതെ ഇങ്ങനെയിറങ്ങിപ്പോകുന്നതെവിടേയ്ക്കാണു്? ഇവിടെത്താമസിക്കാൻ അങ്ങേയ്ക്കിഷ്ടമില്ലെങ്കിൽ പോകുന്ന ദിക്കിലേക്കു് എന്നെക്കൂടി കൊണ്ടുപോകണമെന്നപേക്ഷയുണ്ടു്. അതിലേക്കു് അച്ഛൻെറ അനുവാദം മാത്രം ചോദിച്ചാൽമതി. ഭഗവാൻെറ നിയോഗം അനുസരിച്ചും അച്ഛൻെറ നിശ്ചയം അനുസരിച്ചും ഞാൻ അങ്ങേ ഭാൎയ്യയായിത്തീൎന്നിരിക്കുന്നു. സ്ത്രീകൾക്കു ദൈവതം ഭർത്താവാണു്. അതുകൊണ്ടു് എനിക്കിനി അങ്ങേപ്പിരിഞ്ഞിരിക്കാൻ പാടില്ല" എന്നറിവിച്ചു. ഇരുട്ടിൽ സധൈൎയ്യം ഏകാകിനിയായി പുറപ്പെട്ടുവന്നു്, നീതികൾ പറയുന്ന ആ പെൺകുട്ടിയുടെ മധുരസ്വരവും കോമളരൂപവും വിഠോഭാവൻെറ ധൈൎയ്യത്തെയും വൈരാഗ്യത്തെയും ശിഥിലമാക്കി. അദ്ദേഹം മനസ്സലിഞ്ഞു്, 'ഹേ ലോകമോഹിനീ! നീ ആരാണു്?' എന്നു ചോദിച്ചു.

രുക്മാഭായി—"സ്വാമി! ഞാൻ ശീതോബന്ധു എന്നവരുടെ ഏകപുത്രിയാണു്. എന്നെയാണു് അങ്ങേയ്ക്കു വിവാഹംചെയ്തുതരണമെന്നു ഭഗവന്നിയോഗപ്രകാരം അച്ഛൻ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു്. അങ്ങനെ സാധിച്ചാൽ കൊള്ളാം എന്നുള്ള മോഹത്തോടും സാധിക്കുമെന്നുള്ള വിശ്വാസത്തോടുംകൂടി കിടന്നുറങ്ങുന്ന അച്ഛൻ അറിയാതെ ഇങ്ങനെ എഴുന്നേററുപോരാൻ കാരണം എന്തായി

രുന്നാലും അങ്ങേ തിരികെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വീട്ടിൽ പോകാനായിട്ടാണു ഞാൻ വന്നതു്. ഭഗവന്നിയോഗപ്രകാരം അങ്ങുതന്നെ എന്നെ വിവാഹംചെയ്യണം". ഈ വാക്കുകൾകേട്ടു്, വിഠോഭാവൻ ആശ്ചര്യവും ആനന്ദവും ഉൾക്കൊണ്ടു് അല്പനേരത്തേക്കു മതിമറന്നു നിന്നുപോയി. അനന്തരം ഉദ്ബുദ്ധനായി ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു—"ഉത്തമയായ കന്യകയെ ഒരു വരനു വിവാഹംചെയ്തു കൊടുക്കുന്നതുവരെ കുലകന്യക അച്ഛനമ്മമാരെ ദൈവമെന്നു വിചാരിച്ചു ശുശ്രൂഷിക്കണമെന്നും, അന്യപുരുഷന്മാരുടെ മുഖംനോക്കുകപോലും ചെയ്യരുതെന്നും മററും നിഷ്കൃഷ്ടയായ വിധിയുണ്ടു്.' ആ സ്ഥിതിക്കു് നീ ഇങ്ങനെ തനിച്ചിറങ്ങിവന്നു് എന്നോടു സംസാരിക്കാനൊരുമ്പെട്ടതു നീതിയല്ല. രാത്രിയിൽ വെളിയിൽ പോയി അന്യപുരുഷനെ ദർശിക്കുന്ന സ്ത്രീ വേശ്യയാണു്. അങ്ങനെയുള്ള നിന്നെ വിവാഹം ചെയ്താൽ നരകം അനുഭവിക്കുന്നതിനു് എനിക്കു പിന്നെ എന്തുവേണം? അന്യപുരുഷനുമായി ഒരു കന്യക വിജനസ്ഥലത്തുവച്ചു് എപ്പോൾ സംസാരിക്കാൻ തുടങ്ങിയോ അപ്പോൾ അവൾ വേശ്യയായിത്തീർന്നു എന്നാണു് ആചാര്യന്മാരുടെ അഭിപ്രായം അതു പ്രത്യക്ഷം കണ്ടറിഞ്ഞ ഞാൻ നിന്റെ മുഖത്തു നോക്കുന്നതുതന്നെ ശരിയാണോ? വ്യഭിചാരികളുടെ മുഖദർശനത്തേക്കാൾ കൊടിയപാപം മററെന്തൊന്നുണ്ടു്? അതുകൊണ്ടു നിന്നെക്കാണാൻ എനിക്കിഷ്ടമില്ല. വേഗം മറയത്തുപോ," എന്നധിക്ഷേപിച്ചാട്ടിക്കളഞ്ഞു. രുക്മാഭായി, വിഠോഭാവനെ വീണ്ടും തടുത്തു പാദങ്ങളിൽവീണു്, "അല്ലയോ പ്രാണനാഥ! എന്നെ അങ്ങയ്ക്കു വിവാഹം ചെയ്തുതരണമെന്നു ഭഗവാൻ എപ്പോൾ അച്ഛനെ സ്വപ്നം കാണിച്ചുവോ എപ്പോൾ അതേക്കുറിച്ചു് അച്ഛൻ അങ്ങയോടു പറഞ്ഞുവോ, അതനുസരിച്ചു് അങ്ങേ ഞാൻ ഭർത്താവായി എപ്പോൾ മനസാ വരിച്ചുവോ അപ്പോൾ വിവാഹം നടന്നുവെന്നുതന്നെ വിചാരിക്കണം. വിവാഹബന്ധത്തേക്കാൾ പ്രധാനം മനോബന്ധമാണു്. ആ മനോബന്ധത്തെ ദൈവസാക്ഷികമായും ലോകസാക്ഷികമായും അഗ്നിസാക്ഷികമായും ദൃഢപ്പെടുത്തുന്ന ഒരാചാരമത്രേ വിവാഹം. കർമ്മാദികളൊന്നുമില്ലാത്ത ഗാന്ധർവ്വവിവാഹംതന്നെ ഇതിനു ലക്ഷ്യമാണല്ലോ. അതുകൊണ്ടു് നാം തമ്മിലുള്ള ഭാര്യാഭർത്തൃത്വത്തിനു് ഇനി വിശേഷാൽ ഒരു വിവാഹം ആവശ്യമാണെന്നു് എനിക്കു തോന്നുന്നില്ല. പക്ഷേ, അച്ഛനമ്മമാരോടു് ഇക്കാര്യത്തെക്കുറിച്ചു പറവാൻ അങ്ങേയ്ക്കു സമ്മതമില്ലാത്തപക്ഷവും ഞാൻ ഇനി അങ്ങേ വിട്ടുപിരിയുന്നതല്ല. എന്നെത്തള്ളിക്കളഞ്ഞുംവച്ചു

പോകാനാണു ഭാവമെങ്കിൽ എന്റെ ജീവിതത്തെ അങ്ങേയ്ക്കുവേണ്ടി ബലികഴിപ്പാൻ ഞാൻ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നു" എന്നു ദൃഢമായി പറഞ്ഞു

ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു് വിധോഭാവൻ—"ഹാ ഹാ ദൈവമേ! ഇതെന്തൊരു പഴക്കാണു്. ഹേ കന്യകാരത്നമേ! നീ പറഞ്ഞ ന്യായങ്ങൾ എനിക്കു സമ്മതമാകുന്നില്ല ലോകത്തു് കന്യകമാരുടെ മാതാപിതാക്കൾ തങ്ങളുടെ പുത്രിമാരെ പലക്കും വിവാഹം ചെയ്തുകൊടുപ്പാൻ ഇച്ഛിച്ചെന്നുവരാം. അതിൽ ഒരുത്തൻ മാത്രമെ ഒടുവിൽ ഭർത്തൃസ്ഥാനത്തെ പ്രാപിക്കയുള്ളൂ. ആ സ്ഥിതിക്കു്, മാതാപിതാക്കൾ ആലോചിക്കുന്ന വരന്മാരെയെല്ലാം കന്യക ഭർത്താവാക്കി വരിച്ചെന്നുവരുമോ? നിശ്ചയതാംബൂലം മുതലായ ചടങ്ങുകൾ നടന്നതിനു ശേഷവും എത്രയോ വിവാഹം നടക്കാതെ പോകുന്നു. ഇക്കഥയൊന്നും നീ അറിഞ്ഞിട്ടില്ലയോ? അറിയായ്ക കൊണ്ടായിരിക്കാം ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞതു്. ഇതു വല്ലവരും കേട്ടാൽ ആക്ഷേപിക്കും. അതുകൊണ്ടു വേഗം വീട്ടിൽ കയറിപ്പോകുക. എന്നെക്കരുതി നില്ക്കേണ്ട; ഞാൻ ഒരു നാടോടി മനുഷ്യനാണു്. എനിക്കു സംസാരേച്ഛ അശേഷമില്ല; സന്യാസിമാരോടു് വിവാഹം ചെയ്യണമെന്നാവശ്യപ്പെടുന്ന സ്ത്രീകൾ, നിന്നെപ്പോലെ ലോകത്തിൽ മററാരുമില്ല. നിനക്കു ഭ്രാന്തുപിടിച്ചുവോ?" രുക്മാഭായി പിന്നെയും അരുളു്—"പ്രാണവല്ലഭ! എന്റെ പാതിവ്രത്യത്തെ പാഴിലാക്കരുതു്. പതിവ്രത, ഒരുത്തനെ ഭർത്താവായി വരിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ അവനെയല്ലാതെ മററൊരു പുരുഷനെ സ്വപ്നത്തിൽപോലും അവൾക്കു സ്മരിക്കാൻ പാടില്ല. അങ്ങനെ സ്മരിക്കുന്നവൾക്കാണു് അങ്ങു പറഞ്ഞതുപോലുള്ള പാപം വന്നിടുകൂടുന്നതു്. അങ്ങേ ഭർത്താവാക്കി വരിച്ച ഞാൻ ഇനി വേർപെട്ടുപോകുന്നതെങ്ങനെ? അതു ധർമ്മമാണൊ? ഇനി മററൊരു പുരുഷനെ എനിക്കു കൊള്ളാമോ? പക്ഷെ, ഇങ്ങനെ ഗാന്ധർവ്വവിവാഹം കഴിച്ചു് നാം പോയാൽ നാട്ടുകാർ പരിഹസിക്കുമെന്നാണെങ്കിൽ ഇക്കഥ ആരെയും അറിയിക്കണമെന്നില്ല. വരണം—നമുക്കു്പോകാം"

വിധോഭാവൻ—കന്യകേ! നിന്റെ വാക്കു് സ്വാത്മത്തെ മാത്രം ഉദ്ദേശിച്ചാണു്. അന്യനു് എന്തുദുംഖം വന്നാലും നിന്റെ ഇഷ്ടം സാധിക്കണമെന്നാണു കരുതൽ. നല്ലകാര്യമായി. അവരവരുടെ ബുദ്ധി അവരവക്കു സുഖമായിത്തന്നെ തോന്നും. "സ്വബുദ്ധി സുഖം; ഗുരുബുദ്ധി വിശേഷസുഖം; പരബുദ്ധി വിനാശകാരണം; സ്ത്രീബുദ്ധി പ്രളയം" എന്നൊരു പഴഞ്ചൊല്ലുണ്ടു്. അതി

ിപ്പോഠം എനിക്കനുഭവപ്പെട്ടു. ആരുമറിയാതെ നീ എൻെറ അരികിൽ വന്നതു് എന്തു ന്യായമാണു്? സ്വേച്ഛപ്രകാരം നിന്നെ ഞാൻ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോകുന്നതും എന്തു ന്യായമാണു്. "എത്ര യൊക്കെയായാലും പെൺബുദ്ധി പിൻബുദ്ധി എന്ന ചൊല്ലു ശരിയായിരിക്കുന്നു. വാത്സല്യപൂർവ്വം വളർത്തിയ മാതാപിതാക്കളെ വഞ്ചിച്ചു് വഴിപോക്കനായ എൻെറ അരികിൽ വന്ന മഹാപാപിയായ നിൻെറ മുഖത്തു നോക്കുകയോ നിന്നോടു സംസാരിക്കുകയോ ചെയ്യുകൂടാത്തതാണു്. ഇനി, നീ എൻെറ മുമ്പിൽ നില്ക്കണ്ടാ; എൻെറ വാക്കു തട്ടിത്തുപറകയും വേണ്ടാ" എന്നു നീരസത്തോടെ പറഞ്ഞു.

രുക്മാഭായി—പ്രിയതമ! നാം തമ്മിൽ ഭാര്യാഭർത്താക്കളായി ഭവിക്കണമെന്നുള്ള ദൈവനിശ്ചയം അനുസരിച്ചല്ലയോ ഭഗവാൻ അച്ഛൻെറ സ്വപ്നത്തിൽ വന്നരുളിച്ചെയ്യതു്? അങ്ങേ സ്വപ്നത്തിലും വന്നു പറഞ്ഞുകാണാതെയിരിക്കയില്ല. ദൈവത്തിൻെറ അഭിമതം നാം അനുസരിക്കേണ്ടവരല്ലയോ? അനുസരിക്കാതെ കഴിവുണ്ടോ? അങ്ങേ ഈ ആരംഭം എന്നെ പരീക്ഷിക്കാനാണെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു. എന്നെ ഭർത്സിക്കയോ കുററപ്പെടുത്തുകയോ എന്തോ ചെയ്തുകൊൾക. എനിക്കതു് സന്തോഷമാണു്. സന്തോഷപൂർവ്വം അനുസരിക്കേണ്ടതു് എൻെറ കടമയുമാണു്. വിശേഷിച്ചും ഞാൻ അങ്ങേ സ്വത്തായി തീർന്നിരിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്കു് അങ്ങേയ്ക്കു് എന്താണു ചെയ്യാൻ പാടില്ലാത്തതു്.

വിഠോബാവൻ ഇതുകേട്ടു് ഇങ്ങനെ വിചാരിച്ചു. "കൊള്ളാം, ഇതു് എന്തു് വിപരീതമായിരിക്കുന്നു? ഞാൻ നിശ്ചയിച്ചുവന്ന സംഗതിയെന്തു്? ഭഗവാൻ സങ്കല്പിച്ച മായയെന്തു്? ഇനി എന്തായാലും ഇവളെ നല്ലവാക്കു പറഞ്ഞു സമ്മതിപ്പിക്കാൻ നോക്കാം". ഈ വിചാരങ്ങളോടുകൂടി അദ്ദേഹം അവളെ നോക്കി—"കാര്യാകാര്യബോധമില്ലാത്ത ബാലികേ! നീ എന്നെയാണോ ഭർത്താവായി വേണമെന്നാഗ്രഹിക്കുന്നതു്? ജടയും മുടിയും ധരിച്ചു സന്ന്യാസിയായി നടക്കുന്ന ഈ വിരൂപൻ, നിനക്കനുരൂപനാകുന്നതെങ്ങനെ? സർവ്വസൌന്ദര്യധാമമായ നീയെവിടെ? ഭസ്മവും രുദ്രാക്ഷവും ധരിച്ചു് വിരൂപനായി നടക്കുന്ന ഞാനെവിടെ? ഹാ! നല്ല ചേർച്ച്—കാണുന്നവർക്കെങ്കിലുമൊരു യോജിപ്പു തോന്നുമോ? നീ എൻെറ ഭാര്യയായിത്തീർന്നാൽ രാഹുവാൽ ഗ്രസിക്കപ്പെട്ട ചന്ദ്രനെപ്പോലെയിരിക്കും. എന്നെ ആഗ്രഹിക്കാൻ നിനക്കു ലജ്ജയില്ലല്ലോ. കഷ്ടം! നാട്ടുകാർ കേട്ടാൽ ചിരിക്കയില്ലയോ? നിൻെറ അച്ഛൻ ഇങ്ങനെ ആലോചിച്ചതു്

അദ്ദേഹത്തിൻെറ ശുദ്ധഗതികൊണ്ടാണ്. അതിനനുസരിച്ച് നീയും ഒരുങ്ങിയതല്ലേ അത്ഭുതം? നീ വിവേകമുള്ളവളല്ലേ? നിനക്ക് ഈ ഭിക്ഷക്കാരൻ മതിയെന്നു തോന്നിയതു് എന്തുകൊണ്ട്? ഏതായാലും ഇനി ഇവിടെ നിൽക്കേണ്ട.. ഇക്കഥ ആരേയും അറിയിക്കയും വേണ്ട. വേഗം വീട്ടിൽ പൊയ്ക്കോ.

രുക്മാഭായി—കൊള്ളാം. ഇതെന്തസംബന്ധമാണരുളിച്ചെയ്യുന്നതു്. ചിത്തശുദ്ധി, ആത്മബോധം മുതലായതുകളാണ് ഒരു പുരുഷനെ യോഗ്യനാക്കുന്നതു്. "കേയൂരാണി ന ഭൂഷയന്തി പുരുഷം ഹാരാ ന ചന്ദ്രോജ്ജ്വലാഃ" എന്നു തുടങ്ങുന്ന പദ്യം അങ്ങു കേട്ടിട്ടില്ലയോ? "വിദ്യാ നാമ നരസ്യ രൂപമധികം" എന്ന പദ്യവും തോന്നുന്നില്ലയോ?" എന്നു മാത്രമല്ല; പതിവ്രതയായ ഒരു സ്ത്രീ, ഒരു പുരുഷനെ ഭർത്താവാക്കി വരിച്ചാൽ പിന്നെ അദ്ദേഹത്തിൻെറ ദോഷങ്ങളെല്ലാം ഗുണങ്ങളായേ ഗണിക്കയുള്ളൂ. അദ്ദേഹം മൂഢനോ ദരിദ്രനോ രോഗിയോ വിരൂപനോ ആയിരുന്നാലും അതു ഭൂഷണമായി വിചാരിക്കുമെന്നല്ലാതെ, മററൊരുത്തൻ കാമസുന്ദരനോ കോടീശ്വരനോ ആയിരുന്നാലും അവനെ അംഗീകരിക്കയില്ല. നാളായണിയുടെ കഥ കേട്ടിട്ടില്ലേ? ഭർത്താവു കുഷ്ഠരോഗിയും വൃദ്ധനും വിരൂപനുമായിരുന്നിട്ടും അദ്ദേഹത്തെ അവൾ വെറുത്തുവോ? അതുപോലെതന്നെ ഗംഗാദത്തനെ (ഭീഷ്മരെ)ഇച്ഛിച്ച കാശികന്യകയായ അംബ, അദ്ദേഹം(ഭീഷ്മർ) അനുകൂലിക്കായ്കകൊണ്ടു യോഗാഗ്നിയിൽ ദഹിച്ചതല്ലാതെ മററൊരുത്തനെ അംഗീകരിക്കയോ സ്വീകരിക്കയോ ചെയ്തോ? നൈഷധങ്കൽ മനസ്സർപ്പിച്ച ദമയന്തി, നൈഷധരൂപം ധരിച്ചുവന്ന ദേവേന്ദ്രാദികളെ വരിച്ചുവോ? ഈ പരമാർത്ഥങ്ങളെല്ലാം അറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ഞാൻ പ്രാണൻ പോയാലും ഇനി മററൊരുത്തനെ ഭർത്താവാക്കി വരിക്കുമോ? അതുവഴി ആത്മാവിനു് അധോഗതി വരുത്തിവയ്ക്കുമോ?

രുക്മാഭായിയുടെ ഈ ദൃഢനിശ്ചയം കേട്ടപ്പോൾ, വിഠോഭാവൻ വിഷണ്ണനായിഭവിച്ചു. "ഹേ!ദേവദേവനായ ഭഗവാനെ! ഇതെന്തൊരു വിഷമത? എന്നെ സംസാരത്തിൽ ബന്ധിപ്പിക്കണമെന്നാണോ നിശ്ചയിച്ചതു്. ഈ പെൺകുട്ടിയെ ഏതൊരുവിധത്തിലാണ് ഞാൻ സമ്മതിപ്പിക്കേണ്ടതു്?" എന്നൊക്കെ വിലപിച്ചു്, അല്പം കോപത്തോടുകൂടി—"ഹേ ശാഠ്യമുള്ള പെൺകുട്ടി! നിൻെറ നിർബന്ധം എന്നിൽ ഫലിക്കുമെന്നു വിചാരിക്കേണ്ടാ നല്ലതിനു വിട്ടയയ്ക്കുന്നോ? അതോ എൻെറ ശാപത്തിനു വശപ്പെടുന്നോ?" എന്നു ചോദിച്ചു.

രൂക്ഷമായ ഈ വാക്കുകേട്ടു് രുക്മാഭായി പരിതാപത്തോടെ കണ്ണുനീർതൂകിക്കരഞ്ഞു. എന്നിട്ടു വിഡോബാവനെ വന്ദിച്ചു്; "പ്രാണനാഥ! സൽസംഗംകൊണ്ടല്ലയോ നല്ലതു വന്നുകൂടു" എന്ന തത്വത്തെ ഞാൻ ഓക്കുന്നു. എന്നു മാത്രമല്ല, നല്ലവരോടുകൂടി സംസൎഗ്ഗമുണ്ടായ്വന്നാൽ നല്ലതുമാകാത്തതുമുണ്ടാമെന്നിരിക്കിലും നല്ലതുപോകയില്ല പോകുമാകാത്തതെല്ലാം നല്ലതില്ലേതും മററു സൽസംഗത്തിനുസമം" എന്നാണല്ലോ യോഗ്യന്മാരുടെ പക്ഷം. അതുകൊണ്ടു് അങ്ങേ ശരണം പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്ന എന്നെ അനുഗ്രഹിക്കയോ നിഗ്രഹിക്കയോ ഇഷ്ടംപോലെ ചെയ്തുകൊള്ളാം. "അങ്ങേ ഇഷ്ടം എന്റെ ഭാഗ്യമെന്നല്ലാതെ മറെറാന്നും എനിക്കു വിചാരമില്ല" എന്നുപറഞ്ഞു തിരിഞ്ഞുപോകാതെ മുന്നിട്ടുനിന്നു കരഞ്ഞുതുടങ്ങി.

അതു കണ്ടിട്ടും കരുണതോന്നാത്ത വിഡോബാവൻ:—ദുർഭഗേ! നീ എന്തുപറയുന്നു? നിന്നെ ഞാൻ പരിഗ്രഹിച്ചുവെന്നോ? അതോ പരിഗ്രഹിക്കണമെന്നോ? രണ്ടും നീ മോഹിക്കേണ്ട. "അസാദ്ധ്യമായുള്ളതിലാശവച്ചാൽ ദുഃഖിക്കതന്നെ ഫലം"എന്ന പഴമൊഴിപോലെ നീ മുറയ്ക്കു കണ്ണുനീർ തൂകുകയും കാലിൽ വീണു തൊഴുകയും ചെയ്യുന്നതെന്തിനു്? ഫലമില്ലാത്ത വേലചെയ്യാതെ വേഗം മടങ്ങി വീട്ടിൽ പൊയ്ക്കോ— എന്നുച്ചത്തിൽപറഞ്ഞു.

ആ ശബ്ദംകേട്ടു് ശിതോബന്ധുവും പത്നിയും ഉണൎന്നു. വേഗംതന്നെ അവർ ഓടി എഴുന്നേററു് വെളിയിൽവന്നു നോക്കിയപ്പോൾ നല്ല ശിക്ഷതന്നെ. ഉടനെ അവർ വിഡോബാവനെ നോക്കി—"ഹേ സദ്വൃത്തനും സാരവേദയുമായ വേദിയോത്തമ! ഇതെന്തൊരു ആചാരമാണു്? അറിയാത്ത പെൺകുട്ടിയെ ഇങ്ങനെ ആരുമറിയാതെ വശീകരിച്ചു വെളിയിൽ കൊണ്ടുവന്നു സംഭാഷണം ആരംഭിച്ചിരിക്കയാണോ? ഇതാണോ മൎയ്യാദ?" എന്നു ചോദിച്ചു.

കൎണ്ണകഠോരമായ ആ ചോദ്യംകേട്ടു്, വിഡോഭാവൻ കാതുരണ്ടും പൊത്തി, "ഹരി! ഹരി! എന്തൊരു ദുൎവ്വാക്കുകളാണു കേൾക്കുന്നതു്? ഞാൻ ഈ കന്യകയെ വിളിച്ചു വെളിയിൽ കൊണ്ടുപോന്നു എന്നാണോ നിങ്ങൾ പറയുന്നതു്? കഷ്ടം; കുററം ചെയ്തവൾ; കുററക്കാരനായതു ഞാനും—നല്ല കാൎയ്യമായി, ഞാൻ എന്റെ വഴിക്കുപോകാനായി ശ്രദ്ധമായി, വെളിക്കിറങ്ങിയപ്പോൾ ബലാൽ ഈ പെൺകുട്ടി ഇറങ്ങിവന്നു്, എന്നെ മുന്നിട്ടു തടുക്കയാണുണ്ടായതു്. എന്നിട്ടു് അവൾ എന്റെ ഭാൎയ്യയായിത്തീൎന്നിരിക്കുന്നുവെന്നും അവളെ ഉപേക്ഷിച്ചുപോകുന്നതെനിക്കു

ധൎമ്മമല്ലെന്നും ഒക്കെ യുക്തിവാദം ചെയ്തതിനെ ഖണ്ഡിച്ചുകൊണ്ടു് ഞാനും ഇവിടെ നിന്നുവെന്നല്ലാതെ, നിങ്ങൾ സംശയിച്ചതുപോലെയൊന്നും ഇവിടെയുണ്ടായില്ല. താങ്കൾ എനിക്കായി അവളെ നിശ്ചയിച്ചു വാക്കുപറഞ്ഞ നിമിഷം മുതൽ അവൾ എന്റെ പത്നിയായിത്തീൎന്നുവെന്നും ഞാൻ അവളുടെ വരനായി എന്നുമാണു് അവളുടെ വാദം. അതല്ലാ നിങ്ങൾ പറഞ്ഞതുപോലെയുള്ള വല്ല ദുരുദ്ദേശവും എനിക്കുണ്ടെങ്കിൽ, അതിന്റെ പാപം ശതഗുണമായി അനുഭവിക്കാൻ ഞാൻ സന്നദ്ധനാണു്. അപ്രകാരമുള്ള കുടിലതയ്ക്കു ഞാൻ മനസ്സിൽ സ്ഥലം അനുവദിച്ചതു സത്യമാണെങ്കിൽ അറിയാത്ത ഈ പെൺകുട്ടിയെ ഞാൻ വശീകരിച്ചു വെളിയിൽ കൊണ്ടുപോകയാണു് ചെയ്തതെങ്കിൽ — അഥവാ അതു് ഞാൻ സ്വപ്നത്തിലെങ്കിലും മനസ്സിൽ കണ്ട ഒരു കാൎയ്യമാണെങ്കിൽ, അതിന്റെ പാപവും ദീനന്മാരായ അൎത്ഥികൾക്കു മുഖംകൊടുക്കാത്ത ലോഭിയുടെ പാപവും ഞാൻ അനുഭവിച്ചുകൊള്ളാം. എന്നല്ല ഗുരുവെ നിന്ദിക്കകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന പാപം, ആശ്രിതന്മാരെ കൈവെടിയുന്നപാപം, ദീനന്മാരെ ഉപദ്രവിക്കുന്ന പാപം, അറിവുള്ളവരോടെതിൎവാക്കുപറയുന്ന പാപം, ദൈവദൂഷണപാപം, പിതാവിനെ നിഗ്രഹിക്കുന്ന പാപം, പരദാരഗമനപാപം, ഭഗിനീഗമനമഹാപാപം, പരപുരുഷനെ ഇച്ഛിക്കുന്ന കുലസ്ത്രീയുടെ പാപം, അധമന്മാരെ ആശ്രയിക്കുന്ന പാപം, സ്ത്രീകളെ ഇച്ഛിക്കുന്ന ബ്രഹ്മചാരിയുടെ പാപം, ഒരു കുലത്തെ നശിപ്പിക്കണമെന്നു വിചാരിക്കുന്ന പാപം, സാധുക്കളെ ദുഃഖിപ്പിക്കുന്ന പാപം അൎത്ഥികളെ അധിക്ഷേപിക്കുന്ന പാപം, അതിഥിയെ സൽക്കരിക്കാതെ ഭക്ഷിക്കുന്നവന്റെ പാപം, സാധുദ്വേഷണപാപം, ദുൎജ്ജനത്തിനു ദാസ്യംചെയ്യുന്ന പാപം, ഗോവധപാപംമുതലായ സകലപാപങ്ങളും ഞാൻ അനുഭവിച്ചുകൊള്ളാം. ഏതായാലും ഇതുവരെച്ചെയ്ത ഉപകാരങ്ങൾക്കു ഞാൻ താങ്കൾക്കു നന്ദി പറയുന്നു. ഇനി ഈ നിലയിൽ എന്നെ വിട്ടയച്ചെച്ചാൽ മതി"എന്നുപറഞ്ഞു പോകാൻ ഭാവിച്ചു.

ഉടനെ, ശിരോബന്ധു മകളെ ആശ്ലേഷിച്ചു്, "ഓമനേ! നിന്റെ മനോധൎമ്മത്തെ ഞാൻ സൎവ്വത്മനാ ശ്ലാഘിക്കുന്നു. ശരി തന്നെ; ഇദ്ദേഹത്തെ ഭൎത്താവായി വിചാരിക്കാൻ നിനക്കു ന്യായം ഉണ്ടു്. നിന്നെ വിദ്ധോബാവനു ദാനംചെയ്യാൻ ഭഗവാൻ എപ്പോൾ എന്റെ സ്വപ്നത്തിൽവന്നു കല്പിച്ചുവോ, അപ്പോൾമുതൽ നീ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാൎയ്യയായിത്തീൎന്നിരിക്കുന്നു പൊയ്യുളയാതെ നീ ഇറങ്ങി അദ്ദേഹത്തെത്തടുത്തതു്, ധൎമ്മവും നമ്മുടെ

കലത്തിന്റെ ഭാഗ്യവുമാണ്. ഇനി നീ അകത്തു പൊയ്ക്കൊൾക. ഞങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തെ അനുസരിപ്പിച്ചു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാം" എന്നു പറഞ്ഞയച്ചു. അനന്തരം വിഢോഭാവനെനോക്കി—"പ്രിയ ജാമാതാവേ! ഭഗവാൻ നിന്റെ സ്വപ്നത്തിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു വല്ലതും അരുളിച്ചെയ്കയുണ്ടായിട്ടുണ്ടോ?" എന്നു ചോദിച്ചു.

വിഢോഭാവൻ—"ഉണ്ടെങ്കിൽ എന്താണ്? അദ്ദേഹം പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടുവന്നു വിവാഹകാൎയ്യത്തെക്കുറിച്ചെന്നോടു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. പക്ഷെ, അക്കാൎയ്യം ഭഗവാൻതന്നെ നിയോഗിച്ചാലും കേൾക്കാൻ എനിക്കു നിവൃത്തിയില്ല. ജീവനുള്ളപ്പോൾ ഞാൻ കേൾക്കയുമില്ല. നിങ്ങൾ നിങ്ങളുടെ ജോലിക്കു പൊയ്ക്കൊൾക" എന്നുപറഞ്ഞു വേഗത്തിൽ മുന്നോട്ടു നടന്നുതുടങ്ങി. ശീതോബന്ധു മുന്നിട്ടുതടുത്ത്—"അപ്പനേ! വിഢോഭാവ! ദൈവകല്പനയെ നിഷേധിക്കുന്നതു മഹാപാപമാണ്. നീ അറിവില്ലാത്തവനല്ല. അതുകൊണ്ടു വെറുതേ വഴക്കടിക്കാതെ സന്തോഷത്തോടുകൂടി മടങ്ങിവന്ന്, വിവാഹകൎമ്മം നടത്തിയതിന്മേൽ എവിടെയോ പൊയ്ക്കൊൾക" എന്നു പറഞ്ഞു കൈയ്ക്കുപിടിച്ചു വലിച്ചുതുടങ്ങി.

വിഢോഭാവൻ ഉടനേ, ശീതോബന്ധുവെത്തൊഴുതുകൊണ്ട് "മാന്യരേ! എന്റെ ജീവനെത്തന്നെ വേണമെന്നു ചോദിച്ചാലും തരുവാൻ എനിക്കു മടിയില്ല. പക്ഷേ ഇക്കാൎയ്യംമാത്രം എന്നോടു പറയരുത്"".

ശീതോബന്ധു—പ്രിയ വിഢോഭാവ! നീ എന്റെ മകളെ കൈവെടിയരുത്. അങ്ങനെ കൈവെടിയുന്നതായാൽ ആ കുട്ടി ഉടനേ പ്രാണത്യാഗംചെയ്യും എന്നുള്ളതിൽ സംശയമില്ല. ഞാനും പിന്നെ ജീവിച്ചിരിക്കാൻ ഇടവരികയില്ല. അതുവഴി, സ്ത്രീഹത്തിക്കും ബ്രഹ്മഹത്തിക്കും നീ കാരണഭൂതനാകും. ആ മഹാപാപങ്ങളും ചുമന്നുകൊണ്ടു തീൎത്ഥയാത്രയ്ക്കുപോയാൽ എന്തുഫലം? തപസ്സുചെയ്താൽ എന്തുഫലം? മോക്ഷം ലഭിക്കുന്നതെങ്ങനെ? ഈ വാക്കുകൾകേട്ട്, വിഢോഭാവന് ആധി വൎദ്ധിച്ചു. അദ്ദേഹം ഭഗവാനെ ധ്യാനിച്ച്—"അല്ലയോ ഭക്തവത്സല! എന്റെ വ്രതത്തെ ഭഞ്ജിക്കണമെന്നാണോ അങ്ങേ സങ്കല്പം? പോകാൻ സമ്മതിക്കാതെ ഇവരെന്നെത്തടുത്തുവച്ചു ബുദ്ധിമുട്ടിക്കുന്നതു നിന്തിരുവടി കാണുന്നില്ലയോ?'ന ച ഖലു പരിഭോക്തും നാ ചത്യക്തുമീശേ' എന്നൊരു വിദ്വാൻ പറഞ്ഞതുപോലെ ഞാൻ

അന്തരാളത്തിൽ അകപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഹേ ഭഗവൻ! ഈ ധമ്മസങ്കടത്തിൽനിന്നും എന്നെ രക്ഷിക്കണമേ!" എന്നൊരോരോതരത്തിൽ വിലപിക്കുമ്പോൾ ഭഗവാൻ അശരീരിയായിനിന്ന്— "ഹേ വിഠോബാവാ! നീ ഈ ഉത്തമബ്രാഹ്മണന്റെ മകളെ വിവാഹം ചെയ്തു സുഖമായിരിക്കുക. എന്റെ ആജ്ഞയെ നിഷേധിക്കരുത്." എന്നരുളിച്ചെയ്ത ഭഗവദ്വാക്യങ്ങൾകേട്ട് വിഠോബാവൻ ഒന്നു നടുങ്ങി. ഹാ ദൈവമേ! നിന്തിരുവടിക്ക് അടിയനിൽ ഇത്രത്തോളം കരുണയില്ലാതായോ?" എന്നു വേദനയോടെ പറഞ്ഞുനിന്നു. ശീതോബന്ധു ഭഗവൽകല്പനകേട്ട് സന്തോഷത്തോടുകൂടി ഇത്രത്തോളം പരമഭാഗവതനായ ഒരുത്തനു പുത്രിയെക്കൊടുക്കത്തക്കവണ്ണം ഞാൻ എന്തൊരു ഭാഗ്യമാണാവോ ചെയ്തതു്! ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ സഹധമ്മിണിയാകത്തക്കവണ്ണം എന്റെ മകൾ ചെയ്തതു് എന്തൊരു ഭാഗ്യമാണാവോ? എന്നു മോദനമായി പ്രസ്താവിച്ചു് വിഠോബാവന്റെ കൈയ്യു പിടിച്ചു വീട്ടിൽ കൊണ്ടുപോയി. വിവാഹവും അന്നുതന്നെ നടത്താൻ വേണ്ട ഒരുക്കങ്ങൾചെയ്തു. സകല ബന്ധുക്കളെയും ആളയച്ചുവരുത്തി, ഒരു സുമുഹൂത്തത്തിൽ അന്നുതന്നെ വിവാഹകമ്മം നടത്തപ്പെട്ടു. അതിന്റെ മൂന്നാംദിവസം ശീതോബന്ധുവെ വന്ദിച്ചു് വിഠോബാവൻ പറഞ്ഞു,—"പ്രിയ ശ്വശുര! എന്നേക്കുമായി ഞാൻ നിഃഷേധിച്ചിരുന്ന സംസാരബന്ധത്തിൽ എന്നെ നിങ്ങൾ അകപ്പെടുത്തിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ദൈവസങ്കല്പം അന്യഥാ ഭവിക്കുന്നതെങ്ങനെ? ഏതായാലും തീത്ഥയാത്ര മുടങ്ങി. എന്റെ വൈരാഗ്യവും നശിച്ചു; എങ്കിലും, പ്രാരബ്ധമുത്തമഗുണാ ന പരിത്യജന്തി" എന്ന ന്യായമനുസരിച്ചു് തീത്ഥയാത്ര മുഴുവനാക്കുന്നതിനു് ഞാൻ കടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അതിലേക്കു നിങ്ങൾ അനുവദിക്കണം.

അതുകേട്ട്, വിഠോബാവനെ വിശ്വാസമില്ലായ്കകൊണ്ടു തീത്ഥയാത്രയ്ക്കു ശീതോബന്ധുകൂടി പുറപ്പെട്ടു്, പണ്ഡരപുരം അഹോര ബലനരസിംഹം തിരുവെങ്കിടം ഗോകണ്ണം ഗോലാപുരം രാമേശ്വരം ചിദംബരം ദക്ഷിണകൈലാസം ദണ്ഡകം കതിർകാമം സുബ്രഹ്മണ്യം തണികാചലം തൃക്കഴുക്കുന്നം മഹാബലിപുരം മുതലായ ദിവ്യസ്ഥലങ്ങളും ദശിച്ചു പുണ്യനദികളിൽ സ്നാനംചെയ്തു് ഏതാനും മാസങ്ങൾകൊണ്ടു മടങ്ങിയെത്തി. അതിന്റെ നാലാംദിവസം വിഠോബാവൻ ശീതോബന്ധുവിന്റെ അരികിൽ ചെന്നു തന്റെ മാതാപിതാക്കളെ പിരിഞ്ഞിരുന്നിട്ടു വളരെ നാളായെന്നും, വിവാഹസംഗതിപോലും അവരെ അറിയിക്കാതിരി

ക്കുന്ന സ്ഥിതിക്കു വേഗത്തിൽ അവരെപ്പോയിക്കാണേണ്ടതാവശ്യമാണെന്നും, അതിനനുവാദം കൊടുക്കണമെന്നും അപേക്ഷിച്ചു. ശീതോബന്ധു ആ അപേക്ഷയെ സമ്മതിച്ചു് അടുത്തദിവസം രാവിലെതന്നെ ജാതിമര്യാദപ്രകാരം പരിവാരങ്ങളോടുകൂടി എല്ലാവരുമായി യാത്രപുറപ്പെട്ടു് അചിരേണ രൂപഗാപുരത്തിൽ ചെന്നുചേർന്നു. ചിരവിരഹിതരായ മാതാപിതാക്കളെ ദർശിച്ചു് വിഠോഭാവൻ ദണ്ഡനമസ്കാരംചെയ്തു വന്ദിച്ചു് സ്തുതിവാക്യങ്ങൾ വർഷിച്ചുകൊണ്ടുനിന്നു. ശീതോബന്ധുവും മകളും ഭാര്യയും യഥാചാരം വന്ദനംചെയ്തു നിൽക്കുന്നതുകണ്ടു് ഗോവിന്ദപണ്ഡിതർ സംശയിച്ചു. അനന്തരം അദ്ദേഹവും നിരുപമയുമായി, മകനെ ഗാഢാശ്ലേഷംചെയ്തു നിറുകയിൽചുംബിച്ചു് "പ്രിയപുത്ര! നിന്നോടൊന്നിച്ചുവന്ന ഇവർ ആരാണു്?" എന്നു ചോദിച്ചു. അതിനുമറുപടിയായി ശീതോബന്ധു സകല വസ്തുതകളും അവരോടുപറഞ്ഞു. തീർത്ഥയാത്രയ്ക്കു പോകുംവഴി ചക്രതീർത്ഥത്തിന്റെ കരയ്ക്കുവച്ചു് വിഠോഭാവനെക്കണ്ടു ക്ഷണിച്ചു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയതും ഭഗവാൻ സ്വപ്നത്തിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു് വിവാഹസംഗതിയെക്കുറിച്ചുപറഞ്ഞതും വിഠോഭാവൻ അതിനെ നിഷേധിച്ചുനിന്നതും, ഒടുവിൽ ഭഗവാൻ അശരീരിയായിനിന്നാജ്ഞാപിച്ചതനുസരിച്ചു വിഠോഭാവൻ വിവാഹംചെയ്തതും അനന്തരം തീർത്ഥയാത്ര മുഴുവനാക്കി മടങ്ങിവന്നതും എല്ലാം ഒന്നൊഴിയാതെ പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചു. അതുകേട്ടു നിരുപമ രുക്മാഭായിയെ സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി. അവളുടെ കാന്തിവിലാസവും സൌന്ദര്യസൌശീല്യാദി ഗുണങ്ങളും കണ്ടു് പണ്ടു നവോഢയായ വൈദേഹിയെക്കണ്ടാനന്ദിച്ച കൌസല്യയെപ്പോലെയും പാഞ്ചാലിയെക്കണ്ടു സന്തോഷിച്ച കുന്തിയെപ്പോലെയും മന്ദഹാസസുമുഖിയായി അല്പനേരം മൌനം ദീക്ഷിച്ചു. അനന്തരം മരുമകളെ അടുക്കൽ വിളിച്ചു മാറോടുചേർത്താശ്ലേഷിച്ചു് നിരവധി ധന്യവാദങ്ങൾ വർഷിക്കയും അവളുടെ മാതാവിനും വേണ്ട ഉപചാരങ്ങൾ ചെയ്കയുംചെയ്തു. ഗോവിന്ദപണ്ഡിതർ ശീതോബന്ധുവേയും പരിജനത്തേയും വേണ്ടപോലെ ഉപചരിച്ചു. എന്നിട്ടു് അദ്ദേഹം ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—"മാന്യശീതോബന്ധോ! എന്റെ പ്രിയപുത്രനെ ഇപ്പോൾ മടങ്ങിവന്നു കാണ്മാൻ ഇടയാക്കിയതും അവന്റെ വൈരാഗ്യബുദ്ധി മാററിയതും താങ്കളുടെ കൃപമൂലം ആണെന്നു് ഞാൻ അറിയുന്നു. അതിലേക്കു് എന്തൊരു പ്രത്യുപകാരമാണു ഞാൻ ചെയ്യാനുള്ളതു്?

ശീതോബന്ധു—പരമഭാഗവതനായ അങ്ങേ പുത്രനു് എന്റെ മകളെക്കൊടുക്കത്തക്ക ഭാഗ്യവും പരമസാധുവായ അങ്ങേ

ദർശിക്കുന്നതിനും അങ്ങേ സഹവാസം അനുഭവിക്കുന്നതിനും ഉണ്ടായ പുണ്യപും എന്തായിരിക്കും? എന്നു ഞാൻ അത്ഭുതപ്പെട്ടു. ഇങ്ങനെ അന്യോന്യം പ്രിയഭാഷണങ്ങളോട്ടുകൂടി എല്ലാവരും സന്തുഷ്ടരായി ചിലനാൾ അവിടെത്താമസിച്ചു.

ഒന്നാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

രണ്ടാം അദ്ധ്യായം.

വിഠോബാവൻ സന്യസിച്ചതു്.

ഇങ്ങനെ അവർ ഏതാനുംദിവസം അവിടെ സുഖമായി കഴിച്ചുകൂട്ടിയശേഷം ശീതോബന്ധു മുതലായവർ യാത്രയ്ക്കൊരുങ്ങി. അവർ, ബാലയായ രുക്'മാഭായിയെ അരികേ വിളിച്ചു് ഗൃഹിണീധർമ്മങ്ങൾ ഉപദേശിച്ചു. തങ്ങളുടെ വിയോഗത്തെക്കുറിച്ചു് അവൾ പ്രദർശിപ്പിച്ച ദുഃഖത്തെ സമാധാനവാക്കുകളാൽ ആശ്വസിപ്പിച്ചശേഷം യാത്രപറഞ്ഞുപോയി അലങ്കാരപുരിയെ പ്രാപിക്കയും ചെയ്തു.

വിഠോഭാവൻ, വിവാഹം കഴിഞ്ഞു് അഞ്ചുവത്സരക്കാലമായിട്ടും ഭാര്യയുടെ മുഖത്തു നോക്കുകപോലും ചെയ്യാതെ സന്യാസിമാരോടു സഹവസിച്ചും വേദാന്തസംഗതികളിൽ ശ്രദ്ധിച്ചും, സന്യസിക്കാൻ ഏതൊരുകാലത്തു ഭാഗ്യമെന്നാലോചിച്ചും ദിവസം നയിച്ചുവന്നു. വത്സരത്തിൽ വർഷകാലം ഉഷ്ണകാലം മഞ്ഞുകാലം എന്നു മൂന്നു കാലങ്ങൾ ഉള്ളതുപോലെ, ദേഹസഹജമായ ബാല്യ യൌവന വാർദ്ധക്യദശകളെ അനുഭവിച്ചു്, ഗുണദോഷം അറിഞ്ഞ ഗോവിന്ദപണ്ഡിതരും, പത്നിയും, ദേഹസ്നേഹത്തെവെടിഞ്ഞു , ആത്മധ്യാനമാത്രരായിരുന്നു്, ആനന്ദമനുഭവിച്ചു ദീർഘസമാധിയടഞ്ഞു, വിഠോഭാവൻ പിതാക്കളുടെ മരണത്തെക്കുറിച്ചു ദുഃഖമാചരിച്ചു്, പുത്രയോഗ്യമാംവണ്ണം സംസ്കാരകർമ്മാദികളെല്ലാം നിർവഹിക്കയും ചെയ്തു. അനന്തരം ഭാര്യയെ നോക്കി —"ഹേ സഹധർമ്മിണി! ഞാൻ പിതാക്കളുടെഅസ്ഥി ഗംഗാജലത്തിൽകൊണ്ടു നിക്ഷേപിക്കാൻ പോകയാണു്. തിരിച്ചുവരാൻ കുറേ താമസം ഉണ്ടായേക്കും. അതുവരെ നീ തനിച്ചു് ഇവിടെത്താമസിക്കുന്നതു ശരിയല്ല. നിന്നെ നിൻെറ പിതൃഭവ

നത്തിൽ കൊണ്ടുപോയി ആക്കാമെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു" എന്നുപറഞ്ഞു്, പൈതൃകമായി തനിക്കു ലഭിച്ച ദ്രവ്യമെല്ലാം അവളെക്കാണിച്ചു്—ഇതിൽ നിനക്കാവശ്യമുള്ളതെടുത്തുകൊൾക. ശേഷം ഇപ്പോൾതന്നെ അർത്ഥികൾക്കു ദാനംചെയ്യണമെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു എന്നു പ്രസ്താവിച്ചു. രുക്മാഭായി ഭർത്താവിൻെറ നിയോഗപ്രകാരം അന്നുതന്നെ സകല ദ്രവ്യങ്ങളും വീടു മുതലായതും അർത്ഥികൾക്കു ദാനംചെയ്തു. തനിക്കു് ഒരു കാശുപോലും ആവശ്യമില്ലെന്നു ഭർത്താവിനെ അറിവിച്ചു വന്ദിച്ചു നിന്നു. മംഗല്യസൂത്രമൊഴിച്ചുള്ളതെല്ലാം രുക്മാഭായി ദാനംചെയ്തുകണ്ടു് വിഡോബാവൻ അത്ഭുതപ്പെട്ടുപോയി. ഇവൾ ഉത്തമസ്ത്രീതന്നെ എന്നു നിശ്ചയിച്ചു് അവളെക്കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി ശിതോബന്ധുവിൻെറ ഭവനത്തിലാക്കി അവരെ വന്ദിച്ചു സകല വസ്തുതകളും ധരിപ്പിക്കയും ചെയ്തു. ഏതാനും ദിവസം അവിടെ താമസിച്ചശേഷം പോയാൽ മതിയെന്നു ശീതോബന്ധു അപേക്ഷിച്ചു പറഞ്ഞതിനെ വിഡോബാവൻ സമ്മതിച്ചു. അങ്ങനെ താമസിച്ചുവരവേ രുക്മാഭായി അച്ഛനമ്മമാരോടു ഭർത്താവിൻെറ വൈരാഗ്യബുദ്ധിയെക്കുറിച്ചും മററും പറഞ്ഞറിയിക്കയും പിരിഞ്ഞുപോയാൽ പിന്നെ അദ്ദേഹം മടങ്ങിവരുന്ന കാര്യം സംശയഗ്രസ്തമാകകൊണ്ടു് എല്ലാവരുംകൂടി അദ്ദേഹത്തെ അനുഗമിക്കേണ്ടതാണെന്നഭിപ്രായപ്പെട്ടുകയും ചെയ്തു. ഇതിനിടയ്ക്കു യാത്രയ്ക്കനുവാദംകൊടുക്കണമെന്നു പല പരിവൃത്തി വിഡോബാവൻ ശീതോബന്ധുവിനോടപേക്ഷിക്കയുണ്ടായി. തനിച്ചുപോകാൻ അദ്ദേഹം അനുവദിക്കായ്കകൊണ്ടു വിഷണ്ണനായി ഒരു ദിവസം രാത്രി ഇങ്ങനെ വിചാരിച്ചു.

"കഷ്ടം! അച്ഛനമ്മമാർ ദീർഘസമാധിയടഞ്ഞതു്, എൻെറ കണ്ണുകൾകൊണ്ടു കണ്ടറിഞ്ഞിരുന്നിട്ടും ദേഹം അനിത്യം എന്നു നിശ്ചയിക്കാതെയും, സൽഗുരുനാഥനെയോ മോക്ഷമാർഗ്ഗത്തെയോ അന്വേഷിക്കാതെയും സജ്ജനസംസർഗ്ഗത്തിൽ ആഗ്രഹിക്കാതെയും പലനാളായി നിഷിദ്ധമായ സംസാരബന്ധത്തിൽഅകപ്പെട്ടു കിടന്നു വലയുന്നു. തൻെറ അവിവേകമാണിതെന്നല്ലാതെ എന്താണു പറക? മനശ്ചാപല്യം ഞാനിനി എന്നാണു കളക? അഹംഭാവം എന്നാണു് മായുക? അന്തർമുഖനിഷ്ഠ എന്നാണുലഭിക്കുക? ആഹാ!ഇനി ഞാൻ അരക്ഷണംപോലും സംസാരത്തിലിരുന്നുകൂടാ. എൻെറ ഈ മനോഭാവം അറികകൊണ്ടായിരിക്കാം ശീതോബന്ധു യാത്രയ്ക്കനുവദിക്കാത്തതു്! അനിത്യത്തെ നിത്യമെന്നു വിചാരിക്കുന്നിടത്തോളം മൂഢത്വം മറെറന്തുണ്ടു്?

മനുഷ്യജന്മം സകല ജന്മങ്ങളിലുംവച്ചു ദുർല്ലഭമല്ലയോ? അതു്, ഭാഗ്യത്താൽ എനിക്കിപ്പോൾ സിദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നു. ഈ ജന്മം തുലഞ്ഞാൽ ഇനി ലഭിക്കുന്നതെന്തൊരു ജന്മമാണാവോ? ഒരുപക്ഷേ മനുഷ്യജന്മംതന്നെ ലഭിച്ചാലും ദേഹസഹജമായ ദുഃഖം ഇല്ലാതെയിരിക്കുമോ. ഈ ജന്മം ഇങ്ങനെ കഴിച്ചുകൂട്ടീട്ടു് അടുത്തജന്മത്തിൽ മോക്ഷമാർഗ്ഗം അന്വേഷിച്ചുകൊള്ളാമെന്നുള്ള തോന്നൽ മനുഷ്യർക്കുണ്ടാകുന്നതെന്തൊരു മൂഢത്വംകൊണ്ടാണോ? ആ മൂഢത്വം പലരിലും കാണപ്പെടുന്നതു് എന്തൊരു കാരണത്താലാണോ? അതിനെയാണു് മായാബന്ധം എന്നു പറയേണ്ടതു്."

പുരുഷന്മാരെ മയക്കി പണം പറിക്കുന്ന വേശ്യയെപ്പോലെയുള്ള മായയുടെ ഈ സാമർത്ഥ്യം, അതായതു്—ജനനമരണക്കടലിൽനിന്നും ഒരിക്കലും കരകേറാതെ ബദ്ധപ്പെട്ടിരിക്കത്തക്കവണ്ണമുള്ള വാസനാബന്ധങ്ങൾ, മനുഷ്യരിൽനിന്നു വിട്ടുമാറാൻ സമ്മതിക്കാതെ വച്ചുകൊള്ളുന്ന സാമർത്ഥ്യം തന്നെ സാമർത്ഥ്യം. മായയെക്കടക്കുക പ്രയാസമാണെന്നു വിദ്വാന്മാർ പറയുന്നതും ഇതുകൊണ്ടാണു്. ഹാ ഹാ! അനിത്യമായുള്ള ദേഹാദിവസ്തുക്കളിൽ നിത്യമെന്നുള്ള ഭാവനയോടുകൂടി ഭ്രമിച്ചു നരകക്കുഴിയിൽ പതിക്കാൻ മൂഢമനുഷ്യരെപ്പോലെ ഞാനും തുടങ്ങുന്നതു ഭംഗിയാകുമോ? ആയിരം സ്വർണ്ണംകിട്ടിയാലും അരനിമിഷം ജീവിതദുഃഖമനുഭവിക്കുന്നതിനു പ്രതിഫലമാകയില്ല എന്നുള്ള ചൊല്ലു് അസത്യമാണോ? ദുഃഖം അനുഭവിക്കാമെന്നുവച്ചാലും ജീവിതം നിത്യമാണോ? മരിച്ചുപോകുന്നതു പ്രത്യക്ഷമായി നാം കാണുന്നില്ലേ? പൂർവ്വജന്മപുണ്യത്താൽ കിട്ടുന്ന മനുഷ്യജന്മം വിവേകഹീനമായി നയിക്കുന്നതു് എത്ര പരിഹാസ്യവും പാപകരവുമാണു്. കഷ്ടം നാടു് വീടു് ഭാര്യ കുട്ടി പണം പദാർത്ഥം ഇതുകളെല്ലാം മരിക്കുമ്പോൾകൂടി, വരുമോ? അടുത്ത ജന്മത്തിൽ ഉപകരിക്കുമോ? ഞാൻ പരമാത്മജ്ഞാനത്തെ അന്വേഷിക്കാതെ ഇതുവരെക്കഴിച്ചതു് എത്രത്തോളം ബുദ്ധികേടായിപ്പോയിയെന്നു പറഞ്ഞറിയിക്കാവതല്ല."

ഇങ്ങനെ ഓരോ വിചാരങ്ങളിൽ മുഴുകിയ വിഠോബാവൻ പത്നിയെ വിളിച്ചു്, പ്രിയപത്നി! ഇനി എനിക്കു് ഇത്തരം ജീവിതം ആവശ്യമില്ല. ഞാൻ സന്ന്യാസിയാകണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ അക്കഥ നിന്നെ അറിയിക്കാതെ കഴിക്കുന്നതു ഭംഗിയല്ലെന്നു വിചാരിച്ചാണു്, ഇത്രയും പറഞ്ഞതു്. സൂര്യോദയമായാലുടൻതന്നെ ഞാൻ യാത്രതിരിക്കും. അതിനുമുമ്പു്, നിന്റെ അച്ഛനമ്മമാരോടു വിവരംപറഞ്ഞു്, അനുവാദം

വാങ്ങിക്കൊണ്ടു വരിക എന്നു പറഞ്ഞയച്ചു. ഭർത്തൃവാക്യം നിഷേധിച്ചു സംസാരിക്കുന്നതു ശരിയല്ലെന്നു കരുതി രുക്മാഭായി കല്പനപോലെ; എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു്, അച്ഛനമ്മമാരുടെ സമീപത്തെത്തി വിവരങ്ങൾ അറിയിച്ചു് വാടിയ മുഖത്തോടുകൂടി നിന്നു.

ശീതോബന്ധു അതുകേട്ടു് വിഢോഭാവനെ അടുക്കൽവിളിച്ചു്—"പ്രിയജാമാതാവേ! നീ ഇത്ര ചെറുപ്പത്തിലേ സന്യസിക്കാനാണോ ഭാവിക്കുന്നതു്? അറിയാത്ത ഒരു പെൺകുട്ടിയല്ലേ നിന്റെ ഭാര്യ? അവളോടാണോ ഇങ്ങിനെയൊക്കെപ്പറയേണ്ടതു്? എഴുപത്തഞ്ചുവയസ്സിനുമേലാണു സന്യാസം ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ വിധിക്കുന്നതു്. ആ വിധി അറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന നീ ഇങ്ങനെ പറയുന്നതിൽ എനിക്കത്ഭുതം തോന്നുന്നു. യൌവനത്തിൽ ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹം ഒരിക്കലും പാടില്ലാത്ത ഒരു കാര്യമാണു്. യൌവനത്തിൽ മധുരിക്കുന്നതു വാൎദ്ധക്യത്തിൽ കയ്പും എന്നൊരു ചൊല്ലുതന്നെയുണ്ടു്. നിനക്കു ബാല്യമാകകൊണ്ടു്, കാൎയ്യാകാൎയ്യവിവേകം നന്നേ കുറയും—സന്യാസമാണു് സുഖമെന്നിപ്പോൾ തോന്നുന്നതു കേവലം ക്ഷണികമായ ഒരഭിനിവേശത്തിന്റെ ഫലമാണു്. അതിൽ പ്രവേശിച്ചുനോക്കുമ്പോഴെ സംഗതി മനസ്സിലാകയുള്ളൂ. പാപ്പാന്റെ കാൽമറുത്തു കടന്നു കേറുന്ന മദയാനയെപ്പോലെ, യൌവനത്തള്ളലിലെ ഇന്ദ്രിയത്തിളപ്പു നിന്റെ നിഷ്ഠയെ ഭഞ്ജിക്കുമെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. ജാഗ്രത്തിൽ സുഷുപ്തിനിലയെ അനുഭവിക്കുന്നവനാണു സന്യാസി എന്നു പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു് കുളിയും കുറിയും കാഷായവസ്ത്രവും മാത്രംകൊണ്ടു്, ഒരുത്തൻ സന്യാസിയാകയില്ല. മനസ്സിനെ നിഗ്രഹിച്ചു് ആത്മമാത്രനിലീനനായി സമഭാവനയടയുന്നവനാണു സന്യാസി; അങ്ങിനെയുള്ള സന്യാസം അത്ര എളുപ്പത്തിൽ സിദ്ധിക്കത്തക്കതാണെന്നു നീ തെററിദ്ധരിക്കരുതു്. "ലക്ഷം മാനുഷർ കൂട്ടംസഭയിൽ ലക്ഷണമൊത്തതിലൊന്നോ രണ്ടോ" എന്നു പറഞ്ഞതുപോലെ, നാം ദിവസംപ്രതി കാണുന്ന പല സന്യാസിമാരിൽ പരമാൎത്ഥസന്യാസമുള്ളവർ വളരെ ചുരുങ്ങും. പൂജകളിൽവച്ചു മാനസപൂജയ്ക്കു ശ്രേഷ്ഠത്വം കല്പിച്ചിരിക്കുന്നതുപോലെ, സന്യാസങ്ങളിൽ ഉത്തമം മനോനിഗ്രഹസന്യാസമാണു്. മായയെ ജയിച്ച നാരദമഹൎഷിപോലും ഒരു സ്ത്രീയുടെ രൂപസൌന്ദൎയ്യം കണ്ടു മയങ്ങിപ്പോയി. ബ്രഹ്മാവിനെപ്പോലെ സൃഷ്ടിക്കാൻപോലും ശക്തനായ വിശ്വാമിത്രമഹൎഷി മേനകയുടെ ആകൎഷണത്തിൽ അകപ്പെട്ടു. ദേവഗുരുവായ ബൃഹസ്പതിയും അസുരഗുരുവായ ശുക്രമഹൎഷിയും ഓരോ

സ്ത്രീകളാൽ മോഹിതന്മാരായി ഭവിച്ചു. സൃഷ്ടിസ്ഥിതിസംഹാരകർത്താക്കന്മാരും ഭാൎയ്യമാരുടെ വശവൎത്തികളായിട്ടാണു കഴിയുന്നതു. കാലനെ ജയിച്ചാലും കാമനെ ജയിക്കാൻ പ്രയാസമാണെന്നുള്ളതിനു പരമശിവന്റെ അനുഭവംതന്നെ നമുക്കു ദൃഷ്ടാന്തമാണ്. ഭഗവൽഗീത മുതലായ വേദാന്തഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ധൎമ്മവിരുദ്ധമായ കാമം മോക്ഷത്തിനു വിരോധിച്ചിട്ടില്ല. ഗൃഹസ്ഥാശ്രമികൾക്കും മോക്ഷം ലഭിച്ചുകൂടെന്നില്ല. മോക്ഷമെന്നതു ചിത്തവൃത്തിനിരോധത്തെ ആശ്രയിച്ചുണ്ടാകുന്ന ഒരു നിർവൃതിയാണ്. ഇതൊന്നും നിനക്കു ഞാൻ പറഞ്ഞുതരേണ്ട ആവശ്യമില്ല. നീതന്നെ ആലോചിച്ചാലറിയാം" എന്നിങ്ങനെ ഓരോ തത്വസാരങ്ങളുപദേശിച്ചു. ഉടനേ ശീതോബന്ധുവെ വന്ദിച്ചു വിഠോഭാവൻ പറഞ്ഞു.

"ഹേ വേദിയോത്തമ! അമൃതം അനുഭവിച്ച് ആനന്ദിച്ചിരിക്കുന്നവൻ അമേദ്ധ്യത്തിൽ ആഗ്രഹിക്കുമോ? അതുപോലെ സന്യാസിയായിത്തീൎന്നിരിക്കുന്ന ഞാൻ കാൎയ്യാൎത്ഥം ഒരുപക്ഷെ, ലോകവ്യവഹാരങ്ങളിൽ ഏൎപ്പെട്ടിരുന്നാലും മനസ്സിനെ നിഗ്രഹിച്ച് മുക്തനാകാൻ ശ്രമിക്കയല്ലാതെ ഭയങ്കരവും ദുഃഖകരവുമായ സംസാരക്കുഴിയിൽ കണ്ണുംകെട്ടി ചാടാൻ ഒരുമ്പെട്ടുമോ? കല്പകഫലം അന്വേഷിച്ചുപോകുന്നവൻ അതു കിട്ടിയില്ലെന്നുവച്ച് കാഞ്ഞിരക്കായിൽ മോഹിക്കുമോ? അപ്രകാരം മോക്ഷസുഖത്തെ ആഗ്രഹിച്ച ഞാൻ അതു ലഭിക്കുന്നതുവരെ അതിലേക്കു ശ്രമിക്കുമെന്നല്ലാതെ ക്ഷണികവിഭ്രാന്തിപ്രദവും അനന്തദുഃഖപാത്രവുമായ സ്ത്രീസുഖത്തെ മോഹിക്കുമോ? മലമൂത്രാദിദുൎഗ്ഗന്ധവസ്തുക്കളാൽ നിറയപ്പെട്ട സ്ത്രീരൂപത്തിൽ ആഗ്രഹിക്കുന്നതു നികൃഷ്ടവും നീചവുമായ വാസനാശക്തിയുടെ പ്രേരണകൊണ്ടല്ലയോ?" എന്നിങ്ങനെ പല സാരാൎത്ഥവാക്കുകൾ പറഞ്ഞു്, ബന്ധുജനങ്ങളുടെ വാക്കു നിശ്ശേഷം ഗണിക്കാതെ വാരാണസിക്കു പോകാൻ ഭാവിച്ചു പുറപ്പെട്ടു.

ഭൎത്താവിന്റെ പ്രയാണംകണ്ടു് മനോവേദനയോടുകൂടി രുക്മാഭായി തലമുടിയും അഴിച്ചിട്ടു മാറത്തടിച്ചു കരഞ്ഞുകൊണ്ടു പുറകേ ഓടിയിറങ്ങി. മകളുടെ പരിദേവനവും പരിതാപവും കാൺകയാൽ ദുഃഖത്തോടുകൂടി ശീതോബന്ധുവും പത്നിയും അവരെ പിൻതുടൎന്ന്, വിഠോഭാവനെ മുന്നിട്ടു തടുത്തു യാത്ര മുടക്കണമെന്നു വളരെ അപേക്ഷിച്ചു പറഞ്ഞു. അതു കേൾക്കാതെ വിഠോഭാവൻ മുന്നോട്ടുതന്നെ നടന്നപ്പോൾ രുക്മാഭായി ഓടി മുന്നിൽ കടന്നു് പാദങ്ങളിൽവീണു നമസ്കരിച്ചു്, അദ്ദേഹത്തെ പിരിഞ്ഞി

രിക്കാൻ താൻ ശക്തയല്ലെന്നും പിരിഞ്ഞിരുന്നാൽ പ്രാണഹാനി തന്നെ സംഭവിക്കുമെന്നും മററും വളരെ ദയനീയമായവിധത്തിൽ പറഞ്ഞുതുടങ്ങി. വിഠോഭാവൻ അതുകേട്ട്, "ഹേ സതീരത്നമേ! ഭാര്യമാക്ക ഭർത്തൃ നിയോഗത്തെ അനുസരിക്കുന്നതാണ ധർമ്മം. അതിനെ ലംഘിക്കുന്നതു് മഹാപാപമാണു്. ആകയാൽ നീ എന്റെ നിയോഗപ്രകാരം ദുഃഖത്തെ മാററി, അച്ഛന്റെ അടുക്കൽപോയി താമസിച്ചുകൊൾക" എന്നാജ്ഞാപിച്ചശേഷം അതിവേഗത്തിൽ നടന്നു മറഞ്ഞുകളഞ്ഞു.

ഭർത്താവിന്റെ ക്രൂരതരമായ ഈ കല്പനകേട്ട് ഇടിത്തീയേററ മാനിനെപ്പോലെ വാടി രുക്മാഭായി തറയിൽ മോഹിച്ചുവീണു. ശീതോബന്ധുവും ഭാര്യയും മകളുടെ കഷ്ടാവസ്ഥകണ്ടു വ്യസനിച്ചു്, കഴിയുന്ന ഉപചാരങ്ങളെല്ലാംചെയ്തു്, ഒരുവിധത്തിൽ ബോധമുണ്ടാക്കി. ഉടനേ രുക്മാഭായി, പിതാവിന്റെ മുഖത്തുനോക്കി പറഞ്ഞു:—"പിതാവേ! ഇനി ഞാൻ എന്താണ ചെയ്യേ? ഭർത്തൃവിരഹം സതിമാക്ക ദുസ്സഹമാണല്ലോ. അതിനാൽ ഇനി കാൽക്ഷണംപോലും ഭൂമിയിൽ ജീവിച്ചിരിക്കേണ്ടാ" എന്നാണ ഞാൻ നിശ്ചയിക്കുന്നതു്.

ശീതോബന്ധു— ഓമനേ! നീ അങ്ങിനെ പറയരുതു്. നിന്നെക്കൂടാതെ ഭൂമിയിൽ ജീവിച്ചിരിക്കണമെന്നു വൃദ്ധരായ ഞങ്ങൾക്ക വിചാരമില്ല. അതു ഞങ്ങളാൽ സാധിക്കുന്ന കാര്യവുമല്ല. അങ്ങനെ നീയും, നീമൂലം ഞങ്ങളും മരിക്കുന്നതായാൽ, അതിന്റെ പാപം അതിലേക്ക കാരണഭൂതനായ നിന്റെ ഭർത്താവിനായിരിക്കും. ഭർത്താവിനു പാപം വലിച്ചുവയ്ക്കുന്നതു പതിവ്രതയായ ഒരു പത്നിക്ക ധർമ്മമാണോ?

രുക്മാഭായി— പ്രിയ പിതാക്കളേ! ഭർത്താവിനെപ്പിരിഞ്ഞു ഞാൻ ജീവിച്ചതുകൊണ്ടെന്തുഫലമാണുള്ളതു്? അതാണ മരിച്ചുകളയാമെന്നു ഞാൻ നിശ്ചയിച്ചതു്. മരിച്ചാൽ ആ പാപം അദ്ദേഹത്തിനു തട്ടുമെങ്കിൽ ആ ആരംഭത്തിൽനിന്നും പിൻമാറി അദ്ദേഹത്തെ അന്വേഷിച്ചു യാത്ര പുറപ്പെടാമെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു എന്നുപറഞ്ഞു നടന്നുതുടങ്ങി. ശീതോബന്ധു തൽക്ഷണം അവളെ മുന്നിട്ടു തടുത്തു പറഞ്ഞു:–"ഓമനേ! നീ ഇങ്ങനെ സാഹസം തുടങ്ങരുതു്. കുമാരിയും സുകുമാരിയുമായ ഒരു സ്ത്രീ തനിച്ചു് തീർത്ഥയാത്ര ചെയ്യുന്നതു് ഭയപ്പെടത്തക്ക ഒരു കാര്യമാണു്. നീ സമർത്ഥയാണെങ്കിൽ ഇതൊന്നും കൂടാതെ ഉദ്ദിഷ്ടസിദ്ധി വരുത്താം. മരിച്ചുപോയ സത്യവാനെ പ്രത്നിഷ്ഠകൊണ്ടു ജീവിപ്പിച്ച സാവിത്രിയുടെ കഥ നീ കേട്ടിട്ടില്ലയോ? അതുപോ

ലെ, ഏതാനും ദിവസം നീയും ഗൌരീവ്രതത്തെ അനുഷ്ഠിച്ചു ഭജിച്ചാൽ ഭർത്താവു നിന്റെ സമീപത്തു വന്നുചേരുമെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. ഭർത്താക്കന്മാരുടെ വൈരാഗ്യത്തെക്കാൾ ഭാര്യമാരുടേതിനു ശക്തികൂടും. മരിച്ചവനെ ജീവിപ്പിക്കാൻ സാധിച്ച വ്രതത്തിന് ജീവിച്ചിരിക്കുന്നവനെ കൈവശപ്പെടുത്താൻ വല്ല പ്രയാസവുമുണ്ടോ? പരമേശ്വരനെ വിവാഹംചെയ്യണമെന്നാഗ്രഹിച്ച പാർവ്വതീദേവിയും ശ്രീകൃഷ്ണനെ അനുഗ്രഹിച്ച രുക്മിണിയും ഗൌരീവ്രതത്താലല്ലേ അവരവരുടെ അഭീഷ്ടം സാധിച്ചതു്. ആ വ്രതത്തെത്തന്നെ നീയും അനുഷ്ഠിച്ചാൽ നിശ്ചയമായും നിന്റെ ഭർത്താവു മടങ്ങിവന്നു്, നിന്നെ സ്നേഹിച്ചു യോജിച്ചിരിക്കാൻ ഇടയാകുമെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല." ഇങ്ങനെ പിതാവിന്റെ ഉപദേശം കേട്ടപ്പോൾ രുക്മാഭായിക്കും അതു ശരിയാണെന്നു തോന്നി. ഞാൻ ഇപ്പോൾ ഭർത്താവിനെ അനുഗമിക്കാമെന്നുവെച്ചാൽ അതു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ കല്പനയ്ക്കു വിരുദ്ധമാകുമെന്നു മാത്രമല്ല, സ്നേഹിച്ചിരിക്കാൻ ഇടയാകയുമില്ല. അതുകൊണ്ടു വ്രതമനുഷ്ഠിക്കുന്നതുതന്നെ ഉത്തമം എന്നു നിശ്ചയിച്ചു് മടങ്ങി വീട്ടിൽ വന്നു് ഭക്തിപൂർവം ഗൌരീപൂജയ്ക്കൊരുമ്പെടുകയും ചെയ്തു.

വിഠോഭാവൻ അലങ്കാരപുരിയെക്കടന്നുപോയി പല കാടുകളും നാടുകളും കടന്നു് വളരെനാൾകൊണ്ടു കാശിയിലെത്തി. പിതാക്കളുടെ അസ്ഥി ഗംഗയിൽ നിക്ഷേപിച്ചു് വിധിപ്രകാരം മുങ്ങിക്കുളിച്ചുവന്നു് വിശ്വനാഥവന്ദനം കഴിച്ചു. പിന്നീടു് ജ്ഞാനോപദേശത്തിനു തക്ക ഗുരുനാഥൻ അവിടെയാരുണ്ടെന്നു് അദ്ദേഹം അന്വേഷിച്ചു് ഒടുവിൽ ചില സാധുക്കളുടെ ഉപദേശപ്രകാരം ശ്രീപാദസ്വാമികളെ പോയിക്കണ്ടു ദിഗംബരനായി മായാതീതനായി, ദേഹസ്മരണ വിട്ടു് ബ്രഹ്മാനന്ദത്തിൽ മുഴുകിയിരിക്കുന്ന അദ്ദേഹത്തെ ദർശിച്ചമാത്രയിൽ പരമാനന്ദപരിപ്ലുതനായ വിഠോഭാവൻ പ്രദക്ഷിണംചെയ്തു വന്ദിച്ചു് ഇങ്ങനെ ഉണർത്തിച്ചു. "ഹേ ശാന്തനും നാദാന്തബ്രഹ്മർഷിയുമായ യോഗീശ്വര! വിജയീഭവ" എന്നിങ്ങനെ പല തരത്തിൽ സ്തോത്രംചെയ്തു നില്ക്കുമ്പോൾ, സന്തുഷ്ടനായ സ്വാമികൾ വിഠോഭാവനെ അരികിൽ വിളിച്ചു് തൃക്കൈകളാൽ പിടിച്ചു മാറോടണച്ചാശ്ലേഷിച്ചു്,—പുണ്യാത്മാവായ ബാല! നീ എന്നെ ബ്രഹ്മനിർവിശേഷമായി ഭാവിച്ചു സേവിപ്പാൻ കാരണമെന്തു്? എന്നു ചോദിച്ചു.

ആ ചോദ്യം വിഠോഭാവനു് അമൃതായമാനമായി തോന്നി. അദ്ദേഹം സന്തുഷ്ടനായി ഇങ്ങനെ അറിയിച്ചു. "സൽഗുരുനായ

ക! ജനനമരണാദികളോടുകൂടിയ സംസാരചക്രത്തിൽപ്പെട്ടു വലയുന്ന ഞാൻ അതിൽനിന്നും നിവൎത്തിക്കണമെന്നുള്ള മോഹത്താലാണു് അങ്ങേ അഭയംപ്രാപിച്ചതു്; എന്നെ രക്ഷിക്കണം എന്നപേക്ഷിച്ചു.

സ്വാമികൾ—ബാലക! മനുഷ്യജന്മം നിനക്കു ദുസ്സഹമായി തോന്നുന്നുവോ? ഇതാ ഇക്കാണപ്പെട്ട ജനങ്ങളെല്ലാം സന്തോഷമായി വിഷയഭോഗങ്ങളെ അനുഭവിച്ചുകൊണ്ടു് അതുതന്നെ ശ്രേഷ്ഠമെന്നു ഭാവിച്ചാനന്ദിച്ചിരിക്കുന്നു; നിനക്കുമാത്രം അതു ദുഃഖതരമായതെങ്ങനെ?

വിഡോഭാവൻ—സ്വാമി! വിഷയങ്ങളായ തേളുകളും ഇന്ദ്രിയങ്ങളായ സൎപ്പങ്ങളും കാമക്രോധവ്യാഘ്രങ്ങളും ചിന്തകളായ മന്തികളും അഹങ്കാരവാരണങ്ങളും അഭിമാനമായ ശല്യങ്ങളും ഇച്ഛയെന്ന ചെന്നായ്ക്കളും അജ്ഞാനമെന്ന അന്ധകാരവും നിറഞ്ഞ ദേഹമെന്ന കൊടുങ്കാട്ടിലകപ്പെട്ടു് നേർവഴി കാണാൻ പാടില്ലാതെയും തപ്പിനടപ്പാൻ നിവൃത്തിയില്ലാതെയും വളരെനാളായി കഷ്ടപ്പെടുന്ന എന്നെ കരുണയോടുകൂടി നിന്തിരുവടി രക്ഷിപ്പാറാകണം.

സ്വാമികൾ—കുഞ്ഞേ! ഈ വിഷയേന്ദ്രിയാദിമൃഗങ്ങളെ ഖണ്ഡിക്കുന്ന വാളും അജ്ഞാനയിരുളിനെ നീക്കുന്ന ഒളിയും അറിയാതെ അതിനെ ഉപദേശിക്കത്തക്ക ഒരു ഗുരുനാഥനെ ഞാനും വളരെ നാളായി അന്വേഷിച്ചിരിക്കയാണു്. നീ അതന്വേഷിച്ചാണു വന്നതു്, അല്ലേ? അതുകൊണ്ടു് അക്കാൎയ്യം മാത്രം നീ ചോദിക്കേണ്ടാ; വേറെ ഏതോ ആവശ്യമുള്ളതു ചോദിച്ചുകൊൾക! തരാം.

വിഡോഭാവൻ—അന്തഃകരണ ബഹിഷ്കരണവ്യാപാരങ്ങളെ നിയന്ത്രിക്കുന്നതിനുള്ള മാർഗ്ഗം മാത്രം അരുളിച്ചെയ്യുന്നതിനു കരുണയുണ്ടായാൽ മതി അതുകൊണ്ടു് ആത്മധ്യാനശക്തിയും ജ്ഞാനവും സിദ്ധിക്കുമെന്നാണു് എന്റെ വിശ്വാസം.

സ്വാമികൾ—ഹേ പരിശുദ്ധ! എനിക്കറിയാവുന്നതിൽവച്ചു ശ്രേഷ്ഠമായ രാജവശ്യമന്ത്രത്തെ നിനക്കു ഞാനുപദേശിക്കാം; അതിനെ ഒരു മണ്ഡലം ജപിച്ചാൽ രാജാവു വശപ്പെടും. അതുവഴി സ്ത്രീഭോഗസൌഖ്യം, വാഹനഗമനം, സ്വാദിഷ്ടഭക്ഷണം, ശ്രേഷ്ഠയോഗം മുതലായവകളാൽ സുഖമനുഭവിക്കാം. അതിനെ

ഉപേക്ഷിച്ചു് സന്ന്യാസവൃത്തിയവലംബിച്ചു സങ്കടമനുഭവിക്കുന്നതെന്തിനു്?

വിഠോബാവൻ—ഹരിശ്ചന്ദ്രൻ, നളൻ, മുചുകുന്ദൻ, പുരുകുത്സൻ, പുരൂരവസ്സ്, കാൎത്തവീൎയ്യൻ എന്നീ ചക്രവൎത്തികളാറുപേരും അനുഭവിച്ച സങ്കടങ്ങൾ നാം പുരാണങ്ങളിൽ വായിച്ചറിഞ്ഞിരിക്കയല്ലേ? എന്നല്ല, ഓരോ രാജാക്കൾ അനുഭവിക്കുന്ന കഷ്ടതകൾ കണ്ടറിയുന്നതുമില്ലേ? ആ സ്ഥിതിക്കു് രാജ്യഭോഗം വേണമെന്നു ഞാനാഗ്രഹിക്കുന്നതെങ്ങനെ? മോക്ഷാശയുള്ളവർ വിഷയസുഖത്തിലിച്ഛിക്കുമോ?

സ്വാമികൾ—എടാ ഭാഗ്യമില്ലാത്ത മൂഢ! ലൌകികസുഖസിദ്ധിക്കുള്ള പല ദിവ്യമന്ത്രങ്ങളും ഞാൻ ഉപദേശിച്ചുതരാം. അതു ജപിച്ചു് ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിലിരുന്നു്, യാഗാദികൎമ്മങ്ങളാൽ സ്വൎഗ്ഗത്തെ പ്രാപിച്ചു്, രംഭ മുതലായ അപ്സരസ്ത്രീകളുടെ സംഗമസുഖമനുഭവിച്ചു് ആനന്ദിക്കാം. അതുപേക്ഷിച്ചു് ഇരന്നുണ്ണുന്ന ഭിക്ഷുവിന്റെ ആശ്രമത്തെ ആഗ്രഹിക്കുന്നതെന്തു്?

വിഠോബാവൻ – ദേവലോകേശ്വരനായ ദേവേന്ദ്രൻ അനുഭവിച്ചിട്ടുള്ള കഷ്ടതകളെല്ലാം നാം കേട്ടറിഞ്ഞിരിക്കയല്ലേ? ഒരിക്കൽ ബ്രഹ്മഹത്യയെ ഭയന്നു്, അദ്ദേഹം താമരനൂലിൽ ഒളിച്ചിരുന്നു വിഷമിച്ചതും, വൎഷാധിപതിയാണെങ്കിലും തന്റെ നന്ദനവനത്തിനു ജലമില്ലാതെ കഷ്ടപ്പെട്ടതും, ഇന്ദ്രജിത്തു മുതലായ രാക്ഷസന്മാരാൽ പല പരിവൃത്തി പീഡിക്കപ്പെട്ടതും, ഇന്ദ്രപദവിയെ ഉപേക്ഷിച്ചു് പലപ്പോഴും ഓടിയൊളിച്ചു വന്നിട്ടുള്ളതും എല്ലാം നമ്മൾ വായിച്ചറിഞ്ഞിരിക്കയല്ലേ? അപ്പോൾ പിന്നെ ഒരു മനുഷ്യൻ സ്വൎഗ്ഗത്തു ചെന്നാൽ നിത്യസുഖമനുഭവിക്കാൻ സാധിച്ചെന്നുവരുമോ? എന്നല്ല, ക്ഷണഭംഗുരമായ സ്വൎഗ്ഗസുഖത്തെ വിവേകികളാഗ്രഹിക്കുമോ?

സ്വാമീകൾ—ഹേ ഭക്തോത്തമ! എന്നാൽ നിനക്കു ഞാൻ അഷ്ടാക്ഷരമന്ത്രത്തെ ഉപദേശിച്ചുതരാം. കുറേനാൾ അതു ജപിച്ചാൽ ശ്രീനാരായണവാസസ്ഥാനമായ വൈകുണ്ഠപദത്തെ പ്രാപിക്കാം. സംശയമില്ല. അതു് അഭിലഷണീയമല്ലയോ?

വിഠോബാവൻ—സ്വാമി വൈകുണ്ഠം നിത്യസുഖപ്രദമെന്നാണോ പറയുന്നതു്? വൈകുണ്ഠവാസികളും വിഷ്ണുദേവപാൎഷദന്മാരുമായ ജയവിജയന്മാർ സനകസനന്ദാദിമഹൎഷിമാരുടെ ശാപത്തിനു പാത്രീഭവിച്ചു് ഭൂമിയിൽ രാക്ഷസവംശത്തിൽ ജനിച്ചതും, പല ദുഷ്ടതകൾ ചെയ്തു് ഒടുവിൽ മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ

കൈയാൽ മരണം പ്രാപിച്ചതും എല്ലാം സുപ്രസിദ്ധമല്ലേ? എനിക്ക വൈകുണ്ഠപദത്തിൽ ആഗ്രഹമേയില്ല.

സ്വാമികൾ—ആട്ടെ, എന്നാൽ ബ്രഹ്മവിഷ്ണുപ്രമുഖന്മാരാൽ പോലും ആരാദ്ധ്യനായ പരമശിവന്റെ പദമായ ശ്രീകൈലാസത്തെ പ്രാപിക്കുന്നതിനുള്ള പഞ്ചാക്ഷരമന്ത്രം നിനക്ക ഞാനുപദേശിച്ചുതരാം. അതു ജപിച്ചാൽ പരമഭാഗവതനാകാമല്ലോ.

വിഠോഭാവൻ—സ്വാമി! കൈലാസവാസത്തിലും എനിക്കാഗ്രഹമില്ല. പരമശിവൻ ബ്രഹ്മഹത്യയെ ഭയപ്പെട്ടു് ഭിക്ഷതെണ്ടി നടന്നതും, സതീദേവി ദക്ഷയാഗഭൂവിൽവച്ചു് ദക്ഷന്റെ അപ്രീതിക്ക പാത്രമായി ശരീരത്തെ ദഹിപ്പിച്ചു് പർവ്വതപുത്രിയായി ജനിച്ച കഥയുമെല്ലാം ഞാൻ അറിഞ്ഞിരിക്കയാണു്. ഭയരഹിതമായ പദത്തെ മാത്രമേ ഞാൻ ഇച്ഛിക്കുന്നുള്ളു.

സ്വാമികൾ—ആട്ടെ. അജപാമന്ത്രവും യോഗാഭ്യാസക്രമങ്ങളും എന്നാൽ ഞാൻ ഉപദേശിച്ചുതരാം. അതിനാൽ സിദ്ധപുരുഷനായി കല്പാന്തത്തിൽപോലും നശിക്കാത്ത ദീർഘായുസ്സോടുകൂടി ജീവിച്ചിരിക്കാം.

വിഠോഭാവൻ—അതും എനിക്കാവശ്യമില്ല. ജനിച്ചാൽ മരിക്കാതെ ആയുസ്സിനെ നീട്ടുന്നതു് ഐശ്വര്യസിദ്ധി. മരിച്ചാൽ ജനിക്കാതെയിരിക്കുന്നതു മുക്തി. ഇതിൽ ഏതാണഭിലഷണീയം? സൂക്ഷ്മത്തിൽ മോക്ഷമാർഗ്ഗത്തെ ഉപദേശിക്കാൻ ശക്തനായ സ്വാമികൾ ഉള്ളപ്പോൾ, യോഗാഭ്യാസം ശീലിച്ചു് ശരീരത്തെ ഭഞ്ജിച്ചു് പ്രാണങ്ങളെ ശരീരത്തിലിട്ടു ബുദ്ധിമുട്ടിച്ചു് കണ്ടവരെ അത്ഭുതപ്പെടുത്തുന്ന ചില വിദ്യകളും കാണിച്ചു നടക്കുന്നതുകൊണ്ടുള്ള ഫലമെന്തു്? അതേക്കാൾ നല്ലതു് ജ്ഞാനമാർഗ്ഗത്തെ തെളിക്കുന്ന ഭക്തിയല്ലേ? എത്ര യുഗം ജീവിച്ചിരിക്കാൻ സാധിച്ചാലും ഒടുവിൽ ദേഹം നശിക്കുമെന്നുള്ളതിനു പക്ഷാന്തരമുണ്ടോ? അതുവഴി ദേഹമുക്തി അടയാൻ സാധിക്കുമോ? അസത്യമായ പ്രപഞ്ചം പുകഴ്ത്തുന്ന ചെപ്പടിവിദ്യയ്ക്കു തുല്യമായ പല സിദ്ധികളും അഹങ്കാരത്തെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നവയല്ലേ? അറുപത്തിനാലു സിദ്ധികൾകൊണ്ടും മുക്തി ലഭിക്കാൻ സാധിക്കുമോ? അതുകൊണ്ടു് താമസാദികളെ നീക്കുന്നതും സത്വഗുണത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതുമായ മോക്ഷമാർഗ്ഗത്തെത്തന്നെ എനിക്കു് ഉപദേശിച്ചുതരണം.

സ്വാമികൾ—ഹേ പുണ്യാത്മാവേ! വേദോക്തങ്ങളായ മന്ത്രതന്ത്രങ്ങളേയും ഉപദേശങ്ങളേയും ഞാൻ നിനക്ക പറഞ്ഞുതരാമെന്നു നിശ്ചയിച്ചതിൽ അതിലൊന്നുംതന്നെ നിനക്കാവശ്യമി

ല്ലെന്നു പറയുന്നു. മററെന്താണിനി ഞാൻ ഉപദേശിക്കേണ്ടതു്? ഇതിൽ ഉപരിയായ ഉപദേശത്തിനു ഞാൻ ആളല്ല. അങ്ങനെ വേണമെങ്കിൽ അതിനു വേറെ ആചാര്യനെ അന്വേഷിച്ചു കൊൾക.

ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തു് ശ്രീപാദസ്വാമികൾ മൌനമുദ്രയവലംബിച്ചിരുന്നു.

രണ്ടാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

മൂന്നാം അദ്ധ്യായം.

വിഠോബാവന്റെ ജ്ഞാനോപദേശസിദ്ധി.

ഇപ്രകാരം ശ്രീപാദസ്വാമികൾ മൌനം ദീക്ഷിച്ചിരുന്ന ശേഷം വിഠോബാവൻ അദ്ദേഹത്തെ പിരിഞ്ഞുപോകാതെ അടുക്കൽത്തന്നെ നിന്നു. ഗുരു സമാധിവിരതനാകുമ്പോൾ ഓരോ ശുശ്രൂഷകൾ ചെയ്കയും സമാധിസമയം മുഴുവൻ ഭക്തിപൂർവം സമീപത്തു കാത്തുനിൽക്കുകയും പതിവായിരുന്നു. അങ്ങനെ കുറേ നാൾ കഴികെ ഒരുദിവസം വിഠോബാവൻ സ്വാമികളെ വന്ദിച്ചു്, ഇങ്ങനെ ഉണർത്തിച്ചു: "സദ്ഗുരോ! അങ്ങയല്ലാതെ ഇനി മററൊരാചാര്യനെ ശരണം പ്രാപിക്കാൻ എനിക്കു മനസ്സില്ല. ഉത്തമസാദ്ധ്വിമാർ സ്വന്തം ഭർത്താവിനെയല്ലാതെ ത്രിമൂർത്തികൾ തന്നെവന്നാലും അവരെ അംഗീകരിക്കുമോ? ഭർത്താവു് ഒരു പക്ഷേ അയോഗ്യനായിരുന്നാലും അവൾ യോഗ്യനായ അന്യനെ ആഗ്രഹിക്കുമോ? ഇല്ല. അതുപോലെ ഉത്തമനായവൻ ഒരു ഗുരുവിനെ ശരണം പ്രാപിച്ചാൽ, അദ്ദേഹത്തിനു ജ്ഞാനോപദേശശക്തിയില്ലെന്നുള്ള കാരണത്തിന്മേൽ മററൊരാചാര്യനെ അന്വേഷിച്ചുപോകയില്ല. അങ്ങനെ പോകുന്നവനു വാസ്തവജ്ഞാനസിദ്ധിക്കിടവരികയുമില്ല. പതിവ്രതമാർ ഭർത്താക്കന്മാരെ അവർ എത്ര ദുർഗ്ഗുണമുള്ളവരായിരുന്നാലും ഈശ്വരനിർവിശേഷരായി പൂജിക്കേണ്ടതല്ലയൊ? അതുപോലെതന്നെയാണു് ശിഷ്യന്മാർ ഗുരുക്കന്മാരെക്കുറിച്ചും അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതു്. പണ്ടു മൂന്നുശതവർഷക്കാലം രാജ്യംഭരിച്ചു്; യാഗാദിപുണ്യകർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിച്ച ത്രിശങ്കുമഹാരാജൻ തന്റെ പൂർവഗുരുവായ വസിഷ്ഠനെ ഉപേക്ഷിച്ചു വിശ്വാമിത്രനെ ഗുരുവാക്കി വരിച്ചതുകാരണം ചണ്ഡാലനായി

ഭവിക്കയും താൻ അനുഗ്രഹിച്ചതുപോലെ സ്വർഗ്ഗലോകത്തു ചെന്നെത്താൻ സാധിക്കാതെ ഈ ലോകത്തിലും തങ്ങാൻ ഇടവരാതെ അവാന്തരലോകത്തിൽ തലകീഴായി തൂങ്ങിനില്പ്പാനിടവരികയും ചെയ്ത കഥ സുപ്രസിദ്ധമല്ലേ? അതിനാലിനി എനിക്ക് അങ്ങല്ലാതെ മറെറാരാചാര്യൻ ആവശ്യമില്ല. അങ്ങേ തിരുവടികളെ ശരണം ഗമിച്ച ഞാൻ, ഇനി മററു കാല്പടികളെ അഭയം ഗമിക്കയുമില്ല. എന്നെ പരീക്ഷിക്കാനാണോ അങ്ങു തുടങ്ങുന്നതു്? ബ്രഹ്മജ്ഞാനോപദേശം അങ്ങേയ്ക്കു വശമല്ലെന്നോ പറയുന്നതു്? എനിക്കതു വിശ്വസിക്കാൻ പാടില്ല. അതുകൊണ്ടു് ബ്രഹ്മജ്ഞനായ അങ്ങുതന്നെ എനിക്ക ജ്ഞാനോപദേശം ചെയ്തു്, മമതാഹങ്കാരാദികൾ നശിക്കമാറു്, അജ്ഞാനത്തെ അകററി ബ്രഹ്മാനന്ദവാരിയിൽ മുഴുകിച്ചു്, ദേഹസ്മരണമാററി ആത്മാവിൽ ലയിപ്പിക്കുന്നതിനു കരുണയുണ്ടാകണമെന്നപേക്ഷിക്കുന്നു.” ഈ അപേക്ഷകേട്ട സ്വാമികൾ കരുണാപുരസ്സരം വിഠോബാവനെ ആശ്ലേഷിച്ചു്, “മഹാത്മൻ! നിന്നെപ്പോലെ തീവ്രവൈരാഗ്യമുള്ള ഒരുവനെ ഞാനന്വേഷിച്ചിരിക്കയായിരുന്നു. നീ വിവാഹംകഴിച്ച ഗൃഹസ്ഥനോ അതോ വിഷയഭോഗം അറിയാത്ത ബ്രഹ്മചാരിയോ?” എന്നു ചോദിച്ചു

ഗൃഹസ്ഥനെന്നു പറഞ്ഞാൽ ഉപദേശംതരാൻ സ്വാമികൾ മടിക്കും എന്നു നിശ്ചയിച്ചു്, വിവാഹംചെയ്തെങ്കിലും ബ്രഹ്മചര്യവ്രതത്തെ ഞാൻ ലംഘിച്ചിട്ടില്ലെന്നുള്ള വാസ്തവത്തെ അനുസരിച്ചു്, വിഷയഭോഗം അറിയാത്ത ബ്രഹ്മചാരിയാണെന്നുതന്നെ വിഠോബാവൻ പറഞ്ഞു. സ്വാമികൾ അതുകേട്ടു് വിഠോബാവന്റെ അച്ഛനമ്മമാർ ജീവിച്ചിരിപ്പുണ്ടോ എന്നു ചോദ്യം ചെയ്തു. ഇല്ല എന്നു മറുപടികിട്ടി. സ്വാമികൾ സന്തോഷിച്ചു്, ഹേ വിഠോബാവ! നിനക്ക ഉപനിഷൽസാരസർവസ്വമായ ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തെ ഞാൻ ഉപദേശിക്കുന്നുണ്ടു്. മനസ്സിനെ ഏകാഗ്രമാക്കി ശ്രദ്ധിച്ചു കേൾക്കണം എന്നരുളിച്ചെയ്തു്, ശിരസ്സിൽ കൈകൾവച്ചു പ്രണവാദിമന്ത്രങ്ങളേക്കാൾ ഉൽകൃഷ്ടമായും, ശബ്ദമാത്രമായും, സകല സിദ്ധപ്രദമായും നിർഗ്ഗുണധ്യാനപരമായും, അദ്വൈതവാചിയായും വേദാന്തസാരസർവ്വസ്വമായും, ദേഹപീഡകളേയും മനശ്ചാപല്യങ്ങളേയും അകററുന്നതായും, ചതുർവേദങ്ങളുടെ ഉൽപത്തിബീജമായും, സർവരഹസ്യപ്രകാശമായും ബ്രഹ്മഭാവനയെ സ്വയം ഉളവാക്കുന്നതായും, ത്രിമൂർത്തികളാൽപോലും ധ്യേയമായും, ത്രിപദാർത്ഥങ്ങളാൽ പരിപൂർണ്ണമായും ശൈവവൈഷ്ണവാദി വിവിധമതങ്ങളെ ഖണ്ഡിക്കുന്നതായും, അജ്ഞാന

സന്ദേഹവൈപരീത്യങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുന്നതായും മമതാഹങ്കാരാദികളെ അടിയോടെ നീക്കുന്നതായും, ജ്ഞാനപ്രദമായും മോക്ഷപ്രദമായുമുള്ള മഹാവാക്യത്തെ സ്വാമികൾ വിഡോബാവന്ന് ഉപദേശിച്ചു.

വിഡോബാവൻ അത്ഭുതാനന്ദപരവശനായി ആ മഹാവാക്യത്തിന്റെ അർത്ഥം കൂടി പറഞ്ഞുകൊടുക്കണമെന്നു സ്വാമികളോടാവശ്യപ്പെട്ടു. ആ അപേക്ഷ സ്വാമികൾക്കു വളരെ സന്തോഷമായി ഇപ്രകാരം തീവ്രവൈരാഗ്യമുള്ള ഒരുത്തനു പറഞ്ഞുകൊടുക്കേണ്ട ധർമ്മമുണ്ട് ഇവൻ നമുക്കുചേർന്ന ശിഷ്യൻ തന്നെ എന്നിങ്ങനെ നിശ്ചയിച്ച് അവനെ നോക്കി—"ഹേ! വിഡോബാവ! നീ പുണ്യവാനാകകൊണ്ട് നിനക്ക് ഈ മഹാവാക്യത്തിന്റെ അർത്ഥം ഞാൻ പറഞ്ഞുതരാം. പന്ത്രണ്ടു സംവത്സരം പരിശോധിച്ചതിനുമേലെ മഹാന്മാർ രഹസ്യങ്ങൾ പറഞ്ഞുകൊടുക്കയുള്ളു. അപക്വബുദ്ധികൾക്കു പറഞ്ഞുകൊടുക്കുന്നതു പാറപ്പുറത്തു വിത്തുവിതയ്ക്കുന്നതുപോലെ നിരുപയോഗമാണെന്നു മാത്രമല്ല, ഉപദേഷ്ടാവിന് ആയാസവും ഉപദിഷ്ടന്ന് അധോഗതിയും ഉണ്ടാകയും ചെയ്യും. നീ അതിനു തക്കവനാണെന്നു ബോധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു പറയാം—ശ്രദ്ധിച്ചുകേൾക്കണം; മറന്നുപോകാതെ മനസ്സിൽ കരുതിക്കൊള്ളുകയും വേണം. ആ മഹാവാക്യത്തിന്റെ സാരം, ജ്ഞാനംതന്നെ ബ്രഹ്മം എന്നുള്ളതാണ്; എന്നു വേദത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ബ്രഹ്മാവുപോലും മഹാവാക്യാർത്ഥം നാലുവേദങ്ങളെക്കൊണ്ടു വിവരിച്ചിട്ടും മുഴുവനാകാതെ വിഷമിച്ചു. ദേവഗുരുവായ ബൃഹസ്പതിയും മററു പല മഹർഷിമാരും, ജ്ഞാനകാണ്ഡത്തിൽ മഹാവാക്യാർത്ഥങ്ങളെ കഴിയുംവണ്ണം വ്യാഖ്യാനിച്ചിട്ടും അവസാനിക്കാതെ ക്ഷീണന്മാരായി ഭവിച്ചു. അപ്രകാരമുള്ള വാക്യലക്ഷണത്തെ ഞാൻ എങ്ങിനെയാണു പറക? എന്നാലും ഗുരുമുഖത്തുനിന്നു കേട്ടറിഞ്ഞതുപോലെ വിസ്തരിച്ചല്ലെങ്കിലും ചുരുക്കത്തിൽ നിനക്കു പറഞ്ഞുതരാൻ ശ്രമിക്കാം.

ജ്ഞാനം എന്നതു ജീവാത്മാവ്—ബ്രഹ്മം എന്നതു പരമാത്മാവ്—ജ്ഞാനം ബ്രഹ്മസ്വരൂപം തന്നെ—എന്നാണിതിന്റെ അന്തരാർത്ഥം.

വിഡോബാവൻ—ജ്ഞാനം എന്തെന്നും, ബ്രഹ്മം എന്തെന്നും, ജീവാത്മാവാണ് പരമാത്മാവെന്നു പറഞ്ഞതിന്റെ സൂക്ഷ്മഗതിയും വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞുതരണം.

സ്വാമികൾ—പ്രിയശിഷ്യ! ജ്ഞാനം എന്നതു് വിഷയഗ്രാഹികളായ ഇന്ദ്രിയങ്ങളേയും ഇന്ദ്രിയബോധഗ്രാഹിയായ അന്തഃകരണത്തേയും അന്തഃകരണബോധിയായ ചിദാഭാസനേയും ഇതുകളെല്ലാം അടങ്ങുന്ന അവിദ്യയേയും സാക്ഷിയായ് നിന്നറിയുന്നതാകുന്നു. അപ്രകാരം എല്ലാവററിലും ഇരിക്കുന്നതായ ഉണർസാക്ഷിയെ ബ്രഹ്മം എന്നും പറയുന്നു. വേദപ്രസ്താവം ഇങ്ങനെയാണു്. കൂടാതെ കൂടസ്ഥൻ പ്രത്യേക ആത്മാവാകുന്നു. അതായതു്, ജീവാത്മനാമത്തിൽ ശരീരത്തിലിരിക്കുന്ന പരമാത്മാവിനെ കൂടസ്ഥൻ എന്നു വ്യവഹരിച്ചുവരുന്നു. ചൈതന്യം സത്തു് ചിത്തു് ആനന്ദം നിത്യം നിർമ്മലം നിർഗ്ഗുണം നിർവികാരം നിരഞ്ജനം എന്നിങ്ങനെ പല നാമങ്ങൾക്കാധാരമായ സാക്ഷിജ്ഞാനത്തെ ജീവാത്മാവെന്നും പരബ്രഹ്മം പരിപൂർണ്ണം പരാപരം പരമേശ്വരം പരംജ്യോതിഃ പരാൽപരം നിരൂപം നിഷ്കാമം നിഷ്കളങ്കം അചലം അഖണ്ഡഖണ്ഡം ആദി അനാദി അക്ഷയം എന്നിങ്ങനെ പല നാമങ്ങൾക്കാധേയമായ സർവസാക്ഷിയായ ബ്രഹ്മത്തെ പരമാത്മാവെന്നും പറയാം എന്നു് ഈശ്വരവാക്യമുണ്ടു്.

വിദോബാഭാവൻ—സ്വാമി! ഒരു ദേഹത്തിൽ മാത്രം വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്ന ജീവത്മാവു്, സാക്ഷിയായ പരമാത്മാവാണെന്നു പറഞ്ഞതിൻെറ അർത്ഥം മനസ്സിലായില്ല. അതൊന്നു വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞുതന്നാൽ കൊള്ളാം.

സ്വാമികൾ—അഗ്നി, സർവ്വവ്യാപിയായിരിക്കുന്ന ഒരു തേജസ്സാണെങ്കിലും വിളക്കിലോ ദീവെട്ടിയിലോ മററോ കത്തിക്കുമ്പോൾ അതിനെ നാം പ്രത്യേകനാമംകൊണ്ടു വ്യവഹരിക്കുന്നില്ലയോ? അതുപോലെ വ്യക്തികളിലടങ്ങിയിരിക്കുന്ന സർവ്വവ്യാപിയായ പരമാത്മാവിനെ, നമ്മൾ ജീവാത്മാവെന്നു വ്യവഹരിച്ചുവരുന്നു. ജലാശയംതന്നെ വലുതായിരുന്നാൽ തടാകമെന്നും ചെറുതായിരുന്നാൽ കുളമെന്നും നാം പറയുന്നു. ജലപ്രവാഹം വലുതായിരുന്നാൽ നദിയെന്നും ചെറുതായിരുന്നാൽ തോടെന്നും പറയുന്നു. അതുപോലെ ജനക്കൂട്ടത്തിനു സമുദായമെന്നും സമുദായാംശത്തിനു മനുഷ്യനെന്നും പറയുന്നു. വൃക്ഷക്കൂട്ടത്തിനു തോപ്പെന്നും ഒററതിരിച്ചാൽ വൃക്ഷമെന്നും പറയുന്നു. ഇങ്ങനെ ഉപാധിഭേദത്താലോ വ്യവഹാരഭേദത്താലോ വെള്ളത്തിനോ മനുഷ്യർക്കോ വൃക്ഷത്തിനോ ഭിന്നഭാവം ഉണ്ടാകുന്നുണ്ടോ? അതുപോലെ ജീവാത്മാപരമാത്മാക്കൾക്കും വ്യവഹാരത്താൽ ഭേദം കല്പിതമായിരിക്കുന്നു എന്നല്ലാതെ വ്യത്യാസമൊന്നുമില്ല; പരമാ

ത്മാവുതന്നെയാണ് ജീവാത്മാവും—എന്നു വേദത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതുകൂടാതെ ജീവാത്മാപരമാത്മാക്കളെ ഭിന്നമായി വിചാരിക്കുന്നവൻ അത്യന്തം മൂഢനാണെന്നു വേദവ്യാസൻ വിഷ്ണുപുരാണത്തിലും, വസിഷ്ഠൻ വാസിഷ്ഠത്തിലും, വാല്മീകി അദ്ധ്യാത്മരാമായണത്തിലും, ഭഗവാൻ ഭഗവത്ഗീതയിലും, ശിവൻ ശിവഗീതയിലും, ബ്രഹ്മാവു ബ്രഹ്മഗീതയിലും, ശ്രീരാമൻ രാമഗീതയിലും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. എന്നല്ല ഈ പരമാർത്ഥംതന്നെ ശുകബ്രഹ്മഷിക്കു നാരദനും, സനകാദികൾക്കു ശാംഭവനും, ഭരദ്വാജനു വാല്മീകിയും, ശ്രീരാമനു വസിഷ്ഠനും, ശുക്രമുനിക്കു ഭൃഗുവും, പ്രഹ്ളാദൻ, അർജ്ജുനൻ, ഉദ്ധവർ മുതലായവക്കു ഭഗവാനും, ശ്വേതകേതുവിനു് ഉദ്ദാലകനും, ഇന്ദ്രനു ബൃഹസ്പതിയും, വിദുരനു മൈത്രേയനും, ധമ്മദേവനു ദുർവ്വാസാവും, മഹാബലിക്കു ശുക്രാചാര്യനും ഹനുമാനു സീതാദേവിയും, അഗസ്ത്യനു സുബ്രഹ്മണ്യനും, ഭസുണ്ഡനു അംബികയും, ശതാനന്ദനു ഗൌതമനും, ഭഗീരഥനു ത്രിധാവരും, ദേവഹൂതിക്കു കപിലനും, ഉപദേശിച്ചിട്ടുമുണ്ടു്. അതിനാൽ മറന്നിട്ടും ജീവാത്മാപരമാത്മാക്കളിൽ ഭേദകല്പനയുണ്ടാകരുതു്.

വിഠോഭാവൻ—സ്വാമി! ജീവാത്മാവുതന്നെ പരമാത്മാവാണെങ്കിൽ (1) മുക്തിയടയുന്നു എന്നു പറയുന്നതിനത്ഥമെന്താണു്? (2) ബന്ധത്തിലിരിക്കുന്നതാരു്? (3) ആത്മാവിനു മോക്ഷംകൊടുക്കുന്നതാരു്? (4) ജന്മം ഒടുങ്ങുവാൻ പരിശ്രമിക്കുന്ന കാരണമെന്തു്? (5) സാധുസംസർഗ്ഗത്തിന്റെ ഉദ്ദേശമെന്തു്? (6) പുണ്യത്തെ സമ്പാദിക്കുന്നതെന്തിനു്? (7) ശാസ്ത്രവിചാരണം എന്തു്? (8) ഗുരുവിശ്വാസമെന്തു്? (9) ഈശ്വരഭക്തിയെന്തു്? ഇങ്ങനെ പല സംശയങ്ങൾക്കും കാരണമായിരിക്കുന്നു. ആ സംശയനിവൃത്തി വരുത്തിത്തരുമാറാകണം.

സ്വാമികൾ—(1) ഹേ വിശാലഹൃദയാ! മുക്തിയടയുന്നതു ജീവനാണെന്നു പറയാം. ആ ജീവനെക്കുറിച്ചു്, അവഗാഢമായി ചിന്തിച്ചുനോക്കിയാൽ, ശുദ്ധശൂന്യമായിരിക്കുന്ന നിഴലോട്ടപോരാടുന്നതുപോലെ, മതഃഭേദത്തോടുകൂടി അന്തഃകരണബഹിഷ്കരണങ്ങളുടെ സംബന്ധവിശേഷത്താൽ ജീവാത്മാവിനെ ഞാൻ എന്നഭിമാനിക്കുന്നു (2) കുട്ടികൾ കളിയിൽ, ഇവൻ രാജാവു്, ഇവൻ മന്ത്രി എന്നിങ്ങനെ പേരുകൾ കല്പിച്ചു്. വ്യവഹരിക്കുന്നതുപോലെ, ഇല്ലാത്ത ജീവത്വത്തെ ഏല്പ്പെടുത്തി അതിന്മേൽ ഭാരങ്ങളെ ചുമത്തി അനിത്യമായ സംസാരത്തിൽ ഭ്രമിച്ചു്

ഇല്ലാത്തതിനെ ഉള്ളതാണെന്നു വകവച്ചു്, ജനനമരണബന്ധത്തിലകപ്പെട്ടു ദുഃഖിക്കുന്നു. താൻ സച്ചിദാനന്ദസ്വരൂപനായ ആത്മാവായിരിക്കെ, മായാന്ധകാരത്താൽ അതു വിസ്മരിച്ചു്, താനല്ലാത്ത ദേഹാദിവസ്തുക്കളെ താനാണെന്നഭിമാനിച്ചു്, നാട്ടു് നഗരം ഭാര്യ പുത്രൻ പണ്ടം പദാർത്ഥം മുതലായതെല്ലാം സത്യമാണെന്നും സുഖത്തെത്തരുന്നതുകളാണെന്നും വിശ്വസിച്ചു്, നിത്യമാണെന്നു ഭാവിച്ചു്, തനിക്ക താൻതന്നെ അപത്തു വലിച്ചുവയ്ക്കുന്നു എന്ന പഴമൊഴിപോലെ, ക്ഷണഭംഗുരമായ ദേഹത്തെ രക്ഷിച്ചു് ഭാര്യാദികളേയും സംരക്ഷിച്ചു്, ആത്മബോധമില്ലാതെ ദേഹേന്ദ്രിയഭാവം അടയുന്നതാണു ബന്ധം. എത്രകാലം ജീവിച്ചിരുന്നാലും ദുഃഖമയമായ ഈ ശരീരം ആണു് താനെന്നും ആത്മാവല്ലെന്നുമുള്ള മിഥ്യാഭ്രമമാണു് മായാബന്ധം. (3) സ്ഥൂലം സൂക്ഷ്മം കാരണം എന്ന ശരീരത്രയത്തിന്റെ വാസ്തവം അന്വേഷിച്ചറിയായ്കയാണു് മനോമാന്ദ്യം. എന്റെ ദേഹം എന്റെ കണ്ണു് എന്റെ ചെവി എന്റെ വായ് എന്റെമനസ്സ് എന്റെ പ്രാണൻ എന്റെ ജീവൻ എന്നൊക്കെപ്പറയുന്ന നീ ദേഹത്തിൽനിന്നും അന്യനാണെന്നു സ്പഷ്ടമായി അറിഞ്ഞു്, ജാഗ്രദവസ്ഥയിൽ ഇന്ദ്രിയവ്യാപാരത്തേയും സ്വപ്നാവസ്ഥയിൽ മനോവ്യാപാരത്തേയും സുഷുപ്ത്യവസ്ഥയിൽ ശൂന്യശൂന്യമായിരിക്കുന്ന ജീവാത്മാവെയും ഒരു സാക്ഷിയായി അറിഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്നിന്നെ അതുകളുടെ പരമാർത്ഥം കരതലാമലകംപോലെ കാണിച്ചുതരുന്ന കാരണഗുരുവിനെ, മോക്ഷപ്രദനായ ജഗദീശ്വരനാണെന്നു പറയാം. വൈകുണ്ഠനിവാസികളായ ജയവിജയാദികൾപോലും ജന്മം എടുക്കാൻ ഇടയായ കഥയാത്താൽ ജന്മം തുലയ്ക്കുന്നകാര്യം സുസാധമല്ലെന്നു് സ്പഷ്ടമായിരിക്കത്തക്കവണ്ണം ജാഗ്രത്സുഷുപ്തിനിലയെ അടയുന്നതിനു പ്രയത്നിക്കുന്നതുതന്നെ പരമാത്മാവിലൈക്യപ്പെടുന്നതിനു കാരണമാകുന്നു. (4) ചാണകം ഉരുട്ടുന്ന വണ്ടിനെപ്പോലെ, ദുർഗ്ഗന്ധബഹുലമായ വിഷയാനന്ദഭോഗത്തിൽ മുങ്ങി, നരകത്തിൽ വീഴാനുള്ള ശരീരവാഞ്ഛയേയും ദുഃഖത്തെ സുഖമായി തോന്നിപ്പിക്കുന്ന ഇന്ദ്രിയഭോഗത്തെ മേന്മേൽ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്ന ദുസ്സംഗത്തേയും നീക്കി ഇന്ദ്രിയപ്രലോഭനങ്ങളെ മാററി വൈരാഗ്യശീലരായി എപ്പോഴും സമാധിനിഷ്ഠാനുഭൂതിയാൽ അഖണ്ഡാനന്ദസംതൃപ്തി ഉണ്ടാകുന്ന സത്സംഗം ചെയ്യേണ്ടതാവശ്യമാകുന്നു. (5) അനിത്യമായ ദേഹത്തെ രക്ഷിക്കുന്ന പുണ്യത്തേയും തുലച്ചു്, നിത്യമായ പരബ്രഹ്മത്തെ അപേക്ഷിച്ചു്, അന്ത്യകാലത്തിൽ സാക്ഷാൽ ജഗദീ

ശ്വരനെ ദർശിച്ചു്, മറുജന്മത്തിൽ പരമഭാഗവതനായി ജനിച്ചു്, പണ്ടു കാൎത്തികേയങ്കൽ നിന്നും ബ്രഹ്മജ്ഞാനോപദേശംവാങ്ങി പുണ്യപദവികളെ ദർശിച്ചു് വിവേകകൈവല്യം അടഞ്ഞ കണ്ണനെപ്പോലെ സൽഗുരുവിങ്കൽനിന്നുപദേശംവാങ്ങി ജ്ഞാനവഴികാണുന്നതുതന്നെ ഉത്തമന്മാരാൽ സ്തുതിക്കപ്പെടുന്ന മുക്തിമാൎഗ്ഗം. (6) മൂഢശിരോമണികളായ ചിലർ, കാൎയ്യഗുരുക്കളാൽ ഉപദേശിക്കപ്പെടുന്ന ഏതൊരു നിലയിൽ, മനസ്സിനെ നിറുത്തി, ഏതിനേയോ ഒന്നിനെ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ മറെറാരുമാൎഗ്ഗം ശ്രേഷ്ഠമാണെന്നു വല്ലവരും പറഞ്ഞാൽ അതിലാഗ്രഹിച്ചു്, മുമ്പു് അനുഷ്ഠിച്ചതിനെ വെറുത്തു്, ചഞ്ചലഹൃദയന്മാരായി ഭവിക്കുന്നു, (7) അവിവേകത്താൽ അജ്ഞാനത്തിൽ മുഴുകാതെ മനോധൈൎയ്യത്തേയും സൽഭാവത്തേയും സന്തോഷത്തേയും ശാന്തിയേയും ഏകാന്തധ്യാനത്തേയും നിശ്ചലചിത്തതയേയും അനുഭവജ്ഞാനത്തേയും ത്ര്യവസ്ഥകളുടെ മൎമ്മത്തേയും അറിയിക്കുന്നതും മനസ്സിന്റെ ഉൽപത്തിനാശങ്ങളേയും ഭവബന്ധസംബന്ധത്തേയും ഭയഹേതുവായ കൎമ്മകാണ്ഡത്തേയും ഞാൻ നീ എന്നുള്ള അഹംഭാവത്തേയും മാററുന്നതും ആയ ജ്ഞാനശാസ്ത്രവിചാരണ അവശ്യം ചെയ്യേണ്ടതാണു് (8) ജന്മമരണകാലചക്രത്തിൽ ചുററി ദുഃഖിച്ചു് മോഹാന്ധകാരകൂപത്തിൽ പതിച്ചു് നന്മതിന്മകൾ തിരിച്ചറിയാത്തമൃഗത്തെപ്പോലെ മേന്മേൽ കഷ്ടപ്പെടാതെ ജ്ഞാനദൃഷ്ടിയോടുകൂടി ജന്മബീജമായ പ്രാരബ്ധത്തെ തീക്കനലിലിട്ട പഞ്ഞിക്കെട്ടുപോലെ നശിപ്പിച്ചു, ബ്രഹ്മാകാരമായിരുന്നു സദാകാലം ആനന്ദം അനുഭവിക്കാനിടയാക്കുന്ന സദ്ഗുരുനാഥനിൽ ഭക്തിവിശ്വാസങ്ങൾ സ്ഥിരമായും നിഷ്കളങ്കമായും ഉണ്ടായിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. (9) അപമൃതി മുതലായ ആത്മഗതിവിരുദ്ധങ്ങളായ അനുഭവങ്ങളെ നീക്കി നരകഹേതുക്കളായ ദുഷ്കൎമ്മങ്ങളെ പരിത്യജിച്ചു്, മോക്ഷത്തിനായി പ്രയത്നിക്കുമ്പോൾ, അതിനിടയാക്കാതെ മരിച്ചുപോകുന്ന സാധുക്കൾക്കു്, മറുജന്മത്തിൽ മേന്മയുണ്ടാകുംപ്രകാരം അനുഗ്രഹിച്ചു് മുക്തിയെകൊടുക്കുകയും, കഷ്ടകാലങ്ങളിൽ പ്രസാദിച്ചു പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു് ഇഷ്ടവരങ്ങളെ കൊടുക്കുകയും ചെയ്യുന്ന കുലദൈവത്തെക്കുറിച്ചു പൂൎണ്ണഭക്തി ഉണ്ടായിരിക്കേണ്ടതാണു്. ഇങ്ങനെ വിഢോഭാവൻ ചോദിച്ച ഒൻപതു സംശയങ്ങൾക്കും ഉത്തരം പറഞ്ഞശേഷം ഇനി നീ ദേഹാദ്യഭിമാനങ്ങളെത്തള്ളി ജീവാത്മാവിനെ, പരമാത്മാവാണെന്നു വിശ്വസിച്ചു്, ആനന്ദമനുഭവിച്ചാലും എന്നരുളിച്ചെയ്തു.

വിഢോഭാവൻ— ജീവാത്മാവിനെ പരമാത്മാവാണെന്നറി

ഞ്ഞതുകൊണ്ടുമാത്രം ആനന്ദസിദ്ധിയുണ്ടാകുമോ സ്വാമി! എന്നു ചോദിച്ചു.

സ്വാമികൾ—നീ ആനന്ദസ്വരൂപനായിരിക്കുമ്പോൾ വേറെ ആനന്ദം അന്വേഷിക്കാനെന്തുള്ളു?

വിഠോബാവൻ—ഞാൻ ആനന്ദസ്വരൂപനായിരിക്കുന്നതെങ്ങനെയാണു്? ആനന്ദസ്വരൂപനായിരുന്നാൽ ഈ ദുഃഖമുണ്ടാകുമോ?

സ്വാമികൾ—ഇനിയും നീ നിൻെറ യഥാൎത്ഥസ്വരൂപത്തെ അറിയാതെ അജ്ഞാനമനസ്സായിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു്, ആനന്ദമയനാകുന്നില്ലെന്നേയുള്ളു.

വിഠോബാവൻ—യഥാൎത്ഥസ്വരൂപത്തെ അറിയേണ്ടതെങ്ങനെ? ദേഹേന്ദ്രിയകാരണപ്രാണജീവാദികളിൽനിന്നും വേറായ ആത്മാവാണു് ഞാനെന്നുള്ളബോധം സിദ്ധിച്ചിട്ടും എനിക്കു് ആനന്ദാനുഭൂതിയുണ്ടാകുന്നില്ലല്ലോ; എന്തുകാരണം?

സ്വാമികൾ—ദേഹാദികളല്ല, ആത്മാവാണു താൻ, എന്നറിഞ്ഞതുകൊണ്ടുമാത്രംപോരാ. ആ അറിവനുസരിച്ചു്, ആത്മസ്വരൂപമായിരിക്കാനും അറിയണം. എന്നാലെ ആനന്ദലബ്ധി ഉണ്ടാകയുള്ളു.

വിഠോബാവൻ—ആത്മസ്വരൂപനായിരിക്കുന്നതെങ്ങനെയാണു്? അതിനുള്ള വിധി എന്താണു്? സദയം അരുളിച്ചെയ്യണം.

സ്വാമികൾ—ദേഹാദികൾ താനല്ല എന്നു നിശ്ചയിച്ചപ്രകാരം ദേഹായാസങ്ങൾക്കും ഇന്ദ്രിയപ്രവൃത്തികൾക്കും മനോരാജ്യങ്ങൾക്കും ഇടം കൊടുക്കാതെ മനസ്സിനെ നിഗ്രഹിച്ചു്, ഇന്ദ്രിയേശനായി മാനാഭിമാനങ്ങളേയും കടന്നു് സങ്കല്പവികല്പങ്ങൾക്കും പാത്രീഭവിക്കാതെ, മൌനമുദ്രനായി നിൎവ്വികല്പസമാധിയിൽ ലയിച്ചു് ആത്മമാത്രനായിരിക്കുന്നതാണു ബ്രഹ്മാനുസന്ധാനം എന്നു പറയപ്പെടുന്നതു്.

വിഠോബാവൻ—ബഹിൎമ്മുഖദൃഷ്ടിയെ അടക്കി, അന്തൎമ്മുഖദൃഷ്ടിയെ പ്രകാശിപ്പിച്ചു നിശ്ചലനായിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു് അഖണ്ഡാനന്ദത്തെ അനുഭവിക്കാൻ സാധിക്കുമോ?

സ്വാമികൾ— ജാഗ്രത്തിൽ സുഷുപ്തിനിലയെ പ്രാപിക്കുന്നതാണു് ആനന്ദാനുഭൂതിയുടെ ലക്ഷണം.

വിഠോബാവൻ—ഇന്ദ്രിയാദികളെ നിയമിച്ചു്, മനസ്സിനെ നിഗ്രഹിച്ചു്, ശുദ്ധശൂന്യപ്രകാശത്തിലേക്കു് ആത്മാവിനെ ഉദ്ധ

ടിച്ചു്, ചിദ്രൂപമാത്രനായി അനക്കമില്ലാത്ത ചിത്രംപോലെയിരുന്നിട്ടും ആനന്ദം ഉദിക്കുന്നില്ലതന്നെ.

സ്വാമികൾ—ഇന്ദ്രിയവ്യാപാരാദികളോടുകൂടാത്ത സുഷുപ്തി എങ്ങനെയിരിക്കും? പറയാമൊ?

വിഠോബാവൻ—ആനന്ദമയമായിരിക്കും.

സ്വാമികൾ—ആനന്ദമയമായിരിക്കുന്നതു് എന്തൊരു കാരണംകൊണ്ടാണു്?

വിഠോബാവൻ—പ്രപഞ്ചവ്യാപാരവും മനോവികല്പവുമില്ലായ്കകൊണ്ടുതന്നെ.

സ്വാമികൾ—സുഖദുഃഖങ്ങൾക്കിരിപ്പിടമായ മനസ്സു്, സുഷുപ്ത്യവസ്ഥയിൽ മറഞ്ഞു്, ഇന്ദ്രിയവ്യാപാരങ്ങളും ഒഴിഞ്ഞു് ദ്വൈതശൂന്യമായ ആത്മാവൊന്നുമാത്രം അപ്പോൾ പ്രകാശിക്കുന്നതുകൊണ്ടാണു് ആനന്ദാനുഭൂതിയുണ്ടാകുന്നതു്. ആ ആനന്ദംതന്നെയാണു് ആത്മസ്വരൂപം.

വിഠോബാവൻ— ഈ ജാഗ്രദവസ്ഥയിൽ ആനന്ദാനുഭൂതി എങ്ങനെയുണ്ടാകുന്നു?

സ്വാമികൾ—അന്തഃകരണബഹിഷ്കരണങ്ങൾ സർവ്വദാ ദുഃഖസ്വഭാവത്തോടുകൂടിയവയാണു്. ആത്മാവു് എപ്പോഴും ആനന്ദശീലമുള്ളതുമാണു്. ഈ പരമാത്മമറിയാതെ ദേഹാദികളുടെ പീഡയെ ആത്മാവിൽ ചുമത്തുന്നതെന്തിനു്?

വിഠോബാവൻ—ദേഹേന്ദ്രിയാദികളുടെ ദുഃഖത്താൽ ആത്മാനന്ദം മറഞ്ഞുപോകുന്നു.

സ്വാമികൾ—മരണംവരെ ദേഹാദികൾക്കു സുഖദുഃഖം ഇടകലൻകൊണ്ടേയിരിക്കും. ആത്മാനുഭവമുള്ളവനു്, ആ സുഖദുഃഖങ്ങൾ സ്വപ്നാനുഭൂതിപോലെ അനുഭവപ്പെടുന്നതായി തോന്നിയാലും വാസ്തവത്തിൽ ഇല്ലാത്തതായി കാണപ്പെടും. ഇങ്ങനെ തോന്നുന്നതും അഭ്യാസിക്കല്ലാതെ ആരൂഢനു സംഭവിക്കുന്നില്ല. അവൻ സർവ്വദാ ആനന്ദിച്ചുതന്നെയിരിക്കുന്നു.

വിഠോബാവൻ—ഇങ്ങനെ ആനന്ദിച്ചിരിക്കുന്നവനാണോ മോക്ഷത്തിനധികാരി? മറ്റുള്ളവർക്കു മോക്ഷസിദ്ധിയുണ്ടാകയില്ലയോ?

സ്വാമികൾ—ബ്രഹ്മവിത്തു് ബ്രഹ്മവാൻ ബ്രഹ്മവര്യൻ ബ്രഹ്മവരിഷ്ഠൻ എന്നിവർ നാലും മോക്ഷത്തിനധികാരികൾതന്നെ. എങ്കിലും താൻ ഇന്ന ആളെന്നും ഇന്ന ദേശത്തിലിരിക്കുന്നുവെന്നും മററും അറിയാതെയും, മലജലവിസർജ്ജനാദികളോടു കൂടാതെയും ആത്മാവല്ലാതെ മറെറാന്നുമില്ലെന്നു് അനുഭവിച്ചറിഞ്ഞു

കൊണ്ടുമിരിക്കുന്നവൻ ബ്രഹ്മവരിഷ്ഠനാകുന്നു. അവനാണ് ബ്രഹ്മാനന്ദത്തിൽ മുഴുകി ദേഹസ്മൃതിപോലും ഇല്ലാതെ ജീവന്മുക്തിപദത്തെ കരതലാമലകംപോലെ കണ്ടറിഞ്ഞാനന്ദിക്കുന്നവൻ; ആ ശ്രേഷ്ഠപദത്തെത്തന്നെ നീയും പ്രാപിച്ച് ആനന്ദമനുഭവിച്ചാലും!

വിഡോഭാവൻ—ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോഠംതന്നെ മോക്ഷമടയാൻ സാധിക്കുമോ?

സ്വാമികഠം— മോക്ഷമെന്നതു് ഒരു മോചനമാണ്; എന്നുവച്ചാൽ ബന്ധവിമോചനംതന്നെ. ബന്ധം നരകവും ബന്ധവിമോചനം മോക്ഷവും ദുഃഖം നരകവും ബ്രഹ്മാനന്ദം മോക്ഷവും എന്നിങ്ങനെ നീ സാരം മനസ്സിലാക്കണം. അല്ലാതെ മോക്ഷം മരിച്ചുചെന്നതിനുശേഷം നമുക്കു കിട്ടുന്ന ഒരു മഹനീയപദമല്ല. അതിനാൽ ദുഃഖമയമായ വ്യാപാരങ്ങഠം ഒഴിഞ്ഞു്. സദാ ആനന്ദാനുഭൂതിയോടുകൂടിയിരിക്കാൻ സാധിച്ചെങ്കിൽ അതുതന്നെ മോക്ഷം.

വിഡോഭാവൻ—സ്വാമി! ഞാൻ മോക്ഷാനന്ദത്തിൽ മുഴുകി, ജീവന്മുക്തിയെ പ്രാപിക്കുന്നതിനു് ഇനി എത്രകാലം വേണ്ടിവരുമെന്നു സദയം അരുളിച്ചെയ്യണം. സ്വാമിയോളം മഹത്വം ഉണ്ടാകാൻ എനിക്കു് എപ്പോഴെങ്കിലും സംഗതിയാകുമോ എന്നും അറിയിച്ചുതരണം

സ്വാമികഠം— പ്രിയഭക്തേ! ഇന്നുമുതൽ ദേഹാഭിമാനത്തെ വിട്ടു യാതൊന്നിലും ഇച്ഛയോടുകൂടാതെ വിശപ്പിനു വല്ലതും ലഭിക്കുന്നതുമാത്രം ഭക്ഷിച്ചു് ശിഷ്യന്മാക്കാനന്ദത്തെ ഉപദേശിച്ചു യാതൊരു ചിന്തകഠംക്കും അധീനനാകാതെ മാനാവമാനങ്ങളെ ഗണിക്കാതെ പരമാത്മസ്വരൂപനായി സൎവത്ര പരിപൂൎണ്ണനായി പരമാനന്ദപരവശനായി മൌനസമാധിയെ പ്രാപിച്ചാലും! എന്നനുഗ്രഹിച്ചു. അനന്തരം വിഡോഭാവനു ചൈതന്യസ്വാമിയെന്ന നാമവും കല്പിച്ചുകൊടുത്തു. സ്വാമികഠം നിൎവികല്പസമാധിസ്ഥനായി സ്ഥിതിചെയ്കയും ചെയ്തു.

വിഡോഭാവൻ ഗുരുനാഥന്റെ പരിപൂൎണ്ണകടാക്ഷം ലഭിക്കകൊണ്ടു് സകല ഇന്ദ്രിയവ്യാപാരങ്ങളേയും മനോവൃത്തികളേയും നിഗ്രഹിച്ചു്, പരമാനന്ദനിഷ്ഠയിൽ ലയിച്ചു്, തന്നെ മറന്നു് ശ്രീകാശിക്കൊരലങ്കാരമായി പ്രകാശിച്ചിരുന്നു.

മൂന്നാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

നാലാം അദ്ധ്യായം.

വിഡോബാവന്റെ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമം.

വിഡോബാവൻ ഇപ്രകാരം കാശിയിൽ സ്ഥിതിചെയ്യു മ്പോൾ അലങ്കാരവതിയിൽ ശിതോബന്ധു തന്റെ പുത്രിയുടെ ഭാഗ്യദോഷത്തെക്കുറിച്ചു്, ഭഗവാനെച്ചൊല്ലി വിലപിക്ക പതി വായിരുന്നു. "അല്ലയോ ഭക്തവത്സലനായ ഭഗവാനെ! എന്റെ ഓമനപ്പുത്രിയെ സംസാരേച്ഛയില്ലാത്ത വിഡോബാവന്നു പാണിഗ്ര ഹണം ചെയ്തുകൊടുപ്പിച്ചു് എന്നെ നിരാശനാക്കിയോ? അവർ തമ്മിൽ യാതൊരു ചേർച്ചയും ഇല്ലെങ്കിലും, ഒരുമിച്ചിരിക്കുന്നതു കണ്ടാൽ മതിയായിരുന്നു. അതിനും സംഗതിയാക്കാതെ അവരെ തമ്മിൽ പിരിഞ്ഞിരിക്കാൻ സംഗതിയാക്കിയോ? പരമസാദ്ധ്വി യായ എന്റെ മകൾ അനുഭവിക്കുന്ന കഷ്ടതകൾ കണ്ടു സഹി ച്ചിരിക്കാൻ എനിക്കു ശക്തിയില്ലാതെ തീൎന്നിരിക്കുന്നു. ഹാ ദൈ വമേ! ഇനി ഞാൻ എന്താണു ചെയ്യേ" എന്നിങ്ങനെ പ്രാൎത്ഥി ച്ചുവന്നു.

ശീതോബന്ധുവിന്റെ ഭാൎയ്യയും ഇതേപ്രകാരം മഹാലക്ഷ്മി യെച്ചൊല്ലി വിലപിക്കയും തൽപരിഹാരത്തിനായി പൂജിക്കയും ചെയ്തു. രുക്മാഭായി ദിവസംതോറും പ്രഭാതകാലത്തിൽ എഴു നേററു് ചക്രതീൎത്ഥത്തിൽപോയി കുളിച്ചു് അരശും വേപ്പുംകൂടി നില്ക്കുന്ന ഉത്തമവൃക്ഷത്തെ നൂററൊന്നു പ്രദക്ഷിണംചെയ്തു വന്ദി ച്ചു്, തന്റെ ഭൎത്താവിന്റെ തിരുനാമമായ വിഡോബാവശബ്ദത്തെ പതിനായിരം ഉരു ജപിച്ചു് മൂന്നാംയാമത്തിൽ വീട്ടിൽചെന്നു്, ഒരുനേരം ഭക്ഷണംകഴിച്ചു തറയിൽതന്നെ കിടക്കുകയും നല്ല വ സ്ത്രാഭരണങ്ങളെ ധരിക്കാതെയും, അച്ഛനമ്മമാരോടുപോലും സം സാരിക്കാതെയും, ജടപിടിച്ചു തലമുടി എപ്പോഴും അഴിച്ചിട്ടുകൊ ണ്ടു് ഭ്രാന്തിയെന്നും ഭദ്രകാളിയെന്നും മററും പറഞ്ഞു കണ്ടവർ പ രിഹസിക്കത്തക്ക നിലയിൽ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമസ്ഥിതിയിൽനിന്നു ഭേ ദിച്ചു ദിവസം കഴിക്കയും ചെയ്തുവന്നു. ഇങ്ങനെ പതിനാറുമാസം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ, രുക്മാഭായിയുടേയും അവളുടെ അച്ഛനമ്മമാരു ടേയും പൂജാഫലം വിഡോബാവന്റെ മനസ്സിനെ ചലിപ്പിക്കാൻ സമൎത്ഥമാണെങ്കിലും അതേക്കാൾ പ്രയോജനം അദ്ദേഹത്തിനു സന്യാസം ഉപദേശിച്ച ശ്രീപാദസ്വാമികളുടെ മനസ്സിനെ ച

ലിപ്പിക്കുകയാണെന്നുള്ള ദൈവഗതിവിലാസംകൊണ്ടു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ (സ്വാമികളുടെ) മനസ്സിനെയിളക്കി, ആത്മജ്ഞാനനിഷ്ഠയെ അഴിച്ചു് സഞ്ചാരസമാധി ചെയ്യണമെന്നുള്ള ഒരഭിനിവേശത്തെ ജനിപ്പിച്ചു, അദ്ദേഹം അതനുസരിച്ചു്, സ്വാശ്രമത്തെ വിട്ടിറങ്ങി അലങ്കാരവതിയിലേക്കു യാത്രതിരിച്ചു. പല കാടുകളും മേടുകളും കടന്നു പലനാൾകൊണ്ടു് അലങ്കാരവതിയിലുള്ള ചക്രതീർത്ഥത്തിന്റെ തീരത്തിലെത്തി. അതിന്റെ അരികിലായി നില്ക്കുന്ന അരയാൽചുവട്ടിൽ ക്ഷീണം തീർക്കാനായി കേറിക്കിടന്നു. അനന്തരം ബ്രഹ്മധ്യാനം ചെയ്തുകൊണ്ടു് അവിടെത്തന്നെ ഇരുന്നു.

പിറേറദിവസം രാവിലെ പതിവുപോലെ ചക്രതീർത്ഥത്തിൽ കുളിക്കാൻവന്ന രുക്മാഭായി, സ്വാമികളുടെ ഭാവവും രൂപവും ഇരിപ്പുമെല്ലാംകണ്ടു് നിഷ്കർഷിച്ചു സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി. നിശ്ചലനായി ബ്രഹ്മധ്യാനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഈ മഹാത്മാവു് ആരായിരിക്കാം. ആരായാലും ഇദ്ദേഹത്തെ പൂജിക്കുന്നതുകൊണ്ടു്, എന്റെ അഭീഷ്ടം സാധിക്കാതെ ഇരിക്കയില്ല. എന്നോരോ വിചാരങ്ങളിൽനിന്നും ഉദിച്ച ഭയഭക്തിയോടുകൂടി അദ്ദേഹത്തെ വന്ദിച്ചുകൊണ്ടു് വീട്ടിൽപോയി കുറേ പലഹാരങ്ങളും പാൽച്ചോറും എടുത്തുകൊണ്ടുവന്നു. അതുകൾ സ്വാമികളുടെ മുമ്പിൽവച്ചു പൂജിച്ചുവന്ദിച്ചു്—"ഹേ ഭഗവൻ! അങ്ങേയ്ക്കു ഭക്ഷണം ഇല്ലായ്കകൊണ്ടുള്ള ക്ഷീണം ഉണ്ടെന്നുതോന്നുന്നു. ത്വൽപ്പാദഭക്തയായ ഞാൻ കൊണ്ടുവന്നിരിക്കുന്ന ഈ പലഹാരങ്ങളും പായസച്ചോറും ഭക്ഷിച്ചു സംതൃപ്തിയടഞ്ഞാലും!" എന്നപേക്ഷിച്ചു. കുയിൽനാദംപോലെ മധുരമായ അവളുടെ ഒച്ചകേട്ടു്, സ്വാമികൾ സമാധിയിൽനിന്നും വിരമിച്ചു് കണ്ണുതുറന്നുനോക്കി. പണ്ടു് പരമശിവനെ ഉദ്ദേശിച്ചു തപോവൃത്തി അംഗീകരിച്ച പാർവ്വതിയെപ്പോലെ, തേജസ്വിനിയും സുഭഗയുമായ ഒരു ബാലസ്ത്രീയെയാണു് അദ്ദേഹം മുമ്പിൽ കണ്ടതു്. ഉത്തമയായ കന്യകേ! നീ ആരു്? ഈ തപോവൃത്തി അംഗീകരിക്കാൻ കാരണംഎന്തു്? നിനക്കെന്തൊരഭിലാഷമാണു സാധിക്കാനുള്ളതു്? എന്നു് ഉൽക്കണ്ഠയോടെ ചോദിച്ചു.

രുക്മാഭായി—സ്വാമി! എന്റെ അഭിപ്രായവും അഭിലാഷവുമൊക്കെ ഞാൻ പിന്നാലെ തിരുമനസ്സറിയിച്ചുകൊള്ളാം. ഇപ്പോൾ ഈ പലഹാരങ്ങളും പായസച്ചോറും ഭക്ഷിച്ചു ക്ഷീണം തീർക്കുവാൻ കരുണയുണ്ടാകണം.

സ്വാമികൾ അതുകേട്ടു്, ആ ഭക്ഷണസാധനങ്ങൾ ഇഷ്ടമാ

കും വണ്ണം ഭക്ഷിച്ചു തൃപ്തനായശേഷം അവളുടെ അഭിലാഷം എന്താണെന്നു പറവാൻ ആജ്ഞാപിച്ചു.

രുക്മാഭായി—സ്വാമി! നിന്തിരുവടിയുടെ കരുണയുണ്ടായി എനിക്കൊരു പുത്രനുണ്ടാകുമാറനുഗ്രഹിക്കണം എന്നപേക്ഷിച്ചു. സ്വാമികൾ രുക്മാഭായിയുടെ ഉപചാരങ്ങളാൽ സന്തുഷ്ടനായി, ഉത്തമേ! നിനക്കു നാലു പുത്രന്മാരുണ്ടാകട്ടെ; എന്നനുഗ്രഹിക്കയും ഈ വേഷത്തെ മാററി സർവമംഗളങ്ങളോടുകൂടി നീ നിന്റെ ഭർത്താവുമായി സുഖിച്ചിരിക്കണം. അതിനു സർവ്വേശ്വരൻ കടാക്ഷിക്കട്ടെ—എന്നരുളിച്ചെയ്യുകയും ചെയ്തു.

അതുകേട്ടു രുക്മാഭായി—ഹാ! എന്റെ ഭർത്താവു മടങ്ങിവരുന്നതിന് അനുഗ്രഹംതരാതെ നാലു കുട്ടികൾ ഉണ്ടാകട്ടെ എന്നല്ലെ സ്വാമി ആശിർവദിച്ചതു്. ഭർത്താവിനെ ഇനി കണ്ടുകിട്ടുന്നതെപ്പോൾ? അദ്ദേഹത്തോടു യോജിച്ചിരിക്കുന്നതെപ്പോൾ? കുട്ടികളെ പ്രസവിക്കുന്നതെപ്പോൾ? എന്നോരോ വിചാരങ്ങളാൽ പതുക്കെ ഒന്നു ചിരിച്ചു.

സ്വാമികൾ—കുഞ്ഞേ! നീ ഇപ്പോൾ ചിരിച്ചതു്, എന്റെ വാക്കു വ്യർത്ഥമായിത്തീരുമെന്നുള്ള ശങ്കയാലായിരിക്കാം. ത്രിമൂർത്തികൾതന്നെ തടുത്താലും എന്റെ ആശീർവാദം ഫലിക്കാതെപോകുമെന്നു ശങ്കിക്കേണ്ട. പണ്ടു്, മാന്ധാതാവിന്റെ പത്നിക്കു നാലു പുത്രന്മാരുണ്ടാകട്ടെയെന്നു് ഒരു മുനി ആശീർവദിച്ചതും എന്തെല്ലാമായിട്ടും ഒടുവിൽ അങ്ങനെതന്നെ ഭവിച്ചതും നീ കേട്ടിട്ടില്ലയോ? അതുപോലെ നീയും നാലുപുത്രന്മാരെ പ്രസവിച്ചു സുഖമായിരിക്കാൻ ദൈവാനുഗ്രഹം ഉണ്ടാകും; സംശയമില്ല എന്നരുളിച്ചെയ്തു. സ്വാമികളുടെ ഉറപ്പായ വാക്കു കേട്ടപ്പോൾ രുക്മാഭായിക്കു തെല്ലൊരാശ്വാസവും വിശ്വാസവും ഉണ്ടായി. അപ്രകാരം ഭവിക്കാനുള്ള ഭാഗ്യം അവൾക്കുണ്ടോയെന്നു തന്നെത്താൻ സംശയിച്ചു. ഭവിക്കുമെന്നുള്ള വിശ്വാസം മുഴുത്തപ്പോൾ ആനന്ദബാഷ്പങ്ങൾ അവളുടെ കണ്ണുകളിൽ നിറഞ്ഞൊഴുകി. മന്ദഹാസം മുറയ്ക്കു മുഖത്തു കളിയാടുകയും ചെയ്തു. ഇങ്ങനെ സന്തോഷസ്തബ്ധയായി നിന്ന അവളെ നോക്കി, സ്വാമികൾ സംശയത്തോടുകൂടി അതിന്റെ കാരണം ചോദിച്ചു.

രുക്മാഭായി പറഞ്ഞു:—സ്വാമി! നിന്തിരുവടിയുടെ ആശീർവാദപ്രകാരം പുത്രലാഭം മുതലായ സകല മംഗലസമ്പത്തുകളോടുകൂടി എനിക്കു ജീവിച്ചിരിക്കാൻ സംഗതിയാകുമെന്നു വിശ്വാസമുണ്ടെങ്കിലും അഗ്നിയില്ലാതെ അന്നം പാകപ്പെടുന്നതെങ്ങനെ?

എണ്ണയില്ലാതെ വിളക്കെരിയുന്നതെങ്ങനെ? വെള്ളമില്ലാതെ വിത്തു മുളയ്ക്കുന്നതെങ്ങനെ? വൃക്ഷമില്ലാതെ ഫലമുണ്ടാകുന്നതെങ്ങനെ? അതുപോലെ, ഭർത്താവില്ലാത്ത ഞാൻ പുത്രനെ പ്രസവിക്കുന്നതെങ്ങനെ?

സ്വാമികൾ—ഉത്തമേ! നീ സുമംഗലിയാണെന്നു കാണുന്നു. ആ സ്ഥിതിക്കു് നിനക്കു ഭർത്താവുമായുള്ള വേർപാടുമാത്രമേയുള്ളു വെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു. ഭർത്താവു നിന്നെ വെറുത്തു് അകലെപ്പോയിരിക്കയായിരിക്കാം; അല്ലേ? അങ്ങനെയാണെങ്കിലും എൻെറ ആശീർവ്വാദഫലംകൊണ്ടു്, അവനു നിന്നിൽ പ്രിയമുണ്ടായി മടങ്ങിയെത്തി നിങ്ങൾക്കു തമ്മിൽ ചേൎന്നിരിക്കാൻ അചിരേണ സംഗതിയുണ്ടാകും. അതുശേഷം അധൈര്യപ്പെടരുതു്.

രുക്മാഭായി—സംസാരത്തിലിരുന്നപ്പോൾതന്നെ, ഭർത്താവു് എന്നെ നോക്കുകപോലും പതിവില്ലായിരുന്നു. ഇപ്പോൾ അദ്ദേഹം സന്ന്യസിച്ചിരിക്കയാണു്, ഇനി അദ്ദേഹം സംസാരത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടുമെന്നെനിക്കു തോന്നുന്നില്ല. കാരണങ്ങൾ ചോദിച്ചറിയുംമുമ്പേ അങ്ങു് ആശീർവദിക്കയും ചെയ്തു. ഇനി ആ ആശീർവ്വാദം ഫലിക്കണമെങ്കിൽ സന്ന്യാസിയായ ഭർത്താവു്, സംസാരിയാകേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. അതു അസാദ്ധ്യമല്ലെങ്കിലും ദുസ്സാധമല്ലയോ സ്വാമി!

സ്വാമികൾ—ഹേ പുണ്യവതീ! സംസാരത്തിലിരിക്കേണ്ട നിൻെറ ഭർത്താവിനെ സന്ന്യാസിയാക്കി ഉപദേശംകൊടുത്ത ആചാര്യൻ ഏതു്? ആചാര്യനും ശിഷ്യനും അക്കാര്യത്തിൽ ഒരുപോലെ കുററക്കാരാണു്. ആയിരംപേക്കു ശിഷ്യനാകാൻ ഒരുത്തനു സാധിച്ചേക്കും. ഒരാൾക്കു് ആചാര്യനാകുന്നതു് അത്ര എളുപ്പമുള്ള കാര്യമല്ല. എന്തെന്നാൽ, ഏഴുപട്ടണങ്ങളെ തീവച്ചെരിക്കുന്നതും, ശിഷ്യൻെറ സപ്തജന്മപ്രാരബ്ധങ്ങളെ ഭസ്മമാക്കുന്നതുംതമ്മിൽ ഒടുവിൽ പറഞ്ഞതാണു് പ്രയത്നമേറിയതും ഭയങ്കരവുമായ സംഗതി. എന്തെന്നാൽ നഗരം എരിക്കുന്നതുകൊണ്ടുള്ള രാജശിക്ഷയോ പാപമോ എളുപ്പത്തിൽ നീങ്ങത്തക്കതാണു്. എന്നാൽ, അനേകജന്മങ്ങൾക്കു ബീജമായ ശിഷ്യൻെറ പ്രാരബ്ധത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നതിൽ വല്ല അപകർമ്മങ്ങളും അകപ്പെട്ടുപോയെങ്കിൽ ആ പാപം ജന്മജന്മാന്തരത്തിലും തുലയുന്നതല്ല. ഒരു ശിഷ്യനെ ജന്മസാഗരത്തിൽ മുങ്ങാതെ മുക്തിപദത്തെ പ്രാപിപ്പിക്കുന്നതു് അത്ര എളുപ്പമായ കാര്യമല്ല. ഒരു ശിഷ്യനെ കൃതാൎത്ഥനാക്കണമെങ്കിൽ ആചാര്യൻ ചെയ്ത തപസ്സെല്ലാം അതിലേക്കു

ബലികൊടുക്കേണ്ടിവരുന്നേക്കും. ആ പരമാർത്ഥം അറിയാതെ ആചാര്യന്മാർ ഡംഭത്തിനും ശിഷ്യസമ്പത്തിനും ആയി, അനേകം ആളുകളെ ശിഷ്യവർഗ്ഗത്തിൽചേർത്തു് അധോഗതി അടയിക്കുന്നുണ്ടു്. അതുപോലെ നിന്റെ ഭർത്താവു സംസാരിയായിരിക്കെ അവനു സന്ന്യാസംകൊടുത്ത ആചാര്യൻ ആരു്? നിന്റെ ഭർത്താവു് ഇപ്പോൾ ഏതുദേശത്തിലിരിക്കുന്നു? ഉപദേശം വാങ്ങിയതാരോടു്—അറിയാമോ?

രുക്മാഭായി—സ്വാമി! അദ്ദേഹം ഇപ്പോൾ കാശിയിലിരിക്കുകയാണു്. ഉപദേശം ആരോടു വാങ്ങിയെന്നെനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ.

സ്വാമികൾ—ഹേ ഭാഗ്യവതി! സർവ്വഗുണസമ്പന്നയായ നിന്നെ അവൻ പിരിഞ്ഞുപോകാൻ കാരണം എന്താണു്? പിരിഞ്ഞുപോയിട്ടെത്രകാലമായി? പതിവ്രതയായ നീ അവനെ അനുഗമിക്കാതിരിക്കാൻ കാരണമെന്താണു്? പറയുക!

രുഗ്മാഭായി ഈ ചോദ്യങ്ങൾ കേട്ടു് ആദ്യംമുതല്ക്കുള്ള സകല ചരിത്രങ്ങളും സ്വാമികളോടു പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചു. ഭർത്താവു വിവാഹംചെയ്യണമെന്നു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ അച്ഛനമ്മമാർ പറഞ്ഞതു കേൾക്കാതെ തീർത്ഥയാത്രക്കിറങ്ങിയതും ചക്രതീർത്ഥത്തിൽവച്ചു ശീതാബന്ധു കണ്ടുമുട്ടി ക്ഷണിച്ചു വീട്ടിൽ കൊണ്ടുവന്നതും, തന്നെ വിവാഹംചെയ്യണമെന്നു ഭഗവാൻ സ്വപ്നത്തിൽ വന്നരുളിച്ചെയ്തതും അതിനുസമ്മതമില്ലായ്കകൊണ്ടും ഭർത്താവു് പാതിരാത്രിയിൽ വെളിക്കിറങ്ങി പൊയ്ക്കളയാൻ ഭാവിച്ചതും താൻ തടുത്തതും തന്നെ വിവാഹംചെയ്യണമെന്നു ഭഗവാന്റെ അശരീരിവാക്കുണ്ടായതനുസരിച്ചു് ഒരുവിധത്തിൽ സമ്മതിച്ചതും വിവാഹംകഴിഞ്ഞു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ അച്ഛനമ്മമാരെ പോയികണ്ടതും അഞ്ചാറുവർഷം തന്നെ നോക്കുകപോലും ചെയ്യാതെ അവിടെ താമസിച്ചതും ഒടുവിൽ അച്ഛനമ്മമാർ മരിച്ചപ്പോൾ അദ്ദേഹം സന്ന്യസിച്ചു സകല വസ്തുക്കളും സാധുക്കൾക്കായി ദാനംചെയ്തതും വീടുവിട്ടിറങ്ങിപ്പോയതും തിരികെ തന്റെ ഭവനത്തിൽ വന്നതും സന്ന്യസിക്കാൻ യാത്ര ഒരുങ്ങിയതിൽ തന്റെ കുടുംബക്കാർ തടുത്തതും അതു വകവയ്ക്കാതെ അദ്ദേഹം പോയതും താൻകൂടി അനുഗമിക്കാൻ ഭാവിച്ചതിൽ ചെല്ലേണ്ടാ എന്നദ്ദേഹം ആജ്ഞാപിച്ചതിനാൽ ഭർത്തൃവാക്യത്തെ ലംഘിക്കുന്നതു പതിവ്രതയ്ക്കുഴകല്ലെന്നുള്ള സത്യത്താൽ താൻ അടങ്ങിപ്പാർത്തതും എല്ലാം വിസ്തരിച്ചുപറഞ്ഞു. അങ്ങനെയിരിക്കെ സ്വാമി ആശീർവ്വദിച്ചാൽ താൻ പ്രസവിക്കുന്നതെങ്ങനെയാണെന്നു ചോദിക്കയും ചെയ്തു.

സ്വാമികൾ—ഹേ പതിവ്രതാരത്നമേ! നിന്റെ ഭർത്താവിന്റെ ഗുണങ്ങളും ശരീരലക്ഷണങ്ങളും വയസ്സും പറയുക എന്നു പറഞ്ഞു.

രുക്മാബായി അതുകേട്ട് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആകൃതിയും പ്രകൃതിയും ഓരോന്നായി വർണ്ണിച്ചുതുടങ്ങിയപ്പോൾ സ്വാമികൾക്ക് അകപ്പാടെ സംശയമായി. അദ്ദേഹം കേവലം ഒരു കുററക്കാരനെപ്പോലെ ആ സാദ്ധ്വിയുടെ മുമ്പിൽ സ്ഥിതിചെയ്തു. താൻ സന്ന്യാസം ഉപദേശിച്ച വിഠോബാവൻതന്നെയല്ലയോ അവളുടെ ഭർത്താവെന്നദ്ദേഹം സംശയിച്ചു. എന്നിട്ട് അവളെനോക്കി ഹേ സാദ്ധ്വി! നിന്റെ ഭർത്താവിന്റെ പേരെന്താണ്! അതു കേൾക്കാൻ ഞാൻ അക്ഷമനായിത്തീന്നിരിക്കുന്നു എന്നരുളിച്ചെയ്തു. അതിനു മറുപടിയായി ഭർത്താവിന്റെ നാമധേയം നാക്കാൽ പറയുന്നതു തനിക്കു ധർമ്മമല്ലെന്നും ആ തിരുനാമത്തെ തറയിൽ എഴുതിക്കാണിക്കാമെന്നും പറഞ്ഞു്, ആ സാദ്ധ്വി ഭക്തിപൂർവ്വം ആ നാമം തറയിൽ എഴുതി, ആ എഴുത്തിൽ ചുംബിച്ചു വന്ദിച്ചുനിന്നു. അതുകണ്ടു് സ്വാമികൾക്കു കഠിനമായ കോപമുണ്ടായി ഹാ! കഷ്ടം! വിഠോബാവൻ ഇത്ര കള്ളനാണോ! അവൻ എന്നോടു കള്ളംപറഞ്ഞാണല്ലോ സന്ന്യാസത്തിനുപദേശംവാങ്ങിയതു്. അവനെ ഞാൻ ഇക്ഷണം ശപിച്ചു ഭസ്മമാക്കുന്നുണ്ടു്. ഹാഹാ! അതിനും ഒരു വിഘ്നം നേരിട്ടിരിക്കുന്നുവല്ലോ. അങ്ങനെ ഞാൻ ചെയ്യുന്നപക്ഷം നിനക്കു ഞാൻചെയ്ത ആശീർവ്വാദം വിഫലമായിപ്പോയേക്കും. അതുകൊണ്ടിപ്പോൾ ഞാൻ ക്ഷമിക്കുന്നു. പരമപതിവ്രതയായ നിന്നെച്ചതിച്ചു് അവനെന്നോടസത്യം പറഞ്ഞു് എന്നെ കുററക്കാരനാക്കിച്ചെയ്തു. ഇപ്പോൾത്തന്നെ ഞാൻ കാശിയിൽചെന്നു് അവന്റെ ഈ ധിക്കാരത്തിനുതക്ക പരിഹാരം ചെയ്യുന്നുണ്ടു്. എന്നുപറഞ്ഞു് രോഷത്തോടുകൂടി എഴുന്നേററു് കാശിക്കുപോകാൻ പുറപ്പെട്ടു. രുക്മാബായി അതുകണ്ടു ഭയപ്പെട്ടു് ഹാ ദൈവമേ! ഇതെന്തൊരു സങ്കടമായിത്തീൎന്നു. ഞാനിനി എന്താണു ചെയ്യേണ്ടതു്? എന്നുവിലപിച്ചുകൊണ്ടു് ഓടിച്ചെന്നു് സ്വാമികളുടെ പാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിച്ചു്—“ഹേ ഭഗവൻ! തിന്തിരുവടി ഇങ്ങനെ കോപിക്കരുതു്. എന്റെ ഭർത്താവു് ജീവനോടുകൂടിയിരിക്കുന്നു എന്നുള്ള വർത്തമാനം എനിക്കത്യന്തം സന്തോഷപ്രദമാണു്. അതെനിക്കു സകല ഭാഗ്യങ്ങളേയും തരുന്നതുമായിരിക്കും. അതിനു് ഭംഗം ചെയ്യാൻ തിന്തിരുവടി ഒരുമ്പെടരുതെന്നപേക്ഷയുണ്ടു്. എനിക്കു പുത്രഭാഗ്യവും ഐശ്വ

ത്ഥ്യവും ഒന്നും വേണമെന്നില്ല. എന്റെ ഭർത്താവിനെക്കുറിച്ചു് നിന്തിരുവടി കോപിക്കാതിരുന്നാൽ അതില്പരമായ ഭാഗ്യം എനിക്കു വരുവാനില്ല. അതുകൊണ്ടു ഭക്തയും ആശ്രിതയുമായ എനിക്കു മംഗല്യഭിക്ഷതന്നു രക്ഷിപ്പാറാകണം'' എന്നു പ്രാർത്ഥിച്ചു കരഞ്ഞുതുടങ്ങി.

സ്വാമികൾ—ഉത്തമയായ ബാലികേ! നീ നിശ്ശേഷം ഭയപ്പെടേണ്ടാ. നിന്റെ ഭർത്താവു വളരെനാൾ നിന്നോടുകൂടി സുഖിച്ചിരിക്കാനും നീ നാലുകുട്ടികളെ പ്രസവിക്കാനും ഞാൻ ആശീർവാദംചെയ്തതു് വിഫലമാകയില്ല; അതിനാൽ ധൈര്യപ്പെട്ടു മടങ്ങി വീട്ടിൽ പൊയ്ക്കൊൾക എന്നനുഗ്രഹിച്ചയച്ചശേഷം അദ്ദേഹം പല കാടുകളും നാടുകളും കടന്നു കാശിയിൽ ചെന്നുപററി. തൽക്ഷണംതന്നെ വിഡോബാവനെ ചെന്നുകണ്ടു് എടാ അസത്യവാദി! വഞ്ചക! നിനക്കു ഭാര്യയില്ലെന്നല്ലേ പറഞ്ഞതു്? സത്യം പറയണം. അല്ലെങ്കിൽ പണ്ടു് അഗസ്ത്യൻ തന്റെ ശിഷ്യനെ പർവ്വതമായിപ്പോകട്ടെ എന്നു ശപിച്ചതുപോലെയും ബൃഹസ്പതി തന്റെ ശിഷ്യനെ കുഷ്ഠരോഗിയായി പോകട്ടേയെന്നു ശപിച്ചതുപോലെയും നിന്നെ ഞാൻ ശപിക്കാതെ വിടുകയില്ല എന്നലറിക്കൊണ്ടു് ദുർവ്വാസാവിനെപ്പോലെ കോപിച്ചുനിന്നു.

വിഡോബാവൻ പൂച്ചയുടെ മുമ്പിൽ എലി എന്നപോലെ കിടുകിടെ വിറച്ചു. സംസാരിക്കാൻ തൊണ്ടയിടറി, ദൈവമേ "മനത്തകത്തഴുക്കററ മൌനയോഗജ്ഞാനികൾ മുലൈത്തടത്തിരിക്കിലും മനത്തകത്തഴുക്കറാർ" എന്നുപറഞ്ഞതുപോലെ മനോനിഗ്രഹംചെയ്ത എനിക്കു ഭാര്യ ഏതു്? ഭാര്യയുമായി എന്തു സംബന്ധം? ഞാനെന്നും എന്റേതെന്നും ഉള്ള ഭാവനയേതു്? ഭാര്യ പുത്രൻ അച്ഛൻ അമ്മ ബന്ധു ശത്രു മുതലായ ബന്ധം ഏതു്? അവരെക്കുറിച്ചുണ്ടാകുന്ന അഭിമാനം ഏതു്? അങ്ങനെയിരിക്കെ, എന്റെ ഗുരുനാഥൻ കോപത്തോടുകൂടിവന്നു് ഭാര്യയുണ്ടോ? ഉണ്ടെങ്കിൽ സത്യംപറയണം എന്നു പരമാർത്ഥം അന്വേഷിച്ചറിഞ്ഞവരെപ്പോലെ ചോദ്യം തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. സ്നേഹിതനോടു് അസത്യം പറഞ്ഞാൽ വിരോധവും ജനങ്ങളോടു് അസത്യം പറഞ്ഞാൽ അവമാനവും രാജാവിനോടു് അസത്യം പറഞ്ഞാൽ ശിക്ഷയും ഗുരുവിനോടസത്യം പാഞ്ഞാൽ നരകപ്രാപ്തിയും പ്രത്യക്ഷഫലമാണെന്നു ശാസ്ത്രങ്ങൾ വിധിക്കുന്നു. എന്നുമാത്രമല്ല, അസത്യം പഞ്ചമഹാപാതകങ്ങളിൽ ഒന്നായിപ്പറയപ്പെട്ടിട്ടും ഉണ്ടു്. അതിനാൽ സത്യംതന്നെ പറയണം. മാതാപിതാക്കളുടെയും മഹാത്മാക്കളുടെയും ദൈവത്തിന്റെയും കോപത്തേക്കാൾ

അനിഷ്ടതരമാണ ഗുരുകോപം എന്ന കേട്ടിട്ടുണ്ട്. എന്നല്ല, മററുള്ളവരുടെ ശാപം എല്ലാം ഗുരുവിൻെറ അനുഗ്രഹം കൊണ്ടു തീൎന്നുപോകും. ഗുരുശാപം തീക്കാൻ ഹരിഹരാദികൾക്കു പോലും സാദ്ധ്യമല്ലെന്നാണ പ്രമാണം. ഇപ്പോൾ ഭാൎയ്യയു ടെ അനുവാദം കൂടാതെ ഞാൻ മുമ്പില്ലെന്ന പറഞ്ഞതു് എന്താണെന്ന ചോദ്യംചെയ്തു കോപിക്കും. ഇനി ഞാൻ എന്താചെയ്യു? എന്നിങ്ങനെ ഓരോ വിചാരങ്ങളാൽ പരിഭ്രാന്തനായി വളരെനേരം കണ്ണുനീരൊഴുക്കിക്കൊണ്ടു് ഇളകാതെ നിന്നുപോയി. ഒടുവിൽ സ്വാമികളുടെ പാദങ്ങളിൽവീണു തൊഴുതു്, സ്വാമിൻ! എൻെറ ശരീരത്തേയും പ്രാണങ്ങളേയും മുമ്പേതന്നെ തിരുവടിക്കു ദാനംചെയ്തിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു ശിരസ്സ ദേഹത്തിൽനിന്ന വേർപെടുത്തിയാലും അതല്ല, കോപാഗ്നിയിലോ ശാപാഗ്നിയിലോ ഭസ്മമാക്കിയാലും എനിക്കു് അതൊരു ഭൂഷണമാണെന്നല്ലാതെ യാതൊരു കുറവും വരാനില്ല. അങ്ങനെ വല്ല കുറവും വന്നാലും അതേക്കുറിച്ചു ചിന്തിക്കാൻ സൎവ്വഥാ അങ്ങേയ്ക്കു് അടിമയായിരിക്കുന്ന എനിക്കെന്തൊരു സ്വാതന്ത്ര്യമാണുള്ളതു്. ഹേ! ശാന്തിപ്രദ! ചതുർവേദവേദാന്തപാരഗ! അവധൂതയോഗിൻ! ശരണം! ഹേ ദേവ! ജഗന്നായക! കരുണാനിധേ! ശരണം; അനാദിമദ്ധ്യാന്ത! മോക്ഷപ്രദ ശരണം; ആനന്ദരൂപ! അമൃതസ്വരൂപ! പ്രപഞ്ചരഹിത! ജ്ഞാനാചാൎയ്യ! ദേവവന്ദ്യ! ശരണം; ഇങ്ങനെ പല പ്രകാരത്തിൽ സ്തുതിച്ചുതുടങ്ങി. അതുകണ്ടു്. അടുത്തുണ്ടായിരുന്ന ശിഷ്യന്മാരും യഥാമതി സ്വാമികളെ സ്തുതിച്ചു. സ്വാമികൾ വിഠോബാവൻെറ ദയനീയ പരിദേവനവും സ്തുതിവാക്യവും കേട്ടു മനസ്സലിഞ്ഞു് കോപത്തെ നീക്കി, "ഹാ! കഷ്ടം കോപം പാപമെന്ന വൃക്ഷത്തിൻെറ വിത്താണെന്നും ക്ഷമ, കടലിനേക്കാൾ വലിപ്പമുള്ളതാണെന്നും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. എന്നല്ല, ഒരുത്തനെ വേദനപ്പെടുത്തുന്നതു കൊല്ലുന്നതിനേക്കാൾ മഹാപാപം ആകുന്നു. മനസ്സിൻെറ ഗതിയാണു് പാപപുണ്യങ്ങളെ സമ്പാദിക്കുന്നതു്. ഒരു സ്ത്രീതന്നെ അന്യപുരുഷനെ മനസ്സുകൊണ്ടു കാമിച്ചാൽ മതി, അതിന്നു വ്യഭിചാരത്തിൻെറ ഫലമുണ്ടു്. അതുപോലെ വാക്കുകൊണ്ടധിക്ഷേപിച്ചാലും ഹൃദയത്തിൽ ഭക്തിയുണ്ടെങ്കിൽ, അതു പൂജയുടെ ഫലത്തെച്ചെയ്യുന്നു. മനസ്സിൽ തൃപ്തിയില്ലാതെ സകല വിഭവങ്ങളോടുകൂടി ഭക്ഷണം കൊടുക്കുന്നതിനേക്കാൾ തൃപ്തിയോടുകൂടി പച്ചവെള്ളം കൊടുക്കുന്നതാണ ശ്രേഷ്ഠം. "അഹിംസാ പരമോധൎമ്മഃ" എന്ന മനു വിധിക്കുന്നുമുണ്ടല്ലോ! വിശേഷിച്ചും, ശാന്തിയെ ഒരലങ്കാരമായി ധരിച്ചു സാധുവെന്ന പേരുകേട്ട ഞാൻ, സ്വശിഷ്യൻ

ചെയ്ത കുററത്തെ സഹിക്കാൻ ആളല്ലെന്നു വന്നുകൂടാ. കോപം നരകമുഖമാണ്. അതുകൊണ്ടു വിഠോബാവനെക്കുറിച്ച് എനിക്കു കോപമുണ്ടായതു് ഒട്ടും യുക്തമായില്ല. വിശ്വവിഖ്യാതനും സ്വപ്രയത്നത്താൽ ബ്രഹ്മർഷിപദത്തെ പ്രാപിച്ചവനുമായ വിശ്വാമിത്രനെ വസിഷ്ഠമഹർഷി ക്ഷമകൊണ്ടല്ലയോ ജയിച്ചതു്. ക്ഷമ തന്നെയാണു സർവ്വഭക്തിയും ജീവന്മുക്തിയും ധ്യാനവും ജ്ഞാനവും എല്ലാം. എന്നല്ല, ഞാൻ എന്ന അഹങ്കാരവും എന്റേതെന്ന മമതവും നശിച്ചവനാണ് മോക്ഷത്തിന്നധികാരിയാകുന്നതു്. എന്നോരോ വിചാരങ്ങളോടുകൂടി വിഠോബാവനെ വാത്സല്യപൂർവ്വം അരികിൽ വിളിച്ചു്. "ഹേ പ്രിയശിഷ്യ! നിന്റെ ചരിത്രമെല്ലാം അലങ്കാരവതിയിലുള്ള ഒരു പതിവ്രത പറഞ്ഞു് ഞാൻ അറിഞ്ഞു. അശരീരിവാക്യത്തെ പ്രമാണമാക്കിയല്ലേ നീ വിവാഹം ചെയ്തതു്? വിവാഹംചെയ്തുവെന്നു പറഞ്ഞാൽ, ഞാൻ ഉപദേശം തരികയില്ലെന്നു ഭയപ്പെട്ടല്ലേ നീ എന്നോടു കള്ളം പറഞ്ഞതു്? ഇനി എന്റെ നിയോഗത്തെ അനുസരിക്കയല്ലാതെ യാതൊന്നും മറുത്തുപറയരുതു്. ഒന്നും ഭയപ്പെടുകയുംവേണ്ട വരിക" എന്നു പറഞ്ഞു വിളിച്ചുകൊണ്ടു് രണ്ടാളുമായി തിരിച്ചു് അലങ്കാരവതിയിൽ എത്തി, ശീതാംബന്ധുവിന്റെ പടിവാതുക്കൽ ചെന്നിന്നു്, സ്വാമികൾ, അമ്മാ രുക്മാബായി എന്നു വിളിച്ചു. സായംകാലത്തു പരമശിവനെപ്പോലെ വന്നുനിന്നു വിളിക്കുന്ന ശ്രീപാദസ്വാമികളുടെ മധുരസ്വരം കേട്ടു് രുക്മാബായി ഇടിനാദംകേട്ട മയിൽപേടപോലെ സന്തോഷിച്ചു് ഓടിയിറങ്ങി വെളിയിൽചെന്നു. അവിടെ താൻ മുമ്പു ചക്രതീർത്ഥത്തിൽവച്ചു കണ്ട മഹാത്മാവായ സ്വാമികളും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പുറകിലായി, ജടാമകുടകാഷായാംബരധാരിയായ തന്റെ ഭർത്താവും നില്ക്കുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ, ഹൃദയം ചിന്തി നിറഞ്ഞ ആനന്ദത്തിരമാലകൾ, കണ്ണുകളിൽക്കൂടിക്കവിഞ്ഞു; അവൾ തൽക്ഷണം സ്വാമികളുടെ പാദങ്ങളിൽ ദണ്ഡനമസ്കാരംചെയ്തു. അനന്തരം ഭർത്താവിനെ വണങ്ങി യാതൊന്നും സംസാരിക്കാൻ ശക്തയല്ലാതെ, തൊഴുകൈയോടുകൂടി തൊണ്ടവിറച്ചു മിണ്ടാതെ നോക്കിക്കൊണ്ടുനിന്നു. വിഠോബാവൻ രുക്മാബായിയുടെ താപസവേഷം കണ്ടത്ഭുതപ്പെട്ടു് ഇവളോടൊന്നിച്ചിരിക്കാൻ സ്വാമി കല്പിച്ചേക്കുമോ എന്നു ഭയപ്പെടുകയും ചെയ്തു. അതുകാരണം തലയുയർത്തി നോക്കാതെ കുനിഞ്ഞു നിന്നുകളഞ്ഞു. സ്വാമികൾ ആ നിലകണ്ടു് "ഹേ ശിഷ്യോത്തമ! ഈ പതിവ്രത ആരുടെ ഭാര്യയാണ്?" എന്നു ചോദിച്ചു. മറുപടി യാതൊന്നും പറവാൻ ശക്തനാകാതെ വിഠോബാവൻ മൗനം

ദീക്ഷിച്ചു നിന്നുപോയി. സ്വാമി വീണ്ടുംപറഞ്ഞു:-"ഹേ വിഡോ ഭാവ! പുരാണപ്രസിദ്ധകളായ അരുന്ധതി, അനസൂയ, ചന്ദ്രമതി, ദമയന്തി മുതലായ പതിവ്രതമാരെല്ലാം തലയിൽവച്ചു താലോലി ക്കേണ്ട ഉത്തമസതീരത്നമായ ഈ സ്വാദ്ധ്വിയെ ഉപേക്ഷിച്ചുംവ ച്ചു് നീ സന്ന്യസിച്ചതുകൊണ്ടെന്തു പ്രയോജനം? ആയിരം സന്ന്യാസിമാർ കൂടിയാലും ജ്ഞാനിയായ ഒരു ഗൃഹസ്ഥനു തുല്യം ആകയില്ല. പതിവ്രതയായ ഒരു ഗൃഹിണിയുടെ വൃത്തിശുദ്ധികൊ ണ്ടുതന്നെ കൈവല്യം സിദ്ധിക്കും എന്നു വിധിയുണ്ടു്. ഈ മഹാ സാദ്ധ്വിയുടെ ഇച്ഛയെ നീ അനുസരിക്കാതെയിരുന്നാൽ, നാം രണ്ടാളും അവളുടെ ചാരിത്രാഗ്നിയിൽ ഭസ്മമായിപ്പോകും എന്നു ള്ളതിനു സംശയമില്ല. അനസൂയയുടെ ചാരിത്രശുദ്ധികൊണ്ടു് ത്രിമൂർത്തികൾപോലും അവൾക്കു പുത്രരായി ജനിച്ച കഥ നീ ഓ ക്കുന്നില്ലേ? വൃന്ദയുടെ ചാരിത്രവിശേഷത്താൽ ജലന്ധരൻ ത്രിമൂ ർത്തികളെപ്പോലും ജയിക്കാൻ ശക്തനായി ഭവിച്ചില്ലേ? നാളായ ണിയുടെ ചാരിത്രശുദ്ധിയാൽ അവളുടെ അപേക്ഷയനുസരിച്ചു സൂര്യൻ ഉദിക്കാതെ ഏഴുദിവസം ലോകംമുഴുവൻഅന്ധകാരത്തിൽ മുഴുകിക്കിടന്നില്ലയോ? പതിവ്രതകളുടെ മനസ്സ് വ്യസനിച്ചാൽ ലോകംമുഴുവൻ ദഹിപ്പിക്കുന്നതിനു് അതു ശക്തമായി ഭവിക്കുമെന്നു മാത്രമല്ല, വ്യസനിപ്പിക്കുന്നവൻ രൌരവാദി നരകങ്ങളെ പ്രാപി ക്കയും ചെയ്യുന്നു. അതുകൊണ്ടു് നീ വേഗംതന്നെ ഇവളോടു സൌമുഖ്യംകാണിച്ചു സാന്ത്വനവാക്കുകളാൽ ആശ്വസിപ്പിക്കേ ണ്ടതു് ആവശ്യമാകുന്നു". അനന്തരം കൈക്കുപിടിച്ചുകൊണ്ടു് "ഹേ ഉത്തമോത്തമ! നീ എന്റെ വാക്കനുസരിച്ചു്, സത്യനിഷ്ഠ നായി സാദ്ധ്വിയായ ഈ ഭാര്യയോടൊന്നിച്ചിരുന്നു്, ഗൃഹസ്ഥ ധർമ്മം പാലിച്ചു്, ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയായി മോക്ഷമടയാറാക," എ ന്നരുളിച്ചെയ്തു. മനസ്സന്ന്യാസമാണു സന്ന്യാസം—അല്ലാതെ സ ന്ന്യാസവേഷമല്ല. ഗുരുഭക്തി സർവ്വപ്രധാനമാണെന്നും ഗുരുവാക്യ ത്തെ അനുസരിക്കേണ്ടതു പരമോത്തമമായ ധർമ്മമാണെന്നും നീ അറിയുന്നുവെങ്കിൽ,ഇനിമറുത്തൊരുവാക്കു പറകയില്ലെന്നു ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നു. ഗുരുഭക്തി നിന്നോളം മററാൎക്കുമില്ലെന്നുള്ള വസ്തുത അറിയുന്നുമുണ്ടു്. നീ പ്രപഞ്ചവ്യാപാരങ്ങളേയും, അഹ ങ്കാരാദികളേയും ഉപേക്ഷിച്ച ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയാണെന്നുമറിയാം. ജ്ഞാനത്തിനോ, അതുവഴിയുള്ള മോക്ഷപ്രാപ്തിക്കോ, ഈ ഗൃഹ സ്ഥാശ്രമം വിഘാതമാകയില്ല" എന്നരുളിച്ചെയ്തു.

വിഡോഭാവൻ ഭക്തിപൂർവ്വം അനുസരിക്കയും സ്വാമികളുമാ യി ഗൃഹത്തിൽ പ്രവേശിച്ചശേഷം, ശീതോബന്ധു മുതലായവരെ

ദർശിക്കയുംചെയ്തു. അപ്പോൾതന്നെ ഭാര്യാഭർത്താക്കന്മാരുടെ സന്യാസവേഷം മാററി രാജസങ്ങളായ മോടികൂടിയ വസ്ത്രാഭരണങ്ങളലങ്കരിപ്പിച്ചു്, സ്വാമികൾ മഹാവാക്യത്തെ ഉപദേശിക്കയും സുകൃതികളായ നിങ്ങൾ ഇനി സുഖമായിരുന്നു യഥാകാലം മോക്ഷത്തെ പ്രാപിക്കുവിൻ എന്നു് ദമ്പതിമാരെ അനുഗ്രഹിക്കയും ചെയ്തു് സ്വാമികൾ അപ്പോൾതന്നെ യാത്രപറഞ്ഞു വെളിക്കിറങ്ങി. വിഠോബാവൻ സ്വാമികളെത്തുടൎന്നുപോയി പാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിച്ചു് "ഹേ സദ്ഗുരോ! നിസ്സാരമായ ഈ സംസാരസാഗരത്തിൽ എന്നെ തള്ളിയിട്ടുംവച്ചു് സൊല്ല ഒഴിഞ്ഞവരെപ്പോലെ അരക്ഷണവും താമസിക്കാതെ പോകാനാണോ ഭാവം? ഞാൻ ഇനി ഭൂമിയിൽ ജീവിച്ചിരിക്കയില്ല. എന്നോടു് ഇത്ര വളരെ വെറുപ്പാണോ തോന്നിയിരിക്കുന്നതു്? തിരുവടിയല്ലാതെ ഈ ലോകത്തിൽ എനിക്കെന്തൊരാശ്രയമാണു്. പശുവിനെ പശുക്കുട്ടി പിരിഞ്ഞിരിക്കുമോ? അനുഗ്രഹം മൂർത്തീഭവിച്ചുവന്നെന്നെ രക്ഷിച്ചു കരതലാമലകംപോലെ മോക്ഷത്തെക്കാണിച്ചുതന്ന ഗുരുനായക! ജഗന്നായക!" എന്നിങ്ങനെ കീൎത്തിച്ചു കണ്ണുനീരൊഴുക്കിക്കൊണ്ടു കാലടികളിൽ വീണുകിടന്നു സ്തുതിച്ചു. ഭക്തിപൂർവം സ്തോത്രംചെയ്തു കരഞ്ഞുകൊണ്ടുകിടക്കുന്ന വിഠോബാവനെ ശ്രീപാദസ്വാമികൾ വാരിയെടുത്തു മാറോടണച്ചു് ആനന്ദബാഷ്പങ്ങൾതൂകിപ്പറഞ്ഞു. അതുലനായ ശിഷ്യോത്തമ! ഇതുവരെ ഞാൻചെയ്ത തപസ്സിന്റെ ഫലമെല്ലാം നിനക്കായിത്തന്നിരിക്കുന്നു. നിന്റെ വംശത്തിൽ മുമ്പും പിമ്പും ഏഴേഴു തലമുറക്കാരെ സൎവപാപങ്ങളിൽനിന്നും മുക്തരാക്കിയിരിക്കുന്നു. ത്രിമൂർത്തികളും ആദിശക്തിയും നിനക്കു സന്താനങ്ങളായി ജനിക്കുമാറു ഞാൻ അനുഗ്രഹിക്കുന്നു. നിനക്കു് മഹാവാക്യോപദേശം ചെയ്യാൻ എത്തിയ ഭാഗ്യത്തെ ഞാൻ അഭിനന്ദിക്കുന്നു. നീ ബ്രഹ്മാനന്ദനിഷ്ഠനായി അഖണ്ഡപരിപൂൎണ്ണസ്വരൂപനായി ഇരിക്കാറാകട്ടെ! എന്റെ വാക്കു തട്ടാതെയും അതിൽ സംശയം തോന്നാതെയും കുറേനാൾ രുക്മാബായിയുമായി സുഖിച്ചിരിക്കുക. ഞാൻ കുട്ടനാൾ ചുററി സ്സഞ്ചരിച്ചശേഷം മടങ്ങിവന്നു നിന്നെക്കാണുകയും അതിൽപിന്നെ നമുക്കു തമ്മിൽ പിരിയാതെ ഇരിക്കുകയും ചെയ്യാം. എന്നാൽ ഞാൻ പോയിവരട്ടെയോ?

സ്വാമികളുടെ വാക്കുകേട്ടു് ഗുരുശാസനം അലംഘ്യമാണെന്നുള്ള സ്മരണത്താൽ വിഠോബാവൻ വീണ്ടും വന്ദിച്ചു, സ്വാമി! ചഞ്ചലസ്വഭാവമായ ഈ സംസാരം സമാധിനിഷ്ഠയെ ഭഞ്ജിച്ചു്

ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തെ മറയ്ക്കുന്നതിനും അതുവഴി ഞാൻ അജ്ഞാനാന്ധകാരത്തിൽ പതിക്കുന്നതിനും സംഗതിയാകയില്ലയോ? അതിനെ നീക്കുന്നതിനുള്ള ഉപായം എന്താണു്? എന്നു ചോദിച്ചു. മറുപടിയായി സ്വാമികൾ ബ്രഹ്മധ്യാനം ഉപദേശിച്ചു.

കിളിപ്പാട്ടുരീതി.

പരബ്രഹ്മസ്തുതി.

ബ്രഹ്മശങ്കരവിഷ്ണുമൂർത്തികൾപോലുംനിത്യം ഉണ്മയിലാരാധിക്കുംതേജസ്സാം പരബ്രഹ്മം * നിർമ്മലമുക്തിസ്ഥാനംപ്രാപിച്ചുമനോഷിച്ചും നിർമ്മായംവിലസുന്നതാപസപ്രവരരും * അനാഥമക്കാമ്പിൽ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടാനന്ദ ധന്യരായ് ഭജിക്കുന്നചൈതന്യംപരബ്രഹ്മം * വഹ്നിലോചനൻമുന്നം വസിഷ്ഠനുപദേശിച്ചനൃനബോധം ചേർത്തസുജ്ഞാനപരബ്രഹ്മം * അഖണ്ഡാനന്ദബ്രഹ്മംജനകൻശുകമുനിക്കഘനാശനമുപദേശിച്ചപരബ്രഹ്മം അസത്തായ്സത്തുമായിസദസത്തായിപൃത്ഥി മുതലാംപ്രപഞ്ചബീജാകാരഭൂതങ്ങളായ് * അത്ഥമായനുഗ്രഹമായ് പുനരനുഭവചിത്തായിഗുരുനാഥപദവിയായിച്ചോമ്മേ * നിർഗ്ഗുണമായിഗുണോപേതമായ് ഗുണാതീതവസ്തുവായവസ്തുവായ്വിലസുംപരബ്രഹ്മം * നിത്യവുമനുഗ്രഹവസ്തുവായ് സവ്ദക്കായ് പത്മജൻമുതലായോർഭജിക്കും പൊരുളായി * മുക്തരാലനുധ്യേയമായിവേദാന്താത്ഥങ്ങൾ ക്കെത്താത്തപരമാത്ഥവസ്തുവായ്വിളങ്ങുന്ന * ശുദ്ധജ്യോതിസ്സാംപരബ്രഹ്മത്തെയനുദിനം മുക്തനിർമ്മലപദപ്രാപ്തിക്കായ്ഭജിക്കുന്നേൻ * ത്രിവിധകാരണത്താലറിവാനാവതല്ല ത്രിപുടിഗുണമില്ല, ഗുണരൂപങ്ങളില്ല * ദിഗ്ദശാദേശംകാലമിവയാൽഛേദ്യമല്ല വിശദമല്ലശുദ്ധമല്ലശുദ്ധവുമല്ല * അണുവായ് ബൃഹത്തുമായ് വിളങ്ങുവോന്നാകിലും അണുവുംബൃഹത്തുമല്ലങ്ങനെയിരിക്കുന്ന * പരബ്രഹ്മത്തേത്തന്നെനിത്യവുംസുഖസിദ്ധിവരുത്തിക്കൊൾവാനുപാസിക്കുന്നേൻഭക്ത്യൈവഞാൻ * സവ്പൂണ്ണമേജീവജീവനാംചൈതന്യമേ നിവ്വികല്പമേ നാമരൂപാദിരഹിതമേ * സവ്വവേദാത്ഥങ്ങൾക്കമെത്താത്തപരാത്ഥമേ സവ്ദാഭവൽപദമാശ്രയംസദ്ബ്രഹ്മമേ * സപ്തഷിമാരുംമൂത്തിത്രയവുംദേവന്മാരുംഭക്താഢ്യന്മാരാംപ്രഹ്ളാദാദിപുണ്യാത്മാക്കളും * നിത്യോപാസനവസ്തുവായംഗീകരിച്ചോരു തവപമേ തവപദമാശ്രയംസദൈവമേ * അന്തമാദിയുംകീഴ്മേലിതുകളില്ലാത്തതായ് ബന്ധ

പാശമാമിരുൾനീക്കുന്നവിളക്കായി * ചിന്തയ്ക്കുവിഷയമല്ലാതെനും സ്വതന്ത്രമാംസന്തതാനന്ദരൂപബ്രഹ്മത്തെയുപാസിച്ചേൻ * ഊമയായവൻകണ്ട സ്വപ്നമെന്നതുപോലുൾപ്പൂമലക്കുന്നാലും വെളിയിൽപറയുവാൻ * ആമല്ലാതൊരുനിന്നാമാകാരപ്പൊരുളായ സോമസൂര്യാഗ്നിജ്യോതിർബ്രഹ്മത്തെയുപാസിച്ചേൻ * ജഗത്തെ സൃഷ്ടിച്ചുരക്ഷിച്ചുസംഹരിപ്പതും ജഗത്തായ് ചേഷ്ടിപ്പതും ജഗത്സാക്ഷിയായ് നിത്യം * സമസ്തശുഭാശുഭകർമ്മങ്ങൾനൽകുന്നതും നിമിത്തകാര്യരൂപംകൈക്കൊള്ളുന്നതുമെല്ലാം * ഏതൊരു ദിവ്യമായ പരമാത്മാവോ സർവ്വസാധകമാമബ്രഹ്മതേജസ്സെയുപാസിച്ചേൻ *പുണ്യകർമ്മങ്ങൾകൊണ്ടും തീർത്ഥസേവനംകൊണ്ടും ധന്യമാംദൈവനാമസ്തോത്രകീർത്തനംകൊണ്ടും * ഒന്നുകൊണ്ടുമേകാണ്മാനെത്താത്തപരബ്രഹ്മമെന്മനോമുകുരത്തിൽ തെളിഞ്ഞുവിളങ്ങണം * വേദങ്ങൾ പഠിച്ചാലും തീർത്ഥത്തിൽകുളിച്ചാലും കോവിലിൽചെന്നു വലംവച്ചുടൻഭജിച്ചാലും * യോഗങ്ങൾശാസ്ത്രവിധിപോലെയഭ്യസിച്ചാലും ഏതുമേവെളിപ്പെടാതൊളിവിൽവിളങ്ങുന്ന * പരമപ്പൊരുളായപരബ്രഹ്മത്തെത്തന്നെ പരമാർത്ഥാപ്തിക്കു ഞാനനിശം ഭജിക്കുന്നേൻ * കേശവകേശന്മാർ വാഴ്ത്തീടവേയശരീരിവാക്യമായ് മുഴങ്ങിയോരക്ഷയസന്മന്ത്രമേ * ഈശ്വരൻ സനകാദിമാമുനീശ്വരന്മാർക്കു ശാശ്വതോപദേശമായോതിയ സന്മന്ത്രമേ * വാഗ്സ്തുതമടിയനിൽകനിഞ്ഞുലോകബന്ധു ക്ലേശനാശനംചെയ്കപരമാർത്ഥബ്രഹ്മമേ * ജ്ഞാനരൂപമായ് മൌനധ്യാനൈകവിഷയമായ് ഞാനെന്നുള്ളഭിമാനംതീർക്കുന്ന പൊരുളായി * ആനന്ദവിധായകമായ് സത്യസന്ധമായ മാനഹീനമാം പരബ്രഹ്മത്തെയുപാസിച്ചേൻ *

എന്നു്, വിലക്ഷണലക്ഷണഭാവത്തെക്കൊടുക്കുന്ന ദ്വൈതാദ്വൈതധ്യാനത്തെ ഉപദേശിച്ചു് മായാമോഹത്തെ നീക്കി മൌനനിഷ്ഠയാൽ പ്രകാശിച്ചു്, പരമാത്മരൂപനായി വിളങ്ങി ഇരിക്കാറാക എന്നനുഗ്രഹിച്ചു് സർവ്വത്ര ഗുരുസ്വരൂപം കാണപ്പെടുന്ന ഗുരുതത്ത്വാനുബോധത്തെ ഉപദേശിച്ചു് സ്വാമികൾ പിരിഞ്ഞുപോയി. വിഠോഭാവൻ ജീവിതതത്ത്വവും പരതത്ത്വവും കടന്നു് ഗുരുതത്ത്വാനുബോധത്താൽ സർവ്വത്ര ഗുരുസ്വരൂപത്തെ ദർശിച്ചു്, സന്തുഷ്ടനായി മൌനനിഷ്ഠയോടുകൂടി അവിടെത്തന്നെയിരുന്നു. രുക്മാഭായി ഭർത്താവിന്റെ ഇരിപ്പുകണ്ടു് ശ്രീപാദസ്വാമികളെ അത്യന്തം സ്തുതിക്കയും അദ്ദേഹം ഉപദേശിച്ച മഹാവാക്യത്തെ മനസ്സിൽ ധ്യാനിക്കയും ചെയ്തുകൊണ്ടു് ഭർത്താവിനെ വന്ദിച്ചുകൂട്ടി

ക്കൊണ്ടു് വീട്ടിൽവന്നു ഷഡ്രസോപേതവും സ്വാദുകരവുമായി ഒരുക്കപ്പെട്ട ഭക്ഷണത്തെ അദ്ദേഹത്തിനും അച്ഛനമ്മമാൎക്കും വിളമ്പിക്കൊടുത്തു് താനും ഭക്ഷിച്ചു സന്തുഷ്ടയായി സുഖിച്ചിരുന്നു.

നാലാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

അഞ്ചാം അദ്ധ്യായം.

ത്രിമൂൎത്തികളും ആദിശക്തിയും അവതരിച്ചതു്.

ഹേ സിദ്ധോത്തമന്മാരേ! ഗുരുവാക്യത്തെ നിരസിക്കാതെ വിഡോബാവൻ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന അത്ഭുതത്തെക്കണ്ടു് ശീതോബന്ധു കൃതാൎത്ഥനായി മംഗളസൂചകമായി ഒരു സദ്യ നടത്തണമെന്നുദ്ദേശിച്ചു സമീപവാസികൾക്കും മററു ബ്രാഹ്മണൎക്കും ഇഷ്ടവും മൃഷ്ടവുമായ ഒരന്നദാനം നടത്തണമെന്നുള്ള ഭാവത്താൽ അതിനുവേണ്ട സംഭാരങ്ങളെല്ലാം സംഭരിച്ചു് പിറേറദിവസം രാവിലേതന്നെ സദ്യയ്ക്കു വട്ടംകൂട്ടി ബന്ധുക്കളേയും സ്നേഹിതന്മാരേയും ക്ഷണിച്ചുവരുത്തി. സദ്യയുണ്ണാനായി വന്ന ബ്രാഹ്മണർ വിഡോബാവനെ കണ്ടപ്പോൾ അല്പം നീരസത്തോടെ "ഹേ ശീതോബന്ധോ! നീ എന്തൊരക്രമമാണു് കാണിക്കുന്നതു്? സന്ന്യസിക്കാനെന്നുംപറഞ്ഞു്, നാടൊക്കെ ചുററി നടന്നു് തൊട്ടതിന്നു് നാനാജ്ജാതിക്കാരും നിറഞ്ഞ കാശിയിലെ ധൎമ്മസത്രത്തിൽ താമസിച്ചിരുന്ന വിഡോബാവനെ വീട്ടിൽ വരുത്തിവച്ചുകൊണ്ടു് ഞങ്ങളെയൊക്കെ തൊട്ടുതീററാനാണോ ഈ സദ്യ ഒരുക്കിയതു്. താൻ കെട്ട കുരങ്ങു് പണ്ടു വനത്തെയെല്ലാം കെടുത്തിയതുപോലെ നീയും നിന്റെ ഭവനക്കാരും ദുഷ്ടന്മാരായതു് പോരാഞ്ഞിട്ടും, ഞങ്ങളെക്കൂടെ കെടുത്താനാണോ ഭാവം. സന്ന്യാസിയായ സ്ഥിതിക്കു് ജാതിഭേദശങ്കയെ ഞങ്ങൾ ഗ്രണിക്കാതെയിരിക്കാം. എങ്കിലും അമൃതുകുടിച്ചവൻ കള്ളുകുടിക്കാൻ ഒരുമ്പെട്ടതുപോലെയും വേദമോതിയവൻ നാസ്തികഗ്രന്ഥങ്ങൾ വായിക്കുന്നതുപോലെയും സന്ന്യാസിയായവൻ സംസാരത്തിൽ മനസ്സുവച്ചതു് ചിന്തിക്കത്തക്ക കാൎയ്യമല്ലേ? ഇത്രത്തോളം നീചത്വം പ്രവൎത്തിക്കുന്നവരെ കണ്ടാൽ കാണുന്നവൎക്കുപോലും പാപമുണ്ടു്. അവൻ നിന്നെയും നിന്റെ കുടുംബത്തെയും ഞങ്ങളെയു

മെല്ലാം കെട്ടത്താനായിട്ടാണ വന്നിരിക്കന്നതു്. അതുകൊണ്ടു്, അവനെ ഇവിടെനിന്നും വെളിക്കാക്കിയാൽ ഞങ്ങഠം സംശയം കൂടാതെ ഉണ്ണാം. അല്ലാത്തപക്ഷം നിന്നെ ജാതിയിൽനിന്ന തള്ളും. എതിൎത്തു പറഞ്ഞാൽ നിനക്ക ഞങ്ങഠം പ്രായശ്ചിത്തം വിധിക്കും. എന്നിട്ടേ നിന്നെ പന്തിയിൽ ചേക്കുകയുള്ളു. എന്നോരോന്ന പുലമ്പാൻ തുടങ്ങി. അതുകേട്ടു ശീതോബസ്ധു പറഞ്ഞു:— അല്ലയോ ബ്രാഹ്മണോത്തമന്മാരേ! നിങ്ങളെ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു. വിപരീതവാക്കുകഠം പറയാതെ വിഠോഭാവനെ പന്തിയിൽ ഇരുത്തി, എല്ലാവരുമായി യോജിച്ചുണ്ണുന്നതിനു് കരുണയുണ്ടാകണം എന്നപേക്ഷിച്ചു. ബ്രാഹ്മണർ കോപിച്ചു്, "എടാ ദുഷ്ടാ! ഭ്രഷ്ടു! നീ ഉപകാരം ചെയ്യുന്നുവെന്നുവച്ചു് ഞങ്ങഠം അപചാരത്തിൽ അകപ്പെടണമെന്നാണോ പറയുന്നതു്? ജാതിനിഷ്ഠയെ ഞങ്ങഠം ഉപേക്ഷിക്കാൻ ഭാവമില്ല. ഛീ! നായേ! നിന്നെ ഇനി ഞങ്ങളുടെ പന്തിയിൽ ഇരുത്തുകയോ സദ്യകഠംക്ക ക്ഷണിക്കുകയോ ചെയ്കയില്ല." എന്നൊക്കെ ശീതോബസ്ധുവിനെ അധിക്ഷേപിച്ചു പറഞ്ഞുംവച്ചു് എല്ലാവരും ഇറങ്ങി അവരവരുടെ വീട്ടിലേക്കു പോയി.

അതറിഞ്ഞു വിഠോഭാവൻ—ഹാ!ഹാ! പ്രപഞ്ചശാലയിൽ മുഴുകി വിഷയാനന്ദഭോഗത്തിലാസക്തരായി മായയെന്ന ചുഴലിയിൽപ്പെട്ടു വലയുന്ന ഉന്മത്തരായ ഈ ബ്രാഹ്മണർ അപഹാസപൂൎവം കൂക്കിവിളിച്ചുകൊണ്ടു് ഓടിപ്പോയിരിക്കുന്നു. ഒരുപക്ഷേ ഇനി മടങ്ങിവന്നു് മതഭ്രമം എന്ന വായിലുള്ള കോപമെന്ന പല്ലുകഠം പതിയത്തക്കവണ്ണം വിരുദ്ധവാക്കുകളായ അമൎത്തലോടുകൂടി കഴിച്ചാൽ അഭിമാനമെന്ന വിഷം തലയ്ക്കുകൊണ്ടു് അജ്ഞാനമെന്ന നരകക്കുഴിയിൽ വീണു് പ്രപഞ്ചനാമദുഃഖമനുഭവിച്ചു് പരമാത്മജ്ഞാനം എന്ന വിവേകം നശിച്ചുപോയേക്കും. അതിനാൽ ഇതിൽനിന്നും ഇപ്പോഴേ തപ്പിപ്പിഴയ്ക്കുന്നതാണുത്തമം എന്നുനിശ്ചയിച്ചു് ശീതോബസ്ധുവിനെ വണങ്ങി, "ഹേ പരിശുദ്ധാത്മൻ! ഒന്നാമത്തെ ഉരുളയിൽ നിറയെ കല്ലുകടിച്ചാൽ ആ ചോറു് പിന്നെ വിവേകമുള്ളവൻ ഭക്ഷിക്കുമോ? കുടിക്കാൻ പാലുകൊടുക്കുമ്പോഠം വിഷപ്പല്ലും വെളിക്കുകാട്ടി ചീറിക്കൊണ്ടുവരുന്ന പാമ്പു് ഇണങ്ങിക്കൂടി അതിൻെറ കൃതജ്ഞതയെ പ്രദർശിപ്പിക്കുന്ന സ്വഭാവത്തോടുകൂടിയതായി ഭവിക്കുമോ? സുഭാഷിതം കേഠംക്കുമ്പോഠം വാളും കുന്തവും എടുത്തുകൊണ്ടു് സംഹരിക്കാനായി അടുക്കുന്ന കാപ്പിരികളോടൊരുമിച്ചു സുഖവാസംചെയ്യാൻ വിവേകമുള്ളവൻ ആഗ്രഹിക്കുമോ? അതുപോലെ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമം

ആരംഭിച്ചതിന്റെ അടുത്ത ദിവസംതന്നെ ഇത്രത്തോളം ശണ്ഠയും മത്സരവും വഴക്കും ഒക്കെ സംഭവിച്ചതോർത്താൽ ലജ്ജാവിവശനായി വീട്ടിലിരിക്കുന്നതിനേക്കാൾ കാട്ടിലെങ്ങാനും പോയി വിജനമായ ഒരു സ്ഥലമന്വേഷിച്ച് അവിടെ ഇരിക്കുന്നതാണു നന്നെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു" എന്നുപറഞ്ഞെഴുന്നേററ് വിജനകാനനത്തെ നോക്കി പുറപ്പെടാൻ ഒരുങ്ങി. രുക്മാഭായിയും കരഞ്ഞുകൊണ്ടു പുറകേ ഇറങ്ങി. ശീതോബന്ധു വിഠോഭാവനെ മുന്നിട്ടു തടുത്തു പറഞ്ഞു–"നീ എന്താണിങ്ങനെ സാഹസംതുടങ്ങുന്നതു്? ബ്രാഹ്മണരുടെ കോപംകൊണ്ടു നമുക്കെന്തു വരാനാണു്? നമ്മുടെ വീട്ടിൽ സുഖമായിരിക്കരുതോ? അതിനകത്തു നമ്മുടെ അനുവാദമില്ലാതെ ആരു കടക്കും? അതുകൊണ്ടു മടങ്ങിവരിക."

വിഠോഭാവൻ അതിനു് ആനുകൂല്യം കാണിക്കാതെ പറഞ്ഞു–പ്രിയശ്വശുര! ഞാൻ ഭ്രഷ്ടനാണെന്നു് ആ ബ്രാഹ്മണർ പറഞ്ഞതുകേട്ടില്ലേ. അതു പരമാർത്ഥവുമാണല്ലോ. ഞാൻമൂലം നിങ്ങളുടെ കുടുംബക്കാരെല്ലാം ഭ്രഷ്ടന്മാരാകുന്നതു ഭംഗിയാണോ? വർണ്ണാശ്രമധർമ്മത്തെ ലംഘിച്ചുള്ള നടപടി ബ്രാഹ്മണർക്കു വിധിച്ചിട്ടുണ്ടോ? അതുകൊണ്ടു ഞാൻ കാട്ടിലേക്കുതന്നെ പോകയാണു്. പരമാർത്ഥത്തിൽ അതു നമുക്കു രണ്ടുക്കൂട്ടർക്കും ബാധയൊഴിയാൻ നല്ല ഒരുപായമാണെന്നു പറഞ്ഞു പോകാൻ ഭാവിച്ചു. എന്നാൽ ഞാനും എന്റെ ഭാർയ്യയുംകൂടി കാട്ടിലേക്കുതന്നെ വരുന്നു എന്നു് ശീതോബന്ധു പറഞ്ഞു. രുക്മാഭായി അതുകേട്ടു തടുത്തു പറഞ്ഞു. "ഹേ പിതാക്കളേ! വാർദ്ധക്യത്താൽ ക്ഷീണിച്ചിരിക്കുന്ന നിങ്ങളാണോ കാട്ടിലേക്കു യാത്ര പുറപ്പെടാൻ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നതു്. അവിടക്കിടന്നു കഷ്ടപ്പെട്ടേക്കും. നിങ്ങൾ വീട്ടിൽതന്നെ ഇരിക്കണമെന്നാണെന്റെ അപേക്ഷ. ഞങ്ങൾ കാട്ടിൽ പോയാലും ഇടയ്ക്കിടെ വന്നു നിങ്ങളെക്കാണാം.'' ഇങ്ങനെ മാതാപിതാക്കളെ സമാധാനപ്പെടുത്തിയിട്ടു ഭർത്തൃഭക്തിയോടുകൂടി വിഠോഭാവന്റെ പുറകേപോയി. വിഠോഭാവൻ നാട്ടിൽനിന്നും ഒരുദിവസത്തെ വഴിയകലമുള്ള ഒരു മലയുടെ മുകളിൽ ചെന്നിരുന്നു് ബ്രഹ്മധ്യാനസമാധിയിൽ ലയിച്ചു. രുക്മാഭായി അതുകണ്ടു് മാർഗ്ഗക്ലേശം വകവയ്ക്കാതെ മടങ്ങി വീട്ടിൽവന്നു് അച്ഛനമ്മമാരെ വിവരം ധരിപ്പിക്കയും ഭർത്താവിനു ഭക്ഷണത്തിനു സ്വാദിഷ്ടങ്ങളായ പദാർത്ഥങ്ങൾ പാകപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടുപോയി ഭർത്തൃസമീപത്തിൽ വച്ചു് സമാധിവിരതിയെ പ്രതീക്ഷിച്ചുനില്ക്കയും ചെയ്തു. സമാധിയിൽനിന്നും വിരമിച്ച വിഠോഭാവൻ രുക്മാഭായിയുടെ ഭർത്തൃശുശ്രൂഷാനിഷ്ഠയാൽ സന്തുഷ്ടനായി ഭക്ഷണം കഴിച്ചു. ഇങ്ങനെ

മുറയ്ക്കു രുക്കുമാഭായിയുടെ ശുശ്രൂഷകളോടുകൂടിയ വിഠോബാവൻ കാട്ടിൽ സമാധിസ്ഥനായിരിക്കുമ്പോൾ ശ്രീപാദസ്വാമികൾ ശിഷ്യനായ വിഠോബാവൻെറ സംഗതിയെക്കുറിച്ചു സ്മരിച്ചു. ഞാൻ എൻെറ പ്രിയശിഷ്യനായ വിഠോബാവന് ത്രിമൂർത്തികളും ആദിശക്തിയും പുത്രരായി ജനിക്കുമെന്നു വരംകൊടുത്തു. അതു് എളുപ്പത്തിൽ സംഭവിക്കത്തക്ക ഒരു കാൎയ്യമല്ല. ശിഷ്യവാത്സല്യത്താൽ അങ്ങനെ പറഞ്ഞുപോയെന്നേയുള്ളു. വരം കൊടുത്തതുപോലെ കുട്ടികൾ ജനിക്കാതെപോയാൽ, എൻെറ വാക്കു വിഫലമാകും. ഇനി എന്താ ചെയ്ക? എന്നുവിചാരിച്ചു് ഏകാഗ്രമനസ്സോടുകൂടി ത്രിമൂർത്തികളും ആദിശക്തിയും പ്രസാദിക്കത്തക്കവണ്ണം ബ്രഹ്മധ്യാനം ആരംഭിച്ചു. അചിരേണ മൂർത്തിത്രയവും ആദിശക്തിയും പ്രസാദിച്ചു് പ്രത്യക്ഷരായി സ്വാമികളെ നോക്കി, "ഹേ ബ്രഹ്മജ്ഞോത്തമ! നീ ഞങ്ങളെ ധ്യാനിക്കാൻ കാരണമെന്തു്?" എന്നുചോദ്യം ചെയ്തു. സ്വാമികൾ ആ ദേവതകളെ ഭക്തിപൂർവം വന്ദിച്ചു് "ഹേ ജഗദ്രക്ഷകരേ! ഈ ഭക്തൻ നിങ്ങളെ ധ്യാനിച്ചതെന്തിനാണെന്നു ഞാൻ പറയാതെതന്നെ നിങ്ങൾക്കറിയാവുന്ന ഒരു കാൎയ്യമാണല്ലോ. എങ്കിലും കല്പിച്ചുചോദിച്ചതുകൊണ്ടു പറയാം. നിങ്ങൾ നാൽവരും എൻെറ പ്രിയശിഷ്യനായ വിഠോബാവനു സന്താനങ്ങളായി ജനിക്കണം. നിങ്ങൾ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു് ചോദ്യം ചെയ്തപ്പോൾതന്നെ എൻെറ അഭിലാഷം നിറവേറിക്കഴിഞ്ഞു. കരുണാനിധികളായ നിങ്ങൾ എന്നെപ്പോലെയുള്ള ആശ്രിതന്മാരുടെ അപേക്ഷകളെ നിറവേറുന്നതിനു കടപ്പെട്ടവരാകുന്നു" എന്നുണർത്തിച്ചു നില്ക്കുമ്പോൾ, പ്രസന്നനായ വിഷ്ണുഭഗവാൻ ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തു. "ഹേ അവധൂതയോഗിൻ! ഞങ്ങൾ ഈ ഭൂമിയിൽ അവതരിച്ചു്, വൎണ്ണാശ്രമധൎമ്മങ്ങളേയും സഗുണനിൎഗ്ഗുണധ്യാനത്തേയും ഉപദേശിച്ചു് ധൎമ്മത്തെ നിലനിൎത്തണമെന്നു മുമ്പേതന്നെ കല്പിച്ചിരിക്കയാണു്: അതു ഭവിക്കത്തക്ക കാലമായപ്പോഴാണു് ഈ അപേക്ഷ അറിവിക്കാനിടയായതു്. ഞങ്ങൾ അചിരേണ വിഠോബാവൻെറ ഭാൎയ്യയിൽ ജനിക്കും. വിഠോബാവൻ സാക്ഷാൽ വസിഷ്ഠമഹൎഷിയുടെ അംശമാണു്. വസിഷ്ഠൻ ഇങ്ങനെ മനുഷ്യനായിവന്നു ജനിക്കാൻ കാരണം എന്തെന്നാൽ, പണ്ടു് അറുപതിനായിരം വൎഷം അയോധ്യാരാജ്യം ഭരിച്ചുവാണിരുന്ന ദശരഥമഹാരാജനു പുത്രന്മാരായി ഞാനും എൻെറശയ്യയും ശംഖചക്രങ്ങളും ജനിച്ചുവല്ലോ. അന്നു ഞങ്ങളുടെ ബാല്യത്തിൽ ഞാൻ ദശരഥരാജാവിൻെറ മടിയിൽ ഇരിക്കുന്നതുകണ്ടു് ഭരതലക്ഷ്മണശത്രുഘ്നന്മാരും അതിലേക്കാശിച്ചുകടന്നുകേറി തമ്മിൽ കലഹിച്ചു.

ദശരഥൻ ഉടനേതന്നെ രണ്ടുപേരെ മടിയിലും രണ്ടുപേരെ തോളിലും കയററിവച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. മടിയിൽ എന്നോടൊന്നിച്ചിരുന്ന ലക്ഷ്മണനു് അപ്പോൾ രാജാവിൻെറ തോൾമേൽ കയറിയിരിക്കണമെന്നുള്ള ആഗ്രഹത്താൽ, ഭരതശത്രുഘ്നന്മാരുടെ കൈകളിൽ എത്തിപ്പിടിച്ചുവലിച്ചു. അവർ തോളിൽനിന്നിറങ്ങാതെ പിതാവിൻെറ കഴുത്തിൽ മുറുകെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അപ്പോൾ ഞാൻ മുമ്പിലും ലക്ഷ്മണൻ പിമ്പിലുമായിനിന്നു് പിതാവിൻെറ കഴുത്തിൽതന്നെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചുതുടങ്ങി. അതു നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്ന കൌസല്യയും, കൈകേയിയും, സുമിത്രയും സന്തോഷിച്ചു കൈകൊട്ടിച്ചിരിച്ചു. ദശരഥൻ തനിക്കു പുത്രന്മാരില്ലാതെ ദുഃഖിച്ചിരിക്കുന്ന കാലത്തു് ഏകകാലത്തിൽ നാലു പുത്രന്മാർ ജനിച്ചു് അവരുടെ ലീലാവിനോദങ്ങൾ അനുഭവിക്കുന്നതിനു ഭാഗ്യമെത്തിയതിൽ പരമാനന്ദചിത്തനായി രോമാഞ്ചത്തോടുകൂടി സന്തോഷാശ്രുക്കൾ തൂകിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ഈ സംഭവങ്ങളെല്ലാം നോക്കിക്കൊണ്ടു വസിഷ്ഠൻ അടുക്കൽത്തന്നെ ഇരിക്കയായിരുന്നു. ലോകത്തിൽവച്ചു് പുത്രഭാഗ്യംതന്നെ ഭാഗ്യമെന്നുള്ള തോന്നലാൽ, വസിഷ്ഠൻെറ കണ്ണുകളിലും ആനന്ദബാഷ്പം നിറഞ്ഞു. അച്ഛൻെറ തോളിൽ തലോടിക്കൊണ്ടു മടിയിലിരുന്ന എന്നെ വേഗംതന്നെ അവൻ (വസിഷ്ഠൻ)വന്നെടുത്തു്, തോളിലിരുത്തി ലക്ഷ്മണനെ മറേറത്തോളിലും എടുത്തിരുത്തിക്കൊണ്ടു്, വാസനാബന്ധശേഷത്താൽ പുത്രവാഞ്ഛയെ പ്രകാശിപ്പിച്ചു. എന്നിട്ടു് ഹേ ശ്രീരാമ! നിന്നെ പുത്രനായിവച്ചു ലാളിക്കുന്നതിനു് എനിക്കു ഭാഗ്യമുണ്ടാകുമോ എന്നു പറയുകയും കണ്ണുനീരാൽ എൻെറ പാദം കഴുകുകയും ചെയ്തു. ഉടനെ ഞാൻ ത്രിമൂർത്തിസ്വരൂപത്തിൽ വസിഷ്ഠനുമാത്രം ദർശനംകൊടുത്തു. അവൻ (വസിഷ്ഠൻ) ഉടനെ എന്നെ നോക്കി "ഹേ ഭഗവൻ! ഏകനായ നീ ഇങ്ങനെ മൂന്നായി തോന്നപ്പെടുന്നതുകൊണ്ടു്, നിങ്ങൾ മൂവരും പണ്ടു് അത്രിമഹർഷിക്കു പുത്രരായി ജനിച്ചതുപോലെ എനിക്കും പുത്രരായി ജനിച്ചു് ഈ ദശരഥനെപ്പോലെ എന്നെയും ആനന്ദസമുദ്രത്തിൽ മുക്കുന്നതിനു കരുണയുണ്ടാകണം" എന്നപേക്ഷിച്ചു. തൽക്ഷണം ആ തോന്നൽ മായുകയും ഞാൻ മറയുകയും ചെയ്തു. എന്നിട്ടു് അവൻ ദശരഥനെനോക്കി "ഹേ രാജൻ! നീ ചെയ്ത പുണ്യംതന്നെ പുണ്യം. നിനക്കു് ഈ പുത്രഭാഗ്യം ഉണ്ടായതു് കലേക്കോട്ടു മഹർഷിയുടെ അനുഗ്രഹത്താലല്ലയോ" എന്നു ചോദിച്ചു. അതുകേട്ടു് ദശരഥൻ വസിഷ്ഠനെ വണങ്ങി, "കലേക്കോട്ടു മഹർഷിയെ വരുത്തി എനിക്കു പുത്രഭാഗ്യമുണ്ടാക്കിത്തന്നതു് നിന്തിരുവടിയ

ല്ലാതെ മററാരാണു്? ഹേ മുനിശ്രേഷ്ഠ! അങ്ങേപ്പോലെയുള്ള മുക്തന്മാൎക്കു് പുത്രഭാഗ്യം ഒരു ഭാഗ്യമാണെന്നു തോന്നുന്ന സ്ഥിതിക്കു് ഞങ്ങളെപ്പോലെയുള്ള സംസാരികൾക്കു പുത്രവാഞ്ഛ എത്ര കണ്ടു ശക്തിമത്തായിരിക്കും?" എന്നുപറഞ്ഞു വന്ദിച്ചു. ഉടനെ വസിഷ്ഠൻ കുട്ടികളെ രണ്ടിനേയും രാജാവിൻെറ മടിയിൽവച്ചു് അനുനയപൂൎവ്വം യാത്രപറഞ്ഞു പിരിഞ്ഞുപോയി സ്വന്തവസതിയിലെത്തി. എന്നിട്ടു് അരുന്ധതിയെ വിളിച്ചു് ഹേ സഹധൎമ്മിണി! എനിക്കു് അത്ഭുതപൂൎവ്വമായി ഇന്നു പുത്രവാഞ്ഛയുണ്ടായി. അതായതു് പുത്രഭാവേന ത്രിമൂൎത്തികളെ ലഭിച്ചാൽ കൊള്ളാമെന്നു് ഞാൻ ആഗ്രഹിച്ചു എന്നുപറഞ്ഞു.

അരുന്ധതി— "സ്വാമി! ആ ആശ എനിക്കും ഉണ്ടായതാണു്. ദേവസഭയിൽ വച്ചു് അനസൂയയുടെ ഭാഗ്യാതിശയത്തെ നാരദൻ പുകഴ്ത്തിയപ്പോൾ, ത്രിമൂൎത്തികളെ പുത്രരായി ലഭിച്ചാൽ കൊള്ളാമെന്നു് എനിക്കും മോഹംതോന്നി. അതുപോലെതന്നെ ആദിശക്തി, പൎവ്വതപുത്രിയായി ജനിച്ചു്, പരമശിവനെ കല്യാണം കഴിച്ചപ്പോൾ ആ ദേവിയും മകളായി ജനിച്ചാൽ കൊള്ളാമെന്നു ഞാൻ ആശിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

ഇങ്ങനെ ആ ദമ്പതികൾ സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ നാരദൻ അവിടെച്ചെന്നു. അവൻ വസിഷ്ഠനോടിങ്ങനെ പറഞ്ഞു—"അല്ലയോ മുനിശ്രേഷ്ഠ! താങ്കളുടേയും പത്നിയുടേയും പുത്രവാഞ്ഛയും മററുപല മഹൎഷിമാരുടെ വാഞ്ഛകളുമെല്ലാം കലിയുഗത്തിൽ ഭഗവാൻ നിറവേററും; അതുകൊണ്ടു ചാഞ്ചല്യമുണ്ടാകേണ്ട"

വസിഷ്ഠൻ ഇതുകേട്ടു് നാരദൻ അറിയുന്ന കാൎയ്യം നാടൊട്ടുക്കു പരക്കുമെന്നുള്ള ശങ്കയോടുകൂടി പറഞ്ഞു. "ഹേ മഹർഷേ! ത്രിമൂൎത്തികളെ പുത്രരാക്കുവാനായി ഞങ്ങൾ മനുഷ്യകുലത്തിൽ ജനിക്കുമ്പോൾ അങ്ങു്, ഞങ്ങൾക്കാചാൎയ്യനായിരിക്കത്തക്കവണ്ണം മനുഷ്യനായി ജനിക്കണം. മൂൎത്തിത്രയത്തെ ഞങ്ങൾക്കു പുത്രരായി ലഭിക്കുന്നതിനു താങ്കളുടെ നാവുകൊണ്ടുതന്നെ അനുഗ്രഹിക്കയും അതിലേക്കു പ്രവൎത്തിക്കയും വേണം. അതുവരെ ഈ സംഗതി മറന്നതുപോലെ തള്ളിക്കളയണം; എന്നല്ലാതെ ആരോടും പറയരുതെന്നും അപേക്ഷയുണ്ടു്."

ഇങ്ങനെ അവർതമ്മിൽ പറഞ്ഞൊത്തശേഷം നാരദൻ പിരിഞ്ഞുപോയി. ആ നാരദൻതന്നെയാണിപ്പോൾ ശ്രീപാദസ്വാമിയെന്ന നാമത്തിൽ ഭൂമിയിൽവന്നു ജനിച്ചിരിക്കുന്ന നീ. വസി

ഷ്ണൻ വിദ്ധോഭാവനായും അരുന്ധതി രുക്മാഭായിയായും അവതരിച്ചിരിക്കുന്നു. ഞാനും ഇവരും നിന്റെ അപേക്ഷപ്രകാരം വിദ്ധോഭാവന്നു പുത്രരായി ജനിക്കാൻ പോകുന്നു. നിനക്കതുകൊണ്ടു സന്താപമുണ്ടാകരുതു. ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തശേഷം, മൂർത്തിത്രയവും ആദിശക്തിയും അന്തർദ്ധാനംചെയ്തു. ശ്രീപാദസ്വാമികൾ ഭഗവാന്റെ അരുളപ്പാടുകേട്ട്, അത്ഭുതപ്പെടുകയും ആനന്ദിക്കയും ചെയ്തു. അനന്തരം ബ്രഹ്മധ്യാനനിഷ്ഠനായി ആനന്ദസമാധിയിൽ ലയിച്ചിരുന്നു.

അങ്ങനെയിരിക്കുമ്പോൾ, ശ്രീവൈകുണ്ഠത്തിൽ ഭഗവാൻ ശ്രീനാരായണൻ പരമശിവനെ നോക്കി—"ഹേ മഹാദേവ! ഭഗവാൻ ആദ്യമായിപോയി വിദ്ധോഭാവന്റെ പുത്രനായി ജനിക്കണം. ഞങ്ങൾ മൂവരും അങ്ങേ കനിഷ്ഠസോദരരായി അനന്തരം ഉത്ഭവിച്ചുകൊള്ളാം" എന്നരുളിച്ചെയ്തു. അതിനു പരമശിവൻ! ഹേ ഭഗവൻ! അങ്ങേ ഇഷ്ടപ്രകാരം ഞാൻതന്നെ മുമ്പേ പോയി വിദ്ധോഭാവന്നു പുത്രനാകാം. ഞാൻ ദുർവ്വാസാവു മുതലായ അവതാരമൂർത്തികളായി എനിക്കു ശ്രേഷ്ഠത്വം ലോകത്തു പ്രതിപാദിച്ചു. അങ്ങ് വ്യാസാദ്യവതാരങ്ങൾ എടുത്തു് അങ്ങേയ്ക്കു ശ്രേഷ്ഠത്വം പ്രതിപാദിച്ചു. ഈ പ്രതിപാദനങ്ങളെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തി പല മഹർഷിമാരും ശൈവവൈഷ്ണവപക്ഷപാതികളായി രണ്ടുകക്ഷി തിരിഞ്ഞു്, ചതുർവ്വേദങ്ങളെ അന്യന്മാക്കറിയിക്കാതെ മറച്ചുവച്ചു് ആറു ശാസ്ത്രങ്ങളിലും പതിനെട്ടു പുരാണങ്ങളിലും ഉപപുരാണങ്ങളിലുമായി തങ്ങളുടെ അഭിപ്രായത്തെ വിസ്തരിച്ചെഴുതിച്ചേർത്തു് സഗുണോപാസനത്തിനു പ്രാധാന്യം കല്പിക്കുകയും നിർഗ്ഗുണോപാസനത്തെ ഉപനിഷത്തുകളിൽ വെളിപ്പെടുത്താതെ പ്രതിപാദിക്കയും ചെയ്തിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു്, ജ്ഞാനം മറഞ്ഞു് അജ്ഞാനം നിറഞ്ഞു് കർമ്മകാണ്ഡത്തിനു ശക്തികൂടി ആത്മാവെ അന്വേഷിച്ചറിയുന്ന വിവേകം നശിച്ചു് ജ്ഞാനദൃഷ്ടി തെളിയാതെയും ഊനദൃഷ്ടി മറയാതെയും നിർഗ്ഗുണധ്യാനപരമായ ഇസ്ലാം മുതലായ മതങ്ങളിൽ പലരും കടന്നുകൂടി ഹരിഹരന്മാരായ നമ്മെ ദൂഷിച്ചു, അധോഗതിയെ പ്രാപിച്ചിട്ടുണ്ടു് അതുകൊണ്ടു നാം ഇപ്പോൾ അവതരിച്ചാൽ, നിർഗ്ഗുണധ്യാനക്രമത്തെ ഉപദേശിച്ചു, ഹീനമതസ്ഥന്മാരുടെ അജ്ഞാനങ്ങളെ വാദിച്ചു മാററി, വധം മുതലായ പാതകങ്ങളെ ചെയ്യാതെ നമ്മെ പൂജിക്കത്തക്കവണ്ണം അവരെ ആസ്തികന്മാരാക്കണം എന്നു പറഞ്ഞു. അതുതന്നെ നല്ലതെന്നു ബ്രഹ്മാവും ആദിശക്തിയും സമ്മതിച്ചു. ഉടനെ ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു—"ഞാൻ നിങ്ങളുടെ ഇഷ്ടംതന്നെ

സമ്മതിക്കുന്നു. ആത്മബോധികളായ ബ്രഹ്മജ്ഞാനികൾപോലും സഗുണധ്യാനത്തിൽ ആസക്തരായി കാണപ്പെടുന്നതുകൊണ്ടു് പലക്കും ആ ധ്യാനക്രമം ഉപദേശിച്ചു് നിർഗ്ഗുണധ്യാനന്മാരായ അന്യമതസ്ഥന്മാരെ സഗുണധ്യാനപരന്മാരെക്കൊണ്ടു തോല്പിക്കുകയും ചെയ്യാം. അതുവഴി നിർഗ്ഗുണധ്യാനപരന്മാരായവർ സഗുണോപാസനത്തിൽ മനസ്സുവയ്ക്കാൻ ഇടവരും. ആകാശത്തെ കൈകൊണ്ടെത്തിപ്പിടിക്കാൻ ഭാവിക്കുന്നതുപോലെ അരൂപമായ പരബ്രഹ്മത്തെ അപകപബുദ്ധികൾ ധ്യാനിച്ചു ഫലമടയാൻ പ്രയാസമാകകൊണ്ടു് സഗുണോപാസകന്മാരായി നമ്മെ പൂജിക്കേണ്ടതായിരിക്കെ, അതു ചെയ്യാതെ ദ്വേഷിച്ചു് ദുഃഖമനുഭവിച്ചു മരിച്ചു് മനുഷ്യജന്മംപോലും കിട്ടാതെ അധോഗതിക്കു പാത്രീഭവിക്കുന്നു. എന്നല്ലാ, ഭേദമററ ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയും ലോകോപകാരകമായി ദേവപൂജ നാമജപം മുതലായവ അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതാണെന്നു് വിധിയുമുണ്ടു്. അല്ലയോ മഹാദേവ! ഭവാൻ പോയി അവതരിച്ചു്, ബ്രഹ്മധ്യാനത്തേയും നിർവികല്പധ്യാനത്തേയും ലോകത്തു പ്രചരിപ്പിക്കുക എന്നരുളിച്ചെയ്തശേഷം മററു രണ്ടുപേക്കും യാത്ര പറഞ്ഞയയ്ക്കുകയുംചെയ്തു. അതനുസരിച്ചു്, പരമശിവൻ തൻെറ അംശത്തെ വിഡോബാവൻെറ ബീജത്തിൽ കലത്തി സമാധിയെ വെടിഞ്ഞു് രുക്മാഭായിയിൽ പ്രേമവും കാമവും ഉദ്ദീപിപ്പിച്ചു. അചിരേണ അവൾ ഗർഭവതിയായി സുമുഹൂർത്തത്തിൽ അതിദിവ്യനായ ഒരു പുത്രനെ പ്രസവിക്കയും ചെയ്തു. പ്രസവസമയത്തു ദേവകൾ പൂമാരി ചൊരികയും ദേവദുന്ദുഭികൾ മുഴക്കുകയും ഉണ്ടായി. ആ വിശേഷസംഭവം കണ്ടു്, വിഡോബാവനും പത്നിയും അത്യന്തം സന്തുഷ്ടരായി ഭവിച്ചു, തങ്ങളുടെ ഓമനപ്പുത്രനെ അവർ വാത്സല്യപൂർവം ലാളിച്ചുവളത്തിവന്നു. സർവസംഗപരിത്യാഗിയായ പരമഹംസനെപ്പോലെ ഒട്ടും അനക്കമില്ലാതെ മൌനംദീക്ഷിക്കു ശീലമായ ആ കുട്ടിക്കു നിവൃത്തിസാധുവെന്നു നാമകരണംചെയ്തു. വീണ്ടും ഭഗവാൻെറ അംശംകൊണ്ടു രുക്മാഭായി യഥാകാലം ഒരു പുത്രനെ പ്രസവിച്ചു. പ്രസവിച്ചപ്പോഴേതന്നെ, എല്ലാവരെയും അത്ഭുതപ്പെടുത്തത്തക്ക ജ്ഞാനോപദേശങ്ങളോടു കൂടിപ്പിറന്ന ആ കുമാരനു ജ്ഞാനേശ്വരൻ എന്നുതന്നെ പേരിട്ടു. മൂന്നാമത്തും ബ്രഹ്മാംശത്തിൽ രുക്മാഭായി ഒരു പുത്രനെ പ്രസവിച്ചു. ആ കുട്ടി പിറന്നുവീണപ്പോൾ ഉണങ്ങിനിന്ന വൃക്ഷങ്ങൾ തളിത്തും മരിച്ചുകിടന്ന എറുമ്പു മുതലായ ജന്തുക്കൾ ജീവിച്ചും കാണപ്പെട്ടതുകൊണ്ടു് ശോഭനമായ മുഹൂർത്തത്തിലാണു് കുമാരൻെറ ജനനമെന്നു സന്തോഷിച്ചു മാതാപിതാക്കൾ അവനു്

ശോഭനദേവൻ എന്നു പേരിട്ടു വളർത്തിവന്നു. ആദിശക്തിയുടെ അംശംകൊണ്ടു വീണ്ടും ഗർഭംധരിച്ചു് രുക്മാഭായി, യഥാകാലം ഒരു പുത്രിയെ പ്രസവിച്ചു. ജനിച്ചപ്പോൾതന്നെ മൗനമേ മുക്തിയെന്നു് ഉച്ചരിച്ച ആ കുട്ടിക്കു് മുക്താഭായിയെന്നു പേരിട്ടു. ഈവിധ മഹിമകളോടുകൂടിയ ആ കുട്ടികൾ നാലിനേയും, വിഠോബാവനും രുക്മാഭായിയും കണ്ടാനന്ദിച്ചു വാത്സല്യപൂർവ്വം വളർത്തിവന്നു.

അഞ്ചാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

ആറാം അദ്ധ്യായം.

വിഠോഭാവൻ സംസാരനിവൃത്തിക്കു പരബ്രഹ്മത്തെ സ്തുതിച്ചതു്.

ശ്രീമന്നാരായണസ്വാമിയുടെ തൃക്കാലടികൾ ഭക്തിപൂർവ്വം സേവിച്ചു ധ്യാനിച്ചിരിക്കുന്ന സിദ്ധന്മാരേ! ത്രിമൂർത്തികളും ആദിശക്തിയും തനിക്കു മക്കളായിജനിക്കത്തക്ക ഭാഗ്യത്തോടുകൂടിയും പരമഹംസന്മാർക്കുപോലും സിദ്ധിക്കാൻ പ്രയാസമായ ബ്രഹ്മൈക്യത്തെ പ്രാപിച്ചും, ഭേദാഭേദങ്ങളില്ലാതെ മൌനനിഷ്ഠയോടുകൂടി തപോവൃത്തിയനുഷ്ഠിച്ചിരുന്ന വിഠോഭാവൻ 'ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയുടെ മനസ്സും പുത്രനെക്കാണുമ്പോൾ അലിയും' എന്നുള്ള പഴമൊഴിയനുസരിച്ചു്, കുട്ടികളിൽ വാത്സല്യം വർദ്ധിച്ചു് സംസാരബദ്ധനായി ഭവിച്ചു. രുക്മാഭായി അതുയിലൊരിക്കൽ അച്ഛന്റെ വീട്ടിൽപോയി ഭക്ഷണസാധനങ്ങൾ കൊണ്ടുവരികയും ഭർത്താവിനും കുട്ടികൾക്കും പാകപ്പെടുത്തിക്കൊടുത്തു താനും ഭക്ഷിക്കയും ചെയ്തുവന്നു. ഇങ്ങനെ ആറു സംവത്സരം കഴിഞ്ഞു. അപ്പോഴേക്കു് ശീതോബന്ധുവിന്റെ സമ്പത്തെല്ലാം നശിച്ചു്, മഹാദരിദ്രാവസ്ഥയെ പ്രാപിച്ചു, നിത്യവൃത്തിക്കു ഭിക്ഷയെടുക്കേണ്ട നിലയിലായി, രുക്മാഭായി അതറിഞ്ഞു് ഭർത്താവിനെ വന്ദിച്ചുപറഞ്ഞു—"നമുക്കു ഭക്ഷണത്തിനുവേണ്ട മുതൽ പലകാലമായിത്തരികകൊണ്ടു് അച്ഛൻ ദരിദ്രനായിത്തീന്നിരിക്കുന്നു. ഇക്കാട്ടിലിരുന്നാൽ നമുക്കും കുട്ടികൾക്കും ആഹാരത്തിനു യാതൊരു മാർഗ്ഗവും ഞാൻ കാണുന്നില്ല. നാട്ടിൽപോയാൽ ഭിക്ഷയെടുത്തെങ്കിലും കാലക്ഷേപം ചെയ്യാം"—എന്നറിവിച്ചു.

വിഡോബാവൻ അതുകേട്ട് സംസാരികളുടെ സങ്കടങ്ങളെക്കുറിച്ചു ചിന്തിച്ചു ശപിച്ചുകൊണ്ടു് "ഹാ കഷ്ടം! എന്റെ സമാധിയും തപസ്സുമെല്ലാം നശിക്കാൻ കാരണം ഈ സംസാരം തന്നെ" എന്നു നിശ്ചയിച്ചു്, ഭാര്യയെനോക്കി—"പ്രിയതമേ! അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ നീ കുട്ടികളോടൊരുമിച്ചു നാട്ടിൽ പോയിരുന്നു കാലക്ഷേപം ചെയ്യുക; ഞാൻ കാട്ടിലെങ്ങാനുംതന്നെ ഇരുന്നു് കഴിച്ചുകൂട്ടിക്കൊള്ളാം."

രുക്മാഭായി—"പ്രാണനാഥ! ഭാര്യമാർക്കു ദൈവം ഭർത്താവാണു്. ആ ഭർത്താവിനെപ്പിരിഞ്ഞിരിക്കാൻ കുലസ്ത്രീകൾക്കു വിധിയില്ല. പിരിഞ്ഞിരുന്നാൽ നരകമുണ്ടെന്നാണു് ശാസ്ത്രവും. അങ്ങിപ്രകാരം പറയുന്നതു തപസ്സിലുള്ള നിഷ്ഠകൊണ്ടായിരിക്കാം; അതു ശരിതന്നെ. നമുക്കു് ഈ വിഷമത നേരിട്ടതു കുട്ടികൾമൂലമാണല്ലോ. അവരെ ഇക്ഷണത്തിൽ ഞാൻ വീട്ടിൽ കൊണ്ടാക്കീട്ടു മടങ്ങിവരാം" എന്നു പറഞ്ഞു. വിഡോബാവനു് തന്റെ മനോഗതിപോലെതന്നെ അവൾ പറയുന്നതു കേട്ടപ്പോൾ സന്തോഷമായി. വേഗംതന്നെ കുട്ടികളെക്കൊണ്ടാക്കീട്ടു വരിക എന്നു ഭാര്യയോടാജ്ഞാപിച്ചു. രുക്മാഭായി നാട്ടിലേക്കു പോകുമ്പോൾ തനിക്കു് അവിടെനിന്നും മാറിപ്പൊയ്ക്കളയാമെന്നായിരുന്നു അയാളുടെ വിചാരം. ഭർത്തൃവാക്യം അലംഘ്യമാണെന്നുള്ള വിചാരത്താൽ രുക്മാഭായി കുട്ടികളെയുംകൊണ്ടു നാട്ടിലേക്കു തിരിച്ചു. അതു നല്ല തക്കമാണെന്നു കരുതി വിഡോബാവൻ സംസാരബന്ധത്തിൽനിന്നും ഒഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നതാണുത്തമം എന്നുള്ള വിചാരത്തോടുകൂടി ഒഴിഞ്ഞു കാട്ടിൽ തപസ്സിനുപോകാനായി എഴുന്നേററു തിരിക്കുകയും. ഒട്ടുദൂരം ചെന്നപ്പോൾ സംസാരേച്ഛ മനസ്സിൽ സ്ഥലം പിടിക്കയാൽ ഭാര്യയെ പ്രതീക്ഷിച്ചിരിക്കാനായി വീണ്ടും ഗുഹയിലേയ്ക്കു വരികയും. ആരെ ആർ രക്ഷിക്കുന്നു! എല്ലാം ഈശ്വരൻതന്നെ എന്നു വിചാരിച്ചു് പിന്നെയും കാട്ടിലേക്കു തിരിക്കയും കാലുപൊങ്ങായ്കയാൽ വീണ്ടും മലയിലേക്കു മടങ്ങുകയും പിന്നെയും പോകയും വരികയും ഇങ്ങനെ വളരെനേരം ഊഞ്ഞാലുപോലെ അങ്ങോട്ടുമിങ്ങോട്ടുമോടിനടന്നു് ഒടുവിൽ സംസാരേച്ഛ അശേഷം നീങ്ങി മനസ്സുതെളിഞ്ഞു് ബ്രഹ്മജ്ഞാനം ഉദിച്ചു് മോക്ഷത്തിൽ ബുദ്ധിയുറപ്പിച്ചു് ഒരു കൊടുങ്കാട്ടിൽ പ്രവേശിച്ചു. ഇതു തപസ്സിനു പററിയ സ്ഥലംതന്നെയെന്നു സന്തോഷത്തോടുകൂടി ഗുരുനാമങ്ങളെ കീർത്തിച്ചുകൊണ്ടു് ബ്രഹ്മധ്യാനനിഷ്ഠനായി പത്മാസനം ഉറപ്പിച്ചു് ദേഹത്തെയിളക്കാതെ കണ്ണുമടച്ചു ജീവാത്മാപരമാത്മാക്കളെ ഏകീകരിച്ചിരുന്നു

പൂർവ്വജന്മസഞ്ചിതമായ പ്രാരബ്ധങ്ങളും തജ്ജന്യങ്ങളായ വാസനകളും അശേഷം നശിപ്പിച്ചു ചിത്രദീപംപോലെയും നിർവ്വാതദീപംപോലെയും ബ്രഹ്മാനന്ദത്തിൽ ലയിച്ച് ദേഹദേഹസ്മരണയോടുകൂടാതെ സ്ഥിതിചെയ്യും.

അദ്ദേഹം അവിടെയങ്ങനെയിരിക്കുമ്പോൾ രുക്മാബായി കുട്ടികളെയുംകൊണ്ടു വീട്ടിൽ എത്തി അച്ഛനമ്മമാരെക്കണ്ടു് "പ്രിയപ്പെട്ട മാതാപിതാക്കന്മാരേ! ഈ കുട്ടികളെ നിങ്ങൾതന്നെ മേലാൽ രക്ഷിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. കാട്ടിലിരിക്കുന്ന ഞങ്ങൾക്കു് അതിനു നിവൃത്തിയില്ല. അതുകൊണ്ടു് ഇവരെ ഇവിടെക്കൊണ്ടേല്പിക്കണമെന്നു് അദ്ദേഹം പറഞ്ഞതനുസരിച്ചാണ് ഞാൻ വന്നതു്?" അതുകേട്ടു് ശീതോബന്ധു "പ്രിയപുത്രീ! മക്കൾക്കുവേണ്ടി മഹർഷിമാർപോലും തപസ്സുചെയ്യുന്നുണ്ടു്. അങ്ങനെയിരിക്കെ ദുർല്ലഭമായ തപോബലത്താലും ഗുരുവിന്റെ അനുഗ്രഹത്താലും ലഭിച്ച ഈ ഓമനസ്സന്താനങ്ങളെപ്പിരിഞ്ഞു് ഇരുന്നുകളയാമെന്നു വിഠോബാഭാവൻ ധൈര്യപ്പെട്ടുവോ? നിനക്കും അതിനു ധൈര്യം എങ്ങനെയുണ്ടായി! നിന്നെപ്പിരിഞ്ഞു ഒരു നിമിഷനേരമെങ്കിലും അവർ ഇരിക്കുമോ?"

രുക്മാബായി—ഈ കുട്ടികൾമൂലം എന്റെ ഭർത്താവിന്റെ ബ്രഹ്മജ്ഞാനം മറഞ്ഞുപോകുമെന്ന ദിക്കായിരിക്കുന്നു. എന്തെന്നാൽ അവർക്കുവേണ്ടി നിത്യവും ഫലമൂലങ്ങൾ അന്വേഷിച്ചു പോകാനും ദൂരദേശങ്ങളിലുള്ള അരുവങ്ങളിൽപോയി വെള്ളം കോരിക്കൊണ്ടുവരുവാനും മൃഗങ്ങളൊന്നും വന്നുപദ്രവിക്കാതെ നോക്കാനും അല്ലാതെ ബ്രഹ്മധ്യാനത്തിനു നേരം കിട്ടുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടു മുഷിഞ്ഞു് ഒരുവിധത്തിൽ ഇതുവരെക്കഴിച്ചുകൂട്ടി. ഇനിയും അതിനു നിവൃത്തിയില്ലെന്നുകണ്ടു് അവരെ നാട്ടിൽ കൊണ്ടാക്കീട്ടു വരണം എന്നു് അദ്ദേഹം എന്നെ നിയോഗിച്ചുവച്ചിരിക്കയാണു്. ഭർത്താവിന്റെ വാക്കനുസരിക്കയല്ലാതെ കുലസ്ത്രീകൾക്കു വേറെ എന്തൊരു ഗതിയാണു്? എന്നുതന്നെയല്ല രണ്ടായാലും ഇപ്പോൾ അദ്ദേഹം സമാധിക്കൊരുമ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ ഞാൻ ഇവിടെവന്നു് വല്ല ഭക്ഷണസാധനങ്ങളുമൊക്കെ വാങ്ങിക്കൊണ്ടങ്ങു ചെല്ലുമ്പോഴേക്കു കുട്ടികളെ ഹിംസ്രമൃഗങ്ങൾ കടിച്ചുതിന്നാലുമായി. ഏതായാലും കുട്ടികളെ ഇവിടെക്കൊണ്ടാക്കണമെന്നാണദ്ദേഹം പറഞ്ഞതു്. എതിർത്തു പറവാൻ എനിക്കു ധർമ്മവുമില്ല.

ശീതോബന്ധു—അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ നിന്റെ ഭർത്താവിനുകൂടി ഇങ്ങോട്ടുപോരാമായിരുന്നില്ലേ? തപസ്സ് കാട്ടിൽതന്നേ

ആകാവൂ എന്നുണ്ടോ? വീട്ടിലിരുന്നാലും നിർവഹിക്കാവുന്ന ഒരു കാര്യമല്ലേ?

രുക്മാഭായി—അതൊന്നും എനിക്കു ചോദിക്കാനും പറവാനും അവകാശമില്ല, ഭർത്താവിന്റെ കല്പനപ്രകാരം ഞാൻ ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ഇനി എനിക്കിവിടെനിന്നു താമസിക്കാൻ തരമില്ല എന്നുപറഞ്ഞു് കുട്ടികളെ ഓരോരുത്തരേയും അരികിൽ വിളിച്ചു് ആലിംഗനം ചെയ്തശേഷം ഒഴുകുന്ന കണ്ണുനീരോടുകൂടി കാട്ടിലേക്കു പോകാൻ പുറപ്പെട്ടു. അമ്മേ! അമ്മേ! എന്നു പുറകേ വിളിക്കുന്ന കുട്ടികളുടെ നിലവിളിയും, കുട്ടികളെക്കാളും ഭർത്താവോ വലുതു്എന്നുള്ള കാണികളുടെ ചോദ്യവും, കുഞ്ഞേ നിന്നെപ്പിരിഞ്ഞു കുട്ടികൾ ഇരിക്കയില്ല എന്നുള്ള മാതാവിന്റെ ആവലാതിയും, ദൈവമേ! ഇതെന്തൊരു ധർമ്മസങ്കടം എന്നിങ്ങനെ പിതാവിന്റെ വിലാപവും വകവയ്ക്കാതെ അവൾ പണ്ടു് നളനോടുകൂടി കാട്ടിൽപോയ ദമയന്തിയുടേയും രാമചന്ദ്രനോടുകൂടി വനവാസത്തിനുപോയ സീതാദേവിയുടേയും കഥകളെ ഉദാഹരണമാക്കിപ്പറഞ്ഞു. തനിക്കും പോകാതെ നിവൃത്തിയില്ലെന്നു സ്ഥാപിച്ചുകൊണ്ടു് ദൃഷ്ടിപഥത്തിൽനിന്നു മറഞ്ഞു. ഒട്ടുദൂരം ചെന്നപ്പോൾ "പൈതലേ വേർപെട്ടുപോയ പശുവിനുള്ളാധിപറഞ്ഞറിയിച്ചീടരുതല്ലോ" എന്നു പറഞ്ഞതുപോലെ കുട്ടികളെക്കുറിച്ചുള്ള ആശ അവളുടെ ഗതിയെ തടുത്തു. ഒരുവിധത്തിലും തടുക്കാൻപാടില്ലാതെ അതു മുന്നിട്ടുകയറിയപ്പോൾ അവൾ തിരിഞ്ഞുനടന്നു വീട്ടിൽവന്നെത്തി കുട്ടികളെ കൈകൊണ്ടു വാരിയെടുത്താശ്ലേഷിച്ചു ചുംബിക്കയും താലോലിക്കയും മററും ചെയ്തശേഷം വീണ്ടും ഭർത്താവിനെക്കുറിച്ചോർത്തു്, ഉടനെ വെളിക്കിറങ്ങി കാട്ടിലേക്കു നടന്നു. വീണ്ടും കുട്ടികളെക്കുറിച്ചുള്ള വിചാരം തുടങ്ങി. രണ്ടാമതും അവൾ വീട്ടിലേക്കു മടങ്ങി. ഇങ്ങനെ പല പരിവൃത്തി വീട്ടിലേക്കും കാട്ടിലേക്കും ഉള്ള യാത്ര ആവർത്തിക്കേണ്ടിവന്നു. രണ്ടുപുറത്തും അഗ്നിയിട്ടിരിക്കുന്നതിന്റെ നടുവിൽപെട്ടാലെന്നപോലെ, അവൾ ധർമ്മസങ്കടത്തിൽ പെട്ടുകുഴങ്ങി, ഒടുവിൽ ദൃഢനിശ്ചയത്തോടുകൂടി കാനനത്തിലേക്കുതന്നെ തിരിച്ചു മലയുടെ ഗുഹയിൽ ചെന്നു നോക്കിയപ്പോൾ, ഭർത്താവിനെ കാണാഞ്ഞു് അത്യന്തം ആധിയുണ്ടായി. സമീപപ്രദേശങ്ങളിലൊക്കെച്ചുററിനോക്കീട്ടും കണ്ടില്ല. മടങ്ങിപ്പോകാമെന്നുവച്ചാൽ നേരവുംവൈകിക്കഴിഞ്ഞു. അതിനാൽ സമീപമുള്ള കാട്ടുകളിലെങ്ങാനും കണ്ടേക്കുമെന്നാശിച്ചു് വീണ്ടും അന്വേഷണം തുടങ്ങി. കല്ലുകളും മുള്ളുകളും ചവുട്ടിയും കൊതുകുകളുടെയും

പുഴക്കളുടെയും കട്ടിയേററും വഴിയറിയാതെ കുണ്ടിലും കുഴിയിലും പതിച്ചും കരടി, പുലി മുതലായ ദുഷ്ടമൃഗങ്ങളെക്കണ്ടു ഭയപ്പെട്ടും, രക്തത്താലും കണ്ണുനീരാലും അഭിഷിക്തയായി, വിഠോഭാവനെ ച്ചൊല്ലി വിലാപംതുടങ്ങി—"ഹേ പ്രാണനാഥ! സർവ്വസംഗപരിത്യാഗിൻ! സർവ്വസങ്കടപരിഹരണ! നീ എന്നെച്ചതിച്ചുവോ? ഇങ്ങനെ ചെയ്യുമെന്നാരറിഞ്ഞു? ദുഷ്ടമൃഗങ്ങളാൽ പരിപൂർണ്ണവും കണ്ടകശർക്കരാസങ്കടവുമായ ഈ കൊട്ടങ്കാട്ടിൽ ഈ കൂരിരുട്ടത്തു്, അനാഥയായ ഒരബലയെത്തള്ളിക്കളയുവാൻതക്ക മനഃകാഠിന്യം ദയാലുവായ അങ്ങേയ്ക്കുണ്ടായോ? സംസാരത്തിൽനിന്നു മുക്തനാകണമെന്നുദ്ദേശിച്ചാണോ നിന്തിരുവടി ഇങ്ങനെ ചെയ്തതു്? മാതാപിതാക്കളേയും പരിത്യജിച്ചുവോ? അങ്ങു് മോക്ഷാശയാൽ നിർവികല്പസമാധിയിൽ ലയിച്ചിരിക്കയാണോ? ഘോരമൃഗങ്ങളുടെ ഗർജ്ജനംകേട്ടു്, എനിക്കു ഭയം തോന്നുന്നു, അങ്ങേ കാണായ്കകൊണ്ടു മനസ്സു നട്ടുങ്ങുന്നു. ഇരുട്ടുകൊണ്ടു വഴി കാണ്മാൻപാടില്ല എന്റെ ദയനീയമായ ഈ നിലവിളി കേട്ടിട്ടും അങ്ങേയ്ക്കു കരുണ തോന്നുന്നില്ലയോ? ഭയത്താൽ ഞാൻ മരിച്ചുപോകുമെന്നായിരിക്കുന്നു. എന്നെ ഇത്രമാത്രം പരീക്ഷിച്ചാൽപോരേ! ഹേ പുണ്യപുരുഷ! ഭ്രുമരയാലോ! ഞാൻ ഏകാകിനിയായി ഈ കൂരിരുട്ടിൽ അങ്ങേ അന്വേഷിച്ചലഞ്ഞുതിരിയുന്നു. അങ്ങേ ഒരു ശബ്ദം കേട്ടെങ്കിൽ എനിക്കാശ്വാസമായേനേ. ഇനി അധികസമയം പ്രാണധാരണം ചെയ്യാൻ എനിക്കു സാധിക്കുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല. ഇങ്ങനെ വിലപിച്ചുകൊണ്ടു നടന്നു് ഒരുവിധത്തിൽ നേരം വെളുപ്പിച്ചു. അനന്തരം മലയുടെ ഗുഹയിലും ദ്രോണികളിലും മററും വീണ്ടും പരിശോധിക്കയും, കാണാഞ്ഞു വിഷാദിച്ചു് കണ്ണുനീരൊലിപ്പിക്കയും ചെയ്തുകൊണ്ടു്, പണ്ടു് സീതയെക്കാണാഞ്ഞു വൃക്ഷലതാദികളോടുപോലും വിളിച്ചുചോദിച്ചുകൊണ്ടു ചുററിനടന്ന ശ്രീരാമനെപ്പോലെ കാണുന്ന മൃഗത്തോടും പക്ഷിയോടും മരത്തോടും വിഠോഭാവനെക്കണ്ടോ കണ്ടോ എന്നുചോദ്യം തുടങ്ങി. നിഷ്ഫലമായ ആ പ്രയത്നം ഒടുവിൽ ദൈവസ്തോത്രത്തിൽ അവസാനിച്ചു. ഹാ! പത്മനാഭ! പരമപുരുഷ! ഭർത്താവിനു് എന്നിൽ കരുണയുദിപ്പിക്കുമാറാകണേ! പുത്രവാത്സല്യത്താൽ എനിക്കുവന്ന വിപത്താണിതു്. ഈ ദുഃഖം മുൻകൂട്ടിയറിഞ്ഞിരുന്നെങ്കിൽ പുത്രവാഞ്ഛയെനിക്കുണ്ടാകയില്ലായിരുന്നു. അല്ലയോ ഭഗവാനേ! എന്റെ ഭർത്താവിനെ വല്ലമൃഗങ്ങളും കടിച്ചുകൊന്നുവോ തിന്നുവോ? അതോ സംസാരവൈരാഗ്യത്താൽ അദ്ദേഹം എന്നെ വിട്ടൊഴിഞ്ഞു മറഞ്ഞുവോ? എന്നെപ്പോലെ നിർഭാഗ്യ

ഈ ലോകത്തിൽ ആരുണ്ടു്? ആരും ചെയ്യാത്ത മഹാപാപം ഞാനെന്താണു ചെയ്തതു്? വിവാഹം കഴിഞ്ഞിട്ടിപ്പോൾ പതിന്നാലു സംവത്സരമായിരിക്കുന്നു ഇതിനകം ഒരു ദിവസമെങ്കിലും എനിക്കു് സുഖമെടുക്കാൻ സാധിച്ചിട്ടില്ല. മുഴുവൻ ദുഃഖപരിപൂർണ്ണമായിട്ടാണു കഴിഞ്ഞതു്. ഹേ ആദികാരണ! അനന്തശയന! കമലനയന! പാണ്ഡുരംഗ! ശ്രീരംഗ! നാരായണ! എന്നിങ്ങനെ നിലവിളിച്ചുകൊണ്ടു്, നോക്കിയ ദിക്കിലൊക്കെത്തന്നെ പിന്നെയും നോക്കിയും കണ്ണുനീർവാർത്തും ചുററിനടന്നു.

അങ്ങനെയിരിക്കെ വീട്ടിലിരുന്ന കുട്ടികൾ നാലുപേരിൽ നിവൃത്തിസാധുവെന്നു പേരായ മൂത്ത കുട്ടി മാതാപിതാക്കളെ വിചാരിച്ചു് വിലപിച്ചു. "ഹാ കഷ്ടം! എന്റെ അമ്മ എവിടെപ്പോയി? ഇതാവരുന്നു എന്നു പറഞ്ഞിട്ടാണല്ലോ ഇന്നലെ പോയതു്. അതുപോലെതന്നെ എന്നെ സർവ്വദാ തോളിലും മടിയിലും വച്ചു ലാളിക്കുക പതിവായിരുന്ന എന്റെ പ്രിയപ്പെട്ട പിതാവെവിടെ? പ്രിയപ്പെട്ട അമ്മേ! വാത്സല്യമേറിയ അച്ഛാ!" എന്നോരോ വിലാപത്തോടുകൂടി അമ്മപോയ വഴി നോക്കി ഇറങ്ങി നടന്നു. അപ്പോൾ അതിനിളയ കുട്ടിയായ ജ്ഞാനേശ്വരൻ, പ്രിയമേറിയ അമ്മേ! അച്ഛാ! നിങ്ങൾ എവിടെ? എന്നു വിലപിച്ചുകൊണ്ടു് പുറകേ ഇറങ്ങിത്തിരിച്ചു. അതുകണ്ടു് മാതാപിതാക്കളെച്ചൊല്ലി കരഞ്ഞു വിളിച്ചു് അതിനിളയ കുട്ടികൾ രണ്ടും കൂടി ഇറങ്ങി. തിരിച്ചറിവില്ലാത്ത ആ കുട്ടികളുടെ സംരംഭം കണ്ടു്, ശീതോബന്ധു ഓടിയിറങ്ങിച്ചെന്നു് അവരെ മുന്നിട്ടു തടഞ്ഞു്, "എന്റെ ഓമനമക്കളെ! നിങ്ങൾ എവിടേയ്ക്കാണു പോകുന്നതു്? നിങ്ങളുടെ അച്ഛനമ്മയും ഇപ്പോൾ വരും. നിങ്ങൾ വീട്ടിൽ കയറിപ്പോകുവിൻ! നിങ്ങൾക്കു മധുരമുള്ള പലഹാരങ്ങളുംമററും തരാം" എന്നോരോന്നുപറഞ്ഞു സമ്മതിപ്പിച്ചു് വീട്ടിൽകൊണ്ടുപോയി. എന്നിട്ടും കുട്ടികളുടെ കരച്ചിൽ നിന്നില്ല. അവർ വൈകുന്നതുവരെ അമ്മേ! അമ്മേ! അച്ഛാ! അച്ഛാ! എന്നു ചൊല്ലിക്കരഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു. അതുകണ്ടു് ശീതോബന്ധുവിനു വ്യസനമുണ്ടായി. അദ്ദേഹം സർവ്വസാക്ഷിയായ ദൈവത്തെച്ചൊല്ലി നിലവിളിച്ചു. "ദൈവമേ ഇതെന്തൊരു സങ്കടമാണു്? ഞങ്ങളേയും ഈ കുട്ടികളേയും ഇങ്ങനെയിട്ടു് ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നതു നിന്തിരുവടിക്കു ധർമ്മമാണോ? തൃക്കണ്ണുകളാൽ ഈ കുട്ടികളെ ഒന്നു നോക്കരുതോ! വിഠോഭാവനെ നാട്ടിൽ കൊണ്ടുവന്നു ചേക്കരുതോ? അച്ഛനമ്മമാരെ പിരിഞ്ഞിരിക്കാൻ ശക്തരല്ലാതെ ഇതാ ഈ അറിയാത്ത കുട്ടികൾ കിടന്നു നിലവിളിക്കുന്നു. അങ്ങേയ്ക്കു കരു

ണയില്ലയോ? അതോ ഞങ്ങളുടെ പാപശേഷത്താലിങ്ങനെ ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നുവോ? ഹേ പരമേശ്വര! പരിശുദ്ധ!" എന്നു പരിദേവനം തുടങ്ങി. അദ്ദേഹത്തിൻെറ ഭാൎയ്യയും അപ്രകാരംതന്നെ കരഞ്ഞുവിളിച്ചു്, കുട്ടികളെ ശുശ്രൂഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു ഇങ്ങനെ മൂൎത്തിത്രയത്തിൻെറയും ആദിശക്തിയുടേയും അംശമായ ആ ബാലരും അരുന്ധത്യംശമായ രുക്മാഭായിയും അവളുടെ മാതാപിതാക്കന്മാരും വേദനയോടുകൂടി നിലവിളിച്ചപ്പോൾ കൊടുങ്കാട്ടിൽ സമാധിയിലിരുന്ന വിഠോഭാവൻെറ ധ്യാനം തനിയെ അഴിഞ്ഞു. അദ്ദേഹത്തിനു പുത്രന്മാരെക്കുറിച്ചു് ആശയും വാത്സല്യവും തോന്നി അവരുടെ വേർപാടിനെക്കുറിച്ചു ദുഃഖിച്ചു. അടിക്കടി അവരെ വിചാരിച്ചു് കണ്ണുനീർ വാൎത്തു കരഞ്ഞു. സമാധിയഴിഞ്ഞു് പുത്രവാഞ്ഛ വൎദ്ധിച്ചപ്പോൾ, അദ്ദേഹം ദൈവത്തെ ച്ചൊല്ലി "ഹേ ദേവാധിദേവ! പരമാത്മൻ! വൈരാഗ്യത്തോടുകൂടിയിരുന്ന എനിക്കു് വിവാഹമുണ്ടാക്കിവച്ചതെന്തിനു്? എന്നിട്ടും സന്യസിച്ചിറങ്ങിയ എന്നെ വീണ്ടും സംസാരത്തിൽ കുടുക്കിയതെന്തിനു്? നിഷ്കാമനായ എനിക്കു് കാമം വൎദ്ധിപ്പിച്ചതെന്തിനു്? കുട്ടികളേ ആവശ്യമില്ല എന്നു നിശ്ചയിച്ചിരുന്ന എനിക്കു് നാലു കുട്ടികളെ എന്തിനു പ്രദാനംചെയ്തു? ഭക്തനും വിശുദ്ധനുമായ എന്നെ ഭ്രഷ്ടനെന്നു ബ്രാഹ്മണരെക്കൊണ്ടു പറയിച്ചതെന്തിനു്? അതൊക്കെ അങ്ങനെയായെങ്കിലും പ്രിയപ്പെട്ട ആ കുട്ടികളെ പിരിഞ്ഞിരിക്കണമെന്നുള്ള നിർബന്ധബുദ്ധി എനിക്കു തോന്നിയതെന്തിനു്? ഇങ്ങനെ ഓരോ വിലാപങ്ങൾ ചെയ്തശേഷം പത്നിയേയും പുത്രരേയും കുറിച്ചു വാത്സല്യം വൎദ്ധിച്ചു്; ഹേ നിവൃത്തിസാധോ! ജ്ഞാനേശ്വരാ! നിങ്ങളുടെ സ്പൎശം യാതൊരു സിദ്ധികൊണ്ടും ലഭിക്കാത്ത മനോനിർവൃതിയെ ചെയ്യുന്നതാണു്. അങ്ങനെയുള്ള നിങ്ങളെ പിരിഞ്ഞിരിക്കാൻ എനിക്കു തോന്നിയതെന്തുകൊണ്ടു്? മുജ്ജന്മപാപശേഷത്താലായിരിക്കാം. ഹേ ശോഭനദേവ! മഹാനുഭാവ! മുക്തിദായക! നിങ്ങളുടെ ദൎശനംതന്നെ എനിക്കെത്രത്തോളം ആനന്ദത്തേയും അണിമാദിസിദ്ധികളേയും ദാനംചെയ്യത്തക്കവണ്ണം പരിപാവനം ആകുന്നു" എന്നു പറഞ്ഞു കരയുകയും ഇടയ്ക്കിടെ വിവേകമുണ്ടായി പുത്രവാഞ്ഛ വെടിഞ്ഞു് സമാധിയിൽ ലയിക്കയും വീണ്ടും സമാധിയഴിഞ്ഞു ഭാൎയ്യയെ വിളിച്ചു വിലപിക്കയും വീണ്ടും ആ ആശ പരിത്യജിക്കയും നിഷ്ഠയിലിരിക്കയും പിന്നെയും നിഷ്ഠ അഴിയുകയും തന്നത്താനെ ശപിക്കയും വിലപിക്കയും ചെയ്തു. വളരെനേരം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ മനസ്സിളകി ഭ്രമിച്ചു് സമാധി രക്ഷിക്കാൻ ശക്തനല്ലാതെ പണ്ടു്

അശരീരിവാക്കുണ്ടായതും വിവാഹം ചെയ്തതും വൈരാഗ്യം തോന്നിയതും സന്ന്യസിച്ചതും ഇങ്ങനെ കാരോ പൂർവ്വചരിത്രങ്ങൾ വിചാരിച്ചു വിചാരിച്ച് ഒന്നും തോന്നാതെയും ഒന്നിനും അളല്ലാതെയും ഭവിച്ചു. ആ പരിഭ്രമത്തിൽ പരബ്രഹ്മത്തെ സ്തുതിക്കാൻ തുടങ്ങി.

അംബരോപമമെങ്ങുമെങ്ങുമടങ്ങുതിങ്ങിനിറഞ്ഞതായ്
സംവിദാത്മകമായ് സ്വയംഭവശംഭുവാൽ ഭജനീയമായ്
കമ്പമുററുമകമ്പമായഴിവററനുഗ്രഹവസ്തുവായ്
ബിംബമായുമബിംബമായുമെഴുന്നസൽപരബ്രഹ്മമേ!
ഭൂതരാശിമനസ്സതൊട്ടെഴുമിന്ദ്രിയങ്ങളസത്തുസ-
ത്താദിയന്തമതാന്തങ്ങളനീതി നീതിശുഭാശുഭം
നാദവുംമഹനീയമാമൊളിഭേദബോധമിതൊക്കയും
വേദസാരവുമായ്വിളങ്ങുമനന്തസൽപരബ്രഹ്മമേ!
തന്നെയാരറിയുന്നവൻതവതത്വമൊട്ടറിയുന്നപോൽ
മിന്നൽപോലുണററുനിൽക്കുമഖണ്ഡചിൽപ്രഭവസ്തുനീ
വന്നദുഃഖമിതാരൊടോതുവതെന്നെയാളുകദൈവമേ!
ഭിന്നമായുമഭിന്നമായുമെഴുന്നനൽ പരബ്രഹ്മമേ!
മുക്തയോഗികൾതൻമനോമുകുരപ്രഭയ്ക്കു വിളക്കമായ്
നിഷ്കളാത്മകമായിവിശ്വജഗച്ചരാചരസാക്ഷിയായ്
ഭക്തിപൂണ്ടുനിനപ്പവർക്കു നിരന്തരേഷ്ടദതത്വമായ്
സത്യമായ് വിലസുന്നചിന്മയബ്രഹ്മമേപരബ്രഹ്മമേ!
നിർവ്വികല്പസമാധിചേർന്നുവിളങ്ങിടുന്നതപസ്വികൾ-
ക്കവ്യളീകസുഖസ്വരൂപമുണർത്തുമല്ബണതത്വമേ
സർവ്വവുംതവചിദ്വിഭൂതിവിലാസമേവപരാൽപരം
സർവ്വസാക്ഷികബിന്ദുനാദമയാവ്യയം പരബ്രഹ്മമേ!
ചക്ഷുരാദികൾചേഷ്ടനീങ്ങിയടങ്ങുമോ ഹൃദയാംബുജം
ചിദ്ഘനാമലതത്വതേജസിമുങ്ങുമോ മമദൈവമേ
പക്ഷമെന്നിയെ പക്ഷ്മളാക്ഷികൾതന്നിലാശ ഭവിച്ചിടാ-
തക്ഷയംപദമാളുവാൻ വരമേകുമോ പരബ്രഹ്മമേ!
അമ്മയച്ഛനഭീഷ്ടദായിനി പത്നിപുത്രനഹോ ധനം
ധർമ്മമച്ഛലവൃത്തിശുദ്ധികൾ വസ്ത്രഭൂഷ നികേതനം
നന്മതിന്മകളൻപുമിമ്പവുമാദിമൂലവുമൊക്കെനീ
നമ്മെയാളുകഭക്തിയീളുക ബ്രഹ്മമേ പരബ്രഹ്മമേ!
നാകഭൂബലിസത്വവാസികളേവരാലുമുപാസ്യരാം
ലോകനായകകേശകേശവദേവരാലുമഭീഡ്യമേ
ഏകമാദ്യമഖണ്ഡമേവമപിണ്ഡപിണ്ഡവുമായൊര-

സ്ഥോകഭ്രുതിവിലാസമേ ജയ ലോകലോകനിവാസമേ!
ഇച്ചരാചരമാം പ്രപഞ്ചമൊടുങ്ങിയാലുമഴിഞ്ഞിടാ-
തച്ചലപ്രഭമേച്യുതാത്മകമാളുമൈശ്വര്യധാമമേ
നിത്യമേനിരവദ്യമേ ഇതിയദ്വ്യമേതരികദ്യമേ
സത്യമേദ്വരകത്വമേജയബ്രഹ്മമേ പരബ്രഹ്മമേ!
കൃത്യബോധമശേഷമെന്നിയുഴന്നിടുന്നൊരുപാപിഞാൻ
ബദ്ധതാപമഹോഭവാമയഗത്തമാൻകുഴങ്ങിടുന്നേൻ
ഇട്ടുരാപ്പകററിനിത്യമഭീഷ്ടമാശുലഭിക്കുവാൻ
അത്യുദാരമനുഗ്രഹക്കളുർമാരിപെയ്യുകദൈവമേ!
ഏഴയാമിവനാശ്രയിച്ചുഭജിച്ചിട്ടുന്നമനസ്സഴി-
ഞ്ഞുഴിവാസമഹാകലാർണ്ണവദുസ്തരംഗഭയത്തിനാൽ
വാഴുവാൻകൊതിയില്ലഭ്രതലഭോഗമോഹവുമില്ലമേ
കോഴനീക്കിയനുഗ്രഹിക്കുക ബ്രഹ്മമേപരബ്രഹ്മമേ!
മുക്തരായതപസ്വികൾക്കമകക്കരുന്നിലഴക്കറു-
ത്തിദ്ധരാതലഭൂഷയായ്വിലസുന്നഭക്തജനത്തിനും
നിത്യനിർവൃതിയേകിടുംതവ സേവനേ രതിപൂണ്ടൊരെൻ
ദുഃഖപാപവിപത്തൊഴിക്കുക ബ്രഹ്മമേപരബ്രഹ്മമേ!
വിദ്യയാലറിയാവതോതവതത്വമപ്പതികൃഷ്ഠമാം
സിദ്ധിയാലറിയാവതോ പുരുഭക്തിയാലറിയാവതോ
വിദ്യമാനമഹസ്സചേതനയുള്ളശക്തിവിശേഷമെ-
ന്നൊക്കെയെന്നിനിനക്കൊരാഖ്യകഥിപ്പതെന്തയിബ്രഹ്മമേ
ആശതൊട്ടൊരശുദ്ധമാനസപാശമൊക്കെയൊഴിഞ്ഞവ-
ക്കാശുനിത്യപദത്തെനൽകിടുമീശശക്തിവിശേഷമേ
പേശലാംഗികൾതൻവിലാസവലയ്യകത്തുവലഞ്ഞിടാ-
താശ്രികുറിയനുഗ്രഹിക്കുക ബ്രഹ്മമേപരബ്രഹ്മമേ!
ധരണിചന്ദ്രദിവാകരാദ്യുശചലനരൂപനിദാനമേ
കരണജീവവിചിത്രവൃത്തികളരുളുമാന്തരദൈവമേ
മരണജനിമുഖവികൃതിലേശമിയന്നിടാത്തസുധാമമേ
കരുണയടിയനിലരുളുകാശുപരാല്പരാത്മകബ്രഹ്മമേ!
അമ്മയില്ലിവനച്ഛനില്ലസഹോദരാദികളാരുമി-
ല്ലന്നധാന്യധനാദിയില്ലൊരു തോഴനില്ലുപദേശകൻ
തന്നെതാനൊരുജന്തുവിങ്ങനെയായിനിൻകൃപയെന്നിമ-
റെറാന്നൊരാശ്രയമില്ല നമ്മെയനുഗ്രഹിക്കുകബ്രഹ്മമേ!
സൽകൃപാമൃതസിന്ധുനീമമബന്ധുജീവനമന്യമ-
ല്ലുത്തമാനുഷജന്മസങ്കടവങ്കടൽക്കിരയായിഞാൻ
ഭദ്രമേകിയനുഗ്രഹിപ്പതിനിന്നുനീ തുനിയാഞ്ഞിൽമ-

ററുത്തമാശ്രയമായെനിക്ക പരാപരാത്മകബ്രഹ്മമേ!
ശുദ്ധസാത്വികതത്വമേഭവമുക്തരേന്തിനമന്ത്രമേ
നിസ്തമസ്കഹൃദന്തശോഭിതചിൽപ്രകാശവിലാസമേ
മുക്തിയാംപദമായതന്നൊട്ടു നൽകിടുന്നതുമായസം–
വിത്സ്വതാത്മകമേദിശാശ്ശുശിവഞ്ചമേശിവബ്രഹ്മമേ!
ഭക്തദാസതപൂണ്ടനിൻപരമാത്ഥബോധമുദിക്കവാ–
നെത്രദുർഘടമാശയൊന്നഭിമാനമൊന്നിതുരണ്ടിനാൽ
മത്ത്യമാനസമെത്രനീചമലീമസസ്ഥിതിപൂണ്ടിട്ടു–
ന്നദ്യമേ തരികേകഭാവന ബ്രഹ്മമേപരബ്രഹ്മമേ!
അന്തമാദിയുമെന്നി സവ്നിദാ നമായി വിളങ്ങിടും
ബന്ധമോചനമററ തൈജസധാമമേയചിരാമമേ
ഹന്തഭ്രമസമൃദ്ധിയാലെ വിശിഷ്ടമാകിയനിന്നെഞാ–
നന്തരാത്മനി ചിന്തചെയ്യിതുദാരചിന്മയ ബ്രഹ്മമേ!
മേടമാളിക സേനയാനകൾ വിവിധലോകമഹാധനം
കൂട്ടുവിട്ടുയിർപായുമളവഫലീഭവിക്കമസംശയം
ഗൂഢമായവിഗാഹ്യമായ ഭവൽപ്രശാന്തസനാതനാ–
രൂഢകാന്തിവിലാസമാണഴിവുററതെൻപരബ്രഹ്മമേ!
ഹന്തമുജ്ജന്മവിൽ ചരിച്ചോരു തിന്മയോമതിമോഹമോ
ബന്ധപാശവിഹീനസജ്ജനശാപമോ മമപാപമോ
ചിന്ത്യമാംതവ നിത്യസൽപദമെന്തുകൊണ്ടുമറന്നുഞാൻ
അന്തമാദിയുമെന്നിനിന്നു വിളങ്ങുമെൻ പരബ്രഹ്മമേ
പാപനാശനതീത്ഥമേപരിപൂതമുക്തിപദാത്ഥമേ
സാവധാനനിദാനമേസകലാത്ഥസാധനമൌനമേ
പാവനാത്മമഹത്വബോധനബോധമേ ഗതഗാധമേ
പാപനാമഗതിക്കൊരാശ്രയമാകണേ പരബ്രഹ്മമേ!
വേദപാരഗപൂതമാനസർ ദുഃഖമാന്ത്തുമൂലമോ?
ബോധദായകദേശികോത്തമർശാപമേററുകമൂലമോ?
ഏതിനാലിതുളെൻമനസ്സിനെ മൂടിനിൽപ്പിതുദൈവമേ!
ബോധമേററിമനഃപ്രകാശമിയററുകെൻ പരബ്രഹ്മമേ!
ബന്ധമാന്നൊരുമന്മനസ്സിനിയെന്നു മുക്തിപദേച്ഛയാ–
ന്നന്തരാമമ ലോകവാസനനീങ്ങിനിർമ്മലമാകുമോ
ബന്ധമററുവസിച്ചുഞാൻ ചിലനാളുതെന്തിനൊഴിച്ചുനീ
ഹന്ത! ദാരസുതാദിപാശമിയററിയെൻ പരബ്രഹ്മമേ!
ഭ്രാന്തിസാധനമായമായയെനീക്കിവയ്പതുനല്ലതെ–
ന്നാന്ധ്യമററുണരുററ ഞാൻബഹുധാവിമോഹിതനായിഹ
കാന്തനന്ദനനത്ഥമാലയമൊക്കെയായവലയ്ക്കുക–

ത്താണ്ടുകൺമറപൂണ്ടതെന്തൊരുമായമോ പരബ്രഹ്മമേ!
ഉരുമെന്തിഹ പേരുമെന്തിഹ ലോകവാഴ്ച്ചയുമെന്തഹോ
ശീരുമത്ഥവുമെന്നപോലിഹ പുംപ്രധാനവിശേഷവും
താരിലുണ്ണിഗിരീശനംബുജനേത്രനെന്നിവരെന്തഹോ
പേരുമൂരുമെഴാത്തനീ സകലാശ്രയം മമ ബ്രഹ്മമേ!
ദേഹമിന്ദ്രിയസംഘമെന്നിവതാനുണത്തിന ദീപമേ
ലോഭമോഹമദാദിദുഷ്ടകൾ നഷ്ടമാക്കിന ധൂപമേ
ശോഭനാത്മവികാസനിർവൃതി നൽകുമുല്ബണബോധമേ!
ശീഭൃഹംസസുപണ്ണവാഹനവന്ദ്യമേ പരബ്രഹ്മമേ!
വേർപൊടിഞ്ഞമരങ്ങൾപോൽ പിണിയാലെ തുള്ളിന-
പിള്ളപോൽ
വീട്ടുപോയ നതാംഗിപോലെയുമീവിധം നിലവിട്ടുഞാൻ
ആടൽപൂണ്ടുഴലുന്ന നിൻകൃപയെന്നിലൂന്നുവേലമി-
പ്പാട്ടുതീർത്തുസുധാശ്രയം തരികൻപിലെൻ പരബ്രഹ്മമേ!
ധ്യാനനിഷ്ഠകലന്നവക്കനുഭോഗമേ പ്രണിധാനമേ!
മൌലിമാനസദീപമേ പരമുക്തിസിദ്ധിവിധാനമേ
ഹീനനാമഭിമാനിഞാനവിവേകി നിൻകരുണാസുധാ-
പാനലോലുപനത്രമാമവ ബ്രഹ്മമേ പരബ്രഹ്മമേ!
തുച്ഛമായധനേച്ഛയാലെ മികച്ചദുഷ്കൃതസഞ്ചയം
നിശ്ചയം വിചരിക്കമംബുജപത്രലോചനമാർകളിൽ
ചിത്തചാത്തമുടമ്പെടാതെ വിശുദ്ധമാക്കിയനന്തമ-
ത്യുത്തമംതവമുക്തമാം പദമദ്യനൽകുക ബ്രഹ്മമേ!
നീതിയില്ലുഗുരോരുദാരകൃപാകടാക്ഷവുമില്ലവി-
ഖ്യാതിയില്ല, വിവേകമില്ല, വിശേഷബോധവുമില്ലമേ!
ഭീതിദായകമായ സംസൃതിനീക്കിയെന്നെയനുഗ്രഹി-
ക്കായ്കിലില്ല പരാശ്രയം മമ ബ്രഹ്മമേപരബ്രഹ്മമേ!
മുഗ്ദ്ധരാലവിഗാഹ്യമേ പരിശുദ്ധിചേന്നൊരുപാസ്യമേ
മുക്തമാനസലേഹ്യമേ ഗുരുഭക്തബോധനസാഹ്യമേ
ബുദ്ധലോകസുധമ്മമേയപവർഗ്ഗസാധനമമ്മമ!
മുക്തമാക്കുക കമ്മമേ പരബ്രഹ്മമേ പരബ്രഹ്മമേ!
ദാനധമ്മമറിഞ്ഞുചെയ്യുതുമില്ല, വേദമഹാവിധി-
ക്കുനമെന്നിയിരുന്നു മോഹമൊഴിച്ചുവച്ചതുമില്ലഞാൻ
ഹാനിചേപ്പൊരു കമ്മപാശമറുത്തതില്ലമികച്ചൊരു-
ജ്ഞാനിയായിട്ടുമെന്നെയാളുക ബ്രഹ്മമേ പരബ്രഹ്മമേ!
വന്ദ്യസുന്ദരശോഭിസദ്ഗുരുരൂപമേ ശുഭമേ നമോ
നന്ദനീയചിദാത്മകാന്തിഗഭസ്തിസഞ്ചയമേ നമഃ

കിന്നു തേ കരുണാരസംമയി! ദൈവമേ ഖലു നൈവ മേ
ധന്യമാശ്രയമന്യമെൻപരബ്രഹ്മമേപരബ്രഹ്മമേ!
അച്യുതാമലവസ്തുവേഹിനമോസ്തുതപ്പൊരുളേനമ-
സ്സച്ചിദവ്യയതത്വമേ പരമാത്മമേപരമേനമഃ
ശുദ്ധനിത്യപരാത്പരൈശ്വരസാക്ഷിഭൂതസചേതന-
പ്രത്യയാഖിലരൂപമേപരബ്രഹ്മമേപരബ്രഹ്മമേ!
മുഗ്ദ്ധമേഖിലശക്തമേ! പരിമുക്തമേ സതതംനമോ!
ബുദ്ധനിത്യനിരക്തമേ!നമവദ്യമേ!സുഖമേനമഃ
ബദ്ധനായിട്ടമെന്നെനീപരിമുക്തനാക്കുകദൈവമേ!
സത്യസന്ധവിശിഷ്ടമേ പരബ്രഹ്മമേ പരബ്രഹ്മമേ!

ഇങ്ങനെ നാനൂററിമുപ്പതു പദ്യങ്ങൾ പരബ്രഹ്മസ്തുതിയായി പാടി. ബ്രഹ്മസ്തോത്രം ചൊല്ലിത്തീന്നമാത്രയിൽ, അശരീരിയുണ്ടായി. ഹേ വിഡോഭാവ! നിൻെറ ന്യൂനതകളെല്ലാം നീങ്ങി അഖണ്ഡാനന്ദം ഉദിക്കുവാൻ ഞാൻ വരം തരുന്നതുമല്ലാതെ, ഈ പരബ്രഹ്മസ്തുതിയെ ഭക്തിപൂവം കീത്തിക്കുന്നവരും നിനക്കു തന്ന വരത്തിനു അധികാരികളാകുന്നു. ഇപ്രകാരം അശരീരിവാക്കു ശ്രവിച്ചമാത്രയിൽ വിഡോഭാവൻെറ മനശ്ചാപല്യങ്ങളെല്ലാം ഒന്നോടെ നീങ്ങി നിവികല്പസമാധിക്കു മനസ്സുവച്ചു് അദ്ദേഹം പുത്രഭാൎയ്യാദിസ്മരണകൾ വിട്ടു വീണ്ടും സമാധിസ്ഥനായി ഭവിച്ചു. വിഡോഭാവൻ ഇങ്ങനെ സമാധിയിൽ ലയിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ രുക്മാഭായി അന്വേഷിച്ചന്വേഷിച്ചു് അവിടെത്തന്നെ ചെന്നു ചേൎന്നു. ഭൎത്താവിനെക്കണ്ടയുടനേ ആനന്ദാത്ഭുതകല്ലോലങ്ങളിൽ കളിച്ചു് അവൾ അദ്ദേഹത്തിൻെറ പാദങ്ങളിൽ വന്ദിച്ചു്, "പ്രാണേശ്വരാ! പതിവ്രതയായ എന്നെ ഇപ്രകാരം ചതിച്ചുവോ? പുത്രഭാൎയ്യാദികളിലുള്ള മമതാം മുഴുവൻ പരിത്യജിച്ചുവോ? എന്നൊരോരോവിധത്താൽ അവൾ കിടന്നു കരയുമ്പോൾ, വിഡോഭാവൻ സമാധിവിരതനായി കണ്ണുകൾ മിഴിച്ചുനോക്കി:- "പ്രിയേ! നീ ഈ കൊടുങ്കാട്ടിൽ എങ്ങനെ വന്നുപററി! എന്നെ അന്വേഷിച്ചു് എന്തിനു ബുദ്ധിമുട്ടി! നമ്മുടെ കുട്ടികളെ എവിടെവിട്ടു? തപസ്സു മുടക്കാനായി ഇവിടെവന്നു ചാടിയതെന്തിനു്? എന്നെക്കുറിച്ചുള്ള ആശ നീ വിട്ടുകളയണം. ഇപ്പോൾത്തന്നെ നാട്ടിലേക്കുപോയി കുട്ടികളെ രക്ഷിച്ചുകൊൾക. ഈ കാട്ടിൽ കിടന്നു കഷ്ടപ്പെട്ടിട്ടെന്തുകാൎയ്യം? ഭൎത്തൃവാക്യങ്ങൾ അനുസരിച്ചു്, ഭൎത്താവിനെ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതാണു പതിവ്രതമാൎക്കു്

ധമ്മം. നീ വീട്ടിൽചെന്നു ദൈവത്തെ ധ്യാനിക്കണം, ഞാൻ കാട്ടിലിരുന്നും ധ്യാനിക്കാം. നമുക്കെല്ലാം അധിപതി അദ്ദേഹമാണു്. എന്നാൽ വേഗം പൊയ്ക്കൊൾക" എന്നാജ്ഞാപിച്ചു്, ധ്യാനനിഷ്ഠനായി കണ്ണടച്ചു. രുക്മാഭായി, പുത്രന്മാരിൽ അളവററ വാത്സല്യം ഉണ്ടായിരുന്നിട്ടും, ഭത്താവിനെപ്പിരിഞ്ഞുപോകാൻ വിശ്വാസമില്ലായ്കകൊണ്ടു് അവിടെത്തന്നെ താമസിച്ചു്, ഫലമൂലങ്ങളും മററും അന്വേഷിച്ചുകൊണ്ടുവന്നു്, ഭത്താവിനു ഭക്ഷണംകൊടുത്തും ശുശ്രൂഷിച്ചും ദിവസം നയിച്ചു. ഇങ്ങനെ മൂന്നുദിവസം അയപ്പോൾ വിഠോഭാവന്റെ മനസ്സലിഞ്ഞു്, ഭായ്യയെ നോക്കി പറഞ്ഞു:—"പ്രിയേ! വൃദ്ധരായ നിന്റെ മാതാപിതാക്കളുടെ കഥ എന്താണെന്നറിഞ്ഞില്ലല്ലോ. കുട്ടികൾ നമ്മെക്കാണാഞ്ഞു്, എന്തെല്ലാം കാട്ടിക്കൂട്ടുന്നെന്നും അറിഞ്ഞില്ല. അതുകൊണ്ടു്, ഞാൻ വീണ്ടും മുമ്പിരുന്ന മലയുടെ ഗുഹയിൽത്തന്നെ വന്നിരിക്കാം. അപ്പോൾ വീട്ടുകാൎയ്യങ്ങളും മുറയ്ക്കുറിയാമല്ലോ."

വിഠോഭാവൻ ഇത്രയും പറഞ്ഞു്, ഭായ്യയുമായിത്തിരിച്ചു് മുമ്പിരുന്ന മലയുടെ ഗുഹയിൽ വന്നുചേൎന്നു. ഇനി നീ വീട്ടിൽ പോയി മാതാപിതാക്കളുടെയും കുട്ടികളുടെയും കഥ അന്വേഷിച്ചറിഞ്ഞുവരണമെന്നു രുക്മാഭായിയെ ആജ്ഞാപിച്ചയയ്ക്കുയും ചെയ്തു. ഭത്തൃനിയോഗപ്രകാരം അവൾ വീട്ടിലെത്തി മാതാപിതാക്കളെയും കുട്ടികളെയും ആശ്വസിപ്പിച്ചു്, ഒന്നുരണ്ടുദിവസം കഴിഞ്ഞശേഷം വീണ്ടും കാട്ടിലേക്കുപോയി. വിഠോഭാവൻ സകല ബന്ധങ്ങളുംവിട്ടു്, ബ്രഹ്മാനന്ദസമാധിയിൽ ലയിച്ചിരുന്നു. രുക്മാഭായി വീട്ടിലും കാട്ടിലുമായി മാറിത്താമസിച്ചു്, മക്കളേയും ഭത്താവിനേയും ശുശ്രൂഷിച്ചു സന്തുഷ്ടയായി ദിവസങ്ങളെ നയിക്കയും ചെയ്തു.

ആറാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

ഏഴാം അദ്ധ്യായം.

ജ്ഞാനേശ്വരൻ ബ്രാഹ്മണരെ അവമാനിച്ചതും ഐശ്വൎയ്യം ലഭിച്ചതും.

ഹേ സിദ്ധവരന്മാരേ! വിഠോഭാവനും രുക്മാഭായിയും ഇങ്ങനെ സന്തുഷ്ടരായി കാട്ടിലിരിക്കുമ്പോൾ നാട്ടിൽ ശീതോബസ്ധുവിന്റെ കഥ ദയനീയമായിത്തീൎന്നു. സമ്പത്തെല്ലാം നശിച്ചു ദരിദ്രനായ അദ്ദേഹം ആ കുട്ടികളെ എങ്ങനെ രക്ഷിക്കുമെന്നുള്ള

വേദനയോടുകൂടി തന്റെ പൂർവ്വസ്നേഹിതന്മാരോടു്, ആ സങ്കടാവസ്ഥ അറിയിക്കയും യഥാശക്തി അവർചെയ്ത സംഭാവന വാങ്ങി ഭാൎയ്യയെക്കൊണ്ടേല്പിക്കയും ചെയ്തുവന്നു ഇങ്ങനെ എല്ലാ സ്നേഹിതന്മാരുടേയും അടുക്കൽ ഓരോതവണ ചെന്നതിന്നു പ്പോൾ വീട്ടുതോറും നടന്നു ഭിക്ഷ യാചിച്ചു തുടങ്ങി. മാതാമഹന്റെ ദുഃഖാവസ്ഥകണ്ടു് ഒരുദിവസം ജ്ഞാനേശ്വരൻ, പല ജ്ഞാനികൾക്കും തന്റെ ദർശനം കൊടുക്കാനായും ആശാപാശങ്ങളെ തീൎത്തു് രക്ഷിപ്പാനായും, താൻകൂടി ഭിക്ഷാടനത്തിനിറങ്ങി. സാക്ഷാൽ വിഷ്ണുദേവന്റെ അവതാരമായ ജ്ഞാനേശ്വരനെക്കണ്ടമാത്രയിൽ ഉത്തമജനങ്ങൾ ആനന്ദത്തോടുകൂടി ഭിക്ഷ കൊടുക്കയും കോമളാംഗനായ ആ ബാലനെ വെയിലിൽനടത്തി ദുഃഖമനുഭവിപ്പിക്കുന്നതിനെക്കുറിച്ചു്, ശീതോബന്ധുവിനോടു വന്ദിച്ചു സങ്കടം പറയുകയും ചെയ്തു പലരും ആ ബാലന്റെ മൂൎദ്ധാവിൽ ചുംബിച്ചു് ആശ്ലേഷിക്കാതെയുമിരുന്നില്ല. അവന്റെ അഴകിനേയും അറിവിനേയും കുറിച്ചു ജനങ്ങൾ പുകഴ്ത്തി; ധാന്യങ്ങളും ആഭരണങ്ങളും ആവശ്യംപോലെ ദാനംചെയ്തു. ശീതോബന്ധുവിനു ചുമന്നുകൊണ്ടുപോകാൻ പാടില്ലാതവണ്ണം അതധികപ്പെട്ടതിനാൽ അയാൾ അവററെ ഒരു തെരുത്തിണ്ണയിൽ കൂട്ടിച്ചേൎത്തുവച്ചു് നിന്നു വിഷമിക്കുന്നതുകണ്ടു്, പകുതി താൻകൂടി എടുത്തുകൊള്ളാമെന്നു ജ്ഞാനേശ്വരൻ പറഞ്ഞു. അതനുസരിച്ചു് അതിലൊരുഭാഗം ഒരു വസ്ത്രത്തിലാക്കിക്കെട്ടി, തലയിൽ വച്ചുകൊണ്ടു് മാതാമഹന്റെ പുറകേ നടന്നു. ഒട്ടുനേരം ചെന്നപ്പോൾ കാലിടറി ജ്ഞാനേശ്വരൻ ചുമടുംകൊണ്ടു് താഴെവീണു. ശീതോബന്ധുവിൽനിന്നും ജ്ഞാനേശ്വരൻ കുറേനേരം വിട്ടുനടക്കുകയായിരുന്നതുകൊണ്ടു്, പെട്ടെന്നു് അയാൾ കണ്ടില്ല. മാതാമഹൻ കണ്ടാൽ കോപിക്കുമെന്നു ഭയത്തോടുകൂടി വേഗംതന്നെ ജ്ഞാനേശ്വരൻ വെളിക്കു തൂകിയ ധാന്യമണികൾ പെറുക്കിക്കൊണ്ടുനിന്നു. അതിനിടയ്ക്കു ശീതോബന്ധു തിരിഞ്ഞുനോക്കി ആ സംഭവം കാണ്മാനിടയായി. കണ്ടപ്പോൾത്തന്നെ അയാൾ കോപത്തോടുകൂടി "എടാ മൂഢക്കുട്ടി, നീ എടുക്കണ്ടാ എന്നു ഞാൻ പല പരിവൃത്തി പറഞ്ഞില്ലേ? അതു കേൾക്കാഞ്ഞതെന്തുകൊണ്ടു്? ഇപ്പോൾ തറയിൽക്കൊണ്ടു തട്ടിയുംവച്ചിരുന്നു നുള്ളിപ്പെറുക്കുന്നുവോ? എന്നുപറഞ്ഞെടുത്തു, അടിക്കാനായി ജ്ഞാനേശ്വരന്റെ കൈക്കുപിടിച്ചു. അടിക്കുമെന്നുള്ള ഭയത്താൽ ബാലനായ ജ്ഞാനേശ്വരൻ കൈ ഉതറി മാതാമഹനെ പുറകോട്ടൊന്നു തള്ളി. വാർദ്ധക്യത്താലുള്ള ശക്തിക്ഷയത്താൽ ആ തള്ളേററു്

ശീതോബന്ധു താഴെവീണുപോയി. എടാ ദുഷ്ടക്കുട്ടി! നിന്നെ ഞാൻ ഓമനിച്ചുവളർത്തിയതിന്നു ഇതാണോ പ്രത്യുപകാരം എന്നു കോപത്തോടെ ചോദിച്ചുകൊണ്ടു്, അടിക്കാനായി അവിടെ നിന്നും ചാടിയെഴുന്നേററു. ജ്ഞാനേശ്വരൻ ഭയപ്പെട്ടു് കൈവിട്ടോടാൻ തുടങ്ങി. കെട്ടിലുള്ള ധാന്യം ചിതറിവീഴാൻ ഇടയായതുകൊണ്ടും മററും കോപാകുലനായ ശീതോബന്ധു പിന്തുടർന്നോടിച്ചെന്നു്, ജ്ഞാനേശ്വരനെ എത്തിപ്പിടിച്ചധിക്ഷേപിക്കാനും അടിക്കാനുംതുടങ്ങി. ജ്ഞാനേശ്വരൻ നോവു സഹിക്കവയ്യാതെ നിലവിളിച്ചു കരഞ്ഞു. ഈ ലീലാവിനോദങ്ങളെല്ലാം കണ്ടുകൊണ്ടു് ആകാശത്തിൽ നിന്നു ദേവന്മാർ "ഓം ഹരിഹരി! മുരഹര! നരഹരേ! പുണ്ഡരീകാക്ഷ! ഗരുഡവാഹന! നയനമോഹന! പരമപാവന! നാരായണ! ഭക്തപരായണ! ഭൂഭാരഹരണാത്ഥം യഥാകാലം ഓരോ അവതാരമെടുത്തു ലോകരക്ഷചെയ്ത ഭക്തവത്സല! കൃഷ്ണാവതാരകാലത്തിൽ ദന്തവക്ത്രനെ ഭയന്നതായി ഭാവിച്ചോടിയപ്പോൾ അവനു പിടികൊടുക്കാത്ത തിന്തിരുവടി, ഇപ്പോൾ ഈ വൃദ്ധനു പിടികൊടുത്ത കാരണം എന്തായിരിക്കാം. മഹാഘോരനായ ഹിരണ്യാക്ഷനെപ്പോലും നിഗ്രഹിക്കാൻ ശക്തനായ ഭഗവാൻ, ഈ വൃദ്ധൻെറ കൈയാൽ അടിപെട്ടു കേഴുന്നതെന്തായിരിക്കാം? ഗോവർദ്ധനഗിരിയെ ഒരു വിരലാൽ താങ്ങിനിറുത്തിയ അങ്ങേയ്ക്കു് ഈ ധാന്യക്കെട്ടു ചുമക്കാൻ ശക്തിയില്ലാതെ വന്നതെന്തായിരിക്കാം? ഭീഷ്മാദികളുടെ ശസ്ത്രങ്ങളേററു ദേഹം മുറിഞ്ഞപ്പോൾ കരയാത്ത നിന്തിരുവടി ഈ വൃദ്ധൻെറ അശക്തമായ കൈയാൽ അടികൊണ്ടപ്പോൾ നിലവിളിച്ചതെന്തായിരിക്കാം?" ഇങ്ങനെ പലവിധ സ്തോത്രങ്ങൾ ചെയ്യുന്നതു കേട്ടു ജ്ഞാനേശ്വരൻ സന്തുഷ്ടനായി തൻെറ മാതാമഹനോടു്, ആ തെററു ക്ഷമിക്കണമെന്നും, മേലാൽ അങ്ങനെ വരികയില്ലെന്നും മററും സമാധാനവാക്കുകൾ പറഞ്ഞു് മൌനമുദ്രനായിനിന്നു. വഴിയാത്രക്കാരിൽ പലരും വൃദ്ധനോടു സമാധാനം പറകയും ജ്ഞാനേശ്വരനെ അടിച്ചതിന്നു കുററപ്പെടുത്തുകയുംചെയ്തു. ശീതോബന്ധു കോപം ശമിച്ചു് ധാന്യക്കെട്ടുകൾ ഒരു കൂലിക്കാരനെക്കൊണ്ടു ചുമപ്പിച്ചുകൊണ്ടു വീട്ടിലെത്തി, ജ്ഞാനേശ്വരൻെറ ദുശ്ശീലത്തെക്കുറിച്ചും മററും ഭാര്യയോടു പറഞ്ഞു.

ഇങ്ങനെയിരിക്കുന്ന കാലത്തൊരിക്കൽ സമീപത്തൊരിടത്തു്, ഒരു ശ്രാദ്ധത്തിന്നു ശീതോബന്ധുവിനേയും കുടുംബത്തേയും ക്ഷണിച്ചിരുന്നു. അതനുസരിച്ചു് ശീതോബന്ധുവുംഭാര്യയും കുട്ടി

കൾ നാൽവരുംകൂടി അവിടെപ്പോകയുണ്ടായി. ബ്രാഹ്മണർ ആ കുട്ടികളെക്കണ്ടു ശീതോബന്ധുവെ നോക്കി—"എടാ ദുഷ്ടബ്രാഹ്മണാ! ഭ്രഷ്ടനാക്കി സമുദായത്തിൽനിന്നും തള്ളപ്പെട്ട വിധോഭാവനു ജനിച്ച ഈ കുട്ടികളെ നീ ഇവിടെ എന്തിനു കൊണ്ടുവന്നു? ഇവരെക്കൂടി പന്തിയിലിരുത്തി ഊട്ടി ഞങ്ങളെ ആകമാനം ഭ്രഷ്ടരാക്കണമെന്നാണോ നിന്റെ അഭിപ്രായം? ഇവരെ ഇപ്പോൾ തന്നെ വെളിക്കിറക്കിയില്ലെങ്കിൽ താങ്കളേയും ഞങ്ങൾ പന്തിയിൽനിന്നെഴുനേല്പിക്കും" എന്നു പറഞ്ഞു് കുട്ടികളുടെ കൈയ്യുപിടിച്ചുവലിച്ചു്, ദൂരെ മാററി നിറുത്തീട്ടു് പന്തിയിൽ ഇലയിട്ടു് ചോറുവിളമ്പി. പിടിച്ചു മാററുകകൊണ്ടു് വിഷണ്ണരായി നിൽക്കുന്ന ആ കുട്ടികളിൽ ജ്ഞാനേശ്വരൻ മാത്രം മുമ്പോട്ടു ചാടി പന്തിയിലേക്കോടി. നിവൃത്തിസാധു കഴിയുന്നത്ര വിരോധിച്ചിട്ടും കേൾക്കാതെ അവൻ പന്തിയിലിരുന്നുണ്ണുന്ന മാതാമഹന്റെ ഇലയിൽക്കൂടി ചെന്നിരുന്നു് ചോറുവാരിത്തുടങ്ങി. അതു കണ്ടു് ബ്രാഹ്മണർ കോപിച്ചു്—"എടാ ദുഷ്ടക്കുട്ടി! നീ പന്തിയിലിരുന്നവരെ മുഴുവൻ അശുദ്ധരാക്കിയോ? ഞങ്ങളുടെ എല്ലാം ഊണു മുട്ടിച്ചുവോ എന്നധിക്ഷേപങ്ങൾ വർഷിച്ചുകൊണ്ടു് ജ്ഞാനേശ്വരന്റെ നേക്കു പാഞ്ഞടുത്തു. ഇനി ഈ ചോറെടുത്തുകൊണ്ടു കളകയല്ലാതെ നിവൃത്തിയെന്താ? എന്നന്യോന്യം ആലോചിച്ചു തുടങ്ങി. അതുകണ്ടു ശീതോബന്ധു പറഞ്ഞു:—ഹേ! ബ്രാഹ്മണരെ! അറിയാത്ത ഈ കുട്ടി തൊട്ടുപോയെന്നുവച്ചു നിങ്ങളുടെ ആചാരത്തിനു ഭംഗമില്ല. വെറുതേ വഴക്കുണ്ടാക്കരുതു്. കേവലം ശിശുവായ ഈ കുട്ടിയെ എന്തുചെയ്യാമെന്നുദ്ദേശിച്ചാണു് നിങ്ങളെല്ലാവരുംകൂടി അട്ടത്തിരിക്കന്നതു ? പൊല്ലാത്ത കാര്യം ചെയ്താൽ വല്ലാത്ത അനുഭവമുണ്ടു്—എന്നു നിങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കണം.

ഈ വാക്കുകൾകേട്ടു കോപിച്ചു ബ്രാഹ്മണർ—എടാ! ശീതോബന്ധുവെ! നീ ഇങ്ങനെ അറിയാത്ത കുട്ടികളാണെന്നും പറഞ്ഞു് ഈ ഭ്രഷ്ടന്മാരെ കൂടെയിരുത്തി ഊട്ടുന്നതു ഞങ്ങൾ അറിഞ്ഞിട്ടില്ല. അഥവാ അറിഞ്ഞിട്ടില്ലെന്നു സമാധാനപ്പെട്ടുകൊള്ളാം. ഇന്നു പ്രത്യക്ഷമായി ഞങ്ങളുടെ മുമ്പാകെ വച്ചൂട്ടിയതുകൊണ്ടു മേലാൽ നിന്നെ ഞങ്ങളുടെ പന്തിയിൽ ചേർക്കുകയില്ല. കൂട്ടത്തിൽ ചേർത്തു നടത്തുകയുമില്ല. അതുകൊണ്ടു വേഗം എഴുനേററു ദൂരത്തുപൊയ്ക്കൊൾക. അല്ലെങ്കിൽ തക്ക അനുഭവം കിട്ടും എന്നു പറഞ്ഞു് തങ്ങളുടെ കൂട്ടരെയെല്ലാം പന്തിയിൽ നിന്നെഴുനേല്പ്പന

മെന്നു പ്രേരിപ്പിച്ചതുകണ്ടു്. ശീതോബന്ധു തന്റെ സമീപത്തിരുന്ന പഞ്ചപാത്രമെടുത്തു് ബ്രാഹ്മണരുടെ നേരെ വീശിയെറിഞ്ഞു. ആ അനാചാരത്താൽ അത്യന്തം ക്രുദ്ധരായ വിപ്രന്മാർ ചുററിക്കൂടി ശീതോബന്ധുവിനെ അദ്ദേഹം ബോധംകെട്ടു വീഴുന്നതുവരെ പ്രഹരിച്ചു. അതുകണ്ടു്, ബാലനായ ജ്ഞാനേശ്വരൻ ക്രോധപരവശനായി ബ്രാഹ്മണരെ നോക്കി, ഹേ ബ്രാഹ്മണോത്തമന്മാരെ! ബ്രഹ്മജ്ഞാനി ശാന്ത ഇതിബ്രാഹ്മണഃ, എന്നാണല്ലോ വേദവാക്യം. നിങ്ങൾ അപ്രകാരമുള്ളവരാണോ? അനിഷ്ടം ചെയ്യുന്നവനുവേണ്ടിയും ഇഷ്ടംചെയ്യുന്നതാണല്ലോ ബ്രാഹ്മണധർമ്മം. ആ ധർമ്മം ലേശംപോലുമില്ലാത്ത നിങ്ങൾ ബ്രാഹ്മണരാണെന്നാരു പറയും? കൊലചെയ്യുന്ന നിങ്ങൾ നീചന്മാരല്ലേ? വിവേകമില്ലാത്ത മ്ലേച്ഛന്മാരല്ലേ? നിങ്ങൾ വെറുതേ എന്റെ മാതാമഹനെ പ്രഹരിച്ചു ബോധംകെടുത്തിയല്ലോ. ഇനി നിങ്ങളെ നേരേ വിട്ടയയ്ക്കാൻ ഞാൻ നിശ്ചയിച്ചിട്ടില്ല" എന്നുപറഞ്ഞു് മാതാമഹന്റെ അരികിൽ കിടന്ന ഒരു വലിയ വിറകുകോലെടുത്തു്, അദ്ദേഹത്തോടാരുമടുക്കാതിരിക്കത്തക്കവണ്ണം ചുററിവീശിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ബ്രാഹ്മണർ കോപിഷ്ഠരായി ബാലനെ ധ്വംസിക്കണമെന്നുള്ള ഉദ്ദേശത്തോടെ അതുപോലെ ഓരോ വിറകുകോലുകളും എടുത്തുകൊണ്ടു്, അടുക്കുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ, നിവൃത്തി സാധു അവരെത്തടഞ്ഞു പറഞ്ഞു:—"ഹേ ദീനദയാലുക്കളായ ബ്രാഹ്മണരെ! ബാലരേയും വൃദ്ധരേയും അധിക്ഷേപിക്കുന്നതുപോലും ധർമ്മമല്ലെന്നാണല്ലോ നീതിശാസ്ത്രം. അങ്ങനെയിരിക്കെ നിങ്ങൾ ഇങ്ങനെ ഉപദ്രവിക്കാൻ തുടങ്ങുന്നതു് എത്രമാത്രം അനീതിയാണു്. വിശേഷിച്ചും ബ്രാഹ്മണക്കു ക്രൂരസ്വഭാവം കൊള്ളാമോ? ശാന്തിയല്ലേ ബ്രാഹ്മണരുടെ പ്രധാന നീതി? ദുർബലരോടെതിക്കുന്നതു പ്രബലനായ ഒരു ബ്രാഹ്മണനു ചേരുന്നതല്ല."

ഇങ്ങനെ നിവൃത്തി സാധുവിന്റെ നീതിവചനങ്ങൾ കേട്ടപ്പോൾ ബ്രാഹ്മണർ കോപിച്ചു് "ഓഹോ വിളയുന്ന പയർ മുളയിലറിയാം എന്ന പഴമൊഴിപോലെ മേല്ക്കാലം നമുക്കു വിപരീതമായി പ്രവർത്തിക്കാൻ ഇരിക്കുന്ന ഇവർ ഇപ്പോൾ നീതികൾ പറഞ്ഞു് തങ്ങളുടെ ഗുണത്തെ കാണിക്കുന്നു. വേണ്ടാസനം പ്രവർത്തിച്ചുംവച്ചു് നീതികൾ പറഞ്ഞു കബളിപ്പിക്കുന്നു. ഭ്രഷ്ടനു ജനിച്ചവരുടെ ദുഷ്ടത്വം ബാല്യത്തിലേ വെളിപ്പെട്ടു കാണുന്നുണ്ടു്. ഇവനെയും അവനെയും ഇപ്പോൾത്തന്നെ പിടിച്ചുകെട്ടി കടുക്കെ പ്രഹരിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ ഇവർ നമ്മുടെ കുലശത്രുക്കളായി ഭവിക്കും" ബ്രാഹ്മണർ ഇങ്ങനെ തമ്മിൽ പറഞ്ഞശേ

ഷം നിവൃത്തിസാധുവിനേയും ജ്ഞാനേശ്വരനേയുംകല്ലുകൊണ്ടും കൊള്ളികൊണ്ടും വടികൊണ്ടും എറിയാനും അടിക്കാനും തുടങ്ങി. അതിനാൽ കോപിഷ്ഠനായ ജ്ഞാനേശ്വരൻ പല്ലുകൾ കടിച്ചുറുമ്മിക്കൊണ്ടു് ബ്രാഹ്മണരെ അധിക്ഷേപിച്ചു് ആനക്കൂട്ടത്തിൽ കടന്ന സിംഹത്തെപ്പോലെയും രാക്ഷസക്കൂട്ടത്തിൽ കടന്ന ഹനുമാനെപ്പോലെയും ബ്രാഹ്മണരുടെയിടയിൽ ചാടി തന്റെ കൈയിലിരുന്ന വിറകുകോൽകൊണ്ടു് ഇടംവലംവീശി പ്രഹരം തുടങ്ങി. ചിലരുടെ കൈ ഒടിഞ്ഞു; ചിലരുടെ കാൽ മുറിഞ്ഞു; ചിലരുടെ മുഞ്ഞി ചതഞ്ഞു; ചിലരുടെ കണ്ണുപോയി; ചിലൎക്കു് എല്ലൊടിഞ്ഞു; ചിലരുടെ പൽ മുറിഞ്ഞു; ചിലർ മോഹിച്ചുവീണു; ചിലർ കാടിളിച്ചു; ചിലർ അഭയം പ്രാപിച്ചു; ചിലരെ ജ്ഞാനേശ്വരൻ ഓടിച്ചിട്ടുപിടിച്ചു പ്രഹരിച്ചു. ആകപ്പാടെ അതൊരു മഹായുദ്ധക്കളംപോലെ ആക്കിച്ചെയ്തു.

ഉടനേ നിവൃത്തിസാധു ജ്ഞാനേശ്വരന്റെ കൈക്കുപിടിച്ചുകൊണ്ടു്, ഹേ ഭഗവാനേ! നാം എന്തൊരുദ്ദേശത്തോടുകൂടിയാണവതരിച്ചതു്? അങ്ങു്, ഇക്കാണിക്കുന്ന കോലം എന്താണു്? കലിയുഗത്തിൽ ധൎമ്മസ്ഥിതി വിരുദ്ധമായിരിക്കുമെന്നറിഞ്ഞിരുന്നിട്ടും ഇങ്ങനെ ബ്രാഹ്മണരെ ഉപദ്രവിച്ചതു ഭംഗിയാണോ? അതിനാൽ ശാന്തനായി ഭവിക്കുക" എന്നറിയിച്ചശേഷം മരിച്ചുപോയ ബ്രാഹ്മണരെല്ലാം ജീവിച്ചെഴുനേൽക്കുമാറനുഗ്രഹിച്ചു്, ഇനിയും കുറേനാൾ നമ്മുടെ പരമാത്മം വെളിപ്പെടുത്താതെ കഴിക്കേണ്ടതാണെന്നു ജ്ഞാനേശ്വരനു് ഉപദേശിച്ചു്, മോഹിച്ചു കിടന്ന മാതാമഹനെ ഉണൎത്തി എഴുനേല്പിച്ചു്, വീട്ടിലേക്കു കൊണ്ടുപോകുമ്പോൾ ജ്ഞാനേശ്വരൻ ശാന്തനായി, തനിക്കിളയ കുട്ടികളേയും ബ്രാഹ്മണർ ഉപദ്രവിച്ചേക്കുമെന്നുള്ള ഭയത്താൽ മുമ്പിൽ നടത്തി മാതാമഹന്റെ പുറകേ പോയി വീട്ടിലെത്തി ദുഃഖം ശമിപ്പിച്ചിരുന്നു. അതിനിടയ്ക്കു് ഓടിപ്പോയ ബ്രാഹ്മണർ രാജധാനിയിലെത്തി. ദേഹത്തെ മുറിവുകൾ കാണിച്ചു സങ്കടം പറഞ്ഞു. ശിതോബന്ധുവിനേയും അവന്റെ വീട്ടിലിരിക്കുന്ന കുട്ടികളേയും ഇപ്പോൾതന്നെ ആട്ടിയോടിച്ചുകളകയോ കഴുവിൽ കയററി വധിക്കുകയോ ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ അവർ ബ്രഹ്മണരുടെ വംശനാശം ചെയ്യുമെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല എന്നറിയിച്ചു നിന്നു. രാജാവതുകേട്ടു്, "ഹാഹാ! സാധുബ്രാഹ്മണരെ ദ്രോഹിക്കുന്ന ദുഷ്ടന്മാർ ആരായാലും അവരെ ഇപ്പോൾത്തന്നെ പിടിച്ചിവിടെക്കൊണ്ടുവരട്ടെ" എന്നു മന്ത്രിയോടു കല്പിച്ചശേഷം,ബ്രാഹ്മണരെ ഉപചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. മന്ത്രി ഉടനെ ഭൃത്യന്മാരെ

നോക്കി—"നിങ്ങൾ ഇപ്പോൾതന്നെപോയി ശീതോബന്ധുവിന്റെ വീട്ടിൽ ചെന്നു് അവനെയും അവിടെപ്പാൎക്കുന്ന കുട്ടികളെയും പിടിച്ചു്, ഇവിടെ ഹാജരാക്കുവിൻ!"എന്നു കല്പിച്ചയച്ചു. ഭൃത്യന്മാർ വീരവാദങ്ങളും പറഞ്ഞു ചീറിക്കൊണ്ടുതിരിച്ചു, ശീതോബന്ധുവിന്റെ വീട്ടിൽചെന്നു് അദ്ദേഹത്തെ അഭിസംബോധനം ചെയ്തു പറഞ്ഞു—"ഹേ ദുഷ്ടബ്രാഹ്മണ! ഹേ ഭ്രഷ്ടക്കുട്ടികളെ! നിങ്ങളെ വേഗത്തിൽ കൂട്ടിച്ചുകൊണ്ടു ചെല്ലണമെന്നു് മഹാരാജൻ കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. വേഗം ഇറങ്ങി നടപ്പിൻ"—എന്നു ശാസിച്ചു. അതുകേട്ടു ജ്ഞാനേശ്വരൻ പറഞ്ഞു. മാന്യരാജപുരുഷരേ! രാജകല്പന അലംഘ്യമാണെന്നു ഞങ്ങൾക്കറിയാം. എന്നാൽ അതനുസരിച്ചു വരുന്നതിനു മാതാമഹനു നിവൃത്തിയില്ല. ബ്രാഹ്മണരുടെ അടികൊണ്ടു് അദ്ദേഹം അവശനായിക്കിടക്കുകയാണു്. അദ്ദേഹത്തെ ശുശ്രൂഷിക്കുന്നതിനു ജ്യേഷ്ഠന്റെ സാന്നിദ്ധ്യം ഇവിടെ ആവശ്യവുമാണു്. ഇളയ കുട്ടികൾ രണ്ടും അദ്ദേഹത്തെ പിരിഞ്ഞുവരത്തക്ക തന്റേടമുള്ളവരല്ല. അവൎക്കെല്ലാവൎക്കുംവേണ്ടി ഞാൻകൂടിവരാം. രാജാവിന്റെ ചോദ്യങ്ങൾക്കെല്ലാം മറുപടി ഞാൻ പറഞ്ഞുകൊള്ളുകയും ചെയ്യാം, എന്നുപറഞ്ഞു്, അവരോടൊന്നിച്ചുപോയി രാജധാനിയെ പ്രാപിച്ചു. എന്നിട്ടു്, രാജാവിനെ അഭിവാദനം ചെയ്തു:—"ഹേ രാജൻ! ഞങ്ങളെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരണമെന്നു കല്പനയായതു്, ഏതൊരു കാരണത്താലാണെന്നറിഞ്ഞാൽ കൊള്ളാം" എന്നു വിനയപൂൎവ്വം പറഞ്ഞു. ബാലന്റെ ധൃഷ്ടമായ ഈ വാക്കുകൾകേട്ടു് രാജാവിനു് അല്പം നീരസമാണു് തോന്നിയതു്. അദ്ദേഹം "ഹാഹാ! ഒരു ചോട്ടച്ചാൺപോലും വളൎച്ചയില്ലാത്ത ഇവൻ എന്റെ മുമ്പിൽ എത്ര കണിശമായിട്ടാണു ചോദ്യം തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നതു്. ഇവൻ ദുഷ്ടൻതന്നെയെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല, ആട്ടെ നോക്കിക്കൊള്ളാം" എന്നു തന്നത്താൻ പറഞ്ഞുകൊണ്ടു് ജ്ഞാനേശ്വരനെ നോക്കി" എടാ ദുഷ്ടപ്പയലേ. ഭ്രഷ്ടാ! നീയും നിന്റെ സഹോദരന്മാരുംകൂടി ഈ സാധുബ്രാഹ്മണരെ ഉപദ്രവിക്കാൻ കാരണം എന്തു്? വേഗം പറയുക" എന്നു ചോദിച്ചു.

ജ്ഞാനേശ്വരൻ—"ഹേ മണ്ഡലാധിപതേ! സാധുസംരക്ഷക! ദുഷ്ടനാശന! ഞങ്ങൾ ക്ഷണപ്രകാരം ഒരു ശ്രാദ്ധത്തിനു ചെന്നു പന്തിയിൽ ഉണ്ണാനായി ഇരുന്നപ്പോൾ ഈ ബ്രാഹ്മണർ തടുക്കാൻ കാരണം എന്തെന്നും, അവർ വേദജ്ഞന്മാരായിരുന്നിട്ടും യാതൊരു കുററവും ചെയ്യാത്ത ഞങ്ങളുടെ മാതാമഹനെ ബോധംകെട്ടു വീഴത്തക്കവണ്ണം അടിക്കാൻ കാരണമെന്തെന്നും,

അടിക്കരുതേ എന്നു സമാധാനം പറഞ്ഞപേക്ഷിച്ചു എന്നെ അവരെല്ലാവരുംകൂടി ഉപദ്രവിക്കാൻ കാരണം എന്തെന്നും കല്പിച്ചു ചോദിച്ചറിഞ്ഞതിനുശേഷം കുററം ഞങ്ങളുടെ പക്കലാണെങ്കിൽ ഞങ്ങളെ ശിക്ഷിക്കുന്നതിനു വിരോധമില്ല. പരമാത്മമറിയാതെ രക്ഷിതാവായ അങ്ങ് ഇങ്ങനെ കോപിച്ചാൽ അതിനു മറുത്തുപറവാൻ ഞാൻ ശക്തനല്ല. രാജാവിനു നീതിയും ആചാര്യനു വിവേകവും മന്ത്രികൾക്ക് ആലോചനയും, സ്ത്രീകൾക്കു പാതിവ്രത്യവും ആണ് ഭൂഷണമെന്നു പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അതില്ലാത്ത പക്ഷം, ഈ നാലുകൂട്ടരും നരകവാസികളാകുമെന്നാണു ശാസ്ത്രം" എന്നറിവിച്ചു മിണ്ടാതെനിന്നു. രാജാവു് ബാലൻെറ വാക്യങ്ങൾകേട്ട് അത്ഭുതപ്പെട്ട്, ബ്രാഹ്മണരെനോക്കി "ഹേ വിപ്രന്മാരേ! പന്തിയിൽ വന്നിരുന്ന ശീതോബന്ധുവിനേയും കുട്ടികളെയും നിങ്ങൾ വിരോധിക്കാൻ കാരണം എന്തു്?" എന്നു ചോദിച്ചു.

ബ്രാഹ്മണർ—"രാജൻ! ഈ കുട്ടികളുടെ അച്ഛനായ വിഡോഭാവൻ എന്നവൻ സന്യസിച്ചു തെണ്ടിനടന്നു്, തൊട്ടതിന്നു്, ഭ്രഷ്ടനായിരപ്പായവനാണെന്നുള്ള കാരണത്താൽ മുമ്പേതന്നെ അവനെ കുലത്തിൽനിന്നും തള്ളിയിട്ടിരിക്കയാണു്. അവൻ കാട്ടിൽ പോയതില്പിന്നെ അവനു പിറന്ന ഈ കുട്ടികൾ പിന്നെ നാട്ടിൽവന്നു ഞങ്ങളുടെ പന്തിയിൽ കടന്നിരുന്നുണ്ണാൻ ആരംഭിച്ചതുകൊണ്ടാണു ഞങ്ങൾ വിരോധിച്ചതു്. അങ്ങനെ ഉണ്ണുന്നതായാൽ മതാചാരപ്രകാരം ഞങ്ങൾക്കു് ഭ്രഷ്ട്ടും ഉണ്ടു്" എന്നറിവിച്ചു. അതുകേട്ടു് ജ്ഞാനേശ്വരൻ, "ഹേ മഹാരാജൻ! ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തിനു ഉപദേശംവാങ്ങി ബ്രാഹ്മണശബ്ദത്തെ അൎത്ഥവൽകരിക്കുന്നതിനായിട്ടാണു് അച്ഛൻ സന്യസിക്കാൻ പോയതു്. അദ്ദേഹത്തിനു ശ്രേഷ്ഠനായ ഒരാചാര്യനിൽനിന്നും ആ ഉപദേശം ലഭിക്കയും ചെയ്തു. അതിൽപിന്നെ ആചാര്യൻെറ നിയോഗപ്രകാരം കുറേനാൾ സംസാരത്തെ സ്വീകരിച്ചു പുത്രോല്പാദനം ചെയ്തു. ഇതാണു പരമാത്ഥം. ഇതുകൊണ്ടു് അച്ഛനു ഭ്രഷ്ട്ടുവന്നതെങ്ങനെയെന്നു കല്പിച്ചു ചോദിച്ചറിയണം" ഉടനേ, ബ്രാഹ്മണർ—"സന്യാസിക്കു ഭക്ഷണകാൎയ്യത്തിൽ ജാതിഭേദമില്ല. തീണ്ടും തൊടുക്കുമില്ല. സന്യാസിയെ സമുദായത്തിൽ ചേൎത്തു നടത്താൻ പാടില്ലെന്നു വിധിയുണ്ടു്. അതാണു ഞങ്ങൾ വിഡോഭാവനു ഭ്രഷ്ട്ടു കല്പിച്ചതു്" എന്നറിവിച്ചു.

ജ്ഞാനേശ്വരൻ—"ജാതിഭേദമില്ലാതെ എല്ലാവരെയും ഒന്നുപോലെ വിചാരിച്ചു് എല്ലാവരെയും തൊട്ടുതിന്നുനടക്കുന്ന

പരമഹംസനെ ബ്രാഹ്മണരുടെ പന്തിയിലിരുത്തിയൂട്ടാമെന്നു വേദത്തിൽ വിധിച്ചിരിക്കുന്നതു നോക്കിയാൽ സന്ന്യാസിയായ ഞങ്ങളുടെ അച്ഛനു ഭ്രഷ്ടു കല്പിക്കാൻ കാരണമുണ്ടോ? എന്നു മാത്രമല്ല സന്ന്യസിച്ചു തപസ്വികളായി ഭവിച്ചവർ പിൽക്കാലം സംസാരികളായി ഭവിച്ചതായി പൂർവ്വചരിത്രങ്ങളിൽ കാണുന്നില്ലയോ? കലേക്കോട്ടു മഹർഷിതന്നെ തപസ്സിലിരുന്നതിനുശേഷം രണ്ടു ദാസിമാരെ കല്യാണം കഴിച്ചില്ലയോ? വളരെനാൾ തപസ്സിലിരുന്ന കുംഭമുനി, ഒരു രാജാവിന്റെ മകളെ വിവാഹംചെയ്തു സംസാരിയായി ഭവിച്ചില്ലയോ? ഉഗ്രതപസ്വിയായ സൌഭരി, മാന്ധാതാവിന്റെ അൻപതു പെൺമക്കളെ ഒരുമിച്ചു വിവാഹം ചെയ്തു അതിലൊക്കെ പുത്രരെ ഉൽപ്പാദിപ്പിച്ചില്ലയോ? ഞങ്ങളുടെ അച്ഛൻ അങ്ങനെ ചെയ്തതുമാത്രം കുററമായിപ്പോയോ? എന്നല്ല, ബ്രഹ്മജ്ഞാനികൾക്കു ജാതിഭേദമുണ്ടെന്നു സമർത്ഥിക്കുന്ന ശാസ്ത്രമേതു്? അങ്ങനെ ശാസ്ത്രമുണ്ടെങ്കിൽ ചെമ്മാന്റെ വീട്ടിൽ വളൎന്ന അരുന്ധതിയെ വിവാഹംചെയ്ത വസിഷ്ഠനും, മത്സ്യഗന്ധിയുടെ ഗർഭത്തിൽ ജനിച്ച വ്യാസനും, കാട്ടാളവംശത്തിൽ ജനിച്ച വാല്മീകിയും, മുക്കവന്റെ ശിഷ്യന്റെ എച്ചിൽ ഉണ്ട നാരദനും, ഭ്രഷ്ടന്മാരല്ലെന്നുവരുമോ? അവരെ ഭ്രഷ്ടന്മാരാക്കി ഇതുവരെ ആരെങ്കിലും കല്പിച്ചിട്ടുണ്ടോ? പരമാത്മമിങ്ങനെയിരിക്കെ വിശുദ്ധനും സത്യവാനുമായ എന്റെ അച്ഛനു് ഭ്രഷ്ടു കല്പിച്ച ഇവരല്ലേ ഭ്രഷ്ടന്മാർ? അതിനിവൎക്കു ദൈവശിക്ഷയുണ്ടാകാതെ പോകുമോ? ഹേ രാജൻ! ഞങ്ങളുടെ അച്ഛൻ ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തിൽ ഇച്ഛിച്ചു് തീർത്ഥയാത്ര പുറപ്പെട്ടുപോയി, കാശിയിൽചെന്നു ഗംഗാസ്നാനംചെയ്തു വിശ്വനാഥദർശനവും കഴിച്ചു്, ബ്രാഹ്മണോത്തമനായ ഗുരുപാദസ്വാമികളെ ഗുരുവായി സ്വീകരിച്ചു്, ഉപദേശംവാങ്ങി സന്ന്യസിക്കയാണു ചെയ്തതു്. അതിൽപിന്നെ സംസാരത്തിൽ ഉൾപ്പെടണമെന്നുള്ള ഗുരുശാസനത്തെ നിഷേധിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ലായ്കകൊണ്ടു്, പുത്രോൽപാദനത്തിനായി മാത്രം അദ്ദേഹം സംസാരത്തെ സ്വീകരിച്ചുവെന്നേയുള്ളൂ. അ സ്ഥിതിക്കു് അദ്ദേഹം ഭ്രഷ്ടനായതെങ്ങനെയെന്നു് എനിക്കു മനസ്സിലാകുന്നില്ല. അനീതിയായ കാൎയ്യങ്ങൾ ചെയ്യുന്നവരല്ലാതെ ബ്രഹ്മജ്ഞാനികൾ ഭ്രഷ്ടരാകുമോ? കൂടാതെ മനോഗുണമാണു് ശ്രേഷ്ഠമെന്നും കുലശ്രേഷ്ഠത്വം ഗണ്യമല്ലെന്നും വ്യാസൻ, വസിഷ്ഠൻ മുതലായ മഹർഷിമാർ പ്രത്യക്ഷമായി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നുമുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടു് ഇക്കാൎയ്യത്തിൽ അങ്ങേ ഇഷ്ടംപോലെ തീൎച്ച ചെയ്യുന്നതിനെ സഹിപ്പാൻ ഞാൻ കാത്തിരിക്കുന്നു" എന്നുപറ

ഞ്ഞു വിരമിച്ചു. അതുകേട്ട രാജാവു് "ഹേ വിവേകിയായ ബാല! നീ പറഞ്ഞ, അഥവാ അരുളിച്ചെയ്ത വാക്കുകളെ വേദവാക്യം പോലെ ഞാൻ ബഹുമാനിക്കുന്നു. എനിക്കതു കേട്ടിട്ടു് അത്ഭുതപൂർവ്വമായ സന്തോഷമുണ്ടാകുന്നു. ഹേ വിഠോബാവപുത്രി! അരികിൽവരിക!" എന്നു വിളിച്ചു സമീപത്തുവരുത്തി സന്തോഷാധിക്യത്താൽ മാറോടണച്ചാശ്ലേഷിച്ചുപറഞ്ഞു—"കുഞ്ഞേ! നീ എട്ടു വയസ്സു തികയാത്ത ഒരു ബാലനായിരുന്നിട്ടും നിന്റെ വാക്കുകൾ സാരസംപൂർണ്ണവും പാനീയയോഗ്യവുമായിരിക്കുന്നു. നിന്റെ വാക്കിനെതിർത്തു പറവാൻ ഈ ലോകത്തിൽ ആരുമുണ്ടെന്നുതോന്നുന്നില്ല. ലക്ഷം ബ്രാഹ്മണർ കൂടിയാലും നിനക്കു തുല്യമാകയില്ല". അനന്തരം മന്ത്രിയെനോക്കി, ഹേ! മന്ത്രിസത്തമ! താങ്കൾ ഈ ബാലന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടില്ലേ. അതിൽ അത്ഭുതവും ബഹുമാനവും താങ്കൾക്കു തോന്നുന്നില്ലേ? എന്നരുളിച്ചെയ്തശേഷം, മൂന്നു പല്ലക്കുകൾ തയ്യാറാക്കിക്കൊണ്ടുപോയി നിവൃത്തിസാധുവിനെയും മററു രണ്ടു കുട്ടികളെയും അതിൽ കയററിക്കൊണ്ടുവരുന്നതിനു ഭൃത്യന്മാരെ നിയോഗിച്ചയച്ചു. അതിൻപ്രകാരം അവരെല്ലാവരും വന്നുചേർന്നയുടനെ, രാജാവു സന്തുഷ്ടനായി "ഹാ! ഈ പുണ്യശാലികൾ എന്റെ രാജ്യത്തിലധിവസിക്കത്തക്ക ഭാഗ്യം ഞാൻ എന്താണു ചെയ്തതു്? എന്നരുളിച്ചെയ്തു് അവരെയെല്ലാം പൂജ്യകോടിയിൽ ചേർത്തു ബഹുമാനിച്ചു വന്ദിച്ചുനിന്നു. അതിൽപിന്നെ അവരെ ഓരോരുത്തരേയും ഓരോ സിംഹാസനത്തിൽ ഉപവേശിപ്പിക്കയും, നാലുപേർക്കും പ്രത്യേകം താമസിക്കുന്നതിനു് ഓരോ മേടകൾ തീർപ്പിച്ചുകൊടുത്തു്, ചെലവിനു വേണ്ട വസ്തുക്കളും വസ്ത്രാഭരണങ്ങളും ധാരാളം ദാനംചെയ്കയും ചെയ്തു. എന്നിട്ടു ബ്രാഹ്മണരെനോക്കി "ഹേ ഭൂസുരന്മാരേ! യാതൊരു കുററവും കുറവുമില്ലാത്ത ഇവരെക്കൂടി നിങ്ങളുടെ സമുദായത്തിൽചേർത്തു നടന്നുകൊൾക. പന്തിഭോജനം അനുവദിക്കയും ചെയ്യുക. ഇവർ, നിങ്ങൾക്കും എനിക്കും മംഗളം ചെയ്യുന്നതക്ക സുകൃതികളാണെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. നിങ്ങളുടെ സങ്കടനിവൃത്തിക്കായി ഓരോരുത്തനും ആയിരം വരാഹൻ ഭണ്ഡാരത്തിൽനിന്നും വാങ്ങിക്കൊണ്ടു പൊയ്ക്കൊൾവിൻ എന്നിങ്ങനെ ആജ്ഞാപിച്ചു.

രാജകല്പന ബ്രാഹ്മണർ സമ്മതിച്ചതായി ഭാവിച്ചു പണവും കെട്ടിവാങ്ങിക്കൊണ്ടു്, എല്ലാവരും പിരിഞ്ഞുപോയി. പിറേറദിവസം അവർ മടങ്ങിവന്നു് രാജാവിനെ വന്ദിച്ചു് "ഹേ രാജൻ! ഞങ്ങളുടെ മതാചാര്യന്റെ അനുമതിപത്രം ലഭിക്കാതെ ഇവരെ കൂട്ടിനടത്താൻ ഞങ്ങൾക്കു നിവൃത്തിയില്ല; അദ്ദേഹം പണ്ഡരപു

രത്തിൽ താമസിക്കയാണ്. ഈ കുട്ടികളെയും അവരുടെ അച്ഛനമ്മമാരെയും അവിടെ അയച്ച്, വിധിപ്രകാരമുള്ള പ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾ ചെയ്യിച്ചശേഷം, ആചാര്യന്റെ അനുമതിപത്രം വാങ്ങിക്കൊണ്ടുവരാൻ ഏർപ്പാടുചെയ്യണം; എന്നാൽ പിന്നെ ഞങ്ങൾ സമുദായത്തിൽ ചേർത്തു നടത്തിക്കൊള്ളാം." രാജാവ് അങ്ങനെ ചെയ്യാമെന്നു നിശ്ചയിച്ച്, ശീതോബന്ധുവിനെ ആളയച്ചുവരുത്തി "ഹേ ശീതോബന്ധോ! താങ്കളും ഈ കുട്ടികളും ഓരോ പല്ലക്കിൽകയറിച്ചെന്ന്, കാട്ടിലിരിക്കുന്ന സുകൃതികളായ വിഠോബാവനേയും രുക്മാബായിയേയും കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരിക" എന്നാജ്ഞാപിച്ച് പല്ലക്കുകളിലേററി അയച്ചു. ശീതോബന്ധു സന്തുഷ്ടനായി, അപ്രകാരം കാട്ടിൽ ചെന്ന്, വിഠോബാവനെക്കണ്ടു സംഗതികളെല്ലാം പറഞ്ഞു—"പ്രിയജാമാതാവേ! ദിവ്യന്മാരായ നിന്റെ കുട്ടികൾമൂലം എന്റെ ദാരിദ്ര്യം മുഴുവൻ തീർന്നിരിക്കുന്നു. നിന്നെയും രുക്മാബായിയേയും കൂട്ടിക്കൊണ്ടുചെല്ലുന്നതിനു രാജാവു പല്ലക്കുംകൊടുത്ത് അളയച്ചിരിക്കുന്നു. രാജകല്പനയെ നിഷേധിക്കാതെ നീകൂടി വരണം" എന്നു പറഞ്ഞു. വിഠോബാവൻ അതുകേട്ടുചിരിച്ച്, "പ്രിയപ്പെട്ടശ്വശുരാ! അങ്ങേയ്ക്ക് ഇങ്ങനെ ബുദ്ധിഭ്രമം വന്നതെന്താണ്? രാജാക്കന്മാരും മരണമുള്ള മനുഷ്യരല്ലേ? അവർ ഒരുത്തനെ സുഖിപ്പിക്കാനോ ദുഃഖിപ്പിക്കാനോ ആളാകുന്നതെങ്ങനെ? ഒരു ആത്മജ്ഞാനിയുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ രാജാവും സാധാരണമനുഷ്യരുമായിട്ട് എന്തുഭേദമാണുള്ളത്? രാജാവ് ദുഃഖിയായ ഒരു ജീവിയാണെന്നല്ലാതെ, അദ്ദേഹത്തിനു മേന്മകല്പിക്കാനെന്തുള്ളു? അദ്ദേഹത്തിന്റെ കല്പന ലംഘ്യമല്ലെന്ന് ആദരിക്കത്തക്ക കാരണമുണ്ടോ? തപോനിഷ്ഠനായി സകലസംഗപരിത്യാഗിയായി ആഡംബരാശയശേഷമില്ലാതെ കാട്ടിലിരിക്കുന്ന ഒരു സന്ന്യാസിയെക്കൊണ്ടുചെല്ലാൻ പല്ലക്കു കൊടുത്തയച്ചതിന്റെ അർത്ഥമെന്ത്? എന്തായാലും ഞാൻ ഇപ്പോൾ വരുന്നില്ല. അങ്ങ്, ഈ കുട്ടികളോടൊന്നിച്ചു നാട്ടിൽ പോയിരുന്നാലും!" എന്നുപറഞ്ഞ് കുട്ടികളെനോക്കുകപോലും ചെയ്യാതെ ബ്രഹ്മധ്യാനത്തിൽ ലയിച്ച് മൌനനിഷ്ഠനായിരുന്നു. ഉടനെ, ജ്ഞാനേശ്വരൻ മാതാമഹനെയും ഭൃത്യന്മാരെയും നോക്കി, "നിങ്ങൾ ഈ പല്ലക്കു മുതലായവകൊണ്ടിപ്പോൾത്തന്നെ മടങ്ങിപ്പൊയ്ക്കൊൾവിൻ! ഞാൻ നാലുദിവസത്തിനകം അച്ഛനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരുന്നുണ്ട്" എന്നു യാത്രപറഞ്ഞയച്ചശേഷം സഹോദരന്മാരുമായി പിതാവിനോടൊന്നിച്ചു താമസിച്ചു.

ഏഴാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

എട്ടാം അദ്ധ്യായം.

ജ്ഞാനേശ്വരൻ പിതാവിനെ നാട്ടിൽ കൊണ്ടുപോയതു്.

ഭക്തന്മാരുടെ അഭിലാഷത്തെ സവിശേഷം നിറവേററുന്ന കരുണാകരനായ വിഷ്ണേശ്വരനെ ഷഡാധാരമൂലസ്ഥാനമായ മൂലാധാരത്തിൽ ഉണർന്നുകണ്ടാനന്ദിച്ചിരിക്കുന്ന സിദ്ധന്മാരെ! ബ്രഹ്മൈകാഗ്രചിത്തന്മാരെ! ശീതോഷ്ണസഹ്യമായും ഭൃത്യന്മാരും നാട്ടിൽ പോയശേഷം കാട്ടിൽ താമസിച്ചുവന്ന ശ്രീനാരായണമൂർത്തിയായ ജ്ഞാനേശ്വരൻ തന്റെ പിതാവു പഞ്ചപ്രാണങ്ങളേയുമടക്കി ബ്രഹ്മജ്ഞാനനിഷ്ഠനായി, ആനന്ദമടഞ്ഞു തന്നത്താൻ മറന്നു, ദക്ഷിണാമൂർത്തിയെപ്പോലെ സമാധിയിലിരിക്കുന്നതുകണ്ടു്, അദ്ദേഹത്തോടു ചില വാദം നടത്തണമെന്നുള്ള മോഹത്താൽ മടിയിൽ ചെന്നിരുന്നു. പരാല്പരനായ ജ്ഞാനേശ്വരന്റെ സ്പർശം ലഭിച്ച മാത്രയിൽ വിഠോഭാവന്റെ നിർവികല്പസമാധിയഴിഞ്ഞു് പുളകാങ്കിതശരീരനായി വികല്പമനസ്സോടുകൂടി മാംസചക്ഷുസ്സുകളെത്തുറന്നു് തന്റെ മടിയിലിരിക്കുന്ന ഭക്തവത്സലനായ ജ്ഞാനേശ്വരനെ വാത്സല്യപൂർവ്വം വാരിയെടുത്തു് ആശ്ലേഷിച്ചു ചുംബിച്ചു. നിവൃത്തിസാധു മുതലായവരേയും അതുപോലെതന്നെ ആശ്ലേഷിച്ചശേഷം, ആനന്ദബാഷ്പത്തോടുകൂടി, "ഹേ! സുകൃതികളായ കുട്ടികളെ! നിങ്ങൾ വന്ദ്യന്മാരാണെന്നുള്ള പരമാർത്ഥം ഞാൻ അറിയുന്നു. താമസിക്കുന്നതിന്ന സുഖമുള്ള നാട്ടിൽനിന്നും ദുഃഖഭൂയിഷ്ഠമായ ഈ കാട്ടിൽ നിങ്ങൾ എന്തിന്ന താമസിക്കുന്നു? സ്നേഹമില്ലാത്ത എന്നെ ഓർത്തു് നിങ്ങൾ എന്തിന്ന ബുദ്ധിമുട്ടുന്നു? അഴകുള്ള നിങ്ങളുടെ മുഖദർശനം എനിക്കു് തന്നതെന്തിന്നു്? അനേകനാളായി ആ ദർശനം എനിക്കു് നിങ്ങൾ തരാതിരുന്നതു് എന്തുകൊണ്ടു്?" ഇങ്ങനെ പല വാത്സല്യവാക്കുകളും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതിനിടയ്ക്കു്, മായാവരണം നീങ്ങുകയാൽ ആത്മജ്ഞാനത്തിൽ ലയിച്ചു് പരബ്രഹ്മസങ്കീർത്തനങ്ങൾ പാടി, പുത്രാശ കൈവെടിഞ്ഞിരിപ്പായി. തൽക്ഷണംതന്നെ കുട്ടികളെ നോക്കി, ഇനി നിങ്ങൾ നാട്ടിൽപോയി മാതാവിനോടൊന്നിച്ചു സുഖമായിരിക്കുവിൻ! എന്നാജ്ഞാപിച്ചു്, മടിയിലിരുന്ന ജ്ഞാനേശ്വരനോടു എഴുന്നേററു മാറാൻപറഞ്ഞു. കപടലീലാവിനോദനായ ജ്ഞാനേശ്വരൻ ഉടൻ പിതാവിനെനോക്കി—"പ്രിയജനയിതാവേ! സദയം അങ്ങു ഞങ്ങളോടൊന്നിച്ചു നാട്ടിലേക്കുവരണം. നമുക്കു മേൽ

ക്കാലം ഒരുമിച്ചിരുന്നതന്നെകഴിയണം. അതിലേക്കിപ്പോൾത ന്നെവരണം" എന്നപേക്ഷിച്ചു്, നിവൃത്തിസാധുവിനെ ഇടത്തു ഭാഗത്തും മററു രണ്ടു കുട്ടികളേയും മുൻഭാഗത്തും വിളിച്ചിരുത്തി ക്കൊണ്ടു് വീണ്ടും പിതാവിനോടു പറഞ്ഞു—"അച്ഛാ! അങ്ങു് കാട്ടിലും ഞങ്ങൾ നാട്ടിലുമിരുന്നാൽ മതിയോ? അങ്ങിവിടിരുന്നു ദുഃഖിക്കുമ്പോൾ ഞങ്ങൾ നാട്ടിലിരുന്നു സുഖിക്കുന്നതു നീതിയാ ണൊ? വേഗം ഞങ്ങളോടൊന്നിച്ചു പട്ടണത്തിലേക്കു വരണം."

വിഢോബാവൻ—"മകനേ! നീ എന്താണു് അറിയാത്ത വരെപ്പോലെ പറയുന്നതു്? ഛർദ്ദിച്ചതു വല്ലവരും ഭക്ഷിക്കുമൊ? ഞാൻ നാട്ടിൽ നിന്നല്ലെ കാട്ടിലേക്കു പോന്നതു്? ഇനി, കാടു വിട്ടു നാട്ടിലേക്കു വരുന്നതു ശരിയാണൊ? അറിവില്ലാത്ത മനുഷ്യ രോടു സഹവസിക്കാമോ? ജീവപാശമായ ലോകവ്യവഹാര ത്തിൽ ഏൎപ്പെടാമൊ? അല്പജീവിയായ രാജാവിനെ പൂജിക്കാമോ? നിത്യവും സത്യവുമല്ലാത്ത നാട്ടുവാഴ്ച—അതുകൊണ്ടു്, എനി ക്കിനിവേണ്ടാ; കാട്ടിലിരുന്നുതന്നെ കഴിച്ചുകൂട്ടിയാൽ മതി. നി ങ്ങൾക്കങ്ങനെയല്ല; നിങ്ങൾ നാട്ടിൽത്തന്നെ ഇരിക്കേണ്ടവ രാണു്. അതിനാൽ വേഗം പോകുവിൻ!"

ജ്ഞാനേശ്വരൻ—അച്ഛാ, നാടെന്നും കാടെന്നുമുള്ളതി ന്റെ വ്യത്യാസമെന്താണു്? അച്ഛൻ കാട്ടിൽതന്നെ ഇരിക്കയുള്ളു എന്നുപറഞ്ഞതിനു കാരണമെന്തു്?

വിഢോബാവൻ—മകനെ! എനിക്കിനി നാട്ടിൽവന്നു ഭുജി ക്കേണ്ട ഭോഗങ്ങൾ ഒന്നുമില്ല. നാട്ടിൽ ഇരുന്നാൽ മോക്ഷത്തിനു പല വിഘ്നങ്ങൾ ഉണ്ടാകും. നിൎജ്ജനമായ ഈ കാടാണു സമാധി സ്ഥന്മാൎക്കു യോഗ്യമായ സ്ഥാനം.

ജ്ഞാനേശ്വരൻ—കൊള്ളാം, അച്ഛന്റെ ഭേദബുദ്ധി വി സ്മയമായിരിക്കുന്നു. സംസാരക്കുണ്ടിൽ കിടന്നുകൊണ്ടു മോക്ഷത്തി നിച്ഛിച്ചാൽ സാധിക്കുമോ? ഞാനെന്ന അഭിമാനം നീങ്ങാത്ത ജ്ഞാനനിഷ്ഠ സാധുവാകുമോ? അതുപോലെയാണു് നാടെന്നും കാടെന്നുമുള്ള ഭേദബുദ്ധിയോടുകൂടിയ അങ്ങേ ബ്രഹ്മനിഷ്ഠ! ആത്മ മാത്രഭാവനയുള്ളവൎക്കു ഭേദബുദ്ധിയാകാമോ?

വിഢോബാവൻ—എന്റേതെന്നുള്ള ഭാവം നീങ്ങുന്നതുവരെ ഞാനെന്നുള്ള അഭിമാനവും അതു് ഇതു് എന്ന ദ്വൈതഭ്രമവും വിട്ടുമാറുകയില്ല. ഈ ഭേദഭാവനകളെ നീക്കുന്നതാണു് നിൎവ്വിക ല്പനിഷ്ഠ. സങ്കല്പവികല്പങ്ങൾ നീങ്ങുമ്പോൾ നിൎവ്വികല്പനിഷ്ഠ ലഭിക്കുന്നു. സങ്കല്പവികല്പങ്ങൾ നീങ്ങുന്നതിനു വിഘ്നമാകുന്ന

നല്ലതു്. അതുകൊണ്ടു നിർജ്ജനമായ ഈ കാട്ടിൽ തന്നെ ഇരിക്കാൻ ഞാൻ ഇഷ്ടപ്പെടുന്നു.

ജ്ഞാനേശ്വരൻ—താൻ ആത്മാവാണെന്നറിഞ്ഞു്, ആത്മമാത്രനായിരിക്കുന്നതാണു ബ്രഹ്മനിഷ്ഠ. അല്ലാതെ തന്നത്താൻ കാട്ടിലിരിക്കുന്നതു ബ്രഹ്മനിഷ്ഠയാകയില്ല. ആത്മശക്തിയുള്ളവക്കു സജനവിജനസ്ഥാനഭേദവും നോക്കാനില്ല

വിഠോഭാവൻ—സദ്ഗുരുകടാക്ഷത്താൽ ആത്മബോധം സിദ്ധിച്ചാലും ആത്മധ്യാനനിരതനായിരിക്കുന്നതിനു വിജനസ്ഥാനമല്ലേ ആവശ്യം!

ജ്ഞാനേശ്വരൻ—കാട്ടിൽ തനിച്ചിരുന്നു തപസ്സു ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടു് അജ്ഞാനത്തിൽനിന്നും നിവൃത്തി ലഭിക്കയില്ല. അഹംഭാവവും ശമിക്കയില്ല. അജ്ഞാനനിവൃത്തിയും അഹംഭാവനാശവും ഭേദബുദ്ധി നശിക്കാതെ ഭവിക്കയുമില്ല. അതുകൊണ്ടാണു് പരമാത്ഥബോധികൾ കാടെന്നും നാടെന്നും സന്ന്യാസമെന്നും സംസാരമെന്നുമുള്ള ഭേദഭാവനകൾവിട്ടു്, നിർവികല്പസമാധി ശീലിക്കുന്നതു്; ആ സ്ഥിതിക്കു സംസാരത്തെ ഭയപ്പെട്ടു്, അച്ഛൻ ഈ കാട്ടിലിരിക്കുന്നതിൻെറ അത്ഥമെന്താണു്?

വിഠോഭാവൻ—ആത്മബോധികളായി ആത്മൈക്യം സിദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നവരായാലും സംസാരത്തിലുൾപ്പെട്ടിരുന്നാൽ സമാധിസാധനയ്ക്കു വിഘ്നം സംഭവിക്കും; അതുകൊണ്ടു സഹസാനന്ദാനുഭൂതിയുള്ളവർ സംസാരാപേക്ഷ സ്വപ്നത്തിൽപോലുമാഗ്രഹിക്കയില്ലതന്നെ.

ജ്ഞാനേശ്വരൻ—ഇതുവേണം, ഇതുവേണ്ടാ എന്ന സങ്കല്പവികല്പങ്ങൾ കൂടാതെയിരിക്കുന്നതാണു സഹസാനന്ദാനുഭൂതിക്കു നിദാനമായ ബ്രഹ്മധ്യാനനിഷ്ഠ; എന്നല്ലാതെ നാട്ടിൽ കാൽ ചവിട്ടാതെ കാട്ടിൽതന്നെയിരിക്കണമെന്നുള്ള നിർബന്ധത്തിനും നിഷ്ഠയ്ക്കും തമ്മിലെന്തു സംബന്ധം?

വിഠോഭാവൻ—സങ്കല്പവികല്പങ്ങളില്ലാത്തവക്കു വ്യാപാരമുണ്ടോ? വ്യവഹാരസംബന്ധമില്ലാത്തവൻ നാട്ടിലിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടെന്തു പ്രയോജനം? അതുകൊണ്ടു് അനിത്യവും ദുഖാസ്പദവുമായ ദേഹത്തെ പോഷിപ്പിക്കുന്നതിനു അനവരതം ആപൽഗത്തങ്ങളിൽ വീണുഴന്നുകരയുന്ന നാട്ടിൽ ഇരിക്കുന്നതു ത്യാഗികൾക്കു് ഒരുനാളും യോഗ്യമല്ല.

ജ്ഞാനേശ്വരൻ—വ്യാപാരങ്ങളെ നിശ്ശേഷം പരിത്യജിച്ചിരിക്കുന്നവൻ സമാധിസാധനകൾ ശീലിക്കുന്നുവെങ്കിൽ, ആ-

സാധനകൾ വ്യാപാരമല്ലെന്നുണ്ടോ? ആ വ്യാപാരത്തോട്ടുകൂടി, സംസാരവ്യാപാരവും ഇരിക്കട്ടെ— അതിനെന്താണ്?

വിദോബാവൻ—സമാധി ഒരു വ്യാപാരമാണെങ്കിലും, അതു സങ്കല്പവികല്പങ്ങളെയെല്ലാം നശിപ്പിക്കുന്നതാണ്. നേരെമറിച്ച് സംസാരവ്യാപാരം സങ്കല്പവികല്പങ്ങളെ പോഷിപ്പിച്ച് ചാഞ്ചല്യങ്ങൾക്കിടംകൊടുത്തു ദുഃഖം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതല്ലയോ?

ജ്ഞാനേശ്വരൻ—സച്ചിദാനന്ദസ്വരൂപനായ പരമാത്മാവാണ് താൻ എന്നു് അറിയുന്നവക്കു സമാധിസാധനകൾ എന്തിനു വേണം?

വിദോബാവൻ—ജാഗ്രതവസ്ഥയിൽ സുഷുപ്തിനില ലഭിക്കുന്നതാണ് ബ്രഹ്മനിഷ്ഠയെന്നു് ഉത്തമന്മാർ പറയുന്നു. ആവിധമല്ലാത്ത സമാധികൊണ്ടു നിരന്തരമായ ആനന്ദം ലഭിക്കുമോ?

ജ്ഞാനേശ്വരൻ—ജാഗ്രദവസ്ഥയിൽ ഇന്ദ്രിയവ്യാപാരങ്ങളെയും, സ്വപ്നാവസ്ഥയിൽ മനോവ്യപാരത്തെയും. സുഷുപ്ത്യവസ്ഥയിൽ ശൂന്യശൂന്യാനുഭൂതിയെയും, വേർതിരിച്ചു കണ്ടറിഞ്ഞിരിക്കുമ്പോൾ ഉണ്ടാകുന്ന നിർവൃതിയാണ് ആത്മാനന്ദമെന്നും ഇച്ഛപോലെ എല്ലാററിലും സ്പർശിച്ചും എന്നാൽ വാസ്തവത്തിൽ സ്പർശിക്കാതെയും ഇരിക്കുന്നതാണു ജാഗ്രത്തിലെ സുഷുപ്തിനിലയെന്നും വേദത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ആ സ്ഥിതിക്കു ശൂന്യശൂന്യമായ സുഷുപ്തിനിലയെ അനുഭവിക്കുന്നതാണ് ആനന്ദമെന്നും ജാഗ്രൽ സുഷുപ്തിയെന്നും വിചാരിക്കുന്നതു ശരിയാണോ?

വിദോബാവൻ—ജാഗ്രദവസ്ഥയും സ്വപ്നാവസ്ഥയും ജീവികളെ പ്രപഞ്ചവ്യാപാരത്തിൽ മുക്കി, വിഷയങ്ങളായ മൃഗങ്ങൾക്കാഹാരമാക്കി കഠിനവേദന അനുഭവിപ്പിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു പ്രപഞ്ചവ്യാപാരമില്ലാത്ത ശൂന്യശൂന്യമായ സുഷുപ്ത്യവസ്ഥയ്ക്കു് തുല്യമായ സമാധിയാണ് ഉത്തമസമാധി. അല്ലാതെ വേറെയില്ല.

ജ്ഞാനേശ്വരൻ—ഉഷ്ണം ഉഷ്ണേന ശാന്തം എന്നു പറഞ്ഞതുപോലെ പ്രപഞ്ചവ്യാപാരത്തിലുൾപ്പെട്ടിരുന്നുതന്നെ വിഷയങ്ങളെന്ന മൃഗങ്ങളെ ദൃഢജ്ഞാനമെന്ന ഖഡ്ഗത്താൽ സുഖദുഃഖങ്ങൾക്ക് ആത്മാവിൽ സംബന്ധംകൊടുക്കാതെ ജനകരാജനെപ്പോലെയിരിക്കുന്നതാണു പരമസമാധി. അല്ലാതെ ശൂന്യശൂന്യമായിരിക്കുന്നതു സമാധിയല്ല.

വിദോബാവൻ—അനേകജന്മങ്ങളിൽ ചെയ്ത കർമ്മങ്ങളുടെ ഫലങ്ങൾ നിഴലിച്ചുവാസനകളായി രൂപിക്കകൊണ്ടു മലീമസമായിരിക്കുന്ന മനക്കരങ്ങിനെ, ജന്മമുക്തനായ ശുകബ്രഹ്മർഷിയാൽ

ജയിക്കപ്പെട്ടുവെന്നല്ലാതെ സുഷുപ്തിനിലയില്ലാതെ ആത്മജ്ഞാനത്തോടുകൂടിയിരുന്ന ജനകരാജനാൽ ജയിക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ല.

ജ്ഞാനേശ്വരൻ—അങ്ങനെയല്ല. സുഷുപ്തിനിലയില്ലാതെ ആത്മാനാത്മവിവേകം സിദ്ധിച്ച ജനകരാജനിൽനിന്നുതന്നെയാണ് മനോനിഗ്രഹം ശുകബ്രഹ്മർഷിക്കു ലഭിച്ചതു്. കാടേ ഗതിയെന്നിരുന്ന ശുകനാൽ ജനകനു മനോനിഗ്രഹം സിദ്ധിച്ചു എന്നു പറഞ്ഞതു തെററാണു.

വിഠോഭാവൻ—ദൃക്കായിരുന്ന ദൃശ്യത്തെ അകററുകയെന്നല്ലാതെ, ദൃശ്യത്തിലിരുന്നു ദൃശ്യത്തെ അകററുന്നതെങ്ങനെയാണ്? വിഷബാധ നീങ്ങാൻ വിഷംതന്നെ കുടിച്ചാൽമതിയോ?

ജ്ഞാനേശ്വരൻ—വിഷം തീരുന്നതിനു പ്രത്യൗഷധമായ ഒരു വിഷവസ്തു ഉപയോഗിക്കേണ്ടിവന്നാൽ അതിനു ദോഷമെന്താണ്? ഭയരൂപമായ വിഷയേന്ദ്രിയാദികളെ അഭയരൂപമായ ദൃഢജ്ഞാനത്താൽ നിഗ്രഹിക്കുന്നവനാണ് സമർത്ഥൻ. അല്ലാതെ എപ്പോഴും നിഷ്ഠയിൽത്തന്നെയിരിക്കണമെന്നും നിഷ്ഠയഴിഞ്ഞുപോയെങ്കിൽ വിഷയാദിമൃഗങ്ങളുടെ ഉപദ്രവം നേരിടേണ്ടുകമെന്നുമുള്ള ഭയത്തോടുകൂടി സമാധി ശീലിച്ചിരിക്കുന്നവക്കു ബ്രഹ്മാനന്ദം ലഭിക്കുന്നതെങ്ങനെ? വിഷയമൃഗങ്ങളെന്നൊരുകൂട്ടം ശത്രുക്കൾ അവക്കു ഭവിക്കുന്നില്ലേ? ആ ശത്രുക്കൾ കടന്നുകേറുമെന്നുള്ള ഭയവുമില്ലേ? ആ ഭയംതന്നെ അവക്കു ലാഭം എന്നല്ലാതെ ആനന്ദലബ്ധിക്കവകാശമേയില്ല. നല്ലപോലെ വിചാരിച്ചുനോക്കണം.

വിഠോഭാവൻ—സന്ന്യാസിയായി സദാ സമാധിനിഷ്ഠയിലിരിക്കുന്നവനെപ്പോലും ഭയപ്പെടുത്തുന്ന വിഷയങ്ങളായ അഘോരമൃഗങ്ങൾ, സംസാരത്തിലുൾപ്പെട്ടിരിക്കുന്നവനെ പെട്ടത്തിക്കൂട്ടുന്ന സങ്കടം എന്തായിരിക്കും? പെരുവെള്ളക്കുത്തൊഴുക്കിൽ പൊന്തിക്കിടക്കുന്ന സാധനത്തിൻെറ അവസ്ഥ എന്തായിരിക്കും?

ജ്ഞാനേശ്വരൻ—ഇതു്, തന്നത്താൻ പിഴച്ചതിനു് അന്യനെ കുററംപറയുന്നതുപോലെയാണ്. ദൃഢജ്ഞാനമില്ലാത്തവൻ എത്രയോകാലം സമാധി ശീലിച്ചാലും; അന്തർദൃഷ്ടിയായിരുന്നാലും, ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ മനസ്സിനെ വിഷയാശയ്ക്കധീനമാക്കി ദുഃഖിപ്പിക്കാതിരിക്കയില്ല. പെരുവെള്ളക്കുത്തൊഴുക്കിൽ ഒരു വലിയ കരിങ്കല്ലു വീണാൽ അതിനു ചലനം ഭവിക്കാത്തതുപോലെ വിഷയാദിവികാരങ്ങൾ എത്ര കടന്നുവന്നു ദുഃഖിപ്പിക്കാൻ തുടങ്ങിയാലും ഇളകാതെ മനസ്സിനെ നിഗ്രഹിച്ചു് ദൃഢജ്ഞാനത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്നവനല്ലാതെ ബ്രഹ്മാനന്ദാനുഭൂതിക്കധികാരിയാകയില്ല.

മനോനിഗ്രഹത്തിനു ശക്തിയില്ലാത്തതിനു നാടിനെ കുറ്റം പറയുന്നതു ശരിയല്ല. ബ്രഹ്മജ്ഞാനമുണ്ടെങ്കിൽ നാട്ടും കാട്ടും ഒരു പോലെതന്നെ. ഇല്ലെങ്കിലും ഒരുപോലെതന്നെ.

വിഠോബാവൻ—ബ്രഹ്മജ്ഞാനം എത്രയുണ്ടായാലും, നിസ്സങ്കല്പനായി സമാധിബ്രഹ്മാനുസന്ധാനം ഇല്ലാതെയിരുന്നാൽ മായാന്ധകൂപത്തിൽ പതിച്ചുപോകുമെന്നുള്ളതിനും സംശയമില്ല.

ജ്ഞാനേശ്വരൻ—ബ്രഹ്മമല്ലാതെ മായയെന്നൊന്നുണ്ടോ—അങ്ങനെയുണ്ടെങ്കിലല്ലേ സദാ നിഷ്ഠയിലിരുന്നു് അതിനെ നീക്കേണ്ടതു്? തന്റെ നിഴൽ തന്നോടെതിൎത്തു യുദ്ധംചെയ്യാൻ ശക്തമാകുമോ? അതുപോലെ വാസ്തവത്തിലില്ലാത്ത മായയും അഹംഭാവവും ബാധിക്കുമെന്നു ഭയപ്പെട്ടു് സദാ നിഷ്ഠയിലിരിക്കണമെന്നാണോ പറയുന്നതു്. ഇല്ലാത്തതു് ഇല്ലാത്തതാണെന്നറിഞ്ഞു, മൗനം ദീക്ഷിച്ചിരിക്കാതെ ഉള്ളതാണെന്നു ഭ്രമിച്ചു് അതിനെ ഭയപ്പെട്ടു രക്ഷാമാൎഗ്ഗം അന്വേഷിക്കുന്നതു് എത്ര മൂഢത്വമാണു്.

വിഠോബാവൻ—കരണങ്ങളെ അന്തൎമുഖമാക്കാതെയും ആത്മയോഗം ശീലിക്കാതെയും, മുക്തനിലയെ അനുഭവിക്കാതെയും ബ്രഹ്മജ്ഞാനം സിദ്ധിക്കുന്നതെങ്ങനെ?

ജ്ഞാനേശ്വരൻ—കരണങ്ങളെ അന്തൎമുഖമാക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്തോറും പുററിൽനിന്നു് ഈയാംപാററകൾ പുറപ്പെടുന്നതുപോലെ, വിഷയാശകൾ ഒന്നൊന്നായി കടിയേറി അതിനെ തടുക്കും. ആത്മധ്യാനത്തിൽ മനസ്സുറപ്പിക്കുന്തോറും പന്തു കുതിച്ചുപൊങ്ങുന്നതുപോലെ, മനസ്സു തെററിക്കൊണ്ടേയിരിക്കും. മുക്തിനിലയെ അനുഭവിക്കാൻതുടങ്ങവേ ഗുണബന്ധങ്ങളായ വാസനാബന്ധങ്ങൾ, അഹംഭാവാദിഭ്രമങ്ങളെ ഉണ്ടാക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കും. അതുകൊണ്ടു് അവിദ്യാജന്യങ്ങളായ മായാഭ്രമങ്ങളെ രജ്ജുസൎപ്പന്യായേന മിഥ്യയാണെന്നറിഞ്ഞു്, പരമാത്മാവാണു് താനെന്ന ബോധത്തോടുകൂടി വിവേകിയായിരിക്കുന്നതാണു് സുദ്ധമായ ബ്രഹ്മജ്ഞാനം; അഴിവില്ലാത്ത ബ്രഹ്മാനന്ദനിലയും അതുതന്നെ.

വിഠോബാവൻ—സാധനകൾ യാതൊന്നും കൂടാതെ കേവലം വിവേകത്താൽ ബ്രഹ്മമെന്നുണൎന്നിരിക്കാൻ സാധിക്കുമോ? അങ്ങിനെ ഉണൎന്നിരുന്നാൽ ദുഃഖസ്വഭാവമായ വിഷയാദികളെ ജയിക്കാൻ സാധിക്കുമോ? അഖണ്ഡാനന്ദ ആത്മാവിൽ ലയിക്കാൻ സാധിക്കുമോ?

ജ്ഞാനേശ്വരൻ—ജീവനുള്ള പശുവിനെയല്ലാതെ മരിച്ചുപോയ പശുവിനെ പുലി എതിൎക്കുന്നുണ്ടോ? അതുപോലെ നിത്യമായും നിഷ്കളങ്കമായും അഖണ്ഡാനന്ദമയമായും വിളങ്ങി

നിൽക്കുന്ന ആത്മാവിനെ വിഷയാദികൾ എന്തു ചെയ്യാൻ കഴിയും? പശു എത്ര ശക്തിയുള്ളതായാലും പുലിയുടെ മുമ്പിൽ അകപ്പെട്ടാൽ അതു നടുങ്ങിപ്പോകുന്നില്ലേ? ഉത്തരക്ഷണത്തിൽ കൊല്ലപ്പെടുന്നതുമില്ലേ? അതുപോലെ സുദൃഢജ്ഞാനത്തോടുകൂടിയ ഒരു മഹാത്മാവിന്റെ മുമ്പിൽ വിഷയങ്ങൾ കടന്നുവരികില്ല. ഒരു പക്ഷേ വന്നാൽ പുലിയുടെ മുമ്പിൽ അകപ്പെട്ട പശുവെപ്പോലെ ഹനിക്കപ്പെടുമെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല.

വിഠോബാവൻ—"സംസർഗ്ഗജാ ദോഷഗുണാ ഭവന്തി" എന്ന ന്യായപ്രകാരം അജ്ഞാനികളോടുള്ള സംസർഗ്ഗംകൊണ്ടു് ജ്ഞാനികളും മനശ്ചാഞ്ചല്യം മുതലായ ദുഃഖങ്ങൾക്കടിമപ്പെടുകയില്ലയോ?

ജ്ഞാനേശ്വരൻ—സൂര്യൻ ലോകത്തെ സ്പർശിക്കുന്നുവെങ്കിലും സൂര്യരശ്മിയെ സ്പർശിക്കാൻ ലോകത്തിനു സാധിക്കാത്തതുപോലെ ദൃഢജ്ഞാനമുള്ളവൻ സംസാരത്തിലിരുന്നാലും കാന്താരത്തിലിരുന്നാലും ഒരുപോലെതന്നെ, അവനെ വിഷയാദിബന്ധങ്ങൾ സ്പർശിക്കുന്നില്ല. അവൻ അജ്ഞാനികളുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ സർവ്വദാ സഹവസിച്ചാലും അവന്റെ ജ്ഞാനനിലയ്ക്കു കുറവോ അഴിവോ ഭവിക്കുന്നില്ല. ദൃഢജ്ഞാനമില്ലാത്തവൻ വിജനമായ കാനനത്തിലിരുന്നാലും അവന്റെ മനസ്സു ചലിച്ചു് വിഷയാദികൾക്കധീനമായിപ്പോകുന്നു.

വിഠോബാവൻ— സംസാരവ്യാപാരത്തിലേപ്പെട്ടിരുന്നുകൊണ്ടു് ദൃഢജ്ഞാനം സമ്പാദിക്കുന്നതെങ്ങിനെ?

ജ്ഞാനേശ്വരൻ—ബ്രാഹ്മണൻ കാര്യാർത്ഥമായി ഒരു ചണ്ഡാലന്റെ വേഷംധരിച്ചാലും അവൻ ബ്രാഹ്മണനായിത്തന്നെ ഇരിക്കും; ചണ്ഡാലനാകയില്ല. അതുപോലെ ജ്ഞാനനിഷ്ഠൻ അജ്ഞാനികളോടു സഹവസിച്ചു് ലോകവ്യവഹാരങ്ങളിൽ കാര്യാർത്ഥമായി ഏപ്പെട്ടിരുന്നാലും അവൻ നിത്യമുക്തനായിത്തന്നെ ഇരിക്കും.

വിഠോബാവൻ—ദൃഢജ്ഞാനം എത്രമാത്രമുള്ളവനായാലും ഒരു മുഹൂർത്തനേരമെങ്കിലും ബ്രഹ്മാനുസന്ധാനം ചെയ്യാതെയിരുന്നാൽ ബ്രഹ്മജ്ഞാനം നിലനിൽക്കുമോ?

ജ്ഞാനേശ്വരൻ— ചണ്ഡാലവേഷം ധരിച്ചാടുന്ന ബ്രാഹ്മണൻ ഇടയ്ക്കിടെ ഞാൻ ബ്രാഹ്മണനാണ് ഞാൻ ബ്രാഹ്മണനാണു് എന്നിങ്ങനെ പറയണമെന്നുണ്ടോ? പറഞ്ഞില്ലെങ്കിലും ബ്രാഹ്മ

ണതത്തിന്ന നീക്കമുണ്ടോ? അതുപോലെ ബ്രാഹ്മണനാണെന്ന് എല്ലാവരാലും അറിയപ്പെട്ട ഒരുവൻ ബ്രാഹ്മണചിഹ്നമായ പൂണൂൽ എടുത്തു കാണിക്കേണ്ട ആവശ്യമുണ്ടോ? അതുപോലെ ശുദ്ധമൂലമായ ജ്ഞാനം സിദ്ധിച്ചാൽ യാതൊരനുസന്ധാനവും ചെയ്യാതിരുന്നാലും ജ്ഞാനത്തിന്ന കുറവോ ജ്ഞാനിയെന്നുള്ള ജനസമ്മതത്തിന്ന നീക്കമോ ഭവിക്കയില്ലതന്നെ.

വിഢോഭാവൻ—സാക്ഷാൽ ജഗദീശ്വരനെപ്പോലെ മഹിമയുള്ളവർ ആയാലും താൻ ബ്രഹ്മമാണെന്നുള്ള അനുസന്ധാനം ദിവസന്തോറും ചെയ്യാതിരുന്നാൽ അജ്ഞാനം ബാധിക്കമെന്നുള്ളതിന്ന് യാതൊരു സംശയവുമില്ല. ദേഹാദികളിൽ ഞാനെന്നുള്ള അഭിമാനം നീങ്ങുന്ന കാര്യം അത്ര എളുപ്പമാണെന്നാണോ പക്ഷം? വളരെ വളരെ പ്രയാസമാണു്.

ജ്ഞാനേശ്വരൻ—ദീപം കൈയിൽവച്ചുകൊണ്ടു് "ഇരുളേ ഇരി" എന്ന പറഞ്ഞാൽ ഇരിക്കുമോ? അതുപോലെ ദേഹാഭിമാനത്തെ നശിപ്പിച്ചു പരമാത്മാവാണു ഞാൻ എന്നുള്ള ബോധം ഉണ്ടായതിൽപ്പിന്നെ, അജ്ഞാനത്തെ ബലാൽ വിളിച്ചാൽപോലും അടുക്കുകയില്ല. ജീവേശ്വരപ്രപഞ്ചാദികൾ മിഥ്യയാണെന്നറിഞ്ഞതിൽപിന്നെ മായയെ അന്വേഷിച്ചു നടന്നാൽപോലും കാണാൻകിട്ടുമോ? ബ്രഹ്മം സത്യമെന്നും മായ മിഥ്യയെന്നും ബ്രഹ്മം നിർവികല്പമെന്നും മായ സങ്കല്പവികല്പസ്വരൂപയെന്നും താൻ ബ്രഹ്മമെന്നും ബ്രഹ്മം താനെന്നും സദ്ഗുരുവരങ്കൽനിന്നും സന്ദേഹം തീരത്തക്കവണ്ണം അറിഞ്ഞവന്ന സങ്കല്പമേതു്? വികല്പമേതു്? ബന്ധമേതു്? മോക്ഷമേതു്? ജനനമേതു്? മരണമേതു്? നാടേതു്? കാടേതു്? ദാനമേതു്? തപസ്സേതു്? സന്ന്യാസമേതു്? സംസാരമേതു്? അവൻ യാതൊരു ബന്ധവും ചലനവും കൂടാതെ ബ്രഹ്മത്തെയൊഴിച്ചു് മറെറാന്നിനേയും കാണാതെ ഇരുന്നുകൊള്ളുന്നു. അവൻ ജീവൻപോയ ശവംപോലെ യാതൊരു വികാരങ്ങൾക്കും വശംവദനാകുന്നില്ല. അവനോടു മായ എന്തുചെയ്യാനാണു്? ചിന്തിച്ചുനോക്കിയാലും!

ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടുകൊണ്ടിരുന്ന നിവൃത്തിസാധു പറഞ്ഞു. "ഹേ പിതാവേ! നിങ്ങളുടെ വാദം രസകരംതന്നെ. ജ്ഞാനേശ്വരൻെറ തത്വപ്രതിപാദങ്ങൾ പിതാവിന്ന് ഇനിയും സമ്മതമാകുന്നില്ലെങ്കിൽ അതു വിസ്മയംതന്നെ. ഏതൊന്നിൻെറ ചിന്തനമാത്രത്താൽ സകലപാപങ്ങളും ഭസ്മീഭവിക്കുമോ, ഏതൊന്നിൻെറ അന്വേഷണത്താൽ ശരീരബന്ധം ഒഴിയുമോ, ഏതൊന്നി

ന്നെ ജ്ഞാനദ്രഷ്ടാവ് ദർശിച്ചാൽ ശരീരസ്മരണ വിട്ടുമാറുമോ, ജ്ഞാനാർച്ചനയ്ക്കു യോഗ്യമായതേതൊന്നോ അദ്വൈതമായി സർവത്ര പരിപൂർണ്ണമായിരിക്കുന്നതേതൊന്നോ അതിനെ അറിയണം. നിത്യാനന്ദകരമായും ഏകകാലത്തെ ദർശനംകൊണ്ടു്, ആയുഷ്കാലപര്യന്തം മായാബന്ധത്തെ കഴിക്കുന്നതായും, ഇടയിലും വെളിയിലും അരികിലും അകലെയും ഒരുപോലെ വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നതായും കോടിസൂര്യപ്രഭയോടുകൂടിയതായും "ത്വമസി" "തദേകം ബ്രഹ്മം" മുതലായ മഹാവാക്യങ്ങളുടെ ലക്ഷ്യമായും കേടുകളും കുറവുകളും ബാധിക്കാതെ സർവദാ പൂർണ്ണതയോടുകൂടിയതായും വിളങ്ങിനിൽക്കുന്നതേതൊന്നോ അതിനെ ധ്യാനിക്കണം. അഖിലാണ്ഡകോടി ബ്രഹ്മാണ്ഡങ്ങളും ഏതിന്റെ മഹിമയാൽ അതിലുൾപ്പെട്ടു തോന്നപ്പെടുന്നുവോ ഭൂതഭവിഷ്യദ്വർത്തമാനകാലങ്ങൾ മൂന്നിലും നിർഭേദമായി അദ്വൈതമായി ഏതൊന്നു പ്രകാശിക്കുന്നുവോ അവാങ്മനോഗോചരമായി ഏതൊന്നു സ്ഥിതിചെയ്യുന്നുവോ ഏതിനുള്ളിൽ അതിന്റെ സാന്നിദ്ധ്യത്താൽ നാം രൂപവികാരം പ്രാപിച്ചുഴിയുന്നുവോ അതിനെ ബ്രഹ്മമെന്നു പറയാം എന്നു വേദത്തിൽ പറയുന്നു. എങ്കിലും സകല ജീവജാലങ്ങളിലും പൃഥിവ്യാദി പഞ്ചഭൂതങ്ങളിലും ശബ്ദാദിപഞ്ചതന്മാത്രകളിലും അവ്യക്തമഹത്തത്വാഹങ്കാരതത്വങ്ങളിലും സത്വരജസ്തമോഗുണങ്ങളിലും തൽപ്രതിബിംബിതന്മാരായ ത്രിമൂർത്തികളിലും പരമാണുക്കളിലും പരിപൂർണ്ണമായി എന്നും ഒരേ നിലയിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന പരബ്രഹ്മത്തെ നിർദ്ദേശിക്കാനോ അറിയാനോ വന്ദിക്കാനോ ഇന്നവിധത്തിലുള്ളതെന്നു വാക്കുകൊണ്ടു പറവാനോ മനസ്സുകൊണ്ടു വിചാരിപ്പാനോ കഴിവില്ല. അങ്ങിനെയുള്ള പരബ്രഹ്മത്തെ സ്തുതിക്കുന്നതെങ്ങനെ? ചിന്തിക്കുന്നതെങ്ങനെ? നാമരൂപാദികളില്ലാത്ത വസ്തുവിനെ ദർശിക്കണമെന്നും സ്തുതിക്കണമെന്നും മറ്റും പറയുന്നതുകൊണ്ടെന്തു പ്രയോജനം? ശ്രുതിസ്മൃതികൾപോലും ആ പരമാത്മാവിന്റെ നിലയെ വിവരിക്കുന്നതിനു കഴിവില്ലാതെ മൌനം ദീക്ഷിച്ചിരിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്കു് നമ്മൾ വിവരിക്കുന്നതെങ്ങനെ? നാമരൂപാദികളെക്കവിഞ്ഞു്, ഏതൊരു തത്വം പ്രകാശിക്കുന്നുവോ ആ തത്വമേ താൻ എന്നറിഞ്ഞു് എല്ലാററിലും സമഭാവനയോടുകൂടിയിരിക്കുന്നതാണു് ശ്രേഷ്ഠമായ ബ്രഹ്മധ്യാനം. ഇഷ്ടാനിഷ്ടങ്ങളിലും സുഖദുഃഖങ്ങളിലും സമചിത്തനായി ഞാൻ എന്ന അഭിമാനത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നതാണു് പരിശുദ്ധമായ ബ്രഹ്മനിഷ്ഠ. പരമാർത്ഥം ഇതായിരിക്കെ, കാട്ടിൽത്തന്നെ ഇരിക്കണമെന്നു് പിതാവു പറവാൻ കാരണമെ

ന്നു? മരക്കററിപോലെ ഒരു സ്ഥലത്തു് ഇളകാതെയിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടെന്തുഫലം?

എന്നിങ്ങനെ പല യുക്തികൾ ഉപന്യസിച്ചതു കേട്ടു് പുത്രന്മാരോടു തക്കിക്കാൻ ആളല്ലാതെ വിഡോഭാവൻ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—"ജ്ഞാനികളായ പുത്രന്മാരെ! നിങ്ങൾ ജനിച്ചപ്പോൾ തന്നെ ജ്ഞാനമുദ്രയും വാചകവും ഉള്ളവരായിരുന്നതുകൊണ്ടു് നിങ്ങളോടു് വാദിച്ചു ജയിക്കാൻ ഞാൻ ശക്തനല്ല. ഇത്ര മാഹാത്മ്യത്തോടുകൂടിയ നിങ്ങളെ പുത്രന്മാരായി ലഭിക്കത്തക്കവണ്ണം ഞാൻ ചെയ്ത ഭാഗ്യം എന്താണെന്നറിയുന്നില്ല.

വിഡോഭാവൻ അനന്തരം ആനന്ദാശ്രുക്കളോടുകൂടി അവരെ മാറോടു ചേത്താശ്ലേഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ, പെട്ടെന്നു് ബ്രഹ്മദ്ധ്യാനത്തിൽ മനസ്സു ലയിച്ചു് മൌനം ദീക്ഷിച്ചു. ഉടനേ നിവൃത്തി സാധുവും ജ്ഞാനേശ്വരനും സ്വകീയമായ ശിവവിഷ്ണു സ്വരൂപം ധരിച്ചു നിന്നു. വിഡോഭാവൻ കണ്ണുതുറന്നു നോക്കിയപ്പോൾ പുത്രന്മാരെ ശങ്കരശാർങ്ഗപാണികളായി സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതുകണ്ടു് കോൾമയിർക്കൊണ്ടു് ആനന്ദതുന്ദിലനായി സ്തുതിച്ചു.

ശങ്കരനാരായണസ്തുതി.

ഹരേഹര! ജഗൽപവിത്രരേണപ്രണാശങ്ങൾചെ-
യ്യൊരേനിലയിൽവച്ചു ധമ്മമഴിയാതെ രക്ഷിച്ചുടൻ
വരേപ്സിതപദത്തെ ഭക്തജനതയ്ക്കു നൽകും പരാൽ-
പരേശ്വരപദാംബുജങ്ങൾ പണിയുന്ന കൈത്യേവ ഞാൻ,
ജരാനരശമിക്കവാൻ ത്രിദിവവാസികൾക്കുമെഴും
സുരാസുരജനംമുതിന്നുമുതലബ്ധിയിച്ഛിച്ചുടൻ
പുരാ വിമലദുഗ്ധവാരിധി മഥിക്കവേ മഗ്നനാം
ധരാധരമയത്തു വാരിധിയിൽ മുങ്ങുമാറായിതേ.
ഭ്രമിച്ചഖിലദൈത്യവർഗ്ഗമുടനാധിപൂണ്ടീടവേ
മികച്ചകമഠേശ്വരാകൃതികലന്നുതന്തിച്ചുടൻ
സമസ്തഭയമാററിമാധവ! ഭവാനിദാനീമഹോ!
നമുക്കുമകനായതെന്തുകഥ! ദൈവമേ ദൈവമേ.
(യുഗ്മകം)

തദാമഥനപാശമായഭുജഗേന്ദ്രനും ദണ്ഡമേ-
ററുദാഹതതനുശ്രമാൽ ഗരളമുദ്വമിച്ചു പരം
സദാശയമതേററശിച്ച പരമേശനും പുത്രനായ്
വരാനിവനഹോ ചരിച്ച പുരുപുണ്യമെന്തായ്വരാം.

ചരാചരജഗത്തടങ്ങുമഖിലാണ്ഡഭേദങ്ങളും
നിരാകുലമഹോ ചമച്ചവിധിയും മഹൽപുത്രനാം
പരാപരവിധേ ഭവാനൊരുപിതാവു ഞാനായനിർ-
ഭരാത്ഭുതചരിത്രമെന്തൊരുവിചിത്രമെൻദൈവമേ!
നിരസ്തഭയമീശ! നീ ഭുവനസൃഷ്ടികർത്താവുതൻ
ശിരസ്സതുമുറിച്ചു കണ്ഠതലമാലയാക്കീപുരാ
കരത്തനിഹനിന്റെ താതപദമാളുവാനാരുവാൻ
പെരുത്തസുകൃതത്തിനാലിവനതാറൂഹാ വിസ്മയം
ഭയങ്കരദുരാത്മവാഞ്ഛിതനു ശിംശുമാരാസുര-
ക്ഷയങ്കര! രമേശ നീ കരുണപൂണ്ടു മൽപുത്രനായ്
പ്രിയംതരമുദാരലീലകളിലുള്ളഴിച്ചീടുവാ-
നയം ചിരതരം ചരിച്ച പുരുപുണ്യമെന്താസ്തരാം.
പുരാന്തകഭവാൻ കൃതാന്തനെ ഹനിച്ചു മാർക്കണ്ഡനാം
ധരാസുരനുനിത്യഷോഡശവയസ്സു നൽകീലയോ?
ദുരാസദചരിത്ര! നീയിവനുപുത്രനായീവിധം
വരാനിഹഭവിച്ചു ദൈവഗതി വിസ്മയം വിസ്മയം!
ഹരേ തവ പദാബ്ജഭക്തമണിയായ പ്രഹ്ളാദനെ
പരേതഗതിചേർക്കുവാൻതുനിയുമൂക്കനാം ദൈത്യനെ
സുരേഡ്യനരസിംഹമായി നിഹനിച്ചുനീ പുത്രനായ്
വരാനിവനുദിച്ചു ദൈവഗതി വിസ്മയം വിസ്മയം!
മതംഗജമഹാകൃതിപ്രഥിമപൂണ്ട ഘോരാസുര-
പ്രചണ്ഡനെഹനിച്ചു ലോകപരിരക്ഷണംചെയ്തഹോ!
ഭുജംഗവരഭൂഷണാ മനുജകീടമായോരുമ-
ന്മകന്റെ വടിവായതെന്തുകഥ ശങ്കരാ! ശങ്കരാ!
പിതാവിനുടെയങ്കസീമനി കരേറുവാൻസാധിയാ-
ഞ്ഞതാന്തമഴൽപൂണ്ടൊരധ്രുവനചഞ്ചലോദ്യൽപദം
മഹോന്നതമുദാരമേകിയ ഭവാൻമുദാ പുത്രനാ-
യഹോ മനുജകീടമാമിവനു ചേർന്നതെന്തത്ഭുതം.
ഹരസ്മരഹരാത്മഭവാന്തരഹിതം ഭവൽകീർത്തനം
സുരാസുരരഹോജപിച്ചു പരിതാപമാററീടുവോർ
നിരാശമിഹദുഃഖവാർദ്ധിയിലുഴന്ന ഞങ്ങൾക്കു നീ
പരാപര സുതത്വമാർന്നകഥ വിസ്മയം വിസ്മയം.

ഇങ്ങനെ സ്തോത്രംചെയ്തു ഭക്തിയിൽ ലയിച്ച് "ഹേ വൈകുണ്ഠവാസ! കൈലാസവാസ! നിങ്ങൾ എനിക്കു പുത്രരായി ജനിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ എന്നെപ്പോലെ ധന്യനാരുണ്ട്? ഞാൻ തപസ്സു ചെയ്യുന്നതെന്തിന്? നിങ്ങളെ സേവിച്ച് നിങ്ങളോടൊരുമിച്ചി

രിക്കാതെ ഈ കാട്ടിലിരിക്കാൻ നിശ്ചയിച്ചു എന്റെ അറിവുകേടിനെ ഞാൻ ശപിക്കുന്നു. ജനിച്ചപ്പോൾതന്നെ നിങ്ങളുടെ സ്വന്തരൂപം കാണിച്ച് എന്നെ അനുഗ്രഹിക്കാൻ പാടില്ലായിരുന്നോ? ഇത്രനാളും മറഞ്ഞിരിക്കാൻ കാരണം എന്തോ?" എന്ന് അഭ്യർത്ഥനാസൂചകമായി പറഞ്ഞിട്ട് ശോഭനദേവനെ നോക്കി: "ഹേ! ദേവദേവ! നിന്തിരുവടിയുടെ ദിവ്യരൂപത്തേയും അടിയനെ ദർശിപ്പിച്ചനുഗ്രഹിക്കാൻ കരുണയുണ്ടാകണം" എന്നപേക്ഷിച്ചു. ശോഭനദേവൻ അതുകേട്ട് ആത്മീയമായ ബ്രഹ്മരൂപം പ്രകാശിപ്പിച്ചുനിന്നു. എന്നിട്ട് പിതാവിനെ നോക്കി "പരമസാധോ! പരബ്രഹ്മത്തെ പരമാത്മമായറിഞ്ഞു്, ബ്രഹ്മം താനെന്നുള്ള ബുദ്ധിയോടുകൂടി തനിക്കു ജനനമരണങ്ങളില്ലെന്നു ബോധിച്ച് സർവത്ര പരിപൂർണ്ണനായിരുന്നാൽ അവന് സംസാരദുഃഖമുണ്ടോ? ഇപ്രകാരം സംസാരമുക്തനായ ബ്രഹ്മജ്ഞാനിക്കു നരകമേതു്? സ്വർഗ്ഗമേതു്? ബന്ധമേതു്? മോക്ഷമേതു്? എല്ലാം ബ്രഹ്മമെന്നുള്ള അഥർവ്വണവേദമഹാവാക്യപ്രകാരം, സകല ചരാചരവസ്തുക്കളും ബ്രഹ്മമയമെന്നും ബ്രഹ്മം അണുവിൽ അണുവായി മഹത്തിൽ മഹത്തായി സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന പരാപരവസ്തുവാണെന്നും അറിഞ്ഞവനാണ് ബ്രഹ്മാനന്ദാനുഭൂതിയോടുകൂടിയവൻ എന്നു മാത്രമല്ല ഈ അനുഭൂതിയോടുകൂടി സംസാരത്തിലുൾപ്പെട്ടിരിക്കുന്നവനെ ബ്രഹ്മവിത്തെന്നും, സജ്ഞാനിയെന്നും പറയും. ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിൽ ഇരുന്ന വസിഷ്ഠനോട് വിശ്വാമിത്രനും, ജനകനോട് ശുകബ്രഹ്മർഷിയും, ശ്രീകൃഷ്ണനോട് ദുർവ്വാസാവും ചേർന്നിരുന്നിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിലിരിക്കുന്ന ജ്ഞാനിയാണ് സന്ന്യാസിയേക്കാൾ ഉൽകൃഷ്ടൻ" എന്നരുളിച്ചെയ്തു.

അതിന് ഉത്തരമായി വിഠോഭാവൻ—"അല്ലയോ സൃഷ്ടികർത്താവായ ദേവ! നിന്തിരുവടിയുടെ കല്പന കേൾപ്പാൻ അടിയനയാതൊരു സംശയവുമില്ല. മേലാൽ കല്പനയനുസരിച്ചുതന്നെ നടന്നുകൊള്ളാവുന്നതാണ്" എന്നറിവിച്ചശേഷം രുക്മാഭായിയെ നോക്കി—"പ്രിയേ! ആചാര്യന്റെ അനുഗ്രഹപ്രകാരം ത്രിമൂർത്തികൾ നമ്മുടെ പുത്രരായി ജനിച്ചു നമ്മെ കൃതാർത്ഥരാക്കിയിരിക്കുന്നു. ഇനി നമ്മൾ തപസ്സുചെയ്യണമോ? വനത്തിലിരിക്കണമോ? നമ്മെപ്പോലെ പുണ്യമുള്ളവർ മററാരുണ്ടു്?" എന്നോരോ അനുമോദനവാക്യങ്ങൾ വർഷിച്ചു. രുക്മാഭായി അത്ഭുതാനന്ദപരവശയായി, "ഹാ ഹാ! ഈവിധമുള്ള അത്ഭുതങ്ങളും ലോകത്തു നടക്കുമോ? അനസൂയാദേവി പണ്ടു് അഭ്യർത്ഥിക്കയാൽ ത്രിമൂ

ർത്തികൾ അവരുടെ പുത്രരായി ജനിച്ചിരുന്നു. മഹർഷിശ്രേഷ്ഠനായ അത്രിയുടെ തപോബലംകൊണ്ടും, അനസൂയാദേവിയുടെ ആചാരശുദ്ധികൊണ്ടും മൂർത്തിത്രയം അവരുടെ പുത്രഭാവം കൈക്കൊണ്ടതാണ്. എന്നാൽ യാതൊരു ഗുണവുമില്ലാത്ത അല്പജ്ഞരായ ഇവർക്ക പുത്രരായി ജനിക്കുവാൻ ആ ദേവന്മാർക്ക കരുണതോന്നിയതു് ആശ്ചര്യമായിരിക്കുന്നു." എന്നാനന്ദമോദനമായി പറഞ്ഞു് ആനന്ദബാഷ്പങ്ങൾ തൂകിക്കൊണ്ടു് മുക്താഭായിയെ നോക്കി—"ഹേ ദേവി! നീ സരസ്വതിയോ ലക്ഷ്മിയോ പാർവ്വതിയോ ആരാണെന്നറിയത്തക്കവണ്ണം നിന്റെ സ്വന്തരൂപം കാണിച്ചു ഞങ്ങളെ അനുഗ്രഹിക്കണം" എന്നപേക്ഷിച്ചു. മുക്താഭായി സഹോദരന്മാരുടെ അനുമതിയോടുകൂടി ഉടനെ സ്വന്തരൂപം പ്രകാശിപ്പിച്ചുനിന്നു. വിഠോബാഭവനും രുക്മാഭായിയും അഹ്ലാദഭരിതരായി പരമേശ്വരിയുടെ പാദങ്ങളിൽ വന്ദിച്ചു സ്തുതിവാക്യങ്ങൾ വർഷിച്ചു. "ഹേ ജഗദീശ്വരി! ശങ്കരി! ഭയങ്കരി! ത്രിശൂലിനീ! കപാലമാലിനീ! മഹാദേവി! ഭവതിയുടെ ഉദരത്തിൽ സകല ചരാചരലോകങ്ങളും അടക്കിവച്ചിരിക്കുമ്പോൾ ഞങ്ങളുടെ പുത്രിയായി ജനിച്ചു് ബാലഭാവം കൈക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതു് ഉചിതമാണോ? ഭവതിയുടെ അച്ഛനമ്മമാർ എന്ന പേരിനു ഞങ്ങൾ അർഹരാണോ?" ഇങ്ങനെ മാതാപിതാക്കളുടെ വാക്കു കേട്ടു ദേവിപറഞ്ഞു—"സുകൃതികളേ! ഞങ്ങൾ നാലാളും ലോകത്തിലുള്ള അധർമ്മത്തെ പരിഹരിപ്പാനും ഗോഹത്യ മുതലായ ദുഷ്കൃതകൾ ചെയ്യുന്നവരെ നിഗ്രഹിപ്പാനും, സഗുണനിർഗ്ഗുണധ്യാനമാർഗ്ഗങ്ങളെ ഉപദേശിപ്പാനും ആയി പുണ്യശാലികളായ നിങ്ങളുടെ സന്താനങ്ങളായി ജനിച്ചു. അവതാരകാര്യങ്ങൾ സാധിക്കുന്നതിനു നാട്ടിൽപോയി താമസിക്കേണ്ട കാര്യമുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടു്, ഞങ്ങളുടെ വാക്കു മറക്കാതെ നിങ്ങളും നാട്ടിലേക്കു വരണം. ബ്രഹ്മാനുഭൂതി ലഭിക്കത്തക്ക അദ്വൈതജ്ഞാനം ഉള്ളവർക്കു നാടെന്നും കാടെന്നുമുള്ള ഭേദഭാവന ഭാവിച്ചുകൂടാത്തതാകുന്നു. സുഗന്ധദുർഗ്ഗന്ധങ്ങളെ ഇഷ്ടാനിഷ്ടഭേദംകൂടാതെ വിചാരിക്കയും വിഷത്തെയും അമൃതത്തെയും ഒരുപോലെ കരുതി ഭക്ഷിക്കുകയും സുഖദുഃഖങ്ങളിൽ സന്തോഷസന്താപങ്ങളുണ്ടാകാതെ അനുഭവിക്കയും സ്നേഹവും വിരോധവും ഒരുപോലെ കരുതിപ്പെരുമാറുകയും ചെയ്യുന്ന ബ്രഹ്മനിഷ്ഠന്റെ സമാനം ഭേദഭാവത്തോടുകൂടിയ ബ്രഹ്മനിഷ്ഠന്റെ ശ്രേഷ്ഠതം കല്പിക്കാവതല്ല. അതുകൊണ്ടു് നാടെന്നും കാടെന്നുമുള്ള ഭേദചിന്ത ഇരിക്കുന്നകാലംവരെ പരമാത്മജ്ഞാനം നിങ്ങൾക്കുണ്ടാവാൻ സംഗതിയാകയില്ല. ത്രിമൂർത്തികൾ

മുതലായദേവന്മാരാലും മനുഷ്യാദി സകല ജീവികളാലും ജ്ഞേയവും സൂക്ഷ്മഭാവാദികൾക്ക് ആനന്ദദാനം ചെയ്യുന്നതും, അഖണ്ഡാനന്ദരൂപവും, ചരാചരങ്ങളിൽ നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന പരാപര ചൈതന്യവും യാതൊന്നോ അതിനെയാണ് പരബ്രഹ്മമെന്നു പറയുന്നതു്. അതിനെ ഏകമെന്നോ അനേകമെന്നോ പറഞ്ഞുകൂടാ. ഏകമെന്നു നിശ്ചയിക്കുമ്പോൾ ദ്വൈതഭ്രമങ്ങൾ മനസ്സിൽ സ്ഥലംപിടിക്കുന്നു. ആ പരാവസ്ഥ ഇന്നവിധത്തിലുള്ളതാണെന്നു പറവാൻ നിവൃത്തിയില്ലായ്കകൊണ്ടു് ഈ പരമശിവൻ സനക സനന്ദാദികൾക്കു ചിന്മുദ്രകൊണ്ടു കാട്ടാതെകാട്ടി പരമാത്മാവിലൈക്യപ്പെട്ടു മൗനമുദ്രയിലിരിക്കുന്നു. ഈ മഹാവിഷ്ണുവും ആ പരബ്രഹ്മത്തെ ഇന്നവിധമുള്ളതെന്നു പറവാൻ കഴിവില്ലാതെ ശ്രീബുദ്ധാവതാരമെടുത്തു മൗനം ദീക്ഷിച്ചു. ബ്രഹ്മദേവനും അതിലേക്കു ശക്തിയില്ലെന്നുകണ്ടു് മൗനം ദീക്ഷിച്ചിരിക്കയാണു്. വാക്കിനെ വാക്കുകൊണ്ടുതന്നെ സ്ഥിരപ്പെടുത്തേണ്ടതുപോലെ പരമാത്മാവിന്റെ നിലയെ പരമാത്മാവുകൊണ്ടുതന്നെയാണറിയേണ്ടതു്. ശരീരത്തിലുണ്ടാകുന്ന സുഖദുഃഖങ്ങൾ താനല്ലാതെ മറ്റൊരാളറിയാത്തതുപോലെയും, മറ്റൊരാളാൽ അറിവിക്കാൻ കഴിവില്ലാത്തതുപോലെയും, ആ പരമാത്മാവിനെ സ്വയം അന്വേഷിച്ചറിഞ്ഞുകൊള്ളണമെന്നല്ലാതെ മറ്റൊരാൾക്കു് അറിയിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ല. ഗുരുവും ശിഷ്യനും ഒന്നായി അനുഭവപ്പെട്ടിരിക്കുമ്പോൾ ഉപദേശം വാങ്ങുന്നവൻ കൊടുക്കുന്നവൻ എന്നുള്ളഭേദം ഉണ്ടാകുമോ? ഗുരു ശിഷ്യനെനോക്കി 'നീയേ ഞാൻ' 'ഞാനേ നീ' എന്നുള്ള ദ്വൈതാനുഭവത്തെപ്പറഞ്ഞുകൊടുക്കുമ്പോൾ, ശിഷ്യൻ ഗുരുവിൽനിന്നന്യനായിരിക്കാൻ സാധിക്കുമോ? തന്റെ സ്ഥിതി അഭിന്നകീർത്തിയായിരിക്കെ, ഭിന്നകല്പന ചെയ്യുന്നതെന്തിനു്? എങ്ങനെ? ഘടാഗ്നിക്കു തുല്യമായിരിക്കുന്ന വക്കു കാടെന്നും നാടെന്നും ഉള്ള ഭേദചിന്ത ഭവിക്കാമോ? (വിഡോഭാവനോടു്) ഹേ പുണ്യവാനേ! പരമാർത്ഥം ഇങ്ങനെ ഇരിക്കെ, താങ്കൾ നാട്ടിനെ വെറുത്തു കാട്ടിൽത്തന്നെയിരിക്കാൻ കാരണം എന്തു്?

വിഡോഭാവൻ അതുകേട്ടു വന്ദിച്ചു ദേവിയോടു പറഞ്ഞു— "ഇനി നിങ്ങളുടെ ഇഷ്ടപ്രകാരം നടക്കുന്നതാണു് എനിക്കു മുഖ്യമായ തപസ്സ്; അതുകൊണ്ടു നാട്ടിൽത്തന്നെ പോകാമെന്നു ഞാൻ സമ്മതിക്കുന്നു. വരുവിൻ! എന്നാലിപ്പോൾത്തന്നെ പുറപ്പെടാം" എന്നുപറഞ്ഞു. ത്രിമൂർത്തികളും ആദിശക്തിയും ഉടനേ വിഡോഭാവനോടു്,—"ഹേ ഭക്തോത്തമ! താങ്കൾ ഞങ്ങളുടെ രഹസ്യ

ത്തെ വെളിക്കറിയിക്കാതെയും മേലാൽ ഞങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന ലീലകൾക്ക വിപരീതമായി പ്രവൎത്തിക്കാതെയും ഇരിക്കണം. അതാണ താങ്കളുടെ വാസ്തവബ്രഹ്മനിഷ്ഠ" എന്നരുളിച്ചെയ്തു അനന്തരം നാലുപേരും ബാലഭാവം കൈക്കൊണ്ടു് വിഡോഭാവനേയും രുക്മാഭായിയേയും യഥാപൂൎവ്വം പുത്രവത്സലരാക്കി മോഹിപ്പിക്കയും അചിരേണ എല്ലാവരുമായി തിരിച്ചു് ശീതോബന്ധുവിൻെറ ഗൃഹത്തെ പ്രാപിച്ചു സാധാരണ ബാലരെപ്പോലെ ലീലാവിനോദങ്ങളിൽ ഏൎപ്പെടുകയും ചെയ്തു.

വിഡോഭാവനെക്കണ്ടപ്പോൾ ശീതോബന്ധുവിനു് അപാരമായ ആനന്ദവും ആശ്ചൎയ്യവും ഉണ്ടായി. അദ്ദേഹം പല ഉപചാരങ്ങളും ചെയ്വാൻ തുടങ്ങി. വിഡോഭാവൻ സന്തുഷ്ടനായി തൻെറ പത്നിയുടെ അച്ഛനമ്മമാരെ വന്ദിച്ചുപചരിച്ചു. രുക്മാഭായി തൻെറ ഭാഗ്യത്തെക്കുറിച്ചു വിചാരിച്ചു രോമാഞ്ചംകൊണ്ടു് നേത്രങ്ങളിൽ ആനന്ദബാഷ്പം തൂകിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

എട്ടാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

ഒൻപതാം അദ്ധ്യായം.

ജ്ഞാനേശ്വരൻ എരുമക്കുട്ടിയെക്കൊണ്ടു വേദത്തെ വ്യാഖ്യാനിപ്പിച്ചതു്.

വിഡോഭാവൻ നാട്ടിൽ വന്നുചേൎന്നതിൻെറ പിറേറദിവസം കാലത്തെ ജ്ഞാനേശ്വരൻ അദ്ദേഹത്തെ രാജധാനിയിൽ കൂട്ടിച്ചുകൊണ്ടുപോയി രാജാവിനെക്കാണിച്ചു. നാട്ടിൽ വരുന്നതിനു് ആദ്യം വിസമ്മതമുണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിലും ഒടുവിൽ പൂൎണ്ണസമ്മതത്തോടുകൂടിയാണ വന്നതെന്നുള്ള വിവരം അറിയിക്കുകയും ചെയ്തു. രാജാവു് അതുകേട്ടു് അവരെ രണ്ടാളെയും വന്ദിച്ചശേഷം വിഡോഭാവനെ നോക്കി—"ഹേ പരിശുദ്ധ തപോധന! ഏതല്ലോകപരലോകസുഖങ്ങൾക്ക നിദാനവും ഉത്തമസ്ഥാനവും ആയ നാട്ടിനെ ഉപേക്ഷിച്ചു് കാട്ടിൽപോയിരിക്കാനുണ്ടായ കാരണം എന്തെന്നരുളിച്ചെയ്യണം" എന്നപേക്ഷിച്ചു.

വിഡോഭാവൻ—രാജാവിനെ ആശീൎവ്വദിച്ചുപറഞ്ഞു—ഹേ ധൎമ്മിഷ്ഠനും കൎമ്മശൂരനും പ്രബലനുമായ രാജശ്രേഷ്ഠ! നാട്ടിനാശ്രയം നരന്മാരാണു്. നരന്മാൎക്കാശ്രയം നരപതിയാണു്. നര

പതിക്കാശ്രയം ഗുണമാണ്. ഗുണത്തിനു കരുണയാണാശ്രയം. കരുണയ്ക്കു ശാന്തിയാശ്രയം. ശാന്തിക്കു ധമ്മമാശ്രയം. ധമ്മത്തിനാശ്രയം സാധുക്കൾ. സാധുക്കൾക്കു ജഗദീശ്വരനാശ്രയം. ജഗദീശ്വരനു ഭക്തന്മാരാശ്രയം. ഭക്തന്മാക്കു സമഭാവനയാശ്രയം. സമഭാവനയ്ക്കു് ആത്മജ്ഞാനമാശ്രയം. ആത്മജ്ഞാനത്തിനു സർവ്വസാക്ഷിത്വമാശ്രയം. സർവ്വസാക്ഷിത്വത്തിനു ബ്രഹ്മസാക്ഷാൽകാരമാശ്രയം. ബ്രഹ്മസാക്ഷാൽകാരത്തിനു ശാസ്ത്രവിചാരണമാശ്രയം. ശാസ്ത്രവിചാരണത്തിനു സാക്ഷിത്വമാശ്രയം. സാക്ഷിത്വത്തിനു സദാകാരമാശ്രയം. സദാകാരത്തിനു ജഗദ്വൈലക്ഷണ്യമാശ്രയം. ജഗദ്വൈലക്ഷണ്യത്തിനു സർവ്വസംഗപരിത്യാഗമാശ്രയം. സർവ്വസംഗപരിത്യാഗത്തിനു നിരന്തരനിഷ്ഠയാശ്രയം. നിരന്തരനിഷ്ഠയ്ക്കു തപസ്സാശ്രയം. തപസ്സിനു കാടാണു പ്രധാനം. അതുകൊണ്ടാണു് ഞാൻ കാട്ടിൽ പോയിരുന്നതു്. ധ്യാനത്തിനു തപസ്സും ദാനത്തിനു സംസാരവും പ്രധാനമാകുന്നു. അതിനാൽ ധ്യാനത്തിനുതകുന്ന തപസ്സു ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കയായിരുന്നു.

രാജാവു് ഇതുകേട്ടു പെട്ടെന്നെഴുന്നേററു് അദ്ദേഹത്തിൻെറ പാദങ്ങളിൽവീണു നമസ്കരിച്ചു്. "ഹേ പരിശുദ്ധഭക്ത! പരമാത്മയോഗിൻ! പ്രജകൾ ചെയ്യുന്ന കുററത്തിനു രാജാവാണുത്തരവാദി എന്നുള്ള സ്മൃതിവാക്യപ്രകാരം അജ്ഞാനികളും മതാചാരഭ്രാന്തന്മാരുമായ ബ്രാഹ്മണർ അങ്ങേ അപമാനിച്ചു കാട്ടിലാക്കിയ അനാചാരത്തെ ക്ഷമിച്ചു് എന്നെ അനുഗ്രഹിക്കാറാകണമെന്നപേക്ഷയുണ്ടു്" എന്നുണത്തിച്ചു.

വിഠോബാവൻ സന്തുഷ്ടനായി രാജാവിനെ ചാടുവാക്യങ്ങളാൽ ആശ്വസിപ്പിച്ചു്, "ഹേ രാജൻ! താങ്കൾ പരിശുദ്ധഹൃദയനാകയാൽ സകലോത്തമമായ രാജഭോഗത്തെ അനുഭവിച്ചു് സുഖിച്ചിരിപ്പാറാകട്ടെ" എന്നനുഗ്രഹിച്ചു.

രാജാവു്, ഉടനേതന്നെ മന്ത്രിയെ അരികിൽവിളിച്ചു്, "ഹേ മന്ത്രിസത്തമ! വേഗംതന്നെ ഈ എഴുത്തു് വൈഡനപുരിയിൽകൊണ്ടുപോയി മതാചാര്യനു കൊടുക്കണം. ഇദ്ദേഹവും കുഞ്ഞുങ്ങളുംകൂടി വരും! ഇവരെല്ലാവരും പരിശുദ്ധരാണെന്നും പന്തിഭോജനാദികൾക്കു ബ്രാഹ്മണരോടു ചേർന്നുനടക്കുന്നതിൽ ആക്ഷേപമില്ലെന്നും ഒരനുമതിപത്രം വാങ്ങിക്കൊണ്ടുവരണം" എന്നും ആജ്ഞാപിച്ചു. മന്ത്രി കല്പനയനുസരിച്ചു വിഠോബാവൻ, ജ്ഞാനേശ്വരൻ മുതലായവരോടുകൂടി പുറപ്പെട്ടു. വൈഡ

നപുരിയിൽ ചെന്നപ്പോൾ ഗോദാവരിയിൽ കുളിക്കാനായി പോകുന്ന മതാചാൎയ്യനെ വഴിമദ്ധ്യേ കണ്ടുമുട്ടി രാജാവിന്റെ എഴുത്തു കൊടുത്തു.

മതാചാൎയ്യൻ അതിന്നു മുമ്പുതന്നെ അലങ്കാരവതിയിലെ ബ്രാഹ്മണരുടെ നിവേദനത്താൽ ആ സംഗതി അറിഞ്ഞിരുന്നതുകൊണ്ടു് ഈ എഴുത്തു കിട്ടിയ ഉടനെ, കുളിക്കാനായി അതുവഴി പോയ ബ്രാഹ്മണരെ എല്ലാം അരികിൽ വിളിച്ചുവരുത്തി, "ഹേ ബ്രാഹ്മണരേ! സന്ന്യാസിയായി നടന്നു ജാതിഭേദം നോക്കാതെ ഭക്ഷിച്ചു ഭ്രഷ്ടനായവനെയും, അവനു ജനിച്ചു്, ബ്രാഹ്മണരെത്തള്ളിയ ദുഷ്ടക്കുട്ടികളെയും, നമ്മൾ ആചരിച്ചു് പന്തിയിൽചേൎത്തു നടത്തത്തക്ക ശുദ്ധിയുള്ളവരെന്നു് ഒരനുമതിപത്രം കൊടുക്കണംപോൽ. ഇതുപോലെ ഒരത്ഭുതം നിങ്ങളെങ്ങാനും കണ്ടിട്ടുണ്ടോ? കേട്ടിട്ടുമുണ്ടോ? ഇങ്ങനെയൊക്കെ നടപ്പായാൽ ആശ്രമധൎമ്മങ്ങളും ജാത്യാചാരങ്ങളും ലോകത്തു നിലനില്ക്കുന്നതെങ്ങനെ?" എന്നു പരിഹാസമായി പറഞ്ഞു.

ബ്രാഹ്മണർ—ഗുരോ! ഇതത്ഭുതംതന്നെയാകുന്നു. കറുത്തിരിക്കുന്ന കാക്കയെ വെളുത്തതാക്കണമെന്നു പറയുന്നതുപോലെയാണിതു്. സന്ന്യാസിക്കു ശൂദ്രരുടെ പന്തിയിൽപോലും ഇരുന്നുണ്ണാൻ പാടില്ല. ആ സ്ഥിതിക്കു ബ്രാഹ്മണരുടെ പന്തിയിൽ എങ്ങനെയാണിരുത്തേണ്ടതു്? സ്വയം ഭ്രഷ്ടനായിത്തീൎന്നിരിക്കുന്ന ഇവന്റെ ഭ്രഷ്ടു തീൎക്കുന്നതെങ്ങിനെ? കാഞ്ഞിരം കല്പകവൃക്ഷമാക്കാൻ സാധിക്കുമോ എന്നിങ്ങനെ ഓരോന്നു പറയുന്നതുകേട്ടു്, മതാചാൎയ്യൻ ആ എഴുത്തു വലിച്ചുകീറി ദൂരത്തെറിഞ്ഞുകളഞ്ഞു. എന്നിട്ടു മന്ത്രിയെ നോക്കിപ്പറഞ്ഞു;—"ഹേ! രാജമന്ത്രി!, ഇവരെ ഈ ജന്മം ബ്രാഹ്മണരോടു ചേൎത്തുനടത്താൻ പാടില്ല. അടുത്ത ജന്മത്തിൽ ഒരുവേള സാധിച്ചേക്കും. ഇങ്ങനെ ഞാൻ പറഞ്ഞതായി രാജാവിനോടു പോയിപ്പറയൂ".

മതാചാൎയ്യന്റെ വാക്കുകേട്ടു മന്ത്രി, ജാതിമൎയ്യാദകളെ ലംഘിക്കുക അസാദ്ധ്യമെന്നുതന്നെ നിശ്ചയിച്ചു സമാധാനപ്പെട്ടുകൊണ്ടു തിരിഞ്ഞുനടന്നു. ജ്ഞാനേശ്വരൻ തൽക്ഷണംതന്നെ ബ്രാഹ്മണരെ അരികിൽ വിളിച്ചു്, വിഠോഭാവൻ പരിശുദ്ധനാണെന്നും ഭ്രഷ്ടു് കല്പിക്കുന്നതു് കേവലം അവരുടെ വ്യാമോഹംകൊണ്ടാണെന്നും മററും യുക്തിപൂൎവ്വം പ്രസ്താവിച്ചു. പരമാൎത്ഥബോധമുള്ളവർ അദ്ദേഹത്തിനു ഭ്രഷ്ടു കല്പിക്കയില്ലെന്നും പറയാതിരുന്നില്ല. അതുകേട്ടു ബ്രാഹ്മണർ "എടാ തിരുട്ടുപയലേ! പരമാൎത്ഥബോധികളെ നീയേ കണ്ടിട്ടുള്ളോ? നീ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞതു നിന്റെ

കുററമല്ല. കണ്ടടമൊക്കെത്തൊട്ടതിന്നു നടന്നു ഭ്രഷ്ട് ഭവിച്ചു ദുഷ്ടൻെറ ബീജത്തിൽ ജനിച്ചവർ സുശീലരായി വരാൻ ഇടയില്ല. നിങ്ങളെത്തൊട്ടാൽ എന്നല്ല, കണ്ടാൽപോലും പാപമുണ്ട്.

ജ്ഞാനേശ്വരൻ—ശരി; അജ്ഞാനികളായി മനസ്സന്ന്യാസമില്ലാതെ ശൂദ്രനോട്ട ഭിക്ഷ യാചിച്ചുനടക്കുന്ന നിങ്ങളെക്കണ്ടാലാണ് പാപമുള്ളതു്. ഞങ്ങൾ മനസ്സന്ന്യാസമുള്ള പരിശുദ്ധരാണ്. ഈ സംഭാഷണം കേട്ടുകൊണ്ടുനിന്ന വിഡോഭാവൻ ഉടനെ പുത്രനെ നോക്കി "കുഞ്ഞേ! ജ്ഞാനേശ്വരാ! നമുക്കിവിടെ തക്കിച്ചിട്ട കാര്യമെന്തു്? അവർക്കു നമ്മെ കൂട്ടിച്ചേർത്തു നടത്താൻ നിവൃത്തിയില്ലെന്നു പറഞ്ഞാൽപിന്നെ നാം നിർബന്ധിക്കുന്നതു ശരിയല്ല. നമുക്കു് അലങ്കാരവതിയിലേക്കു മടങ്ങിപോകാം വരിക" എന്നുപറഞ്ഞു.

പുത്രനെ വിഡോഭാവൻ ജ്ഞാനേശ്വരനെന്നു വിളിക്കുന്നതുകേട്ടു് ബ്രാഹ്മണർ കൈകൊട്ടിച്ചിരിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു.

"ഹേ വിഡോഭാവ! നീ ഈ കുട്ടിയെ വിളിച്ച പേരെന്താ? ഒന്നുകൂടി കേൾക്കട്ടേ".

വിഡോഭാവൻ—എന്തു്? ജ്ഞാനേശ്വരൻ എന്നാണു ഞാൻ വിളിച്ചതു്. അവൻെറ പേരതാണ്.

ബ്രാഹ്മണർ—വീണ്ടും ചിരിച്ചു, ആട്ടെ. മററുള്ളവരുടെ പേരുകൾ കേൾക്കട്ടെ.

വിഡോഭാവൻ—മൂത്തവൻെറ പേർ നിവ്ത്തിസാധു എന്നാണ്. ഈ ഇളയകുട്ടിയുടെ പേർ ശോഭനദേവൻ എന്നു്. പെൺകുട്ടിക്കു മുക്താഭായിയെന്നു പേരു്.

ബ്രാഹ്മണർ—"ഹാസ്യഭാവത്തോടെ, കൊള്ളാം. ഇതു തുടപ്പുഴ്ക്ക പട്ടു ചരട്ടകെട്ടിയപോലെയിരിക്കുന്നു. പട്ടിക്കു സിംഹക്കുട്ടിയെന്നു പേർ വിളിക്കുന്നതുപോലെയുമിരിക്കുന്നു. ഭ്രഷ്ടനായ നിനക്കു ജനിച്ച ദുഷ്ടക്കുട്ടികൾക്കു നിവൃത്തിസാധു ജ്ഞാനേശ്വരൻ എന്നൊക്കെ പേർ കൊടുത്തതുകൊണ്ടെന്തുഫലം? കാക്കയ്ക്കു കുയിലെന്നു പേരിട്ടാൽ അതു കുയിലാകുമോ? ഇതുപോലെ ഒരത്ഭുതം ഇതിനമുമ്പു കേട്ടിട്ടില്ല" എന്നിങ്ങനെ പരിഹസിച്ചു അവർ വന്ന വഴിക്കു കുളിക്കാനായിപ്പോയി. ഉടനെ ജ്ഞാനേശ്വരൻ അവരെ വിളിച്ചു് "ഹേ ബുദ്ധികെട്ട ബ്രാഹ്മണരെ! ചന്ദ്രനെക്കണ്ടു നായ് കുരച്ചാൽ അതു ക്ഷീണിക്കുമെന്നല്ലാതെ ചന്ദ്രനു വല്ല കുറവും വരാനുണ്ടോ? ദൈവത്തെ ദുഷിക്കുന്നവർക്കു നരകം അനുഭവമെന്നല്ലാതെ ദൈവത്തിനതുകൊണ്ടെന്തു താഴ്ചയാണുള്ളതു്? അതു

കൊണ്ടു കാൎയ്യാകാൎയ്യവിവേകമില്ലാത്ത അജ്ഞാനികളായ നിങ്ങൾ കൈകൊട്ടിപ്പല്ലുകാട്ടിച്ചിരിച്ചാൽ അതിൽ നിങ്ങൾക്കു് അപമാനവും ആയാസവും ഉണ്ടാകുമെന്നല്ലാതെ ഞങ്ങൾക്കു യാതൊരു കുറവും വരാനില്ല."

ബ്രാഹ്മണർ—എടാ ദുഷ്ടു! നിങ്ങൾ ചന്ദ്രനും ഞങ്ങൾ നായ്ക്കളും എന്നൎത്ഥത്തിലാണോ നീ പറഞ്ഞതു? ശരി; നിന്നെ നേരെ വട്ടയയ്ക്കാൻ പാടില്ല. നില്ലവിടെ എന്നുപറഞ്ഞു പ്രഹരിപ്പാനായി അടുത്തു. ഉടനേ നിവൃത്തിസാധു അവരെ വണങ്ങി— "ഹേ വിപ്രന്മാരെ! ഞങ്ങളുടെ സ്ഥിതി വാസ്തവംപോലെ നിങ്ങളോടു പറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു. ഇനി നിങ്ങളുടെ ഇഷ്ടപ്രകാരം ഞങ്ങളെ ഉത്തമന്മാരെന്നോ അധമന്മാരെന്നോ കല്പിച്ചു് ഒരു പത്രിക എഴുതിത്തരണം. എഴുതിത്തന്നില്ലെങ്കിലും ശരി—ഇങ്ങനെ നിന്ദിക്കാതെയിരുന്നാൽ മതി. എന്നല്ല വെറുതേ നില്ക്കുന്ന ഞങ്ങളെ പ്രഹരിപ്പാൻ വട്ടംകൂട്ടുന്നതു് എന്തു ന്യായമാണു്?

ബ്രാഹ്മണർ—നിങ്ങൾ വെറുതേ അധിക്ഷേപിക്കാതെ വന്നവഴിക്കു പോയെങ്കിൽ ഞങ്ങൾ ഉപദ്രവിക്കാൻ വരുമായിരുന്നോ? ഞങ്ങളെ നായെന്നും മററും പറയുന്നതെന്തിനു്?

നിവൃത്തിസാധു—ഞങ്ങൾ വന്നതു ഭ്രഷ്ടുതീൎത്തു് ഒരു വൈദികവിധി വാങ്ങിക്കൊണ്ടുപോകാനാണല്ലോ. അതെഴുതിത്തന്നേച്ചെങ്കിൽ ഞങ്ങൾ ഒരക്ഷരം ശബ്ദിക്കുമായിരുന്നോ.

ബ്രാഹ്മണർ—നിങ്ങൾ പറയുന്നതു നിങ്ങളുടെ മോഹം— പറയൻ ബ്രാഹ്മണനാകുമോ? അതുപോലെ ഭ്രഷ്ടന്മാരായ നിങ്ങൾ ബ്രാഹ്മണസമുദായത്തിൽകൂടി നടക്കാൻ യോഗ്യന്മാരാകുന്നതെങ്ങനെ? അതുകൊണ്ടു് അക്കാൎയ്യംമാത്രം പറഞ്ഞു സമയം കളയേണ്ട.

നിവൃത്തിസാധു—ബ്രാഹ്മണരേ! നിങ്ങൾ പറഞ്ഞതിന്റെ അൎത്ഥം മനസ്സിലാകുന്നില്ല. വേദത്തെ പകുത്ത വ്യാസനും അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുത്തച്ഛനായ വസിഷ്ഠനും ഭരദ്വാജന്റെ ഗുരുവായ വാല്മീകിയും, ശുകനും, വിശ്വാമിത്രനും താഴ്ന്ന കുലത്തിൽ ജനിച്ചവരാണെങ്കിലും തപസ്സുകൊണ്ടല്ലയോ അവൎക്കു മേന്മ സിദ്ധിച്ചു് അവർ ബ്രാഹ്മണൎക്കു് അധിഗുരുക്കന്മാരായതു്. അങ്ങനെയിരിക്കെ തപസ്വിയായി എന്നുള്ള കാരണത്താൽ ഞങ്ങളുടെ അച്ഛനു നിങ്ങൾ ഭ്രഷ്ടു കല്പിച്ചതെങ്ങനെ?

ബ്രാഹ്മണർ—കൊള്ളാം; അറിവില്ലാത്ത നിന്നോടെന്തിനു സംസാരിക്കുന്നു. ഇതുവരെപ്പറഞ്ഞിട്ടും നിനക്കു മനസ്സിലാകുന്നില്ലല്ലോ. കാരണം പറവാനില്ലെന്നായപ്പോൾ പഴംകഥകളൊ

ക്കെപ്പറഞ്ഞുതുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു—അല്ലേ? വസിഷ്ഠനും വാല്മീകിയും വിശ്വാമിത്രനുമൊക്കെ ആരാണെന്നു നിനക്കറിയാമോ? അവർ ശാപാനുഗ്രഹശക്തിയുള്ള ദിവ്യന്മാരല്ലേ? നിന്റെ അച്ഛനും അവരും തുല്യമാകുമോ? ചിറകുണ്ടെന്നുള്ള കാരണത്താൽ കൊതുകും ഗരുഡനും സമമാകുമോ? നീ ആ മഹർഷിവര്യന്മാരെ പുകഴ്ത്തുന്നു എന്ന വ്യാജേന പഴിക്കയാണു ചെയ്തതു് അല്ലേ? മോസലമുനി ഒരു നീചസ്ത്രീയിൽ ജനിച്ചു ഏഴു കുട്ടികളേയും കൂട്ടിക്കൊണ്ടു സ്വാഗ്ഗത്തുചെന്നു്, അവരെ ഉപനയനം കഴിച്ചനുഗ്രഹിക്കണമെന്നു്, മഹർഷിമാരോടു് അപേക്ഷിച്ചതിൽ സാധിക്കയില്ലെന്നാണു മറുപടി കിട്ടിയതു്. അതു നീ കേട്ടിട്ടില്ലയോ? അപ്രകാരം ഭ്രഷ്ടനു ജനിച്ച നിങ്ങളേയും വിശുദ്ധരാക്കാൻ ആരെക്കൊണ്ടും സാധിക്കയില്ല. മരിക്കുന്നതുവരെ ഭ്രഷ്ടന്മാരായിത്തന്നെയിരിക്കും. വെറുതെ വീണ്ടും വീണ്ടും ഓരോന്നുപറഞ്ഞു സമയം കളയുന്നതെന്തിനു്?

നിവൃത്തിസാധു—അപ്പോൾ ഞങ്ങൾ നീചനായ ഒരുവനു ജനിച്ചവർ ആണെന്നാണോ പറയുന്നതു്?

ബ്രാഹ്മണർ—സംശയമെന്തു്? സന്ന്യാസിയായി ജാതിഭേദമില്ലാതെ ഭക്ഷിച്ചുനടന്നവൻ നീചനേക്കാളും താഴ്ന്ന മ്ലേച്ഛനാണെന്നുവേണം പറയാൻ.

നിവൃത്തിസാധു—നിങ്ങൾ ഇങ്ങനെ പറയുന്നതു് അറിവുകേടിന്റെയും അഹങ്കാരത്തിന്റെയും കൂടുതൽകൊണ്ടാണെന്നേ ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നുള്ളൂ. വേദം പഠിച്ചു ഉത്തമബ്രാഹ്മണരാരും ഇങ്ങനെ പറകയില്ലെന്നാണു് എന്റെ പക്ഷം.

ബ്രാഹ്മണർ—വേദം പഠിച്ച ബ്രാഹ്മണർ, സന്ന്യാസിയെ ഭ്രഷ്ടനാണെന്നുതന്നെ പറയും.

നിവൃത്തിസാധു—പരമാത്മജ്ഞാനത്തിനായി പരമഹംസപദത്തെ പ്രാപിച്ച സന്ന്യാസി ഭ്രഷ്ടനാണെന്നു വേദത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടോ?

ബ്രാഹ്മണർ—സംശയമെന്തു്? അങ്ങനെതന്നെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്.

ഇത്രയും കേട്ടപ്പോൾ ജ്ഞാനേശ്വരന്നു് അത്ഭുതവും നീരസവും ഉണ്ടായി. എന്നിട്ടു്, വെള്ളം ചുമന്നുകൊണ്ടു് അകലെക്കൂടി പോയ ഒരു എരുമക്കിടാവിനെ ചൂണ്ടിക്കാട്ടിപ്പറഞ്ഞു—"ഹേ ബ്രാഹ്മണരേ! ആ എരുമക്കിടാവിനു സമന്മാരാണു നിങ്ങൾ. വേദം പഠിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിലല്ലേ നിങ്ങൾക്കു നീതിയറിവാൻ സാധിക്കയുള്ളൂ. വേദം കണ്ണിനു കാണുകപോലും ചെയ്തിട്ടില്ലാത്ത നിങ്ങൾ

ഈ എരുമക്കിടാവിനോടുപോലും യുക്തിപറഞ്ഞു നില്പാൻ ആളാകുമെന്നെനിക്കു തോന്നുന്നില്ല. നിങ്ങളോടു സംസാരിക്കുന്നതിൽ ഭേദം ഈ എരുമക്കിടാവിനെവിളിച്ച് യുക്തികൾ പറയുകയാണ്.

ബ്രാഹ്മണൻ— ശരി, മുക്കാൽ മൂഢനെ സ്തുതിക്കുന്നതു മുഴു മൂഢനാണല്ലോ. അതുപോലെ ഈ എരുമക്കിടാവിനോളം പോലും അറിവില്ലാത്ത നിനക്കു യുക്തിവാദം ചെയ്യാൻ അതു തന്നെ കൊള്ളാം.

ജ്ഞാനേശ്വരൻ—ശരി. ഈ എരുമക്കിടാവിനുള്ളതിൽ ശതാംശം ബോധം നിങ്ങൾക്കുണ്ടെങ്കിൽ നിങ്ങളെ മാനിക്കതന്നെവേണം—ഇല്ലെങ്കിലോ?

ബ്രാഹ്മണർ—എടാ ദുഷ്ടാ! നീ വെറും അസംബന്ധങ്ങൾ പറഞ്ഞുതുടങ്ങിയോ? എരുമക്കിടാവിന് അല്പമെങ്കിലും അറിവുണ്ടെങ്കിലല്ലേ അതിൽ ശതാംശം ഞങ്ങൾക്കുണ്ടാകേണ്ടതു്. നിനക്ക് എന്തും പറഞ്ഞുകളയാമെന്നുള്ള അഹങ്കാരം കുറേ കൂടുതൽ തന്നെ എരുമക്കിടാവിനു ഗുണദോഷജ്ഞാനമുണ്ടെന്ന് ഇക്ഷണം നീ ഞങ്ങൾക്കു ബോധപ്പെടുത്തിത്തരണം. അല്ലെങ്കിൽ അഹങ്കാരം പറഞ്ഞതിന്റെ അനുഭവം തരാതെ നിന്നെ ഞങ്ങൾ വിട്ടയയ്ക്കയില്ല. എന്നുച്ചത്തിൽ പറഞ്ഞുകൊണ്ട്, അകലെക്കൂടിപ്പോയ എരുമക്കിടാവിനെ അവർ പിടിച്ച്, ജ്ഞാനേശ്വരന്റെ മുമ്പിൽ കൊണ്ടുനിർത്തി.

അട്ടെ, ബോധപ്പെടുത്തിത്തരാം എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ട്, ജ്ഞാനേശ്വരൻ തന്റെ കൈ എരുമക്കിടാവിന്റെ തലയിൽ തൊട്ടു തലോടി, "ഹേ എരുമക്കുട്ടി! ഒരുത്തൻ ബ്രാഹ്മണനാകുന്നതു്, തപസ്സുകൊണ്ടോ ജാതികൊണ്ടോ ബ്രഹ്മജ്ഞാനംകൊണ്ടോ അതോ ജാത്യാചാരങ്ങൾകൊണ്ടോ?— എന്തുകൊണ്ടാണെന്നു പരമാർത്ഥം പറഞ്ഞു് ഇവരെ മനസ്സിലാക്കിക്കൊടുക്കുക," എന്നരുളിച്ചെയ്തു.

ജ്ഞാനേശ്വരന്റെ അരുളപ്പാടു കേട്ടമാത്രയിൽ ആ എരുമക്കുട്ടി, മനുഷ്യരെപ്പോലെ സംസാരിക്കാൻ തുടങ്ങി. നാലുവേദങ്ങളിൽനിന്നും അനേക വാക്യങ്ങൾ ഉച്ചരിച്ചു. ഒടുവിൽ, താഴെ വരുന്ന പദ്യങ്ങൾ ചൊല്ലി.

ജന്മനാ ജായതേ ശൂദ്രഃ കർമ്മണാ ജായതേ ദ്വിജഃ
വേദമുഖ്യന്തു വിപ്രാണാം ബ്രഹ്മജ്ഞാനീ തു ബ്രാഹ്മണഃ. 1
ദാസീഗർഭസമുദ്ഭൂതം നാരദസ്യ മഹാമുനേഃ
തപസാബ്രാഹ്മണോഽഭൂച്ച ധന്യം ജന്മന കാരയേൽ. 2

ഉർവ്വശീഗർഭസംഭൂതം വസിഷ്ഠസ്യ മഹാമുനേഃ
തപസാബ്രാഹ്മണോഽഭൂച്ച തച്ച ജന്മന കാരയേൽ. 3

ശുനീഗർഭസമുദ്ഭൂതം ശൌനകസ്യ മഹാമുനേഃ
തപസാ ബ്രാഹ്മണോഽഭൂച്ച തച്ച ജന്മന കാരയേൽ. 4

എന്നിങ്ങനെ ബ്രാഹ്മണഭാവത്തിനു പ്രധാനം തപസ്സാണെന്നു കാണിക്കുന്ന ഈ പദ്യങ്ങളും പാടി ജ്ഞാനേശ്വരനെ വന്ദിച്ചു നില്ക്കുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ ബ്രാഹ്മണക്ക് ആശ്ചര്യത്തേക്കാൾ ഭയമുണ്ടായി. "ഹാ! ഇവൻ വലിയ ആഭിചാരക്കാരൻ തന്നെ, ഇവനെ ഭയപ്പെട്ടുകതന്നെ വേണം. ഇനി ഇവിടെ നിന്നാൽ ഇവൻ നമ്മെ എന്തെല്ലാമാണു ചെയ്യുന്നതെന്നറിഞ്ഞുകൂടാ. അതുകൊണ്ടു നമുക്കു പൊയ്ക്കളയാം എന്നു" അന്യോന്യം മന്ത്രിച്ചു് പ്രാണരക്ഷയ്ക്കായി ഓരോ വഴിക്കോടിയൊളിച്ചു.

മതാചാര്യൻ ഉടനേ ഭയവിഹ്വലനായി ഓടിച്ചെന്നു്, ജ്ഞാനേശ്വരന്റെ പാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിച്ചു. അനന്തരം വിഡോഭാവനേയും നിവൃത്തിസാധു മുതലായ മററു കുട്ടികളെയും വന്ദിച്ചു ക്ഷമായാചനം ചെയ്തു്, എരുമക്കുട്ടി പറഞ്ഞതെല്ലാം വേദവിധിയിലുള്ളതാണെന്നും, സത്യമാണെന്നും, പരമാർത്ഥബോധമില്ലാതെ ദിവ്യന്മാരായ അവരെ അവമതിച്ച അപരാധത്തെ ക്ഷമിക്കണമെന്നും മററും പറഞ്ഞു വിളിച്ചു് തന്റെ ഭവനത്തിൽ കൊണ്ടുപോയി, ബന്ധുക്കളോടൊരുമിച്ചിരുത്തി പന്തിഭോജനം കഴിപ്പിച്ചു്, വേദാന്തവിഷയമായി പലതും സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. മററുള്ള ബ്രാഹ്മണർ ഇതറിഞ്ഞു ഒരു സ്ഥലത്തു കൂടി ആലോചന തുടങ്ങി. ഭ്രഷ്ടന്മാരായ വിഡോഭാവൻ മുതലായവരെ മതാചാര്യൻ തന്നോടൊന്നിച്ചു പന്തിഭോജനം കഴിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു മേലാൽ മതാചാര്യനെ തങ്ങളുടെ സമുദായത്തിൽ ചേർത്തു നടത്തുകയോ വൈദികനാക്കി വകവയ്ക്കുയോ യാതൊന്നും ചെയ്തുകൂടായെന്നു അവർ തീരുമാനിച്ചു. അന്നുമുതൽക്കു വൈദികനെ കണ്ടാൽ അവർ മിണ്ടുകപോലും ചെയ്യാതെയായി. അങ്ങനെ കഴിഞ്ഞുവരുമ്പോൾ ഒരുദിവസം മതാചാര്യന്റെ പിതാവിന്റെ ശ്രാദ്ധംവന്നു. അന്നു്, പിതൃദേവപൂജയ്ക്കൊക്കെ ഒരുക്കി ക്രിയകളെല്ലാം ചെയ്തുകഴിഞ്ഞശേഷം ബ്രാഹ്മണരെ ഭുജിപ്പിക്കേണ്ട അവസ്ഥത്തിലേക്കു, വൈദികൻ തന്റെ ഉററ സ്നേഹിതന്മാരായ ഏതാനുംപേരെ ക്ഷണിച്ചു. അതിനു് അവർ പറഞ്ഞതു്, "ഹേ വൈദികരേ! താങ്കൾ ഭ്രഷ്ടനായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. ഏതോ കൺകെട്ടുവിദ്യകൊണ്ടോ മററോ ഒരു എരുമക്കിടാവിനെക്കൊണ്ടു സം

സാരിപ്പിച്ചു എന്ന കാരണത്തിന്മേൽ ചില ഭ്രഷ്ടന്മാരെ താങ്കൾ പന്തിഭോജനം ചെയ്യിച്ചില്ലേ?—ഇനി അവരോടുകൂടി നടക്കുകയല്ലാതെ ഞങ്ങളോടുകൂടി നടക്കാൻ സാധിക്കയില്ല. ഞങ്ങളാരും താങ്കളുടെ ഭവനത്തിൽ ഇനിയൊരു ശുഭാശുഭകർമ്മങ്ങൾക്കും വരികയുമില്ല" എന്നായിരുന്നു. അതുകേട്ട്, മതാചാര്യന് ആധി വർദ്ധിച്ചു. ഇനി എന്താണു നിവൃത്തി എന്നിങ്ങനെ ചിന്താമഗ്നനായി മടങ്ങി വീട്ടിലെത്തി ഒരുഭാഗത്തു ദുഃഖിച്ചിരുന്നു. നിവൃത്തിസാധു അതുകണ്ടു് ആചാര്യനോടു് ആ ഭാവഭേദത്തിന്റെ കാരണം ചോദിച്ചു. ആചാര്യൻ സകലവൃത്താന്തങ്ങളും ഒന്നൊഴിയാതെ പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചു. ബ്രാഹ്മണരുടെ കൂടിനടപ്പില്ലെങ്കിൽ തനിക്കു വലുതായ വിഷമതയുണ്ടെന്നും പറഞ്ഞു. നിവൃത്തിസാധു അതുകേട്ടു്, "ഹേ ആചാര്യരെ! ഗുണമുള്ളവൻതന്നെ ഉത്തമജാതീയൻ; ഗുണമില്ലാത്തവൻ ഏതു വംശത്തിൽ പിറന്നാലും അവൻ ചണ്ഡാലനാകുന്നു. വേദത്തിലും അപ്രകാരമാണു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്. അതുകൊണ്ടു ഗുണംകെട്ട ആ ദുഷ്ടന്മാരെ ക്ഷണിക്കാതിരിക്കയായിരുന്നു നന്നു്. അവർ വന്നാലും ഉച്ഛിഷ്ടഫലം കിട്ടുകയില്ല" എന്നു പറഞ്ഞു.

മതാചാര്യൻ—എങ്കിലും ലോകവ്യവഹാരത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്നകാലത്തോളം അതു നിരസിക്കാൻ നമുക്കു പാടില്ലല്ലോ. അല്ലെങ്കിൽ എല്ലാം സന്ന്യസിക്കണം. രണ്ടുംകെട്ട നിലയിലിരുന്നാൽ ആളുകൾ പരിഹസിക്കും. നാട്ടുക്കൊപ്പമിരിക്കണമെന്ന സംഗതി എനിക്കിന്നനുഭവമായി.

നിവൃത്തിസാധു—ബ്രഹ്മജ്ഞാനവും തപസ്സുമാണു് ബ്രാഹ്മണചിഹ്നമെന്നു് ആ എരുമക്കിടാവു പറഞ്ഞിട്ടുപോലും വിശ്വസിക്കാത്ത അജ്ഞാനികളായ ബ്രാഹ്മണരോടു നാം എന്തുചെയ്യാനാണു്. "കെട്ടവനിട്ടാൽ ഇട്ടവനുംകെട്ടും" എന്നപഴമൊഴിപോലെ ഭ്രഷ്ടന്മാരും ഭാഗ്യഹീനന്മാരുമായ ഞങ്ങളോടു് സഹവസിക്കകൊണ്ടാണല്ലോ താങ്കൾക്കും ഈ ആപത്തു വന്നുകൂടിയതു്, കഷ്ടം! എന്നനുശോചിച്ചു പാരവശ്യം കാണിച്ചപ്പോൾ,

മതാചാര്യൻ പറഞ്ഞു—പരമാത്മജ്ഞാനികളായ നമുക്കു് അജ്ഞാനികളായ ഈ ബ്രാഹ്മണരുടെ കൂട്ടുകെട്ടേ ആവശ്യമില്ലായിരുന്നു. അതില്ലെന്നുവച്ചു് യാതൊരു തരക്കേടും വരുവാനുമില്ല. പക്ഷേ പിതൃദേവതകൾക്കു പൂജിച്ച അന്നം ബ്രാഹ്മണരെത്തന്നെ ഊട്ടണമെന്നു വിധിയുണ്ടു്. അല്ലാതെ അവർ തൃപ്തിപ്പെടുകയില്ല. മററാരെയെങ്കിലും ഊട്ടിയാൽ ഊട്ടുന്നവനും അവന്റെ കുടുംബവും

നരകത്തിൽ പതിക്കുമെന്നാണ് വേദവിധി അതാണ് എൻെറ വ്യസനത്തിനു കാരണം.

ഈ സംഭാഷണംകേട്ടുകൊണ്ടുനിന്ന ജ്ഞാനേശ്വരൻ ഉടനേ പറഞ്ഞു—"ഹേ ആചാര്യോത്തമ! പിതൃദേവതകൾക്കായി കല്പിച്ച അന്നം ആ പിതൃദേവതകൾതന്നെ യല്ലയോ ഭുജിക്കേണ്ടതു്? അല്ലാതെ ഈ ബ്രാഹ്മണർ ഉണ്ണുന്നതുകൊണ്ടു് എന്തുഫലം?"

ആചാര്യൻ—പിതൃദേവതകളെത്തന്നെ വരുത്തി ഊട്ടുന്നതിനുള്ള സാമർത്ഥ്യം ആൎക്കുണ്ടു്? അതു സാധിക്കത്തക്ക കാര്യമാണോ?

ജ്ഞാനേശ്വരൻ—അതുകൊണ്ടു് സങ്കടപ്പെടണമെന്നില്ല. പിതൃദേവതകളെ ഇപ്പോൾതന്നെ ഞാൻ ഇവിടെ വരുത്താം. അവർതന്നെ പന്തിയിൽ ഇലയിൽ വിളമ്പിയിരിക്കുന്ന അന്നം ഭക്ഷിക്കുന്നതു കാണിച്ചുതരികയും ചെയ്യാം; നോക്കിക്കൊൾക.

ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞശേഷം ആകാശത്തിലേക്കു നോക്കി "ഹേ പിതൃദേവതകളെ! നിങ്ങൾക്കായി ഈ ബ്രാഹ്മണോത്തമനാൽ സംസ്കരിക്കപ്പെട്ട ഈ അന്നം ഇക്ഷണംതന്നെ സർവ്വജനസമക്ഷംവന്നു ഭക്ഷിച്ചു് ബ്രാഹ്മണൎക്കു ബോധം ഉദിപ്പിച്ചുകൊടുത്തു് അദ്ദേഹത്തെ അനുഗ്രഹിക്കുവിൻ" എന്നാജ്ഞാപിച്ചു.

ഉടനേ, ആകാശത്തിൽനിന്നും അനവധി വിമാനങ്ങൾ ഭൂമിയിലേയ്ക്കു താഴുന്നതു് കാണപ്പെട്ടു. പരിശുദ്ധരായ പിതൃദേവതകൾ ഓരോരുത്തരായി വിമാനങ്ങളിൽവന്നു മതാചാര്യൻെറ മുററത്തിറങ്ങി, പന്തിയിൽ വിളമ്പിയ അന്നപാത്രങ്ങളുടെ (ചോററിലകളുടെ) പക്കത്തിലിരുന്നു ഭക്ഷിച്ചുതുടങ്ങി. അതു കണ്ടപ്പോൾ ബ്രാഹ്മണർ മുതലായ എല്ലാവരും ആനന്ദാശ്ചര്യഭയവിവശന്മാരായി ഓടിച്ചെന്നു് മതാചാര്യൻെറ പാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിച്ചു. അനന്തരം പിതൃദേവതകളേയും പ്രത്യക്ഷം വണങ്ങിയശേഷം, ജ്ഞാനേശ്വരനേയും നിവൃത്തിസാധുവിനേയും വന്ദിച്ചു സ്തുതിച്ചു്, "ഹേ മഹാത്മാക്കളെ! നിങ്ങൾതന്നെ പ്രത്യക്ഷദൈവങ്ങൾ. നിങ്ങളേയും നിങ്ങളെ ഉപചരിച്ച മതാചാര്യനേയും അവമതിച്ച ഞങ്ങളുടെ അറിവുകേടിനെ ക്ഷമിപ്പിൻ" എന്നിങ്ങനെ അഭയപ്രാൎത്ഥന ചെയ്തപ്പോൾ മതാചാര്യൻെറ മനസ്സു തെളിഞ്ഞു. അദ്ദേഹം ആനന്ദനിമഗ്നനായി ജ്ഞാനേശ്വര

ൻെറ തൃപ്പാദങ്ങളിൽ വന്ദിച്ചു്,—"സ്വാമിൻ! നിന്തിരുവടിത ന്നെയാണു് സാക്ഷാൽ ജഗദീശ്വരൻ" എന്നൊക്കെ സ്തുതിക്കുന്ന തുകേട്ടു് ജ്ഞാനേശ്വരൻ ബ്രാഹ്മണരെനോക്കി പരിഹാസമാ യിട്ടു്, "ഹേ ബ്രാഹ്മണോത്തമന്മാരേ! ഭ്രഷ്ടന്മാരെയും ഭ്രഷ്ടന്മാരെ ഉപചരിച്ച വൈദികനേയും നിങ്ങൾ എന്തിനു വന്ദിക്കുന്നു? അതു നിങ്ങൾക്കു കുറവല്ലേ?" എന്നുചോദിച്ചു.

ബ്രാഹ്മണർ—ജഗന്നായക! സ്വാമി! ഇങ്ങനെ കല്പിക്കുന്നതു സങ്കടമാണു്. അറിവില്ലാതെ ഞങ്ങൾ ചെയ്തുപോയ അപരാധ ങ്ങളെ ക്ഷമിച്ചു് ഞങ്ങളെ അനുഗ്രഹിക്കണം.

ജ്ഞാനേശ്വരൻ—ഭവടിയരേ! നിങ്ങളുടെ അനാചാരം ക്ഷമിക്കത്തക്കതല്ല പിതൃദേവതകൾ അന്നം ഭക്ഷിക്കുന്നിടത്തു നിങ്ങൾക്കെന്തുകാര്യം? അവരെ തീണ്ടി അശുദ്ധപ്പെടുത്താതെ വേഗം പൊയ്ക്കൊള്ളുവിൻ!

ബ്രാഹ്മണർ—സ്വാമിൻ! കരുണാനിധേ! 'ഉണ്ണികിടാങ്ങൾ പിഴച്ചു കാൽവയ്ക്കിലും കണ്ണിന്നു കൌതുകമുണ്ടാം പിതാക്കൾക്കു്" എന്ന ചൊല്ലുപോലെ, നിന്തിരുവടിയുടെ സൃഷ്ടിവർഗ്ഗത്തിൽ പെട്ട അജ്ഞാനികളായ ഈ പാപന്മാരെ അനുഗ്രഹിച്ചു രക്ഷി ക്കണമേ!

ബ്രാഹ്മണരുടെ അപേക്ഷകേട്ടു്, ജ്ഞാനേശ്വരൻ പ്രസന്ന നായി, അവരെ ഒരുഭാഗത്തു ചെന്നിരുന്നുകൊൾവാൻ ആജ്ഞാ പിച്ചു. പിതൃദേവതകൾ ഭക്ഷിച്ചു സംതൃപ്തരായി ജ്ഞാനേശ്വ രനെ വന്ദിച്ചപ്പോൾ അദ്ദേഹം അവക്കു യാത്രപറഞ്ഞയച്ചു. അ നന്തരം ബ്രാഹ്മണക്കു പ്രത്യേകം ഇലയിട്ടു്, അന്നം വിളമ്പിച്ചു് ഊട്ടി തൃപ്തരാക്കി, മതാചാര്യനെ ആനന്ദപരിപ്ലുതനാക്കി ച്ചെയ്തു.

അന്നുമുതൽ ആ നാട്ടിലുള്ള ബ്രാഹ്മണർ മുതലായ നാലുജാ തികൾക്കും ജ്ഞാനേശ്വരനെക്കുറിച്ചു ഭയഭക്തി വദ്ധിച്ചു. അദ്ദേ ഹം സാക്ഷാൽ ഭഗവാൻെറ അവതാരംതന്നെയെന്നു നിശ്ചയിച്ചു വന്ദിച്ചു പൂജിച്ചുവന്നു. അങ്ങനെ കുറേനാൾ അവിടെ താമസി ച്ചശേഷം ജ്ഞാനേശ്വരൻെറ നിയോഗപ്രകാരം എല്ലാവരുമാ യി അദ്ദേഹത്തേയും വിഡോഭാവൻ മുതലായവരേയും കൂട്ടിക്കൊ ണ്ടു് അലങ്കാരവതിയിലെത്തി. രാജാവും മന്ത്രി മുതലായവരും പ്ര ജകളുമെല്ലാം ഈ വത്തമാനമറിഞ്ഞു ശീതോബസ്ധുവിൻെറ ഗൃഹ

ത്തിലെത്തി ജ്ഞാനേശ്വരൻ മുതലായവരെ വന്ദിച്ചുനിന്നു. ജ്ഞാനേശ്വരൻ എല്ലാവരേയും ഉചിതോപചാരങ്ങൾ ചെയ്തനുഗ്രഹിച്ചു യാത്രയാക്കിയശേഷം അവതാരകാൎയ്യങ്ങൾ സാധിക്കാൻ ആരംഭിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഓരോ തിരുവിളയാടൽ മാതാപിതാക്കൾക്കും രാജ്യവാസികൾക്കും ആനന്ദത്തേയും അത്ഭുതത്തേയും വർദ്ധിപ്പിച്ചു. അദ്ദേഹം ഉചിതപാത്രങ്ങളിൽ സഗുണധ്യാനവും ബ്രഹ്മജ്ഞാനവും ഉപദേശിച്ചശേഷം, ഗോഹത്യ മുതലായ ദുഷ്കൃത്യങ്ങളെ നിഷ്കാസനംചെയ്യിച്ചു ലോകത്തെ വിശുദ്ധമാക്കി, ധൎമ്മത്തെ നിലനിൎത്തി പരമസാദ്ധ്വിയായ സഹധൎമ്മിണിയോടും സ്വാംശഭൂതരായ സഹോദരരോടും സുകൃതികളായ മാതാപിതാക്കളോടുംകൂടി അലങ്കാരവതിയെ അലങ്കരിച്ചിരുന്നു.

ജ്ഞാനേശ്വരചരിത്രം സമാപ്തം.

കുചേലചരിത്രം.

പൊൽപ്പൂമാതിൻമനോമോദനകരമധുരാകാരമാവിഷ്കരിച്ചു-
സ്സർപ്പേന്ദ്രങ്കൽശയിച്ചും വിമലസഗുണചിത്തായി വിശ്വംധരിച്ചും
മുപ്പാരോർക്കൊക്കെയീഡിപ്പതിനനുഗുണമാം രൂപമംഗീകരിച്ചും
വിദ്യോതിക്കുന്ന വേദാന്താഗമമഹിതപരംധാമമേകാശ്രയം മേ.

പിറേറദിവസവും പതിവുപോലെ ആഗതന്മാരായ ഉദ്ധവസിദ്ധർ മുതലായ ഭാഗവതന്മാരെ നോക്കി, നാഭാജിസിദ്ധർ പറഞ്ഞു—"ഭക്തജനമകുടാലംകാരമുക്താമണികളായ ധീരന്മാരേ! നിങ്ങളുടെ അപേക്ഷയനുസരിച്ചു ഞാൻ ഇതുവരെപ്പറഞ്ഞ കഥകളെല്ലാം എന്നാൽ എഴുതപ്പെട്ടവയായിരുന്നു. ഇനി കുചേലചരിത്രം വ്യാസമഹർഷി ഭാഗവതപുരാണത്തിന്റെ അവസാനത്തിൽ എഴുതിച്ചേർത്തിട്ടുള്ളതുതന്നെ ഇവിടെ ഉദ്ധരിച്ചു നിങ്ങളെ കേൾപ്പിക്കാമെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു; ഭക്തിപൂർവ്വം ശ്രവിച്ചുകൊൾവിൻ!"

ശുകബ്രഹ്മർഷി പരീക്ഷിത്തുരാജാവിനോടു് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞുതുടങ്ങി:—

അഖണ്ഡാനന്ദസച്ചിൽസ്വരൂപനായ ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണനെ മനഃപീഠത്തിൽ വച്ചാരാധിക്കുന്ന ഭാഗവതാഢ്യനായ പരീക്ഷിത്തുരാജാവേ! ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാന്റെ സതീർത്ഥ്യനായിരുന്ന ദരിദ്രനായ കുചേലബ്രാഹ്മണന്റെ ഐശ്വര്യപ്രാപ്തിയും മോക്ഷസിദ്ധിയും അടങ്ങിയ ദിവ്യചരിത്രത്തെ ഞാൻ പറവാൻ പോകുന്നു. അതു പാവനവും പാപവിനാശനവും ആകുന്നു. അലയാഴികളാൽ വളയപ്പെട്ട ഭൂതലത്തിന്റെ മുഖംപോലെ ശോഭിക്കുന്ന ഈ ഭാരതഖണ്ഡത്തിൽ വിലയററ രത്നപ്പൊട്ടുപോലെ വിളങ്ങുന്നതായി ഉത്തരമധുര എന്ന നാമധേയത്തോടുകൂടി ഒരു രാജ്യമുണ്ടു്. ലൗകികവും വൈദികവുമായ മഹിമാതിശയത്താൽ ആ പട്ടണം ഒരു കാലത്തു് മഹാലക്ഷ്മീദേവിയുടെ മംഗല്യസൂത്രംപോലെ ശോഭിച്ചിരുന്നു. ഐശ്വര്യസമൃദ്ധിയാൽ സ്വർഗ്ഗലോകത്തെപ്പോലും ജയിക്കുന്ന ആ രാജ്യത്തിൽ അവന്തി എന്നൊരുദേശം ഭവിക്കുന്നു. അവിടെ ഈ കഥ നടക്കുന്ന കാലത്തു് അധിവസിച്ചിരുന്ന സുന്ദരിമാരായ ബാലസ്ത്രീകൾ കാന്തന്മാരുമായുള്ള പ്രണയകലഹത്തിൽ കഴുത്തിൽ നിന്നും പൊട്ടിച്ചെറിയുന്ന മുത്തുമാലകളാലും മററു രത്നാഭ

രണങ്ങളാലും ഭവനപ്രാന്തങ്ങൾ വിളങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. എന്നുമാത്രമല്ല, ബ്രഹ്മജ്ഞന്മാരായ ഭക്തന്മാരുടെ നാമഘോഷങ്ങളാലും, വേദപാഠങ്ങളാലും ആകാശമണ്ഡലം നിരന്തരമായി മുഴങ്ങിക്കൊണ്ടുമിരുന്നു. വയലുകളിലെ നെല്ലുകൾ ഭഗവദ്ധ്യാനനിരതന്മാരായ ഭക്തന്മാർ നമസ്കരിക്കുന്നതുപോലെ, ചിലദിക്കിൽ താഴ്ന്നും, ബ്രഹ്മജ്ഞാനനിരതന്മാരായി നിവൎന്നിരിക്കുന്നയോഗികളെപ്പോലെ ചില ദിക്കിൽ ഉയൎന്നും, ഞൊറിയോടുകൂടിയ പച്ചസൂക്ഷ്മപടം വിരിച്ച മഹാലക്ഷ്മിയുടെ നൃത്തരംഗംപോലെ പ്രകാശിച്ചു. വിചിത്രവൎണ്ണങ്ങളായ സുഗന്ധപുഷ്പങ്ങളോടും മധുരഫലങ്ങളോടുംകൂടിയ പൂന്തോട്ടങ്ങളാലും അഴകേറിയ ചെറുതരം മത്സ്യങ്ങൾ തത്തിക്കളിക്കുന്ന അച്ഛസ്ഫടികജലസമ്പൂൎണ്ണങ്ങളായ തടാകങ്ങളാലും പൂഞ്ചോലകളാലും, ആൎത്തന്മാരായി ഉഴന്നുവരുന്ന അതിഥികളെ സല്ക്കരിച്ച് അന്നം നല്കുന്നതിൽ ബദ്ധശ്രദ്ധകളായ ഗൃഹിണികളാലും മററും ആ ദേശം സവിശേഷം കമനീയവും മഹനീയവുമായിരുന്നു. കാർമേഘമെന്നു ചിന്തിച്ച് മയിലുകൾ നടമാടത്തക്ക കേശഭാരവും എതിർപക്ഷിയെന്നു വിചാരിച്ചു കുയിലുകൾ പാടത്തക്ക സ്വരമാധുൎയ്യവും, താമരകളെന്നു ഭ്രമിച്ച് വണ്ടുകൾ അണയത്തക്ക മുഖസൌന്ദൎയ്യവും, കലൎന്ന വരവൎണ്ണിനിമാരായ ബാലസ്ത്രീകളാൽ പ്രശോഭിതമായും ഇരുന്നു. രമ്യങ്ങളായ പ്രാസാദങ്ങളും ഹൎമ്മ്യങ്ങളും ചന്ദ്രശാലകളും നാടകശാലകളും മുന്യാശ്രമങ്ങളും ധൎമ്മസത്രങ്ങളും വൎണ്ണാശ്രമധൎമ്മങ്ങളിൽനിന്നു വ്യതിചലിക്കാതെ ബ്രാഹ്മണാദിചതുർവൎണ്ണികൾ കുടിപാൎക്കുന്ന തെരുവുകളും സമൃദ്ധങ്ങളായ ആപണങ്ങളും നിൎഗ്ഗന്ധകുസുമങ്ങളെ ശ്വാസഗന്ധത്താൽ സുഗന്ധീകരിച്ച് സുഗന്ധപുഷ്പമാണെന്നു പുരുഷന്മാരെ ഭ്രമിപ്പിച്ചു നില്ക്കുന്ന ബാലസ്ത്രീകളുടെ വിനോദലീലകളും, ആബാലവൃദ്ധം സ്ത്രീപുരുഷന്മാരിൽ പ്രകാശിച്ചു കാണപ്പെടുന്ന സൗശീല്യാദിഗുണങ്ങളും, ശാസ്ത്രജ്ഞാനവിധങ്ങളും ദേവസാന്നിദ്ധ്യമുള്ള അനേകം ദേവാലയങ്ങളും മററുംകൊണ്ട് അവിടം അളകാപുരത്തേയും സ്വൎഗ്ഗലോകത്തേയും നാഗലോകത്തേയും അതിശയിച്ചു. ആ ദേശത്തിനു സമീപമായി മനോജ്ഞങ്ങളായ വൃക്ഷലതാദികളാൽ പ്രശോഭിതമായ വനത്തിന്റെ മദ്ധ്യത്തിൽ ത്രിഭുവനത്തെ മൂന്നടിയാക്കിയളന്ന ത്രിവിക്രമസ്വാമിയെപ്പോലെ നീണ്ടുനിവൎന്നുനില്ക്കുന്ന ഒരു പൎവ്വതമുണ്ട്. ഈ കഥനടക്കുന്നകാലത്ത് അതിന്റെ താഴ്വരകളിൽ അധിവസിച്ചിരുന്ന വേടന്മാർ മരവുരി ഉടുത്തും ഫലമൂലം ഭക്ഷിച്ചും മുനിവരന്മാരെപ്പോലെ ദിവസം കഴിച്ചുവന്നു. സിംഹം ആന മുതലായ ഘോരമൃഗങ്ങളാൽ അധിവസിക്കപ്പെട്ട

വനാന്തരങ്ങൾ അനവധി ഭവിച്ചിരുന്നു. കൊടുമുടികളിൽ അസംഖ്യം പർണ്ണശാലകളും ആ ശാഖകളിൽ അധിവസിക്കുന്ന തപോധനന്മാരുടെ വേദഘോഷങ്ങളും, യാഗകർമ്മങ്ങളും ഹവിർഭാഗം സ്വീകരിച്ചു് ആശീർവദിക്കുന്ന ദേവന്മാരുടെ ശബ്ദഘോഷങ്ങളും ദർഭ അരണി സ്രുവം മുതലായ യാഗസാധനങ്ങളുടെ സമൂഹങ്ങളും നിരന്തരമായി ഭവിച്ചു. അവിടെയുള്ള ഭക്തന്മാരും സിദ്ധന്മാരും ശാസ്ത്രവാദങ്ങളിലും ഭക്തി കർമ്മം യോഗം ജ്ഞാനം എന്നീ മോക്ഷോപകരണങ്ങളിലും വേദപാഠങ്ങളിലും വേദാന്തതത്വാന്വേഷണങ്ങളിലും സർവ്വദാ പ്രവർത്തിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. പരിപാവനമായ ആ ഋഷികുലത്തിലൊന്നിൽ പാലാഴിയിൽ പൂർണ്ണചന്ദ്രനെന്നപോലെ സാത്വികതേജസ്സോടുകൂടി ഒരു ബാലൻ ജനിച്ചു. അവനെ മാതാപിതാക്കൾ ശ്രദ്ധയോടുകൂടി പരിചരിച്ചു വളർത്തിവന്നു. ജാത്യാചാരവിധിപ്രകാരം വേണ്ട കർമ്മങ്ങളും നാമകരണവുംചെയ്തു യഥാകാലം വിദ്യാഭ്യാസവും ചെയ്യിപ്പിച്ചു. ബാല്യത്തിലേതന്നെ ആ ബാലനിൽ ദൈവഭക്തി, ആത്മജ്ഞാനം മുതലായ ഗുണങ്ങൾ പ്രകാശിച്ചു. വിദ്യാഭ്യാസവിഷയത്തിൽ ഗുരുവായി വരിച്ചതു സാന്ദീപനിമഹർഷിയെ ആയിരുന്നു. സകല ചരാചരഗുരുവായ ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണനും അക്കാലത്തു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ സതീർത്ഥ്യനായി ഭവിക്കാൻ ഇടയായി. വിദ്യാഭ്യാസാന്തത്തിൽ സമാവർത്തനം കഴിഞ്ഞതിനുശേഷം ആ ബ്രാഹ്മണബാലൻ ഗാർഹസ്ഥ്യത്തെ പാലിക്കണമെന്നുള്ള മാതാപിതാക്കളുടെ നിർബ്ബന്ധമനുസരിച്ചു്, വയോശീലരൂപാദിഗുണങ്ങളും ആഭിജാത്യവുമുള്ള ഒരു കന്യകയെ വിവാഹംചെയ്തു. എങ്കിലും ലോകവ്യവഹാരങ്ങളിൽ സ്വതേ വിരക്തനും, ആത്മജ്ഞാനിയുമായ അദ്ദേഹം കൃച്ഛ്റചാന്ദ്രായണാദി വ്രതാനുഷ്ഠാനങ്ങളിലും വേദഘോഷങ്ങളാലും ഭഗവദ്ധ്യാനത്തിലും സക്തനായി ക്ഷമയും കരുണയും പുരസ്കരിച്ചു്, ശാന്തിയെ ഭജിച്ചു്, ദിവസങ്ങളെ നയിച്ചുവന്നു. ദിവസന്തോറും ബ്രാഹ്മമുഹൂർത്തത്തിൽ എഴുന്നേററു കുളിച്ചു്, നിത്യകർമ്മങ്ങൾ കഴിച്ചു ഭഗവന്നാമങ്ങൾ പാടി ഇന്ദ്രിയാദികളെ അന്തർമുഖമാക്കി നിയമിച്ചു ഭഗവദ്ധ്യാനത്തിൽ മുഴുകിയിരിക്കുക പതിവായിരുന്നു. കാടെന്നും വീടെന്നും ഞാനെന്നും നീയെന്നും മററുമുള്ള ഭേദഭാവനകളോടുകൂടാതെ സർവ്വം ബ്രഹ്മമയം ബ്രഹ്മമേനിത്യം എന്നുള്ള നിശ്ചയത്താൽ ബുദ്ധിയെ ഉറപ്പിച്ചു് ജീവസന്ധാരണംചെയ്തു. അതുമൂലം അക്കാലത്തു ജീവിച്ചിരുന്ന ആസ്തികന്മാരെല്ലാവരും അദ്ദേഹത്തെ വാക്കുകൊണ്ടും മനസ്സുകൊണ്ടും ബഹുമാനിച്ചു പൂജിച്ചുവന്നു. അർത്ഥത്തെക്കുറിച്ചഭിലഷിക്കയോ പ്ര

യത്നിക്കയോ ചെയ്യാതെയിരുന്നതുകൊണ്ടു്, കഠിനമായ ദാരിദ്ര്യം അദ്ദേഹത്തെ ബാധിച്ചു. മിക്കവാറും മലിനമായ കീറത്തുണികൾ തുന്നി നഗ്നതയെ മറയ്ക്കേണ്ടിയിരുന്നതിനാൽ ചീത്തവസ്ത്രം ധരിക്കുന്നവൻ എന്ന അർത്ഥത്തിൽ 'കുചേലൻ' എന്നു് അദ്ദേഹത്തെ എല്ലാവരും വിളിക്ക പതിവായിത്തീൎന്നു. സാത്വികയായ അദ്ദേഹത്തിൻെറ സഹധൎമ്മിണി ഭൎത്താവു യാചിച്ചുകൊണ്ടു വരുന്ന അല്പധനധാന്യാദികളെക്കൊണ്ടു മിതമായും ഹിതമായും നിത്യവൃത്തികഴിക്കയും യഥാശക്തി അതിഥികളെ സൽക്കരിക്കയും വേദവിധിപ്രകാരം പതിവ്രതാധൎമ്മം വിടാതെ ഭൎത്താവിനെ ശുശ്രൂഷിക്കയും ചെയ്തു് കുലസ്ത്രീകൾക്കൊരു മാതൃകയായി ശോഭിച്ചു. അങ്ങനെ കഴിഞ്ഞുവരവെ പുത്രന്മാരില്ലാത്തവൎക്കു നരകമുണ്ടെന്നുള്ള വേദവാക്യത്തെ പ്രമാണമാക്കി കുചേലൻ തൻെറ ധൎമ്മപത്നിയിൽ ശുഭാവസരത്തിൽ പുത്രോൽപാദനം ചെയ്കയും ഗൎഭിണിയായ അവൾ യഥാകാലം കോമളനായ ഒരു പുത്രനെ പ്രസവിക്കയും ചെയ്തു. പുത്രന്മാർ വൎദ്ധിക്കുംതോറും പാപം തുലയുമെന്നുള്ള ശാസ്ത്രോക്തിയനുസരിച്ചു വീണ്ടും തൻെറ ധൎമ്മപത്നിയിൽ പുത്രനെ ഉല്പാദിപ്പിച്ചു, ഇങ്ങനെ കാലംതോറും പ്രസവിക്കയാൽ ഒടുവിൽ ഇരുപത്തേഴു സന്താനങ്ങൾക്കു് ആ ദമ്പതിമാർ മാതാപിതാക്കളായി ഭവിച്ചു. കുചേലനും പത്നിയും ഭിക്ഷയാചിച്ചുകൊണ്ടുവരുന്ന മുതൽകൊണ്ടായിരുന്നു പരാധീനഭൂരിഭാഗമായ ആ കുടുംബം നിത്യത കഴിച്ചുവന്നതു്. അവൎക്കു തൃപ്തിയാംവണ്ണം ഭക്ഷണം കഴിക്കുന്നതിനുതന്നെ അതു തികയുകയില്ലെങ്കിലും അതിലൊരോഹരി ആഗതന്മാരായ അതിഥികൾക്കും കൊടുക്കുക പതിവായിരുന്നു. ഭിക്ഷാടനവും ഭക്ഷണവും ഒഴിച്ചുള്ള സമയങ്ങളിൽ ആ കുടുംബാംഗങ്ങൾ നാമജപവും ഈശ്വരഭജനവും ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കും. നിഷ്കിഞ്ചനനായ കുചേലനു് ഇത്രവളരെ സന്താനങ്ങളെ പുലൎത്തുന്നതു ദുൎഭരമായ ഒരു ഭാരമായിരുന്നെങ്കിലും അദ്ദേഹം ജ്ഞാനിയായിരുന്നതിനാൽ ആവക സങ്കടങ്ങൾക്കിടംകൊടുക്കാതെ, സൎവ്വദാ സന്തുഷ്ടനായി സമയം നയിച്ചു. പലവിധം പുണ്യങ്ങൾചെയ്തു പുത്രാശയോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന ധനികന്മാൎക്കു് ഒരു പുത്രനെപ്പോലുംകൊടുക്കാത്ത ജഗദീശ്വരൻ ഈ ദരിദ്രബ്രാഹ്മണനു് ഇത്രവളരെ സന്താനങ്ങളെ ദാനംചെയ്തതു്, അദ്ദേഹത്തിൻെറ മായാവിലാസമെന്നല്ലാതെ നമുക്കെന്തു പറവാൻ കഴിയും?

ഒടുവിലൊടുവിൽ കുചേലൻ ഭിക്ഷാടനത്തിനു പോകാതെ സൎവ്വദാ ബ്രഹ്മധ്യാനനിഷ്ഠയിലിരിക്കുക പതിവായി. അതിനാൽ അനവധി സന്താനങ്ങളെ പുലൎത്തുന്ന വിഷയത്തിൽ ആ മാതാ

വിനുണ്ടായ സങ്കടം അപരിമേയമായിത്തീൎന്നു. പ്രായമുള്ള സന്താനങ്ങളും അവളുമായി യാചിച്ചുകൊണ്ടുവരുന്ന അല്പധാന്യം പാകപ്പെടുത്തിയാൽ പതിവുപോലെ അതിഥികൾക്കൊരുഭാഗം നീക്കിവച്ചാൽ ശേഷിക്കുന്നതുകൊണ്ടു കുഞ്ഞുങ്ങൾക്കോ മാതാപിതാക്കൾക്കോ വിശപ്പടക്കാൻപോലും നിവൃത്തിയില്ലാതെയിരുന്നു. ചോറായി പാകപ്പെടുത്തിയാൽ തെല്ലുംമതിയാകയില്ലെന്നുകണ്ടു് കഞ്ഞിയായിത്തന്നെവച്ചു് ഓരോ കുത്തിലകുത്തി അവററിൽ കുട്ടികൾക്കും, ഒരു കുത്തിലയിൽ ഭൎത്താവിനും ഭാഗിച്ചുകൊടുത്തശേഷം കുചേലപത്നി ഏററവും കുറഞ്ഞ ഒരു പങ്കുമാത്രമേ ഭക്ഷിക്കാറുണ്ടായിരുന്നുള്ളു. അതിനിടയിൽ അറിവില്ലാത്ത കുട്ടികൾ വിശപ്പടങ്ങായ്കകൊണ്ടു് മററു കുത്തിലകൾക്കു പിടിക്കുന്നതും അതുമൂലം പലപ്പോഴും കഞ്ഞി തറയിൽവീണു നഷ്ടപ്പെടുന്നതും കുട്ടികളുടെ നിലവിളിയും മററു പല സങ്കടങ്ങളും സഹിക്കേണ്ടിയിരുന്നു. ധനികന്മാരുടെ കുട്ടികൾ വിശിഷ്ടവസ്ത്രങ്ങളും ആഭരണങ്ങളും അണിഞ്ഞിരിക്കുന്നതു കാണുമ്പോൾ അതുപോലെ തങ്ങൾക്കുണ്ടാക്കിത്തരണമെന്നു തുടങ്ങുന്ന കുട്ടികളുടെ നിൎബന്ധവും പലപ്പോഴും ദുസ്സഹമായിരുന്നു എന്തെന്നാൽ കുചേലപുത്രന്മാരുടെ ആഭരണങ്ങൾ പളുങ്കുകൊണ്ടും വസ്ത്രം മരവുരികൊണ്ടും മാത്രമായിരുന്നു. വിശപ്പു സൎവ്വദാ ബാധിച്ചുകൊണ്ടുമിരുന്നു. കുട്ടികളുടെ ഉപദ്രവത്താലും മററും ഉണ്ടായ അസ്വാസ്ഥ്യം പത്നിയെയല്ലാതെ ജ്ഞാനിയായ കുചേലനെ സംബന്ധിച്ചില്ല. സൎവ്വവും ബ്രഹ്മമയമാണെന്നും സുഖദുഃഖങ്ങൾ തത്തൽകൎമ്മഫലങ്ങളല്ലാതെ മററല്ലെന്നും നിശ്ചയം വന്നതുകൊണ്ടു് അദ്ദേഹം സൎവ്വദാ സന്തുഷ്ടനായിത്തന്നെ ബ്രഹ്മധ്യാനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. ദാരിദ്ര്യത്തെ തൃണമാത്രംപോലും ഗണിച്ചില്ല. ഈ ദുഃഖങ്ങളും ഭൎത്താവിൻെറ അചഞ്ചലസ്വഭാവവും ഒന്നും കാൎയ്യമായി ഗണിക്കാതെയും അതേക്കുറിച്ചു് അന്യയാളുകളോടു് ഒരുവാക്കുപോലും പറയാതെയും കുചേലപത്നിയും മനസ്സന്തോഷത്തെ പാലിച്ചുതന്നെ ദിവസങ്ങളെ നയിച്ചു. എങ്കിലും മാതൃസഹജമായ പ്രജാവാത്സല്യംകൊണ്ടും, കരണങ്ങളുടെ ശക്തിക്ഷയത്താൽ ക്ഷീണം വൎദ്ധിക്കകൊണ്ടും ദാരിദ്ര്യപരിഹാരമാൎഗ്ഗം അവൾ വിചാരിക്കാതെയിരുന്നില്ല. ഒരു ദിവസം ജ്ഞാനോദയഭാനുവായ ഭൎത്താവു് അന്യകാൎയ്യങ്ങളിൽ നിന്നൊഴിഞ്ഞിരിക്കുന്ന സമയംനോക്കി വിനയപൂൎവ്വം വന്ദിച്ചു മന്ദഹാസസുമുഖിയായി ഇങ്ങനെ ഉണൎത്തിച്ചു—“അല്ലയോ പ്രാണനാഥ! നിന്തിരുവടി ലോകവ്യവഹാരമുക്തനും, ഞാനും ഈ കുട്ടികളും സംസാരബദ്ധരുമായിട്ടാണു കഴിയുന്നതു്. ഭവാൻ സുഖ

ദുഃഖാദികൾ ശരീരത്തിനുള്ളതാണെന്നു തള്ളി ദേഹസ്നേഹം വെടിഞ്ഞു് ആത്മമാത്രനായി ആനന്ദിച്ചിരിക്കുന്നു. കുട്ടികളെപ്പോററാൻ ഭിക്ഷയാചിക്കാൻപോലും പോകുന്നില്ല. ജ്ഞാനികൾക്കു ഈ സ്വഭാവം വരത്തക്കതാണെന്നുള്ള പരമാത്ഥം ഞാൻ അറിയാതിരിക്കയില്ലെങ്കിലും മായാവൈഭവത്താൽ മാതാവിനു മക്കളെക്കുറിച്ചുണ്ടാകുന്ന സ്നേഹവാത്സല്യത്തെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തി ചിലതുപറവാൻ ഭാവിക്കുന്നതിൽ അപ്രിയമുണ്ടാകാതിരിക്കണമെന്നപേക്ഷയുണ്ടു്. വിശപ്പു സഹിക്കാഞ്ഞു കരഞ്ഞു് നമ്മുടെ കുട്ടികൾ അങ്ങിങ്ങായി തളൎന്നു കിടക്കുന്നു. കുട്ടികളെ സംരക്ഷിക്കേണ്ടതു് മാതാപിതാക്കളുടെ ധൎമ്മമാണെന്നു പുരാണങ്ങൾ ഘോഷിക്കുന്നു. അങ്ങിനെയിരിക്കെ വിശപ്പുകൊണ്ടു നശിക്കാൻപോകുന്ന ഈ ചെറിയകുട്ടികളെ കണ്ടുകൊണ്ടു മിണ്ടാതെയിരുന്നുകളയുന്നതു നിന്തിരുവടിക്കു ധൎമ്മമോ?ഈ ദുഃഖം ആകെസഹിച്ചിരിക്കാൻ എനിക്കിടയാക്കിയതു്, മുജ്ജന്മകൎമ്മമോ? ഹരിഹരി! പാപിയായ എന്റെ ഗൎഭത്തിൽവന്നു ജനിക്കാൻ ഇടയാകകൊണ്ടല്ലയോ നിൎദ്ദോഷികളായ ഈ കുട്ടികൾ ഇത്ര സങ്കടം അനുഭവിക്കേണ്ടിവന്നതു്? കഷ്ടം! ദാരിദ്ര്യത്തോളം വലുതായ ദുഃഖം ലോകത്തിൽ മററെന്തുള്ളു? വിശേഷിച്ചും ദാരിദ്ര്യം ദുഷ്കൎമ്മഫലമായ പാപത്തിന്റെ ലക്ഷണങ്ങളാണെന്നു പരമാൎത്ഥജ്ഞന്മാർ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ദാരിദ്ര്യം ഭയങ്കരസ്വരൂപമുള്ള ഒരു പിശാചാണെന്നാണു് സൂക്ഷ്മം ചിന്തിച്ചുനോക്കിയാൽ പറയേണ്ടതു്. ദേഹം ധരിക്കുന്ന കാലത്തോളം ദാരിദ്ര്യം ജ്ഞാനികൾക്കായാലും അജ്ഞാനികൾക്കായാലും അനിഷ്ടഫലത്തെത്തന്നെ ചെയ്യുന്നു. കരണങ്ങളുടെ ശക്തിയെ ക്ഷയിപ്പിച്ചു്, ഹൃദയരക്തത്തെ വററിച്ചു്, ദേഹത്തെ ശോഷിപ്പിച്ചു വിലക്ഷണമാക്കി പ്രവൃത്തിക്കു് അശക്തരമാക്കുന്ന ഒരു മഹാബാധയാണു് ദാരിദ്ര്യം. സ്നേഹബന്ധംവിട്ടു് അന്യോന്യം കലഹിക്കുന്നതിനു സഹോദരന്മാരേയും ഭാൎയ്യാഭൎത്താക്കളേയും അതു കാരണമാക്കുന്നു. നീചപ്രവൃത്തികൾ ചെയ്യുന്നതിനും ഭഗവൽസ്മരണ വിടുന്നതിനും അതു ഹേതുവാണെന്നുള്ളതിനു വാല്മീകിമഹൎഷിയുടെആദിമചരിത്രംതന്നെ ഒരു സാക്ഷ്യമല്ലയോ? എല്ലാംകൊണ്ടും ഘോരഘോരമായ ഈ ദാരിദ്ര്യപിശാചത്തെ, നമ്മുടെ പടിക്കു വെളിയിലാക്കുന്നതിനു കരുണചെയ്യാൽ കൊള്ളാം. ഞാൻ നോക്കിയതിൽ അതിനു ഒരു പരിഹാരമാൎഗ്ഗമുണ്ടു്. ഭവാനും ഭഗവാനായ ശ്രീകൃഷ്ണനും സതീൎത്ഥ്യന്മാരായി വളൎന്നവരാകകൊണ്ടു്, ജഗന്നിവാസനായ ആ തിരുമേനിയെച്ചെന്നു കാണണം. ഈ സങ്കടമുണർത്തിച്ചാൽ അദ്ദേഹം കരുണാകടാക്ഷം

പൊഴിക്കാതിരിക്കയില്ല. ഭൂഭാരഹരണത്തിനായി അവതരിച്ച മഹാവിഷ്ണുദേവൻതന്നെയല്ലേ അദ്ദേഹം? ലോകകണ്ടകന്മാരായ കംസൻ മുതലായവരെക്കൊന്നു്, ഭൂലോകവൈകുണ്ഠമായ ദ്വാരകയിൽ, സവൈശ്വര്യസമ്പന്നനായി അധിവസിക്കുന്ന ആ മഹാനുഭാവനെച്ചെന്നുകണ്ടാൽ നമ്മുടെ കുട്ടികൾക്കു് ഏതാനും ദിവസത്തെ ഭക്ഷണത്തിനുവേണ്ട വകയെങ്കിലും കല്പിച്ചു തന്നയയ്ക്കാതെയിരിക്കയില്ല. രാപ്പകൽ അദ്ദേഹത്തെത്തന്നെ ഭജിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന നമ്മുടെ സങ്കടത്തെ ആ കരുണാകരൻ സഹിക്കയില്ല. വിശ്വം മുഴുവൻ രക്ഷിക്കുന്ന ആ തിരുവടി അനാഥരായ ഈ കുട്ടികളുടെ സംരക്ഷണംമാത്രം ഉപേക്ഷിക്കയില്ല. ഒന്നും തന്നില്ലെങ്കിലും വേദങ്ങൾ മുഴുവൻതിരഞ്ഞാലും കാണാത്ത ആ അരിയ തിരുവടികളെ ദർശിക്കുന്നതു" പുണ്യപ്രദവും പാപനാശനവുമാണല്ലോ. മുക്തിക്കും ആ പാദദർശനംതന്നെ മതിയാകും. ഏതായാലും ജഗദാധാരഭൂതനായ ഭഗവാൻെറ രാജധാനിയിലേക്കു് ഇപ്പോൾതന്നെ പുറപ്പെട്ടുപോയി, നമ്മുടെ സങ്കടം അറിയിക്കണം." എന്നിങ്ങനെ അമൃതമധുരമായും, മാർദ്ദവമഞ്ജുവായും ഭാര്യ പറയുന്നതുകേട്ടു്, തപോധനനായ കുചേലൻ പറഞ്ഞു.

"മക്കൾക്കുവേണ്ടി മനോദുഃഖമനുഭവിക്കുന്ന മൂഢേ! നിൻെറ വാക്കുകൾ കേട്ടു ഞാൻ അത്ഭുതപ്പെടുന്നു. ഈ ജന്മത്തിൽ ദുഃഖം അനുഭവിക്കുന്നവർ മുജ്ജന്മം പാപം ചെയ്തവരും സുഖമനുഭവിക്കുന്നവർ പൂർവ്വജന്മപുണ്യമുള്ളവരുമാകുന്നു. അതിനെപ്പററി വിചാരിച്ചു ദുഖിക്കുന്നതു ശരിയാകുമോ? ഹേ സുന്ദരി,

പൂമകൻെറവിധിപോൽ ധനം ലഭിയുമല്ലമോ പുനരനല്ലമോ
കാമമത്ര മരുഭൂവിലും കവിയുകില്ല മേരുവതിലാകിലും"

എന്നാണല്ലോ നീതിജ്ഞന്മാർ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്. അതുകൊണ്ടു് ഈ ലോകത്തെ അനുഭവം വിധിയാണെന്നല്ലാതെ സങ്കടപ്പെട്ടിട്ടാവശ്യമില്ല. അവരവർ വിചാരിക്കുന്നതുപോലെ കാര്യങ്ങൾ സാധിക്കുമെങ്കിൽ ലോകത്തു കീഴ്മേലെന്നുള്ളഭേദം ഉണ്ടായിരിക്കുമോ? കർമ്മഫലമെന്നതു്, ജന്മാന്തരങ്ങളിൽ ചെയ്ത പുണ്യപാപങ്ങളാണെന്നു മഹാന്മാർപറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. കർമ്മംതന്നെ ജനനമരണങ്ങളേയും സുഖദുഃഖങ്ങളേയും ഉണ്ടാക്കിത്തീർക്കുന്നു. കർമ്മങ്ങളുടെ ശുഭാശുഭമനുസരിച്ചു ലോകത്തു സുഖിയെന്നും ദുഃഖിയെന്നും ധനിയെന്നും ദരിദ്രനെന്നും ബ്രാഹ്മണനെന്നും ചണ്ഡാലനെന്നും മററുമുള്ള ഭേദങ്ങളുണ്ടാകുന്നു. അതു് ഈശ്വരപ്രകൃതിവിലാസമാകുന്നു. അല്ലയോ കുടുംബിനി! നീ ബാലന്മാരെ ഉപചാര

ച്ചു രക്ഷിക്കുന്നതിന് ധനം വേണമെന്നാഗ്രഹിക്കുന്നു. ആകാശത്തിൽ പറക്കുന്ന പക്ഷികളും കാട്ടിൽ സഞ്ചരിക്കുന്ന മൃഗങ്ങളും തങ്ങളുടെ കുഞ്ഞുങ്ങളെ രക്ഷിക്കാൻ ധനം ആഗ്രഹിക്കുന്നുണ്ടോ? അതിനായി നടന്നു യാചിക്കാറുണ്ടോ? നാളേയ്ക്കൊന്നുമില്ലെന്നുള്ള വിചാരമുണ്ടോ? ഭക്ഷണം കിട്ടാഴികയാൽ അവ വളർന്നുവരാതെ നശിച്ചുപോകുന്നുണ്ടോ? അതുകൾ രക്ഷപ്പെടുന്നതെല്ലാം ഈശ്വരകാരുണ്യംകൊണ്ടല്ലയോ? അങ്ങനെ സമാധാനപ്പെടാൻ നിനക്കെന്തുകൊണ്ടു സാധിക്കുന്നില്ല? ഈ വിശ്വവാസികളായ സകല ജീവജാലങ്ങളേയും, യഥോചിതം സൂക്ഷിച്ചു രക്ഷിച്ചുപോരുന്ന ആ ജഗദീശ്വരൻ, നിന്റെ കുട്ടികളെ മാത്രം രക്ഷിക്കയില്ലന്നു വരുമോ? ഒരിക്കലുമില്ല എന്നു ധൈര്യപ്പെട്ടുകൊള്ളുക ശിശുക്കൾ ഗർഭത്തിൽ വളരുന്നതും പിറന്നുവീണയുടനേ തനിയേ മുലപ്പാലുണ്ണുന്നതും മലജലങ്ങൾ വിസർജ്ജിക്കുന്നതുമെല്ലാം സർവ്വേശ്വരന്റെ കല്പനപ്രകാരമാണെങ്കിൽ, പിൽക്കാലം അതുകൾ ജീവിക്കേണ്ട മാർഗ്ഗത്തെ അദ്ദേഹംതന്നെ കാണിച്ചുകൊടുക്കാതെയിരിക്കുമോ? ജീവിതം എത്ര നാളത്തേക്കെന്നു ബ്രഹ്മാവു ശിരസ്സിൽ വരച്ചതിനു മാററമുണ്ടാകുമോ? നിന്റെ കുട്ടികളെ ആരും രക്ഷിച്ചില്ലെങ്കിലും ആയുസ്സെത്തുന്നതുവരെ ജന്മാന്തരകർമ്മത്തിനൊത്ത സുഖദുഃഖങ്ങളോടുകൂടി ജീവിക്കുകതന്നെ ചെയ്യും. ജീവസന്ധാരണത്തിനാവശ്യമുള്ള ഭക്ഷണാദികൾ ലഭിച്ചുകൊള്ളുകയും ചെയ്യും. എന്തു സംഭവിക്കുന്നുവോ അതു വിധിയാണെന്നു സമാധാനപ്പെടണം. ഞാൻ ധനികനാണെന്നും എനിക്കു സുന്ദരിയായ ഒരു ഭാര്യയുണ്ടെന്നും പല പുത്രന്മാരെ അവളിൽ ഞാൻ ജനിപ്പിച്ചു എന്നും അവരെ ഞാൻ സംരക്ഷിക്കുന്നുഎന്നും എന്റെ സംരക്ഷണമില്ലെങ്കിൽ അവർ ജീവിക്കുന്നതെങ്ങനെയെന്നും ഞാൻ നല്ല യൌവനക്കാരൻ, സുന്ദരൻ എന്നും ഞാൻ സുഖമായിരിക്കുന്നതു് എന്റെ സാമർത്ഥ്യത്തിലാണെന്നും മററും മൂഢന്മാർ വിചാരിക്കുന്നു. കൂടാതെ, കുത്തിക്കൊന്നും മോഷ്ടിച്ചും വഞ്ചിച്ചും വ്യാജം പറഞ്ഞും കള്ളസ്സാക്ഷിപറഞ്ഞും തന്നെ സംബന്ധിച്ച സ്ത്രീകളെ വ്യഭിചരിപ്പിച്ചും വ്യഭിചാരദൂത്യം വഹിച്ചും മററും ഹീനവൃത്തികൾ ചെയ്തു ധനം സമ്പാദിക്കയും ചെയ്യുന്നു. ധനം നിത്യവൃത്തിക്കുള്ള ഒരുപകരണമാകുന്നു. നിത്യവൃത്തി കഴിക്കുന്നതിനും, ശേഷിച്ചതു സമ്പാദിച്ചു ധനവാനാകുന്നതിനും അതിനെ അളുകളാഗ്രഹിക്കുന്നു, ചിലർ ധനം ഉരുക്കൂട്ടി ഭൂമിയിൽകുഴിച്ചുവച്ചും മററും നിധികാക്കുന്ന ഭൂതംപോലെ സൂക്ഷിക്കുന്നു. ലുബ്ധനെന്നും നീചനെന്നും പേർ സമ്പാദിച്ചു്, യാതൊരു ധർമ്മവും ചെയ്യാതെ

യിരുന്നു മരിച്ചുപോകുന്നു. അതിനിടയിൽ ഇന്ദ്രനെന്നും ചന്ദ്രനെന്നും കല്പകവൃക്ഷമെന്നും കാമധേനുവെന്നും മററും മുഖസ്തുതി ചെയ്യുന്ന ചില വഞ്ചകന്മാൎക്ക് ആവശ്യമുള്ളതൊക്കെ കൊടുക്കുമെങ്കിലും അഗതികളായി വിലപിച്ചു് പടിക്കൽവന്നു കിടക്കുന്ന അൎത്ഥികളെ മാളികയിലരിക്കുന്നവർ തിരിഞ്ഞുനോക്കുകപോലും ചെയ്യുന്നില്ല. പോരെങ്കിൽ അവരെ അവിടുന്നു തുരത്തിയോടിക്കാൻ കല്പന കൊടുക്കയും ചെയ്യും. ഇങ്ങനെയുള്ള ധനികന്മാർ കുബേരതുല്യന്മാരായാലും അതുകൊണ്ടു സാധുക്കളുടെ ആക്ഷേപത്തിനും നരകാനുഭൂതിക്കും ഇടയാകുമെന്നല്ലാതെ എന്തു ഫലമാണുള്ളതു്? രാജാവിങ്കൽനിന്നും ദായാദന്മാരിൽനിന്നും ഭയമവൎക്കുണ്ടായിക്കൊണ്ടുമിരിക്കും.

"അൎത്ഥാനാമാൎജ്ജനേ ദുഃഖമാൎജ്ജിതാനാം തു രക്ഷണേ
ആയേ ദുഃഖം വ്യയേ ദുഃഖം അൎത്ഥം കിം ദുഃഖഭാജനം?"

എന്നാണല്ലോ ശാസ്ത്രം. ഇങ്ങനെ സൎവ്വപ്രകാരേണയും ദുഃഖഭാജനമായ അൎത്ഥത്തെ അറിവുള്ളവർ ആഗ്രഹിക്കുമോ? എത്ര അൎത്ഥമുണ്ടായാലും മരണമൊഴിച്ചുവയ്ക്കാനോ മരണസമയത്തു കാലദൂതന്മാർ വരുമ്പോൾ കൈക്കൂലികൊടുത്തു താമസിപ്പിക്കാനോ സാധിക്കുമോ? പാപകൎമ്മങ്ങൾ ചെയ്തതിലേക്കുള്ള നരകം അനുഭവിക്കാൻ പോകുമ്പോൾ പകരം മററൊരാളെ പണംകൊടുത്തേല്പിച്ചുവിടാൻ സാധിക്കുമോ? അതുകൊണ്ടു് അൎത്ഥം നിരൎത്ഥമാണെന്നും വ്യക്തമാകുന്നു. അൎത്ഥം, അഹങ്കാരം, കോപം മുതലായ ദുൎവ്വികാരങ്ങളേയും മനോബന്ധങ്ങളേയും വൎദ്ധിപ്പിക്കുന്നു. പണത്തിലുള്ള ആശ ജീവകാരുണ്യദീപത്തെ മറയ്ക്കുന്ന ഒരു നിഴലും ഈശ്വരവിചാരധാരയെ മുറിക്കുന്ന ഒരു വാളുമാകുന്നു. എന്നുതന്നെയല്ല, അതു മനുഷ്യൎക്കു് സ്ഥിരമായി സമ്പാദിച്ചുവയ്ക്കാവുന്നതുമല്ല. വേശ്യകളെപ്പോലെ ഓരോരുത്തരിൽ മാറിമാറി സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതുമാകുന്നു. എന്നാൽ യാതൊരഴിവും ഇഴിവുമില്ലാത്ത മഹാസമ്പത്തു വേറെയുണ്ടു്. അതു സകല ചരാചരനിയാമകനായ ഭഗവാന്റെ പാദാരവിന്ദഭജനമാകുന്നു. ആ സമ്പത്തു സമ്പാദിക്കുന്നവർ, ഒരിക്കലുമഴിവില്ലാത്ത ആനന്ദത്തിൽ മുഴുകി നിത്യനിൎവ്വാണപദത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. മററുള്ള സമ്പത്തു് ദുഃഖസമുദ്രത്തിൽ മുക്കി നരകകാരാഗാരത്തിലേക്കു കൊണ്ടുപോകുന്നതാകുന്നു. മണ്ണാശ, പെണ്ണാശ, പൊന്നാശ എന്നീ മൂന്നു പാശങ്ങളാണു് ജ്ഞാനമാൎഗ്ഗത്തിലേക്കു മനുഷ്യനെ വിടാതെ ബന്ധിച്ചുകൊള്ളുന്നതു്. നീ ഈ കുട്ടികളെ നിന്റെ പുത്രന്മാരാണെന്നഭിമാനിക്കുന്നു. ഇവർ

ഇതിനുമുമ്പ് എത്രയോപേരുടെ പുത്രന്മാരായി ജനിച്ചിരിക്കണം. എത്ര പുത്രന്മാരെ ജനിപ്പിച്ചിരിക്കണം. ഇനി എത്രപേക്ക് പുത്രന്മാരായും അച്ഛന്മാരായും ഭവിക്കാനിരിക്കുന്നു. അതൊന്നും വിചാരിച്ചുനോക്കാതെ ഇങ്ങനെ ഭ്രമിക്കുന്നത് അത്ഭുതമായിരിക്കുന്നു, അജ്ഞാനബുദ്ധിയിൽ ഈവക മിഥ്യാവിചാരങ്ങളുദിക്കുന്നത്. മായാശക്തിയുടെ വിലാസംമാത്രമാകുന്നു. അബലകൾ ചപലകളുണ്ടതാനുമല്ലോ. നടത്തയിൽ അനസൂയയേയും അരയന്നത്തെയും അതിശയിക്കുന്ന ഹേ കുടുംബിനീ! പുത്രന്മാരും അർത്ഥമെന്നപോലെ സവ്വദാ ദുഃഖകാരണമാകുന്നു. പ്രസവിക്കുമ്പോഴും വളത്തുമ്പോഴും ദുഃഖം; വല്ല രോഗവും അവക്ക് പിടിപെട്ടാൽ അപ്പോൾ ദുഃഖം; വല്ല വഴികേടും പ്രവൎത്തിച്ച് അപത്തുണ്ടാക്കിയാൽ അപ്പോൾ ദുഃഖം; മരിക്കുമ്പോൾ ദുഃഖം; മരിച്ചില്ലെങ്കിലും ആയുസ്സിനു പ്രമാണമില്ലായ്കയാൽ മരണമെപ്പോൾ ഭവിച്ചേക്കുമെന്നു ശങ്കിച്ചുള്ള ദുഃഖം; വിവാഹത്തിനുമുമ്പ് മകൻ ജ്ഞാനമാൎഗ്ഗമാചരിച്ചാൽ അതു ദുഃഖം; അജ്ഞാനിയായാൽ അതു ദുഃഖം; എന്നുവേണ്ട, പുത്രന്മാരെക്കൊണ്ടു ദുഃഖമല്ലാതെ സുഖമൊരിക്കലുമുണ്ടാകുന്നില്ല. ബാല്യത്താൽ മാതാപിതാക്കൾക്കു പുത്രന്മാരോടും പുത്രന്മാർക്കു മാതാപിതാക്കന്മാരോടും വാത്സല്യവും സ്നേഹവും വൎദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നു. പുത്രന്മാർ ഭാൎയ്യാവാന്മാരാകുമ്പോൾ പകുതി സ്നേഹം അ ഭാൎയ്യയിലായിത്തീരുന്നു. അതിൽപിന്നെ കുട്ടികളുണ്ടായാൽ അവരുടെ സ്നേഹം മുക്കാലും എന്നല്ല മുഴുവനുംതന്നെ ആ കുട്ടികളിലോട്ടു മാറുന്നു ധൎമ്മമനുസരിച്ചുള്ള ഒരു ബഹുമാനം മാത്രമേ മാതാപിതാക്കളിൽ പിന്നെ ശേഷിക്കുന്നുള്ളു. ഇതാണ് ലോകസമ്പ്രദായം. ഇതുതന്നെയും, മനുഷ്യൎക്കല്ലാതെ മൃഗാദികൾക്കുണ്ടാകുന്നില്ല. ഇങ്ങനെയുള്ള പുത്രന്മാരാര്? നീയാര്? ഞാനാര്? അവരും നാമും തമ്മിലുള്ള സംബന്ധമെന്ത്? എന്നീ പരമാൎത്ഥം ചിന്തിച്ചുനോക്കാതെ, ധനാശ ആപല്ക്കരവും ബന്ധപാശവുമാണെന്നറിയാതെ, സാരാസാരങ്ങളുടെ ഗുണദോഷചിന്തനം ചെയ്യാതെ ഇങ്ങനെ നിരർത്ഥവാക്കുകൾ പറയുന്നതു് അജ്ഞാനബുദ്ധികൊണ്ടാകുന്നു. ഇതുകൊണ്ടെനിക്കു മനസ്സിലാകുന്നത്, നിനക്കു ജന്മബന്ധാദികാരണത്തെക്കുറിച്ചു ജ്ഞാനമില്ലെന്നും ചരാചരഗുരുവായ ജഗദീശ്വരനാണ്, എല്ലാവരേയും രക്ഷിക്കുന്നതെന്നുള്ള ബോധമില്ലെന്നും മാത്രമാകുന്നു. അറിവുള്ളവർ ഇങ്ങനെ ഭ്രമിക്കുകയോ ദുഃഖിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല. ഞാൻ മുമ്പേ പറഞ്ഞപോലെ സുഖദുഃഖങ്ങൾ പുണ്യപാപഫലങ്ങളാണെന്നു നിൎണ്ണയിച്ച് കൎമ്മങ്ങളെ ഈശ്വരാൎപ്പണമാക്കി, മനസ്സിനെ സദാ

സന്തോഷസാഗരത്തിൽ മുഴുകിച്ചിരിക്കുന്ന സുകൃതികൾ ഒടുവിൽ നിത്യനിർവാണപദത്തെ പ്രാപിച്ചാനന്ദിക്കുന്നു.

ഇനിയും ഒരു ഭേദം നോക്കുക. ദേവന്മാരും മനുഷ്യരും ഒരുപോലെ കൈയും കാലും കണ്ണും മൂക്കും മററുമുള്ള ജീവികളല്ലേ? എന്നാൽ അവക്കുതമ്മിലുള്ള അനുഭവത്തിന് എന്തുമാത്രം വ്യത്യാസം നാം കാണുന്നു. ദേവന്മാർ അമൃതു ഭക്ഷിച്ച് ആകാശഗംഗയിൽ കുളിച്ചു നന്ദനപ്പൂങ്കാവനത്തിലെ കാററുമേററ് ഇഷ്ടസുന്ദരിമാരുമായി പരമാനന്ദമനുഭവിച്ചിരിക്കുന്നു. മനുഷ്യരോ? പലരും മാപ്പുകൽ ദുഃഖാർത്തന്മാരായി പാപകർമ്മങ്ങൾചെയ്തു പരലോകത്തിലും നരകമനുഭവിക്കുന്നു. ഈ ഭേദത്തിനു കാരണം പുണ്യത്തിന്റെ കൂട്ടതൽകുറവല്ലാതെ മറെറാന്നുമല്ല. അതുപോലെ നമ്മുടെ കുട്ടികളും പൈദാഘങ്ങളാൽ പീഡിതരായി വലയുന്നുവെങ്കിൽ അതു് അവരുടെ പാപശേഷംകൊണ്ടാണെന്നേ വരൂ. അതിന് നീ ദുഃഖിക്കേണ്ട ആവശ്യമില്ല. പരിഹാരമാർഗ്ഗങ്ങളുമാലോചിക്കണമെന്നില്ല. പുണ്യമുള്ളവരെ ദുഃഖിപ്പിക്കാനോ ഇല്ലാത്തവരെ സുഖിപ്പിക്കാനോ ആരും ആളാകുന്നില്ല. പൂർവ്വജന്മകർമ്മങ്ങളുടെ ഫലങ്ങൾ ഒരുതരം നിഴലുകൾപോലെ ജീവാത്മാവിൽ സ്ഥലംപിടിച്ചു ചേർന്നിരിക്കുന്നതിനാണ് പാപമെന്നും പുണ്യമെന്നും പറയുന്നതു്. അതു്, അനന്തരജന്മത്തിൽ സുഖദുഃഖാനുഭൂതപെണ തുലഞ്ഞുപോകുന്നു.അതിനെയാണ് വിധിയെന്നും ശിരോലിഖിതമെന്നും മററും യോഗ്യന്മാർ പറയുന്നതു്. പുണ്യത്തേക്കാൾ പാപം അധികപ്പെട്ടിരുന്നാൽ മൃഗപക്ഷ്യാദികളായും അംഗഹീനന്മാരും ദീനന്മാരും രോഗികളുമായ മനുഷ്യരായും ഭൂമിയിൽ ജനിക്കുന്നു. പുണ്യമധികപ്പെട്ടിരുന്നാൽ ഉൽകൃഷ്ടയോനികളിൽ ജനിച്ച് സുഖമനുഭവിക്കയും ചെയ്യുന്നു. ജന്മാവധിയിൽ കവിഞ്ഞ പുണ്യമുണ്ടായിരുന്നാൽ അതൊടുങ്ങുന്നതുവരെ ആ ജീവാത്മാവു് അന്തരീക്ഷത്തിൽ വർത്തിക്കയും ഒടുങ്ങിയാൽ ചന്ദ്രമണ്ഡലത്തിൽ പതിച്ചു കിരണങ്ങൾവഴി ഭൂമിയിലെത്തി ഔഷധികളിൽ കലന്ന് ആ ഔഷധികൾ ഭക്ഷിക്കുന്ന സ്ത്രീപുരുഷന്മാരുടെ ശോണിതശുക്ലങ്ങളായി സംയോഗത്തിൽ പ്രജാരൂപംകൈക്കൊണ്ടു ക്രമേണ ഗർഭത്തിൽ വളന്ന് ജനിക്കുന്നുവെന്നാണു ശാസ്ത്രവിധി. ഗർഭസ്ഥമായ ശോണിതശുക്ലങ്ങൾ വളരുന്ന ക്രമവും പറയാം. ഒരുദിവസംകൊണ്ടു് അവ തമ്മിൽ കലന്നുചേരുന്നു അഞ്ചുദിവസംകൊണ്ടു് അവ നീർക്കുമിളപോലെയായി ക്രമേണ ഉറച്ചു പത്താംദിവസത്തിൽ ഒരു മാംസപിണ്ഡമായിത്തീരുന്നു. ഒരുമാസംകൊണ്ടു് മാംസം കട്ടയായി ഉറയ്ക്കുന്നു.

രണ്ടാംമാസത്തിൽ തലയും ഉടലും വേർതിരിയുന്നു. മൂന്നാംമാസത്തിൽ കൈകാലുകൾ തോന്നിച്ച് നാലാംമാസത്തിൽ ചലനം ഉണ്ടായി അഞ്ചാംമാസത്തിൽ ശിരസ്സും ഉടലും പൂർണ്ണമായി ആറാംമാസത്തിൽ കണ്ണ്, മൂക്ക്, ചെവി മുതലായതുണ്ടായി ഏഴാംമാസത്തിൽ ഉണർച്ചവീണ് എട്ടാംമാസത്തിൽ അവയവങ്ങൾക്കു പൂർണ്ണത ലഭിച്ചാൽ ഒൻപതാംമാസത്തിൽ ബോധം ഉണ്ടാവുന്നു. അപ്പോൾ പൂർവ്വജന്മസ്മരണകൾ ആ ശിശുവിന് തനിയെ ഉണ്ടായി ദുഃഖത്തോടുകൂടി മേലാൽ ജനനം ഉണ്ടാകാതിരിക്കുന്നതിനു ജഗദീശ്വരനെ പ്രാർത്ഥിക്കയും നാമങ്ങളെ ജപിക്കയും മൂലമന്ത്രത്തെ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കയും ചെയ്യുന്നു. ആ ഗർഭശിശു ശുക്ലം അധികം ആയിരുന്നാൽ പുരുഷനായും രക്തം അധികമായിരുന്നാൽ സ്ത്രീയായും ശുക്ലരക്തങ്ങൾ തുല്യമായിരുന്നാൽ നപുംസകമായും ഇരിക്കും. അച്ഛനമ്മമാരുടെ മനോവികാരാദിദോഷങ്ങളാൽ ചെകിടനോ കുരുടനോ മൂകനോ ഉന്മദയോ മറ്റോ ആയിത്തീരുന്നു. അപാനവായുവാൽ ശുക്ലശോണിതങ്ങൾ ഭിന്നിച്ചാൽ പ്രജ ഇരട്ടയായിത്തീരുന്നു. പത്തുമാസം തികഞ്ഞാൽ പ്രാജാപത്യവായു ഗർഭസ്ഥശിശുവിനെ അധോമുഖമാക്കി വെളിയിലേക്കു തള്ളുന്നു. ഭൂമിയിൽ പിറന്നുവീണാലുടനെ പൂർവ്വജന്മസ്മരണകൾ എല്ലാം അററുപോകയും മാതാവിന്റെ പരിചരണത്താലും സ്തന്യപാനത്താലും ജീവസന്ധാരണംചെയ്തു വളരുകയും ചെയ്യുന്നു. പ്രായമാകുന്തോറും പൂർവ്വജന്മസ്മരണയ്ക്കൊത്ത ഓരോ അഭിരുചി ഉണ്ടാകയും പുണ്യപാതകങ്ങളുടെ ഏററക്കുറച്ചിലനുസരിച്ചു സുഖിയോ ദുഃഖിയോ ആയി മരിക്കയും ചെയ്യുന്നു. ഇങ്ങനെ മോക്ഷം ലഭിക്കുന്നതുവരെ ജന്മമരണങ്ങൾ ആവർത്തിച്ചുകൊണ്ടേയിരിക്കും. പരമാർത്ഥവേദികൾ സംസാരസമുദ്രത്തെ ഭഗവൽപാദഭജനമാകുന്ന കപ്പൽമാർഗ്ഗമായി കടക്കും. അവർ സുഖം ദുഃഖം രണ്ടും അനുഭവിക്കുന്നില്ല. വേദാഗമവിധിപ്രകാരം നിഷ്കാമകർമ്മികളായി സുഖദുഃഖങ്ങൾ ആത്മാവിൽ സംബന്ധിപ്പിക്കാതെ മുക്ത്യാനന്ദസ്വരൂപനാകുന്ന പരമാത്മാവിൽ ലയിച്ച് ആനന്ദിച്ചിരിക്കുന്നു. ഹേ വല്ലഭേ! ശരീരത്തിലുള്ള മാംസം, രക്തം, അസ്ഥി മുതലായവകൾക്ക് ആയിരംപലം തൂക്കമുണ്ടെന്നാണു പറയപ്പെടുന്നതു്. അതു് ഓരോരോ കാരണങ്ങളാൽ കൂടിയും കുറഞ്ഞും വരികയും ഒടുവിൽ നശിച്ചുപോകയും ചെയ്യുന്നു. അതിനെ നിത്യമാണെന്നു വിചാരിച്ചു സ്നേഹിച്ചു രക്ഷിച്ചു പുലർത്തി ചുമന്നുകൊണ്ടു നടക്കുന്നതു് അറിവില്ലായ്മതന്നെയാകുന്നു. അങ്ങനെയുള്ള അനിത്യശരീരത്തെ അഭിമാനിക്കാതെ ശരീരസുഖം സാക്ഷാൽ

സുഖമാണെന്നു വിചാരിക്കാതെ വിദുഷിയായ നീ പരമാത്മപദത്തിനും പരമാത്മസുഖത്തിനും ശ്രമിക്കയാണു വേണ്ടതെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല.

പരമജ്ഞാനിയായ ഭർത്താവിൻെറ ഈ ഉപദേശമെല്ലാം സത്യംതന്നെയെന്നു മനസ്സിലാക്കിയെങ്കിലും കുചേലപത്നി പ്രകൃതിസിദ്ധമായ പുത്രവാത്സല്യംകൊണ്ടും പുത്രന്മാരുടെ ദാരിദ്ര്യംകൊണ്ടും വിവശയായി ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു—"പരമാത്മവേദിയും തപോനിധിയുമായ ഭർത്താവേ! സുഖദുഃഖങ്ങൾ ജന്മാന്തരകർമ്മഫലങ്ങളാണെന്നു നിന്തിരുവടി പറഞ്ഞതു ശരിതന്നെയെങ്കിലും ദൈവവിധിക്കനുസരിച്ചു മനുഷ്യപ്രയത്നവും ആവശ്യമാകുന്നു. ഒരു പ്രയത്നവും ചെയ്യാതിരുന്നാൽ ദൈവംതന്നെ നമുക്കനുഭവംതരുന്നില്ല. ദാരിദ്ര്യനിവാരണത്തിനായി ശ്രമിക്കണമെന്നു ഞാൻ ഭവാനോടപേക്ഷിച്ചു്, അങ്ങനെ ശ്രമിച്ചാൽ ഫലം കിട്ടുന്നെങ്കിൽ അതും വിധിയാണെന്നു വരാവുന്നതല്ലയോ. വിധിക്കനുരൂപമല്ലയോ മനുഷ്യരുടെ മനഃസ്ഥിതി. ഭഗവൽപ്രസാദം ലഭിച്ചിട്ടുള്ളവരെല്ലാം അതിയായി അദ്ദേഹത്തെ പ്രാർത്ഥിക്കയും സേവിക്കയും ചെയ്തവരല്ലയോ അതുപോലെ ദ്വാരകയിൽചെന്നു കരുണാനിധിയായ ഭഗവാനെക്കണ്ടു നമ്മുടെ സങ്കടം ഉണർത്തിച്ചാൽ അദ്ദേഹം നമ്മെ രക്ഷിക്കുമെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. താൻപാതി ദൈവംപാതി എന്നാണല്ലോ പഴഞ്ചൊല്ലും. അതുകൊണ്ടു് എൻെറ അപേക്ഷയെ അനുസരിച്ചു നിന്തിരുവടി ഭഗവാനെച്ചെന്നുകാണണം.

പത്നിയുടെ വാക്കുകൾ ഇങ്ങനെകേട്ടു് ഭക്തശിരോമണിയായ കുചേലൻ ഭഗവാനെകാണ്മാൻ പോകതന്നെയെന്നു നിശ്ചയിച്ചു. എന്നിട്ടിങ്ങനെ പറഞ്ഞു—"പ്രിയേ! സർവ്വചരാചരഗുരുവായ ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻെറ പാദാരവിന്ദങ്ങൾ സന്ദർശിച്ചു വന്ദിക്കുന്നതിനു ഞാൻ ഒന്നു പോയിവരാം. എന്നാൽ പ്രഭുത്വമുള്ളവരെ താഴ്ന്നനിലയിലുള്ളവർ കാണുമ്പോൾ ഏതെങ്കിലും ഒരു കാഴ്ചദ്രവ്യം വേണ്ടതാണു് പക്ഷെ അതു ശക്തിക്കു തക്കതായിരിക്കണമെന്നല്ലാതെ വലുതായിട്ടൊന്നും വേണ്ട. വിശേഷിച്ചും ഭക്തവത്സലനായ അവിടുത്തേക്കു്. കാഴ്ചവയ്ക്കുന്നതിനു് അരിയായാലും പൂവായാലും അവലായാലും മലരായാലും എല്ലാം ഒരുപോലെതന്നെ. കാഴ്ചവയ്ക്കുന്നവൎക്കു് അകളങ്കമായ ഭക്തിയുണ്ടായിരിക്കുന്നമെന്നേയുള്ളു. മഹാപ്രഭുവായ അവിടുത്തേക്കു് അല്പവസ്തുക്കൾ കാഴ്ചവയ്ക്കുന്നതെങ്ങനെയാണെന്നുള്ള ശങ്ക നിനക്കശേഷം ഉണ്ടാ

രകേണ്ട. അതുകൊണ്ടു് നിന്നാൽകഴിയുന്നതു വല്ലതും വേഗം കൊണ്ടുവന്നതരിക. ഇങ്ങനെ ഭർത്തൃനിയോഗംകേട്ടു് കുചേലപത്നി വെളിയിലിറങ്ങിപ്പോയി യാചിച്ചു് കുറെ നെല്ലുവാങ്ങിക്കൊണ്ടുവന്നു. അതു വറുത്തിടിച്ചു് അവലാക്കി ഒരുകീറത്തുണിയുടെ അററത്തുകെട്ടി ഭക്തിപൂർവം ഭർത്താവിൻെറ കൈയിൽ കൊടുത്തു. പ്രാണനാഥ! ഇത്രമാത്രമേ എന്നാൽ സാധിക്കയുള്ളു. സർവാന്തര്യാമിയായ ഭഗവാൻ നമ്മുടെ പരമാർത്ഥം അറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ആളാകകൊണ്ടു ശങ്കിക്കാനൊന്നുമില്ല. ഇതുതന്നെ കൊണ്ടുപോയി തിരുമുൽക്കാഴ്ചവച്ചു സങ്കടമുണർത്തിക്കണം എന്നറിവിച്ചു. കുചേലൻ ആ പ്രാഭൃതവും വാങ്ങിക്കൊണ്ടു പിറേറദിവസം പ്രഭാതത്തിൽതന്നെ ദ്വാരകയിലേക്കു പുറപ്പെട്ടുകയും ചെയ്തു.

ജ്ഞാനദൃഷ്ടിയിൽ സർവദാ കണ്ടു കണ്ടാനന്ദിച്ചിരിക്കുന്ന പരാപരനായ ആ ഭഗവാനെ പ്രത്യക്ഷം സന്ദർശിക്കുന്നതിനു് ഇടയാകാൻപോകുന്ന ഭാഗ്യോദയത്തെക്കുറിച്ചു് ആനന്ദിച്ചും അതുവരെ കാണ്മാൻ പോകാതെയിരുന്ന ഉദാസീനതയെ ശപിച്ചും, ഭഗവാൻ തന്നെ കണ്ടാലറിയുമോ സംസാരിക്കുമോ എന്നിങ്ങനെ ഓരോ ശങ്കകൾ ഉദിച്ചും പരമാത്മാവായ അവിടുത്തേക്കു് ആ ഭേദഭാവനകളൊന്നും ഇല്ലെന്നു ഉടനേ സമാധാനപ്പെട്ടും പല കാട്ടുകളും നാട്ടുകളും കടന്നു നടന്നു. കൈയിൽ കീറിപ്പൊളിഞ്ഞ ഒരു കുടയും ഒരു പുസ്തകവും മാത്രം അദ്ദേഹം ധരിച്ചിരുന്നു. ഉടുത്തിരുന്ന വസ്ത്രം സർവത്ര കീറിപ്പറിഞ്ഞതും മുഷിഞ്ഞതുമായിരുന്നു. പട്ടിണിയാൽ ശോഷിച്ചു് എല്ലുകൾമാത്രം ശേഷിച്ച ആകൃതിയും പഴന്തുണിയും കീറക്കുടയുമായുള്ള കുചേലൻെറ ആ യാത്രകണ്ടാൽ ദാരിദ്ര്യംതന്നെ ഒരു മൂർത്തിയായി, സമ്പന്നിധാനമായ ദ്വാരകയിലേയ്ക്കു് ആവലാതി പറവാൻ പോകയാണെന്നാക്കും തോന്നിപ്പോകും. ഉഷ്ണകാലമായിരുന്നതിനാൽ വെയിലേററു വിയർത്തും വിശന്നും ദാഹിച്ചും വൃക്ഷത്തണലുകളിൽ ഇരുന്നു വിശ്രമിച്ചു് ഏകദേശം ദ്വാരകയോടടുത്തു. ഭാര്യയുടെ വാക്കുകേട്ടു ചാടിപ്പുറപ്പെട്ടതു് ഒട്ടും ഉചിതമായില്ലെന്നും, അതു് ദുഃഖകാരണമായിത്തീൎന്നു വെന്നും ഇടയ്ക്കിടെ തോന്നിയെങ്കിലും, സർവസാക്ഷിയും സമഭാവനനുമായ ഭഗവാൻെറ സന്നിധിയിൽ പരമാർത്ഥമുണർത്തിക്കുന്നതിൽ യാതൊരസാംഗത്യവുമില്ലെന്നു സമാധാനപ്പെടാതെയുമിരുന്നില്ല. കരവഴിയെല്ലാംകടന്നു കടലോരത്തു ചെന്നുചേന്നപ്പോൾ ഭൂലോകസ്വർഗ്ഗമായ ദ്വാരകയുടെ പുറമതിലുകളും മാളികകളും മററും അകലത്തായി കാണപ്പെട്ടു, സുവർണ്ണരത്നപ്രഭ വീശിവിളങ്ങുന്ന ആ മഹാപുരത്തെനോക്കി, ഹാ ഹാ! ഹീനനും വൃത്തിഹീനനുമായ

ഞാൻ ഇതിനുള്ളിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതെങ്ങനെ? എന്നെ അവിടെ ആരറിയുന്നു? ആർ ഗണിക്കുന്നു? ലോകംവാഴുന്ന രാജാക്കന്മാർ കാഴ്ചകളും കപ്പങ്ങളും കെട്ടിച്ചുമന്നുകൊണ്ടു കാത്തുകിടക്കുന്ന ഗോപുരവാതുക്കൽ ഞാനെങ്ങനെയാണു കടന്നുചെല്ലുക.

വികൃതനും ദരിദ്രനുമായ എന്നെ ആരാണു അകത്തുകടത്തുക? കടത്തിയാൽതന്നെ ഏഴാംമാളികമുകളിൽ ഇരിക്കുന്ന ആ ജഗന്നാഥനെ ഏതൊരുപ്രകാരത്തിലാണു കാണ്മാൻ സാധിക്കുക? കണ്ടാലും കല്പകവൃക്ഷച്ചുവട്ടിൽചെന്നുനിന്നു കാഞ്ഞിരക്കാ വേണമെന്നു ചോദിക്കുന്നതുപോലെ, മോക്ഷപ്രദനായ അദ്ദേഹത്തോടു ദുഃഖഭാജനമായ അർത്ഥത്തെ എങ്ങനെയാണപേക്ഷിക്കുക? എന്നിങ്ങനെ ഓരോ വിചാരങ്ങളോടുകൂടി പ്രഭാപൂർണ്ണമായ രത്നസേതുവിൽകൂടികടന്നു്, ദ്വാരകാപുരത്തിൽ ചെന്നുചേൎന്നു.

ഒന്നാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

രണ്ടാം അദ്ധ്യായം

കുചേലൻ ദ്വാരകാപുരിയെ ദർശിച്ചതു്.

അല്ലയോ പരീക്ഷിത്തുമഹാരാജ! പരമഭാഗവതനായ കുചേലബ്രാഹ്മണൻ ദ്വാരകാപുരിയിൽകടന്നു്, അതിലെ ദിവ്യപ്രഭാവങ്ങൾ നോക്കി ആനന്ദമഗ്നനായി സാക്ഷാൽ ഭഗവദ്ദർശനം തന്നെ ലഭിച്ചാലെന്നപോലെ കൃതാർത്ഥനായി നടന്നുപോകുമ്പോൾ ചുററുമുള്ള അലയാഴിയിലെ ചെറുകല്ലോലങ്ങളുടെ നൃത്തത്തെ അതിശയിക്കുമാറു തുള്ളിക്കളിക്കുന്ന വായുവേഗങ്ങളായ കുതിരകളേയും അഞ്ജനപർവതംപോലെ നടന്നടുക്കുന്ന ആനകളേയും മേരുശിഖരങ്ങളെന്നു ശങ്കിക്കത്തക്ക രഥങ്ങളുടെ ധ്വജങ്ങളിൽ വിളങ്ങുന്ന ഗരുഡപ്രതിമകളേയുംകണ്ടു വഴിയൊതുങ്ങി അത്യന്തം ഭയപരതന്ത്രനായി നിന്നും, സുവർണ്ണമന്ദിരവരങ്ങളേയും സുവർണ്ണമാരുടെ മുഖങ്ങളേയും. സുവർണ്ണമധുരവചോവിലാസാദികളാൽ പ്രപന്നകാമുകഹൃദയഭിത്തികളെ ഭേദിച്ചുവാഴുന്ന വാരനാരീമണികളേയും രജത പാളികളാൽ പരികീർണ്ണങ്ങളായ തെരുവീഥികളുടെ പ്രാന്തങ്ങളിൽ വജ്രാദിനവരത്നങ്ങളെക്കൊണ്ടു ശോഭനമായ മന്ദിരങ്ങളുടെ ചന്ദ്രശാലകളിൽ ലീലാരസത്തോടുകൂടി ഭഗവദപ

ദാനങ്ങളെ വർണ്ണിച്ചു പാടിരസിക്കുന്ന ചന്ദ്രാരവിന്ദമുഖിമാരായ സുന്ദരിമാരുടെ മന്ദാക്ഷവീക്ഷണങ്ങളുടെ വിലാസങ്ങളേയും, ഇന്ദ്രനീലരത്നങ്ങളാൽ കെട്ടപ്പെട്ട താമരപ്പൊയ്കകളിൽ കളിയാടുന്ന അരയന്നങ്ങളുടെ നടനത്തിനുചിതമാംവണ്ണം പാടിപ്പറക്കുന്ന വണ്ടിൻകൂട്ടങ്ങളേയും, ഇന്ദ്രന്റെ നന്ദനവനത്തെപ്പോലും അധഃകരിക്കുന്ന വൃക്ഷലതാപരിശോഭിതങ്ങളായ പൂങ്കാവനങ്ങളേയുംമററും കണ്ടുകണ്ടു വിസ്മയിച്ചും, ശ്രവണമധുരങ്ങളായ ഗാനങ്ങളാൽ മനോഹരമാക്കിച്ചെയ്യുന്ന വീണാവേണുമൃദംഗാദിവാദ്യങ്ങളുടെ ഘോഷങ്ങളും ഭഗവൽഭജനരതന്മാരായ ഭക്തന്മാരുടെ നാമസങ്കീർത്തനങ്ങളും, കേട്ടുകേട്ടാനന്ദിച്ചും മാർഗ്ഗസഞ്ചാരംചെയ്യുന്ന സ്ത്രീപുരുഷന്മാരുടെ ഇടയിൽ താൻ അകപ്പെട്ടുപോകകൊണ്ടു് അവരുടെ അംഗങ്ങളുടേയും വസ്ത്രാഞ്ചലങ്ങളുടേയും സ്പർശം നിമിത്തം പലതരത്തിലുള്ള സുഗന്ധദ്രവ്യങ്ങളുടെ അനുലേപനത്തിനു പാത്രീഭൂതനായും, സകല പാപങ്ങളും നശിക്കണമെന്നാഗ്രഹിക്കുന്നവർ വേഗത്തിൽവന്നു് സാക്ഷാൽ ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാന്റെ പാദദർശനം കഴിച്ചാൽ മതിയാകുമെന്ന അർത്ഥത്തിൽ മാടിവിളിക്കയാണോ എന്നു തോന്നുമാറു്, കാററിലാടിക്കളിക്കുന്ന മഞ്ഞക്കൊടിക്കൂറകളെക്കണ്ടു് കൺകുളിർത്തും, രാജവീഥികളും ആപണങ്ങളും അഗ്രഹാരങ്ങളുംകടന്നു നടന്നും, വളരെനേരംകൊണ്ടു മായാമനുഷ്യനായ ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണനിരുന്നരുളുന്ന മണിമേടയുടെ ഗോപുരദ്വാരത്തിൽ ചെന്നുചേർന്നു,

അവിടെ ഭിത്തികൾതോറും ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ഗോപാലനാദിലീലകളും കംസാദിദുഷ്ടകണ്ടകസംഹാരകഥകളുംമററും അതിവിചിത്രമായി എഴുതി, വർണ്ണമാടിയ ലേഖനപരമ്പരകളെ വായിച്ചുമോദിച്ചും, ദീർഘയാത്രകൊണ്ടുണ്ടായ പൈദാഹശ്രമങ്ങളെ വിസ്മരിച്ചും ഭക്തനായ കുചേലൻ ഭഗവൽപാദങ്ങളെ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടുനിന്നു. വാതിൽ കാത്തുനിൽക്കുന്ന ജയവിജയതുല്യന്മാരായ കൃഷ്ണഭൃത്യന്മാരെക്കണ്ടു് ആനന്ദാശ്ചര്യഭരിതനായ കുചേലൻ വിനയത്തോടുകൂടി അല്ലയോ പരമപാവനന്മാരായ കൃഷ്ണഭക്തന്മാരെ! നിത്യവും ഭഗവദ്ദർശനം ലഭിച്ചിരിക്കുന്ന ഭാഗ്യവാന്മാരെ! ബ്രഹ്മാദിസകലദൈവതങ്ങളുടേയും ദൈവതമായി വിളങ്ങുന്ന ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണനെക്കണ്ടു വന്ദിപ്പാനായി വളരെ ദൂരത്തുനിന്നും വന്നിരിക്കുന്ന ഒരു സാധുബ്രാഹ്മണനാണു് ഞാൻ. ഭഗവാന്റെ ഭക്തനും സതീർത്ഥ്യനുമാണു്; കുചേലൻ എന്നാണു പേരു്. നിങ്ങൾ ഞാൻ കാണ്മാൻ വന്നിരിക്കുന്ന വിവരം തിരുമനസ്സറിയിച്ചുകത്തേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകണം എന്നു പറഞ്ഞു. ഇതു കേട്ടുകൊ

ണ്ടടുക്കൽ നിന്നിരുന്ന രാജകിങ്കരന്മാർ കുചേലനെ നോക്കി അപഹാസത്തോടെ പറഞ്ഞു—"ഹേ സാധുബ്രാഹ്മണ! ഏററവും ദരിദ്രനായ ഭവാനും ലോകാധിപതിയായ ഭഗവാനുംതമ്മിൽ സഖ്യമുണ്ടെന്നോ പറഞ്ഞതു്? പുഷ്ടനും വിപുഷ്ടനും തമ്മിൽ സഖ്യമില്ലെന്നാണല്ലോ നീതിജ്ഞന്മാരുടെ അഭിപ്രായം. ഭഗവാനെയും ഭവാനെയും താരതമ്യപ്പെടുത്തിനോക്കുമ്പോൾ, മേരുപർവ്വതവും കടുകും തമ്മിലുള്ള അന്തരമുണ്ടു്. ഇതു വികൃതവും ഹീനവുമായ രൂപത്തിലും വേഷത്തിലും ഇതുവരെ ആരും ഭഗവാനെ കാണ്മാൻ വന്നതായി ഓർമ്മയില്ല. കനകമണികളാൽ അലംകൃതവും മുട്ടുകുലങ്ങളാൽ ആസ്തൃതവുമായ മണിമേടയുടെ പടികളിൽ ഈ മലിനപാദങ്ങളെ ഊന്നുവാൻ നിശ്ചയിച്ചുവോ? അതിലേക്കു് അനുവാദംതരുന്നതാരാണു്? ഹേ സാധോ! വെറുതേ നിങ്ങൾ താമസിക്കാതെ വന്നവഴിക്കു മടങ്ങിപ്പൊയ്ക്കൊൾകേവേണ്ടു. ഭിക്ഷക്കാർക്കും ബീഭത്സന്മാർക്കും കൊട്ടാരത്തിൽ പ്രവേശനമില്ല. പ്രായേണ ഭഗവദ്ദർശനത്തിനു വരുന്നവർ വിശിഷ്ടവസ്ത്രാഭരണങ്ങളാൽ അലംകൃതന്മാരായിരിക്കുന്നതും, അങ്ങനെയിരിക്കേണ്ടതുമാകുന്നു. പണ്ടെങ്ങാനും ഭഗവാൻെറ ഗുരുവിൽനിന്നും ഭവാനും വല്ലതുമഭ്യസിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ അതു തിരുമനസ്സിലേക്കിപ്പോൾ ഓർമ്മകാണുകയില്ല. ഓർമ്മിച്ചാൽതന്നെ അതു നിങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള ബന്ധുത്വത്തിനു് ഒരു കാരണമാകയുമില്ല.രാജാവിനെ അറിയുന്ന ആളുകളെയെല്ലാം രാജാവറിഞ്ഞെന്നുവരികയില്ല തിരുമനസ്സിലേക്കു കോപമുണ്ടാകാൻ ഭവാൻെറ ഈ ആഗമനം മതിയാകും. താങ്കളെക്കുറിച്ചു സ്മരണയുണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിൽ ഭഗവാൻ ഇതിനു മുൻപോരിക്കലെങ്കിലും ആ കാര്യമന്വേഷിക്കയും വല്ല കാരണവശാലും താങ്കളെക്കുറിച്ചു് സംസാരിക്കയും ചെയ്യുമായിരുന്നു. അങ്ങനെ ചെയ്യാത്ത സ്ഥിതിക്കു സ്നേഹംഭാവിച്ചു കടന്നുചെന്നാൽ, സൽക്കാരത്തിനു പകരം ധിക്കാരമായിരിക്കും അനുഭവം. ബ്രാഹ്മണനല്ലേ? വല്ലേടത്തും നടന്നു ചാത്തമുണ്ടാലും വയറുനിറയ്ക്കാമല്ലൊ ആ സ്ഥിതിക്കു്, ഒക്കാത്തകാര്യത്തിനു വ്യാമോഹിച്ചു കച്ചകെട്ടി അപത്തിൽ ചാടുന്നതെന്തിനു്? ഇന്ദ്രൻ മുതലായ ദേവന്മാർപോലും ഭഗവദ്ദർശനത്തിനു കാത്തുനിന്നു്, സമയംകിട്ടാതെ മടങ്ങിപ്പോകയാണു പതിവു്. കൊങ്കണേശൻ, കാശീശൻ മുതലായ എത്ര രാജാക്കളാണു്, ദിവസംതോറും വന്നു സമയം കാത്തുനില്ക്കുന്നതു്? അങ്ങനെയുള്ള തൃപ്പാദങ്ങൾ കണ്ടു തൊഴുന്നതിനു് ഏതും പ്രയാസമില്ലെന്നു നിശ്ചയിച്ചു വന്നതു ബ്രാഹ്മണസഹജമായ അവിവേകത്തിൻെറ ലക്ഷണമെന്നല്ലാതെ ഞ

ങ്ങൾ എന്താണ പറയുന്നതു്? ഈമാതിരി ദുരാഗ്രഹംകൊണ്ടാണ് ഭവാൻ ഒട്ടാകെ ദാരിദ്ര്യമനുഭവിക്കുന്നതെന്നു തോന്നുന്നു. ഇനിയെങ്കിലും മോഹമൊക്കെക്കളഞ്ഞു തിരിയെ മടങ്ങിപ്പൊയ്ക്കോൾക:—

ഇങ്ങനെ അപഹസിച്ചതുകേട്ടു കുചേലൻ പറഞ്ഞു:—വിവേകികളായ രാജഭൃത്യന്മാരേ! നിങ്ങൾ പറഞ്ഞതൊക്കെ പരമാൎത്ഥം തന്നെ. നിങ്ങൾ വിചാരിക്കുന്നതുപോലെ വല്ലതുമപേക്ഷിച്ചു വാങ്ങിക്കൊണ്ടുപോകാമെന്നുള്ള മോഹത്താലല്ല ഞാൻ വന്നതു്. പാപനാശനകരമായ തൃപ്പാദങ്ങൾ കണ്ടു തൊഴുതുപോകാൻ മാത്രമാണു്. വിശിഷ്ടവസ്ത്രാഭരണങ്ങൾ ധരിക്കത്തക്ക ധനപുഷ്ടിയുമെനിക്കില്ല. അതിനാൽ എന്നെ ഭഗവൽസന്നിധാനത്തിലേക്കു നയിക്കുന്നതിനു നിങ്ങൾക്കു കരുണയുണ്ടാകണം. ഇങ്ങനെ വിനീതനായിപ്പറഞ്ഞശേഷം, താൻ കൊണ്ടുവന്ന അവൽപ്പൊതി, അവർ കാണരുതെന്നുദ്ദേശിച്ചു കക്ഷത്തിൽ നല്ലപോലെ മറച്ചുവച്ചു. കിങ്കരന്മാരുടെ വാക്കുകൾകേട്ടു ദ്വാരപാലന്മാർ അവരെ നോക്കി—"ഹേ മൂഢന്മാരേ! നിങ്ങൾ ഈ സാധുബ്രാഹ്മണനെ അപഹസിച്ചതു കുറെ സാഹസമായിപ്പോയി. ഇദ്ദേഹം ആരാണെന്നു നിങ്ങൾ അറിയുന്നില്ല വേദശാസ്ത്രപാരംഗതനും, വേദവേദാന്തവേദ്യനായ ശ്രീവൈകുണ്ഠഭഗവാൻെറ പാദഭക്തന്മാരിൽവച്ചുത്തമനുമാകുന്നു. ബ്രഹ്മസഭയിൽപ്പോലും പ്രവേശിക്കത്തക്ക മഹിമ ഇദ്ദേഹത്തിനുണ്ടു്. ജന്മങ്ങളിൽവച്ചു ദുർല്ലഭമാകുന്നു മനുഷ്യജന്മം. അതിൽതന്നെ വളരെ ദുർല്ലഭമാണു ബ്രാഹ്മണജന്മം. ബ്രാഹ്മണർ ഏതുകാലത്തും ഏതുദേശത്തും പൂജ്യന്മാരാകുന്നു. ആചാൎയ്യന്മാരും ലോകദൈവങ്ങളും അവർതന്നെ. ഭഗവാൻ വിശേഷിച്ചും ബ്രാഹ്മണപ്രിയനുമാണു്. അതുകൊണ്ടിദ്ദേഹത്തെ അവമാനിക്കാനോ അപലപിക്കാനോ നാം ഒരുങ്ങുന്നതു ശരിയല്ല ബ്രാഹ്മണരിൽവച്ചുതന്നെ ഇദ്ദേഹം ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയാകകൊണ്ടു് ഈശ്വരതുല്യനാകുന്നു. ഈശ്വരന്മാർപോലും ഇങ്ങനെയുള്ളവരെ വന്ദിക്കുന്നു. ആ ശാപങ്ങളോ ഏഷണത്രയമോ ഇവരെ ബന്ധിക്കുന്നില്ല. അതിനാൽ വേഷാഡംബരത്തിലും മററും അവൎക്കു ഭ്രമമില്ല അതുകൊണ്ടും അവൎക്കു് യാതൊരു സാദ്ധ്യവുമില്ലെന്നു മാത്രമല്ല അവർ ആരെയും തന്നെ അവമാനിക്കുന്നതും ബഹുമാനിക്കുന്നതുമില്ല. ഇപ്രകാരമുള്ള അവധൂതന്മാർ ഭൂമി കീഴ്മേൽ മറിഞ്ഞാലും സമുദ്രം കരകവിഞ്ഞാലും യാതൊന്നും ഭയപ്പെടുന്നതുമില്ല. ദേഹത്തെക്കുറിച്ചുള്ള സ്മരണപോലും അവൎക്കില്ലെന്നുതന്നെ പറ

യാം. അതുകൊണ്ടാണിദ്ദേഹം മലിനനും കൃശനുമായിരിക്കുന്നതെന്നു തോന്നുന്നു. ലോകത്തിൽ ഒരു ജ്ഞാനിയെ കണ്ടുമുട്ടുക അത്ര സുലഭമല്ല. മഹാജ്ഞാനിയായ ഇദ്ദേഹത്തെക്കാണ്മാൻ നമുക്കു സംഗതി വന്നതു് പൂർവജന്മസുകൃതംതന്നെ ആയിരിക്കാം. ഇങ്ങനെയുള്ളവർ സംസാരത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടിരുന്നാലും സംസാരം അവരെ ബന്ധിക്കുന്നില്ല താമരയിലയിലെ വെള്ളംപോലെ അവർ മുക്തന്മാരായിത്തന്നെയിരിക്കുന്നു അതുകൊണ്ടിദ്ദേഹത്തിന്റെ വരവിനെക്കുറിച്ചു നാമെപ്പോഴും സ്വാമിയോട്ടനന്ദിക്കേണ്ടതാണു്" എന്നുപറഞ്ഞു കുചേലന്റെ പാദങ്ങളിൽ സാഷ്ടാംഗപ്രണാമം ചെയ്തു

ഈ അവസരത്തിൽ ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ വൈകുണ്ഠപുരത്തെയും അധഃകരിക്കുന്ന തന്റെ മണിമന്ദിരത്തിൽ,കനകമണിഭിത്തികളാലും പവിഴസ്തംഭങ്ങളാലും നിർമ്മിതവും ശില്പവൈചിത്ര്യങ്ങളാൽ അലംകൃതവും മനോഹരവുമായ മണിമാളികയുടെ ഏഴാമത്തെ നിലയിൽ ദേവസ്ത്രീകളെപ്പോലും അതിശയിക്കുന്ന സുന്ദരിമാരായ ദാസിമാരോട്ടുകൂടിയ രുക്മിണീദേവിയുമായി ചൂതുകളിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കയായിരുന്നു കനകചാതിലുകളാലും കനകരത്നമാലകളാലും പുഷ്പമാല്യങ്ങളാലും അലങ്കരിക്കപ്പെട്ട ചന്ദ്രകാന്തവേദികയിൽ സുഗന്ധവിലേപനാദികളുടെ പരിമളത്താൽ പരമാഹ്ളാദരസത്തോട്ടുകൂടി സുന്ദരിമാരുടെ രമ്യഗാനനൃത്തങ്ങൾ കേട്ടും കണ്ടും ആനന്ദിച്ചും ചാമരവ്യജനാദികളാലുള്ള അവരുടെ വീജനപാതമേററു സുഖിച്ചു വിനോദിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ ദ്വാരപാലന്മാരുമായി സംസാരിച്ചുകൊണ്ടുനില്ക്കുന്ന ഭക്തശിരോമണിയായ കുചേലനെ ദൂരത്തു കണ്ടു തൽക്ഷണം ഉദ്ബുദ്ധനായി ഭക്തവാത്സല്യത്താൽ പുളകാങ്കിതശരീരനായി ഓടി എഴുന്നേററു വീണ്ടും സൂക്ഷിച്ചുനോക്കിയ ശേഷം, മന്ദസ്മിതം തൂകിക്കൊണ്ടു തന്നത്താൻ താഴത്തേയ്ക്കു ചാടിയിറങ്ങി ഗോപുരദ്വാരത്തിലേയ്ക്കു പാഞ്ഞുചെന്നു. രുക്മിണീദേവിയും ദാസിമാരും ദ്വാരപാലന്മാരും ഭൃത്യന്മാരുമെല്ലാം ഇതെന്തൊരത്ഭുതമെന്നു സംഭ്രമിച്ചു നോക്കിനില്ക്കുമ്പോൾ, ഭഗവാൻ, ചിരത്തൊലിച്ചു ദുർഗ്ഗന്ധമേറി മലിനമായ കുചേലശരീരത്തെ പരിമളവസ്തുക്കളാൽ അലംകൃതമായി ലക്ഷ്മീവിലാസയോഗ്യമായിരിക്കുന്ന തന്റെ മാറോട്ടുചേർത്തു പലവുരു ഗാഢാശ്ലേഷം ചെയ്തു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദങ്ങളിൽ സാഷ്ടാംഗം നമസ്കരിച്ചു. അനന്തരം വിനയബഹുമാനങ്ങളോട്ടുകൂടി മുൻനടത്തിക്കൊണ്ടു പോയി, ഏഴാംമാളികയുടെ മുകളിൽ സുവർണ്ണമഞ്ചത്തിൽ ഉപ

വേശിപ്പിച്ചു്, രുക്മിണീദേവി കൊണ്ടുവന്ന സ്വർണ്ണഭാജന ത്തിലെ ജലംകൊണ്ടു പാദക്ഷാളനംചെയ്തു് ആ തീർത്ഥം താനും ദേവിയും ശിരസ്സിൽ ധരിച്ചു്, മററുള്ളവരെയും ആ തീർത്ഥജല ത്താൽ വിശുദ്ധമാക്കി ഭക്തിപൂർവ്വം വന്ദിച്ചുനിന്നു. രുക്മിണീ ദേവി തൽക്ഷണംതന്നെ ഭർത്താവിൻെറ അഭിമതമറിഞ്ഞു് ആല വട്ടത്താൽ കുചേലബ്രാഹ്മണനെ വീശിത്തുടങ്ങി. അത്ഭുതപൂർവ്വ മായി തനിക്കനുഭവിക്കാനിടയായ ആ മഹാസൽക്കാരത്തെക്കു റിച്ചു സംഭ്രാന്തനായ കുചേലൻ. മണിമഞ്ചത്തിൽനിന്നും പല പരിവൃത്തി, താഴത്തിറങ്ങുകയും രുക്മിണിയുടെ വീജനം ആവ ശ്യമില്ലെന്നു തടുക്കുകയും, ഭഗവാനേയും ദേവിയേയും സാഷ്ടാംഗ പ്രണാമം ചെയ്യാൻ ഒരുങ്ങുകയും മററും ചെയ്തു. ഭക്തദാസനായ ഭഗവാൻ അതൊന്നും സമ്മതിക്കാതെ ആ സാധുബ്രാഹ്മണനെ മഞ്ചത്തിൽ പിടിച്ചിരുത്തി ഉചിതോപചാരങ്ങൾ ചെയ്തുനിന്നു! എന്നിട്ടിങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തു. "സുകൃതിയായ ഭൂദേവേശ്വര! അങ്ങേ നിർമ്മലപദപാംസുക്കൾ, എൻെറ മന്ദിരത്തെ വിശുദ്ധ മാക്കിയിരിക്കുന്നു. പൂർവ്വജന്മകൃതമായ പുണ്യം എനിക്കു ഫലിച്ചു വെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു. അജ്ഞാനികളായ ഞങ്ങൾ അങ്ങേ പാദതീർത്ഥം അങ്ങോട്ടു, വന്നാടേണ്ടതായിരിക്കെ, ഇങ്ങോട്ടെ ഴുന്നെള്ളാൻ കരുണതോന്നിയതു് അങ്ങേ മഹാ മനസ്ഥത്വത്തി ൻെറ ലക്ഷണമെന്നല്ലാതെ ഞാൻ എന്താണു പറയുക? എന്നെ പ്പോലെ ധന്യനായി അന്യൻ ഈ ലോകത്തിലാരുണ്ടു്? നി ന്തിരുവടിയെ ഞാൻ ചിന്തിക്കാത്ത സമയമില്ല. എങ്കിലും ഇതിനിടയ്ക്കു് അങ്ങോട്ടു വന്നുകാണ്മാൻ ഇടയാകാത്ത ഭാഗ്യക്കേ ടിനെ ഞാൻ ശപിക്കുന്നു. അതൊരപരാധമാകയാൽ നിന്തിരു വടി ക്ഷമിക്കണമെന്നപേക്ഷിക്കയും ചെയ്യുന്നു. ഭവാദൃശന്മാ രായ ജ്ഞാനികളുടെ അനുഗ്രഹംകൊണ്ടാണു് ഈ ലോകം നില നിന്നുപോരുന്നതു്. അല്പജ്ഞനായ ഞാൻ ലോകസന്ധാരണ ത്തിനു ശക്തനായി ഭവിച്ചതുമതുകൊണ്ടാണു്. ഹേ വേദവേദാംഗ പാരംഗതനായ വിപ്രേശ്വര! വിവേകികളായ ജ്ഞാനികളുടെ സംസർഗ്ഗവും ശുശ്രൂഷയും ഇല്ലാത്തവർ ഈ ലോകത്തിൽ ശ്വാ വിനെക്കാളും അധമന്മാരാകുന്നു. "സാധുസംഗതിതന്നെ മോ ക്ഷകാരണ" മെന്നു വേദജ്ഞന്മാർ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ലോക വ്യവഹാരത്തിൽനിന്നു മുക്തനായിരിക്കുന്ന ഒരു സാധുവിനെക്കാ ണ്മന്നതും സംസാരിക്കുന്നതും പരമപുരുഷാർത്ഥമാണെന്നു് ശ്രീപ ഞ്ചരാത്രാഗമം മുതലായവയിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. സാധുസേവന മില്ലാത്തവൻ എത്ര സമ്പന്നനായാലും വിദ്വാനായാലും അവ

ന്റെ ജന്മം നിഷ്ഫലംതന്നെ അല്പനായ ഞാനുമായിട്ടുള്ള ബാല്യ സ്നേഹത്തെ വിസ്മരിക്കാതെ ഇങ്ങോട്ടെഴുന്നള്ളി എന്നെ അനുഗ്രഹിച്ചതു് എന്റെ ഭാഗ്യവിശേഷത്താലാണു്. സജ്ജനങ്ങളുടെ മൈത്രിക്കു് ഏഴടി ഒരുമിച്ചുനടക്കുന്ന സമയം മതിയാകുമെന്നു വിദ്വാന്മാർ പറയുന്നു. ബാല്യസ്നേഹത്താൽ ഭവാൻ ഇപ്പോൾ അഗമിച്ചതിൽനിന്നും എനിക്കതനുഭവമായി. സ്നേഹസ്വരൂപനായിട്ടാണു് ഈശ്വരൻ ലോകത്തെ ഭരിക്കുന്നതെന്നു പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. സ്നേഹം തുല്യതയില്ലാത്ത ഒരു സാധനവും ധനവുമാണു്. സമ്പത്തിനും സൌഖ്യത്തിനും മുക്തിക്കുമെല്ലാം ബീജവുമാണു്.

അക്കഥ നില്ക്കട്ടെ; ഇനി ഭവാന്റെ യോഗക്ഷേമത്തേയും ജീവിതചരിത്രത്തേയും കുറിച്ചു് അരുളിച്ചെയ്യണം. സമാവർത്തനം കഴിഞ്ഞു നാം തമ്മിൽ പിരിഞ്ഞതിൽപിന്നെ ഭവാൻ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തെ അംഗീകരിച്ചു എന്നുകേട്ടു. ഉത്തമയായ ആ സധർമ്മിണി ഭവാനനുരൂപതന്നെയോ? ദാരിദ്ര്യാദിപീഡകൾ നേരിട്ടാലും സ്വധർമ്മത്തിൽനിന്നണുപോലും വ്യതിചലിക്കാതെ ആ സാദ്ധ്വീരത്നം വർത്തിക്കുന്നുവോ? കുലദീപങ്ങളായ സന്താനങ്ങളെ ഭവാൻ ആ അന്തർജ്ജനത്തിൽ ഉല്പാദിപ്പിച്ചുവോ? ആ സാധുകുമാരന്മാരെ ഭക്ഷണവസ്ത്രാദികൾ നല്കി വഴിപോലെ സംരക്ഷിക്കുന്നുവോ? അവരുടെ ഉപനയനാദികർമ്മങ്ങൾ കഴിഞ്ഞുവോ? വിദ്യാഭ്യാസം വഴിപോലെ ചെയ്യിച്ചുവോ? ഭവാങ്കലും ഭഗവാങ്കലും അവർ ഭക്തിയുള്ളവരായി ഭവിക്കുന്നില്ലയോ? ജപതപോനിയമാദി സ്വകൃത്യങ്ങളെ ഭവാൻ ശരിയായി അനുഷ്ഠിച്ചുപോരുന്നില്ലയോ? ഭവാന്റെ സ്വദേശം അതുകളുടെ അനുഷ്ഠാനത്തിനു സൌകര്യമുള്ളതല്ലയോ?

ഇങ്ങനെ ഓരോ കുശലപ്രശ്നങ്ങൾചെയ്തു ഭഗവാന്റെ കാരുണ്യാതിശയത്തെ അഭിനന്ദിച്ചു കുചേലൻ ഉചിതമായ മറുപടി പറകയും വേദാന്തസ്വരൂപനായ ആ പരമാത്മാവിനെ, ഹൃദയപത്മത്തിൽ ധ്യാനിച്ചുറപ്പിച്ചു്, ആനന്ദബാഷ്പങ്ങൾ വർഷിച്ചുകൊണ്ടു നിശ്ചലനായിരിക്കയുംചെയ്തു. വീണ്ടും ഭഗവാൻ ഓരോ പ്രശ്നങ്ങൾ ആരംഭിച്ചു. "ഹേ മുനിശ്രേഷ്ഠ! നമ്മൾ ഗുരുകുലവാസം ചെയ്ത കാലത്തെ കഥകൾ എല്ലാം അങ്ങേയ്ക്കോർമ്മയുണ്ടോ? ഒരു ദിവസം നമ്മുടെ ഗുരുനാഥന്റെ ധർമ്മപത്നി നമ്മെ വിറകിനായി കല്പിച്ചയച്ചതോർക്കുന്നുണ്ടോ? വിറകൊടിക്കാൻ നമ്മൾ കാട്ടിൽ പോയപ്പോൾ, കഠിനമായ ഇടിനാദത്തോടുകൂടിയ പെരുമഴ പെയ്തതും, കുടയില്ലാഞ്ഞു നമ്മൾ നനഞ്ഞു വൃക്ഷ

ച്ചുവട്ടിൽ പററിപ്പിടിച്ചു നിന്നതും, ശീതം ബാധിച്ചു കിടുകിടു ത്തതും മഴവെള്ളംപൊങ്ങി നമ്മെ നനയ്ക്കയാൽ, വൃക്ഷക്കൊ മ്പിൽ കയറി നാം അഭയം പ്രാപിച്ചതും, മഴകഴിഞ്ഞപ്പോഴേക്ക നേരം ഇരുട്ടിപ്പോകയാൽ വഴിയറിയാതെ അരുണോദയമാകുന്ന തുവരെ കൊടുങ്കാട്ടിൽ ചുററിനടന്നതും, പിറേറദിവസം നന ഞ്ഞൊലിച്ചു വിറകുമായി നാം വരുമ്പോൾ മഹർഷി നമ്മെ അ ന്വേഷിച്ചു നടന്നുവന്നു വഴിമേൽ കണ്ടുകൂട്ടി ഓരോ ഉപചാരവാ ക്കുകൾ പറഞ്ഞു് അനുഗ്രഹിച്ചതും, പിന്നീടു ഗൃഹത്തിൽ ചെന്ന പ്പോൾ ഗുരുപത്നി പ്രീതിപൂർവ്വം ആശീർവ്വദിച്ചതും എല്ലാം ഓക്ക ന്നുണ്ടോ? വിശേഷിച്ചും അദ്ദേഹത്തിൻെറ ശിഷ്യന്മാരിൽവച്ചു ത്തമന്മാരും ഗുരുഭക്തിയുള്ളവരും നമ്മളാണെന്നു് അരുളിച്ചെ യ്തതും ഓക്കുന്നുണ്ടോ?"

ഇങ്ങനെ കുശലപ്രശ്നങ്ങളും ഗുരുകുലവാസവൃത്താന്തപ്ര സ്താവങ്ങളും കൊണ്ടാനന്ദിച്ചിരുന്നശേഷം, ഭഗവാൻ—"പ്രിയ വയസ്യ! വളരെനാളായിട്ടിപ്പോഴാണല്ലോ ഭവാൻ എന്നെക്കാ ണ്മാൻവന്നതു്. എനിക്ക ഭക്ഷിക്കാൻ വല്ലതും കൊണ്ടുവന്നിട്ടു ണ്ടോ? നന്നേ വിശക്കുന്നു. കൊണ്ടുവന്നിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ വേഗം ഇങ്ങു തരിക. ഉത്തമയായ ഭവാൻെറ ധർമ്മപത്നി എനിക്ക യാതൊന്നും തന്നയയ്ക്കാതെ ഇരിക്കയില്ല" എന്നരുളിച്ചെയ്തു്, ചെന്താമരപ്പൂ പോലെയുള്ള തൃക്കൈകൾ നീട്ടിയപ്പോൾ. കുചേലൻ ലജ്ജാ വിവശനായി "ഹാ കഷ്ടം! ദേവന്മാക്കു തൃപ്തിയാംവണ്ണം പീയൂ ഷത്തെ ദാനംചെയ്ത ഭഗവാനു കല്ലും കരടും പോകാത്ത ഈ അവിൽ ഞാനെങ്ങിനെയാണു കൊടുക്കേണ്ടതു്?" എന്നു നിശ്ച യിച്ചു് ഒന്നും മറുപടിപറഞ്ഞില്ല. അതു മനസ്സിലാക്കിയ കരുണാ കരനായ ഭഗവാൻ കുചേലൻ കക്ഷത്തിൽ ഒളിച്ചുവച്ചിരുന്ന അവിൽക്കിഴിക്ക പിടികൂടി. അഭിമാനത്താൽ കുചേലൻ അതു മുറുകെപ്പിടിച്ചു എങ്കിലും ഭഗവാൻ അതു കൈക്കലാക്കി അഴിച്ചു —"ഹേ പ്രിയവയസ്യ! അവിൽ എനിക്ക വളരെ പ്രിയപ്പെട്ട താണു്! ആ പരമാത്ഥം ഭവാൻ മുൻകൂട്ടി അറിഞ്ഞതിനെക്കുറിച്ചു ഞാൻ അത്ഭുതപ്പെടുന്നു. ഇഷ്ടാനിഷ്ടങ്ങൾ മുൻകൂട്ടി അറിഞ്ഞനുവ ത്തിക്കുന്നതു പരമാത്ഥസ്നേഹത്തിൻെറ ചിഹ്നമാകുന്നു" എന്ന രുൾ ചെയ്തു്, അത്യാത്തിയോടെ ഒരുപിടി വാരി ഭക്ഷിച്ചു—ഹാ ഹാ! ഇതു് അത്യന്തം രുചികരമായിരിക്കുന്നു. ഇതിൽ നെയ്യും ശക്കരയും രുചിക്കുന്നു. ഇതു സ്വാദിഷ്ഠവും ശ്രേഷ്ഠവുമായ ഒരു ഭക്ഷണസാധനം ഇതിനുമുൻപു ഞാൻ അനുഭവിച്ചിട്ടില്ല. പ്രിയ പ്പെട്ട ജനങ്ങൾ ചെയ്യുന്നതെല്ലാം പ്രിയംകരമായല്ലാതെ വരിക

യില്ലെന്നുള്ള സുഭാഷിതം പരമാൎത്ഥമാകുന്നു എന്നോരോ ധന്യവാദങ്ങളോടുകൂടി രണ്ടാമതും അവിലിൽ കൈവച്ചു്, ഒരു മുഷ്ടി വാരി ഭക്ഷിക്കാൻ ഭാവിച്ചു.

ആ ആരംഭംകണ്ടു രുഗ്മിണീദേവി, പരിഭ്രാന്തയായതുപോലെ, ആലവട്ടം ദൂരത്തിട്ടുംവച്ചു് ഓടിയടുത്തു ഭൎത്താവിന്റെ കൈക്കുപിടിച്ചു് ആ മുഷ്ടിയിൽപെട്ട അവിൽ എനിക്കുതരണം, എന്നാവശ്യപ്പെട്ടുകൊണ്ടു രഹസ്യമായിങ്ങനെ പറഞ്ഞു—പ്രാണനാഥ! ഭക്തനായ ഈ കുചേലന്നു് ഐശ്വൎയ്യമുണ്ടാകട്ടെ, എന്നു സങ്കല്പിച്ചു്, ഒരുപിടി അവിൽ ഭക്ഷിച്ചപ്പോൾതന്നെ അദ്ദേഹം ലോകോത്തരസമ്പന്നനായിക്കഴിഞ്ഞു. ഇനി, രണ്ടാമത്തെ അവിൽപ്പിടികൂടി ഭക്ഷിക്കുന്നതായാൽ, ഞാൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദാസ്യം വഹിക്കത്തക്ക നിലയാകും. അങ്ങേ പാദശുശ്രൂഷചെയ്തു ദിവസങ്ങൾ നയിക്കണമെന്നാഗ്രഹിക്കുന്ന എന്നെ ഈ ബ്രാഹ്മണന്റെ ദാസിയാക്കുന്നതു പരമസങ്കടമാണു്.

ഭഗവാൻ—പ്രിയേ! ഭക്തന്മാരെക്കാണുമ്പോൾ എന്നെപ്പോലും ഞാൻ മറന്നുപോകുമെന്നുള്ള പരമാൎത്ഥം ഭവതി അറിഞ്ഞിരിക്കയല്ലേ? ഭവതിയെ ദാസിയാക്കണമെന്നു ഞാൻ ഉദ്ദേശിച്ചില്ല. എങ്കിലും ഇപ്രകാരം ഇപ്പോൾ എന്നെ നിരോധിച്ചില്ലായിരുന്നുവെങ്കിൽ ഭവതിയുടെ വിരഹം എനിക്കു സംഭവിക്കുമായിരുന്നു എന്നരുളിച്ചെയ്തു് വാരിയ അവിൽ തിരികെ പാത്രത്തിലിട്ടിട്ടു് കുചേലനെ ഉപചരിച്ചു സ്നാനംചെയ്യിച്ചു മൃഷ്ടാഷ്ടിയാൽ തൃപ്തനാക്കി—“തങ്കത്താർതൻ തതിലളിതമാം ദന്തശില്പോല്ലസൽ പല്യങ്കത്തിന്മേൽ” ശയിപ്പിച്ചു. താനും അതിനരികേതന്നെ സ്വൎണ്ണരത്നഖചിതമായ ഒരു മഞ്ചത്തിൽ ശയിച്ചു്, പരമാനന്ദചിത്തനായി രാത്രി മിക്കവാറും നിദ്രയില്ലാതെതന്നെ കഴിച്ചുകൂട്ടി. അടുത്തദിവസം അരുണോദയമായപ്പോൾ, കുചേലൻ ഉണൎന്നെഴുന്നേറ്റു് നിത്യകൎമ്മങ്ങളും കഴിച്ചശേഷം യാത്രപറഞ്ഞു പുറപ്പെട്ടു. ഭഗവാൻ അനുയാത്രയായി, ഗോപുരവാതിൽവരെചെന്നു്, ഉപചാരവാക്കുകൾ പലതും പറഞ്ഞു പിരിഞ്ഞു പോരുകയുംചെയ്തു.

ഭഗവാൻ അത്യന്തബഹുമാനഭക്തിയോടുകൂടി ഉപചരിച്ചു സൽക്കരിച്ച ബ്രാഹ്മണൻ യാതൊരു പ്രതിഫലവും ലഭിക്കാതെ വെറുംകൈയായി പോകുന്നതുകണ്ടു പലരും അത്ഭുതപ്പെട്ടു. “ഹാ! കഷ്ടം! ഇദ്ദേഹം എത്ര ദൂരത്തുനിന്നും കഷ്ടതകൾ സഹിച്ചു് വല്ലതും ലഭിക്കുമെന്നാശിച്ചുവന്ന ഒരുദേഹമാകുന്നു. യാതൊന്നും കൊടുക്കാതെയാണല്ലോ ഭഗവാൻ യാത്രയാക്കിയതു്. കരുണാനിധിയായ അവിടുത്തേയ്ക്കു് ഇത്ര നിഷ്കരുണത്വം ഭവിക്കുമോ.

അഥവാ മായാസഹായനായ അവിടുത്തെ മനോഗതി ആരറിഞ്ഞു?" എന്നിങ്ങനെ പല പുരുഷന്മാരും സ്ത്രീകളും അനുകമ്പയോടുകൂടി പറഞ്ഞുകൊണ്ടു നില്ക്കുമ്പോൾ കുചേലൻ സംതൃപ്തനായി ധനത്തിന്റെ ചിന്തപോലുമില്ലാതെ മുമ്പോട്ടു നടന്നു. ഭഗവാന്റെ ഭക്തവാത്സല്യത്തേയും സല്ക്കാരവിധത്തേയും കുറിച്ചു അനുമോദിച്ചും, അഴിവില്ലാത്ത ഭഗവൽപാദങ്ങളെ ധ്യാനിച്ചും ഭഗവന്മന്ദിരത്തിലെ ദിവ്യാഡംബരങ്ങളോർത്തു വിസ്മയിച്ചും നടന്നുപോകുമ്പോൾ കഴുത്തിൽ കിടന്ന രുദ്രാക്ഷമാലകൾ രത്നമാലകളായി ഭവിക്കയും, നിസ്തേജസ്സും വികൃതവുമായ ശരീരം ദിവ്യതേജോവിലാസസുന്ദരമാകയും കീറത്തുണികൾ പീതാംബരങ്ങളാകയും ചെയ്തു. സ്വഭവനത്തോടു് അടുക്കാറായപ്പോൾ കുചേലൻ തന്റെ പത്നിയുടെ സന്ദേശത്തെക്കുറിച്ചോർത്തു "കഷ്ടം പട്ടിണിയായി വീട്ടിൽകിടക്കുന്ന ആ സാധുകുടുംബം എന്റെ വരവും കാത്തിരിക്കയാണു്. ഹാ ജഗദീശാ! ഞാൻ അവരോടു് എന്തൊരു സമാധാനമാണു പറയേണ്ടതു്? കത്തിക്കാളുന്ന ജഠരാഗ്നിയുടെ ചൂടു സഹിക്കാൻ ശക്തരാകാതെ കിടന്നു നിലവിളിക്കുന്ന ഇളം പൈതങ്ങളോടു് അച്ഛനിപ്പോൾ വരും കുഞ്ഞുങ്ങളെ! അദ്ദേഹം നിങ്ങൾക്കു ഭക്ഷണത്തിനാണു പോയിരിക്കുന്നതു്!" എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞാശ്വസിപ്പിച്ചു്, എന്റെ വരവും കാത്തിരിക്കുന്ന ആ പതിവ്രതയെ കാണുമ്പോൾ ഞാൻ എന്താണു പറക? ഭഗവാനോടു് ഈ ദാരിദ്ര്യസ്ഥിതിയെക്കുറിച്ചു്, ഒരു വാക്കുപോലും പറവാൻ എനിക്കു സാധിച്ചില്ല. അഥവാ, പറയാതെ തന്നെ എല്ലാ വസ്തുതയും അവിടെ അറിയാവുന്നതുമാണു്. ഞാൻ അങ്ങോട്ടറിവിച്ചില്ലെങ്കിലും കല്പിച്ചിങ്ങോട്ടു ചോദിച്ചതുമില്ല. അതു്, ദൈവസങ്കല്പമാണെന്നുതന്നെ വിചാരിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. മതിയല്ല വിധിതന്നെ വലുതു്—എന്നപഴഞ്ചൊല്ലു സത്യംതന്നെ. ആത്മാവിനു പരഗതിയെ ദാനംചെയ്യുന്ന ആ ഭഗവാനെക്കണ്ടപ്പോൾ മുക്തിയെക്കുറിച്ചല്ലാതെ ധനത്തെക്കുറിച്ചെനിക്കോർമ്മവന്നില്ല. അതെന്റെ പുണ്യവിശേഷമാണെന്നുള്ളതിനു തർക്കമില്ല. എങ്കിലും സംസാരബന്ധത്താൽ എനിക്കു മനസ്സമാധാനമുണ്ടാകുന്നില്ല. "ആഹാ! അച്ഛൻവന്നു—അച്ഛൻവന്നു—അച്ഛാ! ഞങ്ങൾക്കെന്തുകൊണ്ടുവന്നു? വേഗം തരണം"—എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞുകൊണ്ടോടിവരുന്ന പുത്രന്മാരോടു മറുപടിപറയുന്ന കഥ ഓർക്കുമ്പോൾ, തിരികെ ദ്വാരകയ്ക്കുതന്നെ പോയി ഭഗവാനെക്കണ്ടു്, വല്ലതും യാചിച്ചാലോ എന്നു തോന്നിപ്പോകുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ അതെന്തിനു്? സകലജഗന്മയനായ അവിടേയ്ക്കു നിഗ്രഹാ

നുഗ്രഹശക്തി സ്വാധീനമല്ലേ? അവിടുന്നു സർവ്വസാക്ഷിയുമല്ലേ? വിശേഷിച്ചും, ദ്വാരകയിൽനിന്നും ഞാൻ തിരിക്കുമ്പോൾ കണ്ടതു്, ശുഭോദർക്കങ്ങളായ ശകുനങ്ങളാണല്ലോ." എന്നെല്ലാം ഓരോ വിചാരപരമ്പരയാൽ വിവശീകൃതമനസ്സായ കുചേലൻ വഴിയുടെ ഭാരമോ ദൂരമോ അറിയാതെ യാത്രചെയ്യുമ്പോൾ, ഒട്ടകലത്തായി സുവർണ്ണരത്നപരികീർണ്ണമായ ഒരു മണിമന്ദിരം ആകാശചുംബികളായ ഗോപുരങ്ങളാൽ അലംകൃതമായി കാണപ്പെട്ടു. "ഹ ഹ! ഞാൻ വീണ്ടും ഭഗവദധിവാസസ്ഥാനമായ ദ്വാരകയിലേക്കാണോ വന്നുചേർന്നതു്? അഥവാ, ഇതു ദ്വാരകയല്ലയോ? സമുദ്രം കാണുന്നില്ലല്ലോ" എന്നിങ്ങനെ പരിഭ്രാന്തമനസ്കനായ കുചേലൻ ദിഗ്ഭ്രമത്താൽ നിശ്ചലനായി നിന്നുപോയി. തൽക്ഷണംതന്നെ സർവ്വാഭരണഭൂഷിതഗാത്രിയായ ഒരു സുന്ദരി ദാസിമാരാൽ പരിവൃതയായി, അഷ്ടമംഗല്യാദികൾ കയ്യിൽ ധരിച്ചു് ഒരു രത്നപ്പല്ലക്കും ചുമപ്പിച്ചുകൊണ്ടു്, അഭിമുഖമായി വരുന്നതു കാണായി. അതു സാക്ഷാൽ മഹാലക്ഷ്മിതന്നെയാണെന്നു നിശ്ചയിച്ചും വസ്തുതകൾ മനസ്സിലാകാഞ്ഞു പരിഭ്രമിച്ചും കുചേലൻ നിൽക്കുമ്പോൾ, കൈയിൽ വളകളും കാലിൽ തളകളും മററു രത്നാഭരണങ്ങളും ദിവ്യവസ്ത്രങ്ങളും ധരിച്ചു്, തുള്ളിച്ചാടിക്കളിച്ചുകൊണ്ടോടിവരുന്ന തന്റെ പുത്രന്മാരെയും കാണായി. അഹോ സർവ്വേശകരുണാകടക്ഷംതന്നെ! ഈ കാണപ്പെട്ട മണിമന്ദിരാദികളെല്ലാം ഭഗവാൻ എന്റെ സാധുകുടുംബത്തിനായി അനുഗ്രഹിച്ചു എന്നു തന്നത്താൻ പറഞ്ഞുകൊണ്ടു് കുചേലൻ പുത്രന്മാരെ ആലിംഗനം ചെയ്തുനിൽക്കുന്നതിനിടയ്ക്കു് പത്നിയും പരിവാരങ്ങളും കാല്ക്കൽവീണു നമസ്കരിച്ചു്, അദ്ദേഹത്തെ പല്ലക്കിൽ ഉപവേശിപ്പിച്ചു അനന്തരം സർവ്വവാദ്യവാദ്യഘോഷങ്ങളോടുകൂടിത്തിരിച്ചു് അളകാപുരത്തെയും അതിശയിക്കുന്ന തന്റെ മണിമന്ദിരത്തിൽ ചെന്നുകടന്നു. പോകുംവഴിക്കു ദേവകൾ പുഷ്പവൃഷ്ടിചെയ്കയും ദുന്ദുഭി ഘോഷിക്കയും കാണികൾ വിസ്മയാകുലരായി വാഴ്ത്തിസ്തുതിക്കയും ചെയ്തു.

രണ്ടാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

മൂന്നാം അദ്ധ്യായം.

കുചേലൻ ഐശ്വര്യം സിദ്ധിച്ചു പരമപദം അടഞ്ഞതു്.

അല്ലയോ പരീക്ഷിത്തുമഹാരാജ! കുചേലബ്രാഹ്മണൻ വിചിത്രവും വിശാലവുമായ തന്റെ മണിമന്ദിരത്തിൽ കടന്നപ്പോൾ ദ്വാരകയിൽ പ്രവേശിച്ച സമയത്തുണ്ടായതുപോലെ മതിഭ്രമവും വിസ്മയവും വർദ്ധിച്ചു. അനേകം ദാസീദാസന്മാർ അവിടവിടെനിന്നു്, അദ്ദേഹത്തെ വന്ദിച്ചു. അടുത്ത അഗ്രഹാരങ്ങളിലുള്ള പലരും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാഗ്യോദയത്തെ അഭിനന്ദിക്കാനും ആശീർവ്വദിക്കാനുമായി അവിടെക്കൂടിയിരുന്നു. ഭഗവൽഭജനത്തിന്റെ ഫലം സമ്പത്താണോ മുക്തിയാണോ എന്നു ചില സാധുക്കൾ സംശയിച്ചു. കുചേലപത്നിയുടെ അഭിമതപ്രകാരം, ഭഗവാൻ ഈ സമ്പത്തിനെ ദാനംചെയ്തതാണെന്നും, കുചേലൻ ധനത്തിൽ വിരക്തനാണെന്നും പലരും സംസാരിച്ചു ജ്ഞാനികൾക്കു ധനമുണ്ടായാലും അവരുടെ മനസ്സു്, അതിൽപ്രീതിയുകയോ അഹങ്കരിക്കുകയോ ചെയ്കയില്ലെന്നും അതിലേക്കു ജനകൻ മുതലായ രാജാക്കന്മാർ ദൃഷ്ടാന്തമാണെന്നും കുചേലനും അതുപോലെ വിരക്തനും ജ്ഞാനിയുമാണെന്നും ചിലർ പറഞ്ഞു. സമ്പത്തും ഭാര്യയും പുത്രന്മാരുമെല്ലാം സംസാരികൾക്കല്ലയോ വേണ്ടതു്? മുനിമാർക്കാണോ? എന്നു ചിലർ ചോദിക്കയും അതിനു മറുപടിയായി, ച്യവനമുനി ബാല്യകാലംമുതല്ക്കേ തപസ്സുചെയ്കയും ഒടുവിൽ സംസാരിയായിരുന്നു മുക്തിയടയുകയും ചെയ്ത കഥ ചിലർ പറഞ്ഞുകേൾപ്പിക്കയും ചെയ്തു.

ഇത്രയും കേട്ടപ്പോൾ, ശുകനെ വന്ദിച്ചു്, ച്യവനമുനിയുടെ ചരിത്രം കേൾപ്പിക്കണമെന്നു പരീക്ഷിത്താവശ്യപ്പെട്ടു. ശുകൻ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—ഹേ രാജൻ! ഭൃഗുമുനിയുടെ മകനായ ച്യവനൻ ഹിമവൽപർവതത്തിന്റെ താഴ്വരയിലുള്ള കൊടുംകാട്ടിൽ പലനാൾ തപസ്സുചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശരീരം മുഴുവൻ പുററുകൊണ്ടു മൂടിപ്പോയി. അക്കാലത്തു്, ഒരു ദിവസം ശര്യാതി എന്ന രാജാവിന്റെ മകളും തോഴിമാരുമായി ആ വനത്തിൽ പൂവിറുക്കാനായിപ്പോയി. അവർ അങ്ങനെ ചുററിനടക്കവേ, ഒരുഭാഗത്തു പുററു വളർന്നു നിൽക്കുന്നതുകണ്ടു്, അതിനുള്ളിൽ എന്താണെന്നു പരിശോധിപ്പാനായി രാജപുത്രി അടുത്തുചെന്നു നോക്കി. മുനിയുടെ

തോൾഭാഗത്തു പുററിൽ ഒരു വിള്ളലുണ്ടായിരുന്നതിൽകൂടിയാണു നോക്കിയതു്. തുറന്നിരിക്കുന്ന അദ്ദേഹത്തിന്റെ കണ്ണുകൾ കണ്ടു് അതു വണ്ടുകളോ മററൊ ആണെന്നു സംശയിച്ചു്, ഒരു പുൽക്കൊടിയെടുത്തു് അതിലൊന്നിൽ കുത്തി. വേദനകൊണ്ടു സമാധിയഴിഞ്ഞ മുനി മുഖത്തെ പുററു തട്ടിനോക്കി. സർവ്വാംഗസുന്ദരിയായ ഒരു കന്യകയെയാണു് ഉടനേ മുമ്പിൽ കണ്ടതു്. തൽക്ഷണംതന്നെ കാമവിവശനായി കന്യകയുടെ കൈകളിൽ എത്തിപ്പിടിക്കാൻ ഭാവിച്ചു. അതിനിടകൊടുക്കാതെ അവൾ വേഗത്തിൽ ദൂരത്തോടി മറഞ്ഞുകളഞ്ഞു. യദൃച്ഛയാ ആ അവസരത്തിൽ ശര്യാതി നായാട്ടിനായി ആ വനത്തിൽ ചെന്നുചേൎന്നു്, ച്യവനമഹർഷിയെ അദ്ദേഹം കണ്ടുകൂടി, വന്ദിക്കുകയും കണ്ണുകളിൽകൂടി നീരൊഴുകുന്നതിന്റെ കാരണം ചോദിക്കയുംചെയ്തു. ഒരു കന്യക കണ്ണിൽ ഒരു പുൽക്കൊടികൊണ്ടു കുത്തി വ്രണപ്പെടുത്തിയെന്നും അവൾ ആരാണെന്നന്വേഷിച്ചറിയണമെന്നും രാജാവിനോടു പറഞ്ഞു. മുനിയുടെ ആജ്ഞയനുസരിച്ചു രാജാവുപോയി അന്വേഷിച്ചപ്പോൾ വസ്തുതകളെല്ലാം മനസ്സിലായി. അറിവില്ലായ്കകൊണ്ടു് തന്റെ പുത്രിയാണു് ആ തെററുചെയ്തുപോയതെന്നും ക്ഷമിച്ചനുഗ്രഹിക്കാൻ കരുണയുണ്ടാകണമെന്നും രാജാവു മുനിയോടു് അപേക്ഷിച്ചു. അവളെ, തനിക്കു കല്യാണം കഴിച്ചുതരാത്തപക്ഷം താൻ ക്ഷമിക്കുന്നതല്ലെന്നു മുനി പറഞ്ഞു. ശാപശങ്കിതനായ രാജാവു് ഉടനേതന്നെ പുത്രിയെ ആ മുനീശ്വരനു വിവാഹം ചെയ്തുകൊടുത്തു. അവരങ്ങനെ ദമ്പതിമാരായിരിക്കുന്ന കാലത്തു് ഒരുദിവസം വനത്തിൽവച്ചു് അശ്വിനീദേവന്മാർ ആ രാജസ്ത്രീയെക്കണ്ടിങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—"ഹേ സുന്ദരീ! നീയാരുടെ പുത്രിയാണു്? പേരെന്താണു്? സമ്മതമുള്ളപക്ഷം ഞങ്ങളെ നീ വിവാഹം ചെയ്യണം" എന്നാഗ്രഹമുണ്ടു്.

രാജപുത്രി:—ഹേ ദേവന്മാരേ! ഞാൻ ശര്യാതിയെന്ന രാജാവിന്റെ മകളാണു്; സുകന്യയെന്നാണു പേരു്; ച്യവനമുനിയുടെ പത്നിയാണു്; മറെറാരാളെ ഇനി എനിക്കു വരിക്കാൻ പാടില്ല—എന്നറിവിച്ചു.

അശ്വിനീദേവന്മാർ അതുകേട്ടു പറഞ്ഞു:—സുന്ദരീ! ഭവതിയുടെ ഭർത്താവു് കരിയില ഭക്ഷിച്ചും കാട്ടാറിലെ വെള്ളംകുടിച്ചും ജീവിക്കുന്ന ഒരു മുനിയല്ലേ? അയാൾക്കു രൂപഗുണമെവിടെ? അതുകൊണ്ടു് ശൃംഗാരരസികന്മാരായ ഞങ്ങളിൽ ഒരാളെ ഭർത്താവായി വരിച്ചു യൌവനത്തെ സഫലമാക്കുക.

സുകന്യ—ദേവന്മാരെ! എന്റെ ഭർത്താവു് വൃദ്ധനും വിരൂപനമല്ല; യൌവനയുക്തനും സുകുമാരശരീരനുമാണു്. കാണണമെങ്കിൽ ഞാൻ ഇപ്പോൾ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാം എന്നു പറഞ്ഞുചെന്നു് ച്യവനമഹർഷിയെക്കണ്ടു സകല വസ്തുതകളും പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചു. അദ്ദേഹം ഉടൻതന്നെ അടുത്തുള്ള ഒരു താമരപ്പൊയ്കയിലിറങ്ങി മുങ്ങിനിവന്നപ്പോൾ അതിസുകോമളശരീരനായി ഭവിച്ചു. കന്ദർപ്പസുന്ദരനായ ച്യവനൻ ഉടൻതന്നെ, പത്നിയുമായിച്ചെന്നു്, ദേവന്മാരെ വന്ദിച്ചുനിന്നു സന്തുഷ്ടന്മാരായ അവർ ആ സാധുദമ്പതിമാരെ അനുഗ്രഹിക്കയും പരീക്ഷണാർത്ഥം ചോദിച്ചതാണെന്നുള്ളവസ്തുത പ്രസ്താവിക്കയും ചെയ്തശേഷം അന്തർധാനംചെയ്തു. ച്യവനൻ ധർമ്മവിരുദ്ധമായ കാമത്തെ പാലിച്ചു് അവളിൽ പുത്രോല്പാദനംചെയ്തു് പലനാൾ ജീവിച്ചശേഷം മുക്തിയടഞ്ഞു. ഇങ്ങനെയാണു് ച്യവനകഥ. അതിനാൽ കുചേലൻ സഭാര്യനാണെങ്കിലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ തപോനിഷ്ഠയ്ക്കോ മുക്തിമാർഗ്ഗത്തിനോ യാതൊരു വിഘ്നവുമില്ല. പലരും ഇങ്ങനെ പലതും പറഞ്ഞുകൊണ്ടു നില്ക്കുമ്പോൾ, കുചേലൻ ഗൃഹാന്തർഭാഗത്തിലെത്തി, മാളികത്താഴെയുള്ള ചന്ദ്രകാന്തവേദിയിൽ അധിരോഹിച്ചു. പത്നി സ്വർണ്ണകലശജലത്താൽ ഭർത്താവിന്റെ പാദങ്ങൾ കഴുകിച്ചു മാളികമേൽ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി, സുവർണ്ണപര്യങ്കത്തിന്മേൽ ഉപവേശിപ്പിച്ചു് ഉപചരിച്ചുനിന്നു. കാണപ്പെട്ടതെല്ലാം ഭഗവദനുഗ്രഹത്താൽ സിദ്ധിച്ചതാണെന്നുള്ള ബോധത്തോടുകൂടി, വിരക്തരും നിത്യമുക്തരുമായ ആ ദമ്പതിമാർ സന്തോഷിച്ചിരുന്നു. അനന്തരം കുചേലൻ ആ സമ്പത്തുകളെല്ലാം എപ്പോൾ എങ്ങനെയുണ്ടായി എന്നു പത്നിയോടു ചോദിച്ചു. ഭർത്താവു് ദ്വാരകയ്ക്കുപോയ ദിവസംതന്നെ സായംകാലം സമീപിച്ചപ്പോൾ സർവ്വാംഗസുന്ദരിയായ ഒരു ദേവി കൈയിൽ ഒരു പൊന്താമരപ്പൂവും ധരിച്ചുകൊണ്ടു മുററത്തുവന്നുനിന്നു് "ഹേ സാധ്വീരത്നമേ! ഭവതിയുടെ ഭർത്താവു് ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാനു് അവിൽ സല്ക്കരിച്ചതിന്റെ ഫലമായി നിങ്ങൾക്കു സമ്പത്തു നല്കാനാണു ഞാൻ വന്നതു്. അനശ്വരമായ സമ്പത്തു്, എന്നേക്കും നിങ്ങൾ അനുഭവിക്കാറാകും." എന്നിങ്ങനെ തന്നോടു അരുളിച്ചെയ്തു മറഞ്ഞുവെന്നും, ഉത്തരക്ഷണത്തിൽ മണിമാളിക മുതലായതെല്ലാം അവിടെ ആവിർഭവിച്ചുവെന്നും കുചേലപത്നിപറഞ്ഞു. അപ്പോഴേയ്ക്കു പരിചാരകവൃത്തിക്കു "ഞാൻ" "ഞാൻ" എന്നമട്ടിൽ അനവധി ജനങ്ങൾ വന്നു്, കുചേലനെ ബലാൽതന്നെ ശുശ്രൂഷിക്കാൻ തുടങ്ങി. പനിനീർ തളിച്ചു വീശുക—താംബൂലാദികൾ ഒരുക്കിക്കൊടുക്കുക—സ്നാനാശ

നാദികൾക്കു ക്ഷണിക്കുക—മുതലായി ആരംഭിച്ച പരിചരണങ്ങൾ ഒടുവിൽ കുചേലന് ഒരു ബുദ്ധിമുട്ടായിത്തീർന്നു. എന്നിട്ട് അദ്ദേഹം ഇങ്ങനെ വിചാരിച്ചു "കഷ്ടം! അർത്ഥം അനർത്ഥംതന്നെ. പരമഭാഗവതന്മാർ അർത്ഥത്തെ ആഗ്രഹിക്കാത്തതിന്റെ പരമാർത്ഥം ഇപ്പോൾ എനിക്കു മനസ്സിലായി. ഇതു നരകപ്രദമാണെന്നല്ല ദുഃഖപ്രദവുമാണെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. എന്റെ വീട്, എന്റെ ധനം ഇത്യാദി അഭിമാനങ്ങളെയുണ്ടാക്കി ജന്മത്തെ ആവർത്തിപ്പിക്കുന്നു. അതിനെ ഉപേക്ഷിക്കാതെ ഒരിക്കലും മുക്തി ലഭിക്കയില്ലെന്ന് ഉപനിഷത്തുകൾ ഘോഷിക്കുന്നു. ബ്രഹ്മമേ സത്യം; പ്രപഞ്ചം അസത്യം എന്ന നിശ്ചയബുദ്ധി ആർക്കു ഭവിക്കുന്നുവോ അവൻമാത്രമേ ധനാശയിൽനിന്നു വിമുക്തനാകയുള്ളൂ. അല്ലാത്തവൻ എത്ര സദ്ഗുണങ്ങളോടുകൂടിയവനായാലും അജ്ഞാനിതന്നെ. സമ്പൽസുഖങ്ങളെയനുഭവിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന്, മുക്തനാകാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നതു്, വെള്ളത്തിൽ മുങ്ങിക്കിടന്നുകൊണ്ടു തീ കായാൻ തുടങ്ങുന്നതുപോലെ അസാദ്ധ്യംതന്നെയാണ്. അതിനാൽ ഭഗവദ്ധ്യാനത്തിൽതന്നെ ഞാൻ മനസ്സുവയ്ക്കുന്നു" എന്ന് നിശ്ചിതമനസ്സായി മൌനം ദീക്ഷിച്ചു ജ്ഞാനനിഷ്ഠനായിരുന്നു.

വിധിപ്രകാരം ആസനം ഉറപ്പിച്ചു ഭഗവദ്ധ്യാനം ചെയ്തിരുന്ന കുചേലമുനിയുടെ പുരോഭാഗത്തു് കരുണാകരനായ ഭഗവാൻ ശ്രീനാരായണൻ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു് "ഹേ ഭാഗവതവര്യ! അർത്ഥം ദുഃഖകരമാണെന്നുള്ള ചിന്തയാണോ നിന്നെ ചഞ്ചലപ്പെടുത്തുന്നതു്? ദാരിദ്ര്യംതന്നെ വേണമെന്നാണോ നിന്റെ പക്ഷം? അങ്ങനെ തോന്നാൻ കാരണമെന്തു്?" എന്നു ചോദിച്ചു. ചരാചരഗുരുവായ ഭഗവാനെ അഗ്രഭാഗത്തു ദർശിച്ച മാത്രയിൽ പരമാനന്ദപരിപ്ലുതനായ കുചേലൻ ആനന്ദാശ്രുക്കൾതൂകി വന്ദിച്ചുണർത്തിച്ചു:—"സ്വാമിൻ! ഭഗവൽപാദഭജനത്തിനു ധനം വിഘ്നകാരണമാണെന്നടിയനു തോന്നുന്നു. മാനമദാദിദോഷങ്ങളെ മനസ്സിലുളവാക്കുന്നതു ധനമാണ്. അതിനാൽ ധനത്തോടുകൂടാതെയിരിക്കുന്നതാണു നല്ലതെന്നു തോന്നുന്നു."

ഭഗവാൻ—"പരമജ്ഞാനിയായ ബ്രാഹ്മണ! നീ പറഞ്ഞതിൽ വളരെ പരമാർത്ഥമുണ്ടെങ്കിലും താമരയിലയിൽ വെള്ളത്തുള്ളി പററാത്തതുപോലെ ജ്ഞാനികളുടെ ഹൃദയത്തെ ആകർഷിക്കാനോ ദുഷിപ്പിക്കാനോ ധനം മതിയാകുന്നില്ല. നിനക്കുവേണ്ടിയല്ല ഞാൻ ഈ ധനം ദാനംചെയ്തിട്ടുള്ളതു്. ധനേച്ഛുക്കളായ നിന്റെ ഭാര്യയേയും പുത്രന്മാരേയും ഉദ്ദേശിച്ചു മാത്രമാണ്.

അനശനംകൊണ്ടും മററും ശരീരത്തിനുണ്ടാകുന്ന സങ്കടങ്ങളെ മനസ്സിൽ പ്രവേശിപ്പിക്കാതെ വയ്ക്കത്തക്ക ജ്ഞാനശക്തി അവക്കില്ല. അതുകൊണ്ടു് [illegible] ഭക്ഷണാദികളാൽ സംതൃപ്തരായിരുന്നതന്നെ എന്നെ ധ്യാനിക്കപ്പെട്ടതെന്നു ഞാൻ നിശ്ചയിച്ചു. നീ പണ്ടുമിന്നും ഒരുപോലെ സംതൃപ്തൻതന്നെ. ദാരിദ്ര്യം നിന്നെ ഒരിക്കലും ബാധിച്ചിരുന്നില്ല. അർത്ഥമില്ലല്ലോ എന്നു സന്താപിക്കുന്നവനും അർത്ഥാശയൊരിക്കലും തീരാത്തവനുമാണു ദരിദ്രൻ. അവനെത്രസമ്പത്തുണ്ടായാലും ദാരിദ്ര്യമൂർത്തിതന്നെ. അല്പംപോലും അർത്ഥമില്ലെങ്കിലും അർത്ഥാശകൂടാതെ സംതൃപ്തനായവൻ സംപൂർണ്ണസമ്പന്നനാണു്. എന്നാൽ ഈ സമ്പത്തു്, അനർത്ഥമാണെന്നോ നിരർത്ഥകമാണെന്നോ നീ ശങ്കിക്കേണ്ടതില്ല" എന്നരുളിച്ചെയ്തു.

ആനന്ദപ്പാട്ടുകളാൽ ഉദ്ബുദ്ധനായ കുചേലൻ വേദസൂക്തങ്ങളാൽ ഭഗവാനെ സ്തുതിച്ചു. അനന്തരം ഭഗവദ്ദശാവതാരകഥകളെ വാഴ്ത്തി. സ്തുതിവാക്യങ്ങൾകേട്ടു വിഷ്ണുഭഗവാൻ സന്തുഷ്ടനായി, "ഹേ കുചേല! നീ ഇപ്രകാരം പരമഭാഗവതാഗ്ര്യനായി ഭാര്യാപുത്രാദികളോടുകൂടി ഭൂമിയിൽ ജീവിച്ചിരുന്നു് ഒടുവിൽ എന്റെ പദത്തെ പ്രാപിച്ചാലും"—എന്നരുളിച്ചെയ്തു മറഞ്ഞു.

വിഷ്ണുനിയോഗംപോലെതന്നെ കുചേലൻ ഭാഗവതോത്തമനായി ഭാര്യാപുത്രസമ്പത്തുകളിൽ ചേരാതെ ചേർന്നിരുന്നു വളരെനാൾ ഭഗവദ്ഭജനം ചെയ്കയും ഒടുവിൽ ഭഗവന്നിയോഗപ്രകാരം വിഷ്ണുദൂതന്മാർ എഴുന്നെള്ളിവന്നു്, അദ്ദേഹത്തെ വിമാനത്തിൽ ആരോഹിപ്പിച്ചു് ദേവാദികളുടെ പുഷ്പവൃഷ്ടിയോടും വാദ്യഘോഷത്തോടുംകൂടി, വൈകുണ്ഠത്തെ പ്രാപിച്ചു. ഉടനെ ഭഗവാൻ കരുണാപൂർവ്വം സായുജ്യമുക്തി നൽകുകയും ചെയ്തു.

കുചേലചരിത്രം സമാപ്തം.

ചില പ്രസിദ്ധീകരണങ്ങൾ

	Rs.	Np.
ഭക്തിമാർഗ്ഗപുസ്തകങ്ങൾ		
ശ്രീമഹാഭക്തവിജയം		
ടി 1-ാംഭാഗം	4	00
ടി 2-ാംഭാഗം	4	00
ടി 3-ം 4-ം ഭാഗങ്ങൾ	4	00
അഗസ്ത്യരാമായണം	3	50
ഹാലാസ്യമാഹാത്മ്യം	3	00
ദേവീഭാഗവതം 1 ാംഭാഗം	5	25
ടി 2-ാംഭാഗം	5	25
ടി (സെററ്)	10	00
ജ്ഞാനവാസിഷ്ഠം ഗദ്യം	4	00
ശ്രീമഹാഭാഗവതസാരാമൃതം	1	50
ശിവഭക്തമാല	1	88
വാല്മീകിരാമായണം	1	88
കമ്പരാമായണം	2	50
അത്ഭുതരാമായണം	1	00
നാരായണീയം(രാമവാര്യർ)	2	25
ടി മൂലം പാക്കററ്	0	50
ദേവീമാഹാത്മ്യം മൂലം	0	50
ഗണാഷ്ടകം വ്യാഖ്യാനം	0	31
ശ്രീകൃഷ്ണചരിതം മണിപ്രവാളം 12 സൎഗ്ഗങ്ങൾ	0	50
ബൃഹൽസ്തോത്രരത്നാകരം	3	00
വിഷ്ണുസഹസ്രനാമം	0	75
ലളിതാസഹസ്രനാമം	1	50
വേദാന്തപുസ്തകങ്ങൾ		
ശ്രീവിവേകാനന്ദചരിതം	0	75
ശ്രീവിവേകാനന്ദവിജയം:-		
പ്രസംഗങ്ങൾ	1	50
ആദേശവാണികൾ	1	50
ലേഖനങ്ങൾ	1	50

	Rs.	Np.
സംഭാഷണങ്ങൾ	1	13
ഉപദേശങ്ങൾ	0	75
കത്തുകൾ	1	13
കവിതകൾ	0	25
ടി സെററ്	7	00
ശ്രീരാമകൃഷ്ണചരിതാമൃതം		
1-ാംഭാഗം ബാലകാണ്ഡം	1	50
സുന്ദരകാണ്ഡം	1	50
ഉത്തരകാണ്ഡം	1	50
ടി സെററ്	4	00
ഭഗവദ്ഗീത വ്യാഖ്യാനം	1	00
ടി മൂലം	0	25
മനുസ്മൃതി വ്യാഖ്യാനം	3	25
തച്ചുശാസ്ത്രം		
ശില്പകൗമുദി	0	75
തന്ത്രസമുച്ചയം	0	75
ശില്പിരത്നം	1	13
ഗൃഹനിൎമ്മാണപദ്ധതി	1	00
മനുഷ്യാലയമഹാചന്ദ്രിക	2	25
വാസ്തുവിദ്യ	0	75
വൈദ്യപുസ്തകങ്ങൾ		
ചക്രദത്തം	5	00
ആസവാരിഷ്ടയോഗമഞ്ജരി	0	75
കുഷ്ഠരോഗചികിത്സ	1	13
പ്രമേഹരഹസ്യചികിത്സ	1	13
വാതരോഗചികിത്സ	0	75
ആരോഗ്യദീപം	4	50
വീരസിംഹാവലോകനം	3	00
ശാർങ്ഗധരസംഹിത	3	00
വൈദ്യമനോരമ	1	88
വൈദ്യാമൃതമഞ്ജരി	0	75